SUPPLEMENTUM
AD
THEOLOGIAM MORALEM
R. P. F.
PATRITII SPORER.

SUPPLEMENTUM

THEOLOGIÆ MORALIS DECALOGALIS

R. P. F.

PATRITII SPORER

De Legibus, de Statu Clericali, Religioſo, & Laicali; necnon de Cenſuris, & Irregularitatibus.

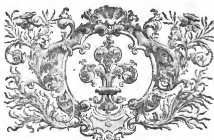
AUCTORE R. P. F.

KILIANO KAZENBERGER

Ord. FF. Minor. Recolleƈt. Prov. Argent. SS. Theolog. Leƈtore Jubilato, ac Deffinitore.

CUI ACCESSERE

Propoſitiones damnatæ ab ALEXANDRO VII. INNOCENTIO XI. ALEXANDRO VIII. & CLEMENTE XI.

VENETIIS, MDCCXXXI.
Apud Nicolaum Pezzana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

F A C U L T A S

Admodum Reverendi P. Ministri Provincialis.

EGo F. MARINUS PANGER, Ord. Fratrum Minor. S. Francisci Recollectorum SS. Theolog. Lector Jubilatus, Provinciæ Argentinæ, seu Germaniæ Superioris Minister Provincialis, hisce Facultatem concedo, quantùm in me est, ut Supplementum *Theologiæ Moralis super Decalogum* P. Patritii Sporer, Lectoris Jubilati de Legibus, Statu Clericali, Religioso, & Laicali atque de Censuris, & Irregularitatibus, Auctore P. Kiliano Kazenberger, SS. Theologiæ Lectore Jubilato compositum, atque à Theologis, ad id deputatis, lectum, & censum, prælo dari possit. In cujus fidem has Officii mei Sigillo munitas dedi in Conventu nostro Augustano ad S. Sepulchrum die 5. Julii 1723.

Loco ✠ Sigilli

F. MARINUS, qui suprà.

LECTOR BENEVOLE

SI Legisti Theologiam Moralem Decalogalem nostri R. P. Patritii Sporer, utique advertisti, in ea desiderari adhuc aliquos Tractatus, Morales, valde tamen Confessario necessarios, nimirum Tractatum de Legibus, de Præceptis Particularibus, certo Hominum Statui, nimirum Clericali, Religioso, & Laicali propriis; Item Tractatum de Censuris, & irregularitatibus; Quare, ut huic desiderio satisfacerem, Supplementum hoc conscribere, & Tibi, mediante Typo, communicare volui. Tu æqui, bonique consule, vale, & DEUM pro me ora.

S E R I E S

Capitum, Sectionum, & Quæstionum, seu Materiarum.

CAPUT I.

SECTIO I.

De Lege in Genere.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

De Cessatione Legis Humanæ.

CAPUT II.

SECTIO I.

De Statu Clericali.

SECTIO II.

SECTIO III.

De Statu Religioso.

SECTIO IV.

De Statu Laicali.

CAPUT III.

SECTIO I.

De Censuris in Genere.

SECTIO II.

De Excommunicatione.

SECTIO III.

De Suspensione, & Interdicto.

SECTIO IV.

De irregularitate, & cęteris Pœnis Ecclesiasticis.

APPENDIX

ELEN-

E L E N C H U S, ET S U M M A R I U M

Omnium hujus Supplementi Theologiæ Moralis Decalogalis, de Legibus, de Statu Clericali, Religioso, & Laicali, de Censuris, & Irregularitatibus, cæterisque pœnis Ecclesiasticis,

Capitum, Sectionum, Quæstionum, Assertionum, & Paragraphorum.

C A P U T I.

De Legibus in Genere, & in Specie.

S E C T I O I.

De Lege in Genere.

Q U Æ S T I O I.

Quid sit Lex, & in quo ejus essentia consistat.

A S S E R T I O I.

Lex est Regula stabilis Actionum Humanarum, lata communitati propter bonum commune, ab habente auctoritatem publicam in communitatem, obligans ad aliquid faciendum vel omittendum: ejus essentia consistit in solo actu voluntatis: promulgatio non est de ejus essentia.

§. I. Lex quid nominis? *num.* 1.
§. II. Lex quid Rei? *num.* 3.
§. III. Essentia Legis insinuatur. *num.* 5.
§. IV. Promulgatio non est de essentia Legis *num.* 10.

Q U Æ S T I O II.

Quænam conditiones requirantur ad valorem Legis.

A S S E R T I O II.

Ad valorem Legis requiruntur sequentes conditiones.

§. I. Ad valorem Legis requiritur, ut sit stabilis, & perpetua. *num.* 14.
§. II. Ut sit justa, & observatu possibilis. *num.* 18.
§. III. Ut sit bono communi utilis, & ad illud procurandum feratur. *num.* 22.
§. IV. Ut à publica potestate pro perfecta communitate feratur. *num.* 26. Quænam sit convenientia, & differentia inter Legem, & præceptum? *num.* 31.

Q U Æ S T I O III.

De divisione, causis, effectibus, & actibus Legis.

A S S E R T I O III.

Lex ut sic dividitur in naturalem, & positivam: positiva in Divinam, & humanam: Divina in veterem, seu Mosaycam, & novam, seu Evangelicam: humana in Ecclesiasticam, & civilem. *num.* 32.

§. I. Lex ut sic dividitur immediatè in naturalem, & positivam &c. *num.* 33.
§. II. Lex DEI æterna quid sit? *num.* 36.
§. III. Causæ, & effectus Legis enumerantur. *num.* 37.
§. IV. Actus Legis sunt quatuor, nimirum *præcipere, prohibere, permittere, & punire. num.* 39.

Q U Æ S T I O IV.

De Obligatione Legis ut sic.

A S S E R T I O IV.

Lex (*idem est de Præcepto*) obligat ad actionem præceptam faciendam, vel prohibitam fugiendam.

§. I. Ex ea virtute, quam Legislator, vel præcipiens intendit. *num.* 41.
§. II. Obligationi Legis, vel præcepti potest etiam satisfieri per actionem ex fine, vel circumstantia extrinsecè vitiatam. *num.* 43.
§. III. Pluribus Legibus uno, & eodem actu satisfieri potest extra materiam Justitiæ, & nisi aliud colligatur ex mente illas imponentis. *num.* 44.
§. IV. Pluribus Legibus, & præceptis potest eodem tempore satisfieri per plures actus, quando unus actus non impedit alium debitè exercendum; *num.* 47. Qualis intentio requiratur ad impletionem cujuscumque Legis, vel præcepti. *num.* 49. *Remissivè.*

S E C T I O II.

De Lege Divina Naturali, & Positiva, Mosayca, & Evangelica.

Q U Æ S T I O I.

De Lege Divina naturali.

A S S E R T I O I.

Lex naturalis formaliter est actus Divinæ voluntatis. *num.* 50.

§. I. Necessariò præcipiens, aut prohibens actiones habentes intrinsecam con vel disconvenientiam ad naturam rationalem, qua talem. *num* 53.
§. II. Non solùm prima morum principia, sed etiam conclusiones ex eis necessariò deductæ sunt materia Legis naturalis. *num.* 56.
§. III. Lex naturalis non est propriè mutabilis, aut dispensabilis. *num.* 6·.
§. IV. Nec invincibiliter ignorabilis est ab adulto rationis compote. *num.* 67.

Q U Æ S T I O II.

De Lege Divina Veteri, seu Mosayca.

A S S E R T I O II.

Immediatus Auctor, & Legislator Legis veteris fuit DEUS, *num.* 72.

§. I. Moyses verò, cui tradita est ministerio Angelorum, fuit tantùm ejus promulgator. *num.* 80.
§. II. Per se loquendo solos Judæos obligavit, *num.* 81.
§. III. Et quidem in conscientia, ac etiam sub mortali; *num.* 84.
§. IV. Non tamen cum periculo mortis, nisi quoad præcepta Moralia negativa, quæ in Decalogo continentur. *num.* 86.

Q U Æ S T I O III.

An, & quando Lex Vetus, seu Mosayca cessaverit?

A S S E R T I O III.

§. I. Lex vetus cessavit introducto Evangelio *num.* 90.
§. II. Non tamen statim desiit obligare in Nativitate Christi; vel ante mortem illius. *num.* 94.
§. III. Nec præcisè in morte Christi, sed à promulgatione Legis novæ facta in Pentecoste. *num.* 98.
§. IV. Ubi, licèt fuerit mortua, non tamen statim fuit mortifera, sed aliquo tempore post illius abrogationem licitum fuit servare præcepta cæremonialia, quamvis non fuerit necessarium. *num.* 102

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De Lege Nova, seu Evangelica,

ASSERTIO IV.

Christus Dominus instituit Legem novam, seu Evangelicam. *num.* 107.

§. I. Quæ ad Legem veterem comparata, multis eam modis excellit. *num.* 108.

§. II. Continet triplicia præcepta, & obligat in conscientia omnes homines; *num.* 113.

§. III. Incœpit obligare in die Pentecostes, & durabit usque ad finem mundi. *num.* 117.

§. IV. Et licèt per potestatem Divinam sit abrogabilis, & dispensabilis, non tamen per potestatem humanam. *nu.* 121.

SECTIO III.

De Lege Humana.

§. I. Jus Canonicum universim sex complectitur partes. *n.* 126.

§. II. Jus Civile, & ejus partes. *num.* 133.

QUÆSTIO I.

De Causa effectiva Legis Humanæ.

ASSERTIO I.

Potestas ordinaria ferendi Leges Ecclesiasticas residet in Summo Pontifice, primariò & illimitatè. *num.* 139.

§. I. Respectu omnium Christianorum, & quidem immediatè Jure Divino. *num.* 142.

§. II. In aliis verò Ecclesiæ Prælatis residet limitatè, ac respectu sibi subditorum tantùm, & quidem nonnisi Jure Pontificio. *num.* 146.

§. III. Potestas ferendi Leges Civiles Jure naturæ residet in ipsa communitate. Jure verò humano residet in Imperatore respectu Imperii, Regnorum, & Provinciarum sibi subditarum. *num.* 159. *& seqq.*

§. IV. In Regibus, ac Principibus respectu suorum Regnorum, ac ditionum, imò etiam in Regina Regni Hærede. *num.* 164. *& seqq.* Summus Pontifex extra statum Ecclesiasticum nequit condere Leges Civiles. *num.* 168.

QUÆSTIO II.

De Materia, & Forma Legis Humanæ.

ASSERTIO II.

De materia Legis Humanæ, *Remissivè*.

§. I. Promulgatio publica, & solemnis requiritur ad hoc, ut Lex Humana actu obliget. *num.* 173.

§. II. Leges Imperiales non obligant, nisi postquam fuerint promulgatæ in singularum Imperii Provinciarum Metropoli, *n.* 178. & post lapsum duorum mensium à facta promulgatione. 177. Leges Regum, & Principum extra Romanum Imperium statim obligant post factam promulgationem in Metropoli Regni, vel Principatus, nisi consuetudo, aut Jus, aut Privilegium particulare aliud exigat. *n.* 181.

§. III. Lex Ecclesiastica ad hoc ut obliget, non exigit per se loquendo lapsum duorum mensium, sed præcisè, ut promulgetur in Ecclesia matrice, si Episcopalis sit, & ut promulgetur Romæ, si sit Pontificia, ac universalis totam Ecclesiam obligans. *num.* 182. *& seqq.*

§. IV. Nec Lex Ecclesiastica, nec Civilis quoad suum valorem depender ab acceptationem subditorum. *num.* 190. *& seqq.*

QUÆSTIO III.

De Effectu, seu obligatione Legis Humanæ.

ASSERTIO III.

Omnis Lex Humana tam Ecclesiastica, quàm Civilis obligat in conscientia, *num.* 199.

§. I. Si non semper ad actum præscriptum, tamen ad pœnam. *num.* 200.

§. II. In materia gravi potest obligare graviter, & leviter, *nu.* 203. In materia omninò levi, nonnisi leviter. *nu.* 205.

§. III. Lex humana tunc obligat graviter, seu sub peccato mortali, quando Legislator id expressè, vel æquivalenter declarat. *num.* 208.

§. IV. Lex humana non obligat cum periculo mortis, aut alterius gravis damni, vel mali, nisi quando Legis observatio est moraliter necessaria ad bonum publicum conservandum; vel violatio Legis humanæ cederet in contemptum fidei, aut Ecclesiasticæ Legis, seu potestatis. *n.* 214. *& seqq.*

Quæstio Incidentalis: Quando, & quomodo peccet, qui se reddit impotentem, vel ponit impedimentum, vel quærit exemptionem à Lege? *num.* 218. *& seqq.*

QUÆSTIO IV.

De Subjecto Legis humanæ.

ASSERTIO IV.

§. I. Legislator tenetur suis Legibus quoad vim directivam indirectè tantùm. *num.* 225.

§. II. Sicut, & personæ Ecclesiasticæ quoad vim directivam indirectè tantùm subjiciuntur Legibus Civilibus, eorum statui non repugnantibus. *n.* 232. Regulares exempti non obligantur Legibus Episcopalibus etiam quoad vim directivam, *n.* 234. Nisi in casibus quibusdam in Jure specialiter expressis, *n.* 235.

§. III. Infideles non baptizati non ligantur Legibus Ecclesiasticis, *n.* 237. Benè tamen Hæretici. *ibid.* Nec infantes, nec amentes ligantur Legibus humanis, *n.* 238. Impuberes an ligentur Legibus humanis, *n.* 241. Item an amentes non perpetui, *n.* 242.

§. IV. Peregrinus tam physicè, quàm moraliter existens extra suum territorium, non tenetur Legibus specialibus sui territorii, *n.* 244. & seqq. Exemplificatur casibus, *n.* 247. *& seqq.* Excipiuntur duo casus, *n.* 249. Peregrini, exceptis quibusdam casibus, per se loquendo, Legibus particularibus loci, per quem transeunt, non obligantur, *n.* 257. Idem dicendum de vagis, *n.* 258.

QUÆSTIO V.

De Lege Humana in specie, videlicet de Lege pœnali, irritante, in præsumptione fundata, ac consuetudine.

ASSERTIO V.

§. I. *Lex Pœnalis* non obligat ad pœnam subeundam ante Sententiam condemnatoriam Judicis, si pœna sit ferendæ sententiæ, si verò pœna sit latæ sententiæ; & sit positiva, ac temporalis, tamen ordinariè non obligat ad subeundam pœnam ante sententiam declaratoriam criminis, secus, si sit pœna spiritualis, vel Privativa, *n.* 261. *& seqq.*

§. II. Si Lex prohibeat actum, & non irritet, actus est validus, sed illicitus, *n.* 272. Si verò Lex actum à Judice irritandum decernat, tamdiu valet actus donec sententia judicis rescindatur, *n.* 277. Si denique Lex ipso jure irritet actum, in foro externo est invalidus, ac etiam in foro conscientiæ erit nullus, si fuerit naturaliter infirmatus, *n.* 278.

Quæstio Incidentalis: An Testamentum ad causas profanas conditum, sine solemnitatibus Juris Civilis, sit invalidum, non tantùm pro foro externo, sed etiam interno conscientiæ? *n.* 180. Ponuntur resolutiones, *n.* 281. *& seqq.*

§. III. *Lex fundata in præsumptione Juris*, seu communis periculi obligat in conscientia, etiamsi in casu particulari præsumptio fallat, *n.* 291. Si verò sit fundata in præsumptione facti, non obligat in conscientia, quando præsumptio fallit, *n.* 292.

§. IV. *Consuetudo Legitima* vim habet Legem novam instituendi, & veterem abrogandi, *n.* 297. Ad consuetudinem legitimam requiritur actuum frequentia publica, libera, non interrupta, *n.* 298. Voluntas inducendi jus, vel obligationem, *n.* 299. Consensus Principis, *n.* 300. Notabilis diuturnitas temporis, *n.* 301. & ut sit rationabilis, & legitimè præscripta, *n.* 303.

SECTIO IV.

De Cessatione Legis Humanæ.

QUÆSTIO I.

De Cessatione Legis per Cessationem Causæ finalis, & per Legis abrogationem.

ASSERTIO I.

§. I. Quando finis Legis adæquatus universaliter cessat, sive negativè, sive contrariè, cessat etiam Lex, ejusque obligatio, *n.* 312.

§. II. Si verò finis Legis in præsumptione periculi fundatæ, in casu particulari cesset solùm negativè, non cessat obligatio Legis, *n.* 314.

§. III. Legem abrogare potest Legislator, ejusque in officio successor, vel in Jurisdictione Superior, *n.* 319. *& seqq.*

§. IV. Si Legis Humanæ abrogatio sine justa causa fiat à Superiore ordinario, est quidem valida, attamen illicita; ab Inferiore verò, quàm sit ipse Legislator, facta est etiam invalida, *n.* 323.

QUÆSTIO II.

De Cessatione Legis per Interpretationem, & Epikiam.

ASSERTIO II.

§. I. *Interpretatio Legis* est vera sensus Legis declaratio, estque triplex, authentica videlicet, usualis, & Doctrinalis, *n.* 327.

§. II. In interpretatione Doctrinali declarativa sunt observandæ sequentes Regulæ, *n.* 332.

§. III. Interpretatio Doctrinalis extensiva si sit comprehensiva, locum habet in Lege favorabili, ac præceptiva, non tamen pœnali, *n.* 336.

§. IV. Per interpretationem Legis restrictivam, seu Epikiam potest Lex desinere obligare in casu particulari; non tamen habet locum in omni Lege, *n.* 342. *& seqq.*

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Cessatione Legis per Dispensationem.

ASSERTIO III.

Dispensatio est relaxatio Legis pro aliquo casu, vel Persona, vel pluribus, facta ab habente legitimam potestatem, manente vigore Legis ex parte materiæ, *n.* 446.

§. I. Ad valorem dispensationis requiritur, ut fiat ab habente legitimam dispensandi potestatem, *n.* 347.

§. II. Ad valorem dispensationis requiritur, ut fiat circa subditum, *num.* 355.

§. III. Ad dispensationem requiritur justa causa, *n.* 363.

§. IV. Ut dispensatio sit valida, requiritur, ut non sit obreptitia, vel subreptitia, *n.* 372.

Brevis Instructio Practica

*Confessariorum, Impetrandi dispensationes à Sacra Pœnitentiaria Romana, atque etiam a Curia Episcopali, præsertim in impedimentis matrimonii, pro foro interno, n.*378.

§. I. Modus impetrandi dispensationes, *n.* 379.

Quæstio Incidentalis; An etiam Regulares mendicantes dispensare possint in impedimentis Matrimonii? *n.* 389.

§. II. Modus exequendi dispensationes Sacræ Pœnitentiariæ; *n.* 393.

Declaratio Clausularum in litteris Sacræ Pœnitentiarię contentarum, *n.* 395. Formulæ dispensandi in impedimentis matrimonii, *n.*416.

QUÆSTIO IV.
De Cessatione Legis per Privilegium.

ASSERTIO IV.

Privilegium est constitutio Principis specialem favorem concedens, *n.* 418.

§. I. Adeòque solus ille, qui potest Legem condere, potest Privilegium concedere, *n.*421. Non tantùm subditis, sed etiam extraneis, *n.*422.

§. II. Communicatio Privilegiorum inter regulares an detur, & qualiter sit intelligenda, *n.* 423. & *seqq.*

§. III. Cessatio Privilegiorum quot modis fiat, *n.* 428. & *seqq.*

§. IV. Privilegia Clericorum, & Regularium enumerantur, *n.* 433. & *seqq.*

CAPUT II.

De Præceptis Particularibus, statui Clericali, Religioso, & Laicali propriis.

SECTIO I.
De Statu Clericali.

QUÆSTIO I.
De Vita, & Honestate Clericorum.

ASSERTIO I.

§. I. *Clericus* est Homo Christianus, qui à negotiis, curisque sæcularibus remotus, servitio, cultuique Divino specialiter est deputatus, *n.* 3.

§. II. In Clericis requiritur duplex vitæ honestas, interior, & exterior, *n.* 7.

§. III. In Clericis requiritur bona conversatio, *n.* 11.

§. IV. Vitæ honestas in Clericis requirit debitum officiorum exercitium, & fugam non convenientium negotiorum, *n.* 15. & *seqq.*

QUÆSTIO II.
De Residentia Clericorum Beneficiariorum.

ASSERTIO II.

§. I. *Residentia Clericorum* est commoratio fermè continua in loco Beneficii, causa Officii, seu Servitii Ecclesiastici personaliter præstandi, *n.* 21.

§. II. Episcopi tenentur ad residentiam in suis Ecclesiis Cathedralibus, *n.* 25.

§. III. Parochi tenentur ad residentiam in loco suarum Ecclesiarum Parochialium, *n.* 29.

§. IV. Canonici tenentur ad residentiam in suis Ecclesiis, *n.*34.

QUÆSTIO III.
De Beneficiis Ecclesiasticis, & Jure Patronatus.

ASSERTIO III.

§. I. *Beneficium Ecclesiasticum* est Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis propter aliquod Officium spirituale, Personæ Ecclesiasticæ, auctoritate Ecclesię constitutum, Multiplex est Divisio Beneficii Ecclesiastici, *n.*39.

§. II. Non licet simul retinere plura beneficia Ecclesiastica, exceptis aliquibus casibus, *n.* 43.

§. III. In eligendis ad Prælaturas, & beneficia Ecclesiastica requiritur *ætatis maturitas*, *morum gravitas*, & *litterarum scientia*, *n.* 47. & *seqq.* Imò sub peccato mortali ad beneficia curata etiam Parochialia, & Prælaturas Ecclesiasticas promovendi sunt digniores, *n.* 50.

§. IV. Jus Patronatus est jus, seu potestas præsentandi Clericum ad beneficium Ecclesiasticum vacans *n.* 52. Patrono quatuor jura competunt, *n.* 53. Patronus tenetur præsentare digniorem, *ibid.*

Quæstio Incidentalis.

An ad Officia sęcularia debeat eligi dignior, & an possint licitè vendi? *n.* 56.

QUÆSTIO IV.
De Parochiis, & earum Juribus?

ASSERTIO IV.

§. I. *Parochia* est certum Territorium seu districtus per Papam, vel Episcopum determinatus, habens unum Rectorem stabilem, cum potestate populum ibidem existentem regendi, eique Sacramenta, & alia Divina administrandi, *n.* 58. & *seqq.* Jura Parochialia Ecclesiæ, & Parocho competentia recensentur, *n.* 60. Quæ sit obligatio Parochorum erga suos Parochianos, *n.* 61.

§. II. *Decimæ* sunt decima pars omnium fructuum, & proventuum justè acquisitorum, DEO in recognitionem universalis, supremique Dominii debita, & ministris Ecclesiæ solvenda, *n.* 62. Quo jure debeantur decimæ, *n.*63. defraudans, vel non solvens decimas dupliciter peccat, *n.*62. & debet excommunicari, *n.* 65.

§. III. *Primitiæ* dicuntur primi fructus agrorum, vinearum, hortorum &c. an sit obligatio easdem offerendi, *n.* 66.

§. IV. *Oblationes* sunt illæ res, quas fideles Religionis Intuitu, per se, vel per alios, in Ecclesia ad Altare, aut in alio Ecclesiæ loco, aut etiam extra Ecclesiam, ad Imaginem miraculosam, vel devotam pro dono offerunt ad hoc, ut in usum Ecclesiæ, vel Ministrorum ejus cedant, *n.* 67. Oblationes an debeantur, *n.* 68. Ad quem spectent, *n.* 69. & 70.

SECTIO II.

De Immunitate Ecclesiastica.

Immunitas Ecclesiastica est Jus, quo Ecclesiæ, & alia loca sacra, nec non Personæ Ecclesiasticæ, ac res ipsarum sunt liberæ, & immunes à muneribus, & oneribus sæcularibus, atque ab actibus earum sanctitati reverentiæ debitæ repugnantibus: estque triplex, nimirum *Localis*, *Realis*, & *Personalis*, *n.* 71.

QUÆSTIO I.
De Immunitate Ecclesiastica Reali, & Personali.

ASSERTIO I.

§. I. Bona Ecclesiarum, & Personarum Ecclesiasticarum sunt triplicis generis, *n.* 73.

§. II. Omnia hæc triplicis generis bona gaudent Immunitate reali, *n.* 74.

§. III. Immunitate verò Personali gaudent omnes Clerici sęculares, ac omnes Regulares, *n.* 75. & 76.

§. IV. Ita ut prædictæ Ecclesiæ, Personæ, & causę easdem tangentes nequeant coram Judice sæculari conveniri, aut judicari, & quòd sint immunes ab omnibus exactionibus Laicorum, *n.* 77.

QUÆSTIO II.
De Immunitate Locali, seu Jure Asyli.

Immunitas Localis duos habet effectus, nimirum, quòd in locis sacris actus profani nequeant exerceri, & quòd illuc confugientes malefactores tuti sint in vita, & membris, *n.*81.

ASSERTIO II.

Jus, seu Immunitas Asyli est Jus Ecclesiis, & aliis locis piis Auctoritate Episcopi erectis competens, confugientibus ad ea malefactoribus securitatem præstans, ad hoc, quòd inde violenter extrahi non possint, nec in vita, nec membris puniri valeant, *n.*82.

§. I. Jus, seu Immunitas Asyli est Jure Humano non Divino, aut naturali introductum, *n.* 83.

§. II. Jus Asyli competit Ecclesiis, Cęmeteriis, Monasteriis, Oratoriis, & omnibus locis sacris Auctoritate Episcopi erectis, *n.* 85.

§. III. Jus Asyli competit omnibus Laicis, & Clericis, non tamen Religiosis, *n.* 87.

§. IV. Dummodò prædictæ personæ non commiserint delictum in Bulla Gregorii XIV. exceptum, *n.* 88. Hinc gaudent Asylo fures, Adulteri, Simoniaci, Incendiarii &c. *n.* 89.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Effectu Immunitatis Asyli, & de Custodia, & Extractione Confugentium ad Locum Sacrum.

ASSERTIO III.

§. I. Effectus Immunitatis Asyli est, quòd Reus confugiens ad locum sacrum debeat recipi, nec inde possit excludi *n.* 91.

§. II. Multò minùs ab eo per vim extrahi, nec ad mortem, aut aliam pœnam corporalem condemnari potest, supposito quòd non commiserit crimen exceptum, *n.* 92.

§. III. Si verò commisit crimen exceptum, tenetur Rector Ecclesiæ, aut alterius loci sacri, si à Curia sæculari fuerit requisitus, Reum custodire, *n.* 94.

§. IV. Ac eidem extradere eumdem modò à Bulla Gregoriana præscripto, *n.* 95.

QUÆSTIO IV.

De Pœnis Violantium Immunitatem Ecclesiasticam, & de Absolutione ab iisdem.

ASSERTIO IV.

§. I. Extrahens ex Asylo reum vi, vel fraude, vel injusto timore, vel contra Præscriptum Bullæ Gregorianæ, imprimis peccat mortali Sacrilegio, & tenetur reum sic extractum restituere loco sacro cum omnibus bonis inde abstractis, obligaturque ad restitutionem damni exinde consecuti reo, vel aliis, *n.* 98.

§. II. Atque incurrit ipso facto Excommunicationem Summo Pontifici reservatam, à qua Regulares Mendicantes tamen absolvere possunt, *n.* 99.

§. III. Violans verò immunitatem realem, vel personalem, præter gravissimum Sacrilegii peccatum tenetur restituere omnia, quæ ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis Personis, aut bonis earum exegit, *n.* 100.

§. IV. Et incurrit ipso facto Excommunicationem In Bulla Cœnæ Domini contentam, à qua nemo extra Articulum mortis, nisi Romanus Pontifex absolvere potest, *n.* 101.

SECTIO III.

De Statu Religioso.

QUÆSTIO I.

Status Religiosi Essentia, Diversitate Novitiatu, & Professione.

ASSERTIO I.

§. I. *Status Religiosus* est fidelium ad Divinæ Charitatis Perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, castitatis, & obedientiæ, stabilis in communi vivendi modus ab Ecclesia approbatus. *n.* 103. *& seqq.* Ut quis sit verè Religiosus, quatuor requiruntur conditiones, *n.* 105. Religiones in essentialibus conveniunt, & in accidentalibus differunt, *n.* 106. Status Religiosus est à Christo institutus, *n.* 107.

§. II. Religionum Diversitas, *n.* 108. Religio alia est Contemplativa, alia Activa, alia Mixta, *n.* 109. Alia Clericalis, alia Monachalis, alia Mendicans, alia Militaris, *n.* 110. Quatuor sunt Principales Religionum Regulæ, videl. S. Basilii, S. August. S. Benedicti, & S.P.N. Francisci, *n.* 111. Regula S.P.N. Francisci fuit ipsi à Christo revelata, & dictata, *n.* 112. Sub hac Regula militant plures Ordines ibidem.

§. III. *Novitius Religionis* ut quis esse possit, requiruntur in eo quatuor conditiones. I. Ut habeat debitam ætatem, *n.* 114. II. Ut non sit alteri obligatus, *n.* 115. III. Ut corpore non sit multum vitiatus, aut deformis, *n.* 116. IV. Ut non sit criminosus, aut infamis, *n.* 117. Novitius ad sæculum redire potest, *n.* 118. Sine justa causa ab Ordine expelli nequit, *n.* 119. Gaudet Privilegiis, & Indulgentiis Ordinis, seu Religionis, quam intravit, *n.* 120. Novitius potest retinere Beneficium, & percipere ejus fructus donec emittat Professionem, *n.* 121. Novitio egrediendi, vel ejecto debent restitui omnia, quæ secum tulit ad Religionem, *n.* 122. Novitius non tenetur ad tria vota, neque ad præcepta, nec ad statuta Religionis, nec ad horas Canonicas, directè, & per se, & sub culpa, benè tamen sub pœna, *n.* 123. Novitius egrediens ad nullas tenetur expensas in sui victum, vestitum, & alia necessaria, ac consueta, à Monasterio factas: nisi pactum intercesserit, aut legitima consuetudo extet, *n.* 124. A Novitio facta renuntiatio, aut obligatio non valet, nisi facta sit cum licentia Episcopi, intra duos menses proximos ante professionem, *n.* 125. Testamentum tamen potest facere Novitius sine licentia Episcopi, & quandocumque vult, *ibid.* Novitiæ Moniales debent examinari ab Episcopo, *n.* 126. Novitius potest extra suum Ordinem validè confiteri, & absolvi à peccatis intra Ordinem reservatis absque licentia præceptorum Ordinis, *n.* 27.

§. IV. *Professio Religiosa* ad sui valorem requirit quatuor conditiones, *n.* 128. I. Aptitudinem voventis, *n.* 129. II. Annum probationis integrum, *n.* 130. III. Plenam deliberationem sine errore circa substantiam, & libertatem sine metu gravi ab extrinseco injustè incusso ad extorquendum actum, *n.* 132. IV. Consensum, & acceptationem illius, vel illorum, ad quos spectat aliquem recipere ad Professionem, *n.* 133.

Dubium Regulare prius. An invalidè Professus contra suam Professionem reclamare, Religionemque deserere possit? *n.* 134. & seqq.

Dubium Regulare Alterum. An Religio possit expellere nulliter professum? *n.* 139. *& seqq.*

QUÆSTIO II.

De obligatione Religiosi ex vi suæ Professionis, & Votorum.

ASSERTIO II.

§. I. Religiosus obligatur sub mortali ex vi Professionis Religiosæ tendere ad perfectionem, *n.* 142.

§. II. Religiosus ex voto paupertatis tenetur nihil habere proprium, *n.* 147. Paupertas Religiosa est voluntaria abdicatio rerum temporalium, & externarum, *n.* 148. An Religiosus sit suorum manuscriptorum Dominus, *n.* 149. Quales actiones sine læsione paupertatis possit exercere Religiosus? *n.* 150. Qualis licentia sufficiat, ut Religiosus licitè utatur aliqua re temporali, *n.* 151.

§. III. Religiosus ex voto castitatis tenetur abstinere ab omni venerea delectatione, etiam aliàs in statu conjugali licita, *n.* 152. Propter Castitatem servandam à Religiosis, ordinata est Clausura Regularium tam virorum, quàm monialium. Per clausuram Monasterii quid intelligatur? *n.* 153. Qualiter monialibus sit prohibitus egressus ex Monasterio, *n.* 154. Qualiter, & quibus sit prohibitus ingressus in Monasteria Monialium? *n.* 155. Ad ingrediendam clausuram Monialium requiritur necessitas, & licentia Superioris, *n.* 156. Nullus Religiosus absque licentia Superioris potest egredi è clausura Monasterii, *n.* 158. Clausuram Monasterii Religiosorum nequeunt ingredi mulieres exceptis aliquibus, *n.* 159.

§. IV. Religiosus ex voto obedientiæ obligatur obedire in omnibus, quæ Superior præcipit secundùm Regulam, & Constitutiones sui Ordinis, *n.* 161. An Superior Regularis possit præcipere suis subditis Regularibus actus merè internos? *n.* 162.

QUÆSTIO III.

De Religiosis Assumptis ad Cardinalatum, vel Episcopatum; Item de transeuntibus ad aliam Religionem. Item de Ejectis, Fugitivis, ac Apostatis.

ASSERTIO III.

§. I. Religiosus factus Cardinalis, vel Episcopus manet adhuc verus Religiosus, ac proinde votis essentialibus suæ Religionis adstrictus, *n.* 165. *& seqq.*

§. II. Religiosus Professus, quantùm est de Jure communi, potest de una Religione ad aliam transire, si requisitæ de Jure concurrant conditiones, *n.* 170. *& seqq.*

§. III. Religiosus legitimè professus potest ex Ordine expelli legitima de causa, quæ hodie sola est incorrigibilitas, *n.* 175.

§. IV. Religiosi Fugitivi, & Apostatæ tenentur non tantum ad tria vota substantialia, sed etiam ad omnes alias constitutiones Regulares sub peccato obligantes, *n.* 180. Quæ actiones, & officia specialiter prohibeantur Religiosis? *n.* 185.

QUÆSTIO IV.

De exemptione Regularium Mendicantium.

ASSERTIO IV.

Regulares Mendicantes, eorumque Ecclesiæ, Monasteria, Oratoria, Hospitia, & Grangiæ ab Ordinariorum Jurisdictione exempti sunt, & immediatè Sedi Apostolicæ subjecti, exceptis certis dumtaxat casibus, *n.* 186.

§. I. Regulares Mendicantes exempti sunt ab Ordinariorum Jurisdictione, *n.* 187.

§. II. Regulares Mendicantes sunt exempti à Legibus Episcopalibus, & Diœcesanis, *n.* 191.

§. III. Regulares Mendicantes sunt exempti quoad funeralia, & sepulturas, *n.* 197.

§. IV. Regulares Mendicantes exempti sunt à Jurisdictione, & Lege Ordinariorum, exceptis certis dumtaxat casibus, *n.* 202.

SECTIO IV.

De Statu Laicali.

QUÆSTIO I.

De Judice.

ASSERTIO I.

Ut Judex suo ritè fungatur officio, requiruntur in eo quatuor conditiones, *n.* 207.

§. I. *Prima* Conditio est, ut legitimam habeat Judicandi Potestatem. *Secunda*: Ut habeat sufficientem scientiam. *Tertia*; Ut servet Juris Ordinem, & in Judicando se Legibus conformet. *Quarta*: Ut latam à se sententiam constanter exequatur, *n.* 208.

§. II. Quare Judex nequit de aliquo instituere Inquisitionem specialem, nisi præcedente infamia, nec aliquem torquere, nisi præcedente semiplena probatione, *n.* 209. *& seqq.*

§. III. Nec potest condemnare illum, quem certò scit criminis reum, si non per legitimas probationes reus comprobetur, *n.* 214. Nec potest sententiam mortis ferre in eum, quem privata notitia certo scit Innocentem licèt secundùm allegata, & probata reus mortis probetur, *n.* 215.

§. IV. Judex nequit remittere pœnam à Lege taxatam, saltem si sit Judex inferior, *n.* 216. Quænam à Judice Regulari in Judicio Regulari observanda sint, *n.* 217.

QUÆ-

QUÆSTIO II.
De Accusatore, & Denuntiatore.
ASSERTIO II.

§. I. Qui vult accusare alium de crimine aliquo debet illud legitimè, & sufficienter posse probare; aliàs incurrit pœnam talionis. *n.* 219. Qui verò Judicialiter vult alicujus crimen denuntiare, non tenetur quidem illud probare, sed tenetur aperire Indicia, quibus Judex ex Officio ad ulteriorem inquisitionem faciendam moveri possit. *ibidem.*

§. II. Nec tamen accusator, nec Judicialiter denuntians tenetur præmittere correctionem fraternam. *n.* 220.

§. III. Tunc autem est obligatio accusandi, vel Judicialiter denuntiandi aliquem de crimine, si vel hoc sit Reipublicæ, vel proximo perniciosum, vel quis habeat Officium, vi cujus tenetur accusare, vel denuntiare delinquentes. *n.* 221.

§. IV. Et in his casibus non accusans, vel denuntians peccat mortaliter, in primo quidem contra Charitatem, in secundo verò contra Justitiam. *num.* 222.

QUÆSTIO III.
De Testibus, & Advocato.
ASSERTIO III.

§. I. Ad Legitimam, & Plenam in Judicio criminis probationem ad minus duo testes omni exceptione majores requiruntur, qui externo sensu crimen perceperunt, & de eodem crimine cum iisdem circumstantiis deponunt Testimonium. *num.* 225.

§. II. Testis pro ferendo Testimonio potest aliquid recipere sine obligatione restitutionis. *num.* 227.

§. III. Advocatus ut ritè suo fungatur Officio, sequiruntur in eo quatuor conditiones. *num.* 228.

§. IV. Idem dicendum de aliis Officialibus Judicii, nimirum Procuratore, Notario, & Secretario. *num.* 229.

QUÆSTIO IV.
De Reo.
ASSERTIO IV.

§. I. Reus convictus, & damnatus ad ultimum supplicium tenetur fateri suum crimen. *num.* 232.

§. II. Sicut etiam, si tormentis coactus denuntiavit alium innocentem, tenetur sub mortali, etiam post sententiam damnationis, revocare denuntiationem falsam. *n.* 233.

§. III. Reus non tenetur revelare complices criminis, si omninò sint occulti, nec crimen sit exceptum. *n.* 234.

§. IV. Confessario cautè, & circumspectè agendum est cum Reo. *num.* 235.

CAPUT III.

De Censuris, Irregularitatibus, aliisque Pœnis Ecclesiasticis.

SECTIO I.
De Censuris in genere.

QUÆSTIO I.
Quid, & quotuplex sit Censura, & quis possit ferre, seu infligere Censuram?
ASSERTIO I.

§. I. *Censura* est Pœna Spiritualis, & Medicinalis, per quam homini Baptizato, delinquenti, & contumaci, à Potestate Ecclesiastica aufertur usus quorumdam Bonorum Spiritualium, externorum Ecclesiæ, ad frangendam nimirum contumaciam. *num.* 2.

§. II. Censura essentialiter, & adæquatè dividitur in tres species *Excommunicationem*, *Suspensionem*, & *Interdictum* *nu.* 3. Unde Irregularitas, cessatio à Divinis, Depositio, & Degradatio non sunt Censuræ. *nu.* 4.

§. III. Datur in Ecclesia Catholica potestas ferendi Censuras. *num.* 7.

§. IV. Potestas ordinaria ferendi Censuras residet in Prælatis Ecclesiasticis habentibus Jurisdictionem in foro externo non impeditam. *n.* 9. Potestas vero delegata ferendi Censuras competit illis omnibus, & solis, quibus commissa fuerit ab habentibus Potestatem ordinariam, modò aliunde non sint incapaces. *n.* 10.

QUÆSTIO II.
De Subjecto, Causa, & Forma Censuræ.
ASSERTIO II.

§. I. Subjectum Censuræ capax debet esse. I. Homo. II. Viator. III. Baptizatus. IV. Rationis compos. V. Subditus Censurantis. VI. Peccans intra Territorium Censurantis. *num.* 13. Censura lata contra faciens aliquod crimen, non afficit Mandantes, vel Consulentes, si hi non exprimantur. *num.* 14. Mandantes, & Consulentes licèt exprimantur, si tamen seriò revocant suum Mandatum, & Consilium, non incurrunt Censuram; aliud est de Irregularitate, & casu reservato. *nu.* 15. Idem homo potest ligari pluribus Censuris. *nu.* 16.

§. II. Causa, ob quam Censura gravis infligi possit, debet esse. I. peccatum mortale. *n.* 17. II. Externum. *n.* 18. III. Consummatum, & non merè præteritum. *n.* 19. IV. Habens annexam contumaciam, & repugnans Legi Ecclesiasticæ. *n.* 20.

§. III. Forma Essentialis Censuræ requirit, ut verba, vel signa, in quibus Censura continetur, sint determinata quo ad speciem Censuræ. *n.* 22. Et si hæc sit ferendæ sententiæ, requirit, ut præcedat prævia admonitio. *n.* 24.

§. IV. Forma accidentalis Censuræ est quadruplex I. Denuntiatio. *n.* 26. II. Ut feratur in scripto. *n.* 27. III. Ut feratur de die. *n.* 28. IV. Ut non feratur die festo. *n.* 29.

QUÆSTIO III.
Quænam Causæ ab incurrendis Censuris excusent?
ASSERTIO III.

Causæ à Censuris incurrendis excusantes sunt quatuor, *num.* 30. videlicet.

§. I. Innocentia censurati. *num.* 30.

§. II. Ignorantia inculpabilis. *num.* 35.

§. III. Metus gravis injustè incussus ad extorquendum actum. *num.* 40.

§. IV. Impotentia faciendi id, quod sub Censura præcipitur. *num.* 44.

QUÆSTIO IV.
De Absolutione à Censuris.
ASSERTIO IV.

§. I. Censura tolli debet per absolutionem. *n.* 46.

§. II. A Censura ab homine per sententiam specialem lata potest absolvere Auctor illius. *n.* 50. Successor, Superior, & Delegatus Auctoris Censuræ. *n.* 52. Si verò sit lata ab homine per sententiam generalem, ab eadem omnes illi absolvere possunt, qui possunt absolvere à Censura per Jus lata. *n.* 53.

§. III. A Censura autem Juris reservata regulariter absolvere solùm potest is, cui est reservata, ejus in officio successor, vel in ordinaria Jurisdictione Superior, aut ab eis ad hoc delegatus. *n.* 54. Si verò non fuerit reservata, ab ea potest absolvere omnis ille, qui potest absolvere à peccatis mortalibus. *n.* 55.

§. IV. Forma à Censuris absolvendi debet exprimi signo externo, & sensibili internæ voluntatis absolventis sufficienter expressivo. *n.* 58. Ad infligendum Censuras, vel ad absolvendum ab eis, non requiritur præsentia localis censurandi, vel absolvendi. *n.* 59. Ex parte absolvendi à Censura requiruntur tres conditiones. *n.* 60. Sicut etiam ex parte absolventis requiruntur tres conditiones. *n.* 61.

SECTIO II.
De Excommunicatione.

QUÆSTIO I.
Quid sit Excommunicatio Major, & Minor, & Excommunicatus Toleratus, & non Toleratus.
ASSERTIO I.

§. I. *Excommunicatio* in genere est Censura Ecclesiastica, qua homo privatur Ecclesiastica communione fidelium. *n.* 64.

§. II. Excommunicatio duplex est *Major*, & *Minor*. Excommunicatio Major est Censura Ecclesiastica, qua quis à communione fidelium simpliciter separatur. *n.* 65.

§. III. Excommunicatio Minor est Censura Ecclesiastica privans hominem participatione Sacramentorum. *n.* 66.

§. IV. Excommunicatus *non toleratus seu vitandus* modò tantùm est duplex, nimirum *Nominatim Excommunicatus*, & *publicè denuntiatus*, atque *Notorius Percussor Clerici*. Reliqui omnes sunt tolerati, & non vitandi. *n.* 67.

QUÆSTIO II.
De primis quatuor effectibus Excommunicationis Majoris.
ASSERTIO II.

§. I. Excommunicatio Major privat communibus Ecclesiæ suffragiis. *n.* 70.

§. II. Usu Activo, & Passivo Sacramentorum. *n.* 74.

§. III. Divinis Officiis, & Ecclesiastica sepultura. *n.* 78.

§. IV. Beneficiis Ecclesiasticis, horum proventibus, & aliis Dignitatibus. *n.* 84.

QUÆSTIO III.
De Reliquis effectibus Excommunicationis Majoris.
ASSERTIO III.

§. I. Excommunicatio Major privat Excommunicatum Jurisdictione Ecclesiastica propriè dicta. *num.* 89. Si sit non toleratus. *num.* 90.

§. II. Item communicatione forensi, seu judiciali. *n.* 93.

§. III. Ac etiam communione fidelium politica, & Civili, exceptis quibusdam casibus. *n.* 97.

§. IV. Reliqui effectus excommunicationis sunt adhuc duo. *n.* 101.

QUÆSTIO IV.
De Excommunicationibus in specie, & de earum absolutione.
ASSERTIO IV.

§. I. Excommunicationes *Bullæ Cœnæ Domini* enumerantur. *n.* 103. Absolutio ab his excommunicationibus est soli Summo Pontifici reservata extra articulum mortis. *n.* 104.

§. II. Excommunicationes Papæ reservatæ extra Bullam Cœnæ referuntur. *num.* 108. Ab his occultis possunt absolvere Episcopi. *n.* 109. Ac etiam Confessarii Regulares Ordinum Mendicantium possunt extra Italiam absolvere sæculares. *num.* 110.

§. III. Excommunicatio Canonis ob percussionem Clerici, & reliquæ excommunicationes explanantur. *n.* 112. *& seqq.*

§. IV. Potestas Prælatorum Regularium respectivè ad suos subditus quoad absolutionem ab excommunicationibus. *n.* 117. *& seqq.* Regulares Prælati possunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, à quibus possunt Episcopi de Jure suos *ibid.* & probabiliter etiam à casibus Bullæ Cenæ occultis. *n.* 119.

SECTIO III.

De Suspensione, & Interdicto.

QUÆSTIO I.

Quid sit Suspensio, & quotuplex?

ASSERTIO I.

§. I. *Suspensio* est censura Ecclesiastica, qua Clericus privatur usu potestatis Ecclesiasticæ sibi competentis, aut ratione Ordinis sui Clericalis, aut ratione beneficii; *n.* 122.

§. II. Estque triplex, una ab Officio tantùm, altera à Beneficio tantùm, tertia ab utroque. *n.* 123.

§. III. Subjectum Suspensionis sunt Clerici, quicumque tamen, & quacumque dignitate fulgentes, etiam Episcopi, si de his in Decreto Suspensionem continente fiat expressa mentio. *num.* 124.

§. IV. Suspensiones in specie enumerantur. *num.* 125.

QUÆSTIO II.

De effectibus Suspensionis, & ejusdem absolutione.

ASSERTIO II.

§. I. Suspensio ab Officio absolutè, & simpliciter lata privat omni usu Ordinis & Jurisdictionis; non tamen beneficio habito neque fructibus; benè verò novo beneficio obtinendo. *n.* 128. Sic etiam simpliciter, & absolutè suspensus ab Ordine, censetur esse Suspensus ab omni Ordine, & suspensus ab inferiori Ordine censetur etiam suspensus à Superiori Ordine, non è contra. *n.* 129.

§. II. Similiter suspensio à Beneficio absolutè lata privat omnibus fructibus Beneficiorum, quæ suspensus possidet, non tamen ipsis Beneficiis possessis, nec reddit inhabilem ad Beneficium recipiendum. *n.* 130.

§. III. Violans Suspensionem peccat mortaliter, & incurrit pœnas à Jure statutas. *n.* 132.

§. IV. Suspensio tollitur tribus modis. *nu.* 133. *Forma absolvendi à Suspensione.* ibidem.

QUÆSTIO III.

Quid, & quotuplex sit Interdictum, quæ ejus causa, & subjectum?

ASSERTIO III.

§. I. *Interdictum* est censura Ecclesiastica, prohibens usum tam activum, quàm passivum Divinorum Officiorum, certorum Sacramentorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ. *n.* 135.

§. II. Interdictum est triplex, nimirum *Locale*, *Personale*, *& mixtum*. *num.* 136.

§. III. Causa efficiens Interdicti est omnis ille, qui jure Ordinario potest excommunicare. *n.* 138.

§. IV. Subjectum Interdicti est quilibet fidelis præter Papam: ita tamen ut ei, qui fert interdictum, sit subjectus. Causa seu culpa, ob quam fertur Interdictum, debet esse mortalis. *num.* 139.

QUÆSTIO IV.

De effectibus Interdicti, & ejusdem absolutione.

ASSERTIO IV.

Tres sunt effectus Interdicti, *n.* 140.

§. I. Primus Interdicti effectus est privatio aliquorum Sacramentorum. *n.* 141. *& seqq.*

§. II. Secundus Interdicti effectus est privatio Divinorum Officiorum. *n.* 146.

§. III. Tertius Interdicti effectus est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ in loco Sacro. *n.* 148.

§. IV. Violatio, & absolutio Interdicti explicatur. *n.* 150.

SECTIO IV.

De Irregularitate, & cæteris pœnis Ecclesiasticis.

QUÆSTIO I.

De Irregularitatis Essentia, Divisione, Causa, & Subjecto.

ASSERTIO I.

§. I. *Irregularitas* est inhabilitas Jure Canonico introducta, directè impediens Ordinum susceptionem, & usum susceptorum. *n.* 153.

§. II. Irregularitas est duplex, nimirum *ex defectu*, *& ex delicto*. *num.* 155.

§. III. Causa, ob quam fertur Irregularitas, subinde est defectus naturalis, subinde moralis, subinde actus licitus, subinde illicitus. *num.* 156.

§. IV. Subjectum Irregularitatis est omnis homo capax Ordinis, & subditus juri communi. *n.* 157. *Petes*. An ignorantia invincibilis excuset ab incurrenda irregularitate? *n.* 158.

QUÆSTIO II.

Quo, & quibus modis tollatur Irregularitas?

ASSERTIO II.

Irregularitas quatuor modis tolli potest: *n.* 159. Nimirum,

§. I. Susceptione Baptismi. *n.* 160.

§. II. Professione Religiosa. *n.* 161.

§. III. Ablatione, seu remotione causæ. *n.* 162.

§. IV. Dispensatione legitima. *n.* 163.

QUÆSTIO III.

Quis possit in Irregularitate dispensare?

ASSERTIO III.

§. I. Summus Pontifex potest in omnibus Irregularitatibus dispensare. *n.* 165. Etiam Episcopi possunt dispensare in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, cum suis subditis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum. *ibidem*.

§. II. Idem, quod Episcopi, possunt etiam Prælati Regulares Mendicantes respectu suorum subditorum. *n.* 167.

§. III. Confessarii Regularium Mendicantium deputati à Superioribus suis ad absolvendum à casibus reservatis, suos subditos Regulares possunt etiam absolvere à censura, & dispensare irregularitate talibus Casibus reservatis, annexa, nisi Prælatus Regularis aliter se explicet, vel ex circumstantiis antecedentibus, aut consequentibus aliud colligatur. *num.* 160.

§. IV. Confessarii Regulares Mendicantes possunt cum sæcularibus dispensare super omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, super quibus possunt Episcopi. *num.* 170.

QUÆSTIO IV. & Ultima.

De Reliquis pœnis Ecclesiasticis, & earum Relaxatione.

ASSERTIO Ultima.

Pœna Ecclesiastica seu Canonica est, quæ ab Ecclesia, seu potestate Ecclesiastica, per Canones, vel secundùm Canones infligitur. *n.* 172.

§. I. Estque *Septuplex*; *Prima est* Censura; *Secunda* est irregularitas; *Tertia* est inhabilitas ad Beneficia, Dignitates, & Officia Ecclesiastica. *Quarta* est privatio Beneficii Dignitatis, & Officii Ecclesiastici. *n.* 172.

§. II. *Quinta Pœna Ecclesiastica* est Depositio. *Sexta* est Degradatio. *nu.* 173.

§. III. *Septima Pœna Ecclesiastica* est Cessatio à Divinis. *num.* 174.

§. IV. Quis in his pœnis dispensare, vel eas tollere possit, tam respectu sæcularium, quàm respectu regularium, explanatur. *n.* 175. *&* 176.

APPENDIX.

De Virtutibus Cardinalibus, & Vitiis Oppositis.

§. I. *Virtus, & Vitium* generatim explicantur. *num.* 177. *& seqq.*

§. II. *Prudentia*, & vitia eidem opposita enumerantur, & explanantur. *n.* 182. *& seqq.*

§. III. *Temperantia*, & vitia opposita recensentur, & enucleantur. *n.* 186. *& seqq.*

§. IV. *Fortitudo*, & vitia opposita explicantur. *nu.* 191. de Justitia *Remissivè*. *n.* 195.

COROLLARIUM.

De Reliquis Virtutibus Justitiæ annexis.

§. I. De *Pietate, & observantia*. *n.* 196.

§. II. De *Obedientia, & Inobedientia*. *n.* 200.

§. III. De *Gratitudine, & veritate*. *n.* 204.

§. IV. De *Affabilitate, & liberalitate*. *n.* 208.

CORONIS

Hujus Supplementi Decalogalis, seu Coronam Stellarum duodecim, idest, duodecim prærogativæ Ordinis nostri Seraphici. *num.* 214.

SUPPLEMENTUM THEOLOGIÆ MORALIS SUPER DECALOGUM,

R. P. F. PATRITII SPORER,

Passaviensis, Ord. Frat. Min. Recollect. Provinciæ Argentinæ, SS. Theolog. Lectoris Jubilati.

SUpplementum hoc continet in se tria Capita: Primum erit de Legibus in Genere, & de Naturali Divina, Veteri, & Nova, ac de Humana, Ecclesiastica, & Civili in Specie. Secundum Caput erit de Præceptis Particularibus, certo Hominum statui, nimirùm Clericali, Religioso, & Laicali propriis. Tertium Caput erit de Censuris in Genere, ac de Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto in Specie; sicut & de Irregularitate, cæterisque pœnis Ecclesiasticis.

CAPUT I.

DE LEGIBUS IN GENERE, ET IN SPECIE.

Uemadmodum *Conscientia* est Actuum Humanorum *Regula Interna*, ita *lex* est eorumdem *Regula Externa*, cui conformari debent; ut sint moraliter boni. De hac Materia agit *Philosophus Moralis*: sed ad obtinendam naturalem felicitatem; de hac tractat *Civilista*; sed ad gubernationem Politicam, & communem Reipublicæ Secularis pacem; de hac disputat *Canonista*; sed in Ordine ad commune Ecclesiæ bonum in foro externo obtinendum, conservandumque; hanc denique materiam examinat *Theologus*; quatenùs lex hominem in suis actibus tam in foro externo, quàm interno conscientiæ dirigit, in ordine ad finem ultimum supernaturalem, in cœlesti Patria consequendum. Sit itaque in Nomine Domini

SECTIO I.

De Lege in Genere.

QUÆSTIO I.

Quid sit Lex, & in quo ejus Essentia consistat?

SUMMARIUM.

1 *Lex quid Nominis?*
2 *Lex dicitur Jus, Constitutio, Statutum.*
3 *Lex quid Rei?*
4 *Descriptio legis explicatur.*
5 *Varii actus ad condendam legem concurrunt.*
6 *Triplex Sententia circa legis essentiam.*
7 *Lex essentialiter consistit in actu voluntatis,*
8 *Ad eam tamen prærequiritur actus intellectus,*
9 *Qualiter lex illuminet, & dirigat subditos.*
10 *Promulgatio non est de essentia legis.*
11 *Sed tantùm conditio ad hoc, ut actu obliget.*
12 *Diversimodè promulgantur leges.*

ASSERTIO I.

LEx *est Regula Stabilis Actionum Humanarum lata communitati propter Bonum Commune ab habente Auctoritatem publicam in Communitatem, obligans ad aliquid faciendum, vel omittendum: Ejus essentia consistit in solo actu voluntatis. Promulgatio non est de ejus essentia.* Ita Auctores infra citandi.

§. I. Lex quid Nominis?

1 LEx secundùm vocis Ethymon dicitur, vel à *Legendo*, ut notat *Isidorus l. 2. Ethym. cap.* 18. eo quòd leges apud Veteres, tabulis insererentur, & populo congregato legerentur; vel à *Deligendo* secundùm *Ciceronem lib. 1. de leg. & S. Augustinum, q.* 15. *Novi testam.* dicentem: *Lex ab Electione dicta est, ut è multis, quod eligas, sumas*; vel *à ligando*, ut vult *Doctor Angelicus* 1. 2. *q.* 90. *art.* 1. & *Doctor Subtilis* 4. *dist.* 15. *q.* 2. quia lex ligat, & obligat ad aliquid faciendum, vel omittendum.

2 Solet etiam lex vocari *Jus*; quia ostendit, unicuique relinquendum, & tribuendum esse, quod suum est: *Statutum* quia lex debet esse stabilis, & firma; *Constitutio*, quia est quasi Communis Statuitio. Hæc autem Nomina in eo differuat, quòd leges Supremi Principis Sæcularis dicantur *Jura*; Romani verò Pontificis Decreta vocentur *Constitutiones*; & Decreta inferiorum Principum, Civitatum, & Populorum dicantur *Statuta*; quamvis non rarò soleant confundi, & sumi promiscuè, prout etiam in decursu fiet à nobis.

§. II. Lex quid Rei?

3 LEx quoad rem communiter describitur, quòd sit *Regula stabilis actionum humanarum lata Communitati propter bonum Commune, ab habente Auctoritatem publicam in Communitatem, obligans ad aliquid faciendum, vel omittendum.* Ita in re Communis Theologorum & Canonistarum. Dicitur I. *Regula*, quia Lex indicat, quid agendum sit, vel omittendum; per quam particulam Lex convenit genericè cum *Sinteresi*, & *Conscientia*, quæ etiam sunt Regulæ. Dicitur II. *Stabilis*, ad distinctionem simplicis præcepti, vel mandati, quod pro arbitrio mandantis, vel præcipien-

tis tollitur, vel certè in ejus morte extinguitur, & ad solos præsentes extenditur; Lex verò, quantùm est ex sua natura, semper exigit durare, nec per mortem Legislatoris extinguitur, ac etiam ad futuros subditos extenditur. Dicitur III. *Actionum Humanarum*, per quod innuitur, Legem propriè esse positam Creaturæ Rationali, ut potè liberæ. Dicitur IV. *Lata Communitati*, nam *L. 1. ff. de Lege* dicitur: *Lex est Commune Præceptum*. Dicitur V. *Propter Bonum Commune*, siquidem juxta *Philosophum*, *4. polit. c. 1.* Leges ad communem populi utilitatem sunt accommodandæ. Dicitur VI. *Ab habente publicam Auctoritatem*, qui enim alios compellit ad Legem servandam, necesse est, ut in ipsos publicam exerceat Auctoritatem. Additur denique: *obligans ad aliquid faciendum, vel omittendum*, per quod Lex differt à Consiliis, Exhortationibus, & Instructionibus, quæ directionem tantùm important, non obligationem.

§. III. *Essentia Legis*.

5 AD condendam Legem varii actus intellectus, & voluntatis in Legislatore concurrunt: nam I. Voluntas Legislatoris intendit procurare bonum commune. II. Intellectus consultat de mediis ad procurandum bonum commune necessariis, ac III. judicat, Legem in mente Legislatoris præconceptam, esse medium utile, & congruum ad procurandum bonum commune. IV. Denique voluntas Legem sic consultatam eligit, & qua pollet authoritate & potestate jurisdictionis, ad eamdem servandam obligat suos subditos. Jam

6 Communis Thomistarum Sententia apud *Paulum Mezger*, *Theol. tract. 8. disp. 31. art. 1. num. 2.* docet Legis essentiam consistere in actu rationis, qui *Imperium* dicitur, necessariò tamen præsupponere actum voluntatis; alii Legis essentiam seponunt in actu intellectus, & voluntatis simul; communis demum Scotistarum, & Recentiorum essentiam Legis formaliter collocat in solo actu voluntatis Legislatoris, quo subditos obligat ad aliquid faciendum, vel omittendum. Ita Doctor Subtilis *in 1. dist. 44. q. unica, num. 2.* Cujus Sententiæ.

7 Ratio est I. quia *Psal.* 102. dicitur: *Notas fecit* (intellige: DEUS) *Vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas*, id est, Leges & præcepta, & *lib. 1. ff. de Constit. Principum* habetur: *Quod Principi placuit, Legis habet vigorem*. II. Quia Essentia Legis consistit in imperio activo obligativo communitatis, etiam juxta Adversarios; atqui imperium activum est actus voluntatis; cùm voluntas tanquam Regina potentiarum imperet cæteris potentiis, tam externis, quàm internis, ipsique etiam intellectui: ergo Lex essentialiter, & adæquatè consistit in actu voluntatis Legislatoris obligantis.

8 Dictum est, Legem *Essentialiter* consistere in solo actu voluntatis: nam ad eam condendam etiam prærequiri actum intellectus Legislatoris (quo judicet materiam Legis esse justam, utilem ad bonum commune: & capacem obligationis (sed tantùm ut conditionem sine quà non, nemo est, qui dubitet, cùm nihil possit esse volitum, quin sit præcognitum; hoc tamen Judicium essentiam Legis non ingreditur; quia non inducit obligationem, sed solus actus Legislatoris obligantis; siquidem prædictum Judicium reperiri possit in Legislatore, qui sive prudenter, sive imprudenter præcipere renuit, quod expedire judicaverat, ut præciperetur. *Et* propter hoc judicium necessariò ad Legem prærequisitum lex subinde vocatur *Ordinatio Rationis*.

9 Quando verò lex dicitur *illuminare*, & *dirigere* intellectum subditorum, ut *Psal.* 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*; Item *Ps.* 18. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*, intelligendum est, quòd non illuminet formaliter intellectum subditorum, cùm formaliter non sit in eo; sed quòd lex objectivè proposita per conscientiam subditis, illuminet & indicet, quid sit agendum, velut manus in via posita illuminat, & dirigit viatorem, quà sit eundum.

§. IV. *Promulgatio non est de Essentia Legis*.

10 SEd est duntaxat conditio necessariò requisita ad hoc ut lex actu obliget. Ita *Scotus in 4. dist. 3. quæst. 4. art. 1.* & *omnes Scotistæ*, contra Thomistas, & Recentiores passim. Ratio est: quia de essentia Legis non est actualis obligatio, sed vis obligativa; nam actus secundus non pertinet ad essentiam rei, sed actus primus; quod patet in homine, de cujus essentia non est actualis ratiocinatio, imò nequidem potentia proxima ratiocinandi, sed tantùm remota, ut patulum est in infantibus, & amentibus; atqui vis obligativa Legis habetur ante promulgationem, tum quia habetur à sola voluntate efficaci Legislatoris, tum quia est objectum promulgationis; Lex enim quoad suam essentiam jam constituta, modò promulgatur: ergo promulgatio non est de essentia Legis.

Sed est duntaxat conditio necessariò requisita ad hoc, ut lex actu obliget. 11 Ratio est, quia lex est Regula actionum humanarum, quam homines in operando sequi tenentur; sed id præstare nequeunt, nisi lex eis innotuerit per promulgationem, cùm non detur obligatio ad incognitum, & consequenter impossibile: ergo ut lex actu obliget, necessariò requiritur aliqua promulgatio, & hoc voluit Gratianus *cap. in istis, dist. 4.* dum dixit: *Leges instituuntur, cùm promulgantur*, nimirum instituuntur quoad vim obligandi in actu secundo, non in actu primo.

Nihilominùs promulgatio non contingit æqualiter in 12 omnibus Legibus, sed diversimodè juxta singularum naturam, siquidem *Lex Divina Naturalis* promulgatur per quamdam impressionem Divini Luminis in intellectu hominis, illud *Ps. 4. Signatum est super nos Lumen vultus tui Domine*. Lex *Divina positiva* aliquando promulgatur sola interna revelatione, ut multis Prophetarum contigit; aliquando per solam externam propositionem facta à DEO sine aliqua solemnitate, ut Lex Evangelica fuit promulgata Apostolis; aliquando per signa externa cum aliqua solemnitate, quâlites Lex Mosayca in monte Sinai, & Evangelica in die Pentecostes promulgatæ sunt. Lex porrò *Humana* semper promulgari debet per signa externa, & solemniter, sic enim obtinuit usus in Republica tàm Ecclesiastica, quàm Sæculari. Et Ratio congruentiæ est, quia cùm Legislator Humanus aliàs sit Persona duplex: publica scilicet, & privata, sic debet proponere Legem, ut ex modo proponendi innotescat, quòd agat ut persona publica, non ut privata *De hac solemni promulgatione Legis Humanæ* plura dicenda restant, quæ tamen consultò *in Sectionem 3. sequentem*, seu locum proprium rejicimus.

QUÆSTIO II.

Quænam Conditiones requirantur ad valorem Legis?

SUMMARIUM.

13 *Ad valorem Legis requiruntur 4. Conditiones.*
14 *Perpetuitas alia est positiva, alia negativa.*
15 *Lex debet esse perpetua negativè.*
16 *Lex habet triplicem stabilitatem.*
17 *Statutum ad tempus definitum non est lex.*
18 *Lex debet esse justa.*
19 *Ut lex sit justa, debet justa, & justè præcipere.*
20 *Lex injusta non obligat.*
21 *Lex debet esse observatu possibilis.*
22 *Et Bono Communi utilis.*
23 *Qualiter Leges de tuenda vita propria, de pendendis tributis, &c. respiciant Bonum Commune?*
24 & 25 *Quando lex dicatur respicere Bonum Commune?*
26 *Potestas præcipiendi, alia est publica, alia privata.*
27 *Lex debet ferri à potestate publica.*
28 *Et quidem suprema, ac independente.*
29 *Lex debet ferri pro Communitate perfecta.*
30 *Quid sit communitas perfecta, & imperfecta.*
31 *In quibus lex differat à præcepto?*

ASSERTIO II.

AD valorem Legis requiruntur sequentes Conditiones. 13 *1. Ut sit Stabilis, & perpetua. 2. Ut sit justa & observatu possibilis. 3. Ut sit Bono Communi utilis, & ad illud procurandum feratur. 4. Ut à publica potestate pro communitate perfecta feratur.* Est Communissima Theologorum.

§. I. *Ad valorem Legis requiritur, ut sit Stabilis, & Perpetua.*

I. PErpetuitas hìc non accipitur pro æternitate, non habente principium, nec finem (alioquin nulla daretur 14 lex positiva) sed pro duratione indefinita; quæ perpetuitas duplex est, scilicet *positiva*, quæ haberetur, si Lex semel lata, etiam mutatis circumstantiis numquam mutari aut abrogari posset: & *negativa*, quæ competit Legi, quatenùs à Legislatore non limitatur ad certum tempus, adeoque quantum est ex natura rei, semper exigit durare. Itaque

II. Lex debet esse stabilis & perpetua negativè in sen-15 so modò exposito. Ita Theologi, & Juristæ communissimè. Ratio est, 1. Quia *c. ult. de Officio Legati* dicitur Statutum Legati habere vim Legis & perpetuò durare: ergo Lex sibi vindicat perpetuitatem, non positivam, ut in confesso est apud omnes: ergo negativam. 2. Quia Doctores communiter legem à præcepto distinguunt (ut interim alias differentias *infrà* §. 4. *num.* 32. allegandas taceam) per hoc, quòd lex non expiret morte Legislatoris, benè verò præceptum expiret morte præcipientis: ergo lex debet esse, quantùm est de se perpetua.

III. Tri-

16 III. Triplex inest Legi Stabilitas & Perpetuitas, 1. *Ex parte Legislatoris*, quo mortuo vel amoto Lex non moritur, sed perseverat *c. fin. de Officio Legali*. 2. *Ex parte subditorum*, quia non solùm obligat præsentes, sed etiam perpetuo futuros 3. *Ex parte ipsius Legis*, quatenùs semel lata semper durat, donec revocetur, aut materia vel causa ejus mutetur. Hinc infertur, quod

17 IV. Si Papa imperaret Personis Ecclesiasticis, ut pro bono publico Imperatori quotannis certam pecuniæ summam ex redditibus Ecclesiarum tamdiu contribuerent, quamdiu contra Turcas bellum gesserit. Item si à Magistratu Sæculari statueretur, ut durante obsidione, quivis ex civibus frumentum, quod habet, venale exponeret, nullusque extra Provinciam frumentum eveheret &c. Hæc, & his similia Statuta non forent Leges propriè dictæ, prout *P. Henricx disp. 1. q. 1. num. 7.* & Alii communiter advertunt. Ratio est: quia non essent perpetuæ, cùm non ferrentur pro duratione indefinita, sed in ipsa earum factione & promulgatione à Legislatore ad certum tempus limitarentur. Lex tamen Mosayca, sicut & multæ Leges humanæ, quæ successu temporis abrogatæ sunt, fuerunt Leges propriè dictæ. Ratio est: quia permanentibus omnibus circumstantiis, quæ adfuerunt, quando condebantur, semper durare exigebant, in qua durationis exigentia perpetuitas Legis consistit. Quòd autem progressus temporis ob mutatas circumstantias fuerint abrogatæ aut mutatæ, fuit illis per accidens.

§. II. *Ut sit Justa, & observatu Possibilis.*

18 LEx, ut valida sit, *Justa sit*, necesse est. Ita *Omnes*. Ratio est; quia omnis Lex vel est Divina, vel humana; atqui neutra non nisi justa esse potest: ergo. Probatur minor, imprimis de Lege humana; quia lex humana est participatio Legis Divinæ juxta illud *Prov. 8. Per me Reges regnant, & Legum Conditores justa decernunt*, & habet omnem vim obligandi à Lege Divina; atqui DEUS nihil nisi justum præcipere potest ob suam infinitam sanctitatem, nec potest dare hominibus potestatem injustum aliquid præcipiendi ob eamdem suam sanctitatem: ergo nec lex humana ad aliquid injustum obligare poterit; hinc S. Augustinus *lib. 9. de Civit. c. 21.* ait: *quod Jure fit, justè fit: non enim Jura putanda sunt vel dicenda, iniqua hominum constituta*. De Lege Divina etiam constat, cùm enim DEUS sit essentialiter justus & sanctus; Lex Divina non nisi justa, & sancta esse poterit.

19 II. Ut autem Lex sit justa, debet *Justa*, & *Justè* præcipere, nempe *Materia*, & *Modus* Legis debent esse Justa: materia justa erit, si DEO, Naturæ Rationali, & Lumini Naturali sit conformis, aut certè non contraria. Modus ferendæ Legis justus erit, si feratur Boni Communis causa, seu si subditis secundùm æqualitatem proportionis imponantur onera, & si non excedat potestatem ferentis. Quare si lex taxet pretium frumenti v. gr. observandum ab una parte communitatis, & non ab altera, est injusta; nisi gravis fortè causa ejusmodi discrimen postulet. Idem dicendum, si imponat tributum æquale respectu divitum, & pauperum.

20 III. Ex his consequitur, Legem injustam non obligare in conscientia, imò si lex observari nequeat absque peccato, ne licere quidem Legi obtemperare; in tali enim casu *oportet DEUM potiùs audire, quàm homines*. *Actorum* 4. In dubio tamen de Legis Justitia, præsumitur pro Lege & Legislatore, quia certa est potestas & voluntas obligantis; dubia verò libertas subditis, adeoque melior est conditio possidentis Legislatoris, aliàs nimia daretur licentia, non parendi Legibus, quia numquam deessent, qui apparentibus rationibus Legem quamvis justam in dubium revocarent.

21 IV. Lex debet esse observatu possibilis, possibilitate tam physica, quàm morali, seu viribus subditorum debet esse contemperata, ut potè quas non destruere, sed juvare debet. Ratio est quia. *Impossibilium nulla obligatio: seu, ad impossibile nemo tenetur*. Quando tamen urget gravis necessitas Boni Communis, ad ejus conservationem tenemur Leges etiam difficillimas observare; puta propriam exponere vitam pro pace, & concordia Patriæ vel conservanda, vel restauranda: De quo iterum infrà de Lege Divina, & Humana redibit mentio.

§. III. *Ut sit Bono Communi utilis, & ad illud procurandum feratur.*

22 RAtio est: quia Lex aliàs foret inanis & frustranea, proindeque inefficax ad pariendam obligationem in subditis, ut potè, qui non tenentur Legibus, nisi ordinatis in Bonum Commune conservandum, & promovendum. Deinde potestas Legislativa ad Bonum Commune Principibus concessa legitur *Sap. 6. & Rom. 13.* in quibus locis Principes nominantur Ministri DEI, & Communitatis: ergo etiam ipsa Lex à tali potestate procedens ad eumdem finem ordinanda est. Quare etiam Philosophus *lib. 8. Et hic cap. 10.* hoc inter Tyrannum, & Regem discrimen adstruit, quòd ille suam, hic verò subditorum utilitatem quærat: & 4. *Politic. cap. 1.* inquit: *Leges ad Communem populi utilitatem accommodandæ sunt*.

II. Dices. Leges de tuenda vita propria, de danda Eleemosyna, de pendendis tributis, & aliæ hujusmodi plures respiciunt bonum privatum: ergo non omnis Lex necessariò respicit Bonum Commune. 23

Resp. Dist. Ant. Respiciunt bonum privatum, ceù finem secundarium & inultimatum, Conc. Ant. ceu finem primarium & ultimatum, Neg. Ant. cum Conseq. Itaque Lex naturalis de tuenda propria vita respicit quidem bonum privatum personæ particularis ceù finem secundarium, & inultimatum, pro fine tamen primario & ultimato habet Bonum Communitatis; cùm enim quilibet homo sit pars naturæ humanæ, & pars per se ordinetur ad totum, ideo bonum cujuslibet hominis in particulari, per se ordinatur ad bonum totius naturæ humanæ. Item Lex de danda Eleemosyna pariter respicit privatum bonum particularis personæ ut finem inultimatum; ultimatè tamen ordinatur in Bonum Commune, ad quod pertinet, ut pauperes alantur, ne grassentur furta, aut pestes. Tandem Leges positivæ exigentes tributa, etiam respiciunt privatam Regis utilitatem, ceù finem inultimatum: ultimatè tamen & ipsæ in bonum commune ordinantur: feruntur enim ob Rempublicam in bello defendendam & in pace conservandam, quod Rex præstare non posset, nisi tributa exigeret.

III. Ad hoc tamen, ut lex dicatur cedere in Bonum Commune, satis est, quòd ex sua natura ad illud referatur: unde prava Intentio Legislatoris, v. gr. ex concepto in communitatem odio statutum sancientis, valorem Legis non destruit, si hæc ex se Bonum Commune promoveat; sicut sinistra Judicis intentio non destruit valorem sententiæ, si hæc cæteroquin æquitati conformis sit. Et ratio est: quia in promotione Boni Communis magis spectatur intentio operis, quàm operantis. Ita *Pat. Schmier hic n. 15.* 24

IV. Tunc verò censeri potest, Legem ex natura sua ad Bonum Commune referri, quando vel mediatè, vel immediatè Gloriam DEI respicit, & ad finem ultimum supernaturalem conducit vel saltem conducere nata est. Quo fit ut Leges Civiles, si DEI vel Ecclesiæ ordinationi adversentur, iniquæ sint ac invalidæ: Unde *Can. Non licet, distin. 10.* Ita statuitur: *Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti contra Divina Mandata præsumere, nec quidquam, quod Evangelicis, vel Propheticis, aut Apostolicis Regulis obviat, agere*. 25

Item Lex censetur ordinata in Bonum Commune, quando lata pro civitate v. gr. quæ est pars Regni, magis respicit Bonum Regni, quàm civitatis: secus verò, si contrarium accidat; Bonum enim partis postponendum est bono totius. Ad Legem tamen quæ præscribitur Regno, sufficit, quòd ordinetur ad Bonum Commune talis Regni; nec requiritur, ut cedat in aliorum quoque Regnorum Commune Bonum. Ratio disparitatis est: quia plura Regna non sunt sibi invicem subordinata, neque unum est pars alterius, sicut civitas est pars Regni. Ita *Pater Frassen disput. 1. num. 12.*

§. IV. *Ut à Publica Potestate, pro perfecta Communitate feratur.*

POtestas præcipiendi est duplex, *Privata* nimirum, & *Publica*. Prior dicitur etiam *Oeconomica & Dominationis*, daturque in Patre ad Filium, in Viro ad Uxorem, in Domino ad servum. Posterior dicitur *Gubernativa & Jurisdictionis*; estque (ut Juristæ definiunt) *potestas authoritate publica introducta cum necessitate Juris dicendi, & æquitatis tuendæ*. Subdividitur in *supremam*, seu in suo Ordine independentem, & in *subordinatam*, seu dependentem. Illa est in DEO respectu Creaturarum; in Summo Pontifice respectu Christianorum; in Imperatore respectu Imperii; in Regibus respectu suorum Regnorum; in Republica Superiorem non habente respectu suorum Civium; & in quovis Principe, qui in sua Jurisdictione dependentiam non habet, respectu suorum subditorum. Potestas subordinata, seu dependens reperitur in aliis superioribus subordinatis, seu dependentiam habentibus, cujusmodi sunt Judices & Principes alteri subjecti. Igitur 26

II. Lex debet ferri à potestate publica. Ratio est. 1. quia Lex per se primariò respicit Bonum Commune, ad quod procurandum, & conservandum ordinatur; atqui procurare Bonum Commune, & publicum spectat ad eum, qui curam totius communitatis habet, scilicet potestatem publicam: ergo Lex essentialiter debet ferri à pote- 27

ſtate publica. 2. Quia Lex non solùm obtinet vim directivam, sed etiam coactivam: ergo condi debet à potestate
28 publica, utpotè à qua proficiscitur coactio.

Et quidem à *Suprema & independente* potestate publica debet Lex provenire, vel saltem ab hac debuit potestas ferendi Leges fuisse concessa potestati subordinatæ & dependenti. Ratio est: quia supremæ potestatis est providere toti Bono Communi, cui fortè nocerent Leges ab inferioribus latæ. Quare, licèt Judices Ordinarii Jurisdictionem habeant, potestatem tamen ferendi Leges non habent, nisi eisdem à potestate suprema hæc fuisset concessa.

Nec obstat, quòd Scotus *in 4. dist. 15. quæst. 2.* Pro Legibus ferendis duplicem potestatem agnoscat, *Paternam* scilicet, & *Politicam*. Siquidem Scotus loquitur de potestate ferendi Leges tam propriè, quàm impropriè dictas; & vult illas condi à potestate publica, & in bonum publicum referri; has verò ferri à potestate privata, & in bonum privatum ordinari; Lex enim sæpenumero accipitur impropriè, & prout confunditur cum præcepto; ut Proverb. 1. *Audi fili mi disciplinam Patris tui, & ne dimit-*
29 *tas Legem Matris tuæ.*

III. Lex debet ferri pro communitate perfecta. Ita Scotus *in 1. dist. 44. quæst. unic.* & Alii communiter. Ratio est: 1. quia Lex etiam in hoc differt à præcepto, quòd præceptum uni possit imponi, Lex verò omnibus (intellige in suppositione accommoda, ut mox infra) præscribi debeat; unde *L. 1. ff. LL.* dicitur: *Lex est Commune præceptum*: & L. *Jura* eodem titulo: *Jura non in singulas Personas, sed generaliter constituuntur*: ergo Lex debet ferri pro communitate. 2. Quia Lex debet esse perpetua, prout dictum *in §. 1. præced.* Ergo Lex non potest imponi uni privatæ Personæ, ut potè quæ pro præsenti statu perpetua non est, sed communitati, quæ est perpetua, qua-
30 tenùs durat per continuam successionem.

Dictum est, quòd Lex debeat ferri *pro communitate perfecta*, idest, pro tali communitate, quæ sibi ipsi sufficit ad comparandam felicitatem humanam, & quæ sortitur nomen Reipublicæ, estque capax politicæ gubernationis. Hæc communitas perfecta duplex est, una *Realis* seu *Localis*, quæ terminis Realibus, seu Localibus clauditur, ut v. gr. Regnum, Ducatus, Provincia &c. Altera est *Personalis*, quæ non tam à loco, quàm à personis ad se invicem sub perfecto regimine moraliter unitis attenditur; uti est v. gr. aliquis Ordo Religiosus. Communitas autem *Imperfecta* est Congregatio plurium Personarum, insufficiens tamen ad felicitatem humanam mutuo partium concursu procurandam, & conservandam; cujusmodi est quælibet privata Domus, & familia: igitur præceptum datum communitati imperfectæ, non est propriè lex, etsi feratur ab habente alioqnin potestatem legislativam. Ubi tamen advertit *Herincx hic num. 3.* quòd nomine communitatis perfectæ non veniat necessariò integra collectio omnium hominum in Regno, Provincia, aut civitate commorantium: sed possit etiam Lex ferri pro certo tantùm genere hominum alicujus regni, provinciæ, aut civitatis. v. gr. pro mercatoribus, militibus, Personis Ecclesiasticis &c. quia talis Lex per se, ab intrinseco, & ultimatè bonum commune respicit, & totam communitatem obligat, ne à similibus Personis ad legem transgrediendam cooperetur.

Advertit etiam *P. Frassen disp. 1. quæst. 2. num. 6* legem ferri pro communitate, non abstractè sumpta, & prout supponit simpliciter, sed prout supponit absolutè, idest, tàm pro se, quàm pro membris sui constitutivis, qua talibus, ita ut lex secundùm præscriptum, & designationem immediatè respiciat communitatem; secundùm executionem verò singula communitatis membra, quà talia, utpotè ad quæ spectat legem executioni mandare; cùm id communitas abstractè sumpta, per seipsam præ-
31 stare non valeat. Ex his colliges.

IV. Quænam sit convenientia, & differentia inter *Legem*, & *Præceptum*; Nam lex cum præcepto, seu mandato convenit in hoc, quòd & illa & istud inducant obligationem aliquid ponendi, vel omittendi; ideòque sunt à Superiore ut tali, prout latè explicat Suarez *cap.* 8. & 4. Differunt tamen inter se *tripliciter*; I. Quamvis enim præceptum possit imponi toti communitati, & in bonum illius: hoc tamen non exigit necessariò, quia potest ferri à Persona privata ad privatam, v. gr. à Domino ad servum, in bonum etiam privatum Domini, vel servi, vel cujuscumque alterius: lex verò communitatem Personarum, & bonum commune necessariò respicit. II. Præceptum potest imponi à quocumque Superiore; Lex verò ferri nequit, nisi à Superiore habente potestatem publicam, & legislativam. III. Præceptum communiter exspirat morte mandantis; hinc *l. 26. ff. mandati* dicitur: *Mandatum solvitur morte*: Lex verò stabilis est, & perpetua, neque exspirat morte legislatoris; ut notant Abbas, & Alii in cap. *Irrefragabile, §. cæterùm*, de officio Ordinarii. Ratio est: quia præceptum non fertur toti reipublicæ, nec nomine illius, sed nomine mandantis, & ob curam debitam singulari Personæ; mandans autem emoritur, adeoque cessat ejus voluntas, & cura respectu singularis Personæ: è contra Lex fertur toti reipublicæ, & nomine illius, quæ non emoritur, sed voluit suam, & sui curam esse perpetuam.

Dixi: *Communiter præceptum, seu mandatum expirare morte Mandantis*, nam mandatum non expirat morte mandantis. I. Si sit ad pias causas; ut si quis mandarit dari Eleemosynas. II. Si sit favorabile doti matrimoniali, vel alicui Scholastico. III. Si Mandatarius jubebatur aliquid exequi post mortem; aut ante, vel saltem post mortem. IV. Si res non sit ampliùs integra, id est, si executio mandati jam sit inchoata: quod habet locum in judiciis, & extenditur ad donationes, & promulgationes faciendas nomine alterius. V. Etiamsi res sit adhuc integra, si executio alicujus gratiæ sit mandata in favorem alicujus, & non relicta ipsius arbitrio. *Ita P. Claudius La Croix de legibus num. 566. & 876.*

QUÆSTIO III.

De Divisione, Causis, Effectibus, & Actibus Legis.

SUMMARIUM.

32 & 33. *Lex ut sic dividitur in naturalem, & positivam; Hæc in Divinam, & humanam &c.*
34 *Item in affirmativam, & negativam;*
35 *In favorabilem, & odiosam.*
36 *Quid sit Lex DEI æterna;*
37 *Causæ Legis sunt Quatuor.*
38 *Effectus Legis sunt tres.*
39 *Actus Legis sunt quatuor, præcipere, prohibere, punire, & permittere.*
40 *Qualiter isti actus dicantur esse actus legis?*

ASSERTIO III.

LEx ut sic dividitur in Naturalem, & Positivam: Po- 32
sitiva in Divinam, & Humanam: Divina in veterem seu Mosaycam, & novam seu Evangelicam: Humana in Ecclesiasticam, & civilem: Causas numerat quatuor; Effectus tres; Actus itidem quatuor. Et Communissima DD.

§. I. Lex ut sic dividitur

IMmediatè in *Naturalem*, & *Positivam*. Ratio est: quia 33
omnis obligatio passiva stabilis oritur, vel ex natura actus, vel ex speciali jussione, ac libero mandato legitimi Superioris cum intentione stabiliter obligandi. Si primum, proveniet à Lege naturali. Si Secundum, à Lege positiva: ergo Lex ut sic immediatè dividitur in Naturalem, & positivam. Lex deinde positiva subdividitur in *Divinam*, quæ scilicet à Deo liberè, & non necessariò fertur, & in *humanam*, quæ fertur à Legislatore Humano.

Lex Divina positiva rursus duplex est, nimirùm *vetus; & nova*, Lex vetus, est, quam dedit Deus Moysi, per ministerium Angelorum in monte Sinai, & per Moysen populo Israelitico: qua de causa etiam à Moyse tamquam sui promulgatore, denominata est *Mosayca*. Lex nova, seu Evangelica, est, quam tulit Christus novi Testamenti Author, & partim per seipsum, partim per Apostolos promulgavit.

Lex Humana subdividitur in *Ecclesiasticam*, quæ nimirùm fertur à potestate Ecclesiastica, v. g. à Papa, ab Episcopis &c. & *in Civilem*, quæ fertur à potestate sæculari, v. g. ab Imperatore, à Regibus &c.

Dividitur præterea Lex in *Affirmativam*, quæ directè 34
(nimirùm ex fine, quem immediatè respicit) præcipit positionem actus, v. g. *Diliges Dominum Deum*: & in *Negativam*, quæ directè intendit omissionem alicujus actus, verbi gratia. *Non furtum facies*. Ubi adverte, harum Legum distinctionem in praxi malè colligi ex vocabulis, quibus proferuntur: rectè verò ex fine, seu objecto, in quod legislator directè fertur. Unde licèt Lex affirmativa etiam prohibeat, quidquid est incompossibile cum actu, quem intendit, consequenter ejus omissionem petat; id tamen solùm exigit indirectè, quatenùs directè quærit positionem actus. Quamvis ergo in rigore quælibet Lex verè, & propriè aliquid imperet, nimirùm positionem, vel omissionem actus: hoc tamen ipsum Imperium ex fine directè quæsito aliud est *affirmativum*, quando directè intendit alicujus actus humani positivum exercitium: aliud *negativum*, si directè intendat ejus omissionem, sive puram, sive non puram. Unde Lex ista, vel præceptum, verbi gratia

die

die festo non omittes sacrum, licèt efferatur verbis, seu propositione negativa, est affirmativum: quia finis ejus directè intentus est positio alicujus actus, nimirùm auditio sacri; & hoc *abstinebis à mendacio*, est negativum: esto efferatur propositione affirmativa: quia finis ejus directè intentus est omissio mendacii.

35 Dividitur denique Lex in *favorabilem*, *& odiosam*. Favorabilis est, quæ principaliter fertur in alicujus favorem: licèt in alterius odium redundet: Odiosa est, quæ principaliter fertur in alicujus odium, vel pœnam, quamvis etiam cedat in alterius favorem. De quibus est *Regula Juris decimaquinta in sexto. Quòd Leges favorabiles amplam, odiosæ strictam patiantur interpretationem.*

Residuas Legis divisiones nos insinuabimus in decursu.

§. II. Lex Dei Æterna

36 NOn est à nobis numerata inter membra, legem, ut sic dividentia; quia propriè accepta, & ut obtinet veram rationem legis à lege Divina naturali, vel positiva non distinguitur; cùm sic accepta, & ipsa sit actus Divinæ voluntatis, quo præcipiuntur bona, vel mala prohibentur, sive necessariè, sive liberè: quo in sensu præcipuus illius assertor est Sanctus Augustinus *lib. 22. contra Faustum cap. 27.* dum peccatum definit, quòd sit *dictum, factum, vel concupitum contra Legem Dei æternam*. Nuncupatur autem Lex *Æterna* distincto vocabulo, quatenùs spectatur, ut ab æterno concepta est, & non ut jam impressa hominis intellectui; quemadmodùm Lex Divina naturalis: Neque ut manifestata per externam revelationem, aut promulgationem, quemadmodùm Lex Divina positiva. Quod summè importat illius ab istis distinctionem rationis, sed connotativam, non verò realem terminativam: quali tamen distinctione distinguuntur Lex Divina naturalis, & positiva: quæ proinde vera divisionis membra constituunt: secùs Lex Æterna.

Quòd si verò Lex Dei Æterna sumatur pro ipsa Dei Sapientia, & Providentia, prout dirigit actus, & motiones creaturarum quarumcunque in suos fines, in quo sensu dicitur Deus *Legem posuisse aquis, ne transirent fines suos proverb. octavo* in numerum Legum propriè dictarum venire nequit, cùm in ea acceptione etiam extendatur ad creaturas inanimatas; quibus tamen Lex propriè dicta imponi non potest, sicut nec brutis ob defectum libertatis in operando. Unde eam, & hoc posteriori modo acceptam, in Legum, de quibus hìc, divisione consultò præterivimus.

§. *III. Causa, & Effectus Legis.*

37 C*Ausa Legis* communiter numerantur *quatuor*: Videlicet *materialis*, *formalis*, *efficiens*, *& finalis*. *Materialis* ex qua Lex educitur, & in qua recipitur, est ipsa Legislatoris voluntas: cùm enim Lex, ut suprà dictum, formaliter consistat in actu voluntatis Legislatoris obligantis subditos, necessarium est, ut idem sit subjectum, atque eadem causa materialis ex qua Legis, quæ est actus Legislatoris. Causa *formalis* Legis est ipsa Legis differentia, qua constituitur in esse formali Legis. Causa efficiens Legis est ipsemet Legislator. Causa denique finalis est bonum commune procurandum, vel conservandum.

38 *Effectus Legis sunt tres. Primus* est subditos *objectivè dirigere* in ordine ad bonum amplectendum, & malum fugiendum; cùm enim Lex sit Regula actionum humanarum: munus autem Regulæ sit objectivè dirigere activè: ergo objectiva directio passiva erit effectus Legis. *Secundus* Legis effectus est *obligare subditos*: cùm enim, ut suprà dictum, Lex dicatur à *ligando*, quatenùs per eam subditi adstringuntur ad aliquid faciendum, vel omittendum, obligatio passiva subditorum erit effectus Legis: nam, si obligatio, sicut & directio sumantur activè, sunt ipsa Lex: ut consideranti patebit. Quod etiam verum est de *Lege permittente*; quia, & ipsa dirigit, ac obligat tum subditos, ne quempiam, actum Lege permissum exercere volentem, impediant; tum judices, ne in similem dictatione pœnæ animadvertant. Unde licèt dispositio Superioris, qua subdito aliquid permittit, non sit Lex, qua perte respicit eum, cui fit aliqua permissio: est tamen Lex, in quantùm respicit alios, quos prædicto modo obstringit. *Tertius* Legis effectus est, *facere bonos subditos*. Cujus rationem Doctor Angelicus *hic quæst. 92. art. 1.* affert hanc: Quia Lex eò tendit, ut (quantùm est ex se) subditos faciat sibi obedientes; ergo, ut eos faciat bonos, cùm subditorum propria virtus, per quam fiunt boni, consistat in eo quòd benè obediant Legi, sicut propria Principis virtus sita est in eo, quòd benè imperet subditis, ergo bonos facere subditos est effectus Legis.

§. *IV. Actus Legis*

39 SUnt præcipuè *quatuor*, nimirùm *præcipere*, *probibere*, *permittere*, *& punire*. Ratio est: Quia actus Legis versantur circa actus humanos: ergo tot erunt actus Legis quot sunt differentiæ actuum humanorum, atqui hi, vel sunt *boni*, & sic per Legem *præcipiendi*, vel sunt *mali*: & sic per Legem *probibendi*, antequam fiant; si tamen committantur, per Legem sunt *puniendi*. Lex enim efficaciter actus bonos præcipere, malosque prohibere non potest, nisi subditos formidine pœnæ posset inducere ad bonum, & retrahere à malo: vel denique sunt *indifferentes*, & sic erunt per Legem *permittendi*.

Præmiare tamen non est actus Legis, quia præmiare potest quicunque, etsi non sit Superior; nec verò etiam obligat. *Permittere* autem est actus Legis; tum quia obligat ex consequenti, ne quod permissum est, impediatur, tum quia Superioris est permittere, cùm posset talem actum, vel præcipere, vel prohibere.

Hìc tamen duo advertenda sunt. I. Quòd *permittere* quidem non rarò idem sonet, ac *concedere*, nihilominùs in rigore latiùs pateat: nam non omne, quod est permissum, etiam censetur concessum: si quidem concessum in moribus dicitur, quod est licitum, & hoc modo permittuntur, ac conceduntur actus indifferentes. At verò permissum subinde etiam est illicitum, ut vitetur id quod est magis malum; sic permittuntur meretrices ad evitanda majora peccata *c. denique, distinctione quarta*, quæ tamen non conceduntur, cùm utique accessus ad eas sit Jure naturali illicitus, & ad culpam imputetur, esto non plectatur pœna temporali à Jure, vel homine statuta aut infligenda. *Ita* Krimer *de constitutione numer.* 310. *& sequentibus.*

40 II. Advertendum est, quòd recensiti quatuor Actus activè sumpti, nam passivè sumpti sunt ipsa obligatio passiva *Legislatoris*, & *Legis*; dispari tamen ratione: nam respectu Legislatoris sunt actus eliciti, non autem respectu Legis; cùm enim Lex non sit habitus, nec potentia, actus elicitos habere non potest: sunt ergo tantùm actus Legis *quasi integraliter*; quia Lex ex illis quodammodo integratur, non quòd omnes quatuor in qualibet lege particulari concurrant; sed quia ad Legem in communi pertinent. Alios Legis actus, cujusmodi sunt *inhabilitare*, *irritare*, *taxare rerum pretia &c.* ad prædictos facilè reduces.

Q U Æ S T I O IV.

De Obligatione Legis ut sic.

S U M M A R I U M.

41 *Lex obligat ex ea virtute, quam Legislator intendit.*
42 *Ad hoc tamen tria requiruntur.*
43 *Legi potest satisfieri per actum extrinsecè malum.*
44 *Pluribus legibus potest uno actu satisfieri*
45 *Extra materiam justitiæ,*
46 *Et nisi aliud colligatur ex mente Legislatoris.*
47 *Pluribus legibus potest eodem tempore satisfieri per plures actus.*
48 *Afferuntur Exempla.*
49 *Qualis intentio requiratur ad impletionem legis?*

A S S E R T I O IV.

L*Ex ut sic obligat ad actionem præceptam faciendam, vel prohibitam fugiendam ex ea virtute, ex cujus motivo Legislator illam præcipit, vel prohibet: Potest tamen obligationi Legis etiam satisfieri per actionem ex fine, vel circumstantia aliqua extrinsecè vitiatam: sicut etiam eodem actu pluribus legibus & obligationibus extra materiam justitiæ satisfieri, & eodem tempore quis per diversos actus pluribus legibus, & præceptis satisfacere potest.* Ita communissima Theologorum.

§. I. Lex, idem est de Præcepto.

41 O*Bligat ad actionem præceptam faciendam, vel prohibitam fugiendam ex ea virtute, quam Legislator, vel præcipiens intendit*, sive ex cujus motivo illam actionem præcepit, vel prohibuit. V. gr. Pater animo graviter obligandi, præcipit filio, ut domi maneat, eo fine, ut sic consulat ejus castitati: filius tenetur se domi continere non solum ex virtute obedientiæ, sed etiam castitatis, ita, ut contrafaciens, committat duplex specie peccatum, unum contra obedientiam, & alterum contra castitatem. *Ita P. Claudius La Croix hic numer. 626. & Alii communiter*. Ratio est: quia præceptum, seu potiùs actio præcepta relatè ad castitatem, habet se sicut medium ad finem: ergo quemadmodùm

modùm medium specificatur à fine, non solùm intrinseco, sed etiam extrinseco, ab eoque suam desumit bonitatem, vel malitiam, ita & illa actio ex fine castitatis conservandæ præcepta suam bonitatem moralem desumet à castitate. Unde filius tale præceptum transgrediens, duo peccata, specificè distincta perpetrat, quorum unum contra virtutem obedientiæ, & alterum contra virtutem castitatis militat; ac proinde in Confessione non satisfaciet dicendo, se transgressum fuisse mandatum grave Patris, sed debet addere, illud mandatum sibi impositum esse ex motivo castitatis.

42 Ad hoc tamen, ut nostra Responsio vera sit, *tria requiruntur*; I. Ut id, quod mandatur, aliquo modo conducat ad finem hujusmodi virtutis saltem perfectiùs obtinendum, ut contingit in exemplo posito; aliàs enim non participaret rationem medii, ut patet. II. Debet Superior exprimere (nisi id jam aliunde constet) se ex tali motivo præcipere, nam præceptum non præsumitur imponi, nisi ex motivo intrinseco. III. Non sufficit, quòd Superior ducatur illo motivo, idque exprimat, sed debet insuper velle imponere obligationem illius virtutis, & rem præceptam facere materiam ejus necessariam; aliàs in filio suprà non resultabit obligatio specialis servandi castitatem.

Hinc etiam, si Superior subdito præcipiat jejunium ex solo motivo temperantiæ, & non obedientiæ, ita ut non velit obligare ex virtute obedientiæ, sed tantùm temperantiæ, subditus si tale præceptum exequatur, etiam quia præceptum est, erit temperans & obediens; si autem non exequatur, erit quidem intemperans, sed non inobediens; quia jejunium mediante illo præcepto constituitur quidem materia necessaria temperantiæ, non autem obedientiæ: respectu hujus enim solùm est de consilio, & materia apta, non tamen necessaria.

§. II. *Obligationi Legis, vel Præcepti.*

43 POtest etiam satisfieri per actionem ex fine, vel circumstantia extrinsecè vitiatam. Ita Sanchez 1. *Moral. cap.* 14. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 6. Lugo *disput.* 22. *sect.* 2. *numer.* 23. & alii communiter apud Mastrium *in Moral. disput.* 2. *quæst.* 5. *numer.* 169. v. gr. Si quis jejunet, vel intersit Sacro ob vanam gloriam, vel etiam ut furetur, potest nihilominùs implere præceptum. Ratio est; Quia lex præcipit tantùm substantiam actionis ex objecto suo honestæ, non autem finem vel circumstantias, nisi hoc sufficienter exprimat: ergo cum in hoc casu ponatur jejunium, vel auditio Sacri, quæ quoad substantiam, & ex objecto suo sunt actiones honestæ, per ipsas satisfiet legi de jejunando, vel audiendo Sacro, licèt alia Lex de non captanda vana gloria, vel de non furando violetur. Idem ob eamdem rationem, videtur dicendum, etiamsi actus quoad substantiam, & ex objecto honestus fieret peccaminosus mortaliter ex fine extrinseco, vel circumstantia, quòd nempè etiam per illum satisfieri possit obligationi Legis, & quidem etiam latæ à Superiore Ecclesiastico, nisi sufficienter exprimat, se non solùm actus substantiam præcipere, sed etiam modum, quo similiter honestè fiat, absque ullo peccato in sui exercitio ex circumstantiis contracto. Herincx *de Legibus disput.* 3. *quæst.* 7. *numer.* 79.

Ad hoc tamen, ut observatio Legis sit digna laude, & premio ac meritoria, sine dubio requiritur *Modus Virtutis*, nimirum, ut subditus ponat actum formaliter bonum cum omnibus circumstantiis actum honestantibus. *Ita Mastrius in Moralibus, disp.* 2. *quæst.* 2. *art.* 2. *num.* 42. Ratio est: Quia ut actus sit laude, ac præmio dignus & meritorius, debet esse moraliter bonus: atqui actus non habens objectum, & omnes circumstantias honestas non est moraliter bonus, quia *Bonum ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu*: ergo, ut observatio Legis sit digna laude, & præmio, ac meritoria, requiritur, ut ipsi satisfiat per actum moraliter, id est undequaque bonum, & honestum.

§. III. *Pluribus Legibus uno, & eodem actu.*

44 SAtisfieri potest *Extra Materiam justitiæ, & nisi aliud colligatur ex mente illas imponentis*, ita Sanch. *l.* 1. *in Decal. c.* 14. Salas, Bonac. *part.* 9. & alii apud Mastrium *in Moralibus disput.* 2. *qu.* 5. *art.* 5. *num.* 170. Ratio: 1. Quia obligatio Legis pendet à mente Legislatoris, ipsiusque voluntatem non excedit; si ergo Legislator unico actu intendit, & permittit, pluribus simul satisfieri Legibus, & præceptis, sequitur unico actu pluribus legibus, & præceptis satisfieri posse. 2. Quia res uno titulo, puta justitiæ debitæ, potest deberi alio prætereà titulo, v. gr. ex voto, ex præcepto Pœnitentiæ; nam obligatio voti, pœnitentiæ vel alterius Præcepti positivi pendet ex intentione Legislatoris, quæ rebus jam alio titulo debitis affigi potest: ergo pluribus Legibus, & præceptis unico actu satisfieri potest.

Hinc, quando voves jejunare in quadragesima, si jejunas, satisfacis & præcepto Ecclesiæ, & voto: Quando Dominica, & festum incidunt in eumdem diem, non teneris audire duo Sacra; & sic de aliis.

Dictum est in Responsione. 1. *Extra Materiam Justitiæ*; si enim sint plures obligationes Justitiæ, iis satisfieri non potest unico actu. Ratio est: quia justitia commutativa respicit æqualitatem rei ad rem; ideò, cùm unica solutio nequeat esse æqualis pluribus obligationibus justitiæ commutativæ, quia duorum in solidum dominium esse non potest, etiam unica solutione satisfieri nequit pluribus obligationibus justitiæ. Hinc, si Titio debes centum ex contractu, & alios centum ex damnificatione injusta, non satisfacis utrique obligationi, semel dando centum, sed teneris dare ducentos. In debitis verò Legalibus mens, & voluntas Legislatoris attenditur, quæ in unum, idemque opus ferri potest. Ita Doctores citat. 45

Dictum est II. in Responsione: *Nisi aliud colligatur ex mente illas obligationes imponentis*. Ad quod discernendum attendendæ sunt circumstantiæ, quæ, si denotent Legislatorem velle exigere actum non debitum, tenebris illum præstare, neque poteris actu aliàs debito satisfacere. Unde si tibi à Confessario in pœnitentiam esset injuncta recitatio Rosarii, unàque fores obstrictus voto quotidie Rosarium recitandi, non satisfaceres præcepto Confessarii recitatione debita ex voto; quia Confessarius nisi oppositum exprimat, vel aliunde colligi possit, ad rem non debitam te obligare intendit; præsertim, cùm illa obligatio à Confessario imposita, non sit affixa diei, sed potes, quando tibi placuerit satisfacere. At si circumstantiæ denotent, Legislatorem contentum esse actu aliàs debito, satisfacis illo utrique obligationi, videlicet præcedenti & de novo superadditæ. Unde si Confessarius tibi injungat, ut singulis diebus hoc Mense audias Sacrum, ex benigna interpretatione censetur contentus esse Missa debita ex præcepto diebus festivis; neque enim censendus est obligare ad audiendas duas Missas diebus festivis, quia esset grave onus; quod si voluisset imponere, expresisset. *Ita Castro-Palaus disp.* 1. *part.* 19. *num.* 1. *& seqq.* 46

Ex quibus etiam infertur, unica numericè recitatione Matutini atque Laudum (v. gr. si fiat hodie post quartam) non satisfieri hodiernæ, & crastinæ diei: quia Alexander VII. damnavit sequentem *in Ordine* 35. propositionem: *Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsenti, & crastino*. Manifesta enim est mens Ecclesiæ, etiam sensu communi firmata, adstrictos ad Horas Canonicas teneri singulis diebus legere singula Officia diebus singulis affixa. *Henrincx de legibus disp.* 3. *qu.* 8. *n.* 85.

Hinc etiam ex Voto, vel Pœnitentia obligatus ad dationem Eleemosynæ, non satisfacit, debita incerta destribuendo pauperibus: cùm id non sit Eleemosyna seu donatio liberalis.

Idem quoque docent Varii generaliter de Eleemosyna ex Voto aut pœnitentia debita, quæ datur pauperi graviter vel extremè indigenti, eo quòd hæc sit debita; votum autem & pœnitentia censeantur cadere super dationem rei aliàs indebitæ per se loquendo. Oppositum tamen docent *Sanchez, Henriquez, Azorius, Castro-Palaus, & Alii apud Herincx cit.* Eo quòd Eleemosyna ista non sit debita ex præcepto misericordiæ, nisi ex suppositione, quòd nequeas alia via necessitati pauperis subvenire; cessaret enim, si v. gr. solvendo debitum tolleres indigentiam illius: in præsenti autem potest hanc tollere Eleemosyna ex Voto vel Pœnitentia debita, adeòque ipsa in isto casu non debetur ex præcepto misericordiæ.

§. IV. *Pluribus Legibus, & Præceptis.*

POtest eodem tempore satisfieri per plures actus, quando unus actus non impedit alium debitè exercendum. 47 Ita communiter apud Mastr. *in Mor. disp.* 2. *qu.* 5. *n.* Herincx *cit. num.* 84. Ratio est: Quia qui facit id, quod lege, vel præcepto præscribitur, legi satisfacere dicitur, & legem adimplere; sed possumus eodem tempore facere, quod leges diversæ, vel diversa præcepta præscribunt, cùm in præceptis & Legibus diversitas temporum non præscribatur: ergo possumus eodem tempore pluribus præceptis per diversos actus satisfacere, *quoties unus actus non impedit alium debitè exercendum*; quæ limitatio apponitur ideò, quia si unus actus exercitium alterius impediret, tunc utique certum est, eodem tempore non posse per illos actus diversos pluribus satisfieri præceptis.

Hinc potes peregrinationi promissæ satisfacere, & sub ea legere horas Canonicas. Similiter sub Missa die festo potes 38

seci-

recitare horas Canonicas, vel alias preces obligatorias, quia recitatio Horarum non impedit attentionem requisitam ad Missam, alioquin (quod est contra receptissimam praxim) nec liceret sub ea legere Rosarium ex devotione. Experientia sanè docet orantem sub sacro, facilè simul attendere ad actiones missæ, ut de iis testificari posset, quod sufficit. Addit Castro-Palaus *d. 2. de Legibus*, *pun. 20.* non requiri in his actionibus, nisi unam intentionem, scilicet ad DEUM, quæ sufficit, & utrique operi convenit.

Hinc etiam, qui sub missa conscientiam examinat, potest audire missam, quia potest attendere, uti habet communis apud P. Claudium la Croix *lib. 3. part. 1. num. 655.* Multò magis audit Missam, qui sub ea elicit dolorem, vel aliis piis actionibus se præparat ad confessionem. An autem ille, qui sub Missa confitetur per longum tempus, possit simul audire Missam? *Reginaldus, Castro-Palaus, Lessius, Rhodes, Escobar, & alii cum Gobat. apud la Croix cit.* absolutè affirmant; quia habet intentionem audiendi Missam, ut supponitur; adest corpore, quia confitetur in templo; assistit moraliter, quia adest humano, & religioso modo; denique etiam attendere potest ad Missam, & licèt fortè actu non attendat, tamen occupatur actione pia, adeoque adhuc censetur cum sacrificante, & circumstantibus DEO cultum exhibere. *In praxi autem suadendum* est, ut, si confessio deberet esse longa, potiùs fiat extra Missam; si autem sit brevis, curandum est, ut potiùs fiat sub aliqua parte non ita substantiali, v. g. sub *Orationibus*, *Gloria*, *Epistola*, *Credo*; non verò sub *Offertorio*, *Consecratione*, vel *Communione*. Si tamen etiam sub his partibus fiat, debet confitens ita simul attendere ad Missam, ut dicere possit, quousque celebrans pervenerit. Quòd si Confessio alioquin esset omittenda, uti sæpe fieret in ancillis & famulis, suaderi potest, ut fiat sub Missa, quia voluntas Ecclesiæ præsumitur esse potiùs, ut sic audiatur Missa, & fiat Confessio, quàm ut attentiùs audiatur Missa, & non fiat Confessio, uti rectè Lessius *in Auct. v. Missa. c. 3.* si enim damnum temporale possit excusare ab auditione Missæ, magis excusabit damnum spirituale in omissionem majoris attentionis.

An autem qui Confessiones audit, possit simul audire Missam? affirmant Doctores communiùs cum Gobat, apud la Croix, *cit. num. 656.* Ratio est: quia quòd confessiones audiens simul sit Judex in Confessionali, non impedit, quò minus etiam sit unus illorum, qui circumstant, & cum sacerdote sacrificium offerunt. Debet tamen ad sacrificium attendere, quantum potest.

Quid verò sit de vovente plures Missas audire, vel ad id obligato ex Pœnitentia Sacramentali, an nimirùm talis satisfaceret assistendo simul pluribus Missis; id pendet ab intentione voventis, & confessarii, quæ præcisè ferri posset in fructum ex assistentia plurium Missarum oriundum, qui quidem fructus hoc modo verè percipi posset. Quamvis non dubitem, intentionem præsertim confessarii regulariter esse aliam, ut scilicet successiva Missarum auditione quæ pœnalis est, peccatum plectatur. Deinde mens confessarii, & voventis, qui legem velut privatam imponunt, regulanda videtur ad instar legis communis, seu Ecclesiasticæ. *Ita P. Herincx de sacrificio Missæ disp. 8. q. 16. num. 205.*

49 Qualis intentio requiratur ad impletionem cujuscumque Legis, vel præcepti, potest videri in P. Sporer, Theol. Moral. super Decalog. Tract. 1. Procemiali cap. 3. n. 45. & seqq. ubi sufficienter hanc materiam pertractat.

SECTIO II.

De Lege Divina Naturali & positiva, Mosayca, & Evangelica.

QUÆSTIO I.

De Lege Divina Naturali.

SUMMARIUM.

51 & 52 *Existit Lex Naturalis.*
53 *Quid sit formaliter?*
54 *Qualiter cordibus nostris sit inscripta?*
55 & 56 *Est una & multiplex diverso respectu.*
57 *Materia Legis Naturalis.*
58 *Quos & qualiter obliget Lex Naturalis?*
59 usque ad n. 62. *Quomodo differat à Jure gentium*
62 *Lex Naturalis est mutabilis materialiter;*
63 & 64 *Non tamen formaliter & propriè.*
65 *Patitur tamen interpretationem.*
66 & 67. *Nulla consuetudo potest abrogare Legem Naturalem.*
68 *Lex Naturalis invincibiliter ignorari nequit quoad præcepta primi, vel secundi; benè verò quoad præcepta tertii generis.*

ASSERTIO I.

Lex Naturalis formaliter est actus Divinæ voluntatis, necessaria præcipiens, aut prohibens actiones habentes intrinsecam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem quâ talem: non solum prima morum principia, sed etiam conclusiones ex eis necessario deductæ sunt materia Legis Naturalis: obligat in conscientia omnes homines: nec propriè mutabilis, aut dispensabilis, nec invincibiliter ignorabilis est ab adulto rationis compote. Ita Authores citandi. 50

§. I. *Lex Naturalis formaliter est actus Divinæ voluntatis &c.*

Postquam de Lege in communi tractavimus, restat, ut de ejus speciebus in particulari disseramus. Et quia Lex Divina præcedit Humanam dignitatem, digniorem quoque, idest, priorem locum sibi vendicat. Itaque: 51

I. Existentiam Legis naturalis, non est qui neget, aut negare possit, nisi se exlegem, & irrationalem fateatur, & de illis, de quibus dicebat Apost. *Rom. I. quod obscuratum est insipiens cor eorum*, & *Ephes. 4. tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita DEI, per ignorantiam, quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum.* Siquidem hoc patet ex S. Scriptura, *Rom. 2. v. 14.* ubi S. Paulus inquit: *gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ Legis sunt faciunt: ejusmodi legem non habentes, & ipsi sibi sunt Lex; qui ostendunt opus Legis scriptum in cordibus suis.* Hoc idem docent SS. Patres, signanter S. Bernardus *l. de diligendo* Deo ita scribens: *homo innatam, nec ignotam sibi legem habet, quæ facienda, ac prosequenda, quæve fugienda sint, interiùs dictante ratione demonstrat.* Et ratio id suadet, quia nisi DEUS nobis indidisset Legem, & regulam, cujus ductu in finem nostrum possemus tendere, minùs benè egisset nobiscum: quàm cum cæteris creaturis: quia illis vires, & inclinationes indidit, quibus eant in bonum suum: ergo etiam nobis. Supposita itaque Legis Naturalis existentia, quæritur in quo formaliter consistat ejus Essentia? nos, ut consequenter, & conformiter dictis de Essentia Legis, ut sic loquamur dicimus: 52

II. Lex Naturalis formaliter est *actus Divinæ voluntatis, necessario præcipiens, aut prohibens actiones habentes intrinsecam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, quà talem.* Colligitur ex Scoto in 2. d. 50. q. 1. §. de secundo tenetur que à Mastrio disp. 2. de Leg. q. 2. a. 1. & 2. Ratio est: quia Lex Naturalis non consistit in ipsa natura rationali: nec in convenientia, quam habent aliquæ actiones ad naturam rationalem: nec in ipso lumine rationis quoad actum primum, seu quatenùs est vis discernendi honesta, & turpia, licita & illicita; nec in actu rationis intimantis voluntatem Divinam præcipientem, aut prohibentem: ergo remanet Legem naturalem essentialiter consistere in actu voluntatis Divinæ &c. Prob. antec. Non *primum*; quia natura rationalis est subjectum Legis naturalis, ab eaque dirigitur: ergo nequit esse ipsa Lex naturalis. Non *secundum*: siquidem Lex, & ejus materia, seu objectum non sunt idem; atqui convenientia, & disconvenientia actionum humanarum ad naturam rationalem est materia Legis naturalis: ergo non est ipsa Lex naturalis. Non *tertium*, aut *quartum* quia Lex ut sic, juxta dicta Sect. 2. numer. 7. est actus voluntatis Superioris obligantis subditos ad aliquid faciendum, vel omittendum: ergo nequit esse Lumen rationis naturalis, aut actus rationis, cùm nec hic, nec illud habeant ratione sui vim, & potestatem obligandi: adeòque Lex naturalis erit actus voluntatis Legislatoris imperantis; atqui non alterius, quàm voluntatis Divinæ, seu DEI, utpotè Supremi Authoris naturæ: ergo Lex naturalis formaliter est actus voluntatis Divinæ; *liber* quidem libertate essentiali, *necessarius* tamen; quia DEUS supposito Decreto de creanda creatura rationali, *quà tali*, hoc est, quatenùs pro fine habet honestatem, non potest non præcipere, aut non prohibere materiam Legis naturalis: eo ipso enim, quòd velit creaturam rationalem, quà talem gubernare, & ad finem honestum dirigere, non potest non velle præcipere, vel prohibere ea, quæ essentialiter honesta, seu naturæ rationali, quà tali ab intrinseco convenientia, vel essentialiter inhonesta, seu naturæ rationali, quà tali: ab intrinseco disconvenientia sunt, cùm nonnisi per has Leges creatura rationalis ad suum finem honestum dirigi, & gubernari possit. Sicut ergo implicat creaturam rationalem creari: & eam non subdi regulis morum; sic implicat DEUM illam creare, & nolle eam gubernare, seu ei imprimere Legem naturalem: quamvis, si DEUS nollet creare naturam rationalem, posset nullam Legem ferre nec naturalem, nec positivam: quia deficeret subjectum Legis. 53

Et per hoc Lex *naturalis* differt *à positiva*, quòd materia Legis naturalis habeat intrinsecam con-vel disconvenien-

tiam ad naturam rationalem quà talem; & ideò à DEO, supposito Decreto de creanda creatura rationali quà tali, necessariò feratur: Legis verò positivè materia non habeat intrinsecam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, quà talem, & ideò: etiam supposita creatione & existentia creaturæ rationalis, quà talis, nec à DEO, nec ab homine necessariò, sed contingenter feratur, ita ut possit non ferri.

III. *Dices:* Lex naturalis in Sacra Scriptura, & Sanctis Patribus passim dicitur *indita*, *inscripta*, *seu impressa cordibus nostris;* sed actus Divinæ voluntatis non est inditus, inscriptus, seu impressus cordibus nostris: ergo non potest esse Lex naturalis.

54 Respondeo distinguendo majorem: Lex naturalis dicitur indita, inscripta, & impressa cordibus nostris, impropriè metaphoricè, & objectivè, quatenùs intellectus noster est Legis naturalis ostensivus, concedo majorem. propriè, & formaliter nego majorem, & distincta similiter minore, negando consequentiam. Sicuti enim Lex positiva dicitur scribi in tabulis, quamvis Scriptæ & Tabulæ non sint formaliter ipsa Lex, sed solùm signum Legis ostensivum, ob quod tamen vulgariter *Lex* vocantur: ita etiam Lex naturæ dicitur scribi in cordibus hominum, idest, in eorum intellectu, tanquam ostendente Legem, quantùm scilicet potens est lumine naturali discernere inter honestum, & inhonestum, absque eo, quòd per vocem, aut Scripturam exprimatur; & hac ratione ait Sanctus Apostolus citatus *num.* 52. *Gentes, Legem* (intellige Mosaycam) *non habentes, ipsi sibi sunt Lex*, sumpta scilicet Lege pro instrumento ostensivo Legis.

Instabis: Secluso quocumque actu Divinæ voluntatis præcipiente, aut prohibente, adhuc aliquæ actiones creaturæ rationalis forent intrinsecè bonæ, ac faciendæ, & aliæ intrinsecè malæ, ac fugiendæ: verbi gratia adhuc amor DEI esset intrinsecè honestus, & conveniens creaturæ rationali, & odium DEI esset intrinsecè malum, & disconveniens creaturæ rationali: ergo Lex naturalis non est actus divinæ voluntatis necessariò percipiens, & prohibens actionem habentes intrinsecam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, quà talem.

Respondeo, & distinguo antecedens. Secluso quocumque actu Divinæ voluntatis, adhuc aliquæ actiones creaturæ rationalis forent intrinsecè bonæ, & aliæ malæ, philosophicè, fundamentaliter, & in genere naturæ, concedo antecedens: Theologicè, formaliter, & in genere moris, nego antecedens cum consequentia. Ad hoc posterius enim requiritur, Lex formaliter talis, à qua tamen facta hypothesi præscindit. Ex his

55 *IV. Colliges* Legem naturalem partim esse unam; partim multiplicem: una est. I. *Unitate actus:* cùm dicat unicum simplicissimum Divinæ voluntatis actum. *II. Unitate principii universalissimi*, ad quod cætera Præcepta reducuntur quale est: *bonum est amandum, & malum est fugiendum*. III. *Unitate finis:* qui est bonum naturæ humanæ. Multiplex verò est Lex naturalis, ex pluralitate præceptorum particularium, ad diversas virtutes spectantium: alia equidem est Lex naturalis justitiæ, alia temperantiæ, &c.

§. II. *Non solùm prima morum principia, sed etiam Conclusiones ex eis necessario deductæ sunt materia Legis naturalis.*

56 I. PRænotandum, extare quædam universalissima morum principia: ut *bonum est amandum: malum est fugiendum:* Item. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, &c.* Et hujusmodi præcepta pertinere ad Legem naturalem, fatentur omnes. Unde difficultas solùm est de aliis præceptis, quæ ex præfatis principiis deducuntur; suntque *in duplici differentia:* quædam enim ex illis immediatè, ac citra operosam investigationem facillimo discursu colliguntur; prout sunt ea, quæ exprimuntur in Decalogo. Alia ita se habent: ut ex primis principiis, vel Decalogi præceptis, nonnisi mediatè, & remotè, per diligens studium, atque difficilem discursum inferantur: talia sunt: *simplex fornicatio est fugienda; injuria tibi illata non est propria authoritate vindicanda &c.* Itaque

57 II. Non solùm prima morum principia, sed etiam omnia Decalogi præcepta (excepto tertio de sanctificatione Sabbati quoad determinationem temporis) sunt materia Legis naturalis: sicut & alia præcepta, quæ ex primis morum principiis, vel Decalogi præceptis mediatè, & necessariò inferuntur. Ita Scotus *in 3. dist. 37. numer. 5.* cum aliis communiter. Ratio est: quia id omne est materia Legis naturalis præcipientis, vel prohibentis, quod ab intrinseco habet necessariam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, quà talem: atqui non tantùm illud, quod prima morum principia, & præcepta Decalogi præcipiunt, vel prohibent, habet ab intrinseco necessariam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, sed etiam illud, quod ex primis morum principiis, & præceptis Decalogi mediatè, & necessariò infertur, cùm hoc non dependeat ab opinione hominum, nec ab aliqua positiva institutione: ergo non tantùm prima morum principia, & præcepta Decalogi, sed etiam ex illis deducta sunt materia, seu continent materiam Legis naturalis.

Dixi per parenthesim: *excepto tertio de sanctificatione Sabbati quoad determinationem temporis.* Quia licèt etiam hoc præceptum quoad substantiam, & quatenus præcipit cultum Deo exhibendum, ob supremam ejus excellentiam & collata in nos beneficia, sit de Jure naturæ; tamen quoad determinationem temporis, solùm obligaverat olim ex Jure Divino positivo: & nunc postquam Ecclesia obligationem de sanctificatione Sabbati mutavit, & transtulit in obligationem sanctificandi Dominicam, stringit ex Jure Ecclesiastico.

III. Lex naturalis in conscientia obligat omnes homi- 58
nes ad observanda sua præcepta. Ita omnes. Ratio: quia Lex naturalis est actus Divinæ voluntatis necessariò præcipiens, vel prohibens actiones habentes intrinsecam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem qua talem; atqui talis actus utique obligat in conscientia, cùm sit Imperium DEI, ut authoris naturæ, cui tanquam legitimo Superiori parendum est: & quidem omnes homines: cùm obliget totam naturam rationalem: siquidem præcipiat, vel prohibeat actiones habentes intrinsecam, & necessariam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem qua talem: ergo Lex naturalis omnes homines obligat in conscientia ad observanda sua præcepta. Ex his omnibus.

IV. Colliges differentiam Legis naturalis *à Jure gentium* 59
quod propriè loquendo *est Jus à pluribus gentibus in bonum commune gentium, cum reciproca obligatione constitutum.* Siquidem differunt. I. *ex parte materiæ circa quam:* Materia quippè Legis naturalis sunt actus intrinsecè boni, vel mali, habentes intrinsecam, & necessariam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem; Materia verò Juris Gentium sunt actus, non habentes intrinsecam, & necessariam con-vel disconvenientiam ad naturam rationalem, sed tantùm extrinsecam, & liberam, dependentem ab institutione extrinseca, & libera communi omnibus, aut saltem pluribus gentibus. II. Differunt *ex parte causæ efficientis:* siquidem Lex naturalis, ut primùm diximus, immediatè ab ipso authore naturæ humanis cordibus imprimitur: Jus Gentium verò descendit ex arbitrio, consuetudine, & mutuo consensu gentium. III. Differunt *ex parte causæ finalis:* Nam finis Legis naturalis est felicitas omnium, & singulorum hominum: Juris gentium verò felicitas omnium gentium qua talium. IV. Differunt *ex parte subjecti;* quia Lex naturalis omnes, & singulos homines obligat; Jus gentium verò non ita: licèt enim Imperator libro 1. Instit. tit. 2. Jus gentium dicat esse illud quod *ratio naturalis inter omnes homines constituit:* attamen Jus gentium ibi non usurpavit propriè, sed pro Jure naturali illud accepit.

Notandum tamen, quòd Jus gentium non consistat in pactione, & conventione gentium: tum quia ex pactis non oritur Jus legale, sive constitutionis, sed proprietatis; tum quia pacta, & conventiones obligant solos paciscentes, & consentientes: Jus gentium verò est Jus Legale, & obligat omnes gentes etiam non consentientes. Itaque dicendum est, Superiorem, cujus authoritate Jus gentium vim obligativam accepit, esse *DEUM;* non tanquam *authorem naturæ* (sic enim respicitur à Jure Divino naturali) neque ut *authorem supernaturalem* (sic quippe condidit Jus Divinum positivum) sed ut *Authorem humanæ Societatis:* seu supremum rerum publicarum civilium Principem.

Nec obstat, quòd diximus, Jus gentium descendere 60
ex arbitrio, consuetudine, & mutuo consensu gentium, Per illud quippe tantùm insinuare intendimus, quod gentes per frequentatos actus introduxerint consuetudinem: cui deinde DEUS sua authoritate primo contulit vim obligativam Legis. Neque hinc inferre licet, quod Jus gentium sit Divinum, & non humanum: quia, ut Jus aliquod vocetur *Divinum*, debet à DEO immediatè sine prærequisito hominum consensu fuisse sancitum; quod de Jure gentium affirmari nequit, utpote, quod non à DEO immediatè, sed mediante gentium per diuturnos mores declarato consensu conditum est. Ex quo patet, quod Jus gentium sit species *Juris non scripti, seu consuetudinarii.* Item patet, quod Jus gentium differat *à Jure civili*, & sic jus medium inter jus naturale, & civile, cùm non sit à natura insitum, ut jus naturale; nec ab aliquo determinato principe, aut republica ob particularem suorum subditorum salutem, & felicitatem stabilitum, ut jus civile; sed ab omnibus ferè gentibus ad pacem, & incolumitatem earum, qua talium introductum.

§. III.

§. III. Lex naturalis non est propriè mutabilis aut dispensabilis.

61 I. POrest aliquid dupliciter esse de Lege naturali, *positivè*, scilicet, *& negativè*, *seu permissivè*. Illud est positivè de Lege naturali, quod ab ea est absolutè præceptum, vel prohibitum, verbi gratia *colere DEUM*, *non assumere nomen Domini in vanum &c.* id vero est negativè, seu permissivè de Lege naturali, quod ab eadem nec est præceptum, nec prohibitum, sed permissum, verbi gratia *omnia esse communia: omnes gaudere eadem libertate*, *&c.* quia nullus à jure naturali instituitur Dominus, aut Servus; divisio namque bonorum, & servitus à jure gentium introductæ sunt.

Item Lex aliqua potest mutari duplici modo: vel *ab intrinseco*, *vel ab extrinseco*. Ab intrinseco mutatur, quando mutato fine, & ratione Legis, cessat etiam obligatio Legis, vel in totum; & tunc dicitur *cessatio Legis*; vel in particulari casu; & tunc dicitur *Interpretatio Legis*: Ab extrinseco Lex mutatur, quando ab habente potestatem, nempe à Legislatore revocatur, vel in totum: & tunc dicitur *abrogatio Legis*, vel ex parte, & quoad aliquem casum, & personam particularem; & tunc dicitur fieri *dispensatio Legis*.

Denique mutatio, vel dispensatio Legis potest esse mutatio, vel dispensatio Legis *formaliter*, *& propriè*, vel tantùm *materialiter*, *& impropriè*. Mutatio, vel dispensatio Legis formalis, & propria est, cùm Legis obligatio desinit remanente objecto Legis sub iisdem circumstantiis, sub quibus terminabat intentionem Legislatoris: mutatio verò, vel dispensatio materialis, & impropria est, quando materia, seu objectum Legis ita mutatur, ut ad illud intentio Legislatoris, & Legis obligatio se non amplius extendat. His prænotatis.

62 II. Certum est Legis naturalis mutationem materialem, & impropriam posse fieri non tantùm Divina, sed etiam humana potestate, quando nimirùm materiæ, & objecti mutatio, ejusmodi potestati subest. Sic etiamsi Lex naturalis sit; ne quis occidat seipsum: si tamen Deus, qui est Dominus vitæ, & mortis, expressa revelatione, & præcepto potestatem homini tradat occidendi seipsum, licita erit occisio sui ipsius. Sic etiam, si creditor faciat donationem mutui, cessabit naturalis obligatio restituendi mutuum. Ad hoc ipsum tamen requiritur, juxta mox dicta, ut materiæ, & objecti mutatio potestati Divinæ, vel humanæ subsit. Unde nec Deus, etiam materialiter, & impropriè, dispensare potest in illis præceptis naturalibus, quorum materia ab eo immutari nequit, eò quòd habeat intrinsecam, & essentialem repugnantiam cum perfectionibus Divinis: cujusmodi sunt præcepta non mentiendi, non blasphemandi &c. Nec homo potest sic dispensare in omnibus iis, in quibus potest Deus: cùm multarum materiarum mutatio subsit potestati Divinæ, & non humanæ: prout rectè advertit Sanctus Bernardus *lib. de præcepto*, *& dispensatione cap.* 3. ubi sic ait: *Quæ etsi nullam humana dispensationem admittant*, *nec cuiquam hominum ex his aliquo modo solvere*, *aut licuit*, *aut licebit*, *Dominus tamen horum*, *quod voluit*, *& quando voluit*, *solvit*.

Similiter certum est, ea quæ sunt de jure naturali *permissivo*, mutari posse: nec enim ratio naturalis dictat, illa esse necessario ad conservandam morum honestatem, sed tantùm tribuit moralem facultatem illa retinendi, quamdiù legitimam auctoritatem habentibus aliud expedire non videbitur. Sic rerum communitas, & hominum libertas est de jure naturali permissivo: quia Lex naturalis, nec præcipit, nec prohibet, sed permittit, homines gaudere bonis communibus, & sua libertate, quamdiù boni communis ratio aliam dispositionem non introduxerit: quæ de facto tamen jure gentium est introducta in servitutibus, & rerum divisionibus. Itaque solùm remanet controversia, an Lex naturalis præceptiva, vel prohibitiva formaliter, & propriè mutari, aut dispensari possit? pro qua resolvenda dicimus.

63 III. Lex naturalis præceptiva, vel prohibitiva formaliter, & propria, nec humana, nec Divina potestate mutari, aut dispensari potest. Ita Thomistæ cum D. Thoma *part.* 2. *quæst.* 94. *art.* 5. *& quæst.* 100. *art.* 8. *& sequentib.* Recentiores communiter. Idem in re docuit Scotus apud Mastrium *in Moral. disp.* 2. *quæst.* 2. *art.* 2. *num.* 52. Ratio est: quia illa, quæ à lege naturali præcipiuntur, vel prohibentur, habent intrinsecam, & essentialem convenientiam, vel disconvenientiam ad naturam rationalem, & rectam rationem: ergo in iis circumstantiis, quibus sunt sub Lege naturali, id quod præceptum est nequit fieri non præceptum; & quod prohibitum, fieri non prohibitum: cum essentiæ, & proprietates rerum sint immutabiles, & invariabiles.

64 *Sed dices*: DEUS dispensavit cum *Abrahamo*, in quinto Decalogi præcepto, quando ei præcepit, ut immolaret filium suum, *Genesis* 22. In sexto præcepto cum *Osea*, quando ipsi præcepit, ut acciperet mulierem fornicariam, *Osea* 1. In septimo Præcepto cum *Hebræis*, quando ipsis concessit spoliare *Ægyptios*, *Exodi* 11. Ergo DEUS potest dispensare in Lege naturali.

Respondeo. Per prædicta nullo modo formalem, & propriè dictam mutationem, aut dispensationem Legis naturalis evinci, cùm per solam materiæ, & objecti mutationem commodissimè explicentur, in quantum nempè Deus, ceu Dominus vitæ, & mortis, ac universæ creaturæ, Abrahamo concessit dominium in vitam sui Filii, Oseæ in corpus meretricis, Hebræis in bona Ægyptiorum: quo dominio concesso, Lex naturalis numquam prohibuit occisionem, commixtionem corporum, aut spoliationem: adeòque fuit tantùm dispensatio impropria, & materialis tantùm. Quæ responsio etiam applicanda est ad alia similia exempla, sicut & ad Authoritatem Sancti Bernardi Doctoris mellifluі, & Scoti Doctoris Subtilis, si fortè opponerentur.

Inst. Princeps humanus potest in sua Lege propriè, & formaliter dispensare: ergo etiam Deus in Lege naturali sic poterit dispensare.

Respondeo; Nego consequentiam. Disparitas est: quia Princeps humanus totam vim obligandi tribuit suæ Legi sola sua voluntate, quam proinde relaxare potest: at Lex naturalis ex parte objecti fundamentalem aliquam obligationem supponit: quæ, cùm objecto sit essentialis, à DEO destrui non potest: cùm & ipse nequeat rerum essentias immutare.

Urges: Pontifex dispensat in Juramentis, & votis: in Matrimonio rato, & similibus pluribus, quorum obligatio oritur ex jure, & Lege naturali: ergo &c.

Respondeo. Pontificem dispensando in voto (idem est in juramento) relaxare promissionem DEO factam, quo peracto, obligatio voti per seipsam corruit. Hoc autem non est propriè, & formaliter dispensare in voto, & ipsius obligatione naturali, sed solùm impropriè, & materialiter jam dictum. Idem respondendum de dispensatione in matrimonio rato, & hujusmodi.

IV. Addendum tamen est, quòd licèt Lex naturalis 65 nulla potestate, formaliter, & propriè immutari, aut dispensari possit, adhuc tamen benè possunt, & solent præcepta Legis naturalis explicari, & interpretari ab habente authoritatem ratione Superioritatis, aut Doctrinæ. Ratio est: quia licèt talia præcepta sint necessariæ veritatis: quia tamen non omnia sunt æquè clara, & nota, nec æquè ad intelligendum facilia: ideò frequenter, & merito, ac rationabiliter declaramus, & explicamus, quidnam ratio dictet pro tali casu, & quid lumine rationali doceamur, Unde hoc pacto interpretamur Legem non occidendi non obligare in casu necessariæ defensionis, Legem non accipiendi rem alienam non obligare in casu extremæ necessitatis, vel quando quis, quod sibi de jure debetur aliter recuperare non potest; nam in tali casu non accipit alienum, sed quod suum est; & sic etiam rectè interpretamur Legem servandi depositum, aut secretum naturale, non obligare, quando alter vult abuti ad perniciem Patriæ, Reipublicæ, vel tertii innocentis, & sic in similibus. Mastrius *cit. num.* 55.

Ubi tamen excipiendæ sunt Leges naturales vetantes actus ita intrinsecè malos, ut per nullam circumstantiam, aut materiæ mutationem à malitia deputari possint: cujusmodi sunt mendacium, odium DEI &c. Hæ enim similesque Leges interpretationem non recipiunt: cùm ab earum universalitate nullus particularis casus deficere possit.

Num autem talis interpretatio Legis naturalis debeat propriè dici Epykia? negant aliqui, quorum Ratio est: Quia Epykia ab Aristotele 5. *Eth. capite* 10. Vocatur correctio, seu emendatio Legis, ex ea parte, qua deficit; sed Lex naturalis, utpotè Divina non potest deficere: cùm propter summam Sapientiam, Bonitatem Legislatoris scilicet DEI; tum quia non prohibet, nec præcipit universaliter, & absolute actus intrinsece malos, vel bonos, qui patiuntur interpretationem, nisi pro illis circumstantiis, & casibus in, & pro quibus actu præcepti sunt honesti, & prohibiti sunt mali ex objecto: ergo videtur Legis naturalis interpretationem non esse proprie Epykiam. Ex quibus omnibus.

Sequitur, Legem naturalem per nullam consuetudinem 66 abrogari posse: quia, ut dictum, Lex naturalis est immutabilis, & indispensabilis. Idem pariter dicendum de Jure gentium; quòd adversùs illud nulla queat prævalere consuetudo. Ratio est: quia Jus gentium dictante ratione, omnium, aut fere omnium gentium consensu introductum est: & ideò introductum est, quia ad stabiliendum inter illas commercium necessarium, aut summe utile videbatur:

ergo

ergo non apparet, quomodo consuetudo huic Juri contraria ullo modo possit esse rationabilis; & consequenter per nullam consuetudinem Jus gentium poterit abrogari.

§. IV. Nec invincibiliter ignorabilis est ab Adulto Rationis compote.

67 Hic revocandum est in memoriam, quod præcedente §. *secundo n.* 56. prænotavimus, nempe præcepta Legis naturalis esse in triplici differentia: alia quippe sunt *prima, & universalissima morum principia*: alia sunt *Conclusiones ex illis principiis facile deducibiles*: & alia sunt *Conclusiones difficulter ex illis deducibiles*: prout *loco citato* expositum, & exemplificatum est. Itaque:

68 I. Prima Legis naturalis principia ab adulto Rationis compote non possunt invincibiliter ignorari. Communis Doctorum. Ratio est: Quia prima morum principia non minùs per se, & ex sola terminorum apprehensione sunt evidentia, quàm prima principia Metaphysica. Sed hæc à nemine rationis compote, & terminos penetrante, ignorari possunt: ergo nec illas. Unde Sancti Patres communiter dicunt, Legem naturalem à DEO scriptam esse in cordibus hominum, nec à quoquam ignorari posse.

69 II. Præcepta verò naturalia secundi generis, qualia sunt, quæ exprimuntur in Decalogo, *absolutè, considerata, nequeunt* longo tempore invincibiliter ignorari. Est iterùm Communis. Ratio: nam licèt hujusmodi præcepta non sint prima, & immediata Legis naturalis principia, sunt tamen conclusiones ea illis tam immediatè, tamque evidenter inferibiles, ut, vel levissima diligentia quàm quilibet adhibere tenetur, ad earum illationem sufficiat; ergo à nemine rationis compote ignorari possunt saltem ad longum tempus. Probo antecedens, nam ex his præmissis lumine naturali notis. *Summum bonum est amandum, sed DEUS est summum bonum*, evidenter, & quasi suapte natura sequuntur hæ Conclusiones: *Ergo DEUS est amandus: ergo nulla blasphemia offendendus: ergo certo tempore colendus*: quæ sunt præcepta primæ tabulæ. Pariter ex istis præmissis: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: atqui non vis ut quis te occidat, tibi furetur &c.* Per evidentem illationem concluditur: *ergo nec tu debes alterum occidere, ei furari, &c.* quæ sunt præcepta negativa secundæ tabulæ; consequenter præcepta Decalogi facillimè, & evidenter deducuntur ex primis, & universalissimis morum principiis.

Dictum est: Præcepta Decalogi, *absolutè considerata*, nequeunt longo tempore invincibiliter ignorari. Si enim ea præcepta spectentur, ut affecta certis quibusdam circumstantiis, utique possunt invincibiliter ignorari etiam ad longum tempus. Patet id *in Præceptis non mentiendi, non furandi, non occidendi &c.* Nam licèt clarum sit, mentiri esse illicitum; non tamen ita clarum est, id esse illicitum in necessitate ad propriam, bonive amici vitam conservandam. Item quamvis clarum sit, furtum repugnare Justitiæ, & rectæ rationi; non tamen ita liquidum est, esse vetitum furari malis divitibus ad largiendam Eleemosynam bonis pauperibus: denique tametsi clarum sit, esse rem pessimam occidere seipsum, vel alterum Innocentem: non tamen est omnibus evidens, sibi vel alteri ad evitanda gravissima tormenta; mortem consciscere, esse facinus culpabile: Et sic de aliis. Consequenter præcepta Decalogi, *ut affecta certis circumstantiis*, possunt invincibiliter ignorari etiam ad longum tempus.

70 III. Præcepta denique naturalia tertii generis sæpè invincibiliter ignorantur. Est etiam hæc communis Sententia. Ratio est: quia ignorantia invincibilis ex duplici capite evenire potest: vel quia animum nullus scrupulus, & obligatio alicuius obligationis pulsat: vel quia post cogitationem de tali præcepto, adhibita est moralis diligentia ad illud investigandum; nec tamen potuit deprehendi: sed utroque modo contingit, præcepta prædicta Juris naturalis ignorari: Et quidem *primo modo*; quia Confessarii deprehendunt, adolescentes ignoranter aliqua subinde committere contra Legem Naturalem, verbi gratia *mollitiem &c.* de quorum malitia scrupulum, & conscientiæ remorsum modò post majorem judicii maturitatem conceperunt. Sic inter rusticos multa quandoque superstitiosa deprehenduntur, quæ à Parentibus accepta, bona fide, & sine scrupulo practicant. *Secundo etiam modo* contingit, Præcepta Naturalia tertii generis ignorari: quia de facto sunt plurima de Lege naturali dubia, in quibus ad certitudinem deveniri non potest. Sic adhuc hodie disputatur in utramque partem, *An liceat judici damnare, vel occidere reum, qui secundum allegata, & probata est nocens: privata tamen scientia judicis est innocens?* Et sic de aliis: ergo præcepta naturalia tertii generis sæpè invincibiliter ignorantur. *Vide Patrem Claudium la Croix, lib. 1. num.* 72?. *& sequentibus* ubi etiam argumenta Adversariorum doctissimè refellit.

71 IV. Hæc ignorantia invincibilis Legis naturalis, etiam pro Statu naturæ lapsæ excusat à peccato formali. *Ita communissimè docent omnes apud la Croix citat. num.* 735. Ratio est, quia Alexander Octavus die septima Decembris Anno millesimo sexagesimo nonagesimo inter Propositiones 31. damnat hanc secundam: *Tametsi detur ignorantia invincibilis Juris naturæ, hæc in statu Naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali*: ergo nunc certum est, quod ignorantia invincibilis, etiam in Jure naturæ, pro statu Naturæ lapsæ excuset à peccato formali. II. Peccatum debet esse voluntarium, juxta Sanctum Augustinum libro primo Retract. capite decimo tertio dicentem; *Usque adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium*: sed quando adest ignorantia invincibilis, peccatum non est voluntarium: quia secundùm S. Th. 1. 2. quæst. 6. art. 1. in O. *Voluntarium dicitur esse secundum definitionem Aristotilis, & Gregorii Nysseni, & Damasceni, non solum, cujus Principium est intra, sed cum additione Scientiæ* ergo quando ignorantia est invincibilis, non est peccatum formale.

De hoc, sicut etiam de aliis multis ignorantiam concernentibus videatur *Pater Patritius Sporer Tractatu primo Proœm. cap. 2. subsect. 1. n. 29, & sequ.*

QUÆSTIO II.

De Lege Divina Veteri, seu Mosayca.

SUMMARIUM.

73 *Cur Lex Divina positiva sit necessaria?*
74 *DEUS pro omni statu Naturæ Humanæ tulit Legem Positivam.*
75 & 76 *Lex vetus continuit Præcepta Moralia, Cæremonialia, & judicialia.*
77 Usque ad num. 80. *DEUS fuit immediatus Author, & Legislator Legis veteris.*
80 *Moyses, cui DEO per Angelos tradita est, fuit tantùm ejus promulgator.*
81 *Lex vetus* per se loquendo *solos obligavit Judæos.*
82 *Cuilibet tamen Gentilium liberum erat istam Legem profiteri.*
83 *Præcepta Moralia ex duplici capite obligaverunt Judæos.*
84 *Lex Vetus obligavit* in Conscientia.
85 *Ac etiam* ex genere suo sub mortali.
86 *Non tamen obligabit* cum periculo mortis per se loquendo.
87 *Nisi quoad Præcepta Moralia negativa, quæ in Decalogo continentur.*

ASSERTIO II.

72 *Immediatus Author, & Legislator Legis veteris fuit Deus: Moyses verò, cui tradita est Ministerio Angelorum, fuit tantùm ejus Promulgator: per se loquendo solos judæos obligavit, & quidem in conscientia, ac etiam sub mortali: non tamen cum periculo mortis, nisi quoad Præcepta Moralia negativa, quæ scilicet in Decalogo continentur.* Ita Doctores communiter.

§. I. Immediatus Author, & Legislator Legis veteris fuit DEUS.

73 *Divus Thom.* 1. 2. *q.* 91. *art.* 4. Legis Divinæ positivæ necessitatem, præter Legem naturalem, hac probat Ratione: *Neminem elevatum in finem* Beatitudinis supernaturalis, oportebat dirigi in finem illius Beatitudinis: hoc autem non præstabat Lex Naturalis, quæ nec finem naturalis felicitatis transcendit, neque actiones particulares satis determinat: Neque præstabat Lex Humana; quippè, quæ tantùm versatur circa actus externos humanæ cognitioni, & judicio subjectos. Neque omnia vitia prohibere, aut punire potest. Debuit itaque dari *Lex divina positiva*, qua etiam interni actus ad honestatem supernaturalem in particulari dirigerentur, & vitia Beatitudini opposita prohiberentur; unde Psal. 101. dicitur: *Lex immaculata, testimonium fidele, convertens animas, &c.* Itaque:

74 I. DEUS pro omni naturæ humanæ statu Legem tulit positivam; cùm omni tempore voluerit omnes homines salvos fieri, & ad suum finem supernaturalem, scilicet cœlestem Beatitudinem pervenire. Siquidem in omni statu erat obligatio eliciendi actus Virtutum Theologicarum, Fidei nimirum, Spei, Charitatis; cùm sine his, utpotè necessitate mediis necessariis, nemo ex adultis, in quocunque demum statu vitam æternam consequi potuerit. Deinde ad particularia descendendo. I. *In statu Innocentiæ*, fuit à DEO præceptum Adæ, & posteris ejus de non comedendo fructu Ligni

gni Scientiæ boni, & mali. II. *In statu Legis Naturæ*, qui à lapsu Adæ usque ad Legem Mosaycam protendebatur, fuit præceptum de Usu remedii contra Peccatum originale. Item præceptum Circumcisionis datum Familiæ Abrahami. III. *In statu Legis Mosaycæ* tulit DEUS Filiis Israel (non ob eorum merita, sed ob promissionem factam Abrahæ, ex cujus semine Christus erat nasciturus) Legem specialem, quæ simpliciter dicitur *Lex Vetus*. De qua in hac, & sequenti quæstione agemus. IV. *in statu Legis Gratiæ* (qui à Christo incœpit, & durabit usque ad finem Mundi) Christus Dominus pro Lege veteri, quam abrogavit, tulit novam, seu Evangelicam pro omnibus omninò hominibus, de qua Quæstione quarta sequenti. *Ita Pater Herinex de Legibus, disp. 2. num. 1.*

75 II. Lex vetus, seu Mosayca triplicis generis Præcepta continuit: scilicet *Moralia*, *Cæremonialia*, *& Judicialia*. Moralia sunt Præcepta Legis Naturalis in Decalogo comprehensa. Cæremonialia sunt Præcepta, quibus populus Israeliticus speciali modo dirigebatur ad Cultum Divinum per Sacramenta, Sacrificia, Victimas, & Holocausta, per observantias particulares, Festa, Jejunia, &c. licèt enim cultus DEI per Legem Naturalem, & Præcepta Moralia præscribatur: modus tamen Deo cultum debitum exhibendi, verbi gratia per Sacramenta, Sacrificia, &c. à præceptis Cæremonialibus superadditur: adeòque à præceptis Moralibus distinguuntur. Judicialia sunt illa præcepta, quibus populus Israeliticus ordinabatur ad bonam, tum Oeconomicam, tum politicam gubernationem. Differunt etiam hæc à Moralibus: licèt enim Lex Naturalis per præcepta Moralia dictet justitiam esse servandam, & cuique jus suum esse tribuendum; modus tamen tribuendi cuicunque jus suum à præceptis judicialibus superadditur. Ex quibus consequitur, præcepta Moralia esse juris Naturalis; præcepta verò Cæremonialia, & judicialia esse juris positivi Divini.

76 Ubi tamen notandum *ex Reding, apud Paulum Mezger tract. 8. disp. 33. art. 1. §. 2. num. 9.* Præcepta Moralia posse tripliciter considerari, seu posse in eis distingui triplicem ordinem. Nam primo per illa homo ordinatur ad honestum naturale, tanquam finem naturæ rationali, qua tali proprium; & sic pertinent ad Legem Naturalem humanis mentibus à Deo Authore impressam. Secundo potest per illa homo sub lumine Fidei divinitùs revelatæ ordinari ad finem supernaturalem, ejusmodi præceptorum observantia meritoriè consequendum, & sic pertinent ad novam Legem gratiæ. Tertiò per illa ordinabatur populus ad Messiam venturum, ut nempè observantia ejusmodi præceptorum sub promissione temporalium bonorum, majori puritate disponeretur ad Christum ex se nasciturum. Et sub hac postrema consideratione præcepta Moralia sunt propria veteri Testamento. Jam ergo

77 III. Dico: Deus fuit immediatus Author, & Legislator veteris Legis, prout continetur in Libris Moysis, ab Exodo usque ad Deuteronomium inclusivè. Est communissima. Ratio est: quia *Exodi* 20. dicitur; *Locutus est Dominus cunctos sermones hos*: & Christus, Matthæi 15. Legem veterem vocat *Mandatum DEI*, dicens? *Irritum fecistis Mandatum Dei propter Traditiones vestras*: ergo Deus est immediatus Author, & Legislator Legis veteris, *prout continetur in Libris Moysis*, *&c.* Non enim negari potest alias quasdam Observationes; & Leges fuisse posteà humana authoritate additas; de celebrando quotannis *Festo Phurim*, *Esther 9. & de Festo Scenophegiæ 2. Matth.* 1. ac similibus.

78 Dices; *Actorum* 15. Lex Mosayca vocatur à Sancto Petro *Jugum importabile*: ergo nequit esse à Deo, contra cujus Sapientiam, & Bonitatem foret imponere suis subditis Jugum importabile.

Respondeo cum Patre Herinex *de Legibus disp. 2. quæst. 1. num.* 5. Legem Mosaycam vocari *Jugum Importabile*, quia juxta servilem conditionem Israelitarum fuit dura, & difficilis, tum propter præceptorum multitudinem: tum propter quorumdam austeritatem, tum propter pœnarum severitatem, tum denique propter gratiæ istius temporis parcitatem: cùm qua tamen erat observatu possibile, secundùm illud *Deuter. 30. Mandatum hoc, quod ego præcipiò tibi hodie, non est supra te.*

79 Instabis: Plura fuerunt in Lege veteri ordinata, quæ idcirco sunt à Christo correcta, ut videre est *Matthæi* 5. similiter *Deuteronomii* 23. permittitur Judæis, ut fœnerentur alienigenis: ergo Author, & Legislator Legis veteris non fuit Deus.

Respondeo, Christum non correxisse Legem veterem tamquam malam, sed partim eam explicasse contra perversas quorumdam Judæorum expositiones: tum, quando etiam concupiscentiam internam, & otiosa juramenta damnat; cùm isti solos actus externos, & perjurium existimarent non licere: tum, quando dilectionem inimicorum præcepit, quorum odium putabant licere ex eo, quòd *Levitici* 19. dicatur: *Diliges amicum tuum sicut te ipsum*, pravè inferentes à sensu contrario: *Et odio habebis inimicum tuum*. Partim imperfectionem illius Legis, perfectiora consulendo, supplevisse: nam cùm in Lege dictum esset: *Oculum pro oculo, dentem pro dente &c.* Suadet; ut non quæramus vindictam de injuriis, etiam modo licito; qualis erat modus iste in veteri Lege præscriptus: sed potiùs patienter feramus, præsertim, ubi Gloria DEI, & bonum proximi id suadent. Partim denique quædam imperfecto illi populo sapienter permissa revocasse: prout abrogavit libellum repudii Judæis ob duritiam cordis eorum permissum, DEO verosimiliùs faciente hoc eis licere per contractus Matrimonialis dissolutionem. Prout etiam Usura circa alienigenas eis verosimiliùs fuit permissa, sic ut licitè eam exegerint, DEO dante illis dominium rerum sic extorquendum. *Ita noster P. Herinex cit. n.* 8.

80 IV. Itaque Deus Legem veterem, quam ipsemet condiderat, ministerio Angelorum tradidit Moysi in monte Sinai, ab eoque ibidem fuit promulgata: ut patet ex Sacra Scriptura: siquidem Sanctus Stephanus Proto-Martyr *Actor. 7. versu* 38. De Moyse sic ait ad Judæos: *Hic est, qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Angelo, qui loquebatur ei in monte Sina, & cum Patribus nostris, qui accepit verba vitæ dare nobis*. Et infrà *vers.* 53. *Accepistis Legem in dispositione Angelorum*. Unde, & *Mosayca* dicitur, non quòd sit à Moyse condita, sed quia ab eo fuit promulgata. Accedit etiam Ratio congruentiæ: quia Lex vetus ex una parte erat præparatio ad Legem novam, & Christum, ex altera verò parte non erat simpliciter perfecta, sicut Lex nova; ergo non erat congruum, ut daretur immediatè per Deum hominibus, sed Ministerio Angelorum; Lex nova verò, utpotè perfectissima daretur immediatè hominibus per Christum Deum, & Hominem.

Duo tamen hisce dictis obstare videntur: *Primum*: quòd *Matth. 19. vers.* 7. dicatur: *Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii?* & *Marci 10. vers.* 3. ipsemet Christus Pharisæos interroget: *Quid vobis præcepit Moyses?* ergo Moyses videtur esse conditor Legis veteris, & non tantùm promulgator.

Respondeo. Nego consequentiam. Nam licèt ponatur hic terminus, *mandavit*, *præcepit*, non tamen inde licet inferre; Moysen hujus mandati, seu potiùs ordinationis (*ut ait Glossa interlinearis*) Authorem esse, aliàs ex illis verbis Christi, *Marci 7. vers.* 10. Moyses enim dixit: *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam*; similiter posset inferri Moysen esse Authorem Decalogi: quod nemo admiserit. Itaque textus illi sic debent intelligi: *Quid ergo promulgavit vobis Moyses ordinationem à DEO factam de libello repudii?*

Secundùm: quod obstare videtur, est, quòd Lex vetus sæpiùs in Sacra Scriptura asseratur data in monte Horeb: *ut Deuteronom. capite primo, quarto, & quinto, & libro tertio Regum capite octavo*; ergo non fuit tradita in monte Sinai.

Verùm huic difficultati occurrit Divus Hieronymus in locis Hebraicis: Verbo *Horeb*, dicens, eumdem montem duplici nomine fuisse nuncupatum, & nunc *Sinai*, nunc *Horeb* appellatum. In eamdem mentem incidit *Pater Suarez libro nono de Legibus capite quinto*, dicens, verisimile esse, montem *Sinai* fuisse quasi nomen appellativum denominativum à vicino deserto, quod vocabatur *solitudo Sinai*, *Exodi* 19. Nomen autem *Horeb* fuisse proprium, & præcipuam, ac excelsiorem ejus partem significasse, & ab illa montem totum, *Montem Horeb*, & *Montem Dei* fuisse appellatum. Ita *Suarez cit.*

§. II. Per se loquendo solos obligavit Judæos.

81 I. Lex vetus, seu Mosayca populum duntaxat Hebræorum, seu solos Judæos obligavit. Ita communiter docent Theologi *cum Divo Thoma 1. 2. quæst. 98. artic. quarto, & quinto, Scoto 2. dist. 28. quæst. unica, Mastrius in moral. disputatione secunda quæst. quarta artic. primo, Henricx citatus quæst. secunda numer.* 15. Ratio est: quia generaliter loquendo, nulla Lex obligat, nisi solùm eos, quibus intimatur, & promulgatur: at solis Judæis Lex vetus fuit intimata, & promulgata; ergo hos solos obligavit. Major patet ex supradictis de Lege in genere. Minor pariter constat ex *Exodi capite 19. & sequentibus* ubi in memoratæ Legis promulgatione sermo dirigitur ad solos Judæos; & *ex Deuteronomio capite quarto vers.* 8. ibi; *Quæ est alia Gens sic inclyta, ut habeat Cæremonias, justaque judicia, & universam legem? & Psal. 147. Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis*: ergo Lex vetus solis Judæis fuit promulgata.

II. Confirmatur. Si Lex vetus obligasset àlios præter Judæos, obligasset Gentiles; sed hos non obligavit: ergo

solos

solos Judæos obligavit. Minor inde probatur, quod Gentiles sine observatione Legis veteris salvari potuerint, & salvati sint teste *Divo Dionysio Areopagita libro uno de Cœlesti Hierarchia*. Quos inter primo loco numeratur Hussitus vates, videlicet *Job*, & quotquot juxta Legem Naturæ vixerunt: Neque aliter sensit Doctor noster Subtilis, ut hæc ejus verba *in secunda dist.* 28. *n.* 8. declarant: *Gentiles non servantes Legem Mosaycam potuerunt salvari sola observantia Legis Naturalis supposito auxilio Divinæ Gratiæ.*

Congruentiam autem Sancti Patres hanc afferunt, ut Deus à populo Judaico, peculiari Fide, & Spe crederetur & speraretur, & majori affectu desideraretur, ac pateretur, & denique, ut Progenitores Christi, multo tempore ante ejus Adventum, specialiter essent cultores Dei cum tota sua progenie, & natione.

82 III. Dictum est, quod Lex vetus solos obligaverit Judæos *per se loquendo*: quia potuisset gens aliqua Legem veterem assumere, & sibi imponere. Deinde cuilibet liberum erat istam Legem profiteri, & sese adjungere populo Dei per Circumcisionem, quæ erat janua veteris Legis, sicut Baptismus novæ, secundùm illud Apostoli, *ad Galat.* 5. *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis faciendæ*. Quod etiam colligitur *ex cap.* 12. *Exodi*. *si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phase Domini, circumcidetur priùs omne masculinum ejus, & tunc ritè celebrabit, eritque sicut indigena terræ*. Porrò quòd multi gentiles ad Judæos convenerint, eorumque Legem receperint, constat ex illo *Esther* 8. *In tantùm, ut plures alterius gentis, & Sectæ eorum* (puta Judæorum) *Religioni, & Cæremoniis jungerentur*. Cujusmodi adscriptitii gentis Judaicæ dicebantur *Proselyti*. Undè sicuti modò licitum est sæcularibus ad Clericatum, & Clericis ad statum Religiosum ascendere, ita olim licebat gentilibus transire ad Judaismum. Ita *Herincx citat*. Ex his

83 IV. Inferes, etsi præcepta moralia obligaverint etiam gentiles, in quantùm erant Juris naturalis, non tamen eos obligasse, in quantùm erant per positivam Dei jussionem in Decalogo, seu Lege Mosayca renovata; sed eatenùs solos Judæos, id est, posteros Abrahæ descendentes ex Jacob, obligabant; qui proinde ex duplici capite tenebantur ea servare, nimirùm ex vi Legis Naturalis, & Legis Divinæ Positivæ.

§. III. Et quidem in Conscientia, ac etiam sub mortali.

84 I. LEx vetus obligavit in Conscientia, non tantùm quoad præcepta Moralia, & Cæremonialia, sed etiam quoad Judicialia. *Ita unanimiter Doctores apud Herincx citatum num.* 10. Ratio est: quia Lex vetus data est modo præceptivo in materia capaci obligationis in conscientia, idque à Deo; cui sic obligare maximè competit: ergo censenda est de facto Lex vetus generaliter sic obligasse, cùm non sit alia commodior via colligendi, an sit voluntas Dei defacto obligare.

II. Confirmatur particulariter *contra Gersonem tractatu de Vita Spirituali, Lectione* 2. *Corollario secundo, & septimo*, ubi contra omnes Theologos putat præcepta judicialia ad solam pœnam temporalem obligasse, præsertim, quando illam expressè imponunt. Confirmatur, inquam: quia Lex Judicialis eisdem verbis mandatur, quibus Cæremonialis, aut moralis, *Deuteron.* 6. & æqualiter ipsius observatio exigitur, ac sub iisdem comminationibus *Deuteron.* 4. *&* 8. ac alibi.

III. Accedit, fundamentum *Gersonis* esse nullius momenti, & ab ipsomet solvendum: nam ullo modo sequitur, Legem in conscientiam non obligare ex eo, quod imponat pœnam temporalem: cùm utrumque rectè simul consistat: imò ex gravissimis pœnis, quæ in Lege veteri apponuntur, potiùs colligatur contrarium *a Scoto* 3. *dist.* 40. *num.* 2. Deinde pœnæ temporales etiam apponuntur aliis præceptis, quæ *Gerson* docet in conscientia obligare. Sic violanti Legem Cæremonialem Sabbati intentatur pœna mortis. Et licèt finis proximus Legis judicialis fuerit politicus: ultimatus tamen erat finis supernaturalis, scilicet Beatitudo, quàm Judæi poterant illius observatione mereri. Quare ulteriùs.

85 IV. Præcepta veteris Legis *ex genere suo* obligabant *sub mortali*. Ratio est: quia materia illorum est capax gravis obligationis, utpotè in se gravis. Nec Deus, saltem regulariter, dat Leges positivas de rebus levibus: cùm enim supponantur non esse ordinatu necessariæ, minùs deceret Deum, de illis dare Præcepta positiva. Dixi: *Ex genere suo*: nam parvitas materiæ regulariter excusat à mortali, etiam in Jure Divino positivo, sicut in Jure Naturali. *Herincx cit.*

§. IV. Non tamen cum periculo Mortis; nisi quoad Præcepta Moralia Negativa, quæ in Decalogo continentur.

86 I. LEx vetus non obligabat *per se loquendo* ad sui observantiam cum periculo Mortis, nisi quoad præcepta moralia negativa, quæ nimirùm in Decalogo continentur. Ita *communiter Doctores*. Ratio est Nam quoad ad præcepta cæremonialia, & judicialia attinet, cùm illorum materia ex se non sit necessaria ad honestatem creaturæ rationalis, non fuit consonum Divinæ Providentiæ, talem obligationem imponere, adeòque censendus est Deus eam non imposuisse: quamquam absolutam illius potestatem id non excederet.

II. Confirmatur: Quia ob difficultatem, aut grave periculum, Machabæi judicarunt non esse servandum Sabbatum 1. *Machab.* 2. & Christus ipse *Matth.* 12. excusat Davidem, quòd fugiens à facie Saulis comederit panes Propositionis, quos non nisi Levitis edere licebat. Similiter Circumcisio non obligabat durante periculo mortis parvulorum, quæ etiam ob incommoditates, & pericula itinerum in deserto fuerat intermissa.

Deinde quoad præceptum affirmativum morale de colendo, & amando Deo attinet, non potest in eo locum habere periculum mortis, quandoquidem per actum internum impleri possit, quatenùs est de jure naturæ. Præceptum verò honorandi parentes: cùm sit affirmativum, adeòque non obliget ad semper, non videtur similiter obligasse in tali periculo, ut cum illo mandaretur executioni; quandoquidem ordo Charitatis incipiat à seipso. Ita *Herincx cit. num.* 13.

87 III. Præcepta tamen moralia negativa, cùm in illis prohibeatur aliquid intrinsecè malum, obligabant cum periculo mortis, prout ex natura rei obligassent, etsi non fuissent à Deo in Decalogo renovata: nam pro morte vitanda non est pejerandum, fornicandum, blasphemandum, mentiendum.

88 IV. Dictum est: Lex vetus non obligabat ad sui observantiam cum per culo mortis *per se loquendo*: nam si observatio Legis Cæremonialis, vel judicialis fuisset necessaria ad vitandum contemptum Dei, vel Religionis, non excusasset periculum mortis; ut confirmat exemplum Eleazari, 2. *Machab.* 6. & septem fratrum, eorumque Matris *cap. seq.*

QUÆSTIO III.

An, & quando Lex vetus, seu Mosayca cessaverit?

SUMMARIUM.

90 *Lex vetus fuit à Christo abrogata.*
91 *Oppositum senserunt aliqui Heretici.*
92 *Lex vetus non tantùm desiit obligare quoad præcepta Cæremonialia, sed etiam quoad Judicialia.*
93 *Ac etiam quoad Moralia.*
94 *Non tamen Lex vetus desiit obligare ante mortem Christi.*
95 *Qualiter intelligatur illud*: Lex usque Joannem.
96 *An Baptismus ante Christi mortem fuerit præceptus.*
97 *Quomodo Cæremoniæ veteris legis potuerint servari tempore Adventus Christi.*
98 & 99 *Lex vetus non desiit in morte Christi*, sed in Pentecoste.
100 & 101 *Responsio Thomistarum*, & solutio ejusdem.
102 *Aliud est legem veterem esse mortuam, aliud esse Mortiferam.*
103 *Lex vetus, dum erat mortua, non statim erat mortifera.*
104 *Responsio S. Hieronymi, & solutio.*
105 *Cæremoniæ Legis veteris non possunt restaurari ab Ecclesia.*
106 *Quando Lex vetus facta sit Mortifera?*

ASSERTIO III.

89 L*Ex vetus cessavit introducto Evangelio: non tamen statim desiit obligare in Nativitate Christi, vel ante mortem illius, nec præcisè in Mortem Christi, sed à promulgatione Legis novæ facta in Pentecoste: ubi licèt fuerit mortua, non tamen statim fuit mortifera, sed aliquo tempore post illius abrogationem licitum fuit servare præcepta Cæremonialia, quamvis non fuerit necessarium.* Est communis, ut patebit explicatione.

§. I. Lex vetus cessavit introducto Evangelio.

90 I. LEgem veterem desiisse obligare, ac à Christo Domino abrogatam fuisse, fides docet: nam Sanctus Paulus *Rom.* 6. ait; *Non estis sub lege, sed sub gratia*, quòd capite

septimo:

septimo: declarat exemplo uxoris post mortem mariti liberæ à lege conjugii. Hoc ipsum inculcat Apostolus *in Epistola ad Hebræos*, & probat *capite septimo* dicens; *Translato enim Sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat*: & *ad Ephesios* 2. inquiens: *Legem mandatorum Decretis* (Evangelicis) *evacuans*. Vocatur autem lex vetus *Lex mandatorum*, ob mandatorum multitudinem: nam (ut testantur *Guilielmus Parisiensis, Galatinus, & Abulensis*) Præcepta Cæremonialia, & Judicialia fuere 613. inter hæc autem Præcepta *Negativa* fuerunt 248. *juxta numerum ossium humani corporis*. Reliqua verò *Affirmativa* 365. *juxta numerum dierum anni solaris*, ut observavit *R. Moyses apud Salas de Legibus, Tractatu decimoquarto dub.* 6. *Sect. n.* 11.

91 II. Oppositum senserunt olim *Cerinthiani, Nazarei, & Ebionitæ teste Sancto Augustino; hæresi* 8. 9. & 10. putantes legem veterem in nova perseverare: ac servandam esse cum Evangelio. Quorum fundamentum fuit, quod lex vetus subinde in Sacra Scriptura vocetur *æterna, & perpetua*. Item quod *Matth.* 5. dicat Christus: *Non veni solvere* legem, *sed adimplere*.

Sed ad hæc facilis est Responsio. Nam ad 1. dico, quod *ly æterna, & perpetua* interdum sumitur pro duratione valdè diuturna, & hoc sensu lex vetus dicitur *æterna*, sicut *Genes.* 13. promittitur Abrahæ, & semini ejus terra Chanaan in sempiternum: cùm tamen illam jamdiu perdiderint. Addit Sanctus Augustinus, *quæst.* 43. *in Exodum*, legem veterem esse perpetuam, non secundùm litteram, sed secundùm spiritum, id est secundùm res per legem figuratas, quæ ultimatè implebuntur in beatitudine.

Ad II. Dico, *solvere*, ibi non esse idem, quod *abrogare*: itaque Christus legem implevit, tum quatenùs per eam prædicta, & præfigurata, fuere in Christo impleta: tum quatenùs Christus contra verum legis sensum nil docuit: tum denique quatenùs eam servavit, quousque fuit in vigore: tum denique quatenus ea, quæ perfectioni illius legis deerant, explicando, & perficiendo vetera, novaque addendo præcepta, supplevit, etiam vires gratiæ conferendo aliis ad eadem adimplenda. *Vide S. Chrysostomum Homil.* 15. *in Matth. circa medium*.

92 III. Quamvis autem textus Sacræ Scripturæ pro nostra Doctrina allati potissimùm loquantur de Lege Cæremoniali, de qua specialiter etiam præsens quæstio movetur; pariformiter tamen etiam de lege judiciali indubiè est loquendum cum omnibus Doctoribus, & Catholicis, nimirùm quòd sit à Christo abrogata. Nam Sacra Scriptura loquitur generaliter, & indefinitè pro cessatione Legis Mosaycæ, cujus magna pars, & quæ eam reddit ad portandum difficilem sunt præcepta judicialia. Unde ab omnibus supponitur, non ampliùs urgere præceptum de non accedendo menstruatam sub pœna mortis; sed solùm quæritur, an ex jure naturæ sit aliqua obligatio non accedendi. Similiter certum est, Summum Pontificem hoc titulo dispensare posse in quibusdam gradibus affinitatis, in quibus Lege judiciali prohibitum erat contrahere matrimonium: imò tunc quidam gradus sunt prohibiti, qui tunc erant præcepti: ut quòd frater debebat suscitare semen defuncto fratri suo. *Ita Herincx Episcopus Iprensis citatus qu. n.* 18.

93 IV. Ex quibus colligitur, idem esse dicendum de Lege morali, seu præceptis moralibus, quæ, etsi certum sit manere materialiter, quatenùs illorum materia est jure naturali, ac etiam in Lege nova præcepta, vel prohibita, nihilominùs formaliter, seu in quantum erant pars Legis veteris, obligare desierunt, ut docet *Divus Thomas* 1. 2. *quæst.* 99. *art.* 5. *Scotus* 4. *dist. tertia quæst. quarta ad* 1. *principale, Suarez, Medina, Tannerus, Ariada, Aversa, & alii communiter contra Bellarminum libro quarto de Justificatione. Vasquez, & alios*. Ratio est, quia Lex moralis formaliter spectata, fuit data, & promulgata solis Judæis, ut patet *Exodi* 20. *Ego sum Dominus DEUS tuus, qui eduxi te de terra Ægypti*. Ergo ex illa non obligantur alii in Lege nova, sicut nec obligabantur Gentiles ante adventum Christi. Sed neque Judæi ampliùs obligantur; tum quia non est modò distinctio Judæi, & Græci: tum quia status Reipublicæ judaicæ, cui Lex vetus est lata, totaliter periit; tum quia non est ratio, cur generales scripturas dicentes legem esse positam, donec veniret semen, eamque nunc cessasse, etiam ad præcepta moralia non extendamus.

Nec obstat, quòd Apostoli, quando docent præcepta moralia esse servanda à Christianis, allegent verba veteris Testamenti: id enim non faciunt, quasi illa præcepta velint spectare ad Christianos, quatenùs erant veteris Testamenti: sed quia in illis clarè proponitur jus naturæ, quod etiam obligat Christianos. Qua ratione Theologi subinde sumunt probationes ex veteri Testamento, quando ex illo haberi potest quid jure naturali à Christianis sit observandum.

§. II. Non tamen statim desiit obligare in Nativitate Christi, vel ante mortem illius.

94 I. Lex vetus non desiit in Nativitate Christi: nec ante mortem illius. *Ita Divus Thomas* 1. 2. *quæst.* 203. *art. tertio. Scotus loco citato, & communiter omnes apud Herincx citatum numero* 20. Ratio est: quia Christus usque ad mortem servavit Legem Moysis in Circumcisione, in oblatione in templo, esu Agnis Paschalis &c. Item mundatos à lepra misit ad Sacerdotes juxta Legis præscriptum, ut scilicet de sanatione judicarent; imò oppositam Pharisæorum calumniam à se repulit, monstrando se nihil Legis contrarium facere, ac declarando verum illius sensum, qui uterque Legis adimplendæ modus à Christo significatur, etiam dicit *Matthæi* 5. *non veni solvere* legem, *sed adimplere*.

95 II. Nec obstat, quòd *Matthæi* 11. dicatur: *Omnes Prophetæ, & Lex usque ad Joannem prophetaverunt*: ergo Lex vetus cessavit, quando Joannes prædicare incæpit.

Respondeo. Nego consequentiam: sensus enim illorum verborum est, quòd Lex, & Prophetæ usque ad Joannem prædixerint Christum esse venturum: ille autem jam venisse ostenderit. Vel quòd Lex, & Prophetæ usque ad Joannem, promissiones bonorum temporalium prædicaverint; exinde vero cœperint evangelizari promissiones bonorum spiritualium, & regni cœlestis.

96 III. At nunquid Baptismus, qui est primum novæ Legis Sacramentum, fuit à Christo institutum ante mortem, ut docet *Scotus in* 4. *distinct.* 3. *quæst.* 4. *num.* 2. ergo præceptum Baptismi cœpit obligare ante mortem Christi, ac proinde præceptum Circumcisionis jam tunc obligare desiit. Quod consequenter, & à fortiori etiam sentiendum est de aliis præceptis Legis antiquæ.

Respondeo Neg. cons. licet enim Baptismus fuerit à Christo institutus ante mortem, non tamen ibi fuit statim in præcepto; ut tenet Doctor cit. itaque instituto semel Baptismo, Circumcisio non fuit quidem ampliùs necessaria determinatè necessitate medii, cùm ad delendum peccatum originale illa non esset unicum medium, sed ad hoc sufficeret Baptismus; erat tamen necessaria necessitate præcepti; nam ita erat Legi antiquæ inserta, ut signum esset fidelium qui Legem illam profitebantur; illoque proinde uti, dum Lex illa persisteret, necessarium fuit ex Dei præcepto. *Herincx cit. n.* 21.

97 IV. Adverte tamen, à tempore Adventus Christi non potuisse Cæremonias veteris Legis servari tanquam signa Messiæ venturi, quia tunc actu jam venerat; sed, vel simpliciter tanquam figuræ Messiæ, vel tanquam figuræ Mysteriorum futurorum, quæ necdum erant impleta; cùm præcipua in Passione, & morte forent implenda. *Ita Herincx cit. num.* 21.

§. III. Nec præcisè in morte Christi, sed à promulgatione Legis novæ facta in Pentecoste.

98 I. Circa hanc controversiam duæ sunt famosæ sententiæ in Schola Angelica, & Subtili: nam prima Sententia docet Legem veterem desiisse obligare in ipso puncto mortis Christi, etiam antequam nova incæperit promulgari in die Pentecostes. Ita apud nostrum Mastrium in Theol. Morali, *disp.* 2. *quæst.* 3. *art.* 1. D. Th. *loco cit.* cum suis, & pluribus Recentioribus, Valentia, Vasquez, Bellarmino &c. Secunda verò sententia asserit, quòd licèt Mors Christi dederit causam cessationi secuturæ Legis Mosaycæ, tunc tamen non statim Legem veterem expirasse, sed eam desiisse obligare in ipso die Pentecostes, in quo facta fuit solemnis promulgatio Legis novæ. Ita Doctor noster Seraphicus Divus Bonaventura *in* 4. *d.* 3. *p.* 2. *art.* 3. *q.* 2. Doctor noster Subtilis Joannes Duns Scotus *in* 4. *d.* 3. *q.* 4. Scotistæ omnes, ac etiam Suarez, Arriaga, Aversa, & alii Recentiores. Pro qua sententia clarissimè stat Doctor etiam mellifluus S. Bernardus, Epist. 77. ubi ait: *Ex eo tempore tantùm cuique cœpit antiqua observatio non valere, ex quo præceptum Baptismi inexcusabiliter ad ejus notitiam potuit pervenire*. Hoc etiam docuisse videtur Conc. Tr. sess. 6. c. 4. ubi agens de translatione ex statu peccati originalis ad statum gratiæ ait: *Quæ quidem Translatio post Evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest*. Quibus verbis non obscurè significat, ante promulgatum Evangelium potuisse id fieri per circumcisionem: atqui Evangelium non est promulgatum, nisi à die Pentecostes, ergo. Cujus ulterior

99 II. Ratio est, quia Lex vetus non priùs desiit, quàm nova cœperit obligare, cùm generatio istius sit corruptio illius; juxta illud Apostoli *ad Eph.* 2. *legem Mandatorum decretis evacuans*, id est, Legem Mosaycam decretis Evangelicis excludens, ut exponunt S. Chrysostomus, Theophilactus, & Oecumenius ib. atqui Lex Evangelica non cœpit obligare

ante

ante diem Pentecostes: ergo ante illum diem Lex Mosayca obligare non desiit. Major conceditur ab Adversariis tum ob authoritatem primò allegatam: tùm etiam, quia aliàs extitisset *status medius* absque ulla lege positiva actualiter obligante: quod absurdum esse ipsimet testantur. Minor, quàm negant, sic probatur. Lex ante sui promulgationem non obligat, cùm promulgatio vel sit de essentia legis, prout volunt Thomistæ; vel saltem conditio necessaria ad hoc, ut Lex actu obliget, prout docent Scotistæ: sed Lex Evangelica non fuit promulgata ante Pentecosten: cùm Apostolis antea publicè prædicare permissum non fuerit: ut habetur *Lucæ* 24. *vos autem sedete in Civitate, donec induamini virtute ex alto*: ergo Lex Evangelica non cœpit obligare ante diem Pentecostes, & consequenter.

100 III. *Respondent Thomistæ*, duplicem esse Legis promulgationem, *unam essentialem, & Legis sufficientem*, quæ fit, quando Princeps, ut persona publica, illam proponit, & intimat suis subditis in Curia existentibus: alteram *Solemnem & Accidentalem*, quæ ad tollendam subditorum ignorantiam ordinatur, & fit, cùm Lex à Præcone per singulas Provincias, aut per omnes præcipuas civitates publicatur. Quamvis ergo Lex Evangelica hoc secundo genere promulgationis solùm in die Pentecostes promulgata fuerit ab Apostolis ut Christi præconibus: fuit tamen anteà ab ipsomet Christo Domino proposita, & promulgata: ergo Lex Evangelica etiam ante dictam Pentecostes jam cœpit obligare.

Contra est: quòd hæc Responsio probet Legem Evangelicam jam obligasse ante mortem Christi, cùm Christus jam tunc illam intimaverit, & promulgaverit in sua prædicatione, primo promulgationis genere: quod tamen Thomistæ negant. Unde licèt Christus potuisset per præviam illam promulgationem à se factam, inducere obligationem Legis, id tamen noluit: prout colligitur ex illo *Matth.* 10. *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate super tecta*: ubi publicam, & solemnem promulgationem novæ Legis demandavit Apostolis; quæ proinde non solùm ordinabatur ad tollendam subditorum ignorantiam, sed etiam requirebatur ad constituendam legem in ratione proximè obligantis: quia ab ipsomet Legislatore imperata fuit.

101 IV. Cætera, quæ objiciunt Thomistæ, v. g. quòd Christus moriturus dixerit *Joann.* 19. *consummatum est*: quòd in morte Christi *velum templi scissum sit, & translatum Sacerdotium &c.* & quòd consequenter Lex vetus in morte Christi cessaverit, & nova confirmata fuerit; similia, inquam, solvi possunt, dicendo, quòd Lex vetus in morte Christi desierit, & nova incœperit *Causaliter, & Radicaliter*, non verò *formaliter, & actualiter*, prout advertunt *D. Bonaventura, Scotus, Suarez, Herincx, Mastrius, & Alii*. Nec obstat, quòd statim post mortem Christi sit reserata janua cœli, & patres in limbo existentes translati sint ad statum gloriæ, quòd Lex vetus præstare non potuit. Respondetur enim, reseratam tunc esse januam cœli; quia oblatum est sufficiens, imò superabundans pretium pro Redemptione hominum, ipsaque cœli apertione, & translatione patrum ad statum gloriæ. Ex quo tamen non licet inferre, Legem veterem tunc expirasse: quia etiam stante lege veteri illa oblatio pretii potuit fieri, & facta est dependenter à meritis Passionis, & mortis Christi. Nec denique obstat, quòd præcepta cæremonialia fuerint umbræ, & signa præfigurativa Mortis Christi futuræ: adeòque morte adveniente debuerint cessare: dum enim adest veritas, non potest ampliùs esse locus umbris, & signis. Respondetur enim, quòd præcepta cæremonialia fuerint umbræ, & signa præfigurativa mortis Christi secundùm id, quòd importabant *secundario*, & sub hac ratione adveniente Christi morte debuerunt cessare: secundùm id autem, quod importabant *primario*, quatenùs scilicet præscribebant spiritualem modum colendi Deum, perduravere usque ad promulgationem Legis Evangelicæ.

§. IV. *Ubi licèt fuerit Mortua, non tamen statim fuit Mortifera, sed aliquo tempore post illius abrogationem licitum fuit servare Præcepta Cæremonialia, quamvis non fuerit necessarium.*

102 De hac Quæstione fuit olim gravis, & diuturna controversia inter duo præclarissima Ecclesiæ lumina, Sanctum Hieronymum, & Sanctum Augustinum, hoc asserente, usum Cæremoniarum legalium aliquanto adhuc tempore post cessationem veteris Legis fuisse licitum, isto id acriter negante. Sed Sanctum Augustinum sequuntur plerique Scholastici. Pro quo

I. Notandum, quod aliud sit, præcepta veteris Legis esse *Mortua*, & aliud esse *Mortifera*. Mortua ex eo dicuntur, quòd careant efficacia obligandi ad sui observantiam, mortifera verò ex eò, quod sine gravi peccato observari non possint, adeòque sui observatoribus animæ mortem inferant. Præcepta Legis veteris, *quà positiva*, statim fuisse mortuam in die Pentecostes, diximus in §. præcedenti an verò statim fuerint mortifera? dicimus.

II. Lex vetus non ita desiit obligare in die Pentecostes, ut quoad omnia sua præcepta statim fuerit mortifera, sed aliquo tempore post illius abrogationem fuit licitum servare præcepta cæremonialia: quamvis non fuerit necessarium. *S. Augustinus Epist. 19. ad Sanctum Hieronymum, Scotus in 4. dist. 3. quæst. 4.* & Alii communiter contra D. Hieronymum. Ratio est, quia ipsimet Apostoli usurparunt Cæremonialia iis in locis, ubi Lex nova jam cœperat, & vetus desierat obligare: ut patet ex *Actorum* 16. ubi Saulus Timotheum, ex patre gentili, & matre judæa natum circumcidit, & *cap.* 18. ubi more Nazaræorum totondit caput in Cenchris, ac *cap.* 21. ubi de consilio Apostoli Jacobi, & Seniorum usus est legali purificatione cum judæis, ut illos sibi conciliaret, & purificatus cum illis templum ingressus est: ergo licèt lex vetus post publicationem novæ fuerit mortua, & desierit obligare, non tamen statim fuit mortifera quoad omnia sua præcepta. Accedit congruentia; quia sicut homines mortui solent aliquandiu ante sepulturam servari, ut cum honore sepulturæ inferantur; ita decuit Legalia, postquam erant mortua, per aliquot tempus servari, ut mortua Mater Synagoga sepeliretur cum honore; si enim statim rejecta fuisset, præbita fuisset ansa hominibus existimandi, veterem Legem fuisse malam: ergo &c. *Ita Sanctus Augustinus cit.* 103

III. *Respondet* Sanctus Hieronymus Epistola ad Augustinum, quæ inter Epistolas ipsius Augustini connumeratur undecima, nunquam Apostolos post Christi resurrectionem Legalia observasse secundùm veritatem, sed solùm ex quadam pia simulatione, ne scandalizarent judæos, & eorum conversionem impedirent. Verùm *contra est*: quòd si legalia tunc fuissent mortifera, ut sentit Sanctus Hieronymus, non potuissent licitè usurpari simulatoriè ab Apostolis, quia contra fidei professionem est, uti cultu superstitioso, & profiteri exterius saltam Religionem: cujusmodi erat Religio judæorum quoad cultus illos, si erant superstitiosi, & mortiferi. 104

Nec obstat I. quòd Sanctus Paulus *ad Galatas* 5. dicat; *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit*: ait enim *Sanctus Augustinus libro de Mendacio capite quinto, & in expositione cap. 5. Epistola 2. ad Galatas*, Apostolum intelligendum esse de circumcisione cum opinione necessitatis suscepta, quasi scilicet vi Legis veteris esset observatu necessaria ad justificationem, & salutem consequendam; quod utique fuisset erroneum, & malum, non verò de circumcisione cum opinione liciti tatis suscepta; qua ratione idemmet Apostolus Timotheum circumcidit: Titum verò noluit circumcidere; quia Titus gentilis erat, cui proinde usus Legalium non ita licuit, sicut judæis; siquidem ideò usus Legalium aliquandiù judæis permittebatur, ut mortuam matrem suam Synagogam sepelirent cum honore; aliàs daturi occasionem opinandi, Legalia, & alia antiquæ Legis præcepta fuisse mala, & illicita. Secùs erat de Gentilibus, utpotè, qui de gremio prædictæ matris non erant.

Nec obstat II. quòd Sanctus Paulus *ad Galatas* 2. reprehenderit Sanctum Petrum, eò quòd legalia usurpasset, se à gentilibus Antiochenis recenter conversis segregando, & vivendo judaicè cum judæis, qui Jerosolymis à Jacobo advenerant. Respondetur enim, Sanctum Petrum jure quidem esse reprehensum à Sancto Paulo, non quod simpliciter uteretur cæremoniis judaicis post abrogationem Legis veteris (hoc enim fecerat, & ipse Sanctus Paulus, ut supra dictum) sed quod uteretur cum aliquo scandalo infirmorum; adeò ut Christiani ex ejus facto inducerentur ad existimandum, observationem Legalium adhuc esse necessariam, & ita quodammodo cogerentur judaizare: prout significant verba illa Pauli ad Petrum *ad Galatas cap.* 2. *Si tu Judæus cùm sis, gentiliter vivis, & non Judaicè, quomodo cogis gentes Judaizare?* ac si diceret, quomodo fieri potest, ut tuæ conversationis exemplo gentes conversas? quo facto Petrum peccasse venialiter, post *S. Augustinum* docent *Doctores, Angelicus, & Subtilis*, ac Alii plures; licet *Baronius relatus à Suarez lib. 9. de Lege veteri capite* 20. & quidam Alii putent peccasse tantùm materialiter ex quadam inconsiderantia. Quin etiam *Suarez citat.* nequidem in hoc consentit, ratus, in illo actu Petri tantùm fuisse defectum majoris Boni ut sic, saltem hoc certum videri debet, non peccasse graviter, propterea quod jam confirmati essent Apostoli in gratia per Spiritum Sanctum *Herincx cit. quæst. 4. n. 26.*

IV. Ex dictis colligitur, Cæremonias Legis veteris de facto ab Ecclesia restaurari, aut usurpari non posse, *saltem formaliter*, idest, ex vi memoratæ Legis, & cum intentione per eas, quæ significantes Mysteria Christi, ut futura, colendi Deum: hoc ipso enim, quod hujusmodi 105

Myste-

Mysteria, ut futura repræsentare nequeant, cultum falsum, & illicitum continent. *Ita habet communis fidelium sensus*. Dixi: *formaliter*, *& cum præpostera illa intentione*; hæc enim seclusa, & materialiter solùm sæpè dictas Cæremonias observare, puta, ob alium quempiam finem, v. gr. recuperandæ sanitatis causa à se lavando, nullam culpam importat.

Porrò præcepta judicialia materialiter spectata pariter reassumi possunt, & à Regibus de novo præcipi: quia ex natura sua non ad cultum, & significationem Christi venturi, sed potiùs ad servandam in politico regimine æquitatem ordinata erant. Idem dicendum est de quibusdam Cæremoniis minutioribus materialiter consideratis: nam, & ipsæ ob moralem Ecclesiæ utilitatem præceptæ, sive permissæ sunt: ut patet de quibusdam Sacris vestibus, & similibus; sicut etiam Ecclesia ministris suis ad congruam eorum sustentationem solvi jubet decimas, & puerperis permittit (non obligat) ut certo tempore ab ingressu Ecclesiæ abstineant, ex quadam decentia veluti negativa.

Quæres, quo præcisè tempore Lex Mosayca cœperit esse mortifera.

106 Respondeo, hoc esse dubium, & incertum. Non pauci Theologorum existimant, illam solùm cœpisse esse mortiferam quadragesimo circiter post Christi mortem anno, postquam Evangelium sufficienter jam toto orbo judæis promulgatum fuit per Apostolos, templumque Jerosolymitanum unà cum statu reipublicæ judaicæ à Romanis Imperatoribus eversum; tunc enim non erat ampliùs necessarium deferre honorem Synagogæ jam extinctæ, aut condescendere judæis, tandiù Divinæ vocationi pertinaciter resistentibus. Alii contra autumant, Legem Mosaycam jam ante cœpisse esse mortiferam, nimirùm viventibus adhuc Apostolorum principibus Petro, & Paulo, qui suam vitam non prorogarunt ad quadraginta annos post Christi Ascensionem, sed solùm ad 35. vel 36. quia jam tunc Evangelium sufficienter erat promulgatum, prout testatur Apostolus ad *Rom.* 8. *Sed dico, nunquid non audierunt? & quidem in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.*

QUÆSTIO IV.

De Lege Nova, seu Evangelica.

SUMMARIUM.

108 *Lex Evangelica variè nominatur.*
109 *Christus est Legislator Legis Evangelicæ.*
110 *Quæ multis modis legem veterem excellit.*
111 & 112 *Assignatur Excellentia legis Evangelicæ supra veterem.*
113 *Lex Evangelica continet præcepta Moralia, Sacramentalia, & Theologalia.*
114 *In quo ergo consistat libertas Christiana, si tot sint præcepta in lege nova?*
115 *An lex Evangelica etiam contineat præcepta judicialia?*
116 *Lex Evangelica obligat omnes homines, & quidem in Conscientia.*
117 *Lex Evangelica incœpit obligare in die Pentecostes.*
118 *Et durabit usque ad finem mundi.*
119 *Cur lex vetus non duraverit usque ad finem mundi?*
120 *Cur lex nova non sit instituta à principio mundi?*
121 *Lex Evangelica est à Deo abrogabilis, & dispensabilis.*
122 *Non tamen ab Ecclesia, vel à Summo Pontifice.*
123 *Solvuntur objectiones.*
124 *Lex nova patitur interpretationem humanam, non tamen propriè Epikeyam.*

ASSERTIO IV.

107 *CHristus Dominus instituit Legem Novam, seu Evangelicam, quæ ad legem veterem comparata multis eam modis excellit: continet triplicia præcepta, & obligat in Conscientia omnes homines: incœpit obligare in die Pentecostes, & durabit usque ad finem mundi: & licèt per Potestatem Divinam sit abrogabilis, & dispensabilis, non tamen per potestatem humanam.* Ita communiter Theologi apud Mastrium *in Theol. morall, disp.* 2. *quæst.* 3. *art.* 2. *Herincx cit. q.* 5. & alios.

§. I. Christus Dominus instituit Legem novam, seu Evangelicam, quæ ad Legem veterem comparata multis eam modis excellit.

108 LEx Evangelica variis appellatur nominibus; nam *ad Rom.* 3. vocatur *lex fidei*, & *cap.* 8. *Spiritus vitæ*, *Joann.* 1. appellatur *Gratia*. *Jacobi* 6. *lex libertatis*. Denique vocatur *lex nova*, vel quia totum hominem per gratiam renovat, ut ait *Sanctus Augustinus tract.* 65. *in Joannem*: vel quia est ultima lex à Deo data, quæ priorem antiquavit, ut sentit *Cyrillus lib.* 9. *in Joannem capite vigesimo quarto.*

I. Hanc ergo Legem Evangelicam Christus instituit. Est de Fide contra Hæreticos quosdam nostri temporis: dicentes Christum Jesum esse hominibus datum, ut Redemptorem, cui fidant, non autem, ut legislatorem, cui obediant, quibus dicitur anathema *à Concilio Trid. sess.* 6. *cap.* 21. Ratio est; quia *Isaiæ* 2. dicitur: *de Sion exhibit lex*, *& c.* 33. *Dominus Judex noster*, *Dominus legifer noster*, *Dominus Rex noster*, *ipse salvabit nos*, & in Evangelio passim Christus de lege sua loquitur; ut Joann. 14. *Madata mea servate*, *& Matth.* 28. *Docentes eos servare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Idem patet ad Hebræos 2. & alibi: ergo Christus est Legislator legis Evangelicæ. 109

II. Quæ Lex Evangelica ad veterem comparata multis eam modis excellit. Quam Legis Novæ excellentiam expressit Apostolus *ad Galat.* 3. *ad Hebr.* 7. 8. *&* 9. aliisque locis. Potest autem hæc excellentia demonstrari instituendo comparationem, *Primo* in causa efficiente; nam licèt Auctor utriusque legis sit Deus, hoc tamen interest, quòd veterem legem dederit per Ministerium Angelorum; novam autem per Unigenitum Filium suum, ut tradit Apostolus *ad Hebræos* 2. *Secundò* in materia utriusque legis; nam in primis Mysteria Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis, & Redemptionis, aliaque in lege veteri occulta, aut imperfecta cognita sunt in Evangelio apertè revelata. Ob quod Sanctus Augustinus vetus testamentum vocat occultationem novi, & novum Testamentum appellat revelationem veteris. Et ad idem significandum, Moyses, dum loqueretur ad populum, faciem velabat; nobis autem Christus revelata facie est locutus. 2. *Cor. Tertiò* Materiam etiam moralem pravis interpretationibus corruptam lex nova illustrat, perfectissima morum Consilia adjicit, & internos animi motus magis, quàm Lex vetus dirigit; Sacrificiis etiam, & Cæremoniis veteribus propè infinitis successit efficax, & incomparabile Sacrificium, *& Sacramenta numero paucissima, observatione facillima, significatione præstantissima, ut loquitur Sanctus Augustinus Ep.* 118. *ad Januarium cap.* 1. 110

III. *Tertiò*, si formam spectemus, Lex nova non fuit scripta in membranis, aut tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, per proprium Verbum Dei Hominis, Spiritu Sancto per abundantiam gratiæ cooperante, ut ex vaticinio Jeremiæ docet Apostolus *ad Hebræos* 8. Quamvis processu temporis varia Mystera, & ordinationes novæ legis, sint Evangelicis, aut Apostolicis scriptis inserta. *Quartò*. Quia lex nova est finis legis veteris secundùm Apostolum, ad *Rom.* 10. *finis Legis Christus*. Unde *umbram habet futurorum*, ut dicitur ad *Hebræos* 10. At *veritas per Jesum Christum facta est*. *Joann.* 1. *&* Apostolus *ad Hebræos* 4. Legem novam vocat consummationem veteris. Quare lex nova se habet ad veterem sicut corpus ad umbram, & in ea continetur, sicut perfectum in inchoato, ut habet *D. Thomas quæst.* 107. *art.* 3. *Quintò*, si effectum utriusque legis spectemus, lex vetus continet mandata, non gratiam, qua impleantur, sed hanc ex fide in Christum, & lege nova velut emendicat, juxta illud *Act.* 4. *neque enim aliud nomen est sub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Quod etiam de illis, qui Christum præcesserunt, debere intelligi, optimè docet *S. Augustinus Epist.* 157. *ad Optatum*. Sed lex nova continet spiritum fidei, & gratiæ, veramque justitiam, & Sanctitatem cum ejusdem Auctore adfert. Deinde lex nova etiam hac in parte excedit, quod gratiam sibi propriam multò copiosiùs conferat, quàm fuerit ex fide in Christum venturum tempore veteris legis collata. Denique quod contineat septem Sacramenta, quæ sunt abundantia gratiæ vasa, quam conferunt ex opere operato. 111

IV. *Sextò* plures aliæ differentiæ assignari possunt, ex quibus præstantia legis novæ elucescat; ut, quòd sit magis universalis ex parte locorum, temporum, & personarum. Item quòd sit filiorum, lex vetus autem servorum. Denique lex nova non est adeò onerosa, secundùm illud Christi apud *Sanctum Matthæum cap.* 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Nec obstat præcepti de Confessione difficultas: eam enim plurimum levit, tum Confessionis sigillum, tum Sacramenti istius utilitas, nempe reconciliatio cum Deo etiam sola attritione obtinenda, quam (ut ait *Concilium Tridentinum sess.* 14. *cap.* 3.) *interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientiæ pax, ac serenitas cum vehementi Spiritus consolatione consequi solet*. Accedit copiosus Spiritus charitatis, & gratiæ, quam ex se lex nova adfert, qui hoc, & nonnulla alia legi carnis adversa reddit suavia; siquidem amanti nihil difficile: ut simpliciter dicendum sit cum *Sancto Joanne Epist.* 1. *cap.* 5. *Mandata ejus gravia non* 112

non sunt. Cùm tamen in veteri lege præceptorum multitudo, variorum summa difficultas, gratiæ aliundè mutuatæ, pretio redemptionis necdum persoluto, parciras, eam redderent importabilem, ut illam vocat *Divus Petrus Actorum decimoquinto*.

§. II. Continet triplicia Præcepta, & obligat in Conscientia omnes homines.

113 I. LEx nova non solùm continet præceptum fidei: sed varia alia præcepta, quæ congruè possunt distingui *in Moralia, Sacramentalia, & Theologalia*. Est de fide ex *Tridentino sess. 6. can. 19.* contra Sectarios nostri temporis qui existimaut solam fidem esse præceptam, sicut hanc solam putant justificare, & sufficere ad salutem. Ratio est; quia *Matthæus* 5. Salvator noster legem naturalem renovat, & perfectius declarat, sæpius repeteos. *Ego autem dico vobis &c.* Significans se ista pro tempore Evangelii mandare. Unde tantùm abest Christum à Lege Naturæ, seu morali exemisse Christianos, ut Sanctus Paulus Apostolus *ad Galatas* 6. & alibi, fures, aliosque legis moralis transgressores à Regno Dei etiam in lege nova excludendos denuntiet. Deinde præcepta Sacramentalia dedit Christus *Joan.* 3. *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum DEI, Joann. 6. nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. Luc.* 22. de novo Sacrificio ait Christus: *Hoc facite in meam Commemorationem*, & alibi. Postremò Præcepta quoque Theologalia seu virtutum Theologicarum instituit *Marci* 16. *qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Matth.* 22. *& Luca* 10. inculcat præceptum illud: *Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo*. Et alibi frequenter tum in Evangelio, tum in scriptis Apostolorum necessitas fidei, & charitatis monstratur. Ubi tamen est observaodum, omnia Legis novæ præcepta ad aliquod ex hoc triplici præceptorum genere pertinere. Nihilominùs in Lege nova continentur etiam quædam Concilia moralia, quæ idcircò *Evangelica* dicuntur, nempè paupertatis, castitatis, & obedientiæ.

114 II. Dices: *In quo ergo consistit libertas Christiana, si Lege Christi tot contineantur Præcepta?* Respondeo, libertatem Christianam non esse sitam in hoc, quòd simus liberi ab observantia præceptorum DEI: sed primò in libertate à servitute peccati & morte, juxta illud *Joan.* 8. *omnis qui facit peccatum, servus est peccati: si ergo vos filius liberavit, verè liberi eritis*. Et *ad Rom.* 6. *liberati à peccato, servi facti estis Justitiæ*. Secundò in libertate à Jugo Legis Cæremonialis & Judicialis Judæorum; *ad Gal.* 4. *Quomodo iterum convertimini ad infirma & egena Elementa, quibus denuò servire vultis*. Est autem notanda differentia inter esse *sub Lege*, & esse *in Lege*, quam notavit *D. Augustinus in Psalm.* 1. Judæi erant sub Lege: quia tanquam servi subjecti erant pœnis, & terroribus legalibus. Nos sumus in Lege, quia tanquam filii ex amore, & charitate vivimus secundùm Legem. Hoc sensu Apostolus 1. *Corinth.* 9. negat se esse sub Lege, & affirmat se esse in Lege.

115 III. Quæres: *An Lex Evangelica etiam contineat Præcepta Judicialia?* Resp. negativè. Ratio est: quia Christus non assumpsit sibi regnum temporale juxta illud *Joan.* 18. *Regnum meum non est de hoc mundo:* neque voluit Judicem agere temporalem, ut constat *ex Luc.* 12. *Quis me constituit Judicem super vos?* quare licèt ad gubernandam debitè Ecclesiam aliqua præcepta judicialia sint necessaria supposita hominum infirmitate; quia tamen Christus optavit, ut ejusmodi infirmitatem superare niteremur, similia præcepta non posuit, sed ea ponendi potestatem reliquit Ecclesiæ, prout videretur pro occurrentibus occasionibus locis & temporibus opportunum, aut necessarium: qualia præcepta & modò statuta sunt à Jure Canonico.

116 IV. Lex nova obligat omnes homines, & quidem in conscientia. Est de Fide. Ratio primi est: quia Christus *Matth. ultim.* ait: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra: euntes ergo docete omnes gentes &c.* & *Marci ultim. Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni Creaturæ*; ubi nomine omnis creaturæ venit homo, prout pulchrè declarat *S. Gregorius Homil.* 29. *in Evangelia*: ergo &c. Idem patet ex eo, quòd sicut Christus est omnium hominum Redemptor, ita oportuerit ipsum instituere Legem pro omnibus, per quam ad sanctificationem & salutem pervenirent. Ratio secundi est: quia illa Lex obligat in conscientia, quæ obligat sub reatu pœnæ æternæ incurrendæ; cùm hæc necessariò supponat obligationem habitam in conscientia, & culpam contra talem obligationem contractam: sed Lex nova obligat sub reatu pœnæ æternæ incurrendæ: ergo obligat in conscientia. Minor probatur ex illo *Marci* 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur: & Joan.* 8. *si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro:* ergo Lex nova obligat in conscientia, & quidem regulariter sub *culpa gravi*, ob easdem rationes, ob quas in quæstione secunda præcedenti, num. 85. diximus, ita obligasse Legem veterem. Potest tamen & hic dari parvitas materiæ à mortali excusans, ut in confesso est. An autem Lex Evangelica obliget cum periculo mortis, vel gravis damni, resolvit *P. Patritius Sporer tract. 1. proæm. Theol. Moralis, c. 2. Sect. 4. n. 52. ubi videri potest*.

§. III. Incæpit obligare in die Pentecostes, & durabit usque ad finem mundi.

I. LEx nova incæpit solùm obligare in die Pentecostes, quando solemniter fuit promulgata. Ita *communiter Doctores*. Item tradit *Sanctus Augustinus* 119. *capit.* 16. *S. Leo Papa Serm.* 1. *in Festo Pentecostes*. Ratio est: quia ante hanc diem Lex nova non fuit solemniter promulgata, & ante hanc diem non cæpit obligare, cùm promulgatio requiratur ut necessaria conditio, ad hoc, ut Lex actu obliget juxta dicta *Sect. 1. q. 1. num.* 11. ubi tamen notandum, quod ait *Doctor Subtilis in 4. d. 3. q. 4.* videlicet tempus obligationis Legis Evangelicæ non fuisse idem apud omnes, sed post solemnem ejus prædicationem in Jerusalem in die Pentecostes, inde successivè pervenisse ad alias civitates; ita ut secundùm ordinem cuilibet loco vel genti tempus obligationis instaret; secundùm quod publicè & solemniter Lex Evangelica prædicabatur: ita quod tempus non incæpit simul apud quoscunque, sed quibusdam populis incæpit ad mensem post solemnem prædicationem in Jerusalem, & aliquibus ad annum, aliquibus ad decem annos, & sic deinceps, sicut eis prædicabatur. Cùm autem per 40. circiter annos Lex nova toti mundo potuerit promulgari; hinc etiam post tot circiter annos post Christi Passionem elapsos totum videtur mundum obligasse. 117

II. Lex nova durabit usque ad finem mundi: *est de fide*, idque voluit Christus *Matth.* 28. dicens: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Similiter dum *Matth.* 16. talis stabilitas Ecclesiæ Christi asseritur, simul stabilitas Legis Christianæ ostenditur. Unde novum Testamentum, & Regnum Christi dicitur æternum *ad Hebr.* 13. & in Consecratione calicis. Item *Apoc.* 14. *Danielis* 2. & alii. 118

III. Aliud fuit de Lege veteri, quam hoc sensu non dici æternam, patet ex eo, quòd constet illam fuisse figuram & umbram novæ Legis. Imò in ipso veteri Testamento Lex nova promittitur *Jerem.* 31. *Malach.* 1. *& alibi*. Hoc autem non habet locum in Lege Evangelica, quia imò de ea expressè dicitur *Dan.* 2. *in æternum non dissipabitur, alteri non tradetur, stabit in æternum*. Et *Psal.* 109. de Sacerdotio Christi dicitur: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum, Tu es Sacerdos in æternum*. 119

IV. Cur autem similiter Lex nova non sit à principio mundi instituta, congruentia potest assignari ex perfectione Legis novæ: non enim aliquid ad perfectum adducitur ab initio, sed quodam successionis ordine. Deinde oportuit hominem sibi in statu veteris Legis relinqui, ut infirmitatem suam in peccatum labendo cognoscens, recognosceret se gratia indigere, secundùm illud Apostoli *ad Rom.* 3. *omnes peccaverunt, & egent Gloria DEI*. Denique non debuit Legem novam, quæ est Lex Gratiæ, dari opere Redemptionis necdum per Christum consummato. Unde dicitur *Jo.* 7. *nondum erat Spiritus datus, quia JESUS nondum erat glorificatus*.

§. IV. Licèt per Potestatem Divinam sit abrogabilis & dispensabilis, non tamen per Potestatem humanam.

I. CErtum est, Legem Divinam positivam posse à DEO ejus Authore abrogari, ac dispensari; hoc enim ex illo generali deducitur principio, quòd quilibet Legislator Legem suam mutare potest, ac dispensare, quod maximè in supremo Legislatore, qualis est DEUS, locum habere debet; tum etiam ex facto ipso, quo constat, DEUM Legem veterem abrogasse, quæ verè Divina erat. Certum etiam est potuisse ipsum DEUM, potuisse Christum, dum suam Legem condidit, talem potestatem eam dispensandi committere Ecclesiæ, sive Petro & Successoribus ejus, sicut potest quicunque Superior alteri facultatem committere dispensandi in suis Legibus, & præceptis. Quæritur ergo, num talis potestas de facto Ecclesiæ sit concessa, & specialiter, num possit Summus Pontifex aliquando ex causa gravi, & necessaria dispensare in præceptis novæ Legis, in caso, quo alioquin præcepta ipsa verè obligarent; in qua controversia. 120

II. Com-

II. Communis est Theologorum Sententia, non adesse in Ecclesia potestatem dispensandi in Lege nova, seu Evangelica. Et ita de facto agnoverunt, & servaverunt ipsi Summi Pontifices, Leo Papa, ut refertur *capit. sicut quedam*, *dub.* 13. Urbanus Papa, ut refertur *capit. sunt quidam* 25. *quæst.* 1. Zozimus Papa, ut refertur *cap. contra statuta*, ibidem, & Marcellinus Papa, ut refertur *cap. omnes*, ibidem. Et hoc etiam Ratio ipsa suadet; quia universaliter loquendo inferior non potest per se dispensare in Lege Superioris: ergo tantò minùs poterit humana potestas in Lege DEI dispensare. Et quamvis Christus potuisset talem concedere facultatem Petro, & Successoribus ejus, tamen de facto Christum talem potestatem Petro, & successoribus ejus contulisse non legitur: quia expediebat in Ecclesia extare principalia instituta, & præcepta firma, ac solida, quæ essent prorsùs immutabilia, atque ideò essent apud omnes fideles, & in omni tempore semper uniformia, ut ita firmitas, & unitas Christianæ Ecclesiæ semper, & ubique appareret. *Ita Mastrius cit. qu. 3. art. 2. num.* 77.

123 III. Nec oppositum deduci potest ex illis verbis Christi Domini *Matth.* 16. quæ Petro dixit: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cælis*; si enim quis ex his verbis velit, aliquam dispensationem in Lege Christi esse possibilem in Ecclesia, posset eodem modo dicere, omnes in omni Christi Lege dispensationes, fieri posse, quia verba illa indefinita sunt, & universalia, nec magis unam, quàm aliam dispensationem indicant esse possibilem: omnem autem Christi Legem ab Ecclesia esse dispensabilem nemo sanæ mentis asserere potest. Illis ergo verbis nil aliud concessum est Pontifici, quàm Jurisdictin supra homines in ordine ad absolutionem, retentionem absolutionis Sacramentalis, excommunicationem &c. & hoc pacto omnes sacri Doctores, & Ecclesia ipsa, ac Summi Pontifices, verba illa intellexerunt. Ita *Mastrius citat.* Nec obstat, quòd aliqui dicant, factam esse dispensationem in quibusdam terris ad sacrificandum in solo pane ob penuriam vini; quia hujus dispensationis nullum apparet vestigium, cùm tamen ibi penuria perseveret. Cùm etiam ex commissione Summi Pontificis simplex Sacerdos Sacramentum confirmationis, & quosdam Ordines administrat, non dispensatur in Lege Christi, sed fit, quod ipse ordinavit: cùm instituerit Ministrum ordinarium istorum Sacramentorum Episcopum; Extraordinarium autem etiam simplicem Sacerdotem. Ita Herincx *cit. disp.* 2. *quæst.* 5.

124 IV. Nihilominùs Lex nova patitur interpretationem humanam, non tamen propriè Epikiam. Ita *Herincx cit.* Prima pars patet ex praxi Doctorum, & Ecclesiæ. Ratio est: Quia cùm Lex positiva DEI non sit menti inscripta quoad omnes illius circumstantias, sed debeat exteriùs proponi, potest sensus verborum talis Legis, sicut cujusvis alterius Legis positivæ, declarari, & explicari. Quæ explicatio erit certa, vel probabilis, prout explicantium certa, aut probabilis est auctoritas, adeoque explicatio facta à Concilio Generali aut à Papa, est infallibilis: quæ autem procedit à privato Doctorum judicio, est fallibilis. Secunda pars etiam patet: Quia Epikia est emendatio Legis generaliter expressæ in casu, quem Legislator judicatur non fuisse comprehensurus, si prævidisset: quod in DEO locum non habet, qui omnes casus prævidit, & excipiendos excepit.

SECTIO III.

De Lege Humana.

125 ANtequam Legem humanam aggrediamur explicandam, non incongruum judicavimus: *Synopsin Juris humani tum Canonici, tum Civilis seu Cæsarei* præmittere, utpotè in quibus Lex humana continetur: ut eo meliùs sequentia de Lege humana pertractanda intelligantur. Itaque sit

§. I. De Jure Canonico.

SUMMARIUM.

126 *Jus Canonicum sex complectitur partes. Prima ejus pars est Decretum Gratiani.*
127 *Secunda ejus pars 5. Libri Decretalium.*
128 *Tertia pars est sextus Liber Decretalium.*
129 *Quarta pars sunt Clementinæ constitutiones.*
130 *Quinta pars sunt Extravagantes Joannis XXII.*
131 *Sexta pars sunt Extravagantes communes.*
132 *Corpori Juris Canonici additur septimus Liber Decretalium.*

Jus Canonicum;

Universim sex complectitur Partes.

124 PRima pars est *Decretum Gratiani*, id est, varia dicta Pontificum, SS. Patrum, & Conciliorum, collecta *à Gratiano Monacho Benedictino*, circa annum Christi 1151. In hoc Decretu Gratianus multa addidit de suo, vel ex Legibus Civilibus, quæ non habent auctoritatem, nisi illam, quam conciliant eorum auctores, uti *Suarez de Leg. l. 4. c. 5. num.* 7. advertit. E contrà quæ Gratianus citat dicta, vel approbata è Summis Pontificibus aut ab Ecclesia, habent auctoritatem. Hoc Decretum habet tres Partes. In 1. *Parte* sunt Distinctiones centum, & una, quæ subdividuntur in suos Canones seu Capitula, & sic citantur: *c. placuit*, 4. *dist.* 16. id est, Canone, qui incipit, *placuit*, & est ordine quartus, in distinctione decima sexta, In secunda parte sunt 36. Causæ, quæ habent suas Quæstiones, & Canones, sic autem citantur: *cap. conquæstus*, 8. 9. *quæst.* 3. id est, Canone, qui incipit, *conquæstus*, & est octavus in causa nona, & in hujus causæ quæstione tertia. Quòd si sit ex Tractatu de Pœnitentia, qui inseritur in causa 33. quæstione tertia, & habet septem Distinctiones, citatio sic fit: *c. Pœnitentes*, 10. *d.* 3. *de Pœn.* id est, Canone, qui incipit, *Pœnitentes*, & est decimus in distinctione tertia de Pœnitentia. In tertia Parte agitur de consecratione per quinque Distinctiones, quæ in suos Canones divisæ sunt, sicque fit citatio: *c. Relatum* 11. *dist.* 2. *de Consecrat.* id est; Canone, qui incipit, *Relatum*, & est undecimus, in distinctione secunda de consecratione. His subjungi solent quadraginta septem Canones Pœnitentiales, qui sic citantur: *Can. Pœnit.* Item octoginta quatuor Canones, quos *Apostolicos* vocant, dicunturque collecti per Clementem Papam, & sic citantur: *Can. Apost.*

126 Secunda Pars Juris Canonici sunt *Liber* 27. *quinque Decretalium*, id est, Constitutiones, & Epistolæ Pontificum, jussu Gregorii IX. collectæ *à S. Raymundo de Pennafort*, *Ordinis S. Dominici*, circa annum Domini 1234. & habent suos titulos, hi autem sua capitula, & sic citantur: *c. Damnamus*; *de sum. Trin.* id est, capite, quod incipit, *Damnamus*, in titulo, de Summa Trinitate. Quandoque apponitur *extra*, vel X. quo significatur, quòd sit extra Decretum Gratiani, sed non est opus, hoc addi nam hoc ipso, quod nihil additur, intelligitur esse in Libris Decretalium Gregorii IX. Glossator Decretalium est *Bernardus Parmensis*. Materiæ singulorum Librorum continentur hoc versu: *Judex, Judicium, Clerus, Sponsalia. Crimen.*

127 Tertia Pars Juris Canonici est *Liber sextus Decretalium*, auctoritate Bonifacii VIII. compilatus, *à Gulielmo Ebredunensi*, *Berengario Biterensi*, *& Richardo Senensi*, circa annum Christi 1297. qui dividitur in alios quinque libros respondentes quinque libris Decretalium. Libri illi dividuntur in suos titulos, & capitula, fit autem citatio addendo, in 6. v. gr. *capit. ut super* 4. *de Appel. in* 6. id est, capitulo, quod incipit, *ut super*, & est quartum, in titulo de appellationibus in libro sexto decretalium. Glossator hujus libri est *Joannes Andreas Bononiensis Juris consultus*.

128 Quarta Pars Juris Canonici sunt *Clementinæ*, id est, constitutiones partim editæ à Clemente V. in Concilio Viennensi, partim ejus jussu collectæ, & post ejus mortem promulgatæ à Joanne XXII. circa annum 1317. & dividuntur in 5. libros, hi in titulos, & capitula. Fit autem citatio tantùm addendo *Clement.* ver. gr. *capit. sicut*, *de Appell. Clement.* id est, capite, quod incipit, *sicut*, in titulo de Appellatione, in Clementinis constitutionibus. Vel sic: *Clem. V. Exeravag. exivi*, id est, Clemens V. in Extravagante, quæ incipit, *exivi*: Glossator est idem *Joannes Andreas*.

129 Quinta Pars Juris Canonici sunt *Extravagantes Joannis XXII.* id est, viginti constitutiones editæ à Joannes XXII. quæ dicuntur *Extravagantes*, quia vagantur per varias materias, ultra illas, quæ in Libris Decretalium habentur. Citantur autem addito nomine hujus Papæ, v. g. *Extravagante*, *execrabilis*, *Joannis XXII.* id est, in Extravagante constitutione Joannis XXII. quæ incipit, *execrabilis*. Glossator est *Zenzelinus de Cassanis*.

130 Sexta Pars Juris Canonici sunt *Extravagantes Communes*, id est, constitutiones, quæ post priora omnia emanarunt à diversis Pontificibus, & dividuntur in 5. libros, hi in titulos, & capitula, sicque citantur: *Extravag. unigenitus de Pœnit. & remis.* id est, in Extravagante constitutione, quæ incipit, *unigenitus*, in titulo, de Pœnitentiis, & Remissionibus. Glossam addiderunt *Joannes Monachus*, *Gulielmus de monta Lauduno*, *& Joannes Franciscus de Pavinis*.

132 Corpori Juris Canonici aliquando reperitur adjectus *liber septimus Decretalium* collectus à *Petro Matthei* Jurisconsulto Lugdunensi. Sed hic, prout nunc est editus, non est anthoritate publica in Corpus Juris Canonici receptus, licèt habeat constitutiones reipsa obligantes, quales sunt Decreta, & Canones posteriorum Conciliorum usque ad Tridentinum inclusivè: Item constitutiones varias aliorum Pontificum: Unde eò etiam potest referri totum *Bullarium*, idest, volumina, quibus continentur Bullæ omnes Pontificum, quamvis vim Legis non ideò habeant, nisi aliunde constet esse authenticas, & originali suo conformes, utì rectè *Plettemberg in introductione ad Jus Canonicum cap. 19. advertit.*

§. II. De Jure Civili.

SUMMARIUM.

133 *Jus Civile dividitur in quinque partes.*
134 *Prima pars Juris Civilis sunt Institutiones Justiniani,*
135 *Secunda Pars sunt 50 libri Pandectarum.*
136 *Tertia Pars est Codex novus,*
137 *Quarta pars sunt Authenticæ, seu novellæ constitutiones,*
138 *Quinta Pars sunt feudorum Consuetudines,*

Jus Civile

133 PEr quod hic intelligitur *Jus Cæsareum*, sive collectio Legum, quibus omnes Imperio Romano subjecti diriguntur ad pacem, aliaque commoda temporalia, & publica, cœptum est colligi in ordinem circa annum 528. *tempore Justiniani Imperatoris*; dividitur autem in quinque partes.

134 Prima Pars Juris Civilis sunt *Institutiones Justiniani*, quæ sunt veluti Elementa, & Compendium totius Juris Civilis, constantque libris quatuor, in suos Titulos, & Paragraphos distributis, & sic citantur: *§. feræ, Instit. de Rer. divis.* id est; Paragrapho, qui incipit, *feræ*, in Institutionibus, Titulo de Rerum divisione.

135 Secunda Pars Juris Civilis sunt 50. *libri Pandectarum à παν totum, δέχομαι, contineo*, quia continent totum Jus: aliter dicuntur *Digestum*, seu *libri Digestorum*, collecti jussu Justiniani per 37. Juris peritos, quorum tandem sexdecim labore triennali bis mille libros contraxerunt in illos quinquaginta. Primi 24. libri sunt *Digestum vetus*: sequentes 14. dicuntur *Infortiatum*. Non scitur autem satis origo, vel significatio hujus nominis, nisi, quod *Phæbeus* §. 2. *numer.* 7. dicat, fortè ideò sic dici, quia continent Leges circa Testamenta, & ultimas voluntates, quæ sunt *fortissimæ*, & irrevocabiles. Reliqui dicuntur *Digestum novum*. Hi libri dividuntur in titulos, tituli in Leges, Leges, si magnæ sint in Paragraphos. Pro Digestis fit hoc signum: *ff.* deberet autem esse π græcum, significans Pandectas, quod π per celeritatem scribendi, & abusum est conversum in ejusmodi duplex ff. quandoque etiam ponitur D, id est Digestum; quandoque DD, vel PP. id est Digesta, vel Pandectæ; unde citatio sic fit: *L. si quis vi, §. Differentia, ff. de acquir. Poss.* id est, Lege, quæ incipit, *si quis vi*, Paragrapho illius Legis, qui incipit, *Differentia*, in Digestis, Titulo, de acquirenda possessione.

136 Tertia Pars Juris Civilis est *Codex novus*, (nam antehàc fuit antiquus, dictus Justinianeus, qui emendatus fuit) constans 12. libris, in titulos & Leges distributis, quorum tres posteriores quandoque separatim compinguntur & dicuntur *Volumen*. Pro Codice fiunt citationes plerumque per majusculam literam C. porrò primi novem libri citantur sine addito; pro tribus ultimis additur numerus libri, ideòque si numerus non addatur, est ex novem primis libris, verg. gr. *L. in Testamento, C. de testam.* id est, Lege, quæ incipit, *in Testamento*, in Codice, titulo de Testamentis, *L. omnes profugi, C. de agricolis l.* 11. id est, Lege, quæ incipit, *omnes profugi*, in Codice, titulo de agricolis, in libro undecimo Codicis.

137 Quarta Pars sunt *Authenticæ seu Novellæ*, ad quas pertinent imprimis *constitutiones* 168. collectæ in 46. titulos in sua capita distributos; hi autem tituli rediguntur ad 9. collationes. Accedunt *Justiniani* edicta tredecim, quæ etiam in sua capitula dividuntur; Item Novellæ *Justini*, constitutiones *Leonis*, *Tiberii*, & *Justiniani*: item 113. constitutiones *Leonis* quas vocant Correctorias Legum Repurgationes. Item variæ aliæ constitutiones Imperatoriæ, quibus in recentibus impressionibus adduntur *Canones Apostolorum*. Citationes sic fiunt: *cap. sed tamen, Auth. seu Nov.* 129. *de Samaritis, Col.* 9. id est, capite, quod incipit, *sed tamen*, Authentica seu Novella 129. titulo de Samaritis, Collatione nona, Pro Edictis *Justiniani* apponitur litera E. & numerus capituli; pro Novellis *Justini*, literis N. I. pro Novellis *Leonis*, N. L. pro constitutionibus Imperatoris, C. I. reliqua vix citantur, vel exprimuntur longiùs.

Quinta Pars Juris Civilis sunt *feudorum Consuetudines*, quæ constant duobus libris, in suos titulos, ac paragraphos divisis: Adjiciuntur quædam constitutiones *Friderici II.* Item Extravagantes: ac denique liber de pace. Citatio fit hoc modo: *F. vel feud. de prohib. feud. alien. per Frid. §. calidis insuper.* Id est, in libris feudorum, titulo de prohibita feudi alienation:, per Fridericum, paragrapho, qui incipit, *calidis insuper*. Reliqua longius citantur. Jam fit. 138

QUÆSTIO I.

De Causa Effectiva Legis Humanæ.

SUMMARIUM.

140 *Datur Potestas Legislativa in Hominibus.*
141 *Quid sit Jurisdictio, & quotuplex?*
142 *Summus Pontifex potest ferre Le es Ecclesiasticas pro tota Ecclesia* 143. *& quidem Jure Divino.*
144 *Quinam Libri Juris Canonici habeant vim Legis?*
145 Usque ad n. 148. *Prælati Ecclesiæ inferiores possunt ferre Leges Ecclesiasticas pro suis subditis, jure tantùm Pontificio.*
148 Usque ad numer. 151. *Quid possint Concilia œcumenica?*
151 *Quid Concilia Nationalia, Provincialia & Diœcesana?*
152 *Quales Leges possit ferre Legatus & Nuntius Apostolicus?* 153. *Patriarcha, Archi Episcopus, & Episcopus?*
154 *Quid possit capitulum Cathedrale Sede vacante?*
155 *Quid Abbates, Religionum Generales, & Provinciales?* 156. *præsertim in nostro ordine Seraphico?*
157 *An Abbatissæ possint ferre Leges?*
158 *An Collegium Cardinalium sede vacante?*
159 *Potestas Legislativa Civilis Jure Naturæ residet in ipsa communitate;*
160 *Potest tamen transferri in alium.*
161 *Regimen est triplex, Monarchicum, Aristocraticum & Democraticum.*
162 *Imperator potest Leges civiles ferre pro toto Imperio, non pro toto mundo.*
163 *Quinam libri Juris Civilis habeant vim Legis?*
164 *Quid possint Reges & Principes Supremi?*
165 *An Regina possit Leges ferre pro suo Regno?*
166 *Quid possint Principes inferiores?*
167 *Quid Principes S. R. Imperii?*
168 *Summus Pontifex nequit condere Leges Civiles extra statum Ecclesiasticum.*

ASSERTIO I.

POtestas ordinaria ferendi Leges Ecclesiasticas residet in Summo Pontifice, primariò & illimitatè respectu omnium Christianorum, & quidem immediatè Jure Divino; in aliis verò Ecclesiæ Prælatis residet limitatè ac respectu sibi subditorum tantum, & quidem nonnisi Jure Pontificio. Potestas autem ferendi Leges Civiles Jure Naturæ residet in ipsa communitate; Jure verò Humano residet in Imperatore respectu Imperii, Regnorum, & Provinciarum sibi subditarum, in Regibus ac Principibus respectu suorum Regnorum ac ditionum, imò etiam in Regina Regni hærede. Est tota communis. 139

§. I. Potestas Ordinaria ferendi Leges Ecclesiasticas residet in Summo Pontifice primariò, & illimitatè respectu omnium Christianorum & quidem immediatè Jure Divino.

I. CUm plurima sint in moribus humanis, quæ Lex naturalis, & Divina positiva relinquant indeterminata, humanæ communitati necessarium fuit, ut per leges positivas humanas ulteriorem morum disciplinam obtineret, qua circa particulares actus dirigeretur, *earumque metu malorum coerceretur audacia, & tuta esset inter improbos innocentia*, ut inquit Isidorus relatus à Divo Thoma *quæst.* 95. *a.* 1. Hanc legislativam potestatem hominibus à Deo datam frequenter contra Hæreticos testatur Sacra Pagina *Proverb.* 8. *Per me Reges regnant, & Legum Conditores justa decernunt. Roman,* 13. *Qui Potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Dividitur autem hæc potestas in *Ecclesiasticam, & Civilem, seu politicam*; juxta duplicem hominum communitatem: cùm enim duplex 140

sit

sit finis; in quem homines oportet dirigi, *unus felicitatis naturalis, & temporalis: alter spiritualis, æterna, & supernaturalis*: ita duplex est hominum communitas; *una politica, & civilis: altera Ecclesiastica*: illam civilibus, hanc Ecclesiasticis Legibus oportet dirigi: nam *ubi non est Gubernator, populus corruet. Prov.* 11. Qua verò potestas ferendi Legem est quædam species jurisdictionis; ideò priùs aliqua de jurisdictione dicemus. Itaque

141 II. Jurisdictio est potestas publica circa aliorum regimen, & gubernationem. Ita communis apud Reiffenstuel *libro primo Decret. tit.* 29. *num.* 3. Dicitur *potestas publica*, ad excludendam eam potestatem, quam habet maritus in conjugem, pater in filium, Dominus in servum &c. quæ est potestas *œconomica, & privata*. Hujus potestatis publicæ actus sunt omnes illi, qui à Superiore, quatenùs persona publica est, exercentur circa subditos, quod denotatur per reliquas definitionis particulas. Jurisdictio I. dividitur in *Ecclesiasticam*, quæ circa causas ad Dei cultum animarumque spiritualem salutem pertinentes versatur, & *civilem*, quæ circa causas seculares, & temporalem Reipublicæ gubernationem versatur. II. In *ordinariam*, quæ cuipiam jure proprio, seu ex officio, dignitate, Lege, vel consuetudine competit; & *delegatam*, quam quis non habet jure proprio, seu ex officio, dignitate, Lege, vel consuetudine, sed solùm ex commissione alterius, cujus vice fungitur. III. In *contentiosam, & voluntariam*. Contentiosa est, quæ exercetur in invitum, ut puta in jus vocando, puniendo, præcipiendo, Leges condendo, causas decidendo, & alia hujusmodi exercendo, quæ expediri non possunt, nisi à judice pro tribunali sedente, seu quando inter duos, pluresque contenditur. Voluntaria est, quæ in volentes tantùm exercetur, cujus actus sunt ordinare, consecrare, legitimare, dispensare, absolvere, beneficium conferre, Sacramenta ministrare, matrimoniis assistere, quamvis hic actus nonnisi latè loquendo à jurisdictione provenire dicatur, sicuti docet *Sanchez, lib.* 8. *disp.* 21. *de matrimonio*. Differt autem Jurisdictio contentiosa à voluntaria in hoc. I. quòd illa etiam in invitos exerceri possit; hæc nonnisi in volentes, unde etiam nomen accepit. II. Quòd illa à judice extra proprium territorium exerceri non possit, sine expresso, vel tacito consensu Judicis proprii, ipsarumque partium litigantium: *cùm extra Territorium jus dicenti impunè non pareatur, cap.* 2. *de constit. in* 6. Voluntaria autem jurisdictio extra proprium territorium validè, & plerumque licitè exercetur, dispensando, v. gr. cum subditis in eorum votis, juramentis assistendo eorum matrimoniis, absolvendo à censuris, peccatis &c. Ratio est: quia, cùm voluntaria jurisdictio nullum ordinarium juris processum, neque judicem pro tribunali sedentem requirat: ideò nulla injuria judici infertur, in cujus Diœcesi ejusmodi actus exercentur. Sicut docent Doctores apud Laym. *libro primo, tractatu quarto, cap.* 5. *num.* 4. Quamquam ad vitandum scandalum, & confusionem, voluntariæ jurisdictionis actus, non publicè, quasi alienam jurisdictionem invadendo, sed fermè tantùm privatim exercere oportet. His prænotatis dicimus:

142 III. Potestas ordinaria ferendi Leges Ecclesiasticas residet in Summo Pontifice, primariò, & illimitatè respectu omnium Christianorum. Ita passim omnia Concilia, & Patres profitentur, certaque fide tenendum est teste *Laym. citat. cap.* 6. §. 1. *numer.* 3. Ratio est: quia Christus Dominus in primis Sancto Petro, & Successoribus ejus plenitudinem potestatis pro tota Ecclesia apertè promisit, & commisit *Matth.* 16. *Tibi dabo claves Regni Cælorum*, & *Joannem* 20. *Pasce oves meas*, *pascere* autem phrasi scripturistica denotat potestatem regendi, ut patet 2. Regum 5. ubi Deus ad David ait: *Tu pasces populum meum Israel*. Hæc autem potestas regendi, & pascendi, cùm debeat esse stabilis, sicut stabilis est Ecclesia, ideo non soli Petro, sed etiam Successoribus ejus data est. Quare Innocentius III. *cap. Solitæ, de majoritate, & obedientia* inquit: *Nobis in Beato Petro sunt oves Christi commissæ, dicente Domino: Pasce oves meas*.

143 IV. Et quidem *Jure Divino* competit Summo Pontifici potestas legislativa Ecclesiastica, & ordinaria in totam Ecclesiam. Ita *Catholici*. Ratio est: quia Summus Pontifex suam jurisdictionem, & consequenter etiam potestatem ferendi Leges Ecclesiasticas accepit immediatè à Christo Domino: ergo eam habet Jure Divino. Probatur antecedens. I. Ex textibus Sacræ Scripturæ modò allatis. II. Quia eam non potest accipere ab ullo homine, cùm neminem in terris superiorem agnoscat: ergo illam immediatè à Christo accipiet, sicut illam accepit Sanctus Petrus. *Nec refert*, quòd electio ad Papatum fiat ab hominibus, videlicet à Cardinalibus: quia cùm legitima successio non fiat jure sanguinis, aut jure hæreditario, sed via electiva designationis; idcircò Electores designant quidem personam, quæ Sancto Petro in Pontificatu succedat: non tamen conferunt ei jurisdictionem in totam Ecclesiam, quam ipsi numquam habuerunt, sed posita hac conditione potestas supremæ, & universalis jurisdictionis Neo-Electo Summo Pontifici immediatè à Christo Domino confertur: hinc fit, quòd hæc potestas nequeat recipere aliquam mutationem, vel limitationem, sicut cæteræ potestates, quæ in hominibus resident, & ab eis conferuntur. Quare non dependet Summus Pontifex in Legislatione à Concilio, vel Cardinalibus, quandoquidem independenter ab illis sit potestas ei à Christo collata. Quod etiam patet ex praxi, & multis Canonibus, prout videre est apud *Suarium libro 4. capite 3. numero* 14. Accedit: quòd Cardinalium dignitas non sit Pontificiæ dignitati coæva, imò sit ab ipso Pontifice instituta, adeòque juris humani; quamquam Pontifex prudenter graviora negotia non soleat decidere sine determinatione Concilii, aut assensu Cardinalium. *Ita Herincx de Legibus disp.* 3. *q.* 3. *numer.* 47.

Ex his consequitur, quinque Libros Decretalium suprà 144
recensitos, item sextum Librum Decretalium, & Clementinas, unà cum Extravagantibus Joannis XXII. & communibus habere auctoritatem Legis, vimque decisivam in judiciis: quia omnium horum librorum authores fuere Summi Pontifices, qui, ut dictum, habuerunt potestatem Legislativam Ecclesiasticam in totam Ecclesiam. Decretum verò Gratiani universim non habet auctoritatem legis, cùm Gratianus non habuerit potestatem Legislativam. Quia tamen a Gregorio XIII. fuit emendatum, & approbatum, quòd Canones ibidem allegati concordent cum suis originalibus, ideò meretur fidem. De reliquo illi Canones revocantur ad suam primævam auctoritatem, id est illam: quam à suis conditoribus acceperunt. Unde quando Gratianus refert Leges civiles, illæ eatenùs in foro Ecclesiastico sunt observandæ, quatenùs supplent defectum Juris canonici, nec contrariantur immunitati Ecclesiasticæ. Si verò referat Sententias Sanctorum Patrum hæ habebunt auctoritatem Sanctis Patribus debitam: si verò producat constitutiones Summorum Pontificum, vel Conciliorum Oecumenicorum, hæ habebunt auctoritatem legis, utpotè à potestate Legislativa procedentes.

Præter has Leges Canonicas dantur adhuc *Canones, &* 145
Decreta Conciliorum tum Generalium, tum Provincialium à Summis Pontificibus approbatorum: item posteriorum *Pontificum, Bullæ, ac Constitutiones*, quæ utique vim Legis habent, cùm procedant à Legislativa potestate. Decisiones tamen *Rotæ Romanæ* licèt Jus inter partes ipsas litigantes, non tamen faciunt Jus universale, ut docet *Franciscus de Pavinis in præludio Extravagantium Joannem XXII.* Quod attinet *declarationes Cardinalium* sacri Concilii Tridentini Interpretum, dicendum cum Patre *Ludovico Engel, in collegio Juris Canonici, in proœmio Juris Canonici numero* 15. Eas obtinere auctoritatem Legis universalis; si tres sequentes habent conditiones. *Prima est*, ut fiant consulto Summo Pontifice. *Secunda*, ut Cardinales solùm declarent, & interpretentur, non verò dispensent, nisi desuper habito speciali mandato Summi Pontificis: cujus specialis mandati etiam in declaratione mentio inseratur. *Tertia*, ut appareant in forma authentica cum solito sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfecti ac Secretarii ejusdem Congregationis. Qua de re videri poterit *Barbosa Juris Ecclesiastici Universalis libro primo, capite quarto, numero octogesimo primo, & sequentibus*.

§. II. In aliis verò Ecclesiæ Prælatis residet limitatè, ac respectu sibi subditorum tantùm, & quidem nonnisi Jure Pontificio.

ITa docet praxis Ecclesiæ, & passim Jus Canonicum *cap.* 146
2. *de majoritate, & obedientia, & cap.* 3. *de constitut. in* 6. *& alibi*. Ratio est: quia Summus Pontifex ex se solo non potest attendere, & invigilare immediatè universo populo Christiano: ergo necessarios habet subsidiarios, seu alios Prælatos inferiores, veluti sunt Archi-Episcopi, Episcopi, &c. ergo, & istis competet potestas ferendi Leges Ecclesiasticas; eaque *ordinaria*, utpotè annexa officio, & dignitati Ecclesiasticæ, & *limitata* respectu nimirùm suorum subditorum, & quidem *nonnisi Jure Pontificio*. Ita docent *Suarez, lib.* 4. *de Legibus, cap.* 4. *Mastrius, Herincx, Reiffenstuel, Laym. Mezger, & alii contra Vasquez, & alios*. Ratio est: Quia licèt ordo Episcopalis sit Juris Divini, & Christus voluerit Ecclesiam regi per Episcopos, eisque potestatem conferri, nihilominùs eam non contulit immediatè per se, sed voluit conferre per suum in terris Vicarium, Summum nimirùm Pontificem juxta illud *Leonis Papæ serm.* 3. *de sua Assumptione: Si quid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit*. Cui consonat formula creandi Episcopos,

copos, quæ, teste *Bellarmino l. 4. de Pontifice cap.* 24. talis est: *Providemus Ecclesiæ tali de tali Persona, committentes ei administrationem* (idest, Jurisdictionem) *in temporalibus, & spiritualibus*. Quam proinde Jurisdictionem (cujus pars est potestas Legislativa) Summus Pontifex limitat, ampliat, aufert &c. secundùm suum beneplacitum, eamque confert Episcopis etiam non consecratis, posseque consecratis aliquibus non conferre: confert denique Jurisdictionem Episcopalem etiam non Episcopis, v. gr. Prælatis Majoribus Religiosorum exemptarum à Jurisdictione Episcoporum: quæ sunt aperta signa, illam in Episcopis, ac aliis Ecclesiæ Prælatis provenire à Papa. Ita *Herincx disp. 3. de Legibus, quæst. 4. numer.* 46. Nec obstat, quòd Episcopi habeant potestatem ordinariam ferendi Leges; ex hoc enim non sequitur, quòd eam non accipiant immediatè à Summo Pontifice; propter hoc siquidem non dicitur *ordinaria*; sed ideò, quòd, licèt Episcopi suam Jurisdictionem accipiant à Summo Pontifice tamen eorum muneri, ac officio cum potestate eam delegandi sit annexa.

147 Quare etiam Summus Pontifex peracta electione Canonica, absque confirmatione, imò etiam ante consecrationem jam habet potestatem Legislativam Ecclesiasticam in totam Ecclesiam, *Canon. in nomine Domini, dist.* 3. *& Extravag. Quia nonnulli, de Sentent. excommunic. inter Communes*, alii autem Prælati inferiores ante confirmationem, nullo gaudent jure in re (nam jus ad rem acquisierunt per electionem) administrandi suas Ecclesias, & ferendi Leges, *capit. Nostri 9. & capit. qualiter de election. & capit. Avaritiæ 5. in eodem titul. in 6.* Ratio disparitatis est; nam Summus Pontifex canonicè electus omnem suam potestatem sive jurisdictionem recipit ab ipsomet DEO, neque in terris Superiorem recognoscit, à quo confirmetur, licèt nihilominùs Inthronizationem, seu coronationem admittat. Secùs est de Prælatis Inferioribus, qui in terris Superiorem habent, nempè Pontificem, à quo confirmari, suamque confirmationem accipere debent. Ita *P. Reiffenstuel in lib. 1. Decret. tom. 2, de constitut. n.* 55. Ex his

148 I. Sequitur, Potestatem ferendi Leges Ecclesiasticas, & quidem ordinariam, post Summum Pontificem in variis residere. *In Concilio Generali, seu Oecumenico* (ad quod omnes Episcopi totius orbis convocantur, & comparere debent nisi impedimento Canonico præpediantur) ut potè, quod repræsentat totum Corpus Ecclesiæ, habetque influxum authoritatis à præsidentia Romani Pontificis tanquam capitis, cujus munus est Generalia Concilia convocare, præsidere, approbare, confirmare: ergo, supposito, quòd hujusmodi Concilium sit congregatum authoritate Pontificia, potest statuere Leges totam Ecclesiam obligantes, dummodò accesserit confirmatio Summi Pontificis. Ita *certa Catholicorum*. Idque patet ex recepta praxi Ecclesiæ. Accedit Ratio: quia Summus Pontifex authoritate divinitùs accepta, potest extra Concilium novas constitutiones totam Ecclesiam obligantes facere: ergo etiam in Concilio.

149 Additum est notanter: *dummodò accesserit confirmatio Summi Pontificis*. Nam satis non est, quòd Concilium sit à Papa congregatum, sed etiam insuper requiritur ut sit ab eodem confirmatum, *ex capit. significasti 4. de elect. & capit. Regula, & seqq. dist.* 17. Quia nonnulla Concilia, etsi à Summo Pontifice congregata, postmodùm tamen in quosdam errores inciderunt, ac reprobata sunt: ut patet in *Concilio Ephesino II. per Leonem I. indicto*, nec tamen confirmato, eo quòd admiserit errores Dioscori, & Euthychetis: tum *Basileensi sub Eugenio IV. congregato*, ac ex parte reprobato, ut taceantur plura alia Concilia reprobata, quæ recenset *Bellarminus lib. 1. de Conciliis, cap. 6. & 7.* Unde, ut acta Concilii Generalis robur suum obtineant, requiritur insuper confirmatio Romani Pontificis; quam proinde omnia Concilia, absente Papa, & Præsidentibus ejus Legatis celebrata, petere, & Pontifices dare consueverunt, ac novissimè Patres *Concilii Tridentini Sess. 25. in fin.* per Legatos petenda censuerunt, atque obtinuerunt, *Navarrus Consil. 1. de constit. numer. 4. Suarez lib. 4. de Legibus, cap. 6. numer. 2. Herincx cit. numer. 63. & alii*.

150 Si verò Concilium sit *Acephalum*, & Papali authoritate destitutum, nulla potitur potestate Legislativa, quippè carens Jurisdictione requisita. Porrò si Concilium congregetur Sede vacante, vel tempore Schismatis, potest quidem Leges universales condere, in quantum exigit temporum necessitas; quæ tamen non sunt aliter habituræ efficaciam, nisi eum à sequenti Romano Pontifice fuerint approbatæ, vel ab Episcopis congregatis pro singulis suis Diœcesibus acceptatæ, in iisque promulgatæ. Ratio est: quia tale Concilium Jurisdictionem pro tota Ecclesia nec habet à Summo Pontifice, nec immediatè à DEO, cùm hoc nec traditione constet. Aliam ergo potestatem non habet, quàm illam, quæ cuilibet corpori Morali, seu communitati Jure naturæ competit, ut in defectu capitis per Principes congregatos se gubernare, suoque bono prospicere valeat, donec caput legitimum acquisierit, *Suarez lib. 4. cap. 6.*

II. Sequitur, Potestatem Legislativam Ecclesiasticam, & ordinariam residere in *Conciliis etiam particularibus* pro suis particularibus respectivè Ecclesiis; nimirùm *in Concilio Nationali* (in quo omnes Archi-Episcopi, & Episcopi, certæ Nationis, sub uno Primate, vel Patriarcha conveniunt) pro sola, & tota Natione, *In Concilio Metropolitico, seu Provinciali*, (quod congregatur ex Episcopis Suffraganeis certæ Provinciæ, authoritate Archi-Episcopi, seu Metropolitani) pro sola, & tota Provincia: Et *in Concilio Episcopali, seu Diœcesano*, (quod congregatur ex Prælatis, Pastoribus, Rectoribus Ecclesiarum, Superioribus Regularium authoritate Episcopi Diœcesani) pro sola, & tota Diœcesi. *Ita Communis DD.* Et patet ex *Can. quod dicitis, dist. 16. & Can. si quis Episcopus per manus, dist.* 92. ubi approbantur Canones editi in Concilio Provinciali. Item *ex Can. ultim. dist. 16. & c. sicut olim, de Accusat.* ubi quotannis Concilia Provincialia, & Diœcesana celebrari jubentur. Idem constat ex perpetua praxi Ecclesiæ, ac pluribus ejusmodi Conciliis hactenùs celebratis. 151

III. Sequitur, Potestatem Legislativam Ecclesiasticam residere in Legato, & Nuntio Apostolico pro tota Provincia, ad quam mittuntur, quia in illam habent Jurisdictionem ordinariam, eamque majorem, quàm Episcopi; ut habetur *toto titulo de officio Legati in 6.* Item in Cardinalibus respectu suarum Ecclesiarum, *c. his, quæ de Major. c. querela, quæ de Election.* 152

IV. Sequitur, Potestatem Legislativam Ecclesiasticam residere in Patriarchis, Archi-Episcopis, & Episcopis, respectu suarum Ecclesiarum, & Diœcesium, *cap. 2. de Majorit. & obedient. in 6.* Excipiuntur Episcopi merè titulares, & qui proprias oves non habent: hi enim potestate Legislativa non gaudent, utpotè quæ consequitur officium Pastorale, non consecrationem. Hinc etiam Archi-Episcopi, Episcopi &c. illam statim exercere possunt post confirmationem, antequam consecrentur; quia statim per confirmationem confertur ipsa Jurisdictio, & consequenter potestas Legislativa, seu præcipua Jurisdictionis portio. Patriarchæ tamen, Primates, & Archi-Episcopi nequeunt condere Leges obligantes totum Patriarchatum, Primatum, aut Archi-Episcopatum nisi in Concilio Nationali, vel Provinciali de consensu Co-Episcoporum, & Com-Provincialium juxta *c. nullus Primas 9. quæst.* 3. 153

V. Sequitur in Capitulo Cathedrali, Sede vacante, residere potestatem Legislativam Ecclesiasticam respectu suæ Diœcesis. Ita docent *Abbas, Felinus, Fagnanus, Layman, Castro-Palaus, & alii apud Reiffenstuel in 1. lib. Decret. tit. 2. de Constit. n.* 89. Ratio est: quia Capitulum, Sede vacante, succedit Episcopo in his, quæ sunt suæ Jurisdictionis, *c. cum olim 14. de Majoritate, & obedientia, & c. unic. eodem tit. in 6.* Sed potestas condendi Leges pertinet ad potestatem Jurisdictionis: ergo. 154

VI. Sequitur, Potestatem Legislativam Ecclesiasticam residere in quibusdam aliis Prælatis Jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus respectu suarum quasi Diœcesium; cujusmodi sunt Superiores Ordinum Religiosorum, videlicet Abbates, Generales, & Provinciales, utpotè qui existunt veri, & Ordinarii Pastores, ac Rectores suarum Ecclesiarum; in quas proinde Jurisdictio Episcopalis translata est. *Communissima apud Herincx, Reiffenstuel, Mezger, & alios*. 155

Ubi tamen advertendum est, potestatem Legislativam in Prælatis nostri Ordinis Seraphici restrictam esse, ut statuta vim Legis habentia, totumq; Ordinem, vel Provinciam obligantia, concedere non valeant, nisi cum Capitulo Generali, & Provinciali, respectivè. In Congregationibus intermediis possunt quidem facere quasdam ordinationes novas, ad bonum regimen Ordinis, seu Provinciæ pertinentes, suoque tempore duraturas, non tamen statuta vim Legis obtinentia, & in perpetuum duratura, nisi postmodùm ultrà per Ordinem, vel Provinciam acceptentur, & Legis instar custodiantur. Quòd si verò Superiores hujusmodi extra Capitulum quidpiam ordinent, seu observari mandent, illud obtinet vim præcepti, non Legis. Ita *Reiffenstuel cit. numer.* 98. 156

Abbatissæ verò, & Superiorissæ Monialium non gaudent potestate Legislativa Ecclesiastica. Ita cum D. Thom. *in 4. d. 19. quæst. 1. art. 1.* & pluribus aliis Paulus Mezger, *de Legibus, disput. 34. art. 1. numer.* 22. Ratio est: Quia fœminæ Jure ordinario non sunt capaces Jurisdictionis Spiritualis, qualis est potestas ferendi Leges Ecclesiasticas: si, 157

qui-

quidem Jurisdictio Spiritualis ex ordinatione Christi Domini ordinariè respicit subjectum capax Ordinis, cujusmodi est masculus, non fœmina. Unde etiam fœminæ nequeunt imponere præcepta spiritualia, sed tantùm civilia, tamquam Matresfamilias œconomicam potestatem habentes.

Nec Collegium Cardinalium, Sede vacante, pollet potestate Legislativa respectu totius Ecclesiæ. Ita Suarez, *l. 4. cap. 6. numer.* 5. Paulus Mezger, *cit. numer.* 20. Reiffenstuel *citat. num.* 91. & alii. Ratio est: Quia talis potestas non convenit Collegio Cardinalium *Jure Divino*: cùm nec ipsum Cardinalium Collegium sit Juris Divini: neque *Jure humano*; cùm oppositum statuatur in *Clement. ne Romani, de Elect.* ergo. Aliud est de Capitulo Cathedrali, quod juxta supradicta, Sede vacante, Leges Ecclesiasticas pro Diæcesi condere potest; cùm hoc eidem Jure humano Ecclesiastico concessum sit, ut suprà vidimus.

§. III. Potestas ferendi Leges Civiles jure Naturæ residet in ipsa communitate; Jure verò Humano residet in Imperatore respectu Imperii, Regnorum, & Provinciarum sibi subditarum.

158 I. POtestatem Legislativam Civilem, quantum est ex Jure Naturæ, residere in ipsa communitate, docent apud nostrum Mastrium *Theolog. Moral. disp. 2. quæst. 4. art. 1. numer.* 83. D. Thomas *quæst.* 90. *art.* 3. & Doctor Subtilis, *in 4. d. 15. quæst. 2. art.* 1. Ratio est: quia potestas Legislativa est proprietas quædam Moralis ex natura rei consequens conditionem corporis politici: ergo quantum est de Jure naturæ, residet in ipso corpore politico, seu communitate. Antecedens inde patet: quia sicut Ratio naturalis dictat, & adigit hominem ad Societatem communem vitæ, & Respublicas constituendas; sic eadem Ratio naturalis dictat de opportuno remedio ad conservandam talem Societatem, cujusmodi remedium, vel maximè est potestas Legislativa, & gubernativa: *ubi enim non est gubernator, populus corruet*, Prov. 11. *Confirmatur*. Sublato omni Jure positivo, non est Ratio, cur hæc potestas potiùs sit determinatè in uno, quàm in altero. ergo necessariò residebit in ipsa communitate, quantum est ex Jure naturæ. Consequentia patet. Antecedens probatur: siquidem quilibet homo, priusquàm socieтur alicui communitati, alteri non subditur, nec est illo Superior; cùm singuli ex natura rei sint liberi; & ideò *Genesis* 1. declaravit DEUS, se facere hominem, ut *præsit animantibus*; non autem, ut unus homo præsit aliis hominibus.

159 II. Adverte tamen hanc potestatem non esse ita immutabiliter affixam corpori politico, seu communitati, quin ab illa possit separari, & auferri. Nam *Primò* DEUS tanquam supremus omnis Juris creaturæ Dominus potest hanc potestatem communitati auferre: prout regiminis potestatem contulit Moysi, & aliis. *Secundò* ipsa communitas potest potestatem suam in alium transferre, etiam immutabiliter, quamvis fortè ita non transtulerit, sed tacitè sibi reservarit facultatem gravissima de causa ipsum ista potestate privandi, & in unum alium transferendi, aut ad se revocandi; prout Principem legitimum ob nimiam tyrannidem potest per legitimam Sententiam deponere. *Tertiò* Jure Belli potestate hac potest communitas privari, sicut aliis bonis, imò libertate, & sic redigi sub alterius Principatu. Quorum omnium Ratio fundamentalis est: quia licèt Ratio naturalis dictet potestatem Legislativam communitati debere competere, non dictat tamen necessarium, ut eam per se administret: potuit igitur ea privari, vel spontè eam à se alienare, imò id fieri magis conveniebat: cùm multò sit melior forma regiminis Monarchica aut Aristocratica, quam Democratica. *Herincx cit. disp. 3. quæst. 3. numer.* 34. Pro quo

160 Notandum, triplex esse regimen, videlicet *Monarchicum, Aristocraticum, & Democraticum*. Et quidem in hoc postremo, seu in Democratia (id est, principatu populi, qualis olim erat apud Athenienses, & Romanos) potestas condendi Leges consistit penes ipsummet populum seu communitatem, ut potè cui, quantum est de Jura naturæ, ipsa competit: nec adhuc à populo seu communitate est in alium translata, ut liquet *ex Canon. 1. distinct.* 2. In regimine Aristocratico, seu Aristocratia (hoc est Optimatum principatu, ubi videlicet Optimates Rempublicam gubernant, prout hodie fit apud Venetos) potestas condendi Leges pro communi reipublicæ bono residet penes prædictos Optimates, ut constat *ex Canon. 3. distin.* 2. In regimine autem Monarchico, seu Monarchia (quæ est unius principatus) potestas Legislativa translata est in unum aliquem, & quidem Jure humano in Supremos Principes videlicet Imperatorem, Reges, Duces, ac Principes, Superiorem in terris, quantùm ad civilem jurisdictionem, non agnoscentes. Quare

III. Imperator legitimè electus potest ferre Leges pro toto Imperio. Ita *Communissima*. Ratio est: quia respectu illius habet supremam regiminis potestatem. Unde idem confirmat antiquissima Imperatorum praxis; ut videre est in corpore juris communis, seu Cæsarei. 161

Dubitant verò aliqui Juristæ, an possit condere Leges *pro toto orbe*. Id sequitur ex Sententia *Bartholi*, qui refertur dicere, Imperatorem esse Dominum totius orbis. Sed hæc Sententia (ait *Herincx citat. num.* 35.) cum suo fundamento est planè improbabilis: nam nequidem tempore Cæsaris Augusti Imperator fuit Dominus totius orbis, cùm Persia numquam fuerit tributaria Romanis, uti nec Japonia, aliæque Regiones noviter inventæ. Cui consonat illud *Leonis Papæ* Romam alloquentis *Serm. 1. in Natali Apostolorum Petri, & Pauli*: *Ut latiùs præsideres Religione Divina, quàm dominatione terrena*. De præsenti tempore, quo limites Romani Imperii plurimùm sunt constricti, nulla est apparentia: cùm plures sint Reges, & Respublicæ Imperio Romano non subjectæ, Ex quibus 162

IV. Infertur. Jus Civile, seu Cæsareum contentum in quinque libris suprà num. 133. recensitis, sortiri plenariam Legis auctoritatem pro toto, & solo Romano Imperio, sive quia ex ipsis Imperatorum constitutionibus constat, sive, quia, etsi Digesta ex veterum Juris-Consultorum (scilicet *Ulpiani, Caji, Pauli &c.*) Commentariis, responsis, & libris desumpta sint, tamen Justinianus iis, uti, & institutionibus, auctoritatis suæ robur adjecit: Nihilominùs possunt Leges Cæsareæ alibi habere locum, sive quia ex consuetudine, sive quia per proprium Principum constitutiones sunt assumptæ. Unde etiam referuntur Turcæ uti *Codice Justinianeo*, velut æquissimo. Similiter post Jura propria, Romanas sibi Leges adsciverunt variæ in Europa Provinciæ, ut de Gallis, & Hispanis varii eorum Juris-Consulti tradunt, eatenùs saltem, quatenùs cùm horum Judices in defectu suarum Legum juxta æquitatem judicare tenentur, æquissimum meritò arbitrentur, quod Jure communi deciditur. 163

§. IV. In Regibus ac Principibus respectu suorum Regnorum, ac Ditionum, imò etiam in Regina Regni Hærede.

I. REges, & Princeps supremi possunt in, & pro suis Regnis, Provinciis, ac Ditionibus sibi subditis Leges Civiles ferre. *Ita Communissima apud Herincx cit. num.* 37. Ratio est: quia hæc potestas similiter cum Regimine in illos est translata, sive absolutè, sive sub certo modo, qui ex contractu vel consuetudine constare debet. Atque ideò in quibusdam Ditionibus non potest Rex, vel Princeps condere Legem sine Comitiis Regni. Idem dicendum est de Republica libera, quæ à se potestatem supremam regendi, aut Leges ferendi non abdicavit, vel saltem legitimè illam recuperavit; uti est *Veneta, & Genuensis*. 164

II. Etiam Regina Hæres Regni per se habet Potestatem Legislativam Civilem respectu sui Regni, sive Regina nupta sit, sive innupta. Ita *Suarez, Layman, Herincx citat. numer.* 38. *& alii communiter*. Ratio est: quia ut aliquis habeat Potestatem Legislativam respectu alicujus communitatis, requiritur, ut sit capax jurisdictionis, habeatque titulum supremæ potestatis in illam communitatem: atqui Regina Hæres Regni imprimis est capax Jurisdictionis Civilis; ut supponitur in *cap. ex parte, de Privilegiis, & cap. Dilecti, de Arbitris*. Deinde habet supremam Potestatem in suum Regnum titulo legitimæ hæreditatis; & tandem defectus Scientiæ, aut Prudentiæ in ipsa, æquè ac Viro per Sapientium Consilia suppleri potest; ergo. Et hæc Ratio eadem manet, sive Regina sit nupta, sive innupta; nam per Matrimonium nullo jure tenetur transferre Regnum, aut Potestatem Regiam in Maritum, sive adæquatè quoad proprietatem, sive inadæquatè quoad administrationem: imò cùm Regnum sit velut officium, & onus Personale, ac dignitas in Regem, ejusque successores ita collata, ut citra Regni consensum nequeat justè in alium transferri, sive quoad proprietatem, quod esset contra pactum, & institutionem Regni, sive quoad administrationem tantùm, quod posset esse Regno valdè perniciosum; ideò non apparet titulus, quo Potestas Legislativa in Maritum Reginæ devolveretur, etsi in eum Regina derivet titulum, & honorem Regis, sine tamen Potestate Regia, quæ ex primæva sui Origine, vel per electionem, vel hæreditariam successionem obvenire solet. Et licèt juxta doctrinam *Divi Pauli 1. Corint.* 11. *Vir sit caput Mulieris*; quoad Oeconomicam Familiæ administrationem: Mulier tamen Regia potest esse caput Viri, sicut omnium Civium, & totius Regni quoad politicam administrationem. Lex etiam illa *l. fæminæ, ff. de Reg. Juris*, ubi dicitur, *fæminas ab omnibus Officiis Civilibus, & publicis remotas esse, & ideò nec Ju-* 165

dices esse posse, *nec Magistratus genere*, intelligitur tantùm de fœmini i sortis inferioris, non autem de præcellentibus, & in summo Regimine constitutis. Denique cur Abbatissa nequeat ferre Leges Ecclesiasticas, & tamen Regina ferre possit Leges Civiles disparitas jam suprà *n.* 157. sunt insinuata, nimirùm, quia fœmina non est capax Jurisdictionis Spiritualis, cùm hæc respiciat subjectum capax Ordinis, cujusmodi non est fœmina, quia verò Jurisdictio Civilis non respicit subjectum capax Ordinis, hinc fit, quòd etiam fæmina sit capax Jurisdictionis Civilis, adeòque etiam potestatis Legislativæ Civilis, *Paulus Mezger tract.* 8. *disp.* 34. *num.* 11. *Suarez l.* 3. *cap.* 0

166 III. Principes alii Inferiores non possunt Leges condere, nisi hoc eis à Principe supremo, aut communitate libera fuerit concessum, prout concessum est variis Principibus Germaniæ, & Italiæ. Hinc illi, quibus id non est concessum, non possunt suos subditos dirigere, nisi juxta Leges suorum Principum supremorum. *Communissima apud Herincx cit. n.* 39. Ratio est: quia ex se non habent illam facultatem, neque etiam ab aliquo legitimam ad id potestatem habent. Imò Regulariter supremi Principes hoc sibi munus reservant, ut ex sensu communi, & consensu Doctorum patet, ac colligitur ex *l.* 2. *Cod. de veteri Jure enucleando*, & *l.* 12. *Cod. de Legibus*. Confirmatur: Lex *juxta supradicta sect.* 1. *quæst.* 2. *n.* 28. debet essentialiter ferri à potestate publica, eaque suprema, aut ab eo, qui ad ferendam Legem facultatem accepit à suprema Potestate: ergo Principes inferiores, & non supremi nequeunt condere Leges, nisi hoc ei sà supremo Principe fuerit concessum. Idem dicendum est de communitatibus non supremis ob eamdem rationem.

167 Specialiter tamen Principes Imperii (*ut observat Laym. apud Patrem Reiffenstuel cit. n.* 81.) habent à Cæsare *Regalia*, ejusque benignitate summum Magistratum repræsentant; ac proinde juxta exigentiam, aliarumque circumstantiarum possunt concedere Leges municipales pro suis territoriis, etiam contra commune Jus Cæsareum, dummodò cæteroquin sint licitæ, & neque Imperatori, neque aliis Principibus, seu Populis præjudicium afferant, simulque salva maneant illa, quæ supremo Principi sive Imperatori specialiter reservata esse solent. Ubi advertenda est Ratio disparitatis, cur Imperator ejusmodi Potestatem aliquid statuendi contra commune Jus Cæsareum, Legemque Imperatoriam concedere soleat Principibus Imperii: Papa è contra deneget Potestatem Episcopis aliquid statuendi contra Jus Canonicum: quia nempè in primo casu tantum non intervenit periculum, quantum in secundo: nam in hoc periclitaretur salus æterna (ad cujus promotionem, & consecutionem Canones principaliter ordinantur) si Episcopi ex aliqua præsumptione, inconsideratione, aut diabolica fraude circumventi, quidpiam fini ultimo contrarium fortè statuerent; in illo autem priori casu solummodò bonum publicum temporale (quod est præcipuus finis Legis Imperatoriæ) aliquod præjudicium subiret, si contingeret, aliquem Principem Inferiorem facere statutum, illi bono adversum: quod tamen præjudicium fortè illatum, aut inferendum, tantum non foret, quin pluries resarciatur, vel compenseiur per utilissima statuta ab Inferioribus Principibus condita, qualia ab Imperatore tam faciliter non potuissent sanciri, quippè, qui naturam, & mores particularium Nationum tam probè non potest nosse, quàm proprii illarum Principes.

168 IV. Summus Pontifex *extra statum Ecclesiasticum*, nequit condere Leges Civiles. *Communior Theologorum apud Bellarminum de Romano Pontifice l.* 5. *c.* 1. *Suarez*, *Mezger*, *& aliorum*. Ratio est: quia eam potestatem D. Petro, ejusque Successoribus à Christo concessam esse, ex nullo S. Scripturæ textu eruitur, nec traditione constat: siquidem Jurisdictio, quæ summo Pontifici à Christo collata noscitur, est sola potestas clavium Regni cœlestis merè ad bonum spirituale fidelium ordinata. Nec obstat, quod Bonifacius VIII. *Extravag. unam sanctam inter communes*, *de majorit.* Summum Pontificem duobus gladiis, spirituali scilicet ac temporali à Christo munitum, ostendens, dicat: *Oportet gladium esse sub gladio*, *& temporalem authoritatem spirituali subjici potestati*. Respondetur enim, Pontificem duplicem quidem genere gladium, seu duplicem habere potestatem, & jurisdictionem, hoc tamen discrimine, quòd una potestas, videlicet temporalis, extra proprium ejus territorium, sit solùm indirecta, & alteri seu spirituali potestati subordinata, ut eadem uti nequeat, nisi quantum exigit finis supernaturalis, scilicet Ecclesiæ, veræque Fidei ac Religionis Catholicæ conservatio, & communis salus spiritualis alicujus Regni vel Provinciæ. Virtute hujus Leo Papa Romanum Imperium à Græcis ad Germanos transtulit, *Clement. unic. de Jurejurando*; cùm ad Ecclesiæ defensionem, conservationemque id necessarium esse; Legis præscriptionem cum mala fide permittentes, aliasque similes, ab Imperatoribus conditas, alii Summi Pontifices Canonicis sanctionibus correxerunt: & eodem modo declarata potestate, contractus, aliosque actus circa temporalia versantes, tamquam Juri Divino naturali aut positivo contrarios prohibent, vel potiùs; seu inhonestos declarant prohibitos. Unde etiam hæc potestas non merè temporalis, sed ex parte nimirùm oratione finis, est spiritualis.

Dictum est: *Extra statum Ecclesiasticum*; quòd enim 169
Summus Pontifex possit condere leges, etiam Civiles, in statu Ecclesiastico, seu terris Romanæ Ecclesiæ ex Principum donatione subjectis, certum est: quia in his ditionibus fungitur authoritate Principis temporalis.

Pro coronide hujus Quæstionis, addo salutare monitum 170
nostri Reverendissimi Patris Gulielmi Herincx Episcopi Iprensis, sæpiùs citati, & sæpiùs citandi, quod dat omni Legislatori, *disput.* 3. *de Lege humana*, *quæst.* 4. *numer.* 57. dum ait: *Nihilominùs cautè observanda est cuivis Legislatori parcitas in statutis sive Legibus condendis: nam nimia multiplicitas parit contemptum, ac nimium aggravat onus subditorum, tum in cognoscendis, tum in servandis adamussim obligationibus. Deinde corruptissimæ Reipublicæ indicium, plurimæ Leges: sat multa, sat bene constituta sunt, si sat bene observari curentur*, ut ait Zypeus *l.* 3. *Analysis Jur. Pontif. tit. de his, quæ fiunt à Prælatis*.

QUÆSTIO II.

De materia, & forma Legis humanæ:

CUm R. P. Patritius Sporer *tract.* 1. *Proœmiali Theologiæ Moralis Decalogalis c.* 3. *sect.* 6. *n.* 35. *& seqq.* satis 171
pertractaverit materiam Legis humanæ, dum fusè docuit, *Lege vel Præcepto humano per se directè præcipi, vel prohiberi posse omnem, & solum actum humanum externum, bonum vel malum moraliter, ac etiam indirectè actus internos ad actuum externorum directè præceptorum, vel prohibitorum moralem substantiam requisitos, non item alios: Item ad implendam Legem, vel præceptum quodcunque necessariam esse intentionem faciendi ipsum opus præceptum, non item intentionem satisfaciendi præcepto, nec intentionem finis præcepti &c.* Ideò cùm nostræ intentionis finis præcisè sit, ea supplere, quæ à R. P. Patritio in sua Theologia Morali fuere omissa, materiam Legis humanæ ulteriùs hic non pertractamus, sed Lectorem ad præcitatum Tractatum primum Proœmialem R. P. Patritii Sporer remittimus. Hoc tantùm addimus ex *Mastrio. Theol. Moralis*, *disput.* 2. *q.* 4. *nu.* 98. Actus externos, etiamsi occultos, adhuc subjacere pœnis Legis humanæ. *Ita Communior*, *& probabilior Sententia DD.* Ratio est: quia tales actus habent omnia requisita, ut sint proxima materia Legis humanæ, adeòque etiam pænalis; quamvis enim sint occulti, sunt tamen ejusdem naturæ cum publicis, solùmque extrinsecum testimonium deest, quod est per accidens. Unde inter actum internum, & externum occultum hoc versatur discrimen, quòd ille ex se, & natura sua occultus sit, & ideò pœnæ Legis humanæ non subjacet; hic verò, quia tantùm per accidens, & defectu extrinseci testis occultus est, Legis humanæ pœnam subterfugere non debet, Lex enim respicit, quod est per se. Unde sequitur, quotiescunque Lex non limitat pœnam ad actum publicum, extendi etiam ad occultum. Quare ille, qui est hæreticus internus formalis, & hæresim animo conceptam prodit per actum externum, etiam nullo omnino teste præsente, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit. Igitur jam de sola forma Legis humanæ tractabimus.

SUMMARIUM.

191 & 192. *Ad valorem Legis non requiritur Acceptatio populi.*
193 *Nisi ex circumstantiis contraria Principis voluntas colligatur.*
194 & 195. *Si Lex sit dura, an eam non acceptantes, vel non observantes, peccent?*
196 *Cur multæ Leges Pontificiæ in pluribus regionibus de facto non obligent?*

ASSERTIO II.

172 *PRomulgatio publica, & solemnis requiritur ad hoc, ut Lex humana actu obliget. Leges imperiales non obligant, nisi postquam fuerint promulgatæ in singularum imperii Provinciarum Metropoli, & post lapsum duorum mensium a facta promulgatione. Leges Regum, & Principum extra Romanum imperium statim obligant post factam Promulgationem in Metropoli Regni, vel Principatus, nisi consuetudo, aut jus aut privilegium particulare aliud exigat: Lex Ecclesiastica, ad hoc ut obliget, non exigit, per se loquendo, lapsum duorum mensium, sed præcisè, ut promulgetur in Ecclesia matrice, si Episcopalis sit, & ut promulgetur Romæ, si sit Pontificia, ac universalis totam Ecclesiam obligans. Nec Lex Ecclesiastica, nec civilis quoad suum valorem dependet ab acceptatione subditorum.* Est communis DD. apud Auctores infra citandos.

§. I. *Promulgatio Publica, & solemnis requiritur ad hoc, ut Lex humana actu obliget.*

173 I. F*Orma legis humanæ* alia est *intrinseca*, alia *extrinseca*. Intrinseca consistit in ipsa Legis essentia, ac in requisitis ad substantiam Legis, de quibus sufficienter diximus suprà *Sect. 1. q. 1. & 2.* Extrinseca consistit in solemnitatibus extrinsecis ad actualem Legis efficaciam requisitis, præcipuè circa promulgationem, & acceptationem. Atque de hac posteriore forma hìc nobis agendum est. Itaque dicimus:

174 II. Promulgatio Publica, & solemnis requiritur ad hoc, ut Lex humana actu obliget. *Ita Communissima Thomistarum cum D. Thoma qu. 90. artic. 4. Scotistarum cum Doctore Subtili in 4. d. 3. qu. 4. art. 1. ac Recentiorum:* imò est certa Doctrina, non tantùm expressa in utroque Jure, *cap. 1. de Postulatione Prælatorum, & Authent. Ut factæ novæ constitutiones, quæ est 66. inter novellas Justiniani,* sed etiam ubique jure gentium recepta. Ratio est: quia cùm lex sit Regula publica, & communis, debet etiam publicè, & communiter proponi; ita quidem, ut ea ad notitiam totius communitatis devenire possit: Non tamen requiritur, ut eius notitia singulorum auribus specialiter inculcetur, cùm hoc regulariter sit impossibile. Nec requiritur ex natura rei certa promulgationis forma, sed quælibet sufficit, quæ juxta morem patriæ censetur solemnis propositio legis, sive fiat viva voce, sive scripto, in loco communi, & publico, ad quem possint, & soleant omnes convenire. *Herincx cit. num. 100.*

175 Hinc patet, aliquem eò usque non obligari lege humana, quam quis privatim sciret in consilio constitutam, aut etiam scriptam: neque etiam obligari communitatem, quamvis ita privatim pervenisset ad aures singulorum, ut omnium consensu, & praxi est manifestum. Unde sequitur, eum, qui interfuit consilio, in quo decretum de pretio frumenti, aut valore monetæ minuendo est conditum, vel qui id alia via cognovit, posse ante publicam promulgationem citra injustitiam distrahere frumentum, aut monetam juxta valorem, aut pretium currens. Ita *Herincx cit. qu. 9. n. 101. Castro-Palaus disp. 1. q. 2. n. 2. Mezger tract. 8 disp. 31. art. 2. n. 2. Burghaber cent. 1. casu 6. vide tamen Sporer tract. 6. in Dec. c. 5. Sect. 1. n. 34.* ubi ponit aliquam exceptionem.

176 III. Nota verò, post factam sufficientem promulgationem obligari Lege etiam illos, qui illam ignorant, sicut, & obligantur, qui de facto Legem non considerant, vel de ea non cogitant. Quamquam si ignorantia, vel inadvertentia sit inculpabilis, certum sit, ejusmodi Legis transgressionem tantùm esse peccatum materiale. Si verò sit culpabilis, potest Lex in taliter ignorantibus sortiri omnes suos effectus; nisi quoad aliquos specialiter exigat scientiam. Aliquos tamen effectus lex humana etiam in invincibiliter ignorantibus obtinet, qui videlicet non pendent à notitia operantis. Hoc patet in lege irritante contractum v. gr. matrimonii, quòd sine debitis solemnitatibus celebratum, quantumvis ab invincibiliter ignorantibus, constat esse invalidum. Idem est in lege inhabilitante aliquem ad officium cui, etsi ignoranti, invalidè confertur. Similiter qui, etsi ignoranter, vendit merces supra pretium lege taxatum, tenetur ad restitutionem. Denique pœnam priori lege constitutam v. gr. excommunicationem non incurrit, qui ignorat eam per posteriorem legem esse revocatam, quantùmvis eam se putet incurrisse. *Herincx cit. n. 102.* Ex his

IV. Colliges I. *Declarationes Legum* non indigere pro- 177
mulgatione; quia leges ejusmodi jam supponuntur promulgatæ, & per declarationes aliud non agitur, nisi quòd aperiatur sensus, qui legibus jam inerat ab initio: prout pluribus ostendit Fagnanus *in 1. part. l. 1. Decret. de constit. c. quoniam, c. legem non scriptam, seu consuetudinem* habentem vim legis, de qua infrà *Sect. 3. num. 295.* etiam nullam exigere Promulgationem; cùm solummodò per tacitum communitatis, vel principis consensum invalescat, & paulatim introducatur, & usu communi approbetur.

§. II. *Leges imperiales non obligant, nisi postquam fuerint promulgatæ in singularum Imperii Provinciarum Metropoli &c.*

I. ITa contra nonnullos docent communiter tam Theo- 178
logi, quam Jurisperiti *ob Authenticam, ut factæ novæ constitut. 66. inter novellas Justiniani:* quæ licèt agat de constitutionibus circa testamenta, id tamen facit solùm exemplificativè, ut colligitur ex ratione, quàm allegat: *Cur enim culpabimus eos: qui positas nostras ignoraverint constitutiones, si eo quòd non fuerint sufficienter propositæ, ignorentur?* & præsertim ex titulo, seu Rubrica universali, quæ juxta jurisperitos vim habet textus, facitque jus universale, quatenùs non repugnat nigro, seu textui, quando habet sensum completum, seu perfectum, prout in præsenti habetur juxta Doctrinam *Baldi*, & aliorum docentium, quòd Rubrica reddat completum sensum, explicet textum, & vim textus habeat, quando incipit per *ne*, vel *ut*, sicut in præsenti fit. Confirmat hanc explicationem, seu consuetudinem. Sicque hanc Authenticam generaliter latam esse, intellexit Pius Quartus in Bulla *super declaratione temporis ad observanda Decreta Concilii Tridentini:* quæ incipit: *Sicut ad Sacrorum*, ubi ait: *jure etiam communi sancitum est, ut constitutiones novæ vim nonnisi post certum tempus obtineant.* Quod tamen non nisi Authentica Præfacta sancitum est, in qua tum hoc, tum promulgatio in singulis Provinciis decernitur.

II. Leges Imperii debent esse duobus Mensibus promul- 179
gatæ, computando à die publicationis in Provincia, antequàm in illa vim suam exerant. Ita *communiter Doctores ex eadem authentica citata*. Et quamvis aliqui istam constitutionem accipiant ita, ut non liberentur ab obligatione Legis, qui citiùs notitiam illius obtinent, sed tantùm duo isti menses prosint ad allegationem ignorantiæ, quæ interea præsumitur: nihilominùs sine fundamento verba constitutionis ita restrictìm intelliguntur: quinimo ipse Pius IV. *Bulla cit.* aliter eam intellexit. Idem colligi potest ex contextu ipsius *Authenticæ*. Et congruentia justa sic statuendi fuit, ut videlicet omni perturbatione, ac confusione vitata Lex simul inciperet ab omnibus per totam Provinciam uniformiter observari, posteaquàm duorum mensium spatio per totam Provinciam commodè potuit divulgari, & à plerisque cognosci. Unde ante duos menses expletos à publicatione, licitè contrarium Legi practicari potest, & validè, ac licitè ineuntur contractus per Legem Cæsaream irritati. *Herincx cit. num. 104.*

III. Leges Regum, ac Principum, quibus per accidens 180
v. gr. ratione matrimonii, aut alio titulo subsunt diversa Regna, vel Provinciæ sibi invicem non connexæ, aut subordinatæ, sed quorum singulæ manent una perfecta communitas, debent promulgari in singulis Regnis, & Provinciis. Communissima apud Herincx *cit. num. 105.* Ratio est: tum quia id est usu, consuetudine, ac praxi receptum, ut de Regnis Hispaniæ notat *Vasquez disput. 156. cap. 2.* tum quia per se requiritur, ut promulgatio fiat in regno, & Provincia separata, perfecta; quo jure non privatur per casualem subjectionem ad Principem, qui simul aliis Provinciis præsidet; nec præsumendum est, Provincias per hoc se voluisse jure isto privare.

IV. Extra terras Imperii Romani, aut in quibus jure Cæ- 181
sareum non servatur, pro singulis Regnis, aut Principatibus sufficit una promulgatio, facta in loco aliquo celebri v. g. Metropoli: etsi Regnum pluribus Provinciis constet: nisi consuetudo, aut jus, vel privilegium particulare aliud exigat, prout quandoque ex hoc capite requiritur promulgatio etiam in singulis Regni civitatibus saltem primariis. Nec Legis Promulgatio suspenditur ad duos menses, sed statim incipit, postquàm effluxit tempus moraliter sufficiens ad habendam notitiam Legis latæ, & promulgatæ, nisi in Lege certum tempus expressè definiatur. Communis DD. apud *Herincx cit. num. 107.* Ratio est: quia amplius ex natura rei non requiritur. nec etiam ex jure particulari, ut supponitur: Jus autem Cæsareum in locis, de quibus agimus, non habet locum. Unde censentur isti Reges, & Principes id re-

id relinquere in terminis Juris, & æquitatis naturalia; nimirùm, ut Leges obligent Regnum, vel Principatum sine excusatione, quando effluxit tempus moraliter sufficiens ad habendam notitiam de Legibus latis, & promulgatis. Hinc consequens est (*ait Vuiggers quæst. 96. artic. 4. numer.* 75.) Legem citiùs obligare in civitate, in qua promulgatio facta est, quàm in locis remotioribus: statim enim ibi solet innotescere, ideòque etiam ibi statim obligat. Quod saltem videtur omninò usu receptum ex mente Legislatoris.

§. III. Lex Ecclesiastica ad hoc ut obliget, non exigit per se loquendo lapsum duorum mensium, sed præcise ut promulgetur, &c.

182 QUod ad Leges Episcopales attinet, juxta communem Doctrinam, sufficit eas promulgari in Ecclesia Matrice. Similiter Leges Concilii particulares obligant promulgatæ in loco Concilii: plus enim nec ratio, nec jus positivum requirit. Quod si unus Episcopus habeat plures Episcopatus, debet Lex ipsa promulgari in utroque Episcopatu, ut in simili supra notavimus de Rege Præsidente in pluribus regnis similiter nec jus, nec consuetudo requirit lapsum certi temporis, ante quod Leges Episcopales post promulgationem non censeantur obligare, nisi id expressè in Legibus determinetur. Ita communis apud *Herincx cit. n.* 108. *Mezger*, *& alios*.

183 II. Leges Pontificiæ, & universales totam Ecclesiam obligantes non debent promulgari in singulis Provinciis; sed simul, ac Romæ in Curia, aliisque consuetis locis solemniter promulgatæ fuerunt, quantùm est ex se, ubique terrarum vim obligandi habent, nisi aliud in ipsis exprimatur. Ita Communior Doctorum, *Abbas Panormit. Cardinalis de Luca*, *Castro Palaus*, *Suarez*, *Vasquez*, *Sylvester apud Reinffensluel. & alii*, contra directè oppositam sententiam non paucorum Doctorum asserentium spectato rigore juris, & nisi aliud in Bulla Pontificia exprimatur, ad obligationem Legis Pontificiæ, præsertim pro foro conscientiæ, non sufficere solam Promulgationem Romæ factam. Hanc sententiam apud Reinffensluel *l. 1. Decret. tit. 2. n.* 125. tenent *Navarrus*, *Felinus*, *Medina*, *Sotus*, *Lessius*, *Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 3. num. 6. Petrus Marchantius*, *Bernardus Sannig*, *Pirhing.*, *Engel*, *& alii*, ut proin huic opinioni non desit probabilitas extrinseca, ex authoritate tot Doctorum ipsam tenentium desumpta. Nec desunt ei rationes videndæ apud Reinffensluel citatum.

Ratio nostræ sententiæ est: Quia si requiritur Promulgatio in singulis Provinciis; esset, vel quia Pontifex aliter obligare non posset, vel quia non vellet. Non primum: constat enim etiam ex confessione aliorum, ipsum absolutè posse velle, ut sufficiat promulgatio Romæ fieri consueta in Locis ordinariis: quod ipsum frequenter in suis constitutionibus exprimit, signanter Clemens VIII. in sua 115. constitutione, *Quæcumque*, §. 15. Urbanus VIII. in Bulla, *In Eminente*, ac novissimè Innocentius XII. in Bulla, quæ incipit: *Speculatores Domus Israel*, edita 1694. *die* 4. *Nov.* Non secundum: quia ejusmodi mens, seu non voluntas ex nullo capite colligitur; quin potiùs opposita voluntas ex stylo, & praxi Romanæ Curiæ, in qua deciduntur negotia Christiani orbis juxta Leges ibi promulgatas, imò ad oppositam opinionem elidendam Pontifices subinde addunt in suis constitutionibus Clausulam; ut post solam promulgationem Romæ factam omnes ubique obligent, prout fecerunt tres Summi Pontifices modo citati. Estque modus iste utilis declarandæ majori Ecclesiæ unitati, & obedientiæ Vicario Christi debitæ, ac independentiæ ab Episcopis, & magis à Potestate sæculari, quæ alioquin facilè in Decreta Supremi Capitis manum suam authoritativè extenderet.

184 Confirmatur I. Quia summus Pontifex quandoque specialiter exprimit suam voluntatem qua vult, aliquam Legem non obligare, nisi in singulis Episcopatibus promulgatam; atqui hoc frustra exprimet, si Lex Pontificia de se non obligaret totam Ecclesiam, nisi in singulis Episcopatibus promulgata: ergo. II. Alexander VII. *in Propositione octava*, *nona*, *& trigesima septima*, damnata refert se ad Decreta Summorum Pontificum non promulgata in singulis Provinciis, & tamen satis declarat, peccare eos, qui illis contraveniant: ergo Decreta Pontificia obligant, licèt non sint promulgata alibi, nisi Romæ; modò certitudine morali constet, illa esse Romæ promulgata; & quidem, quod requiratur hæc notitia certa de promulgatione facta Romæ, est indubitabile: *inquit Cardena in Crisi Theologica*, *dissertat. n.* 198. Nam ignoranti Legem, aut invincibiliter dubitanti de illa, aut de illius promulgatione à Superiore facta, non intimatur sufficienter Lex.

185 III. Nec obstat, quod jure Civili requiratur promulgatio in singulis Provinciis *Novella 66. supracit.* Jus autem Canonicum utitur jure Civili, ubi diversum, vel contrarium non disponit, *c. 1. de novi operis nuntiat.* prout in præsenti non fit. Nam *capitulo cit.* solùm decernitur, seu asseritur, Leges Cæsareas esse servandas in Judiciis causarum deficientibus Canonicis; idque meritò: cùm causæ decidendæ aliqua Regula decidi debeant, quà nulla videtur aptior Lege Civili, si Canonica deficiat. Modus autem ferendi Leges longè gravior est, & pertinens ad propriam Pontificis actionem, & potestatem, ideòque ad hunc casum non est Regula ista extendenda. Saltem satis constare videtur, non esse usu à Pontifice receptum hac in parte ejus Cæsareum.

Confirmatur: quia idem jus Cæsareum statuit, obliga- 186
tionem Legis suspendi usque ad duos menses à die promulgationis; ut constat communi sensu, & praxi, non requiri lapsum hujusmodi temporis in Legibus Pontificiis, quando nil specialiter de hoc exprimunt: prout apud *Reiffenstuel cit. n.* 116. docent *Prospere Farinacius*, *citans Imolam*, *Zabarellum*, *Alexandrum de Novo*, *& alios*? *item Pirrhing. Castro-Palaus*, *Navarrus &c.* contra *Hostiensem*, *Quintilianum Mandosium*, *Menochium*, *Decium*, *& alios* oppositum asserentes: ergo signum est, simpliciter nec quoad aliud punctum connexum esse receptum. Quòd autem Pius IV. *in Bulla cit. nu.* 178. respexerit ad jus Cæsareum circa determinationem temporis, post quod Concilium Tridentinum inciperet obligare, id non fecit, quasi senserit, illud habere locum in Legibus Ecclesiæ, sed tantùm illius exemplo declarat, rationabiliter à se quoque in *Bulla cit.* determinari certum tempus, ideòque non idem, quod jus Cæsareum determinat, sed diversum.

IV. Excipiunt plurimi Leges irritatorias contractuum, 187
vel inhabilitantes ad Sacramentorum administrationem, aut susceptionem ad officia, vel beneficia &c. Alii insuper revocationes Privilegiorum v. gr. Potestatis absolvendi à casibus reservatis: quod *Sotus lib. 1. de Justit. quæst. 1. art.* 4. tradit veluti certum; quasi illæ exerant quidem vim suam, ubi sunt promulgatæ, non tamen alibi. Idem *Sotus supr. c.* &c. Alii plures tradunt de revocatoriis Indulgentiarum. Quæ, licèt probabilia sint, non cogunt tamen, utpotè non habentia specialem rationem exceptionis, quàm fundarent in incommodis gravibus aliter oriundis, ob quæ meritò præsumi queat, talem esse mentem Legislatoris: Quibus equidem obviari posse videtur 1. per hoc quòd non obstante, quod eadem incommoda sequantur, tamen subinde Summi Pontifices, ut suprà dictum, expressè declaraverint, quòd ad obligationem Bullæ suæ de novo editæ, sufficiat sola publicatio Romæ facta; prout benè advertit *P. Reiffenstuel. cit. num.* 113. 2. per hoc, quòd Leges Romæ promulgatæ non statim ubique actu obligent, quousque sufficienter innotescant, & illarum moraliter certa notitia habeatur. Unde dum dicimus, Leges Pontificias Romæ promulgatas, *statim* obligare orbem Christianum, *statim* non accipitur pro seclusione omnis moræ post affixionem, vel evulgationem earum, sed cum temporis latitudine, moraliter, seu prudentum Judicio requisita, ut singulis Provinciis, & Episcopatibus innotescere possit. In quo sensu intellecta nostra assertio non solùm procedit de Legibus Canonicis, in quantum sunt præcipientes, vel prohibentes, sed etiam, in quantùm sunt *irritantes*, *inhabilitantes*, *suspendentes*, *revocantes*, *punientes &c.* Et sic respondendo caventur omnia incommoda, quæ aliàs oritura timentur. Nam qui moraliter certus est, aut esse potuit de Lege à Summo Pontifice lata, & promulgata, vi cujus aliquis contractus, v. g. (*idem est de aliis*) sine forma per talem Legem præscripta, nulliter celebratur, & tamen eam formam non adhibet, sibi nullitatem imputare debet, non defectui sufficientis promulgationis &c. videatur *P. krimer nummer.* 152. *&* 153. *&* 129. Quæ verò ex ratione contra nostram Assertionem objici possent, si quid probent, probarent etiam, promulgationem in singulis provinciis requiri ex natura rei: quod tamen authores Sententiæ contrariæ admittere non auderent; imò probarent, ne hanc quidem sufficere, sed requiri etiam promulgationem in pluribus Provinciæ, præsertim vastioris, locis. Uti benè advertit *P. Herincx cit. n.* 112.

Diximus tamen in nostra assertione: *per se loquendo*; id 188
est, *nisi Papa aliter disponat*: prout disposuit circa Legem irritantem matrimonium clandestinum, latam *in Concilio Tridentino Sess. 24. in Decreto de reformat. cap.* 1. Hæc enim non habet vim obligandi, nisi post 30. dies à promulgatione facta in Parochia. Item constitutio concernens Medicos *c. 13. de pœnit. & Remiss.* ubi sub pœna ingressus in Ecclesiam prohibentur infirmos accedere, nisi ante, ut sacra exomologesi animæ morbis medeantur, eos inducant, priùs non stringit, quàm in singulis provinciis fuerit promulgata. Prætendunt præterà Galli, & Hispani apud P. Paulum Mezger *hic n.* 11. Regibus suis concessum esse Privilegium ut diplomata Pontificia in eorum ditionibus non obligent,

ligent, antequam ibi, accedente Regio consensu, solemniter publicata sint. Quod ipsum tamen per accidens est, nihilque nostræ assertioni officit. Ex his

189 *Colliges*, Bullas Pontificias, quibus aliquæ Auctorum Sententiæ, tamquam scandalosæ, temerariæ, & hæreticæ damnantur, & practicari prohibentur, obligare ante publicationem in Diœcesibus factam, dummodò aliàs sufficienter innotescunt, non tantùm, quatenùs declaratorias juris naturalis, & Divini, sed etiam quatenùs prohibitorias, & pœnales. Ita P. Cardenas *cit. cap.* 11. *Mezger cit. disp.* 34. *art.* 4. *§.* 3. *num.* 15. addens: sicut facta Romæ solemni Canonizatione alicujus Sancti, teneor ipsum habere pro Sancto, quamprimùm mihi illa Canonizatio sufficienter innotescit, etiam non facta promulgatione in partibus; sic teneor illam opinionem habere pro falsa, quam Papa veluti falsam, scandalosam &c. ex Cathedra declaravit, quamtumvis nulla specialis promulgatio in partibus accesserit.

§. IV. Nec Lex Ecclesiastica, nec Civilis quoad suum valorem dependet ab acceptatione subditorum.

190. LEx post promulgationem debitè factam tunc censetur *acceptari*, quando communitas eam approbat verbo, scripto, vel alio signo v. gr. quando ipsam in casu occurrente observat, insuper dum communitas Legem observat, dicitur *Lex esse usu recepta*. Jam inquiritur, an ad formam Legis humanæ requiratur acceptatio populi?. Diximus itaque, quod

191. I. Ad essentiam Legis humanæ non requiritur acceptatio populi: seu Lex humana, nec Ecclesiastica, nec Civilis quoad suum valorem dependet ab acceptatione subditorum. Ita Mastrius *Theol. Moral. disp.* 2. *quæst.* 1. *art.* 2. Herincx *cit. quæst.* 10. *num.* 115. Reiffenstuel *cit. num.* 136. Suarez, Vasquez, Aversas, Lezana, Caspensis, & communis tum Theologorum, tum Jurisperitorum, & nunc post Decretum Alexandri VII. statim allegandum, fere indubitata. Juxta quam doctrinam consequenter peccant subditi, qui Legem latam, & promulgatam nolunt acceptare, & observare. Ratio est. I. quia Alexander VII. damnavit sequentem in ordine 28. propositionem: *populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat Legem a Principe promulgatam*. II. Quia si obligatio Legis dependeret ab acceptatione populi, id fieret, vel quia in Principe deesset potestas aliter obligandi, vel quia deesset voluntas: sed neutrum dici potest. Non primum, ut de Ecclesiastico Principe patet, cùm is non acceperit potestatem condendi Leges à populo: sed Papa quidem immediatè à Christo, cæteri autem Ecclesiæ Prælati à Pontifice, quibus tamen non cernitur ex ullo capite potestas ista cum tali à populo dependentia fuisse concessa. De Principe autem sæculari supremo idem constat, *cum populus ei, & in eum omne suum Imperium, & potestatem conferat*, ut habetur *l.* 1. *ff. de constit. Princ.* atque adeò contulerit quoque potestatem populum obligandi, & urgendi ad acceptandam Legem, sine qua potestas obligandi foret inefficax. Imò si energia præceptorum Principis dependeret ab acceptatione populi, jam reverà non esset absolutus Dominus, sed penes populum resideret præcipuè vel pro parte, potestas condendi Leges. Non potest etiam dici secundùm, quod scilicèt desit in Principe voluntas, quia solent Legislatores per pœnas compellere ad Legis executionem, ut ex communi usu constat: ergo obligatio Legis non dependet ab acceptatione populi.

192. II. Nec obstat, quòd *cap. istis, §. Leges, dist.* 4. dicatur, *Leges instituuntur, cum promulgantur: firmantur, cum moribus utentium comprobantur.*: ergo dependet ab acceptatione populi. Nam respondetur, distinguendo conf. dependet ab acceptatione populi quoad suum valorem, & efficaciam, nego conseq. quoad perfectionem accidentalem, quàm Lex ab exercitio, & usu subditorum acquirit, ne ipsius vigor ex non usu, vel contraria consuetudine enervetur, concedo conf. Et in hoc posteriori sensu textus cit. intelligendus est; sicut, & sequens, ubi habetur *l. de quibus, ff. de Legib. Ipsæ Leges nulla alia ex causa nos tenent, quàm quòd Judicio populi recepta sint*. Si eum velis accipere pro hoc tempore, quo populus suam potestatem transtulit in Principem. Quòd ideò additur: quia *P. Reiffenstuel cit. num.* 142. putat, eumdem verificari de populo Romano pro tempore antiquo, quo utebatur regimine Democratico, & potestas Legislativa residebat in ipso populo.

193. III. Advertit tamen optimè *P. Herincx cit. nu.* 116. quòd nostra assertio *regulariter* sit vera, idest, nisi ex circumstantiis contraria Principis voluntas satis colligatur; prout v. gr. præsumi posse videtur (ut varii assertores nostræ sententiæ, in specie *Suarez, Pirringh, & Castro-Palaus* apud *Reiffenstuel cit. n.* 48. notant) in Lege valdè difficili, quòd non intendat initio absolutè obligare, sed solùm tentare populi sensum, & juxta eum Legem vel plenè confirmare, vel relaxare, & moderari. Intereà tamen consultius erit, apud Principem pro Legis sublatione supplicare, qua stante supplicatione, licitum est populo suspendere obligationem Legis. Ita *Herincx cit. Reiffenstuel cit. num.* 147. *Rodriquez, Salas, Bonacina, & alii*; id namque est moraliter necessarium debito Regimini ac paci plebis: adeòque meritò Legislator præsumitur esse contentus. Quod proinde circa rescripta Pontificia (eadem autem ratio militat in Legibus) expressè declaravit Alexander III. *cap. si quando* 5. *de rescriptis* Archi-Episcopo Ravennati rescribens: *qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimples, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas; quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Quòd si Pontifex consultus nihil respondeat, censebitur regulariter annuere petitioni; aliàs enim deberet respondere. Qui autem tacet in tali casu, consentire videtur. Estque etiam hæc interpretatio benignior, adeòque in odiosis adhibenda. Nihilominùs si satis clarè constaret ex conjecturis, seu indiciis, Pontificem non annuere, sed tacere, ut subditi benignè alliciantur ad legis observantiam, cessaret ratio præsumendi consensum ex taciturnitate.

Quamvis autem de rigore Juris, & nisi Lex sit manifestè injusta, licèt dura, videatur recurrendum ad remedium supplicationis, ut dictum: idque pro foro externo moraliter sit necessarium; ne Leges à populo passim & propemodùm liberè respui valeant, ob prætensum earumdem rigorem, vel alias causas, à parte rei sæpè non subsistentes; & sic lata porta aperiatur scandalis, tumultibus, & seditionibus, in gravissimam Reipublicæ perniciem. Nihilominùs loquendo pro foro Conscientiæ, ac cessantibus memoratis incommodis, satis probabile est, non peccaturos illos, quia etiam non porrecta Principi supplicatione, ex tam rationabili causa non acceptarunt, neque observarunt Legem publicatam; quod innuitur, atque concluditur ex allegata, & rationabiliter præsumpta Principis voluntate, quòd noluerit illicò populum tam graviter obligare, sed solummodo sensum ipsius anteà probare. *Reiffenstuel num.* 149. 194.

Deinde idipsum dicendum est, atque excusatur populus non statim recipiens legem, quando subest alia rationabilis causa à Principe verisimiliter ignorata; nam ea, quæ sunt facti, atque in facto consistunt, v. gr. speciales locorum ac personarum singulatium consuetudines, & statuta, etiam Princeps ignorare potest, nec censetur istis per legem generaliter latam derogare velle, nisi id exprimat. *Reiffenstuel cit num.* 150. 195.

IV. Ex his patet, quomodo multæ Leges, seu Bullæ Pontificiæ in variis Regionibus non obligent (secundùm quod proinde varium, seu non idem ubique debet esse judicium in praxi) videlicet, vel quia in iis neque divulgatæ, seu publicatæ, neque acceptatæ, consentiente, seu tacitè connivente Pontifice: vel quia defectu publicationis, & acceptationis, esto in principio culpabili, aut fundato in contraria opinione, tandem in perfectam desuetudinem, prævie ad viridem observantiam, desierunt. Illud autem plerique oritur ex eo, quòd Ordinarii frequenter advertant, aut putent, ac sæpè non infundatè, leges varias non congruere publicæ utilitati suarum Diœcesum ob inveteratas, & rationabiles earumdem consuetudines, genium plebis, defectum situs legis, v. g. quæ lata fuit ob pericula, vel defectus, qui ibidem generatim non grassantur, imò vix noscuntur &c. Interdum etiam Ordinarii ob potestatem Laicam non possunt exequi pro libitu suo mandata Apostolica. Intereà verò tempore fluente in desuetudinem leges abeunt, antequàm usu recipiantur. Ita *Herincx cit. n.* 117. *& ex illo Reiffenstuel cit. n.* 134. 196.

Insuper, quamvis Lex, cæteroquin justa & ritè promulgata, quantum est de se, illicò habeat vim obligandi omnes, & singulos subditos: tamen quod ad praxin attinet, peccati alicujus damnandi non sunt, neque puniendi singuli de communitate, si Legem, quam major pars communitatis defacto non servat, nec recipit, ipsi quoque non observent. Ratio est: quia lex est commune Præceptum, *Leg.* 1. *ff. de Legibus*, sicque primò respicit, atque obligat communitatem: ergo si non observetur, nec recipiatur à communitate, vel saltem majori ejus parte, non censetur ampliùs Legislator velle obligare unum, vel alterum dumtaxat ad ejus observantiam: nam in iis, quæ respiciunt communitatem, attenditur major pars illius, non autem pars minor, neque unus, vel alter privatus homo illius communitatis. Ita Herincx cit. Reiffenstuel *cit. num.* 51. Felinus, Navarrus, Suarez, Pirrhing, Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 7. hoc exemplificans de Lege Pontificia, si quam in sua Diœcesi neque promulgatam, neque à communitate usu receptam, aliqui etiam particulares non observent: & alii. 197.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Effectu, seu Obligatione Legis Humanæ.

SUMMARIUM.

199 *Leges humanæ tam Ecclesiasticæ, quàm etiam Civiles obligant in Conscientia.*
200 *Si non semper ad actum præscriptum, tamen ad pœnam.*
201 & 202 *Duplex est culpa, quæ punitur pœna, una Theologica, altera juridica.*
203 *Lex humana in Materia gravi potest obligare sub Mortali.*
204 *Ac etiam sub veniali.*
205 *Lex humana in materia absolutè levi nequit obligare sub mortali.*
206 *Secus est, si fiat respectivè gravis.*
207 *Res levis non potest voveri sub mortali, nec pro pœnitentia imponi sub mortali.*
208 *Lex humana tunc obligat sub mortali, quando supposita gravitate materiæ Legislator hoc expressè, vel æquivalenter declarat.*
209 *Si præcipiat in virtute obedientiæ &c.*
210 *Vel apponat gravem pœnam.*
211 *Vel consuetudo indicet, Legem graviter obligare.*
212 & 213 *Qualia verba indicent, Legem obligare sub mortali.*
214 *Lex humana obligat cum periculo vitæ, ad conservandum bonum publicum.*
215 *Vel ad conservandam fidem Catholicam, vel potestatem Ecclesiasticam defendendam.*
216 & 217 *Extra hos casus non obligat cum periculo vitæ aut gravis damni.*
218 & 219 *Qui tenetur ad Legem, tenetur etiam ad media ad illam observandam necessaria.*
220 *Licitum est aliquid facere, ut quis desinat esse Legi subjectus.*
221 & 222 *Ipso die, quo Lex obligat, non licèt ponere impedimentum.*
223 *Nequit in his casibus statui Regula Generalis.*

ASSERTIO III.

198 O*Mnis lex humana tam Ecclesiastica, quàm Civilis obligat in conscientia, si non semper ad actum præscriptum, tamen ad pœnam: In materia gravi potest obligare graviter, & leviter, in materia omninò levi nonnisi leviter: tunc obligat graviter, seu sub peccato mortali, quando Legislator, supposita gravitate materiæ, & finis legis, id expressè, vel æquivalenter declarat: non obligat cum periculo mortis aut alterius gravis mali, nisi, quando legis observatio est moraliter necessaria ad bonum publicum conservandum, vel violatio legis humanæ cederet in contemptum fidei, aut Ecclesiasticæ legis seu potestatis.* Ita communiter Doctores apud P. Herincx *disp. 3. de legibus quæst. 12. &* 13. & alios Auctores infrà citandos.

§. I. *Omnis Lex Humana tam Ecclesiastica, quàm Civilis obligat in Conscientia &c.*

199 I. LEges Humanæ tam Ecclesiasticæ, quàm Civiles obligant in Conscientia. *Ita unanimiter Theologi.* Patetque ex praxi Ecclesiæ in præceptis festorum, jejuniorum, communionis Paschalis &c. quæ certissimè obligant sub peccato mortali. Ratio insuper est: Quia Leges Humanæ continent præceptum Superioris: ergo obligant in conscientia; cùm Lex naturalis præcipiat, Superioribus esse obediendum. Idem mandat Lex Divina *Matth. 18. si Ecclesiam non audierit; sit tibi sicut Ethnicus &c. Ad Rom. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et infra: *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram* (Principis videlicet, qui pœnam iratus infligeret) *sed etiam propter conscientiam.* Quæ Scriptura expressiùs loquitur de Superioribus temporalibus, iisque etiam Ethnicis. Confirmatur: Lex essentialiter differt à consilio, quòd illa indicat necessitatem parendi, non verò istud: ergo quælibet Lex debet obligare in conscientia.

200 II. *Si non semper ad actum præscriptum, tamen ad pœnam.* Ita Suarez, Anicius, Herincx *cit. quæst. 12. nu. 159.* & alii communiter. Ratio est: Quia Legislator subinde declarat se nolle in conscientia obligare ad actum, sed tantùm ad pœnam aliquam sive fixam, sive arbitrariam; quod non solùm in Legibus civilibus praxis ostendit, sed etiam in statutis præsertim Religiosorum à viris sanctis conditis, & sæpè à Sede Apostolica approbatis; prout usus ac eorumdem statutorum declaratio in variis Religionibus, signanter in nostra Sacra Religione Franciscana manifestat. Nec his ordinationibus deesse rationem legis constat, tum ex communi sensu, & modo loquendi: tùm ex verbis præceptivis, quibus feruntur: tum quia alioquin forent consilia; quòd nemo dixerit; cùm ad danda consilia non requiratur Jurisdictio, quæ tamen requiritur ad faciendas ejusmodi constitutiones. Deinde ob omissionem consiliorum nemo est pœna dignus: & tamen transgrediens ejusmodi ordinationes potest justè puniri.

III. Nec dicas: Ut aliquis in conscientia teneatur ad sustinendum pœnam, debet priùs commisisse culpam: atqui Religiosus non exercens actum à suis statutis Regularibus præscriptum, non committit culpam, eo ipso, quòd dicta statuta in conscientia non obligent ad actum præscriptum: ergo etiam in conscientia non tenetur ad sustinendam pœnam. Respondetur enim distinguendo majorem: Ut aliquis in conscientia teneatur ad sustinendam pœnam, debet priùs commisisse culpam, vel Theologicam, vel Juridicam, conceditur major: Semper Theologicam neg. maj. & similiter distincta minori neg. cons. Commisit enim talis Religiosus culpam Juridicam seu politicam, quæ est deviatio à Regulis bonæ politiæ, quæque sufficit ad pœnam temporalem infligendam, prout colligitur ex Regula 23. *Juris in 6.* ibi: *sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus;* Atqui subest causa puniendi contravenientem legi pœnali; videlicet culpa juridica: ergo. 201

IV. Ex dictis constat, quo sensu communiter dici soleat, hanc, vel illam legem non obligare in conscientia, nimirùm eam non obligare ad faciendum, vel omittendum actum, qui lege præscribitur: quamquam obliget transgredientem saltem ad pœnam in se exequendam aut sustinendam; aliàs posset dari justa contentio inter Superiorem, & subditum, cùm Superior vellet subditum punire, & subditus nollet acceptare pœnam, quia diceret, se non esse in conscientia obligatum ad eam sustinendam: ex quo quales absurditates, & inconvenientiæ sequi possint, nemo non videt. 202

§. II. *In Materia gravi potest obligare graviter, & leviter; in Materia omninò levi nonnisi leviter.*

I. LEx humana in materia gravi potest in conscientia obligare graviter seu sub peccato mortali, etiam seclulo contemptu, scandalo, vel consuetudine transgrediendi. Est communis, & certa Sententia apud *Herincx cit.* 159. Ratio est; I. Quia *Alexander VII.* damnavit sequentem in ordine 23. Propositionem; *frangens jejunium Ecclesiæ ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subjicere præcepto.* II. Quia *S. Paulus Rom.* 13. loquendo de Regibus, Principibus, & aliis Superioribus sæcularibus ait: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit; & qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt;* atqui damnatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale; ergo qui resistunt potestati, seu legibus à legitima potestate latis, peccant mortaliter, adeoque leges à legitima potestate humana sive Ecclesiastica, sive Civili conditæ possunt in conscientia obligare sub peccato mortali. III. Lex humana sive Ecclesiastica sive Civilis potest obligare in conscientia, sicut jam dictum, & est certum, ac tam verum, ut *Suarez lib. 3. de Legibus cap.* 21. censeat esse de fide, vel saltem fidei proximum: ergo etiam in materia gravi poterit obligare ad culpam mortalem: quòd clarè patet ex eo, ut rectè *Lezana* discutit *disp. 7. quæst.* 5. Quia plures Leges Canonicæ obligant sub excommunicatione majori, suspensione ab officio, beneficio &c. plures etiam Leges Civiles obligant ad pœnas mortis, triremium &c. Certum autem videtur, pœnas istas, cùm sint gravissimæ, nonnisi propter culpam mortalem incurri posse, alioquin essent injustæ, cùm pœnas delictis improportionatas imponerent: necesse est ergo dicere, eas obligare sub mortali, ob gravitatem pœnæ impositæ. Nec refert, quòd Legislator humanus nequeat infligere pœnam mortis æternæ, seu inferni: ergo neque sub ejus incursu quidquam præcipere, aut prohibere. Respondetur enim negando conseq. quia sufficit, quòd ipse à Deo habeat potestatem obligandi sub peccato mortali, & quod post hujus incursum Deus ipse possit, & velit infligere pœnam æternam: nec enim requiritur, ut ille, qui obligat sub aliqua pœna, hanc etiam queat infligere; siquidem oppositum constet in Principe inferiori, qui ex potestate sibi commissa potest ferre Legem sub pœna mortis temporalis, licèt potestas eam inferendi penes Principem Superiorem remaneat. 203

II. Lex humana potest in materia gravi etiam obligare leviter, seu sub peccato veniali. Ita Suarez, Layman, Mezger, Herincx cit. *n.* 163. & alii contra Vasquez, Mastrium, & alios. Ratio est effectus moralis nequit poni sine consensu voluntatis; sed obligatio Legis est effectus moralis: ergo non oritur sine consensu voluntatis, nimirùm Legislatoris: sed Legislator in materia gravi, cæteroquin 204

quin indifferenti (quæ propriè est materia Legis positivæ, ut contra distinguitur à naturali) volens leviter tantùm obligare, non habet consensum, ut oriatur obligatio gravis, imò, non vult graviter obligare: ergo nequit inde oriri obligatio gravis, *cùm actiones agentium non operentur ultra intentionem eorum*. Vel igitur oritur levis tantùm obligatio, vel nulla; non nulla quia Legislator obligare vult, & potest: ergo oritur levis tantùm obligatio. Quod ipsa praxis Religionum satis ostendit, quarum Regulæ, & statuta frequenter ad solùm peccatum veniale obligant in materia alioquin capaci gravis obligationis. Quæ quidem praxis est prudentissima; cùm enim eadem materia subinde prudenter proponatur sub consilio, aut etiam sub præcepto adstringente ad solam pœnam, eamque levem; cur similiter non posset proponi sub præcepto obligante ad culpam solùm venialem, quæ, & timoratas conscientias pungat, & tamen in gravis lapsus discrimen non adducat? Nec sufficit dicere, Legem humanam posse quidem in materia materialiter gravi obligare leviter, seu sub veniali, non verò in materia formaliter gravi, hoc est, tali, quam salus Reipublicæ, & Justitia Legalis omninò exigit, ut sub mortali præcipiatur. *Nam contra est*, quòd materia Legis humanæ positivæ ex sua natura, & intrinseca ratione non exigat præcipi, vel prohiberi; cùm non habeat intrinsecam convenientiam, vel disconvenientiam ad naturam rationalem; siquidem in hoc materia Legis naturalis discernitur à materia Legis positivæ, quòd illa habeat intrinsecam con- vel disconvenientiam ad naturam rationalem, & ideò ex sua natura exigat præcipi, vel prohiberi; unde etiam dicitur *præcepta, vel prohibita, quia bona, vel mala*: materia verò Legis positivæ, & vel maximè humanæ, non habet intrinsecam con- vel disconvenientiam ad naturam rationalem, & ideò ex sua natura non exigit præcipi, vel prohiberi; unde etiam dicitur *bona, vel mala quia præcepta, vel prohibita*. Deinde transeat etiam, quòd Legislator ex Justitia Legali subinde teneatur materiam de se indifferentem præcipere sub mortali ad conservandam reipublicæ salutem; quid si tamen vel ex inconsideratione, vel ex negligentia, vel etiam ex malitia illam omninò non præciperet; quis dicet, subditos ad eamdem teneri sub mortali? ergo etiam, si ex iisdem capitibus eam tantùm præciperet sub veniali; quis dicet, subditos ad eamdem teneri sub mortali? quia obligatio sub mortali in subditos non derivatur ex eò, quòd Legislator teneatur aliquid præcipere, vel prohibere sub mortali, sed ex eo, quòd actu præcipiat illud sub mortali. Denique Lex Materiam formaliter gravem præcipiens solùm sub veniali, non esset injusta, ac irrationabilis *ex parte objecti*, cùm melius sit materiam istam sub aliqua culpa saltem veniali, præcipi, quàm sub nulla, nec impediit, quin sub mortali adhuc possit præcipi; quamvis ex parte Legislatoris esset defectus, dum peccaret contra Justitiam Legalem; sicut suprà *sect. 1. quæst. 2. §. 3. num.* 24. diximus, quòd prava Intentio Legislatoris valorem Legis non destruat. Ex his etiam apparet discrimen, cur Lex naturalis in materia gravi non possit obligare leviter, & tamen Lex humana hoc possit; disparitas enim hæc est, quod obligatio Legis naturalis sequatur exigentiam materiæ subjectæ, quæ intrinsecè est talis, ut de se, si sit gravis, semper graviter naturæ rationali, & consequenter Legi naturali repugnet. Oppositum evenit in materia indifferenti, qualis est materia Legis humanæ, cujus obligatio contingenter pendet à libera voluntate humani Legislatoris, qui proinde potest attendere, vel non attendere gravitatem materiæ, atque adeò imponere obligationem gravem vel levem vel omninò nullam.

205. III. In Materia, quæ omnibus spectatis est absolutè levis, nequit Lex humana obligare sub mortali, quantumvis id declaret. Ita *omnes Doctores apud Herincx cit. num.* 164. Ratio est: quia obligatio nequit excedere capacitatem materiæ; atqui materia levis non est capax obligationis gravis, hoc ipso, quòd aut honestati, aut fini à Legislatore intento, graviter non repugnare supponatur: ergo. Deinde Lex esset injusta, quæ gravem obligationem, & pœnam æternam imponeret levi materiæ sicut illa, quæ ob levem culpam infligeret gravem pœnam. Accedit, quòd, nec ipsa Lex naturæ, quæ tamen obligat juxta capacitatem materiæ, in levi materia possit graviter obligare.

206. Dixi: *In materia, quæ omnibus spectatis est absolutè levis*; Quia sæpè materia in se levis efficitur gravis, eo quòd multum conducat ad finem notabilem; adeòque potest in illam induci gravis obligatio. Ex qua habitudine facilè potest res levis fieri gravis in Religionibus, in quibus Leges referuntur ad finem valdè sublimem. Sic potest graviter prohiberi ingressus in aliquam domum, quatenùs multùm potest juvare ad Religiosam castitatem servandam, vel suspiciones, ac obloquia hominum vitanda. Hinc etiam aliqui deducunt, posse Duces Belli afficere extremo supplicio milites ob furtum rei levis, quatenùs hoc multùm conducit ad disciplinam militarem servandam: Item ne exercitus destituatur necessariis, dum Rustici passim aufugiunt. Idem dici potest de esu pomi in se levi, graviter tamen prohibito primis parentibus in recognitionem debitæ obedientiæ, volente Deo id sibi velut tributum humanæ ad Deum subjectionis præstari. Ex his etiam patet discrimen, cur Lex humana in materia omninò levi nequeat imponere obligationem gravem; & tamen in materia gravi possit imponere obligationem levem; disparitas enim est, quòd materia omninò levis sit incapax obligationis gravis: at materia gravis humanæ Legis sit capax obligationis sive gravis, sive levis: cujus proinde obligationis quantitas, & mensura desumenda est à voluntate Legislatoris, qui, vel potest explere capacitatem materiæ, imponendo obligationem gravem, vel non explere imponendo solùm obligationem levem; prout viderit expedire.

IV. Ex his rectè apud *la Croix lib. 1. de Legibus n. 667.* concludit Diana *part. 5. tract. 5. resol.* 50. contra *Fagundez*, rem levem non posse voveri sub mortali; & R. 51. contra Joannem Sanch. rem levem non posse pro pœnitentia imponi sub mortali; consequenter R. 48. dicit, si quid absolutè leve, videatur ab homine imponi sub mortali, esse quidem obligationem, sed tantùm sub veniali. 207

§. III. Lex humana tunc obligat graviter, seu sub peccato mortali, quando Legislator id expressè, vel æquivalenter declarat.

ITa *communissima*, & patet, quia tunc adest, & potestas obligandi sub mortali, cùm supponatur adesse materia gravis; ac etiam voluntas graviter obligandi sufficienter à Legislatore intimata. Declarat porrò hanc suam voluntatem Legislator. 208.

I. Quando expressè dicit: *sub reatu peccati mortalis*, vel quando in sua Lege addit hæc verba: *sub interminatione divini Judicii, sub pœna maledictionis æternæ, sub indignatione Dei, & SS. Apostolorum Petri, & Pauli, in virtute Sanctæ obedientiæ &c.* ut communiter tradunt Doctores, ipsaque verborum terribilium energia satis ostendit. Cujusmodi formulæ sæpè ponuntur in constitutionibus Pontificiis. 209.

II. Appositio gravis pœnæ spiritualis declarat intentionem Legislatoris obligandi sub mortali. Talis pœna omnium sensu est excommunicatio major, degradatio, depositio, privatio omnium Beneficiorum, officiorum inhabilitas per modum pœnæ, privatio Ecclesiasticæ sepulturæ: quibus etiam meritò annumeratur suspensio, & interdictum, & irregularitas, quando infligitur in pœnam delicti. Ita *Herincx cit. n.* 166. Item appositio gravis pœnæ merè temporalis, est signum gravis obligationis: prout de pœna mortis, & mutilationis tradunt Doctores communiter. De pœna autem infamis flagellationis, perpetui, vel gravis, vel diurni carceris, aut exilii, inhabilitatis ad publica officia, infamiæ, servitutis, confiscationis omnium bonorum, vel valdè notabilium, censent idem Doctores passim: pœna enim debet proportionari delicto; adeoque gravis pœna præsupponit gravem culpam: qualis sola est illa, quæ est peccatum mortale. *Herincx cit. num.* 167. 210.

III. Gravis obligatio dignoscitur ex consuetudine, quando communis usus Legem ita recipit; cùm consuetudo sit optima Legum interpres, imò ipsamet vim Legis obtinere possit. Quare id etiam verum est de consuetudine particulari, adeò, ut si in aliqua Provincia, vel Diœcesi Lex recepta sit sub mortali, ibi sub mortali obliget, etiamsi alibi non ita obliget. 211.

Ex quibus signis non solùm intentio Legislatoris graviter obligandi, sed etiam ipsius materiæ, & finis gravitas colligitur; cùm (nisi contrarium constet) nequaquam præsumendum sit, Legislatorem iniquè, seu imprudenter velle graviter obligare in levi materia, hinc cognita graviter obligandi voluntate, præsumendum quoque est de materiæ capacitate. Itaque

IV. Supposita aliunde sufficienti gravitate materiæ, per se loquendo ad gravitatem obligationis sufficit, quòd Legislator simpliciter aliquid præcipiat, vel prohibeat fieri: etsi enim in actu signato non dicat, se velle obligare sub mortali, id tamen dicit in actu exercito, cùm vi præcepti exerat se in materiam juxta ejusdem finis capacitatem, quando aliunde non restringitur. Hinc verba præceptiva: qualia sunt: *Præcipio, Impero, Jubeo, Mando*: aut verba inhibitoria: qualia sunt: *Prohibeo, Inhibeo, Veto, Interdico*; ex vi verborum sunt sufficiens signum gravis obligationis, ut tradunt Doctores communiter, & declaratur in *Clement. exivi, de verb. signific.* quæ etsi in particulari agat *de Regula Sancti Francisci*, habet tamen hac in parte vim juris communis, cui est inserta. Idem tradunt Doctores post *Clement. cit.* de verbis præcepto æquipollentibus v. g. *omnes obligentur, teneantur, nemini liceat, nemo possit &c.* quæ omnia necessitatem important, utique non 212.

phy-

physicam, sed moralem. De verbo *Debeo* communior quoque sententia docet, importare non solùm debitum honestatis, & convenientiam rei sed etiam necessitatem imperii. Secùs est de verbo *oportet*, ut rectè *Castro*, *Sanchez*, & alii notant contra *Toletum & alios*. De verbis imperativi modi v. gr. *facite*, *cavete*, *nemo audeat*, *&c.* censet idem *Castro*, *Cajetanus*, & alii, per se non sufficienter denotare rigorosum præceptum, eò quòd etiam Concilia Evangelica similibus verbis ferantur: quamvis interdum ex circumstantiis, sive attenta materia, & usu sufficiant, ut declaratur in *Clem. cit.* postquam ibidem præmissum esset, quòd *Fratres non ad omnium, quæ sub verbis imperativi modi ponuntur in Regula, sicut ad præceptorum seu præceptis æquipollentium observantiam teneantur*. Nonnulli tamen censent, ejusmodi verba absolutè prolata importare obligationem, sed tantùm sub veniali. Alii censent in Decretis Conciliorum, & Pontificum ferè semper accipienda pro simpliciter præceptivis, arguentes exemplo *Concilii Trid. sess. 13. c. 7.* imponentis præceptum his verbis: *Quamprimum confiteatur*. Ubi tamen ex materia, contextu, & sensu communi satis constat, ferri rigorosum præceptum: prout & satis constat per similia verba ferri strictum præceptum in Decreto *Clementis VIII.* de casuum reservatione; ubi etiam in fine subjungitur verbum strictè præceptivum.

213 Verba communia, & indifferentia præcepto, & exhortationi (qualia sunt: *volumus*, *decernimus*, *ordinamus*, *statuimus*, *sancimus &c.*) per se loquendo non sufficiunt ad præceptum, nisi ex circumstantiis, aut verbis adjunctis restringantur ad rigorosum præceptum, v. g. si Lex dicat: *Statuimus in virtute obedientiæ, sub pœna excommunicationis, &c.* Quotiescunque autem verba sunt dubia: idem est, undecunque simile dubium oriatur: ex quibus vir prudens attentis circumstantiis nequeat judicare, an in Lege sint signa sufficientia voluntatis obligativæ Legislatoris, judicandum est pro non obligatione: & quoties dubitatur de obligatione, gravisne an levis sit, judicandum est esse levem, quia *in obscuris minimum est sequendum*. *Reg. 30. Juris in 6.* & in culpis, uti *in pœnis benignior est interpretatio facienda Reg. 49. ibid.* præsertim cùm illo casu melior sit conditio subditi, qui respectu obligationis possidet suam libertatem: qua proinde in dubio non est privandus. Ita cum communi *P. Herincx cit. n. 170.*

§. IV. Lex humana non obligat cùm periculum mortis aut alterius gravis damni, vel mali, nisi quando Legis observatio est moraliter necessaria ad bonum publicum conservandum &c.

214 I. QUando Legis humanæ observatio est moraliter necessaria ad bonum publicum conservandum, potest obligare etiam cum aperto vitæ discrimine. Ita communiter Doctores, *Sotus*, *Valentia*, *Suarez*, *Vasquez*, *Layman*, *Beccanus*, *Aversa*, *Lezana*, *Amicus*, *Vulpes*, *Mastrius cit. quæst. 5. art. 2. n. 147. Herincx cit. quæst. 13. n. 174. & alii*. Ratio est: quia in illo casu non deest justa Ratio sic obligandi; & in Legislatore non videtur deesse potestas; cùm enim conservatio boni communis planè sit præferenda bono vitæ privati, omninò dicendum est, Superiorem, cui ex officio id incumbit, posse subditos obligare, ut non obstante vitæ periculo studeant per observationem Legis conservare bonum commune maximi momenti, quod censeretur alioquin graviter periclitari. Et hinc communiter admittitur, militem teneri tempore periculoso permanere in statione, cum aperto mortis periculo. Item Pastor, cui id fuerit ab Episcopo præceptum, tenetur tempore pestis in loco permanere ad confessiones etiam infectorum audiendas. Nec in his casibus censetur, homo se occidere, sed vitam non conservare, quòd variis casibus est licitum etiam citra præceptum.

215 II. Quando violatio Legis humanæ cederet in contemptum fidei, aut Ecclesiasticæ Legis, seu potestatis, est Lex servanda etiam cum periculo vitæ ut si quis ab hæreticis captus, urgeatur ad comedendum carnes tempore Quadragesimæ in contemptum Ecclesiasticæ Legis, v. gr. si alius sic minaretur illi mortem, nisi carnes comedat; potiùs ei moriendum foret, quàm voluntati alterius satisfacere. *Communis DD. cit.* Ratio est: quia in illis circumstantiis comedere carnes est servire scelestæ petentium intentioni, ipsamque exequi, atque ita censeretur talis contemnere Ecclesiæ potestatem; quod nullo modo licet, cùm hoc sit intrinsecè malum.

216 III. Extra hujusmodi casus Lex humana non obligat cum periculo mortis, aut alterius gravis mali. *Ita Auctores cit.* Ratio est: 1. Quia quando non urget necessitas boni communis, nec sequitur contemptus fidei, aut Ecclesiasticæ Legis, Lex tam severa meritò judicari posset superare humanam fragilitatem, ac proinde non obligare. 2. Quia ipsæmet leges Dei sæpè, non obligant cum tanto discrimine, ut de præceptis veteris Testamenti ostensum est suprà Sectione 2. n. 86. & de Legibus novi Testamenti constat ex præcepto integrè confitendi, cujus obligatio cessat ob similia pericula: ergo multò minùs sic obligat Lex humana. 3. Ex communi consuetudine, & consensu Doctorum, ex quo constat, multas Leges censeri non obligare, quando est periculum etiam minoris mali, ut patet in Lege jejunii, item Lege de audiendo Sacro, à quarum observatione, prudentum Judicio, excusamur pluribus casibus. Vide de hoc *P. Patritium Sporer tract. 1. Proœm. cap. 2. sect. 4. Subsectione 3. n. 52.* Ex his.

217 IV. Sequitur, non esse audiendum *Cajetanum*, qui apud *Herincx cit. n. 177.* contra torrentem Doctorum refertur docuisse, quòd non licèt unquam transgredi Legem humanam etiam metu mortis, sicut non licet ullo metu peccare. Nam transgressio Legis in illo casu non est formalis seu peccaminosa, imò nec materialis (qualis est, dum quis transgreditur Legem excusatus à culpa formali, ratione v. g. ignorantiæ) cùm reverà Lex juxta mentem Legislatoris istum casum non comprehendat.

Quæstio Incidentalis.

Quando & quomodo peccet, qui se reddit impotentem, vel ponit impedimentum, vel quærit exemptionem à Lege?

218 HAnc Quæstionem omnes dicunt esse difficillimam in praxi, & de ea fusè agit *P. Gobat in suo Quinario tract. 5. cap. 10. & 27.* Ex quo, & aliis aliqua referam. Itaque

219 I. Qui ad Legem observandam obligatur, hoc ipso obligatur ad procuranda media ordinaria, & ex natura rei proximè necessaria ad observationem Legis, alioquin frustrà voluisset Legislator obligare, unde qui tenetur jejunare, & hoc non potest, nisi manè aliquid sumendo, ad hoc tenetur, ut sic jejunet. Ita *Pasqualigus*, *Diana*, *Joannes Sanchez apud la Croix lib. 1. n. 782.* Hinc etiam peccat contra Legem, qui obligatus Lege, aut saltem tunc, quando Lex urget, ponit impedimentum per se impediens. Ratio est: quia Lex præcipit media per se necessaria: ergo etiam sublationem impedimentorum per se, & proximè impedientium. Unde Titius peccat contra Legem de recitandis horis Canonicis, si abjiciat Breviarium aut conspicilia, sine quibus eas recitare non potest: non tenetur tamen per medicinam etiam facilè parabilem se collocare in eo statu, in quo ipsum talis Lex obliget; unde si ægrotet Titius, non tenetur sibi procurare valetudinem, ut possit recitare horas Canonicas, aut aliud præceptum humanum implere; tenetur tamen sibi procurare valetudinem, si urgeat Lex charitatis in extrema necessitate spirituali proximi: *Ita la Croix cit. n. 783.*

220 II. Licitum est dedita opera aliquid facere, ut quis totaliter desinat Legi esse subjectus. Ratio est: quia *ut Dicastillus de Pœnit. disp. 9. n. 6. 97.* rectè advertit, nemo tenetur perseverare in eo statu in quo Lege obligatur: Hinc deducit cum *Bonacina*, illum non peccare, qui per media de se licita, conatur se transferre in eum statum, locum, conditionem, ubi aliqua Lex desinat eum obligare in actu primo, & secundo, ideoque non esse damnandum peccati eum, qui è loco ubi est jejunium, iret ad locum, ubi non est jejunium, eò quòd nemo teneatur manere in loco, ubi est jejunium. De hoc vide plura infra quæstione sequenti, *num. 248.*

221 III. Ipso die, quo adest obligatio non licet illi, qui pergit obligari Lege, absque rationabili causa ponere impedimentum, quominùs eam observet. Ratio est: Quia Legislator, etiam humanus, potest obligare ad non ponendum tale impedimentum; praxis autem utriusque fori habet, quòd mens Legislatoris sit obligare ad tollendum ipsa die impedimentum ab eo, qui perget obligari Lege. Hinc etiam peccas, si una aut altera hora ante mediam noctem diei festi exeas venaturus, prævidens, te ideò non auditurum Sacrum. Ratio est: quia tunc censetur moraliter adesse festum, & urgere præceptum. Ita *Tamburinus lib. 4. in Decalog. cap. 2. §. 2.* Et idem est de aliis similibus casibus. Attamen pleræque Leges humanæ secundùm usum & interpretationem communem non obligant, ne quis impedimenta apponat aliquot diebus, antequam urgeant. Ita *Suarez*, *Beccanus*, *Salas*, *Castro-Palaus*, *Dicastillus apud La Croix cit. n. 792.* Sic non peccat specialiter, qui per potum causat sibi ægritudinem, ob quam prævidet se fore impotentem post aliquot dies ad sacrum audiendum, ad legendas horas, ad jejunandum, ad communionem Paschalem: Item qui potans prævidet suo morbo alios cras privandos Missa, secundùm *Suarez*, *Becanum*, *Bonacinam*, & *Dicastillum* non peccat contra præceptum de Missa. Item Auctores modo citati docent, si absit intentio defraudandi Legem,

gem, non peccare eum, qui per actionem ex se non illicitam reddit se pridie impotentem ad Legem aliquam humanam observandam, adeòque non peccare, qui die Sabbati iter ingreditur prævideus se eras non posse audire sacrum, imò nec qui ad venationem exit: uti pluribus docet *Gobat in expert. tract. 5. n. 453. & Moya n. 15.* nisi exiret circa decimam vel undecimam horam noctis. Quòd si impotentia illa pridie causetur per actionem ex se malam, v. gr. ebrietatem, *Bonacina*, dicit, non ideò peccare contra Legem humanam, cujus observationi ponitur impedimentum, quia non constat Legibus humanis intendi talem obligationem, uti constat intendi Legibus naturalibus.

222 IV. Excommunicatus peccat contra præceptum de Confessione, & Communione annua, si non petat absolutionem, ita ut possit illis præceptis satisfacere. Ita *Suarez*, *Layman*, *Bonacina*, *Fagundez*, *Diana*, *& alii apud la Croix cit. num.* 794. Si tamen non petat, non peccat contra præceptum de Missa audienda, uti iidem docent cum *Navarro*, *Avila*, *Illsung*, *num.* 38. *Castro-Palao de censur. disput.* 1. *punct.* 9. *num.* 3. Quia Ecclesia noluit hoc præcepto excommunicatum comprehendi, sed excludi, solosque dispositos obligat ad audiendum, non autem ut se disponant. Vide *Dicastillum de Missa tom.* 5. *disput.* 5. *dub.* 10. *§.* 2. Quòd si tamen eo fine non peteret ut non teneatur Missam audire, putat *Avila*, eum peccare contra præceptum de Missa. Imò Gobat suprà citat. *in Quinario cap.* 27. *num.* 95. putat absolutè teneri ad procurandam absolutionem & tollendum impedimentum, alioquin peccare contra præceptum de Missa: non tenetur tamen quis sibi procurare valetudinem, aut liberationem è carcere, ut habet communior sententia cum *Suarez*, *Bonacina*, *Fagundez*, & aliis, pro quo disparitatem dat *Gobat*, quia qui excommunicatur, peccavit contra Ecclesiam, & illi est contumax; sed qui ægrotat, vel carcere tenetur, per hoc non peccavit contra Ecclesiam, nec illi contumax est: ergo Ecclesia respectu hujus meritò est indulgentior, & non adstringit præceptis illis.

223. Ex hactenùs dictis constat, & rectè notat *Illsung*, in hac quæstione non posse dari generalem Regulam, sed attendendam esse mentem Legislatorum, & finem Legum, quæ quandoque faciliùs, quandoque difficiliùs patiuntur apponi impedimentum, quod discere oportebit ex usu Proborum, & judicio Prudentum: sic Lex jejunii permittit assumi laborem honestum, cum quo jejunare non poteris; non item Lex Missæ, vel horarum. Item præcepta naturalia obligant, ne quis impedimentum eorum observationi apponat, etiam aliquot diebus, antequam incipiant obligare. Item titulus Justitiæ rigidior est, quàm obedientiæ, vel Religionis, uti advertit *Moya tom. 1. tit. 6. disp. 5. quæst. 1. n. 16.* unde peccant Pastores, officiales, famuli &c. qui per intemperantiam causant sibi infirmitatem, scientes ideò se, etiam modò post octo dies fore impotentes muneribus obeundis, ad quæ ex Justitia tenentur. *Sanchez*, *Pasqualigus* & alii. Excipit *Gobat cit. cap.* 10. *num.* 24. nisi per alium æquè utiliter suppleri possit, quod tamen non admittit *Pasqualigus*. Item secundùm *Suarez* peccant Æditui, Sartores, Sutores, Pistores, qui die Sabbati, cùm possint, non procurant munditiem templi, vestes, calceos, panem, die Dominico, aut die Lunæ manè necessarium, nam in his usus & persuasio communis habet, debere præveniri, ne per illa servilia opera violetur dies festivus.

QUÆSTIO IV.

De subjecto legis humanæ.

SUMMARIUM.

225 *Vis legis alia est directiva, alia coactiva.*
226 *Legislator humanus tenetur ad proprias leges, in quibus continetur jus naturale vel Divinum.*
227 *In statu Aristocratico & Democratico legislator tenetur suis legibus.*
228 *Legislator humanus Monarchicus non tenetur suis legibus quoad vim coactivam, neque quoad vim directivam directè, sed tantum indirectè.*
229 *Quomodo & qualiter peccet legislator non observando suas leges?*
230 *Quotuplex sit immunitas Ecclesiastica?*
231 *Clerici & Regulares non obligantur legibus civilibus, specificè de ipsis disponentibus.*
232 *Benè verò aliis generaliter aliquid statuentibus, sed tantùm quo ad vim directivam indirectè.*
233 *Declaratur exemplis.*
234 *Regulares exempti non obligantur legibus Episcoporum.*
235 *Exceptis quibusdam casibus specificatis.*
236 *Infideles alii sunt baptizati, alii non sunt baptizati.*
237 *Infideles baptizati, seu Heretici tenentur legibus Ecclesiasticis, non vero non baptizati.*
238 *Infantes, seu pueri nondum septennes non tenentur legibus humanis, uti nec perpetuò amentes.*
239 *Tenentur tamen legibus naturalibus.*
240 *Pueri septennes ligantur legibus Ecclesiæ, quarum materia eorum ætati est conveniens.*
241 *Impuberes possunt incurrere aliquas censuras, non tamen omnes.*
242 *Amentes non perpetui, sicut & ebrii ligantur legibus humanis.*
243 *Qualiter Peregrini à Vagis different?*
244 *Peregrinus extra suum territorium non tenetur legibus sui territorii specialibus.*
245 *Si tamen sit extra suum territorium tam physicè, quàm moraliter.*
246 *Quid dicendum, si sit in loco exempto?*
247 *An teneatur legibus communibus, si hæ non vigeant in alieno territorio?*
248 *Si subditus exeat à suo territorio, ideò, ne teneatur legibus specialibus sui territorii, quid dicendum?*
249 & 250 *Excipiuntur duo casus.*
251 252 253 *Resolvuntur aliqui casus.*
254 *Peregrinus exiens è suo territorio, & in alieno nactus domicilium, vel quasi domicilium adstringitur ejus legibus.*
255 & 256 *Et adhuc in aliquibus aliis casibus.*
257 *Extra istos casus peregrinus non tenetur legibus specialibus loci, quem transit.*
258 *Idem dicendum de Vagis.*

ASSERTIO IV.

Legislator tenetur suis legibus quoad vim directivam indirectè tantùm; sicut & personæ Ecclesiasticæ quoad vim directivam indirectè tantum. subjiciuntur legibus Civilibus eorum statui non repugnantibus: Regulares exempti non obligantur legibus Episcopalibus etiam quoad vim directivam, nisi in quibusdam casibus in Jure specialiter expressis: Infideles non baptizati non ligantur legibus Ecclesiasticis, benè tamen Hæretici, nec infantes, nec amentes ligantur legibus humanis: Subditus tam physicè, quàm moraliter existens extra suum territorium non tenetur legibus specialibus sui territorii; Peregrini, exceptis quibusdam casibus, per se loquendo, legibus particularibus loci, per quem transeunt, non obligantur; idem dicendum de Vagis. Est communissima Theologorum & Canonistarum apud Auctores citandos. 224

§. I. Legislator.

NOtandum: *Subjectum* Legis esse subditos, quibus præscribitur, & qui habent usum rationis, ut notat *Suarez lib. 3. de legibus, cap. 31. num. 4.* Sed quinam sint ejusmodi subditi pro diversitate Legum; ampla est quæstio, quæ movetur de diversis hominum generibus, de Legislatore respectu suarum Legum; de personis Ecclesiasticis respectu Legum Civilium; de infidelibus respectu Legum Ecclesiasticarum; de peregrinis & vagabundis, de pueris & amentibus. Insuper notanda est duplex vis, & efficacia Legum, nimirùm *directiva*, & *coactiva*. Directiva est, quæ obligat ad solam culpam in conscientia incurrendam: Coactiva est, quæ etiam obligat ad pœnam; & si obliget ad pœnam ipso facto ante Judicis sententiam incurrendam, dicitur vis *coactiva interna*; sin verò obliget ad pœnam inferendam per sententiam, appellatur vis *coactiva externa*. Porrò vis directiva alia dicitur *directa*, alia *indirecta*. Prior exercetur, si causa obligandi sit ipsa Lex, & voluntas Legislatoris: posterior, si Lex; & voluntas Legislatoris sit tantùm occasio, ut obligatio aliunde resultet: sic subditi directè obligantur Lege territorii; quia ipsa voluntas Legislatoris, utpotè cujus jurisdictioni subsunt, talem obligationem in illis causat: è contra non subditi, jurantes tamen se servaturos leges territorii, obligantur indirectè, quia leges sunt illis tantùm occasio, ut ligentur juramento. Hoc prænotato, 225

I. Certum est, Legislatorem humanum simpliciter obligari illis legibus, quæ continent Jus Divinum sive naturale, sive positivum: quia hæc jura, cùm procedant ab Auctore Deo, sunt supra Legislatorem humanum, quamvis ab eo populo proposita & declarata. Unde, quin suo contractui vel pacto stare debeat, non eximitur per plenitudinem potestatis suæ propter consensum præstitum, qui jure naturæ servandus est, *leg. 1. ff. de pactis*. Præterea certum est: quòd, si lex contineat materiam subditis propriam, cujus observatio dedecet dignitatem, & statum Legislatoris, hic nullatenùs sua lege stringatur. Undelicèt 226

lex

lex præcipiut, ut solvantur tributa, legislator illa solvere non tenetur. Neque obligantur incedere sine gladio, aut veste holoserica, quando lex prohibet, ne quis gladium, aut vestem holosericam portet.

227 II. Si Legislator sit ipsa communitas, v. g. capitulum generale, legibus à tali latis singula ejus membra, ac proinde etiam, qui legem condiderunt, obligantur, & ad observantiam compelli possunt, ut colligitur ex *cap. cùm omnes, de constitutionibus*. Ex quo sequitur, quòd Generalis nostri Ordinis v. g. obligantur statutis, in Generali Capitulo editis; & Episcopus, editis in Synodo Provinciali aut Nationali; idque non solùm quoad vim directivam, sed etiam coactivam: siquidem ille tota Religione, & iste tota Synodo simul sumpta inferior est. Idem dicendum de Optimatibus in statu Aristocratico, & populo in statu Democratico: quia quilibet ex Optimatibus, & popularibus est verus subditus respectu totius cœtus; tum Optimatum in statu Aristocratico, tum populi in statu Democratico. Itaque tota quæstio devolvitur ad Legislatorem humanum Monarchicum respectu suarum legum quà talium, seu quatenùs ejus sunt, quarum materia communis est, & ipsum æquè, ac populum decet. Pro qua decidenda asserimus.

228 III. Legislator humanus sive Ecclesiasticus, sive Civilis non tenetur suis legibus, quoad vim coactivam; neque quoad vim directivam directè, sed tantùm indirectè. Ita cum communi Theologorum, & Canonistarum *D. Thomas 1. 2. quæst. 96. art. 2. Mastrius Theolog. Moral. disput. 2. quæst. 4. art. 4. Herincx, Frassen, Reiffenstuel in suo Jure Canonico in 1. Decret. tit. 2. nu. 268. Navarrus, Fagnanus, Pirrhing, Engel*, & alii. Ratio primi est: quia *leg. penult. ff. de receptis arbitris*, dicitur: *neque autem imperare sibi, neque se prohibere quisquam potest*; & consequenter in Legislatore deficit potestas seipsum obligandi vi coactiva; cùm superiorem, veluti Princeps Supremus, non recognoscat; à se ipso autem nemo propriè cogatur, neque sibi quis imperare valeat: ergo Legislator non tenetur suis legibus quoad vim coactivam, sed ab eis, quantum ad obligationem pœnæ subeundæ, solutus est juxta illud *leg. Princeps 30. ff. de legibus*, ibi: *Princeps legibus solutus est*. Ratio secundi est: quia omnis obligatio directa etiam directiva supponit in imponente superioritatem, & in faciente subjectionem: ergo cùm Legislator respectu sui ipsius non sit superior, nec subditus, suis legibus non tenebitur directè etiam quoad vim directivam. Ratio tertii est: quia Legislatorem humanum teneri suis legibus quoad vim directivam indirectè, nihil aliud est, quàm ipsum directè obligari à lege naturali, ad se conformandum suis subditis in observantia suarum legum, ex suppositione, quòd illas tulerit; sed ita obligatur: ergo &c. Minor probatur: nam lex naturalis obligat Legislatorem ad procurationem boni communis: atqui procuratio boni communis maximè dependet à bono exemplo Principis, dum is docet idem exemplo, quod prædicat verbo; & à conformitate omnium membrorum: nam ut habet *S. Augustinus lib. 3. Confess. cap. 8. Turpis est omnis pars, suo universo non congruens*: ergo ex suppositione, quòd suas leges tulerit, à lege naturali ad earum observantiam adstringitur. Ex his

229 IV. Sequitur I. Papam exemptum esse ab omnibus pœnis Canonicis Jure humano introductis; uti & Episcopum à pœnis per se, suosque antecessores constitutis: quia hujusmodi pœnæ proficiscuntur à vi coactiva legum Pontificiarum, & Episcopalium, quibus, ut sic consideratis, Pontifex, & Episcopus non adstringuntur. II. Si legislator non observet suas leges, & tamen harum observantia sit graviter necessaria ad finem directè quæsitum à lege naturali, tunc utique, & ipse graviter peccat; quod patet, quando ex eo, quòd non observet suas leges, sequitur perturbatio, scandalum, aut aliud grave inconveniens in communitate. Item quando contingit injustitia, v. g. dum merces suas majori pretio vendit, quàm quod per legem taxativam à se statutum est &c. Si verò legislator non observet suas leges, & harum ab ipso observantia non sit graviter necessaria ad finem directè quæsitum à lege naturali; videtur eum graviter non peccare, esto graviter peccent subditi, si eas non observent. Ratio disparitatis est: quia legislator ad materiam præceptam obstringitur alio Jure, & fine, quàm subditi. Sic lex v. g. jejunii subditos obligat propter temperantiam: Jus autem naturale obstringens legislatorem ad eamdem legem servandam, intendit Principis conformitatem cum subditis: ad quem finem non videtur graviter necessarium, ut legislator in quovis omninò actu se subditis conformet: consequenter ex hoc præcisè non arguetur in legislatore Juris naturalis transgressio gravis, quòd transgressio legis positivæ in subditis sit gravis, cùm graviter necessarium ad finem Juris positivi, possit esse solùm leviter necessarium, ad finem Juris naturalis. Sic ad justas, & validas nuptias Jure positivo, graviter necessaria est absentia impedimenti nascentis ex jure solùm positivo; jure autem naturali, nullatenùs. *P. Krimer n. 555.*

§. II. Clerici, & Regulares.

230 I*Mmunitas Ecclesiastica* (per quam intelligitur jus, vi cujus Ecclesiæ, personæ Ecclesiasticæ, ac earum bona eximuntur à præstandis oneribus, vel etiam subeundis officiis sæcolaribus, & subjectione, relatè ad Superiorem laicum) est triplex; nempè *Localis*, quæ Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis; *Realis*, quæ rebus, seu bonis ad Ecclesiam, vel Clericos pertinentibus; & *Personalis*, quæ ipsis personis Ecclesiasticis concessa est. Hoc prænotato, dicimus.

231 I. Clerici, & Regulares nullatenùs obstringuntur legibus civilibus, quæ de personis, locis, & rebus Ecclesiasticis, specificè, hoc est, expressè, vel nominatim disponunt, sive præcipiendo, sive prohibendo: similes enim leges, etiam quando Clericorum, & Regularium commodum, vel favorem non purum continent, omninò sunt irritæ per *cap. Ecclesia, de Constitut.* Ita *Krimer n. 620. & 627. Reiffenstuel cit. num. 290. Mastrius, Herincx, Abbas Panormit. Menochius, summa Angelica*, & communis aliorum. Multo minùs ligantur legibus civilibus versantibus circa materiam, & objectum, statum Ecclesiasticum, ac Religiosum dedecens, eorumve Privilegiis adversum. Ratio est: quia talibus legibus resistit, & jus Divinum & Canonicum, quod Ecclesiasticum, & Regularem statum supra Laicalem evexit, ut patet ex cit. *cap. Ecclesia*, &c. *de constit.* ibi: *Nos attendentes, quòd Laicis (etiam Religiosis) super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis, nulla sit attributa facultas quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi; à quibus, si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum*; siquidem lex lata sine jurisdictione, seu erga non subditum, vim obligandi non habet: atqui Ecclesiæ, ac personæ Ecclesiasticæ, earumque res sunt exemptæ à jurisdictione sæculari, ut patet ex immunitate Ecclesiastica talibus competente: ergo

232 II. Si verò leges civiles expressè non disponant de Ecclesiis, personis Ecclesiasticis, eorumque bonis, sed ob publicam utilitatem, seu necessitatem generaliter quidpiam statuant v. gr. quæ justa rerum venalium pretia taxant; vel quæ prohibent noctu arma ferri, merces à provincia extrahi, vel quæ præscribunt formam contractibus, &c. Neque contineant aliquid Ecclesiasticæ, aut Religiosæ libertati, immunitati, statui, ac Privilegiis contrarium aut dedecens, tunc ejusmodi legibus Clerici, & Regulares directè non ligantur, sive quoad vim coactivam, sive quoad directivam, sed tantùm quoad vim directivam indirectè. Ita *Reiffenstuel cit. n. 301. Mastrius cit. quæst. 4. art. 4. Herincx citat. quæst. 11. Schmalzgruber §. 6. nu. 37. Suarez, Krimer, Bellarminus, Pirrhing, &c.* & est communis Theologorum, & Juristarum contra Navarrum, & alios. Ratio primi est: Quia nemo potest directè, sive quoad vim coactivam, sive directivam, ligari legibus alicujus legislatoris, nisi subsit ejus jurisdictioni, & potestati, quoad illam materiam, circa quam leges versantur; atqui Clerici, & Regulares nulli Jurisdictioni, & potestati legislatoris Civilis subditi sunt quoad personas suas, Ecclesias, ac harum, & sua etiam bona: ergo illius Legibus directè ligari non possunt sive quoad vim coactivam, sive directivam. Minor constat ex citat. *cap. Ecclesia, de constit.* ubi dicitur, quòd *Laicis super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi &c.* Ratio secundi est: quia Clerici, Regulares, sunt veri cives, & membra Reipublicæ, cùm, & ipsi indigeant communitate civili ad hujus vitæ conservationem: ergo tenentur concurrere ad conservandam communem Reipublicæ felicitatem; nam juxta Regulam Juris 55. *in 6. qui sentit commodum, sentire debet & onus*. Sed hoc fieri nequit, nisi & ipsi se accomodent aliis Reipublicæ membris in observandis legibus totam communitatem concernentibus: ergo isti obligantur, non quidem quoad vim coactivam, & directivam directè; ut proximè ostensum: sed quoad vim directivam indirectè, sicut suprà diximus Legislatorem teneri suis legibus, nimirùm, partim ex æquitate naturali dictante, quòd pars non debeat discordare à toto; nam *turpis est omnis pars suo universo non congruens*, ut dicitur *Canon. quæ contra, dist. 8.* Partim ex Jure tum naturali, tum Divino, & vitando scandalo proximi; facilè enim scandalizarentur sæculares subditi, atque à debita hujusmodi legum observantia retrahuntur, quando Personas Ecclesiasticas perfectiorem statum profitentes, & cæteros ad justam legum observantiam alioquin exhortantes, palàm,

palam, ac liberè vident contra tales leges operari. Partim etiam dicta obligatio provenit ex authoritate S. Matris Ecclesiæ, ejusmodi leges pro bono publico approbantis, seu recipientis, *Can. si in adjutorium, dist.* 10. *& cap.* 1. *&* 2. *de novi operis nuntiat.*

233 Hinc si statutum, vel edictum sæculare taxet justum pretium frumenti, vini, cæterarumque rerum ad vitam necessariarum, etiam Clerici, & Regulares indirectè quoad vim directivam tenentur tali statuto, seu edicto sæculari, ita ut mortaliter peccent, teneanturque ad restitutionem, si notabiliter majori pretio res illas vendant. *Sperellus apud Reiffenstuel cit.* citans alios. Ratio est: quia jure naturali, ac Divino præcipitur, ne quis ultra justum pretium vendat, justum autem pretium censetur illud, quod publica authoritate taxatum est: ergo. Similiter, quando tempore inopiæ, ac publicæ caritatis, per edictum Magistratus sæcularis, prohibetur extractio frumenti, aliorumque victualium è Regno, vel provincia, tale quidem edictum directè Clericos Regulares non adstringit, indirectè tamen ad ejus observantiam sub peccato tenentur. Ratio est: Quia licèt tunc non peccent contra legem Principis sæcularis, cùm ab ejus Jurisdictione sint exempti: nihilominùs stante tali edicto, in publicum Patriæ bonum promulgato, peccabunt contra pietatem Patriæ debitam, & charitatem, qua jure naturali, ac Divino in tanta necessitate tenentur potiùs subvenire civibus, & incolis, quàm propriis lucris inhiando, frumenta extraneis vendere. Ita *Reiffenstuel cit. num.* 305.

234 III. Regulares non exempti à jurisdictione Episcopi, stringuntur ejusdem legibus. Nam leges ferre, & his subjectos jurisdictioni suæ obstringere, primus actus jurisdictionis est. Nec de hoc est ullum dubium. At Religiosi exempti à potestate, & jurisdictione Episcoporum, quales hodie sunt plerique Regulares, præsertim Mendicantes, per se, nec directè, nec indirectè legibus Episcopalibus obligantur, nisi in quibusdam casibus in jure specialiter expressis. Ita *Suarez, Mastrius, Herinex, Reiffenstuel*, & alii plures. Ratio est: Vel enim obligarentur titulo obedientiæ, vel titulo obligationis naturalis; alius enim titulus non videtur assignabilis; atqui non tenentur titulo obedientiæ, hoc ipso, quod à jurisdictione Episcopali sint exempti: neque titulo obligationis naturalis, resultantis ex debita conformitate cum cæteris membris; quia ratione sui status sunt partes heterogeneæ, & dissimilares, seu difformes reliquis partibus, sub eodem Capite, scilicet Episcopo, contentis; & aliàs per suas Regulas, ac statuta sufficienter ad bonum commune diriguntur; ergo per se non obligantur legibus Episcopalibus, nisi in quibusdam casibus in jure specialiter expressis. Dictum est *per se*, quòd enim teneantur per accidens ratione scandali, vel quando bonum publicum ita exigit, fatentur omnes. Dictum etiam est: *nisi in quibusdam casibus* in jure specialiter expressis: tenentur enim in quibusdam casibus in jure expressis, quorum universim quinquaginta duos enumerat Barbosa *parte tertia de officio, & potestate Episcopi allegat.* 105. Reiffenstuel *in libro primo Decret. tit.* 31. *num.* 111. *& seqq.* refert quadraginta principaliores, ex quibus aliquot magis practicos breviter referemus; reliqui apud ipsum, & Barbosam videantur.

235 IV. *Primus est*: Regulares extra Claustra degentes; etiam sui Ordinis prætextu, tuti non sunt, quominùs, si deliquerint, ab Ordinario loci, tamquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundùm Canonicas sanctiones, visitari, puniri, & corrigi valeant. Ita expressè *Concilium Tridentinum sess.* 6. *capit.* 3. *de Reformatione*. Ubi tamen notandum ly, *degentes extra Claustra* hoc est, qui diutiùs existunt, seu habent permanentem habitationem extra Monasterium, ut puta, qui studiorum causa extra Conventum commorantur, juxta dictum Concilium, *sess.* 25. *cap.* 4. *de Regular.* & hujusmodi. Unde observat Lauretus de Franchis apud Reiffenstuel *citat. numer.* 112. quòd Concilium Tridentinum *cit. sess.* 6. *cap.* 3. *de Reformatione* non comprehendat illos Regulares, qui de licentia suorum Superiorum per aliquot dies, vel etiam duos, aut tres menses, ex causa prædicationis, vel confessionum excipiendarum, aut etiam recreationis gratia, & hujusmodi, existunt extra Claustra Monasterii. Quia tales non videntur abesse à Monasterio juxta citatum Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reformatione*: ubi aliquantisper absentes (nempe per duos, vel tres menses) *ex veterum Canonum Sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt.*

Secundus: quando Regularis, cæteroquin non subditus Episcopo, intra Claustra Monasterii degit, & extra ea notoriè delinquit, ita ut populo scandalo sit; tunc is, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum, severè est puniendus, teneturque Superior ejus de punitione Episcopum certiorem facere: sin minùs, Superior à suo Prælato officio privetur, & delinquens ab Episcopo puniri poterit. Ita decrevit Conc. Trid. *sess.* 25. *cap.* 14. *de Regul.*

Tertius: Apostatæ, & ejecti à Religionibus, indistinctè subsunt Episcoporum jurisdictioni. Patet hoc ex Decreto S. Congregationis Concilii *die* 21. *Septembris*, 1624. edito, ac refertur *tom.* 4. *Bullarii Romani constit.* 28. *Urbani Papæ VIII.* Item Regulares sine legitimo mandato, in scriptis obtento, à suis conventibus recedentes, etiam prætextu Superiores suos accedendi, ab Ordinariis locorum, tamquam desertores sui instituti puniri possunt. Ita Conc. Trid. *sess.* 2. *cap.* 4. *de Regular.*

Quartus: Regulares etiam exempti tenentur servare dies festos, quos in Diœcesi sua servandos Episcopus præceperit. Ita Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 12. *de Regul.* Item Regulares etiam exempti, ad publicas processiones vocati, accedere tenentur, possuntque ad hoc per Episcopos compelli, iis tantùm exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò vivunt: Ita *Conc. Trid. cit. cap.* 13. ubi tamen notandum est, quod etiam ad publicas Processiones non teneantur accedere illi regulares, qui per dimidium milliare (Italicum) absunt à Civitate ex concessione Gregorii XIII. sicut & illi, qui habent speciale privilegium, ut non teneantur ad Processiones accedere; quales sunt Patres Societatis, Carmelitæ Discalceati, &c. *Vide Reiffenstuel cit. num.* 120.

Quintus: Controversias omnes de præcedentia, quæ in publicis Processionibus, aut defunctorum corporibus sepeliendis oriuntur, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscunque, componere debet. Ita rursus Conc. Trid. *cit. sess.* 52. *cap.* 13. *de Regul.*

Sextus: Regulares etiam exempti non possunt confessiones Sæcularium audire, nisi Parochiale Beneficium habeant aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur necessarium, aut aliàs idonei judicentur, & approbationem obtineant. Ita Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 15. *de Reform.*

Septimus: Quicunque Sacerdos, sive Regularis, sive sæcularis, alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit: ipso jure tamdiù suspensus existit, quamdiù ab ordinario ejus Parochi absolvatur. Ita Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matrim.*

Octavus: Episcopi, etiam ut delegati Sedis Apostolicæ, possunt prohibere, ne privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad Divinum tantùm cultum dedicata Oratoria, sacrificium Missæ à sæcularibus, vel Regularibus quibuscunque peragatur. Ita Conc. Trident. *sess.* 22. *in Decr. de observandis, & evitandis in celebratione Missæ.*

Nonus: Non licet Regularibus, etiam in propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum (*idest, cum solemnitate, seu in Monstrantia, ut Sacra Hostia videri possit*) exponere, nisi ex causa publica quæ sit probata ab Ordinario. Ita decrevit S. Congregatio *Rituum* 26. *Februarii*, 1628. & refert Angelus Lantusca *in Theatro Regularium V. Eucharistia, num.* 1. Secus dicendum de expositione Sanctissimi Sacramenti in ostiolo tabernaculi, aut in pixide velata cum luminibus, ita ut ipsa S. Hostia videri non possit: hoc enim potest à Regularibus fieri, etiam ex causa privata, & absque alia licentia Ordinarii. Ita Lantusca *loc. cit. num.* 2. allegans Congregationem Episcoporum 7. *Septembr.* 1598.

Decimus: Regulares extra claustra, & ambitum suorum Monasteriorum, non possunt facere processiones sine licentia Ordinarii; & si secus attentetur (nisi consuetudine, aut Privilegio id ab eis fuerit obtentum) possunt puniri ac impediri ab Ordinario. Ita Barbosa, Zerola, & alii apud Reiffenstuel cit. Intra claustra tamen, & ambitum suorum Monasteriorum, benè possunt Religiosi facere Processiones irrequisito Ordinario, quia ibi habent suum territorium, non verò extra. Ita Zerola *in praxi Episcopali, V. Processio, §. ad quartum.*

Undecimus: Regulares, etiam exempti, subjiciuntur Episcopis in iis, quæ sunt Ordinis Episcopalis: ut in petitione Chrismatis, consecratione Ecclesiarum, susceptione Ordinum, & hujusmodi. Nisi habeant specialia privilegia. Vide Reiffenstuel cit.

Duodecimus: Episcopis universis sub interminatione maledictionis æternæ præcipitur in Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regul.* ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis verò, Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maximè procurent: inobedientes, atque contradictores, per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione postposita, compescendo, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio Brachii sæcularis.

Decimus Tertius: Regulares sunt subjecti Episcopis quoad editionem librorum. Quia præter appositionem proprii nominis, licentiam suorum Superiorum, atque recogni-

tis

tis per eos libris juxta formam suarum ordinationum neque ınt absque examinatione, & approbatione Ordinarii in scriptis danda, atque in fronte libri apponenda, libros de rebus Sacris imprimere, vel imprimi facere. Ita Concil. Later. *sub Leone X. celebratum sess.* 10. & Trident. *sess.* 4. *in Decreto de editione librorum*, Dicitur notanter: *Libros*: Nam Azorius *parte* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæst* 4. & Alii apud Reiffenstuel *cit. numero* 144. volunt, constitutionem Concilii Lateranensis, & Tridentini intelligendam esse de libris, utpotè de quibus verba constitutionis sonant; non autem de disputationibus, Lectionibus, Concionibus & aliis hujusmodi: quia libri non sunt, præsertim quando nulla subest fraudulentiæ, pravæ intentionis, vel perversitatis suspicio.

Decimus Quartus: Regulares, & quicumque alii, indulgentias, quas à Summo Pontifice impetrarunt, sine Ordinarii licentia publicare non possunt. Desumitur ex Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 9. *de Ref.* & *sess.* 25. in Decreto de Indulgentiis. Quod tamen intelligendum de indulgentiis de novo concessis, non autem de iis, qui olim Regularibus fuere à Summis Pontificibus concessæ; ut notat Bonacina *t.* 3. *disp.* 2. *de Bulla cœna*, *qu.* 3. *punct.* 30. *n.* 9.

Decimus Quintus: Regulares de facto subsunt Episcopis quoad officium Prædicationis: nam præterquam quòd à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia debeant esse examinati, approbati, & admissi, in Ecclesiis sui ordinis sine petita benedictione Episcopi, in Ecclesiis verò, quæ suorum ordinum non sunt, sine habita Episcopi licentia prædicare non possunt. Ita Conc. Tr. *s.* 5. *c.* 2. *§. Regulares verò*, *de Ref.* Quamvis, ut in Ecclesiis sui ordinis possint prædicare; sufficiat petita Benedictio Episcopi, licèt non obtenta, dummodò non accedat expressa ejus prohibitio. Fagnanus in *c. Grave*, *num.* 42. *de officio Ordinarii*, & Alii.

Decimus Sextus: Regulares omnes subjiciuntur Episcopo quoad renunciationes Novitiorum per Concilium Tridentin. *sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.* 16. ubi renunciationes; & obligationes à Novitiis factæ, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscunque causæ piæ, nullæ, ac irritæ decernuntur, nisi fiant cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarii Generalis, infra duos menses ante professionem. Veruntamen, quòd hæc dispositio Concilii Tridentini locum non habeat in Testamentis, codicillis, & donationibus mortis causa, rectè notat Emmanuel Rodericus *tom.* 3. *RR. Reg. quæst.* 16. *art.* 1. & Barbosa *part.* 3. *de offic.* & *Potest. Episcopi*, *allegat.* 99. *numer.* 12. citans plurimos alios. Et meritò: nam verba illa, *Renunciatio*, *obligatio*, non possunt adaptari ad Testamentum: hoc enim semper liberè potest revocari ante Professionem, sicque per illud in nullo læditur libertas Novitiorum, cui sacrum Concilium prospicere voluit. At renuntiatio, seu obligatio inter vivos, semel acceptata, posteà est irrevocabilis: unde meritò ad ejus valorem inter alia requiritur licentia Episcopi, aut ejus Vicarii Generalis, ne Novitii incautè sese obligent, aut renuncient. Secùs accidit in Testamentis, codicillis, donationibus mortis causa, utpotè ante Professionem liberè revocabilibus.

Decimus Septimus: Regulares subduntur Episcopis quoad explorationes voluntatis Puellarum Deo dicandarum. Siquidem Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 17. *de Regular.* statuit, ut Puellæ volentes habitum Religionis suscipere, non antè in Monasterium suscipiantur, neque postmodùm Professionem emittant, nisi anteà Episcopus, aut alius ab eo deputatus, diligenter exploraverit voluntatem virginis *an coacta*, *an seducta sit*, *an sciat*, *quid agat*, prout loquitur Concilium. Et hæc tria interrogatoria in praxi sunt benè observanda: nam alias interrogationes facere non licet; & si fiant, non tenentur puellæ ad eas respondere, prout declaravit Sanctus Pius V. in sua 41. constitutione: *Et si mendicantium*, quæ videri potest in *Bullario Romano tomo* 2. ubi etiam *§.* 6. dicitur, quòd occasione hujus examinis nec Episcopus, nec ejus Vicarius intra septa Monasterii ingrediantur, sed stent ante cratem ferream &c. Vide Reiffenstuel cit. *num.* 157.

Decimus Octavus. In Judicio nullitatis Professionis Religiosæ, omnes Regulares subjecti sunt Ordinariis locorum, nam quicunque Regularis prætendat, se per vim, & metum, Religionem ingressum fuisse, aut ante debitam ætatem, Professionem emisisse, aut quid simile, sicque habitum dimittere velit, audiri non debet, nisi intra quinquennium à die Professionis causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Ita Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 19. *de Regularibus*. Et hoc ipsum habere locum, quando Religio vult ipsum exponere tamquam nulliter professum, declaravit Sacra Congregatio: ut refert Fagnanus *citatus in capit. grave*, *numero vigesimo septimo*.

Decimus Nonus: Ut debitus honor matrici Ecclesiæ reddatur, tam Regulares, quàm Clerici sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris hebdomadæ, antequàm campana cathedralis, vel majoris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesiis suis minimè pulsare possunt; contravenientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt; Ita habetur in constitutione Leonis X. quæ incipit, *Sacro approbante*. *§. Et ut debitus*. Unde in casu, quo Ecclesia inferior, dicto Sabbato Sancto, citiùs absolvit actum solemnem illius diei, citiusque sub Missa, incipit *Gloria in Excelsis*, quam Ecclesia cathedralis, vel major illius loci; non potest ad *Gloria in Excelsis* pulsare campanam majorem (benè tamen tintinnabulum intra parietes Ecclesiæ) sed debet expectare, donec campanæ in Ecclesia majori pulsentur; & tunc primùm cum illa campanam majorem pulsare.

Vigesimus: Quamvis ex privilegio quis sit exemptus à Jurisdictione Episcopi, adhuc tamen tenetur Episcopo reverentiam præstare. Hinc cùm Episcopi venerint in regularium exemptorum Ecclesias ad celebrandum, reverenter recipiendi sunt. Possunt ipsi etiam in Regularium Ecclesiis quantumvis exemptis, populo benedicere, atque in Pontificalibus celebrare, sicque uti Baldachino. *Clem. Archi-Episcopo* 2. *de Privileg.*

§. III. *Infideles*, *Infantes*, *Amentes*.

NOtandum, *Infideles* alios esse *Baptizatos*, ut sunt Lutherani, Calvinistæ &c. qui speciali vocabulo vocantur *hæretici*: Alios esse *non baptizatos*, quales sunt Judæi, Ethnici, Machometani &c. Et quidem hos omnes obstringi Legibus Divinis tam positivis, quàm naturalibus, est indubitatum: cùm ipsi non minùs, ac Catholici, Deo, à quo præfatæ Leges emanant, sint subjecti. Unde solùm de Legibus Humanis, iisque Ecclesiasticis procedit Quæstio. Itaque 236

I. Infideles baptizati; seu Heretici obligantur Legibus Ecclesiasticis: non verò infideles non baptizati. Prima pars est Laym. *in c. canonum num.* 2. *de constit.* Engel, *eodem tit. num.* 16. & communis aliorum: adeo, ut Lugo *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 15. *sect.* 7. *num.* 147. absurdissimum fore dicat, si quis negaret, Hæreticos Legibus Ecclesiasticis ligari. Secunda pars est itidem communis præsertim Theologorum, adeò, ut inter alios Castro-Palaus *part. prima t.* 3. *disp.* 1. *punct.* 24. & Herincx *disp.* 3. *de legibus*, *quæst.* 11. *num.* 127. eam certam esse dicant. Ratio primæ partis est: Quia Hæretici per Baptismum, & fidem Christi receptam, jam sunt ingressi Ecclesiam, ejusque membra effecti: ergo manent obligati legibus ipsius. Et certè, si Hæretici non obligarentur Legibus, frustra tot leges pœnales in Jure Canonico, *toto titulo*, *de Hæreticis*, & aliis Constitutionibus Ecclesiasticis contra Hæreticos latæ fuissent: Nec obstat, quòd Hæretici resistant Ecclesiæ, ejusque Constitutionibus: Hoc enim neutiquam eos excusat: cùm ex suo delicto atque perfidia, nemo debeat reportare commodum, ut puta exemptionem à Legibus Ecclesiasticis, *L. nemo ex suo*, *ff. de Reg. Juris* ibi, *nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest*. Ratio secundæ partis est: Quia Apostolus 1. *Cor.* 6. ait: *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare? nam eos, qui foris sunt, Deus judicabit*. Atqui infideles non baptizati, imò etiam Catechumeni adhuc foris sunt juxta mentem Apostoli: ergo. Minor patet quia tales nondum sunt ingressi Ecclesiam per januam Baptismi. Concordat *c. Gaudemus*, *de Divortio*, ubi expressè Pontifex fatetur, quod infideles, & pagani *Constitutionibus Canonicis non arctantur*. Idemque videtur supponere Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 2. ibi: *cum Ecclesia in neminem Judicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus*. Accedit ratio: Quia leges non possunt imponi, nisi subditis: atqui pagani, aliique necdum baptizati, non sunt subditi Ecclesiæ, utpotè, quam per Baptismi januam necdum sunt ingressi; ergo. 237

II. Infantes, seu pueri nondum septennes, etiamsi habeant usum rationis, non tenentur legibus humanis, uti nec perpetuò amentes. Prima pars docetur à *Castro-Palao tr.* 4. *disp.* 1. *puncto* 24. *§.* 2. *Illsung. num.* 18. *Diana part.* 10. *t.* 12. *R.* 37. *Burghaber Cent.* 2. *Casu* 24. *Joann. Sanchez*, & Aliis pluribus. Secunda pars est omnium. Ratio primæ partis est; Quia leges Ecclesiasticæ in obligandò procedunt humano modo, ideòque neminem obligant, nisi habentem usum rationis, quem non præsumunt, nisi post completum septennium; leges enim positivæ attendunt ad ea, quæ communiter contingunt, *L. nam ad ea*, *ff. de legibus*; atqui communiter non contingit usus rationis ante septennium completum: ergo; Hæc Sententia rectè *La Croix lib.* 1. *num.* 676. est satis probabilis. Ratio secundæ partis est; quia Lex est regula actuum humanorum: ergo ubi absolutè non est capacitas rationis, & actuum humanorum, ibi non est subjectum legis; atqui ea capacitas non est 238

in

in perpetuò amentibus, sicut, & in infantibus nondum usum rationis habentibus: ergo non obligantur legibus humanis. Unde illis tempore Quadragesimæ licitè dantur carnes.

239 Dictum est 1. *legibus humanis*: quia certum est infantes, amentes, sicut & ebrios obstringi lege naturali: cùm enim hæc suam trahat originem à natura intellectuali de se rationis capaci, etiam infantes ante completum septennium, à quo primùm leges humanæ obligare incipiunt, & amentes, ac ebrii sub lege naturali comprehenduntur, ut advertit apud *Paulum Mezger tr.* 8. *disp.* 35. *art.* 5. *§.* 3. *n.* 10. *P. Petschacher*. Ex quo fit, ut pueri etiam ante septennium completum, si malitia in ipsis suppleat ætatem, contra legem naturæ peccare possint. Et, qui amentes, ac ebrios, sicut, & infantes, instigat ad actus intrinsecè malos, peccet cooperando ad actus verè prohibitos quamvis amentibus, infantibus, & ebriis, utpotè rationis usu destitutis, per accidens non imputentur ad culpam. Quantum ad leges Divinas, pueri usu rationis consecuti, etsi necdum septennes, etiam iisdem obligantur; *quarum materia ipsorum ætati est conveniens*. Ratio est: quia leges Divinæ positivæ, cùm procedant immediatè ab ipso Deo auctore naturæ, & gratiæ, sintque de magis necessariis ad fidem supernaturalem, scilicet beatitudinem cœlestem consequendam, quàm leges humanæ: ideò etiam strictiùs, & citiùs obligant, quàm humanæ, & consequenter, modò pueri habeant usum rationis, etsi necdum sint septennes, iisdem obligantur.

240 Dictum est 2. *Pueri nondùm septennes*: si enim septennium compleverint, & usum rationis, qui tunc adesse præsumitur, adepti sint, obligantur omnibus Ecclesiæ præceptis *quorum materia ipsorum ætati est conveniens*. Ratio est: Quia pueri in dicta ætate sunt capaces obligationis legum Ecclesiasticarum: ergo nisi Ecclesia in aliqua lege aliquid speciale determinet, obligatio etiam prædictos pueros afficiet. Dixi: *Quorum materia ipsorum ætati est conveniens*. Hinc primò. Pueri eximuntur à lege jejunii ante completum annum 21. non tamen à lege abstinentiæ. 2. Juxta communem pueri in tenera ætate non censentur obligari ad Communionem annuam; ad quam obligantur primùm post completum annum undecimum juxta *Sotum*, *Valentiam*, & alios: sed veriùs sic obligari videntur tempore illo, quo satis sunt intelligentes rerum ad sacram Communionem ritè obeundam spectantium ob reverentiam Augustissimo Mysterio debitam, ut docet *Gob. Theol. experim. tract.* 4. *à nu.* 84. *Suarez*, & alii distinguunt inter prudentulos, & simplices, & dicunt, nec à Confessariis, nec à Parentibus, facilè ejusmodi jam emunctioris cerebri negandam esse facultatem Communionis annuæ, præsupposita nimirùm instructione: imò in articulo mortis, si puer octennis, vel novennis petat, non esse negandum Eucharistiæ Sacramentum. Insuper *Suarez*, & alii volunt, necessariò esse administrandum illis, qui sunt capaces Sacramentalis Confessionis *ex cap. penultimo* 26. *quæst.* 6. 3. Præceptum audiendi sacrum pariter non ligat, nisi respectivè tempore ætatis, tam ex annis, & maturitate ingenii spectatæ, qualis in puellis plerumque censetur intra 8. & 9. annum, & in pueris intra 9. & 10. quo tempore consequuntur plenam discretionem, & ea adepta peccare possunt mortaliter, ut notat *Gobat. citat. tract.* 5. *num.* 311. 4. In dubio an puer habeat usum rationis, stat possessio pro carentia rationis, si puer sit septennio inferior: si autem sit septennio major, stat possessio pro præsentia rationis, quia præsumptio desumenda est ex communiter contingentibus: hinc puer septennio minor tantùm conditionatè in eo dubio absolvi potest, & in articulo mortis absolvi debet, puer autem septennio major debet etiam absolvi extra mortis articulum: sed etiam tantùm conditionatè, si sit dubium, an consecutus sit usum rationis.

241 III. Pueri, & puellæ septennio majores, sed adhuc impuberes (quales sunt masculi usque ad annum 14. & fœmellæ usque ad annum 12. absolutum) possunt incurrere excommunicationem latam in eos, qui ingrediuntur monasteria monialium. Concilium enim Trident. *Sess.* 25. *c.* 5. *de Regularibus*, expressè addit, *cujuscumque ætatis sint*. Ita *Suarez*, *Vasquez*, *Dicastil. nu.* 227. Etiam probabilius est impuberes incurrere excommunicationem latam in percussores Clerici, uti ex Jure probant *Castro-Palaus de Legibus dist.* 1. *p.* 24. *§.* 2. *nu.* 9. *Delbene cap.* 13. *dub.* 3. *Dicastil. nu.* 228. & 231. *quamvis contradicat Tamburinus de Communione cap.* 4. *§.* 2. Attamen impuberes non incurrunt alias censuras ab homine ferendas, uti tenent multi apud *Dicastil. num.* 229. & cum *Delbene* suprà cit. quia pro ferenda censura debent moneri, & citari: ætas autem illa non est sufficiens ad intelligendum ordinem Judiciarium, ideoque de Jure citari non possunt, neque admittuntur ad agendum, vel defendendum se in judicio, neque in tali materia tenentur per procuratorem comparere, cùm sit res concernens interna, & conscientiam ipsorum. Ita *la Croix lib.* 7. *num.* 41. Et quamvis probabile sit, impuberes non incurrere censuras alias à Jure, vel homine latas, uti cum multis habent *Tambur.* suprà, *Castro-Palaus num.* 8. *Delbene* supra *Krimer*, *n.* 1662. Oppositum tamen etiam est valdè probabile cum *Suarez*, *Dicastillo*, num. 232. quia ætas illa de se est capax censuræ, uti fatetur *Krimer*, & nullo Jure probatur esse exempta, uti patet ex textibus, quos adducit *Tamburinus*, ex quibus tantùm colligi potest, quòd non teneantur recurrere ad Papam, uti nec senes, vel mulieres, quæ tamen censuras incurrunt: imò videtur certum in praxi, & fatetur esse verum *Delbene*, quòd, quando in totum populum fertur censura interdicti etiam obligentur impuberes, cùm, & illi abstineant à divinis: ergo communis sensus est, quòd incurrant censuram interdicti: ergo & alias incurrunt, quamvis non tam facilè, cùm eorum actio sæpiùs excoletur à peccato. Similiter impubes completo septennio, capax peccati mortalis potest incurrere irregularitatem juxta Dicastillum *dist.* 1. *num.* 232. & alios: hinc committens homicidium voluntarium contrahit irregularitatem, *ex Clement. si furiosus de homicidio*, *Sylvester*, *Sanchez*, *Avila*, *apud la Croix lib.* 7. *num.* 446. quin finè hujus numeri addit: imò multi cum *Castro-Palao tract.* 3. *d.* 1. *p.* 24. *§.* 2. probabiliter excusant omnes ante pubertatem ab omnibus pœnis, excepta pœna percussionis Clerici. Vide *P. Sporer tract.* 5. *in V. præceptum Decalogi*, *cap.* 3. *num.* 67. de hac re adhuc mitiùs scribentem.

242 IV. Amentes non perpetui, sed delirantes per intervalla tantùm, obligantur Legibus humanis, sicut, & ebrii. Ita cum communi *Herincx cit. qu.* 11. *num.* 130. Ratio est: quia absolutè pollent usu rationis: ergo à Legibus etiam humanis non eximuntur, sed solùm tempore delirii & ebrietatis per accidens excusantur à formali, & imputabili earum transgressione, cùm careant tunc usu rationis, ad liberum voluntatis exercitium morale, seu actum humanum necessariò. Quare præfati, eo statu durante, licitè retinentur domi, quamvis per hoc impediantur ab auditione Missæ, verbi gratia, quia non possunt exhibere præsentiam moralem ex intentione colendi Deum, adeòque nec ponere substantiam præcepti de audienda Missa, utpotè substantialiter præmemoratam præsentiam includentis. Illicitè tamen eisdem die prohibito concederentur carnes: cùm etiam in illo statu præceptum de non comedendis carnibus (idem dic de aliis præceptis, seu Legibus actum moralem non imponentibus) implere, ejusque finem, qui est edomatio carnis, assequi possint, esto contra illud pro tunc nequeant formaliter peccare ob defectum usus rationis, qui defectus, cùm non sit in præbente carnes, hic etiam peccaret formaliter.

§. IV. *Peregrini, & Vagi.*

243 Peregrini, ut à Vagis, seu vagabundis distinguuntur, sunt propriè illi, qui in aliquo territorio habent domicilium, sed ex illo abeunt ad alium locum, seu territorium, animo non ibi manendi, sed tantùm subsistendi per aliquot dies, vel ad summum per minorem anni partem. Vagabundi verò vocantur illi, qui nullibi habent domicilium, sed modò sunt in hoc, modò in alio territorio, sine animo ibi manendi, sed tantùm subsistendi per aliquot dies aut ad summum per minorem anni partem, sicut sunt pauperes &c.

244 I. Peregrinus tam physicè, quàm moraliter existens extra territorium suum, non tenetur Legibus specialibus sui territorii. Ita communis Theologorum, & Canonistarum Mastrius *cit. disp.* 2. *quæst.* 4. *num.* 116. Herincx *cit. quæst.* 11. *num.* 131. Sanchez, Suarez, Palaus, Diana, Bonacina, Navarrus, Lessius, & alii plures. Ratio est: Quia *ex L. ult. ff. de Jurisdict. extra territorium Jus dicenti non paretur impunè*: ergo legislator suam Jurisdictionem extra proprium territorium protendere non potest: & consequenter neque subditum extra illud existentem obligare aliqua lege, quia leges non feruntur in Personas absolutè, sed dependenter à territorio, *L. omnes populi*, *ff. de Justitia*, *& Jure*. Nec obstat, quòd subditus extra territorium obligetur præcepto Superioris sui; Disparitas enim est, quòd præceptum afficiat Personam subditi secundum se, & independenter à loco, adeòque illam liget, ubicumque existat; est enim constitutio, quæ fit à potestate dominationis, & dirigitur primariò ad personas singulares: Lex è diverso est constitutio, quæ prodit à potestate Jurisdictionis, & primariò dirigitur ad communitatem, ligatque dependenter à loco, seu territorio. Nec obstat, quod Superior regularis habens potestatem ferendi Leges, possit iis obstringere suos subditos, ubicumque existant; hoc tamen non possit Episcopus, aut alius legislator: ratio enim di-

scriminis est, quòd Superior Regularis immediatè in personas Religiosorum Jurisdictionem obtineat, & non ratione loci: unde Religiosos sibi subjectos tenet, ubicumque terrarum existant, nec ejus Jurisdictio ad aliquod certum territorium, utpotè à quo est independens, restringi potest. Aliud est de Episcopo, cui Jurisdictio immediatè competit in territorium, utpotè à quo est independens, restringi potest. Aliud est de Episcopo cui Jurisdictio immediatè competit in territorium, & ratione hujus tantùm in personas: unde hæ non sunt illi subjectæ immediatè, & per se, sed tantùm ratione domicilii, beneficii, vel Officii; quod in ejus Diœcesi habent. Id quod, vel inde patet, quia possunt hæ, etiam invito Episcopo, deserere, & ad aliam Diœcesim migrare, ubi statim desinent esse subditi suo priori Episcopo. Ait tamen *Herincx cit. num. 134. Cur verò etiam leges absolutè ferri nequeant, saltem à supremo Principe, ut maneant affixæ personis etiam independenter à territorio, hactenus videre non potui repugnantiam.* Quæ hactenùs de legimus diximus, ob eamdem rationem, de statutis, seu sententiis generalibus dicenda erunt.

245 Dictum est, *Peregrinus tam physicè, quam moraliter existens extra suum territorium, &c.* Si enim *physicè*, quidem, hoc est, *quoad Personam*, à proprio territorio absens sit, si verò præsens *moraliter*, hoc est, *quoad rem* circa quam operatur; vel *quoad actionem malam*, quam exercet, legibus proprii territorii subjacebit; uti cum communi tenent *Suarez lib. 3. de legibus cap. 32.* Aliàs enim; si vel delinquens, vel delictum etiam quoad effectum, vel res, circa quam delinquitur, sit in territorio, & Judex hujus loci punire non posset, non haberet plenam potestatem præcavendi noxia suo territorio. Hinc Parochus extra Diœcesim vagans, si omittat agere, quæ ipsi ex officio Parochiali incumbunt, peccabit contra leges Diœcesanas, poteritque ab Episcopo puniri; quia fictione Juris intra Diœcesim delinquit, si quis enim non facit, quod facere tenetur, peccare dicitur, ubi facere tenebitur: *L. Qui non facit, ff. de diversis Reg. Juris.* Eadem de causa puniri potest subditus Salisburgensis, v. g. à suo Archi-Episcopo, si post commissum in territorio Salisburgensi delictum Augustam Vindelicorum aufugerit. Hoc tamen addendum talem subditum posse puniri ea duntaxat pœna, quæ infligitur per vim coactivam internam, non autem, quæ infligitur per vim coactivam externam. Ratio disparitatis est: quia prior puniendi modus potest sine perturbatione pacis, & sine tumultu, ac strepitu inter populos exerceri in subditum extra proprium territorium, non verò posterior.

246. Ea, que diximus de subdito existente extra territorium, etiam procedere de subdito existente intra territorium in loco per se, & ratione sui exempto: nam juxta *c. cum Episcopus, de Offic. Ordin. in 6. cap. 1. de Privileg. in 6. & Clement. Archi-Episcopo, de Privileg.* locus præfato modo exemptus intra territorium, aut Diœcesim, loco existenti extra illam æquiparatur, tantùm ad usum Jurisdictionis. Unde si Episcopus sub pœna excommunicationis prohibeat lusum aleæ, ea prohibitione non obligantur Clerici Indentès in foro exempti à Jurisdictione Episcopi. Ita apud *Herincx cit. num.* 132. communiter docent Canonistæ, *in citat. c. cum Episcopus, de offic. Ordin. in. 6.* & apud *Layman lib. 1. tr. 4. c. 11. nu. 5. Sylvester, Armillas, Avila.* idem docet *Suarez tom. 5. disp. 5. sect. 4. nu. 6.* Sed excipit Monasteria Regularium exempta, intra quæ, si Episcoporum subditi Episcopalia statuta violent, absque dubio eorum censuram incurrere arbitratur. *Sed hanc exceptionem apud alios non legi:* subjungit *Layman cit.* Hinc alii docent apud *Herincx cit.* Sæculares intra Claustra Regularium exemptorum existentes, non teneri servare jejunium Diœcesanum, quod *Bassæus V. Lex 3. num. 4. in fine*, censet esse probabile. Ratio videtur esse. I. Quia Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 5. de Reform.* tam loca Regularium quàm personas exemptas appellat. II. Quia adest privilegium Minimis concessum, tales eximens à Jurisdictione Episcoporum, quod vide in Supplem. nostro Sacrament. *cap. 2. Sect. 3. quæst. 4. num. 81. circa finem.* Idem docet *Henriquez lib. 13. c. 25. §. 2.* & indicat *Sylvester V. excommunicatio. 2. num. 13.* quando proposita quæstione; si Episcopus Generale statutum ferat sub excommunicationis pœna, ne aliquis virorum ingrediatur Monasteria monialium, utrùm hanc censuram incurrat, qui ingreditur Monasterium exemptum? Respondet non incurrere. Si tamen Episcopus in utilitatem subditorum, adeòque ex causa pertinente ad Ecclesiam, cui Clerici subjiciuntur, expressè prohibeat, ne quis Monasterium exemptum ingrediatur, valere, ait, statutum, eoque ligari subditos, non minùs quàm si Civilis Magistratus statutum condat in civitatis commodum, ne quis Civium in alienam terram ingrediatur, juxta Doctrinam *Abbatis in c. postulasti, num. 10. de foro compet. Covarruv. 4. Resol. cap. 20. num. 3.* Ex his

Sequitur I. Quod peregrinus tam physicè, quàm moraliter existens extra suum territorium, non tantùm non teneatur Legibus propriis sui territorii, sed nec legibus communibus, si eæ, in loco, ubi peregrinatur, non vigeant. Ita docent *Suarez lib. 2. de Festis, c. 14. in fine, Sanch. l. 1. Moral. cap. 12. num. 28. Layman cit. c. 1. num. 4.* Est enim tunc quasi privilegium locale, quo omnes frui possunt, qui in eo loco versantur. Exemplum habes, si in aliqua Diœcesi contra communem Ecclesiæ Legem non jejunetur in vigilia alicujus Apostoli, vel quatuor primis diebus Quadragesimæ (qualis consuetudo Mediolani est) poterit peregrinus se conformare teste *Lessio lib. 4. de justit. c. 2. dub. 8. num. 59.* & consentit *S. Augustinus Epistola* 118. *ad Januar.* & refertur *in capite, illa distinctione* 12. 247

Sequitur II. Quod si subditus exeat è suo territorio, in quo est, v. g. Jejunium, & accedat ad aliud, in quo non est jejunium, jejunare non teneatur: & ita de similibus. Idque verum est, etiamsi hoc faciat præcisè, ut se à Lege eximat. Ita apud *la Croix lib. 1. num. 683.* docent *Sanchez, Suarez, Boncina, Delbene*, & alii septemdecim cum *Elsung. & Pasqualige*, & alii plures apud Vindicem *Tabernæ ad propos. 2.* contra *Salas, Sayrum, Ledesma*, & alios. Ratio est: quia licèt tunc agat quasi in fraudem legis, tamen fraus ei non patrocinatur (quod tantùm improbant *c. fodes, &c. ex tenore, de rescriptis*) sed conditio loci, ad quem jus habet accedendi: Lex enim non obligat, ut quis non exeat è suo territorio, sed tantùm obligat, ut existeos in territorio eam observet: *Et nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur, Reg. quinquaginta quinque ff. de Regul. juris.* 248

Excipiuntur hìc specialiter duo casus: Primus est, quem *Clemens Decimus in Bulla, Superna magni edita 1670. die secunda Augusti §. septim* exprimit his verbis: *posse autem Regularem Confessorem, in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi, à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit, in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.* Secundus est, quòd si peregrinus è suo loco, ubi Concilii Tridentini Decretum de contrahendo matrimonio coram Parocho, & testibus viget, eat ad locum, ubi non est receptum, animo ibi contrahendi clandestinè: in hoc casu dicendum est contra *Sanchez l. 3. d. 18. q. 4. Pontium l. 5. c. 9. Lessium in Auctario V. Matrimonium c. 14. Aversam qu. 6. s. 2.* & alios multos, tale matrimonium esse invalidum, quod *juxta la Croix lib. 6. parte 3. n. 712.* nunc videtur certum *ex Responso S. Congregat. & Brev. Urbani VIII. ad Ferdinandum Archi-Episcopum Coloniensem*: cujus hic est tenor: *Urbanus VIII. ad futuram rei memoriam. Exponi nobis nuper fecit venerabilis Frater Archi-Episcopus Coloniensis, quòd habito nuper per eum ad venerabiles Fratres nostros, S. R. E. Cardinales, sacri Concilii Tridentini interpretes recursu supra infrascriptis dubiis, videlicet; Primo, an incolæ tam masculi, quam fœminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii est promulgatum transeuntes per locum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, & validè possint in isto loco matrimonium sine Parocho, & testibus contrahere. Secundò quid si eo prædicti incolæ tam masculi, quam fœminæ solo animo sine Parocho, & testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutantes. Tertiò, quid si iidem incolæ tam masculi, quàm fœminæ eò transferant habitationem, illo solo animo, ut absque Parocho, & testibus contrahant. Iidem Cardinales ad primum, & secundum, non esse legitimum matrimonium inter se sic transferentes, ac transeuntes cum fraude: ad tertium verò dubiorum hujusmodi, si domicilium verè transferatur, matrimonium esse validum, responderunt, & resolverunt, prout in Decreto desuper emanato plenius continetur. Cum autem dictus Archi-Episcopus responsum, seu dubiorum prædictorum resolutionem hujusmodi, Apostolicæ nostræ confirmationis robore communiri summoperè desideret, nos responsum, seu dubiorum prædictorum resolutionem hujusmodi, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, approbamus, & confirmamus, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die decima quarta Mensis Augusti 1627.* 249

Quòad autem obliget hoc decretum, testantur *Lugo in responsione Moral. lib. 1. dub. 36. Diana parte 6. tract. septimo R. 29. Tamburinus lib. 8. tract. 6. cap. 2. §. 2. Kugler à numero 905. Gobat tract. 9. num. 481. & 504. ubi numer. 468.* citat Responsum Facultatis Viennensis idem resolventis. Et ut Decretum relatum nunc ubique obliget, satis est, notitiam illius nunc haberi, & factam esse certam per Theologos, inquit *Gobat num. 482.* Quod si quis ad talem locum ivisset sine fraude, id est, non ideò præcisè, ut sic contraheret, sub verbi gratia ob negotia, vel mercaturam: circa hoc nihil resolvit Decretum, putavitque facultas Viennensis, & alii cum *Lugo*, quòd tunc contrahatur validè, eo quòd contractus sequatur naturam loci, in quo fit. Et pro hac sententia 250

Pyr-

Pyrrhus, *Corradus in praxi dispens. lib.* 8. *c.* 4. *n.* 26. refert Declarationem S. Congreg. Vide *la Croix cit.*

251 *Sequitur III.* Si verbi gratia Titius exeat ex loco, ubi est speciale jejunium, & veniat ad locum ubi est aliud speciale jejunium? Item si exeat à Parochia sua, in qua est speciale Festum Sancti Fabiani Patroni Ecclesiæ, & veniat in aliam Parochiam, ubi est speciale Festum Sancti Sebastiani Patroni hujus Ecclesiæ, an teneatur jejunare, vel audire Sacrum. Respondent plures cum *Castro-Palao tr.* 2. *dub.* 1. *p.* 24. *§.* 3. *&* 5. & dicunt teneri, sed *Jo: Sanch. Tamburinus in Decalogo lib.* 4. *cap.* 1. §. 2. *nu.* 23. *& Burghaber Cent.* 1. *cap.* 16. probabiliter negant; quia imprimis non tenetur ratione specialis præcepti in suo territorio, ex quo exit, ut dictum suprà *num.* 144. Deinde: nec tenetur ratione specialis præcepti in altero territorio, ad quod venit: quia non est subditus Jurisdictioni horum Superiorum: ergo neutro præcepto tenetur, & consequenter, si absit scandalum, poterit non jejunare, nec audire Missam, sed indulgere servilibus.

Nec refert, quòd fortè vesperi sit rediturus ad suum domicilium: nam ad rem non facit, sive diù, sive parum maneat; quia absentia à loco proprio eum à lege eximebat, quamdiù per diem aberat: attamen reversus ad domicilium suum non poterit carnes comedere, si in hoc suo loco erat jejunium, imò nec plenè cœnare, si jam antè per diem non sumpserat duplicem refectionem, quia jam adhuc posset servare jejunium, ad quod in suo loco existens obligaretur. Videri potest *Illsung.* tom. 1. *disput.* 2. *num.* 24.

252 *Sequitur IV.* Quod Peregrinus, antequam exeat suo territorio, teneatur audire Missam, in festo speciali sui territorii: ita enim affirmant 18. auctores apud *Pasqualigum de Sacrif.* q. 1296. *teste la Croix cit. num.* 684. E contra *Busembaum*, *& alii* undecim apud eumdem Pasqualigum absolutè negant. Alii sic distinguunt. I. si antequam exeat, nullum fiat sacrum in proprio territorio, non tenetur expectare, sed potest exire, & non audire sacrum. II. Si antequam exeat, fiat sacrum tantùm unum, tenebitur hoc audire, quia eo die in isto loco obligatur ad sacrum: ergo cùm præter hoc nullum aliud futurum sit, ad hoc obligatur. III. Si antequam exeat, fiat sacrum, & posteà etiam aliud fiat, postquam exiverit, non tenebitur audire: quia si mansisset, potuisset illud ultimum sacrum expectare: ergo cùm ante tempus illius sit deobligandus, eo quod futurus sit in alio territorio, in quo non est obligatio, etiam non tenebitur prævenire: sicut si sim hora 8. in meo territorio, & prævideam me hora 11. per dispensationem deobligandum, non teneor prævenire. *Ita Sanchez*, *Lessius*, *Salas*, *Castro-Palaus*, *Bonacina*, *Henriquez*, *Præpositus*, *Amicus*, *Reiffenstuel*, *Delbene*, *Moya*, *& Illsung. aliique multi apud la Croix cit. nu.* 684. Tenebitur tamen prædictus peregrinus illo mane, quo persistit in suo territorio, supersedere labore servili, quia hoc præceptum urget divisibiliter pro qualibet parte notabili totius diei. *Ita Paulus Mezger*, *tr* 8. *disp.* 35. *art.* 5. *§.* 4. *n.* 28.

253 *Sequitur V.* Posse discedentem manè ex oppido, ubi non est jejunium, vesci carnibus, etsi meridie rediturus sit domum, ubi est jejunium: neque domum reversus ampliùs tenebitur illa die servare jejunium, quippè jam violatum, & servatu impossibile; tenebitur tamen adhuc abstinere à carnibus: cùm hæc abstinentia sit divisibilis: adeòque etiamnum servari possit. Item si quis est abiturus è loco, ubi est jejunium, certòque prævideat, se perventurum vesperi ad locum ubi non sit jejunium; tunc etsi non possit ibi vesci carnibus, unde abit (cùm ista abstinentia, ut dictum sit divisibilis) potest tamen ibi sumere jentaculum, & meridie prandium, quia jejunii obligatio completur tempore vespertino, quo tempore scit se fore deobligatum. *Ita Paulus Mezger cit. num.* 29.

254 II. Peregrinus exiens è suo territorio, & nactus domicilium in alio loco, illeic adstringitur legibus illius loci tam communibus, quàm specialibus, quia ibi fit subditus, *per l. Domicilium*, *ff. ad municipalem*. Nanciscitur autem *Domicilium* in aliquo loco, dum in eo habitare incipit, animo ibidem semper permanendi. Similiter tenetur, si acquirat quasi domicilium: siquidem, & tunc fit respectivè subditus; potestque recipere omnia Sacramenta, præter ordines. Acquiritur autem *quasi Domicilium*, si habitare incipiat animo permanendi saltem per majorem anni partem; uti faciunt Studiosi, servi, ancillæ. Ita apud *la Croix lib.* 6. *part.* 3. *numer.* 721. cum multis aliis docent *Sanchez*, *Pontius*, *Gobat tract.* 9. *num.* 483. *&* 534. *Engel*, *kugler*, *Layman l.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *numer.* 5. *Paludanus*, *Gabriel*, *Sylvester*, *Suarez*, *Molina &c.* imò hoc quasi domicilium acquiritur primo die, statim, ut quis habitare incipit cum voluntate manendi per majorem anni partem. *Ita kugler* suprà, & alii. Suppono etiam, peregrinum teneri legibus communibus in loco, ubi vigent: esto in loco sui domicilii non sint in vigore ob consuetudinem contrariam, vel privilegium. Hæc est communis sententia, quam tenet *Henricx cit. numer.* 139. *Paulus Mezger citat. n.* 31. *Layman l.* 1. *tract.* 4. *cap.* 12. *nu.* 31. *Medina*, *Henrinquez*, *Suarez*, & alii. Ratio est: quia consuetudine, & privilegia ejusmodi, communibus legibus, quibus omnes obligantur, derogatoria, sunt localia, & hoc ipso ad loci terminos restringenda, quòd à jure communi exorbitent. Quamvis contrarium juxta *Layman cit.* nom omninò improbabiliter doceatur à *Sanchez*, quia cives, inquit, dum absentes sunt, sed mox in Patriam redituri, per fictionem Juris pro præsentibus habentur.

Suppono quoque, peregrinum teneri ad leges locales in celebratione contractuum, *cap. fin. de foro competenti*. Hinc si Sponsus, & Sponsa spectarent ad Parochiam, in qua decretum Concilii Tridentini de contrahendo matrimonio coram Parocho, & testibus non est promulgatum, & peregrinarentur ad Parochiam, ubi est promulgatum, tenerentur in hac contrahere coram Parocho, & testibus, aliàs matrimonium foret invalidum; nam contractus regulantur juxta leges loci, in quo fiunt. Ita docent *Sanchez libro tertio distinctione decima octava numer.* 26. *Krimer*, *Kugler*, *la Croix libro sexto parte tertia num.* 613. *imò habet communis cum Busembaum*, *& Pignatelli tom.* 5. *consult.* 87. *num.* 33. quamvis tales contraherent coram Parocho hujus alieni loci, & testibus: adhuc nullum fore matrimonium, quia peregrinus, nolens alicubi manere per majorem anni partem, non acquirit nequidem quasi domicilium: ergo hic Parochus, non est ipsorum proprius, adeòque contrahunt sine alio proprio Parocho. 255

Suppono denique, peregrinos teneri ad leges locorum ubi morantur, quæ sunt latæ specialiter ob bonum commune illorum locorum, uti sunt, quæ prohibent, ne certæ merces ex oppido evehantur, ne peregrini ultra certos dies ibi commorentur; ne certum genus armorum ferant &c. aliàs enim inquilini non haberent justam, & sibi debitam defensionem. Unde recta ratio, & jus naturale exigit, ut peregrini ejusmodi legibus subjiciantur: sub qua proinde conditione, & onere, meritò censentur Præsides locorum illis indulgere transitum, & non aliter. *Ita Mezger cit.* 8. *n.* 32. *Krimer*, *Laym. cit. estque communis apud Sanchez*. Rursus ratione delicti peregrini fiunt subditi, & nanciscuntur forum loci, ubi delinquunt, *c. licèt ratione*, *de foro Competenti*. 256

III. Extra recensitos casus peregini per se loquendo legibus particularibus loci non obligantur: & hinc si in tali loco sit jejunium, aut festum speciale, peregrinus poterit, secluso scandalo, ibidem comedere carnes, Missamve omittere. *Ita Layman lib.* 1. *tract.* 4. *capit.* 12. *num.* 4. & apud ipsum *Paludanus*, *Antoninus*, *Sylvester*, *Medina*, *Azorius*, *Sanchez*, *Coninch. Sayrus*, *Avila*, eamdem sententiam docent *Amicus*, *Tannerus*, *Haunoldus*, *Engel*, *Mezger*, *Cletle*, *& alii*. Ratio est: Quia lex per se non obligat nisi subditos, & membra communitatis, cui fertur, atqui prædicti peregrini moraliter non censentur subditi, vel membra communitatis, per cujus territorium duntaxat transeunt, cùm brevis mora habeatur pro nulla, *c. nam & ego de V. S.* Hinc etiam forum non sortiuntur, nisi ratione rei sitæ, vel celebrati contractus, aut perpetrati delicti contra jus naturale, aut commune: ergo leges particulares locorum per se loquendo non obligant peregrinos. Quod confirmari potest *ex c. à nobis*, *de sent. excom.* ubi interrogatus Pontifex, an peregrini comprehenderentur in excommunicatione lata ab Episcopo pro delictis futuris? respondit, solos subditos comprehendi: ergo peregrini non stringuntur legibus particularibus Diœcesium. Nec obstat tritum illud. *Si fueris Romæ Romano vivito more*. Nam axioma hoc (si tamen præceptum contineat, & non potiùs consilium) intelligendum est de commoratione in alieno territorio per notabilem anni partem, vel de casu, quo observationem legis particularis exigit ratio boni publici, aut scandali, & ideò dictum fuit, quòd peregrini *per se loquendo*: secluso videlicet scandalo, non obligentur legibus specialibus locorum, quæ transeunt. Nec obstat Regula *juris* 55. *in sexto Qui sentit onus*, *sentire debet commodum*, *& è contra*: Ergo dum peregrini sentiunt commodum, seu exemptionem à legibus propriis territorii, etiam sentire debent onus, seu obligationem à legibus alieni territorii. Nam illa juris Regula tunc solùm tenet, quando commodum, & onus ex propria institutione connexa sunt, ut contingit in beneficiis Ecclesiasticis, in institutione hæredum &c. Ubi tam onera, quàm commoda ad Beneficiatos, & hæredes transeunt, non autem, quando commodum, & onus sunt disparata, quemadmodum evenit in proposito. 257

IV. Restat quæstio de vagis, seu vagabundis, qui nullibi habent domicilium, utrùm obligentur legibus, & consuetudinibus locorum, per quæ transeunt, vel in quibus 258

hospitantur? affirmat *Sotus*, *Suarez*, *Mastrius*, *Herincx*, *Mezger*, *Bonacina*, & alii, probantque ex eo: quia vagabundi à loci Magistratu capi, atque puniri possunt ob delicta etiam alibi commissa, ex quo colligi videtur, eos in quovis loco, ubi hospitantur sortiri forum, ac ejusdem legibus subjici, aliàs omninò forent ex-Leges. Nihilominùs *Lessius lib. 4. c.2. dub.7. n.49. Laym. cit. num.7. Sayrus*, *Busemb.* & alii probabiliter docent, eamdem esse rationem vagorum, quę peregrinorum, ut tantùm illis locorum, quæ transeunt, legibus specialibus obligentur, quibus obligantur peregrini, & quibus hi non obligantur, ut suprà diximus, etiam vagi non obligentur. Ratio est: quia generalis doctrina est ex *c. ult. de foro competent.* Neminem sortiri forum, nisi vel ratione domicilii, vel ratione delicti, vel ratione contractus, vel ratione rei, sive possessionis sitæ in territorio, vel denique interdum ratione originis sive patriæ: vagi autem nullo horum modorum subjecti sunt, ut supponimus: ergo non sortiuntur forum in locis, per quæ transeunt, consequenter nec legibus illorum particularibus obligantur. Ad fundamentum autem prioris sententiæ respondent Auctores, & Patroni sententiæ posterioris; Per consuetudinem introductum esse, ut etiam vagabundi, cùm proprium judicem non habeant, puniri possint, ubicumque reperiantur: ne eorum crimina omninò impunita maneant. Ex quo tamen non sequitur, eos simpliciter, & in omnibus sortiri forum, sive jurisdictionem loci, in quo existant. Nec sequitur, vagos fore omninò ex leges; tenentur enim servare leges communes & ex municipalibus illas, quæ respiciunt specialiter Bonum commune illius loci, per quem transeunt: item leges, quæ concernunt contractus, vel imponunt pęnam delictis contra Jus naturale, & commune perpetratis, ut suprà diximus de peregrinis.

Q U Æ S T I O V.

De Lege Humana in specie, videlicet de Lege pœnali, irritante, in præsumptione fundata, ac Consuetudine.

S U M M A R I U M.

260 *Quid sit lex pœnalis, & quotuplex?*
261 *Non obligat ante sententiam judicis, si sit ferendæ sententiæ.*
262 *Judex obligatur ad sententiam ex præscripto legis inferendam.*
263 *Pœnæ sunt variæ, positivæ, privativæ &c.*
264 *Quænam incurrantur ante sententiam Judicis?*
265 *Quænam post sententiam Judicis?*
266 *Et seqq. resolvuntur circa hoc varii Casus.*
269 *Quæ sit distinctio inter sententiam Judicis condemnatoriam, & declaratoriam criminis?*
270 *Ad quid obligetur reus post sententiam Judicis?*
271 *An liceat ipsi fugere, vel effringere carcerem,*
272 *Quid sit lex irritans?* 273. *& quotuplex?*
274 *Unde cognoscatur, legem esse irritantem?*
275 *Lex irritans pœnalis quomodo obliget?*
276 *&* 277 *An lex irritans obliget ignorantes?*
278 Usque ad n.2[illegible]1. *Lex ipso jure irritans quid operetur?*
281 *An Testamentum sine solemnitatibus Juris Civilis conditum sit irritum in foro externo?*
282 *An etiam in foro interno conscientiæ?*
283 *& seqq. referantur tres sententiæ.*
287 *Post sententiam Judicis est etiam irritum in foro conscientiæ.*
288 *Hæres ex testamento minus solemni non tenetur Hæredi ab intestato manifestare, quod Testamentum careat solemnitate.*
289 *Casus.*
290 *Quid sit lex fundata in Præsumptione?*
291 *&* 292 *Qualiter obliget, si præsumptio fallat?*
293 *&* 294 *Exemplificatur Casibus.*
295 *Quid sit consuetudo, & qualiter differat à præscriptione?*
296 *Quid sit consuetudo juxta legem, præter legem, & contra legem?*
297 *Consuetudo contra legem habet vim abrogandi legem veterem, & inducendi novam.*
298 *Requiritur ad hoc. I. Actuum frequentia &c.*
299 *II. Voluntas inducendi obligationem.*
300 *Requiritur III. Tacitus consensus Principis.*
301 *Requiritur IV. Notabilis diuturnitas temporis.*
302 *Differentia inter præscriptionem contra Ecclesiam, & consuetudinem contra leges Ecclesiasticas.*
303 *Requiritur V. ut consuetudo sit rationabilis, & Legitimè præscripta.*
304 *&* 305 *Per actus formaliter malos potest induci consuetudo.*
306 *Non tamen contra legem naturalem, aut Divinam.*

A S S E R T I O V.

L*Ex pœnalis non obligat ad pœnam subeundam ante sententiam condemnatoriam Judicis, si pœna sit ferendæ sententiæ: si vero pœna sit latæ sententiæ, & sit positiva, ac temporalis, tamen ordinariè non obligat ad subeundam pœnam ante sententiam declaratoriam criminis: Secùs si sit pœna spiritualis, vel privativa. Si lex prohibeat actum, & non irritet: actus est validus, sed illicitus: si verò lex actum à Judice irritandum decernat, tamdiù valet actus, donec sententia Judicis rescindatur: si denique lex ipso jure irritet actum v.g. contractum &c. in foro externo est invalidus; ac etiam in foro interno conscientiæ erit nullus, si fuerit plenissimè, seu, ut loquuntur, naturaliter infirmatus. Lex fundata in præsumptione Juris, seu communis periculi obligat in conscientia, etiamsi in casu particulari præsumptio fallat: Si verò sit fundata in præsumptione facti, non obligat in conscientia, quando præsumptio fallit. Consuetudo legitima vim habet legem novam instituendi, & veterem abrogandi.* Est communis Thologorum, & Canonistarum apud Auctores citandos. 259

§. I. *Lex Pœnalis.*

LEx *pœnalis* dicitur, quæ pœnam aliquam intentat, distinguitur à lege *morali*, quæ nullam pœnam intentat, seu mores dirigit, obligando ad actum, vel omissionem illius. Quòd si lex obliget ad actum, & simul ad pęnam, dicitur lex *mixta*, ex morali scilicet, & pęnali: si vero tantùm pęnam irrogat, nec ad actum faciendum, vel omittendum obliget, appellatur *purè pęnalis*, quæ juxta suprà dicta, hac sectione *quæst. 3. num.*200. adhuc obligat in conscientia ad pęnam sustinendam, siquidem aliàs non esset vera lex, de cujus ratione est obligare. Lex pęnalis subdividitur in legem pœnalem *ferendæ sententiæ*, & *latæ sententiæ*. Hæc est, in qua Legislator de facto transgressori pęnam imponit, ac ad eam condemnat; illa verò, in qua Legislator tantùm pęnam comminatur, seu mandat judici, ut reo pęnam infligat. Ad dignoscendum verò, an lex aliqua pęnalis sit latæ, vel ferendæ sententiæ, notandæ sunt sequentes Regulæ. Prima Quotiescumque dubium est, an verba legis contineant sententiam latam, vel ferendam, censendum est, quòd tantùm contineant ferendam; nam *in pœnis benignior interpretatio est adhibenda*, ut dicitur *de Regulis Juris in 6.* Secunda Regula est: si lex solùm comminetur pœnam, continet sententiam ferendam, ut si dicat: *Sub pœna excommunicationis, sub pœna privationis actuum legitimorum &c. vel subjacebit excommunicationi, vel excommunicationem se noverit incursurum &c.* Excipe, nisi aliquæ particulæ addantur, quæ satis indicent, pęnam de facto infligi; ut si dicatur: *Sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda: subjacebit ipso facto excommunicationi &c.* Item nisi lex alioquin esset inutilis, ut contingit in lege pœnali irregularitatis, quæ non ab homine, sed à solo jure infligitur, & in legibus statuentibus impedimenta matrimonii, vel Professionis quæ postmodùm irritari non possent; hæ enim circumstantiæ apertè indicant, pęnam infligi ipso facto, etsi verba præcisè sumpta id non exigerent. Tertia Regula est: Lex est latæ sententiæ, si sententiam judicis expressè excludat. Item si verba nullam dilationem temporis admittant, v.g. hæc, *ipso facto, ex tunc, mox: &c.* Insuper si lex dicat, reum esse in conscientia obligatum ad pęnam. Similiter si Legislator sibi, vel legi suæ adscribat sententiam, dicendo, v.g. *Auctoritate nostra*, *virtute hujus legis*, *ipso Jure subjaceat tali pœnæ*. Denique si lex utatur solo verbo indicativi modi pręsentis, aut pręteriti temporis, v. g. *excommunicamus*, *suspenditur*, *excommunicationem se noverit incurrisse, sciat se esse excommunicatum*. Ita *P. Herincx cit. disp. 5. q. 1. n.7.* vide plura apud *Suar. l. 5. de leg. c. 6.* His prenotatis: 260

I. Quando lex pœnalis continet tantùm sententiam ferendam, certum est ex communi omnium Doctrina, non obligare reum ad pęnam solvendam, vel subeundam, aut aliquos ejus effectus pręstandos ante sententiam Judicis condemnatoriam. Ratio est: quia reus non obligatur ad amplius, quàm lex ipsa contineat, ipsa autem solùm præscribit, ut reus pęnæ adjudicetur, quod magis judicem, quàm reum concernit. Hinc patet, reum validè, & licitè se gerere tamquam non excommunicatum, si per legem excommunicandus decernatur: similiter posse acceptare officium, vel Beneficium, actusque officii exercere, & fructus Beneficii recipere, etsi crimen commiserit, ob quod Officio, vel Beneficio per judicem est privandus. Denique potest reus validè, & licitè alienare bona temporalia per sententiam confiscanda; idque (quamvis aliqui contradicant) etsi fiat in fraudem fisci, seu ejus, cui bona per sententiam judicis sunt adjudicanda. Quod tunc fit, quando reus ideò alienat, ne fiscus postmodùm obtineat. Nec refert, quòd fraus, & dolus nemini debeant patrocinari; nam nec debent nocere, ubi Jus 261

id non

id non statuit. Nec denique per hoc fit fisco injuria: nam utens jure suo, nemini facit injuriam. *Ita Herincx cit. n.9.*

262 II. Judex obligatus ad sententiam ex præscripto legis ferendam, qua reus condemnetur ad pœnam: quando crimen est sufficienter probatum; si ejus libertati non relinquatur pœnam moderari. *Ita communiter Doctores.* Et colligitur *ex cap. in istis, dist. 4. & c. summoperè 11. quæst. tertia.* Ratio est: quia judex est custos legis; cujus proinde officium est, observationem legis procurare, maximè si lex ipsum expressè concernat, prout facit lex pœnalis ferendæ sententiæ. Deinde per talem legem præscribitur medium justitiæ vindicativæ; adeòque hoc judex servare tenetur; cùm ipsius sit justitiam vindicativam exercere. Usu tamen, & jure potest judex certis casibus minuere, vel non imponere pœnam. Quod ex variis casibus Summo Principi faciliùs conceditur. Hic enim non solùm ex Epikia, sed etiam ex facultate dispensandi, potest pœnam lege taxatam mitigare, & sententiam à se, vel Judice inferiorem latam revocare: cùm tamen Judex inferior citra specialem facultatem, jure, vel consuetudine concessam, nec possit in lege penali dispensare, nec sententiam semel latam revocare. Videndum tamen, ne nimia indulgentia insolescant scelerati, & bonum publicum graviter lædatur. Vide *Malderum tr. 6. de Justificatione cap. 1. dub. 26.* Num autem Judex, si pœnam pecuniariam minuat, vel omninò remittat, teneatur ad restitutionem Reipublicæ, vide *P. Patritium Sporer tr. 4. Prælim. ad Præcepta 2. tabulæ c. 3. sect. 1. n. 59.*

263 Pro meliori dicendorum declaratione notandum, pœnas aliquas dici *Positivas*, quæ ad sui executionem indigent ulteriori actione, ut solutio pecuniæ, fossio metalli, &c. Alias dici *privativas*, quæ nimirùm privant aliqua re, fructu, jure vel quærendo, vel quæsito, sine ulteriori actione, ut censuræ Ecclesiasticæ, privatio vocis activæ, & passivæ, &c. Alias denique esse *conditionales*, quæ non tam sunt pœnæ, quam carentia Beneficii, quod Legislator nonnisi sub certa conditione dare voluit. Sic Clericus Beneficiatus habitum non deferens privatur privilegio fori, quia Privilegium datur sub conditione habitum deferendi. Hoc notato dicimus:

264 III. Leges pœnales, quæ inferunt pœnas spirituales excommunicationis, suspensionis, &c. ipso facto incurrendas, vel privant jure acquirendo, redduntque transgressorem inhabilem ad aliquod jus, vel actum, vel imponunt pœnam conditionalem: obligant ante judicis sententiam declaratoriam criminis. *Ita Mastrius Theol. Moral. disp. 2. quæst. 5. articul. 3.* & apud ipsum *Cajetanus, Bannez, Medina, Valentia &c.* Item *Herincx cit. quæst. 2. Reiffenstuel in 1. lib. Decr. tit. 2. de Constit. nu. 226. & apud ipsum Suarez, Castro. Pal. & Ludov. Engel. Item Paulus Mezger tract. 8. disp. 35. art. 2. num. 3.* cum communi DD. Et quoad pœnas spirituales constat *ex c. non dubium, de Sent. excomm. & c. 3. de Clerico non ordinato Minist.* Sic etiam incurritur Canonicum impedimentum matrimonii ex crimine. Idem eo communi usu, & Doctorum sensu constat de irregularitate pęnali, quæ incurritur ante omnem sententiam declaratoriam. Similiter non licet petere debitum matrimoniale, quando id in pęnam conjugibus prohibetur, ut habet *Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 30. num. 3.* Sic etiam Beneficiariis non recitantibus officium Divinum imponitur restitutio fructuum pro rata *in Concilio Lateran. I. can. 10.* & non residentibus in suis Ecclesiis *in Trid. sess. 23. de Reform. c. 1.* Sic per *c. licèt de Elect. in 6.* habens beneficium curatum illo privatur, si intra annum non ordinetur presbyter &c. Quoad censuras Ecclesiasticas ratio est: quia cùm lex dicat, delinquentem ipso facto incurrere ejusmodi pœnas, illæque, ut plurimùm sint medicinales, & non excedant suavitatem, & æquitatem humanam: ideò censendum est, quod Legislator velit uti sua potestate ad illas infligendas, non expectata Judicis sententia. Quoad pęnas inhabilitantes, & conditionales ratio est: quia cùm Ecclesia, & Respublica sit Domina suorum bonorum: justè potest habilitatem ad illa percipienda alligare certis conditionibus, quibus non impletis hoc ipso cessabit habilitas ad illa percipienda: sicut si Testator Bertę fecisset legatum percipiendum sub conditione, si castè vivat; hoc ipso, quòd non verificaretur conditio, etiam ipsa priveretur legato. Ita rursùs in pęnam certi delicti potest Ecclesia, & Respublica eidem alligare inhabilitatem ad aliqua jura, bona, vel fructus à Legis transgressoribus incurrendam. Unde posita transgressione, delicto, vel crimine, eo ipso cessabit habilitas.

265 IV. Pęnæ temporales positivæ, quæ nimirùm externam executionem requirunt, ut est amissio Dominii, confiscatio bonorum, privatio Beneficii, aut officii Ecclesiastici, &c. vel quæ privant jure jam acquisito: vel quod acquiri cęptum est, non obligant ante judicis sententiam saltem declaratoriam criminis, quamvis verba legis significent pœnam latę sententię. Ita *Mastrius cit. Herincx cit. Reiffenstuel cit. num. 227.* & apud ipsum *Navarrus, Sanchez, Menochius, Sylvester, Engel, Layman. l. 1. tract. 4. cap. 15. Paulus Mezger cit. num. 4.* & alii plures. Ratio est: quia lex non debet esse nimis rigida, sed humano modo observabilis; sed est ab hominum natura, & moribus alienum, ut quis se ipsum spoliare debeat rebus jam possessis, aut juribus acquisitis: ergo. Confirmatur *ex c. cùm secundùm leges, de Hæreticis in 6.* ubi licèt Hæretici priventur ipso jure bonis à se possessis à die commissi criminis, tamen non tenentur bona tradere ante judicis sententiam declaratoriam criminis: ergo idem dicendum de aliis similibus pœnis: cùm de similibus idem judicium sit habendum, *cap. corporalia, de Translat. Episc.* Idipsum confirmat communis usus, & sensus hominum, quo habetur, non teneri reum bonis suis jam acquisitis sese spoliare, ac pęnam privationis bonorum suorum, licèt ipso jure imposita, statim exequi ante omnem judicis sententiam. Ex his

Sequitur I. Licèt S. Pius V. dum in motum proprio contra committentes simoniam confidentialem dicit: *Ne quisquam vana fiducia fretus, non intentandi contra se Judicii in crimine perseveret, omnes, & singulos præsentium Auctoritate privamus &c.* Satis manifestè videatur excludere necessitatem sententiæ judicialis, tamen *Suarez lib. 5. de Legibus capit. 8. num. 16.* dicit probabile, hanc Legem, seu pęnam non esse in hoc sensu communiter receptam, & ideò fortè illi in hac parte derogatum per communem consuetudinem: quæ tolerabilis judicari potest (inquit) quia reverà pęna est valdè rigorosa: imò *Castro-Palaus d. 2. pu. 2. numer. 10.* existimat privationem Beneficiorum, & inhabilitatem, nequidem vi verborum, aut intentionis Pontificiæ contrahi ante sententiam declaratoriam criminis, quasi menti Pontificis satisfiat, si à die commissæ Simoniæ delinquens maneat obnoxius privationi, nec aliud quàm declaratio delicti postuletur, ut privatus existat. 266

Sequitur II. Quòd si lex dicat, pęnas suprà *nu. 265.* specificatas incurri, nulla expectata sententia, *Covarruvias, Sanchez, Lessius,* & plures alii docent, intelligi posse de sententia condemnatoria ad pœnam, quæ in materia pęnali solet intelligi per sententiam, adeòque intelligi debet in re tam odiosa. Quod si denique lex dicat: *absque declaratione, seu nulla declaratione præmissa, vel nulla alia declaratione expectata, Lessius, Paulus Mezger citat. & alii,* id explicant de declaratione pęnæ, non negata declaratione criminis. Licèt autem hæc explicatio videri posset satis torta, & minùs fortasse congruens menti Legislatoris, ideòque rejiciatur à *Suarez,* & pluribus aliis; illam tamen confirmat usus (ait *Herincx cit. num 14.*) ex quo constat non teneri reum se abdicare bonis, vel officiis, etsi leges dicant pęnam absque declaratione incurrendam: prout loquitur *extrav. Ambitiosæ de Rebus Ecclesiæ non alienandis.* Unde licèt prima Legislatoris mens fuisset alia, non equidem obligaret ex hoc capite, quòd similes leges non videantur in isto sensu receptæ, sed potiùs si eis per contrariam consuetudinem hac in parte derogatum. Vide *Lessium lib. 2. de Justitia, cap. 29. dub. 8.* Quare notat *Præpositus q. 95. d. 4. dub. 7. num. 38. in fine,* paucissimas leges videri esse, quæ ita strictè obligent, & fortè nullas Civiles. Imò ultra Censuras, & irregularitatem, nullam aliam pęnam propriè dictam (qualis est privatio alicujus juris quæsiti, seu cępti possideri) incurri ante sententiam declaratoriam criminis, praxis habet, ut post *Farinacium,* & alios asserit *Castro-Palaus disp. 2. punct. 2. nu. 12.* adeò, ut nullatenùs alioquin possit mandari executioni. Declaratoria verò requirit citationem partis, teste *Julio Claro,* & ab ea dari potest appellatio, ut docet *Farinacius,* & alii. Ex quibus juxta *Herincx cit. num. 15.* 267

Sequitur III. Pęnam privationis officiorum, beneficiorum, actuum legitimorum, confiscationis bonorum temporalium, inhabilitatis ad hæreditatem adeundam, & similes, non obligare in conscientia ante sententiam declaratoriam criminis; etsi ipso jure imponantur. Idem est de pœna inhabilitatis ad Officia, & Beneficia Ecclesiastica, & regularia, quamquam plures contradicant; usus enim communis declarat, non debere reum se his bonis spoliare, aut ab eis abstinere ante sententiam. Ita Portel. *in dubiis regul. v. Inhabilitas, numer. 3.* citans Sanchez, Navarrum, Molinam, Sotum, & Ledesmam. Pro pœnis etiam statutorum Ordinis nostri Francicani tam Generalium, quàm Provincialium, tam conditorum, quàm imposterùm condendorum, notanda est valdè generalis declaratio, quæ habetur in *Statutis Barcinonensibus Nationi Germano-Belgicæ accomodatis cap. 6. §. 9.* videlicet, *quod, quoties pœna suspensionis, vel privationis, vel alia quæcunque* (pęna excommunicationis excepta) *ipso facto incurrenda imponitur, nullus ea pœna ligetur, quamvis crimen fuerit publicè perpetratum, quousque per Prælatum fuerit reus judicialiter declaratus.* Ita *Herincx cit. num. 15.* 268

Dices: Si pœnæ, numer. 265. specificatæ non obligant

in conscientia ante sententiam Judicis; ergo nulla erit differentia inter pęnas latæ sententiæ, & pęnas ferendæ sententiæ, quia utrobique ad inducendam obligationem æquè requireretur sententia Judicis. Resp. neg. seq. cum sua probatione: nam ad incurrendam pœnam ferendæ sententiæ requiritur sententia condemnatoria Judicis, ac debetur solùm à tempore latæ hujus sententiæ: ut autem debeantur, seu obligent pœnæ supradictæ ipso jure impositæ, sufficit sententia declaratoria Judicis super admisso crimine, quæ per quamdam juris fictionem retrotrahitur ad tempus perpetrati criminis, cui pœna ipso jure imposita est, sicque facta per Judicem executione debetur pęna illa jam à die commissi criminis. Ita *Sanchez lib. 2. in Decalogo cap. 22. nu. 33. & cap. 26. nu. 7. Pirrhing. tit. de hæred. num. 60. Sylvester Vo. Heresi I. num. 13. & 14. Engel. tit. de constit. num. 43. Reiffenstuel cit. num.* 230. & alii. Interim dum non sequitur sententia declaratoria criminis, reus non tenetur spontè illam pœnam subire, v. gr. dimittendo beneficium Ecclesiasticum, ejusque fructus restituendo, aut bona ipso jure confiscata ad fiscum deferendo: ad hoc enim nemo tenetur in conscientia ante secutam sententiam declaratoriam.

270 Post latam à Judice sententiam obligatur reus ad pœnam subeundam: quia justæ sententiæ parendum est, & si sit pœna non nimis acerba, tenetur reus per se ipsum illam exequi: quia quisque tenetur obedire Superiori justa, & possibilia præcipienti: unde teneretur reus solvere mulctam pecuniariam, intrare carcerem, abire in exilium &c. Ad gravissimam tamen, & infamem pœnam tenetur saltem indirectè cooperari, quatenùs ad ejus executionem est necessarium, & conveniens: quia reus tenetur justæ Judicis sententiæ non resistere: sed si aliqoando nollet indirectè cooperari ad pœnam à judice inflictam, tunc ipsi resisteret, v. gr. si fur damnatus ad furcam nollet scalam ascendere, damnatus ad mutilationem nollet manum porrigere &c. ergo tenetur indirectè cooperari. Ita cum communi *Mastrius cit. q. 5. art. 3. Herincx cit. quæst. 3. Paulus Mezger cit. num. 5. & alii.*

271 *Quæres:* An damnatus per sententiam judicis ad mortem, vel mutilationem possit fugere, si via effugiendi pateat? Respondeo affirmativè cum Doctoribus communiter apud *Herincx cit. n.* 19. Ratio est: quia præceptum oppositum foret nimis difficile, & superans humanam conditionem. Unde posset fugere sub ictu gladii, si spes foret evadendi. Ob camdem rationem licitè posset effringere carcerem juxta Doctores passim: nam cui licet finis, scilicet fuga, etiam licent media, scilicet ablatio impedimentorum, ut catenarum, carceris &c. nec obstat, quod effractoribus carcerum imponatur pœna capitis. Nam imponitur hæc pœna iis, qui aliunde equidem sunt ordinariè capitis rei. Vel certè imponitur ad terrorem, non infligenda tamen, nisi aliæ sufficientes causæ subsint. *Herincx n.* 20. Aliud est de iis, qui deforis sunt extra carcerem ii enim si frangerent carcerem, moraliter violarent Auctoritatem publicam. An autem reus effringens carcerem obligetur reparare damnum Reipublicæ illatum, dubitatur. Nonnulli negant. Quibus videtur favere usus. In rigore tamen videtur obligatus ad restitutionem damni, quod per se ex effractione carceris oritur, v. gr. in muris &c. Non quod per accidens ex fuga aliorum reorum nascitur; ipse enim ob illum eventum per accidens, non amittit jus suum fugiendi. *Ita communius DD.* Ex hic etiam sequitur, quòd reo possim consulere fugam: Ratio est, quia suadeo id, quod honestum est, & per se loquendo licet monstrare media fugæ, & instrumenta porrigere, nisi id prohiberetur sub obligatione, prout Respublica potest: quod an factum sit, non conveniunt *Doctores*. Saltem deberet talis lex proferri. Si tamen valde gravi pęna tales plecterentur, videretur id esse à Republica graviter prohibitum, cùm gravis pęna supponat gravem culpam. Non liceret tamen proximè ad effractionem cooperari: hoc enim foret violare publicam Auctoritatem, & jure meritò gravissimè puniretur. Attamen Ministri justitiæ publicæ non possunt consulere, nec præbere reo instrumenta ad fugam, quia ipsorum est curare ex officio, ut reus ibi detineatur. *Herincx cit. n.* 21.

Qualiter autem ignorantia excuset à pœna legis Humanæ, videatur *Pater Patritius Sporer tr. 1. Proœm. cap. 2. sect. 4. num.* 38. & 39.

§. II. *Lex irritans.*

272 LEx irritatoria, seu irritans ea vocatur, quæ aliquem actum omnino annullat, & invalidat, ut dicendo; *sit invalidus, nullus, irritus, vel nullius sit efficaciæ, valoris, vel careat robore firmitatis &c.* Hæc enim est communis descriptio legis irritantis, ut passim docent Doctores apud *Mastrium cit. q. 5. art.* 4. Certum autem est, quod Legislator Supremus tam Ecclesiasticus, quàm Civilis ob justam causam ad bonum publicum spectantem possit aliquos actus irritare, & invalidos reddere. Ratio est: quia talis potestas est necessaria Reipublicæ pro bono ejus regimine: quod patet etiam ex praxi & experientia, tam in gubernatione civili, quàm Ecclesiastica: siquidem de facto Concilium Tridentinum annullavit matrimonia clandestina, & Jus Civile Testamenta non solemnia. Per hoc tamen præcisè, quòd lex aliquem actum prohibeat, eumdem non irritat, vel invalidat: de fide enim est, Sacerdotem degradatum validè consecrare, etsi hoc ei sit prohibitum. Similiter habens votum simplex castitatis validè contrahit matrimonium, non tamen licitè, cùm ei sit prohibitum. Ratio est, quia prohibere est solùm obligare, ne fiat actus; irritare autem est actum reddere nullum, ita ut ex eo nulla oriatur obligatio. Ita docent *Molina, Suarez, Vasquez, Salas, Bonacina, Aversa, Arriaga, Lezana, Paulus*, & alii passim apud *Mastrium cit.* Nec obstat *Lex non dubium C. de legibus ibi: ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licèt legislator fieri prohibuerit tantùm, nec specialiter dixerit, inutile esse debere, quod factum est.* Et ne quis dicere valeat, hoc procedere dumtaxat de jure civili, ulteriùs instatur; quòd hæc lex fuerit Canonizata in *can. Imperiali* 25. *q.* 2. ubi S. Gregorius Papa sic inquit: *Imperiali constitutione apertè sancitum est, ut ea, quæ contra leges fiunt, non solum inutilia, sed etiam pro infectis habenda sint:* Omissis Doctorum responsionibus videndis apud *Laym. lib. 1. tr. 4. cap. 16. Reiffenstuel cit. n.* 248. & aliis, respondeo cum *Molina, Suarez, Lezana, Bonacina, Aversa, Mastrio cit. n. 161. Herincx cit. disp. 5. qu. 5. nu.* 34. Legem prædictam non obligare, nisi post judicis Sententiam, eo quòd nimis onerosa sit, & gravis.

273 Lex irritans est triplex, videlicet merè *pœnalis*, purè *irritativa*, & *mixta*. Prima est, quando irritatio præcisè statuitur in pœnam transgressoris. Secunda est, quæ non necessariò supponit actum malum, sed præcisè intendit bonum commune, vel privatum, ut quando irritantur Testamenta non solemnia. Tertia est, quando irritatio partim in pęnam, partim ob bonum commune statuitur. Item Lex subinde irritat actum *tantum civiliter*. aliquando etiam *naturaliter*. Civiliter tantum irritat, quando tollit omnem obligationem, & actionem, quæ ex illo actu oriri posset in foro externo, quamvis in foro conscientiæ remaneat validitas, & obligatio naturalis cum effectibus ex ejusmodi actu oriundis: quomodo in jure invalidatur lusus alearum. Naturaliter verò lex irritat actum, quando hujus valorem ita destruit, ut nec in foro externo, nec in foro conscientiæ possit aliquam obligationem parere: veluti est lex irritans matrimonium clandestinum, vel cum alio impedimento dirimente contractum, vel Professionem Religiosam emissam ante completum 16. ætatis annum &c.

274 Unde autem cognosci possit, an lex sit tantùm prohibens, vel etiam irritans? traduntur variæ à Doctoribus regulæ apud *Layman & Herincx cit.* Sed breviter dicendum cum *Mastrio cit. n.* 162. ac sententia communiori duobus præsertim modis dignosci posse, Legem esse irritantem: *Primò*, quando lex expressè continet irritationem, ut dicendo: *actus sit nullus, sit irritus, sit invalidus, sit nullius roboris*, vel sub aliis æquivalentibus dicendi modis, ut notat *Aversa qu. 96. art. 5. Secundo*, quando lex præscribit formam essentialem, vel substantialem, qua fieri debet certus actus, vel contractus: tunc enim per omissionem talis formæ redditur actus nullus, & irritus; quando verò tantùm præscribit formam accidentalem, actus non redditur invalidus. Hoc manifesto exemplo declarat *Lezana disp. 8. q.* 1. de matrimonio: nam *Concilium Tridentinum sess.* 24. statuit, *matrimonium celebrari debere coram Parocho, & testibus, præmissis denuntiationibus:* & quia præsentia Parochi, & testium ponitur pro forma substantiali, ideò ob eius defectum matrimonium est nullum, deficientibus autem denuntiationibus, non est nullum, sed solùm illicitum, quia hæ ponuntur solùm pro forma accidentali. Ad discernendum verò in universum, quandonam forma, & solemnitas præscripta sit substantialis, vel tantùm accidentalis, non potest certa universali regula definiri, sed ex verbis legis, subjecta materia, & communi Doctorum sensu, consuetudine, & praxi colligi debet. Ulteriùs lex potest, & solet irritare actum dupliciter: nimirùm. I. Per seipsam, *sive ipso jure:* & II. *Per sententiam judicis:* per quam illum irritari, sive rescindi jubeat. His præmissis dicimus:

275 I. Quando Leges irritantes sunt merè pęnales, sequuntur regulas Legum pęnalium, sicut diximus §. præcedenti, ac requiritur sententia declaratoria criminis, etsi sint latæ sententiæ. *Ita Pater Herincx cit. n.* 32. Similiter requirunt scientiam legis adesse, adeò, ut ignorantia excusans actum à culpa, etiam excuset ab irritatione incurrenda: cùm enim in proposito irritatio actus sit merè pœna:

pœ-

pœna autem non incurratur nisi ob commissam culpam: ergo nec irritatio actus incurretur, nisi ob commissam culpam, & consequenter ignorantia excusans actum à culpa, etiam excusabit ab irritatione incurrenda. Secùs est, quando irritatio non est constituta in pœnam, aut certè simul, ac principaliter ob bonum commune, ac moralem decentiam distinctam à punitione delinquentis. Sic constat ex sensu Ecclesiæ, professionem factam ante annum decimum sextum ætatis completum esse invalidam, similiter matrimonium clandestinum, aut cum alio impedimento dirimente contractum esse invalidum, quantumcumque Lex irritans ignoretur: cùm enim hæ Leges non respiciant præcisè, aut præcipuè culpam, sed bonum commune, hinc locum habent, etsi culpa absit; cùm equidem adsit ratio boni communis.

276 II. Si Lex sit simul prohibens, & irritans, tunc faciens contra illam peccat, ut de se patet, si tamen sciverit Legis prohibitionem; si verò eamdem inculpatè ignoraverit, non quidem formaliter peccabit, cùm ignorantia inculpabilis excuset à formali peccato; actus tamen erit nullus, si ipso jure per Legem purè irritativam, aut mixtam fuerit irritatus. Ratio est: quia annullatio actus, ut modò num. præced. insinuatum, non est pœna in proposito, & per consequens non debet procedere ex culpa; siquidem ad invaliditatem non requiritur culpa ex parte contrahentis; sed est effectus quidam potestatis Principis, quam habet super contractus suorum subditorum, & ita etiam ignorantes ligat. Ita *Mastrius cit. num.* 163. & apud ipsum *Reginaldus*, *Azorius*, *Bonacina*, *Lezana*, *& alii passim*. Si Lex non sit prohibens, sed tantùm irritans actum, tunc Lex non obligat in conscientia ad actum illum omittendum, sed præcisè, ut actus non reputetur validus, sed sit invalidus, ut modò dictum, etsi fiat ab ignorante Legem ipso jure, purè irritativam, aut mixtam. Sic v. gr. Lex præscribens formam, qua testamentum condi debeat, non obligat absolutè, ne homo sine illa forma testetur; sed solùm, quòd si ita testetur, testamentum sit nullum, etiamsi conditum sit ab ignorante Legem præfatam, ob rationem modò supradictam.

277 III. Quando Lex prohibet quidem contractum, aut aliam dispositionem, sed ipsum non irritat, nec à Judice irritandum decernit, valet quidem contractus, tamen contrahens peccat, & tunc ejusmodi contractus (idem de quacumque alia dispositione à jure probibita sentiendum) dicitur esse validus, sed non licitus. Ita communis DD. & jam fuit insinuatum suprà n. 272. Quando verò Lex contractum non ipso jure irritat, sed à Judice dumtaxat irritandum decernit, certum insuper est, eum valiturum, donec per sententiam Judicis rescindatur. Ita communior DD. apud *Reiffenstuel cit. n.* 246. & patet ex *c. cùm jam dudum* 18. *de præbendis*, ibi: *multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente justitia non debent tolerari*.

278 IV. Si Lex ipso jure irritet contractus, electiones, aut alias dispositiones, certum est, loquendo in ordine ad forum externum hujusmodi actus ita civiliter annullari, ut non solùm nulla eis actio in foro externo tribuatur, sed, quòd ipso facto, & jam ab initio fuerint irriti, & invalidi, per Judicis sententiam declarari debeant: adeò quidem, ut omnis eorum effectus una cùm fructibus, quos inde quis jam perceperat, penitùs rescindatur, ac si numquam ullum valorem, habuissent. Ita Communis DD. apud *Reiffenstuel. cit. n.* 255. & constat ex recepta praxi, atq; ipsamet potestate Legislativa supremis Principibus competente. *Loquendo verò* in ordine ad forum conscientiæ, & utrùm ex tali actu de jure irrito acquisitum, possit tuta conscientia retineri, saltem ante sententiam Judicis, distinguendum est: nam si ejusmodi actus, vel contractus, ipso Jure naturali fuit irritus, vel saltem per Legem positivam plenissimè infirmatus, tollendo videlicet obligationem ipsius non solùm civilem, sed etiam naturalem: tunc ex hujusmodi actu, sive contractu, nullus effectus, nullaque obligatio, ne quidem pro foro conscientiæ oritur; adeòque inde acquisita etiam in conscientia, & ante omnem Judicis Sententiam, restitui debent. Ita *unanimis Doctorum*. Ratio est: Quia actus ita plenissimè infirmatus, tam quoad obligationem civilem scilicet, quàm quoad naturalem, æquiparatur actui, qui Jure naturali est irritus; sicque nullum penitùs valorem habere potest, sicut nec iste habet. Antecedens patet quia in utroque deficit omnis prorsus obligatio. *Si autem* contractus, aliusve actus ipso jure, civiliter tantùm irritus sit, & de jure naturali subsistat, neque per Legem positivam Civilem, aut Ecclesiasticam plenissimè infirmetur, tunc, si nemo sese opponat, ejusque rescissionem petat, ille in conscientia tutus est, qui virtute ipsius aliquid possidet. Ita *Abbas Panormit. in cap.* 1. *num.* 19. *de in integr. Restit. Innocentius in cap. Quia propter, de elect. Layman in cap. auditis, nu.* 1. *de elect. & lib.* 1. *Theol. Mo-* *Suppl. Theol. Decal.*

ral. tract. 4. *cap.* 16. *nu.* 6. ubi hoc exemplificat de Ludo alearum, de contractu cum pupillo celebrato, de testamento minùs solemni, de donatione ultra 500. solidos facta sine insinuatione apud Judicem &c. Eamdem Sententiam tanquam probabiliorem amplectitur *Bannes*, *qu.* 61. *dist.* 3. *p.* 100. *Reiffenstuel cit. num.* 256. & alii. Ratio est: Quia principalis effectus obligationis naturalis, & ab hac penitùs inseparabilis est, quod creditori jus tribuat accipiendi, & retinendi illud, quod ipsi naturaliter debitum est, ac solvitur: atqui in talibus actibus, qui per Legem plenissimè non irritantur, remanet adhuc obligatio naturalis, saltem donec hæc per sententiam Judicis in foro externo rescindatur: ergo. Major patet: minor probatur: Quia Legislatores potuerunt tales actus, vel contractus irritare pro solo foro externo, tollendo duntaxat obligationem ipsorum civilem, remanente eorum obligatione naturali, donec hæc per sententiam Judicis elidatur: ergo stante inter Doctores dubio tam rationabili, quid egerint, hoc ipsum asserendum est: nam *in obscuris minimum est sequendum*, ut habet vulgata *Regula Juris* 30. *in* 6. maximè, cùm hac ratione finis Legis, præsertim civilis, ac communi Reipublicæ bono abundè satis fiat, & consulatur; prout à simili ostendunt Leges, quæ irritant actus, seu contractus, expectata, & secuta primùm sententia Judicis.

279 Dices: stante hac Sententia sequeretur nullam esse differentiam inter Legem actus ipso Jure irritantem, & inter Legem irritantem actus, expectata, & secuta primùm sententia Judicis. Respondetur negando sequelam: Nam quando Lex irritat actum dumtaxat per sententiam Judicis, valet is ante hujusmodi sententiam, tam civiliter, quàm naturaliter: ac proindè invaliditas ipsius primùm computanda est à tempore latæ sententiæ; fructus autem antecedenter percepti remanent illi; qui ex tali actu factus erat possessor, illosque jam collegit. Secùs dicendum in Lege irritante actum ipso jure: nam actus contra eam gestus, licèt naturaliter obligarit ante sententiam Judicis nunquam tamen valuit Civiliter: ac proindè, si subsequatur sententia super nullitate ejus, hæc per fictionem juris retrotrahitur, ita, ut actus ille censeatur esse, ac semper fuisse invalidus; sicque ipse non ampliùs prodest quoad retentionem fructuum jam perceptorum, sed hi omnes sunt restituendi. *Reiffenstuel cit. num.* 260.

Quæstio Incidentalis.

An Testamentum ad causas profanas conditum sine solemnitatibus Juris Civilis sit invalidum, non tantùm pro foro externo, sed etiam interno Conscientiæ? 280

281 RESP. I. Communis est Legistarum Sententia, solemnitates à Jure Civili præscriptas, esse necessarias, non tantùm ad faciendam probationem, sed etiam ad substantiam, & valorem Testamenti, adeò ut si, vel una deficiat, totum Testamentum in foro externo quoad Hæreditatem, seu Hæredis institutionem sit nullum, & irritum, quantumvis aliunde certò constat de voluntate Testatoris, nisi ipse hæres ab intestato perceperit, & fateatur Defuncti voluntatem. Ita *Covarruvias cap.* 1. *de Testam. n.* 14. *& seq. Bart. in l. nemo potest, ff. de legat.* 1. *& ibi Jason, num.* 17. *Klingenspergey, Pirrhing, Alexander, Decius, Aretinus, Reiffenstuel in lib.* 3. *Decret. tit.* 26. *nu.* 7. *& alii*. Ratio est: Quia *L. Hac consultissima* 21. *C. de Testam.* dicitur, ex *imperfecto autem Testamento* (id est, solemnitatibus debitis destituto) *voluntatem defuncti, tenere non volumus*. Et §. 7. *Instit. quibus modis Testament. infirm.* dicitur: *Imperfectum Testamentum sine dubio nullum est*. Excipit *Molina disp.* 81. *n.* 17. *& Reiffenstuel cit. n.* 83. casum quo ille, quia aliàs ab intestato succederet, ipsemet audivit, & fatetur totam voluntatem testatoris. Ratio est: Quia Lex irritans Testamenta non solemnia in foro externo fundatur in præsumptione fraudis universali, seu in periculo fraudis in communi, ut concedunt adversarii communiter: atqui in casu, quo ille, qui aliàs ab intestato succederet, ipsemet audivit, & fatetur totam voluntatem testatoris, cessat præsumptio fraudis, seu periculum fraudis in universali, cùm in hoc casu implicet subesse fraudem: ergo in hoc casu Lex non irritat Testamenta non solemnia pro foro externo, & multò minùs pro foro interno conscientiæ. Lege *Reiffenstuel cit. & n.* 92. *& seqq.*

282 Resp. II. An etiam pro foro interno conscientiæ necessariæ sint solemnitates à Jure Civili præscriptæ ad Testamentum ad causas profanas? (*quia suppono Testamentum, ad causas pias pro utroque foro esse Privilegiatum; ita, ut non tantùm pro foro interno valeat, sed etiam pro externo, etiamsi careat solemnitatibus à Jure Civili alias ad Testamentum requisitis; dummodò aliunde constet sufficienter de ultima testatoris voluntate, cùm hanc sententiam hodiè ferme omnes tam Theologi quàm Canonistæ, & Civilistæ teneant, ita ut*

hoc tempore sit extra controversiam, *teste Reiffenstuel cit. num.* 138.) circa hoc sunt tres Sententiæ.

283 Prima dicit, solemnitates Juris Civilis pro foro interno non esse necessarias, valere proin in dicto foro Testamentum, etsi una, vel pluribus hujusmodi solemnitatibus careat, dummodò aliunde sufficienter constet de voluntate testatoris, ita docent *Fagnanus in cap. Cùm esset, de Testam. Abbas in idem cap. Cùm esset. Molina d.* 81. *Lessius de Jure, & Just. lib.* 2. *cap.* 19. *Mastrius Theol. Moral. disp.* 4. *n.* 52. *Sannig disp.* 12. *de Justit. q.* 3. *n.* 9. *Jason in L. cùm quis* 10. *cap. de Jur. & facti ignor. Clarus §. Testamentum quæst.* 90. & alii. Fundamentum eorum est, quod Leges Civiles solemnitatem Testamentorum præscribentes fundentur in præsumptione fraudis *L. fin. c. de fideicommiss.* ibi: *Lex etenim, ne quid falsitatis incurrat per duos fortè testes compositum Testamentum, majorem numerum testium exigit*. Atqui præsumptio cedit veritati: ergo si aliunde sufficienter constet de voluntate testatoris, & clarè cognoscatur, omnem fraudem abesse, Leges prædictæ in conscientia saltem non obligant.

284 Hinc inferunt, quòd licèt in Testamento solemni scripto, vel non adessent septem testes, vel ex septem unus, vel plures ad testandum essent inhabiles, vel alia similis solemnitas deesset, Testamentum in foro interno nihilominùs valeret; consequenter hæredem institutum tutissima conscientia accipere, & retinere posse hæreditatem, sicut, & Legatarios legata; è contra Hæredem ab intestato sine peccato mortali non posse impugnare tale Testamentum, & teneri ad restitutionem, si impugnans in foro externo causam lueretur: Item posse Legatarios, & Hæredem in
Ex. tali solemnitatibus destituto Testamento, uti occulta compensatione, casu quo hæres ab intestato Hæreditatem, & Legata eisdem non restitueret.

285 Secunda Sententia dicit, solemnitates Juris Civilis non tantùm pro foro externo, sed etiam interno absolutè, & ad substantiam esse necessarias, adeò, ut Hæredes, & Legatarii ex Testamenti solemnitate præscripta carentis, nec aliquid accipere, nec, si jam receperunt, illud tota conscientia retinere valeant, sed Hæredibus ab intestato cuncta relinquere, vel restituere graviter obligentur, quantumcumque de voluntate testatoris certò constet. Ita docent *Covarruvias de Testam. cap.* 10. *Herincx disp.* 2. *qu.* 4. *de Testam. Haunoldus tract.* 6. *cap.* 1. *controv.* 3. *Vasq. de Testam. cap.* 3. *num.* 4. *Salas, Bonacina, Diana, Lugo, Decastill.* & alii. Fundamentum hujus Sententiæ est. I. quòd Leges Civiles requirentes solemnitatem ad Testamentorum valorem justæ sint: Lex autem justa in foro externo, est etiam justa, & obligat pro foro interno. II. quia ad valorem cujuscumque actus requiritur voluntas, & potentia, *arg. cap. Cùm super* 23. *de offic. & potest. Deleg.* nemo autem testari potest sine solemnitatibus à Jure Civili præscriptis per textus *n.* 281. allegatos: ergo.

286 Tertia Sententia docet, mentem Legislatorum solemnitatem Testamentorum præscribentium fuit, Testamentis minùs solemnibus resistere tantùm civiliter, tollendo actionem, & obligationem civilem (ita videlicet, ut Hæres, vel Legatarius vi talis Testamenti, nullam possit actionem in foro externo instituere, aut Hæreditatem, vel Legatum ibidem repetere) non tamen tollere obligationem naturalem ex tali Testamento consurgentem, vi cujus Hæredi, vel Legatario competit jus accipiendi, vel retinendi Hæreditatem, aut Legatum minùs solemni Testamento sibi relictam, nisi per exceptionem Legis, vel per Sententiam Judicis jus tale infirmetur, prout fieri posse fatentur, eò quòd obligatio naturalis, & jus ex imperfecto Testamento consurgens non sit tam firma, & efficax, quin exceptione Legis elidi queat. Ita Layman *lib.* 1. *tr.* 4. *cap.* 17. Sà *V. Contractus, num.* 1. *& V. Hæreditas n.* 2. *Bannes, Victor, Sotus, Reiffenstuel cit. nu.* 106. & alii. Fundamentum hujus Sententiæ est I. Quia non potest ex Jure sufficienter probari, quod Leges irritantes Testamenta sine solemnitatibus Juris Civilis condita voluerint ea irritare tam civiliter, quàm naturaliter; quod in simili in aliis actibus, pactis, & contractibus v. g. electione, alienatione rerum Ecclesiasticarum, contractibus Minorum &c. patet: quamvis enim ad valorem horum jura certas requirant solemnitates, nullumque & irritum ipso facto pronuntient quemcumque talem actum, qui sine præscripta solemnitate celebratus est, ut de electione constat *ex c. quia propter: de elect.* de alienatione rerum Ecclesiasticarum *ex can. sine exceptione, causa* 12. *qu.* 2. *c. si quis* 6. *de rebus Ecclesiast. alien.* de contractibus Minorum, videri potest apud Sporer *tract.* 6. *in Decal. cap.* 2. *Section.* 5. *n.* 137. *&* 138. Nihilominùs dicti actus, & contractus obligationem naturalem pariunt pro foro conscientiæ, ibique valent, adeò, ut sine debita solemnitate electus beneficium, contrahens cum Ecclesiæ Rectoribus rem Ecclesiasticam emptam, contrahens cum Minori rem vi contractus sibi competentem, tuta conscientia accipere, ac etiam retinere valeant, nisi exceptione Legis, vel Judicis sententia in contrarium fiat; prout habet communissima DD. teste Reiffenstuel cit. *num.* 109. ergo idem dicendum de Testamento, videlicet, quòd licèt absque præscriptis solemnitatibus factum, per leges pronuntietur ipso facto nullum, ac irritum, pariat tamen obligationem naturalem pro foro conscientiæ, ibique valeat, ita, ut nisi exceptio legis, vel sententia Judicis in contrarium obstet, Hæredes, & Legatarii in Testamento minùs solemni instituti, tuta conscientia Hæreditatem, & Legata accipere, ac retinere valeant: cùm non sit major ratio de uno, quàm altero. Secundum hujus Sententiæ fundamentum est: quia Legislator *l. etsi* 2. *C. de fideicommiss.* prohibet repetitionem fideicommissi ex minùs solemni Testamento soluti: ergo hoc ipso agnoscit obligationem saltem naturalem ex tali Testamento oriri; aliàs enim fideicommissi sine obligatione aliqua, consequenter indebitè soluti restitutionem minimè prohiberet; cùm omne id, quod absque obligatione aliqua per errorem solvitur, repeti possit *l. quod indebitum.* 7. *ff. de condictit. indebit.* ac in specie *fideicommissum, vel legatum indebitum per errorem solutum repeti posse, explorati Juris sit*, uti habet *l. fideicommissum* 7. *C. eod.*

Ex hac Sententia infertur. I. Quòd Testamentum sine debitis Juris Civilis solemnitatibus factum, ante Sententiam Judicis, & quando nemo se opponit, pro foro interno valeat in tantum, ut Hæredes, & Legatarii in eo instituti, tuta conscientia accipere, & retinere valeant Hæreditatem, vel Legata sibi in tali Testamento relicta: post sententiam Judicis verò etiam in foro interno sit nullum, adeò, ut tota conscientia accipere nil possint, & acceptum restituere teneantur. Ratio hujus est: quia Sententia justa in foro externo (nisi fundetur in falsa præsumptione) est etiam servanda in foro interno, prout cum communissima aliorum docet Sanchez *lib.* 1. *Decalog. cap.* 10. *num.* 11. Covarruvias *de Testament. cap.* 10. *num.* 13. & alii, ex illo Fundamento, quòd Judex ex auctoritate Divina sententiam ferat, eique justè judicanti, ut obediatur, velint Leges Divinæ ac humanæ *arg. can. quo Jure dist.* 8. *c. omnis anima* 2. *de censibus. cap.* 2. *de majoritate, & obedientia*. Atqui sententia annullans Testamentum minùs solemne est justa, hoc ipso, quòd fit juxta Leges, *l. hac consultissima C. de Testament.* & judex juxta Leges judicare debeat, *can.* 3. *dist.* 8. nec fundatur in deceptione, vel falsa præsumptione; cùm judex illam pronuntiare, Testamentumque minùs solemne, irritum declarare teneatur, etiamsi certò sciat, nullam subesse fraudem, sed esse verissimam voluntatem testatoris, uti benè advertit Covarruvias citans unanimem DD. Excipitur semper casus, sed valdè rarus, quem suprà *n.* 281. excipiunt *Molina, & Reiffenstuel*. 287

Infertur II. Quod hæres, & Legatarii ex Testamento minùs solemni non teneantur hæredibus ab intestato manifestare, quòd Testamentum careat solemnitate, etsi hæredes ab intestato id invincibiliter ignorent; uti cum aliis benè observat Menochius *de præsumpt. lib. præsumpt.* 80. apud Reiffenstuel *cit. n.* 132. 288

Infertur III. Quod idem homo modò unius Testamenti tamquam minùs solemnis cessationem petere possit; ut ipsemet ab intestato succedat: Aliàs verò, si ipse institutus sit, vel ei quidpiam relictum in Testamento minùs solemni, hæreditatem, vel Legatum capere, & retinere potest, si nihil contra eum excipiatur. Hæc enim duo, licèt ex diversis, tamen non oppositis principiis oriuntur; primum namque oritur ex beneficio Legis Civilis; secundum verò ex æquitate juris naturalis tamdiu efficacis, quamdiu nihil contra excipitur: Si verò in foro externo hæreditas, vel Legatum ex Testamento minùs solemni debitum per sententiam Judicis adjudicetur hæredi ab intestato, non arbitror (inquit Layman *lib.* 1. *tractat.* 4. *capit.* 17. *numer.* 7.) probabilem sententiam esse, quam defendere videtur Molina *tom.* 1. *tractat.* 2. *disp.* 81. hæredem in minùs solemni Testamentum institutum, Legatarios item, ac si fideicommissarios in eo nominatos posse occultam compensationem accipere. Rationem hujus jam dedimus suprà *n.* 287. 289

§. III. *Lex in Præsumptione fundata*.

Lex in præsumptione fundata dicitur illa, quæ ex conjectura certæ cujusdam circumstantiæ, aliquid præcipit, vel prohibet: estque duplex, una fundata in præsumptione *Juris*, *seu communis periculi*, & altera fundata in præsumptione *facti*. Prima est, quæ non fundatur in aliquibus judiciis, sed in judicio moraliter certo, quod ex tali actu, vel contractu, non quidem in omni particulari casu, sed tamen regulariter, & ut plurimum fraus, 290

vel

vel damnum eveniat; ideòque per illam non præsumitur aliquod factum, sed periculum fraudis, vel damni. Lex in præsumptione *facti* fundata est; quæ ex conjectura determinatæ, & particularis cujusdam circumstantiæ, aut qualitatis, pro hoc, vel illo casu aliquid præcipit, vel prohibet: unde est Lex velut conditionata, si videlicet factum cum talibus circumstantiis se habeat, sicut à Legislatore, vel præcipiente (nam quæ de lege hic dicuntur, eadem de præcepto sunt intelligenda) judicatur. Quo posito dicimus:

291. I. Lex fundata in præsumptione juris, seu communis periculi, obligat in conscientia, etiamsi in casu particulari præsumptio fallat. Ita Mastrius *cit. q.* 5. *art.* 4. *num.* 166. Becanus *tom.* 3. *c.* 6. *q.* 9. Paulus Mezger cit. *disp.* 35. *art.* 3. *§.* 3. *nu.* 11. P. Schmier *cap.* 1. *nu.* 162. & alii communiter. Ratio est: quia cùm finis, & motivum principale legis subsistit, manet obligatio legis; sed etiamsi præsumptio fallat in uno, alterove particulari casu, adhuc tamen finis, & motivum principale legis subsistit: nempè bonum Reipublicæ, periculum moraliter certum, & evitatio incommodorum, scandalorum &c. quæ ut plurimùm evenire solent: ergo manet obligatio legis. Sic Lex Tridentini irritans matrimonia clandestina, innititur præsumptioni fallaciarum, quæ in ejusmodi matrimoniis intercedere solent: nec tamen suo robore destituitur, quantumvis in particulari nulla intercedat fallacia &c.

292. II. Lex in præsumptione *facti* fundata non obligat in conscientia, quando fallit præsumptio: seu quando deficit circumstantia, cui præsumptioni Lex innititur. Ita DD. modò citati. Ratio est: quia deficiente motivo adæquato legis, cessat obligatio legis per *c. cum cessante, de appellat.* sed quando lex fundatur in præsumptione facti, deficiente circumstantia, cujus præsumptioni innititur, deficit motivum adæquatum legis: ergo tunc cessat obligatio legis. Minor probatur: In lege conditionata, deficiente conditione, deficit motivum adæquatum legis, sed Lex fundata in præsumptione facti, est saltem tacitè conditionata, si nimirùm veritas facti ita se habeat, sicut præsumitur: ergo hac conditione deficiente, deficit motivum adæquatum legis. Accedit, quod Lex non obliget ultra intentionem Legislatoris: sed Legislator ferens legem fundatam in præsumptione facti, tamdiù solùm per eam obligare intendit, quamdiù conditio præsumpta subest: ergo si hæc non ampliùs subsit, Legislator non ampliùs intendit obligare, & consequenter &c.

293. III. Nam præsumptio legis, vel ideò fallit, quia Lex præsumit aliquem actum esse licitum: qui tamen jure naturali, vel Divino est illicitus, vel quia Lex præcipit aliquem actum licitum, attamen propter aliquod factum præsumptum, quod tamen à parte rei non invenitur. Si primo modo præsumptio fallat, per se clarum est, quòd tunc Lex humana non obliget: cùm nulla possit dari obligatio ad peccandum, Legisque Divinæ, & naturalis vinculum fortiùs stringat, quàm illius legis humanæ. Quod etiam patet *ex c. inquisitioni, de Sentent. excom.* ubi præcipitur, quòd, si quis sciens se invalidè contraxisse matrimonium, per sententiam Judicis sub pœna excommunicationis cogatur ad cohabitandum, & utendum matrimonio, debeat potiùs sententiam excommunicationis humiliter sustinere, quàm per carnale commercium, peccatum operari mortale. Si secundo modo præsumptio fallat, rursus nulla est obligatio legis: hæc quippè non intendit obligare, quando fallit præsumptio, eo quod recta ratio dictet, veritatem falsæ præsumptioni debere præferri *c. veritatem dist.* 8. ideoque in foro externo admittitur probatio contra præsumptionem. Ex quo.

294. IV. Deduces, illum, qui per Judicis sententiam condemnatur solvere pecunias alteri, qui per falsos testes probavit, ipsum esse debitorem, non teneri solvere; & si cogatur, posse uti occulta compensatione, si sciat, se non esse debitorem. Item illum, qui scit se alterius rem mala fide, & sine legitimo titulo possidere, non posse illam titulo præscriptionis retinere, si altera pars in probanda mala fide deficiat, quia lex præscriptionis præsumit bonam fidem, & legitimum titulum possidentis. Ita Paulus Mezger *cit. num.* 14. cum Salmanticensibus, & aliis DD. à se citatis.

§. IV. *Consuetudo.*

295 I. CONsuetudo dupliciter accipi potest I. *Causaliter* pro diuturno usu, & actibus longo tempore frequentatis à communitate, vel majore ejus parte, quo modo spectata dicitur *consuetudo facti*, & definitur à D. Thoma *in 3. dist. 23. qu. 1. art. 4. frequentia operandi liberè eodem modo.* II. *Formaliter* pro jure, quod ex diuturno usu, & continuatione hujusmodi actuum oritur, vocaturque *consuetudo Juris*, & definitur *l. de quibus, ff. de legibus, Jus diuturnis moribus, & tacito populi consensu introductum.* Differt à præscriptione. I. Quia consuetudo respicit communitatem, quam obligat, vel aliquid permittendo deobligat: præscriptio verò personas privatas, vel communitatem, quatenus spectatur ut persona privata. II. Ad consuetudinem requiritur consensus saltem tacitus Legislatoris, cujus legi per illam derogatur: ad præscriptionem autem non est necessarius consensus ejus contra quem præscribitur. III. Præscriptio habet locum in rebus mobilibus corporalibus, & incorporalibus: consuetudo verò tantùm in incorporalibus, ut in Jurisdictione, electione, servitutibus. IV. Præscriptio minuit dominium, aut jus alterius; non consuetudo. V. Illa requirit bonam fidem, & titulum; ista etiam mala fide induci potest, & loco tituli servit tacitus consensus Superioris. VI. Ad hanc, ut infrà dicetur universaliter decennium sufficit in illa sufficit aliquando tempus brevius, aliquando diuturnius.

Porrò consuetudo alia dicitur *juxta legem*, quæ est ob- 296
servantia, vel etiam interpretatio legis præexistentis; unde non est juris, sed facti. Alia *præter legem*, quæ inducit novum jus in illa materia, de qua lex scripta nihil disponit, & alia *contra legem*, per quam lex seu jus præexistens tollitur in totum, vel in partem: hinc communiter nuncupatur *desuetudo*. Consuetudo *juxta legem* nec inducit jus novum, nec abrogat præexistens, sed potiùs confirmat, & ejus observantiam stabilit; atque hoc sensu accipitur id, quod dixit Gratianus: *Leges firmantur, cùm moribus utentium comprobantur, c. in istis, dist.* 4. Sic etiam illud: *Consuetudo est optima legum interpres, cap. cùm Dilectus, de consuetud.* de consuetudine juxta legem intelligitur Consuetudo *præter, & contra legem* majoris sunt efficaciæ de quibus dicimus:

II. Consuetudo contra legem habet vim abrogandi le- 297.
gem veterem, & consuetudo præter legem habet vim instituendi novam legem, si habeat debitas conditiones. Ita Mastrius *cit. qu.* 6. *art.* 4. Paulus Mezger *cit. disp.* 36. *art.* 2. Suarez *l.* 7. *cap.* 14. Reiffenstuel *cit. titul.* 5. *de consuetud.* Layman *cit. cap.* 24. Hennex *cit. disp.* 3. *qu.* 6. & alii cum communissima DD. sententia, ratio primi est: quia Gregorius Nonus *cap. ultim. de consuetud.* declarat posse consuetudinem aliquam *juri positivo præjudicium generare, si rationabilis fuerit, & legitimè præscripta*: quibus verbis fatetur Pontifex, consuetudinem cum his conditionibus habere vim abrogandi legem positivam humanam, de qua ibi loquebatur: ergo. Ratio secundi est: quia in consuetudine legitimè introducta, reperiuntur omnia, quæ ad legem instituendam desiderantur. nimirùm. I. Materia rationabilis, seu honesta, possibilis, & communi bono utilis. II. Potestas introducendi juris obligantis, saltem si adsit consensus tacitus Principis. III. Voluntas se obligandi. IV. Manifestatio talis voluntatis, non quidem verbis, sed factis, quòd sufficit: ergo consuetudo potest introducere legem novam.

III. Ut autem consuetudo abroget legem veterem, & 298.
instituat novam, juxta citatos Doctores sequentes, requiruntur conditiones. I. Requiritur actuum, vel omissionum *frequentia publica, libera, non interrupta. Frequentia* requiritur ex *l. 1. c. quæ sit longa consuetudo.* Nam consuetudo vocatur, quod in communi sit usu. *cap. 5. dist.* 1. Sed unus actus non probat communem usum. Quotnam verò actus ad inducendam consuetudinem requirantur, nec jura determinant, nec facilè determinari potest. Tanta saltem frequentia requiritur, quanta ad manifestandum firmum populi consensum prudentum judicio sufficit. Frequentia *Publica* requiritur, nam jus consuetudinarium, cùm alia promulgatione non egeat, per actus notorios publicæ, & communis Regulæ rationem sortiri debet. *Libera* sit oportet; quia communem, & tacitum populi consensum indicat: unde etiam actus vi, vel gravi metu extorti, probabiliter ad inducendam consuetudinem non sufficiunt; licèt enim tales actus non sint simpliciter involuntarii, non tamen videntur sufficere ad significandum liberum populi consensum, & animum inducendi Jus Legale, cùm ipsa populi renitentia potiùs significet animum faciendi oppositum. *Non interrupta sit*, necesse est, ut nempè communitas, offerente se occasione, semper operetur eodem modo aliàs legitimè præscribi, aut uniformem, stabilemque populi consensum significare non poterit, si vel tota communitas, vel major pars ipsius actum contrarium interponat.

Requiritur II. in frequentatione actuum (quo nomine 299
etiam *omissiones* comprehendunt) saltem interpretativa voluntas inducendi Jus, vel obligationem. Suarez *l.* 7. *c.* 18. Layman *cit. cap.* 24. Paulus Mezger *cit. num.* 5. cum communi. Ubi distinguendum est inter consuetudinem *contra legem*, & *præter legem*. Consuetudo contra legem tendit ad liberandum ab obligatione legis, & inducitur per omissiones, vel actus legi contrarios, ac in iis requiritur vo-

luntas

luntas abrogandi obligationem legis. Consuetudo præter legem tendit ad obligandum, seu inducendum novum Jus præter legem, & requirit voluntatem obligandi: cùm enim *actus agentium non operentur ultra intentionem* eorum, *cap. fin. de Præbend.* hinc, ut Jus, vel obligatio inducatur, etiam intentio se se obligandi saltem implicita, & interpretativa requiritur. Qua de causa multi actus publicè frequentati, nullam tamen legem aut obligationem inducunt, quia ex mera devotione peraguntur: ut salutatio Angelica ad ternum campanæ pulsum, aspersio aquæ Benedictæ in ingressu Ecclesiæ &c. Signa aliqua obligationis intentæ, vel inductæ tradit Suarez cit. Si res ex se difficilis nihilominus à plerisque è communitate servetur: si sit Bono communi valdè expediens: si populus malè sentiat de contra agentibus: si Superiores in transgressores severiùs animadvertant &c. In dubio tamen an consuetudine ex animo se obligandi sit introducta, pro devotione, & gratuito affectu potiùs præsumendum erit: non enim lex præsumitur nisi probetur, & nisi manifestè, constet, nemo præsumitur sibi ipsi onus imponere. Ita *Palaus*, *Suarez*, *Salmanticenses*, *Mastrius*, *Mezger*, & alii communiter.

300 Requiritur III. Tacitus saltem consensus illius Magistratus, penes quem est potestas ferendi legem, si illa non sit penes communitatem: ex *l. de quibus l. sed & ea*, *ff. de legibus*. Et tradit D. Thoma *quæst. 96. artic. 3.* Scotus *in 3. d. 39. quæst. unic.* Aversa, Suarez *l. 7. de legibus*, Laym. *cit. cap. 24. num. 2.* Mastrius cit. Reiffenstuel, Mezger, & communis DD. Ratio est: quia æquè Jus non scriptum, quàm scriptum descendit à Potestate Legislativa: ergo si hæc non est penès communitatem, sed Magistratum, illius quoque Auctoritas interponi debet: sed hoc fit per consensum saltem tacitum: ergo. Hinc infertur nullam dari posse consuetudinem, quæ adversùs immunitatem Ecclesiasticam prævaleat, tametsi sit immemorialis; siquidem Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ ejusmodi consuetudinem, seu corruptelam damnat, & improbat. Nec refert, quòd Summus Pontifex sciat, in multis locis contrarium practicari; nam multa, quæ per patientiam tolerantur (ut evitentur majora mala) non hoc ipso comprobantur, præsertim dum contraria potestatio singulis annis renovatur per *c. cùm jam dudum de Præbend. cap. denique dist. 4.* Porrò prædictus consensus Principis, sive Magistratus alius est *Personalis*, alius *Legalis*. Personalis est, qui provenit à Persona Principis, consuetudinis notitiam in specie habentis, eamque, vel expressè, vel tacitè approbantis. Legalis seu Generalis est consensus Jure communi generaliter expressus pro omni consuetudine legitimè introducta: qualis à Superiore Ecclesiastico habetur in *cap. fin. de consuetud.* & à Civili in *l. de quibus*, *ff. de Legibus*. Prior consensus, adeòque, & specifica notitia consuetudinis requiritur, quando nondum adest tempus ad præscribendum sufficiens, tunc enim ad inducendum Jus aliunde robur habere non potest. Legalis verò consensus ad consuetudinem tam præter, quàm contra legem sufficit, quando expletus est temporis lapsus ad præscriptionem requisitus, cùm Jura plus non requirant, quàm ut consuetudo sit rationabilis, & legitimè præscripta. Unde

301 Requiritur IV. Notabilis temporis diuturnitas: sed quanta illa? variant Auctores. Et quidem si consuetudo introducatur sciente, & connivente Principe, verisimile est juxta priùs dicta, minorem temporis tractum, & quidem illum sufficere, ex quo prudenter colligi potest, principem in novi Juris introductionem, vel propriæ legis abrogationem consentire. Verùm quia & hoc nimis incertum est, ideò regulariter ad consuetudinem tam præter, quàm contra legem requiritur *Decennium*: quia Jura ad introductionem consuetudinis requirunt longum tempus: sed eadem Jura continuatum decennium reputant longum tempus, *l. ultim. C. de Præscript. §. 1. Instit. de usucapion.* Ergo illud regulariter ad consuetudinem requiritur. Et hæc est communis DD. sententia, de qua testatur *Abbas cap. ult. num. 11. titul. de consuetud.* quantùm ad consuetudinem contra legem Civilem Principe ignorante, & via præscriptionis ducendam. An verò etiam sufficiat decennium ad inducendam consuetudinem contra Jus Canonicum, seu leges Ecclesiasticas, multùm variant Doctores. Ego teneo cum Lessio *lib. 2. de Justit. & Jure cap. 6. num. 46.* Lugo *disp. 7. de Justit. & Jur. Sect. 4. num. 94.* Azorio *part. 1. lib. 5. cap. 18. qu. 6.* Castro-Palao *part. 1. tract. 3. disput. 3. punct. 2.* Pirhing. *titul. de consuetud. num. 39.* Haunoldo *tom. 1. de Justitia & Jure tract. 1. cap. 3. controv. 2. num. 130.* Herincx, Sannig, Emanuel Sà, Diana, Reiffenstuel, & aliis, ad abrogandam legem Ecclesiasticam quamcunque vi contrariæ consuetudinis, rationabilis tamen, sufficere decennium. Quod tamen intelligendum est de vera consuetudine, seu quæ solummodò est contra, vel præter Jus commune; non autem de illa, in qua simul agitur de præjudicio tertii, puta alicujus particularis Ecclesiæ; nam ut hujus Juri jam quæsito præjudicetur, requiri veram præscriptionem 40. annorum, in confesso est. Ratio est I. Quia non est inducenda discrepantia inter Jus Civile, & Canonicum, ubi non habetur expressa dispositio Juris in contrarium, *cap. 1. de novi oper. nuntiat.* atqui ad abrogandam legem Civilem per consuetudinem contrariam sufficit decennium juxta supradicta, nec quoad hoc reperitur expressa dispositio in contrarium: ergo pariter ad abrogandam legem Canonicam quamcunque sufficit decennium. II. Consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam non est contra Ecclesiam, sed potiùs pro illa, cùm ex consensu illius abrogatio illa procedat: neque per ejusmodi consuetudinem eidem tollitur, vel imminuitur ullum Jus, quod ante habuit; cùm Papa legem, quę per consuetudinem abrogata est, liberrimè possit restituere, quando id bono Ecclesiæ judicaverit expedire: Ergo.

302 Nec obstat, quòd ad præscribendum contra Ecclesiam requiratur spatium 40. annorum. Nam hoc est verum de præscriptione contra Ecclesias sive bona immobilia Ecclesiarum; non autem de præscriptione contra leges Ecclesiasticas: alioquin enim, cùm contra Romanam Ecclesiam non currat, nisi centenaria præscriptio, *cap. 13. & 14. de præscript.* leges Papales nonnisi sola centum annorum præscriptione, seu consuetudine abrogari possent; quod tamen etiam est contra communem sententiam Doctorum etiam Adversariorum. Accedit ratio disparitatis inter præscriptionem bonorum immobilium, vel Jurium Ecclesiæ, & inter consuetudinem contrariam legi: nam per ejusmodi præscriptionem bonorum Ecclesiæ, si breviori tempore absolveretur, ipsamet Ecclesia plurimùm damnificaretur in suis bonis, ac Juribus, utpotè quæ ipsi vi præscriptionis auferrentur. Secus fit in abrogatione legis Ecclesiasticæ per contrariam consuetudinem, ut modò superiùs dictum. Itaque paritas præscriptionis cum consuetudine tunc solùm procedit, quando per consuetudinem non tantùm obligatio legalis tollitur, insuper Jus Ecclesiæ læditur; ut si Parochiani per consuetudinem se eximerent à Decimis solvendis Ecclesiæ; nam tali casu esset consuetudo non tantùm legalis, sed verè præscriptiva; & consequenter, quemadmodùm ad præscriptionem contra Ecclesiam, ita etiam ad ipsam requirerentur 40. anni cum titulo, & hoc deficiente tempus immemoriale: *c. Episcopum, de præscript. in 6.* quod etiam nos suprà *nu.* 301. notavimus ex Reiffenstuel *tit. de consuetud. num. 105. & 109.*

303 Requiritur V. Ut consuetudo sit rationabilis & legitimè præscripta, *ex c. ult. de consuetud.* ibi: *Licèt longevæ consuetudinis non sit vilis Auctoritas, non tamen est usque adeò valitura, ut Juri positivo debeat præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitimè præscripta.* Cùm enim consuetudo vim legis à Potestate Legislativa accipiat, ideò sicut lex debet esse rationabilis, ita etiam consuetudo debet esse rationabilis, & legitimè præscripta. Illa autem consuetudo juxta Suarez *l. 7. de lege cap. 6.* Azorium *lib 5. cap. 17.* Laym. *lib. 1. tract. 4. cap. 24.* Reiffenstuel *cit. n. 34.* & plures alii, dicitur *Rationabilis*, quæ non adversatur Juri naturali aut Divino, nec à Jure Canonico reprobatur, nec peccandi licentiam, aut occasionem præbet, nec alia ratione communi utilitati perniciosa est. Ubi notandum, ad introductionem legis requiri, ut positivè conferat ad publicam utilitatem: ad ejusdem verò abrogationem vi contrariæ consuetudinis sufficiat, ut hæc communi utilitati non adversetur.

304 Verùm hic non levis insurgit difficultas, nam ut introducatur consuetudo Juris, debet esse rationabilis, & legitimè præscripta: sed contra legem sub peccato obligantem consuetudo non potest esse rationabilis: ex actibus quippe peccaminosis, & contra legem, adeòque, & contra rectam rationem factis non potest oriri consuetudo *Rationabilis, & legitimè præscripta*: ergo non potest induci consuetudo contra legem. Respondeo cum Suarez *lib. 7. cap. 1.* Palao *disp. 3. punct. 2.* Haunoldo *de Justit. & Jur. tom. 1. cap. 3. controv. 2.* Clerle *in Assert. Juridicis, Assert. 3. p. 8.* Sanchez, Diana, Lugo, Bonacina, Mastrio, Reiffenstuel *cit. num. 143.* & aliis, posse introduci consuetudinem contra legem per actus etiam formaliter peccaminosos; quæ tamen erit rationabilis, & legitimè præscripta. Ratio est. I. consuetudo contra legem introducitur per actus exercitos cum scientia Legis contrariæ cum animo se deobligandi ab illa; atqui actus ejusmodi sunt formaliter peccaminosi: ergo. Minor patet. Major probatur: Actus ex ignorantia, vel errore eliciti nunquam præbent sufficiens fundamentum liberi, & voluntarii consensus in legis novæ inductionem, & veteris abrogationem: ergo. II. Consuetudo præter legem non consurgit ex ignorantia, sed fit per liberum consensum, & animum inducendi Jus, & obligationem: ergo etiam consuetudo contra legem fit ex scientia contrariæ legis, cum animo se obligandi. Quod

non

non fit nisi per actus formaliter malos contra legem exercitos. III. Quia alioquin vix unquam à subditis præscribi posset ulla consuetudo contra legem; cùm moraliter impossibile sit, ut subditi ab initio non sciant, se agere contra legem, sicque consuetudinem mala fide incipiant. Certè in dubio nunquam posset præsumi pro valore consuetudinis: quia præsumitur lex non ignorari (quinimò Juris ignorantia non excusat, juxta *Reg.* 13. *Juris in* 6.) adeòque transgressiones præsumerentur esse peccaminosæ, sicque everteretur tota propemodùm materia, & Juris utriusque dispositio circa consuetudinem.

305 Nec urget ratio in oppositum, quòd consuetudo debeat esse rationabilis, & legitimè præscripta, Nam consuetudo debet esse rationabilis, non in fieri, sed in facto esse, hoc est, illud Jus, vel obligatio, quæ per consuetudinem inducitur, sicut & non observatio legis per contrariam consuetudinem abrogandæ, non debet adversari Juri naturali aut Divino, nec à Jure Canonico reprobari, nec licentiam aut occasionem peccandi præbere, nec communi utilitati perniciosa esse: aliàs si consuetudo deberet esse in tantum rationabilis, ut omninò non esset contra legem, etiam per actus materialiter peccaminosos non posset introduci consuetudo, cùm & hæc foret contra legem, adeòque non rationabilis; quod tamen, nec Adversarii concedunt. Deinde consuetudo debet esse legitimè præscripta, quatenùs nimirùm tempore legitimo, seu longo debet esse continuata: non verò, quod sicut ad præscriptionem requiritur bona fides, ita etiam ad introducendam consuetudinem contra legem requiratur bona fides; cujus disparitas, præter adductas, suprà *num.* 302. hæc est: Quia præscriptio cum mala fide facta redundaret in damnum tertii innocentis, cui res sua injustè auferretur, non sic consuetudo contra legem. Etenim cùm lex tota ordinetur ad bonum commune subditorum, si constet per experientiam, optimam rerum Magistram, quòd à Subditis non observetur, sicque nonnisi ad conscientiæ laqueum deserviat, non verò ad utilitatem subditorum, tanquam destituta suo fine, sapienter, ac meritò à legislatore subditorum infirmitati condescendente, censetur revocari, saltem per consensum suum legalem, & Juridicum, non obstante mala fide subditorum, qui per legis transgressionem antehac peccaverunt. Ex quo etiam patescit, subditos ex sua transgressione legis, non directè, sed indirectè commodum reportare, quod nihil est insolitum; nec transgressiones legis formaliter peccaminosas à subditis commissas esse causam abrogationis veteris legis, & inductionis novæ legis, sed consensum legislatoris esse causam; illas verò esse tantùm conditionem, qua posita legislator consentit in legis præexistentis abrogationem, vultque consuetudinem, requisitis conditionibus instructam, vim legis obtinere. Ex his

306 IV. Consequitur, consuetudinem posse abrogare legem *Humanam* tam Civilem, quàm Ecclesiasticam; non tamen legem *naturalem*; cùm hæc sit immutabilis; nec *Divinam*: quia consuetudo est Jus merè humanum, utpotè introductum moribus populi, & consensu Principis, potestas autem humana nequit prævalere adversùs potestatem, & legem Divinam etiam positivam, utpotè longè Superiorem, quæ Jus consuetudinarium contra suas leges numquam approbavit.

SECTIO V.

De Cessatione Legis Humanæ.

307 HActenùs locuti sumus de efficacia, & obligatione legis humanæ; restat nunc declarandum, quibus modis lex humana temperari, aut omninò cessare possit. Porrò legis humanæ obligatio, vel cessat universim, vel pro casu particulari. Universim cessat, vel per *cessationem causæ finalis*, vel *per legis abrogationem*. Pro casu verò particulari obligatio legis temperatur partim *interpretatione seu Epikia*, partim *Dispensatione*, partim *Privilegio*. De quibus nunc agemus.

QUÆSTIO I.

De Cessatione legis per Cessationem Causæ finalis, & per legis abrogationem.

SUMMARIUM.

309 *Mutatio legis potest fieri ab intrinseco, & ab extrinseco.*
310 *Finis legis duplex est, intrinsecus & extrinsecus.*
311 *Potestque cessare contrariè, vel negativè.*
312 *Quando finis legis adæquatus universaliter cessat, cessat etiam lex.*
313 *Non verò cessat lex, si ejus finis inadæquatus cessat.*
314 & 315 *Si finis legis in præsumptione periculi fundatæ cessat in casu particulari solùm negativè, non cessat obligatio legis.*
316 *Exemplificatur casibus.*
317 & 318 *Cessat verò obligatio legis, si finis cessat contrariè, vel si cessat finis legis in præsumptione facti fundata.*
319 *Quæ sit differentia inter abrogationem, & derogationem legis?*
320 *Legem abrogare potest legislator,*
321 *Ejus successor, & in officio Superior.*
322 *An requiratur promulgatio abrogationis?*
323 *Abrogatio legis potest subinde rationabiliter fieri.*
324 *Debet tamen esse prudens, & moderata.*
325 *Facta sine justa causa à Superiore Ordinario est quidem illicita, sed tamen valida.*

ASSERTIO I.

QUando finis legis adæquatus universaliter cessat, sive negativè, sive contrariè, cessat etiam lex, ejusque obligatio. Si verò finis legis in præsumptione periculi fundata, in casu particulari cessat solùm negativè, non cessat obligatio legis: Secus, si ille cessat contrariè. Legem abrogare potest ipse legislator, ejus in officio successor, vel in Jurisdictione Superior: Si legis humanæ abrogatio sine justa causa fiat à Superiore Ordinario, est quidem valida, attamen illicita: ab inferiore verò, quàm sit ipse legislator facta est etiam invalida. Communissima Doctorum. 308

§. I. *Quando finis legis adæquatus universaliter cessat, cessat etiam legis obligatio.*

CUm res humanæ, circa quas lex humana occupatur, sint mutabiles, ipsas quoque leges mutationibus subjectas esse, necesse est. Hæc mutatio fieri potest, vel *ab intrinseco*, vel *ab extrinseco*. Ab intrinseco fit, cùm desinit finis, & adæquata ratio legis; ut si lex incipiat fieri manifestè nociva, vel impeditiva majoris boni, vel ad finem intentum inutilis. Ab extrinseco fit legis mutatio, quando lex, vel à legislatore, vel à contraria consuetudine (de qua jam diximus *Sect. præced. qu. ult. §.* 4.) abrogatur. 309

Porrò finis legis duplex attendi potest; unus *intrinsecus*, alter *extrinsecus*. Intrinsecus est honestas ipsius materiæ præceptæ: extrinsecus est honestas à legislatore intenta, & distincta ab honestate materiæ præceptæ. Sic cùm lex præcipit Eleemosynam, ut subditi satisfaciant pro peccatis, finis legis intrinsecus est honestas ipsius materiæ præceptæ: scilicet sublevatio pauperis, quæ reperitur in largitione eleemosynæ præceptæ: extrinsecus est honestas quæ reperitur in satisfactione pro peccatis à lege præcepta. Hæc posterior honestas à priori est distincta, ac separabilis; & consequenter finis extrinsecus ab intrinseco, & vicissim. Hinc aliquando conjunguntur, & aliquando non. Quando igitur finis intrinsecus, & extrinsecus in lege conjuncti sunt, non cessat lex, etiamsi cesset finis extrinsecus. Ita communis cum Suarez de Legibus, *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 9. Ratio est: Quia aliàs homines, qui carnem suam habent Spiritui debitè subjectam, non tenerentur v. gr. ad jejunium; cùm in illis esset finis extrinsecus talis legis, videlicet motivum se macerandi in carne, ad hanc Spiritui subjiciendam: quod tamen nemo dixerit. Unde adhuc obligantur jejunare ob finem intrinsecum jejunii, idest, ob honestatem temperantiæ: Quia legis existentia essentialiter dependet à fine intrinseco legis. Insuper 310

II. Finis legis potest cessare, vel *contrariè & positivè*, vel *negativè tantùm*. Contrariè cessare dicitur, quando redditur illicitus aut impossibilis: v. gr. Lex præcipit jejunium corporis macerandi causa; si tamen mulier gravida per illam macerationem exponeret fœtum periculo mortis, finis legis cessaret contrariè: uti, & si lex præciperet contributionem propter ædificationem pontis; & pons propter difficultatem subortam non possit ædificari: quia in priori casu maceratio illicita; & in posteriori ædificatio pontis foret impossibilis. Negativè tantùm finis legis cessare dicitur, dum, esto sit licitus atque possibilis, tamen ad bonum commune, nec utilis, nec necessarius est. Rursus finis legis potest cessare *adæquatè*, vel *inadæquatè*: idque, vel ex parte motivi, vel ex parte subjecti. *Ex parte motivi* cessat adæquatè, quando cessat tota ratio, ob quam lex condita est: & inadæquatè, quando cessat ratio inadæquata. *Ex parte subjecti* finis legis cessat adæquatè, quando ratio, ob quam lex condita est, cessat pro tota communitate: & inadæquatè, quando ratio cessat pro una, vel altera communitatis parte in particulari. His suppositis: 311

III. Quando finis legis adæquatus universaliter cessat sive negativè, sive contrariè, cessat etiam lex, & ejus obligatio. Ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 103. *artic.* 4. Suarez *de legi-* 312

legibus lib. 6. cap. 9. Mastrius *citat. qu. 6. num.* 209. Herincx cit. *disp. 3. quæst.* 16. *num.* 202. Paulus Mezger cit. *disp.* 36. *num.* 4. Cum communi DD. Ratio est: Quia lex in tantum obligat, in quantum ejus materia est expediens, vel necessaria pro bono communi; atqui quando finis legis adæquatus cessat universaliter tam ex parte motivi, quàm ex parte subjecti, materia legis non est ampliùs expediens, vel necessaria pro bono communi: ergo tunc non ampliùs obligat. Quod confirmari potest tum ex communi Juris axiomate, quod *cessante legis ratione cesset quoque ejus dispositio, l. in omni, ff. de Adoptionibus:* Tum à paritate voti, quod similiter obligare desinit, quando causa ejus adæquata cessat. Sic lex primitivæ Ecclesiæ præcipiebat abstinere ab immolatis, sanguine, & suffocatis, cujus motivum erat, ut Judæi ab iis abhorrentes tantò faciliùs in fide, & Religione cum Gentilibus jungerentur. Qua ratione successu temporis cessante, antiquata fuit illa lex abstinentiæ.

313 IV. Dictum est: *Quando finis legis adæquatus cessat, &c.* Nam si esset finis legis tantùm inadæquatus, vel partiale motivum, non ideò cessat lex. Ita Mastrius citat. Mezger *cit. num.* 5. La Croix *lib. 1. num.* 866. Herincx *cit. num.* 202. Laym. *cit. cap.* 21. *num.* 3. & alii apud ipsos. Ratio est: Quia quando sunt plures fines, licèt simul sumpti faciant unicum finem totalem, & adæquatum, tamen deficiente uno, si alius maneat, sic censeri debet sufficiens in ordine ad movendum legislatorem, nisi oppositum constaret: ergo quamvis cessaret finis inadæquatus legis, non ideò cessaret lex, nec ejus obligatio. Sic Israelitæ, quantumvis alia via fuissent ab Originali peccato mundati, nihilominus tenebantur lege Circumcisionis: quia finis ipsius non erat solùm peccati originalis extinctio, & Justificatio, sed etiam distinctio à Gentilibus. Dictum etiam fuit: *quando finis adæquatus legis cessat universaliter*, scilicet ex parte subjecti; nam

§. II. *Si finis legis in Præsumptione periculi fundata, in casu particulari cessat solùm negativè, non cessat obligatio legis.*

314 I. HÆc est Communis, eamque docent D. Thomas 2. 2. *qu.* 154. *art.* 2. & 3. Suarez *lib. 6. de leg. cap. 9. num. 6.* Layman cit. Mastrius *cit. num.* 210. & apud ipsum *Amicus, Aversa, Caspensis.* Ita Herincx *citat. num.* 203. Paulus Mezger, *cit. num. 6.* & apud ipsum *Salmanticenses, Sotus, Salas, Reding.* Item La Croix *cit. num.* 868. Aliique plurimi contra Granad. Henriquez, Dianam, & plures alios. Ratio est: quia quando non tollitur ratio adæquata, nec inadæquata primaria legis, lex non desinit obligare; atqui quando ratio legis non militat pro aliquo casu particulari, non tollitur ratio adæquata primaria legis: ergo tunc lex non desinit obligare. Major patet. Minor probatur: Quia remanet adhuc finis legis, qui est directio communitatis, uniformitas operandi in illa materia, præsumptio periculi communis &c. unde

315 II. P. Claudius la Croix cit. *num.* 868. mihi benè videtur dicere, quòd finis adæquatus legis humanæ non possit cessare quoad aliquem in particulari, si quoad communitatem maneat: quia finis legis in præsumptione periculi fundatæ, non est evitare quodcunque periculum in particulari, sed periculum in communi, & generaliter; jam autem, etsi non sit periculum in casu particulari, adhuc est periculum in communi, & generaliter: ergo finis adæquatus legis non potest cessare quoad aliquem in particulari, si quoad communitatem maneat. Idem docet *P. Herincx cit.* dum ait: dum vulgariter dicitur cessare ratio legis in casu particulari, verè non cessat omnis ratio etiam respectu Personæ particularis, quin adhuc justè præcipiatur illi, quòd generali lege cavetur: adhuc enim manet finis generalis, & altior nempè bonum commune, cui manet valdè utile servari legem in tali casu, nimirùm, ut sit conformitas in membris communitatis, & præcludatur via variis incommodis, quæ sequerentur, si tali, & similibus casibus tribuatur licentia agendi contra legem: nam quisque facilè sibi blandietur, causam legis & nunc in se cessare. Imò etiam particularis ratio legis sufficienter afficit casum, in quo communiter dicitur cessare; dum enim prohibetur actus ob inconvenientias plerumque adesse solitas, potest ob illas prohiberi generaliter, etiam, quando illæ inconvenientiæ non subsunt: manet enim actus equidem talis conditionis, ut frequenter sint illi natæ subesse similes inconvenientiæ. Finis autem seu ratio legis est vitare generale, seu commune periculum, (quod manet) & non tantùm speciale, quod in casu particulari cessat. Ita *Herincx cit.*

316 III. Sic ob commune periculum fraudum rectè prohibentur, aut irritantur generaliter certi contractus, & electiones: ob periculum incontinentiæ rectè præcipitur generaliter Clausura Monialibus: ob periculum perversionis prohibetur generaliter Lectio librorum Hæreticorum: ob periculum adulteriorum, & libidinum, aliarumque inconvenientiarum, universaliter fuit olim prohibitum (nunc verò omninò irritatum) Matrimonium Clandestinum, atque etiamnum ob pericula impedimentorum occultorum, generaliter prohibetur celebratum sine præviis denuntiationibus, &c. Quæ proinde leges indubiè etiam afficiunt illas personas, & casus, in quibus per accidens non subest specialiter inconveniens seu periculum, quod generaliter natum est subesse.

IV. Dictum est I. *Si finis legis in præsumptione periculi fundatæ &c.* Quando enim lex fundatur in præsumptione facti, hoc deficiente sive negativè, sive contrariè, in casu, & persona particulari, cessat quoque lex in tali casu, & persona particulari; uti diximus *Sect. præced. q. 5. n.* 292. 317

Dictum est II. *Si finis legis in casu particulari cesset solùm negativè:* Si enim cesset contrariè, seu positivè, certum est respectu personæ etiam particularis cessare legem: non enim aliter cessat finis legis contrariè, & positivè, nisi cum materia, & objectum legis propter mutationem circumstantiarum fit illicitum, impossibile, aut nimis difficile; unde si hoc fiat respectu totius communitatis, vel majoris partis, lex generaliter cessabit; si respectu unius, vel alterius membri tantùm, cessabit particulariter. Ita Paulus Mezger *cit. num.* 7. 318

§. III. *Legem abrogare potest legislator, ejusque in Officio Successor, vel in Jurisdictione Superior.*

I. LEx si tollatur à Legislatore in totum, dicitur *abrogatio legis*: Si quoad partem, dicitur *derogatio legis*, *l.* 102. *ff. de V. S.* Unde quæ de abrogatione dicimus, proportionaliter intelligenda sunt etiam de derogatione. 319

II. Legem abrogare potest Legislator, qui eam tulit. Quia omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, *c. 1. de Reg. Jur.* Sed obligatio legis nascitur ex voluntate Legislatoris ergo sublata voluntate obligandi ex parte Legislatoris, etiam cessat obligatio legis. 320

III. Idem dicendum de Legislatoris Successore in officio, vel in Jurisdictione Superiore. Ratio est: quia voluntas Successoris æquivalet in Jurisdictione voluntati Antecessoris; voluntas verò Superioris etiam prævalet: ergo quod in Jurisdictione licuit Antecessori, etiam licebit Successori, vel utriusque Superiori. Ex quo colliges, Inferiorem non posse abrogare legem Superioris; eò quòd voluntas Inferioris nullum habeat Jus supra voluntatem Superioris, nisi fortè ex Privilegio, vel præscripta consuetudine. 321

IV. Difficultas est: An quando lex abrogatur, requiratur publicatio, & promulgatio talis abrogationis? negant apud Mastrium *disp. 2. de leg. q. 6. art. 2. nu.* 179. Capreolus, Corduba, Conradus, Medina, & alii. Affirmant Azorius, Vasquez, Salas, Caspensis, & alii. Tandem Lezana, Amicus, & alii cum distinctione procedunt dicentes, quòd, quando abrogatio fit cum impositione legis contrariæ, tunc, sicut ad impositionem legis requiritur solemnis promulgatio, sic etiam ad talem abrogationem. Quando verò abrogatio legis fit sine nova legis impositione, non videtur requiri talis promulgatio, cùm illa non sit vera lex; sed cessatio legis, quæ sola Principis voluntate fieri potest. Idem docet noster Herincx cit. *disp. 3. q. 16. num.* 213. 322

§. IV. *Si legis humanæ abrogatio fiat sine justa causa à Superiore Ordinario, est quidem valida, sed illicita &c.*

I. MUtationem legis, seu abrogationem sæpè rationabiliter fieri, inde patet, quòd ob humani ingenii imbecillitatem non semper exactè perspiciantur omnia consideranda; quo fit, ut temporis successu aliquando deprehendatur obesse, aut minùs prodesse, quod credebatur ampliùs profuturum; subditorum quoque ingenia, negotia, aliæque circumstantiæ diversis subsunt mutationibus, quibus subinde lex desinit esse utilis, aut incipit communi bono esse minùs utilis, aut humanæ fragilitati non satis accommodata; ob quæ recta ratio dictat, eam posse, aut debere mutari. His accedit invalescens paulatim legum multitudo, ob quam subinde lex alioquin utilis licitè revocatur, ut populi onus in gravi legum observantia portandum relevetur. 323

II. Nihilominus mutatio, & abrogatio legum debet esse prudens, & moderata, nec mox, ut melius aliquid occurrit, adhibenda: nam *in rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet, ut recedatur ab eo Jure, quod diu æquum visum est*, ut dicitur *l. 2. ff. de constit. Princ.* Ista enim mutatio hoc continet incommodi, quòd æstimationem legum diminuat, consuetum populi morem immutet, 324

& (ut

& (ut ait 8. *August. Epist.* 118. *ad Januarium cap.* 5.) *quæ adjuvat utilitate, novitate perturbet*. Plura quoque solent interdum posteà apparere incommoda anteà non prævisa. Unde *Philosophus* 2. *Politic.* 6. existimat, errata quædam legislatorum potiùs esse dissimulanda, quàm de facili legem mutandum. Quare

325 III. Si Superior Ordinarius sine justa caosa legem abroget, est quidem illicita legis abrogatio, sed tamen valida. Ita Communis Theologorum, & Juristarum apud Mastrium cit. *qu.* 6. *nu.* 178. Paulum Mezger *cit. nu.* 12. Ratio primi est: quia legislator peccat agendo contra exigentiam boni publici; sed abrogare legem sine justa causa, est contra exigentiam boni publici, aut enim lex abrogata fuit utilis aut inutilis Reipublicæ: si inutilis, jam erat justa causa eam abrogandi: si utilis, ergo sine justa causa illam abrogans agit contra exigentiam boni publici, & consequenter abrogatio legis sine justa caosa erit illicita. Ratio secundi est: quia sublata adæquata causa, à qua effectus dependet tam in fieri, quàm in conservari, tollitur etiam effectus; atqui obligatio legis dependet à voluntate legislatoris in fieri, & conservari tamquam à causa adæquata: ergo sublata hac voluntate peribit obligatio legis; & consequentet abrogatio erit valida.

IV. Dictum est: *Si Superior Ordinarius, sine justa causa legem abroget*. Nam abrogatio legis sine justa causa facta ab inferiore, nec est valida, nec licita. Ratio est: Quia Superior Ordinarius non censetur Jurisdictionem, & facoltatem concessisse inferiori, abrogandi legem sine justa, & rationabili causa: ergo abrogatio legis sine justa causa facta ab inferiore est illicita, & invalida.

QUÆSTIO II.

De Cessatione legis, per Interpretationem, & Epikiam.

SUMMARIUM.

328 *Interpretatio legis quid, & quotuplex?*
329. *Quid sit Interpretatio declarativa, extensiva, & restrictiva?*
330 *A quo debeat fieri authentica Interpretatio?*
331 *Et à qua doctrinalis?*
332 *Quæ regulæ sint observandæ in Interpretatione legis doctrinali declarativa?*
333 *Regula secunda.* 334. *Regula tertia.*
335 *Regula quarta.*
336 *Qualiter fieri possit Interpretatio comprehensiva?*
337 *Debet esse identitas adæquata rationis.*
338 *De esse credibile, Legislatorem talem casum, vel personam voluisse comprehendere.*
339 *Excipitur* lex pœnalis.
340 *Ideò valet tantùm* in correlativis, in connexis, & æquiparatis.
341 *Interpretatio merè extensiva non habet vim extra judicium.*
342 *Per Epikiam potest desinere obligatio legis.*
343 *In quibus casibus habeat locum?*
344 *An etiam in sententia probabili, vel in dubio?*
345 *An in omni lege procedat?*

ASSERTIO II.

327. *Interpretatio legis est vera sensus legis declaratio; estque triplex, authentica videlicet, usualis, & doctrinalis. Doctrinalis rursus dividitur in declarativam, extensivam, & restrictivam, seu Epikiam: In declarativam sunt observandæ certæ regulæ: Extensiva si sit comprehensiva, locum habet in lege favorabili, ac præceptiva, non tamen pœnali: Per restrictivam, seu Epikiam potest lex desinere obligare in casu particulari; non tamen habet locum in omni lege.* Est communis apud Auctores citandos.

§. I. *Interpretatio legis est vera sensus legis Declaratio, estque triplex &c.*

328 I. Per *Interpretationem legis* nihil aliud intelligitur à Doctoribus, quàm explicatio verborum legis, ordinata ad concipiendum verum legis sensum à Legislatore intentum. Estque triplex justa Glossam *l.* 37. *ff. de legibus*, nimitùm *Authentica*, *Usualis*, & *Doctrinalis*. Authentica est, quæ fit per aliam legem prioris declarativam, & obtinet eamdem Auctoritatem ac ipsa lex, quam declarat. Usualis est, quæ per usum, & consuetudinem introducitor: *nam optima legum interpres est consuetudo, cap. cum dilectus de consuetud.* Imò, & ipsa consuetudo legitimè præscripta habet vim legis, prout sect. præc. qu. 5. n. 297. diximus. Doctrinalis, seu Scholastica est, quæ nimitùm à Doctoribus traditur: & hæc per se loquendo, non inducit obligationem, sed probabilitatem, habetque locum non solùm in lege humana, sed etiam Divina, & naturali, quando præcepta legis dubium, vel obscurum sensum præseferunt, ut jam dictum supra sect. 2. n. 65. & 124.

329 II. Interpretatio Doctrinalis subdividitur in *declarativam, extensivam, & restrictivam*. Declarativa est congrua dubiorum, vel obscurorum verborum expositio. Extensiva vel est *purè talis*, per quam dispositio legis ob paritatem, vel similitudinem rationis, extenditur ad personam, vel casum, neque verbis, neque mente Legislatoris comprehensum: vel est *comprehensiva*, qua lex extenditur ad personam, vel casum, verbis quidem non expressum, mente tamen Legislatoris comprehensum, ob adæquatam rationis identitatem. Restrictiva est, qua interpretamur, aliquem casum particolarem propter certas circumstantias sub lege, & intentione Legislatoris non contineri eaque peculiari nomine vocatur *Epikia, vel Epychia, vel Epicheja*, latinè, *æquitas, seu benignitas*, soletque describi ab Aristotele *l.* 5. *Ethic.* & Doctore Angelico *ibidem lib.* 16. quòd sit *emendatio legis, qua parte deficit propter universalitatem*. Sive *benigna Interpretatio, & restrictio legis secundum æquum, & bonum*.

330 III. Authentica legis interpretatio fieri potest à Legislatore, ejusque Successore, vel utriusque in jurisdictione Superiore, non autem ab inferiore, nisi adhoc ipsum à Superiore acceperit potestatem *ex cap. inter alia, de sentent. excomm.* ibi: unde *jus prodiit, interpretatio quoque procedat*. Atque ab his facta interpretatio obtinet vim legis, ut dictum: dummodò subditis per solemnem promulgationem innotescat. Nec obstat, quòd *sect. præc. q.* 2. *nu.* 177. diximus, declarationes legum non indigere promulgatione: siquidem id intelligendum est quoad declarationes legum purè tales, cujusmodi sunt Doctrinales, quæ vim legis non habent.

331 IV. Doctrinalis interpretatio legis potest fieri etiam à privatis Doctoribus, si observent regulas communiter præscribi solitas. Ita DD. communitet apud Mastrium *cit. q.* 6. *art.* 5. *n.* 225. & habetur *l. unic. de Professoribus*, *cap.* 2. *de privilegiis in* 6. & aliis juribus. Ratio est: quia cùm lex non raro ambiguitatem in sua significatione involvat, necessarium erat, ut Doctoribus traderetur facultas eam interpretandi, quando Legislator interrogari non potest, si enim interrogari possit, nulla Doctorum interpretatio locum habet: quia Imperator *lib.* 1. *cap. de lege* ait: *inter æquitatem, jurisque interpositam interpretationem, nobis solis, & oportet, & licet inspicere*. Ubi advertendum, quòd, quando interdicitur alicujus interpretatio, & præcipitur intelligentia, prout verba jacent, per se loquendo illa solùm intelligatur prohibita, quæ est frivola, & contra mentem Legislatoris, aut quæ fiat ex professo Typis mandanda. *Ita Pater Schmalzgrueber hic num.* 46. Sic etiam Pius IV. in Bulla confirmationis Concilii Tridentini solùm prohibuit, ne quis ex professo illud Concilium interpretetur, edendo scilicet in illud scholia, aut expositiones: non tamen prohibuit illud explicare in Cathedris, aut etiam incidenter pro occasione; aliquas quorumdam locorum explicationes edi in libris, aut certè eatenùs prohibitio non est in usu, ut patet ex sensu, & praxi totius Christianitatis. *Ita noster Pater Herincx Episcopus Iprensis disputatione* 3. *de lege humana*, *q.* 14. *n.* 186.

§. II. *In Interpretatione Doctrinali Declarativa sunt observandæ sequentes Regulæ.*

332 I. Investiganda est mens, & intentio Legislatoris, quam habuit, dum legem conderet; hæc quippe est anima legis: ideòque si de hac constet, illi adhærendum est, quidquid aliud verba sonare videantur, nam ut dicitur *lib.* 17. *de LL. scire leges non est earum verba tenere, sed vim, & potestatem. Et. leg. non dubium, eodem: in legem committit, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatem. Et eleganter Sanctus Hilarius lib.* 4. *de Trinitate. Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non sermoni res, sed rei debet esse sermo subjectus. Ita* post Suarez *lib.* 6. *cap.* 1. Sanchez, Layman, Salmanticenses, Herincx *cit. n.* 187. Reiffenstuel *tit. de constitutione n.* 386. Paolus Mezger *cit. disp.* 36. *art.* 3. *num.* 3.

333 II. Attendenda est ratio legis, quæ plerumque in Proœmio, & initio legis ponitur: quia exinde potissimùm finis, & intentio legislatoris elucet: præsertim si ratio legis comparetur cum aliis legibus, debet quippe præsumi mens Legislatoris sibi, sorisque legibus consona, si nulla sit justa, & sufficiens oppositio, quàm in legibus, quantum fieri potest, vitare oportet.

334 III. Attendenda est verborum proprietas, sive lex sit favorabilis, sive odiosa, prout docet Laym. *lib.* 1. *tr.* 4. *c.* 17. Castro-Palaus *tr.* 3. *disp.* 5. *p.* 3. *§.* 3. Herincx *cit.* Mezger *cit. num.* 3. quippè nulla foret legibus firmitas, sed omnes forent illusioni, & confusioni obnoxia. Igitur per se loquendo talis præsumitur fuisse Legislatoris intentio, quale

lem verba in proprio sensu, & communi usu accepta significant. Quòd si verba admittant duplicem sensum, *naturalem* (hoc est, qui communi hominum impositione, & acceptione convenit) simul & *civilem* (hoc est, qui convenit rebus per fictionem juris) distinguunt præcitati Doctores. Vel enim lex est odiosa, vel favorabilis; si odiosa, sive dein præceptiva, sive pœnalis restringi debent: adeòque verba in proprio, & naturali sensu accipienda sunt: unde leges latæ de filiis, intelligendæ sunt de filiis legitimis, non de legitimatis per favorem Principis. Si verò lex sit favorabilis, etiam sensus civilis admittitur juxta regulam juris: *favores sunt ampliandi*: & sic sub nomine filii venit etiam adoptatus, legitimatus, nepos; sub nomine nobilis venit, non solùm, qui talis est jure sanguinis, sed etiam beneficio Principis. Dictum est, *per se loquendo*: quia ut communiter notant Doctores, si ex proprio sensu legis aliqua sequeretur iniquitas, aut damnum Innocentis, vel lex redderetur inutilis, & illusoria, à proprio sensu etiam ad improprium foret declinandum: quia, ut dicitur *in cap. 2. requiris 41. de appellatione verb. intentioni deserviunt, & non intentio verbis*. Non potest autem præsumi de Legislatore, quod in lege condenda iniquitatem intendent.

335 IV. Jus generaliter, & indistinctè loquens generaliter, & indistinctè intelligitur, nisi per aliud distinguatur, sive, ut aliis terminis tradunt Doctores: *verba generalia generaliter sunt intelligenda*. Hæc regula habetur clarè *in c. quia circa 22. de privilegio* addita hac ratione: *cùm nihil exceperit, & poterat excepisse*. Unde Summarium in *l. de pretio ff. de Publiciana in rem action.* sic habet: *ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus*; estque vulgatum Juristarum axioma. Dictum est: *nisi per aliud distinguatur*; nam secus erit dicendum, quando una lex distinguitur, seu declaratur per aliam legem.

§. III. *Interpretatio Doctrinalis extensiva, si sit comprehensiva, locum habet in lege favorabili, præceptiva, non tamen pœnali.*

336 I. ULtra omnem verborum significationem lex quandoque per interpretationem comprehensivam extendenda est ad eos etiam casus, & personas, quas ob adæquatæ rationis identitatem credibile est Legislatorem etiam comprehendere voluisse. Quæ est communis Doctorum sententia, eamque tenet Layman cit. Suarez *lib. 6. cap. 3. num. 16.* Pirrhing, Konig, Mezger cit. & alii. Ratio desumitur ex ultima regula juris in 6. quod possit esse sub mente legis id, quod non comprehenditur sub verbis Legis: quod aliud esse non potest, quam id, in quo currit adæquata ratio Legislatoris motiva ad ferendam legem, cùm prudenter præsumi possit, voluisse legislatorem sua lege comprehendere omnes casus; in quibus ratio adæquata reperitur, nisi de contrario aliunde constet, & nisi lex sit pœnalis.

337 II. Diximus autem primò, ad talem extensionem comprehensivam faciendam necessarium esse, ut ratio, quæ Legislatorem movit ad id, quod in lege sua expressit, statuendum, *adæquatè, sive per omnia*, etiam locum habeat in aliis casibus per verba non expressis; nam si aliqua ratio disparitatis assignari possit, cur Legislator unum casum, vel personarum genus sua lege comprehendere voluerit, atque idcircò etiam verbis expresserit, non autem alios casus, vel personas; tunc interpretatio merè extensiva fieret non tantùm ultra proprietatem verborum, sed etiam probabiliter ultra mentem Legislatoris per verba expressam, ac limitatam. Id autem numquam permissum est: eò quòd mens & voluntas Legislatoris sit veluti anima legis, per verba tanquam sensibilem materiam indicata, à quibus proinde sine necessitate recedendum non est, juxta *l. non aliter ff. de legatis*.

338 Diximus II. *Si credibile sit Legislatorem alios quoque casus, & personas voluisse comprehendere*. Tali enim præsumptione non existente, neque ob eamdem, vel parem, neque ob majorem rationem extensio legis à privato homine fieri potest. Ratio est: quia in dubio non est recedendum à proprietate verborum, quippè, quæ internæ Legislatoris voluntatis interpres est. Licèt autem eadem, par, vel major ratio Legislatorem merito movere potuisset, ad idem de aliis quoque casibus, aut personis statuendum; potuit tamen etiam eum non movisse, sed pro sua libertate, non de omnibus, sed de una, aut quibusdam dumtaxat statuere voluisse, & hanc fuisse ejus mentem in dubio præsumi debet, quàm ipsa verborum proprietas exprimit.

339 Diximus III. *Et nisi sit lex pœnalis*. Nam in lege pœnali non datur extensio comprehensiva ad casus non expressos, neque quoad pœnam, neque quoad vinculum obligationis, tametsi videatur esse rationis identitas; nam leges odiosæ sunt restringendæ. *Et l. 42. ff. de pœnis: interpretatione legum pœnæ sunt molliendæ potiùs, quàm exasperandæ*. Ratio quoque est: quia tota vis obligandi tam quoad colpam, quàm quoad pœnam, dependet à voluntate Legislatoris: si ergo ipse noluit legem extendi ad alium casum quoad pœnam; verisimile est, etiam noluisse extendere quoad culpam, & obligationem; siquidem pœna infligitur propter culpam. Ideò quamvis in jure æquiparentur consulentes, mandantes, facientes, si tamen excommunicatio lata sit contra facientes, non extenditur ad consulentes. Sic etiam irregularitas lata contra Rebaptizantes, non extenditur ad iterantes Sacramentum Ordinis, vel Confirmationis, quamvis nulla appareat diversitas rationis. Ita Layman *cit. num. 2. & 9.* Sachez *lib. 20. de matrimonio disp. 4. &c.*

III. Itaque interpretatio Doctrinalis comprehensiva locum habet, si sit adæquata rationis identitas, si sit credibile, Legislatorem etiam alios casus, vel personas comprehendere voluisse, & casus, vel personas in lege expressa tantùm apposuisse exempli causa, & si non sit lex pœnalis, videlicet in sequentibus. 1. *in correlativis*; ubi quod est dispositum de uno, censetur etiam dispositum de altero: ita si maritus eximatur ab obligatione reddendi debitum conjugale uxori adulteræ, etiam uxor deobligatur respectu mariti. 2. *In connexis*, ita ut unum subordinetur alteri: & in isto contineatur tamquam pars in toto, aut imperfectum imperfecto: in his enim, *cui licet, quod est plus, etiam licet, quod est minus*, *juxta Reg. 53. Juris in 6.* Hinc cui lex concedit facere Testamentum, etiam concedit facere codicillum: cui prohibet codicillum, à fortiori prohibet testamentum &c. 3. *In his, quæ Jure æquiparantur quo ad ea, in quibus æquiparantur*. Unde si excommunicatio lata sit in surripientem centum florenos, eamdem incurrit, qui surripit torquem ejusdem pretii. Ita *Laym. cit. n. 10.* denique extensio Legis locum habet in omnibus iis, in quibus, si non fieret ejusmodi extensio comprehensiva, sequeretur iniquitas, aut absurdum: nam ad hæc cavenda, verba Legis etiam impropriè, & latè accipi possunt, & debent; tunc enim rationabiliter præsumitur, Legislatorem fuisse locutum impropriè. Ita Reiffenstuel *tit. 2. de constitut. num. 390. & seqq.* 340

IV. Interpretatio merè Extensiva, per quam Lex ob paritatem, vel similitudinem rationis extenditur ad personam, vel casum, neque verbis, neque mente Legislatoris comprehensum, nullam habet vim, & efficaciam extra judicium, & in foro conscientiæ. Ratio est: quia Lex non obligat ad hoc, quod est extra intentionem Legislatoris: sed quod neque verbis, neque mente Legislatoris continetur, est extra ejus intentionem: ergo ad id Lex non obligat. *Extra judicium*, dixi; quia in Judicio ad decisionem causarum forensium, etiam huic extensioni est locus; cùm enim nequeant omnes casus Legibus comprehendi, prudentia dictat, ut in casu non expresso procedatur ad normam expressi per *l. 12. ff. de leg.* Ita Paulus Mezger *cit. num. 5.* 341

§. IV. *Per Interpretationem legis restrictivam, seu Epikiam potest lex desinere obligare in casu particulari &c.*

I. ITa communissima cum D. Thoma 1. 2. *q. 96. art. 6. & 2. 3. quæst. 120. art. 1.* Scoto 1. *d. 44.* Navarro, Soto, Vasquez, Suarez *l. 6. de LL. cap. 6.* Mastrio, Herincx, Mezger, & aliis. Ratio est: quia Leges feruntur universaliter cum reflexione, quid in pluribus, non quid in singulis casibus particularibus contingere possit, & soleat; ideòque nonnumquam opus est exceptione alicujus casus, & personæ particularis; cùm æquitas naturalis dictet, Legis universalitatem, & Legislatoris intentionem ad ejusmodi casum se non extendere: qua ratione personæ debiles, & magno labore fatigatæ excusantur à Lege jejunii. Neque sic præjudicium infertur potestati Legislativæ, cùm præsumatur Legislator in simili casu, eadem fuisse dicturus, ut colligitur, ex *L. nulla Juris, ff. de Legibus*, ubi habetur: *Nulla Juris ratio, aut æquitatis benignitas patitur, ut, quæ salubriter pro utilitate hominum introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad severitatem.* 342

II. Porrò Epikia non habet locum præcisè ex eo, quòd in casu particulari ratio Legis videatur cessare negativè, ut dictum *hac sect. q. 1. num. 314.* Verùm habet imprimis locum, quando casus Particularis foret perniciosus bono communi, sive quando ratio Legis deficit contrariè, ut dictum suprà *q. cit. n. 318.* Secundò, quando casus supervenit, quo Legis observantia foret nimiùm difficilis: regulariter enim, & sine causa gravissima, sub Legem humanam non cadunt valde difficilia. Unde ratione gravis damni in honore, vita, vel rebus fortunæ regulariter cessat obligatio Legis Ecclesiasticæ. Idque non tantùm, quando sequeretur ejusmodi damnum in rebus acquisitis, sed etiam in acquirendis, v. g. amissio notabilis lucri: nam lucrum cessans moraliter loquendo æquiparatur damno. Tertiò potest esse locus Epikiæ juxta *Suarez* infrà, quando Lex quidem non esset adeò rigida, ut Superior abso- 343

lutè

lutè non posset obligare in tali casu, adsunt tamen rationes, & circumstantiæ, ex quibus colligitur non fuisse mentem Legislatoris, talem casum comprehendere. Ratio est: quia voluntas tacita idem valet, quod expressa; ex circumstantiis autem colligi potest, esse tacitam Superioris voluntatem non obligandi in omni eventu, & rigore, quo posset, sed sæpè minùs, spectata materia Legis; ut patet in variis Legibus, v. g. jejuniorum, festorum &c. quæ ut docet praxis, multas excusationes patiuntur, in quibus colligitur ex circumstantiis, Legislatorem obligare noluisse, quamvis potuisset absolutè loquendo: ergo in similibus casibus locum habere potest Epikia. Quæ proinde non æquè facilè in quibusvis Legibus adhiberi potest, sed in aliquibus faciliùs, in aliis rariùs. Vide *Suarez l. 6. c. 7. nu. 11.* Generalis autem Regula est: quotiescunque moraliter potest constare, quòd Legislator noluerit aliquem casum comprehendere, etsi verba Legis sint generalia, licitum est contra illa operari. *Ita Herincx cit. q. 15. n. 197.*

344 III. Imò, quando tantùm probabiliter judicatur Superiorem non potuisse, aut non voluisse, casum sub Lege comprehendere, licitus est usus Epikiæ ex communi principio, quod, quando agitur de sola honestate actionis, licitum sit in operando sequi sententiam probabilem. Nihilominus si Superior possit conveniri, & casus moram patiatur omnino suadendum est, imò necessarium juxta *Suarez l. 6. c. 8. n. 9.* (qui dicit esse communem sententiam) consulere Superiorem: tunc enim cessat ratio Epikiæ seu æquitatis; imò potiùs contra æquitatem esse videtur, tunc uti opinione probabili, & ob incertas conjecturas deserere verba Legis, quando nobis explorata potest esse Superioris voluntas; cui proinde displiceret oppositus procedendi modus. Idem à fortiori dicendum est, quando est, & manet propriè dictum dubium, an casus sit ex mente Legislatoris comprehensus Lege: tunc enim nullum apparet principium rectè procedendi in tali dubio contra verba Legis. Quòd si verò commodus non pateret accessus, seu recursus ad Superiorem, adhuc in dubio non posse procedi contra tenorem verborum Legis, censent Doctores passim, eo quòd Lex sit certa etiam in ordine ad hunc casum particularem, adeòque sit in possessione; exemptio autem, uti & ipsa Legislatoris mens, tantùm sit dubia; quorum neutrum tollitur per impotentiam recurrendi ad Superiorem. Verùm etsi hoc sit tutius, in rigore tamen videtur tali casu, non Lex, sed libertas esse in possessione: cùm sit dubium, an circa talem casum particularem Lex unquam fuerit, sive an obligatio aliquando intraverit; & consequenter Lex non est certa quoad ipsum casum particularem. *Ita Herincx cit. q. 15. nu. 198.*

345 IV. *Epikia non habet locum in omni Lege.* Nam I. num detur Epikia in Lege naturali, dictum est *sect. 2. præced. q. 1. n. 5.* II. Num admittenda sit Epikia in Lege Divina, etiam diximus *sect. 2. præc. q. 4. n. 124.* III. Igitur ex modò dictis constat, Epikiam locum habere in Lege humana, excepta tamen Lege irritante, & formam substantialem actui præscribente, in hoc enim juxta receptam Doctorum sententiam Epikia contra verba, & formam Legis non admittitur; eo quòd rigor istarum Legum irritantium, & forma substantialis actibus, vel contractibus præscripta concernunt bonum publicum, cui cedere debet privatum, nisi tamen aliter mens Legislatoris colligi possit. Ideò non obstante quacumque necessitate, matrimonium sine Parocho, & testibus contractum est irritum, & invalidum. Ita Suarez *l. 5. de Leg. c. 23.* Coninch. *tom. 2. disp. 30. dub. 2.* Layman *de Legibus, cap. 19.* Sanchez *de Matrim. l. 3. disp. 17.* Engel. *tit. 2. de Constitut. num. 78.* Herincx *cit. num. 197.* Paulus Merger *cit. num. 9. & alii.*

QUÆSTIO III.

De Cessatione Legis per Dispensationem.

SUMMARIUM.

347. *Dispensatio quid sit?* 348. *An detur Potestas dispensandi?* 349. *& seqq. & apud quos sit?*
352. *An Prælati inferiores possint dispensare in Lege Superioris?*
353 *In quibus casibus possint Episcopi dispensare?*
354 *Qualiter Prælati Regulares valeant dispensare cum suis subditis?*
355. *Dispensatio ut valida sit, debet exerceri erga subditum.*
356 & 357 *An Ordinarius loci possit dispensare cum Vagis?*
358. Usque ad num. 361. *An cum peregrinis?*
361 *An superior possit dispensare secum ipso?*
362 *An inferior dispensans in Lege Superioris possit onus Legis in aliud commutare?*
363 Usque ad num. 366. *Ut dispensatio sit licita, requiritur causa justa.*
366 *Justa causa etiam requiritur ad valorem dispensationis, si fiat à Delegato.*
367 *Secus, si fiat ab ipso Superiore.*
368 Usque ad num. 372. *An cessante causa cesset Dispensatio?*
372 *Quid sit Dispensatio subreptitia, & obreptitia?*
373 *Dispensatio est invalida, quando tacetur qualitas, quam Jura exprimi volunt.*
374 *Vel tacetur veritas, vel exprimitur falsitas intrinseca,*
375 *Vel committitur error circa moralem rei substantiam,*
376 *Vel quando causa finalis non subsistit.*
377 *Valet Dispensatio, si erretur tantùm in nomine Personæ, & in pluribus aliis casibus ibi recensitis.*
378 *Instructio Practica Confessariorum impetrandi Dispensationes pro foro interno.*
379 & 380 *Modus impetrandi Dispensationes.*
381 *Quid faciendum Confessario, quando accedit ipsum Pœnitens indigens Dispensatione?*
382 *Quænam sint exprimenda in petitione Dispensationis super impedimentis matrimonii?*
383 *Quænam taciturnitas veri, vel expressio falsi reddat dispensationem invalidam in impedimentis matrimonii?*
384 *In quibus impedimentis matrimonii possint dispensare Episcopi?*
385 *Formula petendi Dispensationem apud Episcopum.*
386 *In quibus possit dispensare Sacra Pœnitentiaria.*
387 *Formula petendi dispensationem à S. Pœnitentiaria.*
388 *Formula petendi dispensationem apud ipsum Summum Pontificem.*
389 *An etiam Regulares Mendicantes dispensare possint in impedimentis matrimonii?*
390 *Regulares Mendicantes possunt dispensare in impedimento affinitatis post matrimonium contractum, si impedimentum sit occultum.*
391 *Hoc Privilegio non est utendum, nisi in gravi necessitate, & cum certis cautelis.*
392 *Regulares Mendicantes nequeunt in aliis impedimentis dispensare.*
393 *Modus exequendi dispensationes.*
394 *Formula litterarum dispensationis super impedimento affinitatis, item super voto castitatis.*
395 *Declaratio clausularum in litteris S. Pœnitentiariæ contentarum.*
396 *An Regulares Mendicantes possint exequi litteras S. Pœnitentiariæ, si non sint Magistri, vel Doctores Theologiæ, vel Juris Canonici?*
397 *Quid dicendum de Licentiatis in Theologia?*
398 *An quilibet Confessarius possit exequi litteras Sacræ Pœnitentiariæ!*
399 *Et seqq. sequitur declaratio reliquarum clausularum.*
414 & 415 *Declaratio clausularum in altera formula dispensationis in voto castitatis contentarum.*
416 *Formulæ dispensandi à confessario adhibendæ, dum actu dispensat.*

ASSERTIO III.

Dispensatio est relaxatio legis pro aliquo casu, vel persona, vel pluribus, facta ab habente legitimam potestatem, manente vigore legis ex parte materiæ. Ad ejus valorem requiritur. I. Ut fiat ab habente legitimam dispensandi potestatem. II. Ut fiat circa subditum. III. Ut adsit justa causa. IV. Ut non sit obreptitia, vel subreptitia. Est communissima Doctorum. 346

§. I. *Ad valorem dispensationis requiritur, ut fiat ab habente legitimam dispensandi potestatem.*

Dispensatio est relaxatio legis pro aliquo, vel pluribus facta ab habente legitimam potestatem, manente vigore legis ex parte materiæ; est in re communissima. Dicitur I. *relaxatio legis;* quia formalis effectus ipsius est, eximere subditum ab obligatione legis. Dicitur II. *pro aliquo, vel pluribus;* quia si sit pro omni casu, & persona, non erit dispensatio, sed abrogatio legis. III. *ab habente legitimam potestatem;* quia est actus jurisdictionis, ex quo distinguitur ab interpretatione, & Epikia. IV. *Manente vigore legis ex parte materiæ;* hoc quippè sublato, & mutata materia, legis obligatio non ampliùs ad illum casum extenditur, vel per Epikiam ad illum se non extendere declaratur. 347

Dari potestatem justè, & licitè dispensandi in lege humana, supponunt omnes cum *D. Thom. q. 97. art. 4.* & demonstrat praxis quotidiana. Insuper suadet ratio: Nam datur potestas legem totam abrogandi quoad omnes: ergo etiam eamdem remittendi quoad aliquos. Siquidem variæ dari possunt rationabiles causæ, unum alterumve à generali legis vinculo eximendi: ut, aliqua legem servandi difficultas, non tamen adeò magna, & evidens, ut quis per 348

ipsum

ipsum Epikia uti possit; vel dignitas personæ ejusve erga Rempublicam merita, & obsequia, quorum intuitu æquum est eamdem à communibus oneribus eximi, ut habetur *in cap. multa de præbendis*. His notatis

349 I. Potestas ordinaria dispensandi est penes omnes Superiores, qui habent jurisdictionem ordinariam in foro externo: ut sunt Papa, Episcopi confirmati, Principes sæculares, Prælati regularium, eorumque Vicarii in absentia item Vicarius Generalis Episcopi &c. secus est regulariter de Archi-Presbyteris, seu Vicariis foraneis. Dispensatio enim est actus fori externi. Deinde illius est solvere, cujus est ligare. Ita P. Herincx *de legib. disp. 4. q. 2. n. 19.* Unde Parochis, & Confessariis non competit jure ordinario potestas dispensandi; cùm careant jurisdictione in foro externo. Quamquam ex speciali privilegio compet Confessariis Mendicantium ampla in votis dispensandi sæcularibus, aut illa commutandi delegata potestas, similiter Parochi solent ex consuetudine dispensare in casibus particolaribus frequentibus occurrentibus circa præcepta jejunii, & festorum quoad vacationem ab operibus servilibus: quæ consuetudo servari poterit quoad leges, circa quas est introducta, non autem extendi ad alias, quia est juri contraria, ut ait *Suarez lib. 6. de legib. cap. 14. in fine*.

350 Porrò facultas dispensandi potest delegari ab iis, quibus jure ordinario illa competit; ut patet ex praxi Ecclesiæ. Fit verò hæc delegatio per signum aliquod externum declarativum voluntatis Superioris, quòd, licèt ordinariè sit Rescriptum, in foro tamen conscientiæ sufficit quodcumque aliud. Non possunt autem delegare, nisi qui habent potestatem ordinariam, aut quasi ordinariam, seu quodammodò æquivalentem; ut sunt imprimis delegati ad universitatem causarum; deinde quibus datur specialis commissio seu facultas ad subdelegandum, juxta Doctrinam communiter in praxi receptam. *Herincx cit. n. 20.*

351 II. Potest quisque jure ordinario dispensare in lege à se lata; idemque potest Successor, aut in jurisdictione Superior; quemadmodùm hi possunt jure ordinario abrogare totam legem. Ratio est: quia illius est solvere, cujus est ligare, adeòque etiam in jurisdictione Successoris, aut Superioris. Dictum est: *in jurisdictione Superior:* quia Archi-Episcopi, & Primates non possunt dispensare cum subditis suorum suffraganeorum, seu Episcoporum Comprovincialium in eorumdem, aut quibuscumque legibus, quia non sunt Episcoporum Superiores in jurisdictione, sed tantùm per viam appellationis, & in quadam dignitate, cui pauci actus jurisdictionis jure expressi annectuntur. Ex quo sequitur, Papam posse dispensare in toto Jure Canonico, quatenùs concernit mores, & quatenùs est Ecclesiasticæ potestatis, etsi lex ordinata foret à Conciliis Generalibus, aut ab Apostolis. Est enim Conciliis Superior, Petro, cui succedit, potestate æqualis, cæteris similiter Apostolis Superior, etsi in gratiis gratis datis, & munere Apostolatus sit eisdem inferior. Idem est de Episcopo respectu constitutionum Synodi Diœcesanæ, *Herincx cit. n. 21.*

352 III. Prælati inferiores non possunt ordinariè in lege Superioris dispensare, etsi dispensatio non reservetur expressè per Superiorem. Est communior, & probabilior Doctorum contra S. Antoninum, Covarruvias, & plures alios, quos refert Barbosa 2. *part. de Potest. Episcop. allegat. 33. n. 17.* Quorum sententiam probabilem varii nostræ scotentiæ Patroni reputant. Colligitur ex *Clement. ne Romani, de elect.* & ratio est: quia dispensatio est actus jurisdictionis; inferior autem non habet jurisdictionem in legem Superioris, nisi quatenùs ei positivè conceditur. Deinde non potest inferior tollere voluntatem Superioris, nisi de ipsius consensu. Tollitur autem voluntas Superioris partialiter per dispensationem, sicut totaliter per abrogationem, quam idcircò inferiori certum est non competere citra specialem commissionem. Nec obstat *cap. nuper, de sentent. excom.* ubi dicitur, eo ipso, quòd excommunicatio non reservatur, concedi illius absolutionem inferiori: ergo idem est de dispensatione: Negatur enim consequentia, disparitas est: quia Superior expressè concedit potestatem absolvendi ab excommunicatione, quæ specialiter non reservatur: nullibi autem expressè concedit inferioribus generalem potestatem dispensandi in quibuscumque legibus, quando dispensationem ipse specialiter sibi non reservat; in jure autem positivo non licet argumentari à paritate rationis. Deinde absolutio ab excommunicatione est secundùm jus, quando præcipit dispositum absolvi, & ordinatur ad bonum animæ, ideòque conveniebat faciliùs concedi, quàm dispensationem in lege.

353 Ex quo infertur, Episcopos non posse communiter dispensare in legibus Pontificum, & Conciliorum Generalium. Possunt tamen in certis casibus. I. Quando jus concedit, etsi tantùm impersonaliter seu indefinitè, ut possit dispensari: nam ordinariè intelligitur, quòd possit hoc fieri ab Episcopis: tum quia favor est ampliandus: tum quia superfluè hoc adderetur in ordine ad Papam. II. Quando materia videtur parva, aut leviter obligans: non enim est præsumendum, Papam velle obligare, ut pro re levi ad Sedem Apostolicam accedatur; quod sanè nimis etiam onerosum foret. *Ita passim Doctores*. III. Quando frequens occurrit necessitas, possunt Episcopi dispensare, saltem ex consuetudine; & quia moraliter id requiritur ad bonam gubernationem, ne gravia sequantur incommoda, si casibus sæpè occurrentibus nequeat obviari, nisi per Sedem Apostolicam: ut in jejuniis, festis, horis legendis &c. Quare censetur Papa illam potestatem concessisse. IV. Potest Episcopus dispensare, quando gravis occurrit necessitas, & est periculum in mora, & ad Papam difficulter recurri potest; hæc enim videtur rationabilis interpretatio mentis Pontificiæ, quam Pontifice sciente Doctores, hoc præsertim tempore communiter adhibent, ut Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 40. num. 3. & lib. 8. disp. 9. num. 22.* Azonus, Præpositus *qu. 97. dub. 3. num. 22.* Navarrus *cap. 22. nu. 85.* Coninch. *tom. 2. disp. 33. dub. 3.* Layman *de Legibus cap. 22.* & apud ipsum Suarez, Lessius, Sylvester, item Herinc. *de Leg. disp. 4. q. 2. n. 25.* Reiffenstuel *tit. 1. de Constit. n. 470.* & apud ipsum Barbosa, Pirrhing, Castro-Palaus, Diana, & alii plures. Nec tenentur Episcopi suis sumptibus procurare dispensationem Pontificiam: id enim esset nimis grave, nec consonat praxi. Unde stante gravi necessitate, & periculo in mora, si recurreretur ad Papam, possunt Episcopi tam ante, quam post contractum matrimonium dispensare pro foro conscientiæ in impedimentis occultis matrimonii. Excipit *Præpositus suprà*, quando adiri potest alius habens facultatem delegatam; prout habent interdum Nuntii: tunc enim cessat necessitas respectu Episcopi. V. Possunt dispensare Episcopi in casibus dubiis, de quibus dubitatur, an indigeant dispensatione, ex *cap. cùm desideres, de excom.* Verùm si probabiliter judicetur, casum non indigere dispensatione, non est necessariò adhibenda; etsi consultum sit ad majorem cautelam. Si verò sit propriè dictum dubium, censet *Bonacina* habere praxim, ut obtineatur dispensatio Pontificia, ne quis exponatur periculo transgressionis Legis. Attamen mihi (inquit *Herincx cit. num. 2'.*) probabile videtur tali casu, utpotè quo de Lege non constat, posse judicari pro libertate, adeòque dispensationem non requiri. Et admisso, quòd requiratur, censent probabiliter varii Auctores (inter quos est Sanchez *lib. 1. in Decal. cap. 10. n. 74. & c. 40. n. 26.* Layman *cit. n. 4.* Barbosa *p. 2. de offic. & potest. Episc. Allegat. 35.* Diana, Sà, Reiffenstuel cit. *n. 474.* & alii) sufficere Episcopalem; cùm Pontifici videantur reservari solùm casus certi, & potestas dispensandi sit latè interpretanda. VI. Possunt dispensare Episcopi, quando potestatem dispensandi in Lege Pontificia habent ex Privilegio non revocato (tunc enim patet de voluntate concedentis) vel ex consuetudine legitimè præscripta: hæc namque Jurisdictionem confert; juxta *c. cùm contingat, de foro compet.*

IV. Prælati Regularium exemptorum possunt cum suis subditis dispensare in Legibus Pontificis in iisdem, in quibus possunt Episcopi cum suis: quandoquidem in illis, quæ sunt merè Jurisdictionis, gaudeant potestate Episcopali respectu suorum subditorum. Ita Herincx *cit. n. 20.* estque constans Theologorum Doctrina teste nostro P. Gaudentio Kerckchove *in statut. Gener. cap. 8. §. 11. nu. 3.* Noster tamen Minister Generalis non potest aliter dispensare in statutis Capituli Generalis, quàm quatenùs illi à Capitulo est concessum sive expressè, sive tacitè, & ex usu (Idem dicendum de Episcopis, imò Arch-Episcopis, & Primatibus respectu statutorum Concilii Provincialis) ratio est: quia Generales Religionum sunt ipso Capitulo Generali inferiores, ut generatim tradit Suarez *tom. 4. de Religion. tract. 8. lib. 2. cap. 8. num. 8. & num. 18.* & specialiter de Religione nostra id tenet *Corduba*, & alii expositores Regulæ nostræ. Ita *P. Kerckhove cit. n. 4.* Ministri verò Provinciales in nostris statutis Generalibus dispensare omninò non possunt, nisi in casibus, qui expressè Ministris Provincialibus sunt commissi: quia, ut sæpè dictum, nullus inferior in Lege sui Superioris dispensare potest, nisi in quantum id ei à Superiore conceditur. Sic etiam Ministri Provinciales in statutis Provincialibus per se loquendo dispensare non possunt, nisi in quantum id eis expressè, tacitè, vel ex usu à Capitulo Provinciali permittitur, ob rationem supradictam, quòd nemo in Lege sui Superioris dispensare possit, nisi in quantum id ei à Superiore permittitur; atqui Provinciales sunt ipso Capitulo Provinciali inferiores: ergo &c. In casibus tamen levibus, & quibusdam minoribus observantiis, ac frequenter occurrentibus possunt Provinciales dispensare, etiam in statutis Generalibus, prout juxta supra dicta Episcopi dispensare possunt quandoque in Legibus Pontificiis; eo quòd præsumatur, Generales Superiores non velle adstringere subditos, ut pro similibus ad eos recurratur; id enim Superioribus Generalibus, 354

libus, sicut etiam summo Pontifici nimis onerosum foret, & bonæ gubernationi repugnaret. Ita Herincx *cit. nu.* 28. Kerckhove *cit. n.* 8. & alii passim.

Qualiter autem Superiores nostri Ordinis Seraphici dispensare possint in præceptis Regulæ nostræ Seraphicæ, videatur & sedulò legatur suprà citatus noster *P. Kerckhove in statut. Gener. c. 1. §. 15.*

§. II. *Ad valorem dispensationis requiritur, ut fiat circa Subditum.*

355 Ratio est: quia dispensare, seu eximere ab obligatione Legis non minùs est actus Jurisdictionis, quam condere Legem, seu per inductam Legem imponere obligationem, atqui nonnisi subdito potest imponi Legis obligatio: ergo etiam nonnisi à subdito potest tolli, seu relaxari Legis obligatio; adeòque ut dispensatio Legis sit valida, debet fieri, & exerceri circa subditum. Hinc

356 I. Potest Summus Pontifex dispensare cum omnibus fidelibus totius mundi, cùm omnes sint ipsius subditi: Episcopi verò, *quoad casus supradictos*, dispensare possunt cum suis Diœcesanis; Prælati Regulares exempti cum suis Religiosis; Parochi cum suis Parochianis. Imò potest dispensatio concedi subdito, etiam extra territorium concedentis existenti; sola enim contentiosa Jurisdictio restringitur intra territorium. Idem habet praxis, & sensus communis, teste Herincx *de Leg. disp. 4. q. 2. n. 29.* Confirmatur: quia potest subditus dispensationem extra territorium executioni mandare: ergo, & ipsa potest extra territorium concedi. Attendendum tamen est, ut si dispensatio certam rem afficiat, concedatur ab illo Superiore, in cujus territorio res est sita, ratione cujus alter extra territorium existens censetur subditus illius: Sic dispensationem in Residentia Salisburgensi debet obtinere Beneficiarius alibi habitans ab Ordinario Salisburgensi.

Sed difficultas est, an Ordinarius loci possit cum forensibus, seu peregrinis, & vagis in suo Territorio existentibus, sicut cum subditis, dispensare in Legibus, votis, & juramentis.

357 Quantùm ad Vagos, qui nimirùm nullibi habent domicilium, attinet, potest Superior loci, in quo morantur cum eis dispensare in Legibus communibus, votis, & juramentis. Ita Paulus Mezger *disp. 36. art. 4. nu.* 13. P. Claudius la Croix *lib. 1. nu.* 790. & apud ipsum Sanchez, Lessius, Castro-Palaus *tom. 3. d. 6. p. 7. §. 2.* Ratio est: tum, quia juxta probabilem multorum sententiam, Vagi per præsentaneam habitationem, forum non tantùm conscientiæ, sed etiam externum sortiuntur in loco, ubi existunt, ideòque fiunt subditi ibidem: ergo cum iisdem Superior loci illius dispensare potent: Tum quia dispensatio est actus Jurisdictionis voluntariæ: ergo licèt suprà diximus, Vagos non teneri Legibus particularibus loci, quem transeunt; quia ad hoc requireretur, ut subjicerentur Jurisdictioni contentiosæ illius, qui territorio præest: possunt nihilominus sese submittere ejus Jurisdictioni voluntariæ, sicque ab eo dispensationem impetrare in quibus aliàs etiam cum suis subditis dispensare valet.

358 Quantùm verò ad Peregrinos, asserit *Basilius Pontius* apud *Herincx cit. n.* 30. Ordinarium loci posse cum iis in Legibus, votis, & juramentis dispensare, dum causa urget: eo quòd mora etiam transitoria, sicut facit subjectos esse forenses Legibus territorii, sic etiam facere debeat sufficienter subjectos ad obtinendam dispensationem ab Ordinario territorii.

E contrà *Sylvester*, *Angelus*, *Barbosa*, & alii necessarium ad hoc putant domicilium, & favent declarationes Cardinalium (quorum relatione audita, probasse idipsum fertur *Gregorius XIII.*) censentium forenses quidem posse à peccatis, & censuris absolvi, non posse tamen cum eis dispensari ab Ordinario loci, etiam in quo habitant, scilicet citra fixionem domicilii perpetui, ut referunt *Garzia*, & *Farinacius* apud Herincx cit. eò usque enim non fiunt verè subditi.

Denique *Sanchez*, *Rodriquez*, *Henriquez*, *Lessius*, & alii censent, non requiri quidem strictum domicilium, sufficere tamen, & saltem requiri quasi domicilium, contractum per diuturnam habitationem v. g. per majorem anni partem; eo quòd per hoc sortiatur quis forum externum, sic ut ibi de alibi gestis possit conveniri, ut ex diversis Juribus colligitur: adeòque etiam in rebus Spiritualibus, in ordine ad dispensationem, sortietur forum, cùm utrobique par requiratur Jurisdictio. His opinionibus in sua probabilitate relictis

359 II. Dicendum existimo cum *Herincx cit. n.* 31. posse Superiorem loci dispensare cum Peregrinis in Legibus tam communi, quàm municipali, ob eamdem rationem, quæ suprà adducta est quoad Vagos, *n.* 357. At in votis, juramentis, & aliis specialibus impedimentis, cum Peregrinis Superior loci, in quo morantur, dispensare probabiliùs nequit, ut notat *Palaus tr. 3. disp. 6. punct. 7. §. 2. num.* 4. Ratio est: quia obstant declarationes Cardinalium, quas refert Garzia *de Benefic. p. 11. cap.* 10. *num.* 139. requirentes in ordine ad dispensationem, subjectionem titulo domicilii in dispensando, qualem subjectionem non habent Peregrini in ordine ad Superiorem loci, quem transeunt. Ita etiam docet Paulus Mezger citat. *numer.* 13. Addens: & licèt Peregrini, ac forenses majori parte anni ibidem commorari decreverint, tamen Ordinarium non posse cum forensibus dispensare in votis, verbi gr. & juramentis, exinde videtur evinci, quia nec illos potest ordinare absque licentia proprii sui Ordinarii *c. cùm nullus*, *de temp. Ordin. in 6.* Ita *Reding. qu. 17. art. 2. controv. n. 6.* idem tenet *la Croix l. 1. nu.* 793.

Confessarii nihilominus Mendicantium ex delegata per Privilegia Pontificia facultate, possunt indubiè dispensare in votis aliisque vinculis, ad quæ eorum potestas se extenderit, etiam cum forensibus, Peregrinis, & Vagis undecumque ad eos confluentibus, uti ex Bullis Pontificum est manifestum. 360

III. Habens ordinariam potestatem dispensandi, uti cum aliis, ita secum dispensare potest, non tantùm *indirectè*, *vel per se ipsum*, quando v. g. in Lege jejunii aut festi concedit dispensationem pro tota civitate, tunc necessariò eamdem etiam concedit pro seipso, cùm sit præcipua communitatis pars: *vel per alium*, cui suas vices vult committere, uti est certum: sed etiam *directè*, *& immediatè*: cùm enim possit seipsum Legibus obligare, non est ratio, cur non posset solvere, si adsit tamen justa causa. Ita *Sanchez*, *Suarez*, & alii apud *Layman de Leg. cap. 22. n. 31. Herincx cit. n. 33. La Croix cit. n.* 793. Nec refert, quòd dispensatio sit actus Jurisdictionis; quia potest quis Jurisdictionem voluntariam in seipsum exercere. Aliud est de Jurisdictione contentiosa, qua quis seipsum cogat, aut sententiam dicat inter partes, quarum una ipse sit, de qua debent intelligi Jura in contrarium allegari solita: Sic etiam ex institutione Divina absolutio Sacramentalis requirit distinctionem Personarum, aliàs forma Sacramentalis falsificaretur. Sic absolutio à censuris requirit distinctionem Personarum, quia est quædam Sententia, & actus Jurisdictionis contentiosæ, quam nemo in seipsum exercere potest. Sic etiam Jus specialiter disponit de Patrono, quòd non possit præsentare se ipsum *c. per nostras*, *de Jure Patronatus*, & de collatione Beneficii, *c. fin. de Institut.* Unde quod ibi dicitur; *cum inter dantem*, *& recipientem debeat esse distinctio personalis*; intellige de dante, vel accipiente beneficium; ut nimirùm ambitio, proprius quæstus, & similia mala caveantur; alioquin generaliter loquendo constat esse falsum: nam Filiusfamilias, si sit Præses, vel Consul, potest seipsum emancipare *L. si Consul. ff. de Adopt.* & procurator Principis potest sibi ipsi dare solutionem, uti aliis creditoribus. 361

Hinc sequitur, Papam posse sibi ipsi concedere Indulgentias, vel soli, vel simul cum communitate fidelium; simili modo potest secum dispensare in Legibus, & votis. Idem dicendum de aliis Prælatis tum sæcularibus, tum Ecclesiasticis, ut Episcopis, Generalibus, Provincialibus, & Superioribus localibus. Imò, & de eo, cui potestas dispensandi generaliter, & sine limitatione est delegata; nulla enim potest obstare ratio, quàm identitas personæ (quam tamen non obstare ostensum est) aliàs namque non debet ipse esse deterioris conditionis, quàm cæteri. Aliud est, quando potestas delegatur cum limitatione ad certas personas, aut certum personarum genus, vel aliunde ex tenore concessionis oppositum colligitur. Vide *Sanchez l. 8. disp. 3. à num. 6. usque ad* 11. 362

IV. An Inferior dispensans in Lege Superioris, vel habens potestatem tantùm delegatam dispensandi, possit onus Legis in aliud commutare. *Sanchez*, & alii negant; eò quòd per commutationem imponatur alteri novum onus, seu obligatio, quod talis dispensans imponere non potest; cùm non sit Legislator, nec talis potestas includatur in potestate relaxandi, seu tollendi onus Legis. Quæ Sententia etsi fortasè in rigore Juris sit vera, nihilominus constat ex usu, Prælatos inferiores, dispensando in Legibus universalibus sæpè uti commutatione. Unde saltem ex consuetudine præscripta, & tacito Legislatoris consensu id possunt. Atque ita docet *Suarez l. 6. cap. 16. n. 4. & seqq. Herincx cit. n.* 35. Estque id interdum ad hoc etiam expediens, ut commutatione suppleatur causæ insufficientia, aut dubia sufficientia. Accedit, quòd facultatem habens dispensandi in votis possit eadem commutare.

§. III. *Ad Dispensationem requiritur Justa Causa.*

I. Ut dispensatio fiat licitè, requiritur justa causa: Est certum, & colligitur *ex Concilio Trident. sess.* 24. 363

cap. 5. de reform. Matrim. ubi ordinat circa dispensationes Matrimoniales, ut nonnisi ex causa concedantur, & *sess. 25. c. 18. de reform.* generaliter loquens justam causam postulat, oppositumque dicit *nil aliud esse, quam unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire*, & ex D. Bernardo *l. 2. de consid. c. 4. in fine*, ubi ait: *ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est. Ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: Utilitas, dico, communis, non propria. Nam cum nil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Accedit ratio à Conc. Trident. *suprà c. 18.* insinuata: quia alioquin sequeretur Legum contemptus, & vilipensio. Cui accedit irrationabile subditorum præ aliis gravamen, & quæ inde sequitur, eorumdem turbatio. Unde Legislator, vel Princeps irrationabiliter dispensans nocet bono communi, quod ea Justitia Legali tenetur promovere. Peccat insuper contra Justitiam distributivam in onerum impari distributione; adeòque ex genere suo mortaliter delinquit dispensans in Lege sua, ut cum multis aliis docet *Suarez l. 6. c. 18. n. 9.* & consequenter eodem modo peccat is, qui Principem scienter ad dandam similem dispensationem inducit. Varii tamen existimant esse levem materiam, nisi aliis grave damnum sequatur, vel scandalum, & gravis perturbatio apud prudentes sequatur, eo quòd frequenter fiant hujusmodi dispensationes sine causa, vel levibus de causis, quia enervatur disciplina Ecclesiastica aut Reipublicæ. Ita inter alios *Navar. Sanch. Basilius, Pontius, & Præpositus q. 97. dub. 5. nu. 26. apud Herincx cit. qu. 1. num. 6.*

364 Quid vero dicendum sit de ipso Principe secum dispensante in sua Lege, pendet à qualitate, & modo, quo adstringitur suis Legibus. Itaque cùm *sect. præc. q. 4. n. 227.* diximus, Principem graviter adstringi suis Legibus, si ea earum non observantia, sequatur gravis perturbatio, scandalum, vel aliud grave inconveniens in communitate, item quando contingit injustitia, &c. Hinc, si sine justa causa secum in suis Legibus in his circumstantiis dispenset, graviter peccabit; sin verò prædicta non sequantur, peccabit tantùm leviter; in utroque tamen casu dispensatio erit invalida: siquidem juxta dicta *sect. præc. q. 4. n. 228.* Legislator ad suas Leges observandas obligatur Lege naturali, in qua dispensare nemo potest; imò etiam accidente justa causa, non dispensat secum propriè, & formaliter in Lege naturali, sed interpretatur, ac prudenter judicat, se in hoc casu, ea non obligari. *Layman. cit. c. 22. n. 32.*

365 Justæ porrò causæ dispensandi, assignantur à Theologis communiter: Gloria DEI, bonum commune, vel proximi, utilitas privata corporis seu animæ, adeòque ejusdem nimia fragilitas: quarum sufficientia prudenti Judicio relinquitur æstimanda, attento, quòd debeant gravitati ipsarum Legum esse proportionatæ, ut rectè notat *Suarez lib. 6. de Voto, c. 17. n. 14.* In quo etiam considerari debet commune dictum, quòd *melius sit de nimia pietate, quàm de nimia severitate redargui*. Justa etiam causa subinde est impositio alicujus mulctæ, vel pecuniæ pro bono communi; quæ causa solet vocari extrinseca, habetque sæpè locum in dispensationibus Matrimonialibus, ut docet *Sanch. lib. 8. disp. 19. & disp. seq. nu. ult.*

366 II. Justa causa etiam requiritur, ut valida sit dispensatio facta à delegato in Lege Superioris; ut apud omnes est in confesso; quia Superior non censetur consentire, ut alicui relaxetur vinculum Legis absque causa rationabili. Sed valetne dispensatio facta in Lege Superioris, si dispensans, & dispensatus bona fide putent justam causam adesse: & tamen à parte rei non adsit? Respondet *Sanchez lib. 8. disp. 17. num. 8. & 9.* cum pluribus aliis affirmativè, adeò, ut postmodùm etiam errore detecto non expiret dispensatio: meritò enim præsumi potest, Superiorem ratam habere dispensationem bona fide factam, re examinata, alioquin omnia plena forent periculis, & scrupulis. Unde etsi causa particularis dispensandi verè non sufficeret, sufficere tamen potest ista generalis. Hoc tamen saltem ita limitandum censeo cum *P. Herincx cit. num. 13.* quod dispensatus sit quidem in conscientia tutus; quousque constet de nullitate causæ; similiter validi, & liciti sint, & maneant actus vi illius facti, v. g. Matrimonium cum tali dispensatione celebratum, collatio Ordinum, & beneficiorum facta taliter dispensato in irregularitate. Idem est de aliis effectibus, qui perficiuntur in instanti, si verò effectus habeat durationem successivam, adeòque sit virtualiter multiplex, dico, cognita insufficientia causæ dispensationem cessare, in quantum adhuc non est mandata executioni, ut v. g. contingit in dispensatione jejunii, recitationis horarum Canonicarum &c. licèt enim videatur esse unica dispensatio, est tamen virtualiter multiplex. Aloquin, si cum aliquo dispensatum foret in jejunio quadragesimali ob debilitatem, foret liber jejunio, etsi interea fieret manifestum, debilitatem esse nullius momenti, quod nemo dixerit.

III. Dispensatio Superioris in propria Lege, cum aliis facta absque legitima causa est valida. Ita plerique Doctores apud *Herincx cit. n. 14.* Ratio est: quia Lex pendet in fieri, & conservari à voluntate Superioris: ergo si Superior aliquem non velit obligari sua Lege, etsi peccet, si id faciat sine causa, tamen factum tenebit; prout juxta omnes valet, etsi non liceat, totalis abrogatio Legis facta sine causa. Sed peccabitne utens tali dispensatione, posito, quòd sit valida? affirmant varii peccare saltem venialiter: sed veriùs negant *Rodriq. Navar. Basilius, Pont. Vasquez*, & alii plures apud *Herincx cit. n. 15.* Nam per validam dispensationem est à Lege exemptus: ergo illa uti potest absque eo quòd in Legem committat dispensationis. Quod addo: quia plures docent latere aliquam culpam contra naturalem æquitatem, quæ postulat, ut pars non discrepet sine causa à toto corpore. Averte etiam, non peccare acceptantem ejusmodi dispensationem, si Superiorem ad indebitè dispensandum scienter non induxerit, sed bona fide suas rationes proposuerit, judicium de earum sufficientia Superiori relinquendo. 367

IV. Sed quid si tempore dispensationis in voto, juramento, irregularitate, impedimento Matrimonii &c. justa dispensandi causa adfuit, postea verò penitus cesset, eritne dispensatio valida? Resp. I. Si tempore impetrationis, vel datarum litterarum (potest enim dispensatio, vel Privilegium viva voce, vel in Rescripto concedi) causa dispensandi subsistat; non item tunc, cùm ea dantis commissione, precum veritate inspecta, dispensatio conferenda est, non potest eam commissarius executioni mandare, v. gr. Caja allegata paupertate, item susceptione prolis ex consanguineo suo, postulavit à Papa dispensationem super impedimento consanguinitatis: Papa commisit Ordinario, vel ejus Officiali, ut precum veritate inspecta, cum Caja, ejusque consanguineo dispenset; sed priusquàm id Officialis exequatur, proles moritur, & Caja per acceptam ab extraneo Hæreditatem repentè fit dives, tunc non potest Ordinarius cum ipsis dispensare, sicuti docet *Suarez lib. 6. de Leg. cap. 20. num. 13. Sanchez lib. 8. de Matrim. disput. 30. num. 12. Coninch. in 3. part. tom. 2. disput. 32. sect. 6. num. 94. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 24.* Ratio est: quia *cessante causa finali mandati, effectus mandati expirat, si nondum consummatus est.* Dispensatio autem Ordinario commissa, effectum suum (qui est absolutio à Lege, vel impedimento) non sortitur, priusquam is mandatum exequatur: ergo si tunc, tempore, inquam, executioni, causa mandati cesset, non poterit executioni mandari. Loquor autem in casu, quo dispensationis causa finalis, ac principalis totaliter aut ferme totaliter cessat; secùs enim est, si cesset tantùm causa impulsiva; item si pars causæ finalis desinat, altera adhuc manente, ita ut executor benignè interpretari possit, concedentis mentem esse, ut dispensatio executioni mandetur, sicut notavit *Sanchez cit. numer. 7. & 8.* imò postquàm gratia dispensationis faciendæ à Papa emanavit, præsumendum est, faciliùs eam permittere, ut executioni mandetur, quàm ut ab initio concedatur, sicut notavit *Coninch. cit. dub. 6. in fine.* 368

Resp. II. Si vice versa accidat, ut tempore quidem conferendæ, seu exequendæ Dispensationis, causa subsistat, sed non constiterit tempore impetrationis, seu concessionis, ac datarum litterarum; quia postulatio fraudulenta, & subreptitia fuerat, non potest dispensatio fieri à Commissario, vel executore, sicut constat *ex c. si eo, de rescriptis in 6. & docet Suarez num. 14.* id probatur tum ex Regula *Juris 18. in 6. non firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non subsistit*; tum ea verbis, quibus commissio fieri solet: *precum veritate inspecta*. Layman cit. 369

Resp. III. Si causa dispensandi eo tempore subsistat, quo dispensatio ab Ordinario, aut Commissario absolutè facta, suum effectum consecuta est, etsi posteà desinat subsistere, non tamen reviviscit obligatio, quæ semel per dispensationem ablata fuit. Ita docet Suarez *l. 6. de Leg. cap. 20. num. 15.* Covarruvias 1. *resol. cap. 30. numer. 5.* Abbas, Sanchez *l. 8. de Matrimon. disp. 10. numer. 14.* Layman *cit. n. 15.* Herincx *cit. disp. 4. quæst. 3. num. 52.* & Alii, v. gr. si cum aliquo dispensatum sit in voto continentiæ, vel super impedimento Matrimonii, causa legitimandæ prolis, etsi post factam dispensationem proles moriatur, non reviviscit impedimentum, vel voti obligatio. Ratio est: quia per dispensationem, causa justa subsistente, extinguitur obligatio Legis aut voti; ergo posteà reviviscere non potest, nisi per aliquam causam de novo producatur obligatio Legis, aut voti, quæ in casu proposito nulla assignari potest. *Hoc tamen à Doctoribus limitatur ad casum*, in quo factum consummatum, & non tantùm inchoatum sit: nam etiam Privilegia, & dispensationes, quæ tractum successivum habent, cessante causa finali partes cessant, 370

sicu-

sicuti rectè docent *Sanch. cit.* & *Suarez nu.* 18. Quare si Papa cum infirmo, cujus valetudo desperata videtur, absolutè dispenset in Lege jejunii: ille autem præter opinionem vires integrè recuperet, tenebitur posteà Legem cum aliis observare. Ratio est: quia non fuit alia Papæ dispensantis mens, & intentio; siquidem numquam præsumendum est peccatum, peccasset autem Papa dispensando, si aliquem ab observatione Legis communis eximeret, etiam eo eventu, quo omnis causa exemptionis pœnitus cessavit: ergo. Vide *Suarez l. 8. de Legib. c.* 30.

371 Ex his etiam colligi potest, quid sit dicendum ad hunc casum: Titius petiit dispensationem super voto continentiæ, ut posset contrahere Matrimonium cum Caja: posteà verò impeditis his nuptiis, vult contrahere Matrimonium cum Sempronia. Inspicienda namque est causa, & forma factæ dispensationis. Nam interdum dispensatio v. gr. in voto continentiæ confertur limitatè, & respectivè, puta in ordine ad certum Matrimonium, cujus contrahendi causa atque necessitas incumbit, v. g. ne mulier decepta infamiam incurrat; tunc enim talibus nuptiis impeditis, non erit licitum aliud Matrimonium contrahere sine nova dispensatione. Secus est, si dispensatio super voto continentiæ, in ordine ad Matrimonium contrahendum alicui absolutè data sit, propter difficultatem continendi à supplicante allegatam; tunc enim, etsi nuptiæ, quarum contrahendarum causa, dispensatio petita fuit, post dispensationem impediantur, poterit aliud Matrimonium contrahere. Frequenter tamen in Rescripto exprimitur, dispensationem non extendi ultra primum Matrimonium, Ita *Layman cit. num.* 16.

§. IV. *Ut Dispensatio sit valida, requiritur, ut non sit obreptitia, aut subreptitia.*

372 Dispensatio tunc vocatur *Subreptitia*, in qua tacetur veritas alioqui necessariò exprimenda; illa verò dicitur *Obreptitia*, in qua exprimitur falsitas, qua cognita non fuisset facta dispensatio. Dispensationem subreptitiam, vel obreptitiam esse invalidam, est communissima DD. apud Layman *cit. n.* 17. *& seqq.* Herincx *cit. qu.* 3. *n.* 36. La Croix *l.* 1. *num.* 816. & alios: id enim constat *ex cap. ad aures, c. constitutus, de Rescriptis, cap. ultim. de filiis Presbyt. in* 6. Nunc tantùm videndum, quando dispensatio censenda sit subreptitia, vel obreptitia? ubi tamen advertendum, quòd dispensatio obreptitia, & subreptitia frequenter confundatur, & pro eodem sumantur: ut proinde frequenter litteræ indifferenter dicantur, (& ordinariè) subreptitiæ, quoties malè impetrantur, sive tacita veritate necessariò explicanda, sive falso, quod ad rem confert, allegato. Non tamen quævis taciturnitas veri, aut expressio falsi irritam reddit dispensationem, ut rectè Doctores monent; qui proinde certas Regulas ponunt ad dignoscendum, quandonam dispensatio ex hoc capite sit subreptitia vel obreptitia. Itaque

373 I. Dispensatio est invalida, quando tacetur aliqua qualitas, quam jura exprimi volunt, quantumvis ea cognita superior equidem dispensasset, v. g. si in petitione Rescripti taceatur beneficium, etsi minimum, ut patet ex *cap. non potest*, & *c. si motu proprio, de Prabendis in* 6. Tunc enim expressionem talis qualitatis jura requirunt tamquam formam ad supplicationem dispensationis requisitam, adeòque ad dispensationem desuper datam, qua proinde non subsistente dispensatio non subsistit. Ita Laym. *cit. nu.* 18. & apud ipsum *Covarruvias*, *Gutier. Mascardus*, *Sanchez*. Item Herincx *cit. q.* 3. *n.* 38.

374 II. Dispensatio est subreptitia, & invalida, quando tacetur veritas, vel exprimitur falsitas intrinseca, seu faciens ad rationem dispensandi, qua cognita Superior rationabiliter noluisset dispensare. Patet ex *cap. fin. de filiis Presbyt. in* 6. Si tamen Superior equidem absolutè dispensasset, etsi difficiliùs, non redditur ex hac parte dispensatio subreptitia, uti nec involuntaria: & tunc dici solet error versari circa causam impulsivam, quæ scilicet allicit Principem ad faciliùs concedendam dispensationem, sine qua tamen eodem modo fuisset concessa. Quando autem est causa, sine qua dispensatio non fuisset concessa, dicitur causa finalis: qualis censetur esse ea, quæ in Rescripto exprimitur, si sit unica. Quòd si ita examinata manet dubium, an sit error circa causam finalem, an circa impulsivam, controvertunt Doctores. Videtur autem cum *Sanchez*, *& Herincx cit. num.* 41. ac aliis passim existimandum, valere dispensationem: quia Jura maximè favent valori actuum, & in dubio eum præsumunt. Quamvis oppositum mihi non displiceat (quod varii docent) saltem quando dispensatio est odiosa. Non vitiatur equidem dispensatio, quando tacetur, aut fingitur conditio aliqua extrinseca, seu impertinens: nam quamvis dispensans ita habitualiter sit dispositus, ut re cognita non dispensasset: tamen simpliciter, & absoluta vult ob causam propositam dispensare. Quæ voluntas non tollitur, nec fit conditionata ob aliquid, quod ad finem seu causam dispensationis non confert; ut patet à simili in extortis per dolum aut mendacia, subsistente causa finali dispositionis. Ita *Sanchez*, *Suarez*, & alii, ut refert, & sequitur *Bonacina de Leg. quæst.* 2. *punct.* 4. *numer.* 3. Unde valet dispensatio in irregularitate contracta ex homicidio, etsi non fuerit expressum, quod occisus fuerit Sacerdos: defectus enim lenitatis, & non circumstantia Sacerdotii pertinet ad pœnam irregularitatis. Ita *Molina tract.* 3. *disput.* 76. *numer.* 9. *Herincx citat. numer.* 43. *La Croix lib.* 1. *num.* 806. *Layman citat. num.* 21. *Sanchez*, *Dian.* & alii,

III. Vitiatur dispensatio, fitque subreptitia, quando in supplicatione committitur error circa moralem substantiam rei: ut enim alii contractus, sic & dispensatio tunc est nulla, quod verum est, etsi errore detecto Superior equidem, imò faciliùs dispensasset. Ita Communis apud *Herincx cit. n.* 44. Unde non valet dispensatio petita in tertio gradu consanguinitatis, cùm sit affinitas, etsi in hac dispensatio sit facilior; aut è contrà: item in impedimento dubio, cùm sit certum: tunc enim non exprimitur moralis substantia rei; dispensans autem censetur dispensare in specie sibi expressa. Idem est, si petatur dispensatio in tertio gradu, cùm sit secundus. Secus est juxta *Bonacin. qu.* 2. *punct.* 5. *nu.* 15. & plures alios *apud Herincx cit.* si petatur dispensatio in secundo gradu, cùm sit tertius, aut in tertio, cùm sit quartus: eo quòd secundus gradus contineat tertium, & tertius quartum velut minorem, dispensans aut in toto censeatur etiam dispensare in parte contenta. Idem sit de similibus Judicium. Notandum etiam taciturnitatem veri, aut expressionem falsi, non semper vitiare totam dispensationem, sed pro ea solùm parte, quam talis taciturnitas, aut expressio concernit; dummodò ea pars sit ab aliis separabilis: v. g. petit quis dispensationem in jejunio plurium dierum, allegata causa, quæ non sufficit, nisi pro uno, vel altero die, dispensatio saltem pro his valebit: nam *utile non debet per inutile vitiari*, ut habet *Reg.* 37. *Juris in* 6. 375

IV. Quando unica tantùm causa in supplicatione dispensationis allegatur, eaque non subsistit, dispensatio est nulla. Si autem plures causæ disjunctivè narrentur, sufficit unam eorum subsistere. Quòd si variæ causæ allegentur copulativè, & aliquæ eorum subsistant, aliquæ non, distinguendum est: si enim causa finalis, aut principalis, ob quam dispensatio conceditur, sit vera, & sufficiens, valet dispensatio, etsi causæ impulsivæ non subsistant, quæ non sunt ratio justæ dispensationis, etsi aliunde voluntatem Superiores impellant. Secus est, quando plures causæ narrantur, quarum una sine altera non sufficit ad æquitatem dispensationis; aut etsi fortè singulæ ad hoc sufficiant, quandoad aliquam quæ non subsistit, constat Superiorem ita respexisse; ut sine ea dispensationem non dedisset *Herincx cit. num.* 48. Ex his 376

Infertur, valere dispensationem. I. Si erretur tantùm in nomine personæ. *Herincx cit. n.* 45. Ratio est: quia Superior intendit dispensare cum persona, pro qua petitur, & in materia, super qua petitur, qualitercumque nominetur: cùm nomen materiæ, aut personæ, dum de ipsa re, & persona constat, nihil conferat ad dispensationem, aut causam illius. Idem patet in absolutione Sacramentali, & similibus: II. Valet dispensatio, quæ priùs petita, & negata fuit, si posteà obtineatur, licèt taceatur, quòd priùs negata fuerit. Quod verum videtur, non solùm quando dispensatio fuerat obtenta à supremo Principe, à quo fuerat ante negata, sed etiam quando obtinetur ab ejus Successore, aut etiam inferiore habente potestatem ordinariam circa materiam, & formam dispensandam; imò licèt sit delegatus ejus, qui negavit. Similiter hoc procedit, sive in petitione posteriori allegentur novæ, & plures causæ, sive non. *Herincx cit. num.* 49. *Suarez*, *& alii cum Castro-Palaus §.* 4. *& Rosa num.* 365. *apud la Croix lib.* 1. *num.* 811. III. Valet dispensatio, si erretur in nomine Diœcesis, uti habet *Amicus cum Gob. apud la Croix cit. num.* 810. *Herincx cit. n.* 46. Ratio est: quia Papa dat potestatem Episcopo petenti, quisquis ille sit, & absolutè consentit. Nec refert, si error aliquis per injuriam scriptoris irrepat, ut si pro gradu tertio affinitatis rescribatur tertius consanguinitatis, *Layman*, *Diana apud la Croix cit. num.* 810. IV. Si in Rescripto loco veræ causæ, quæ allata est, substituatur alia secundùm formulam rescribendi Curiæ Romanæ, dispensatio est valida, & credendum est fuisse errorem scriptorum, aut negligentiam expedientium. *Marchant. in Trib. T.* 3. *p.* 3. *T.* 1. *tit.* 9. *quæst.* 2. *res.* 2. dicens se sæpiùs expertum. V. Valet dispensatio in Lege obtenta per vim, aut metum, modò causa sit justa. Ita *Herincx cit. nu.* 51. *Suarez lib.* 6. *c.* 21. *La Croix lib.* 1. *n.* 796. VI. Dispensa- 377

tio potest impetrari; non tantùm pro ignorante, sed etiam invito, quando necessitas exigit. Ita *Sanch, Becanus apud La Croix l.1.n. 796. resol.* 10. id tamen locum non habet in ea, quæ impetratur ex Pœnitentiaria Romana, nisi impetretur à personis conjunctis, vel consanguineis intra quartum gradum, vel saltem à Confessario, *Marcus Leo in praxi p. 1. S. 14.* VII. Multi apud *Sanch. de Matrim. l. 8. d. 28. num. 86.* dicunt, commissionem dispensandi exspirare morte committentis. Sed *Sanch. nu.* 87. probabiliùs sic distinguit: quando in litteris gratiæ in alicujus favorem concessis, Minister executurus est voluntarius, utpotè cui non præcipitur, ut exequatur, sed sola exequendi facultas conceditur, non favore, sed ejus, cui gratia est concedenda, tunc est *gratia facienda*, ac proinde exspirat morte concedentis re integra; at si sit executor necessarius, utpotè qui exequi jubetur, si preces veritate nitantur, tunc censetur *gratia facta*, ac proinde non perit morte concedentis; quod utrumque satis colligitur *ex c. si cui, de præbendis in 6. & cap. si super gratia, de officio delegati in 6.* Ratio disparitatis est: quia in priore casu non est jus quæsitum illi, qui dispensandus est, sed relinquitur voluntati delegati, velitne dispensare, an non; in posteriore per mandatum, jus quoddam illi est factum, ut à delegato dispensationem exigat, qui etiam exequi tenetur. Eamdem sententiam tenent cum *Sanch. Rebuffus, Majolus, Henriquez, Suarez, Sà, Layman, Castro-Palaus, Illsung apud la Croix lib. 1. n. 816.* Hinc *Busembaum apud la Croix cit. n. 796. in fine*, de dispensationibus S. Pœnitentiariæ ait; commissio hujus dispensationis non expirat *morte Pœnitentiarii concedentis*, re integra; quia est gratia non facienda, sed facta in favorem Oratoris, cui jus quæsitum est: & executor est dispensator necessarius, siquidem preces nitantur veritate. *Neque etiam morte Pontificis*: tum ob rationem allatam, tum quia officium majoris Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis, *Diana p. 8. tom. 3. R. 89. ex Suarez, Sanch. Garz. &c. contra Navar. Benac.* VIII. In dubio, an casus dispensatione indigeat, si dubium sit positivum, idest, si habeas rationem gravem, quòd non indigeat, non est opus dispensatione, quia licitè sequeris sententiam probabilem. si dubium verò sit negativum, *Dian. p. 4. to. 3. R. 46. Caram. apud Dian. p. 8. to. 3. R. 95. Castro-Pal. tom. 2. d. 6. p. 5. nu.* 10. absolutè dicunt, non esse opus dispensatione, quia præsumptio est pro libertate. Hinc *ff. de reg. juris, Reg.* 20. dicitur: *quoties dubia interpretatio libertatis est, secundum libertatem respondendum erat*: quod tenet *Castr.* licèt magis inclinares, quòd indigeres dispensatione, quia non debes censere te obstrictum Legi nisi de Lege sis certus, *La Croix c. nu.* 818. IX. Quando in concessione dispensationis omnia jubentur fieri *gratis ubique*, *Sà V. gratia*, n. 25. putat intelligi de datis, vel promissis alioqui illicitis. Guttierrez, & Homobonus putant tantùm prohiberi ea dona, quibus animus recipientis corrumpi posset; sed opiniones illæ sunt rejiciendæ, prohibentur enim etiam alia data, vel promissa. Rectè tamen dicunt *Sanch. Filliuc. Diana p. 4. T. 4. R. 15.* tantùm prohiberi, ne aliquid detur ante expeditionem, vel ne dando contrahatur; non autem prohiberi, si post expeditionem aliquid detur ex gratitudine, *La Croix cit. n.* 817. X. Si certus sis te indigere dispensatione, & dubites, an obtinueris, non poteris pergere, quia certa indigentia prævalet contra incertam dispensationem. Si autem certus sis te impetrasse dispensationem, sed dubites, an ea sit valida, præsumendum est esse validam: quia est quædam possessio pro actu, & semper præsumendum est in favorem valoris actus. Ita *Sanch. Castro-Pal. Tamb. Gob. Diana, Santarelli* apud *la Croix cit. n.* 805. Nec refert, quòd impedimentum videatur esse in possessione, cùm sit certum; dispensatio autem sit dubia: nam contra illam possessionem prævalet dispositio juris, dicens, in dubio judicandum esse pro valore actus, ut scilicet magis valeat, quàm pereat: sic enim *L. Quoties, ff. de rebus dubiis* dicitur: *Quoties in actionibus, aut exceptionibus ambigua est oratio, commodissimum est id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat, quàm pereat*: &c. *Abbat. de verb. signif. profectò sic intelligenda sunt illa verba, ut res, de qua agitur, valere possit potiùs, quam perire.* Nunc sequitur pro re summè necessaria

Brevis Instructio Practica

Confessariorum impetrandi Dispensationes à Sacra Pœnitentiaria Romana, atque etiam a Curia Episcopali, præsertim in impedimentis Matrimonii,
pro foro interno.

378 CUm experientia teste sæpè compertum sit, plurimos utriusque sexus fideles, censurarum vinculis, votorum obligationibus, matrimoniorum impedimentis, nec non irregularitatum, & casuum quoquo modo reservatorum ligaminibus adstrictos, ad sanctam Sedem, ejusque sacram Pœnitentiariam spectantibus irretitos, in illis lacrimosè persistere, & continuis conscientiæ agitationibus laboriosè perdurare: quia nec ipsi, nec ipsorum Parochi, & Confessarii sciunt modum, pro ipsis obtinendi dispensationem à S. Pœnitentiaria, vel à Curia Episcopali; ideò ad ipsos, eorumque Parochos, ac Confessarios juvandos, breviter hic, quantùm pro eis sufficit, modum impetrandi dispensationes suppeditabimus. Quare sit

§. I. *Modus impetrandi Dispensationes.*

I. SCiendum, quòd Romæ duplex tribunal erectum sit à Summo Pontifice, ad quæ pro impetrandis dispensationibus recurri potest: primum pro solo foro interno conscientiæ, & vocatur *sacra Pœnitentiaria*: alterum pro foro externo, & vocatur *Dataria*: quod benè notandum est Confessariis, nam si quoad solum forum internum pro suo pœnitente velint petere dispensationem, ad illud primum tribunal, scilicet sacram Pœnitentiariam oportet recurrere, nec debent exprimi vera nomina, & cognomina, & locus nativitatis dispensandi, sed solùm ficta, aut per consuetas literas N. N. Quòd si verò dispensatio pro foro externo postuletur, non facilè se intromittat Confessarius, sed cùm impedimentum sit notum, & publicum, remittantur pœnitentes ad suum Ordinarium, vel ejus Vicarium Generalem. Si tamen ob circumstantias à Confessario, pro foro externo esset petenda dispensatio, necesse est, eamdem ab altero tribunali, scilicet Dataria postulare, ubi ordinariè à dispensandis faciendæ sunt expensæ pecuniariæ, nisi Rescriptum expediatur in forma pauperum, quæ pecunia deinde ad alias Ecclesiæ Catholicæ utilitates, & necessitates applicatur. Nos in præsenti solùm de primo tribunali, videlicet de S. Pœnitentiaria agemus, ad quam Confessarii pro foro conscientiæ recurrere debent, & ubi omnia gratis sine ullis expensis conceduntur. Recursum verò ad Datariam relinquimus Canonistis. 379

380 II. Sciendum, Sacram Pœnitentiariam in moderna forma à S. Pio V. Papa erectam, esse à successoribus Pontificibus usque nunc laudabilissimè continuatam. Constituti prætereà sunt etiam in Urbe Roma Pœnitentiarii in tribus aliis præcipuè Basilicis; nostri PP. Francisc. Regularis observantiæ in Basilic. Later. RR. PP. Societ. in Vatic. RR. PP. Dominicani in Liberiana: qui omnes *Minores Pœnitentiarii* vocati, Auctoritate Pontificia à majori Pœnitentiario, qui semper est unus ex Eminentissimis Cardinalibus, ad officium assumuntur, nec absque licentia ejusdem Eminentissimi majoris Pœnitentiarii à ministerio removentur.

381 Itaque ubi accedit aliquis pœnitens ad Confessarium casu quopiam ad S. Pœnitentiariam spectante irretitus, ante omnia Confessarius diligenter examinet pœnitentem, ut totum casum sincerè aperiat, & eumdem Confessarius benè percipiat: observet Confessarius genus censuræ, vel voti, vel impedimenti matrimonii, vel irregularitatis, scrutetur exactè facti circumstantias (quibus prætermissis, vel non debitè perceptis, & expositis, Confessarius frustraneo labori se, & suum pœnitentem gravissimis incommodis exponit.) Item inquirat ex pœnitente, cujus sit conditionis, an Laicus vel Clericus, an Regularis vel Sæcularis, an Sacerdos, an Subdiaconus: an in minoribus Ordinibus constitutus? item an casus sit publicus, an occultus: in voto, an sit castitatis integræ, & perpetuæ, an sit simplex, vel etiam sit votum juratum, an sit votum Religionis approbatæ, &c. In irregularitate, an sit ex defectu, an ex delicto, & ex quali delicto? In impedimento matrimonii, an sit occultum, vel publicum, vel saltem facilè publicandum sit, an de contracto, vel contrahendo agatur, an sit bona, vel mala fide, ex parte unius, vel utriusque conjugis contractum, in facie Ecclesiæ, præmissis tribus denuntiationibus, an exinde sint natæ proles adhuc superstites; denique quid causæ allegetur pro dispensatione obtinenda? sine justa enim causa non conceditur dispensatio. Ultimò advertat Confessarius, utrùm Romæ à sacra Pœnitentiaria dispensatio peti debeat, num verò à Diœcesano citiùs, & faciliùs impetrari possit?

382 III. Ut autem Confessarius sciat, quænam sint exprimenda in petitione dispensationis in impedimentis matrimonii, advertat ad verba *Reverendi Patris Vincentii Filliucii Tomo 1. Moral. quæstione tr. 10. p. 2. c. 10. nu.* 351. Siquidem ipse multis annis fuit functus officio Pœnitentiarii Romæ ad Sanctum Petrum; ideòque peritior, quàm plurimi alii, styli, seu praxis, & usus, ut eum collaudat *P. Gob. in suo Quirinario tr. 5. cap. 37. sect. 7. n.* 280. Sic ergo ipse in rem præsentem scribit l. c.

Primò in dispensatione affinitatis de contrahendo matrimonio, quatuor exprimenda sunt. I. An sit secretum impedimentum, & quomodo? II. An sequantur scandala, nisi contrahant, & unde, verbi gratia, quia habitus sit tra-

ctatus

ctatus de matrimonio, secuta sit sponsio à consanguineis, parentibus, amicis? III. An subsit periculum vitæ, infamiæ, & unde? IV. An impedimentum sit utrique parti notum, an solùm uni?

Secundo in dispensatione affinitatis de contracto matrimonio exprimenda sunt sex. 1. An sit contractum servata forma Concilii Tridentini? 2. A quot annis sit contractum? 3. An extent filii, quorum etiam peti debet legitimatio? 4. An impedimentum secretum sit, vel saltem jus ignotum, quod scilicet tale impedimentum dirimeret? V. An secutura sint scandala ex separatione, & nequeant abstinere à copula? 6. An alter, vel uterque sit in bona fide?

Tertiò in dispensatione cognationis spiritualis de contrahendo exprimi solent potissimùm. Quatuor. 1. A quot annis sit contracta cognatio? 2. Unde oriatur? ex Baptismo, an ex Confirmatione? & an sit in primo, vel secundo gradu, hoc est, Baptizantis, vel suscipientis cum Baptizato, vel suscepto, an Baptizantis, vel suscipientis cum patre, aut matre Baptizati, vel suscepti? 3. Quomodo sit secreta, cùm describi soleant in codice nomina eorum, qui baptizant, vel suscipiunt, &c. & in natura sua publicum sit impedimentum. 4. Quæ, & quomodo scandala immineant, infamia, & pericula mortis, nisi contrahatur?

Quartò in dispensatione consanguinitatis, sed occultæ aliquando dispensat etiam Sacra Pœnitentiaria; ut plurimùm enim, quia publica est, pertinet ad Datariam. 1. Ergo exprimendus est gradus, nam si sit primus, vel secundus, non est facultas in pœnitentiaria. 2. A quanto tempore sit contractum; nam dispensatio de contrahendo non datur in pœnitentiaria. 3. Quomodo occultum, cui venerit in notitiam, & qua ratione? 4. An adsint pericula scandalorum, si petatur dispensatio in Dataria, & quomodo?

Quintò in dispensatione impedimenti criminis, adulterii cùm machinatione, hæc exprimenda sunt. 1. An contractum sit in facie Ecclesiæ, & servata forma Tridentini? 2. A quo tempore? 3. Quomodo sit occultum? 4. An secutura sint scandala ex separatione, & quæ, quave ratione? 5. An fuerit altero tantùm, an verò, utroque machinante, & series facti exponenda cum suis circumstantiis, ut verè patratum est? 6. An sint fibi, & petatur eorum Legitimatio?

Hæc eadem respectivè proponuntur in contrahendo: excepto enim primo, & secundo puncto, reliqua usque ad sextum exclusivè etiam in eo exprimi debent.

Denique in impedimento adulterii cum fide data, eadem sunt exponenda. Hactenùs *Filliuc. cit.*

383 Ut etiam Confessarius sciat, quæ taciturnitas veri, vel expressio falsi, reddat dispensationem irritam, & invalidam in impedimentis matrimonii observet. 1. Dispensationem esse nullam, si impedimentum allegetur ut dubium, cùm sit certum. Si allegetur gradus affinitatis pro grado consanguinitatis, vel contrà. Si allegetur gradus 3. pro 2. gradus lineæ transversæ pro gradu lineæ rectæ, ut jam suprà dictum *nu.* 375. 2. Si adsit multiplex impedimentum ejusdem generis v. g. si quis carnaliter cognoverit duas sorores illius, quam vult ducere; si sit cognatus ex parte patris, & matris, si levavit ex fonte baptismi duos filios Titiæ, quam jam vellet ducere in uxorem &c. docent *Henriquez*, *Ledesma*, *Vega* apud *la Croix lib. 6. p. 3. nu. 919.* non esse opus utrumque exprimere, sicuti qui per plures actus ejusdem rationis incurrisset irregularitatem, non teneretur exprimere, nisi unum actum, & hanc sententiam *Lug. in Resp. Moral. lib. 1. d. 43.* dicit esse probabiliorem, *favetque Krimer nu.* 2144. Rationem dant: quia videtur esse unum numero impedimentum. Contradicunt alii communiùs *Sanch. Pont. Perez d. 46. s. 5. Dicast. Tamb. Aversa qu. 19. s. 5. Vviestner &c.* Quia Rota semper decidit oppositum, *Gob. tract. 9. n. 619. & in Quinario tract. 5. cap. 37. n. 240.* dicit, non esse scrupulum movendum, si expressio duplicis illius impedimenti bona fide esset omissa. III. Si sint inter aliquos plura impedimenta, & diversa, putant *Navarrus*, *Henriquez*, *Sala*, *Sa*, & probabile esse dicunt Sanchez *l. 8. d. 23. nu.* 1. Diana *p. 1. tract.* 10. *R.* 30. Lugo *Respons. Moral. l. 1. d. 43. nu.* 2. validam fore dispensationem, quamvis in diversis supplicis petatur singulorum dispensatio, & non exprimatur, quod sint conjuncta in eadem Persona, quia non ideò postulatio redditur subreptitia, & singula illa impedimenta sunt per se, & sigillatim capacia dispensationis. Contradicunt probabiliùs Ledesma, Suarez, Layman, Sanchez, Pontius, Diana, Gob. *tr. 9 nu.* 624. Vviestner, & alii apud *la Croix cit. nu.* 920. Ratio est: quia plura ejusmodi impedimenta afferunt in eadem Persona majorem indecentiam, & meritò reddunt difficiliorem dispensationem. Notant autem multi cum Aversa *qu.* 19. *S.* 5. Si aliquod ex his impedimentis esset occultum, nec posset absque infamia publicari, valere dispensationem unius publicè obtentam, dummodò in supplica pro altero occulto fiat mentio istius alterius dispensati, vel dispensandi; quia non videtur consentaneum pietati Papæ obligare, ad se & proximum in isto altero iterum publicè diffamandum, cum de illo conjunctim alibi fiat mentio. Speciatim aut notant plerique, impedimentum impediens voti alicujus, posse separatim proponi, cùm per accidens se habeat ad impedimenta dirimentia, & aliquando possit ab Episcopo, vel parentibus tolli, *la Croix citat.* IV. Si impetrasti dispensationem pro ducenda Titia cognata, ea autem mortua, petas dispensationem pro ducenda Caja etiam cognata tua, non est opus, fieri mentionem dispensationis prioris, *la Croix cit. n.* 921. V. Quando pro consanguineis, vel affinibus in gradu dirimente petitur dispensatio ad contrahendum matrimonium, & intervenit copula carnalis inter ipsos; Henriquez, Salas, Vega, Rodriquez, Diana, Pontius, Hurtadus, Krimer, Perez, & Aversa, apud *la Croix cit. num.* 922. dicunt, dispensationem esse validam, etsi non exprimatur copula carnalis inter ipsos habita, & *Aversa q. 19. s. 6.* vocat hoc in praxi tutum, & Sanchez, ac Lessius probabile. E contrà *Navarrus*, *Ledesma*, *Rebellus*, *Layman*, *Reginaldus*, *Corradus* docent, dispensationem esse invalidam, si non exprimatur copula. Quia sic est stylus Curiæ, & declararunt Cardinales. Si tamen matrimonium cum scientia impedimenti, vel præmissa copula sit initum, ex intentione facilitandi dispensationem, & hoc non exprimatur, dispensatio est irrita, *Sanchez l. 8. d. 25. n. 38. Lessius in Auct. V. Matrim. cap. 8. Diana p. 8. tom. 3. R.* 82. si tamen unus sponsorum ignorasset impedimentum, aut non habuisset eam intentionem, aut saltem uterque externè non manifestasset, Aversa *quæst. 19. s. 6.* & alii multi contra multos alios apud *Gob. nu.* 625. dicunt, non necessario esse exprimendum, quia innocens puniri non debet ratione nocentis: & merè interna non subsunt humanæ dispositioni: quidquid sit de hoc, saltem scribere non possunt, se bona fide contraxisse, quod alioquin facilitat dispensationem, quia saltem unus mala fide processit. Quando verò Papa in casu, de quo loquimur, dispensationem committit cum hac clausula: *Nisi copula intervenerit:* tunc si dispensetur in foro externo, & copula intervenerit, sed sit occulta, non tenetur sponsi consanguinei, vel affines dispensandi eamdem fateri, sed possunt eam negare sub apta æquivocatione, nisi fortè adesset aliqua suspicio. *Ita Gob. tract. 9. casu 22. n. 628. & Aversa* ac alii apud *la Croix cit. n.* 922. Ratio est: quia præsumi non potest, quòd Ecclesia Pia Mater velit, ut seipsum quis gravissimè infamet, & quamvis *Suar. l. 8. disp.* 25. velit, quòd copula existens occulta saltem apud Sacram Pœnitentiariam exponi, & solicitari debeat, ut vitium dispensationis suppleat; verùm hujus expressionis non apparet solidum fundamentum; cùm talis copula nec sit impedimentum dirimens, nec proptereà Sacra Pœnitentiaria mulctam, vel taxam exigat, utpotè quæ cunctas suas litteras expedit gratis. Ita Reiffenstuel *in 4. Decretalium, in appendice de dispensatione super impedimentis, n.* 191. *&* 192. Si tamen copula carnalis foret publicè nota, aut de ea publica infamia, vel suspicio, dispensandi debent eam fateri, aliàs dispensatio erit irrita. Ita *la Croix, & Gob. cit.* Si verò dispensetur pro foro interno, v. g. ex commissione Sacræ Pœnitentiariæ, à Confessario, debet penitens copulam etiam occultam fateri, ut fatentur omnes; aliàs dispensatio erit invalida: quia tunc non incurrit infamiam penitens, confitens copulam apud solum confessarium, Ita *Gob. tr. 9. casu 22. n.* 628. Denique si copula allegetur pro causa dispensandi super aliquo impedimento, debet exprimi, an sub spe faciliùs obtinendi dispensationem fuerit habita, vel non. Ita Sanch. *l. 8. disp. 25. n.* 38. Justis *de Dispensat. lib. 1. cap. 4. num.* 216. Gutierrez *lib. 1. Canon. qq. cap. 15. nu.* 20. Gob. *in Theol. experiment. tr. 9. n.* 626. eoque teste omnes. Ratio est: quia est notorius stylus Curiæ. Et meritò, ne quis ex fraude, & dolo facilè reportet commodum, contra *c. si vir, de cognat. Spirit. & 1. de eo, qui duxit, cum Concord.* Et licèt plures, ut Gob. *l. c.* Portel. *in Respons. cas. moral. p. 3. casus* 5. Diana & alii velint, non esse exprimendam hanc spem, si fuit tantùm ex parte unius, vel si quidem ex parte utrinsque, tamen unus alteri non manifestavit; tamen in praxi contrarium est tenendum, ut benè advertit Corradus *lib. 8. cap. 1. num.* 18. allegans inveteratum stylum Curiæ, simulque addens, præfatos, & alios Doctores contrarium asserentes toto cœlo aberrare. *Vide Reiffenstuel cit. num.* 156. VI. Quando juncti gradibus inæqualibus consanguinitatis, vel affinitatis, lineæ transversæ volunt contrahere matrimonium, tenentur exprimere gradum propinquiorem, si propinquior sit primus à stipite, aliàs dispensatio est nulla; cùm S. Pius V. in Bulla, quæ incipit: *Ascendens per quamdam*, edita *Anno* 1566. *die* 26. *Augusti* declararit non esse mentem Pontificis, in tali graduum propinquita-

te dispensare, nisi exprimatur. Ita Laym. *lib.* 5. *tr.* 10. *p.* 4. *c.* 6. *n.* 9. Gob. *tr.* 9. *casu* 22. *n.* 619. Vide etiam Covar. *p.* 2. *c.* 9. *§.* 10. Sanch. l. 8. *disp.* 24. *n.* 15. Coninch. *disp.* 33. *dub.* 6. *n.* 73. Si tamen propinquior stipiti in gradibus lineæ inæqualibus transversæ non sit primus à stipite, & pro solo foro interno petatur dispensatio, non opus est exprimere gradum propinquiorem, nec opus est petere litteras declaratorias, quòd gradus propinquior non obstet; aliud est, si dispensatio petatur pro foro externo, tunc enim debet etiam gradus propinquior exprimi, aliàs dispensatio est invalida; uti probat *Reiffenstuel cit. num.* 166. & 172. & 181. quem vide. VII. Si scienter contractum sit matrimonium in gradu prohibito, aut ignoranter quidem, sed neglectis proclamationibus, & hoc non exprimatur; item si non exprimatur, quòd matrimonium sic contractum sit consummatum, dispensatio est irrita, uti colligitur ex *Concil. Trident. Sess.* 24. *cap.* 5. *de Reform. Matrim.*

384 IV. His benè notatis (si Confessarius prudenter judicet, Episcopum in occurrente casu dispensare posse, & velle) possint autem Episcopi dispensare in casibus suprà *qu.* 3. hujus Sectionis, *n.* 353. specificatis, item Episcopi Germaniæ *ex specialibus Privilegiis* ordinariè dispensare possunt in tertio, quarto simplici, & mixto tam consanguinitatis, quàm affinitatis, tantùm cum pauperibus, in contrahendis matrimoniis: in contractis verò cum Hæreticis conversis etiam in secundo simplici, & mixto, dummodò nullo modo attingat primum gradum: & in his casibus prolem susceptam declarare legitimam. Item possunt dispensare super impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus proveniente; item super impedimento Criminis, neutro tamen conjugum machinante, & restituere jus petendi debitum amissum: item in impedimento Cognationis spiritualis, præter levantem, & levatum in Baptismo. Item possunt absolvere ab Hæresi quoscumque etiam Ecclesiasticos tam Sæculares, quàm Regulares, & dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto tantùm provenientibus, excepta ea, quæ ex homicidio voluntario contrahitur, ac absolvere ab omnibus casibus reservatis etiam in Bulla Cœnæ, &c. possuntque has facultates etiam aliis sacerdotibus delegare. Ita videre est apud *Reiffenstuel cit. nu.* 21. *& seqq. La Croix lib.* 6. *p.* 3. *num.* 846. si, inquam, Confessarius putet Episcopum in casu occurrente dispensare posse, & quidem satis fundatè (secus, si dubitet; tunc enim statim Romam recurrat, ne ab Episcopo Romam remissus, interim ob diuturnitatem temporis, & ipse, & pœnitens notabile patiatur incommodum) tunc tali aut simili modo formet supplicam, proportionaliter ad dignitatem, & Præminentiam Episcopi. Quia verò in Germania Episcopi sunt ordinariè S. R. Imperii Principes poterit sic scribi:

385 *Reverendissime, ac Celsissime Princeps, Domine, Domine Clementissime.*

Exponitur humiliter Celsitudinis suæ Reverendissimæ pro parte devotæ illius Oratricis (additur fictum nomen v. g.) *Titia, Diœcesis Herbipolensis* (nota, addendum esse nomen Diœcesis, quia cum Oratore alienæ Diœcesis Episcopus dispensare nequit; non item Parochiæ, ut crimen omni modo possibili maneat occultum) *quòd ipsa ignara impedimenti, præmissis denuntiationibus in facie Ecclesiæ bona fide contraxerit ante* 10. *annos* (ponatur hic accuratè tempus, quod nimis accuratè observari debet in recursu ad S. Pœnitentiariam, ut ipsemet per experientiam novi) *Matrimonium, illudque successivè consummaverit* (si proles etiam inde habetur, additur v. gr.) *Suscepta etiam exinde prole, cum viro, a cujus fratre anteà fornicariè erat sæpiùs cognita per copulam carnalem perfectam. Cùm autem dicta Oratrix ob affinitatis impedimentum ex prædictis proveniens, quod occultum est, in eo Matrimonio remanere non possit absque dispensatione: & si divortium fieret, gravia exinde scandala verosimiliter orirentur, cupit à præmissis, de quibus summè dolet, absolvi, & secum super impedimento ad remanendum in dicto Matrimonio dispensare, ac proles susceptas legitimas declarari* (hoc additur, si proles suscepta sit) *Quare Celsitudini suæ Reverendissimæ humillimè supplicat, ut super his de opportuno remedio Clementissimè providere dignetur, eo quòd absque periculo incontinentiæ, vel gravis infamiæ dispensatio Roma expectari non valeat. Dignetur sua Reverendissima Celsitudo Gratiosum rescriptum dirigere ad me* (hic Confessarius ponat suum verum Nomen, cognomen, suum statum, Officium, Diœcesim, & Civitatem, vel locum, in quo degit v. g.) *P. Kilianum Kazemberger Ord. Fratrum Min. S. Francisci Recoll. SS. Theologiæ Lectorem, in Diœcesi Ratisbonensi, in Civitate, quæ vocatur Egra. Dabam Egræ* 26. *Junii, Anno* 1722.

Nota: si uterque conjux conscius sit impedimenti occulti, uterque per Nomen fictum exprimendus est. *Ad extra scribitur Titulus Episcopi.*

386 Sin autem Episcopus dispensare non possit, aut non velit, possit autem Sacra Pœnitentiaria, ad eam recurrendum erit. Potest autem Sacra Pœnitentiaria, & solet ex justa causa dispensare super omnibus, & solis impedimentis occultis; jure dumtaxat Ecclesiastico dirimentibus, vel impedientibus, tam ante, quàm post contractum Matrimonium pro foro interno. Ita Justis *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 29. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. Reiffenstuel *citat. num.* 418. cum communi aliorum. Quod tamen limitandum est quoad impedimentum consanguinitatis, utpotè super quo ante contractum Matrimonium nunquam, post contractum verò in tertio gradu, & in quarto (si consanguinitas sit occulta) minimè verò in primo, vel secundo dispensare solet, etsi consanguinitas sit occulta. Ita ex stylo, & praxi. *Justis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 30. *Filliucius l. c.* Super impedimento affinitatis autem etiam in primo gradu lineæ rectæ, & transversæ dispensat. DD. citati apud *Reiffenstuel cit. num.* 419. Si igitur sit impedimentum, in quo Sacra Pœnitentiaria dispensare potest, Confessarius tali modo formet supplicam.

Eminentissime, & Reverendissime Domine, Domine S. R. E. Cardinalis, Major Pœnitentiarie, Domine, Domine Clementissime. Exponitur humiliter Eminentiæ suæ Reverendissimæ pro parte devotæ illius Oratricis Titiæ, quod dicta Oratrix aliàs Votum castitatis integræ, & perpetuæ emiserit. Cùm autem stimulis carnis ita agitetur, ut se continenter vivere posse diffidat, pro suæ conscientiæ tranquillitate cupit per Sedem Apostolicam, votum prædictum ad effectum contrahendi Matrimonium commutari. Quare humiliter supplicat Eminentiam suam Reverendissimam, quatenus prædictum votum ad hoc ut Matrimonium juxta formam Concilii Tridentini contrahere, debitumque conjugale exigere, & reddere licitè possit, in alia Pœnitentiæ, & pietatis opera dispensando commutare auctoritate Apostolica dignetur; quam gratiam studebit pro possibili suis apud Deum precibus demereri. Dignetur autem Eminentia sua Reverendissima Gratiosum Rescriptum dirigere ad me (hic ponat Confessarius suum verum Nomen, cognomen, statum, Officium, Diœcesim, Civitatem, vel locum, in quo degit sicut suprà *nu.* 385. & addat (per *Mantuam, Augustam Vindelicorum, Egram*) *Dabam Egræ* 26. *Junii, Anno* 1722. Ad extra faciat talem inscriptionem: 387

Eminentissimo, ac Reverendissimo Domino Domino S. R. E. Cardinali, Majori Pœnitentiario, Domino Domino Clementissimo.

Per Augustam Vindelicorum, Mantuam, Romam.

Sicque factam supplicam, & sigillatam suo sigillo, vel Conventus, mediante posta ordinaria Romam dirigat, & certus sit Confessarium, quòd infra sex, vel octo circiter septimanas (pro quantitate Romam usque) aderit dispensatio, etiamsi Romæ nullum hominem habeat sibi notum, ut ipsemet non semel expertus sum; ita ut non satis mirari potuerim sollicitudinem, & sedulitatem Sacræ Pœnitentiariæ Romanæ. Quòd si aliquando Responsio tardaverit, poterit Confessarius litteras easdem repetere, ut, si forsan priores essent deperditæ, saltem posteriores ad Sacram Pœnitentiariam, & inde litteræ dispensationis eveniant. Oportet autem addere, quòd litteræ repetantur ex eo, quia ob diu emanens Responsum timeatur priores fuisse perditas.

Si autem Confessarius ex prædictis colligat, nec majorem Pœnitentiarium, seu Sacram Pœnitentiariam in raro casu dispensare posse, Confessarius ad ipsum Summum Pontificem supplicam dirigere debebit hoc, vel simili modo. 388

Beatissime Pater.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestræ pro parte Caji, & Cajæ, quòd ipsi ignoranter se esse consanguineos in secundo gradu, præmissis denuntiationibus, coram Parocho, & duobus testibus, bona fide ante 20. *annos Matrimonium contraxerint, consummaverintque, susceptis inde quinque prolibus. Cum autem dicti Oratores ob consanguinitatis impedimentum, quod occultum est, in eo Matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolicæ dispensatione, & tamen, si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala, & incommoda orirentur; cohabitare verò ut frater, & soror ob præsentissimum incontinentiæ periculum non possint; igitur humiliter supplicant Sanctitatem Vestram Oratores præfati, quatenus cum eisdem super dicto consanguinitatis impedimento ad remanendum in dicto Matrimonio dispensare, prolesque susceptas legitimas declarare dignemini de gratia speciali. Et gratiosum rescriptum supplicatur dirigendum ad me* (hic Confessarius ponat suum verum nomen, cognomen, & reliqua omnia, sicut dictum est *n.* 387. in supplica ad majorem Pœnitentiarium.)

Inscriptio ad extra non fit summo Pontifici in casu, de quo loquimur, videlicet, quando petitur pro foro interno, sed

sed Majori Pęnitentiario, eodem modo, quo fit, quando scribitur majori Pęnitentiario, videlicet.

Eminentissimo, ac Reverendissimo
Domino Domino S. R. E. Cardinali Majori Pœnitentiario,
Domino Domino Clementissimo.
Per Mantuam, Romam.

Sed cùm innumeri sint casus, in quibus supplicari potest, & debet pro dispensatione, innumera quoque formari debent supplicationum exemplaria, pro quorum notitia hæc indicasse sufficiat.

Quæstio Incidentalis.

An etiam Regulares Mendicantes dispensare possint in impedimentis Matrimonii?

389 RESP. I. Ex P. Reiffenstuel *in 4. Decret. in Appendice de dispensatione super impedimentis §. 11. n.* 538. Possunt Regulares Mendicantes super quovis impediente Matrimonium *impedimento voti* dispensare: quando votum non est unum ex quinque specialiter reservatis Papæ. Caret controversia, patetque ex P. Patritio Sporer *tr. 3. in 2. præcept. Decal. cap. 3. sect. 3. num.* 54. Cùm enim Confessarii approbati Ordinum Mendicantium habeant potestatem dispensandi in omnibus votis, in quibus jure ordinario possunt dispensare Episcopi, nimirùm in omnibus, quæ Papæ specialiter non sunt reservata; consequenter etiam possunt tollere ex eis proveniens impedimentum contrahendi Matrimonium. Ex quo consequitur Regulares Mendicantes posse dispensare super impedimento voti. 1. Suscipiendi Ordinem. 2. Castitatis non perpetuæ. 3. Etiam perpetuæ, sed pęnalis. 4. Vel conditionati. 5. Vel ex metu emissi. 6. Non nubendi, non fornicandi &c. Ratio est: quia hæc vota non sunt specialiter reservata Summo Pontifici, ut probat Sporer *cit. n. 57. & seqq.* atque in iis dispensare possunt Regulares Mendicantes. Imò P. Reiffenstuel *cit. n. 539. & in 3. Decret. tit. 34. n.* 40. probabiliter pro foro interno docet, quòd, quia Episcopi possunt dispensare in votis verè reservatis Papæ, v. g. integræ, & perpetuæ castitatis &c. quando adest impedimentum adeundi Summum Pontificem, vel non est facilis aditus ad eum ob paupertatem, vel aliam causam, & gravis urget necessitas maturandi dispensationem, uti docent apud Reiffenstuel *in 3. Decret. cit. nu.* 37. Sanch. *lib.* 8. *Moral. disp. 9. n.* 22. Rodriq. *tom. 1. QQ. Regul. q.* 63. Sylvester, Navar. Laym. & Sporer *cit. n.* 71. & Communissima aliorum; etiam Regulares Mendicantes, in his votis reverà Papæ reservatis, quando est impedimentum adeundi Summum Pontificem, & gravis urget necessitas maturandi dispensationem, dispensare possint pro foro interno. Ita noster P. Herincx *disp. 4. de voto q. 6. n.* 73. Croussers *in c. 7. Reg. S. Francisci Lect.* 29. Bassæus, qui apud *Herincx cit.* refert, hanc Sententiam visam esse in Concistorio Cardinalium, anno 1629. & toleratam fuisse. Ratio est: quia Regulares mendicantes possunt dispensare in omnibus votis, in quibus jure ordinario potest dispensare Episcopus, juxta communem etiam adversariorum; atqui Episcopus *Jure ordinario* potest dispensare in votis aliàs revera Papæ reservatis urgente necessitate: ergo etiam Regulares Mendicantes &c. Major est certa ex privilegiis mendicantium. Minor probatur: Quia Episcopi in his votis urgente necessitate dispensant, vel vi officii, vel vi universalis consuetudinis; atqui tam officium dat jurisdictionem ordinariam, ut patet ex definitione jurisdictionis ordinariæ, quàm universalis consuetudo, prout pluribus demonstrat *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp.* 12. Ergo Episcopi in his votis reverà Papæ reservatis dispensantes urgente necessitate, dispensant jure ordinario; consequenter idem poterunt regulares mendicantes, sed tantùm pro foro interno, non autem externo, seu quando votum est publicum. Attendant tamen, qualiter S. Pœnitentiaria dispenset in similibus votis, ut referemus infrà *n. 394. &* 414. & sequentur.

390. Resp. II. Ex eodem P. Reiffenstuel *in 4. Decret. in Appendice de dispensatione super impedimentis &c. §. 11. n. 542. & seqq.* Possunt regulares mendicantes per totum orbem existentes, post matrimonium sive bona, sive mala fide jam contractum pro foro interno dispensare super occulto dirimente matrimonii impedimento affinitatis, etiam in primo gradu, & prolem inde susceptam legitimam declarare, quamvis hac potestate utendum non sit, nisi in casibus, & cum cautelis infrà allegandis. Ita docent *Richardus Roffensis Episcopus Martyr in Anglia, in suo libello de causa Matrimonii Regis Angliæ, Chassaing de privileg. regul. tr. 5. c. 5. propositione 3. Veracrux 2. part. speculi aurei art.* 27. & alii contra communiorem aliorum. Ratio est: quia Patribus Augustinianis per totum mundum existentibus *Leo X.* Pontifex maximus Clarissimum, idque Bullarum concessit privilegium: *quòd cum his, qui in primo affinitatis gradu scienter, aut ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit, neque in judicium productum, dispensare valeant, ut de novo contrahant, & in eodem contracto matrimonio remaneant, prole etiam legitima.* Ita tenor Privilegii: uti patet ex Bulla Leonis X. in quo privilegio utique communicant, & cæteri Ordines mendicantes. Hoc privilegium refert *Richardus Roffensis Episcopus* cit. Cujus testimonio certè credendum est propter ejus maximam Sanctitatem; siquidem pro fide Catholica gladiis impiorum occubuit, inquit Doctissimus Rodriquez noster *tom. 3. QQ. regul. qu. 2. art.* 2. & Chassaing. *cit.* ait: de quo privilegio non auderem dubitare propter viri eminentis Sanctitatis, & Doctrinæ testimonium. Idipsum privilegium ex *Veracrux* adducit etiam Quintanadvennas *singul. tract. 9. singulari 1. nu.* 1. addens ad finem, *Veracrux* utpotè Augustiniano, de privilegiis sui Ordinis scribenti fides adhibenda videtur. Idem privilegium allegat etiam Sanchez *lib. 8. disp. 6. nu.* 28. Bassæus, Bonagratia, Pellizarius *in Manuali regul.* Gob. *in Theol. experiment. tr. 9. n.* 719. & alii communiter. Nec obstat, quòd plures ex allegatis Doctoribus dictum privilegium etiam impugnent, quia eorum rationes non convincunt. Aliqui enim dicunt, quòd hoc privilegium non sit in usu. Sed respondet *Chassaing* cit. quòd non constet de non usu hujus privilegii, cùm tantùm versetur circa impedimenta occulta soli Confessario, & pęnitenti nota, nullusque scire possit, an non plures Confessarii dicto privilegio pro foro conscientiæ usi fuerint. Deinde, quia, si (dato, non concesso) dictum privilegium in usu non fuerit, id provenit ex ignorantia ejusdem privilegii, quali non usu privilegia minimè amittuntur juxta Innocentium *in cap. accedentibus, de privileg.* Donatus *tom. 1. tr. 12. qu. 6. n. 6. arg. leg. his, qui usum fructum ff. quibus modis ususfructus amittitur.* Alii dicunt, hoc privilegium non competere Episcopis: ergo nec regularibus mendicantibus. Sed respondet idem *P. Chassaing cit.* quòd constet regulares in quibusdam casibus potiri aliquibus privilegiis, quibus Episcopi non gaudent. Alii dicunt, quòd hoc privilegium non reperiatur apud illos, qui diligenter collegerunt privilegia mendicantium. Sed respondet P. Reiffenstuel *cit. n.* 547. Licèt non reperiatur in illis privilegiorum collectoribus, quos adversarii legerunt, reperitur tamen in aliis, ut in *Richardo Roffensi Episcopo* Sanctissimo, in *P. Brunone Chassaing* Ord. Fratrum Minorum Recoll. citato, & in desumentibus ex illo, *Veracrux*, aliisque adhærentibus. Alii dicunt, quòd Bulla, in qua dictum privilegium continetur, non facilè ampliùs sit reperibilis. Sed replicat Riffenstuel cit. Quòd bene possit esse, quòd turbulentissimis temporibus, quibus res Angliæ in Catholicos, ac præcipuè in regulares sæviebat, memorata Bulla in Anglia forsan asservata (nam ibi primitùs allegabatur, & citabatur) una cum aliis Catholicis Monumentis perierit. Accedit, plura alia privilegia adhuc valere, & pro Authenticis haberi, etsi concessionis Bulla apud Doctores non facilè ampliùs inveniatur. Pluribus adhuc objectionibus benè respondet *Reiffenstuel cit.*

Addit tamen *n.* 550. ut regulares mendicantes hoc pri- 391.
vilegio non utantur, sed ad Sacram Pœnitentiariam, vel ad Episcopum juxta supradicta pro dispensatione recurrant; *nisi periculum incontinentiæ, vel alia necessitas aliud suadeat.* Ratio est: quia quando agitur de valore Sacramenti, (uti in præsenti contingit) tenemur sequi Sententiam tutiorem. Dictum est: *nisi periculum incontinentiæ, vel alia necessitas aliud suadeat.* Si enim Confessarius regularis mendicans ea circumstantiis cognoscat, quòd putativus conjux indigens dispensatione in casu, de quo est sermo, sine incontinentiæ periculo, usque dum dispensatio Roma, aut ab Episcopo veniat, vivere possit, & velit, dicat ei Confessarius, quod illico pro ipso dispensationem apud Papam, vel Episcopum in secreto procurare velit; ille verò intereà se contineat; sic enim ille omninò contentus, & valor Sacramenti securus erit. Si verò cognoscat Confessarius, putativum conjugem ob fragilitatem, vel alias circumstantias in evidenti incontinentiæ periculo versari, vel adesse periculum mortis ex parte unius (& consequenter injustam successionem in bonis &c.) donec dispensatio Roma, vel ab Episcopo adveniat, utatur prædicto privilegio, & pro foro conscientiæ dispenset cum illo, simulque doceat, qualiter matrimonium de novo contrahere possit, & debeat juxta doctrinam P. Sporer *Theol. Sacrament. part. 4. cap. 2. sect. 2. num. 451. & seqq.* quo facto nihilominùs Romam, vel ad Episcopum, ipso etiam ignorante pœnitente pro dispensatione scribat (valet enim dispensatio etiam ignoranti impetrata, ut cum aliis docet benè Sanchez *lib. 8. disp. 26. n.* 4. Vide quæ diximus suprà *nu.* 377. obtenta deinde dispensatione vocet, vel accedat Confessarius eumdem conjugem, illumque informet, quare præter suam jam factam dispensationem, etiam Romæ dispensationem procurarit; qualiter ipse eusdem Matrimonium denuò revalidare possit, ac debeat. Ratio est: quia, ut docet Joannes Cardenas Au-

ctor alioquin rigidus *in crisi Theologica differt. 4. c. 7. & apud ipsum Navarrus, Sotus, Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 36. n. 8.* in extrema, aut gravissima necessitate, etiam quando agitur de valore Sacramenti, licitum est uti opinione tenuiter probabili: ergo multò magis in gravi necessitate licebit uti Sententia minus fortè probabili, & minùs tuta, etiamsi agatur de valore Sacramenti; siquidem necessitas affert ab intrinseco pondus rationis, vi cujus Sententia pro illo casu necessitatis fit practicè probabilis, adeòque etiam in casu, de quo loquimur, poterit Confessarius dispensare si periculum incontinentiæ, vel alia necessitas urgeat; etsi posteà dispensationem omninò certam pro certo Sacramenti valore impetrare debeat; sicut etiam contingit in Baptismo, ubi, postquam infans in necessitate in defectu materiæ certæ baptizatus est cum materia dubia, cessante necessitate sub conditione rebaptizandus est cum materia certò valida.

392 Resp. III. Quamvis non desint docentes, posse Regulares mendicantes dispensare super quovis tam dirimente, quàm impediente Matrimonii impedimento, super quo jure ordinario, & extraordinario dispensare potest Episcopus, tamen hæc Doctrina omninò periculosa, & nullatenùs practicanda est, ut benè advertit Gob. *in Theol. experim. tr. 9. n. 721.* & Reiffenstuel *cit. nu.* 540. Ratio est: quia hæc potestas mendicantibus, nec ex jure, nec ex privilegio, consequenter nullo modo competit. Non ex jure, ut omnes fatentur. Non ex privilegio; quia nullum allegari potest; prout etiam adversarii nullum allegant. Nec obstat, quòd mendicantes possint dispensare super quovis, super quo, jure ordinario dispensare possunt Episcopi, ut dictum suprà *n.* 389. Ergo etiam possunt dispensare super impedimentis, super quibus jure ordinario possunt dispensare Episcopi. Negatur enim consequentia, & paritas. Disparitas est, quòd potestatem dispensandi super votis, super quibus possunt Episcopi dispensare jure ordinario, habeant ex specialibus, expressis privilegiis per plures Pontifices concessis, ut videre est apud Patritium Sporer *tr. 3. in 2. Præcept. Decalog. cap. 3. sect. 3. num.* 54. non item potestatem dispensandi super impedimentis Matrimonii.

§. II. *Modus exequendi dispensationes Sacræ Pœnitentiariæ.*

393 POstquàm igitur supplica pro dispensatione Romam ad Sacram Pœnitentiariam, vel ac Curiam Episcopalem transmissa fuerit, tunc à S. Pœnitentiaria remittuntur litteræ inscriptæ ipsi Confessario, qui pro dispensatione Romam scripsit: has ergo Confessarius aperiat, & in illis inveniet litteras S. Pœnitentiariæ clausas, & sigillo S. Pœnitentiariæ obsignatas, quorum inscriptio ad extraordinariè ita sonat: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem præsentium ad introscripta specialiter eligendo, salutem in Domino.* Subinde verò solùm sic sonat: *Discreto Viro Confessario, ex approbatis ab Ordinario, sive proprio latoris Parocho ad introscripta specialiter deputato, salutem in Domino.* Ad intra verò litteræ S. Pœnitentiariæ pro diversitate impedimentorum, & causarum pro quibus petitur dispensatio, sunt variæ. Nos tantum duas in terminis formalibus hic referemus. Prima sit

Formula Litterarum dispensationis.

Super impedimento occulto affinitatis post contractum Matrimonium.

394 *NIcolaus tituli S. Mariæ Angelorum S. R. E. Presbyter Cardinalis Ludovisius, Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem præsentium ab infrascripto specialiter eligendo. Ex parte latoris præsentium nobis oblata petitio continebat, quod ipse aliàs matrimonium cum muliere, cujus sororem anteà carnaliter cognoverat, publicè in facie Ecclesiæ contraxit, & successivè consummavit. Cum autem, sicuti eadem petitio subjungebat, lator prædictus ob impedimentum ex prædictis proveniens in dicto Matrimonio remanere nequeat absque Apostolicæ Sedis dispensatione, ad vitanda scandala, quæ, si devortium fieret inter eos, verosimiliter oriri possent, ac pro suæ conscientiæ quiete, cupit à præmissis, quæ sunt occulta, & de quibus plurimùm dolet, absolvi, secumque desuper dispensari. Quare supplicavit humiliter, ut sibi super hoc de opportuno remedio providere dignemur. Nos itaque, qui Pœnitentiariæ Domini Papæ curam gerimus, hujusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica specialiter nobis concessa, discretioni tuæ committimus, quatenùs, si est ita, dictum latorem audita priùs ejus Sacramentali confessione, ac sublata occasione, si qua adhuc extat, ampliùs cum dicta sorore peccandi, à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, incestu, & excessibus hujusmodi absolvas hac vice, in forma Ecclesiæ consueta, injuncta inde ei, pro tam enormis libidinis excessu gravi pœnitentia salutari, ac Confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimùm semel, aut quoties tibi videbitur, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum dummodo impedimentum præfatum sit occultum, & separatio inter latorem, & præfatam mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum tibi visum fuerit, aliudque impedimentum Canonicum non obsit, cum eodem latore, & dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè: ut latoris delictum nusquam detegatur, Matrimonium cum eadem, & uterque inter se de novo secretè ad vitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, & in eo postmodùm remanere licitè valeant, misericorditer dispenses; prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo. Ita quod hujusmodi absolutio, & dispensatio latoris in foro judiciario nullatenùs suffragentur; nullis super his testibus adhibitis, aut litteris datis, seu processibus confectis, sed præsentibus laniatis, quas, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ laniare tenearis, ita ut nullum earum exemplum extet, eas latori restituas; quod si restitueris, nihil ei præsentes litteræ suffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum sub sigillo officii Pœnitentiariæ &c.*

Altera formula litterarum dispensationis super voto Castitatis integræ, & perpetuæ, in Ordine ad contrahendum Matrimonium.

FAbritius miseratione Divina Episcopus Albanensis S. R. E. Cardinalis Paulutius, discreto viro Confessario ex approbatis ab Ordinario, sive proprio latricis Parocho ad infrascripta specialiter deputato salutem in Domino. Ex parte latricis nobis oblata petitio continebat, quòd ipsa aliàs simpliciter vovit castitatem servare. Cum autem, sicuti eadem petitio subjungebat, dicta latrix continenter vivere posse diffidat, ideò pro suæ conscientiæ quiete cupit sibi votum præfatum ad effectum contrahendi Matrimonium per Sedem Apostolicam commutari. Quare supplicavit humiliter, ut sibi super his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur, qui Pœnitentiariæ Domini Papæ curam gerimus, hujusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica specialiter nobis concessa discretioni tuæ committimus, quatenus, si est ita, dictam latricem audita priùs ejus Sacramentali confessione à mutatione propositi absolvas hac vice in forma Ecclesiæ consueta injuncta ei pœnitentia salutari, sibique votum præfatum ad hoc tantùm, ut Matrimonium legitimè contrahere, & in eo debitum conjugale exigere, & reddere licitè valeat, dispensando commutes in Sacramentalem Confessionem semel quolibet mense, & in alia Pœnitentiæ opera per te injungenda tamdiu duratura, quamdiu commutationi præfatæ locus erit, inter quæ sine etiam aliqua pietatis opera, quæ quotidiè faciat ad eum finem, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis suæ qua hujusmodi voto adstringebatur, prout secundùm Deum ipsius animæ saluti expedire judicaveris, in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantùm, & non alio modo: ita ut si conjugi, cui copulabitur supervixerit, castitatem servet, utpote eodem voto, ut priùs obligata; & si unquam extra Matrimonium fornicata fuerit, aut mortuo conjuge alteri absque nova dispensatione copulabitur, sciat se contra votum hujusmodi facere, & debitum conjugale exigere non posse, & ita illam moneas. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum sub sigillo officii Pœnitentiariæ, pridie Calendas Junii, Pontificatus Innocentii Papæ XIII. Anno primo.

Subinde verò pro qualitate casus, impedimenti, voti, vel irregularitatis, in quibus petitur dispensatio, Sacra Pœnitentiaria aliter rescribit, ut etiam mihi non semel contingit. Insuper, quando Sacra Pœnitentiaria dispensat in irregularitate cum clerico homicida, non eo ipso dispensat etiam in inhabilitate ad beneficia, & officia Ecclesiastica, vel Regularia, contracta ob homicidium, sed nova dispensatione opus est. Quoniam verò Confessarius, qui eligitur à Pœnitente, ad exequendas litteras Sacræ Pœnitentiariæ, adamussim debet observare omnes clausulas in iisdem contentas, hinc ut eas meliùs intelligat, & consequenter accuratiùs observet, sequitur,

II. Declaratio Clausularum

In Litteris Sacræ Pœnitentiariæ contentarum.

PRima Clausula est: *Discreto viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori.* Igitur qui vult aperire, & exequi litteras S. Pœnitentiariæ taliter inscriptas, 395
debet

debet esse, vel Magister in Theologia, cujusmodi sunt in Curia Romana, & Academia Sorbonensi, vel Doctor in Theologia; quia enim in dictis locis vocantur Magistri, appellantur in Germania, & in nonnullis aliis Universitatibus Doctores in Theologia, adeòut Magister, & Doctor in Theologia sint Synonyma teste Sanchez *lib.* 8. *disp.* 34. *num.* 5. Gob. *in Quinario tr.* 5. *cap.* 37. *n.* 155. vel debet esse Doctor Decretorum sive Juris Canonici; ita enim in sensu divisivo has qualitates requirit tenor Clausulæ. Unde nec Lectores, nec Professores Theologiæ, etiam regulares, qui juxta Ordinis statuta vocatur *Magistri* Theologiæ, vel Juris Canonici, præfatas litteras exequi possunt, nisi in publica aliqua Universitate, vel Academia realiter, & formaliter insigniti sint Laurea Doctoratus, aut id eis ex speciali Privilegio Apostolico competat, quale competit Lectoribus Ordinis nostri Seraphici, qui per Ordinis nostri statuta vocantur, & sunt Lectores Jubilati (non item Generales, vel Emeriti, multò minùs actuales non Jubilati) prout per specialem Bullam: *Exponi nobis* die 27. Novemb. 1679. concessit Innocentius XI. Ita Sanchez *lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 9. Lezana *V. Litteræ Apostolicæ n.* 14. Diana *p.* 8. *tr.* 3. *resol.* 103. Justis *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 101. Reiffenstuel *cit. n.* 444. Pariter ex speciali Privilegio possunt dictas litteras exequi Patres Confessarii Societatis Jesu, non quidem omnes, sed illi, qui ab eorum Præposito Generali, vel de ejus licentia ab aliis Societatis Superioribus ad id specialiter designati fuerint, etiamsi Doctores Theologiæ, vel SS. Canonum non existant. Ita enim expressè per speciale privilegium concessit eisdem *Gregorius XIII.* 3. *Aprilis* 1582.

396 Idem possunt ex communicatione cum privilegiis Societatis, alii mendicantes, ut benè notat Sanchez *lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 11. Rodriquez *tom.* 1. *QQ. regul. quæst.* 63. *à nu.* 9. *in fine*, Justis *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 103. Reiffenstuel *cit. num.* 447. & alii. Monent tamen Sanchez, & Rodriquez *loc. cit.* quod, sicut Superiores Societatis, ita, & aliarum Religionum Mendicantium Superiores, quicumque tandem, etiam Provinciales, nec ipsimet exequi, nec ad exequendum alios deputare possint nisi, ad id licentiam à Generali habeant; quia hoc tamquam conditio in concesso privilegio expressè requiritur, aliàs non erit valida dispensatio. Hinc apud Societatem providè introductum est, ut à quovis Generali designentur in genere omnes Superiores Societatis, & alii Confessarii ab his specialiter deputandi ad exequendas præfatas litteras; quod ut in hoc imitarentur aliæ Religiones, planè optandum esset, ut benè monet Rodriquez *loc. cit.*

397 Specialis est difficultas, an S. Theologiæ, vel S. Canonum Licentiatus præfatas S. Pœnitentiariæ litteras validè exequi possit? Ad quàm negativè respondet Sanchez *lib.* 8. *disp.* 34. *à num.* 5. Justis *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 95. Diana *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 103. Lezana *V. Litteræ Apostolicæ*, Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 21. *§.* 1. *num.* 13. Gob. *in Quinario tract.* 5. *cap.* 37. *num.* 156. Reiffenstuel cit. *num.* 442. La Croix *lib.* 6. *p.* 3. *num.* 954. cum communi aliorum. Ratio est: quia talis Licentiatus non est verè, & effectivè Magister aut Doctor in aliqua publica Universitate, vel Academia creatus, cui tantùm delegatur facultas exequendi litteras S. Pœnitentiariæ. Accedit, quòd in Sacramentis, ubi agitur de valore, sicut est hic, teneamur sequi sententiam tutiorem: ergo non licet sequi sententiam contrariam, quàm contra torrentem Doctorum docet *Engel in Manual. Paroch. par.* 3. *cap.* 2. *§.* 1. *n.* 16. apud Reiffenstuel *cit. num.* 443.

398 Quando verò litteræ S. Pœnitentiariæ inscribuntur sic: *Discreto viro Confessario, ex approbatis ab Ordinario, &c.* videre est supra *num.* 394. In altera Formula litterarum dispensationis super voto castitatis, non requiritur, ut ille, qui vult exequi præfatas litteras, sit Magister aut Doctor Theologiæ aut SS. Canonum; cùm hoc in litteris S. Pœnitentiariæ taliter inscriptis non desideretur. Hinc, quando Confessarius, quiscumque demum, Romam scribit pro impetranda dispensatione pro suo Pœnitente, & à S. Pœnitentiaria humiliter petit, ut sibi, licèt non sit Magister, vel Doctor Theologiæ, aut SS. Canonum, deleget facultatem exequendi ipsius litteras respectu sui Pœnitentis, hoc ipsi ordinariè concedetur; maximè si alleget aliquam causam.

399 Secunda clausula est: *Ex approbatis ab Ordinario* illius, videlicet, Diœcesis in qua fit executio litterarum S. Pœnitentiariæ, vel ab Ordinario Pœnitentis. Ubi notandum, quòd si Confessarius Regularis velit exequi litteras S. Pœnitentiariæ, necessariò debeat esse approbatus ab Episcopo loci, in quo fit executio litterarum S. Pœnitentiariæ, & non sufficiat, quòd sit approbatus ab Ordinario Pœnitentis; quando verò Confessarius non Regularis vult exequi litteras S. Pœnitentiariæ, sufficiat, quòd sit approbatus, vel ab Ordinario loci, in quo fit executio litterarum S. Pœnitentiariæ, vel ab Ordinario Pœnitentis. Ratio hujus disparitatis est: quia Confessarius exequens litteras S. Pœnitentiariæ, debet eum, circa quem vult dispensare, audire pœnitentem, ut brevi infrà dicetur, & constat ex litteris S. Pœnitentiariæ, jam autem Clemens X. Bulla: *Superna* 2. Augusti 1670. decrevit: *Regularem ab Episcopo approbatum ad audiendas Confessiones* sæcularium in sua Diœcesi, non posse in alia Diœcesi audire Pœnitentes subditos eidem Episcopo, citra approbationem Episcopi Diœcesis, ubi est: ergo ut Regularis possit exequi litteras S. Pœnitentiariæ, non sufficit, ut sit approbatus ab Ordinario pœnitentis, sed debet esse approbatus ab Episcopo loci, in quo fit executio litterarum præfatarum. Cùm verò supradicta Bulla Clementis X. concernat tantùm regulares, ut ex ipsa patet; hinc si Confessarius non regularis velit exequi litteras S. Pœnitentiariæ, sufficit, quòd sit approbatus, vel ab Episcopo loci, in quo fit executio dispensationis, vel ab Episcopo pœnitentis; quia Confessarius approbatus ab Episcopo pœnitentis habet jurisdictionem in illum in quocumque loco, quæ utpotè voluntaria etiam extra territorium exerceri potest, & consequenter eum pœnitentem ubivis audire, & absolvere potest. Ita P. Dominicus Viva, *de Jubilæo qu.* 9. *art.* 3.

Tertia clausula est: *Per latorem præsentium ad infra-* 400
scripta specialiter eligendo. Hinc requisitur, ut quis ab oratore, pro quo dispensationis litteræ sunt emanatæ, ad exequendas illas specialiter sit electus. Si tamen unus Confessarius à pœnitente electus exequi recuset, vel ob nimium rigorem pœnitenti displiceat, possit pœnitens alium eligere, qui forsan alterius, & benignioris est opinionis. Sanchez *lib.* 8. *disp.* 27. *n.* 40. Gutierrez *de Matrim. c.* 125. *n.* 18. Lezana *V. litteræ Apostolicæ n.* 10. Justis *de dispensat. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 122. Corradus *lib.* 7. *c.* 4. *n.* 72. dicens, ita sæpè interrogatam S. Pœnitentiariam ipsammet respondisse. Ratio est: quia commissio in litteris S. Pœnitentiariæ non determinatur ad unum in individuo Confessarium.

Quarta clausula est: *Discretioni tuæ committimus, qua-* 401
tenus si ita est &c. Vi hujus clausulæ debet executor Pœnitentem examinare, & videre, an preces veritate nitantur, v. g. an Matrimonium jam sit contractum, an impedimentum sit occultum, an scandala ex separatione verosimiliter sint timenda &c. & si preces veritate non niti reperierit, dispensare non potest; quia veritas precum est conditio requisita ad valorem dispensationis; conditione autem non servata, invalida est dispensatio juxta communem, & certam, *arg. leg. diligenter ff. mandati & cap. cum dilecta, de rescript.* Non tamen est necessarium, ut pro informatione adhibeat notarium, vel testes, vel exigat juramentum à pœnitente, sed sufficit, ipsum solum examinare; cujus deinde dictis fidem habere, & dispensare potest, ac debet. Ita Justis *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 127. Sanch. *lib.* . *disp.* 34. *n.* 21. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *c.* 22. *nu.* 16. & alii communiter. Ratio est: quia, cùm dispensatio committatur pro solo secreto foro conscientiæ interno, attenduntur leges dicti fori, in quo creditur soli pœnitenti etiam non juranti.

Quinta clausula est: *audita priùs ejus Sacramentali Con-* 402
fessione. Quare certum est de facto, ante executionem litterarum S. Pœnitentiariæ debere pœnitentem priùs Sacramentaliter confiteri Confessario debitè qualificato, & ad exequendas litteras electo. Ita Corradus *lib.* 8. *c.* 10. *n.* 31. Justis *de dispensat. lib.* 1. *c.* 8. Gob. *in Quinario tr.* 5. *c.* 37. *nu.* 176. Reiffenstuel *cit. nu.* 457. Ratio est: quia dicta clausula in ablativo posita conditionem importat. Idque procedit, etsi pœnitens priùs alteri jam fuerit confessus, & ab incestu, aliisque peccatis absolutus, de facto nullum in conscientia habeat peccatum mortale ob rationem modò datam. Nec refert, quòd pœnitens ab alio jam absolutus de præsenti nonnisi venialia habeat, ad quæ confitenda nullum Ecclesia obligat. Nam licèt absolutè loquendo ad venialia confitenda, vel mortalia jam confessa Ecclesia nullum obliget, tamen potest Ecclesia ad ea confitenda obligare conditionatè, dicendo: *Quicumque vult esse particeps hujus vel illius specialis gratiæ, priùs confiteatur Sacramentaliter*; uti in casu nostro expressè fit. Hanc clausulam confirmat sequens clausula: *In foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis confessionis, & non aliter, nec alio modo*. Putat tamen Gobat. valere dispensationem casu, quo pœnitens sacrilegè confiteatur Commissario Pœnitentiariæ, si id sacrilegium committeretur præcisè, vel ob defectum doloris, vel ob reticentiam peccati non habentis respectum ad dispensationem. Item Filliuc. *tr.* 10. *n.* 355. Escobar *in Summa tr.* 1. *Exam.* 61. *c.* 4. *n.* 124. Diana *p.* 8. *tr.* 3. *resol.* 106. apud Gob. *cit. nu.* 188. Si verò reticentia illa sacrilega versetur circa rem, cujus dispensatio quæritur, non sufficit ea sacrilega confessio. Ita *citati*. Hinc in praxi pœnitens, licèt jam fuerit confessus suum incestum, iterum de novo illum confiteatur Confessario dispensaturo, & novam propter illum pœnitentiam accipiat, & sic nullum erit periculum de nullitate dispensationis.

Sexta clausula est: *ac sublata occasione, si qua adhuc ex-* 403
stat, amplius cum dicta sorore peccandi. Quæ clausula, quia rursus in ablativo ponitur, conditionem importat, & necessariò servari debet. Videtur autem hic per *occasionem peccandi* intelligi occasio proxima, non remota: Gob. *cit. num.*

139. de-

139. debet tamen occasio proxima cum dicta sorore peccandi jam ante dispensationem actualem esse sublata; quia sic volunt literæ S. Pœnitentiariæ, ut ex ipsarum tenore patet consequenter ante actualem ejusdem ablationem dispensari nequit validè. *Gobat cit. n.* 190.

404 Septima clausula est: *injuncta ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi Pœnitentia salutari, ac Confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, aut quoties tibi videbitur.* Quæ clausula in ablativo posita pariter conditionem importat, & consequenter ante dispensationem adimplenda est, saltem quoad impositionem menstruæ Confessionis citatæ. Quod attinet *gravem pœnitentiam salutarem*, si pœnitens aliàs jam fuisset ritè confessus illam enormem libidinem Confessario, non deberet gravem pro ea pœnitentiam imponere. Gobat *cit. n.* 208. qua *Divina Clementia dimissa peccata in ultionem redire non patitur cap. fin. de Pœnitent. dist.* 4. Quantùm *ad Confessionem menstruam*, hæc debet fieri per totam vitam, quia litteræ S. Pœnitentiariæ non determinant certum tempus. Sufficit tamen, quocumque die mensis fiat, & si Pœnitens ex alterius Confessarii præcepto, vel ex voto haberet jam aliàs onus confitendi singulis mensibus, videretur satisfacturus, & huic, & Pœnitentiariæ obligationi per unam Confessionem uno mense, per duas duobus. *Salas*, *Portel*, *Lezana* apud Gobat *cit. num.* 220. quia *in pœnis benignior interpretatio est facienda*, *reg.* 49. *Juris in* 6. Imò Gobat *cit. numer.* 215. & apud ipsum *Perez* dicunt, si pœnitenti moraliter foret impossibilis Confessio menstrua, sufficeret bimestris: quia Ecclesia utpotè pia mater non vult obligare ad moraliter impossibilia. Argum. *reg.* 6. *in* 6. *& cap. Consilium*, *de observation. jejun.* Si Pœnitens hanc sibi impositam Confessionem menstruam culpabiliter omitteret etiam semel tantùm, peccaret mortaliter Judice *Gobat citat. num.* 22. Ratio est: quia particularia Ecclesiæ præcepta obligant ad instar universalium: cùm igitur præceptum Generale de Confessione annua obliget sub mortali, obligat, & hoc particulare de Confessione menstrua sub mortali singulis mensibus. Quod si uno mense omittat, non tenetur alio compensare, quia est annexa mensi. *Gobat cit. nu.* 219. Nec desinit hæc Confessio menstrua obligare per lucrationem Jubilæi, vel indulgentiæ plenariæ. *Gobat cit. num.* 226. Quia tamen litteræ S. Pœnitentiariæ nil dicunt de Communione, hæc non est à Confessario in ungenda. Posset tamen loco illius gravis pœnitentiæ, de qua suprà, eam aliquoties per annum impetrare Confessarius exequens litteras S. Pœnitentiariæ. Ita *Gobat cit. n.* 227.

405 Octava clausula est: *Et aliis, quæ de jure fuerint injungenda.* Id est, si præter pœnitentiam salutarem, & menstruam Confessionem occurrerit Confessario aliquid, de quo monendus foret pœnitens, v. gr. aliqua fortasse restitutio honoris, bonorum &c. deberet Confessarius monere.

406 Nona clausula est: *à quibusvis sententiis*, *Censuris &c. absolvat in forma Ecclesiæ consueta*, ea, scilicet, qua Ecclesia in foro Sacramentali uti solet. *Gobat cit. n.* 207.

407 Decima clausula est. *Dummodò impedimentum præfatum sit occultum.* Itaque si impedimentum jam esset manifestum, dispensatio fieri non posset, & facta invalida foret etiam in foro interno. Reiffenstuel *cit. nu.* 469. Impedimentum autem tunc censetur occultum, quando, vel omninò secretum existit, ita, ut nulla ratione probari valeat; vel si quidem sciatur ab uno, vel alio, aut tribus, vel quatuor, vel quinque nullum tamen periculum est, quod ulteriùs publicetur, Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 11. Bosco *de Matrim. disp.* 12. *sect.* 13. *n.* 138. Barbosa, Herinquez, & alii apud Reiffenstuel *cit. n.* 44.

408 Undecima clausula est: *Et separatio inter latorem, & Mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum tibi visum fuerit.* Vult hæc clausula, ut, si absque scandalo separari possint putativi conjuges, vel saltem, si separari nequeunt, ut frater, & soror cohabitare sine periculo incontinentiæ valeant, negata dispensatione Confessarius putativos conjuges ad id inducat. Si verò secundùm prudens Confessarii judicium utrumque fieri nequeat, cum ipsis dispenset.

409 Duodecima clausula est: *Aliudque Canonicum impedimentum non obstat* quia dispensatio non nisi super petito datur, consequenter aliud non expressum minimè tollit; ut habet certa, & communis: *arg. cap. inter dilectos* 6. *de fide instrum.* hinc si Confessarius præter expressum in litteris impedimentum, etiam aliu laborare pœnitentem cognoscit dispensare nequit, etsi bona fide, & ex ignorantia invincibili illud pœnitens exprimere omiserit.

410 Decima tertia est: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, ut latoris delictum nusquam detegatur.* Qualiter hoc fieri debeat, vide Patritium Sporer *Theol. Sacram. par.* 4. *cap.* 2. *sect.* 2. *nu.* 458. Sequitur: *Ut Matrimonium secretè ad vitanda scandala contrahere &c.* id est, sine Parocho, & testibus de novo valeat.

Decima quarta est: *Prolem susceptam, si qua sit, exinde legitimam decernendo in foro conscientiæ tantùm.* Pro intelligentia hujus clausulæ notandum. I. Quòd si Matrimonium præmissis denuntiationibus in facie Ecclesiæ, bona fide saltem ex parte unius jam erat contractum, proles ex eo nata quod omnia in utroque foro, ipso jure sit legitima, modò tempore conceptionis prolis adhuc duraverit bona fides ex parte saltem unius conjugis. Ita Reiffenstuel *lib.* 4. *Decret. tit.* 17. *n.* 2. *& seqq.* cùm pluribus ibi citatis Auctoribus. II. Si proles fuit concepta ante dispensationem, & Matrimonio mala fide ex parte utriusque contracto legitimatur vi dictæ clausulæ in foro conscientiæ quoad omnes effectus tam temporales, v. g. successionem in hæreditate, quàm spirituales, eo quòd tunc Pontifex censeatur dispensare in radice Matrimonii. Reiffenstuel in appendice de dispensat. *n.* 475. III. Si proles concepta, & nata fuit ante Matrimonium invalidè contractu, vi dictæ clausulæ etiam pro foro interno legitimatur tantùm quoad effectus spirituales, consequenter nec in occulto bona conscientia succedere potest in bonis temporalibus, si extant alii liberi legitimi, Sanchez *lib.* 8. *disp.* 7. *num.* 7. Corradus *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 50. *&* 53. Justis *lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 270. & alii communiter. Ratio est: quia Papa talem prolem quoad effectus politicos legitimare non potest; nisi de ejusdem territorio temporali existant ejus parentes. V. Reiffenstuel *cit. num.* 456. IV. Si post dispensationem ex Matrimonio mala fide utriusque priùs invalidè contracto, nunc autem revalidato nascatur proles, legitima censetur quoad omnes effectus tam temporales, quàm spirituales. Idem *Reiffenstuel cit. n.* 477. debet tamen ista legitimatio fieri in ipso actu Confessionis Sacramentalis. 411

Decima quinta clausula est: *In foro conscientiæ tantùm &c. ita quod hujusmodi absolutio, & dispensatio latori in foro judiciario nullatenus suffragentur.* Hæc clausula apertè indicat, quod Sacra Pœnitentiaria uti non potest, ita nec velit aliter absolvere, dispensare, & legitimare, quàm in casibus occultis pro solo foro interno. Hinc ne quid pro foro externo probari valeat, addit ulteriùs Sacra Pœnitentiaria sequentes clausulas: *nullis super his testibus adhibitis aut litteris datis*, vi cujus clausulæ vult, ut pro dispensatione facienda, vel facta nullus testis adhibeatur, nec de ea facta litteras testimoniales det Confessarius, nec ipse oretenus desuper testetur. Hinc denuo addit: *Præsentibus laniatis, quas sub pœna excommunicationis latæ laniare tenearis, ita ut nullum eorum exemplum extet.* Per quam clausulam tenetur Confessarius sub peccato mortali litteras dispensationis lacerare, vel destruere, vel comburere, vel saltem Sigillum destruere. *Gobat cit. num.* 267. Ratio est: quia excommunicatio major non infligitur, nisi propter peccatum mortale; ut de censuris patebit. Potest tamen Confessarius eas describere, & copiam pro sua, vel aliorum instructione retinere: quia illa verba: ut nullum eorum exemplum extet, prohibent tantùm copiam authenticam in debita juris forma factam, servientem ad probandum pro foro externo. *Gob. cit. num.* 273. Sequitur: *Neque latori restituas.* Hinc graviter peccaret Confessarius, si litteras dispensationis, jam mandatas executioni, iterum restitueret pœnitenti, ut observat *Gobat cit. n.* 274. meritò tamen addens, novam excommunicationem propterea non incurri. Denique additur: *Quod si restitueris, nihil ei præsentes litteræ suffragentur*, intellige, in foro externo; quia postquam executioni jam fuere mandatæ, earum valor, & effectus pro foro interno minimè tollitur ex eo, quod Confessarius illas iterum tradat Pœnitenti, quamvis tradendo graviter peccet, ut modo dictum. 412

Decima sexta clausula est: *Gratis ubique.* Hæc à tergo inscribi solita id significat, quòd nec Officiales Pœnitentiariæ, nec executores litterarum illius, possint aliquid exigere, vel acceptare etiam spontè oblatum, etiam sub prætextu laboris. Lezana vers. *Litteræ Apostolicæ nu.* 34. Gobat *cit. n* 279. Post factam verò dispensationem executor ejusdem aliquid gratis oblatum accipere, (minimè verò prætendere) potest. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 35. *n.* 14. Justis *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 245. La Croix *cit. n.* 817. & alii, eo quòd tunc jam esset ratio prohibitionis, quæ est, ne Judex muneribus excæcatus iniquè dispenset. Vide dicta suprà *n.* 377. 413

Declaratio clausularum in altera formula dispensationis super voto castitatis contentarum potest colligi partim ex declaratione præcedentium clausularum, partim ex sequentibus. I. Dicitur in ea formula; *Votum præfatum ad hoc tantùm, ut Matrimonium legitimè contrahere, & in eo debitum conjugale exigere, & reddere licitè valeat, dispensando commutes &c.* Ex qua clausula clarè patet, votum castitatis non totaliter extingui, nec totaliter dispensari, sed ad certum tempus, quamdiu nimirùm Matrimonium contrahendum durabit, in aliæ pœnitentiæ opera per litteras S. Pœnitentiariæ commutari posse. II. Dicitur: *In Sacramentalem Confessionem semel quolibet mense, & in alia pœnitentiæ opera per te injungenda &c. inter quæ sint etiam aliqua pietatis opera, quæ quotidie faciat &c.* Hinc Confessarius debet pro commutatio- 414

tatione prædicti voti castitatis imponere Confessionem menstruam, & alia pœnitentiæ opera v. gr. communionem menstruam, & elemosynam annuam; præter quæ adhuc debet imponere ad minimum duo opera pietatis quotidiana, cùm in litteris dispensationis dicatur in plurali. *inter quæ sint etiam aliqua pietatis opera, quæ quotidie faciat.* Et sic præter supradicta imponat pœnitenti v. gr. recitationem trium Pater, & Ave quotidianam in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & Litanias Lauretanas quotidiè recitandas in honorem Beatissimæ Virginis Mariæ. Hæc opera tenetur tunc modò pœnitens incipere exequi, quando actu contrahit Matrimonium, & illa die, qua moritur ipsius conjux, cessat obligatio prædicta opera exequendi. Ratio est: quia ante Matrimonium contractum, & post Matrimonium per mortem iterum dissolutum tenetur suum votum castitatis totaliter servare. III. Dicitur: *ita, ut si conjugi, cui copulabitur, supervixerit, castitatem servet, utpotè eodem voto ut prius obligata, & si umquam extra Matrimonium fornicata fuerit, aut mortuo conjuge alteri absque nova dispensatione copulabitur, sciat se contra votum hujusmodi facere, & debitum conjugale exigere non posse, & ita illam moneat.* Ex quibus patet manifestè votum castitatis non totaliter dispensari, sed præcisè ad hoc, ut Matrimonium cum uno contrahere, & in illo debitum conjugale petere, & reddere licitè valeat. Hinc Confessarius debet talem pœnitentem monere. I. Quòd, si conjux, cui copulabitur, mortuus fuerit, suum votum castitatis ex integro iterum teneatur servare. II. Si in Matrimonio, quod jam contrahere intendit, faciat aliquid contra castitatem cogitatione, verbo, vel opere, conjugibus non permissum, etiam peccat contra suum votum, graviter, vel leviter pro qualitate materiæ, & consequenter circumstantiam voti in gravi materia in Confessionali aperire teneatur. III. Quòd, si conjux, cui culpabitur, mortuus fuerit, nequeat alteri nubere sine nova dispensatione; si tamen nuberet alteri, faciat contra suum votum, & mortaliter peccet; ac etiam in tali Matrimonio contra suum votum castitatis contracto debitum conjugale exigere non possit, licèt reddere teneretur, ut benè docet P. Patritius Sporer *Theol. Sacram. p. 4. c. 1. n. 140. & cap. 2. sect. 3. n. 476.*

415. III. Acceptis itaque litteris dispensationis Sacræ Pœnitentiariæ, significabis tuo pœnitenti, habere te, de quo ipsi loquaris. Ipso præsente offeres ipsi litteras adhuc clausas, & sigillatas, & inquires, an te, vel alium eligat pro executione ipsarum; si alium elegerit, tu ne præsumas aperire litteras præfatas, sed remittes pœnitentem ad illum, quem elegerit. Si verò te eligat ad executionem illarum, & tu habeas qualitates in superinscriptione litterarum S. Pœnitentiariæ requisitas, in nomine Domini easdem aperias, & expones pœnitenti omnes clausulas eum concernentes, quæres, an vera sint, quæ illic asseruntur, & an præstare velit, quæ injunguntur. Si his interrogatis deprehendas defectum necessariæ conditionis, cave ne dispenses, si verò comperias omnia adesse requisita (credas autem asserenti, sine teste, sine juramento, dummodò contrarium tibi non constet aliunde. *Perez disp. 48. sect. 5. num. 9.* Salas *de Legibus disp. 20. sect. 20. num. 97.*) jube eum aut mox, aut paulò post tibi confiteri. Audita confessione eum monefac, si opus est, de fugienda occasione peccandi cum sorore uxoris, injunge injungenda, impone tum pœnitentiam, quam merentur ejus peccata, tum Confessionem per totam vitam singulis mensibus peragendam, & alia pœnitentiæ opera, prout litteræ dispensatoriæ præscribunt, absolve à censuris, deinde cum illo dispensa in impedimento, vel voto, vel irregularitate &c. declara ejus prolem esse legitimam, denique da absolutionem à peccatis. Postremò litteras dispensationis dilania. Postquam dispensatio sic fuit executioni mandata, conjuges antequam exerceant actus solis conjugibus licitos, renovare debent consensum juxta modos traditos à P. Patritio Sporer *Theol. Sacram. p. 4. c. 2. sect. 2. n. 456.* quia sola dispensatio in impedimento dirimente Matrimonii non facit Matrimonium validum, nisi accedat novus, & validus consensus, cùm prior propter obstans impedimentum fuerit invalidus.

416. IV. Formula dispensandi in impedimento post Matrimonium jam contractum. Dicto *Misereatur, & Indulgentiam. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego Auctoritate ipsius absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges: & auctoritate Apostolica* (*vel Episcopali*, si ab Episcopo fuerit concessa dispensandi facultas) *mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento primi gradus affinitatis v. g. ex copula illicita, quam cum sorore tuæ putatæ conjugis habuisti, antequam cum ea Matrimonium contraheres, ut illo non obstante, renovato consensu, Matrimonium cum tua putata uxore contrahere, consummare, ac in eo remanere validè, & licitè possis, pariterque proles, si quas suscepisti, vel adhuc suscipies, legitimas decerno, & declaro. Deinde ego te absolvo à peccatis tuis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Passio Domini nostri Jesu Christi &c.*

Si uterque conjux sit conscius impedimenti, uterque in petitione dispensationis exprimendus est, & consequenter uterque, impetrata dispensatione, confiteri, & sic absolvi debet.

Formula dispensandi in voto castitatis in ordine ad contrahendum Matrimonium. Dicto *Misereatur, & Indulgentiam. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego Auctoritate ipsius absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges, & auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata, dispenso tecum super voto castitatis integræ, & perpetuæ à te emisso, illudque commuto in Confessionem menstruam, & alia pœnitentiæ opera &c. & ut illo non obstante Matrimonium contrahere; ac in eodem debitum conjugale exigere, & reddere licitè valeas, & possis. Deinde ego te absolvo à peccatis tuis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Passio Domini &c.*

Qualis Formula sit adhibenda in dispensatione super irregularitate, dicetur infrà *cap. 3.* cùm agemus de irregularitate. Sciendum tamen, quòd quando S. Pœnitentiaria dispensat in irregularitate, non eo ipso dispensat ad Beneficia, vel dignitates Ecclesiasticas obtinendas, vel condonat fructus malè perceptos ex Ecclesiasticis Beneficiis, quia hæc nova, & speciali dispensatione indigent, obtinenda tamen è Sacra Pœnitentiaria.

Notat etiam Gobat *in Quinario cap. 37. n. 254.* Quamvis 417
in litteris S. Pœnitentiariæ sit expressum, ut dispensatio fiat *in ipso actu Sacramentalis Confessionis* (sicuti ordinariè sic exprimitur) id est, dum durat Confessio Sacramentalis, quæ tandiu durat, quandiu non datur, vel pœnitentia, vel absolutio; hæc quippè est pars Sacramenti essentialis, illa integralis; tamen videretur etiam Confessarius satisfacturus menti S. Pœnitentiariæ, & Summi Pontificis, si statim post datam absolutionem dispensaret; quia Confessarius statim post datam absolutionem adhuc potest loqui cum pœnitente de peccatis in Confessione detectis, & nondum censetur planè perfectum Confessionis Ministerium, sed adhuc durat Judicium Sacramentale: certum tamen est, securius esse, dare dispensationem ante datam absolutionem à peccatis ob verba S. Pœnitentiariæ supradicta.

QUÆSTIO IV.

De Cessatione Legis per privilegium.

SUMMARIUM.

419 *Quid sit privilegium, ejusque natura?*
420 *Quotuplex sit privilegium?*
421 *Quisnam possit privilegium concedere,*
422 *Et Quibus?*
423 *Quid sit communicatio privilegiorum?*
424 *An Regulares Mendicantes habeant inter se communicationem privilegiorum?*
425 *An etiam communicent in privilegiis Societatis Jesu?*
426 *An etiam Moniales, & Tertiarii gaudeant communicatione privilegiorum?*
427 *Quid observandum in communicatione privilegiorum?*
428 *Modi, quibus cessant privilegia, recensentur.*
429 *Quomodo privilegia cessent per renuntiationem, & non usum?*
430 & 431 *An pereant morte concedentis?*
432 *Et qualiter per revocationem concedentis?*
433 *Duplex est privilegium Clericorum, scilicet Canonis, & fori.*
434 *Multa sunt privilegia Regularium.*
435 *Primum est remissio omnium peccatorum, & pœnarum per Professionem Religiosam.*
436 *Secundum est omnium votorum præcedentium per professionem Religiosam sublatio.*
437 *Et seqq. Recensentur reliqua Religiosorum privilegia in communi.*
441 *Quænam Regularium Mendicantium privilegia post Concilium Tridentinum, & post revocationem vivæ vocis Oraculorum adhuc valeant?*
442 & 443 *Quænam privilegia pro nostro Ordine Seraphico adhuc valeant?*
444 & 445 *Nostra privilegia fuere à Sede Apostolica sæpissimè, ac novissimè confirmata.*

ASSERTIO IV.

Privilegium est constitutio Principis specialem favorem, 418
concedens, adeòque solus ille, qui potest legem condere, potest privilegium concedere, non tantùm subditis, sed etiam extraneis. Regulares Mendicantes habent plenissimam in-

ter

ter se excommunicationem privilegiorum, imò etiam communicant privilegiis concessis aliis Ordinibus non Mendicantibus; & licit privilegia Regularium Sacris Canonibus, Decretis Concilii Tridentini adversantia, sicut etiam vivæ vocis Oraculo concessa sint revocata, nihilominùs Clerici, & Regulares, gaudent adhuc pluribus veris, validis privilegiis. Est communissima.

§. I. *Privilegii Natura, Divisio, Causa, & Subjectum.*

419 I. PRivilegium describi potest, & quod sit constitutio Principis specialem favorem concedens; nam per privilegium datur facultas specialis, ad aliquid agendum, vel omittendum, recipiendum, vel conferendum, aliisque implicitè, & velut ex natura rei, eo ipso præcipitur, ne in hoc possint privilegiatum impedire. Differt privilegium à lege in hoc, quòd privilegium ex natura sua non petat esse perpetuum, aut concedi communitati perfectæ, aut solemniter promulgari, nec etiam in eo intendatur bonum commune, sed potiùs, & immediatè privatum, ob quod *Lex privata* dici solet, *c. Privilegia dist.* 3. insuper per se loquendo non obligat privilegiatum ad eo utendum: per privilegium enim conceditur beneficium, non imponitur onus. Per accidens tamen tenetur subindè privilegiatus uti suo privilegio, quando hoc nimirùm in privilegio præcipitur; prout præcipitur Clericis, ut utantur privilegio Clericali Canonis, & fori. Differt etiam privilegium à dispensatione, ut patet ex communi modo loquendi, quo dispensationes in impedimentis Matrimonii, irregularitate, & similibus, quæ dantur ad unicum actum, etsi sint quædam Beneficia, non tamen sunt privilegia. Quia privilegium non est semper contra legem, & Jus, sed subinde præter legem, vel ultra ius; dispensatio verò semper est contra legem, & jus; quia est relaxatio legis. Deinde privilegium, esto non semper sit perpetuum, tamen suaptè natura amat stabilitatem, & permanentiam, & videtur importare jus velut ordinarium agendi, vel omittendi aliquid contra, vel præter jus. Porrò ad essentiam privilegii non requiritur scriptura, *ex Clem. dudum, de sepulturis*, & constat ex pluribus privilegiis vivæ vocis Oraculo concessis; quamvis ad fidem faciendam in judicio regulariter scriptura requiratur, quando privilegium non est consuetudine acquisitum; prout instar aliorum jurium, ac bonorum acquiri potest. Scriptura autem, in qua privilegium conceditur, subinde vocatur *Indultum*, aliquando *rescriptum*, vel *Bulla* vel *Breve*. Ut tamen privilegium sortiatur suum effectum, necesse est, ut innotescat, & acceptetur à privilegiato, vel ejus Procuratore. Ita *Doctores passim*. Ratio est: quia privilegium est veluti quædam donatio, quæ non valet, antequam innotescat donatario, vel ejus procuratori, & ab eo acceptetur; maximè quia invitu Beneficium non datur, *reg. 69. ff. de reg. jur.*

420 II. Multiplex est privilegii divisio: I. Enim dividitur privilegium in *Reale*, & *Personale*; nam licèt omne privilegium personam respiciat, quippè, quæ sola est ipsius capax: aliud tamen confertur personæ intuitu ipsius individuæ personæ: aliud verò intuitu Rei, quæ personæ annectitur, puta, loci, officii, dignitatis alteriusve qualitatis &c. priùs dicitur personale, posterius reale. Personale sequitur personam, & cum ea expirat, *cap. privilegium, de reg. jur. in 6.* Reale sequitur rem, & transit ad omnes, in quibus res invenitur, *leg. Imperatores ff. de publicanis*. Porrò res, cui privilegium annectitur, alia est corporea, ut Ecclesia, Monasterium &c. Alia est incorporea, ut Episcopatus, Doctoratus, Clericatus, Monachatus &c. Unde omne privilegium alicui communitati concessum est reale, & perpetuum. Reale est: quia personæ alicujus communitatis non ideò gaudent illo privilegio, quia sunt individuæ personæ, sed quia sunt affectæ qualitate totius communitatis. Perpetuum est; quia communitas durat perpetuò, & fictione juris habetur quasi pro persona perpetua. Ita *Suarez, & Palao apud Paulum Mezger tr. 8. disp. 37. ar. 2. num.* 2. II. Dividitur privilegium in privilegium *contra jus*; & *ultra, vel præter jus*. Privilegium contra jus est, quo juri communi derogatur, estque proinde strictæ interpretationis, ut exemptio à solvendis decimis &c. Privilegium ultra, vel præter jus est, cujus actus, vel materia non est quidem jure prohibita, sed tamen non nisi certis personis concessa, ut potestas dispensandi, absolvendi à reservatis &c. III. Dividitur in *Perpetuum*, & *Temporale*. Privilegium perpetuum est, quòd ex vi concessionis, & rei, cui conceditur, potens est perpetuò durare. Temporale est, quod ex vi concessionis tempore limitato finitur. IV. Dividitur privilegium *in scriptum, & non scriptum*. Scriptum est, quod per scripturam conceditur. Non scriptum, vel est oretenùs tantum à Superiore concessum, & dicitur *Privilegium vivæ vocis oraculo concessum*; vel per consuetudinem, legitimamque præscriptionem introductum. V. Dividitur in privilegium *pro foro conscientiæ tantum, & pro foro externo*: Privilegium pro foro conscientiæ est, quod solùm prodest, ut quis salva conscientia illo uti possit, non verò, ut quis exteriùs, & in foro contentioso pro privilegiato agnoscatur. Privilegium pro foro externo est, quod non tantùm prodest in conscientia, sed etiam in judicio externo. Dubium autem est: an si privilegium concedatur pro foro pœnitentiali, liceat illo uti extra Sacramentum pœnitentiæ? multi probabiliter negant, nihilominùs probabilis etiam est, teste Paulo Mezger *cit. num.* 15. illorum sententia, qui distinguunt: vel actus concessus in privilegio, est absolutio à malo culpæ, quod nonnisi per Sacramentalem absolutionem tollitur: & tunc privilegium extra Sacramentum pœnitentiæ exerceri non potest, ut per se patet: vel est à malo pœnæ, ut sunt Pœnitentia, Censura, Excommunicatio &c. quæ extra Sacramentum pœnitentiæ imponi, & auferri solent, & tunc datur exercitium privilegii etiam extra forum Sacramentale: quia, cùm talis absolutio sit verè pœnitentialis, datur in foro conscientiæ pœnitentiali, licèt non sit in foro Sacramentali, quod strictè appellatur pœnitentiale. Ita cum Sylvestro, Rosella, Tabiena docet Suarez *lib. 8. cap. 6. n.* 15. Palao *tract. 3. disp. 4. p. 2. §. 5.* Herincx *de legibus disp. 4. quæst. 5. num.* 67. addens aliud est enim forum pœnitentiale, aliud forum pœnitentiæ Sacramentalis; nam etiam exercetur judicium pœnitentiale, quando aliquis v. g. à Censura absolvitur pro foro conscientiæ, imposita salutari pœnitentia, etsi hoc fiat extra Confessionem.

III. Privilegium concedere potest solus legislator. Nam 421
vel privilegium est contra jus, adeòque includit dispensationem, & derogationem legis: & hoc clarum est soli legislatori, vel ejus successori, vel utriusque Superiori competere juxta supradicta; aut est præter jus commune, vel municipale, & tunc saltem obligat subditos, ne privilegiatum impediant in usu sui privilegii, qui est indirectus privilegii effectus: sed etiam istud nemo potest nisi legislator. Ita Suar. *lib. 8. c. 8. n.* 1. Salas *disp. 17. sect. 3.* Palao *tr. 3. disp. 4.* Laym. Herincx, Mezger *cit. art. 5. n.* 1. & alii. Potest igitur Pontifex, & Imperator concedere privilegium derogans juri communi, Episcopus legi Diœcesanæ omnes tamen in materia sibi subjecta, in qua subditos obligare possunt. Item solus legislator potest Auctenticè interpretari privilegium à se concessum: ejus quippè est juridicè, & Auctenticè interpretari actum, cujus est concedere actum, *leg. Sacratissima C. de LL.* Unde privilegia à Summo Pontifice concessa, inferiores Prælati non possunt judicialiter interpretari. Generalibus tamen Religionum, & respectivè Provincialibus, dubia privilegia non tantùm doctrinaliter sed etiam juridicè, & Auctenticè interpretari concessum esse, ex concessione à Julio II. facta Generali Ordinis Prædicatorum, probant *Salmanticenses* apud *Mezger cit. art. 3. num.* 2. Ubi etiam potestatem limitandi, restringendi, imò etiam pro suis subditis tollendi usum privilegiorum ab Apostolica Sede promanantium, ex Summorum Pontificum Leonis X. Clementis IV. & Gregorii XIII. concessionibus probant Miranda *tom. 2. quæst. 43. art.* 4. Lezana *tom. 1. cap.* 18. Suarez *de relig. tom. 4. tract.* 8. *lib. 2. cap.* 22. Aliique. Quis verò doctrinaliter possit privilegia interpretari, & quomodo sint interpretanda, colligi potest ex dictis suprà hac *sect. quæst. 2. num.* 331. Hoc adnotare placuit, privilegia contrà jus commune, aut particulare alterius, esse strictè interpretanda ordinariè, privilegia verò, quæ in nullius cedunt præjudicium, esse amplè interpretanda, cùm sint purum Principis beneficium, quod latam perit explicationem, *leg. Beneficium, ff. de Constitut. Princip.* & favores sunt ampliandi *ex reg. juris 15. in 6.* Odiosa verò sunt restringenda. Item privilegium concessum Religiosis, extendi ad Moniales, concessum filiis ad filias, concessum Fratribus ad sorores, nam hæ censentur nomine illorum comprehendi, nisi contrarium significetur, ut si dicatur: *Viris Religiosis, filiis masculis &c.* Herincx *cit. disp. 4. quæst. 7. n.* 92. Qui etiam *num.* 87. docet, Prælatis Ecclesiæ inhiberi interpretationem privilegiorum Regularium, ex concessione Clementis IV. facta Prædicatoribus, & Minoribus, & Pauli III. facta Societati Jesu. Et meritò; ne cognoscant de propria causa, & in ea sint Judices. In favorem tamen non prohibentur privilegia Doctrinaliter explicare: quo modo in favorem interpretanda esse Regularium privilegia, quando dubium exoritur ex ambiguitate verborum aut interpretatione jurisperitorum, varii Pontifices concesserunt; ut refert Rodriquez *tom. 1. qu. 11. art. 6. vers. Decima Regula.*

IV. Privilegium strictè dictum, vel quod est contra jus 422
debet concedi aliquo modo subditos; per illud enim eximitur privilegiatus à lege, cui proinde subdi debeat, aut exercetur aliquis actus jurisdictionis. Quando autem est præter jus, potest concedi non subditis; tunc enim pro-

prìè

priè non est tam actus jurisdictionis, quàm cujusdam donationis, & dominii illius rei, vel juris, quod per privilegium datur. Herincx *cit. quæst.* 4. *n.* 59. Sic Princeps potest forensibus concedere facultatem è suo regno extrahendi arma, frumentum, merces, quas alioquin subditis extra provinciam vendere non liceret. *Palao*; Aliique apud Mezger *cit. art.* 5. *num.* 2. Sed potestne quis uti privilegio extra territorium concedentis? Respond. I. posse te uti privilegio illimitatè concesso in omni loco contento sub territorio concedentis; uti è contrà non potest in omni eo loco uti, si privilegii concessio limitetur ad determinatum locum. Ratio est: quia potestas utendi privilegio dependet à voluntate privilegiantis, undè si illa nihil limitet, poterit uti illimitatè; si quid limitet, debebis uti limitatè. II. Si privilegii usus nec juri communi, nec particulari alicujus loci adversetur, potes ubique locorum eo uti; imò si privilegium sit contra jus commune, licèt eo uti extra territorium concedentis. Ratio est: quia privilegium non sequitur locum, sed personam, si sit personale; vel qualitatem personæ, si sit reale; ideò dispensatus ab Episcopo à jejunio, abstinentia à carnibus &c. ubivis locorum potest uti suo privilegio. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *capit.* 23. *num.* 16. *Mezger citat. num.* 5. Excipit Layman cit. casum, si dispensatio in lege communi jejunii facta sit pro tota Diœcesi ob peculiarem aliquam causam, v. gr. ut in Quadragesima propter tempora belli vesci carnibus liceat, non poterit incola peregrè profectus eo uti in aliena Diœcesi, ubi lex communis Ecclesiastica jejunii observatur, quia ejusmodi privilegium censetur adhærere loco; idem dicendum de aliis similibus. III. Si privilegium adversetur legibus specialibus locorum, quibus etiam Peregrini, & forenses obligantur (quales dari diximus *sect. præced. quæst.* 4. *num.* 254. *& seqq.*) non potest illo uti in tali loco extra territorium concedentis. Ratio est: quia concedens privilegium non potuit te absolvere, & deobligare à legibus Principis illius loci, per quem transis, ut patet. Si verò leges speciales tuo privilegio contrariæ sint ejusmodi conditionis, ut illis Peregrini transeuntes non ligentur (quales etiam dari, diximus *sect. præced. q.* 4. *num.* 257.) poteris uti privilegio, si adsit scandalum. Ratio est: Quia tunc non es subjectus legibus specialibus illius loci, per quem transis. Ita apud Mezger *cit. numer.* 7. P. Petschacher.

§. II. *Communicatio privilegiorum.*

423. Communicari privilegium est jus per privilegium concessum uni, per novam concessionem etiam concedi alteri, quando nimirùm privilegium ejusdem rationis conceditur ad imitationem alterius jam prius alteri subjecto concessi. Hoc notato,

424. I. Religiosi mendicantes habent plenissimam inter se communicationem privilegiorum; imò etiam communicant privilegiis concessis aliis Ordinibus non Mendicantibus. Communissima Doctorum Regularium apud Herincx *cit. quæst.* 6. Sannig *dist.* 2. *de privileg. Regular. quæst.* 4. Reiffenstuel *in* 5. *Decret. tit.* 33. *num.* 55. Castaing *de privileg. regul. tract.* 1. *cap.* 3. *propositione* 1. Pottel. *V. Communicatio privileg.* Alphonsus de Casarubios *eodem verbo.* Rodriquez *tom.* 1. *QQ. regul. quæst.* 55. Miranda *to.* 2. *q.* 4. *& alii.* Idque ex variis constitutionibus Pontificiis, præsertim Julii II. Leonis X. & S. Pii V. manifestè patet. Et quidem pro Ordine Fratrum Minorum notanda est amplissima concessio Clementis VII. per Bullam, quæ incipit; *Dum fructus uberes*, in quo Pontifex *motu proprio, & ex certa scientia, omnia, & singula privilegia, immunitates, exemptiones, indulta, Indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias, dicto Minorum, & S. Claræ, ac Tertio de pœnitentia nuncupato, Ordinibus, illorumque personis, locisque concessa &c. approbat, & innovat: eisque omnia, & singula privilegia, concessiones, & Indulgentias, & gratias &c. quibusvis Ordinum Mendicantium, vel non Mendicantium Congregationibus quomodolibet concessa, & concedenda, suæ professionis regularis observantiæ non contraria, communicat in omnibus, & per omnia, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Ita citata Bulla Clementis VIII. pro Ordine Fratrum Minorum Regularis observantiæ. Data Romæ 1525. die 30. Maji. Quæ Bulla posteà fuit confirmata à Paulo IV. Pio IV. S. Pio V. Gregorio XIII. Sixto V. & aliis Pontificibus; specialiter à Clemente VIII. Bulla: *Ratio Pastoralis* 1597. Unde

425 II. Ordines Mendicantes etiam communicant in privilegiis Societatis Jesu, quia Gregorius XIV. per Constitutionem quæ incipit: *Illius, quæ*, quæ est 17. *in tom.* 2. *Bullar. Cherub.* Cistercienfibus, & Cruciferis præter cuncta alia privilegia, etiam in specie concessit *privilegia Societatis Jesu*, cum quibus Cisterciensium privilegiis sine dubio communicant etiam cæteri Mendicantes, præsertim nos Fratres Minores. Imò etiam Ordines Mendicantes communicant in privilegiis Societatis Illis, quæ habent clausulam talem? *Ne illis per communicationem fruantur cæteri Mendicantes.* Ita Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 81. Rodriquez *tom.* 1. *QQ. Regular. quæst.* 55. *art.* 7. Herincx *disp.* 4. *de Legibus qu.* 6. *n.* 75. Donatus *p.* 1. *tom.* 1. *tr.* 7. *q.* 8. Miranda *in Manual. Prælat. to.* 2. *qu.* 46. *art.* 5. *concl.* 2. Reiffenstuel *in* 5. *Decretal. tit.* 33. *num.* 64. Ratio est: Quia subsequentes Gregorium XIII. (qui talem clausulam apposuit) Pontifices, de novo absque dictis limitationibus plenissimam concesserunt Mendicantibus, & confirmarunt communicationem privilegiorum; quorum Pontificum potestati derogare non statuit, imò non potuit, ullus Antecessor juxta unanimem: *cum non habeat par in parem imperium, capit. exiit, §. cæterum, de verborum signific.* & alibi. Quòd autem Successores sine dictis limitationibus concesserint, patet ex Bulla cit. Clementis VIII. *Ratio Pastoralis* 20. Decembris 1597. in qua pro Ordine nostro de novo concessit, innovavit, & confirmavit omnia, & singula privilegia quibuscumque, & quomodocumque concessa, non obstantibus quibusvis *clausulis irritativis, nullitativis, etiam privilegiorum eorum revocativis, restrictivis, reservativis, exceptivis, declarativis, mentis attestativis, ac derogatoriarum derogativis &c.* prout amplius videre est in citata Bulla per extensum posita apud *Reiffenstuel cit. n.* 57. idem patet ex constitutione Gregorii XIV. suprà in principio hujus numeri citata: adeò, ut teste *Reiffenstuel cit. n.* 65. proin nullum prorsus dubium supersit, quin cæteri Mendicantes, præsertim Fratres Minores, gaudeant quoque privilegiis Societatis Jesu, etiam cum clausula, *ne illis per communicationem fruantur cæteri Mendicantes*, concessis.

III. Omnes Moniales S. Claræ, & Tertiariæ claustrali- 426
ter viventes subditæ Fratribus Minoribus: item etiam aliæ Moniales, quæ non sunt Clarissæ, vel Terriariæ, si sint subditæ Fratribus Minoribus, gaudent privilegiis Fratrum Minorum. Ita Rodriquez *tom.* 2. *QQ. regul. quæst.* 55. ubi plures hac super re affert Bullas Papales, idem dicendum, juxta *Sannig cit. n.* 7. de aliis Monialibus, aliis Religionibus subjectis. Tertiarii verò utriusque sexus, sive conjugati, sive non conjugati, viventes in privatis domibus, non gaudent privilegiis Fratrum Minorum quoad exemptionem à decimis, tributis, potestate Ordinarii sive Ecclesiastici, sive Laici, sed illi solum, quibus competunt conditiones requisitæ à Concilio Lateranensi, sub Leone X. quales sunt claustraliter viventes &c. (vide P. Kerckhove *in statuta nostra Generalia cap.* 7. §. 25. *n.* 10. Cæteris tamen privilegiis, quæ non sunt sublata per Concilium Lateranense, ut sunt merè spiritualia, gaudere possunt. Ad quod facit, quod Sixtus IV. in Mari Magno Carmelitarum Bulla 37. in Bullario *Rodriquez*, extendat indulta, & favores tam spirituales, quàm temporales ad Tertiarios Carmelitarum etiam conjugatos utriusque sexus, specificans *num.* 84. etiam Indulgentias. Conformiter Clemens VII. Bulla 5. apud *Rodriquez*. Tertiariis quibuscumque Ordinis nostri communicat omnia privilegia, favores, & Indulgentias Ordinis Minorum, Prædicatorum, Clarissarum, aliorumque Ordinum Mendicantium. Vide Hieronymum Rodriquez *resol.* 116. *num.* 40. *& res.* 136. *num.* 1. Novitii quoque gaudent privilegiis concessis illius Ordinis professis, in quo annum probationis faciunt; ut constat ex diversis concessionibus Pontificiis, quas vide *in compend. privileg. Societ.* titulo *communicatio*, & habet Suarez, Riccius, & alii apud *Dianam*, *& Sannig cit. num.* 6.

IV. Circa communicationem privilegiorum adhuc scien- 427.
dum. I. Quòd Religiosi non communicent in pœnis, & prohibitionibus alterius Ordinis. Ita Portel. & Herincx *cit. q.* 6. *n.* 81. quia odia sunt restringenda, favores vero ampliandi. II. Quòd in communicatione privilegiorum subintelligatur, etsi non exprimatur clausula: *dummodo privilegia Regulari observantiæ non sint contraria.* Hanc enim non præsumitur Papa velle relaxare, nisi, quando id causa cognita, & urgente, expressè declarat. *Herincx cit. n.* 77. III. In privilegiis subindè adduntur quædam restrictiones ad coarctandum ipsum favorem, & hæ sine dubio communicantur aliis, qui in privilegiis communicant; cùm non communicent majorem favorem, quàm sit datus in principali concessione. Sic quando datur privilegium familiaribus Fratrum Minorum; sed degentibus dumtaxat intra septa Monasterii, communicatur aliis Ordinibus cum eadem restrictione. Item privilegia concessa in festivitatibus Sanctorum Ordinis Minorum communicantur Ordini Prædicatorum cum simili restrictione. Et quidem *Julius II. Bulla* 18. *apud Rodriquez* declarat, restrictionem cum proportione esse accomodandam; adeò ut concessa Magistro Generali Prædicatorum censeatur concessa Ministro seu Vicario Generali Ordinis Minorum, & contrà: similem item proportionem instituendam esse Provincia-

cialis ad Provincialem, *Prælati* aut *Vicarii* loci ad Prælatum aut Vicarium loci, item Congregationis Ordinis unius ad Congregationem Ordinis alterius, Fratrum privatorum ad Fratres privatos, ac denique festivitatum ad festivitates. Unde colligit Rodriq. *to.* 1. *QQ. regul. quæst.* 55. *art.* 20. Indulgentias plenarias concessas Ecclesiis Fratrum Minorum in festivitatibus SS. Francisci, Antonii &c. censeri concessas Ecclesiis Fratrum Prædicatorum pro festivitatibus SS. Dominici, Thomæ de Aquino &c. & contrà; quamvis festivitates utriusq; Ordinis sint in impari numero. Idipsum tradit *Hieronymus*, *Rodriquez*, *Marchant. in resolutionibus Casuum*, *casu* 15. & *Herincx cit. n.* 79. Subindè autem additur restrictio non ad restringendum favorem, sed potiùs ad concedendum favorem speciali instituto; prout ex declaratione Greg. XIII. conceduntur Societati JESU privilegia cum hac restrictione, ut singuli Religiosi eis uti non possint, nisi à præposito Generali, vel alio per ipsum deputato eis communicentur. Hæc tamen restrictio non communicatur aliis Religionibus, in quibus ratio istius restrictionis locum non habet: ideòque sicut concessionibus sibi principaliter factis, sic etiam factis Societati per excommunicationem fruuntur absque tali restrictione. E contrà autem Clerici Societatis, sicut privilegiis principaliter Societati concessis, sic etiam aliis concessis per communicationem non gaudent, nisi cum præfata restrictione. Deinde, (*ut ait Suar. lib.* 8. *c.* 17. *nu.* 6.) restrictio ista fuit addita per specialem declarationem Greg. XIII. postquàm privilegia absolutè Societati erant concessa, nec proinde restringit modum utendi privilegiis, nisi quoad Societatem ipsam: communicatio autem facta Religionibus est de solis privilegiis, & Gratiis, non autem de hujusmodi declarationibus. Interdum tamen (quòd benè notandum) additur ista restrictio ad coarctandum ob specialem causam, & conditionem privilegii, & tunc ipsa communicatur cæteris Religionibus, ut patet in privilegio exequendi litteras S. Pœnitentiariæ, concesso Generali Societatis, & per ipsum specialiter deputandis, quod cum tali restrictione etiam cæteris Religionibus communicatur, ut diximus quæst. præc. *n.* 396.

§. III. *Cessatio Privilegiorum.*

428 I. MUltis modis cessare privilegia, omnium est Doctorum Sententia; nam I. privilegium personale perit pereunte persona, cui concessum est, ut juxta *reg.* 7. *juris in* 6. *privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.* Ita cum communi Mastr. *Theol. Moral. disp.* 2. *qu.* 6. *art.* 3. *nu.* 194. Privilegium verò reale perit pereunte re privilegiata, quia rei cohæret, sicque per destructionem rei etiam perit privilegium juxta *regul.* 42. *jur. in* 6. *Accessorium naturam sequi congruit principalis.* Hoc tamen non est indistinctè intelligendum, sed tunc demum procedit, si res privilegiata destituatur sine spe restitutionis. Ita Zoesius *in* 5. *Decret. tit.* 33. *num.* 43. Engel *eodem titul. num.* 14. Reiffenstuel *eod. num.* 171. Hinc si res, Ecclesia, vel alius locum privilegiatus destruatur auctoritate Superioris, absque spe restitutionis, perit ejus privilegium. Quòd si verò per vim hostium, ruinam, vel alium casum fortuitum locus, vel alia res privilegiata, puta, Ecclesia fuerit destructa, cum spe tamen refectionis, conservantur ejus privilegia, & jura, cum hoc discrimine: quòd si Jus, vel privilegium adhæret pavimento, remanet continuò, ut consecratio loci sacri, quæ etiam salva manet loco destructo. *l. Æde Sacra*, *ff. de Contrah. Emption.* ibi: *Æde Sacra terræ motu diruta, locus ædificii non est profanus.* Si autem usus Juris, vel privilegii præcisè requirat ipsam rem privilegiatam puta, Ecclesiam, adeò, ut alibi non possit haberi, tunc quidem pro tempore suspenditur privilegium; extructa tamen iterum Ecclesia reviviscit, arg. *c. Pastoralis* 7. *quæst.* 1. & *l. cum loca ff. de religiosis*, & *sump. fun.* ac notat Zoesius *cit. n.* 43. II. privilegium cessat, & perditur per *abusum*, ex *cap. ult. privilegia, de privilegiis*, ubi dicitur: *privilegium omninò meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.* Non tamen semper ipso jure amittitur privilegium per abusum, sed per sententiam, & revocationem est auferendum. Ita Zoesius *cit. n.* 78. post Suar. Interdum tamen ipso facto amittitur, quando nimirùm de Jure expressum est. III. Privilegium cessat cessante causa, ob quam datum est: nam ut *dicitur cap. cessante* 60. *de Appellat. cessante causa cessat effectus.* Intellige hoc de causa *finali*, quæ est principalis causa privilegii, ita ut ab ea dependeat privilegium & *in fieri* & *in facto*, ac conservari, & sine qua princeps privilegium nullo modo concessisset. Nam cessante solùm causa impulsiva, non idcircò cessaret, cùm in ea non nitatur. Item intellige hoc de *privilegio, quod derogaret Juri communi, aut alterius tertii*, ad cujus conservationem etiam requiritur causa. Siquidem privilegium *præter Jus*, seu quod continet merum beneficium Principis, ad sui conservationem non requirit aliam causam præter liberalem concessionem: quin imò juxta *reg.* 16. *jur.* 6. *Docet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Item intellige hoc de *privilegio tractum successivum ad actum, seu effectum reiterabilem habente*: nam si privilegium in unica tantùm actione consistat, puta, in dispensatione super Matrimonio, jamque habeat suum effectum consummatum, v. gr. actualem dispensationem concessam super matrimonio, manebit salvum, etiamsi postmodùm causa cesset, & ad casum devenerit, à quo inchoari non posset: siquidem, ut habet *regula* 73. *jur. in* 6. *factum legitimè retractari non debet, licèt casus posteà eveniat, a quo non potuit inchoari.* Item intellige hoc, quòd hic modus per cessationem causæ amittendi privilegium tunc præcipuè procedat, quando finis, seu causa privilegii, non tantùm cessat *negativè*, sed etiam *contrariè*. Ubi nota, quòd tunc causa privilegii, cesset *negativè*, quando ratio, quæ movet Principem ad concessionem privilegii, non ampliùs subsistit, usus tamen ejus non est injustus. *Contrariè* verò tunc dicitur cessare causa finalis privilegii, quando usus propter mutationem materiæ, & circumstantiarum factus est iniquus, ac injustus: nam cùm privilegium de re illicita sit nullum, cessabit, quamprimùm causa ejus contrariè cessat. Ita *Reiffenstuel cit. n.* 87.

II. Quartò: privilegium cessat per renuntiationem liberam, & expressam alicujus personæ particularis, si in ejus solius favorem privilegium fuit concessum; *cum liberum sit unicuique juri suo renuntiare*; *cap. si de terra, de privilegiis.* Si verò privilegium principaliter concessum sit in favorem alicujus communitatis, dignitatis, vel loci, non potest ei renuntiari à personis particularibus illius communitatis vel loci, ex *cap. si diligenti, de foro competent.* ubi dicitur: *cùm non sit beneficium hoc personale, cui renuntiare valeat: sed potius toti Collegio Ecclesiastico publicè sit indultum, cui privatorum pactio derogare non potest.* Hinc Clerici etiam volentes non possunt renuntiare privilegio *fori*, prout decisum habetur cit. *cap. si diligenti, de foro competent.* Neque possunt renuntiare privilegio *Canonis*, ex *c. contingit.* 36. *de sentent. excomm.* ibi: *cùm ille Canon non tam in favorem Clerici ordinati, quàm in favorem Ordinis Clericalis fuerit promulgatus*; ut ibidem subditur. Quintò: privilegia affirmativa concessa cum gravamine aliorum, verb. gr. exigendi decimas, imponendi tributum &c. amittuntur per non usum via præscriptionis, si interim fuit occasio utendi privilegio, & tamen eo usus non fuerit privilegiatus, *scienter, spontè, ac voluntariè*, & per tempus ad præscriptionem requisitum pro qualitate privilegiorum, de quo tempore videatur P. Patritius Sporer *tract.* 6. *in Decal. cap.* 1. *sect.* 5. *num.* 213. Ita communis, & certa apud Reiffenstuel *cit. num.* 204. Ratio est: quia etiam aliæ obligationes, & servitutes tam reales, quam personales, transeundi per aliam viam, sic præscribuntur, & amittuntur, ut videre est apud Sporer *loc. cit.* privilegia verò affirmativa, quæ sunt meræ gratiæ, atque in nullius gravamen cedunt, verb. grat. celebrandi ante auroram, absolvendi, dispensandi, & hujusmodi per merum non usum nunquam amittunt. Ita Reiffenstuel *cit. numer.* 209. citans Laymann, Suarez, Pirhing, Engel, Bassæum, Bonacinam, Rodriquez, & alios. Idemque nonnulli extendunt ad Indulgentias perpetuas, quæ per longum tempus non ampliùs fuerunt usitatæ. Ratio est: Quia hujusmodi privilegia non amittuntur via præscriptionis; cùm nemo sit, qui contra hujusmodi privilegia non onerosa præscribere possit. Neque amittuntur per tacitam renuntiationem, quia quilibet liberam facultatem habet privilegio utendi, vel non utendi: unde cùm in similibus *non usus, vel usus contrarius*, sit actus liberæ facultatis, qui non inducit præscriptionem, vel renuntiationem, non videntur talia privilegia per eum amitti, dummodò habeat causam successivam, & effectum iterabilem. Similiter privilegia negativa merè gratiosa verb. gr. non jejunandi, numquam amittuntur per usum contrarium, ob rationes modò dictas. Ita Suarez *lib.* 8. *de legibus c.* 35. *nu.* 22. Pontius *lib.* 8. *de Matrim. cap.* 18. *num.* 2. Pirhing *tit. de privileg. nu.* 183. cum communi. Privilegia autem negativa cum onere aliorum concessa, v. g. non solvendi decimas vel tributum, amitti possunt per usum contrarium. Ita Suar. *cit. cap.* 34. *n.* 20. & 35. *num.* 1. & 2. Pontius *loc. cit. n.* 9. Layman *lib.* 1. *tr.* 4. *cap.* 23. Pirhing *cit. n.* 178. cum communi, & certa aliorum apud Reiffenstuel *cit. num.* 213. uti patet ex *c. cùm accessissent de constit.*

III. Sextò: privilegium concessum ad certum tempus, vel actum, perit elapso tempore, aut absoluto actu. Sed petes: *An etiam privilegium pereat per mortem concedentis naturalem, vel Civilem, id est, per abdicationem officii?* Resp. cum communi apud Herincx *disp.* 4. *de legibus q.* 8. negativè. Ratio est: quia donatio, & gratia simpliciter facta, & acceptata non dependent in conservari ab influxu do-

donantis, aut concedentis. Patet etiam ex *c. si super gratia, de offic. Judicis delegati in 6.* idque verum est, etsi res adhuc sit integra, seu privilegium necdum sit cœptum deduci in usum, nam equidem est gratia absolutè facta. Unde à fortiori Confessarii Regulares Mendicantes semel à Provinciali deputati ad dispensandum v. g. cum incestuosis ad petendum debitum conjugale, non indigent ulteriori deputatione Successoris, præsertim, cùm licentiam, seu privilegium dispensandi non det ipse Provincialis, sed ipse Papa, etsi iis dumtaxat, qui fuerint à Provinciali deputati. Ita Herinex *cit. nu.* 94. Portel. *in dubiis Regularibus V: Confessor Regularis erga sæculares, nu.* 83. Confirmans ex eo, quia etiam amoto Provinciali, qui designavit Confessarios Regulares pro sæcularibus, non expirat eorum Jurisdictio, cùm hanc non det Provincialis, sed Summus Pontifex. Aliud est, si privilegium non detur simpliciter, sed cum aliqua conditione illud restringente ad vitam aut durationem officii, vel soleat ex consuetudine, aut specialibus ordinationibus ita intelligi; prout idcircò interdum ex usu, vel statutis facultates à Prælatis provincialibus concessæ subditorum suorum Confessariis super casus reservatos indigent renovatione facienda per Successorem, de quo noster P. Gaudentius Kerckhove *in nostra statuta Generalia cap. 6. §. 22. n.* 105. Ita scribit: potestas, quæ datur aliquibus Confessariis pro aliqua communitate, seu conventu nostri Ordinis Seraphici, Nationis Germano-Belgicæ, deputatis, qui & Pœnitentiarii istius Conventus dici possunt, expirat per se loquendo, si tales ad alium Conventum transferantur, & potestas illa pro alio Conventu non renovetur: quia tantùm ratione loci illam habent. Si autem in eodem Conventu maneant, hæc eorum potestas non expirat, donec is, qui dedit, aut Successor illius, expressè revocet, vel denuò alios pro illo Conventu determinet ipsis prætermissis, ut patet ex hoc statuto. Ita *Kerckhove cit.* Unde (pergit *Herinex cit. n. 95.*) Facultas audiendi Confessiones, absolvendi à casibus Papalibus &c. Ordini, imò privatæ personæ concessa absque limitatione, aut sub conditione, quæ per mortem concedentis non extinguitur, perseverat mortuo concedente; ut si dicatur: *Ad beneplacitum Sedis, usque ad revocationem nostram &c.* Secùs est, si dicatur: *donec vixero, tempore mei officii &c.* idem etiam est juxta varios Doctores, si dicatur: *usque ad beneplacitum meum:* per mortem etiam cessat beneplacitum. Aliquibus tamen videtur sic loquentem communi usu intendere idem, ac si diceret *donec revocavero aut aliter ordinavero.* Imò sicut juxta sententiam plurimorum (de qua in materia de contractibus) possunt cæteræ donationes post mortem donantis acceptari, sic consequenter etiam posset acceptari privilegium post mortem concedentis: ex parte enim illius est gratia absolutè facta: adeòque non expirat per mortem, juxta *c. si super gratia, cit.* & per consequens non est ratio, cur nequeat post mortem acceptari, si donationes saltem sic acceptari queant.

431. Signanter autem dictum est: *Gratiam absolutè factam non expirare per mortem concedentis:* Si enim adhuc sit facienda ab altero, cui facultas committitur, in favorem determinatæ personæ, expirat. Idem est juxta probabilem multorum sententiam, si detur mandatum dispensandi, ut fieri solet in dispensationibus Matrimonialibus, quæ committuntur Ordinariis pro foro externo, Confessariis pro interno, faciendæ ab eis, si preces veritate nitantur. Sed contrarium non est improbabile. moraliter enim censetur gratia ex parte Pontificis esse facta, & dispensandus acquisivit jus ad dispensationem, eò quòd executor non sit voluntarius, sed dispensare teneatur, si preces veritate nitantur. Imò aliqui existimant, idem dicendum in priori casu, quando executor est voluntarius, seu quando tantùm datur potestas dispensandi, v. gr. cum aliqua determinata persona: nam eo ipso factus est isti personæ favor, scilicet, ut ei conferatur dispensatio: favor autem, seu gratia non expirat morte concedentis. Quemadmodùm non expirat licentia data ad eligendum confessorem, qui absolvat, etsi finalem gratiam confessor necdum sit executus. Ita Herincx cit. *nu.* 96. Ad *L. inter causas 26. ff.* mandati, in qua habetur, *mandatoris morte solvi mandatum*, dici potest, eam intelligi de mandato Jurisdictionis litigiosæ, seu contentiosæ, quod expirat morte mandantis, non autem de mandato gratiæ. Quo modo etiam speciale est Jurisdictioni contentiosæ, quæ alicui delegatur, quòd re integra, sed nondum inchoata, expiret morte concedentis: secùs tamen est de ordinaria Jurisdictione. Similiter responderi potest ad alia Jura, ea scilicet loqui de Jurisdictione contentiosa, aut certè de materia odiosa, adeòque ad gratias non debere extendi.

432 IV. Denique amittitur privilegium per revocationem concedentis, Successoris, vel Superioris. Possunt autem revocari privilegia gratuita subditis concessa. Regulariter tamen revocari non potest privilegium concessum non subdito, nisi status rerum notabiliter mutetur: dum enim illud à non subdito acceptatur, transit in contractum. Similiter revocari non possunt privilegia Conventionalia, seu per contractum onerosum subditis concessa, vel in renuntiationem, aut si contineant translationem Dominii, nisi gravis causa intercedat. Vide plura apud Suarez *lib.* 8. *cap.* 37. *& seqq.* Ubi notandum, privilegia Regularibus Mendicantibus à Sede Apostolica concessa esse remuneratoria, ut patet ex Bulla S. Pii V. *etsi Mendicantium*, & Bulla Aurea Sixti IV. apud *Herincx cit. num.* 104. in quibus pro motivo concedendi privilegia Regularium Mendicantium merita adferantur. Unde etsi absolutè à Pontificibus revocari possint, tamen ad rationabiliter revocandum requiritur gravis, & urgens causa. Quod tamquam ex communi sententia docet *Bassæus in Supplem. V. Privilegium, num.* 15. Notandum præterea, privilegia non censeri esse revocata, nisi sufficienter, & expressè eis derogetur; idque non solùm, si non contineantur in corpore juris, sed etiam, si contineantur Jure communi. *Herincx citat. numer.* 105. Nam generi per speciem derogatur, etsi species præcedat. Imò privilegiis generaliter revocatis non censentur revocari illa, quæ sunt in corpore Juris; ut rectè inter cæteros docet *Suarez libr.* 8. *capitul.* 38. *numer.* 1. quia privilegia Juri communi inserta, tamquam Canones, & leges communes earumdem conditiones participant. Quod si privilegium sit concessum in Concilio generali, debet etiam specialiter ei derogari, ut censeatur revocatum, ut tradit *Covarruvias*, *Menochius*, *Sanchez*, & alii passim similiter sub generali revocatione non comprehenduntur privilegia remuneratoria, vel conventionalia. Nec item privilegia, in quibus dicitur, ea non censeri revocata, nisi tenor illorum de verbo ad verbum in litteris revocationis contineatur. Ad horum tamen derogationem sufficit hæc aut similis Clausula: *Non obstantibus quibuscumque privilegiis, etsi in iis expressè caveatur, quod non censeantur revocata, nisi de verbo ad verbum fiat expressa illorum mentio.* Quod est benè notandum pro quibusdam Bullis Jubilæi, & aliis, quæ sic loquuntur. Sic etiam privilegia Regularium Mendicantium non censentur sufficienter revocata (nisi fortassè consuetudo, aut circumstantiæ in specialibus casibus aliam fuisse mentem revocantis demonstrent) per generalem clausulam, ob nonnullas concessiones exigentes fieri specialem eorumdem mentionem: tum etiam, quia concessa sunt ob merita: ut tradit Rodriquez *tom.* 1. *QQ. Reg. quæstion.* 9. *art.* 6. Bassæus *in Supplem. V. Privilegium, nu.* 16. ubi etiam ex *Diana*, & aliis addit, in dubio, an privilegium sit revocatum, censendum non esse revocatum. An autem ad valorem revocationis privilegiorum requiratur eiusdem promulgatio? Resp. Quando revocatio privilegii, Indulgentiarum, vel hujusmodi gratiarum, fit per legem communem, sufficit ad ejus validitatem legitima promulgatio dictæ legis: ita ut in publicam notitiam devenire possit, neque opus est, eam singulorum auribus inculcare *argument. capit.* 1. *de postulat. Prælatorum*, & cum Layman *lib.* 1. *tractat.* 4. *capit.* 23. *num. ultim.* unde quamvis aliqui in particulari adhuc, & quidem invincibiliter ignorent legem, seu *ejusmodi revocationem privilegii*, tamen illud ampliùs non proderit, neque validè quis eo utetur; uti benè notat Pirrhing. *tit. de Privileg. num.* 197. si verò revocatio privilegii fiat ab homine, sive privatim, & non per legem communem, non priùs ipsa habet effectum, antequàm revocatio illa privilegii, aut alterius gratiæ deveniat ad notitiam privilegiati. Ita citati auctores, & alii communiter apud Reiffenstuel *citat. num.* 134. Ratio est: tum quia alioquin possent oriri plurima incommoda; ut si Episcopus dedisset simplici Sacerdoti licentiam assistendi matrimonio, eamque revocaret inscio illo Sacerdote. Tum quia idipsum habetur *L. si fortè, ff. de officio Præsidis*, ibi: *si fortè Præses Provinciæ manumiserit, vel tutorem dederit, priusquam cognoverit successorem advenisse, erunt & hæc rata.*

§. IV. Privilegia Clericorum, & Regularium.

I. Duplex est præcipuè privilegium Clericorum, scilicet 433.
Canonis, & fori, privilegium *Canonis* est, quo à jure Canonico, seu Ecclesiastico cavetur Clericis ne à quoquam injuriosè percutiantur sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reservatæ, extra articulum mortis, in Concilio Lateranensi, celebrato sub Innoc. II. Anno 1139. & refertur *Canone, si quis* 29. *Causa* 17. *qu.* 4. qui ita sonat: *si quis suadente Diabolo, hujus sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus mandatum suscipiat,*

ex

ex quo pariter constat; hoc privilegium esse juris humani. Privilegium *Fori* est, quo Persona Ecclesiastica eximitur à sæculari Jurisdictione, tam in civilibus, quàm in criminalibus, simulque ab omnibus oneribus Personalibus, & realibus Laicorum, & vocatur *immunitas Ecclesiastica:* prout decernitur *cap. 4. & 8. de Judiciis, & cap. 2. & 12. de foro competenti, & patet ex Bulla Cœnæ Domini §. 14. & seqq.* attendenda tamen sunt privilegia aliquorum Principum. *De quibus vide Clericatum in Prot. de Sacr. in personas Sacras cap. 27. num. 30.* His duobus privilegiis gaudent imprimis Clerici in Sacris constituti, imò etiam solùm prima Tonsura, vel Minoribus Ordinis initiati, si tamen hi juxta sanctionem Concilii Trid. *Sess. 23. cap. 6. Beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviant, vel in seminario clericorum, aut in aliqua Schola, vel universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad Majores Ordines suscipiendos versentur.* Ratio est: quia tales sunt verè Clerici, & Personæ Ecclesiasticæ, gaudentque privilegio fori *ex Concilio Tridentino mox citato:* ergo etiam gaudebunt privilegio Canonis; cùm illud sit majus, hoc minùs; à majori autem ad minus fit bona argumentatio. Ita communis apud Layman *lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 5. num. 3.* Deinde iisdem privilegiis Clericalibus fruuntur etiam omnes Religiosi omnium Ordinum etiam militarium, eorum conversi, seu Laici, ac Novitii: item Moniales omnes tam professæ, quàm Novitiæ, *per cap. non dubium 5. c. de monialibus 33. de sent. excomm.* Ad quos reducuntur Eremitæ, qui sub obedientia Episcopi, vel Prælati Regularis, ejus Ordinis habitum Religiosum gestant, & à sæcularibus curis segregati vitæ solitariæ exercitiis vacant. Non autem illi, qui absque Superioris Ecclesiastici auctoritate proprio libitu ejusmodi habitum gestant, vitamque exercent, uti cum Navarro, Sylvestro, Engel *lib. 5. tit. 39. num. 130.* Piedono *de Privileg. Cleric. cap. 1. num. 31.* Rodriquez *tom. 2. QQ. Regul. qu. 63. art. 4.* Molina *tract. 3. disp. 52. num. 3.* Suarez, Reiffenstuel, Merger, *tract. 8. disp. 39. art. 1. num. 5.* Docet communissima. Quantùm ad Tertiarios, qui tertiam Regulam, & habitum Ordinis S. Francisci, vel S. Dominici susceperunt, dubitari non potest, quòd sint personæ Ecclesiasticæ, & earum privilegiis gaudeant, si editis tribus votis essentialibus verè Religiosi sint, sub Regula, & Jurisdictione Ordinis Mendicantium viventes ex concessione Sixti IV. apud Rodriquez *tom. 3. QQ. regul. qu. 72. art. 1. conclus. 3.* Miranda *in Manuali Prælatorum titul. 1. qu. 36.* Quoad alios verò Tertiarios, Leo X. apud Rodriquez *tom. 2. QQ. regul. qu. 65. art. 6.* & Layman. *lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 5. n. 4.* decrevit, quòd Fratres, & Sorores, qui dicuntur tertii Ordinis, si in propriis domibus habitent, sæcularibus personis omninò annumerari debeant. Sin autem collegialiter vivant sub habitu, & voto aliquo expresso, gaudere eos oporteat privilegiis, quibus Fratres Ordinis, qui tertiæ Regulæ habitum gestant, potiuntur, & gaudent. Idem docent Lantusca *in Theatro Regularium V. Tertiarii*, Mattheucci *in Officiali Curiæ Regularis, V. Tertiarii.* Kerckhove *in statuta nostra General. cap. 7. §. 25. n. 0. & seqq.* similia habet Reiffenstuel *in 3. Decret. titul. 1. n. 27.* dicens, quòd Tertiarii, seu illi, qui habitum tertiæ Regulæ cujuspiam Ordinis de manu Prælatorum ad hoc auctoritate Pontificia facultatem habentium recipientes, sub eorumdem, vel Episcopi loci obedientia vivunt, atque Ordini, vel alteri Ecclesiæ deserviunt, quamvis tria vota substantialia Religionis non emittant, atque idcircò proprium habere possint, censeantur personæ Ecclesiasticæ, sicque in favorabilibus veniant nomine Clericorum. Quia pro his militant eædem rationes, quæ pro Eremitis, qui sub obedientia Episcopi vivunt, de quibus diximus suprà. Miranda *in Manuali. titul. 1. qu. 29.* monet distinguendum esse: Quòd alii sint Fratres *Laici*, qui communem cum aliis Religiosis Regulam profitentur, eosque esse verè Religiosos: nemo dubitat. Alii verò sunt Fratres *Conversi*, qui mutato sæculari habitu, & assumpto Regulari, quamvis distincto à cæterorum Religiosorum habitu, alicui Ecclesiæ, vel Religioni se devoverunt, emisso voto simplici saltem continentiæ, interdum etiam obedientiæ, & paupertatis. & hi haud dubiè sunt Personæ Ecclesiasticæ, atque Ecclesiastica immunitate gaudent, quamvis non sint propriè Religiosi: quia non profitentur Regulam Ordinis, nec habent votum solemne, sed simplex continentiæ. Denique alii sunt *Oblati, seu Donati*, qui nulla facta mutatione habitus, neque emisso voto continentiæ aut obedientiæ in domibus suis manent: quamvis ad majoris meriti cumulum, sua bona Religioni dicarint: & hi non sunt propriè personæ Ecclesiasticæ, neque Ecclesiastica immunitate gaudent. Vide Laym. *libr. 1. tract. 5. part. 3. cap. 5. n. 4.*

434 II. Personæ Religiosæ; tamquam singulare Decus, & Ornamentum S. Ecclesiæ, semper à Summis Pontificibus, diversis favoribus, gratiis, ac privilegiis fuere condecoratæ: quæ quidem singillatim omnia prosequi, non est nostrum propositum, quia ea non caperent angustiæ hujus Supplementi; hinc pauca tantùm, & in communi delibare proponimus. Itaque præter Canonis, & fori, aliaque Clericorum privilegia, etiam Regolaribus competentia, de quibus in præcedentibus dictum.

Primum, non tam privilegium, quàm gratia toti statui 435
Religioso communis, & propria est, quòd per Religiosam professionem conferatur perfectissima remissio omnium peccatorum, tam quoad culpam, quàm quoad pœnam: quæ quidem Indulgentia tametsi fuerit à Paulo V. Summo Pontifice concessa, tamen etiam independenter ab illa concessione, est ex natura rei annexa ipsius professionis Religiosæ dignitati, quippe in qua homo omnia sua, suamque voluntatem, qua nihil habet præstantius, DEO offert. Ita docent D. Thomas 2. 2. *q. ultim. art. 3. ad 3.* Hieronymus Platus *de bono statur religiosi lib. 1. capit. 15.* Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 10.* Azorius, Merger, & alii. Imò noster S. Bernardinus Senensis *in Quadrages. tract. 2. serm. 24. art. 3.* affirmat, toties prædictam Indulgentiam renovari, quoties sena voluntate renovatur Sacra Professio. Ejus verba sunt: *Hæc libertas non solùm datur in illa hora; qua ipsum votum emittitur, sed etiam in omni tempore, quo sibi vovisse placet, & in quo cum hac complacentia votum impletur.* Adstipulantur Carthus *in opusc. de Profess. Mon.* Hyacinthus Caial. *in Cens. Christ. in Monit. ad Relig. n. 5.* Layman. *cit. n. 2.* Sà *V. Religio, num. 17.* Paulus Merger *tr. 8. disp. 39. art. 5. n. 4.* & alii. Ratio est: quia vota, quæ in Religione eduntur, ideò afferunt plenam remissionem peccatorum, quia continent perfectam traditionem hominis erga DEUM: sed hæc traditio non semel, sed iterum fieri, seu renovari potest: ergo etiam remissio peccatorum iteratò acquiri.

Secundum status Religiosi privilegium est, quòd omnia 436
alia vota, & Juramenta pia, per solemnem Religionis professionem ipso Jure expirent, non per irritationem, aut redemptionem, aliamve relaxationem, imò nec per propriæ voluntatis seu intentionis commutationem, sed per veram solutionem, spectata natura ipsius operis in perpetuum DEO præstandi. Ratio est: quia per professionis Religiosæ obligationem omnes hominis facultates, ac vires in perpetuum, & irrevocabiliter DEO offeruntur, ideò eminenter in se continent omnes alias particulares obligationes, ad eum modum, si quispiam erga hominem obstrictus debitis, omnia bona sua illi offerat, & se ipsum in servum perpetuum addicat, talis plenissimè satisfecisse censebitur. Ita D. Th. 2. 2. *quæst. 88. art. 12. ad 1.* Barbosa *in cap. Scriptura 4. de voto*, citans *Sotum, Navarr. Ledesmam, Azorium, Sayrum, Mirandam, Rodriquez*, & alios. Item Laym. *cit. nu. 3.* Paludanus, Sanchez, *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 5.* ubi *num. 38.* tenet, ipso Jure vota in sæculo facta censeri commutata in Religionis professionem, proinde absque alia commutandi intentione manere profitentem ab eis liberum, & *num. 39.* resolvit idem dicendum esse de votis tempore novitiatus emissis, & *numer. 43.* quod omnia vota sive personalia sive realia commutentur ipso Jure in Religionis professionem, quod etiam tenent Covarruvias, Ludovicus Miranda *in Manuali Prælatorum tom. 1. qu. 25.* Naldus *V. Votum num. 50.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 14. numer. 5.* Addit *Sanchez cit. num. 45.* Votum reale emissum non solùm DEO, sed intimatum parti, ut ab ea acceptetur, & ita conjunctum cum promissione illi parti facta, non posse in Religionis professionem commutari, quia tunc est jus ipsi acquisitum, & ita cessat commutatio in melius. Et *num. 47.* pariter ob eamdem rationem resolvit, hæredem obligatum ad realia defuncti vota persolvenda, non eximi Religionis professione, sed obligationem illam ad ejus hæredem transire. Et *numer. 50.* docet votum subsidii terræ sanctæ commutari in professionem, non solùm, quoad illud eundi laborem, sed etiam quoad illius subsidii expensas: quod etiam tenent *Miranda, Suarez loc. citat.* An autem per simplicia vota emissa in Societate JESU, aut Coadjutorum formatorum post biennium Novitiatus, vota anteà facta extinguantur, vide Sanchez citat. *num. 54.*

Tertium status Religiosi privilegium est, quòd per pro- 437
fessionem in Religione tollatur irregularitas ex natalium defectu, ut proinde illegitimi omnes, etiam spurii, in Religione aliqua professi ad sacros Ordines absque alia dispensatione promoveri possint, *c. 1. de Filiis Presbyt. cap. 1. dist. 65.* nequeunt tamen absque Sedis Apostolicæ dispensatione promoveri ad prælaturam, vel dignitatem Ecclesiasticam, *ex cit. cap. 1. de Filiis Presbyter.* & videri potest *Rodriquez, & Sanchez* citati à Layman *cit. num. 4.* qui ibidem subdit, quòd aliæ irregularitates per Religionis susceptionem non

tol-

tollantur. Citatque *Rebuffum*, *Navarrum*, *Henriquez*, *Suarez*, & *Sanchez*.

439 Quartum est, quòd professio Religionis tollat maculam quoad actus temporales, ita ut damnatus de crimine furti, v.g. aut perjurii, posteà ad testimonium in judicio & similes actus legitimos admitti possit, sicut colligitur *ex authent. de Monach. collat.* t. Idque ex communi docent Abbas *in c. cùm deputati, de Judiciis*, *Rebuffus*, & *Sanchez*, apud Laym. cit.

440 Quintum est, quòd per professionem Religionis solvatur patria potestas, cùm Religiosus penitùs transeat in potestatem Superiorum suorum. Item quòd professio Religiosa deleat ingratitudinis notam esse commissam, ob quam alioquin pater, vel filius exhæreditari, seu legitima Hæreditatis portione spoliari posset. Ita habetur in novella Justiniani Imperatoris apud Gratianum, *causa 19. qu. 3. c. ult.* & tradit Covarruvias *in cap. Raynutius, in princip. n.* 28. & alii plerique Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *l.5. Moral. cap.5. num.* 33.

441 Sextum privilegium est, quòd Religiosa professio dirimat matrimonium posteà contrahendum, ac dissolvat matrimonium contractum ratum, nondum consummatum, de quo vide *Patritium Sporer de matrim. cap.* 1. *sect.* 1. *n.*39. *& sect.* 4. *num.* 396.

III. Quantum ad privilegia Regularium mendicantium præsertim Ordinis nostri Seraphici attinet, plurima, imò (teste P. Anacleto Reiffenstuel *in* 5. *Decret. tit. de privilegiis, num.* 232.) multa centena privilegia, in specie Regularibus mendicantibus, præsertim Ordinis nostri Seraphici per diversos Pontifices concessa, etiam pro utroque foro adhuc verè valida existunt, validèque, & licitè practicari possunt. Ratio est: quia tam in nostro, quàm in Societatis JESU, & aliorum Ordinum compendio privilegiorum, maxima copia illorum in specie allegari possunt, quæ nec sunt revocata, nec per usum contrarium aut non usum, vel per renuntiationem, præscriptionem, aut aliam viam amissa fuere. Et quidem, quòd plurima numquam revocatà sint, inde patet: quia numquam hucusque facta est, nec umquam fiet universalis revocatio omnium privilegiorum Regularibus concessorum. Deinde licèt Concil. Tridentin. in diversis sessionibus, in specie, & expressè revocaverit aliqua Regularium privilegia, ac insuper omnia Decretis ejusdem sessionis 25. de Regularibus contraria, juxta com. Doctorum apud *Reiffenstuel citatum numero* 137. *& seqq.* tamen non obstante, quòd præfata per Concilium Tridentinum, & multa alia per alias constitutiones Pontificias verè sint revocata, adhuc multa alia centena existunt, quę nec præfato Concilio, nec aliis constitutionibus Pontificiis sunt contraria, consequenter ab eis minimè revocata, uti videre est inter alia in nostro compendio privilegiorum primitùs compilato ab *Alphonso de Casarubios Hispano*: posteà reformata per *Hieronymum à Sorbo*: nam dictum nostrum privilegiorum compendium omni debita cum reverentia, & obedientia erga Sedem Apostolicam, juxta Decreta Concilii Tridentini, & aliarum constitutionum Papalium fuit reformatum, & sic reformatum editum, 1609. Venetiis: adeò ut nullum in illo privilegium à Concilio Tridentino, vel aliqua constitutione Pontificia usque ad Clementem Octavum (sub quo reformatum fuit) reperiatur revocatum: & tamen multa centena in illo reperiuntur privilegia, etiam nulli posteriori constitutioni Pontificiæ contraria, nec per aliam causam amissa, ut legenti patebit. Pariter res se habet de compendio privilegiorum Societatis JESU recenter edito, sicut, & de aliis. Et licet Gregorius Decimus quintus Bulla: *Romanus Pontifex*, edita 2. Julii, 1622. & Urbanus Octavus Bulla: *Alias felicis*, edita 20. *Decembris* 1631. universaliter pro utroque foro revocatint omnia *vivæ vocis oracula*, Regularibus quibuscumque etiam Societatis JESU (non verò sæcularibus, *uti notat Gobat in exper. tract.* 9. *numer.* 728. & *la Croix libro primo num.* 851.) concessa, *non verè authentica*, seu de quibus testimonium Officialium, & Ministrorum, quibus vi officii sui de gratiis, & privilegiis per Pontifices oretenùs concessis, vel concedendis fides haberi solet, & debet, non constat; tamen non obstante dictorum Pontificum revocatione, plurima privilegia vivæ vocis oraculo concessa adhuc valent; tum quia plurima habentur pro foro in- & externo verè *authentica*, omnia videlicet illa, quæ in nostro privilegiorum compendio signata sunt *majori litera O.* Sciendum namque, quòd privilegia, quę in nostro privilegiorum reformato compendio comprehensa, in fine cujuslibet notantur *litera majori O* indicent *vivæ vocis oraculum verè authenticum*: notata verò litera *minori o* significent *vivæ vocis oraculum non authenticum*. Tum quia omnia vivæ vocis oracula in libris Ordinis nostri Seraphici reperta, etsi testimonio præfatorum Officialium non authenticata; Leo Decimus saltem pro foro conscientiæ, novo vivę vocis Oraculo verè authentico denovo concessit, & eadem etiam Gregorius Decimus tertius Bulla: *Ex Benigna Sedis*, edita 20. Maji 1575. & Clemens Octavus Bulla: *Ratio Pastoralis*, edita 20. *Decembris* 1597. ex certa scientia de novo confirmarunt, & concesserunt, consequenter fecerunt, quòd dicta nostra oracula in libris Ordinis nostri reperta, Gregorianæ, & Urbanisticæ revocationi non subjaceant, cùm oracula, quæ per novam Bullam denuò sunt concessa, evadant privilegia scripta, & Bullata, & per consequens à Gregorio Decimo quinto, & Urbano Octavo nullatenùs revocata, & ideò adhuc saltem in foro conscientiæ valeant. Dixi: *saltem in foro conscientiæ*, quia omnia, & singula dicta privilegia esse concessa non possumus probare pro foro externo. Tum denique quia dicta magna copia privilegiorum nil minuitur non usu, aut usu contrario, aut renuntiatione illorum, aut alia amissionis causa: siquidem plurima ex eis sunt merè gratiosa, quæ non usu, aut usu contrario minimè cessante supradictis, & pleraque sunt data Ordini, dignitati, officio, aut communitati, quibus per privatos renuntiari nequit, nec alia amissionis causa probari potest, & intereà privilegiati sunt in possessione privilegiorum. Denique privilegia vivæ vocis oraculo concessa post Urbanum Octavum valent adhuc, & quidem pro foro interno omnia, & singula, de quibus sufficienter constat, quòd fuerint concessa, etsi de iis testimonium authenticum ab officialibus supradictis non habeatur, sed alii fide digni Superiores Generales, Provinciales, Procuratores, aut alii hujusmodi fide digni, in quorum præsentia Papa privilegium oretenùs concessit, de illis testimonium ferant. Ut autem etiam valeant pro foro externo, non requiritur quidem testimonium supradictorum officialium, & ministrorum (nempè illorum, quibus vi officii sui de gratiis, & privilegiis, per Pontifices concessis, aut concedendis fides haberi solet, ac debet) non tamen etiam sufficit quodvis cęteroquin dignum fide testimonium de eorum concessione, sed debet esse tale, quale ad probandum in foro externo aliàs requiritur, & sufficit. Ratio est: tum quia Gregorius XV. & Urbanus Octavus tantùm revocaverunt privilegia vivæ vocis oraculo anteà concessa, minimè verò concedenda: uti legenti illorum Bullas revocatorias patebit: ergo privilegia vivę vocis oraculo post ipsos concessa valebunt, sicut ante revocationem prædictorum Pontificum valere consueverant: tum quia, cùm par in parem non habeat imperium, consequenter Gregorius XV. & Urbanus VIII. manus Successorum ligare non potuerunt, & consequenter subsequentes concessiones vivæ vocis oraculo factæ valebunt pro foro interno, si de earum concessione testimonio fide digno constet, ac etiam pro foro externo, si de iisdem constet Testimonio cæteroquin in jure sufficienti ad faciendam fidem in foro externo. Ita *Reiffenstuel in quinto Decretali titulo trigesimo tertio numero* 158. *& seqq. item num.* 231. *& seqq.*

Itaque omnia, & singula privilegia scripta, seu Bullata item omnia, & singula vivæ vocis oraculo verè authentica, quæ in nostro reformato privilegiorum compendio reperiuntur, & *Nova aliqua constitutione post Clementem Octavum circa certam materiam expressè revocata non sunt*, & contra quæ causa aliqua amissionis probari non potest, adhuc pro utrà, quæ foro valent: vivæ vocis oracula verò plenè non authentica ex libris tamen Ordinis nostri ibidem adducta, valent pro solo foro interno. Denique privilegia vivæ vocis oraculo concessa post Urbanum VIII. valent pro foro interno, ac etiam externo, si de eorum concessione competens juxta modò supradicta testimonium habeatur, & nova *aliqua constitutione Papali post Urbanum VIII. revocata non sint*. 442

Dictum est notanter: *Et nova aliqua constitutione post Clementem Octavum, item post Urbanum Octavum revocata non sint.* Quia aliqua, respectivè tamen valdè pauca, in dicto compendio reperiuntur privilegia, quę à novis constitutionibus fuere revocata, utpotè contraria hujusmodi constitutionibus in illa materia circa quam fuere edita cum clausula. *Non obstantibus quibuscumque Privilegiis, & cætera*: uti erat privilegium super Altari portatili celebrandi Sanctam Missam etiam in loco sæculari, quod fuit revocatum à Clem. XI. per Decretum: *Quoniam Sancta*, editum 15. Decembris 1703. videndum apud Reiffenstuel *lib.* 3. *tit.* 41. *n.*5. 443

IV. His omnibus accedit, quòd Privilegia Mendicantium, præsertim nostri Ordinis, non tantùm *in forma communi*, sed etiam *in speciali*, *& ex certa scientia* sæpiùs fuere confirmata, uti constat pro Ordine nostro ex Bulla Gregorii XIII. *Ex Benigna*, 20. May 1575. Clementis VIII. *Ratio Pastoralis*, Decembris 1597. Pauli V. *Injuncti nobis* 19. Julii 1607. & Innocentii XI. *Exponi nobis* 5. Septemb. 1686. quorum Pontificum Bullæ citatæ per extensum positæ apud Reiffenstuel *l.* 5. *Decret. tit.* 33. legi possunt. Dum verò prædicti Pontifices in prædictis Bullis confirmant nostra Privilegia cum clausulis sequentibus: *Dummodò* 444

sint in usu, & Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur, nec sub aliqua revocatione sint comprehensa. Per Primam clausulam: *Dummodò sint in usu*, intelligunt, quòd non confirment Privilegia, quæ per non usum, vel usum contrarium jam cessarunt, aut amissa fuerunt, consequenter ea de novo non revalident. Ita Reiffenstuel *cit. n.* 108. citans *Rodriquez, Donatum, & Peirinis*. Per Secundam clausulam: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur*, per illa verba, *Sacris Canonibus*, non intelligunt Sacros Canones in corpore Juris communis clausos, seu contentos, sed Sacros Canones Concilii Tridentini, ita ut sensus sit: *Dummodò Sacris Canonibus Concilii Tridentini, & ejusdem Decretis non adversentur* (ita Barbosa, Rodriquez, Donatus, Miranda cum communi, & certa aliorum apud Reiffenstuel *cit. num.* 113.) videlicet illis, quæ continentur in *Sessione* 25. *de regularibus*, sicut, & illis, quæ habent annexam clausulam: *non obstantibus Privilegiis*. Ita Rodriq. *tom.* 1. *QQ. Regular. quæst.* 8. *art.* 7. Miranda, Suarez *l.* 8. *de legibus*, *cap.* 18. Reiffenstuel *cit. n.* 129. & alii. Per Tertiam clausulam; *Dummodò non sint sub aliqua revocatione comprehensa*, intelligunt prædicti Pontifices, quòd non confirment Privilegia, quæ per legem, constitutionem, vel Decretum generale aut speciale, expressè, vel tacitè fuerunt revocata, & de novo non ampliùs concessa, vel confirmata. Ita communis. Vide plura de hac materia apud *Reiffenstuel citatum num.* 110.

445. Quænam igitur privilegia Regularium Mendicantium, præsertim Ordinis nostri Seraphici adhuc in specie valeant, videri debent, juxta supradicta, in compendio privilegiorum nostrorum reformato. Quæ verò scitu necessaria sunt, illa à R. P. Patritio Sporer in sua Theologia Sacramentali, & Decalogali suis locis opportunis adducta sunt sicut & in hoc supplemento, atque ampliùs adducentur, tria adnotare adhuc volui. I. Quòd privilegium Regularium etiam Mendicantium celebrandi in loco sæculari (quod refert P. Sporer *Theol. Sacram. p.* 2. *cap.* 6. *nu.* 439.) sit revocatum à Clement. XI. per Decretum. *Quoniam Sanctæ*, editum 15. Decembris 1703. quod videre potes apud Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 41. *num.* 5. ut jam suprà notaveram. II. Quantùm ad privilegium relatum à P. Sporer *Theol. Sacrament. par.* 3. *cap.* 6. *sect.* 1. *nu.* 678. quod *Gregorius XIII. Patribus Societatis (& consequenter per communicationem privilegiorum, etiam reliquis Mendicantibus) concessit, ut ii ab uno saltem Episcopo approbati, iter agentes, possint fidelium confessiones audire in locis, in quibus commodus ad Episcopum non patet accessus, seu in quibus non existit Episcopus*: adnumero verba P. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 40. *§.* 8. *n.* 259. ita scribentis: hoc privilegium adhuc post Urbanum VIII. Alexandrum VII. & Clementem X. (qui in sua Bulla *Superna Magni*, edita 2. Augusti 1670. *§.* 4. ita decrevit: *Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati*) Subsistere, censent plurimi, etiam post dictos Pontifices scribentes. Jacobus *p.* 5. *Theol. cap.* 6. *§.* 8. *nu.* 873. Bernardus Sannig. *tom.* 3. *Theol. dist.* 11. *qu.* 4. *n.* 15. Patritius Sporer *p.* 3. *Theol. Sacrament. cap.* 6. *Sect.* 1. *nu.* 178. Jacobus Vviestner *lib* 5. *Institut. Canonic. tit.* 38. *numer.* 36. propè finem &c. Bulla autem Clementis X. *Superna &c.* in contrarium allegata commodè forsan intelligi posset de stabiliter in aliqua Diœcesi permanentibus, qui utique debent ab Episcopo illius loci approbari, non autem de transeuntibus tantùm; nam cùm privilegium toti alicui Religioni à Summo Principe concessum sit favorabile, sicque id, quod contra tale pugnare videtur, tamquam odiosum strictam patiatur interpretationem, etsi etiam aliquo modo derogaret Juri communi, uti cum Suarez, Azorio, Bonacina, & ipsomet Illsung tenet Castro-Palaus *part.* 1. *tr. disp.* 4. *punct.* 10. *num.* 5. Hinc posset præfato modo Bulla Urbani VIII. & Clementis X. explicari, ut saltem quoad hoc punctum non obesset valori privilegii. Nihilominùs aliqui cum Illsung *in sua Theologia, de Approbatione Confessarii tr.* 6. *disp.* 6. *qu.* 6. *ar.* 1. *§.* 3. *n.* 176. putant hoc privilegium non ampliùs valere: Alii cum La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *numer.* 1513. saltem de valore ejusdem dubitant ob Bullam Clementis V. *Superna*, suprà citatam; quia Clemens X. ad Confessiones simpliciter audiendas, præscindendo, an transeunter, an permanenter, universim requirit approbationem Ordinarii loci, in quo Regularis audit Confessiones, ac revocat omnia qualiacumque, & quomodocumque data privilegia in contrarium, hinc (ait *La Croix cit.*) non auderem uti hoc privilegio, & subdit: *Nec novum compendium privilegiorum Societatis V. Confessarius, §.* 2. *videtur satis fidere isti privilegio. Tertium est*, quod quantum ad reliqua privilegia Regularium Mendicantium adducta à P. Patritio Sporer in sua Theologia Sacramentali, & Decalogali attinet, non sciam, ex illis, aliquod esse revocatum. Nam licèt sit revocatum privilegium Regularium etiam Mendicantium, celebrandi sacrificium Missæ in loco sæculari, ut diximus suprà n. 445. tamen Regulares non obstante prædicto Decreto Clementis XI. possunt adhuc hodie, vi privilegiorum, in propriis Monasteriis habere Oratoria privata, & Cappellas domesticas, ibique (imò etiam in cameris, ac cellis suis, ubi infirmus decumbit frater) Missam celebrare. Ita *Reiffenstuel l.* 3. *Dec. tit.* 41. *n.* 19. citans *Dianam, Azorium, Pellizarium*, & communes DD. Ratio est: quia quoad hæc loca non sunt revocata Regularium privilegia, uti fusè deducit *Reiffenstuel cit.* subjungens *nu.* 21. illud tamen hic notandum, quòd, quamvis in Oratoriis, & Cappellis Monasteriorum privatis, si à Superioribus benedicantur, & ad Divinum dumtaxat cultum deputentur (*prout id adhuc hodie facere possunt nostri Ordinis Superiores, Generales, Provinciales, & Guardiani ex privilegio à Leone X. concesso, in compendio nostrorum privilegiorum Vers. Benedicere; quia est privilegium Bullarum, nec ad hoc requiritur aqua ab Episcopo benedicta*) possint etiam alii Sacerdotes sæculares legere, & Laici audire Missam atque satisfacere præcepto Ecclesiæ; non item in Camera, aut Cella privata alicujus Religiosi, eo quòd illa, non autem ista loca sufficienter censeantur Sacra, hoc ipso, quòd dicta Oratoria, non item Cellæ, sint à Superiore benedictæ, & ad Divinum dumtaxat cultum deputata, prout communiter observant Doctores. Similiter nostri Superiores, Generales, Provinciales, Guardiani, & in horum absentia Vicarii, possunt adhuc hodie benedicere non tantùm suarum, sed etiam aliarum Ecclesiarum quarumcumque Paramenta, Ornamenta, & alia ad Divinum cultum pertinentia, ubi Unctio Chrismatis non intervenit, ex privilegio concesso ab Innocentio VIII. Prioribus S. Hieronymi, in quo privilegio communicat noster Ordo. Ita *Reiffenstuel cit. tit.* 4. *num.* 52. Nec obstant declarationes Cardinalium in contrarium: quia hæ non derogant huic privilegio. Denique adhuc hodie possunt nostri Fratres ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum, communionem Ecclesiæ Catholicæ habentem, tribus Dominicis, vel festivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam non servatis interstitiis, non obstante Decreto Clementis VIII. *Super Ordinatione Regularium* 15. *Mart.* 1596. Quia hoc idem Papa, eodem Anno, post dictum decretum, nimirùm 23. Novembris concessit *Congregationi S. Joannis Evangelistæ in Portugallia*: in quo privilegio nos communicamus. Ita *Reiffenstuel lib.* 1. *Decret. tit.* 11. *num.* 136. *Barbosa, Pirrhing*, & alii apud ipsum.

CAPUT II.

DE

PRÆCEPTIS PARTICULARIBUS, statui Clericali, Religioso, & Laicali propriis.

HActenùs egimus *de Legibus Divinis, & Ecclesiasticis, quibuscumque fidelibus communibus*: nunc agendum est *de Præceptis Particularibus certo hominum Statui propriis*. Sicut enim fideles omnes Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ omnibus communia sub peccato mortali scire tenentur, ita ut eorum ignorantia vincibilis, crassa, supina, vel affectata sit peccatum mortale, etiamsi transgressio non sequatur; ita etiam quædam particularia Præcepta, quæ ad quorumdam statum, & officium pertinent, ipsi quoque scire tenentur. Sunt autem in Ecclesia tres hominum status Principales, videlicet *Clericorum, Religiosorum, & Laicorum*; sic quoque Triplicia erunt præcepta Particularia horum trium statuum fideles obligantia. De quibus sit

SECTIO I.

De statu Clericali.

QUÆSTIO I.

De Vita, & Honestate Clericorum.

SUMMARIUM.

3 *Quid sit Clericus?*
4 *Quinam veniant Nomine Clericorum in Materia favorabili?*
5 *Et quinam in Materia odiosa?*
6 *Quænam sint clericorum privilegia, & quinam ipsis gaudeant.*

7 *In*

7 *In Clericis requiritur duplex vitæ Honestas, Interior, & Exterior.*
8 *Clerici tenentur ad servandam castitatem, & ad deferendum habitum, & tonsuram clericalem.*
9 *Item tenentur abstinere à crapula, & ebrietate.*
10 *Item à commerciis sæcularibus, & à lusu alearum &c.*
11 *Clerici tenentur vitare omnem suspectam cohabitationem cum altero sexu,*
12 *Ac etiam suspectam conversationem ubivis locorum.*
13 *Possunt tamen in suis domibus retinere fœminas non suspectas, consanguineas,*
14 *Imò etiam extraneas.*
15 *Clerici sua officia tenentur debitè peragere.*
16 *Clericis prohibitum est arma gestare, excepto casu necessariæ defensionis.*
17 *Clerici nequeunt officia sæcularia exercere, aut negotiari.*
18 *Clerici debent abstinere à Ludis inhonestis & Spectaculis conviviis nuptialibus &c.*
19 *Item ab officiis sæcularibus, ab exercitio Chirurgiæ, venatione &c.*

1 CUm *R. P. Patritius Sporer* satis multa jam pertractaverit de Clericis, videlicet de eorum obligatione, gestandi habitum, & tonsuram Clericalem, servandi castitatem, & recitandi horas Canonicas, *in Theol. Sacr. par.* 2. *c.* 9. Item de Dominio Clericorum, & obligatione bona Beneficialia superflua erogandi in paupetes, vel ad alias pias causas, *in tract.* 6. *in Decalogum, cap. Sect.* 2. *§.* 4. hinc ea tantùm hìc pertractabimus de statu Clericali, de quibus P. Patritius non egit. Sit itaque

ASSERTIO I.

2 CLericus est Homo Christianus, qui à negotiis, curisque sæcularibus remotus, servitio cultuique Divino specialiter est deputatus. In eo requiritur duplex vitæ honestas, interior, & exterior: interior consistit in munditia cordis, atque interno cœlestium virtutum exercitio: Exterior autem consistit præcipuè in tribus, videlicet in probitate morum, ac honesta conversatione; in honesto, ac decenti habitu, atque in debito, convenientique exercitio officiorum, & negotiorum suo statui convenientium, fugaque non Convenientium.* Communissima.

§. I. Clericus est Homo Christianus, qui à negotiis, curisque sæcularibus remotus &c.

3 I. CLericorum Nomen* bifariam accipitur, largè videlicet, seu generaliter, & strictè, seu specialiter, magisque propriè. Ita Barbosa *lib.* 1. *Jur. Ecclesiast. univers. c.* 19. *n.* 1. *& seqq.* & communis, idque patet declarando terminos. Etquidem largè, seu generaliter loquendo *clericorum* nomine veniunt omnes omninò Personæ, quæ in sortem Domini vocatæ, atque Divinis officiis obeundis, verique DEI cultui, ac servitio specialiter sunt deputatæ, sive dein talis deputatio fiat per susceptionem Sacrorum Ordinum, sive per Professionem Religiosam *arg. c. Si quis suadente*, 17. *q.* 4. ibi *in clericum, vel Monachum violentas manus injecerit*. Atque in hoc sensu Moniales, & Religiosi conversi (quos alii appellant *Fratres Laicos*) Clericorum nomine intelliguntur. Posteriori modo seu magis specialiter, & propriè loquendo Clerici sunt, atque dicuntur illi soli, qui Ordine aliquo Ecclesiastico, vel saltem prima tonsura sunt initiati, sicque specialiter Divinis Ministeriis deputati, *arg. can. Cleros. dist.* 21.

4 II. In materia favorabili nomen *Clericorum* sumitur generaliter, ac prout comprehendit non solùm prima tonsura, aut Ordinibus Sacris initiatos, sed etiam Monachos, & Regulares, imò, & Moniales cujuscumque Religionis ab Ecclesia approbatæ. Ita Barbosa *cit. n.* 2. *& seqq.* & communis aliorum. Prima pars liquet ex *can. Cleros, dist.* 21. *Et c. cùm contingat.* 11. *de ætate, & qualit. Præficiend.* ubi non solùm in Sacris Ordinibus existentes, sed etiam prima tonsura initiati *clericorum* appellatione veniunt. Quia igitur *favores sunt ampliandi*, non est, ut quis eorum à tali favore excludatur, sive sit simplex Clericus sive Curatus, aut Canonicus, vel Episcopus, dummodo materia subjecta eisdem singulis sit adaptabilis, neque aliunde de contraria dispositione, seu alia Legislatoris mente constet. Secunda pars, quòd in materia favorabili, nomine *Clericorum* veniant etiam Monachi, & Moniales, patet ex *can. Si quis suadente*, 17. *q.* 4. Ubi Clerici, & Monachi in materia favorabili æquiparantur. Et cùm ibidem expressa mentio de Monialibus facta non fuisset, nihilominùs Canonem illum etiam in Monialibus procedere, posteà declaratum fuit *cap. de Monialib.* 33. *Sentent. Excom.* Et consequenter in materia favorabili, suoque statui adaptabili, etiam Moniales nomine *Clericorum* veniunt. Accedit ratio: quia Clericus dicitur à *Cle-*

ros, quod est *Sors*; seu quia Clerici sunt in sortem Domini electi, *can. Duo sunt genera.* 12. *q.* 1. Atqui etiam Monachi, & Moniales, per assumptionem Religionis ab Ecclesia approbatæ specialiter eleguntur in sortem, seu partem Domini: Ergo

III. In materia tamen odiosa nomine *Clericorum* non 5
comprehenduntur Religiosi utriusque Sexus: nisi illud exprimatur, vel ex subjecta materia, aliisque circumstantiis secùs appareat. Ita Suarez *disp.* 31. *de censuris, Sect.* 2. *n.* 17. Layman *l.* 1. *Theol. mor. tr.* 5. *p.* 4. *c.* 4. *nu.* 3. Reiffenstuel *in Jure Canon. lib.* 3. *Decret. tit.* 1. *n.* 19. & alii: Ratio est: quia ipsum Jus Canonicum *can. Si quis suadente.* 17. *q.* 4. *& c. super specula* 10. *ne Clerici vel Monachi*, ac præsertim libro III. Decretalium, & alibi sæpissimè distinguit Religiosos à Clericis: ergo in materia saltem odiosa, nomine *Clericorum* non veniunt Religiosi, maximè cùm odiosa sint restringenda.

IV. Quænam sint Privilegia Clericorum, & quinam ipsis 6
gaudeant, maximè Privilegio *Canonis, & fori*, jam dictum est *capite præcedenti, sectione* 4. *quest.* 4. *§.* 5. *nu.* 433. & sequentibus.

§. II. In Clericis requiritur duplex Vita Honestas, nimirùm

I. INterior, & Exterior*. Interior consistit in munditia 7
cordis, atque interno cœlestium virtutum exercitio: nam Clericos, utpotè specialiter in sortem Domini vocatos, atque Divino officio mancipatos, *convenit cessare ab omni strepitu temporalium, & deditos esse contemplationi, & orationi*, juxta *can. Duo sunt genera.* 12. *quæst.* 1. Concordat illud Propheticum Isaiæ *c.* 52. *Mandamini, qui fertis vasa Domini*. Exterior autem honestas Clericorum consistit in prohibitate morum, ac honesta conversatione; in honesto, ac decenti habitu, atque in debito, convenientique exercitio officiorum, & negotiorum suo statui convenientium, fugaque non convenientium. Quod nervosè inculcat Concilium Trident. *Sess.* 22. *cap.* 1. *de reform.* dicens: *Nihil est, quod alios magis ad pietatem, & DEI cultum assiduè instruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui se Divino Ministerio dedicarunt, cùm enim à rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos tamquam speculum reliqui oculos conjiciunt, ex eisque sumunt, quod imitentur. Quapropter sic decet omninò Clericos, in sortem Domini vocatos, vitam, moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nil, nisi grave, moderatum, ut Religione plenum præseferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.* Hucusque Concilium: quibus similia habet *Sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* & alibi. Hinc

II. Clerici universi tenentur ab omni libidinis vitio absti- 8
nere, castèque vivere: alioquin per Judicium Ecclesiasticum pro merito culpæ sunt puniendi. Patet ex *c. Ut clericorum.* 13. *de vita, & honestate clericorum*. Nihilominùs quoad obligationem servandi castitatem est notabilis differentia inter Clericos in Sacris Ordinibus constitutos & inter Clericos Minoristas: de quo videndus est Patririus Sporer *suprà num.* 1. *citatus*. Hoc addo quòd præsertim Clericis sit prohibitus accessus ad Moniales alloquendas, *in c. Monasteria.* 8. *de Vita, & honestate Clericorum*, ubi pro meliori castitatis observantia, ex utraque parte DEO promissæ, specialiter prohibetur, ne *Monasteria Sanctimonialium quisquam Clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumat: alioquin per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis. Si Laici* hoc ipsum facere præsumpserint, *excommunicationi subdantur, & à Cœtu fidelium fiant penitùs alieni*. Ita Concilium Generale, seu Lateranense sub Innocentio III. *c.* 11. quod refertur *dicto cap. Monasteria*. Item Clerici tenentur deferre habitum, & tonsuram suo Ordini, statuique convenientem. De quo iterùm videndus est P. Patritius Spores suprà *num.* 1. *citatus*.

III. Insuper Clericis à crapula, & ebrietate abstinen- 9
dum est, adeò ut si quis eorum transgressor fuerit, & admonitus non desistat, ab officio vel beneficio, per Superiorem suspendendus sit; ut patet *ex cap. à crapula* 14. *de vita, & honestate Clericorum, & can. Episcopus dist.* 35. Concordat Concilium Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *de Reform.* sub pœnis per antiquos Canones statutis, vel etiam majoribus arbitrio Ordinarii infligendis, seriosè injungens Clericis, decentem vitæ, morumque compositionem, simulque abstinentiam *à luxu, commessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus*. Ratio hujus tam rigidæ prohibitionis est in primis gravissima DEI offensa, propter quam *Ebriosi regnum DEI non possidebunt*. 1. *Cor.* 6. Deinde: quia ebrietas luxuriæ provocat incentivum, & impedit, ne officia Clericalia peragantur cum debita intentione, attentione, devotione,

ac perfectione; ex quo redundat in Clericos infamia, in DEUM offensa, & in proximum injuria, ac damnum animæ, & corporis, ut consideranti patebit. Qualiter enim ebrius Sacerdos absolvet Pœnitentem, baptizabit infantem, juvabit moribundum, & agonizantem? ut taceam de reliquis. Quare ad evitandum ebrietatis periculum, Clerici omnes generaliter prohibentur, edendi, vel bibendi causa: ingredi tabernas cauponarias, nisi itineris necessitate compellantur, *ex cap. Clerici* 15. *de vita, & honestate Clericorum, & can.* 53. *Apostolorum*, ubi dicitur: *Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à communione excludatur, excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune diverterit hospitium*. In praxi tamen attendantur singularum Diœcesium constitutiones, & consuetudines, pœnæque per eas transgressoribus statutæ.

10 IV. Inter alias, quæ vitam, honestatemque Clericorum, vel maximè commaculant, est vitium avaritiæ, à quo proinde Clericos cum primis oportet esse alienos. Ratio est: quia *Ecclesiastici* 10. *Avaro nihil est scelestius*. Ut igitur Clerici ab avaritiæ vitio reddantur alieni, Sacri Canones eisdem in primis prohibuerunt, officia, vel commercia secularia exercere maximè inhonesta, *in c. Clerici* 13. *de vita, & honest. Cleric.* Nam ut inquit S. Paulus 2. *Tim.* 2. *Nemo militans DEO, implicat se negotiis sæcularibus*. Deinde Clericis severissimè prohibitus est alearum, seu taxillorum lusus, uti liquet *ex Canone* 41. & 42. *Apostolorum:* ubi in transgressores, nisi desinant, statuitur pena depositionis, aut excommunicationis; & *ex c. Clerici*. 15. *de vita, & honest. Cleric. & ex Conc. Trid. suprà n.* 114. *citato*. Ex quo Doctores, præsertim Navarrus *c.* 20. *Manual. n.* 9. Sylvester *V. Ludus, q.* 4. Layman *lib.* 3. *Moral. tract.* 4. *cap.* 21. *num.* 1. & alii ab his relati docent, quòd Clericus lucri gratia, & pro magna quantitate taliter ludens, peccet mortaliter, si frequenter, aut publicè cum scandalo aliorum id fiat. Secùs foret dicendum, si solius recreationis causa, distractionis, vel charitatis ergo, Clericus ex bonis Patrimonialibus (vel etiam ex Ecclesiasticis, sed in modica dumtaxat quantitate, spectato statu suo) sine aliorum scandalo, privatim semel, ut bis, vel ad breve tempus ita luderet: Nam Canones relati loquuntur de illis, qui *aleæ, atque ebrietati deserviunt*; id est, crebrò, & per longum tempus ludunt, seu lusui ejusmodi *valdè serviunt*. Denique Sacri Canones hospitalitatem in Clericis, præsertim Beneficiariis requirunt velut debitam: unde *dist.* 43. *§.* 1. legitur: *Hospitalem oportet esse Sacerdotem, ne sit in numero eorum, quibus in judicio dicetur*, Matth. 25. *Hospes eram, & non collegistis me. Qui enim Apostolum secutus, alios ad hospitalitatem debet invitare, quomodo hospitalitatis exhortator poterit esse qui domum propriam hospitibus claudit?* Quare etiam certum est, & non tantùm probabile, quòd Clerici bona superflua beneficialia teneantur in pauperes, vel in pias causas erogare sub peccato mortali; licèt in utramque partem adhuc probabiliter controvertatur, an ex virtute Justitiæ, vel Religionis, vel alterius? de quo vide *P. Patritium Sporer suprà* 1. *citatum*.

§. In Clericis requiritur bona Conversatio.

11 I. CUm Clerici, præsertim in Ordinibus Sacris constituti, castè, & continenter vivere teneantur, ut suprà dictum est: Mulierum autem consortia vitam Clericorum, de incontinentia reddant suspectam; hinc bona Clericorum conversatio, & castitatis observantia requirit, ut omnem suspectam cohabitationem cum altero sexu, quàm maximè fugiant: ut non tantùm ab ipso fœdo opere, sed etiam à quovis periculo, atque suspicione ipsius reddantur immunes. Propterea *can. hospitiolum, dist.* 32. S. Hieronymus, *ad Nepotianum, de vita Clericorum*; in hæc verba scripsisse legitur: *Hospitiolum tuum, aut rarò, aut numquam mulierum pedes terant: quia non potest toto corde cum DEO habitare, qui fæminarum accessibus copulatur; fæmina conscientiam secum pariter habitantis exurit. Numquam de formis mulierum disputes. Fæminæ nomen tuum noverint, vultum nesciant. Fæminam, quam benè videris conversantem, mente dilige, non corporali frequentia*. Huc accedit textus *cap.* 1. *de vita, & honest. Cleric.* sic loquens: *inhibendum est, ut nullus Sacerdos fæminas, de quibus suspicio esse potest, retineat. Sed neque illas, quas Canones concedunt, matrem, amitam, & sororem: Quia instigante diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut in pedissequis earum. Sed si qua de his necessitatem habuerit, presbyteri habeant in vico, aut in villa domum longè à sua conversatione, & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent. Prohibendum quoque est, ut nulla fæmina ad altare præsumat accedere, aut infra cancellos stare, sive sedere*. Unde ad præcavendum omni sinistræ opinioni, optimè faciunt Clerici illi, qui vel penitùs nullam fœminam in domos suas recipiunt, sed necessaria ministeria per mares sibi fieri procurant: vel saltem intra sua hospitiola, seu interiores partes domus, ubi remanere consueverunt, fœminas ingredi non patiuntur.

II. Clerici non tantùm à domo propria removere tenentur 12
suspectas mulieres, sed etiam in domibus alienis eas accedere, aut suspectam cum ipsis conversationem ubivis locorum habere prohibentur. Ita Communis apud Reiffenstuel *cit. tit.* 2. *num.* 4. Estque clarè decisum *can. Clericus solus & can. in omnibus, & can. Clerici, vel continentes dist.* 81. Ratio est: quia Clerici, qui populum exemplo, & doctrina pascere, ac instruere debent, in sua conversatione debent esse irreprehensibiles, ut *non vituperetur Ministerium eorum*. 2. *Corinth.* 6. Alioquin doctrina ipsorum, atque exhortatio parùm, aut nihil fructificaret in populo: nam *legimus, & quotidianis etiam experimentis didicimus, cujus vita despicitur, restat, ut prædicatio contemnatur*: inquit S. Bernardus *Serm.* 2. *de resurrect. Domini, paulo ante finem*. Ex suspecta autem conversatione Clericorum cum fœminis, ipsi fierent multum reprehensibiles, vituperaretur eorum ministerium, scandalizaretur populus, vilesceret dignitas Clericalis, atque lapsus carnalis periculum subintraret, juxta illud *Ecclesiastici cap.* 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*, & esto lapsus absit, non tamen aberit lapsus suspicio, quàm ipsam Sacri Canones graviter volunt à Clericis esse alienam.

III. His non obstantibus, licitum est Clericis, & à Jure 13
concessum, in domo sua, rei domesticæ gratia, seu ob aliud honestum motivum, retinere illas personas, sive mulierculas, in quibus naturale fœdus nihil permittit fœdi criminis suspicari. Ita habetur *can. cum omnibus dist.* 81. Ubi præmissa prohibitione, ne Clericis omninò cohabitent extraneæ mulieres; hinc excipiuntur matres, aviæ, & materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum &c.

IV. Præter prædictas fœminas, modò non sint suspectæ, 14
etiam licitum est Clericis domi retinere alias, de quibus nulla prudens suspicio fœdi criminis concipi potest. *Ex can. interdixit dist.* 32. Ubi Synodus Nicena præter matrem, aut amitam, etiam eas idoneas personas, quæ fugiant suspiciones, Clericis habere permisit. Nihilominùs pro possibili Clericus observare debet, ne solus cum sola confabuletur, nec in tenebris, aut occultis locis; sed sociatus aliis, vel saltem in conspectu aliorum in publicis, honestisque locis necessaria cum mulieribus loquatur. Ita habetur *can. in omnibus dist.* 81. Ubi hujus ratio redditur illis verbis: *Ut excludatur omnis nefanda suspicio. Certè solum, & ad solam accedere, nulla Religionis ratio permittit*. Accedit periculum scandali, & lapsus in peccatum carnale; nam *qui malè agit, odit lucem*, juxta testimonium veritatis. *Joan.* 3.

§. IV. Vitæ Honestas in Clericis requirit debitum Officiorum exercitium, & fugam non Convenientium negotiorum.

QUomodò Clerici sua officia debitè, integrè, devotè, 15
ac ædificatoriè peragere debeant, v. gr. celebrare Missas, administrare Sacramenta, recitare horas Canonicas, &c. videri potest in P. Patritio Sporer *in sua Theologia Sacramentali*. Nos hic eas actiones tantùm recensebimus, quæ Clericali statui disconveniunt, & consequenter à Clericis sunt fugiendæ. Itaque

I. Clericis sub pœna excommunicationis ferendæ per Ju- 16
dicem sententiæ prohibitum est arma gestare, *ex cap.* 2. *de vita, & honest. Cleric.* ibi: *Clerici arma portantes, & Usurarii excommunicentur*; adeòque, ut infert Abbas *ibidem n.* 1. peccant mortaliter, arma prohibita deferendo: quia excommunicatio non debet inferri, nisi pro peccatu mortali. Accedit Ratio: quia officium clericatus Clericos reddit inhabiles ad pugnandum, *ex c. multa*, 9. *de voto*. Unde Clericorum arma debent esse orationes. Ex justa tamen causa, v. g. ad se, vel proximum, propriasque, vel alienas res contra invasorem defendendas, licitum est Clericis arma portare, ut patet *ex c. Dilecto*. 6. *de sent. excom. in* 6. ubi additur ratio: quia *omnes leges, omniaque Jura, vim vi repellere, cunctisque se defensare permittunt*. Hinc consuetudine jam receptum est, ut Clerici iter facientes, arma defensoria secum ferant. Quòd si Clericus in Ordinibus Minoribus constitutus, non solùm arma deferat, sed etiam militiæ operam dederit, tunc is à clericatu excluditur, *ex Can. si quis post remissionem dist.* 50. *& can. aliquando, ac seqq. dist.* 51.

II. Clerici officia, vel commercia sæcularia non exer- 17
ceant, maximè inhonesta. Ita his ipsis verbis statuitur *c. Clerici officia* 15. *de vita, & honest. Clericorum*. Hinc Clerici non possunt Tabernam Cauponariam publicè tenere, *Can. nulli Clerici dist.* 44. *& Clement.* 1. *de vita, & honest. Cleric.* Aut Lanionum, seu Macellariorum officium publicè, & personaliter exercere, *ex Clement. citata*. Aut fabrum publicè agere, pelles, vel coria parare, aut alia hujusmodi vilia,

lia, & immunda exercere. Speculator *tit. de Cleric. conjug. n. 6. & 7.* & Abbas *c. ult. num. 16. de vita, & honest. Cleric.* specialiter verò Clericis prohibitum est, negotiationem exercere, *cap. 1. ne Clerici, vel Monachi*. Quia salvator legitur è templo ejecisse negotiatores. *Matth.* 21. addita ratione: *ne domus orationis fieret spelunca Latronum*. *Negotiatio* verò dicitur, quando res empta, non mutata materia, alteri venditur, & talis negotiatio Clericis est prohibita. *Artificium* verò est, quando quis emit aliquam materiam, quæ posteà per artem reducitur ad aliam formam: ut si quis emat fila, & faciat retia, aut hujusmodi, *can. eiciens dist.* 88. & tale artificium non est Clericis prohibitum, quin potiùs commandatum, sicut & Agricultura, dummodò fiat absque neglectu officii Ecclesiastici: quia non inducit ad peccatum, sicuti negotiatio, quæ solet homines inducere ad mendacia, perjuria, fraudes &c. Hinc etiam Apostoli post Christi Passionem redierunt ad piscandum, *Joan.* 11. S. Matthæus verò ad Telonium non ampliùs resedit: quia istud posterius inducit ad peccatum, non verò prius; prout notavit S. Gregorius Papa, *Homil. 24. in Evangelio*. Quare Clerici in Sacris constituti, aut beneficium Ecclesiasticum habentes exercendo negotiationes prohibitas peccant mortaliter ex genere suo, nisi excuset parvitas materiæ, aut necessitas. Ita Barbosa *l. 1. Juris Ecclesiast. univers. c. 40. n. 114. & 128.* Belletus *Disquis. clerical. part. 2. §. 51. de Pœnis clericor. n. 2.* Reiffenstuel *cit. tit. 1. De vita, & honest. cleric. n. 133.* & alii. Idque patet *ex c. secundum 6. Ne clerici, vel Monachi*, ubi dicitur: *sub interminatione anathematis prohibemus, ne Monachi, vel clerici, causa lucri negotientur*, ac proinde contrafacientes sunt excommunicandi; atqui pęna tam gravis non imponitur, nisi ob peccatum mortale: ergo Clerici exercendo negotiationes sæculares peccant mortaliter. Potest tamen Clericus Agros Beneficiorum, aut bonorum suorum Patrimonialium, opera Laicorum colere, item retinere, atque locare boves, oves, aliaque animalia, quæ habet ex successione, vel decimis, nec non fructus illorum vendere; item vendere granum, hordeum, & alios fructus collectos ex bonis Patrimonialibus, vel Ecclesiasticis pro sua, & suorum substentatione. Ita *S. Congregatio Concilii Trident. relata à Barbosa cit. n. 127.*

18 III. Clericis prohibitum est repræsentare Ludos Theatrales inhonestos, scurriles, aut profanos, iisque interesse *ex cap. Cum decorem 12. De vita, & honest. cleric.* Secùs est de repræsentationibus piis. Quas exhibere, iisque interesse non prohibentur. Item Clericis prohibitum est, mimis, joculatoribus, & histrionibus intendere, *ex cap. Clerici officia 15. de vitæ, & honest. cleric.* eisdem etiam *can. his igitur, dist. 23.* præcipitur: *Ut à mundi voluptatibus sese abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, convivia publica fugiant usuris nequaquam incumbant, amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & sæcularia officia, negotiaque abjiciant, viduarum, & virginum frequentationem fugiant*; & *can. Presbyteri dist. 34.* statuit Concilium Agathense: *Ut Clerici etiam alienarum nuptiarum evitent convivia, nec his casibus misceantur, ubi amatoria cantantur, aut turpia; aut obscœni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur, ne auditus, aut obtutus Sacris Mysteriis deputati, turpium spectaculorum atque verborum contagione polluantur*. Hucusque Concilium.

19 IV. Clericis universaliter est prohibitum: *ne Ministri Laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant, ex cap. 2. Ne Clerici, vel Monachi & cap. sed nec. 4. Ne Clerici, vel Monachi*: ibi: *sed nec Procuratores villarum, aut Jurisdictiones etiam sæculares sub aliquibus principibus, & sæcularibus viris, ut Justitiarius eorum fiat, clericorum quispiam exercere præsumat* & cap. Clerici. 15. de vita, & honest. Cleric. ibi: *Clerici officia sæcularia non exerceant*. Specialiter prohibetur Clericis officium Tabellionis, seu Notarii publici agere: *ex cap. sicut te. 8. Ne Clerici, vel Monachi*. Item prohibitum est Clericis, & Religiosis publicè, seu in Scholis, vel universitatibus publicis Jus civile, & Physicam, id est, Medicinam audire, *ex cap. magnoperè 3. c. fin. Ne Clerici, vel Monachi*: Ne occasione talis scientiæ, spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur. Quod tamen intelligendum, nisi alicubi in universitate habeatur contraria consuetudo, vel privilegium speciale Apostolicum, ut Clerici, vel Religiosi Jus Civile publicè audire valerent. Privatim tamen, & domi studere Juri Civili, aut Medicinæ, non est Clericis, aut Regularibus prohibitum; ut habet communior DD. *apud Reiffenstuel cit. in 3. Decret. tit. 50. n. 9.* Rursùs specialiter prohibetur Clericis, ne Judicium sanguinis dictent, proferant, vel executioni sententiæ intersint, ut patet *ex cap. Clericis. 5. & cap. sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi*. Hinc *Episcopus, seu quicumque alius Prælatus, vel Clericus Jurisdictionem obtinens temporalem: si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in Jurisdictione sua commisso Ballavio suo* (seu Judici) *aut alii cuicumque injungat, ut super hoc veritatem inquirens, Justitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet* (nec malè agere) *quamvis ipse Ballavius* (seu Judex) *vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit, Justitia mediante. Nam licèt Clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen (cum Jurisdictionem obtinent temporalem) debent, & possunt metu irregularitatis cessante, aliis delegare*, uti in terminis statuitur *cap. 3. Ne Clerici, vel Monachi in 6.* Denique qualiter Clericis, & Monachis prohibitum sit assistere ultimis reorum suppliciis, vide apud P. Patritium Sporer *tr. 5. in 5. Præceptum Decalogi, cap. 2. Subsectione, num. 72.* Item qualiter Clericis, & Monachis interdictum sit exercitium artis medicæ, vel chirurgicæ, vide apud eundem P. Sporer *cit. c. 3. sect. 5. nu. 169. & seqq.* Item qualiter Clericis prohibita sit venatio, habet idem P. Sporer *tract. 6. in Decal. cap. 1. sect. 4. nu. 156.*

QUÆSTIO II.

De Residentia Clericorum Beneficiariorum.

SUMMARIUM.

21 *Quid sit Residentia Clericorum?*
22 *Omnia Beneficia Jure communi postulant residentiam.*
23 *Beneficiati curam animarum habentes tenentur ad residentiam Jure Divino, & naturali;*
24 *Reliqui Jure dumtaxat Ecclesiastico.*
25 *Episcopi debent residere in loco suarum Ecclesiarum Cathedralium,*
26 *Et tenentur ibi sua munia peragere.*
27 *Enumerantur munera Episcopis, aliisque Curatis Jure Divino incumbentia.*
28 *Quamdiu, & ex quibus causis liceat Episcopis abesse à suis Ecclesiis?*
29 *Quid statuerit Concilium Tridentinum circa Residentiam Parochorum?*
30 *Parochi ex legitima causa, & accedente licentia Ordinarii possunt per duos menses abesse à suis Parochiis.*
31 *Et sine licentia Ordinarii per unum, vel alterum diem.*
32 *Causæ excusantes Parochos à Residentia.*
33 *Parochi per seipsos debent peragere sua munia.*
34 *Canonici tenentur residere in suis Ecclesiis;*
35 *Et in eisdem sua consueta officia personaliter peragere.*
36 *Pœna non residentium Canonicorum.*
37 *Causæ excusantes Canonicos à residentia.*

ASSERTIO II.

Residentia Clericorum est commoratio fermè continua in loco beneficii, causa officii, seu servitii Ecclesiastici personaliter præstandi: Ad hanc tenentur Episcopi in suis Ecclesiis Cathedralibus: Parochi, seu Curati in suis Parochiis, & Canonici in suis Ecclesiis: exceptis quibusdam dumtaxat casibus. Communissima. 20

§. I. *Residentia Clericorum est commoratio fermà continua in loco Beneficii &c.*

I. EXplicatur. Dicitur 1. Residentia Clericorum est *commoratio fermè continua in loco Beneficii*. Nam, qui *aliquantis per tantum absunt; ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt*: prout loquitur Concilium Tridentinum *sess. 23. de Reform. cap. 1.* Dicitur 2. *Causa officii, seu servitii Ecclesiastici*: Quia onus Residentiæ Clericus Beneficiarius incumbens, est intelligendum cum effectu *ex c. relatum 4. de Clericis non residentibus*. Hinc, si Clericus personaliter quidem existat in loco Beneficii, sed officium suum numquam præstet, non censetur residere Pirrhing. *tit. de Clericis non residentibus, num. 1.* Dicitur 3. *Personaliter præstandi*. Siquidem nullus ad Beneficium Ecclesiasticum assumendus est, nisi, qui residere in loco, & curam ejus per seipsum valeat exercere juxta *cap. 3. de Clericis non residentibus*. Quia enim Beneficium datur propter officium *cap. ult. de rescriptis in 6.* Hinc residentia accipienda est in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa. Nec hic locum habet *Regula 68. in 6. potest quis per alium, quod potest facere per seipsum*. Quia hæc Regula patitur exceptionem, quoties electa est industria, & fides Personæ, cui quidpiam committitur *ex c. ult. de officio Judicis delegati*. Sic autem in Beneficiis Ecclesiasticis censetur electa industria, fideique personæ, cui aliquod ipsorum confertur ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 1. de reformat.* Ubi nonnisi digniores, & Ecclesiæ magis utiles judicati, ad Beneficia Curata promoveri jubentur. Unde consequens est, quòd non possit quis per alium residere in beneficio. Sicut etiam neque Clericus recitare Breviarium per alium. 21

II. Omnia Beneficia, etiam simplicia, spectato jure communi,

muni, postulant Residentiam. Ita Abbas, Fagnanus, & communis apud Reiffenstuel *in 3. Decret. tit. de Clericis non residentibus, num. 8.* idque patet *ex cap. ex parte 8. de Clericis non residentibus*, & de beneficiis simplicibus idipsum patet *ex Can. Eleutherius*, & Can. *Clericus, dist. 91.* Dictum tamen fuit, *spectato Iure communi*. Nam ex Generali consuetudine totius Ecclesiæ, Beneficia simplicia residentiam personalem non requirunt: adeòque potest quis per substitutum eisdem deservire, *nisi fundator disertis verbis oppositum expresserit*. Ita communis apud Reiffenstuel *cit. n. 9.* Ratio est quia Sacra Congregatio apud Zerolam *p. 1. Praxis Episcopalis. V. Beneficium*, ita declaravit, hisce verbis. *Obtinens Beneficium, quod sit simplex, & sine cura animarum, & extra Ecclesiam Collegiatam, nec personalem residentiam ob aliam causam* (puta nisi fundator disertis verbis requisiverit eamdem) *requirens, non tenetur in eo residere sed ad inserviendum illi per alium, qui probatus sit ab Ordinario.*

23 III. Episcopi, aliique Beneficiati curam animarum habentes tenentur ad Residentiam personalem non solùm de Jure Canonico, sed etiam Jure Divino, & naturali. Ita Navarrus *cap. 25. Manual. num. 12.* Barbosa *par. 3. de Offic. & potest. Episc. Allegat. 53. num. 2.* Lessius *lib. 2. de Just. & Jure cap. 24. dubit. 20. num. 153.* Garzias, Fagnanus, Pirrhing. Sannig, Reiffenstuel, & communissima Theologorum. Ratio est: quia Concilium Tridentinum *sess. 23. c. 1. de reform.* dicit: *Cum præcepta divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium Personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt: Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio, & veritate pascant, & regant.* Accedit ulterior ratio desumpta ex natura, & officio pastoris. Siquidem pastor Jure naturæ, & vi officii, tenetur gregi suo invigilare, eumque ad instar mercenarii neutiquam deserere: quod ipsum Jure Divino præcipitur Pastoribus Ecclesiasticis, *Ezechielis, cap. 3. Actorum cap. 20.* Ergo etiam Jure naturali, & Divino pastor animarum tenetur ad Residentiam Personalem, utpotè sine qua juxta allegatum Concilium Tridentinum munia pastoralia nequaquam adimpleri, & præstari possunt. Eadem enim obligatione, qua quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad medium, sine quo finis obtineri non potest.

24 IV. Beneficia non Curata, Jure dumtaxat Ecclesiastico, atque ex primæva fundatorum intentione per Sacros Canones approbata, exigunt residentiam. Ita Communis apud Reiffenstuel *cit. num. 14.* Ratio est, quia Beneficia curam animarum non habentia, solummodò per Ecclesiam propter cultum Divinum sunt instituta, neque in istis urget ratio proximè allata, cùm careant officio pastorali, curaque animarum: ergo nonnisi Jure Ecclesiastico exigunt residentiam.

§. II. *Episcopi tenentur ad Residentiam in Ecclesiis suis Cathedralibus.*

25 I. Residentia Episcoporum facienda est in loco, ubi est ipsorum Ecclesia Cathedralis. Ita desumitur *ex Can. Placuit, ut nemini 7. quæst. 1.* docetque Barbosa *cit. n. 3.* Fagnanus *c. qualiter nu. 27. & 34. tit. de Clericis non residentibus, &c. Canonum statuta, n. 108. de Constit.* asserens, quòd Sacra Congregatio Concilii declaravit, Episcopos teneri apud suam Ecclesiam Cathedralem residere: nec satis esse, ut in Diœcesi resideant: haud obstante, quòd Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 1. vers. eosdem interim admonet de Reform.* utatur verbo illo, *Admonet*; quia obligatio residendi juxta Cathedralem Ecclesiam surgit ex dispositione antiquorum Canonum, quos Concilium non sustulit, sed solùm moderabatur. Idipsum probatur à similia quia pariter Abbas in suo Monasterio, Parochus in loco Ecclesiæ Parochialis, aliique Beneficiati in loco Beneficii ad sua munera ritè obeunda residere tenentur.

26 II. Episcopi, aliique Beneficiarii præcepto residentię non satisfaciunt ex eo, quòd corporaliter præsentes sint in loco Beneficii; nisi etiam munera ratione officii sibi incumbentia peragant. Ita certa, & communis teste Reiffenst. *cit. n. 40.* eamque tradit Barbosa *cit. n. 20.* Garzias, & alii apud cit. Reiffenstuel. Ratio est clara: quia verbum *residere*, significat Ecclesiæ deservire; debet enim accipi cum effectu *c. Relatum 4. de Clericis non residentibus*. Per hoc tamen non negatur, quin Episcopus possit constituere Vicarium Generalem: nam propter multitudinem negotiorum Episcopus, etsi diligentissimus sit, plerumque non sufficit ad omnia negotia se solo expedienda; simulque decet, ut sua onera partiatur cum aliis.

III. Munera, quæ Episcopis, aliisque curam animarum habentibus ex præcepto Divino incumbunt, atque ab ipsis vi debitæ Residentiæ præstari debent, potissimùm enumerantur à Concilio Tridentino *sess. 23. c. 1. de reformat.* Sequentibus verbis: *Videlicet, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre: verbique Divini Prædicatione, Sacramentorum administratione, ac Bonorum omnium operum exempla pascere: pauperum, aliarumque miserabilium Personarum curam paternam gerere &c.* Et quamvis de facto Episcopi, sive ob negotiorum multitudinem, sive ob alia legitima impedimenta, Verbi Divini Prædicationem Sacramentorumque administrationem (excepto Sacramento confirmationis, & Ordinis) personaliter exercere rariùs soleant, atque ad istud teste longæva consuetudine regulariter non teneantur: nihilominùs eisdem incumbit, personaliter esse solicitos, & vigiles, ut per deputatos Vicarios qualificatos idipsum debitè præstetur: ita tamen, ut ipsimet Episcopi non intermittant personaliter pro ovibus suis Sacrificium offerre, easque bono exemplo instruere, & specialem pauperum, ac miserabilium personarum curam habere, juxta præscriptum *Concilii Trid. cit.* 27

IV. His non obstantibus, possunt Episcopi nihilominùs per singulos annos duobus, aut ad summum tribus mensibus conjunctim, vel interpolatim à suis Ecclesiis abesse: dummodò id fiat absque ullo gregis detrimento, simulque ipsi non absint tempore Adventus, Quadragesimæ, aut in festis solemnioribus, nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi eos alibi vocent. Ita habet expressè *Conc. Trid. cit.* Similiter præter modicitatem temporis absentiæ juxta mox dicta absque detrimento gregis Dominici peragendæ, quatuor generatim adhuc sunt causæ, ob quas Episcopi corporaliter possunt abesse ab Ecclesiis suis, videlicet *Christiana Charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas: dummodò interea meminerint discessuri, ita ovibus suis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipsorum absentia nullum damnum accipiant.* Ita expressè Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de reform.* subjungens: *Si quis autem (quod utinam numquam eveniat) contra hujus decreti dispositionem abfuerit, statuit sacrosancta Synodus, præter alias pœnas, adversùs non residentes, sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per Superiorem Ecclesiasticum, illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conventione, vel compositione, quæ pro malè perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque Privilegiis cuicumque loco, aut fabricæ concessis.* Hæc Concilium loc. cit. 28

§. III. *Parochi tenentur ad residentiam in loco suarum Ecclesiarum Parochialium.*

I. Circa Residentiam Parochorum, aliorumque Curatorum inferiorum, & non residentium pœnas, statuit Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 1. §. eadem omnino* (quę de residentia Episcoporum ibidem præmisit) *etiam quoad culpam, amissione fructuum, & pœnas, de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens, obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit. Ita tamen, ut quandocumque eos, causa priùs per Episcopum cognita, & probata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant. Quod si per edictum citati, etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis, per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum aliaque Juris remedia, etiam usque ad privationem compellere, nec executionem hanc, quolibet Privilegio, licentia, &c. suspendi posse.* Hæc Conc. cit. Ex quibus 29

II. Sequitur, Parochos, vel alios Curatos inferiores, v. gr. Vicarios, aut coadjutores perpetuos, non posse abesse à suis Parochiis, seu Beneficiis curatis per duos menses, nisi ex legitima causa, per ordinarium loci approbata, & accedente hujus licentia in scriptis obtenta, alioquin peccant mortaliter, simulque fructus pro rata temporis absentiæ non faciunt suos. Ita docent etiam Barbosa *p. 3. de offic. & Potest. Episc. allegat. 53. nu. 93. & seqq.* Garzias *part. 3. de Benef. cap. 2. num. 19. & 23.* Fagnanus, Piasecius, Lessius, Reiffenstuel, & Alii contra Navarrum *c. 25. Manual. n. 121. Vers. Et quamvis:* ubi arbitratur, etiam post Concilium Tridentinum, posse Parochum abesse duos menses absque licentia scripta, cum causa, quæ videtur ei justa, cujus sententiam probabilem, censet Azorius *p. 2. lib. 7. c. 4. qu. 10.* & Castro-Palaus *tr. 13. de Beneficiis, disp. 5. punct. 5.* 30

punct. 5. *num.* 3. cum nonnullis, quos citat. Ratio nostræ sententiæ est, tum Concilium Tridentinum num. præced. citatum: tum Declaratio Sacræ Congregationis Concilii Trid. quam refert Garzias *p.* 3. *de Beneficiis c.* 2. *num.* 23. *& part.* 9. *de Beneficiis c.* 2. *num.* 295. declarantis, Parochos non posse abesse duos menses absque Ordinarii licentia. Si tamen occurrat causa gravis, & necessaria subitò discedendi, quæ tantam celeritatem sequirit, ut non patiatur dilationem, sed sit periculum in mora petendi licentiam, tunc Curatus, relicto idoneo Vicario, poterit discedere sine prehabita licentia Ordinarii. Quia necessitas non habet Legem, *c.* 4. *de reg. Jur.* Ita tamen ut hujusmodi Curatus, quamprimùm fieri poterit, teneatur certiorare Ordinarium de discessu, atque necessitate occurrente, ut is de causa cognoscat, detque licentiam, nisi in brevi sit reversurus. Ita Abbas *c. relatum n.* 6. Fagnanus, Garzias, Reiffenstuel *cit. n.* 75. & alii.

31 III. Præmissis non obstantibus potest Parochus ex causa, quæ sibi legitima videtur, per unum, vel alterum diem, imò, & per sex, aut septem dies abesse sine alia licentia ordinarii: dummodò interim idoneum Vicarium ab Ordinario approbatum relinquat, neque obstet specialis constitutio Episcopi. De uno, vel altero die, videtur esse certum ex universali consuetudine. De sex, vel septem diebus, docent Barbosa *part.* 3. *de officio, & Potest. Episcop. Alleg.* 53. *num.* 106. Castro-Palaus, Reiffenstuel *cit. num.* 79. Ratio est: quia ex tam modica absentia Parochi constituentis interim Vicarium idoneum, non censetur morale aliquod concreditarum Ovium, seu Parochianorum oriri periculum.

32 IV. Causæ excusantes Parochum ad tempus à Residentia Personali cum licentia Ordinarii, sunt illæ quatuor, quas Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 2. *de Reform.* enumerat: videlicet, *christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitas.* An autem propter pestem grassantem, vel hostilem incursum excusetur Parochus à Residentia personali? Declaravit S. Congregatio Concilii Tridentini *ad dubia, instante S. Carolo Borromæo, Archi-Episcopo Mediolanensi, & S. R. E. Cardinale proposita,* 1576. *die* 11. *Octobris.* Respondens, quòd Parochi tempore pestis teneantur in Parochialibus residere. Quod ipsum ob paritatem rationis intelligendum est de tempore Belli, seu hostilis incursus, ne tempore tam periculoso destituantur oves spirituali auxilio Pastoris sui: contra illud Salvatoris, *Joannis cap.* 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Notandum tamen est Parochis, atque constitutis ipsorum Vicariis, ut tempore pestis in administrandis Sacramentis cautè se gerant, ne ex ipsorum præmatura morte plures alii spirituale damnum patiantur.

33 Hoc etiam hic advertendum est, quòd Parochi non satisfaciant residentiæ præcepto, suæque conscientiæ, qui licèt in parochia personaliter existant, numquam tamen, aut fermè numquam, cessante justo impedimento, Sacramentorum administrationem, aliaque munera Pastoralia perseipsos exercent, sed ista omnia relinquunt Cappellanis, & cooperatoribus suis. Ita Barbosa *part.* 1. *de Offic. Parochi, c.* 8. *n.* 41. allegans Possevinum, *de offic. Curati, c.* 1. *nu.* 10. pluresque alios. Engel. *citat. de Clericis non residentibus, num.* 15. Garzias *part.* 3. *de Beneficiis, c.* 2. *num.* 53. Reiffenstuel *cit. num.* 85. Ratio est, quia residere, est Ecclesiæ deservire per seipsum *ex c.* 3. *&* 4. *de Clericis non residentibus:* atqui istud non præstat Parochus, omnia munere parochialia exercens dumtaxat per suos Cappellanos, & cooperatores: ergo cessante alio legitimo impedimento, peccat, nec satisfacit præcepto residentiæ, quamvis non videatur obligatus ad restitutionem fructuum neque incidat in alias pœnas non residentium, juxta Garziam *part.* 3. *de Beneficiis c.* 2. *num.* 53. & Reiffenstuel *cit. n.* 87. Ratio est: quia in tali casu adhuc obtinetur finis præcepti, videlicet cura animarum, rectaque gubernatio parochianorum: etsi non eo modo, quo deberet.

§. VI. Canonici tenentur ad Residentiam in suis Ecclesiis.

34 I. CAnonici Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum tenentur residere in suis Ecclesiis, adeò, ut non liceat ipsis ultra tres menses, ab eisdem quolibet anno abesse: salvis tamen earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt: sieque absentiam trium mensium non concedunt. Sic enim statuit Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* sequentibus verbis: *Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses, ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirant.* Hæc ibi.

II. Quantum est de rigore Juris communis (*præscindendo à contraria alicubi consuetudine.*) Canonici, cæterique proximè enumerati non satisfaciunt suæ obligationi, exibendo dumtaxat præsentiam suam in Choro, nisi etiam cantent, cæteraque consueta officia juxta ordinatam alternationem personaliter peragant. Sic enim statuit Concilium Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* his verbis; *Omnes vero Divina per se, & non per substitutum, compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, & inservire, atque in Choro ad psallendum instituto, hymnis, & canticis DEI Nomen, reverenter, distinctè, devotèque laudare.* Hæc Concilium cit. 35

III. Pœnæ obtinentium in Ecclesiis Cathedralibus, aut 36
Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, nec residentium, ut debent, enumerantur à Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* Sequentibus verbis: *Alioquin primo anno privetur unusquisque* (non residens, ut suprà) *dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Quòd si iterum eadem usus fuerit negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente verò contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum constitutiones procedatur.* Hæc ibi. Ex quibus verbis infertur, quòd Canonicus illicitè absens, qui ob absentiam in pœnam privationis fructuum incidit, non teneatur istos ante sententiam condemnatoriam judicis restituere, uti patet ex Verbo, *privetur*, quod non operatur ipso Jure, sed per sententiam. Ita Garzias *part.* 3. *de Benef. c.* 2. *num.* 151. & 152. Barbosa *cap.* 20. *de Canonicis, n.* 22. citans alios: quamvis secùs dicendum sit de Episcopis & curatis inferioribus; hi enim, si debitè non resideant, ipso jure tenentur restituere fructus pro rata temporis absentiæ, utpotè quos non fecerunt suos: adeò, ut nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere possint prout expressis verbis decrevit Concilium Tridentinum *sess.* 23. *c.* 12. *de reform.* estque jam dictum suprà num. 28.

IV. Inter causas legitimè excusantes à Residentia perso- 37
nali Beneficiariorum, etiam Curatorum, communiter Doctores connumerant absentiam Studiorum causa juxta *cap. relatum.* 4. *de Clericis non residentibus*; quæ causa solet reduci ad quartam ex enumeratis à Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* quæ est *evidens Ecclesiæ, vel Republicæ utilitas.* Siquidem totius Ecclesiæ universalis, maximè interest, ad sui regimen viros habere litteratos, *cap. cùm ex eo* 34. *de Elect. in* 6. Qui cùm docti fuerint, in Dei Ecclesia velut splendor fulgeant firmamenti, ac veluti stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad Justitiam valeant plurimos erudire, *cap. ult. de Magistris.* Juvat hic adducere verba Bonifacii VIII. *Relati cap. cum, ex eo* 34. *de Electionibus in* 6. ita dicentis: *Præsenti constitutione sancimus, ut Episcopi, eorumque Superiores cum his, qui hujusmodi subjectas sibi Ecclesias obtinent, vel obtinuerint in futurum dispensare possint liberè, ut usque ad septennium litterarum studio insistentes promoveri minimè teneantur, nisi ad Ordinem subdiaconatus dumtaxat ad quem infra prædictum annum recipiendum (ne, sicut à multis de Christi Patrimonio sublimatis olim factum esse dignoscitur, à statu recedere valeant Clericali) omninò obstringi volumus: & nisi receperint; pœna contenta in dicto Concilio* (privationis ipso jure) *eo ipso percelli.* Hæc Pontifex subjuncta obligatione constituendi ad interim idoneum Vicarium, ex proventibus Ecclesiarum Parochialium congruè sustentandum. De facto tamen privilegium percipiendi fructus Beneficiorum in absentia ratione studii, est sublatum, quoad Ecclesias Parochiales; adeò, ut cum obtinentibus eas non amplius possint ad septennium Episcopi dispensare: secùs dicendum de Canonicatibus, atque Beneficiis sine cura animarum residentiam exigentibus. Ita Garzias *part.* 3. *de Beneficiis, c.* 2. *n.* 81. *& allegans multiplicem Declarationem S. Congregat. Concilii.* Barbosa *cap. Relatum, n.* 7. *de clericis non residentibus* Pirhing. Gonzalez, & alii, apud *Reiffenstuel cit. n.* 144. *quem vide.* Ubi etiam *n.* 149. docet, Episcopum posse uti opera, seu servitio duorum Canonicorum, qui absentes cum Episcopo, seu in ejus servitio, integrè percipiunt fructus præbendarum in absentia exceptis distributionibus quotidianis, juxta communem DD. atque habetur clarè decisum *c. de cætero.* 7. *de clericis non residentibus.*

Q U Æ S T I O III.

De beneficiis Ecclesiasticis, & jure Patronatus.

S U M M A R I U M.

39 *Explicatur definitio beneficii Ecclesiastici.*
40 *Beneficium Ecclesiasticum dividitur in regulare, & sæculare.*

41 *Item in Curatum, & non Curatum, in duplex, & simplex.*
42 *Item in Electivum, Patronatum, & Collativum: in manuale, & non manuale: in Canoniam, Vicariam, commendam, præstimonium, & pensionem.*
43 *Papa habet potestatem conferendi omnia Beneficia totius Mundi: Episcopus suæ Diœceseos, per se loquendo.*
44 *Ad legitimam collationem beneficii plura requiruntur.*
45 *Unus nequit habere plura beneficia Ecclesiastica.*
46 *Exceptis aliquibus casibus.*
47 *In eligendis ad Prælaturas, & beneficia Ecclesiastica requiritur ætatis maturitas.*
48 *Et morum gravitas, quæ consistit in multis;*
49 *Et litterarum scientia.*
50 *Item, ut sint Digniores.*
51 *Item in electione superiorum regularium?*
52 *Quid sit jus Patronatus?*
53 *An Patronus sub peccato mortali obligetur præsentare Digniorem?*
54 *Patronus habet Jus Honoris, & Alimentationis.*
55 *Item obligationem tuendi, & defendendi Ecclesiam.*
56 *Quæstio incidentalis de Officiis sæcularibus.*

ASSERTIO III.

38 *Beneficium Ecclesiasticum est jus perpetuum percipiendi fructus ex Bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium Spirituale, personæ Ecclesiasticæ, auctoritate Ecclesiæ constitutum. Multiplex est divisio beneficii Ecclesiastici: Non licet simul retinere plura beneficia Ecclesiastica exceptis aliquibus casibus; in eligendis ad Prælaturas, & beneficia Ecclesiastica requiritur ætatis maturitas, morum gravitas, & litterarum scientia: imo sub peccato mortali ad beneficia Curata, etiam Parochialia, & Prælaturas Ecclesiasticas promovendi sunt Digniores, quos etiam Patroni sub eadem obligatione præsentare tenentur.* Est communis apud Auctores citandos.

§. I. *Beneficium Ecclesiasticum est Jus perpetuum, &c. & multipliciter dividitur.*

39 I. Beneficium Ecclesiasticum dicitur in primis *Jus*, videlicet *Spirituale*, propter dependentiam à Spirituali; quia nimirùm præsupponit Clericatum, & datur propter officium, seu Ministerium Sacrum. Additur, *perpetuum*: quia Doctores passim, apud Reiffenstuel *in 3. lib. Decret. tit. 5. de Præbendis, & Dignitatibus n.* 8. tradunt de essentia Beneficii Ecclesiastici esse, quòd sit perpetuum; tum quia Beneficium per hoc essentialiter differt à *Pensione*; nam Pensio non confert in perpetuum: tum quia hoc desumitur *ex can. Sanctorum, dist.* 70. ibi: *in qua Ecclesia quilibet intitulatus est, in ea perpetuò perseveret*, hoc est per totam vitam. Dicitur 2. *percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale*: quia ut docet Barbosa *lib. 3. Jur. Ecclesiast. univers. c. 4. n. 9. &* 10. tria in Beneficio Ecclesiastico distingui possunt. Primum est, *Officium aliquod spirituale*: puta obligatio recitandi horas canonicas in Choro, vel saltem extra illum: item obligatio deserviendi in officiis spiritualibus cuipiam Ecclesiæ, celebrandi Missas, aut hujusmodi. Et istud est omnino spirituale: non tamen est beneficium, sed fundamentum, & causa ipsius, hoc est, Juris percipiendi fructus ex Bonis Ecclesiasticis: nam *propter officium datur beneficium Ecclesiasticum*, ubi habetur *c. ult. de rescriptis in* 6. Alterum est *jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis*. Et istud jus propriè dicitur Beneficium: estque Spirituale, quia oritur ex spirituali officio, ipsique connectitur. Tertium sunt *ipsi fructus percipiendi ex bonis Ecclesiasticis*, id est, ex bonis Deo dicatis, & Ecclesiæ donatis. Et hi sunt quid temporale, ac proinde licitè venduntur absque labe Simoniæ, uti patet in fructibus Decimatum. Dicitur 3. *Personæ Ecclesiasticæ*, idest, saltem prima tonsura initiatæ. Nam aliàs quibuslibet, & ad quodlibet Beneficium inhabilis existit. adeò quidem ut non sufficiat post illud jam acquisitum tonsurari, ut patet *ex c. litteris 6. de Translatione*. Dicitur tandem in Definitione beneficii: *Auctoritate Ecclesiæ constitutum*. Siquidem Beneficia Ecclesiastica nonnisi interveniente legitima auctoritate Ecclesiæ (hoc est: approbatione Episcopi, vel alterius Prælati ad hoc potestatem habentis) constitui, seu erigi possunt. Ita Barbosa *cit. n. 16. & seqq.* Rebuffus, Pyrrhus, Cortadus, Gonzalez, & alii apud Reiffenstuel *cit. n.* 14.

40 II. Beneficium Ecclesiasticum est multiplex, varièque dividitur. Et primò quidem ratione diversi status hominum, quibus conferenda sunt, beneficium dividitur in *regulare*, quod solis Regularibus competit: & *sæculare*, quod Sæcularibus Clericis debitum est. Ubi sciendum, quòd omnia beneficia censeantur sæcularia, nisi contrarium probetur, & quod sæcularia beneficia sæcularibus, & Regularia Regularibus sint conferenda. Ita plures DD. apud *Reiffenstuel cit. num. 23. & seqq.*

III. Beneficium ratione annexæ Curæ animarum, administrationis, aliorumve jurium, dividitur *in Curatum, & non Curatum*. Item *in duplex, & simplex*: ex quibus beneficia duplicia subdividuntur in *Dignitates, Personatus, & Officia*. Beneficium Curatum est, quod habet annexam curam animarum: *Non Curatum* est, cui nulla animarum cura est annexa. Porrò beneficia Curata sunt duplicis generis. Nam quædam habent Curam animarum *in foro externo, seu contentioso*, quatenùs habent Jurisdictionem Spiritualem visitandi, corrigendi, excommunicandi, & alia hujusmodi præstandi. Alia verò beneficia habent curam animarum *in foro interno, seu animæ*, quatenùs habent potestatem ligandi, & solvendi in foro pœnitentiali, simulque subditis suis administrandi Ecclesiastica Sacramenta in foro interno, & externo. Et talia censentur strictè, & propriè beneficia Curata, qualia habent Parochi. Beneficium *duplex* est, quod vel curam animarum habet annexam, vel quamdam Jurisdictionem, Præcedentiam, vel administrationem adjunctam continet: uti sunt Dignitates, Personatus, & officia. *Dignitas* est præcedentia cum Jurisdictione: *Personatus* est præcedentia sine Jurisdictione. *Officium* denique est administratio rerum Ecclesiasticarum sine alia præcedentia speciali, vel jurisdictione. Beneficium *simplex* est, quod neque curam animarum, neque Dignitatem, neque personatum, neque officium adjunctum habet, sed tantùm est institutum ad preces Deo persolvendas, aliaque Divina officia peragenda. Quare Canonicatus non est Beneficium simplex: tum quia personalem Residentiam requirit ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 12. de Reform.* tum quia Canonicus majorem præ cæteris Clericis Præcedentiam habet *ex cap. Statutum 22. de elect. in 6.* 41

IV. Beneficium ulteriùs dividitur in *electivum*, quod confertur per electionem legitimè celebratam, & à Superiore confirmatam; in *Patronatum*, quod ad Patroni præviam præsentationem, & subsecutam institutionem à prælato factam confertur; & in *collativum*, quod per liberam Superioris Collationem, sine prævia Capitulari electione, vel alterius præsentatione confertur. Item Beneficium aliud est *manuale*, quod non confertur alicui in perpetuum, sed ad nutum conferentis, vel alterius; ita ut beneficiatus pro libitu ipsius amoveri possit: & ideò tale beneficium non est propriè beneficium: quia non est jus perpetuum, prout requiritur ad rationem beneficii propriè dicti, juxta dicta superiùs *num.* 39. Aliud est *non manuale*, quòd nimirùm confertur in perpetuum. Denique beneficium aliud est *canonia*, seu *canonicatus*, quod est jus spirituale proveniens ex electione, seu receptione alicujus in Canonicum: aliud est *Vicaria perpetua*, quando presbyter vice principalis Rectoris deservit Ecclesiæ, & confertur in perpetuum cum canonica institutione, seu investitura, ac erectione tituli Vicariæ, nam Vicaria temporalis, qua Vicarius non instituitur in perpetuum, non est beneficium propriè dictum; eo ipso, quia non est jus perpetuum. Similiter loquendo de Cappellania (hoc est, de beneficio simplici fundato in capella, seu Ecclesia quapiam cum auctoritate, & consensu Episcopi) si hæc fuerit perpetua, & concessa in titulum venit nomine beneficii propriè dicti: aliàs secus; exceptis nonnullis casibus videndis apud Reiffenstuel *cit. num.* 71. *Commenda* est custodia Ecclesiæ alicui commissa. Unde Commendatarius dicitur ille, qui accepit Ecclesiam in commendam, seu custodiam ejusmodi, & siquidem commenda sit perpetua, sicut de facto sunt, æquiparatur beneficio propriè dicto ex Conc. Trid. *sess. 24. cap. 17. de Reformat.* Ubi prohibetur quis habere *plura beneficia, etiam commendata*. *Præstimonium*, per quod intelligitur stipendium, quod ab Ecclesiasticis redditibus abstractum dari solet Canonicis, vel aliis Clericis in Vitæ subsidium, si sit perpetuum, est beneficium propriè dictum: secùs, si secùs. Item dicendum est de *Pensione*: quæ est Jus percipiendi partem fructuum ex alieno beneficio. Plura de his, qui volet, legat apud Reiffenstuel *cit. num. 57. & seqq.* 42

§. II. *Non licet simul retinere plura Beneficia Ecclesiastica, exceptis aliquibus casibus.*

I. Papa, sive Romanus Pontifex, habet potestatem conferendi omnia beneficia totius mundi. Ita communis Theologorum, & Canonistarum, atque habetur expressum *c. 2. de præbendis in 6.* Post Papam verò Ordinarius Collator beneficiorum in sua Diœcesi est Episcopus. Est itidem communis, & patet *ex can. Regenda 10. q. 1. & can. omnes Basilicæ 16. q. 7.* Tribus autem potissimùm modis conferuntur beneficia I. *per electionem Canonicam*, seu legitimè celebratam à Capitulo, vel aliis, quorum interest, atque à Superiore confirmatam. II. Per *Præsentationem præviam*, & insti- 43

institutionem in beneficio factam à Prælato. III. Per *collationem liberam*, quando videlicet Beneficium solo Jure Prælati liberè, seu absque prævia Capitulari Electione, vel alterius præsentatione, cuipiam idoneo clerico confertur.

44 II. Ad legitimam autem provisionem, seu collationem Beneficii Ecclesiastici requiritur 1. Quod sit *Canonica*, hoc est, facta juxta præscriptum Sacrorum Canonum 2. *Ut fiat gratis*, hoc est, non pretio, pecunia, seu mercede temporali interveniente: alioquin quippe contraheretur simonia, qua provisio beneficii vitiatur, ipsoque jure invalida existit ejus acquisitio, *extrav. Cum detestabile, de Simon. inter commun.* de quo videtur P. Patritius Sporer *tr. 2. in 1. Præcept. Decal. c. 10. sect. 4. §. 4. n. 33. & seqq.* 3. Ut Collatio beneficii non sit obtenta subreptitiè, hoc est, per expressionem falsitatis, aut suppressionem veritatis de jure exprimendæ, alioquin ipsa non tenet, ac nullius existit momenti, *ex cap. cum adeò 17. & cap. ad audientiam 31. de Rescriptis* 4. Ad validam provisionem, seu collationem beneficii etiam requiritur, ut fiat intra debitum tempus, hoc est, intra tres menses, loquendo de Ecclesiis Cathedralibus, & Regularibus Prælato perpetuo vacantibus, vel intra semestre, à die notæ vacationis computandum, loquendo de cæteris prælaturis, Dignitatibus & Beneficiis Ecclesiasticis *ex cap. Ne pro defuncto 41. de Election. & cap. Nulla 2. & c. Quia diversitatem 5. §. fin. de concessione. Præbendæ.*

45 III. Beneficia singula singulis sunt conferenda, non plura uni. Ita Concilium Trident. *sess. 24. c. 17. de Reform.* inquiens, quòd *Ecclesiasticus Ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat Clericorum: & quod improbæ cupiditatis affectu seipsos, non Deum decipiant, qui ea, quæ benè constitata sunt, variis artibus eludere, & plura simul Beneficia obtinere non erubescunt, &c.* Accedit, quod ex pluralitate beneficiorum uni collatorum, plura oriantur inconvenientia, quæ deplorat Joannes Papa XXII. *in Extravag. Execrabilis, de Præbendis, & Dignitatibus,* sequentibus verbis: *Unde inter cætera inconvenientia, subscripta nascuntur, quòd videlicet interdum unus, qui unum, quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vindicet stipendia, quæ multis litteratis viris vitæ puritate, ac testimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, possunt abundè sufficere, æqua distributione collata: habentibus ipsa paratur vagandi materia, Divinus cultus minuitur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur. Et dum non sunt sui in unaquaque Regione. Rectores, Ecclesiarum detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defensorum auxilio, in juribus suis, & libertatibus, multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia nobilia, quæ Magnificentia extruxerat Decessorum. Et (quòd amarius est dolendum) animarum Cura negligitur, & vitiorum sensibus fomentum periculosè præbetur.* Hæc Pontifex, misera experientia ampliùs comprobata.

46 IV. Dantur nihilominus aliqui casus, in quibus plura Beneficia Ecclesiastica simul retinere, peccatum non est juxta communem DD. Primus est; quoties ipsa beneficia de se non sunt incompatibilia, simulque unum eorum non sufficit ad honestam Clerici sustentationem. Ita Concilium Tridentinum *sess. 24. de Reformat. cap. 17.* Secundus est, quando Summus Pontifex rationabilibus de causis dispensat super pluralitate beneficiorum simul retinendorum. Reliquos casus vide apud *P. Reiffenstuel cit. num. 207. & sequentibus.*

§. III. *In eligendis ad Prælaturas, & Beneficia Ecclesiastica requiritur ætatis maturitas &c.*

47 I. PEr *Ætatis maturitatem*, intelligitur legitima ætas à Sacris Canonibus præscripta, qua non servata electio est nulla, & scienter eligentes incurrunt pœnas in jure statutas, ut patet *ex c. Cum in cunctis 7. de Electione, & electi potestate, & cap. indecorum 3. de ætate, & qualitate præficiendorum*, ubi hujus ratio assignatur, quia videlicet *indecorum est, ut hi debeant Ecclesias gerere, qui non noverunt gubernare seipsos: cùm ad Ecclesiarum regimen tales personæ sint admittendæ, quæ discretione præemineant, & morum fulgeant honestate.* Hæc ibi. Itaque pro quocumque Beneficio Ecclesiastico obtinendo ad minimum, de facto, requiritur ætas quatuordecim annorum inchoatorum; prout novissimè statuit Concil. Trident. *sess. 23. de Reform. c. 6.* ibi *nullus ante decimum quartum annum, Beneficium possit obtinere.* Ut verò quis possit eligi, seu promoveri ad regimen Ecclesiæ Parochialis, requiruntur ex parte ipsius viginti quinque anni, ad minùs inchoati, *ex cap. cum in cunctis 7. de electione, & electi potest. & c. licet can. 14. de elect. & electi potest. in 6.* ibi; *Decernentes, collationes de Parochialibus Ecclesiis, his, qui non attigerint vigesimum quintum annum, de cætero faciendas, viribus omninò carere.* Porrò ad dignitates, & personatus, quibus nulla animarum cura subest, debent, promovendi, præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, non esse minores viginti duobus annis, juxta novissimum Decretum Concil. Trident. *sess. 24. de Reform. cap. 12.* Denique ad dignitates, & Ministeria Ecclesiastica quæcumque quibus animarum cura subest, nullus promoveri potest, nisi vigesimum quintum ætatis annum attigerit: *ex cap. cum in cunctis cit.* & ex Concilio Trident. *sess. 24. de Reform. cap. 12.* Ut quis verò eligatur in Episcopum, requiritur ætas triginta annorum completorum: ut iterum patet *ex c. Cum in cunctis cit.*

II. In eligendis requiritur *gravitas morum*, quæ consistit 48
in sequentibus 1. Ut eligendus ad prælaturas, & beneficia Ecclesiastica, sit *ex legitimo Matrimonio procreatus*: illegitimus enim cujuslibet beneficii incapax est, nisi cum eo dispensetur, *ex c. cum in cunctis cit.* 2. Ut eligendus *sit clericus*, hoc est, ut saltem quis prima tonsura initiatus sit. Nam aliàs quilibet, & ad quodlibet Beneficium, inhabilis existit: adeò quidem, ut non sufficiat, post illud jam acquisitum tonsurari, *ex cap. ex litteris 6. de transact.* 3. *Ut sit in Ordine Sacro constitutus*, licèt enim ad beneficium simplex, per se, & quantum est de jure communi, sufficiat prima tonsura, dummodò illud ex sua institutione non requirat certum Ordinem: nihilominus ad Canonicatus, & portiones Cathedrales ex dispositione Concilii Tridentini *sess. 24. de Reform. cap. 12.* requiritur Ordo Sacer. Item ad Archi-Diaconatum requiritur ordo Diaconatus: ad decanatum verò, atque ad alia beneficia, quæ curam animarum habent annexam, sicut, & ad regimen Ecclesiæ Parochialis requiritur Ordo Presbyteratus, vel jam receptus, vel saltem inter tempus à Jure præfixum (hoc est, intra annum) recipiendus, *ex cap. cum in cunctis 7. §. inferiora, de elect. & electi potestate, & c. licèt canon 14. eodem tit. in 6.* Ubi promotus ad Ecclesiam Parochialem jubetur intra annum, à tempore commissi sibi regiminis numerandum, ad Sacerdotium promoveri: sin minùs, elapso anno Ecclesia sibi commissa est ipso jure privatus. Cùm igitur Concilium Tridentinum nihil disposuerit de Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum, sed istud reliquerit intra terminos illos, qui ante dictum Concilium præscripti fuerant, hinc ad Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ etiam insignis requiritur, atque sufficit prima tonsura, & ætas quatuordecim annorum, quæ generatim requiruntur ad quodcumque beneficium simplex, juxta superiùs dictum. Licèt talis Canonicus interim vocem in capitulo non sit habiturus, donec Sacro Ordine Subdiaconatus fuerit insignitus. Ita Reiffenstuel in *1. Decret. tit. 14. de ætate, & qualitate præficiendorum nu. 20* 4. Requiritur *absentia censuræ: atque irregularitatis.* 5. *Vera fides*: unde non solùm non baptizati sed etiam Hæretici, Schismatici, imò & Neophyti (hoc est, noviter ad fidem conversi, sunt ineligibiles ad beneficia Ecclesiastica. Reiffenstuel *in 1. Decret. tit. 6. de electione num. 223.* & seqq. 6. Requiritur, *ut non sit infamis*: nam ut habet *Regula 87. juris in 6. infamibus porta non pateat dignitatum* 7. Requiritur, ut eligendus *sit de gremio Ecclesiæ Capituli, Diœcesis, aut Provinciæ, ubi fit electio*; Quia talis in pluribus consuevit esse utilior ad bonum commune; siquidem magis diligit Ecclesiam, in qua nutritus est, ut notavit D. Thomas *2. 2. quæst. 63. artic. 2. ad 4.* 8. Requiritur ex parte eligendi ad beneficium Ecclesiasticum, intentio status Ecclesiastici. Si enim quis accipiat beneficium Ecclesiasticum; eo duntaxat animo, ut ex ejus fructibus sustentari valeat, donec studia sua absolverit, vel divitem uxorem repererit, intentione posteà beneficium deserendi, peccat mortaliter, nec potest tuta conscientia illud retinere. Ita Lessius *l. 2. de just. & jur. cap. 34. dubit. 26. num. 132.* allegans communem. Nihilominùs tutis est, ut quis sincero animo, bonaque fide proponat statum Ecclesiasticum retinere, neque ab eo resilire, nisi justa causa supervenerit: quia non est mens Ecclesiæ, beneficium ita firmiter adstringere Clericum ad statum Ecclesiasticum, ut nulla de causa: licèt adhuc sit constitutus in Ordinibus Minoribus, possit eum deserere, incundo Matrimonium. Reiffenstuel *in 1. Decret. tit. 14. de ætate, & qualitate præficiendorum, n. 7.* 9. Etiam requiritur *carentia alterius beneficii incompatibilis*: non quidem, quòd collatio secundi beneficii incompatibilis sit nulla (valida enim est) sed quod adepta pacifica possessione secundi vacet primum: prout declarasse Sacram Congregationem Cardinalium Concil. Tridentini interpretum, refert Fagnanus *c. super inordinata, n. 9. de præbendis* 10. Requiritur *Cælibatus*, hoc est, ut quis non sit Matrimonio ligatus; siquidem collatio facta ei, qui Matrimonio junctus est, invalida existit, *cap. sanè 2. de Clericis conjugatis*. Quinimò si clericus in Minoribus Ordinibus constitutus habeat beneficium, & posteà contrahat matrimonium, illud ipso jure perdit, *ex c. 1. & 3. de clericis conjugatis*. Et communi DD. tradit Sanch. *l. 7. de Matr. disp. 42. n. 4.*

III. In eligendis ad prælaturas, atque officia Ecclesiasti- 49
ca requiritur saltem *tanta scientia*, seu rerum agendarum no-

notitia, quanta est necessaria, & sufficiens ad ritè exequendum officium suum, ad quod quis eligitur. Idem dicendum in eligendis, seu promovendis ad alias dignitates, & officia Ecclesiastica. Fagnanus *in cap. cum in cunctis num. 144. de elect. & electi potestate*. Garzias *part. 7. de Benef. c. 7. n. 33.* Passerinus, Engel, Reiffenstuel, & alii. Ratio est: quia alioquin procedat propheticum illud *Oseæ cap. 4. quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.*

50 IV. Alienis peccatis communicantes mortaliter peccant qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi dijudicaverint, ad Ecclesias promovent. Ita verbatim Concilium Trident. *sess. 24. c. 1. de Reform.* Quod verum est non tantùm de electione, & promotione ad dignitatem, & officium Cardinalis, Episcopi, Abbatis, ac Prælatorum Regularium, sed etiam de electione, & promotione ad Ecclesias Parochiales. Ita Passerinus *c. 30. de elect. n. 1. allegans plurimos auctores*, addensque *n. 81.* id certum esse. Joannes Cardenas *in Crisi Theologica, super propositionem 47. per Innocentium Undecimum damnata, cap. 4. num. 40.* Joannes Maria Sbogar *in Theologia Radicali, tract. 15. num. 10.* Mastrius *in Theologia Morali d. 6. quæst. 1. art. 1. num. 7.* citans D. Thomam 2. 2. *quæst. 63. art. 2. & quæst. 185. artic. 3.* Cajetanum, Antoninum, Palatios, Sotum, Lessium, Sanchez, Vasquez, Turrianum, Salonium, Caspensem, Sylvestrum, & alios. Ratio est: quia omnibus supradictis incumbit regimen Ecclesiarum, atque animarum, sed Ecclesiarum, & animarum regimen est onus Angelicis humeris formidandum; ut loquitur Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 1. de Reform.* illicò hinc facies conclusionem: ergo ad illud, qui maximè digni sunt, assumantur, consequenter peccant, & quidem mortaliter, qui ad tam grave officium, tantumque onus eligunt minùs dignum, prætermisso digniore: sunt enim causa omnium malorum, atque peccatorum, ex promotione minùs digni consequentium: sicque, ut loquitur Concilium Trid. communicant alienis peccatis. De qua re vide *P. Patritium Sporer tract. 5. in 7. & 10. Præceptum Decal. cap. 5. sect. 5. §. 3. num. 113. & seqq.* Aliqua tantùm superaddo 1. Quòd licèt electio indigni ad prælaturam, vel beneficium, vel officium Ecclesiasticum sit ipso jure irrita, atque invalida *ex cap. dudum 22. de elect.* Nihilominus si fiat electio digni, posthabito etiam digniore, eadem in utroque foro, tam interno scilicet, quàm externo, sit valida, nec rescindi possit. Ita D. Thomas 2. 2. *qu. 63. art. 2. ad 3.* Garzias *parte 7. de beneficiis, cap. 16. num. 2.* citans plurimos alios, Zoesius *tit. de elect. & elect. potestate* Engel *eodem tit. num. 47.* Reiffenstuel *eodem num. 238.* cum communi. Idque desumitur ex *cap. cùm nobis 19. & cap. cùm dilectus 32. de elect. & electi potestate*, ubi talis electio minùs digni, omissis dignioribus refertur, & stantibus aliis confirmanda censetur. Accedit ratio: quia si electio impugnari posset in foro externo, seu Judiciali, ex eo dumtaxat, quòd non fuerit electus dignior, facilè omnis electio posset habere hanc calumniam, & lata porta aperiretur innumeris litibus, quod est absurdum. 2. Quando eligitur dignos, relicto non notabiliter digniore, non committi peccatum mortale, docet Lugo *disp. 35. de justit. & jure sect. 3. n. 21.* Sanch. *lib. 2. consil. cap. 2. dub. 1. n. 17.* Garzias, Navarrus, Sotus, Sylvester, & alii ab ipsis relati. Siquidem tunc à mortali excusat parvitas materiæ, sicut, & in aliis talibus materiis istud contingere solet. Deinde loquendo de beneficiis simplicibus, & nullam curam animarum habentibus, non esse peccatum mortale, eadem conferre dignis, omissis dignioribus, censent multi auctores, apud Reiffenstuel *cit. n. 247.* nimirùm *Lugo, Less. Garzias, Navarrus, Diana, Cardenas:* quamvis contrarium tenere videatur D. Thomas 2. 2. *qu. 63. art. 2.* cumque non pauci alii sequantur. Ratio prioris sententiæ est. Quia neque Concilium Tridentinum *cit. sess. 24. cap. 1. & 18.* Neque propositio 47. damnata ab Innocentio XI. agit de beneficiis simplicibus, sed solùm de Curatis, simulque periculum tanti mali non imminet, neque ex iis adeò pendet bonum Ecclesiæ, sicuti fit in Curatis: ac proinde faciliùs potest excusari elector: qui semel, aut iterum digniorem omittit, dummodò alter sit verè dignus: & hoc communiter non fiat: prout limitat Lugo *cit. sect. 2. num. 20.* & Lessius *lib. 2. de justit. & jure, cap. 34. dubitat. 14.* Ne alioquin successivè graviter lædatur Ecclesia, si semper digniores omittantur, & nemo curet promovere digniores in ejus ministros. 3. Potest minùs dignus eligi, quando dignior ex industria ad aliud majus beneficium brevi vacaturum reservatur; item quando electio restringitur ad personas talis loci, vel communitatis; tunc enim possunt omitti digniores alterius loci, vel communitatis, qualia esse solent beneficia, quæ vocantur *Patrimonialia*. Ita Lugo, apud Mastrium *c. num. 12.*

51 Quantum ad electiones Regularium, Concilium Trid. *sess. 25. c. 6. de Regularibus* statuit sequentia: *In electione Superiorum quorumcumque Abbatum temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quò omnia rectè, & sine ulla fraude fiant, imprimis sancta Synodus districtè præcipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta, ita ut singulorum eligentium nomina numquam publicentur. Nec imposterùm liceat Provinciales, aut Abbates, & Priores, aut alios quoscumque titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra hujus Decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit.* Hæc Concilium cit. quod cap. 7. subjungit. *Abbatissa, & Priorissa, & quocumque alio nomine præfecta vel præposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quòd si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio ejusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, ex iis, quæ in eodem Monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, eligatur. Duobus verò Monasteriis nulla præficiatur.* Hæc ibi. Insuper notat Matthæuccius *in officiali Curiæ Regularis, quoad Electionem Prælatorum c. 15. n. 40.* Quod Regulares prælaturæ, etsi stricta, & propria significatione, beneficia Ecclesiastica nuncupari non possint, ex non adjuncta utilitate redditum Ecclesiasticorum, tamen, ut observat *Lezana, & Habsensis*, sunt quasi beneficia, & res spirituales, propter spiritualem jurisdictionem in subditos, & annexam curam animarum: ideò simili modo discurrendum de illis, ac de beneficiis.

§. IV. *Jus Patronatus*

I. E*St Jus, seu potestas præsentandi Clericum ad beneficium Ecclesiasticum vacans.* Ita in re communis. Acquiritur verò jus patronatus tribus causis, & modis, videlicet *fundatione, ædificatione, & dotatione Ecclesiæ.* Si unus, idemque simul fundet, ædificet, ac dotet Ecclesiam, solus erit Patronus: si verò plures concurrant, ita ut unus dotet, alter fundet, & tertius ædificet, erunt omnes patroni. Communis apud Reiffenstuel *in 3. Decret. tit. 38. n. 10.* Potest nihilominus jus patronatus etiam acquiri ex *Privilegio* Summi Pontificis, & *præscriptione*. Porrò juris patronatus capaces sunt non tantùm Clerici, sed etiam Laici: *ex c. quoniam 3. & cap. cùm autem 25. de Jure Patronatus*, & hoc ex speciali gratia Ecclesiæ, ut Laici magis inducerentur ad fundandas, & dotandas Ecclesias, imò etiam *fœminæ* sunt capaces juris patronatus, ex cap. *fin. de Concess. Præbend. & cap. ex litteris 7. de Jure Patronatus* sicut & *impuberes, ex can. piæ mentis 26. & seqq. canon. Quicumque 30. & can. filiis 31. causa 16. qu. 7.* 52

II. Patrono ratione juris patronatus, quatuor jura competunt *ex cap. nobis 25. de Jure patronatus*, & enarrantur à Glossa ibidem per notos illos versiculos. 53

Patrono debetur honor, onus, utilitasque;
Præsentet, præsit, defendat, alatur egenus.

Itaque primò competit Patrono *jus præsentandi*, ita ut si Clericum idoneum præsentet ad beneficium; Episcopus, vel alius, ad quem institutio spectat, eum admittere, & in beneficio instituere teneatur: juxta communem, & certam sententiam, patetque *ex toto titulo de jure patronatus:* si tamen tempore à Jure præscripto fiat præsentatio. Habet autem Patronus Ecclesiasticus ad præsentandum sex menses, Laicus verò tantùm quatuor, à die notitiæ vacantis beneficii ex *c. 3. & 27. de Jure patronatus, & cap. unico, eodem tit. in 6. & cap. Quia diversitatem 5. de Concess. præbend.* Quo tempore elapso, & non facta præsentatione, devolvitur pro ea vice collatio beneficii ad eum, ad quem pertinet institutio, *ex c. eam te 22. & c. cùm propter 27. de Jure patronatus.* Jam certum est, si patronus præsentet indignum quòd præsentatio sit invalida, *ex toto titulo, de Jure patronatus.* Sed quæstio est satis intricata: An Patroni teneantur præsentare digniorem ad beneficium *Curatum?* quia Patronum, sive Ecclesiasticum, sive Laicum, regulariter loquendo, non obligari graviter, digniorem præsentare *ad beneficia simplicia*, non Curata: communis est Sententia, de qua vide *suprà n. 50. circa medium.* Et quidem Patronum Ecclesiasticum graviter obligari ad beneficium Curatum, Parochiam, v. g. præsentare illum, quem cognovit digniorem, sive in, sive extra concursum fiat præsentatio, docent Covarruvias, Gutierrez, Lessius, Sanchez, Cardenas apud Reiffenstuel *cit. n. 77.* cum communi aliorum, & nos jam probavimus *suprà n. 50.* Quantùm ad patronum Laicum, quamvis non desint, docentes, eum non obligari graviter, ut ad Parochiam præsentet digniorem inter quos est Castro Palaus *p. 2. tract. 11. disput. 2. p. 7. n. 4.* Garzias *de Beneficiis, p. 7. cap. 16. n. 19.* & alii, tamen probabilior, & meritò tenenda est senten-

tia

tia dicens, etiam patronos Laicos graviter obligari, ut præsentent digoiorem ad Beneficium. Ita Doctores mox citati, nepotè, qui indistinctè docent, quamvis Patronum teneri præsentare digniotem, & quidem Gutierrez cum Covarruvias dicere non dubitat, contrariam sententiam esse falsam. Fundamentum est. Quia ratio quoad patronos Ecclesiasticos *suprà nu.* 50. allata, etiam militat io patronis Laicis, ut legenti patebit: atqui ubi eadem est ratio, eadem est legis dispositio: ergo. Confirmatur ex Concilio Trid. *sess.* 24. *de Reform. cap.* 1. ubi expressè asserit *omnes, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque Jus, quacumque ratione, à Sede Apostolica habent, aut alioquin operam præstant, alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, & præfici diligenter curaverint.* Atqoi patroni Laici æquè, ac Ecclesiastici, vel maximè operam præstant in præficiendis Parochis: ergo. Nec obstat, quòd Concilium Trid. *sess.* 24. *de Reform. cap.* 18. insinuare videatur, patronos Laicos satisfacere, si dignos, etsi non digniores, præscotent, co ipso, quòd ibi præcipiat, ut si hi idoneum præsentent, eum Ordinarius admittat. *Respondetur* enim: per hoc solummodò probari, quòd sit valida, & coosequenter oecessariò admittenda præsentatio digni relicto digoiore; (quod nos etiam fatemur) non item, quòd sit licita, aliàs enim manifestè sequeretur, quòd etiam patroni Ecclesiastici licitè præsentarent, imò Episcopi licitè conferrent Parochias dignis, prætermissis dignioribus (quod est contra omnes adversarios) etiamsi forent non patronatæ, eo quòd idem Concilium Tudent. *sess.* 7. *de Reform. cap.* 3. Universaliter ordinet, ut *si Beneficia, vel Curata personis dignis, & habilibus* (nulla facta meotione de dignioribus) *conferuntur, admitti debeant.*

54 III. Secundum Jus patrono competens est jus *honoris*, consistens in eo, quòd patrono competat præcedentia processionis, quatenùs ei in Litaniis processionaliter cantari, aut recitari solitis, & in aliis publicis processionibus locus digoior præ aliis Laicis debetur. Item quòd in Ecclesia sua *Patronata*, debeat honorari io præcedentia honotabilioris Sedis, & dignioris loci, atque. Anterioritate in suscipienda pace, Thurificatione, & aliis similibus casibus, *ex can. Pia mentis* 26. *Causa* 16. *qu.* 7. *& cap. Nobis* 25. *de jure patronatus*. Tertium jus patrono competens est jus *Alimentationis* consistens io eo, ut *si ad inopiam vergat* (patronus) *ab Ecclesia ille modestè succurratur, sicut in sacris est Canonibus institutum*, sunt verba *cap. Nobis* 25. *de jure patronatus*. Præterea

55 IV. Patronus *duo* præcipuè *onera, seu munera, & obligationes* habet tuendi, nempè, & defendendi Ecclesiam. Et quidem *primò* debet tueri Ecclesiam, habendo debitam solicitudinem pro ejus bonis, oe videlicet à Rectore, vel ministris, aut etiam ab aliis dilapidentur malè, aut contra fidem à Fundatore intentum applicentur. *Can. filiis* 31. *causa* 16. *qu.* 7. *Secundò* debet patronus, Ecclesiam tamquam advocatus ipsius in, & extra Judicium pro possibili defendere *cap. præterea* 23. *& cap. cum autem* 24. *de Jure patronatus*. Plura de his vide apud Canonistas.

Quæstio Incidentalis.

An ad Officia Sæcularia debeat eligi dignior, & an possit licitè vendi?

56 RESpondeo I. Certum est, non posse absque peccato ad Officium sæculare eligi personam indignam, hoc est ineptam ad satisfaciendum obligationibus talis officii, & Principem, ac alios quoscunque, quibus electio commissa erat, teneri ad restitutionem pro damno illo, quod Reipublicæ ex tali electione obvenit. Ratio est, quia sunt injusta causa damni illius. Resp. II. Quamvis Lessius, Valentia, Reginaldus, Diana, & plures alii apud Cardinalem de Lugo *disp.* 34. *sect.* 2. & nostrum Mastrium *in Th. Moral. disp.* 6. *q.* 1. *n.* 4. doceant, ad officia sæcularia, & temporalia eligendos esse digniores: nihilominus *Cajetanus, Vasquez, Molfesius, Homobonus, & alii apud Mastrium cit.* docent Electores satisfacere suæ obligationi, eligendo dignos ad hujusmodi Officia, etiam digniori prætermisso *excepto concursu*. Quorom ratio est: quia non apparet, electores aliam habere obligationem io his officiis distribuendis, quàm ut sufficienter provideant, ne ex electione Respublica damnom patiatur: sed eo ipso, quòd eligant dignum, id curant sufficienter, ergo non teneantur eligere digniorem, maximè, cùm officiis sæcularibus non sit annexa cura animarum, uti est in Ecclesiasticis. Dictum est: *excepto concursu*, quando scilicet vocaotur plures, ut ex illis dignior eligatur. Et ratio est: quia eo ipso, quòd vocentur plures coocurreotes, fit cum ipsis implicitus contractus, ut ille, qui meliùs substiterit, & dignior fuerit inventus, Officium tamquam præmium reportet: sed hic contractus non servaretur, si dignior non eligeretur: ergo. Respondeo III. Licèt Joannes Medina, Adrianus, Angles, Lessius, & alii apud *Mastrium cit. nu.* 6. negent, sæcularia Officia licitè vendi posse: affirmant tamen alii magis communiter, talia officia licitè vendi posse, quoties ex venditione eorum non est periculum, quòd Respublica damnum patiatur: ad quod periculum evitandum dicunt, in tali venditione aliquas conditiones observari debere. Prima est, ut noo vendantur, nisi dignis. II. Ut hoc fiat ob aliquam Reipublicæ necessitatem, cui aliter consuli commodè non possit. III. Ut non vendantur pretio adeò excessivo, ut inducatur emptor Officio abuti, ad compensandum sibi pretium solutum. IV. Ut hi officiales suis temporibus examinentur, & visitentur, ut constet, an in suis officiis se benè gerant: his enim servatis conditionibus, oon sequuntur inconvenientia, ab opposita sententia ex tali venditione illata. Ita Cajetanus, Navarrus, Vasquez, Azorius, Corduba, Valentia, Sylvester, Poncius, & alii plures, quos refert Cardinal. de Lugo *disput.* 24. *sect.* 3. & satis probabile putat, cùm talia Officia sæcularia sint res temporales, & pretio æstimabiles. Aliud est in Ecclesiasticis, ac Regularibus, dignitatibus, beneficiis, officiis &c. quæ quia suot res spirituales, vel rei spirituali sunt annexa, vendi non possunt, sed gratis debent conferri, ut jam suprà dictum *n.* 44. *in hac sectione*: aliàs committeretur simonia, & collatio foret nulla: ex cap. *cùm detestabile, de simon. Extrav. commun.*

QUÆSTIO IV.

De Parochiis, & earum Juribus.

SUMMARIUM.

58 *Quid sit Parochia?*
59 *Quatuor requiruntur ad constitutionem Parochiæ.*
60 *Jura Parochiæ, Ecclesiæ, & Parocho competentia enumerantur.*
61 *Quid sit Parochianus proprius, & quid alienus?*
62 *Quid sint Decimæ?*
63 *Decimæ debentur Jure naturali, Divino, & humano.*
64 *Defraudans decimas peccat contra virtutem Religionis, & justitiæ.*
65 *Defraudans, vel non solvens decimas, potest, & debet excommunicari.*
66 *Quid sint primitiæ, & quo Jure debeantur?*
67 *Quid sint Oblationes, & quæ veniant nomine Oblationum?*
68 *Oblationes per se loquendo, nec Divino, nec humano jure debentur.*
69 *Ad quem spectent Oblationes intra, vel extra Ecclesiam factæ, an ad Parochum, vel ad Ecclesiam:*
70 *Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, pertinent ad Monasterium, pro Religiosis ibi servientibus.*

ASSERTIO IV.

PArochia est certum Territorium, seu districtus per Papam, vel Episcopum determinatus, habens unum Rectorem stabilem, cum potestate populum ibidem existentem regendi, eique Sacramenta, & alia Divina administrandi. Jura Parochialia Ecclesiæ, & Parocho competentia sunt plura; inter quæ etiam est, quòd Parocho solvi debeant Decimæ, Primitiæ, & Oblationes. Communissima. 57

§. I. *Parochia est certum Territorium.*

I. *SEu districtus per Papam, vel Episcopum determinatur*: quia quævis Parochia habet certos limites, intra quos, & non extra, Jurisdictionem in foro pœnitentiali habet, & exercere potest Parochus, *ex cap.* 1. *causa* 13. *quæst.* 1. quos limites determinare potest Papa, vel Episcopus, & nullus alius, *ex Canone: Nullus omninò* 11. *Causa decimasexta qu.* 7. & docet ibi Barbosa cum communi. *Habens unum Rectorem stabilem*, qui noo ampliùs, ut olim, ad nutum est amovibilis, sed stabilis, ac perpetuus præest, & instituitur in quavis parochia, & vocatur *Parochus, vel Rector Ecclesiæ Parochialis, vel Curatus* à Cura spirituali, qua commissum sibi populum regit. Reliqua verba adduntur ad indicandum Officium, & potestatem Parochi. Itaque 58

II. *Quatuor* requiruntur ad constitutionem Parochiæ, seu Ecclesiæ parochialis: & quidem I. Requiritur, auctoritate Papæ, vel Episcopi sit erecta. II. Certus districtus cum certis limitibus ab Episcopo determinatis. III. Ut unum solum, ac perpetuum Rectorem, seu parochum habeat, *ex Concilio Tridentino sess.* 24. *de Reform. cap.* 13. IV. Cura animarum, & potestas fori pœnitentialis, competens soli Rectori Ecclesiæ, ita, ut Jure Ordinario solus 59

Paro-

Parochus in Parochianos prædictam habeat curam. Ex Concilio Tridentino mox citato, dicente: *Cuicumque Parochiæ ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent Epiſcopi, qui eas cognoſcere valeat, & à quo ſola licitè Sacramenta ſuſcipiant.*

60 III. Jura parochialia, Eccleſiæ, & Parocho competentia, præter poteſtatem fori pœnitentialis, (de qua ſuprà *hac ſeſſione num.* 41.) ſunt potiſſimùm ſequentia. I. Quod parochiani proles ſuas proprio Parocho teneantur baptizandas offerre, *ex Concilio Florentino in Decreto Eugenii*, & docet cum communi aliorum Layman *libro* 5. *tract.* 2. *cap.* 7. *num.* 2. Barboſa *de officio, & poteſtate Parochorum parte* 1. *cap.* 18. *num.* 1. dicentes, Parochianum graviter peccare, ſi abſque licentia proprii Parochi prolem baptizandam alieno offerat. II. Ut diebus Dominicis, & Feſtivis in Eccleſia parochiali Miſſam audiant, ex *cap.* 2. *de Parochiis*. Quo non obſtante conceſſit Leo Decimus, Bulla: *Intelleximus quoſdam, data Romæ, die decima tertia Novembris*, 1517. in Bullario Cherubini *tomo* 1. *pag.* 597. quòd audientes Miſſam in Eccleſiis Fratrum Ordinis Mendicantium, Dominicis, & Feſtis diebus, ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa, nec aliquam labem peccati contrahant, nec pœnam incurrant. III. ut ſemel in anno proprio Parocho confiteantur, *ex capite omnis utriuſque* 12. *de Pœnitentiis, & remiſſionibus*. Ex conſuetudine tamen, & privilegio *Clementis dudum* 2. *§. ſtatuimus etiam*, & Bulla: *Superna, Clementis Decimi*, & alibi habetur, quòd dicti Parochiani etiam tempore Paſchali confiteri poſſint Religioſis Mendicantibus. Vide dicenda *ſect.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 194. IV. Ut Parochiani reverenter ad minus in Paſchate Euchariſtiæ Sacramentum ibidem ſuſcipiant, *ex capite: Omnis utriuſque, citato*. V. Ut non niſi à proprio Parocho Sacramentum Extremæ Unctionis percipiant. *Clement.* 1. *de Privilegiis*. Ubi etiam exemptis, & privilegiatis Regularibus ſub pœna excommunicationis prohibetur, ne abſque licentia Parochi hoc Sacramentum alicui Parochiano adminiſtrent. VI. Quòd mortui in parochiali Eccleſia, vel cœmeterio ſepeliri debeant, niſi alibi ſepulturam Majorum habeant, vel propriam eligant, juxta dicenda *ſect.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 198. VII. Quod in Eccleſia parochiali coram proprio Parocho Matrimonia, & nuptiæ ſolemni ritu celebrentur, *cap.* 1. *de Clandeſtina diſpenſatione, & can.* 1. *cauſa trigeſima, quæſt.* 5. & ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de Reform. Matrimon. cap.* 1. de quo vide Patritium Sporer, *de Matrimonio*. VIII. Quod Parocho ſolvi debeant Decimæ, primitiæ, & oblationes, juxta ſtatim infrà dicenda 9. Quòd limites, fines, ſeu termini parochiarum, nec per tempus immemorabile præſcribi valeant, *ex capite ſuper eo, quarto, de Parochiis, & alienis parochianis* 10. Quamvis nullum exiſtat in jure præceptum, quòd mulieres poſt partum in Lege nova, ante ingreſſum in Eccleſiam petant à Parocho loci benedictionem, & dent aliquid pro ea, ſed ſtando Juris diſpoſitioni, utrumque liberum ſit mulieribus; tamen conſuetudine introduci poteſt, pluribuſque in locis introducta habetur obligatio, dictam benedictionem ante ingreſſum ad Eccleſiam petendi, & aliquid pro ea Parocho præbendi: quare facultas benedicendi poſt partum mulieres, & aliquid ab eis recipiendi, *ſi per conſuetudinem legitimam introducta ſit* etiam numeratur inter Jura parochialia, & tunc Regularibus non competit: prout declaravit Sacra Congregatio *Concilii Tridentini* 1662. *die* 18. *Novembris* apud Reiffenſtuel *in tertio Decretal. titulo* 47.

61 IV. Quantum ad *parochianos* ſciendum, omnes, & ſolos illos eſſe, & dici parochianos, qui intra limites alicujus Parochiæ verum, vel ſaltem quaſi domicilium habent, ſive Laici, ſive Clerici (niſi alibi beneficium cum reſidentia habeant, ibique reſideant) dicunturque *proprii parochiani* reſpectu illius Parochi, in cujus Parochia degunt: *Alieni* verò reſpectu alterius parochi, in cujus parochia domicilium non habent. Ita communis apud Reiffenſtuel *in* 3. *Decret. titulo* 29. *num.* 10. Patetque ex terminis; *Parochiani* enim *à Parochia* dicuntur. Si quis in duabus Parochiis domicilium habet, ibique æqualiter, vel quaſi æqualiter habitat, utrobique parochianus eſt. Ita Barboſa, *de officio, & poteſtate Epiſcopi parte* 2. *allegat.* 32. *num.* 79. citans plures Rotæ deciſiones. Si verò inæqualiter in illis habitet, ibi Parochianus erit, in qua per notabiliter majorem anni partem moratur. Barboſa *loc. cit. num.* 70. Quòd ſi domicilium in confinibus duarum Parochialium habeat: ibi Parochianus erit, ubi domus aditum habet. Barboſa *citat. num.* 71. Cæterùm, quid ſi domicilium verum, & quaſi tale, vide *capite præcedenti, ſectione tertia, num.* 254. Porrò parochiani Laici poſſunt pro libitu mutare domicilium, & etiam abſque ulla licentia, non tantùm ab una Parochia, ſed etiam ab una Diœceſi ad aliam migrare: Clerici tamen ab una Diœceſi ad aliam ſine licentia, & dimiſſoriis proprii Ordinarii tranſire non poſſunt, *ex capite primo, & ſecundo, de Clericis Peregr.*

Quæres; *Quæ ſit obligatio Parochorum erga ſuos parochianos?*

Reſpondeo: Curatus, ſive Parochus jure Divino tenetur: I. *reſidere* in ſua Parochia, ſicut jam ſuprà *quæſt.* 2. *num.* 23. generaliter, & ſpecialiter *num.* 20. *& ſeqq.* diximus. II. *Tenetur* ſuis Parochianis adminiſtrare Sacramenta, adeò quidem, ut Sacramenta neceſſaria teneatur eiſdem adminiſtrare etiam cum periculo vitæ, verbi gratia tempore peſtis, contagionis, belli &c. Imò tenetur vitam exponere non ſolùm in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate ſpirituali alicujus ſibi ſubjectæ oviculæ. Ita Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 5. *ad* 3. *& quæſt.* 185. *art.* 5. Suarez, Granad. Caſtro-Palaus, Bannes, Cardenas, & alii apud la Croix *in lib.* 2. *num.* 174. Ratio eſt: quia aſſumens officium paſtoris, uti eſt Epiſcopus, Parochus &c. ad hoc ſe obligavit, veluti per pactum ideoque communitas ipſi aſſignavit proventus, & ſtipendia. III. *Tenetur* Parochus orare pro populo, & celebrare, ut populus audiat Miſſam, & ſi redditus pingues habeat, tenetur pro ſuis Parochianis Sacrificium applicare ſingulis diebus, ſi verò redditus tenues habeat, tenetur ſaltem feſtivis diebus pro eiſdem Sacrificium applicare. Ita Reiffenſtuel *in* 3. *Decret. tit.* 41. *in num.* 22. *& in* 5. *Decret. titul.* 32. *in lib.* 3. *num.* 210. *& ſeqq.* Referens plures declarationes authenticas Sacræ Congregationis Concilii id declarantes, & confirmatas ab Innocentio Duodecimo, Bulla: *Nuper*, 24. *Aprilis* 1699. quem vide. IV. Tenetur Parochus docere populum per conciones *ex Concilio Trident. ſeſſ.* 5. *de Reform. cap.* 2. Unde juxta Bonac. *in Decal. D.* 5. *part.* 2. *num.* 31. Parochus peccat graviter omittens conciones per integrum menſem continuum, vel per decurſum totius anni duobus, tribuſve menſibus, in diebus Dominicis, & Feſtis. V. Parochus tenetur diebus Dominicis, & aliis Feſtivis diebus populo per ſe, vel per alium Doctrinam Chriſtianam explicare, ut conſtat ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de Reformatione*. Idque ſub gravi obligatione etiam juris Divini. VI. Tenetur Parochus pauperum curam habere, infirmos viſitare &c. Nec ſatisfacit ſuo Officio, ſi poſtquàm moribundum munivit Extremis, eum deſerat, nec ulteriùs viſitet. Ita la Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 760. *Gob. & alii*. Ratio eſt: quia quò vicinior eſt mors, eò majus ſalutis periculum ingruit à dæmone: ergo tunc maximè tenetur Parochus ex officio ſuorum ſaluti providere.

§. II. *Decimæ.*

I. SUnt *decimæ pars omnium fructuum, & proventuum juſtè acquiſitorum, DEO in recognitionem univerſalis, ſupremique Dominii debita, & Miniſtris Eccleſiæ ſolvenda*. Communis. Dividuntur in *Prædiales, ſeu Reales, & Perſonales*. Decimæ Prædiales, ſeu Reales ſunt, quæ ſolvuntur de prædiorum, agrorum, animalium, &c. fructibus. Perſonales ſunt, quæ ſolvuntur ex acquiſitis proprio cujuſcumque labore, & induſtria, verbi gratia negotiatione, artificio, officio &c. Inſuper Decimæ, adhuc dupliciter conſiderari poſſunt, videlicet *vel materialiter, & ſecundum ſubſtantiam*, quatenùs nempe ſunt neceſſarium ob præſtita ſervitia ſtipendium Miniſtrorum Eccleſiæ, pro honeſta, & neceſſaria eorum ſuſtentationem: vel poſſunt conſiderari *formaliter, & ſecundùm certam, ac determinatam quotam, Decimam* nempe *partem* fructuum. Jam 62

II. Si Decimæ ſumantur in prima acceptione, quatenùs nempe ſunt neceſſarium ſtipendium pro honeſta ſuſtentatione Miniſtrorum Eccleſiæ, debentur iiſdem Miniſtris jure naturali, Divino, & humano. D. Thomas 2. 2. *qu.* 87. *art.* 1. *in corp.* Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 2. *num.* 1. Gutierrez, Navarrus, Engel, Pirrhing, Sannig, apud Reiffenſtuel *in* 3. *lib. Decret. tit.* 30. *num.* 7. cum communiſſima. *De Jure Naturali* conſtat: Quia Lex Naturalis Juſtitiæ dictat, ut qui alicui ſervitium præſtat, ab eodem ſtipendium juſtum recipiat: ergo quia Miniſtri Eccleſiæ Laicis ſervitia ſpiritualia præſtant utique eiſdem à dictis Laicis naturaliter debetur ſtipendium: quòd juxta dicta ſunt ipſæ Decimæ ſecundùm ſubſtantiam, ſeu materialiter conſideratæ. *De Jure Divino* etiam conſtat ex Sacra Scriptura: *Matth.* 10. ubi Chriſtus de Miniſtris Eccleſiæ loquens ait: *Dignus eſt operarius mercede ſua*; & 1. *Cor.* 9. ait Sanctus Paulus; *Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciaverunt, de Evangelio vivere. De Jure Humano* patet *ex tota titulo de Decimis*: item ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Reformatione cap.* 12. Quantum ad Decimas formaliter ſumptas: certum eſt, quòd in veteri teſtamento fuerint Jure Divino debitæ; ut patet *ex Levitici cap.* 27. ibi; *Omnes Decimæ terræ, ſive ex frugibus,* 63

gibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur: an verò in novo testamento sint etiam Juris Divini, vel solius humani, sub Judice lis est. Esse Juris solius humani, docent Divus Thomas 2. 2. *quæstion.* 87. *art.* 1. *in Corp.* Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 2. *num.* 1. & communissima tam Theologorum, quàm Canonistarum Recentiorum; ac ita probant: Certum, & ab ipsis Adversariis concessum est, quòd Decimæ formaliter sumptæ non debeantur jure Naturali. Certum insuper est, quòd nullus textus, nullaque Lex Divina in toto novo testamento ostendi valeat, ex quo probari possit obligatio dandi Decimas formaliter sumptas: Lex autem vetus expiravit: ergo solo Jure Ecclesiastico debentur *ex toto titulo de Decimis*. Esse etiam Juris Divini in novo testamento Decimas formaliter sumptas, saltem prædiales, docet Communissima Canonistarum Antiquorum apud Reiffenstuel *cit. num.* 13. ex variis textibus Juris Canonici, quos apud illum vide, si placet.

64 III. Defraudans Decimas, vel non solvens, dupliciter peccat, contra Virtutem *Religionis* nempe, & *Justitiæ*. Azorius *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 23. *quæst.* 8. Lessius *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 8. & alii. Ratio primæ partis est: quia Decimæ etiamnum debentur in contestationem, & signum Universalis Domini DEI super nos, *ex cap. tua. nobis 26. de Decimis*: ergo, qui eas defraudat, contra cultum DEO debitum, consequenter contra Religionem agit, sicque Sacrilegium committit, *Can.* 1. *causa* 16. *quæst.* 7. ubi dicitur, defraudantes Decimas, *Sacrilegii crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurrere*. Ratio secundæ partis est: quia abstrahendo à cultu Divino tenentur Laici Clericis Divina Ministrantibus Decimas tamquam justum stipendium ex justitia dare: vi enim hujus virtutis *Dignus est operarius mercede sua*, *Matth.* 10. patetque ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 12. *de Reformatione*: ubi defraudantes Decimas ad restitutionem obligantur; quòd non fieret, nisi ad eas solvendas Laici ex justitia tenerentur.

65 IV. Defraudans, vel non solvens Decimas potest, & debet excommunicari, ex Concilio Tridentino cit. dicente: *qui verò eas* (Decimas) *subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur*. Parochus tamen talem defraudantem, vel Decimas dare recusantem non posset per vim compellere, aut vi eripere Decimas, vel propterea negare Sacramenta. Navarrus *lib.* 3. *Consil. de Decimis Consil.* 2. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 3. aliisque citatis Reiffenstuel *cit. num.* 39. Ratio est: tum quia Parochus non habet jurisdictionem fori externi in suos Parochianos: tum quia non debet esse Judex in propria causa: sed in tali casu causam ad Episcopum deferre debet, qui ea discussa Parochianum compellere potest, ac debet, etiam per excommunicationem, si post primam monitionem non satisfaciat *ex Can. omnes Decimæ 5. causa 16. q. 7.*

§. III. *Primitiæ*

66 Dicuntur primi fructus agrorum, vinearum, hortorum, arborum, uti colligitur *ex cap.* 18. *Numerorum &* 23. *Exodi*. Fuisse autem in Lege veteri Præceptum Cæremoniale de Primitiis Sacerdotibus offerendis, constat *ex Exodi cap.* 20. ibi: *Primitias non tardabis reddere*. Similiter in Lege nova, Ecclesia præcepit suis fidelibus, offerendi Primitias fructuum DEO, ac ejus Ministris, ut patet *ex Can. Revertimini 56. qu. 1. & Can. 1. eadem, & causa & quæst.* ibi: *oportet autem Primitias, quas jure Sacerdotum esse sancimus, ab omni populo recipere, & Canon. Præter.* 6. *dist.* 32. in fine, ibi. *Primitiæ fideliter reddantur à Laicis, nisi consuetudo aliud habeat*. Quamquam hodie (ait Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 1.) plurimisque in locis Primitiarum oblatio per desuetudinem ablata sit; cùm enim jure solùm Ecclesiastico, principaliter propter convenientem Ministrorum sustentationem, constituta fuerit: ideò si ipsis aliunde, videlicet ex Decimis, aliisve fidelium oblationibus, necessaria non desint, nihil obstat, Primitiarum præstationem abrogari.

§. IV. *Oblationes*.

67 I. Dicuntur res illæ, quas fideles Religionis intuitu, per se, vel per alios in Ecclesia ad Altare, aut in alio Ecclesiæ loco, aut etiam extra Ecclesiam, ad imaginem miraculosam, vel devotam, verbi gratia pro dono offerunt ad hoc, ut in usum Ecclesiæ, vel Ministrorum Ecclesiæ cedant. Ita in re communi, *ex cap. cum inter 29. de V. S.* Unde non solùm ea, quæ sub Missa offeruntur veniunt nomine oblationum, prout vulgus communiter æstimat, sed etiam, quæ sine Missa, in, vel extra Ecclesiam dicto modo offeruntur, v. g. pro purificatione mulierum, in benedictione nuptiarum &c.

II. Oblationes, per se loquendo, nec Divino nec hu- 68
mano jure debentur. D. Thomas 2. 2. *quæst.* 86. *art.* 1. Sylvester *V. Decima quæst.* 2. aliisque citatis Reiffenstuel *cit. num.* 181. cum communi aliorum. Et quidem, quòd jure Divino non debeantur, inde patet, quia Lex Divina eas in veteri testamento præcipiens, utpote Cæremonialis, per Legem novam fuit sublata: in novo autem testamento, renovata, vel nova posita non repetitur. Pariter, quia nulla apparet in jure Lex eas præcipiens, nec jure humano obligabunt. Ratio est: quia *Oblationis* nomine ex sua natura significatur munus voluntarium adeòque non debitum, aut obligatorium. Dictum est *per se loquendo*: quia per accidens, v. gr. ex accedente pacto, ex testamento, legato, voto, vel ex legitima consuetudine, vel si Ministri Ecclesiæ non haberent necessariam sustentationem, oblationes possunt esse debitæ, & obligatoriæ, ut ipse D. Thomas cit. & communis Theologorum, & Canonistarum observat.

III. Omnes oblationes, quæ sive in, sive extra Eccle- 69
siam Parochialem, intra limites tamen Parochiæ fiunt, de jure communi ad Parochum spectant sicut etiam illæ, quæ sub Missa alicujus Sacerdotis cujuscumque ad Altare offeruntur: nisi aliud habeat legitimè introducta consuetudo, aut aliter constet de offerentium intentione, & voluntate. Fagnanus *in c. Pastoralis 9. de his, quæ fiunt à Prælatis*, Barbosa *de offic. & potest. Paroch. p. 3. cap. 24. n. 22. & seqq.* Pirrhing, Engel, Abbas, Azorius, Reiffenstuel *cit. n.* 190. cum communissima. Ratio est: quia nisi aliter de intentione offerentis constet, oblationes fieri censentur Parocho ratione curæ animarum, administrationis Sacramentorum, & aliorum Divinorum, *ex can. quia Sacerdotes 13. causa 10. qu. 1.* ibi: *quia Sacerdotes pro omnibus orare debent, &c. Oblationes accipiunt*. Dictum est *nisi aliud habeat loci consuetudo, aut aliter constet de offerentium intentione, & voluntate*: quia conveniunt DD. communiter, quòd si sufficienter constet, offerentem velle, ut Oblationes suæ ad ornatum, vel fabricam Ecclesiæ, vel alterius causæ piæ applicentur, vel pro commodo alterius Sacerdotis celebrantis, & non Parochi cedant, dictæ intentioni satisfieri, & juxta eam oblationes applicari debent. Ratio est: quia cùm oblationes, regulariter loquendo, voluntariæ, ac liberæ sint haud dubiè juxta intentionem dantis applicari debent; cùm quivis liberè donans, & offerens, rerum suarum moderator, & arbiter existat, *l. in re mandata C. mandati*. Pariter conveniunt Doctores, quòd si alicubi legitimè introducta consuetudo habeat, ut oblationes non ipsi Parocho, sed Ecclesiæ, vel alii pio loco, vel causæ, ad ornamentum, vel fabricam, v. g. aut alii Sacerdoti celebranti acquirantur, licita, & valida sit, consequenter observanda, atque juxta eam oblationem applicandæ erunt, *ex c. cùm inter 29. de V. S.*

Infertur proindè, quòd oblationes, quæ fiunt sub Primitiis, vi universalis consuetudinis, atque intentionis dantium, ad Neomistam pertineant, Parocho nihil penitùs juris in eas habente: uti benè observat Fagnanus *in c. Pastoralis 9. de his, quæ fiunt à Prælatis*. Item infertur, quòd oblationes, quæ fiunt in Sacellis, Oratoriis, aut aliis locis, in, vel extra Ecclesias, ubi imagines miraculosæ honorantur, non ad Parochum, sed ad Ecclesiam ipsam, vel Sacellum pro fabrica, vel ornatu Ecclesiæ, vel imaginis spectent: quia consuetudo penè universalis dicto fini, & non Parocho similes Oblationes attribuit, illucque, intentio dantium, & non ad Parochum dirigitur, uti notat *Cardinalis de Luca, de decimis discurs.* 19. *num.* 11. Ex eadem ratione infertur quoque, quòd oblationes, quæ fiunt in truncis, mensis, capsulis &c. pro capiendis oblationibus, in, vel extra Ecclesiam positis, non ad Parochum, sed ad Ecclesiam ipsam, vel alium certum finem (casu quo pro illo specialiter capsula, v. g. exponitur) pertineant, utpotè pro quo, & non pro Parocho consuetudo, & intentio offerentium stat. In casu tamen, quo oblationes ad Ecclesiam, vel alium finem pertinent, & non ad Parochum, nihilominus hic habet earum administrationem non quidem, ut eas sibi appropriet; sed ut ad debitum finem, juxta loci consuetudinem, aut dantium intentionem applicet. Ita *Fagnanus, Abbas, & Van-Espen* apud Reiffenstuel *cit. num.* 194. Nisi, & circa hanc administrationem aliud habeat loci consuetudo, prout in pluribus locis videmus; ubi etiam Laici soli, vel unà cum Parocho Oblationes, & quidem licitè administrant; *ut docent DD. citat.*

IV. Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, per- 70
tinent ad Monasterium pro Religiosis ibi servientibus. Ita Abbas *in cap. . de statu Monachorum*, Engel *tit. de Decimis n.* 69. *ex cit. cap.* 1. *de statu Monach.* ibi: *cum Monachis ibi servientibus debeat proficere, quidquid à fidelibus*

offer-

offerri contigerit. Ratio est: quia licèt Religiosi sint intra limites Parochiæ, non tamen sunt de Parochia, nec Divina à Parocho accipiunt, & ideò oblationes inibi factæ ad Parochum non pertinent.

SECTIO II,

De Immunitate Ecclesiastica.

I*Mmunitas Ecclesiastica* est jus, quo Ecclesiæ, & alia loca sacra, nec non personæ Ecclesiasticæ, ac res ipsarum sunt liberæ, & immunes à muneribus, & oneribus sæcularibus, atque ab actibus, earum sanctitati, reverentiæ debitæ repugnantibus: estque triplex, nimirùm *Localis*, *Realis*, *& personalis*. Immunitas *Localis* (quæ propriè dicitur *immunitas Ecclesiarum*) est jus competens Ecclesiis, aliisque locis Religiosis, vi cujus actus profani, seu sæculares in iis exerceri non valent, & malefactores illuc confugientes, in vita, & membris proteguntur, ita, ut inde extrahi non possint. Immunitas *Realis*, *& personalis*, seu rerum, & personarum Ecclesiasticarum est jus, quo personæ Ecclesiasticæ, & bona cuncta, seu res omnes ad personas Ecclesiasticas, vel ad Ecclesiam aliquam pertinentes sunt immunes, liberæ, & exemptæ à jurisdictione cujusvis potestatis, & personæ laicalis, seu Laici, atque ab exactionibus, & oneribus eorumdem quibuscumque. Ita in re omnes tam Theologi, quàm Canonistæ, teste Reiffenstuel *in lib. 3. Decret. tit. 49. nu.* 225. Nec est circa hoc aliqua controversia. Solùm notandum, quòd immunitas, qua res Ecclesiarum, & Clericorum, sunt immunes, vocatur *Realis*: illa verò, qua personæ sunt exemptæ à jurisdictione, & ab oneribus personalibus, vocatur *personalis*. Jam fit in Nomine Domini

QUÆSTIO I.

De Immunitate Ecclesiastica reali, & personali.

SUMMARIUM.

73 *Bona Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum sunt triplicia;*
74 *Eaque omnia gaudent immunitate reali:*
75 *Immunitate verò personali gaudent omnes, & singuli Clerici sæculares.*
76 *Sicut etiam omnes regulares utriusque sexus, tam professi, quàm Novitii;*
77 *Ita ut prædictæ Ecclesiæ personæ, causæque illas tangentes nequeant ad Judicem sæcularem trahi, & quòd sint immunes ab omnibus exactionibus,*
78 *Ordinariis, & extraordinariis, nisi sex conditiones requisita concurrant.*
79 *Si tamen res aliqua habeat onus simpliciter, & formaliter reale annexum, cum tali onere etiam transit ad Ecclesiam, & personam Ecclesiasticam.*

ASSERTIO I.

72 I*Mmunitate Ecclesiastica reali gaudent Ecclesiæ, unà cum Cœmeteriis, & omnia loca pia, ac religiosa, auctoritate Episcopi erecta: item vasa Sacra, Vestes, Paramenta, &c. ad Divinum Cultum deputata; item Ecclesiarum, Beneficiorum, Monasteriorum, ac locorum Religiosorum bona temporalia, sicut etiam Ecclesiarum, Clericorum, ac Regularium bona propria. Immunitate verò personali gaudent omnes, & singuli Clerici sæculares, ac omnes Regulares utriusque sexus, cujuscumque Religionis approbatæ, ita ut prædictæ Ecclesiæ, personæ, & causæ easdem tangentes nequeant coram Judice sæculari conveniri, aut judicari, & quod sint immunes, & exemptæ ab omnibus oneribus, & exactionibus, tam personalibus, quàm realibus, quæ non vi Dominii directi, quod alius habet, vel vi specialis pacti, aut contractus rebus illarum inhærent.* Ita Communissima Theologorum, & Canonistarum.

§. I. *Bona Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum sunt triplicia.*

73 I. BOna Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum sunt triplicis generis. *Primi generis* sunt ipsæmet Ecclesiæ materiales, seu templa ædificata una cum Cœmeteriis: item vasa Sacra, vestes, paramenta, & alia sive consecrata, sive benedicta, ad divinum cultum deputata quasi instrumenta. *Secundi generis* sunt Ecclesiarum beneficiorum, ac Monasteriorum bona temporalia, nec consecrata quidem, nec benedicta, tamen à fundatoribus, aut aliis fidelibus propter DEI honorem, & gloriam pro dote Ecclesiæ, hacque intentione, & fine oblata, & donata, ut per Prælatos Ecclesiarum, pro decenti ornatu, & conservatione ipsius Ecclesiæ, ac necessariorum ad eam; item pro honesta sustentatione Rectorum, ac Ministrorum Ecclesiæ, & (si quid superest) in pauperum, aliarumque piarum causarum usus expendantur. *Tertii generis* sunt bona Ecclesiarum, Clericorum, ac Regularium propria, titulo aliquo temporali, v. g. emptione, hæreditate, arte, labore, inventione, aut alio simili titulo acquisita, quæ communiter etiam *bona patrimonialia* vocantur.

§. II. *Omnia hæc triplicis generis bona gaudent immunitate Reali;*

SUntque libera, immunia, & exempta ab omni jurisdictione laicali, atque ab oneribus, & exactionibus laicorum quorumcunque. De bonis, seu rebus *primi generis* conveniunt omnes; quia nullam utilitatem habent, hoc ipso, quòd tanquam consecrata, ac benedicta, & ad divini cultus Ministerium deputata, nullis aliis humanis, ac profanis usibus applicari valeant, *ex cap. semel* 51. *de R. J. in 6.* ibi: *semel DEO dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum*. De *secundi generis* bonis, quòd præfata immunitate reali gaudeant, pariter conveniunt DD. ita, ut teste Fagnano *in c. non minùs* 4. *de immunitate Ecclesiarum n.* 8. nullus discrepet. Ratio est: quia hoc ipso, quòd à fidelibus pro dote Ecclesiarum, ad DEI cultum, Ecclesiæ, ac Ministrorum ejus conservationem, pauperum sustentationem, & in alios pios usus dicata, ac destinata sint, nonnisi in præfatos pios usus convertenda sunt; quod non fieret, si oneribus, & exactionibus Laicorum gravarentur, & in cultus divini, causarumque piarum præjudicium, & Christi injuriam, ac irreverentiam diminuerentur, ex *can. secundùm* 24. *causa* 13. *q.* 8. *& can. nulli* 3. *causa* 12. *q.* 2. De *tertiis generis* bonis est communis DD. ut videre est apud Barbosam *Juris Eccles. universi cap.* 39. *§.* 5. *nu.* 6. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *n.* 9. Abbas, Pirrhing, Engel, Reiffenstuel *in* 3. *Decret. tit.* 49. *n.* 229. Ratio est: tum quia *cap. quamquam, de censibus in 6.* dicitur: *Cùm igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum, non solùm jure humano, quin & divino à sæcularium personarum exactionibus sint immunes*. Imò ibidem in specie res etiam proprias personarum Ecclesiasticarum esse exemptas asseritur: ibi: *de rebus suis propriis*; quod etiam asseritur *c.* 1. *de immunitate Ecclesiarum in 6.* Tum quia Domini laici nihil possunt statuere circa bona Ecclesiastica, vel personarum Ecclesiasticarum, nisi obligando personas easdem, eisque præcipiendo: obligare verò aliquem, eique præcipere, onera, ac tributa imponere est signum jurisdictionis in eum; atqui Domini laici nullam penitus jurisdictionem habent in personas Ecclesiasticas, nec hæ eisdem ullatenùs sunt subjectæ; cùm ab omni jurisdictione Laicorum plenè sint exemptæ, ut omnes fatentur: ergo etiam bona tertii generis gaudent immunitate reali, suntque immunia ab oneribus, & exactionibus Laicorum quorumcunque. Nomine autem *Ecclesiarum*, quæ, & quarum bona, gaudent immunitate reali, veniunt omnia loca pia, ac religiosa auctoritate Episcopi erecta, juxta communem, & certam apud Reiffenstuel *in 3. Decret. titul.* 49. *num.* 231. Qualia sunt Ecclesiæ, templa, & cappellæ consecratæ, vel non consecratæ, Monasteria, Xenodochia pro peregrinis pauperibus, Nosocomia pro infirmis, Orphanotrophia pro educandis pueris & puellis, Hospitalia pro senibus, & debilibus; item Confraternitates, Congregationes & alia quæcumque loca ad charitatis, misericordiæ, vel religionis opera, aliumve pium usum destinata, dummodò auctoritate Episcopi sint erecta. Ex *cap. ad hæc* 4. *& c. fin. de religiosis domibus*, apud Reiffenstuel *in* 3. *Decret. tit.* 36. *num.* 2. *& seq.* 74

§. III. *Immunitate verò personali gaudent omnes, & singuli Clerici &c.*

NOmine *Personarum Ecclesiasticarum*, quæ gaudent immunitate personali, & quorum bona gaudent immunitate reali, veniunt. I. Omnes, & singuli Clerici sæculares, non tantùm in majoribus, sed etiam in minoribus constituti, vel etiam tantùm tonsurati, dummodò olimi, nempe minoristæ, vel sola prima tonsura initiati habeant conditiones à Concilio Trid. requisitas. Ita communis, & certa apud Reiffenstel *in* 3. *Decret. tit.* 49. *nu.* 232. Ratio est: quia jura numero præcedenti citata, universaliter omnibus Ecclesiasticis personis, & Clericis, eorumque bonis, immunitatem competere asserunt; atqui etiam minoristæ, vel solum tonsurati sunt verè Clerici, *ex c. Clericos dist.* 21. ergo & ipsi, eorumque bona gaudebunt immunitate personali, & reali; præsertim, quia favores sunt ampliandi *c. odia de R. J. in 6.* Dictum est, dummodò minoristæ, aut primùm tonsurati habeant conditiones à Concilio Trid. 75

sess.

sess. 23. de Reform. cap. 6. requisitas, videlicet, *ut beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ, ex mandato Episcopi inserviant, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via, ad majores ordines suscipiendos versentur*. Ita Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 2.* Barbosa *in cap. 7. de immunitate Ecclesiarum nu. 7.* & plures ab eo citati. Ratio est: quia minoristæ vel solùm tonsurati non gaudent *privilegia fori*, si non habeant modò specificatas, & à Concilio requisitas conditiones, ut dicit ipsum Concilium: ergo nec gaudent immunitate personali, cùm illud sub hac contineatur, & comprehendatur. Deinde nec gaudent immunitate reali; quia si Clericus immunitate personali, seu privilegio fori non gaudeat, seu quod idem est, si à Jurisdictione Laicorum, non exemptus, sed ei subjectus sit, jam hoc ipso immunitate reali non gaudet, seu bona ipsius à jurisdictione, & exactione laicorum exempta non sunt; cùm Domini laici, bona sibi subditorum, oneribus, & tributis gravent, non tam ob ipsa bona, seu naturam illorum, sed quia habens bona, eis subditus, eorumque jurisdictioni subjectus est, *ex cap. 2. de censibus*; & consequenter etiam bona talium Minoristarum, vel solùm tonsuratorum, tributis, & oneribus gravare possunt.

76. Secundò, nomine *Personarum Ecclesiasticarum* veniunt, & consequenter immunitate reali, & personali, gaudent etiam omnes Regulares, utriusque sexus, cujuscumque religionis approbatæ, tam professi, quàm novitii, & novitiæ. Molina *disp. 671. num. 1.* Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiastici universi cap. 39. num. 23. Felinus, Pirrhing, Reiffenstuel cit. n. 234.* cum communi, & certa aliorum. Ratio est: tum quia hi omnes sunt personæ ad cultum Divinum specialiter deputatæ, consequenter Ecclesiasticæ: tum quia in materia favorabili qualis est *immunitas*, nomine *Clerici* veniunt quoque regulares, utriusque sexus, etiam novitii, & novitiæ, ut diximus suprà *hoc capite, sect. 1. qu. 1. num. 4. & cap. 1. sect. 4. num. 433.*

§. IV. *Ita ut prædictæ Ecclesiæ, personæ, & causæ easdem tangentes nequeant coram Judice sæculari conveniri, aut judicari, & quòd sint immunes ab omnibus exactionibus Laicorum.*

77 I. CAtholica veritas est, quòd causæ omnes spirituales, suapte natura, & institutione Divina ab omni sæcularium Principum potestate, & Jurisdictione penitus exemptæ, ac liberæ sint. Quare etiam *Ecclesiastica* appellantur, quia earum cognitio, & tractatio ad Ecclesiasticos Prælatos propriè spectat. Tales causæ sunt omnes illæ, quæ sunt de fidei doctrina, Sacramentis, Sacrificio Missæ, de Ministrorum Ordinatione, Officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, de decimis, de Sacramentalibus, de veneratione Sanctorum, obligatione votorum, observatione festorum, jejuniorum, &c. Ratio est: quia omnes istæ causæ tendunt ad finem spiritualem, & supernaturalem: ergo sunt potestatis spiritualis, & Ecclesiasticæ, non sæcularis, & civilis. Causæ verò mixtæ, seu crimina mixta, videlicet, quæ à jure tam Canonico, quàm civili prohibita sunt, qualia sunt sponsaliorum violatio, Adulterium, Usura, Blasphemia, Perjurium, Sortilegium, Sacrilegium &c. pertinent ad utrumque forum, videlicet Ecclesiasticum, & Civile juxta communissimam apud Layman *l. 4. tract. 9. cap. 2. nu. 5.* Similiter omnes personas Ecclesiasticas supradictas, in omnibus causis criminalibus, ac etiam civilibus plenissimum fori privilegium obtinere, ita ut coram judice sæculari conveniri, aut puniri, nullo modo possint, constat ex multis Decretis Conciliorum, & Pontificum, quæ congerit Gratianus *causa 11. qu. 1.* & videri possunt apud Layman *citat. cap. 4. & 5.* Vide etiam quæ diximus *cap. præced. sect. 4. num. 433. de privilegiis Clericorum.* Pariter Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum etiam propriæ, per immunitatem realem, & personalem sunt immunes, & exemptæ ab omnibus, & singulis quomodocumque nuncupatis oneribus, præstationibus, & exactionibus Dominorum laicorum, tam personalibus, quàm realibus, quæ non vi dominii directi, quod alius habet, vel vi specialis pacti, aut contractus rebus illarum inhærent. Hæc conclusio sequitur ex hactenùs dictis. Nihilominus adducam pro ejus confirmatione textum clarissimum *cap. 1. de immunit. Eccles. in 6.* Ubi Pootifex ita statuit: *Auctoritate Apostolica, præhabita cum fratribus nostris diligenti deliberatione decernimus, non licere communiis, scabinis, & iis, qui in eis jurisdictionem temporalem obtinent, vel justitiam temporalem exercent, tallias, vel collectas, seu exactiones quascumque Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus, prædiis, vel quibuscumque possessionibus, ab eisdem Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis legitimè hactenùs acquisitis, vel imposterùm acquirendis; etiamsi ipsa Ecclesiæ, vel personæ, vel res hujusmodi sint intra illorum districtum, vel territorium constituta. Nec etiam liceat illis ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum, acquisita jam, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenùs coarctare.* Quod ulteriùs sanè efficacissimè confirmat Urbanus VIII. *Bulla, Romanus Pontifex, data 5. Junii 1641. quam vide in Bullario Cherubini tom. 4. ubi 159. constitutio Urbani VIII. est.* Ex his

78 II. Infertur I. Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, cunctaque earum bona esse immunes, & exemptas à tributis, oneribus, & exactionibus ordinariis Dominorum Territorialium. II. à Vectigalibus, Teloniis, Pedagiis, Gabellis, Accisis, germanice, Mauth, Boll, Eufschlag, &c. (nisi negotiationis causa res suas aliò deferant, vel deferri faciant, *ex c. quamquam de censibus in 6.*) III. Etiam ab exactionibus extraordinariis, quæ ob bonum commune reipublicæ in casu necessitatis communis tam Clericos, quàm Laicos tangentis imponuntur, nisi sex conditiones à SS. Canonibus requisitæ concurrant videlicet. *I. ut sit utilitas, vel necessitas gravis. II. Communis tam Clericos, quàm Laicos tangens. III. Ut Laicorum facultates ad eam levandam non sufficiant. IV. Ut Episcopus cum Clero priùs cognoscat, an tanta sit necessitas, ut de bonis quoque Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum succurrendum sit. V. Ut priùs consulatur Papa, nisi sit periculum in mora. VI. Ut existentibus præfatis conditionibus collecta, & onera non imponantur, nec exigantur auctoritate laicali, sed Ecclesiastica.* Ita habetur *cap. non minus, de immunitate Eccles. cap. Adversus 7. eod. tit. extravag. Quod olim eod. ac in Bulla Cœnæ Domini, §. 18.*

79 III. Si tamen res aliqua habet *onus simpliciter & formaliter reale* annexum, v. g. ex speciali pacto, vel contractu, vel si res est Emphyteutica, habeat annexum censum annuum &c. quod onus nempè debet præstari propter rem ipsam nullo habito respectu possidentis, tunc talis res, si veniat in dominium Ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ, ad easdem cum tali onere transit, & tale onus debebit etiam ab Ecclesia, vel personis Ecclesiasticis præstari, & sic verum est illud: *Quævis res transit cum onere suo, c. cùm non sit, de decimis.* Non verò transit *onus personale, vel tantùm materialiter reale*, quod imponitur rei ratione personæ, quatenùs hæc subdita est imponenti onus, licèt in impositione oneris habeatur respectus ad quantitatem, & qualitatem rei: qualia onera sunt tributa, vectigalia, &c. Dominorum laicorum.

80 IV. Si hæc ita sint; quo ergo fundamento domini laici territoriales exigunt ab Ecclesiis, Mnnasteriis, Clericis, eorumque bonis tributa, vectigalia, gabellas &c. Respondet P. Reiffenstuel *in lib. 3. Decretalium, tit. 49. de immunitate Ecclesiarum*, se planè nullum solidum scire fundamentum, aut justum titulum; quod *loc. cit.* ulteriùs probat, & deducit, quem si placet, vide, & lege. De pœnis violantium immunitatem realem personalem, dicemus infrà *quæst. 4.*

QUÆSTIO II.

De immunitate locali, seu jure Asyli.

SUMMARIUM.

81. *Immunitas localis duos habet effectus.*
82. *Immunitas Asyli est jure humano, Civile, & Canonico introducta, non item naturali, nec divino.*
83. *Respondetur ad objectionem ex Concilio Tridentino adductam.*
84. *Jus Asyli competit Ecclesiis, Cæmeteriis, Monasteriis, Hospitalibus, & omnibus locis religiosis;*
85. *Etiam Ecclesiis nondum consecratis, etiam pollutis, vel interdictis, &c.*
86. *Item jus Asyli competit omnibus laicis Catholicis. An etiam Clericis, &c.*
87. *Dummodò non commiserint delictum in Bulla Gregorii XIV. exceptum.*
88. *Hinc Asyla gaudent fures, adulteri, &c.*

IMmunitas localis, prout *quæst. præc. ab initio sectionis hujus* jam diximus, est jus competens Ecclesiis, aliisque locis religiosis, vi cujus actus profani, seu sæculares in iis exerceri non valent, & malefactores illuc confugientes in vita, & membris proteguntur, ita ut inde extrahi non possint, adeòque in duobus præcipuè consistit, duosque effectus parit hæc immunitas localis, videlicet. I. Quòd in locis Sacris actus profani fieri nequeant. II. Quòd illuc confugientes malefactores, tuti sint in vita, & membris. De primo egit P. Patritius Sporer *tract. 2. in 1. præcept.* 81

cept. Decalogi, *cap.* 10. *sect.* 4. §. 2. *num.* 28. quò Lectorem remittimus, de secundo hic agemus. Itaque sit

ASSERTIO II.

82 *JUs, seu immunitas Asyli est jus Ecclesiis, & aliis locis piis auctoritate Episcopi erectis competens, confugientibus ad ea malefactoribus securitatem præstans ad hoc, quod inde violenter extrahi non possint, nec in vita, nec in membris puniri valeant. Hoc jus competit Ecclesiis, Cæmeteriis, Oratoriis etiam privatis, Monasteriis, & Conventibus religiosorum, eorumque domibus, & habitationibus, hospitalibus, nosocomiis, & omnibus locis piis, modò omnia loca præmemorata auctoritate Episcopi sint erecta. Item competit omnibus laicis Catholicis, probabiliter etiam Paganis, Judæis. Imò etiam hæreticis, si non propter crimen hæresis, sed ob aliud delictum, fugiant ad Ecclesiam: probabiliter etiam Clericis, non tamen religiosis; modò prædictæ personæ non commiserint delictum in Bulla Gregorii XIV. exceptum.* Communissima Theologorum, & Canonistarum.

§. II. *Jus, seu immunitas Asyli.*

83 EST jure dumtaxat humano Civili, & Canonico introductum, non item naturali, nec Divino. Ita Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *n.* 1. *q.* 1. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Covarruvias, Sannig, Zoesius, Engel, Pirhing, Reiffenstuel *in* 3. *Decret. tit.* 49. *n.* 21. *cum communiori*. Ratio primæ partis, quòd sit juris humanis civilis, & Canonici, patet ex toto titulo, præsertim *leg.* 2. 3. & 6. *C. de his, qui ad Ecclesias confugiunt, & c. intra 6. de immunitate Ecclesiarum*, ibi: *Fugiens ad Ecclesiam, quantumcunque gravia maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde damnari ad mortem, vel ad pœnam*, (corporalem, ut habet ibi Glossa V. *Puniendus*) *sed rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membra, & vitam: super hoc tamen, quod inique fecit, est aliàs legitimè puniendus*. Ratio secundæ partis, quòd non sit juris naturalis, inde patet: quia jus naturale est immutabile, indispensabile, & invariabile; sed jus Asyli per Papam fuit immutatum, quoad certa crimina, & personas restrictum, ut infrà patebit; fuit insuper eidem variis in locis consuetudine derogatum, teste Barbosa *lib.* 2. *juris univers. Ecclesiast. cap.* 20. *n.* 82. Layman *lib.* 4 *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 2. & alii: ergo non est Juris naturalis. Ratio tertiæ partis, quòd non sit Juris Divini positivi, inde sumitur: Quia nulla similis Lex, aut Jus positivum, aut traditio ab Apostolis accepta extat: quamvis enim in antiquo Testamento per Legem positivam Divinam certa loca habuerint Jus Asyli, tamen hæc Lex per Legem novam expiravit, & à Christo in novo Testamento nullibi reperitur renovata: ergo.

84 Dices: Concilium Trident. *sess.* 25. *de reform. cap.* 20. ait, *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem DEI ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam esse*. Resp. Concilium loqui de immunitate Ecclesiastica reali, & personali, quæ est de jure Divino, uti docent Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 8. Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quæst.* 1. Tamburinus *de jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 19. Diana *part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 1. Barbosa *l.* 1. *juris univers. Ecclesiast. cap.* 39. §. 5. *num.* 3. Cum communissima aliorum, *ex cap. quamquam, de censibus, in* 6. & patet ex Concilio Trident. mox citato: Non verò loquitur Concilium de immunitate locali. Si tamen quis contendat, Concilium Trident. loqui etiam de immunitate locali, seu de jure Asyli, dicendum, Concilium plus non velle, quàm quòd loquendo de jure Asyli, id ad imitationem Legis Divinæ veteris, Divinoque instinctu per Canonicas Sanctiones fuerit constitutum. Ex quo infertur, quòd contra immunitatem personalem nulla valeat consuetudo, aut præscriptio; benè verò contra jus Asyli: quia contra jus humanum, non verò contra jus Divinum, ulla valet consuetudo, aut præscriptio, ut diximus *cap. præced. sect.* 3. *quæst.* 5. *num.* 306.

§. II. *Jus Asyli competit Ecclesiis, Cæmeteriis, Monasteriis, Oratoriis, Hospitalibus,*

85 ET universaliter omnibus, & singulis locis piis ad charitatis, misericordiæ, Religionis, &c. aliumve pium usum destinatis, modò loca omnia prædicta auctoritate Episcopi erecta sint, Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 3. Barbosa, Abbas, Fagnanus, Reiffenstuel *cit. n.* 47. & communis aliorum. Ratio est: quia omnia prædicta Loca, si auctoritate Episcopi sint erecta, sunt verè loca Religiosa, *ex c. ad hæc* 4. & *c. fin. de Religiosis domibus, & can. In qualibet* 23. *causa* 23. *quæst.* 8. & *l. sancimus, C. de SS. Ecclesiis*: atqui cuncta loca religiosa gaudent jure Asyli, ut clarè patet ex Bulla Gregorii XIV. *Cum aliàs data Romæ* 1591. *nono Calendas Junii*, ibi: *Locisque sacris, aut religiosis*. Accedit, quod privilegia Ecclesiis concessa; etiam dictis locis concessa intelligantur, *l. omnia C. de Episcop. & Cleric.* Ergo. Ex his

Infertur I. Quòd jure Asyli gaudeant Ecclesiæ, etiam 86
pollutæ, & interdictæ, imò etiam nondum consecratæ, *ex cap. Ecclesiæ* 9. *de immunitate Eccles.* Earumque Sacristiæ, Turres, Atria, Porticus, Campanilia &c. Barbosa *lib.* 2. *J. E. U. cap.* 3. *n.* 62. Layman *cit. num.* 2. Reiffenstuel *cit. num.* 29. *ex can. id constituimus* 36. *causa* 17. *quæst.* 4. Item qui saltem Ecclesiæ januam, seram, vectem, parietem, vel anulum valvarum Ecclesiæ tangit, Barbosa *cit. num.* 65. Layman cit. Reiffenstuel *cit. num.* 30. Covarruvias, Pignatelli, afferens Decreta S. Congregationis, *in tom.* 6. *consult.* 4. *num.* 81. & *seqq.* idem multò magis dicendum de existente in tecto Ecclesiæ. Item jure Asyli gaudet spatium terræ per 40. passus Ecclesiæ majori, seu Cathedrali, & per 30. passus Ecclesiis minoribus, seu cappellis adjacens *ex can. sicut antiquitus* 6. *causa* 17. *quæst.* 4. Privilegium tamen dicti spatii non se extendit ad domos extraneas laicales, infra dictos passus existentes, benè verò ad domos Clericorum, intra dictos passus existentes, *ex can. quisquis* 21. *causa* 17. *quæst.* 4. II. Infertur, quòd jure Asyli gaudeant Cæmeteria, non tantùm Ecclesiis contigua, sed etiam separata. III. Oratoria etiam privata, & cappellæ. IV. Monasteria, eorumque claustra, cellæ, habitacula, hortus, area, domus familiarum, stabula animalium, officinæ, cunctaque alia loca, quæ intra septa Monasterii continentur. Ita Reiffenstuel *cit. num.* 45. *cum pluribus, quos citat*. Ratio est: quia etiam hæc in favorabilibus veniunt nomine Monasteriorum, & loca religiosa sunt, quia religiosis adhærent. Id multò magis dicendum de residentiis, & domibus religiosorum. V. Hospitalia, Nosocomia &c. VI. competit jus Asyli reis confugientibus ad SS. Eucharistiam, dum portatur ad ægrotum, aut in processione circumfertur, modò tangant vestem Sacerdotis SS. Eucharistiam portantis, vel se associent processioni, aut illis, qui Venerabile Sacramentum comitantur. Ita pluribus citatis *Reiffenstuel cit. numer.* 47. Excipitur casus, quo Sanctissimum portatur ad reum in carcere detentum. Ita *omnes*. VII. competit jus Asyli palatio, seu domui Episcopi, & Cardinalium, etsi hi non sint Episcopi. Reiffenstuel *citat. num.* 51. & *seqq.* quem lege. VIII. Probabilius esse judicat idem Reiffenstuel *cit. num.* 46. Domos, villas, & hospitia à Monasteriis separata, & quæ solius recreationis, vel œconomiæ causa, aut pro recipiendis hospitibus habentur, non gaudere jure Asyli: tum quia non sunt Auctoritate Episcopi erecta; tum quia religiosis loci non adhærent.

§. III. *Jus Asyli competit omnibus laicis &c.*

OMnibus laicis (*nisi commiserint crimen exceptum, de* 87
quo §. *seq.*) competere jus Asyli, certum est ex Bulla Gregorii XIV. *Cum aliàs, citata*: quia hæc de *Laicis* generaliter, & indistinctè loquitur. Imò etsi laici essent personaliter interdicti, aut excommunicati, etiam denunciati, & publici Clericorum percussores. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 10. Covarruvias, Pirrhing, Sylvester, Reiffenstuel *cit. num.* 55. cum communi. Ratio est: quia nullius censuræ effectus est, privare malefactores Asylo. *Clericos seculares* contra Judices, & superiores Ecclesiasticos (*nam contra judices laicos gaudere Asylo, certum est ex privilegio fori Clerici competente*) gaudere, & non gaudere Asylo, utrumque videtur probabile, cùm pro utraque parte stent plures, & graves Doctores, sicut & rationes, quas vide apud Reiffenstuel *cit. num.* 57. & *seqq.* Religiosis verò non competere jus Asyli contra superiores proprios, de facto patet ex universali praxi, & consuetudine apud omnes religiones notoriè recepta, & summis Pontificibus specialibus Bullis confirmata, ac propriis Ordinum statutis, à S. Sede approbatis stabilita graviter puniendi, etiam carcere perpetuo, ac triremibus, vel expulsione ab ordine &c. Religiosos, sive in, sive extra Monasterium delinquant: sive cum, sive absque animo fruendi Asylo in Monasterio, aut alio loco religioso sint. Quantùm ad Judæos, Paganos, ac cæteros infideles, qui in Christum non credunt, etiamsi ad veram fidem se convertere nolint, eos gaudere Asylo, putat esse probabile Reiffenstuel *citat. num.* 77. hancque sententiam tenent apud ipsum Fagnanus, Sylvester, Barbosa, & plures alii citati à Fagnano, *in cap. inter alia* 6. *de immunitate Ecclesiarum num.* 60. Ratio est: quia jura concedentia laicis confugientibus ad Ecclesias jus Asyli, universaliter, & indistinctè loquuntur de omnibus; & vel maximè, quia ita declaravit S. Congregatio 1631. teste Barbosa *lib.* 2. *J. E. U.*

apud

apud Reiffenstuel cit. Imò etiam Hæreticos ob prædictam rationem, gaudere Asylo: si non propter crimen Hæresis, sed ob aliud delictum fugiant ad Ecclesiam, aut alium Religiosum locum, docent Sylvester, *Vers. immunit. 3. q. 3.* Haunoldus *de jure, & just. tom. 6. tract. 1. nu.* 161. Sannig, Pirrhing, Zoesius, & alii. Dictum est: *si non propter crimen hæresis fugiant ad Ecclesiam*; ob hoc enim, si ad Ecclesiam confugiant, certum est eos non gaudere Asylo, ut patebit mox §. *seq.*

§. IV. *Dummodò prædictæ personæ non commiserint Delictum in Bulla Gregorii XIV. exceptum.*

88 GRegorius XIV. edidit anno Domini 1591. Bullam: *Cum alias*, quæ in Bullario Cherubini est ordine 7. Constitutio dicti Pontificis, in qua excipit aliqua crimina, quæ committentes non gaudeant jure Asyli, sequentibus verbis decernit: *Ut laicis, ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, publicasque stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumque cæmeteriis committere non verentur; aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassinii, vel hæresis, aut læsæ Majestatis in personam ipsius Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur. Sed universis, & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archi-Episcopis, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis, tam sæcularibus, quàm cujusvis ordinis regularibus, sæcularibus, cujusvis ordinis regularibus, districtè præcipiendo mandamus, & præcipimus, ut laicos in casibus prædictis delinquentes ad eorum Ecclesias, Monasteria, domos, & alia loca supradicta sacra, seu religiosa, respectivè confugientes, & in eis se recipientes, atque morantes, qui prædicta, eorumque aliquod judicio suo commisisse videbuntur, quando à curia sæculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus, ministris, & officialibus curiæ sæcularis, absque irregularitatis nota, aut alicujus censuræ Ecclesiasticæ incursu tradi, & consignari curent, & facient, & quilibet eorum curet, & faciat.* Hucusque Bulla Gregoriana. Ex qua sequitur, quòd omnia, & singula crimina, quæ in ea non sunt specialiter excepta, gaudeant Asylo. Hinc

89 I. Gaudent Asylo fures, qui occultè, vel etiam aliis videntibus, sine tamen vi, vel armis aliena auferunt: vel qui in Ecclesiis furantur, vel qui in Ecclesiis vulnerant alios, sine homicidio, vel mutilatione. II. Gaudent Asylo, adulteri, simoniaci, incendiarii, banniti, cudentes falsam monetam, homicidæ Clericorum, raptores virginum, extrahentes injustè reum ex Ecclesia, Parricidæ, Sodomitæ, &c. III. Gaudent Asylo Decoctores fraudulenti, item debitores confugientes ad Ecclesiam ob debitum ex causa civili contractum juxta *Haunoldum*, & *Pirrhing*. Ratio horum omnium est: quia omnes præfati non commiserunt crimen exceptum in novissima Bulla Gregorii XIV. *cit.* IV. Gaudent Asylo rei è carceribus, aut manibus satellitum fugientes, dum ducuntur ad carceres, vel inde ad supplicium, dummodò non commiserint crimen exceptum. Ita cum communi Farinacius, Navarrus, Gutierrez, apud Reiffenstuel *cit. nu.* 154. Ratio est: quia tales non excipiuntur in Bulla Gregoriana cit. quod verum est, etiamsi fugiant cum compedibus: non verò si unà cum satellite per vim intrent in Ecclesiam, ex declarationibus Cardinalium apud Jacobum Pignatelli, *tom. 6. consult.* 4. *n.* 88. *&* 91. Pariter non gaudet immunitate reus ex eo, quòd per locum Sacrum ducatur ad supplicium, casu quo alia via è carceribus ad locum supplicii non sit; secus, si alia existente via per illum duceretur. Ita Peregrinus *de immunit. cap.* 5. *nu.* 8. Diana, & alii. V. Noster Gaudentius Kerckhove *in statuta nostra Generalia cap.* 5. *§.* 8. *num.* 54. docet, licere malefactori ingredi Monasterium Monialium, si fores apertas reperiat, ut periculum insequentis Judicis evadat, meritò timens fore, ut ex Ecclesia extrahatur. Ratio est: quia jus tuendi vitam, aut vitandi grave corporis damnum, censetur licitum reddere talem ingressum. Ita in terminis *Sanchez*, *Bonacina*, *Tamburinus*, *aliique ab eo citati*. Qui malefactor tamen non posset commorari in Monasterio Monialium, quia dedecet virum cum Monialibus esse; sed deberet reponi in alio loco tuto, ubi etiam Privilegio immunitatis gaudere posset, ut notat Pellizarius *nu.* 134. *apud Kerckhove cit. num.* 53.

QUÆSTIO III

De effectu immunitatis Asyli, & de Custodia, & extractione confugientium ad locum sacrum.

SUMMARIUM.

91 *Effectus immunitatis Asyli est, quod reus confugiens ad locum sacrum, debeat in eo recipi.*
92 *Multò minùs ab eo per vim extrahi,*
93 *Nec ad mortem, aut pœnam corporalem condemnari potest.*
94 *Si verò commisit crimen exceptum, tenetur rector Ecclesiæ, aut alterius loci Sacri, si à curia sæculari fuerit requisitus, reum custodire;*
95 *Et eumdem eidem extradere, modo à Bulla Gregoriana præscripto.*
96 *Si tamen, ut jam dictum, desuper requiratur à curia sæculari.*

ASSERTIO III.

EFfectus immunitatis Asyli est, quod reus confugiens ad locum sacrum debeat recipi, nec inde possit excludi, multò minus ab eo per vim extrahi; nec quamdiu in eo existit, ad mortem, aut aliam pœnam corporalem condemnari potest, supposito, quod non commiserit crimen exceptum; si verò commisit crimen exceptum, tenetur rector Ecclesiæ, aut alterius loci sacri, si à curia sæculari fuerit requisitus, reum custodire, ac eidem extradere eumdem modo à Bulla Gregoriana præscripto. Communissima. 90

§. I. *Effectus immunitatis Asyli est, quòd reus confugiens ad locum sacrum debeat recipi, &c.*

ITa Haunoldus *tom. 6. tr. 1. n.* 274. Pignatelli *to. 2. consult. 4. n. 63.* Delbene *de immunit. cap. 16. dub. 4º. n.* 1. Reiffenstuel *tit. de immunit. Eccles. n.* 156. & alii. Ratio est I. Quia cap. *Inter alia 6. de immunit. Eccles.* dicitur: *Rectores Ecclesiarum sibi* (idest, reis) *obtinere debent membra, & vitam.* II. Quia Rectores Ecclesiarum tenentur jura Ecclesiæ, ipsiusque immunitatem defendere: ergo hoc ipso non possunt reos illuc confugientes repellere. III. Quia eo ipso, quòd concedatur reis jus ad Ecclesias confugiendi, imponitur Rectoribus Ecclesiæ obligatio eos recipiendi; aliàs enim, si rei pro libitu rectorum possent non recipi, aut etiam recepti iterùm expelli, parum, aut nihil prodesset rei *Jus Asyli*. Quare etiam Ecclesia, aut alius locus sacer reum de suis bonis debet sustentare; eique vitæ præbere necessaria, nisi ipse bona propria habeat, aut aliunde à Consanguineis v. g. facilè habere possit. Ita cum communi Sylvester *vers. immunitas* 3. *n.* 5. Aliisque citatis Reiffenstuel *cit. n.* 157. Ratio est: quia aliàs reus indirectè cogetur ad exeundum, & potestati sæculari se tradendum, aut fame moriendum; sicque rursus eidem non prodesset *Jus Asyli*. Dictum est: *Nisi ipsemet bona propria haberet, aut aliunde a consanguineis v. g. facilè habere possit.* In tali enim casu de illis, non de Ecclesiæ bonis vivere deberet reus, prout citati DD. cum communi aliorum benè advertunt. Imò non potest Ecclesia in tali casu eum de bonis suis sustentare, quia malè dilapidaret patrimonium Christi, & pauperum. Hinc etiam juxta DD. citatos, in casu, quo ipse reus nihil habet, nec aliunde quid habere valet, potest cogi ad laborandum, & serviendum in commodum Ecclesiæ, ut sic expensæ in eum factæ de Ecclesiæ bonis, quæ nonnisi ad causas pias, & pauperes erogari possunt, compensentur; atque ne immunitas sit ei occasio otiandi, & exinde etiam peccandi. Addunt aliqui, & meritò, non expedire, ut rei propriis destituti mediis diutiùs morentur in locis sacris, *ne ipsi per incommodum Ecclesiæ, egentium, & pauperum alantur expensis*, ut dicitur *l. præsenti 6. C. de his, qui ad Eccles. confug.* Hinc benè possunt rectores Ecclesiæ reo suadere, ut discedat; si cognoscant, quòd in alio loco, aut provincia, securè, & absque periculo degere valeat, illucque eumdem convenientibus modis ducere, & dirigere sine periculo possint, & nisi aliud circumstantiæ exigant. Ex his etiam sequitur, quòd nemo prohibere, aut impedire possit, quominùs ad existentem in loco Asyli deferatur necessarius victus, & vestitus, ipseque necessaria reque sua, & naturam etiam extra locum Asyli (si reverentia loci exigat) exonerare valeat. Ita *omnes* ob rationem suprà jam datam. 91

§. II. *Multò minùs ab eo per vim extrahi, nec ad mortem, aut pœnam corporalem condemnari potest.*

ITa unanimes DD. *Ex can. Diffinivit 35. causa 17. qu.* 4. ibi: *Nullus audeat confugientes ad Ecclesiam, & residentes* 92

fidentes inde abstrahere, *& l. 2. de his. qui ad Eccles. confug.* ibi: *Sancimus, nemini licere ad Ecclesias confugientes abducere*. Potest tamen reus sponte exire, & permittere, ut egressus capiatur. Si tamen ad sponte egrediendum judex ficta promissione securitatis, & impunitatis reum induxit, tenetur eidem servare fidem promissam, vel iterum restituere loco Sacro, Barbosa *lib. 2. juris Ecclesiast. univers. cap. 3. n. 54.* Navarrus *in Manual. c. 25. n. 22.* Castro-Palaus, Azorius, Reiffenstuel *cit. nu. 162.* cum communi aliorum. Ratio est: quia cùm reus nonnisi sub conditione securitatis promissæ deseruerit locum Asyli, debet conditio à promittente servari, aut desertio loci Sacri censetur nulla; cùm paria sint, nihil fieri, & sub conditione fieri, quæ non purificatur.

93 Quòd reus, quamdiu in loco Sacro existit, non possit per sententiam aliquam condemnari ad mortem, aut aliam pœnam corporalem, docent Pirrhing, Sylvester, Abbas, Fagnanus, apud Reiffenstuel *cit. n. 166. ex cap. Inter alia 6. de immunitate Ecclesiarum &c. Id constituimus observandum, quod Ecclesiastici Canones decreverunt, & lex Romana constituit, ut ab Ecclesia atriis, vel domo Episcopi, reos abstrahere omninò non liceat, sed nec alteri consignare, nisi ad Evangelia datis Sacramentis, de morte, & debilitate, & omni pœnarum genere sint securi; ita ut ei, cui reus fuerit criminosus, de satisfactione conveniat. Quod si quis Sacramenta sua convictus fuerit violasse, reus perjurii non solum a communione Ecclesiæ, vel omnium Clericorum, verum etiam, & a Catholicorum convivio separeretur*. Nihilominus reus, quamdiu existit in loco Sacro, licèt ad pœnam mortis, vel corporis condemnari non valeat, potest tamen puniri pœna pecuniaria, aut alia competenti pena. Ita *Abbas, Fagnanus, Barbosa, Farinacius, Pirrhing*, cum communissima aliorum apud Reiffenstuel *cit. nu. 168. ex cap. inter alia 6. de immunit. Eccles.* ibi: *super hoc tamen, quod iniquè gessit, est alias legitimè puniendus*.

§. III. *Si verò commisit crimen Exceptum, tenetur rector Ecclesiæ, aut alterius loci Sacri, si à Curia Sæculari fuerit requisitus, reum custodire.*

94 OMnia præcedentia dicta, sunt intelligenda de reo, qui non commisit crimen exceptum, & consequenter gaudet jure Asyli: *Si verò reus commisit crimen exceptum*, & consequenter non gaudet Asylo, vel saltem dubitatur, ac commiserit crimen exceptum, & gaudeat Asylo, nec ne, benè facit rector loci Sacri, si reum de dubio, & periculo admoneat, eique fugam suadeat, & ad eam adjuvet, *antequam à Curia Sæculari ad eum benè custodiendum, aut tradendum requiratur*; tunc enim fugæ locus non ampliùs esset, sed tunc tenetur Rector Ecclesiæ, aut alterius loci sacri, cautè custodire reum, adhibitis etiam, si opus foret, carceribus, & compedibus, donec ab Episcopo causa examinetur, & decidatur; si nimirùm à Potestate Sæculari ad hoc fuerit requisitus. Ita pluribus citatis Farinacius, & Reiffenstuel *cit. num. 174.* Ratio est: quia reus criminis excepti debet tradi Curiæ Sæculari, juxta dicenda *§. sequenti*: ergo in casu dubio, & multò magis in certo, saltem interim custodiri debet etiam auxilio Sæcularium, si opus foret, ad requisitionem Curiæ Sæcularis, ut causa per Episcopum examinata tradi, si fieri oporteat, possit. Dictum est: *Si commisit crimen exceptum*; in casu enim, quo liquido constat, crimen non esse exceptum ipsumque reum gaudere Asylo, nec rector Ecclesiæ, nec Sæcularis Potestas intra Ecclesiam, vel alium locum sacrum, aliquo modo carcerare, vel custodire reum potest, aut tenetur. Ita fermè *omnes*, & ratio est: quia in tali casu cessat custodiendi ratio, & finis, qui est, ut Jure Asyli carens, legitimè tradi valeat Curiæ Sæculari, & ab ea puniri, ne delicta maneant impunita. Nihilominus extra Ecclesiam potest Curia Sæcularis custodiam ponere ad præcavendum, ne liberè effugiat Reus, & ut, si exeat, extrà faciliùs capi, & puniri valeat. Ita Bonacina *t. 2. disp. 3. q. 7. pun. 3. nu. 2.* aliisque citatis Reiffenstuel *cit. nu. 183.* Ratio est: quia per talem custodiam nulla vis, aut injuria infertur loco Sacro.

§. IV. *Ac reum extradere Curiæ Sæculari, modo à Bulla Gregoriana Præscripto.*

95 MOdus extradendi reum non gaudentem Asylo, Curiæ Sæculari, præscribitur in Bulla Gregorii XIV. *Cùm alias*, citata, sequentibus verbis: *§. 3. Sed universis, & singulis venerabilibus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archi Episcopis, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis, tam sæcularibus, quam cujusvis ordinis regularibus, districtè præcipiendo mandamus, & præcipimus, ut Laicos in casibus prædictis* (nimirùm in criminibus exceptis) *delinquentes, ad eorum Ecclesias, Monasteria, Domos, & alia loca supradicta sacra, seu religiosa, respectivè confugientes, & eis se recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumque aliquod, judicio suo commisisse videbuntur, quando à Curia Sæculari fuerint requisiti, vel quilibet eorum fuerit requisitus, ministris, & officialibus Curiæ Sæcularis, absque irregularitatis nota, aut alicujus censuræ Ecclesiasticæ incursu, tradi, & consignari curent, & faciant, & quilibet eorum curet, & faciat.*

§. 4. Ne autem Curiæ Sæcularis Ministri prædicta facultate, illos per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi, sibi olim, ut præfertur, attributa, & per præsentes revocata abutantur, volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia Sæcularis, ejusque judices, & officiales, ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris prædictis laicum aliquem, ut præfertur delinquentem, in nullo ex casibus supradictis sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ, ab eo auctoritatem habentis (ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi aliàs Ordinarii, aut nullius Diœcesis, aut conservatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu loco exempto, & nullius Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios) capere, extrahere, aut incarcerare non possint; nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dicta persona Ecclesiastica requisitæ, illos in delictis superius expressis culpabiles, tradere, aut capturæ, & carcerationi intervenire, & assistere recusaverint, tuncque reverentiæ Ecclesiæ, & locis sacris debitæ memores, prædictos delinquentes, minori, qua id fieri poterit, scandalo, & tumultu extrahere curent.

§. 5. Quodque delinquentes laici prædicti, postquam, ut præfertur, ab Ecclesiis, locisque extracti, & capti fuerint, ad carceres curiæ Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per Curiam Sæcularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque Sæculari prædictæ consignari, nec tradi possint, nisi cognito priùs per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superiùs expressa commiserint: tuncque demum de mandato Episcopi, per Judicem Ecclesiasticum Curiæ Sæculari, quacumque appellatione sepositâ consignentur.

§. 6. De crimine verò hæresis cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertineat, neque in ea, Curia Sæcularis se quoquo modo intromittat. Huc usque Bulla Gregorii XIV. citata.

Dictum fuit hactenùs sæpiùs: *Si rectores Ecclesiarum, vel* 96
locorum religiosorum fuerint requisiti à Curia Sæculari: quia tantùm, quando à Curia Sæculari fuerint requisiti, vult Papa, ut custodiant, vel tradant, reum criminis excepti: consequenter à sensu contrario: *Si non requisiti fuerint à Curia Sæculari*, nec custodire, nec extradere tenentur talem reum, sed possunt eum liberè dimittere, & ad fugam juvare: & multò minùs tenentur custodire, aut extradere reum, qui commisit crimen non exceptum, & consequenter gaudet Asylo, etiamsi à Curia Sæculari fuerint requisiti: quia sine peccato mortali Rectores Ecclesiæ non possunt reum talem privare suo Jure, & privilegio sibi concesso à Summo Ecclesiæ Monarcha; nec Curia Sæcularis potest talem reum requirere, vel extrahere sub gravissimis pœnis, ut statim dicetur. Ait tamen Layman *lib. 4. tr. 9. c. 3. n. 13.* Ecclesiæ tamen Prælatus reum quandoque Judici Sæculari tradere potest, exacto priùs juramento, vel simili cautione immunitatis à pœna mortis, & omni corporali, sicuti colligitur *can. id constituimus, 36. causa 17. qu. 4.* (quem in terminis retulimus, suprà *n. 93.*) apud Layman citatum.

QUÆSTIO IV.

De Pœnis violantium immunitatem Ecclesiasticam, & de absolutione ab iisdem.

SUMMARIUM.

98 *Extrahens ex Asylo reum vi, vel fraude, vel injusto timore, vel contra præscriptum Bullæ Gregorianæ, peccat mortali sacrilegio, & tenetur reum sic extractum restituere loco sacro,*

99 *Atque incurrit ipso facto excommunicationem Papæ reservatam.*

100 *Violans vero immunitatem realem, vel personalem incurrit gravissimum sacrilegii peccatum, & tenetur restituere omnia, quæ ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis, aut bonis earum exegit;*

101 *Et incurrit ipso facto excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini contentum.*

ASSERTIO IV.

EXtrahens ex Asylo reum, vi, vel fraude, vel injusto timore, vel contra præscriptum Bullæ Gregorianæ, imprimis

primis

primis peccat mortali sacrilegio, & tenetur reum sic extractum restituere loco sacro, cum omnibus bonis inde abstractis, obligaturque ad restitutionem damni exinde consecuti ipsi reo, vel aliis, atque incurrit ipso facto excommunicationem Summo Pontifici reservatam, aliasque pœnas: Violans verò immunitatem realem, & personalem, præter gravissimum sacrilegii peccatum, tenetur restituere omnia, quæ ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis, aut bonis earum exegit, & incurrit ipso jure, & facto gravissimam pœnam excommunicationis in Bulla Cœnæ Domini contentam, à qua nullus omninò, extra articulum mortis, nisi Romanus Pontifex, absolvere potest. Est communissima.

§. I. *Extrahens ex Asylo reum, vi, vel fraude,*

98 VEl injusto timore, vel contra præscriptum Bullæ Gregorianæ, imprimis peccat *mortali sacrilegio*, uti constat *ex can. Sacrilegium, causa* 17. *q.* 4. & docet S. Thomas communiter receptus 2. 2. *q.* 99. *art.* 2. *ad* 2. Quia in re gravissima violat reverentiam Ecclesiis, & Sacris locis debitam. *Et tenetur reum sic extractum restituere loco sacro, unà cum omnibus bonis inde abstractis.* Barbosa *lib.* 2. *J. E. U. c.* 3. *nu.* Pirrhing *de immunitate Ecclef. n.* 51. Pignatelli, Farinacius, Fagnanus, aliisque citatis Reiffenstuel *cit. nu.* 203. cum communi, & certa aliorum. Ratio desumitur tum ex *can. Miror.* 8. *causa* 17. *q.* 4. ibi: *Ecclesiæ igitur restitue, quæ irreligiosissimus rapuisti:* tum ex illa universali regula, quòd spoliatus ante omnia sit restituendus, *ex c. Item* 6. *& c. conquerente* 7. *de Restitutione Spoliatorum. Obligaturque ad restitutionem damni exinde consecuti ipsi reo, vel aliis.* Ita communis, ac certa ex *can. sicut antiquitùs* 6. *causa* 17. *qu.* 4. ibi: *qui personam, vel bona ejus inde* (è loco Asyli) *subtraxerit, quousque emendet, & quod rapuerit, reddat, excommunicetur.* Ratio est, quia, qui injustè aufert, vel damnificat, ad restitutionem tenetur. Hinc infertur, quòd si injustè extractus etiam capite plexus est, teneatur judex ad damnum, quod inde liberis, uxori, aut aliis subsecutum est. Ita Reiffenstuel *cit. nu.* 110. Layman *lib.* 4. *tr.* 9. *c.* 3. *nu.* 14. & apud ipsum Suarez, & Valentiam.

§. II. *Atque incurrit ipso facto Excommunicationem Papæ reservatam.*

99 ITa Bulla Gregorii XIV. *Cùm alias*, citata, §. 8. sic dicens: *quod si quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus, Præmissorum, aut alio quovis prætextu, quidquam, præter, aut contra hujus nostræ constitutionis tenorem attentare præsumpserit, declaramus, eum ipso facto Censuras, & pœnas easdem incurrere, quas contra libertatis, Juris, aut immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per Sacros Canones, & Conciliorum Generalium, nostrorumque Prædecessorum constitutiones sunt promulgatæ.* Idem docent Bonac. *tom.* 1. *disp.* 3. *q.* 7. *pun.* 8. *n.* 3. Farinacius, Castro-Palaus, Barbosa, Diana, Haunoldus, apud Reiffenstel *citat. nu.* 215. cum communi aliorum, post Bullam Gregorianam scribentium, contra nonnullos ante Bullam cit. scribentes, & propterea ad præsens non attendendos. Hanc excommunicationem incurrunt, non tantùm illi, qui aliquem etiam excepti Criminis certò reum, in loco Asyli existentem, capere, extrahere, vel incarcerare ausi fuerint, juxta certam sententiam: sed etiam illi, qui capere, extrahere, aut incarcerare tantùm tentaverint, effectu non secuto. Ita Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resolut.* 15. Farinacius, Peregrinus, apud Reiffenstuel *cit. nu.* 217. quòd apertè patet ex Bulla Gregoriana *cit.* §. 8. ubi Papa pœnas Juris ipso facto incurrere declarat eum, *qui contra tenorem hujus constitutionis quidquam attentare præsumpserit.* Hinc etsi aliàs Leges pœnales intelligendæ sint secuto effectu; secus tamen est si Lex etiam ipsum conatum expressè punire vult. Imò non tantùm prædicti, sed etiam, & vel maximè illi, qui tale quid mandant, excommunicationem prædictam ipso facto incurrunt. Ratio est: quia in Bulla Gregoriana pœnis ipso facto subjacere, universaliter declarantur omnes, & singuli *quavis Dignitate præditi, qui contra tenorem constitutionis, seu Bullæ aliquid attentare præsumpserint*; hoc autem, vel maximè faciunt, qui præfata auctoritativè mandant. Hæc excommunicatio est Summo Pontifici reservata, ob declarationem Sacri Concilii, 1617. apud Jacobum Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 59. quæ ita sonat: *absolutio à Censuris ob violatam immunitatem Ecclesiasticam, juxta constitutionem Gregorii XIV. quæ incipit:* Cùm alias nonnulli, *est Sedi Apostolicæ reservata.* Nihilominus ab eadem (sed priùs restituto Reo, & facta satisfactione læsæ Ecclesiæ) absolvere posse Regulares Mendicantes extra Italiam, docet Passerinus, *de Hominum statibus, & officiis, qu.* 187. *art.* 1. *n.* 443. Ubi ait, Regulares Mendicantes extra Italiam posse absolvere à violatione Immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis felicis recordationis Gregorii XIV. quæ incipit: *Cùm aliàs nonnulli.* Probatque ex *Decreto Sacræ Congregationis, sed Urbano VIII. edito*, 1628. 17. *Novembris*, citatque pro hac sententia *Lezanam, Antonium à Spiritu S. Dianam, Naldum, Bordonum, Sanchez, Merolam, Delbene, Peregrinum, Barbosam, Tamburinum.* Cujus ratio est: quia Regulares Mendicantes extra Italiam possunt absolvere sæculares, ab omnibus casibus, & Censuris, etiam Papæ reservatis, exceptis casibus Bullæ Cœnæ, & casibus ab Episcopis sibi reservatis, uti habet Patritius Sporer, *Theol. Sacrament. p.* 3. *cap.* 6. *sect.* 2. *n.* 740. & exceptis iis, qui ad forum contentiosum sunt deducti: jam autem hæc excommunicatio non continetur in Bulla Cœnæ Domini, ut legenti eam patebit: nec, ut supponitur, est casus ab Episcopo sibi reservatus, aut jam ad forum contentiosum deductus: ergo ab ea virtute suorum privilegiorum Regulares Mendicantes extra Italiam absolvere poterunt.

§. III. *Violans verò immunitatem realem, vel personam,*

PRæter gravissimum Sacrilegii peccatum, quod incurrit, tenetur restituere omnia, quæ ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis, aut bonis earum exegit. *Ita omnes.* Ratio est: quia injustè acquisivit: quidquid autem injustè acquiritur, restitui debet: hinc donec restituat, & satisfaciat, absolvi non potest. Violatores autem immunitatis Realis, & Personalis sunt, qui quascumque exactiones, aut onera quodcumque tandem, & quomodocumque nominetur (exceptis oneribus verè, simpliciter, & formaliter realibus, de quibus suprà hac *sect. n.* 1. *n.* 79.) Ecclesiis, Ecclesiasticis personis, aut bonis earum imponuntur, seu exigunt ab eis. Ita *Bulla Cœnæ Domini.* §. 18. Item Laici, qui personas causasque ecclesiasticas ad suum tribunal trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quovis quæsito colore. Ita *Bulla Cœnæ* §. 14. 15. Plura vide in Bulla Cœnæ Domini, & in Bulla Urbani VIII. *Romanus Pontifex*, quæ in Bullario Cherubini, *tom.* 4. & 159. *constitutio dicti Pontificis.* 100

§. IV. *Et incurrit ipso facto excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini contentam.*

ITa omnes. Et patet clarissimè ex ipsa *Bulla Cœnæ Domini citata*, sicut etiam ex Bulla Urbani VIII. mox citata, & ex aliis textibus Juris Canonici. Hanc igitur excommunicationem incurrunt omnes violatores immunitatis Ecclesiasticæ realis, & personalis, §. præcedente specificati; & cùm hæc excommunicatio sit contenta in Bulla Cœnæ Domini, nullus ab ea extra articulum mortis absolvere potest, nisi Romanus Pontifex, & qui ab eo specialem habet facultatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ; consequenter nullus Regularis etiam Mendicans, virtute privilegiorum suorum ab ea absolvere potest. Ita habetur expressè *in Bulla Cœnæ* §. 22. imò etiam in articulo mortis nullus absolvere potest, nisi violatores priùs cautionem præstent, quòd satisfacere, & mandatis Ecclesiæ stare velint, & similia ulteriùs non facere seriò proposuerint. Ita clarè statuitur *in citata Bulla Cœnæ* §. 22. imò omnis absolutio per alium, quàm Romanum Pontificem, extra mortis articulum, vel etiam in illo, sed non juxta tenorem præfatum facta, non tantùm est nulla, sed est etiam graviter peccaminosa, ac insuper absolventem excommunicationi subjicit. Ita iterùm expressè *Bulla Cœnæ*, §. 23. 101

Alias pœnas contra violatores immunitatis Ecclesiasticæ latas, videre poteris apud Auctores citatos. Sed pro aliquibus Principibus ob eorum privilegia in omnibus præfatis materiis vide Clericatum alibi citatum.

SECTIO III.

De statu Religioso.

QUÆSTIO I.

De status religiosi essentia, diversitate, novitiatu, & professione.

SUMMARIUM.

102 *Quotupliciter accipiatur nomen Religionis?*
103 *Quid sit Religio, seu status Religiosus?*
104 *Quot conditiones requirantur ad Religiosum?*
105 *Religiones in essentialibus conveniunt, & in accidentalibus differunt.*
106 *A quo institutus sit status Religiosus?*
107 *Religionum Diversitas.*
108 *Religio dividitur in Contemplativam, Activam, & Mixtam; &*

109 *In Clericalem, Monachalem, Mendicantem, & Militarem.*
110 *Quatuor sunt regulæ religionum.*
111 *De regula S. P. N. Francisci Seraphici.*
112 *Novitius religionis debet habere certas qualitates; nimirum:*
113 *Ætatem debitam, scilicet pubertatis;*
114 *Ut non sit alteri obligatus,*
115 *Ut Corpore non sit vitiatus,*
116 *Ut non sit criminosus, aut infamis.*
117 *Quænam adhuc sint observanda circa novitios?*
118 *Novitius sine justa causa nequit expelli ab ordine.*
119 usque ad num. 122. *Novitii gaudent privilegiis religionis &c.*
122 *Quid novitio egredienti debeat restitui?*
123 *Ad quid obligentur novitii?*
124 *An possit facere testamentum &c.*
125 *Quid de novitiis monialibus.*
126 *An novitii incurrant casus reservatos ordinis?*
127 *Quid sit professio religiosa?*
128 *Ad valorem professionis requiritur aptitudo voventis.*
129 & 130 *Annus probationis integer;*
131 *Plena deliberatio religionis.*
132 *Et acceptatio religionis.*
133 *An invalidè professus reclamare, & religionem deserere possit?* & 134.
139 *An religio possit expellere nulliter professum?*

ASSERTIO I.

R*Eligio, seu status religiosus est fidelium ad Divinæ Charitatis perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, castitatis, & obedientiæ, stabilis in communi vivendi modus ab Ecclesia approbatus. Dividitur in religionem Clericalem, Monachalem, Mendicantem, & Militarem. Ut quis possit ingredi Religionem, requiruntur in eo quatuor conditiones. I. Est, ut habeat debitam ætatem. II. Ut non sit alteri obligatus. III. Ut corpore non sit multùm vitiatus, aut deformis. IV. Ut non sit criminosus. Similiter ad valorem Religiosæ Professionis, quatuor conditiones requiruntur. I. Aptitudo voventis. II. Annus Probationis integer. III. Ut fiat liberè sine metu gravi injustè incusso ad extorquendum actum, & deliberatè sine errore circa substantiam. IV. Acceptatio habentis potestatem recipiendi ad professionem.* Ita Communissima Theologorum, & Canonistarum.

§. I. *Religio, seu status Religiosus est fidelium ad Divinæ Charitatis Perfectionem, &c.*

103 RElígio tripliciter accipi potest. *Primò*. Quidem, ac in primæva sua significatione, qua denotat virtutem, quæ inter morales Principalis est, ex natura sua tendens ad DEO debitum cultum, & honorem exhibendum, prout ex D. Thoma tradit Miranda *in Manuali Prælatorum, to. 1. qu. 1. art. 1.* de qua Religionis virtute agit P. Patritius Sporer *tract. 2. in 1. Præcept. Decal. cap. 7. Secundò*. Accipitur pro Universitate verum DEUM ritè colentium per fidem, & fidei opera: quo sensu dicitur *Religio Catholica*; de qua Controversistæ. *Tertiò*. Religio accipitur pro statu, in quo fideles per tria vota Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ se totos DEO in perpetuum consecrant; de qua acceptione agimus in præsenti. Itaque

104 I. Religio, seu status Religiosus benè describitur, quòd sit *Fidelium ad Divinæ Charitatis Perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, stabilis in communi vivendi modus, ab Ecclesia approbatus*. Ita Mastrius *in Theol. morali, disp. 14. qu. 1. art. 1.* Layman *lib. 4. tr. 5. cap. 1. n. 1.* Reiffenstuel *lib. 3. Decret. tit. 31. nu. 3.* Pirhing, & Engel *eod. tit.* Pelliz. *in Manuali Regular. to. 1. cap. 1. num. 1.* estque in re communis. Dicitur I. *Fidelium*; quia ad statum, & Ordinem Religiosum requiritur, ut sit Sacra quædam congregatio seu communitas plurium fidelium. Dicitur. II. *Ad Divinæ Charitatis perfectionem tendentium*, quia status Religiosus est disciplina quædam, qua aliquibus exercitiis ad perfectionem devenitur; unde status Religionis dicitur esse *status perfectionis*, non quidem in eo sensu, quòd omnes Religiosi debeant esse perfecti; cùm quidam eorum sint incipientes, quidam proficientes; unde Doctor noster Subtilis *in 3. dist. 18. quæst. unica*, distinguens statum Perfectionis, inquit, quod quædam persona est in statu perfectionis exercendæ, ut Prælatus; quædam verò in statu Perfectionis acquirendæ, ut simplex Religiosus; sed in eo tantùm sensu, quòd omnes ad Christianam perfectionem, unionemque cum DEO, tamquam propositum sibi finem ex sui status obligatione tendat, ut docet Doctor Angelicus D. Thom. 2. 2. *q. 186. art. 1.* Dicitur III. *Editis votis perpetuæ paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ &c.* quia tria sunt præcipua hujus Perfectionis consequendæ impedimenta, teste S. Joanne *Epist. 1. c. 2.* dicente: *Omne, quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*. Ab his autem impedimentis liberatur homo per voluntariam paupertatem, castitatem, & obedientiam. De paupertate enim dicitur *Matth. 19. v. 21. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*; & de obedientia subditur ibidem: *Veni, & sequere me*, de castitate tandem etiam ibidem v. 21. dicitur: *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum Cælorum*, idest, amputaverunt usum, & potestatem venereorum, non quidem per abscissionem membri corpoream, sed per votum castitatis propter regnum DEI emissum; ut communiter explicant SS. Patres. Additur autem: *hæc tria vota debere esse perpetua:* quia ad statum Religiosum non sufficit nudum propositum servandi illa tria consilia Evangelica, sed requiritur personalis obligatio per Vota DEO edita, non ad tempus determinatum, sed in perpetuum, & usque ad finem vitæ. Unde essentia status Religiosi consistit in tribus illis votis, juxta *c. Ad Apostolicam. Et c. Cùm ad Monasterium de statu Monachorum*. Tandem additur, quòd hic stabilis in communi vivendi modus debeat esse *ab Ecclesia approbatus*; quia quamvis olim Episcopi potuerint Religiones approbare, posteà tamen in Consilio Lateranensi sub Innocentio III. statutum est, ne nova inducatur Religio, nisi à Pontifice approbata. Cùm enim Religio sit quædam Sacra Congregatio seu communitas, in qua consequenter aliqua spiritualis Jurisdictio esse debet, & hæc à solo Papa proveniat, necessarium est, ut talis stabilis in communi vivendi modus ab eodem approbetur. Ita Astesanus noster *lib. 6. tit. 47. de Regularib. art. 2.* & post ipsum Bellarminus, Suarez, Reginaldus, Layman, Joannes de la Cruz, Lezana, Mastrius cit. & alii Recentiores. Ex his

II. Constat, ad hoc, ut quis sit verè, & propriè *Religiosus*, seu (quod idem est) *Regularis*, quatuor requiri conditiones, ut notat Lezana *in Summa QQ. Regularium, c. 2.* 105
Prima est profiteri obedientiam, castitatem, & paupertatem. Secunda, ut hæc tria votis tribus firmentur. Tertia, ut hæc vota emittantur in Religione aliqua per Sedem Apostolicam approbata. Quarta, ut promittens hæc vota sub Jurisdictione, & potestate alterius constituatur. Et quidem prædicta tria vota perpetuæ Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ adeò esse de essentia Religionis, & quidem Jure Divino, ut sine illis Religio aliqua nullatenùs consistere possit, docent Miranda *in Manuali Prælat. tom. 1. q. 1. n. 4. & 5.* Hyacinthus Donatus, Reiffenstuel, cum communi aliorum. Ratio est: quia *c. Cùm ad Monasteriorum, 6. de statu Monachorum*, habetur, quòd Papa cum Religioso, *manente Religioso*, non possit dispensare in aliquo ex dictis votis: ex quo manifestè sequi videtur, hæc tria non solo Jure humano, sed etiam Divino requiri ad substantiam Religionis; si enim solo Jure humano ad eam essent necessaria, Papa in iis haud dubiè dispensare posset; utpote, qui *secundùm plenitudinem potestatis de Jure potest supra Jus dispensare*, uti dicitur *c. Proposuisti 4. de Concess. Præbend.* Dictum est: *quòd Papa cum Religioso, manente Religioso, non possit dispensare in aliquo ex dictis votis*, quod intellige cum glossa in *cit. cap. Vers. Abdicatio*, & communi DD. in sensu composito, idest, ut quis si, maneatque Religiosus, & tamen non sit adstrictus tribus allegatis votis: nam ex causa aliqua gravissima potest Summus Pontifex dispensando, ex Religioso facere non Religiosum, sicque liberando eum à Religione, etiam à votis liberare, atque concedere, ut ad Sæculum redeat, ac etiam nubat prout cum aliquibus factum esse, testat Rodriquez *QQ. Regul. tom. 3. qu. 1. art. 5.* hinc glossa loc. cit dicit: *Papa non potest dispensare, ut Monachus habeat proprium, existendo Monachus: sed de Monacho potest facere non Monachum*.

III. Ex quibus sequitur, varios Religiosorum Ordines in Essentialibus convenire, & solùm inter se differre accidentaliter, quatenùs omnes variis mediis accidentaliter differentibus ad Christianam tendunt perfectionem, quæ est Charitas, & conjunctio cum DEO; essentialia verò statui Religionis omnibus sunt communia: commune est enim omnibus, ut editis DEO votis in perpetuum, se amoveant ea, quæ mortales plerumque à virtutis perfectione impediunt, scilicet rerum externarum substantiam, carnis delectationes, & propriæ voluntatis libertatem diversitas verò accidentalis procedit ex diversitate mediorum, quæ unusquisque Ordo juxta Regulam suam adhibet ad eumdem finem principalem assequendum, seu ad ipsa essentialia vota meliùs adimplenda: ex quo etiam oritur, quòd inter Religiones, seu Ordines Religiosos ille perfectior censeri debeat, qui secundùm Regulam suam habet media magis accommodata ad finem principalem assequendum; huc enim omnia Religionis exercitia tendunt, ut Charitas DEI in nobis perfecta sit, ut discurrit Layman 106
lib. 4.

lib. 4. *tract.* 5. *cap.* 3. Ex quo etiam deducitur, eos non esse Religiosos propriè, & verè tales, qui in Ordinibus Militaribus ab Ecclesia approbatis castitatem non absolutam, sed limitatam, seu conjugalem profitentur, licèt Personæ Ecclesiasticæ censeantur; qualis est Ordo Militaris D. Jacobi Calatravæ, Alcantaræ, ac similium. Ita docent D. Thomas 2. 2. *q.* 186. *art.* 4. Sotus *lib.* 7. *de Justit. q.* 5. *art.* 3. Layman *cit. c.* 1. *nu.* 5. Rodriquez, Miranda, Reiffenstuel cum communissima Theologorum. Ratio est: quia in eis deficit unum essentiale ex requisitis, votum nempè perfectæ castitatis, quod juxta supradicta de Jure Divino pertinet ad essentiam status Religiosi, seu Religionis simpliciter, & absolutè talis. Quia tamen dicti Ordines Militares habent Regulam à Sede Apostolica approbatam, eorumque Professores emittunt tria vota, atque ab ipsis Summis Pontificibus appellantur non solùm Ecclesiastici, sed etiam Religiosi teste Navarro *de Reddit. Ecclesiast. qu.* 3. *Monit.* 27. atque etiam capaces sunt Beneficiorum Regularium, gaudentque privilegio fori, & Canonis juxta Navarrum cit. ideo eos posse dici *Religiosos*, non absolutè, & simpliciter, sed cum addito, *Militares*, docet cum Rodriquez, & Miranda citatis, P. Reiffenstuel *cit. nu.* 32. Professi verò in Ordinibus Militaribus illis, in quibus præter vota paupertatis, & obedientiæ etiam emittitur votum perfectum, & totale castitatis (qualis est Ordo Militaris S. Joannis) verè, ac propriè dicti Religiosi sunt. Ita docet certa sententia apud Reiffenstuel *cit. n.* 31. Ratio est: quia habent omnia ad propriè dictum Religiosum requisita, tria nempè vota substantialia. Similiter, qui in Societate Jesu post probationis biennium emittunt vota simplicia, verè, & propriè Religiosi sunt, ut definivit Gregorius XIII. Bulla: *Ascendente Domino*. Et ratio est: quia illis etiam conveniunt quatuor conditiones suprà assignatæ ad essentiam veri, & propriè dicti Religiosi requisitæ; & licèt talia vota non sint perpetua ex parte acceptantis, sunt tamen perpetua ex parte voventium, quod sufficit; sicut ad statum servitutis sufficit, ut servus nequeat se eximere à servitute, etsi à Domino manumitti possit. Denique ex Tertiariis Fratribus, & Sororibus, sive nostri Ordinis Seraphici, sive aliorum, tantùm sunt Religiosi propriè dicti illi, qui in Religione approbata, secundùm certam Regulam, tria vota substantialia emittunt; illi verò qui hoc non faciunt, non sunt veri, & propriè dicti Religiosi, quia non habent conditiones ad verum Religiosum suprà requisitas.

107 IV. Religio, seu status religiosus secundùm suam substantiam non ab aliquo puro homine, sed immediatè ab ipso Christo Domino fuit institutus. Ita Rodriquez *tom.* 1. *q.* 1. *art.* 1. Miranda *in Manuali Prælatorum tom.* 1. *q.* 3. *art.* 1. Pelliz. *in Manuali regul. tract.* 1. *cap.* 2. *qu.* 5. Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. estque teste Miranda certissima, & omnium Catholicorum hac de re rectè sentientium, probaturque ex variis Evangelii locis, in quibus manifestè apparet, quòd Christus multos ad modum, & normam sub tribus votis vivendi, sive ad statum Religiosum, invitant, & cohortatus sit, uti patet ex textu *Matth.* 19. *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis Thesaurum in Cælo, & veni, sequere me.* Et ulteriùs ex *Matth.* 10. *Nolite possidere aurum, & argentum &c.* & illo *Lucæ* 4. *Nisi quis renunciaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; quibus verbis de *paupertate* inst. constat. *De castitate* patet etiam ex *Matth.* 19. *sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum Cælorum. De obedientia* item per quam quis seipsum, & propriam voluntatem abnegat ex *Matth.* 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, &c.* Porrò religio à Christo Domino instituta, eo invitante, & hortante, statim ab initio Ecclesiæ ab ipsis Apostolis, ac aliis Christi discipulis fuit suscepta, qui emissis priùs enumeratis votis veram vitam religiosam duxerunt, verique religiosi extiterunt; prout docent S. Chrysostomus *lib.* 3. *contra Monast. vitæ vituper.* S. Hieronymus *in lib. contra Jovinian.* Hieronus Plati *de bono status relig. lib.* 2. *cap.* 2. Miranda *to.* 1. *qu.* 3. *art.* 1. Joannes Gerson, D. Thomas Hyacinthus, Donatus Engel, Tamburinus, Suarez apud Reiffenstuel *in lib.* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 19. Idque probant ex illo Matth. 19. ubi postquam Christus requisita ad statum religiosum alicui proposuit, S. Petrus nomine Apostolorum indicavit, hunc statum se jam assumpsisse, dicendo: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*, vivendo in obedientia, sine proprietate, & in castitate. Huc facit etiam illud ex *actis Apost. c.* 4. *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una; nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Quamvis autem Christus religionem quoad substantiam instituerit; nihilominus plures religiones secundùm certas regulas, religionis substantiæ superadditas, certumque modum vivendi præfatæ substantiæ adjectum, ab hominibus viris utique perfectis fuere institutæ, & ab Ecclesia approbatæ, ita ut quævis earum peculiarem Fundatorem, ac Institutorem habeat. Ita omnes apud *Reiffenstuel cit.*

§. II. *Religionum diversitas.*

108 QUamvis omnes, ac singulæ Religiones in essentialibus conveniant, nihilominus multùm inter se accidentaliter differunt, præcipuè verò in duobus: videlicet. I. In fine proprio, ac particulari, ad quem quævis specialiter à Fundatore est instituta. II. In mediis particularibus, quibus quælibet utitur ad tria vota substantialia exactè observanda, & ad finem tam principalem, quàm particularem meliùs obtinendum. Ita D. Thomas 2. 2. *quæst.* 188. cum communi, & patebit ex sequentibus.

109 I. Nam Religio I. Dividitur in *contemplativam, activam, & mixtam. Contemplativa* est, quæ præter observationem trium votorum substantialium, ex suo fine particulari ad vitam contemplativam principaliter ordinatur, & potissimùm se exercet in contemplatione rerum Divinarum. Religio *activa* est, quæ ex fine suo particulari principaliter ordinatur ad vitam activam, opera nempè misericordiæ, & charitatis erga proximum exhibenda. Religio mixta est, quæ utramque includit, eò quòd ex fine suo particulari tam ad vitam contemplativam, quàm activam, ordinetur. Ita cum communi, Miranda, Pirrhing, Sannig, & alii.

110 Religio II. Alia est *Clericalis*, alia *Monachalis*, alia *Mendicans*, alia *Militaris*. Religio *Clericalis* est, quæ vi suæ institutionis principaliter ordinatur ad chorum, Divina mysteria exactè peragenda, cultumque Divinum promovendum, cum aliqua mixtura vitæ contemplativæ, & activæ: in hac religione vivunt Canonici Regulares. Religio *Monachalis* est, quæ vi suæ institutionis, & in fine suo particulari ad vitam contemplativam, & solitariam principaliter ordinatur, quia *Monachus* idem significat, ac *Solitarius*. Hinc S. Hieronymus *in Can. Si cupis* 5. *causa* 16. *q.* 1. ad Paulinum Monachum ait: *Si cupis esse, quod diceris Monachus, idest solus, quid facis in urbibus, quæ utique non sunt solorum habitacula, sed multorum?* Tales sunt Benedictini, Cistercienses, Carthusiani &c. *Religiones Mendicantes* sunt, quarum religiosi ex primæva sua institutione ad vitam mixtam destinati, & juxta paupertatem suæ regulæ, nulla possident bona immobilia, contenti iis, quæ vel mendicantur humiliter, vel donantur liberaliter, vel honesto labore, & industria acquiruntur; quamvis hodie ab Ecclesia in *Concil. Trident. sess.* 25. *de regularibus c.* 3. concessum sit omnibus religionibus tam virorum, quàm mulierum, etiam mendicantibus (exceptis Capuccinis, & Franciscanis, seu Fratribus Minoribus de observantia, qui nullius omninò rei nec in communi, nec in particulari dominium habent) bona immobilia, dominiumque rerum habere in communi. Itaque religiones mendicantes *cap. unic. de religios. domibus in* 6. sunt religio *Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini*, & *Carmelitarum*; quibus successu temporis ab aliis Summis Pontificibus adnumerati sunt Patres Societatis, Cajetani, Paulani, ac plures alii. *Religiones Militares* sunt, quæ ex fine suo particulari principaliter ordinantur ad militandum pro defensione Religionis Christianæ, & Ecclesiæ Catholicæ. Tales sunt Ordo Melitensis, Ordo Teutonicus, ac plures alii. Vide Rodriquez *tom.* 1. *qu.* 5. Suarez *tom.* 4. *de relig.* Reiffenstuel, Pirrhing, Barbosam, Mirandam, & alios.

111 III. Quamvis plurimæ sint Religiones, tamen omnes sub quatuor principalibus regulis, videlicet *S. Basilii, S. Augustini, S. Benedicti, & S. P. N. Francisci* militant exceptis PP. Societatis Jesu, PP. Minimis, & Carthusianis, qui in pluribus, quatuor præfatis regulis, sese accomodantes, propria statuta, & particulares constitutiones suas pro regulis habent. Ita Barbosa *lib.* 1. *juris Eccles. univers. c.* 41. *n.* 20. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 2. *n.* 3. Pirrhing *tit. de regularibus nu.* 25. eoque teste communis DD.

112 IV. Quod attinet regulam ad S.P.N. Francisci, illam S. Franciscus non tam instituit, quàm executioni mandavit, ejusque executor potiùs, quàm institutor aut fundator fuit; siquidem non ipsemet eam adinvenit, sed immediatè à Deo revelatam ac dictatam accepit: prout non tantùm ipsemet sanctus Pater noster sæpè est fassus, sed & plures Pontifices contestati sunt, inter quos Nicolaus III. *cap. Exiit de V. S. in* 6. quod ipsum etiam S. Birgittæ aliquando revelavit Christus illis verbis: *Istius Francisci regula, quam ipse incepit, non fuit dictata, & composita ab ipsius humano intellectu, & prudentia, sed à me secundùm meam voluntatem, quodlibet ejus verbum, quod in ea scriptum est, de Spiritu sancto est.* Vvadingus *ad annum* 1223. *nu.* 13. Dominicus de Gubernatis *in Orbe Seraphico tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. Incepit autem Religio S. Francisci 1208. sub Innocentio III. qui eamdem, solo tamen vivæ vocis Oraculo confirmavit; quàm proinde

Honorius III. per specialem Bullam: *solet annuere*, Anno 1223. Sicut, & ejusdem regulam à Christo immediatè dictatam in 12. Capitulis consistentem approbavit, & confirmavit; quæ adeò crevit, ut teste Ludovico Granatensi *Con. 2. de S. P. Francisco*, numero Provinciarum, Monasteriorum, & Fratrum superet omnes Religiones, & Ordines simul sumptos, quod idem Hieronymus Plati Societatis Jesu *lib. 2. cap. 22. & 24. de Propagand. relig.* & alii testantur, veritate in facto testimonium perhibente. Igitur sub hac S. Francisci Religione, ejusque Sanctissima divinitùs tradita regula, militant imprimis Fratres Minores Franciscani, illi, qui dictam regulam ad litteram observant, quorum alii vocantur *Observantes*, scilicet regulam, alii vocantur *Recollecti*, alii *Reformati*, alii *Discalceati*, qui omnes sub uno, eodemque Generali Ministro vivunt, qui Minister Generalis de Observantia legitimè utitur titulo, & Sigillo cum inscriptione *Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum*, id per specialem Bullam definiente Leone X. quod de novo servari mandavit Sacra Rituum Congregatio die 22. Martii Anno 1631. id autem jura merito pro ipso decretum est: quia ipse continua, & non interrupta serie à S. Francisco descendit, & ipsi Fratres de Observantia, & Reformati, ut in con'iirot. *Licet alias &c.* declarat Leo X.) veri & indubitati Fratres Ordinis B. Francisci, & ejus regulæ observatores semper fuerunt, ac Divina favente gratia sunt futuri, sine aliqua interruptione seu divisione, à tempore editæ regulæ per B. Franciscum, usque ad præsens. Sub eadem S. Francisci regula etiam militant *PP. Capuccini*, sed habent Generalem alium à Generali totius Ordinis Fratrum Minorum de Observantia, à quibus præcisè sunt diversi in statutis particularibus accidentalibus. Sub præfata regula etiam militant *PP. Conventuales*, ita tamen, ut eam non ad litteram, sed cum certis dispensationibus Apostolicis observent. Rursus sub S. Francisco etiam militant Moniales *Clarissæ*, à S. Clara sic dictæ, servantes, non quidem eamdem cum Fratribus Minoribus, sed aliam à S. Francisco tamen institutam Regulam. Tandem sub eodem Sancto Patriarcha Francisco militant etiam *Tertiarii*, à tertia regula sic nuncupati, siquidem S. Franciscus tres Ordines instituit, sub tribus diversis regulis. Primus fuit Ordo *Fratrum Minorum*. Secundus fuit *Clarissarum*; & Tertius fuit Ordo *Tertiariorum* tam pro viris, quàm pro fœminis, tam solutis, quàm ligatis institutus; vocatur etiam Ordo *Pœnitentium*, & viventes in eo, *Fratres, & Sorores de Pœnitentia*: eo quod pœnitentiam agere volentibus specialiter etiam à S. Francisco fuerit intentus.

§. III. *Novitius Religionis*

113 NOn potest esse quilibet, sed ille tantùm, qui requisitas à jure qualitates habet, & defectibus à jure impedientibus caret. Ita unanimis, & certa DD. Sententia: Patebitque inductione, qua requisitas à jure qualitates: & defectus à jure impedientes recensebimus. Itaque

114 I. Requiritur, ut habeat debitam ætatem, nimirùm pubertatis. Ita Sylvester *V. religio 5. qu. 1.* Hyacinthus Donatus *tom. 2. tr. 1. qu. 7. nu. 1.* Pirrhing, Pellizarius; & communis aliorum apud Reiffenstuel *in lib. 3. decret. tit. 31. nu. 68. ex cap. Ad nostram 8. & cap. Cum virum 12. de regularibus*. Ratio est: quia hac ætate primùm discretio rationis, libertas arbitrii, & vires adveniunt ad austeritatem Religionis probandam; præsertim verò, an etiam continentiam servare quis valeat, quod ante pubertatis annos satis experiri nemo potest. Nec obstat Conc. Trid. *sess. 25. de regul. cap. 15.* requirens ad validam professionem annum decimumsextum completum; quia per hoc non prohibet, quin annus Novitiatus citiùs inchoari possit, sed tantùm, ne ante illam ætatem emittatur professio. Pariter non obstat idem Concilium *eadem sessione cap. 16.* statuens, ut expleto anno Novitiatus Novitius aut statim ad professionem admittatur, aut statim è Monasterio ejiciatur; quia intelligenda est illa dispositio Tridentini, nisi justa subsit causa professionem differendi, prout declaravit S. Congregatio Concilii, & cum aliis benè observat Pirrhing *tit. de regular. n. 27.* Ex quo etiam consequitur, eum, qui cupit esse Novitius in aliqua Religione, debere esse rationis benè compotem; nam mente captus, aut furiosus nequit recipi ad Religionem, *ex cap. Sicut tenor 15. de Regularibus &c.*

115 II. Requiritur, ut non sit alteri obligatus, adeoque, I. Debet esse *liber*, *non servus*. Communis ac certa *ex can. fin. causa 17. qu. 2. & Can. qui verè 12. causa 16. qu. 1.* ibi: *Neminem servorum suscipi in Monasterium, nisi cum Domini proprii licentia*. II. Non debet esse obnoxius ratiociniis sive publici, sive privatis; nisi priùs à ratiocinio dignoscatur absolutus. Iterum communis, ac certa *ex Can. 1. dist. 53.* ac constitutione Sixti V. *Cum de omnibus*, & Clementis VIII. *Regularis disciplinæ*, qui universaliter prohibuere, ne reddendis ratiociniis obnoxii, & obligati recipiantur. Est autem *ratiocinium* redditio rationis consurgens ex administratione rei publicæ, vel privatæ. III. Non debet esse nimis gravatus ære alieno, talis enim, nisi priùs solvat, suscipi non potest. Ita citatæ constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. docentque omnes. Ratio est: quia ingressus ad Religionem est tantùm consilii, solutio debitorum autem est de præcepto, quod ob opus consilii negligi non potest. Vide de hac re Patritium Sporer *tract. Prælim. ad præcept. 2. Tab. cap. 4. sect. 4. §. 6. n. 99. & seqq.* IV. Non debet habere tales parentes, qui jam actu sunt, vel ingrediente Religionem filio, brevi erunt in gravi, vel extrema necessitate, supposito, quòd in sæculo manens à tali necessitate eos liberare, vel præcavere possit. Ita cum D. Thoma, Miranda, *tom. 1. qu. 17. art. 8.* Rodriq. *tom. 3. q. 13. art. 5.* & communis aliorum *ex Can. 1. dist. 3.* Ratio est: quia propter opus consilii, quale est ingredi Religionem, omitti non potest opus præcepti, quale est, in necessitate præfata parentibus succurrere. Si verò parentes non sint in gravi necessitate, possunt liberi, invitis parentibus ingredi Religionem. Ratio est: quia ad eligendum statum non est necessarius consensus parentum ex *cap. Cùm virum 12. de regular.* ibi: *tunc enim, quia liberum habet arbitrium in electione propositi, sequi parentum non cogitur voluntatem*: præsertim ubi Divina urget vocatio. Nec curandæ sunt lamentationes aut minæ parentum, sed potiùs fortiter contemnendæ juxta consilium D. Hieronymi *in Epist. 1. ad Heliod. per calcatum perge Patrem, per calcatam perge matrem; ad vexillum Cru is evola. Nam Summum genus pietatis est, in hac re fuisse crudelem*. Illud tamen cum Rodriquez *tom. 3. quæst. 13. art. 5.* Miranda, Navarro, Donato, Barbosa, ac aliis apud Reiffenstuel *cit. num. 79.* notandum, quòd, etsi proles absente propriæ animæ periculo Religionem ingrediens, relicto parente in gravi necessitate peccet graviter, professio tamen subsecuta sit valida. Ratio est: quia nullo jure irrita, sed tantùm illicita declaratur.

116 III. Requiritur, ut corpore non sit multùm vitiatus, aut deformis, quales sunt cæci, muti, surdi, deformiter claudi, aut gibbosi, Hermaphroditi, vel alio notabili corporis defectu laborantes. Ita communis ex *toto titulo, de corpore vitiatis*. Cùm enim ibidem corpore vitiati repellantur ab Ordinibus, & statu Clericali sæculari; multò magis arcendi erunt à statu Religioso, utpotè illo perfectiore. Huc Doctores communiter redacunt lepra, morbo caduco, aut Gallico affectos; item omnes ita infirmos, aut debiles, ut onera Religionis portare, aut munera ejus obire non valeant. Ita D. Thomas *2. 2. quæst. 189. art. 10.* & alii. Ratio est: quia *turpis est pars, quæ non congruit suo toti*, quod fieret in simili casu.

117 IV. Requiritur, ut non sit criminosus, aut infamis. Ratio est: quia ita statuere Pontifices Sixtus V. & Clemens VIII. apud Reiffenstuel cit. *n. 71. & 80.* Ex quo infertur, Lictores, carnifices, histriones &c. Item qui homicidium, furtum, latrocinium, vel alia similia, aut graviora crimina commiserunt, vel de iis suspecti existunt, recipi ad Religionem non possint. Denique non potest ingredi Religionem, qui caret conditionibus requisitis juxta cujusque Religionis regulas, & statuta. Qualiter autem alii, ut conjuges consummato Matrimonio ligati, item defloratur Virginis sub promissione etiam ficta Matrimonii, impediantur ab ingressu Religionis, videri potest P. Patritius Sporer *de Matrimonio cap. 1. sect. 4. n. 407. & sect. 2. num. 245.* Quapropter Superiores Religionum, qui volunt aliquem ad Religionem, & Novitiatum recipere, tenentur per se, vel per alios Religiosos à se deputatos capere informationem, & indagare circa qualitates de jure communi, & constitutionibus Pontificiis requisitas in recipiendis ad Religionem. Ita statuere Sixtus V. & Clemens VIII. apud Reiffenstuel *cit. n. 82. & seqq.* nisi tamen jam aliunde de aliquibus conditionibus satis, ac notoriè constaret; enim verò de quibus sufficiens habetur notitia, frustranea censetur indagatio; cùm hæc ex natura sua feratur ad rem occultam investigandam. Pelliz. *tract. 2. cap. 3. num. 4.* citans Suarez *tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 2. cap. 3. num. 3.* Marchant. *in exposit. regul. cap. 2. textu 2. quæst. 3. concl. 1.* Rodriquez *tom. 3. quæst. 54. art. 4. & alii.*

118 Peres: *Quænam adhuc sint observanda circa Novitios?*

Resp. I. Novitii intra annum probationis pro libitu Religionem deserere, & ad sæculum redire valent. Miranda *tom. 1. quæst. 22. art. 8.* Fagnanus, Pirrhing cum communi, & certa aliorum ex *cap. Consulti 20. & cap. Statuimus 23. De regularibus*, ibi: *Statuimus, Novitios in probatione positos, ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse liberè*, idest etiam non petita, & habita licentia Superiorum, hoc enim dictio *liberè* significat *arg. cap. licèt Episc. de præbendis in 6. & cap. de multa 28. de præbend.* Ratio ibidem habetur: *cùm quilibet possit renunciare ei, quod pro se noscitur introductum*. Quid verò dicendum sit de vovente religio-

ligionem, videatur Patritius Sporer *tract. 2. in 2. praecept. Decalog. cap. 2. sect. 4. §. 3. num. 156.*

119 Resp. II. Novitius absque legitima causa ab Ordine expelli nequit; quòd, si sine justa causa ejiciatur, ejicientes graviter peccant, & Novitius appellare potest ad Superiorem, qui injustè ejectum restituere debet in integrum. Card. de Luca *de benefic. disc. 97. nu. 16. allegans decisionem Rotæ 882. apud Merlin. Pellizarius tr. 2. c. 7. nu. 60. Pirrhing tit. de regular. n. 78. Pignatell. tom. 4. consult.* 201. *nu.* 3. allegans repetitas declarationes Cardinalium, & communis apud Reiffenstuel *cit. n.* 114. Ratio evidens est: Tum quia legitimè susceptus acquirit jus ad rem, nempè professionem, quo sine legitima causa privari nequit: Tum quia injustè, & sine causa justa ejectus patitur notabile gravamen, jacturam nempè famæ, & honoris, ab injusto autem gravamine utique datur appellatio. Hinc communiter etiam docent Doctores apud P. Sporer *tr. 5. in 5. Præcept. Decalog. cap. 1. sect. 4. n. 138. & seqq.* quòd absque justa causa denegans Novitio votum ad professionem, peccet mortaliter, sicut è contra votum indigno tribuens; eo quòd in primo casu gravem injuriam inferat Novitio, in secundo verò Religioni. Et quamvis eadem Sacra Congregatio apud Pignatellum *loc. cit.* etiam declararit Moniales censuris ab Episcopo cogi non posse ad exprimendas causas, ob quas Novitiam ejecerint, vel ad professionem non admiserint, nihilominus censuit, posse per loci Ordinarium secretò interrogari Moniales de causis, illisque justis repertis, monere consanguineos Novitiæ, ut à causa desistant: inventis autem causis insufficientibus, monere Moniales, ut ab injusto proposito desistant; quæ, si pertinaciter resistant, Sacram Congregationem regularium informare debet.

120 Resp. III. Novitii gaudent omnibus privilegiis Religionis, quam intrarunt. Pelliz. *in Manual. reg. tom. 1. tr. 2. cap. 7. n. 1.* Suarez *tom. 4. de regular. tr.* 10. *lib. 9. cap.* 1. Pignatellus, Diana, Pirrhing, Reiffenstuel *cit. nu.* 125. cum communi. Ratio est: Tum quia licèt Novitius in effectu nondum Religiosus sit, tamen in favorabilibus Novitii veniunt nomine Religiosi, *arg. cap. religiosi* 21. §. *Quamvis, de sentent. excom. in 6.* tum quia Novitii sub potestate Religionis, & suo modo sustinent onera illius: ergo dignum est, ut privilegia ejusdem participent, juxta *regulam* 55. *juris in 6. Qui sentit onus, sentire debet, & commodum.* Hinc gaudent etiam privilegio fori, & Canonis, textu expresso *cit. cap. religiosi de sentent. excom. in 6.* Gaudent Indulgentiis, quibus gaudent professi. Pelliz. *loc. cit.* Portel. *de dubiis regular.* vers. *Novitius n.* 54. ob rationes pro Conclusione allatas, insuper Novitii specialiter habent Indulgentias plenarias, quando Sacro habitu induuntur ex concessione Pauli V. per Bullam: *Romanus Pontifex* 23. *Maji* 1606. Ex his infert Hyacinthus Donatus *tom. 2. tr. 6. q. 22.* quòd Novitii soli de more recitantes in choro horas Canonicas satisfaciant præcepto, loco professorum, dummodò tot numero adsint, quot requiruntur ad constituendum corpus, seu communitatem, sive Collegium, videlicet tres saltem, quia *tres faciunt Collegium.*

121 Resp. IV. Novitius potest retinere Beneficium, & percipere ejus fructus, donec emittat professionem. Ita omnes *ex cap. Beneficium 4. de regularib. in 6.* ibi: *Beneficium illius, qui Religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui conferendum*, & cùm textus indistinctè sonet, intelligendus est de omnibus beneficiis majoribus, & minoribus, curatis, & simplicibus. Ita Barbosa in cit. *cap. Beneficium 4. de regularibus in 6.* Sanchez *lib. 7. Moral. c. 4. n. 3.* Pirrhing *tit. de regular. n.* 71. Reiffenstuel *cit. num.* 117. Ratio est; ne impediatur egressus libertas, dum Novitius considerat, quòd Beneficio, ejusque redditibus jam privatus sit, & forsan aliunde sustentationis media difficulter habere possit. Attamen quamdiu Novitius in probationes existit, debet eidem Beneficio interim per alium deserviri, assignata sibi congrua de ipsius proventibus portione, uti expressè statuitur *cit. cap. Beneficium 4. de regularibus in 6.* Cujus congrua quantitas ab Episcopo determinati debet, glossa *ibidem V. Interim.* Barbosa *loc. cit. n.* 8. Pirrhing *cit. n.* 6. Sanchez *lib. 7. cap. 4. nu.* 14. Residui verò fructus reservandi sunt, atque restituendi Novitio tamquam vero Beneficiato, si exeat: Sanchez *cit. n.* 19. Pirrhing *cit. n.* 76. Si verò profiteatur, restitui debent Ecclesiæ, vel ad causas pias applicari, utpotè fructus merè Ecclesiastici superflui juxta dicta à P. Sporer *tr. 6. in Decalog. cap. 1. sect. 2. nu.* 99. Consequenter non Monasterio, ut vult Sanchez, & Pirrhing *loc. cit.* contra quos pro nobis etiam sentit Glossa *in cit. cap. Beneficium*, & ibi Joannes Andreas ad finem. Ita Reiffenstuel *cit. nu.* 119. Sed nunquid etiam Monasterium reputatur inter causas pias?

122 Resp. V. Novitio spontè egredienti, vel ex causa ejecto debent non tantùm omnia, quæ secum tulit, iterùm restitui, sed etiam ea, quæ ipse, vel parentes, & consanguinei, vel alii de bonis ejusdem Monasterio donarunt, iterum reddi, excepto eo, quod datum est pro victu, & vestitu. Ita Sanchez, Azorius, Pellizarius, Tamburinus, Barbosa cum communi, ac certa aliorum apud Reiffenstuel *cit. nu.* 120. & clarè habetur in Concil. Trident. *sess. 25. de regularibus c. 16.* ubi etiam sub pœna excommunicationis prohibetur, ne quid de bonis Novitii ante professionem detur, vel accipiatur. Excipit tamen Sanchez *lib. 7. c. 5. n. 22.* Res, quæ attentis facultatibus Novitii sunt modici momenti, eo quòd in his cesset finis, & ratio legis Concilii Tridentini; cùm per carentiam rerum modicarum Novitii libertas ad egrediendum non lædatur: eadem ratione tempore ingressus modica eleemosyna de bonis Novitii licitè, & validè absque restitutionis onere datur Monasterio. Sanchez *l. c.* Azorius *to. 1. lib. 13. cap. 9. nu.* 2. idem est de convivio, & aliis consuetis modicis Honorariis in ingressu dari solitis. Rursus licitum est parentibus, consanguineis, tutoribus Novitiorum aliquid etiam majoris momenti de propriis suis rebus Monasterio in ingressu, vel tempore Novitiatus ante professionem donare, dummodò id exprimant, & licitum est Monasterio id recipere absque onere restitutionis. Ratio est: quia Concilium Trident. cit. tantùm prohibet, ne de bonis Novitii aliquid detur. Utrùm autem etiam habitus probationis Novitio restituendus sit, si exeat, distinguendum est, si habitus pretio Novitii comparatus fuit, declaravit S. Congregatio Concil. Trident. non quidem habitum ipsum, sed tamen pretium illius debere restitui Novitio. Barbosa *in cap. super eo, de regular. num. 5.* Pellizarius *tom. 1. tract. 2. cap. 6. n.* 28. qui benè addit, debere restitui pretium illud solùm, quo æstimatur habitus tempore discessus. Sin vero habitus sit comparatus non sumptibus Novitii, utpotè pauperis; sed ex eleemosynis piarum personarum eo fine datis, ut habitum comparare, & solvere possit Novitius, Monasterium ad restitutionem pretii Novitio faciendam non teneri, benè ex Peyrin. *de R. P. qu. 3. cap. 1. §. 4. n.* 108. docet Pellizarius *l. c. num. 29.* Ratio est: quia tunc cessat finis, ob quem ingredienti Religionem eleemosynæ datæ sunt, censentque Donatores potius Monasterio utpotè causæ piæ, quàm Novitio egredienti eas relinquere.

Resp. VI. Novitii neque ad tria vota, neque ad Præcepta, neque ad Statuta, neque ad horas Canonicas per se, directè, ac sub culpa tenentur. Ita Suarez *lib. 6. Moral. cap. 10. n. 7.* Rodriquez *QQ. regular. tom. 1. qu. 21. artic. fin.* Sylvester, Pirrhing, Pellizarius, Reiffenstuel, & communis aliorum. Ratio est: quia novitii nec ad tria vota, nec ad aliam observantiam regularem se obligarunt, sed solùm adsunt probaturi, & experturi regularem observantiam. Nihilominus ex honestate, & magna decentia ad præfata tenentur. Ratio est: tum quia *dignum est, ut qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam cap. Recolentes 3. de statu Monach.* tum quia juxta dicta, novitii gaudent privilegiis Professorum, ergo æquum est, ut sentiat, & onera eorumdem juxta *reg. 55. juris in 6. qui sentit onus, sentire debet, & commodum.* Insuper tenentur novitii sub pœna ad omnia præfata; ita ut eam pro exigentia transgressionis, & arbitrio suo eis imponere possit Superior, quamdiu in Religione manent, ac in ea perseverare cogitant. Laym. *lib. 4. tr. 5. cap. 4. nu. 3.* Pirrhing *tit. de regular. n. 69.* Reiffenstuel *cit. n.* 126. & alii. Ratio est: quia natura probationis postulat, ut qui sub perpetua obedientia, ac aliis Præceptis, & statutis vivere probat, non tantùm in actibus obedientiæ probetur, sed etiam tenetur, num positas pro transgressoribus pœnas sustinere, suamque voluntatem, & judicium abnegare possit, ac velit; aliàs enim sufficienter probari non posset. 123

Resp. VII. Novitius spontè, vel coactivè egrediens ad nullas tenetur expensas in sui victum, vestitum, & in alia necessaria, ac consueta à Monasterio factas, nisi de earum solutione pactum intercesserit inter novitium, & Monasterium, aut legitima extet consuetudo. Ita Sanch. *lib. 6. Moral. cap. 10. num. 4.* Sylvester vers. *religio 5. quæst.* 8. Pellizarius *tom. 1. tract. 2. cap. 6. quæst.* 11. Pirrhing *cit. num.* 65. Engel *tit. de regular. num.* 5. Reiffenstuel *cit. num.* 127. cum communi aliorum. Ratio est: tum quia novitii juxta supradicta debent posse *liberè* redire ad sæculum, si volunt; atqui sæpè non possent liberè, si tenerentur ad expensas, utpotè quas, vel non haberent, vel nonnisi difficulter dare possent, sicque quodammodò coactè manere deberent. Tum quia redditus, vel eleemosynæ Monasterii non tantùm ad Professos, sed etiam ad novitios ordinantur: tum quia Religioni etiam exhibent sua ministeria: ergo dignum est, ut à religione, quamdiu serviunt, sustententur. Nec refert, quòd expensæ subinde excedant ministerium Novitii; quia hoc prorsus per accidens est, nec Novitio daretur aliquid casu quo labores ipsius excederent expensas Monasterii in sui sustentationem factas; prout facilè contingere potest. Dictum est: *nisi de earum solutione pactum intercesserit, aut consuetudo legitima extet* (prout in multis Monasteriis Monialium contingit) tunc 124

enim expensas à Novitio solvendas esse, tam citati, quàm alii DD. communiter observant, arg. Conc. Trident. *sess.* 25. *de regular. cap.* 16. ubi prohibetur aliquid dare, vel accipere de bonis Novitii, *Excepto victu, & vestitu*: Si enim pro hoc licet aliquid dare, vel accipere, licebit etiam pacisci, ut detur; quo facto, utique dandi erit obligatio: cùm pacta servanda sint *cap.* 1. & 3. *de pactis*. Notant tamen Sanchez, Pellizarius, & Pirrhing *l. c.* non posse impediri Novitium ab egressu, donec solvat; sed si tunc non habet, aut solvere recusat, eum postea convenire, & sibi imputare debet Monasterium, quòd talem susceperit.

Resp. VIII. Circa Novitios etiam notandum est sequens Decretum Concil. Trid. *sess.* 25. *de regular. c.* 16. sic sonans, *nulla quoque renuntiatio, aut obligatio facta etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarii, fiat intra duos menses proximos ante professionem, ac non aliàs intelligatur, effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter verò facta etiamsi cum hujus favoris expressa renuntiatione, etiam jurata, sit irrita, & nullius effectus*. Ubi sub nomine *renuntiationis, & obligationis* comprehenduntur omnes tam lucrativi, quàm onerosi inter vivos contractus, quibus Novitii libertas Religionem deserendi, aliquando lædi posse, prudenter præsumitur: adeòque comprehenduntur omnes donationes notabiles, remissiones debitorum, & obligationum notabilium, renuntiationes, & donationes jurium, privilegiorum &c. etiamsi fiant cum expressa, vel tacita conditione secuturæ professionis. Sanch. *lib.* 7. *Moral. cap.* 5. *n.* 17. Navarrus, Miranda, Pirrhing, Layman *lib.* 3. *tr.* 5. *cap.* 7. *n.* 8. Reiffenstuel *cit. nu.* 135. & alii. Ratio est: quia Concilium Tridentinum universaliter quamlibet renuntiationem sine præscripta forma factam irritat. Non tamen sub nomine *renuntiationis, & obligationis* comprehenduntur Testamenta, ac aliæ dispositiones mortis causa, adeòque valent, sive ante, sive post ingressum Religionis fiant, etsi non condantur juxta formam in præfato Decreto præscriptam: dummodò habeant cætera juris requisita. Sanchez *cit. num.* 12. & 13. id asserens dubio carere. Miranda *tom.* 1. *qu.* 23. *art.* 4. Rodriquez *tom.* 2. *qu.* 48. *art.* 9. Navarrus, Lessius, Donatus, Reiffenstuel *cit. n.* 136. cum communissima aliorum. Ratio est: tum quia testamentum, ac aliæ dispositiones mortis causa, puta cocidilli, donationes mortis causa &c. nec renuntiationes, nec obligationes sunt; nec in minimo lædunt libertatem Novitii, & consequenter in eis ratio Decreti nullatenùs militat hoc ipso, quòd ex natura sua ante Professionem, & pro libitu à Novitio revocari valeant, uti citati DD. benè observant: tum quia pro hoc adest expressa Declaratio Cardinalium SS. Concilii interpretum apud Fagnanum. Possuntque Novitii condere Testamentum ante, vel post ingressum Religionis, in principio, medio, vel fine anni probationis, vel omninò non condere Testamentum, vel aliam ultimam voluntatem. Reiffenstuel *cit. nu.* 137. Nec sub nomine *renuntiationis, & obligationis* comprehenduntur contractus onerosi illi, vi quorum Novitius tantùm recipit, quantum dat, quales sunt emptio, venditio, locatio. Ita Sanchez *lib.* 7. *Moral. cap.* 5. *num.* 34. Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 7. *n.* 5. Pirrhing, Donatus, cum communi apud Reiffenstuel *cit. num.* 140. Ratio est: quia in his contractibus nec in minimo læditur libertas Novitii, hoc ipso, quòd recipiendo tantum, quantum dat, à parte rei nihil perdat. Plura vide apud Auctores cit.

Resp. IX. Circa Novitias Moniales notanda etiam est
126 dispositio Concil. Trident. *sess.* 25. *de regular. c.* 17. ita sonans: *Libertati Professionis Virginum Deo dicandarum prospiciens S. Synodus, statuit, atque decrevit, ut puella Professionem non emittat, ante quam exploraverit Episcopus, vel eo absente, vel impedito, ejus Vicarius, aut aliquis eorum sumptibus, ab eo deputatus, Virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit? & quid agat, & sciat? cuius Professionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur Præfecta Monasterii, eum ante mensem certiorem reddere: quod si non fieret, quamdiù Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit*. Quæ dispositio Concilii tangit Superiores Monasteriorum *etiam exemptorum*. Hac de re etiam sequentia statuit S. Pius V. teste Barbosa *in Concil. Trident. loc. cit. Volumus etiam quòd puellarum Deo dicandarum, an scilicet coactæ, vel seductæ fuerint? examen faciendum nonnisi infra quindecim dies, postquam juxta Concilium Tridentinum Episcopi, vel eorum Vicarii requisiti fuerint, fieri possit, quibus elapsis ampliùs in hoc se intromittere illis non liceat: cujus occasione, nec Episcopus, nec ejus Vicarius intra septa Monasterii ingrediantur, sed stent ante ferream cratem, & interrogationes alias, quàm eas, quas Concilium præfatum jubet, ab eis fieri omninò prohibemus, ac simul volumus, quod puellæ, seu Novitiæ ipsæ ad alias interrogationes minimè teneantur*. Ita S. Pius V. in sua 41. Constitutione: *Etsi Mendicantium*, quæ habetur *tom.* 2. *Bullarii Romani*. Et quamvis Concil. Tridentinum cit. velle videatur, ut bina vice taliter exploretur voluntas puellæ Monasterium ingredientis, nempè ante ingressum Religionis, & rursus ante professionem: atque ita declarasse S. Cardinalium Congregationem referat Thomas Zerola *p.* 1. *praxi Episcopalis, V. Monialis n.* 1. Nihilominus consuetudine in pluribus locis receptum esse, ut exploratio voluntatis puellæ semel tantùm fiat, nempè ante emissam professionem, testatur Miranda *in tract. de Monialibus qu.* 8. *art.* 4.

Resp. X. Novitii, etiam Ordinis nostri possunt validè 127
confiteri, & absolvi à peccatis, etiam intra Ordinem reservatis, absque licentia Prælatorum Ordinis, per Sacerdotes tam regulares, quàm sæculares, per quos potuissent absolvi, si in sæculo permansissent. Ita Rodriquez *tom.* 1. *quæst.* 22. *art.* 1. Miranda *tom.* 2. *quæst.* 34. *art.* 16. Portel. *V. Novitii absolutio*, Lezana, Diana, cum aliis apud nostrum P. Kerckhove *in statuta Gener. cap.* 1. *§.* 7. *n.* 4. Ratio est: tum quia Novitii ante professionem non sunt verè, & realiter Religiosi, licèt favoribus Religionis fruantur, sed quoad hoc sunt instar sæcularium: ergo si confiteantur approbato ab Ordinario, valida erit Confessio. Tum quia Novitius non ligatur aliis statutis, vel etiam punctis regulæ, sic, ut si illa transgrediatur, graviter non peccet: ergo nec ligatur hoc statuto de confitendo soli Noviriorum Magistro. Objectiones contra nostram responsionem solutas, videre potes apud *Kerckhove cit.*

§. IV. *Professio Religiosa.*

PRofessio Religiosa est promissio liberè facta, & legitimè 128
acceptata, qua quis in debita ætate constitutus, post annum probationis expletum se adstringit certæ Religioni ab Ecclesiæ approbatæ. Estque duplex, *expressa* nempè, & *tacita*, ex *cap.* 1. *de regular. in* 6. Professio expressa est, quæ fit verbis, vel scripto, vel utroque simul, vel etiam nutu, aut signis. Tacita est, quando quis sine verbis, vel scripto, signo, vel facto alio externo, mentem suam obligandi se ad tria vota, & certam Religionem manifestat, de qua infrà. Itaque ad valorem Professionis Religiosæ ut sic requiruntur quatuor.

I. *Aptitudo voventis*; nimirùm, ut legitimam ætatem 129
habeat, videlicet annorum sexdecim completorum: aliàs juxta Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de regular. cap.* 15. Professio in quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum est nulla. Item ut profitens nullum impedimentum habeat, quod, vel simpliciter, & in omni Religione, vel in tali ordine per constitutionem, à Papa confirmatam, substantiale, & professionem non solùm illicitans, sed etiam invalidans censeatur. Nam sicut Matrimonium carnale nequit invalidari, nisi jure naturali, Divino, vel humano, eoque solo Papali: ita etiam se res habet in Matrimonio spirituali, seu Religionis per substantialia vota assumptione. Ita Navarrus *lib.* 2. *Consil.* 25. *de Regularibus, edit.* 1. Rodriquez *tom.* 2. *Summ. cap.* 6. *Conclus.* 3. Mastrius *Theolog. Moral. disp.* 14. *quæst.* 1. *art.* 1. Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *cap.* 6. *num.* 4. & alii apud la Croix *lib.* 4. *num.* 12. Quænam verò impedimenta sint tantùm illicitantia, seu impedientia, ne professio licitè fiat: quænam verò sint invalidantia, seu, ut ita dicam, dirimentia, quæ nimirùm faciant professionem invalidam, difficultas est. Quantùm ad impedimenta inducta à particularibus cujuscumque Religionis constitutionibus à Papa confirmatis, sciet quælibet Religio, quænam sint impedimenta invalidantia professionem. Quantùm verò ad impedimenta jure communi inducta: imprimis certum est, quòd, si invalidè baptizatus profiteretur, hujus professio esset invalida, posletque Religione egredi: quia nulla Religio intendit, imò non potest recipere quemquam, nisi verè baptizatum: cùm in non baptizatos nec Ecclesia, nec Religio habeat jurisdictionem. Ita omnes. II. Sixtus V. statuerat, ut invalida esset professio quorumdam Criminosorum: Item illius, de cujus vita, moribus, ætate non esset capta informatio: sed Clemens Octavus restituit ejusmodi professioni valorem, relictis tantùm pœnis aliis contra Superiores, qui criminosos, aut non præmissis informationibus aliquos admisissent ad professionem, uti refert Lugo *in respons. Moral. lib.* 4. *dub.* 1. Kerckhove *in statut. Gener. cap.* 1. *§.* 1. *num.* 2. III. Si Hermaphroditus, in quo uterque sexus erat æqualis, fecerit professionem, Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 106. apud la Croix *cit. num.* 23. docet, hanc esse nullam; cùm enim sit gravis indecentia, & periculum gravium abusuum, credendum est, Ecclesiam non admittere talem professionem, aut antecedenter velle, talem hominem esse incapacem. IV. Illegitimè nati, etiam spurii, non prohibentur à susceptione habitus Religiosi, spectato jure communi ex *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum*. Quorumdam tamen Ordinum, & Monasteriorum Statuta tales suscipi vetant. Ita Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 10. *num.* 4. Rodriquez

driquez *tom.1. QQ. regular. quæst.13. art.3.* Suarez, Sanchez, Miranda, Portel. Kerckhove *citat. num.* 38. quem vide. V. Ligatus Matrimonio consummato nequit validè profiteri absque alterius conjugis libera licentia: exceptis casibus in jure exceptis. Kerckhove *cit. nu.* 8. *seqq.* VI. Infectus morbo contagioso, vel caduco, hoc est, infectus lepra, Paralysi, lue venerea, seu morbo gallico, epylepsia, vel alia simili infirmitate, attento solo jure communi validè videtur profiteri. Ita Rodriquez *tom.1. quæst.17. art.9.* Miranda, Hieronymus Rodriquez, & alii communiter apud Kerckhove *cit. num.* 18. contra Peyrinis. Ratio est: quia ægritudo etiam mortifera non videtur annullare professionem. VII. Servus propriè dictus seu mancipium de licentia Domini validè profitetur: At sine licentia Domini, validè profiteri negant probabiliùs Sanch. *in Decal. lib. 5. cap. 5. num.49.* Peyrinis *tom.2. quæst.3. cap.1. §.2. nu.45.* & alii apud Kerckhove *cit. n.* 29. contra Suarez. Ratio est: quia nemo potest alteri tradere, quod suum non est: aliàs posset etiam Uxor intrare Religionem invito marito, quod nemo dixerit. Et quamvis Jus Canonicum talem professionem non irritet, est tamen irrita jure naturæ. VIII. Infames validè profitentur, quantùm est ex dispositione Juris Communis, quia nullibi horum professio irritatur. Ita Peyrinis *tom. 2. quæst.3. cap.1. num.85.* & Donatus *tom.2. par.2. tract.3. quæst.* 2. IX. Professio eorum, qui ingenti ære alieno suprà vires suarum facultatum sunt gravati, hodie est valida ex Bulla: *In suprema* Clementis VIII. Ita communiter omnes apud KercKchove *cit. n.*62. X. Filliucius neglecta Parentibus subveniendi obligatione validè, licèt graviter illicitè profitetur. Ita Rodriquez, Sanchez, & alii apud Kerckhove *cit. num.*72. Ratio est: quia talis professio nullo jure est irrita. XI. Obligati ad ratiocinia illicitè, attamen validè profitentur ob moderationem Clementis VIII. Vide Kerckhove *cit. num.*8. XII. Advertendum etiam ex Fagnano, quòd licèt graviter peccent Superiores absque examine Episcopi (de quo suprà respond. 9. *n.* 25. diximus) puellam ad professionem admittentes, tamen professio valida sit, prout contrà plures decisiones Rotæ apud Pignatellum *tom.9. consul.* 173. *num.*129. declaravit Sacra Congregatio apud Fagnanum. Ita Reiffenstuel *in 3. Decret. tit.* 31. *nu.* 185. Denique Lessius *in Auct. V. Professio Religiosa, Cas.* 9. apud La Croia *cit. num.* 27. ait: quamvis in statutis alicujus Ordinis dicatur, Ordinem non obligari retinere aliquem, qui in examine reticuerit certum aliquem defectum, id tamen videtur intelligendum tantùm pro tempore Novitiatus, vel ante professionem; hinc si profiteatur etiam mala fide non ideò professio est invalida. Ita *Lessius cit.* Sed intelligendus videtur, nisi talis defectus sit, ex constitutionibus illius Ordinis à Papa confirmatis, impedimentum invalidans professionem juxta supradicta.

130. II. *Annus Probationis integer*, & completus prærequiritur ad valorem professionis ex Concil. Trident. *sess. 25. de regul. cap.*15. ibi: *nec qui minori tempore, quàm per annum post susceptum habitum, in probatione steterit, ad professionem admittatur: Professio autem anteà facta sit nulla, &c.* Et quidem hic annus debet esse continuus juxta communissimam apud Reiffenstuel *cit. num.*103. Imò juxta Fagnanum, est omnium scribentium in *cap. ad Apostolicam de regular.* Ratio est: quia juxta Concil. Trident. cit. Professio illius dicitur irrita, qui non per annum steterit in probatione: generaliter enim, quando in jure certum aliquod tempus requiritur, intelligi debet de tempore continuo, nisi ex subjecta materia contrarium colligi possit, ut benè cum aliis notat Fagnanus *in cap. insinuante, qui Clerici, vel voventes.* Si tamen Novitius de licentia sui Prælati, & cum habitu intra annum probationis è Monasterio exeat, & extra illud per aliquod tempus v.g. per duos, quatuor, aut sex menses ex negotii, vel sanitatis, vel visendi parentes, vel se recreandi causa &c. moretur, non interrumpitur annus, sed potest eo expleto Novitius profiteri. Ita cum communi aliorum Miranda *tom.1. quæst.22. art.5.* Fagnanus *cit. num.* 38. Tamburinus, Navarrus apud Reiffenstuel *cit. nu.* 107. Ratio est: tum quia Religiosus ubicumque de licentia, & sub obedientia Superioris degit, in Monasterio degere, fictione juris censetur. Tum quia nullo jure cavetur, ut Novitius toto probationis anno degat in Monasterio. Illud etiam cum Navarro, & Fagnano cit. notandum, quòd etsi Novitius post susceptum habitum infirmetur, & per octo, vel decem menses in lecto decumbat, nihilominus elapso anno validè profiteri valeat, *ex cap. sicut nobis 17. de regular.* & docent teste Navarro *lib.1. Concil. 32. de regular.* Omnes DD. vide Reiffenstuel *cit. nu.* 108. Deinde annus probationis seu Novitiatus debet esse completus de momento in momentum. Ita Fagnanus in *cap. ad nostram 16. de regular.* Miranda *tom. 1. quæst. 22. art.3. concl.* 2. dicens, hoc esse certum. Sanchez, Lessius, Azorius, Barbosa, Navarrus, Sylvester, Sannig, Riffenstuel *cit. nu.* 94. cum communi aliorum. Ratio est: quia Concil. Trid. cit. ad valorem professionis requirit, *ne minori tempore, quàm per annum in probatione steterit.* Idipsum censuit Congregatio Cardinalium S. Concilii Tridentini interpretum, prout videre est apud Barbosam in *citat. textu Concil. Trident.* Refert eam etiam Fagnanus cit.

Nihilominus in casu, quo Novitius, vel Novitia versatur 131
in probabili periculo mortis, dummodò decimum sextum annum jam impleverit: potest validè fieri professio ante annum probationis finitum. Ita Rodriquez *tom.3. quæst.15. art.6.* Miranda *tom.1. quæst.22. art.10.* Sanchez *lib.5. Moral. cap.4. nu.16.* Pellizarius, Fagnanus, Reiffenstuel *cit. n.* 182. Ratio est: quia S. Pius V. Bulla. *Summi Sacerdotis Cura*, hoc monialibus S. Dominici concessit his verbis: *Monialibus Novitiis nunc, & pro tempore existentibus, & earum singulis, ut quando, & quoties aliqua ex iis nondum professa, de alicujus Medici consilio, ab hoc sæculo transitura conspicitur, ipsa pro consolatione animæ suæ professionem prædictam ante tempus requisitum (quatenus tamen in ætate legitima constituta sit) ad illam emittendam in manibus Abbatissæ, vel Priorissæ, vel alterius Superioris Novitiarum ipsius Monasterii, seu domus, ita tamen, quod ipsæ Moniales Novitiæ sic decedentes Indulgentiam, & alias gratias, quas Moniales verè professæ consequuntur, consequi possint, emittere in articulo mortis liberè, & licitè valeant, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus &c. nec non ita professis decedentibus plenariam peccatorum suorum Indulgentiam in forma Jubilæi misericorditer in Domino elargimur.* Quæ gratia licèt solis Monialibus S. Dominici sit concessa, nihilominùs ob communicationem privilegiorum etiam ad alias Religiones extenditur, uti benè advertunt DD. citati. Nec est revocata, ut ostendit *Rodriquez cit.* Si tamen Novitius, vel Novitia præter spem reconvalescat, tenetur sic professus, vel professa, reliquum Novitiatus tempus absolvere, & iterum profiteri. Ita Rodri. *tom.1. quæst.*95. Hieron. Rodriquez *ref.*101. Miranda *tom. 1. quæst. 22. art.*10. Portel. vers. *Novitia num.* 5. Kerckhove *in statut. Gener. cap.1. §.11. num.*8. Reiffenstuel *cit. num.* 183. & alii, quatenùs docent, quòd in tali casu Monasterium non succedat in bonis Novitii sic professi, sed parentes, qui veniunt ab intestato; adeòque juxta hanc sententiam non deberet Monasterio solvi dos pro Novitia constituta, si sic profiteatur. Ratio est: quia Pontifex tantùm concessit hoc privilegium pro spirituali consolatione ipsius Novitiæ morientis, ut patet ex verbis modo citatis: *Ut pro consolatione animæ suæ &c. Sic decedentes Indulgentiam, & alias gratias consequi possint &c. Nec non ita professis decedentibus plenam peccatorum suorum Indulgentiam in forma Jubilæi elargimur.* Adeòque non est mens Pontificis, ut vel Monasterium, vel ipse sic profitens si supervivat, aliquod aliud emolumentum inde percipiat. Deinde ex verbis citatis hujus privilegii satis colligitur, quòd ista professio sit tantùm conditionalis, nempè si sic profitens tunc moriatur: dicit enim Pontifex: *sic decedentes: ita professis decedentibus:* ergo si non decedant, gratias istas non consequuntur, adeòque non censentur absolutè professi. Denique pro hac sententia adducit Lezana *tom.1. cap.25. nu.* 29. declarationem Cardinalium ex Gavanto *in Manuali Episc.* vers. *Monialium professio num. 4. &* 5. Denique licèt dicat Concil. Tridentinum *sess. 25. de regular. cap.16. Finito tempore Novitiatus, Superiores Novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut è Monasterio ejiciant*, tamen hoc non obstante potest ex justa aliqua causa professio differri ultra annum, si nempè finito anno Novitiatus non inveniantur habiles. Ita Rodriquez *tom.3. qu.13. art.*10. Miranda *tom. 1. quæst. 25. art.* 11. Barbosa *in cit. Concil. Trident.* plures alios allegans cum communi. Ratio est: quia Concilium Trident. cit. intelligendum est de *habilibus*, ibi: *quos habiles invenerint*, ita ut hos finito anno admittere, vel rejicere teneantur Superiores; consequenter si finito Novitiatu, aliquem nondum habilem deprehendant, ejus professionem differre possunt, uti teste Rodriquez cit. declaravit S. Pius V. *dummodò habeant spem probabilem, quòd efficientur habiles intra sex menses*, prout expressè subjungitur in citata declaratione S. Pii V. quàm lege apud Rodriquez, qui apud nostrum P. Kerckhove *in stat. Gener. cap.1. §.11. num.* 19. advertit, quòd Concilium Trident. cit. tantùm loquatur de Novitiis masculis, non autem de Novitiis Monialium, ut ex littera satis patet, ibi: *Novitios, quos habiles invenerint:* nam quando de utriusque generis Novitiis disponere voluit, dixit: *Novitii, vel Novitiæ, & cap.15. in quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum.* Atque ita servat usus, ait *Sanchez*: sæpè enim Monialium professio diutiùs differtur, donec dotem competentem habeant.

III. Ad valorem professionis Religiosæ requiritur, ut 132
fiat plenè, deliberatè, & liberè, sine errore circa substantiam, & sine metu gravi ab extrinseco injustè incusso, ad extorquendum actum. Est unanimis DD. de quo videndus est P. Patritius Sporer *tract.3. in 2. præcept. Decal. c.2. sect. 5. num.21. 26. & 29.* Item *tract.6. in Decal. cap.2. sect.3. nu.* 23.

83. &

83. & 118. *ac seqq.* ubi sufficienter hanc materiam pertractat, quo Lectorem remitto.

133 IV. Ad valorem professionis requiritur consensus, & acceptatio illius vel illorum, ad quos spectat, aliquem ad professionem recipere. Miranda *tom.* 1. *quæst.* 24. *ar.* 3. Innocentius, & Abbas, ac alii Canonistæ *in cap. Porrectum* 13. *de regul.* Pirrhing, Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *num.* 5. Sanchez, Navarrus, cum communi, & certa aliorum *arg. cit. cap. Porrectum de regular.* ibi: *Et recipitur ab Abbate*, & c. *ad Apostolicam* 16. *de regul.* ibi: *Abbate per se, vel per alium professionem recipiente.* Ratio est: quia professio est onerosus, & reciprocus contractus, ultrò citroque obligans, professum quidem ad observantiam regularem: Religionem verò ad eumdem alendum, & juxta Ordinis Statuta, & constitutiones tractandum; consequenter consensus utriusque requiritur, sicut in aliis contractibus reciprocis. Residet autem de jure communi potestas recipiendi Novitios ad professionem penes Superiorem Ordinis, præsertim majorem, Generalem videlicet, aut Provincialem, ita tamen, ut prius necessariò requirere debeat Conventus, seu Capituli, aut Fratrum non tantùm consilium, sed, & consensum, prout cum communi, & probabiliori docent Miranda *cit. ar.* 4. Rodriquez, Sanchez, Pellizarius, Layman, Pirrhing, apud Reiffenstuel *cit. num.* 168. contra Abbatem, & paucos alios, volentes sufficere, si Prælatus consilium, & consensum à Conventu, seu Capitulo requirat, etsi non obtineat. Non tamen requiritur, ut singuli consentiant, sed sufficit, si major pars consensum præstet. Ex consuetudine nihilominùs, vel statutis particularibus fieri potest, quòd potestas recipiendi ad professionem, ad solum spectet Superiorem; qui etiam aliis committere potest, ut suo nomine Novitium recipiat ad professionem, ex *cap. ad Apostolicam* 16. *de regular.* ibi: *Abbate per se, vel per alium professionem recipiente.* Ex his deducit noster P. Kerckhove *in statuta Generalia cap.* 1. *§.* 1. *nu.* 93. Quòd si apud aliquos Regulares Novitio protestatio ante professionem ita fiat, *si quid celaveris, nec Provincialis, nec Conventus consentit in tuam professionem, adeòque quandocumque scietur, tamquam invalidè professus ab ordine ejicieris.* Tunc licèt Novitius aliquid negans fortè non possit expelli ratione alicujus juris, vel Canonis, poterit tamen expelli ratione contractus invalidi, defectu consensus ex parte Prælati, & Conventus, si illud, quod subticuit, vel negavit, *sit de re notabili.* Nam ad valorem professionis requiritur consensus tam ex parte admittentis, quàm ex parte profitentis, adeòque cùm in hoc casu admittentes, tantùm consenserint sub conditione, quòd talis defectus in profitente non esset, conditione non existente, nihil operatur consensus, *cap. si pro te, de rescript. in* 6. *& cap. præterea* 2. *de appellat.* Ita Miranda, Navarrus, Suarez *tom.* 3. *lib.* 6. *cap.* 6. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 37. *n.* 30. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *resol.* 88. Bordonus *resol.* 8. *num.* 10. apud Passerinum *de hominum statibus quæst.* 189. *art.* 10. *n.* 120. Rodriquez *tom.* 3. *qu.* 11. *art.* 2. & alii communiter apud Kerckhove cit. qui tamen admonet Superiores, ut in talibus protestationibus sint cauti, & sequantur suorum Ordinum constitutiones. Restat unum, & alterum non levis momenti dubium regulare.

Dubium Regulare prius.

An invalidè professus, contra suam professionem reclamare, Religionemque deserere possit.

134 NOta ex Lezana, & aliis, quos citat *tom.* 2. verf. *Professio Religiosa nu.* 20. Aliqua impedimenta, ob quæ professio est nulla, & invalida, esse *perpetua*, alia solùm temporalia. Perpetua dicuntur illa, quæ personæ inseparabiliter insunt, eamque semper ad profitendum inhabilem reddunt. Temporalia sunt, quæ etsi inhabilitent ad professionem, possunt tamen amoveri, ut est metus, defectus ætatis, consensus &c. Hoc notato

135 I. Concilium Trident. *sess.* 25. *de regular. cap.* 19. statuit: *Quicumque Regularis prætendat se per vim, vel metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantùm à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quòd si anteà habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam Apostata puniatur: interim verò nullo privilegio sui Ordinis juvetur.* Hucusque Concil. Ex quo

136 II. Certum est, quòd detur reverà jus reclamandi contra professionem nulliter factam, & hoc competere cuivis Religiosæ personæ, tam viris, quàm Monialibus nulliter professis, ex quacumque demùm causa professio sit nulla; ut autem legitima fiat reclamatio, tres conditiones sunt necessariæ, quarum una, si negligit reclamans, non auditur, sed ad Monasterium redire cogitur, vel nondum egressus ibi manere compellitur. *Prima* est, ut ante deductionem, & probationem invalidæ professionis coram legitimo Judice faciendam, habitum non deponat, nec etiam absque licentia Superioris cum habitu, propria auctoritate discedat. *Secunda* est, ut causam nullitatis professionis ante egressum coram Superiore suo, & loci Ordinario conjunctim, legitimè deducat, & probet. *Tertia* est, ut causæ nullitatis intra quinquennium à die professionis proponantur. Hæc omnia patent *ex Concil. Trident. cit.*

137 III. Si invalidè professus laboret impedimento temporali, & intra quinquennium non reclamavit, in foro externo via ordinaria non ampliùs auditur, etiamsi alleget, & probare paratus sit, quòd intra quinquennium ignoraverit nullitatem professionis suæ, vel aliàs absque culpa sua à reclamando impeditus fuerit. Ita Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *numer.* 18. Donatus, Pignatellus, Pellizarius apud Reiffenstuel *cit. num.* 202. ac plures alii contra Navarrum *lib.* 7. *Consil. Consil.* 23. *nu.* 23. *tit. de regul.* Rodriq. Suarez, Lezanam, & plures alios. Ratio nostra est: tum quia Concil. Trident. cit. ait, quòd Regularis *non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis*, & non à die notitiæ, vel cessantis impedimenti. Tum quia aliàs non obviaretur litibus; nec Religiones gauderent tranquillitate, quod tamen fuit præcipua intentio, ac mens Concilii Tridentini. Tum quia hoc confirmant repetitæ Cardinalium declarationes apud Fagnanum. Objectiones solutas vide apud *Reiffenstuel cit.* Si verò invalidè professus laboret impedimento perpetuo professionem irritante, potest eo cognito omni tempore reclamare, & est audiendus. Ita Portel. *v. Professionis nullæ reclamatio num.* 52. Lezana *tom.* 2. verf. *Professio regul. num.* 21. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *qu.* 25. *num.* 49. & alii, quos citant apud nostrum Gaudentium Kerckhove *cit. nu.* 99. Ratio est: quia non est præsumendum de Conc. Trid. citato, quòd aliquid decreverit in detrimentum Religionum, cùm per supradictum Decretum potiùs intenderit bonum, & emolumentum Religionum; atqui si laborans impedimento perpetuo professionem irritante, eo cognito non posset omni tempore reclamare, & non esset audiendus, certè statuisset aliquid in detrimentum Religionum, quia cogerentur personas perpetuò inhabiles retinere, eò quòd quinquennium transactum foret à professione irrita; atque ita Decretum in favorem Religionis editum redundaret in ipsius detrimentum, contra 61. *regulam juris in* 6. *quòd ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum:* ergo invalidè professus laborans impedimento perpetuo professionem irritante, potest eo cognito, reclamare omni tempore, & est audiendus, adeòque illa clausula: *quacumque de causa*, quàm ponit Concil. Trid. suprà *num.* 135. citatum, restringenda est ad causas ibi specificatas, vel similes, ut ex Gomez, Rebuff. & aliis deducit Bonacina de *clauf. quæst.* 11. *par.* 10. *diffic.* 4. *n.* 7. apud Kerckhove *cit. n.* 97. *in fine.*

138 IV. Invalidè professus cum impedimento perpetuo, quod tamen in foro externo probare non potest, sicut etiam invalidè professus cum impedimento temporali, quod etiam probare non potest, vel qui non auditur post quinquennium, si hi certò sciant nullitatem suæ professionis, possunt tuta conscientia in occulto discedere, ac etiam nubere dummodò sine gravi scandalo, aut alio majori incommodo, ac præjudicio abire possint. Sanchez *lib.* 7. *de Matr. disp.* 37. *n.* 11. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 5. *nu.* 7. Navarr. Pirrhing, Donatus, Reiffenstuel, & communis aliorum. Ratio est: quia professio est nulla; ergo nullam inducit obligationem manendi in Religione. Addit Sanchez, & Layman *ll. citatis*, & alii, etiam Superiorem, si certò credat, subditi professionem invalidè fuisse emissam, & posteà non ratificatam, posse cessante scandalo, occultè dimittere talem, non obstante Decreto Tridentino, utpote, quòd pro foro externo ex titulo præsumptionis latum, non ligat in foro interno, quando veritatem præsumptioni contrariam esse, constat. Undè tamen asserenti, quòd fictè tantùm professus sit, nec pro foro interno debet adhiberi fides, nisi attentis circumstantiis prudentissimus quisquis conjecerit, talem vera loqui: quia non est major ratio, cur tali potiùs tunc sit credendum, quàm anteà, dum professionem simulavit. Ita cum *Sanchez citat. num.* 14. plures alii ab ipso citati. Imò tales invalidè professi tenentur è Religione discedere, si sine gravi scandalo aut majori incommodo in occulto discedere possint. Pellizarius *tom.* 3. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 47. Reiffenstuel *cit. nu.* 211. & alii. Ratio est: quia tales, cùm non sint veri Religiosi, nequeunt frui commodis Religionis. Suadendum tamen est invalidè professo cum impedimento temporali, ut si cognoscat Religionem sibi esse convenientem, suam professionem tacitè ratificet; ad quam ratificationem, ut

sit

sit valida, requiritur. I. Ut ratificans sciat, se priùs invalidè suisse professum. II. Ut expressè, vel tacitè renovet suum consensum in professionem coram Deo, nec opus est, ut quidquam Superiori, vel aliis de hoc dicat, si professio ab initio fuit invalida solummodo ex defectu profitentis Novitii, cæteroquin ad professionem habilis: verbi gratia quia fictè tantùm, val ex gravi metu injustè ab extrinseco incusso professionem emisit, nec est necessarius novus consensus, & acceptatio illius, qui potest suscipere. Ita Rodriquez *tom.* 3. *QQ. regular. quæst.* 17. *art.* 3. Sanch. *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 37. *num.* 60. Pellizarius *tom.* 1. *tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 1. *num.* 43. Navarrus, Reiffenstuel *cit. num.* 217. & alii. Ratio est: quia consensus potentis recipere aliquando legitimè prestitos, censetur adhuc perseverare, si non fuit revocatus, ut argumentatur Navarrus. Imò in conscientia secura est sententia dicens, etiam tunc ad ratificationem professionis non requiri novum consensum, vel acceptationem potentis suscipere, si professio non ex defectu consensus in profitente, sed ex defectu alterius necessariò requisiti, v. gr. quia profitens nondum habuit 16. annos, vel non fuit integro, aut non continuo anno in Novitiatu &c. dummodò ille, vel illi, quorum est suscipere, priùs verè consenserunt. Ita Reiffenstuel *cit. tit. de regular. num.* 219. & apud ipsum Navarrus, Barbosa, Sanch. Pirhing, Rodriq. Sorbus, & alii. Ratio est: quia Concilium Tridentin. *sect.* 25. *de regular. capit.* 19. post quinquennium nulli ampliùs concedit contra professionem reclamare, ex quacumque deinde causa nulliter sit professus; eo quòd juxta omnes præsumit, talem intereà, vel expressè, vel per actus professis proprios saltem tacitè ratificasse professionem: ergo hoc ipso manifestè indicat, ad validam ratificationem sufficere solum consensum profitentis; cùm uti supponitur, & adversarii concedunt, Superiores, vel ii, quibus competit ad Religionem suscipere, in hujusmodi casu, intra, & post quinquennium sæpè penitus ignorent professionem fuisse irritam, & consequenter novum consensum, vel, acceptationem non præstent. Accedit declaratio Cardinalium Sacri Conc. Trid. interpretum edita 29. *Martii* 1598. videnda apud Reiffenstuel *cit. n.* 220. Sicut, & aliæ rationes apud eumdem. III. Ad ratificationem professionis non requiritur, ut consuetæ repetantur cæremoniæ: tum quia non sunt de substantia: tum quia plerumque absque nota reiterari nequeunt. Pariter juxta communem non est necesse, ut fiat repetitio Novitiatus. Ita Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 20. Sanchez, Reiffenstuel. Ratio est: quia Novitiatus ex hac sola ratione requiritur, ut Novitius Religionem, & hæc Novitium probet *cap. ad audientiam* 16. *de regular.* atqui hoc factum jam censetur in casu, quo professio ritè finito probationis anno, ex aliqua causa fuit nulla: ergo. Si verò invalidè professus cum impedimento temporali, non velit suam professionem ratificare, potest, imò debet in occulto à Religione discedere, dummodò sine gravi scandalo, aut alio majori incommodo, ac præjudicio. abire possit; ut jam supradictum: aliàs debet manere, & expectare, donec commoda occasio sine scandalo occultè fugiendi se offerat. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. & 3. Sanchez cum communi. Interim potest à Religione licitè percipere alimenta, & alia sustentationis media, cum proposito, ut si ea non satis compenset suis servitiis Religioni interim præstandis, suo tempore proportionatam velit facere restitutionem. Pariter potest intereà tempore ferre suffragia, & alia peragere jurisdictionis munera Religiosa, si absque scandalo, & gravi sui infamia ab eis abstinere nequeat, suntque cuncta ab eo acta valida. Sanchez de Matrimonio *lib.* 7. *disp.* 37. *num.* 38. eò quòd error communis adsit, qui præbet titulum præscriptum, *argum. Leg. Barbarius, ff. de. offic. Prætor.* quamvis cessante scandalo, & infamia, talibus actibus pro possibili abstinere debeat.

Dubium Regulare alterum.

An Religio possit expellere nulliter professum?

139 RESP. I. cum P. Reiffenstuel *cit. num.* 238. Religio potest nulliter professum cum impedimento temporali, expellere, sed intra quinquennium à die professionis, & cum interventu Ordinarii. Ita Hyacinthus Donatus *tom.* 2. *tract.* 12. *quæst.* 35. Bordonus *de profess. regul. cap. fin.* & alii. Ratio est: quia Religio, & Religiosus sunt correlativa, juxta omnes: de correlativis autem idem est judicium, & dispositum de uno trahitur etiam ad alterum, juxta communem ex *Leg. fin. ff. de accept.* Confirmatur ex Decreto Urbani VIII. apud Hyacinthum Donatum cit. eclato. Affert etiam Pignatellus *tom.* 1. *consult.* 89. *num.* 17. plures declarationes Cardinalium, quarum una *edita* 16. *Decembr.* 1617. sic sonat: *Eminentissimi Patres Sacri Concilii Tridentini interpretes ex communi omnium sententia censuerunt, Decretum ejusdem Sacri Concilii cap.* 19. *sess.* 25. *de regul. vendicare sibi locum, non modò, cùm professus nullitatem suæ professionis allegat, causasque deducit: verùm etiam, cùm Superiores ipsi ex se illum ejicere tamquam invalidè professum.*

Resp. II. Cum nostro P. Kerckhove *in nostra statuta General. cap.* 1. *§.* 1. *num.* 97. & 98. Invalidè Professus cum impedimento perpetuo, potest omni tempore, quo certò constat de invaliditate professionis è Religione ejici. Ita Rodriquez *tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 9. Miranda *tom.* 1. *quæst.* 52. *art.* 2. Peyrinis, Pellizarius, Barbosa, & alii communiter apud Kerckhove cit. Ratio est: quia actus à principio nullus, nullum producit effectum ex *cap. Præsentiam, de Appellatione*; atqui talis professio à principio fuit nulla, nec ratificari potuit ob impedimentum inhabilitans, & invalidans perpetuum, ut supponitur: ergo ex ipsa nequit oriri obligatio illum retinendi in Religione, & oppositum cederet in grave detrimentum Religionis, eo quòd cogeretur perpetuò inhabiles retinere, adeoque Religio potest invalidè professum cum impedimento perpetuò, è Religione ejicere omni tempore, quo certò constat de invaliditate professionis; *sed cum interventu Ordinarii*. Ita Lezana *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 5?. tum propter declarationem Cardinalium responsione præcedente adductam, tum propter declarationem Cardinalium die 25. Novembris 1653. editam tenoris sequentis: *Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, audito Procuratore Religionis Carmelitarum Discalceatorum S. Theresiæ, ore, & scriptis, nec non constitutionibus dictæ Religionis, ac aliis deductis maturè perpensis, censuit dimissiones, & ejectiones professorum à Religione, quæ ab eadem Religione fiunt ex capite illegitimitatis, vel ex alio defectu, fieri debere conjunctim coram Ordinario, & Superiore Regulari loci, ad præscriptum Sacri Concilii cap.* 19. *sess.* 25. *de regularibus.* 140

Quinam sint effectus, prærogativæ, & privilegia professionis Religiosæ, ac status Religiosi, diximus capite præcedenti, *sect.* 4. *quæst.* 4. *num.* 435. *& seqq.*

QUÆSTIO II.

De Obligatione Religiosi ex vi suæ professionis, & Votorum.

SUMMARIUM.

ASSERTIO II.

RELigiosus obligatur sub mortali ex vi professionis Religiosæ, tendere ad perfectionem: Ex voto paupertatis nihil habere proprium: Ex voto castitatis abstinere ab omni venerea delectatione, etiam aliàs in statu conjugali licita: Ex voto obedientiæ obedire in omnibus, quæ Superior præcipit secundùm regulam, & constitutiones sui Ordinis. Est certa. 141

§. 1. Religiosus obligatur sub mortali ex vi professionis Religiosæ, tendere ad perfectionem.

I. COnveniunt Doctores Religiosorum vi suæ professionis teneri tendere ad perfectionem. Ratio est: quia Religiosus vi suæ professionis tenetur velle servare suum statum, qui est perfectionis, sive tendens ad perfectionem; hoc autem est intrinsecè velle ad perfectionem tendere; & talem obligationem esse sub mortali, & præsertim ex ea parte, qua respicit trium votorum observantiam, quæ est medium præcipuum ad talem perfectionem consequendam, apertè colligitur ex Concilio Tridentino *sect.* 25. *de Regularibus, & Monialibus cap.* 1. ubi *præcipit,* 142

pit, ut omnes Regulares, tam viri, quàm mulieres, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptam vitam instituant, & componant, atque imprimis, quæ ad suæ professionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respectivè essentiam, nec non ad communem vitam, & victum, & vestitum observanda pertinentia, fideliter observent; omnisque cura, & diligentia à Superioribus adhibeatur, tam in capitulis Generalibus, & Provincialibus, quàm in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur; cum compertum sit, ab eis non posse ea, quæ ad substantiam vitæ regularis pertinent, relaxari: si enim illa, quæ bases sunt, & fundamenta totius Regularis disciplinæ, exactè non fuerunt conservata, totum corruat ædificium, necesse est. Ita ad verbum Concil. Trid. cit. An verò obligatio tendendi ad perfectionem in Religioso, sit distincta ab obligatione servandi vota, & observantias regulares, vel sit eadem cum illa, Doctores non ita conveniunt. Probabilius tamen est cum Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 6.* Lezana, Mastrio, *Theol. Moral. disp. 14. q. 1. n. 8.* & aliis, esse eamdem, & in illa contentam, sicut obligatio obediendi Deo, ei placendi, & in ipso constituendi nostrum ultimum finem non est obligatio distincta ab obligatione servandi mandata Dei, sed in illa includitur; & hoc etiam ratio ipsa suadet: nam aliàs quoties Religiosus votum aliquod transgrederetur, duplici peccato peccaret. Uno nimirùm contra votum, altero contra perfectionem, quàm procurare tenetur, quod asserendum non est.

143 II. Religiosus non semper peccat mortaliter, transgrediendo quodcumque eorum, quæ in regula continentur. Ita docet Astesanus noster *lib. 6. tit. 47.* apud Mastrium *cit. num. 12.* Ratio est, quia in regulis Religionum continentur aliqua per modum præcepti, & inhibitionis, aliqua per modum statuti rationabilis: aliqua per modum monitionis: & hoc patet in regula B. Patris nostri Francisci. Itaque Religiosus transgrediendo illa, quæ continentur in regula suæ professionis, per modum præcepti, & inhibitionis, peccat mortaliter ex genere suo: transgrediendo verò illa, quæ continentur ibi per alium modum, non peccat, quantum est ex vi regulæ mortaliter, nisi fortè ratione excessus, scandali, vel contemptus. Hoc idem docet D. Thomas 2. 2. *quæst. 186. art. 9.* ubi ait, non teneri Religiosos observare omnia in regula contenta sub culpa mortali: sed aliqua sub mortali, alia sub veniali, & quædam alia, nec etiam sub veniali, & rationem adducit: quia eo modo obligantur Religiosi observare contenta in sua regula, secundùm quod ipsa regula præscribit: regula autem quædam præscribit, ut obligatoria sub mortali, alia solùm sub veniali, & alia quædam ad nullam culpam.

144 III. Ex quo deducitur, quòd ea, quæ sunt in regula, & spectant ad observantiam votorum essentialium Religionis, sine dubio obligant sub mortali, quantùm est ex genere suo, nisi fortè ratione parvitatis materiæ solùm obligent ad veniale, & ratio est: quia hoc modo obligant ipsa vota. Similiter illa, quæ in aliqua regula præceptoriè, vel inhibitoriè, vel sub verbis æquipollentibus proponuntur, obligant ex genere suo sub mortali, ut patet ex Nicolao III. *cap. Exiit de verb. signific. in 6.* & Clem. V. *Clement. Exivit: de verbor. signific.* qui declarando regulam Beati Patris nostri Francisci, dicunt non obligari Fratres Minores per illam sub mortali, nisi ad ea, quæ in ipsa præceptoriè, vel inhibitoriè sunt expressa. Ea autem, quæ in regula solùm præscribuntur sub consilio, vel per modum monitionis, & exhortationis, non obligant ad culpam, nec mortalem, nec venialem. Ratio est: quia similia opera non proponuntur, ut præcepta, sed solùm consuluntur; consilium autem non obligat; cùm consilium in hoc distinguatur inter cætera à lege, & præcepto, quòd consilium non obliget. Lex verò, & præceptum obligent. Ita Astesanus *loc. cit.* Lezana *tom. 1. cap. 7.* Mastrius *cit. num. 14.* ac communissima DD. Quando autem regula præscribit aliqua, quę aliàs sunt de præcepto, verbi gratia recitare horas Canonicas, diligere proximum, jejunare in Quadragesima, &c. Hæc utique obligant ad mortale, vel veniale secundùm quod aliàs obligarent; & ratio est: quia hæc non solent proponi in regula, tamquam nova præcepta, sed solùm cum intentione reducendi in memoriam ea, quæ aliàs sunt præcepta à Deo, vel ab Ecclesia, ut Lezana advertit *loc. cit.* cum *Cajetano*, *Valentia*, & aliis. Si tamen hæc, vel alia hujusmodi in regula ponerentur cum intentione inducendi novam obligationem (quod ex circumstantiis attendendum est), utique transgressio talium duas includeret malitias, unam ex proprio objecto, alteram ex speciali fine, & motivo Institutoris regulæ volentis inducere novam obligationem; ut colligi potest ex P. Patritio Sporer *tract. 1. Proœm. cap. 4. sect. 2. num. 11. & seqq.* In Ordine tamen nostro Seraphico, licèt in regula nostra secundùm declarationes Nicolai III. & Clementis V. sint viginti octo præcepta sub culpa mortali obligantia; hæc tamen (exceptis tribus votis) non cadunt sub votum, sic, ut si frater Minor non jejunet verbi gratia in die veneris cadente in quatuor tempora, non peccet duplici peccato, uno contra præceptum Ecclesiæ, & altero contra votum. Ita Rodriq. *tom. 1. quæst. 26. art. 4.* Kerckhove *in statuta nostra Generalia cap. 1. §. 14. nu. 16.* cum aliis. Ratio est: quia si omnia Præcepta in nostra regula sunt vota, tunc vel essent vota solemnia, vel simplicia: non simplicia; quia nullum tale in professione emisimus: non etiam erunt solemnia; quia apud nos non dantur, nisi tria vota solemnia, videlicet paupertatis, castitatis, & obedientiæ. Nec obstat, quòd Frater Minor solemniter profitens dicat: *voveo, & promitto ... servare regulam Fratrum Minorum*: quia, qui vovet, & promittit servare regulam, non promittit sub obligatione voti servare omnia, quæ in ipsa continentur, sed sub obligatione Præcepti, nam ut rectè docet D. Thom. 2. 2. *quæst. 186. art. 9. ad 1.* qui profitetur regulam, non vovet servare omnia, quæ sunt regula (scilicet sub obligatione voti) sed vovet regularem vitam, quę essentialiter consistit in tribus votis, & ratione hujus regularis vitæ obligat se ad observanda omnia Præcepta, quæ in vita, & regula talis Ordinis continentur, idq; sub obligatione tali, sub qua in regula proponuntur. Quando denique regulæ institutor suam mentem circa obligationem ad culpam non declaravit, attendenda est communis acceptatio, & usus Religionis, cui regula fuit tradita, ut advertit *Lezana citat.* Si enim communis sensus, & existimatio religiosorum fuit, illam regulam obligare ad mortale, vel ad veniale tantùm, sic obligare censenda est, & non aliter; communis enim acceptatio, & consuetudo est optima legum interpres, *cap. Cùm dilectus de consuetudine*; nec lex aliter obligat, quam prout communiter ab omnibus accipitur.

IV. Quod dictum est de obligationibus Religiosorum ratione regulæ sui Ordinis, pariter asserendum est, servata proportione, de obligationibus eorumdem, ratione Constitutionum, seu Statutorum suæ Religionis, quod videlicet subinde obligent ad culpam mortalem; aliquando ad venialem, & aliquando ad nullum peccatum, sed ad meram pœnam ab ipsis Constitutionibus taxatam, quæ tamen saltem indirectè obligant etiam ad aliquam culpam: quia tales Constitutiones obligant in conscientia ad patiendam pœnam impositam, & dant Jus Superioris ad puniendum transgressorem illarum tali pœna, aliàs non differrent à mero consilio, nec essent vera præcepta, nec veræ leges. Ita Lezana *tom. 1. cap. 8. n. 10.* Suarez *tom. 4. de Religione tract. 8. lib. 1. cap. 2.* Mastrius *cit. nu. 15.* de quo videri debent dicta capite præcedenti, *sect. 3. q. 3. n. 200.* 145

Hoc insuper adnotare placuit omnibus Superioribus benè observandum, quod habet noster P. Gaudentius Kerckhove *in statuta nostra Generalia capit. 2. §. 6. nu. 3.* Prælatus (inquit cit. Auctor) tenetur ex officio Spiritualem profectum procurare subditorum, qui per frequentem Regulæ, & Constitutionum transgressionem multùm impeditur: & quamvis fortè subditi illas violantes, vel solùm venialiter, vel etiam non venialiter delinquant, Prælatos tamen peccare mortaliter, si inde Regularis observantia graviter lædatur, similes transgressiones permittentes, & non corrigentes, dum commodè possunt, docet cum pluribus, quos citat Pellizarius *Tom. 1. tract. 5. cap. 2. n. 60.* Nam, ut ait S. Ansel. *Epist. 6. ad Monach. Certissimum est, & in multis Ecclesiis experimento didicimus, quia in Monasterio, ubi minima districtè custodiuntur, ubi rigor Monachorum inviolabilis permanet, ibi pax inter fratres, & Capituli proclamationes conquiescunt. Ubi verò minimi excessus negliguntur, ibi totus ordo paullatim dissipatur, & destruitur:* Quod confirmans Doctor noster Seraphicus S. Bonaventura *q. 18. super Regulam* ait: *Ordo, qui negligit modica, paullatim decidet.* Hinc benè dixit Joannes de Maburgo, *in Roseto tit. 4. Alph. 12. memb. 4. Defectus correctionis noxius est validè, & periculosus: ita quòd sine illa, nulla perstare potest Religio in vigore. Disciplina siquidem est Religionis Magistra, & ubi rigor, ibi vigor: & ubi deest correctio, ibi abundat peccati corruptio.* O utinam hæc ait *Sanctor. constit. cap. 5. stat. 4.* Omnium Prælatorum, & subditorum cordibus inhærerent; non enim tot Sanctarum Religionum declinationes, & lapsus cerneremus. 146

§. II. Religiosus ex Voto paupertatis tenetur nihil habere proprium.

QUoniam R. P. Patritius Sporer *tract. 6. in Decal. cap. 1. Sect. 1. §. 3. num. 57. & seqq.* Sicut etiam *tr. 5. in 7. & 10. Præcept. Decal. cap. 5. Sect. 1. §. 3. n. 60. & seqq.* satis fusè egit de paupertate Religiosorum, quæ locis citatis videri debent; ideò tantùm pauca aliqua, quæ P. Patritius Sporer non habet, subjiciemus: Itaque 145

I. Pau-

I. Paupertas Religiosa est voluntaria rerum temporalium, & externarum abdicatio, per quam Religiosus istarum rerum proprietate, & omni Iure Civili ad illas privatur. Est communissima apud Mastrium *cit. n.* 38. Kerekh. *cit. cap.* 7. *§.* 24. *nu.* 18. & alios. Hinc Religiosa paupertas privat Dominio cujuscumque rei temporalis, usufructu, usu juris, possessione, administratione, & peculio, prout hæc quid juris important. Ratio est: quia ista omnia sic sumpta denotant facultatem utendi re aliqua ex propria voluntate, & independenter à voluntate alterius, quòd repugnat voto paupertatis, vi cujus Religioso nihil licet habere proprium. Non tamen Religiosa paupertas privat simplici usu facti, cùm hic non importet proprietatem; dependet enim à voluntate aliena. Nec obstat voto paupertatis, quòd Religiosi habeant Dominium Bonorum in communi: quia tale votum dicit solùm abdicationem Dominii privati Bonorum temporalium, ut patet ex Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 3. Nec etiam obstat, quòd Scholastici Societatis Jesu sint capaces Dominii, & tamen paupertatem professi sunt, quia nos loquimur de Voto Paupertatis in solemni Professione emisso; illi verò non sunt solemniter professi, & habent tantùm votum simplex Paupertatis, quod non privat Dominio radicali, sed jure actuali de Bonis suis temporalibus disponendi pro suo arbitrio, ut videre est apud la Croix *lib.* 4. *num.* 96. Dictum etiam est; quòd Religiosa Paupertas *sit abdicatio rerum temporalium, & externarum*: Nam Dominium jurium, & Bonorum spiritualium non excludit Religiosa Paupertas. Unde Religiosus salva paupertate potest habere beneficium Ecclesiasticum, quod est jus ad certas functiones Ecclesiasticas, administrationem, jurisdictionem, &c. quæ sunt Bona altioris Ordinis, quàm fortunæ: fructus tamen Beneficii acquirit non sibi, sed Monasterio, vel Ecclesiæ; nec potest disponere de illis ad libitum proprium, sed Superioris, cùm sint bona fortunæ, adeòque abdicata per Votum paupertatis. Eadem ratione Religiosus potest habere jus præsentandi, eligendi, conferendi hujusmodi Beneficia, & Dignitates Ecclesiasticas: & pro his juribus, acquirendis, retinendis, & recuperandis etiam suo nomine agere potest. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 2. Lessius *de J. & J. cap.* 4. *num.* 25. Krimer *tit. de statu Monachorum num.* 2955. Schmalzgruebet *eodem tit, nu.* 2. Similiter Bona interna supernaturalia, Jus in vitam, & membra, honorem, & famam, in scientias, & artes, &c. sub votum paupertatis non cadunt, & consequenter non sunt materia proprietatis, licet possint esse materia obedientiæ, aut Charitatis, aut ex alio capite sub dispositione Superioris contineri. Ex quo

149 II. Sequitur valdè probabilem esse sententiam, quòd Religiosus sit suorum Manuscriptorum Dominus, ac de iis ad libitum disponere possit. Scripta enim sunt quasi pars scientiæ, & doctrinæ acquisitæ, sicut ergo Religiosus suam secum deferre, aut alteri communicare potest scientiam, & doctrinam, ita & propria sua scripta, quę nihil aliud sunt, quàm idea Philosophantis, sic ut religiosus habeat directum Dominium in ipsa scripta, indirectum verò in Chartam: quia Dominium in scripta sine charta exerceri non potest. Et ideo teste Coroliano *tract. de casibus Reserv. p.* 2. *casu.* 16. *n.* 19. Clem. VIII. declaravit quod Religiosi, possint alienare sua Manuscripta sine licentia, non obstante sua Bulla *de Largitione Munerum*. Hinc Diana *tract. de Paup. Relig. res.* 25. cum aliis, quos citat, resolvit, posse Religiosos inter se donare suas Conciones, Lectiones, & similia Manuscripta, vel posse secum deferre, quocumque vadunt; etiamsi se transferant in aliam Religionem, idque nulla petita licentia, & nullis relictis copiis. Ex quo juxta *Franciscum à S. Clara* apud nostrum Kerck. *cit. c.* 3. *§.* 5. *n.* 11. probabile etiam videtur, nos Fratres Minores posse legare Manuscripta nostra propria. Possunt quidem similes Manuscriptorum dispositiones prohiberi à Superioribus: at subditus contraveniens tunc non peccabit contra paupertatem, sed contra obedientiam, sicut si ore communicaret suam scientiam, alterum instruendo contra mandatum Superioris. Vide etiam Pelliz. *tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 5. *n.* 556. Si tamen Religiosus ante mortem suam scripta sua non distribuerit, manent penes Conventum, in quo moritur, & ab aliis sine furto distrahi non possunt.

150 III. Sequitur etiam, Religiosum sine vitio proprietatis posse aliis exhibere opitulationes, instructiones, actus artium liberalium, & etiam Mechanicarum, v. g. potest Religiosus sæcularis offerenti telam, sive tabulam aptatam, colores, & omnia, quæ ad imaginem pingendam sufficiunt, pingere, scribere libros &c. quia sicut scientiam suam oretenus communicare potest sine vitio proprietatis, sic, & scripto, & facto. Si tamen tela, sive tabula, vel alia res permanens, in qua suam operam exercuit Religiosus pingendo, scribendo &c. pertinet ad Monasterium, nequit alteri illam donare absque licentia Superioris: quia opus factum statim erat acquisitum Monasterio. Ita *Bonacina, Diana, & Pellizarius*, apud la Croix *lib.* 4. *num.* 137. Potest insuper Religiosus sine vitio proprietatis celebrare Missas ex Charitate pro aliis, modò stipendium non accipiat, & Monasterium non indigeat, aut obedientia Superioris non impediat. Hæc enim spiritualia cùm sint, manet earum Dominium apud Religiosum, salva tamen obedientia, aut alia obligatione. Imò ut notat *Marchan.* potest Religiosus celebrare Missas pro pauperibus in necessitate existentibus, ut à piis Personis Eleemosynam, quæ dari solet Sacerdoti pro Missæ celebratione, ipsi pauperes recipiant: sic etiam potest pauperes commendare, ut accipiant Eleemosynam. Denique potest Religiosus Eleemosynam sibi oblatam recusare, & rogare donantem, ut det alicui pauperi, vel consanguineo, etiam absqe licentia Superioris, sine vitio proprietatis. Ita Sanch. *lib.* 6. *de Matr. disp.* 3. *n.* 7. Lugo *de Justit. d.* 3. *n.* 166. Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *c.* 7. *nu.* 19. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 1160. Ratio est: quia quod necdum datum, aut acceptum est, non est Religioni, aut Monasterio acquisitum, adeòque ad illud nondum pertinet, & recusare rem oblatam manifestè contradicit proprietati, eamque excludit: modò non obstet obedientia, & Monasterium non indigeat, nec Religioso sit impositum, de temporalibus providere Monasterio. Excipit etiam *Sanchez, & Lugo apud KercKhove cit.* repudiationem Hæreditatis, quæ facta sine licentia Superioris esset invalida: quia Superior non censetur eam ratam habere: cùm etiam immediatè, & independenter à voluntate Religiosi hereditatem possit adire.

IV. Cùm igitur Religiosus ex voto paupertatis nihil possit habere proprium, sed rebus temporalibus uti debeat de licentia sui Superioris, uti videre est apud P. Sporer cit. ideò adhuc pauca aliqua de hac licentia subnectemus. Itaque I. Ut Religiosus licitè utatur aliqua re temporali, non sufficit licentia, quam Superior quidem concedere deberet juxta rectam rationem, & morem aliorum Prælatorum ejusdem Ordinis, illam tamen negat, vel negaturus prævidetur, sive ex passione, sive ex indiscreto rigore. Ita cum communi Palaus *tract.* 16. *disp.* 3. *punct.* 23. *num.* 13. La Croix *lib.* 4. *num.* 112. Ratio est: tum quia si alicui injustè denegetur dispensatio, per hoc non est deobligatus à Lege; tum quia aliàs sequeretur maxima dissolutio disciplinæ: facilè enim, & passim subditi ex inordinato affectu ad temporalia sibi persuaderent, Superiorem impudenter, & injustè negare licentiam, cùm tamen is eamdem negaret occultis rationibus, & laudabili zelo motus. Si tamen res temporalis, ad cujus usum Superior licentiam negat, esset subdito necessaria ad conservandam, verbi gratia vitam, vel ad sublevandam inopiam extremè indigentis in defectu aliorum, tunc subditus potest illa uti bona conscientia, quia tunc Superior non potest negare licentiam contra Jus naturale, & talis negatio licentiæ non tantùm foret illicita, & injusta ex parte præcipientis, sed etiam ex parte rei præceptæ, & consequenter invalida. II. Si Superior antecedens dederit mihi licentiam, valet, etiamsi ipse ab officio decesserit. Lugo, Dicastillus, Diana *part.* 11. *tom.* 8. *Resolut.* 54. La Croix *cit. num.* 15. E contra quamvis Superior licitè acceptet pro se aliquid tempore, quo est Superior, ac etiam licitè retineat tempore, quo non est Superior, uti rectè Lugo contra Dicastillum: attamen non poterit expendere sine licentia sui moderni Superioris: quia tantùm aliis, non autem sibi ipsi poterat delegare, seu committere potestatem ad exponendum pro tempore sequenti, cùm inter delegantem, & delegatum debeat esse distinctio.

III. Valet licentia priùs negata à Prælato Superiore, si nulla hujus facta mentione, eam obtineas à Prælato inferiore, etiamsi per Regulam prescribatur, ut indicetur inferiori, cur negarit Superior. Ratio est: quia inferior habet de se potestatem ad hoc, uti suppono, & ignorantia negatæ ab alio licentiæ habet se per accidens. La Croix *cit. num.* 116. cum Pellizario, & quamvis Prælatus Superior prohibuisset inferiori dare talem licentiam, tamen adhuc validè daret, dummodò non sit addita clausula irritans factum, quia non ideò erat Prælato inferiori sublata sua potestas ordinaria; multa autem fiunt illicitè, quæ tamen valent. La Croix. cit. IV. Si quis successivè modica accipiat sine licentia Superioris, an tandem fiat materia gravis peccatum mortale constituens? distinguendum est; si enim peccata levia contra paupertatem, contineant etiam culpam contra Justitiam, ut quando Religiosus aliquid accipit ex bonis Religionis sine licentia, tunc acceptiones minutę accrescunt in gravem materiam, sicut fit in furto, quia tales acceptiones verè sunt furtum. Quòd si verò Religiosus ab extraneis successivè modica accipiat sine licentia Superioris, non tamen cum intentione perveniendi ad summam gravem, tales minutæ acceptiones non coalescunt in unam materiam gravem, nec constituunt grave peccatum, quia solùm sunt peccata Sacrilegii contra votum paupertatis, non autem furti, & propterea sicut peccata levia Sacrilegii in aliis

ma-

materiis non concrescunt, sit nec hic, Vide etiam La Croix *lib. 4. num. 134.*

§. III. Religiosus ex Voto Castitatis tenetur abstinere ab omni venerea delectatione etiam aliàs in statu conjugali licita,

152 I. CONveniunt Doctores, Religiosum per votum castitatis emissum omnes venereas delectationes à se abdicare, etiam aliàs in statu conjugali licitas: qui enim castitatem in Religione vovit, non solùm contrahendo Matrimonium mortaliter peccat; quin etiam Matrimonium ipsum est irritum, & invalidum, etiamsi sit consummatum, ut habetur in Concilio Viennensi *Clement. unica de consang.* & Tridentino *sess. 24. Can. 9.* & aliis Conciliis. Unde Castitas, quæ ante votum ad solam virtutem temperantiæ pertinebat, per votum emissum pertinet etiam ad virtutem Religionis; & sic violatio castitatis in Religioso duplicem habet malitiam specificam in confessione necessariò explicandam nimirùm luxuriæ contra castitatem, & Sacrilegii contra Religionem, Per castitatem itaque voto promissam obligatur Religiosus abstinere ab omni delectatione venerea interna, & externa, qualiscumque illa sit: ut à turpibus cogitationibus, delectationibus morosis, consensu, ac etiam actibus externis, ut ab aspectu, locutione, tactu, & similibus cum fœminis. Ratio est, quia vovens se obliget ad castitatem secundùm receptam ab omnibus in Ecclesia significationem hujus nomine *Castitas*: hæc autem comprehendit omnes actus contentos sub *6. & 9.* præcepto Decalogi, citatque Cardenas apud la Croix *cit. num.* 154. Auctores 22. qui, vel in terminis asserunt, id esse certissimum, vel omninò supponunt, nec dubitare audent ex quo consensu Theologorum fit evidentia moralis: ergo licèt *Caramuel*, & unus Summista contrarium teneant, opinio eorum non est probabilis. Imò probabile est, quòd votum castitatis Religiosæ etiam versetur circa actus, qui terminantur ad impudicitiam alienam, ideòque Religiosum, qui etiam sine propria delectatione concurrit proximè, & immediatè verbi gratia per tactum, ad pollutionem hominis sæcularis, violare suum votum castitatis. Ita Cardenas apud la Croix *cit. num.* 155. dicens, sententiam oppositam esse damnatam à S. Fidei tribunali. Ratio est: quia qui utitur membris suis ad impudicitiam mortalem, etiam sine delectatione propria, peccat mortaliter contra propriam castitatem, ut patet in eo, qui absque delectatione propria dormientem tactu provocat ad pollutionem, vel fatuos contingit ad culpam: ergo.

153 II. Propter castitatem à Religiosis observandam, & conservandam, ab Ecclesia saluberrimè ordinata est *Clausura* Regularium, tam virorum, quàm Monialium. Per Clausuram autem Monasterii intelligitur totum illud spatium, quod ambitur, & clauditur muris, seu septis Monasterii. Ita in re communis apud Reiffenstuel *in 3. Decret. tit. 35. de statu Monachorum n. 26.* hinc non tantùm ipsum Monasterium, ejusque officinæ, & habitacula interiora, sed etiam horti Monasterio contigui inter præfatos muros, seu septa existentes, quo distractionis gratia se Regulares conferunt, & quidquid intra eadem septa existit, sub clausura comprehenduntur, uti benè docet Sanchez *lib. 6. Mor. cap. 17. num. 14.* Hyacinthus Donatus *tom. 1. tract. 8. q. 11.* & communis aliorum. Idem est de Sacristia, si in eo situ sit posita, ut in eam nonnisi per claustra Monasterii pateat ingressus, & consequenter, teste Kerckhove *in statuta nostra Generalia cap. 4. §. 5. num.* 30. Omnes admittunt, in Sacristiam taliter situatam fœminas admitti non posse. Si verò Sacristiæ ostium existat in ipsa Ecclesia, adeò ut Regulares eam accedere non possint, nisi per Ecclesiam transeuntes, admittunt Lezana *tom. 1. cap.* 10. Bonacina, Suarez, & alii apud Kerckhove cit. fœminas in eam admitti posse. Ratio est, quia Sacristia in priori casu censetur pars Monasterii: in posteriori verò casu censetur pars Ecclesiæ; ideoque sicut fœminæ Ecclesiam, non verè Monasterium ingredi possunt, sic, & in Sacristiam posteriori modo, non verò priori modo situatam admitti possunt. Sed quid, si Sacristia habeat duas portas, unam positam in Ecclesia, & aliam in claustro Monasterii, licitène tunc ingredi possunt fœminæ? Respondet Bonacina *quæst. 9. de clausura part. 1. num. 4.* Probabiliùs videri non posse cùm sic Sacristia veniat nomine Monasterii, quippe quæ est pars Monasterii. Verùm tamen etiam hodie videmus in Monasteriis benè ordinatis, & reformatis fœminas in hujusmodi Sacristias promiscuè admitti. Ait Kerkhove *cit. n. 11.* Eodem modo discurrendum videtur de Choro. Valdè tamen decens est, ut per Superiores in præfato casu Sacristia clausuræ adnumeretur, licèt enim Superiores Ordinum clausuram necessariam, seu à Jure jam determinatam, prohibitam aliter determinare, vel variare non possint; possunt tamen ea, quæ de rigore Juris clausura non sunt, vel de quibus dubium est, uti sunt Sacristia v. g. Chorus &c. pro eadem determinare, ac declarare, ut apud Reiffenstuel *c. num.* 27. docet Pellizarius, Donatus, & alii. Igitur propter castitatem servandam

III. Omnes, & singulæ Moniales gravissimè obligantur ad clausuram quoad *Egressum*, ita ut mortaliter peccet, & ipso facto excommunicationem incurrat, quæ sine justa causa, & legitima licentia clausuram egreditur. Ita unanimis ob clara jura *c. unic. de statu Regular. in 6.* & Conc. Trident. *sess. 25. cap. 5. de Regular.* idem patet ex constitutione, *circa Pastoralis* S. Pii V. & ex constit. *DEO Sacris*, Gregorii XIII. apud Reiffenstuel *cit. nu.* 28. Plures tamen sunt causæ, ob quas Monialibus dari potest licentia exeundi è clausura. *Prima* est morbus alicujus Monialis ita contagiosus, ut aliæ sine scandalo, vel infectionis periculo cum ea commorari nequeant. Hujusmodi morbus est lepra, epidimia, pestis &c. ut declaravit S. Pius V. cit. *Secunda* est casu urgentis incursionis hostilis, præsertim Hæreticorum, & infidelium, ex quo magnum damnum imminet Monasterio, vel Communitati in bonis fortunæ, vel corporis nisi fugiant. *Tertia* est aquarum inundantia Monialibus periculosa. *Quarta*, si quæ Monialis alibi eligatur Abbatissa vel Superiorissa, aut ad fundandum novum Monasterium aliò mittatur. *Quinta*, universaliter, quando bonum commune urget egressum. Ita Rodr. *to. 1. q. 49. ar.* 3. Nav. Sanch. *lib. 5. Moral. c. 15.* Pirrh. Donatus, Lay. *lib. 4. tr. 4. c. 12. n. 1.* Reiffenst. *cit. n. 29.* & seqq. & plures alii. Imò apud citatum Reiffenstuel *num.* 33. docent probabiliùs Navarrus, Suarez, Azorius, Peyrinis, Pirrhing, Barbosa, etiam ob graves causas bonum particulare, v. g. vitam alicujus Monialis concernentes concedi posse egressum è *Clausura*, si nonnisi egrediens curari potest. Ratio est: tum quia defensio naturalis nemini est auferenda; facultas autem defendendi vitam est naturalis. Tum quia juxta communem Theologorum, leges humanæ non obligant cum gravi damno, præsertim periculo vitæ. Accedit declaratio Cardinalium idem censens, quam refert Suarez, Donatus, & Reiffenstuel *cit. num.* 33. An verò causa egrediendi sufficiens sit, & legitima, solus loci Ordinarius, seu Episcopus cognoscere, & approbare, eaque cognita concedere, vel negare debet licentiam in Monasteriis *non exemptis*, uti patet ex Conc. Trid. *s. 25. de Regul. c. 5.* ibi: *Nemini Sanctimonialium liceat exire è Monasterio, nisi ex aliqua causa ab Episcopo approbanda*: In Monasteriis verò *exemptis* idem Episcopus cum Superiore Ordinis. Ita cum Sanchez, Donato, Pirhing, Reiffenstuel *cit. num.* 37. qui dicit, esse communem sententiam, & hodiè certam ex Concilio Tridentino mox citato, quod universaliter, & indistinctè loquitur, consequenter etiam est indistinctè intelligendum, & ex constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Circa Pastoralis*, & est ordine 8. in Bullario Cherubini, in qua §. 2. postquàm allegatæ sunt causæ exeundi, inter alias etiam infirmitas certa posita, addit: *Quæ tamen infirmitas præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium: etiamsi prædicta Monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum Jurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & expressè in scriptis approbata sit, à præfatis Monasteriis exire, sed nec in prædictis extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere.* Sed Sanchez, & Castro-Palaus apud la Croix *l. 4. n. 69.* rectè dicunt attendendam esse consuetudinem, quæ in Hispania est, ut quoad Moniales exemptas sufficiat solius Superioris licentia.

Quantum ad ingressum in clausuram Monialium, ea consistit in hoc; quòd nemo, sive vir sit, sive fœmina, absque peccato mortali, & pœna excommunicationis ipso facto incurrenda clausuram Monialium ingredi possit, nisi legitimam causam habeat, & licentiam ab iis, qui concedere possunt. Ex *capite unico de statu regularium in 6.* & Concilio Trident. *sess. 25. de regular. cap. 5.* ibi: *ingredi autem intra septa Monasterii* (Monialium) *nemini liceat, cujuscumque Generis, Conditionis, Sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Accedit constitutio Gregorii XIII. *Ubigratiæ*, quæ est ordine 28. in Bullario Cherub. ubi etiam revocat omnia privilegia ingrediendi à quocumque, & cuicumque concessa. Ratio hujus insinuatur *cit. cap. de statu Regular. in 6.* illis verbis: *ut sic a publicis, & mundanis conspectibus separatæ* (Moniales) *omninò DEO servire valeant liberiùs, & lasciviendi opportunitate sublata, eidem corda sua, & corpora in omni Sanctimonia diligentius custodire.* Excipiuntur tamen quædam Personæ, quibus non est prohibitus ingressus in clausuram Monialium, quales sunt. I. Pueri, & puellæ, defectu ætatis nondum usum rationis assecuti, juxta communem cum Sanchez, Rodriquez, Barbosa, Miranda, Layman, Pirring, Donato apud Reiffenstuel *in 3. Decret. tit. 35. de statu Monach. n. 39.* Quia in his cessat ratio Legis prohibentis, periculum nempe, ne Moniales incitentur ad peccatum; cessante

sante autem fine legis cessat ipsa Lea. Accedit praxis, & consuetudo passim recepta, quæ est optima Legum interpres. Aliud est de amentibus, vel usu debitæ rationis carentibus puberibus, vel adultis; quamvis enim hi intrando non peccent, peccant tamen Moniales, & alii eos admittendo utpotè in quibus ratio Legis, periculum nempe Monialium æquè, imò subinde magis, quàm in aliis militat. Imò monent Doctores, non facilè, & passim admittendos esse infantes, quia etiam hi tentationes, & habendi pericula Monialibus causant. II. Excipiuntur puellæ, quæ bonæ educationis, & instructionis gratia ingrediuntur, hæ enim de licentia Episcopi, vel Superioris cum consensu Superiorissæ admitti possunt; dummodò certæ serventur conditiones, quarum prima est, ne id ab instituto Religionis specialiter prohibeatur. Secunda, ut præter consensum Superiorissæ accedat scripta licentia Episcopi, vel Superioris. Tertia, ut ibidem degant sine ancillis, quantumvis nobiles sint. Quarta, ut clausuram servent, sicut Moniales. Quinta, ut decenti habitu virginali incedant. Sexta, ut ultrà annum 25. ibidem non retineantur. Septima, ut à Parentibus repetitæ, statim eisdem extradantur. Octava ut sint separatæ à loco, Monialibus, & Novitiis destinato ad dormiendum, ac ad operibus manuum vacandum. Ita Rodriquez *tom. 1. quæst. 46. artic.* 10. Miranda, Sanchez, Sorbus, Reiffenstuel *cit. num.* 41. Idque desumitur ex pluribus declarationibus Cardinalium, quas refert Rodriq. cit. III. Excipiuntur Imperatores, & Reges eorumque uxores filii, filiæque. Ita Rodriquez *cit. qu* 48. *art.* 1. Sanch. Pellizarius, Layman, Bonacina, & alii. Ratio est; quia supremæ similes Personæ, speciali nota dignæ, non comprehenduntur sub generalibus verbis Legis, nisi exprimantur, *arg. c. in generali* 8. *de regulis J. in* 6. idem dicendum de Personis ad honestum, & decentem comitatum præfatarum Personarum clausuram ingredientium spectantibus. Ita Doctores citati. Ratio est: quia non est verisimile, quòd Pontifices præfatis Personis facultatem intrandi clausuram indulgentes, velint eas solas ingredi sine comitatu Dignitatem decente. Quæ hactenus de Imperatoribus, & Regibus, eorumque uxoribus, ac prolibus dicta sunt etiam ad Electores S. R. I. eorumque uxores, & proles, probabiliter extendi posse, docet Reiffenstuel *cit. num.* 49. eò quòd de iisdem eædem, quæ de Regibus, & Imperatoribus videantur militare rationes, consequenter eadem Legis dispositio. Nec obstat, quod S. Pius V. à clausura ingredienda excipiat etiam Comitissas, Marchionissas, & Ducissas. Nam Electores, & Electrices S. R. I. sunt his Superiores, consequenter in Lege odiosa non comprehensæ, nisi exprimantur. *Arg. cap.* 81. *de Regul. Jur. in* 6. Accedit praxis, & consuetudo saltem in Germania passim vigens. Quare etiam *Sanctonus* apud nostrum Kerckhove *cit. cap.* 4. *§.* 5. *n.* 4. docet Archi-Ducissas, & Magnas Ducissas, ut Tusciæ, Parmæ, Sabandiæ &c. posse ingredi clausuram, quia S. Pius V. à clausura ingredienda non excepit easdem. IV. Excipiuntur probabiliter etiam Fundatrices, quæ cum honesto comitatu Monasteria, quæ fundarunt, ingredi possunt. Ita Suarez *tom.* 4. *de Religione tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 6. Kerckhove *cit. num.* 5. *& cap.* 5. *§.* 8. *num.* 63. *in fine*. Ratio est: quia Fundatrices Monasteriorum habent peculiarem rationem, ut non debuerint sub generali prohibitione comprehendi, cùm sint quasi Dominæ suorum Monasteriorum. Hinc Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 12. *num.* 5. dicit, quòd in aliquibus Ordinibus consuetudo sit admittendi fœminas Fundatrices. Porrò Cardinalis Prænestensis Protector Ordinis Minimorum declaravit, *nullas mulieres debere vocari fundatrices, nisi locum sive fundum situs Monasterii concesserint, aut Monasterium propriis sumptibus fabricari fecerunt, sive redditibus ad victum, & vestitum fratrum dotaverint*. Ita Kerckhove citat. V. Etiam aliæ adhuc Personæ clausuram Monialium ingredi possunt, quando adest moralis necessitas, sive circa Monasterium, sive circa communitatem, sive circa Monialem in particulari occurrens, cui absque ingressu externorum per Moniales, vel alites succurri commodè non potest. Ita Rodriquez *tom.* 1. *quæst.* 46. *art.* 4. Miranda, Sanchez, Barbosa, Portel. & communis aliorum apud Reiffenstuel *cit. num.* 52. Ratio est: quia Concilium Trident. *sess.* 5. *de Regularibus cap.* 5. dicit: quòd *licentia intrandi dari tantum possit in casibus necessariis*, intellige, moraliter. Hinc sequentibus causis, & casibus licitè ingredi possunt Medici Chirurgi ad medendum infirmitati Monialium necessarii. Item fabri, ministri, & operarii necessarii pro constructione, conservatione, aut reparatione alicujus ædificii, vel similibus operibus perficiendis: item bajuli portantes Monasterio necessaria tam onerosa, ut à Monialibus plerumque debilioribus commodè portari nequeant. Item Hortulani pro interiori horto. Item Sartores pro vestibus, non item sutores pro calceis conficiendis, quia hi ostensa eis mensura calcei, vel ipso calceo, extra sua commoda peragere possunt, non item sartores. Item famulæ sæculares ad serviendum intus Monasterio non tantùm ad breve, sed etiam ad longum tempus, casu quo Moniales non possint habere Professas ad viliora munera, verbi gratia lavandum, purgandum Monasterium &c. aptas, dummodò numquam è Monasterio exeant, sed unà cum Monialibus clausuram servent, donec omninò dimittantur. Rodriquez *cit. quæst.* 44. *art.* 4. Pirrhing *citat. de statu Monachorum num.* 4. Miranda, Reiffenstuel *cit. n.* 54. VI. Confessarius ingredi potest clausuram in casu, quo Monialis aliqua ob infirmitatem alia via ad Confessarium, vel hic ad illam commodè venire nequit, ad audiendam ejusdem Confessionem, & administranda eidem Sacramenta. *Ita omnes*. Quod non tantùm pro Articulo mortis, sed etiam pro quovis tempore, quo aliæ Moniales communicant, vel confitentur, intelligendum venit: uti benè docet Rodriquez *tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 4. id probans ex declarationibus Pontificum, Sanchez, Barbosa, Miranda cum communi. Quinimò docet Rodriquez citatus, Sanchez, Barbosa, Portel. apud Reiff. *cit. n.* 55. etiam tunc posse ingredi Confessarium, quando aliis non communicantibus, aut confitentibus, infirma dicit, se pœnitentiæ Sacramento indigere, præsertim ab initio morbi. *Arg. cap. Cùm infirmitas, de Pœnitentia, & Remissione*. Addit Rodriq. cit. Miranda, Barb. posse etiam Prælatum, vel Confessarium Monialium in diebus, quibus cæteræ Moniales confitentur, & communicant, intrare clausuram, ad celebrandum ibidem in infirmaria, & Oratorio, vel Altari ibidem decenter præparato, & communicandam unam vel plures infirmas, idque ex concessione Leonis X. quam in formalibus refert loco citato Rodriq. Barbosa *de Officio, & Potest. Episc. alleg.* 102. *n.* 49. & Miranda, ut qui etiam benè deducit, dictum privilegium nullibi esse revocatum, quamvis ibidem concedat illicitum hodie esse, quovis tempore celebrare in infirmaria, ad solum finem, ut infirmæ audiant Missam. Ita *Reiffenst. citat. num.* 56. Item Confessarius ingredi potest Clausuram ad administrandum infirmæ Extremam Unctionem, ad assistendum agonizanti, ad sepeliendam defunctam, & tunc cum 6. fratribus ex declaratione Pauli III. aliàs tantùm cum uno socio. Kerckhove *in stat. Generalia cap.* 5. *§.* 8. *n.* 41. *& seqq.* Similiter Superiores Monialium non possunt pro libitu clausuram Monialium ingredi. Sed ut loquitur Gregorius XIII. Bulla: *Dubiis, quæ emergunt*, data 1581. 23. Decembris, *facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria, ita tantummodò uti possunt, si id faciant in casibus necessariis, & à paucis, iisque senioribus, de Religiosis Personis comitati*. Causa autem sufficiens ad hujusmodi ingressum pro Prælatis erit juxta Miranda *de Sacris Monialibus, qu.* 2. *art.* 14. *&* 15. Pro Visitatione Monialium: pro Capitulo culparum, dum aliter fieri non poterit; ut visitent officinas, Dormitorium, Cellas, Supellectilem, & cætera item ad ædificium construendum. Denique in aliis casibus urgentibus, & necessariis.

Ad licitè ingrediendam clausuram Monialium ordinariè 156.
loquendo, præter necessitatem Muralem requiritur licentia Episcopi respectu Monasteriorum non exemptorum: respectu verò exemptorum requiritur, & sufficit licentia Superioris Ordinis, juxta Ordinis constitutiones, vel consuetudinem. Ita apud Reiffenstuel *citat. num.* 57. Barbosa, Sanchez, Suarez, Miranda, Rodriquez, Pirrhing, & patet ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 5. *de regular.* ubi divisivè loquendo dicit: *quod nemo ingredi possit Clausuram Monialium sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta: dare autem Episcopus, vel Superior licentiam tantum debet in casibus necessariis*. Quæ licentia licèt juxta verba Concilii debeat esse in scriptis obtenta, in casibus tamen repentinæ necessitatis, & ubi est periculum in mora, si licentia Superioris in scriptis expectatur, sufficit licentia oretenùs data, vel etiam interpretativa, si etiam circa hanc obtinendam sit periculum in mora, juxta communem: quia aliàs in hujusmodi necessitatibus non esset satis consultum Monialibus. Imò Miranda *de Sacris Monialibus quæst.* 2. *art.* 17. *Conclus.* 1. Rodr. *Tom.* 1. *quæst.* 46. *art.* 2. *in fine* Llamas, & alii docent in ordinariis necessitatis casibus, quibus ingredi possunt, v. g. Confessarii, Medici, Chirurgi, operarii, opifices, fabri &c. omninò non requiri aliquam licentiam specialem in scriptis, vel oretenus obtentam, etsi Superior ad manum sit, & licentia facilè obtineri possit, sed sufficere licentiam Abbatissæ, idque ex interpretativa licentia Episcopi, vel Superioris, vel quia in his casibus licentia habetur à Jure. Quæ sententia (ait Reiffenstuel *cit. num.* 60.) omninò probabilis est, & in praxi tuta; præsertim cùm etiam Regulatissimorum Monasteriorum praxi & consuetudine, quæ est optima Legum interpres, confirmetur. Postquàm autem Episcopi, Superiores, vel alii clausuram licitè ingressi sunt, debent finito negotio, vel cessante causa, brevi iterum exire, nec diù ibi se detinere possunt: tamen si post finitum negotium modico tantùm tempore ibi se detineant, v. gr. consolandi infirmam, vel etiam visitandi, aut vi-

videndi Monasterium, aut officinas ejusdem, vel etiam aliqualis discursus gratia, non peccant. Ita Rodr. *to.* 1. *q.* 47. *art.* 11. Pellizarius *tom.* 2. *tr.* 10. *c.* 5. *sect.* 3. *n.* 266. Barbosa, Sanchez, Miranda, Reiffenst. *cit. num.* 65. & communis aliorum. Ratio est: quia in tanto rigore præceptum Clausuræ non videtur receptum, teste consuetudine. Quantum autem tempus requiratur ad hoc, ut quis finito negotio se detinens peccet mortaliter, non est facilè definire. Lessius *lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 72. putat, quòd per quadrantem se detinens nec venialiter peccet; notabiliter verò ultra mediam horam, moram trahens, peccet mortaliter, & sequitur *Pellizarius cit.*

157 Dices: si hæc ita se habent quoad Clausuram Monialium cur ergo videmus, ea non ita observari in omnibus Monasteriis Monialium? Respondeo cum nostro P. Kerck. *in statuta nostra Generalia cap.* 5. *§.* 8. *num.* 12. Quòd cùm Monialium Clausura solius sit Juris humani, possit alicubi consuetudine esse derogatum Decretis clausuram indicentibus, quia possunt non esse recepta, aut contraria consuetudine abolita; nam contra Jus humanum contraria potest consuetudo prævalere. Ita Azorius *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæst.* 1. Sanchez, & alii communiter. Et sic videmus in Belgio nonnulla Monasteria, etiam Monialium solemniter professarum, ubi Clausura hactenùs, nec introducta, nec observata est. Nihilominùs (*ait Reiff. cit. n.* 66. & 67.) Si Episcopi, vel Superiores regulares animadvertant, quòd occasione hujusmodi consuetudinis in Monasterio aliquo, varia eveniant inconvenientia, vel nascantur scandala, vel notabiliter patiatur disciplina regularis &c. possunt, & gravissimè tenentur hujusmodi consuetudines tollere, vel saltem pro exigentia circumstantiarum moderari, ipsamque Clausuram denuò restituere: ubi verò hujusmodi consuetudines nondum vigent, neutiquam permittere, ut introducantur. Ita Communis DD. ob clara verba Conc. Tridentini *sess.* 25. *de regular. cap.* 5. ubi gravissimam hanc obligationem tremendis verbis imponit, videlicet *sub obtestatione Divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ.* Ratio est: quia consuetudo, quæ ab initio, vel cum tempore incipit præbere occasionem peccandi, vel est utilitati communi perniciosa, non ampliùs est rationabilis, sed irrationabilis, & mala corruptela, sicque nec licita, nec valida ex *c. finali de consuetudine.*

158 IV. Propter castitatem à viris religiosis servandam introducta est clausura Monasterii regularium virorum, quę quoad *egressum* consistit in hoc, & obligat, ut nullus Religiosus absque licentia Superioris, & socio per Superiorem assignando è clausura Monasterii exeat. Ita communis, & patet ex constitutione Clementis VIII. super reformatione Regularium edita, quæ incipit: *Nullus*, ordine 60. in Bull. Cherub. ubi §. 12. ad propositum ita statuitur: *Nullus è Conventu egredi audeat, nisi ex causa, & cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adjungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo, neque eumdem sæpiùs. Licentiæ verò generales exeundi nulli concedantur. Contravenientes autem pœna gravi, etiam carceris, Superioris arbitrio plectantur. Eamdem etiam janitor habeat, si sciens exeundi facultatem fecerit: cum autem quis in Conventum revertitur, Superiorem iterum adibit benedictionem recepturus; qui à socio itineris rationem, & quid rei actum sit, diligenter perquirat,* Hucusque Clemens VIII. Sed difficultas est, quale sit peccatum sine licentia Superioris è Monasterio exire? Resp. noster P. Kerckhove citatus *cap.* 4. *§.* 2. *n.* 10. esse ex genere suo mortale. Ita Lezana tom. 1. *cap.* 16. *n.* 2. Pellizar. & alii communiter. Ratio est: quia consuetudo, & usus omnium Religionum obtinuit, ut hujusmodi egressus ut culpa gravis semper puniatur. Ait tamen Pelliz. *to.* 1. *tr.* 5. *c.* 6. *num.* 11. Reiffenst. *tit.* 35. *de statu Monachorum*, *n.* 69. Non peccare mortaliter, sed tantùm venialiter, exeuntem de die sine licentia, nisi ex contemptu, aut cum scandalo id faciat, uti contra Suarez benè docet, & solidè probat Navarr. *comment.* 4. *de Regul. n.* 35. Barb. *in Conc. Trident. sess.* 25. *c.* 4. *n.* 3. Mirand. *t.* 1. *q.* 32. *ar.* 2. *Concl.* 2. Lezana *V. Clausura*, & communis aliorum. Ratio est: quia cùm clausura Monasterii virorum quoad egressum tam strictè non obliget, uti Monialium; nec ullibi reperiatur in Jure tam gravis obligatio, non censetur materia gravis, semel vel iterum absente scandalo, vel contemptu, aliave circumstantia gravi è Monasterio sine licentia Superioris exire. Ita *Reiff. c.* Porrò ad egrediendum sufficit etiam licentia interpretativa, saltem in casu, quo Superior commodè adiri nequit, uti *l. c.* benè observat Miranda. Nec requiritur causa necessaria ad dandam egrediendi licentiam, uti ad egressum Monialis, sed sufficit quævis rationabilis: v. g. utilitas etiam modica Conventus, vel religiosi, charitas proximi, &c. Caret controversia. Aliud dicendum de nocturno, & furtivo egressu, de quo

Quantum ad Clausuram Monasterii Religiosorum *quoad ingressum*, hæc principaliter consistit in hoc, ne illam ingrediantur, vel in eam admittantur mulieres. Nam omnes, & singulæ mulieres, sive prætextu alicujus privilegii ante Sanctum Pium Quintum, vel Gregorium Decimum Tertium concessi, sive absque prætextu privilegii clausuram Monasterii virorum ingredientes, & Religiosi easdem admittentes, vel introducentes, excommunicationem ipso facto incurrunt; Regulares verò præter peccatum grave, & excommunicationem, etiam privationem officiorum, quæ habent, & inhabilitatem ad alia, nec non suspensionem à Divinis incurrunt. Ita noster Pater Kerckhove *in statuta Generalia cap.* 4. *§.* 5. *num.* 3. Reiffenstuel *tit.* 35. *de statu Monach. num.* 74. & apud ipsum Hyacinthus Donatus, Navarrus, Pellizarius, Azorius, Sanchez, & Suarez, *tom.* 4. *de religione tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 7. *an.* 9. Ratio est: quia Sanctus Pius Quintus in declaratione, quæ incipit: *Decet Romanum*, inter alia expressè sic habet: *Auctoritate Apostolica tenore præsentium dicimus, & declaramus, fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quod dictæ litteræ* (videlicet ipsius Bulla, quæ incipit: *Regularium Personarum*) *non solùm comprehenderent, & comprehendant mulieres habere prætendentes facultatem, & indultum ingrediendi Monasteria, sed etiam, & quascumque mulieres alias, tam in genere, quàm in specie.* Excipiuntur tamen. I. Puellæ defectu ætatis nondum rationis usum assecutæ, non tamen fatuæ puberes, sicut dictum *suprà n.* 155. II. Imperatrices, Reginæ, earumque filiæ, etsi sint nuptæ viris inferioribus, sicut etiam Archi-Ducissæ, ac Electrices S. R. I. ac etiam Monasteriorum Fundatrices, juxta supra *dicta n.* 155. III. Mulieres possunt religiosorum Monasteria ingredi absque obtenta speciali licentia in aliquibus casibus in constitutione S. Pii V. *Decet Roman. Pontif.* contentis, sub his verbis: *significantes nihilominùs, quòd propter hoc, & prædictas nostras litteras non intelleximus, nec quod mulieribus precluderetur, nec precludatur aditus ad Monasteria, & loca regularia, & eorum Claustra, quando in eis Missæ, & alia Divina officia celebrantur, ac dum processiones fiunt, & quando Christi fidelium cadavera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt, sed liberè perpetuo concedimus eisdem omnibus mulieribus facultatem, ut ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis Catholicis personis accedere liberè, & licitè possint, & valeant. Similiter, quòd quando Divinum verbum in Claustris Monasteriorum, & regularium locorum proponitur, vel per aliam quamcumque causam tantus concursus populi fuerit, quod commodè ingredi non possint, & egredi per portam Ecclesiæ perpetuo concedimus, ut dictæ mulieres, unà cum aliis secularibus personis ingredi possint, & egredi per portam Claustri Monasteriorum, & locorum regularium hujusmodi, dummodo recto tramite accedant ad portam, qua exitur è Monasterio, sicque volumus pariter, & indulgemus.* Ita S. Pontifex cit. Circa quam constitutionem notat Lezana apud Kerck. *cit. n.* 18. Quod licèt ea fuerit facta intuitu Congreg. Montis Virg. Posteà tamen ob communicationem privilegiorum ab aliis ordinibus accepta sit. Per *Alia* autem *Divina officia* in hac constitutione intelligit S. Pontifex (*juxta KercKh. cit. n.* 20.) alia officia pia solemnia, ut si inter Claustra fiat sermo prædicationis, aut lotio pedum in die Cœnæ celebretur; vel quando datur habitus, vel fit Professio Novitii, vel sepelitur defunctus, vel pro eo suffragia fiunt. Item quando processionaliter defertur ad infirmum in infirmaria, vel interiori Claustro manentem SS. Eucharistia, &c. Notat tamen noster Portel. apud Kerck. *cit. n.* 23. Si manè fiat processio in Claustro, non possint mulieres vesperi ingredi solùm ad videndum Claustrum. Admittit verò Portel. apud, & cum Kerck. *cit. n.* 19. Coriolano, & aliis, posse Prælatum regularem intra claustra Monasterii consultò instituere processionem extraordinariam, adhoc, ut fęminæ ingredi possint occasione illius. Ratio est: quia hoc nullibi legitur prohibitum, & cum fœminæ occasione processionis ordinariæ possint ingredi Claustrum, cur non occasione processionis extraordinariæ, cùm tam benè in una, quàm in altera pręcaveantur pericula, & scandala? IV. Fęminæ possunt ingredi Sacristiam regularium virorum, si habeat portam in Ecclesia positam, licèt etiam habeat alteram in claustro Monasterii juxta dicta sup. *n.* 315. Item si religiosi in residentia tamquam in domo privata ad tempus vivant, non censetur ea habere Claustrum: secùs si sit residentia perpetua, habens Ecclesiam cum Eucharistia. Ita Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *c.* 12. *n.* 5. cum Sanch. Pariter fęminæ possunt admitti intra domos, & Monasteria cępta ædificari, sed nondum finita, in quibus habitant aliqui religiosi ad servitium Fabricæ. Ita communis apud Kerck. *in statuta nostra Generalia cap.* 4. *§.* 5. *n.* 13. Sorbus, Pellizarius, &c. tum quia Sorbus *in compend. privileg. V. ingredi Monasteria*, *in annotat. nu.* 13. pro hoc refert declarationem Cardinalium: tum quia hujusmodi 159

modi

modi domus, & Monasteria nondum censentur esse conventus, nec habere adhuc clausuram. Similiter permitti potest consuetudo quorumdam Monasteriorum, in quibus mulieres honestæ admittuntur ad domum, seu aulam Abbatis, vel Præpositi regularis, quæ sejuncta est à claustro Conventus, & unius Abbatis, seu Præpositi, ejusque officialium usui deputata: dummodo talia sine scandalo, & quavis specie, aut suspicione mali fiant. *Ita Layman cit.*

Peres, an detur parvitas materiæ in violatione Clausuræ?
160 Respondet la Croix *lib. 1. num 673.* Si monialis egrediatur è Clausura, aut alius ingrediatur Clausuram monialium ad duos pedes, & statim redeat, est materia levis uti rectè *Naldus*, *Graffius*, & *Diana R.* 22. contra *Sanch.* & alios, qui dicunt esse materiam gravem, & mortale, nisi maneret in ostio, aut pars una corporis maneret intrò, vel extrà. Ratio nostra est: quia finis præcipuus legis est cavere pericula Monialium, & occultare velut mortuas mundo, contra quem hic non agitur notabiliter.

§. IV. *Religiosus ex Voto obedientiæ obligatur obedire in omnibus, quæ Superior præcipit secundum regulam, & Constitutiones sui Ordinis.*

161 1. Obedientia communiter definiri solet secundùm Doctores, quòd sit virtus, quæ promptum facit hominem ad implendum mandatum Superioris. Igitur religiosus ex voto obligatur ad ea omnia, quæ superior præcipit secundùm regulam, & Constitutiones sui ordinis, sive directè, & expressè: sive indirectè, & implicitè, qualia sunt illa omnia, quæ ad regulæ observantiam sunt necessaria. Ratio est, quia ad hæc omnia se obligavit religiosus eo ipso, quo professionem emisit secundùm regulam & ad obediendum se voto obstrinxit. Estque hæc obligatio gravis ex genere suo; quamvis superior (ut notant DD. apud nostrum Henricx *part. 3. tract. 4. disp. 5. qu. 9. n. 55.*) de facto ordinariè non velit graviter obligando præcipere, nisi mentem suam adjunctione termini obedientiæ, gravis censuræ, aut alio signo manifestet. Dictum est, *quæ superior præcipit secundum regulam:* Nam præcipienti aliquid contra regulam, (nisi fortè in quibus dispensandi habet facultatem, & justam causam) non tenetur obedire religiosus juxta communem apud Mastrium *Theol. Moral. disp. 14. q. 1. art. 3. n. 24.* In dubio autem, num materia præcepta sit licita, tenetur obedire, tum quia superior habet jus certum præcipiendi, à quo non deturbatur per dubium sui subditi, hinc S. Bernardus *lib. de dispens. & præcepto c. 9.* ait; *Quidquid vice Dei præcipit homo quod non sit tamen certum displicere Deo; haud secus omninò accipiendum est, quam si præcipiat DEUS.* Tum quia sequeretur confusio, & destructio communitatis, si prætextu dubii subditus nollet obedire superiori. Quæ rationes etiam probant subditum teneri obedire superiori, etiamsi subditus haberet sententiam probabilem, materiam præceptam esse illicitam. Qua de re vide P. Patritium Sporer *tract. 1. Prælim. cit. 3. sect. 6. num. 38.* Hoc adhuc addo ex nostro Mastrio *cit. n. 57.* Si Capitulum Generale, aut hi, quorum est leges condere, vellent regulam collapsam ad pristinum statum reducere, tenerentur professi eam reformationem acceptare. Ratio: quia professus ex vi professionis censetur se obligasse ad procurandam illius religionis conservationem, ac quùm cùm maximè necessaria sit regulæ in pristinum statum restitutio, ad hanc procurandam, vel non impediendam se tacitè obligasse censendus est. Et inde à fortiori inferunt Doctores, teneri moniales admittere reformationem Bonifacii VIII. *c. un. de statu regularium, in 6.* innovatam à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 5. de regular.* de servanda *Clausura*, aut ea introducenda: quia *Clausura* est omninò necessaria feminis ad plenam voti castitatis observantiam. Ita communis apud Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 9. num. 3.*

162 II. Non est certum, quod docent Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 13. quæst. 4.* Sanchez, Miranda apud Layman *cit. nu. 4.* item Mastrius *cit. num. 25.* Quòd regularis subditus non teneatur obedire Prælato suo præcipienti actus merè internos, verbi gratia orationem mentalem. Nam contra est (*ait Layman citatus*) quòd homo vovere potest, quidquid sanctum, Deoque gratum existit: atque obedire Prælato præcipienti actus internos virtutum, v. g. orationem mentalem, est opus Deo gratum, & magnæ perfectionis, ut indicat D. Thomas *in 2. d. 44. qu. 2. art. 5. ad 3.* Ergo ad talem obedientiam homo se voto obstringere potest, uti docet Suarez *lib. 4. de legibus, cap. 12. in fine.* Neque est improbabile, quod religiosi saltem aliquarum religionum, in quibus stricta obedientia viget, ad talem obediendi severitatem se obligent, cùm velint fieri sicut holocaustum, quo se totos, ac præcipuè voluntatem suam Deo in manibus, ac potestate Prælati offerunt. Quod confirmatur ex eo, quia in multis religionibus præcipitur subditis, ut ad certam particularem intentionem orent, vel sacrificent: cùm tamen talis intentio operi omninò accidentaria, censeri debeat merè interna. Monet tamen Suarez in cit. loc. non esse consultum, & fortasse in nulla religione consuetum, ut actus interni, qui exteriùs nullo modo produntur, præcipiantur sub obligatione peccati: quamvis absolutè loquendo præcipi possint.

III. Difficultas est non parva, an religiosus teneatur obedire Prælato suo præcipienti, ut exponat se periculo mortis ad bonum proximi, v. gr. an tempore pestis teneatur religiosus, obedire Prælato suo præcipienti, ut ministret infirmis Sacramenta? Ad cujus difficultatis solutionem procedendum est cum distinctione. Si enim pestis est inter religiosos, & in Monasterio, tenetur religiosus obedire Prælato suo præcipienti, ut ministret infirmis suæ religionis, tam temporalia, quàm spiritualia, ad salutem corporis, & animæ necessaria. Ratio est: quia religiosos præstare sibi invicem mutua hæc ministeria, & pietatis obsequia, ad conservationem religionis spectantia, concernit regulam, quam professi sunt, & ideò tenentur ad ea etiam cum vitæ periculo: sicut tenentur cum eodem periculo milites in bello præliari; quoniam hoc vitæ periculum concomitanter se habet ad opus, quod per se præcipitur, scilicet servitium infirmorum: quod si hoc verificatur de regularibus in communi, ut docent *Cajetanus*, *Rodriquez*, *Sanchez*, *Lezana*, & alii communiter apud *Mastrium cit. num. 27.* tantò magis in Fratribus Minoribus verificari debet: qui circa curam Fratrum infirmorum habent in regula singulare præceptum. Si verò pestis sævit in sæculo, & extra ordinem, non tenetur regulariter, & per se religiosus obedire Prælato suo, ut ministret infirmis extraneis cum periculo vitæ. Ratio est: quia religiosum servire infirmis extraneis cum periculo vitæ, non est secundùm regulam, sed supra illam. Dixi; *regulariter*, & *per se*: quia per accidens, & in casu, quo deessent Parochi qui infirmis Sacramenta ministrarent, vel qui ob multitudinem infirmorum non sufficerent, tunc teneretur religiosus obedire, & Sacramenta extraneis ministrare. Ratio est: quia religiosi, præsertim, Mendicantes, & alii, quorum institutum est saluti proximorum incumbere, sunt Episcoporum, & Parochorum coadjutores in salute proximorum procuranda, & ob id fidelium eleemosynis substentantur. Ita *Mastrius cit.* cum Doctoribus citatis, qui ob easdem rationes idem asserit de tempore hæresis, quæ est pestis animæ spiritualis, scilicet religiosos teneri obedire Prælato suo præcipienti, ut assistant alicui loco, ad prædicandam, & contra Hæreticos defendendam Catholicam fidem, etiam cum periculo vitæ. Ex his omnibus 163

IV. Colligitur, *religionem S. P. N. Francisci*, in tanto perfectionis gradu observantiam præscribere trium votorum substantialium, ut gradus perfectior dari vix possit. Enim verò *Obedientia* in eo usque eò vovetur, ut non tantùm in iis, quæ expressè præcipiuntur in regula, sed etiam in omnibus aliis sine ulla exceptione obedire teneatur Franciscanus, nisi aliquid præcipiatur, quod est contra Deum aut peccaminosum, vel positivè contra regulam, uti patet *ex cap. 10. regulæ*, ibi: *Præcipio firmiter eis, ut obediant suis Ministris* (id est, Superioribus, quos S. Pater appellat Ministros) in omnibus, quæ promiserunt Domino observare, & non sunt contraria animæ suæ, & regulæ nostræ. Ut proin illud *D. Bernardi* locum non habeat in religione Franciscana. *nihil mihi præcipiat Prælatus, quod non vovi:* uti rectè notat P. Patritius Sporer supra cit. Votum *Paupertatis* non tantùm in particulari, sed etiam in communi consequenter in summo gradu in ea emittitur; quod nulla alia religio habet teste ipso Concilio Tridentino *sess. 25. de regularibus cap. 3.* *Votum Castitatis* in tanto perfectionis gradu vovetur, ut non tantùm omnem in- & externam impudicitiam, & quodvis ejus periculum, sed insuper omnem etsi non malam, sed indifferentem, vel etiam de se bonam conversationem mulierum, suspectam tamen, vi regulæ vitare sub peccato gravi teneatur quivis hujus S. Religionis professus. Quid verò ex his omnibus sequatur, relinquo aliis faciendam consequentiam. 164

QUÆSTIO III.

De Religiosis assumptis ad Cardinalatum, vel Episcopatum. Item de transeuntibus ad aliam Religionem: item de ejectis, fugitivis, ac Apostatis.

SUMMARIUM.

166 *Papa potest dispensare in votis solemnibus.*
167 *Tamen religiosus factus Cardinalis, vel Episcopus iisdem votis adhuc obligatur.*
168 *Imò tenetur portare habitum suæ Religionis:*
169 *Licèt non obligetur ad alia regulæ præcepta.*

170 *Potest Religiosus Professus in una religione transire ad aliam.*
171 & seq. *Si concurrant certæ conditiones.*
174 *An sit consultum, ab una religione transire ad aliam?*
175 *Potest religiosus validè professus ab Ordine expelli ob justam causam, scilicet incorrigibilitatem,*
176 *Quis sit incorrigibilis?*
177 & 178 *Quis possit talem expellere?*
179 *Ad quid teneatur expulsus, seu ejectus?*
180 *Quis sit religiosus fugitivus?*
181 *Quis Apostata?*
182 *Ad quid teneantur fugitivi, & Apostatæ?*
183 & 184 *Quæ sint eorum pœnæ?*
185 *Quæ actiones Religiosi sint specialiter prohibitæ?*

ASSERTIO III.

R*Eligiosus ad Cardinalatum, vel Episcopatum extra Ordinem assumptus manet adhuc verus religiosus, ac proinde votis essentialibus suæ religionis adstrictus; Religiosus Professus, quantum est de Jure communi, potest de una Religione ad aliam transire, si requisitæ de Jure concurrant conditiones: Religiosus legitimè professus potest ex Ordine expelli legitima de causa, quæ hodie sola est incorrigibilitas. Religiosi fugitivi, & Apostatæ tenentur non tantùm ad tria vota substantialia, sed etiam ad omnes alias constitutiones regulares sub peccato obligantes.* Est communissima Doctrina apud Auctores citandos.

§. I. *Religiosus factus Cardinalis, vel Episcopus.*

166 I. SUmmum Pontificem dispensare posse in voto solemni Religionis, ac professione religiosa, negant Thomistæ communiter cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 2. Affirmat tamen Scotus in 4. *d.* 38. *quæst. unic.* & cum eo alii omnes extra Scolam Thomisticam, Summum Pontificem ex justa causa respiciente bonum commone alicujus Regni, & Reipublicæ posse dispensare in voto solemni religionis. Ita cum nostro Doctore Subtili Scotistæ omnes, & Cajetan. etiam ex Thomistis 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 2. Sanchez, Coninch, Lessius, Reginaldus, Bonacina, Hurtadus, Azorius, & alii passim apud nostrum Mastrium *Theol. Mor. disp.* 20. *quæst.* 5. *art.* 4. *num.* 116. Ratio est: Tum quia defacto Summi Pontifices non semel dispensarunt in votis solemnibus religionis; exempla videri possunt apud *Mastrium cit.* Tum quia Summus Pontifex potest dispensare in votis simplicibus; ergo etiam, saltem ipse, poterit dispensare in votis solemnibus, cùm voti solemnitas sit Juris solùm Ecclesiastici, uti benè probat P. Patritius Sporer *Theol. Sacrament. part.* 4. *cap.* 1. *sect.* 1. *num.* 41. in quo utique Papa dispensare potest. Licèt enim professio Religiosa obliget jure naturali, & Divino, in quibus Pontifex nequit directè, formaliter, & propriè dispensare, ut diximus *capite præced. sect.* 2. *nu.* 64. potest tamen in eis dispensare indirectè, materialiter, & impropriè, ut diximus loc. cit. & sic corruit fundamentum Thomistarum, dicentium; ideò Papam non posse dispensare in professione religiosa, quia obligat Jure Divino, & naturali.

167 II. Quamvis ergo Papa de absoluta sua potentia dispensari possit in votis religionis solemnibus, per hoc tamen præcisè, quòd aliquem religiosum assumat ad Cardinalatum, vel Episcopatum, non dispensat cum ipso in iisdem, sed talis religiosus manet verus religiosus, & proinde votis essentialibus religionis obstrictus. Hoc colligitur ex Glossa *cap.* 2. 16. *quæst.* 1. *&c. unico*, 18. *quæst.* 1. Rationem assignat D. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 8. Quia dispositio ad aliquam perfectionem, ipsa adveniente non tollitur, sed status religiosus ad hujusmodi dignitates comparatur, sicut dispositio ad perfectionem: ergo advenientibus istis non tollitur status religiosus, & consequenter cum tali religioso in prædictis votis non dispensatur, licèt quoad aliquos effectus paupertatis, & obedientiæ exemptus censeatur. Et quidem de *Voto Castitatis* nullum est dubium: nam in religioso ad Episcopatum promoto magis obligat, eo quod per dignitatem Episcopalem magis fiat Deo dedicatus & consecratus. Quoad *Votum Obedientiæ*, licèt non maneat in religioso facto Episcopo, sicut erat anteà, manet tamen respectu Summi Pontificis; ita ut ultra obligationem, quam habent generaliter omnes fideles, ac alii Cardinales, & Episcopi ad obediendum illi, teneatur religiosus factus Episcopus ex vi voti obedientiæ in professione religiosa emissi, illi specialiter obedire. Quoad *Votum paupertatis* autem, licèt eo obstrictus maneat, quia per supradictas dignitates non confertur illi Dominium bonorum Ecclesiasticorum, sed solùm eorum administratio ex voluntate Papæ quod votum paupertatis non repugnat, potest tamen de illis disponere inter vivos de sui Episcopatus redditibus, eo modo, quo Episcopos sæcularis: unde potest de illis disponere ad moderatam sui, & familiæ sustentationem secundùm decentiam status, ad pia opera, Eleemosynas, & cætera. Ratio est: Quia licèt Religiosus factus Episcopus non habeat Dominium suorum redditùum, habet tamen dependenter à voluntate Pontificis liberam illorum administrationem in honestos, & pios usus. Hæc est communior, & probabilior opinio, quam decent cum D. Thoma cit. Suarez, Henriquez, Sanchez, Layman, Lessius, Molina, & alii passim, ut videre est apud nostrum Mastrium *Theolog. Moral. disp.* 14. *quæst.* 1. *art.* 2. *num.* 17.

III. Ex quibus infert *Mastrius cit. n.* 19. Religiosum factum Episcopum teneri ex præcepto portare habitum suæ Religionis, qui est signum obligationis ad vota Regularia. Ratio est; quia obligatio portandi illum non est ex solo mandato Regulæ, aut Constitutionum, sed ex jure Canonico, *cap. penult. fin. de vita, & honest. Clericorum*: etsi quoad figuram habitus Episcopis sæcularibus se conformare possit, retento solùm colore habitus suæ religionis, ut Clem. VIII. concessit in Ritoali Romano reformato: non tamen subjacet censuris, aut pœnis à sua religione contra transgressores votorum, aut Regulæ latis: quia non ampliùs manet sub Jurisdictione religionis, aut Prælatorum ipsius. 168

IV. Quòd attinet ad alia regulæ præcepta, Religiosus factus Episcopus ex obligatione Moralis honestatis ea observare debet, quæ ipsius munus non impediunt, & Officium Pontificale, cujusmodi sunt solitudo, silentium, aut vigiliæ graves, quibus impotens redderetur ad illud exequendum. Hæc tamen obligatio est solùm secundùm decentiam non obligans ad culpam, vel pœnam: quia Religiosus factus Cardinalis, aut Episcopus extra Ordinem, liberatur, & eximitur à jugo Religionis, *can. unic.* 18. *qu.* 1. Ita DD. citati. Exemplar, & speculum Religiosorum, qui fiunt, Episcopi, fuit noster *S. Ludovicus* filius Caroli II. Regis Siciliæ, qui relicto regno, quod sibi hæreditaria successione debebatur, factus Franciscanus, à Bonifacio VIII. ad Episcopatum Tolosanum promotus est, prout legere est in ejus vita in nostri Chronicis Seraphicis. 169

§. II. *Religiosus transiens ab una Religione ad aliam.*

CErtum est de Jure communi, posse Religiosum professum de una Religione ad aliam transire, si requisitæ de jure conditiones concurrant. *Omnes*, ob clara jura *c. Licèt*, 18. *de Regularibus*, *& transeuntibus &c.* quod etiam intellige de Monialibus, textu expresso *Can.* 1. *causa* 20. *quæst.* 4. ibi; *Virgines Sacræ, si lucro animæ suæ propter strictiorem vitam ad aliud Monasterium pergere disposuerint, concedit Synodus.* Ut autem transitus licitè fiat, requiruntur sequentes conditiones: 170

I. Ut non fiat ex inconstantia, levitate, temeritate, ira, vel passione inordinata, sed ex sancta intentione, v. gr. ex zelo majoris perfectionis. Ita Sanchez *lib.* 6. *Moralium*, *c.* 27. Fagnanus, eoque teste omnes apud Reiffenstuel *in* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 262. Item requiritur, ut fiat transitus ad ordinem strictiorem. Ita Rodriq. *t.* 3. *q.* 52. *art.* 4. Sanch. Abbas, Pirrhing, Fagnanus, Miranda, & alii apud *citat. Reiffenstuel*, *num.* 263. quem vide. Ex quo colligitur, nulli ex Ordine nostro Seraphico licere ad aliam quamcumque Religionem transire juxta constitutionem Julii II. Tum quia si non alius perfectior, saltem in perfectione nulli est secunda juxta *num.* 164. Tum quia rigidior, & asperior est quavis alia (prout post S. Bonaventuram, & Cordubam docet, & probat Miranda *Tom.* 1. *quæst.* 31. *art.* 11. patetque *ex cap.* 2. ipsius regulæ à DEO dictatæ, ubi de professis dicitur: *nullo modo,*) consequenter nec per transitum *ad aliam Religionem licebit eis de ista Religione exire.* Ratio additur: *Quia secundùm sanctum Evangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est regno DEI.* 171

II. Requiritur, ut non fiat cum gravi jactura temporali, vel infamia primæ Religionis. Ita communis *ex c. Licèt, de Regular.* ibi: *ne in jacturam, vel injuriam sui Ordinis.* Ratio est: quia communis utilitas speciali utilitati præfertur, nec quisquam debet esse lapis offensionis, & scandali. Item requiritur, ut transire volens sit subditus, & non Superior aliquis, vel Prælatus: quia talis sine expressa licentia Papæ ad aliam Religionem transire nequit juxta communem *ex cap. Licèt §. si verò de Regularibus*: ibi: *illa semper regula inviolabiliter observata, ut nullus absque licentia Romani Pontificis præsumat occasione quacumque deserere Præsulatum.* Item requiritur, ut Religio, à qua fit transitus, non habeat privilegium, vi cujus prohibetur ad aliam Religionem transire. Cujusmodi privilegium hodie fermè omnes, paucis exceptis habent. 172

III. Requiritur, ut transire volens priùs à Superiore petat licentiam transeundi ad aliam religionem: quamvis necessariò non requiratur, ut sit obtenta. Communis *apud Reiffenstuel cit. num.* 267. *ex cap. licèt, de regularibus.* Item requi- 173

requiritur, ut antequam fiat transitus, & licentia concedatur ad eumdem, Superioris constet, an aliqua, & quæ religio strictior parara sit transire volentem suscipere: prius enim discedens tractatur ut Apostata. Ita Fagnan. Abbas, Innoc. apud Reiff. *cit. n.* 272. qui dicit ita esse declaratum à S. Congregatione, declarationemque terminis formalibus refert. Denique requiritur, antequàm in strictiori religione recipiatur transiens prius exhibeat literas dimissorias Superioris prioris religionis. Ita DD. citati, quos vide apud *Reiff. cit. n.* 273.

274 IV. Num expediat à religione minùs stricta transire ad strictiorem, sub Judice lis est. Communis est responsio, quod regulariter loquendo, nec transire, nec transeuntes recipere expediat, neque utile, nec laudabile sit, nisi gravis urgeat causa. Quia juxta concilium Apostoli 1. *Corinth.* 7. *quivis in vocatione, quæ vocatus est, permaneat.* Nihilominus, quando notabilis speratur utilitas spiritualis, vel magna urget ratio, aut necessitas &c. laudabile, & sanctum est, à minùs stricta ad strictiorem transire religionem. Ita Doctores citati cum communi, & certa aliorum ex *c. licèt cit.* Et probatur Exemplo *ter mirabilis S. Antonii de Padua*, qui à minùs stricta, (cæteroquin tamen sancta) religione S. Augustini Canonicorum regularium, cum subsecuta maxima ipsius, & totius Ecclesiæ utilitate transiit ad strictiorem Religionem nostram Seraphicam.

§. III. *Religiosus ab Ordine Ejectus.*

275 I. CErtum est posse religiosum etiam validè professum legitima de causa ab Ordine expelli, juxta unanimem DD. patetque clarè ex jure *can. resecandæ* 16. *causa* 24. *quæst.* 3. *can. illud sanè* 34. *eadem causa, & quæst. cap. fin. de statu Monach.* ibi: *Ovem morbidam ejiciant ab ovili, ne inficiat sanas oves.* Quamvis autem olim ob varias causas ab Ordine expelli potuerit professus, tamen hodie nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis: idque certum est ob novum Decretum S. Congregationis Cardinalium S. Concilii Tridentini interpretum, jussu Urbani Octavi emanatum 21. *Septemb.* 1624. quod incipit: *S. Congreg.* & reperitur *in tom.* 4. *Bullar. Cherub. const.* 28. dicti Pontificis, ubi *§.* 6. ita statuitur: *Ut imposterum à Religionibus nullus legitimè professus ejici possit, nisi sit verè incorrigibilis. Verè autem incorrigibilis* (subjungitur ibidem) *minimè censeatur, nisi non solum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex juris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte statutis, & constitutionibus cujuscumque religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis; verum etiam unius anni spatio in jejunio, & pænitentia probetur in carceribus: proinde religio habeat privatos carceres in qualibet saltem Provincia.*

276 II. Ut autem de jure communi quis dicatur incorrigibilis in Ordine ad ejectionem, ordinariè plura requiruntur, & quidem. I. Ut delictum sit grave, juxta *omnes*: quia ejectio est pœna gravis: ergo debet supponere culpam gravem. II. Ut delictum sit publicum non tantùm inter Fratres, sed etiam Sæculares, ita ut sine infamiæ nota retineri in Ordine facilè non possit. Ita Doct. noster Seraphicus S. Bonaventura *in quæst. super regulam Fratrum Minorum quæst.* 14. Portel. Miranda, Pirhing, Rodriquez, Sanchez apud Reiffenst. *cit. n.* 229. Rationem assignat D. Bonaventura, ut evitetur scandalum, & ne, si ejiciatur ob occulta delicta, videatur injustè ejectus, aut ejus peccatum propaletur injustè, quod utrumque illicitum est. III. Requiritur, ut prius ter fuerit correctus, admonitus, & punitus, juxta DD. citatos. IV. Ex novissimo Decreto Urbani VIII. relato numero præcedente necesse est, ut prius *unius anni spatio in jejunio, & pænitentia probetur in carceribus.*

278 III. Ex quo Decreto Urbani VIII. pariter constat, incorrigibiles posse è Religione ejici *ab ipsomet Generali tantum de consilio, & assensu sex Patrum ex gravioribus religionis, eligendis in singulis capitulis, seu Congregationibus Generalibus, tumque nonnisi instructo secundum eorum stylum, & constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum.*

Idem Decretum §. 8. sic ait: *Cæterum S. Congregat. religionum Superiores seriò admonet, ac per JESU Christi viscera obtestatur, ut memores paternæ charitatis, & mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant ut lucrentur animas Fratrum suorum delapsas, antequam gravissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur.*

279 IV. Itaque justè ob incorrigibilitatem *ejecti, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali* (sæculari, non ordinis) *incedere debent, atque Ordinarii loci Jurisdictioni, & obedientiæ subesse; proindeque Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur.* Ita expressè verba Decreti Urbani VIII. mox citati. Insuper ejecti manent adhuc Religiosi subditi, & suo modo tenentur ad tria vota substantialia, atq; ad præcepta, statuta, & constitutiones Regulares, verbi gratia ad Jejunia, horas Canonicas &c. & universaliter ad cuncta, quæ sub peccato obligant, & extra Ordinem ab eis servari possunt. Ita Miranda, Rodriquez, Portel. Donatus, Pellizarius apud Reiffenst. *cit. n.* 242. Ratio est: tum quia nemo ex delicto suo debet reportare commodum, *arg. c. Agnoscentes de constit.* Tum quia Religio, dum ejicit professum, non intendit eum liberare ab obligationibus Regulæ, & votorum, sed tantùm providere bono communi Religionis, & evitare scandalum. Hinc ejecti tenentur se emendare, ut iterùm ad Religionem admittantur *c. fin. de Regular.*

§. IV. *Religiosus fugitivus, aut Apostata.*

280 I. F*Ugitivus* propriè loquendo est ille, qui sine licentia Superiorum ad tempus è Monasterio recedit, cum animo iterùm revertendi. Ita communis DD. imò etiam hodierno Jure fugitivus est, qui sine licentia fugit è Monasterio ad Superiorem majorem, nam Concil. Trident. *Sess.* 25. *de Regul. cap.* 4. ait: *nec liceat Regularibus à suis Conventibus recedere, etiam prætextu Superioribus suis accedendi; nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint: Qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinario locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.* Amplia, etiamsi ad Sedem Apostolicam pergere se dicat, uti patet ex constit. Sixti V. *Cùm de omnibus*, quæ est 71. constitutio dicti Pontificis, & ad *Romanum spectat*, eidem constitutioni annexa *apud Cherub. Tom.* 4. in qua ultima §. 20. subjungitur quoque: *quòd si dicerent* (intellige Religiosi) *se ad Apostolicam Sedem confugere ob gravamina à suis Superioribus sibi illata, & ideo ab ipsis Superioribus licentiam, & litteras obtinere non potuisse, non propterea ullo modo recipi valeant, nisi fide dignorum testimonio, de petita ab eis licentia, & per Superiores negata constiterit.* Cæterùm licet ex textu Conc. Trident. & Bullis citatis pro *fugitivo* haberi debeat quivis Religiosus è Conventu suo discedens, nisi licentiam *in scriptis* exhibeat, tamen hoc limitatur in casu, quo *discedens ita cognitus sit iis, ad quos diverterit, ut de ejus Persona nullus omninò dubitationi, aut suspicioni locus relinquatur*; prout expreisè limitat ipse Sixtus V. in citatis Bullis, *cum de omnibus, & ad Romanum spectat.*

281 II. *Apostata* propriè loquendo est, qui à Monasterio, vel Religione discedit, animo totaliter deserendi Ordinem, & non ampliùs ad illum redeundi; nec refert, an cum, vel sine habitu discedat. Ita Sanchez *lib.* 6. *Mor. cap.* 8. *nu.* 2. Pellizarius *Tom.* 2. *tr* 8. *c.* 8. *n.* 43. Rodriq. *Tom.* 1. *qu.* 30. *art.* 1. Pirrhing. Reiffenstuel, & alii. Pateteque ex Decreto Clem. VIII. de Reservatione Casuum, ubi Apostasiam vocat, & reservat, sive habitu retento, sive dimisso fiat. Dictum est: *Apostata propriè*, quia impropriè & minùs strictè loquendo etiam *fugitivi* pro Apostatis habentur, & ut tales tractantur, & puniuntur, in nostris statutis Generalibus, *cap.* 6. *§.* 20. *de Apostatis.*

282 III. Fugitivi, & Apostatæ tenentur non tantùm ad tria vota substantialia, sed etiam ad omnes alias constitutiones Regulares sub peccato obligantes. Est certa. Ratio est: quia nullo titulo, & Jure ab aliquo dictarum obligationum sunt exempti: nec seipsos iniquè discedendo eximere valent. Tenentur insuper sub peccato mortali, sine mora redire ita ut semper, & tamdiù versentur in statu peccati mortalis, donec redeant.

283 IV. Quantùm ad pœnas fugitivorum, & Apostatarum, si habitu dimisso discedant, sunt ipso facto excommunicati. Ita communis apud Reiffenstuel *cit. n.* 253. & patet clarè *ex c. ut periculosa* 2. *Ne Clerici, vel Monachi.* Si verò habitu retento fugiant, aut apostatent, licèt de jure antiquo communi ipso facto non sint excommunicati (*nisi post discessum, habitum animo vagandi vel apostatandi dimittant*, uti docet Hyacinthus Donatus *tom.* 1. *tr.* 6. *q.* 6. & alii) tamen vi Juris specialis, & specialium Privilegiorum fermè cujusvis Religionis professus *fugitivus*, *vel Apostata*, sive habitu retento, sive dimisso excommunicationem ipso facto incurrit. Ita Hyacinthus Donatus *tom.* 1. *tr.* 7. *quæst.* 25. Præter alias pœnas de jure communi etiam sequentes incurrunt Apostatæ. I. Quòd suscipiens in Apostasia Ordinem sit suspensus, *c. de Apostatis*. II. Apostatæ sunt irregulares, *c. cùm illorum, de sentent. excomm.* III. Quamdiù manent in Apostasia, non gaudent Privilegiis Religionis ex Concilii Trident. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 19. *&c.*

284 Ut igitur fugitivi, & Apostatæ iterùm reducantur ad Religionem, quam deseruerunt, competit Religioni, & Superioribus ejus potestas apprehendendi, & puniendi Apostatas, vel fugitivos, ubicumque etiam extra territorium eos deprehenderint, invocato quoque, si opus sit, brachio sæculari. Rodriquez *Tom.* 1. *quæst.* 30. *n.* 6. Miranda *t.* 1. *qu.* 51. *art.* 3. Pellizarius, Hyacinthus Donatus, apud Reif-

fenstuel *cit. nu.* 258. Imò Superiores Religionum tenentur Fugitivos, & Apostatas conquirere, & revocare, eosque, vel spontè, vel coactè venientes recipere, juxta *cap. fin. de Regular.*

Petes. *Quæ officia, & actiones specialiter prohibentur Re-*
185 *ligiosis?* Respondeo cum Claudio la Croix *lib. 4. num.* 170. Religiosus non potest esse Judex negotii sæcularis, aut Ecclesiastici, nisi cum licentia Superioris saltem localis, & utilitate saltem indirecta Monasterii, *ex c. 35. Monachi, 16. q.* 1. Similiter non potest nomine proprio in Civilibus esse actor, vel reus, cùm nec agere, nec conveniri possit, sed solùm Monasterium, cui se dedit: uti habent Jura, & DD. cum Castro-Palao *tr. 16. d. 4. p.* 12. §. 2. Nec fungi potest officio Advocati, Procuratoris, Tabellionis, testis, exceptis casibus, de quibus *Castro-Pal. §.* 3. *&* 4. Nec tutoris, aut curatoris ex cap. pervenit. *dist. 86. vide Castro-Pal. §.* 7. Porrò Portel. noster *in dubiis regularibus. V. Abbas, num.* 10. ait, quòd Prælati locales, absque licentia Provincialis possint dare licentiam suis subditis, ut possint esse testes, & jurare coram Judice sæculari, vel Ecclesiastico. Rodriq. *tom.* 2. *q.* 10. *art.* 4. *&* 5. Si verò subditi jurent absque licentia, testimonium valet: quidquid sit de suo peccato. Rodr. *addit sum. 2. part. cap.* 151. *num.* 2. Prohibentur etiam Religiosis actiones extrajudiciales, nisi Superiores dispensent: nam asse non possunt executores testamentarii. *Castro-Pal. cit. part.* 13. §. 1. Nec Medici, vel Chirurgi, præsertim, si facienda sit incisio, aut adustio. Item Religiosis sub excommunicatione prohibitum est audire in Scholis lectiones juris civilis, *ex c. fin. ne Clerici, vel Monachi*, Sanchez, Lezana Lug. *in resp. Moral. lib. 4. d.* 34. Potest tamen Religiosus audire, & docere Canones. Etiam negotiatio prohibetur Religiosis, sicut, & venatio, ac lusus alearum; talia enim, quæ Clericos, multò magis dedecent Religiosos; notantque Navarrus, Valentia, Suarez, & alii cum Castro-Pal. *cit.* §. 5. *num.* 2. nomine Clericorum venire etiam Religiosos, quando prohibitio respicit decentiam status. Ita la Croix *cit. n.* 173. Vide hac de re Sectionis primæ quæstionem primam.

QUÆSTIO IV.

De Exemptione Regularium Mendicantium.

SUMMARIUM.

187 *Regulares Mendicantes sunt exempti ab Ordinariorum Jurisdictione.*
188 *Nequeunt Episcopi ferre censuras in regulares.*
189 *Non possunt ab Episcopis Regulares Mendicantes impediri, ne mendicent.*
190 *Quid possit Episcopus circa Regulares exercentes curam animarum.*
191 *Regulares Mendicantes non ligantur Legibus Episcopalibus:*
192 *Nec tenentur accedere Synodo, nisi habeant curam animarum.*
193 *Possunt celebrare Missas in suis Ecclesiis pro libitu.*
194 *Quorum possint audire Confessiones?*
195 *Quid liceat regularibus circa faciendas Processiones?*
196 *Quid circa benedictiones, & purificationem mulierum?*
197 *An liceat in mortis periculo Regularibus administrare Viaticum, & extremam Unctionem?*
198 *Sæculares possunt in Ecclesiis regularium eligere sepulturam.*
199 *Quis possit celebrare exequias sepulti in Ecclesiis regularium?*
200 *An regulares teneantur ad solutionem portionis Canonicæ Parochialis?*
201 *Tria adduntur notabilia.*
202 *Casus, in quibus Regulares subjiciuntur Episcopis: Remissivè.*
203 & 204 *An regulares citati ab Episcopis teneantur comparere?*
205 *Paterna admonitio Leonis X. ad Regulares,*
206 *Sicut, & ad Episcopos.*

ASSERTIO IV.

186 R*Egulares Mendicantes, eorumve Ecclesiæ, Monasteria, Oratoria, Hospitia, & Grangiæ, pro commodiori eorum gubernatione, majorique tranquillitate, & pace, auctoritate Apostolica, ab Ordinariorum Jurisdictione, sicque à lege tum Diœcesana, tum Jurisdictionis ipsorum, per diversos Romanos Pontifices exempti sunt, & immediatè Sedi Apostolicæ subjecti, exceptis certis dumtaxat casibus.* Hoc inter alios latè ostendit Emmanuel Rodriquez *to. 2. QQ. Regularium, q. 64. art. 2. & seqq.* Barbosa *part. 3. de offic. & potest. Episcopi, allegat.* 105. *n.* 11. *&* 22. Reiffenstuel *in suo Jure Canonico in 1. Decret. tit.* 31. §. 4. Bernardus Sannig *in sua schola Theologica to. 3. tr. de privilegiis dist. 2. q.* 5. Sanchez *in Consil. lib. 6. c. 9. dub. 1. & seqq.* Claudius la Croix *lib* 4. *n.* 168. Herincx *de legibus, disp. 3. q. 11. nu.* 154. Chassaing *de privilegiis regularium*, Catarubios *in compendio privilegiorum*, Lantuica *in Theatro regularium*, Matthæucc. *in Officiali Curiæ regularis, & Ecclesiastica, &c.* & unanimis DD.

§. I. Regulares Mendicantes, eorumque, &c. exempti sunt ab Ordinariorum Jurisdictione.

I. E*Xemptionem* describunt Doctores, esse privilegium 187
quo persona, aut locus (*en distinctio exemptionis localis, & personalis*) à jurisdictione ordinarii liberatur, & subtrahitur, ac Summo Pontifici immediatè subjicitur. Quo exemptionis localis, & personalis privilegio gaudere Regulares Mendicantes, patet *ex c. nimis iniqua 16. c. nimis prava, 17. de excessibus Prælatorum.* Item *Clement. unica, de excessibus Prælatorum*, ac etiam sæpiùs ex Concil. Trid. Nos Fratres Minores, & Prædicatores specialiter exemit Sixtus IV. in *mari magno Minorum, & Prædicatorum*, & in Bulla aurea: *Regimini universalis*, data 1474. (quæ in Bullario Cherubini inter constitutiones hujus Papæ, est sexta) aliique Summi Pontifices. Cui privilegio iidem Regulares Mendicantes non possunt renuntiare, ut tradit Sperellus *decis.* 101. *n.* 87. *& Pignatel. tom. 10. Consil.* 107. *n.* 2. Quia in eo nedum favor exempti consideratur, sed etiam ipsius Papæ eximentis, qui eos ab Ordinariis eximendo immediatè suæ subjecit jurisdictioni, qua à nullo invitè privari, nec potest, nec debet: à pari de Clerico, qui privilegio fori renuntiare non potest, cùm non in ipsius dumtaxat, sed in totius Cleri favorem tributum fuerit. Nomine autem *Ordinariorum*, à quorum jurisdictione Regulares Mendicantes sunt exempti, intelliguntur illi, qui jurisdictione propria solemni sunt præditi: quales sunt Episcopi, Archi-Episcopi, eorumve Vicarii, Abbates Regulares exempti, & Legati Apostolici, ut habet Herinquez, Tamburin. Sannig. cit. Herincx cit. & alii. Hinc

II. Nequeunt Episcopi censuras in Regulares ferre, ut 188
notavit Pignatellus *cons.* 10. *n.* 12. *apud Matthæucc. in officiali Curiæ Regularis, v. Officialis quoad exemptionem ab Ordinarii Jurisdictione n.* 28. nisi in casibus expressis à constitutionibus Apostolicis, & nisi eis per Sacros Canones specificè concedatur, præsertim in eos, qui habent privilegia à Sede Apostolica, quòd excommunicari non possint, quæ pluribus Sedes Apostolica dedit, ut refert Lezana *tom. 1. c. 11. n.* 14. & Minoribus impertiti sunt Clemens IV. Bulla: *Virtute conspicuos*, in Bullar. Cherubini *tom. 1. pag.* 162. & Sixtus item IV. Bulla cit. *Regimini universalis §.* 9. ibi: *Districtius inhibemus, ne quispiam absque dictæ Sedis speciali commissione, & auctoritate in personas, domos, & loca dicti Ordinis Fratrum Minorum utpotè prorsus exempta, aliquam excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiam, specialiter, vel generaliter, quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, & loca hujusmodi aliquam Præeminentiam, Superioritatem, & Jurisdictionem quomodolibet exercere præsumat — cum amplissimis derogatoriis additis* §. 10. in Bullario Cherubini *to. 1. p.* 408. quod & Sacro Prædicatorum Ordini Bulla sequenti *in Bullar. Cherub. to. 1. pag.* 411. quæ etiam incipit, *Regimini universalis*, (*&* vocatur *mare magnum*) idem Sixtus sub iisdem terminis concessit.

III. Non possunt ab Episcopis Regulares impediri, ne 189
ostiatim mendicent, & Eleemosynas quærant de licentia suorum Superiorum, per loca Diœcesis, in qua Conventus existunt, per Decretum S. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum Anno 1621. videndum apud Lantuscam *in Theatro Regularium v. Eleemosyna*, Sperellum *decis.* 38. *n.* 27. Matthæucc. *in officiali Curiæ Regularis, v. Officialis quoad exemptionem ab ordinarii Jurisdictione*, & alios. Decretum est sequentis Tenoris: *S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum censuit, Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quo minus per seipsos in Diœcesibus, ubi habent Conventus, Eleemosynam quærant, sed tantum, si extra loca, ubi Monasteria existunt, quæritare voluerint, teneri suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere.* Hoc jam anteà Sixti IV. Bulla *Sacri Prædicatorum, & Minorum*, data anno 1479. *Bullar. Cherub. to. 1. pag.* 432. concesserat, statutis etiam in contravenientes gravibus pœnis. Similiter S. Congregatio Concilii Trid. apud Matthæucc. *cit. n.* 41. Lantuscam *cit. V. Episcopus*, censuit, *Episcopos, aut alios locorum Ordinarios vigore cujusvis Decreti Concilii ejusdem, nullam habere facultatem, quovis tempore, in Monasteriis, domibus, & Ecclesiis Regularium Exemptorum, quibus non imminet cura animarum personarum sæcularium, visitandi sacristias, Paramenta, Vasa Sacra, Altaria, & cætera hujusmodi, aut etiam Tabernaculum, seu pixidem, in qua SS. Eucharistia Sacram. asservatur.* Sic etiam Monasteria

Mo-

Monialium, eorumque personæ Regularibus exemptis subjectæ, ab Ordinariis visitatione sunt exemptæ, ut constat ex maribus magnis Sixti V. & ea concessione S. Pii V. *etsi Mendicantium*. Ratio est: quia sunt exemptæ à jurisdictione ordinarii: ergo etiam à visitatione, cùm hæc sit actus illius.

190 IV. In Ecclesiis tamen Regularium, ubi cura animarum exercetur, potest Episcopus visitare illud Altare, quod est deputatum pro cura animarum, item Baptisterium, & Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, ea decisione Romana Anno 1631. 1. Apr. emanata, quam refert Barbosa *cap.7. sess.7. Trid.* apud P. Bernardum Sannig *cit. dist.* 2. *qu.* 5. *n.*7. Possunt item Episcopi visitare beneficia curata, unita quibuscumque beneficiis, & piis locis, sicut etiam personas exercentes curam animarum in Monasteriis Regularium, uti patet ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 11. *de Reg.* Possunt quoque Ordinarii visitare Moniales exemptas in puncto Clausuræ restaurandæ, & conservandæ, uti quoque habet Concilium Tridenr. *cit. cap.* 5. ibi; *sancta Synodus universis Episcopis sub obtestatione Divini Judicii, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ auctoritate clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maximè procurent*, Ita Concilium Tridentin. *cit.* Denique licèt Episcopi, juxta Concil. Trident. *sess.*22.*c.*8. *de reform.* tamquam Sedis Apostolicæ delegati habeant jus visitandi Confraternitates Laicorum, dummodò sub immediata Regum protectione non sint, & cùm exceptio firmet Regulam in contrarium, visitare etiam possint Confraternitates existentes in Ecclesiis Regularium, ut docet Matthæucc. *citat. V. Officialis quoad Confraternitates*. Tamen Altaria sita in Ecclesiis Regularium, etiamsi sint Confraternitatum, nequeunt visitare juxta *Decretum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium*, 10. *Januar.* 1641. videndum apud Lantuscam *cit. V. Altare nu.* 4. Similiter apud Lantuscam *cit. V. Caputium*, nec à Nuntiis Apostolicis, nec ab Ordinariis, nec à Prælatis ordinis potest Caputium Religionis Fratrum Minorum Regularis observantiæ concedi Tertiariis, & Eremitis, ex prohibitione Urbani VIII. *Cum sicut* 1638. sub pœna carceris illud deferentibus.

§. II. *Regulares Mendicantes sunt exempti à legibus Episcopalibus, & Diœcesanis.*

191 I. ITa communissima DD. *in cap.* 1. *de constit.* Ratio est: quia, ut inquit Papa *cap. A nobis, de sent. excomm. Extra Territorium Jus dicenti non paretur impunè*: sed Regulares Mendicantes, & eorum loca sunt extra Territorium Episcoporum, ut habetur ex *cap.*1. *de privilegiis in* 6. præterquàm in casibus à jure expressis, de quibus infrà: ergo non obligantur parere Episcopis jus dicentibus, seu leges ferentibus. Deinde Ordinarii non habent jurisdictionem in Regulares Mendicantes, ut dictum §. præced. Ergo Regulares eorum legibus non tenentur. Tertiam rationem vide *cap. præced. sect.*3. *q.*4. *n.*234. ubi plura hac de re jam diximus.

192 II. Regulares exempti non tenentur accedere Synodo nisi habeant curam animarum, ut patet *ex cap. Nimis prava* 17. *de excessibus Prælatorum*. Neque subjiciuntur Decretis factis in Synodis, aut Conciliis provincialibus, ut habet Barbosa, Suarez, Sannig cit. & alii ob rationes supradictas, si tamen habeant curam animarum, tenentur accedere Synodo, & subjiciuntur decretis Synodalibus, ut habetur in Conc. Trid. *sess.*24. *cap.*2. *de reform.* & *c. ex ore, de privilegiis*. Nec Regulares exempti tenentur ad jejunia, vota à populo facta, etiam Decreto Episcopi confirmata, vel alias novas observantias, nisi adsit Decretum Papæ. Ita Bordonus, Suarez, Rodriquez *in additionibus ad summam Moralem tit.* 4. *c.* 110. Saunig, &c. Ratio est: quia non constat de lege hoc præcipiente exemptis Regularibus. Deinde quia in his statuendis de novo, deberent vocari capita familiæ, aut principales Provinciæ, quod tamen non fit: ergo. Imò licèt constitutiones Synodales à Papa confirmentur, non tamen eo ipso facit illas legem suam, sed manent leges Episcopales, unde Regulares Mendicantes adhuc illis non obligantur: quia illa confirmatio jus novum non tribuit, sed antiquum roborat tantùm, & confirmat.

193 III. Regulares Mendicantes non possunt ab Episcopis prohiberi, quin Missas in propriis, & alienis Ecclesiis celebrent, ex Bulla S. Pii V. *Etsi Mendicantium* 17. *Kalend. Junii* 1467. *Bullar. Cherub. tom.* 2. *pag.* 227. etiam tempore, quo Parochi ipsi in suis Ecclesiis celebrant, imo priusquàm Parochi celebrent, *ex eadem Bulla cit S. Pii V.* & post indultum S. Pii V. adest Decretum *S. Congreg. Regul.* 10. *Octobris*, 1586. statuentis: *Ordinarii non impediant Fratres pulsare campanas ad Matutinum, horas, & ad Missam, antequam pulsetur campana majoris Ecclesiæ, præterquam in* *Spuplem. Theol. Decal.* *die Sabbati Sancti*. Ita Matthæucc. *in Officiali Curiæ Regularis. V. Officialis quoad celebrationem Missarum num.* 2. Nec sunt impediendi fideles, quin diebus Dominicis, & Festivis ad Regularium Ecclesias Divinorum Officiorum tempore, atque ad audiendas in eis Missas accedant: Ita idem S. Pius V. *Bulla cit.* insuper Leo X. 13. *Novemb.* 1517. *apud Matthæuc. cit. n.* 4. sancit, fideles audientes Missas diebus Dominicis, & Festivis in Ecclesiis Mendicantium satisfacere præcepto Ecclesiæ de audienda Missa. Et licèt Concilium Trident. *Sess.*25. *c.*12. decreverit: *Dies etiam Festi, quos in Diæcesi sua servandos Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam regularibus serventur*: nihilominùs Sacra Congregatio Concilii Trid. apud Lantuscam *cit. V. Festum*, & Matthæucc. *cit. V. Officialis quoad exemptionem ab ordinarii jurisdictione, n.* 42. censuit, *prædictum Decretum ita esse intelligendum, ut regularium ritus, illis diebus semper permaneat, quod Missas celebrandas, & cætera Divina Officia, tam publicè, quàm privatim ab ipsis regularibus, in eorum Ecclesiis persolvenda: Nec circa hæc ab Episcopis quoquo modo, quicquam in contrarium ejusdem regularibus præcipi posse: quòd si de facto præceperint, regulares neutiquam ipsis Episcopis obedire teneri. Verùm quoad conciones, & Lectiones, quas iidem regulares ad populum habuerint, debere se conformare Evangeliis, & Epistolis, quibus clerus sæcularis utitur illis diebus festis*. Quantùm verò ad conciones, hora, qua vel ipse Episcopus prædicare, vel ab alio solemniter, & non privatè, concionem audire velit, debent Regulares à concionibus in Ecclesiis propriis cessare, si sic ipse disposuerit, ita habetur *in Clement. Dudum, de sepulturis in* 6. Imò Episcopus prohibere potest, ne Regulares in suis Ecclesiis prædicent tempore, quo in Ecclesia Parochiali prædicatur. Ut patet ex Concilio Trid. *sess.*24. *cap.*4.

IV. Regulares semel simpliciter ab Episcopo approbati, 194
possunt in Diœcesi Episcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum, confessiones audire absque ulla Parochi, vel ipsius Episcopi licentia. Ita habet in terminis Bulla Clementis X. *Superna*, edita 1670. 2. August. in qua etiam dicitur, posse Prælatos Regulares, ac etiam confessarios eorumdem Regularium in Monasterio audire confessiones illorum sæcularium (intellige, absque prævia Episcopi approbatione) qui inibi sunt verè de familia, & continui commensales, non autem illorum, qui ipsis deserviunt. Pro istorum enim confessionibus audiendis requiritur approbatio Episcopi. Ita Matthæucc. *in Officiali Curiæ regularis. V. Officialis quod approbationem*. Imò noster P. Henricx *de Eucharistia disp.*6. *n.*41. habet sequentia: *Famulis, sive familiaribus religiosorum possunt iidem liberè administrare communionem Paschalem, sicut etiam Viaticum, & Extremam Unctionem, quando degunt intra septa Monasterii ex Privilegio Societati JESU concesso à* Paulo III. & aliis concessis Fratribus Minoribus apud Rodriquez *qu.* 56. *art.* 14. hoc idem concessit Leo X. *Dum intra*, Bullar. Cherubini *tom.* 1. *pag.* 586. Mendicantibus, §. 7. ibi: *eorumdem verò Fratrum obsequio insistentibus, Sacramenta hujusmodi*, (videlicet Eucharistiæ, & Unctionis) *nullatenus ministrare valeat, nisi illorum durante obsequio*, & §. 13. additur: *Et absque Curatorum consensu Sponsum, & Sponsam benedicere nequeant*. Quantùm autem ad famulos, aliosque existentes in Religiosorum prædiis, & grangiis attendenda est Responsio Sacræ Congregationis ab Innoc. X. deputatæ super controversiis vertentibus inter Episcopum Angelorum in Indiis Occidentalibus, & PP. Jesuitas: Proposito namque, utrùm Regulares, etiam PP. Jesuitæ, in suis prædiis, Officinis, aliisque suis domibus sæcularibus, sitis intra limites Parochiarum ad se non spectantium, possint administrare Sacramentum Baptismi, solemnis Matrimonii, Extremæ Unctionis, & Eucharistiæ in Festo Paschatis, famulis, mercenariis, rusticis, sive aliis id genus hominibus sæcularibus absque Ordinarii, vel Parochi licentia? Respondit non posse, quod confirmatum fuit ab eodem Innocentio, Bulla: *cùm sicut*. In Bullario Cherubini *tom.* 4. *pag.* 284. *dub.* 17.

Quantùm ad faciendas Processiones Regularibus, & 195
Confraternitatibus in Ecclesiis Regularium licitum est intra eorum claustra Professiones facere; si verò Ecclesiæ claustris careant, eisdem Regularibus, & Confraternitatibus licet Processiones facere intra ambitum earumdem Ecclesiarum, hoc est, propè muros Ecclesiæ. Ita Pignatell. *tom.*1. *Consult.* 121. Matthæuc. *cit. V. Officialis quoad Processiones, num.* 7. Extra claustra verò ad solemniter Processionem faciendam in quacumque die infra Octavam Corporis Christi, habent Regulares privilegium cum amplissimis derogatoriis, in Bullario Cherubini *tom.* 2. *pag.* 371. *ex* concessione Gregorii XIII. Constitutione: *Cùm interdum*, §. 2. Et specificum super hoc privilegium ab Innoc. XII. Anno 1696. obtinuerant Fratres Ordinis Minorum, per Bullam: *Sua nobis*, quam ad litteram refert noster Matthæuc. *cit. num.* 10. ubi etiam *num.* 12. subdit: non adest apud Ordina-

dinarios locorum facultas compellendi Regulares ad interessendum Processionibus, ab iisdem; sed non pro bono publico, sed occasione suæ visitationis indictis, ut notavit *Peyrinis ad Constit. 2. Julii II. §. 25. nu.66.* & decrevit S. Congreg. Concilii *Anagnina Processionis*, 9. *Decemb.* 1662. apud Lantuscam *Theatra regularium*, *V. Processio.*

Benedictiones quod attinet, possunt Regulares in suis Ecclesiis benedicere Aquam lustralem, Cineres, Palmas, Candelas, Herbas, Ova, &c. Hujusmodi enim benedictiones non sunt reservatæ Parochis, sed eas populus potest recipere, à quo voluerit, à Parocho, vel à Regularibus: Lex enim non adest, quæ compellat, ut eas recipiat determinatè à Parocho. Ita *Pasqualigus, & Lauretus de Franchis, apud* Matthæucc. *in officiali Curiæ Ecclesiasticæ cap.7, num.25.* Possunt etiam Regulares benedicere vestes sæcularium personarum. Lantusca *cit. V. benedictionum* 4. Non tamen domos sæcularium Hebdomada sancta. Matthæucc. *cit. num.24.* Et *nisi obstet contraria consuetudo*, possunt Regulares in suis Ecclesiis admittere mulieres ad purificationem post partum, ex declarationibus Cardinalium apud Lantuscam *cit. n. 3.* & Matthæucc. *cit. cap. 36. nu.* 18. *& seqq.* Denique Regulares Mendicantes non tenentur ad Synodaticum, seu Cathedraticum solvendum Episcopo, dum à Clero ipse exigit, quod in signum Subjectionis, & honorem Cathedræ debet iste præstare. Nec tenentur ad subsidium charitativum; etenim charitativum subsidium legi Diœcesanæ accensetur, ut tradit Engel *de Privileg. Monaster. privileg. 3. n. 5.*

§. III. *Regulares Mendicantes sunt Exempti quoad funeralia, & sepulturas.*

197 I. Regulares Mendicantes habent privilegium, quòd Viaticum, & Extremam Unctionem possint administrare famulis, mercenariis, operariis, servis, Hospitibus, & quibuscumque extraneis, qui intra Conventus, Monasteria, aut domos ipsorum sunt infirmi in Articulo mortis. Ita Petrus Maria, Passerinus SS. Theol. Magister, ac Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum, ac in Romana Sapientia Professor, *de Hominum Statibus*, *q.* 187. *art.* 1. *num.* 983. Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 10. *libr.* 9. *cap.* 3. *n.* 17. Peyrinis, Rodriquez, Antonius à Spiritu S. Peregrinus, citati à Passerino. Hoc Privilegium concessit Theatinis S. Pius V. in Constitutione: *Ad Immarcescibilem*, 1567. *Bullar. Cherub. Tom. 2. pag.* 214. Ubi §. 17. ita loquitur S. Pontifex: *Et tam Præpositi, quam cæteri omnes Clerici Romæ Venetiis, Neapoli, ac alias ubique locorum degentes Congregationis hujusmodi, nunc, & pro tempore existentes, qui tamen presbyteri fuerint, Eucharistiæ etiam pro Viatico, & etiam Constitutis in articulo mortis, ac Extremæ Unctionis, cæteris Clericis, & fratribus Congregationis hujusmodi; ac etiam mercenariis, famulis, operariis, & servis eorumdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus, etiam sæcularibus, & extraneis, quos in locis, vel habitationibus Congregationis hujusmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo, & quoties de eo dubitari contigerit, etiam Diœcesanorum locorum, & Sacerdotum Curatorum quorumcumque etiam in quorum Civitatibus, & Diœcesibus, ac Ecclesiarum Parochiis respectivè, Ecclesiæ & loca ipsorum Congregationis nunc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minimè petita, nec obtenta; & in casum, quo non daretur spatium petendi talem licentiam propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque aliis personis, quæ in hujusmodi necessitate intra Ecclesias, Collegia, domos, & habitationes Congregationis prædictorum reperiri contigerit, ac extra illa aliis quibusvis infirmis etiam in mortis articulo constitutis ubique in causa necessitatis supradicta, etiam nulla ad hoc per eos petita, nec eis concessa licentia cujusvis Sacerdotis Curati, pœnitentiæ Sacramenta Ecclesiastica ministrare possint.* Hoc privilegium (ut benè notat Passerinus cit.) non est censendum pro hac parte reductum ad terminos Concilii Trident. seu abrogatum per Constit. *In tanta* Gregorii XIII. cùm nedum nihil contineat contrarium Concil. Trid. sed est de Jure communi, ex vi Exemptionis Conventuum, seu Domorum Regularium; ex qua etiam sæculares ibi existentes, quatenùs ibi existunt, sunt exempti à Jurisdictione Episcopi, & ideò Sacramenta in articulo mortis administrari eis possunt à Regularibus. *Ita Passerinus cit.* qui ibidem *num.* 995. *cum aliis* hoc etiam extendit ad illos, qui casu veniunt ad Monasteria Regularium. Jam autem Regulares Mendicantes habent plenam Communicationem privilegiorum concessorum, & concedendorum tam inter se, quàm cum aliis Ordinibus non Mendicantibus, ut declaravit Julius II. Sixtus IV. Leo X. Paulus IV. & S. Pius V. apud Sannig *cit. dist.* 2. *q.* 4. & nos jam diximus *cap. præced. sect.* 4. *q.* 4. *n.* 424.

198 II. Sæculares possunt sibi, relicta Parochia, eligere sepulturam in Ecclesiis quibuscumque Regularium: quia ita decrevit Alexander III. in Concilio Lateranensi, & habetur *c.* 1. *de sepulturis*, Clemens IV. Bulla: *Virtute conspicuos*, Sixtus IV. Bulla: *Regimini &c.* nec tenentur Regulares petere licentiam ab Episcopo, vel Parocho, vel quocumque alio, ut sæcularibus sepulturam concedant; quod non tantum ex antiquis privilegiis habetur, sed etiam ex novo concesso expressè PP. Discalceatis colligit *Rota in Segunt. Juris sepeliendi coram Manzanedo*, qu. 86. apud Tamb. *tom.* 3. Lezana *ad Mare Magnum Prædicatorum*, *n.* 160. & quando sæculares in Ecclesiis Regularium sepulturam elegerunt, non potest Episcopus, vel Parochus impedire quin Defuncti tam ipsi, quàm eorum successores ibidem sepeliantur. Imò licèt ipsi defuncti non elegerint sepulturam apud Regulares, poterunt hoc facere hæredes, vel Curatores funeris. Ita S. Pius V. in Bulla: *Ad hoc Nos DEUS*, in Bullar. Cherub. *t.* 2. *pag.* 233. Leo X. Clemens VII. apud Sannig *c. qu.* 8. *n.* 5. Similiter famuli, qui intra septa Monasterii inserviunt, & sunt Monasteriorum continui Commensales, sepeliri debent in sepultura Monasterii. Nam quòd Regulares hos familiares possint in suis Ecclesiis sepelire, concesserunt Ordini Prædicatorum Nicolaus V. & Gregorius XI. & Sixtus IV. & idem Minoribus concessit Clemens IV. & idem Sixtus IV. in Mari Magno Minorum apud Lezanam §. 9. & in *Mari Magno Carmelitarum* §. 51. apud Passerinum *cit. art.* 4. *nu.* 228. idem docent Casarubios *V. Sepultura*, Dian. *p.* 5. *tr.* 2. *res.* 109. At verò de sæculari, qui non est familiaris, & continuus commensalis Regularium, sed casu venit in Monasterium, & inibi moritur, *Si non fuerit hospes*, juxta Passer. *c. n.* 230. sepeliendus est in ea Ecclesia, ubi sepeliendus foret, si fuisset mortuus extra Monasterium, in quo tamen casu Parochus non posset ingredi Monasterium cum stola ad corpus defuncti benedicendum, sed à janua Monasterii suum officium incipere deberet: *Si verò fuerit hospes*, docent Bordonus, Peyrinis, Hieronymus, Rodriquez, Diana *p.* 7. *tr.* 7. *res.* 62. apud, sed contra Passerinum *cit. n.* 229. esse sepeliendum in Ecclesia Regulari. Hoc adhuc adnotandum, quòd Leo X. concesserit Indulgentiam Plenariam morientibus cum nostro habitu Franciscano, ad quam lucrandam declaravit sufficere, habitum petiisse, licèt ante mortem eum non induerint, sed super se usque ad mortem habuerint. Hieron. Rodriq. *res.* 71. *n.* 9. Casarubios *V. Indulgentiæ quoad sæculares Sextii*, §. 6. Vel morientibus cum Habitu Sororum Tertiæ Regulæ S. Francisci sub obedientia ejusdem Ordinis degentium, *ib.* §. 7. Ad lucrandum has Indulgentias, necesse est recipere habitum à Superiore illius Religionis, cujus est habitus. Lantusca *in Theatro regularium*, *V. Habitus*. Si igitur sæcularis sive mas, sive femina petierit in habitu Fratrum Mendicantium, aut sororum Tertii Ordinis sepeliri, (sicuti per plures Pontifices præsertim *Sixtum IV. in Bulla aurea* concessum fuit apud Passerinum *cit. num.* 198.) & hic fuerit ipsi à Superiore Generali, vel Provinciali, vel locali, vel in hujus absentia, ab ejus Vicario, vel Superiore concessus, non potest Parochus impedire, quòd talis sepeliatur in Ecclesia Regulari, vel in alia sepultura, & Ecclesia (quam juxta Leonem X. *in Constitut. sua* 22. *Dum intra*, eligere potest) nec licebit Parocho cooperto habitu sepelire Cadaver, cùm ex vi Bullæ *aurea Sixti V. Sacri Prædicatorum*, *in Bullario Cherubini*, *t.* 1. *p.* 432. habitus debeat patenter deferri. Plura vide apud Passerinum *de his fusè tractantem n.* 198. *& seqq.*

III. In Ecclesiis Regularium nullus sepeliri potest ipsis 199
invitis, sicut nec in ipsis fieri Divina Officia, benedictiones, processiones, & exequiæ celebrari super corpore ibi sepulto, absque expressa licentia Superioris Regularis, ad quos spectat Divina officia recitare, non ad Curatos, vel alios. Ita decrevit Clemens IV. in Bulla: *Virtute conspicuos* §. 23. quæ videri potest *in Bullario Cherubini*, *tom.* 1. *pag.* 162. Item Parochis in associatione, seu occasione Associationis Cadaverum, non licet ingredi Ecclesiam Regularium, sed tenentur dimittere eadem Cadavera ad Januam Ecclesiæ, ibique solùm possunt benedicere, & dare eis ultimum vale: Officia vero, & munia, quæ in hujusmodi Ministeriis adhiberi solent, ab ipsis Regularibus peragi debent, non autem à Parochis. Ita decrevit Clemens X. Bulla: *Nuper pro parte*, quæ habentur *in Bullar. Cherubini*, *t.* 5. *pag.* 566. Nec Parochi audeant accipere majorem eleemosynam pro defunctis, qui sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, quam accipiunt pro iis, qui in ipsorum Parochorum Ecclesiis sepeliuntur. Ita Clemens X. Bulla: *Alias pro parte in Bullar. Cherub. tom.* 5. *pag.* 567. Nec Parochi ingredi possunt Ecclesias Regularium cum stola, & Cruce, ibique Officium, & functiones peragere circa defunctum ibi sepultum. Ita Sacra Rituum Congregatio servari mandavit *die* 3. *Augusti* 1698. apud Matthæucc. *in Officiali Curiæ regularis*, *V. Officialis quoad exequias*, *n.* 5. apud quem *cit. num.* 2. *&* 3. S. Congregatio Episc. & Regul. etiam decrevit, *Curatum unius Diœcesis*, (*quæcumque sit*), *in transitu cadaveris*, *quod processionali-*

ter

ter defertur ad Ecclesiam regularium ab alia Diœcesi; transeundo per propriam Parochiam, & Jurisdictionem, non posse aliquam partem Ceræ, & pecuniarum ab hæredibus defuncti prætendere: itidem proprium Parochum Defuncti, transeundo per Parochiam unius Parochi, alterius cujuscumque Diœcesis, ad effectum deferendi processionaliter cadaver ad Ecclesiam regularium, posse liberè, & licitè per eamdem cum Stola, & Cruce elevata transire, etiam irrequisito Parocho, quas quidem declarationes fideliter observari præcipit eadem S. Congregatio, Romæ, *die* 15. *Nov.* 1675. Porrò Regulares non possunt prohiberi associare corpora defunctorum: nec Curati possunt cogere hæredes defunctorum celebrari facere Missas in suis Ecclesiis Parochialibus, ita constituit Urbanus VIII. Bulla, *Nuper pro parte, in Bullar. Cherub. tom.* 5. *pag.* 66. Nec tamen etiam cogi possunt Regulares ad exeundum è propriis Ecclesiis, ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficit, quòd illa expectent ad Januas. Item vocato Parocho, & ipso renuente intervenire, vel alterum mittere, Regularibus licet absque Parocho deferre cadavera in eorum Ecclesiis sepelienda. Utrumque simul decrevit Sacra Rituum Congregatio, 13. *Julii* 1675. apud Lantuscam, in Supplemento, *V. Associatio cadaverum*, ad instantiam Ordinis Minor. Observantiæ S. Francisci. Quæ Congregatio 1671. apud Lantuscam cit. etiam declaravit, defunctorum corpora in Ecclesiis Regularium tumulanda recto tramite deferenda esse, & per viam à Parocho declarandam, ad ipsorummet Regularium Ecclesias, etiam contradicentibus defunctorum hæredibus: item numerum Religiosorum, ac electionem Religionum pro associandis cadaveribus, ad hæredes defunctorum, pro libitu voluntatis eorum spectare, 1640. Hæc vix non omnia etiam legere potes in Jure Canonico P. Anacleti Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 28. *n.* 34. *& seqq.* Ulterius circa regulares extra claustra morientes servanda est dispositio *cap. finalis, de sepulturis, in* 6. quæ talis est: *Religiosi, nisi à propriis Monasteriis adeò forsitan sint remoti, quod ad ea, cum moriuntur, commodè portari non possint, nequeunt (cùm velle, vel nolle non habeant) sibi eligere sepulturam: sed sunt apud Monasteria tumulandi.* Quod adeo verum est, ut etiam Parochis inconsultis, & nulla eis soluta quarta Parochiali possint Superiores sui Ordinis defunctum Religiosum ex quocumque loco ad Conventum deferre, & illum sepelire, prout determinavit S. Congregatio Concilii, 2. *Junii* 1620. *Ad decimum ex sibi propositis dubiis pro parte Cleri Bononiensis.* Ita Peyrinis, qui ad Verbum refert hanc declarationem, *ad Const.* 3. *Sancti Pii V.* §. 13. *n.* 14. Lezana *V. sepultura, nn.* 16. *& tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. Diana *par.* 5. *tract.* 3. *res.* 110. Bordonus *res.* 55. *num.* 170. Barbosa *de Parocho, cap.* 26. *num.* 30. & 68. Passerinus *citatus art.* 4. *n.* 214. Et quòd Superioribus Regularibus non possit prohiberi, quin suorum Religiosorum cadavera deferant ad suas Ecclesias sub prætextu, quòd non solverint Jura Parochialia, decisum fuit à *Sacra Congregatione Episcoporum, & regul. sub die* 22. *Maji* 1615. teste Barb. ubi suprà, quæ etiam apud Lezanam *V. sepultura, n.* 16. *die* 24. *Nov.* 1634. *& die* 24. *Sept.* 1636. declaravit, Clerum sæcularem nihil posse prætendere propter exequias, aut sepulturam Monachorum, aut Fratrum defunctorum extra claustra.

200 IV. Fratres Minores, ac complures aliæ religiones, eorumque Ecclesiæ, ac loca pia, per specialia privilegia sunt exempti ab omni solutione portionis Canonicæ Parochialis. Sic enim pro Fratribus Minoribus hujusmodi privilegium concessit Julius II. Leo X. & alii Summi Pontifices, prout videre est apud Sorbum, *Vers. Canonica Portio*, Sannig, Reiffenstuel *cit. n.* 55. Paulus III. apud Donatum *tom.* 3. *tr.* 11. *q. in decisione Rotæ*, quam per extensum refert. Pro Carmelitis concessit Nicolaus V. *Sorb. loc. cit.* Prædicatoribus Sixtus IV. & Alexander IV. *Sorb. cit.* Fratribus Minimis Julius II. *Sorb. cit. &c.* Circa usum tamen dictorum privilegiorum notanda est constitutio Concilii Trid. *sess.* 25. *de reform. c.* 13. sic habens: *Decernit Sacra Synodus, quibuscumque in locis, jam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit, ex quocumque privilegio, aliis Monasteriis, Hospitalibus, aut quibuscumque locis piis concessa, eadem posthac integro Jure, & eadem portione, qua antea solebat, Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persolvatur, non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam Mari Magno nuncupatis, aut aliis quibuscumque.* Ex his Concilii Trid. verbis infertur, illa sola Monasteria, quæ 40. annis ante Conc. Trid. (quod promulgari cœpit 1563.) erecta, Canonicam portionem Parochialem tot annis jam dare consueverunt, eamdem eodem, quo priùs, modo, dare teneantur, non obstantibus privilegiis prævatis. E contrà verò Monasteria, eorumque Ecclesiæ, & loca pia, quæ quidem ante dictos 40. annos fuere erecta, portionem tamen præfatam dare tot annis solita non sint, nec imposterum dare teneantur, sed privilegiis uti valeant. Idem est de illis Monasteriis, quæ 40. annis citra fundata existunt; sicut etiam, quæ post Concilium fuere erecta, & quotidiè eriguntur, ad penitùs nullam portionem tenentur, sed memoratis privilegiis gaudent. Barbosa *de offic. & potest. Parochi p.* 3. *c.* 25. *à nu.* 12. citans decretum Sac. Congreg. & decisiones Rotæ. Donatus *to.* 1. *tr.* 11. *q.* 5. Laym. *lib.* 3. *tr.* 5. *c.* 12. *n.* 13. Rodr. Sannig, & alii, apud Reiff. *cit. num.* 56. Quocirca (infert Sannig cit. *dist.* 2. *de privilegiis regul. q.* 9. *n.* 10.) cùm consuetudo quoad nos Minores vix probari possit de quarta tali soluta ante Tridentinum, quia habuimus privilegia semper cum expressa derogatione Clementinæ, *dudum de sepulturis*, ac etiam post Conc. Trident. currente præscriptionis tempore confirmata, quæ consuetudinem impediebant; ideo præsumendum est, quòd nulla fuerit Juridica consuetudo quoad nos Fratres Minores solvendi præfatam quartam; adeoque nec modo in ullo loco solvere tenemur.

Præterea adhuc tria hìc notanda occurrunt. I. Quòd qui- 201
cumque Clericus sæcularis, vel religiosus inducens aliquem ad eligendam sepulturam apud suam Ecclesiam, incurrat pœnas à Jure *c.* 1. *de sepulturis in* 6. latas, quæ sunt: nimirùm, quod electio sepulturæ sit nulla: quòd non possint sepeliri in loco electo: quòd Clerici inducentes debeant restituere Cadaver, & alia accepta & nisi restituant, quòd sint interdicti. Verba Bonifacii VIII. *in citato cap.* sunt hæc: *Universis religiosis, & sæcularibus Clericis, cujuscumque status, vel conditionis existant, in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ (consequenter sub gravi culpa) districtissimè prohibemus, ne aliquos ad vovendum, vel jurandum, vel fide interposita, aut aliàs promittendum inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent, &c.* II. Quòd prohibitum sit locorum Ordinariis, & aliis, ne regulares directè, vel indirectè molestent, vel eorum privilegia violent, nam si violatores sint Ordinarii, sunt ipso facto interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & suspensi à Regimine, ac administratione suarum Ecclesiarum: si verò sint tantùm Parochi, vel alii quicumque, incurrunt ipso facto excommunicationem latæ sententiæ, & privationem Ecclesiarum Parochialium, ac omnium aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad illa, & alia imposterùm obtinenda. Ita Papa Sixtus IV. Bulla: *Regimini universalis* §. 17. *in Bullario Cherubini to.* 1. *pag.* 408. & Bulla: *Sacri Prædicatorum*, §. 14. *Bullario Cherubini to.* 1. *pag.* 432. III. Quòd, cùm regulares mendicantes sint exempti à Jurisdictione Ordinariorum, & Roma distantes, ideò Summi Pontifices, ne in suis Juribus nimium paterentur, concesserunt iisdem, ut eligere possint suorum Jurium, & privilegiorum *Conservatores*, qui auctoritate Apostolica possint quoscumque suorum Jurium, & privilegiorum violatores per censuras, & alias pœnas compescere. Ita Bulla cit. *Regimini universalis*, & Bulla Leonis X. *Dum intra mentis, &c.*

§. IV. *Regulares mendicantes exempti sunt à Jurisdictione, & lege Ordinariorum, exceptis certis dumtaxat casibus.*

CAsus potiores, in quibus regulares, etiam mendican- 202
tes subjiciuntur locorum Ordinariis, recensuimus *cap. præced. sect.* 3. *q.* 4. *n.* 235. *& seqq.* hinc eosdem hìc repetere supervacaneum duximus. Nihilominùs aliqua notabilia adjiciemus.

I. Tametsi regulares eximantur è lege Jurisdictionis Epi- 203
scopalis, & sic non teneantur de Jure comparere, dum à Reverendissimis Ordinariis citantur, utpotè Judicibus non competentibus; cùm tamen in citatione exprimitur causa, quæ fundet super ipsos Ordinarii Jurisdictionem, ut v. g. si citent ad comparendum, ex quo ad processiones non accesserint, quamquam ad eas vocatio præcesserit, ab onere comparendi non liberantur ex Peyrin. *de privileg. ad constit.* 2. *Sixti IV.* §. 10. *n.* 15. cùm Episcopis assistat dispositio Concilii Trid. eisdem tribuens jus compellendi ad publicas processiones etiam exemptos.

II. Verùm semper ex decentia, & reverentia Episcopis 204
debita, comparere debent, vel ad allegandum privilegium, & exemptionis possessionem, adversùs incompetentiam fori, vel etiam ad illud exhibendum, si exemptio non sit notoria, ut notavit *Plasec. & Don.* apud Matthæuccium *cit. V. Exemptio ab Ordinarii Jurisdictione, n.* 44. & habetur expressè *c. cum personæ, de privileg. in* 6. ubi Glossa Verbo: *in Diœcesi* tradit; *quod pendente lite super exhibitione privilegiorum suorum, non potest Episcopus eos turbare in sua possessione exemptionis, neque in eos poterit suam exercere Jurisdictionem*, & in dubio an Jurisdictio pertineat ad Episcopum, non potest Episcopus de causa cognoscere per Peyrinıg. cit. Ne sit Judex in propria causa; sed Litis Examen, & decisio ad Sedem Apostolicam ex Constit. *Superna*, Clementis X. spectat.

205 III. Tandem licèt regulares sint exempti Jurisdictione Episcopali, non tamen sunt exempti à reverentia Reverendissimis Episcopis exhibenda; siquidem Leo X, in Bulla: *Dum intra*, §. 22. Regulares sic alloquitur; *Eosdem insuper Fratres in virtute Sanctæ Obedientiæ monemus, ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita, ac Apostolicæ Sedis Reverentia congruo honore, & convenienti observantia venerentur.*

206 IV. Et Episcopos cit. §. monet Leo X. *Ipsos quoque Episcopos hortamur, ac per viscera Misericordiæ Dei nostri requirimus, ut Fratres ipsos affectu benevolo prosequentes, charitativè tractent, ac benignè foveant, sique illi minimè difficiles, vel morosos, sed potius faciles, mites, propitios, piaque munificentia liberales exhibeant, ac in omnibus prædictis, tamquam in Agro Dominico Cooperatores, eorumque laborum participes, prompta benignitate recipiant, eorumque Jura omni cum charitate custodiant, atque defendant,*

SECTIO IV.

De Statu Laicali.

QUÆSTIO I.

De Judice.

SUMMARIUM.

208 *Prima conditio in Judice requisita est legitima Judicandi potestas: Secunda est scientia debita: Tertia est, ut judicet secundum leges: Quarta est constantia in exequenda sententia à se lata.*
209 *Judex potest tribus modis procedere adversùs Reum.*
210 *Ad inquisitionem Generalem instituendam non requiritur præcedens infamia.*
211 *Quid prærequiratur ad instituendam inquisitionem Mixtam?*
212 *Quid requiratur circa inquisitionem specialem.*
213 *Quid prærequiratur ad Torturam Reo inferendam?*
214 *Judex non potest condemnare illum, quem certò scit Criminis Reum, si non per legitimas probationes Reus comprobetur.*
215 *Nec potest condemnare illum ad mortem, quem privata scientia certa certò novit innocentem, licet secundùm allegata, & probata, Reus mortis probetur.*
216 *Judex nequit remittere pœnam à lege taxatam.*
217 *Quænam à Judice regulari in Judicio regulari sint observanda?*

ASSERTIO I.

207 *UT Judex suo ritè fungatur officio, requiruntur in eo quatuor conditiones. Prima est: Ut legitimam habeat judicandi potestatem. Secunda: Ut habeat sufficientem scientiam. Tertia: Ut servet Juris ordinem, & in judicando se legibus conformet. Quarta: Ut latam à se sententiam constanter exequatur. Quare Judex nequit de aliquo instituere inquisitionem Specialem, nisi præcedente infamia; nec aliquem torquere, nisi præcedente semiplena probatione. Nec potest condemnare illum, quem certò scit Criminis reum, si non per legitimas probationes reus comprobetur. Nec potest sententiam mortis ferre in eum, quem privata notitia certò scit innocentem, licet secundum allegata, & probata reus mortis probetur: teneturque in ferenda sententia sequi sententiam probabiliorem: nec remittere potest pœnam à lege taxatam, saltem si sit Judex inferior.* Communissima Theologorum, Canonistarum, & Civilistarum.

§. I. In Judice requiruntur quatuor conditiones.

208 P*Rima conditio est*, ut habeat legitimam judicandi potestatem. *Certum apud omnes*. Eaque fundatur in eo, quòd Judici competere debeat vis obligandi, seu cogendi ad executionem sententiæ proferendæ, quæ est instar legis particularis, continens proinde vim obligativam, & coactivam, adeòque supponens potestatem judicandi legitimam, non tantùm in personam judicandam; sed etiam super causam, seu materiam judicandam; adeò, ut qui secùs agit, invalidè procedat, & grave ex genere suo peccatum committat, velut iniquus, & injustus usurpator potestatis alienæ cum injuria, juxta communem æstimationem gravi, tum personæ judicandæ, tum Superioris ejusdem. Hinc arrogatione judicii peccant, imò nulliter agunt Judices sæculares, qui præsumunt judicare Clericos: item Ordinarii, qui attentant judicare Regulares Exemptos, &c. *Secunda conditio est:* ut Judex sufficientem habeat scientiam, & judicet secundùm veritatem, quæ illi innotescit, tam in Generali per Leges Divinas, & Humanas, quas idcircò optimè callere debet, quàm in particulari per instrumenta, testes, aliaque similia documenta, ex quibus juvari potest ad probationes inductas accuratiùs discutiendas. Ratio hujus conditionis est manifesta: quia non minùs tenetur Judex ad bonam sui Muneris administrationem, quàm Medicus Chirurgus, & alii similes: sed isti tenentur habere sufficientem peritiam, quæ ad benè, & utiliter, sua Ministeria exercenda requiritur; ergo idem de Judice dicendum. Unde si ob Judicis ignorantiam aliquod damnum litigantibus acciderit, sive in substantia Litis, sive in superfluis expensis, hoc totum illi imputandum est, etiam cum obligatione restituendi. *Tertia conditio est*, ut Judex servet Juris ordinem, & in judicando se legibus conformet: quæ conditio satis patet imprimis quoad leges illas, quæ præscribunt idem, quod Jus naturæ, à quo utique nullus Judex est exemptus. Quoad alias leges positivas idem patet de Judice inferiori, quem non constat non esse supra leges, neque eas posse immutare. De Judice autem supremo idem regulariter censendum est; cùm & hic legibus suis teneatur saltem ex æquitate, quoad vim directivam. Unde S. August. *lib. de vera Religione, cap. 21. de legibus temporalibus* ait: *quamquam de his homines judicent, cùm eas instituunt; tamen cùm fuerint institutæ, atque firmatæ, non licebit judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. Quarta conditio est*, ut Judex in exequenda sententia à se lata firmus sit, & constans, nec ullo favore, timore, aut respectu humano se flecti sinat juxta illud *Ecclesiastici 7. Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates; ne fortè extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.*

§. II. Quare Judex nequit instituere inquisitionem Specialem de aliquo, nisi præcedente infamia, &c.

UBi notandum, Doctores communiter tres statuere 209
modos procedendi adversùs reum, scilicet *Accusationis, Denuntiationis, & Inquisitionis. Via Accusationis est*, quando est aliquis actor, qui spondet se objecta probaturum. Via *Denuntiationis est*, quando aliquis detulit crimen, qui non vult suscipere onus probandi. Est autem duplex denuntiatio, una *Evangelica*, quæ tendit ad emendationem Fratris, & fit Superiori tamquam Patri: Altera *Judicialis*, quæ spectat ad criminum punitionem, vel impeditionem mali, & damni, & fit Superiori tamquam Judici. *Via Inquisitionis* proceditur, quando Judex, aut Superior ex Officio procedit ad Provinciam, vel locum sibi subjectum reformandum, vel ad investigandum criminis commissi Auctorem. Porrò triplex est inquisitio: Prima omnino *Generalis*, qua in genere inquiritur, an subditi servent leges, an non, committant crimina &c. Hac utuntur Prælati, & Superiores in Visitatione Provinciarum, & locorum sibi subjectorum. Secunda est omninò *Specialis*, qua de certa persona, & de certo crimine inquiritur, ut an Petrus commiserit homicidium. Tertia est *Mixta*, quando, vel solùm delictum est speciale, ut an quis fecerit homicidium? vel sola persona est specialis, v. gr. An Petrus benè vivat? His notatis

I. Conveniunt Doctores unanimiter, ad inquisitionem 210
Generalem non requiri, ut præcesserit aliqua infamia. Et patet ex Canonibus, in quibus jubentur Prælati inquirere, & visitare loca sibi subjecta, *c. Perniciosa*, *t. de officio Judicis ordinarii, & c. Romana* 1. *de Censibus in 6.* Ratio est: quia talis inquisitio nemini est injuriosa, & aliunde est necessaria ad purgandam Rempublicam, criminaque compescenda. Nihilominùs juxta Doctores communiter apud *Herincx parte 3. tract. 3. disput. 6. quæst. 2. n.* 20. Subditi sic interrogari non debent declarare occulta crimina eorum, qui nulla laborant infamia: hæc enim est, esseque debet mens ipsorum interrogantium. Excipe, *nisi dum est paterna Visitatio in ordine tantùm ad emendationem necessariam:* ubi tamen juxta præceptum Christi, *Matth.* 18. *corripe eum inter te, & ipsum solum*, debuit præcessisse fraterna correctio, & nulla fuisse secuta emendatio. Nisi enim præcesserit fraterna correctio, vel jam facta sit emendatio, nequit crimen occultum denuntiari Superiori etiam ut Patri, & *denuntiatione Evangelica*, ut docet noster P. Gaudentius Kerckhove, *in nostra Statuta Generalia*, *capit. 6. §. 1. num. 15. & seqq.* cum pluribus, quos citat. Ratio est: quia in tali casu proximus infamaretur sine necessitate, & rationabili causa; si, ut supponitur, ejus emendatio per secretam correctionem fraternam haberi possit, vel crimen jam emendatum sit. Cùm enim denuntiationis Evangelicæ finis sit Emendatio proximi; in hoc autem casu Emendatio, vel jam habeatur, vel per secretam correctionem fraternam haberi possit, clarum est, quòd proximus in tali casu sine necessitate, & rationabili causa, consequenter injustè, infamaretur. Quæ ratio etiam probat illud, quod superiùs fuit dictum, nimirùm in inquisitione Generali *Judiciali*, non debere à subditis manifestari crimina occulta,

quæ

quæ nec præcessit infamia, vel indicia æquivalentia, vel quæ nec per unum testem probari possunt: cùm enim denuntiatio *Judicialis* tendat ad punitionem, & vindictam criminis denuntiati, in nostro autem casu crimen taliter denuntiatum (etiamsi jam præcessisset fraterna correctio, nec secuta fuisset emendatio) à Judice puniri non posset, siquidem Judex in hoc casu non posset circa denuntiatum instituere inquisitionem specialem, ut mox dicetur: nec eum torquere ad exprimendam criminis confessionem, ut etiam statim dicetur: nec posset ei deferre Juramentum suppletorium: quia ad hujus delationem requiritur semiplena probatio criminis denuntiati, ut videre est apud Reiffenstuel *in 2. Decret. tit. 25. num.* 173. Cum communi Doctorum; cujus ratio est: quia Actore nihil probante, absolvendus est reus, etiamsi is nihil præstiterit, *l. qui accusare. C. de edendo, & c. Cùm Ecclesia, §. fin. de causa possess.* Unde nec opus est, ut tunc reus juret: ergo in hoc casu proximus sine necessitate, & rationabili causa, consequenter injustè infamaretur.

211 II. Inquisitio Mixta, dum de crimine constat, & persona ignoratur, indubiè licita est, si de eo præcesserit infamia. Idemque est, etsi non præcesserit, si in inquisitione non fiat mentio particularis personæ, prout praxis omnium Judicum docet, teste Herincx *cit. num.* 21. adeò, ut *Innocentius* scribens *in cap. Bonæ* 1. *de elect. num.* 7. dicat: *Sic servat totus Mundus*. Aliàs quoque Malefici spe immunitatis invalescerent, populus ob neglectam inquisitionem offenderetur, sic ut tota communitas censeatur illam expetere, ipsis Maleficis dumtaxat exceptis. Canones, qui in oppositum allegari possent, loquuntur apertè de inquisitione speciali, quæ fieret citra præviam infamiam. Si autem quæratur, qua via excusari possint Judices sic procedentes, veluti occasionem dantes simplicioribus, ut etiam occulta crimina pandant, quæ quidem pandi non posse, sicuti neque, ut hoc fiat, intendi à Judice habet communis opinio? Respondet Lugo *disp. 37. §. 6. nu.* 59. apud Herincx *cit. n.* 22. quod Judices sic procedentes excusari possint; si tantùm interrogent, an sit aliquis rumor, vel murmur contra aliquem in particulari &c. vel quia præsumere possunt, testes accedere satis instructos, uti non præmonentur de prodendis semetipsis: vel quia delicta frequenter sunt talia, ut expediat omninò malefactorem revelari ad vitandum Reipublicæ damnum: vel quia non desunt indicia circa personam determinatam: vel denique quia amplectuntur sententiam *Turriani*, *Reginaldi*, & aliorum Doctorum, qui docent, posse revelari Auctorem occultum criminis publici, postponendo privatum Malefactoris bonum quieti, & bono publico: eo quòd ratio, ob quam præexigitur infamia in inquisitione speciali (quæ est, ne quando inquisitus sit innocens, qui per hoc infamaretur) hic cesset, dum nemo specialiter à Judice exprimitur, & testis sua depositione infamaret quidem, sed nonnisi noxium, & verè reum. Ita ferè *Lugo cit.*

212 III. Inquisitio specialis regulariter prærequirit infamiam, seu clamosam insinuationem, quæ non sit paucorum, habeatque ortum à fide dignis, sic, ut rumor publico velut clamore ad aures Judicis deferatur, *cap. Inquisitionis*, 6.3. *& cap. qualiter, & quando*, 24. *de accusat.* Unde cavendum est Judici, ne unquam incipiat, specialiter procedere, seu inquirere ex seipso, sed semper præcedat aliquid, quod inquisitioni viam aperiat, seu Judicem cogat, ut ex officio procedat, v. gr. notitia publica, infamia, suspicio communis, querela partis, denuntiatio officialis, aut quid simile. Imò alioquin totus processus est Jure nullus, ut docet *Clarus q. 5. nu.* 4. apud Lessium, *dub. 15. num.* 136. Ratio est: quia aliàs Judices possent pro arbitrio impetere, quos vellent, & (quod Jure gentium reprobatur) iidem essent simul Accusatores, & Judices, dum ipsi à nemine provocati obligarent alios ad accusandum, vel denuntiandum judicialiter. Præmissa tamen intelligenda sunt de inquisitione tendente *ad punitionem*. Nam aliud est, si agatur *in ordine ad avertenda, & præcavenda mala*; ut quando agitur de Beneficiorum collatione, contrahendo matrimonio, & similibus: tunc enim licet inquirere de delictis, & impedimentis personarum particularium, etsi nulla de iis sit fama. Imò est necessarium, si subsit aliqua suspicio, vel indicia. Non tamen debent Superiores divulgare, quod tamquam occultum intellexerunt: sed possunt hujusmodi personas in collatione, v. g. officiorum, aut Beneficiorum tacitè præterire. Ita Herincx *cit. nu.* 24. Excipiuntur prætereà *à Navarro*, *Lessio*, & aliis DD. apud Herincx *mox cit. n.* 25. Aliqui casus, seu crimina, ut hæresis, & similia, quæ non prærequirunt infamiam, sed solùm suspicionem ex justis indiciis.

213 IV. Circa Torturam advertendum est, illam, velut durius remedium, non esse adhibendam, nisi in subsidium, dum scilicet aliæ probationes haberi nequeunt. Præcedere tamen debet semiplena probatio, quam facit testis de visu, contra quem non est exceptio, aut alia quodammodò æquivalens fundata nempè in indiciis valdè urgentibus, ne, ut *S. Augustinus* 19. *de Civit. c.* 6. ait: *Innocens pro incerto scelere, certissimas pœnas luat*, seu cruciatus sustineat.

§. III. *Judex non potest condemnare illum, quem certò scit Criminis Reum, si non per legitimas probationes Reus comprobetur.*

ET quidem de Judice inferiori hoc videtur certum: quia Judex inferior auctoritatem non habet derogandi legibus superioris, sed juris ordinem servare tenetur; Ordo autem juris est, ut non condemnetur, qui secundùm allegata, & probata constat esse innocens. Si verò sit Judex supremus, v. g. Rex, Imperator, &c. posset id facere ad impediendum malum grave, quod posset ex vita Rei talis imminere Reipublicæ; quia bonum Reipublicæ debet præferri vitæ Rei, qui ei notabile damnum inferret. Extra talem tamen casum ordinariè, & per se loquendo judex supremus non potest illum condemnare, quando crimen omninò secretum est, & probari non potest. Ratio est: quia jus defensionis Rei, & probatio testium competit Reo ex jure naturæ; unde videmus DEUM ipsum contra Adam non protulisse sententiam, nisi prius vocatum, & auditum, & defensum. Cùm ergo Princeps in Jure Naturæ dispensare non possit, dicendum est, non posse nocentem occidere, probatum per testes innocentem: sed illum occidendo mortaliter peccare, & ad restitutionem obligari. *Arragonius*, *Navarrus*, *Clavis Regia*, *Lessius*, *Bonacina*, *Lugo*, *Pontius*, & alii communiter apud nostrum Mastrium *Theol. Moral. disp. 6. q. 2. n.* 27. Circa causas Civiles autem, v. gr. ablationem officii &c. majorem fortassis potestatem Princeps habet ad condemnandum aliquem ex scientia privata, ratione altioris Dominii ob commune bonum ei competentis: Ita *Herincx cit. q. 1. n.* 9. 214

E contrà quòd Judex non possit sententiam mortis ferre in eum, quem privata notitia certò scit innocentem, licèt secundùm allegata, & probata reus mortis probetur, vide apud P. Patritium Sporer *tr. 5. in 5. Præceptum Decalogi*, *cap. 1. sect. 1. nu. 30. & seqq.* Item quòd Judex in ferenda sententia teneatur sequi sententiam probabiliorem, vide apud eumdem Sporer *tr. 1. Proœmiali*, *cap. 1. sect. 3. nu.* 60. Ex quibus omnibus sequitur, Judicem, si præter juris ordinem aliquem condemnavit, teneri ad compensanda omnia damna realia exinde consecuta condemnato, & ejus hæredibus, idque ob injuriam, qua damna hujusmodi causavit. Ita *Herincx cit. q. 2. num.* 31. 215

§. IV. *Judex nequit remittere pœnam à lege taxatam.*

IN hoc conveniunt omnes, id numquam licitum esse, si sit contra bonum publicum; unde *Deut.* 13. dicitur de illo, qui alios seducit, & ad idololatriam inducit: *non parcat ei oculus tuus, ut miserearis, & occultes eum, sed statim interficies.* At extra talem causam, dicunt Doctores, quòd Judex inferior semper teneatur ferre sententiam secundùm jura, illamque exequi. Ratio est: quia Judex inferior in lege superioris dispensare non potest. Ita D. Thomas 2. 2. *q. 65. art.* 4. Bannez, Arragonius, Valentia, Bonacina, Toletus, Molina, Reginaldus, Vulpes nuster, & alii communiter apud Mastrium *cit. n.* 31. Qui tamen advertunt, hoc intelligendum esse de pœna certa, & à lege taxata, non autem de arbitraria; nam quando Lex ob aliquod delictum commissum, pœnam delinquenti infligendam non determinat, sed eam arbitrio Judicis remittit, potest Judex juxta suum prudens judicium eam imponere; quamvis ad misericordiam magis, quàm ad severitatem inclinare debeat; quia melius est propter misericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem. Si verò de supremo Judice sit sermo, dicunt præfati Doctores, posse pœnam in jure taxatam remittere, modò hoc faciat ex justa causa. Ratio est: quia supremus judex plenariam habet potestatem dispensandi in jure communi, præsertim dum adest justa dispensandi causa, adeòque pœnam lege taxatam remittere potest. Addunt tamen, resarciendum esse damnum parti læsæ illatum; nam pars non debet pati damnum ob remissionem Principis, quia hic non potest in jure naturæ dispensare, nec alterum bonis privare. 216

Quænam verò à Judice regulari in Judicio observari debeant, recenset breviter noster P. Augustinus Matthæucci, *in officiali curiæ Ecclesiasticæ*, *cap. 54. num.* 30. Videlicet omnia, quæ necessaria sunt de jure Divino, vel naturali: de jure Divino sunt accusatio, denuntiatio delicti, Rei citatio, æqualitas Judicis erga partes, testium pluralitas, & partis auditio. De jure verò naturali sunt hæc: Judicis inimici recusatio, appellatio, defensiones legitimæ; juramentum de veritate dicenda, quòd defertur testibus; testium secreta interrogatio, quod de delicto facti constet: 217

quòd

quòd inimici repellantur ab accusando, & testificando. Ita *Peyrin. in form. lit. D. c.* 16. *n.* 2. Nam jus Divinum, & naturale, etiam religiosos fovet, & protegit, ac providet, ne per ejus inobservantiam ipsorum fama deperdatur. Nec obstat *c. qualiter, & quando*, 24. *de accusationibus in fine*, ubi Pontifex decidit, quòd circa regulares personas non est Ordo juris omniob servandus. Non obstat, inquam, quia ibi solùm permittitur, ut in regularium judiciis non procedatur exactè, hoc est, servatis apicibus, subtilitatibus, & solemnitatibus juris humani, quæ non adjuvant substantiam judicii, ut declaravit Bonifacius VIII. Bullæ: *Ad augmentum continuum*, in Bullario Cherubini *tom.* 1. *pag.* 200. Plura de judicio regulari vide apud nostrum P. Gaudentium Kerkhove *in statuta nostra Generalia, cap. 6. §.* 1. Item apud P. Anacletum Reiffenstuel *in* 5. *Decret. tit.* 1. *De accusationibus*, & alios.

QUÆSTIO II.

De Accusatore, & Denuntiatore.

SUMMARIUM.

219 *Qui vult alium de aliquo Crimine accusare, debet illud legitimè, & sufficienter posse probare, alias incurrit pœnam Talionis &c.*

220 *Accusans, vel judicialiter denuntians non tenetur præmittere Correctionem fraternam.*

221 *Tunc est obligatio accusandi, vel judicialiter denuntiandi Crimen alterius, quando hoc est communitati, vel proximo perniciosum &c.*

222 *In his casibus non accusans, vel denuntians peccat mortaliter.*

223 *Quinam Criminaliter, hoc est, ad sumendam de commisso Crimine vindictam accusare possint?*

ASSERTIO II.

218 *Qui vult accusare alium de Crimine aliquo, debet illud legitimè, & sufficienter posse probare; alias incurrit pœnam Talionis: qui verò judicialiter vult alicujus Crimen denuntiare, non tenetur quidem illud probare, at tenetur aperire indicia, quibus Judex ex officio ad ulteriorem inquisitionem faciendam moveri possit: nec tamen accusator, nec judicialiter denuntians tenetur præmittere fraternam Correctionem. Tunc autem est obligatio accusandi, vel judicialiter denuntiandi aliquem de Crimine, si vel hoc sit Reipublicæ, vel proximo perniciosum, vel quis habeat officium, vi cujus tenetur accusare, vel denuntiare delinquentes: & in his casibus non accusans, vel denuntians peccat mortaliter in primo quidem contra Charitatem, in secundo verò contra Justitiam.* Ita communis apud Auctores citandos.

§. I. *Qui vult alium de Crimine accusare, debet illud legitimè, & sufficienter posse probare &c.*

219 Jam dictum fuit quæstione præcedenti §. 2. quòd crimen aliquod ad Judicem competentem, vindictæ publicæ causa, deferri possit *via accusationis*, & *via denuntiationis judicialis*; quod etiam expressè habetur *in c. super his* 16. *de accusationibus*. Inter accusationem autem, & denuntiationem hoc est discrimen, quòd accusator accusationi se subscribere debet, & suscipit in se onus probandi criminis: quod si non probat, patietur ex jure Talionis pœnam; non ita denuntiator: nam denuntiatio solis verbis fieri potest, nec tenetur probare crimen, quod denuntiat; sed sufficit, si indicia aperiat, quibus Judex ex officio ad ulteriorem inquisitionem faciendam moveri possit. Ita cum communi DD. Mastrius *Theol. Moralis, disp. 6. qu. 2. art.* 2. *nu.* 34. Rursus denuntiatio, juxta suprà jam dicta, duplex est, una *Charitativa, seu Evangelica*, cùm scilicet quis admonitione privata præmissa, nec secuta proximi emendatione, peccatum ejus ad Superiorem, tamquam ad Patrem defert, & hæc denuntiatio etiam *Paterna* dici solet; quia nimirùm crimen proximi Superiori aperitur, solùm propter bonum & emendationem Fratris, & ut efficacius remedium adhibeat, juxta illud Christi Domini, *Matth.* 18. *Si te non audierit--dic Ecclesiæ*. Alia denuntiatio est *Judicialis*, & tunc fit, quando quis ad vindictam, & punitionem criminis ob Bonum publicum, superiori illud denuntiat, tamquam Judici, ut pro suo munere faciat, quod expediens judicabit Bono publico, & hæc denuntiatio dici etiam solet *Canonica*. Ita *Azorius, Bonacina, Tamburinus*, & alii passim, apud Mastrium citatum. Ex quo sequitur, quòd non liceat denuntiare judicialiter crimen occultum, quod nullo modo à denuntiante probari potest; sed peccaret contra Justitiam illud per viam accusationis, vel denuntiationis judicialis aperiens: cùm enim tale crimen probari non possit, non posset quoque puniri, proindeque ex ejus manifestatione nihil aliud, quàm alterius infamia sequi potest, & occulto existente delicto, infamaretur proximus, qui jus habet, ne famam amittat occulto existente crimine. Ita Lessius *cap.* 29. *dub.* 13. Abellius, cum pluribus aliis apud Mastrium *cit. n.* 38. Duos tamen excipiunt casus, in quibus licitum esse dicunt, Superiori patefacere crimen occultum alterius, quamvis probari non possit. *Primus est*, quando ex occulto illo crimine grave aliquod malum spirituale, vel temporale imminet, quod non nisi Superioris potentia, vel auctoritate averti, & impediri potest. *Alter est*, quando id conducere existimatur ad emendationem illius, qui crimen hujusmodi commisit: tunc enim Superiori, non quidem, ut Judici, sed ut Patri manifestari potest, ac debet, præmissa tamen admonitione fraterna.

§. II. *Accusans, vel judicialiter denuntians non tenetur præmittere Correctionem Fraternam.*

Ita Layman *lib.* 3. *tract. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. & 13. Lessius *lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 3. Molina *tract.* 4. *disp.* 32. *num.* 6. Palaus, Palud. Adrian. Sotus, Ludovic. de Ameno, Reiffenstuel *in* 5. *Decret. tit.* 1. *num.* 98. & 105. Navarrus, Faber, & alii, contra Mastrium, & plures Recentiores docentes apud ipsum *cit. num.* 37. non debere præmitti Correctionem fraternam ex debito Justitiæ, sed ex obligatione Charitatis. Ratio est: quia Principalis finis accusationis, & denuntiationis judicialis non est emendatio, & privatum Bonum delinquentis: sed Publica illius vindicta ob Bonum publicum, quatenùs nempè tali publica vindicta seu pœna alii terreantur, & delinquere cessent, vel omittant, & delinquendo non noceant Bono publico. Quapropter etiam fieri de delictis jam plenè emendatis, & per delinquentem non ampliùs committendis, ob eamdem rationem; consequenter prævia correctio, & monitio delinquentis ad eam nullatenùs prærequiritur, cùm hæc denuntiatio emendationem delinquentis, & Bonum illius privatum, ob quod fieri deberet prævia correctio fraterna, non attendat, nec respiciat. Dictum est: *Judicialiter denuntians non tenetur præmittere correctionem fraternam*: nam quòd denuntians denuntiatione fraterna, charitativa, & Evangelica teneatur præmittere correctionem fraternam, docet Christus Dominus *Matth.* 18. illis Verbis: *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum, &c.* Idem docet communissima cum Doctore Angelico D. Thoma apud nostrum P. Patritium Sporer *tr.* 1. *in* 4. *Decal. Præceptum, cap. 6. Sect.* 2. *num.* 104. *& seqq.* ubi satis fusè, & eruditè hanc materiam pertractat, quem igitur vide. 220

§. III. *Tunc est obligatio accusandi, vel judicialiter aliquem denuntiandi de Crimine, si vel hoc sit Reipublicæ, vel proximo perniciosum &c.*

Ita D. Thomas 2. 2. *qu.* 68. *art.* 1. docens obligationem accusandi, vel denuntiandi Crimen Reipublicæ perniciosum, quod legitimè probari potest, si alia via damnum publicum evitari non potest, quale est Crimen hæresis, proditionis, falsæ monetæ &c. Unde qui certò tale Crimen novit, ac probare potest, tenetur ad Criminosum accusandum, aut saltem judicialiter denuntiandum, dum talia Crimina sunt in fieri, vel in procinctu, ut fiant. Et ratio est: quia quilibet tenetur damnum publicum impedire, eo meliori modo, quo potest; quare si aliter impediri non possit, quàm per delicti accusationem, vel denuntiationem, hoc, vel illo modo impedire tenetur. Quòd si tale Crimen sit emendatum, isque, qui illud perpetravit, de eo pœnituit, nec ullum ampliùs Reipublicæ imminet periculum, tunc nullam quoque ampliùs remanere accusandi, aut denuntiandi obligationem, docent peritiores apud Mastrium *cit. n.* 35. Nisi fortè quis de illo juridicè interrogetur, nam in tali casu verum respondere tenebitur. Similiter delicta in damnum, aut præjudicium alicujus Tertii vergentia tenetur quis etiam judicialiter denuntiare, si nec correctio fraterna, nec denuntiatio Evangelica, seu Paterna, damnum sufficienter impeditura, aut sublatura videatur. Ita Sanch. *lib. 6. Consult. dub. 9. nu.* 4. Sylvester *V. Denuntiatio q.* 1. cum communi. Ratio est: quia juxta communem Theologorum, quivis, si non ex justitia, saltem ex charitate tenetur malum proximi avertere, si potest: Denique qui habet officium, vi cujus tenetur accusare, vel denuntiare peccantes, & malefactores, uti est Fiscalis, Custos Sylvarum, Gabellarum, &c. non est dubium, talem teneri accusare, vel denuntiare peccantes, & malefactores, aliàs non satisfacerent suo officio ipsis à communitate collato. 221

§. IV.

§. IV. *In prædictis casibus non accusans, vel denuntians peccat mortaliter.*

222 IN primo quidem casu contra charitatem: siquidem communis sententia apud *Mastrium cit. nu.* 41. docet non accusantem, vel denuntiantem Crimen commissum contra Bonum publicum, vel privatum peccare mortaliter contra charitatem: quia quilibet ex charitate tenetur à proximo damnum avertere, si potest; talis tamen non tenetur ad Restitutionem; siquidem ex obligatione charitatis, & ejus violatione non oritur obligatio restituendi. In secundo autem casu, cùm quis ex officio tenetur accusare, vel denuntiare, & non facit, peccat contra Justitiam: Unde qui non accusat, vel denuntiat, quando ex officio ad hoc obligatur, tenetur ad restitutionem damnorum inde secutorum parti læsæ. Ratio est: quia, qui non facit id, ad quod ex officio tenetur, Justitiam violat; ex cujus violatione obligatio oritur restituendi. Ita *Salonius*, *Bonacina*, & alii passim apud *Mastrium cit.* apud quem tamen Navarrus *in Manuali*, *cap.* 17. duos excipit casus, in quibus iste quoque nec mortaliter peccat, nec ad restitutionem tenetur. *Primus est*, quando non denuntiat, eos, qui faciunt contra leges humanas, eò quia id faciunt in extrema, vel gravi necessitate constituti: Lex enim humana charitatem destruere non intendit, & ideo in tali casu denuntiare non obligatur. *Alter casus est*, quando delinquentes, & transgressores legis humanæ sunt consanguinei, vel affines, aut etiam arcta amicitia conjuncti cum eis, qui leges, & statuta condiderunt; in tali enim casu præsumitur legislator prædictis legibus, & statutis illos non subjicere; in reliquis omnibus casibus prædicti officiales mortaliter peccant, & ad restitutionem teneutur, quia faciunt contra suum officium. Ita Mastrius cit.

Petes: *Quinam criminaliter, hoc est, ad sumendam de commisso crimine vindictam, accusare possint?*

223 Resp. Omnes posse accusare, qui ob ætatem, sexum, statum, officium, defectum, delictum, suspicionem calumniæ, sanguinis conjunctionem, vel reverentiam, à Jure non prohibentur; prout habetur *Can. Prohibentur*, 4. *causa*, 2. *q.* 1. *& L. qui accusare* 8. *de accusationibus:* Itaque accusare non possunt *ob defectum ætatis*, impuberes, seu pupilli; *ob Sexum* mulieres; *ob Statum* Servi, Clerici, & Religiosi; *ob Officium* Milites; *ob defectum Corporis, vel Animi*, surdi, muti, furiosi, & mente capti; *ob delictum* infames, & criminosi, sicut, & excommunicati; *ob suspicionem Calumniæ* inimici graves, & Capitales, item qui aliquando falsum testimonium subornati dixerunt. Item qui semel calumniati sunt; item qui pecuniam recepit, ut Reum accusaret, aut ne ipsum accusaret; item Pagani, Judæi, & Hæretici accusare non possunt Christianos; *ob conjunctionem sanguinis, & Reverentiam* liberi non possunt accusare parentes, nec è contrà Parentes liberos; nec fratres, aut sorores invicem; exceptis quibusdam casibus, quos, sicut & prædictorum rationes, vide apud Reiffenstuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 1. *num.* 15. *& seqq.*

QUÆSTIO III.

De Testibus, & Advocato.

SUMMARIUM.

225 *Ad plenam, & legitimam in judicio criminis probationem requiruntur ad minus duo testes omni exceptione majores &c.*

226 *An, & in quibus casibus teneatur aliquis testari?*

227 *Testis pro ferendo testimonio potest aliquid recipere sine obligatione restitutionis.*

228 *Quæ Conditiones requirantur ad ritè exercendum officium Advocati?*

229 *Item Procuratoris, Notarii, & Secretarii.*

ASSERTIO III.

224 *AD legitimam, plenam in Judicio Criminis probationem ad minus, duo testes, omni exceptione majores requiruntur, qui externo sensu crimen perceperunt, & de eodem crimine cum iisdem circumstantiis deponunt Testimonium. Tunc autem quis tenetur testificari ex charitate, quando proximus in gravi necessitate, de vita, fama, vel boni fortunæ periclitatur, & malum testando impediri potest: Ex Justitia verò Legali, seu obedientia solum tenetur testis à competente Judice, legitimè citatus, & interrogatus testari, exceptis certis casibus. Porrò testis pro ferendo Testimonio potest aliquid recipere absque obligatione restitutionis. Advocatus, ut suo ritè fungatur officio, requiruntur in eo quatuor conditiones, videlicet peritia, & diligentia conveniens: Justitia in exhibendo Patrocinio: fidelitas in agitatione causæ: Pretium justum pro Patrocinio causæ. Idem dicendum de aliis Officialibus Judicii, nimirùm Procuratore, Notario, & Secretario.* Ita communis Theologorum, Canonistarum, & Civilistarum.

§. I. *Ad plenam in judicio probationem requiruntur duo testes &c.*

NOtant communiter Doctores, notitiam, & cognitionem criminis ad condemnationem rei requisitam, *ex triplici capite* desumi posse. *Primo* ex confessione ipsius rei crimen spontè confitentis: *Secundò* ex deprehensione ipsius in flagranti crimine furti v. g. vel adulterii, aut homicidii, & similium, quod contingit, quando Judex ipse cum duobus, vel tribus testibus reum in actu criminis deprehendit. *Tertiò* tandem ex confessione testium, quibus reus convincitur; unde testis dicitur rei gestæ probator. Et de cognitione criminis, quæ hoc modo acquiritur, docent *Doctores communiter*, ad legitimam, & plenam in Judicio probationem duos juratos testes ad minùs requiri, cùm facile sit unum pervertere; duos verò difficilè; dicuntque eos debere I. Sensu externo id percepisse, de quo testantur, & non ex auditu tantùm. II. De eodem facto, & crimine cum iisdem circumstantiis deponere; alioquin testes erunt *singulares*, ut vocant, qui plenam probationem non faciunt: nam ille propriè dicitur testis singularis, qui solus est, nec habet in depositione per omnia contestem, & concordem: *contestes* autem dicuntur illi, qui omninò conveniunt, & concordes sunt de eodem actu nuper commisso ab eadem persona, eodem loco, & tempore. Quare communis sententia Canonistarum, & Juristarum est, quòd ad reum condemnandum ad pœnam ordinariam requirantur testes duo contestes: quia juxta Evangelium, *in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum*; quod etiam Ratio naturalis suadet: quia dictum multorum magis veritatem continet, quàm dictum unius. Si autem testes sint singulares, non sufficient ad condemnandum reum ad pœnam ordinariam, quia quando unus affirmat, & alter negat, non est major ratio, cur credendum sit dicto unius, quàm alterius. III. Dicunt Doctores, testes, ut plenam probationem faciant, debere esse testes omni exceptione majores: ita nimirùm, ut nulla in eis desideretur conditio, quominùs testari possint, quæ quidem conditiones duobus illis versibus insinuari solent: 225

Conditio, sexus, ætas, discretio, fama,
Et Fortuna, fides; in testibus ista requires.

Ideòque inter exceptiones, quæ in Judicio circa testes proponuntur, principalis est exceptio Personæ, quòd scilicet testificari non possit, quia Persona testis, alicui ex prædictis defectibus subjecta est. Hinc à Testimonio rejiciuntur *servi, mulieres, minores, & impuberes, inimici, consanguinei, perjuri, Socii criminis, Personæ inopes, & viles, deliri, & semifatui*, ut apud omnes Juristas teste Mastrio *cit. art.* 4. *n.* 49. videri potest.

Quod autem teneatur quis testari ex charitate, quando proximus in gravi necessitate, de vita, fama, vel bonis fortunæ periclitatur, & malum testando impediri potest; ex Justitia verò legali, seu obedientia teneatur quis testari, si fuerit à competente Judice legitimè citatus, & interrogatus, exceptis certis casibus, videri debet apud P. Patritium Sporer *tract.* 5. *in* 8. *Præcepto Decal. cap.* 4. *sect.* 3. *num.* 55. *& sequentibus.* 226

§. II. *Testis pro ferendo Testimonio potest aliquid recipere sine obligatione restitutionis.*

ET quidem imprimis certum est apud omnes, testem pro ferendo Testimonio, posse aliquid recipere pro labore itineris, v. gr. pro expensis, pro lucro cessante, vel damnu emergente, & similibus. Ratio est: quia nemo tenetur tum suo damno, & expensis Testimonium ferre, & ideò testis curare potest, ut sibi lucrum cessans reficiatur, vel damnum emergens, pro tempore, quo se causa ferendi Testimonii detinuit, compensetur. Itaque solùm est difficultas, an *pro vero Testimonio ferendo* possit aliquid recipi, absque obligatione restitutionis? Affirmant *Valentia*, *Sotus*, *Bannes*, *Navarrus*, *Bonacina*, & alii apud nostrum Mastrium *Theol. Moral. disp.* 6. *q.* 2. *art.* 4. *n.* 57. Ratio est: Quia testis ex sola charitate testari tenetur, & consequenter nolens absque pecunia testari, peccat solùm contra charitatem; peccatum autem contra charitatem, non obligat ad restitutionem. Negant verò apud eumdem Mastrium cit. *Molina*, *Lessius*, *Card. de Lugo*, & alii, quod probant ex contrario fundamento, quòd testis ex Justitia teneatur verum dicere. Idem docet Sbogar *Theol. Radic. tract.* 105. *cap.* 2. *n.* 39. Dictum est suprà: *pro vero Testimonio ferendo*: Siquidem, an pro falso Testimonio ferendo possit aliquid recipi sine obligatione restitutionis? 227

Vide-

Videri potest apud Patritium Sporer, *tract. 5. in 7. & 10. Praeceptum Decal. cap. 5. sect. 5. num. 134.*

§. III. *Advocatus*

228 UT suo ritè fungatur Officio, requiruntur in eo quatuor conditiones: prima est, *peritia, & diligentia conveniens:* Unde peccat Advocatus, si cùm non sit idoneus, Officium Advocati exerceat. *L. nemini, ff. de Advocatis*, & est peccatum mortale ex genere suo. Quare si cliens causam amittit ex ejus imperitia, vel negligentia, ipse peccat contra Justitiam, & ad restitutionem tenetur, & hoc præsertim de Advocato verificatur, qui ex Officio debet esse convenienter instructus, & diligens; cùm se talem profiteatur, & mercedem propterà accipiat. Secunda est *Justitia in exhibendo Patrocinio;* qui enim scienter causam tuetur injustam, graviter peccat, & tenetur ad compensationem damnorum omnium inde consequentium. Unde parti contrariæ ex peccato commissionis restituere debet; quia fuit illi causa positiva damni; Clienti verò suo tenetur restituere ex peccato omissionis; quia ex Officio tenebatur eum monere in injustitia causæ. Quod appositè additur: quia si Clienti, causæ injustitia constabat, licèt Advocatus ab obligatione restituendi parti contrariæ non sit liber; cùm ejus patrocinium fuerit illi causa positiva damni, liberatur tamen ab obligatione restitutionis faciendæ Clienti suo, quia injuriam illi fecisse non censetur, dum ei injustitia causæ constabat, cùm scienti, & volenti non fiat injuria. Quando etiam causa nihil ferè probabilitatis habet, ita ut moraliter vix sit spes litem obtinendi, nequit eidem patrocinari; quia facit, ut Cliens sine fructu tempus, & pecuniam perdat. Quòd si causa sit dubia, poterit quidem Advocatus talis causæ patrocinium assumere; dummodo paratus sit ab illius patrocinio abstinere, si in progressu litis causæ injustitiam deprehendat. Ita Lessius, Molina, Filliucius, Laymian, Bonacina, Lugo, & alii passim apud Mastrium *cit. art. 5. n. 59.* Si verò causa sit verè probabilis, potest illam suscipere defendendam, etiam contra causam contrariæ partis probabiliorem, ut docet Patritius Sporer *tr. 1. Proœm. c. 1. sect. 3. de Conscientia probabili, n. 63.* quem vide. Tertia in Advocato conditio requiritur *Fidelitas in agitatione causæ;* unde non debet Advocatus secreta causæ manifestare parti contrariæ; Sic enim adversarium juvaret contra clientem, atque ita contra proprium officium faceret, & ideò etiam ad restitutionem tenetur, si eam ob causam cliens causam amittit aliàs victurus. Cùm hoc tamen fiat, ut notat *Card. de Lugo disp. 41. sect. 1.* Quòd si accusatur injustè procederet, & propter injustam accusationem reus capite damnandus esset, Advocatus accusatoris id sciens falsitatem accusatoris prodere teneretur, & id in judicio testificari, si opus esset, ut innocentem defenderet. Si verò nosceret se, injustè reum à sententia capitali protegere, non posset adhuc ejus injustitiam prodere; sed solùm deberet ejus tutelam deserere. Ratione etiam hujus tertiæ conditionis, si Advocatus causarum expeditionem cum præjudicio clientum differat, vel postponat, aut plures acceptet, quàm expedire possit, peccat contra suum officium, & tenetur ad restitutionem damnorum inde clienti secutorum. Quarta conditio est, *ut Advocatus pro patrocinio causæ justum accipiat pretium;* quod si taxatum est, non licet ultrà hoc accipere; Ubi verò non est taxatum, sufficit pretium naturale, vel quod habetur tale judicio prudentum, attenta negotii qualitate, dignitate, & peritia Advocati, & labore, quem impendit, ac demum consuetudine approbata. Non licet cum cliente convenire de pretio post inchoatam litem, sed vel ante cœptam, vel post finitam, ut colligitur *ex c. Infames causa 3. qu. 7.* & ratio est: quia postquam cliens sua instrumenta ostendit, cogetur in quodlibet pretium consentire, ne prodatur. Porrò aliquando Advocatus tenetur gratis patrocinari, nimirùm pauperibus, quando hi non possunt dare Advocato justum pretium, nec tamen ipsis aliter subveniri potest, juxta communem DD. eadem ratione, qua tenentur omnes sublevare laborantem extrema, vel gravi necessitate, ut fusè ostendit Doctor noster Subtilis *in 2. d. 30. q. un.*

§. IV. *Procurator, Notarius, Secretarius.*

229 QUæ hactenus dicta sunt de Advocato, servata proportione, etiam de aliis Officialibus intelligi debent, nempè de Procuratore, Notario, & Secretario; tenentur enim ii omnes justè, & fideliter Officium suum exercere, sive ex debito muneris tantùm, sive etiam ex Juramento; tenentur etiam omnia scire ad Officium suum spectantia, debitamque adhibere diligentiam, præstando omnia necessaria, terminos justos petendo, & appellando, quando opus fuerit. Unde peccant, si lites iniquas suadeant, si secretum violent partibus, vel earum sollicitatoribus tradant processus, vel scripturas Originales, quas non debent, hoc est; quando adest periculum aliquod, quòd amittatur Instrumentum illud Originale, vel falsificetur, aut aliqua ex parte mutetur. Si stipendium accipiant majus justo, vel ultra pretium taxatum. Hinc Notarius non peccabit mortaliter, tradendo sollicitatoribus processus, vel scripturas Originales, quando non est periculum amittendi, falsificandi, aut immutandi prædictos processus, & scripturas Originales, quamvis etiam juret, & promittat servare secretum: quia talis traditio supponi debet non fuisse in juramento comprehensa, sed solùm traditio cum periculo, & damno partis, cui patrocinatur. Ita *Mastrius cit. nu. 63.*

QUÆSTIO IV.

De Reo.

CUm R. P. Patritius Sporer plura jam pertractaverit, 230
quæ concernunt Reum, videlicet, quòd si juridicè, & legitimè non interrogetur Reus, vel de hoc dubitet, non teneatur fateri veritatem, sed possit uti verbis amphibologicis primæ, vel secundæ speciei, etiam cum juramento, uti videre est apud ipsum *tract. 3. in 2. Præcept. Decalog. cap. 1. sect. 3. n. 117.* Item quòd reus legitimè, & juridicè interrogatus à Judice teneatur fateri veritatem, exceptis certis casibus, ut videre est apud ipsum *tract. 3. in 2. Præcept. Decalog. cap. 1. sect. 3. num. 113. & seqq. ac tract. 5. in 8. Præcept. Decalog. cap. 4. sect. 1. nu. 14. & seqq.* Item an Reus juridicè interrogatus à Judice, & tamen crimen negans, teneatur restituere famam accusatori, & testibus, ut videre est *tract. 5. in 8. Præcept. Decalog. cap. 4. sect. 4. num. 66. & seqq.* Item quòd reus ad evadenda gravissima tormenta possit fateri crimen falsò sibi impositum morte plectendum saltem sine peccato mortali, ut videre est apud ipsum *tract. 5. in 8. Præcept. Decalog. cap. 4. sect. 1. num. 18. & seqq.* Item quòd Reus damnatus ad mortem, vel mutilationem per sententiam Judicis, possit tamen fugere è carcere, diximus nos ipsi in hoc Supplemento suprà, *de Legibus, cap. 1. sect. 3. qu. 5. n. 271.* ideò, quæ de Reo adhuc dicenda restant, breviter in hac quæstione expediemus.

SUMMARIUM.

232 *Reus convictus, & damnatus ad ultimum supplicium tenetur fateri suum crimen.*

233 *Reus tormentis coactus, si denuntiavit alium Innocentem tenetur sub mortali, etiam post sententiam damnationis revocare suam denuntiationem falsam.*

234 *Reus non tenetur revelare complices criminis, si omninò occulti sint, nec aliis indiciis, aut Testimoniis convinci possint.*

235 *Confessarius cautè, & circumspectè debet agere cum Reo, & debet observare puncta sequentia.*

236 *Qualiter Judex non condemnans ad pœnam, testis non testificans, & falsus accusator teneantur ad restitutionem?* Remissivè.

237 *Quæ sint obligationes Medicorum, Chirurgorum, Consiliariorum, Mercatorum &c.* Remissivè.

ASSERTIO IV.

REus convictus, & damnatus ad ultimum supplicium 231
tenetur fateri suum crimen; sicut etiam, si tormentis coactus denuntiavit alium Innocentem, tenetur sub mortali, etiam post sententiam damnationis, revocare denuntiationem: non tamen tenetur revelare complices, si omninò sint occulti, nec crimen sit exceptum. Confessario cautè, & circumspectè agendum est cum Reo. Communissima DD.

§. I. *Reus Convictus, & Damnatus,*

QUando non obstante delicti negatione, ducitur ad ulti- 232
mum supplicium, an tunc in mortis articulo obligandus sit à Confessario, fateri suum crimen? negant quamplures, quorum fundamentum est: quia finito judicio, & prolata sententia finitur obligatio rei; jam enim Judex functus est suo Officio. Deinde quia nihil posset eum ad hoc obligare, nisi quòd aliàs posset mala opinio concipi, de Judice, & testibus, quasi injustè processissent damnando innocentem; sed non obligatur ex hoc capite: quia non deberet illa opinio concipi de Judice, & testibus, sed potiùs existimari deberet, quòd condemnatus esset verè reus, & quòd tamen non fateretur crimen, quia putaret, se non esse ad hoc obligatum. Ita Navarrus, Sanchez, Sayrus, Lugo, Poncius, & alii apud Mastrium *cit. art. 3. num. 48.* Affirmant alii ex contrario fundamento: Quia dum sententia Judicis non est executioni demandata, adhuc censetur reus esse sub Judicis potestate, &

ejus

ejus obligatio perseverare ad veritatem dicendam. Deinde, quia ejus taciturnitas, & negatio in detrimentum accusatoris, testium, & Judicis redundat, qui apud populum malè audiunt, quando reus etiam ad ultimum supplicium ductus in asserenda sua Innocentia persistit. Nec satisfacit, quod dicebatur, quòd potiùs existimari deberet, condemnatum esse verè reum, & suum crimen non fateri, quia putaret, se non esse ad hoc obligatum. Hoc, inquam, non satisfacit, sed potiùs oppositum convincit: quia in tali casu teneretur confessarius eum docere, & à tali erronea opinione retrahere; cùm enim plenè convictus supponatur, & spes evadendi mortem non adsit, cessat omninò ratio celandæ veritatis; ideòque Confessarius in tali casu eum cogere debet veritatem fateri sub peccato mortali: Unde hæc secunda sententia mihi probabilior videtur, ait *Mastrius cit. in fine*, cui, & ego assentior.

§. II. *Reus Tormentis Coactus*

233 SI denuntiavit alium Innocentem, tenetur sub mortali, ante suam condemnationem, & si tunc non facit, etiam post sententiam damnationis, revocare denuntiationem falsam coram Judice, etiamsi timeat, quòd ob variationem, & inconstantiam nova tormenta sustinere cogetur. Ita docet Petrus Nav. *lib.2.c.3.n.*251. Laym. *lib. 3. tr. 6. c. 5. §. unico*, *n.* 24. Busembaum *lib. 4. cap. 3. dub. 7. art. 1. Resp.* 3. citans Toletum, Lessium, Tannerum, & communem DD. Ratio est: Quia reus falsò denuntiando Innocentem, gravissimam illi intulit injuriam, damnosam in fama, & bonis vitæ, ac fortunæ; ergo ex justitia graviter obligatur eamdem tollere, quòd aliter fieri nequit, nisi coram Judice falsam denuntiationem revocando: nec excusat Reum, quòd vi Tormentorum coactus fecerit denuntiationem falsam: quia Reus ad evadenda gravia tormenta, non potest Innocentem graviter lædere in sua fama, & eumdem conjicere in periculum subeundi eadem gravis tormenta, imò mortem ipsam, quòd facilè contingere posset, si denuntiatus Innocens, fortè à Judice comprehenderetur; & consequenter Reus tenetur suam falsam denuntiationem coram Judice revocare, modò spes aliqua sit, Judicem ejusmodi revocationi, contra priorem juratam Judicialem denuntiationem, habiturum aliquam fidem. Ordinariè enim Judices stare solent confessione, aut denuntiatione criminis semel Judicialiter facta, licèt revocatio ejus posteà interjecto temporis intervallo fiat; sicut docent *Abbas*, *Menochius*, *Binsfeldius*, apud *Laym. cit.* Sed quid si Reus à Confessario, nullo modo possit persuaderi, ut coram Judice revocet denuntiationem falsam Innocentis, ex timore, ne iterum revocetur ad torturam, quam plus horret, quàm ipsam mortem, & mavult mori, quàm iterum torqueri? Resp. Difficilis quæstio: Quantum colligo ex P. Laymao *cit. nu.*25. 28. *&* 29. Posset Confessarius Reo persuadere, ut extra confessionem coram duobus testibus, & Confessario revocet denuntiationem falsam Innocentis, postea ipsum Sacramentaliter absolvat, ac post mortem Rei, coram prædictis duobus testibus, insinuet Judici factam à Reo revocationem denuntiationis falsæ, vel si hoc fieri non posset, aut Reus id facere nollet, Confessarius persuadeat Reo, ut in loco supplicii coram populo publicè revocet denuntiationem falsam Innocentis: vel si hoc non videatur consultum, aut Reus id facere detrectaret, metuens, ne iterum ad torturam revocetur, Confessarius instet apud Reum, ut sibi (Confessario) extra confessionem Sacramentalem dicat, quòd falsò denuntiaverit Innocentem, ac roget, ut Confessarius post suam (Rei) mortem id coram Judice, ac toto populo in loco supplicii manifestet, ac denuntiationem falsam, loco Rei, revocet, ac retractet. Ut autem Judex, & populus credat Confessario, loco Rei, revocaturo, Reus ante suam mortem coram omnibus assistentibus in loco supplicii dicat, quòd Confessario suo aliquid commiserit post suam mortem in hoc loco supplicii omnibus dicendum, quodque illud pro indubitata veritate credere debeant, ac quod in hujus veritatis Testimonium invocet Cœlum, & Terram, Sanctissimam Trinitatem, & omnes Sanctos. Quo peracto, & Reo mortuo Confessarius coram assistente populo, ac Judice, ex commissione Rei revocet quàm optimè potest, denuntiationem falsam Innocentis, & sufficiet; quia in tali casu aliter fieri vix est possibile, & salvabitur anima Rei. Et sic alicubi factum scio; nec judex reprobavit, imò potiùs approbavit.

§. III. *Reus non tenetur revelare Complices*

234 CRiminis, si omninò occulti sint, nec aliis indiciis, aut testimoniis convinci possint, imò non potest: si tamen vi tormentorum coactus prodat, ordinariè non peccabit. Ita Busembaum cit. Lessius, Layman *lib. 3. tr. 6. cap. 5. n.* 8. Ratio est: Quia Judex Reum confessum interrogare non potest de sociis criminis, nulla indiciorum suspicione, aut infamia laborantibus, quod utroque jure receptum esse, dicitur *in cap.* 1. *de Confessis*, & docent DD. apud Laymao cit. ergo nec reus tenetur revelare socios, seu complices criminis, si sint omninò occulti: imò non potest, quia frustranea foret revelatio; cùm judex ad solam Rei revelationem non possit inquirere in socios criminis; siquidem Confessio Rei, utpotè personæ vilis, & infamis non faciat probationem semiplenam, nisi accedat insuper aliud indicium: ergo reus injustè revelaret complices criminis, si sint omninò occulti. Ita Navarrus *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 173. Excipitur tamen crimen, quòd suaptè natura, & necessariò socium requirit, ut Sodomia; vel saltem communiter sine socio non committitur; item excipiuntur crimina in publicam perniciem tendentia, ut hæresis, proditio, falsatio monetæ, veneficium, Latrocinium &c. Item excipitur crimen committendum in privatæ personæ perniciem, ut si aliqui conjurarunt in hominis necem. Ita *Layman cit.* quia ista crimina impedienda, & consequenter etiam eorum perpetratores revelandi sunt, quantum fieri potest, siquidem ratio naturalis dictat bonum publicum, vel privatum Innocentis debere præferri bono privati nocentis.

§. IV. *Confessarius Rei*

OBservare debet sequentia. I. Instruat Reum, quòd illa, quæ secum in foro conscientiæ agit, cum Judicibus non communicentur, ideoque sive sit nocens, sive innocens; id ei nec prodesse, nec obesse possit. Ratio est: quia aliàs multi conabuntur se falsò probare innocentes, ut à Confessario juventur; alii verò falsò se nocentes dicent; quia timent, ne Confessarius conferat cum judicibus, ipsique revocentur ad torturam. II. Confessarius non temerè evulget illa, quæ à Reo extra confessionem accepit. III. Ad Confessionem Sacramentalem reum non admittat, nisi postquam in foro profano res sunt liquidæ; vix enim adigi poterit, ut omnia fateatur, ob timorem, ne vel deferatur, vel cogatur eadem fateri judici; ante tamen ad contritionem perfectam efficaciter excitandus est, ut se ponat in statum gratiæ. IV. Confessarius non cogat modis importunis Reum, ut se talem fateatur; quia potest esse, quòd à parte rei non sit reus. V. Caveat, ne coram reo reprehendat modum procedendi judicialem, quia Confessarii non est ea, quæ fiunt in foro judiciali, judicare, sed reum ad veram pœnitentiam disponere. VI. In confessione Sacramentali reum examinet, an consortes criminis prodiderit, an alios falsò denuntiaverit, vel infamaverit, qualia damna intulerit? &c. VII. Si alicujus innocentiam ex confessione colligeret, id judici aperire, ac pro reo intercedere, periculosum est: tum quia post publicatam Rei confessionem non audietur; tum quia si plures audiat, hoc ipso aliorum nocentiam, de illis tacendo videtur confirmare cum fractione sigilli; tum quia si Rei cognoscant, eum pro innocentibus intercedere, occasionem accipient, eum callidè sua facinora celandi. VIII. Etsi Confessarius pro reis etiam justè damnatis aliquando intercedere possit, maximè apud Magistratum supremum, valde tamen prudenter, & moderatè id facere debet: quia remissio, & relaxatio pœnæ potest esse illicita, & Confessarius cum Judice fiet reus omnium malorum exinde sequentium. Ita Laym. *lib. 3. tr. 6. c. 5. §. un. n.* 23. Busembaum *cit. dub.* 8. IX. Si Reus velit appellare, id licitè faciet, si putet sententiam esse iniquam, aut si sint diversæ de ea opiniones, nec à Confessario in hoc impediri potest: secùs foret, si Reus sciat sententiam esse justam; tunc enim non licet appellare, (licet tamen supplicare pro gratia) quia id esset Judici calumniam imponere. Ita *Lugo*, *Sanch. & alii*. X. Si injustè accusatus, & condemnatus provocet accusatorem, aut Judicem ad tribunal DEI, *Clarus*, & alii Juristæ dicunt peccare: tum quia est contra charitatem, & patientiam Christianam: tum quia illa provocatio est vana gloriatio innocentiæ: imò vix aberit appetitio vindictæ: E contrà per se loquendo, nullum esse in eo peccatum docent *Delrio*, aliique multi cum *Burghaber cent.* 3. *casu* 87. quia cuilibet injustè gravato licitum est appellare ad Superiorem Judicem, & sic leguntur fecisse etiam viri Sancti. Quòd si immisceat se impatientia, vel vana gloria, vel appetitu vindictæ, id per accidens se habet; fatendum tamen est, hoc esse periculosum, & vix unquam probandum. *La Croix lib.* 4. *n.* 1530. 235

Qualiter judex, non condemnans reos jam convictos, ad pœnam, seu mulctam pecuniariam; reus effugiens similes pœnas; testis non testificans, aut falsò accusans, vel denuntians teneantur ad restitutionem, videri potest apud Parritium Sporer *tract.* 4. *Præliminari ad præcepta* 2. *Tab. cap.* 3. *sect.* 1. *numer.* 59. *& seqq. item tract.* 5. *in* 8. *Præ-* 236

cepto

cepto Decalog. cap. 4. sect. 3. num. 49. & sect. 4. num. 48. & seqq.

237 Quænam sint obligationes Medicorum, Chirurgorum, Consiliariorum, Mercatorum, Opificum, & cæterorum sæcularium, videri potest apud Sporer *tr. 1. Proœm. cap. 1. sect. 3. a. 58. & 62.* Item *tr. 6. in Decalog. c. 5. per totum; item tr. 5. in 7. & 10. Præcept. Decalog. c. 5. sect. 2. n. 69.* De medicis solùm addo, quòd *c. 13. de Pœnit. & Remiss. ipsis strictè præcipiatur, ut cùm ad infirmos vocantur, ipsos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos advocent animarum, ut postquàm infirmo de spirituali salute fuerit provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur.* Item quòd medici teneantur monere infirmos de periculo mortis: aliàs erunt in causa, quòd infirmi non satisfaciant Præcepto Divino de peragenda Sacramentali confessione, & communione in articulo mortis, nec se debitè ad mortem beatè obeundam præparent. Item quòd medici de se nullam habeant potestatem dispensandi in jejunio, vel esu carnium, sed tantùm possint declarare, uti alii viri prudentes, an hìc, & nunc obliget præceptum ob grave damnum, vel an adsit sufficiens causa, ut superior dispenset. *Fagundez de præc. 4. Eccl. lib. 1. cap. 9. a. 2. La Croix lib. 4. num. 1538.*

CAPUT III.

DE

CENSURIS, IRREGULARITATIBUS, Aliisque pœnis Ecclesiasticis.

TRactavimus hucusque *de Legibus tum Divinis, tum humanis, tum quibuscumque hominibus communibus, tum certo hominum statui propriis*, quas utinam servarent omnes, qui iisdem obstringuntur, ut sic Legislatores suo per Leges intento fine potirentur. Quia verò inveniuntur multi etiam in Ecclesia Christi, qui suis abducti passionibus inordinatis, Præcepta DEI, & Ecclesiæ prævaricari, ausu temerario non verentur; ideò Christus Dominus Ecclesiæ suæ tamquam dilectæ Sponsæ providit de potestate, improbos, & degeneres filios, Legum transgressores, & violatores, *Censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis* ferendi, puniendi, & coercendi. De quibus itaque sit

SECTIO I.

De Censuris in Genere.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Censura, & quis possit ferre, seu infligere Censuram?

SUMMARIUM.

2 *Censura est pœna spiritualis, & medicinalis, per quam homini baptizato, delinquenti, & contumaci, à potestate Ecclesiastica, aufertur usus quorumdam bonorum spiritualium externorum Ecclesiæ, ad frangendam ejus contumaciam.*

3 *Censura essentialiter, & adæquatè dividitur in tres species, videlicet excommunicationem, suspensionem, & interdictum.*

4 *Irregularitas, depositio, degradatio, & cessatio à Divinis non sunt species censuræ.*

5 *Censura ulteriùs accidentaliter dividitur in eam, quæ est à jure, & in eam, quæ est ab homine;*

6 *Item in eam, quæ est latæ, & in eam, quæ est ferendæ sententiæ.*

7 *Datur in Ecclesia Catholica potestas ferendi censuras.*

8 *Potestas Ecclesiastica alia est potestas Ordinis, alia jurisdictionis, quæ iterùm est duplex, in foro nimirùm externo, & interno, Ordinaria, & delegata.*

9 *Potestas Ordinaria ferendi censuras est in Prælatis Ecclesiasticis habentibus Jurisdictionem in foro externo non impeditam.*

10 *Delegata verò residet in iis, quibus commissa fuerit ab habentibus ordinariam, modò aliunde non sint incapaces.*

11 *Quæ requirantur ad valorem censuræ ex parte eam ferentis?*

ASSERTIO I.

1 *CEnsura est pœna spiritualis, & medicinalis, per quam homini baptizato, delinquenti, & contumaci, à potestate Ecclesiastica aufertur usus quorumdam bonorum spiritualium externorum Ecclesiæ, ad frangendam nimirùm contumaciam. Dividitur essentialiter in tres species, scilicet excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Datur in Ecclesia Catholica potestas ferendi censuras, eaque Ordinaria residet in Prælatis Ecclesiasticis habentibus Jurisdictionem in foro externo non impeditam; delegata verò residet in illis omnibus, & solis, quibus est commissa ab habentibus Ordinariam, modò aliunde non sint incapaces.* Est partim de fide, partim communissima DD.

§. I. *Censura est pœna spiritualis, & medicinalis &c.*

NOmen *Censuræ* sumi solet primò generaliter pro omni judicio de aliqua re, quo notantur illa, quæ in ea laudari, vel vituperari possunt; sic librorum Revisores, & Correctores solent appellari *Censores*. II. Quia apud Romanos constituti erant Censores, quorum munus erat de populi moribus indagare, & indignos honoribus sua sententia repellere. Sumitur censura specialiter subinde pro Officio censorum juxta illud *Juvenalis Satyra 1. Dat veniam corvis, vexat censura columbas*; subinde pro sententia correctiva, aut pro ipsa pœna per eam imposita. III. Itaque sumitur censura pro pœna correctiva, seu medicinali imposita à Jurisdictione Ecclesiastica ad correctionem populi Christiani, quo sensu hìc de ea loquimur, & communiter à Doctoribus definiri solet, quòd sit *Pœna spiritualis, & medicinalis, per quam homini baptizato, delinquenti, & contumaci, potestate Ecclesiastica, aufertur usus quorumdam bonorum spiritualium, externorum Ecclesiæ, ad frangendam nimirùm contumaciam*. Dicitur I. *Pœna*, quia censura infligitur in punitionem culpæ. Dicitur II. *Spiritualis*, quia primariò privat bonis spiritualibus; temporalibus verò nonnisi secundariò, & in ordine ad bonum spirituale tum censura ligati, tum aliorum. Dicitur III. *Medicinalis*, quia ut habetur *cap. 1. de sentent. excom. in 6.* inflictione censuræ contumax medicinaliter punitur, ejus emendationem, & correctionem intendendo, ita ut hac posita, censura ex sui institutione exigat auferri. Unde censura non debet esse perpetua; quia sublata contumacia, tolli potest, & debet, ut dicitur *cap. ex litteris 11. de Constitutionibus*. Dicitur IV. *per quam homini baptizato, delinquenti, & contumaci*: quibus verbis præcipuè exprimitur censurarum subjectum, de quo *quæst. seq.* Dicitur V. *Potestate Ecclesiastica*, quia potestas ferendi censuras in sola Ecclesia residet, vel in eis, quibus ab Ecclesia committitur, ut ex dicendis constabit. Dicitur IV. *Aufertur usus quorumdam bonorum spiritualium externorum Ecclesiæ*, idest, spiritualium actionum: quia non privat bonis spiritualibus habitualibus, sive permanentibus, v. gr. charactere, potestate Ordinis, fide, spe, & charitate &c. sed tantùm quibusdam externis, & publicis actionibus, quæ habent spiritualem aliquem effectum, uti sunt sacrificium, administratio, & susceptio Sacramentorum, Indulgentiæ, publica Ecclesiæ suffragia, &c. cùm enim Ecclesia sit horum bonorum dispensatrix, non autem illorum, benè potest istis privare non autem illis. Quòd si autem aliquando bonis temporalibus, & corporalibus privat per excommunicationem, ut convictu, & consortio humano, id facit secundariò, & indirectè, & in quantum conducunt ad bona spiritualia, & supernaturalia, ut jam suprà insinuatum. Dicitur ultimò: *Ad frangendam contumaciam*; quia censura est pœna medicinalis, magis ordinata ad correctionem delinquentis, quàm sceleris vindictam; proinde si censuratus resipiscat, absolvi debet à censura. 2

§. II. *Censura essentialiter, & adæquatè dividitur in tres species:*

I. V*Idelicet excommunicationem, suspensionem, & interdictum*. Ita communis apud nostrum Mastrium *Theol. Mor. disp. 13. q. 1. art. 1. an. 6.* Contra aliquos Thomistas. Ratio est: Quia *cap. Quærenti, de verb. signif.* Innocentius III. interrogatus, quid in litteris Apostolicis nomine censuræ intelligatur, in hæc verba respondit: *Quærenti, quid per censuram Ecclesiasticam debeat intelligi, cùm hujusmodi Clausulam in litteris nostris apponimus, respondemus, quod per eam non solùm interdicti, sed suspensionis, & excommunicationis sententia valet.* Et quidem rationabiliter: quia cuilibet ex his tribus, & solis his tribus convenit definitio censuræ suprà data, & quælibet est censura distincta ab alia; quia quælibet privat diversis, & distinctis bonis, & diversimodè, ut infrà suis locis patebit de singulis discurrendo. Item colligitur ex *cap. Cum medicinalis, & cap. Statutum, de sentent. excommunic. in 6.* ubi solùm tres prædictæ species referuntur, nec nomine *Censuræ* jus unquam aliam pœnam intelligit. Ex his 3

II. In-

4 II. Infertur, *irregularitatem*, *cessationem à Divinis depositionem*, *& degradationem* non esse veras species censuræ Ecclesiasticæ. Ratio est: tum quia censura est pena medicinalis, quæ recedente delinquentis contumacia debet tolli. Irregularitas verò, depositio, degradatio, quantum est de se sunt pœnæ perpetuæ, & vindicativæ; nec tolluntur per absolutionem, sed per dispensationem: tum quia in Bullis Pontificum sæpè datur facultas absolvendi ab omnibus censuris, v. g. tempore Jubilæi: nec tamen conceditur potestas dispensandi in irregularitate, depositione, vel degradatione. Quare etiam, si nonnunquam suspensio ab Ordine, vel Beneficio per modum pœnæ propriè vindicativæ, & ob culpas præteritas, etiam non data ulteriori contumacia, delinquentibus Clericis in perpetuum, vel ad tempus infligatur, ut *cap. unic. de Clerico venatore*, tunc non retinet propriam censuræ naturam, sicut notavit *Panorm. in cap. sæpè contingit 44. de appellat. n. 16.* Denique cessatio à Divinis non magis respicit delinquentem, quàm innocentem; cùm tempore cessationis æqualiter omnibus Divina Officia cessent; Unde non tam imponitur per modum pœnæ, quàm per modum luctus, & simplicis prohibitionis ob injuriam Ecclesiæ illatam. Ex qua doctrina etiam patet, quòd non omnis pœna Ecclesiastica sit censura, licèt omnis censura sit pœna Ecclesiastica. Ita *Sayrus*, *Navarrus*, *Avila*, *Henriquez*, *Suarez*, *Coninch. Caspensis*, *Hurtadus*, *Faber*, & alii passim apud *Mastrium cit. nu. 7.*

5 III. Præter divisionem essentialem censuræ jam assignatam, dividitur censura ulteriùs accidentaliter *ex parte causæ efficientis* in eam, quæ est *à Jure*, & in eam, quæ est *ab homine*. Censura à jure est, quæ per Legem, vel statutum stabile contra peccata futura fulminatur, quòd statutum, nec per mortem naturalem, nec civilem condentis illud extinguitur: censura ab homine est, quæ per præceptum, vel sententiam Superioris, vel Judicis infligitur contra peccata futura, vel præterita, in eorum satisfactionem, ac perit cum morte infligentis, nisi quis illam jam jam incurrisset; tunc enim perseverat, donec per absolutionem tollatur, idque virtute juris communis, statuentis, ut nullus à censura actualiter contracta liberetur, nisi per absolutionem. Hæc postrema censura aliquando dicitur *Generalis*, ut si Episcopus excommunicaret omnes illos, qui furtum, aut Sacrilegium commiserint &c. Aliquando *specialis*, quæ fertur in personam jam determinatam, v. gr. si Judex quempiam furti reum excommunicaret, nisi intra certum tempus restituat.

6 IV. Denique censura *ex parte formæ*, dividitur in eam, quæ est *latæ*, & in eam quæ est *ferendæ sententiæ*. Censura latæ sententiæ est, quæ ipso facto, & criminis admissione incurritur absque ulteriori Judicis sententia. Censura ferendæ sententiæ est, quæ non incurritur ipso facto, sed primùm per sententiam Judicis. Verba censuram latæ sententiæ importantia, hæc communiter assignantur: *Prohibemus sub excommunicatione ipso facto, vel ipso jure incurrenda &c.* Ferendæ autem sententiæ verba talia censentur: *Qui hoc fecerit, excommunicetur, ab officio suspendatur &c.* Quòd si dubia sint verba, ea in mitiorem partem interpretari convenit, *l. pen. ff. de pœnis c. 49. de Reg. J. in 6.* Ita, ut potiùs ferendæ, quàm latæ sententiæ censuram indicare judicentur; cujusmodi verba ambigua sunt: *Prohibemus sub interminatione excommunicationis, sub pœna suspensionis, anathema sit &c.* Nisi ex contextu verborum, vel qualitate materiæ, aut aliis Canonibus constet de mente legislatoris, quòd per talia verba voluerit censuram latæ sententiæ denotare, prout in Concilio Tridentino, in Hæreticos, eorumque errores sæpiùs anathema dicitur, quod de censura latæ sententiæ intelligendum esse, satis ex aliis juris locis, *ut toto titulo de Hæreticis, & ex Bulla Cœnæ Domini* apparet. Ita Engel *in Colleg. Jur. Canon. lib. 5. tit. 39. num. 19.*

§. III. *Datur in Ecclesia Catholica potestas ferendi Censuras.*

7 ITa de fide sancitum est in Concilio Constantiensi *sess. 8. & 15.* & constat ex usu, & praxi Ecclesiæ, quæ à temporibus Apostolorum censuras tulit, & præsertim excommunicationem, ut patet ex Canonibus Apostolorum, & ex Conciliis Generalibus, & ex innumeris Pontificum Decretis; quam veritatem D. Thomas *3. p. q. 1. art. 2.* D. Bonaventura *4. d. 18. q. 3.* Doctor noster subtilis *4. d. 19. §. de quinto*, ex verbis Christi deducunt *Matth. 18.* dicentis Petro: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*; & statim concludit: *Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram &c.* per quæ verba, ut explicant præfati Doctores, intelligenda sunt non solùm de auctoritate ligandi atque solvendi in foro interiori, sive pœnitentiali, sed etiam de auctoritate ligandi, & solvendi in foro externo, & judiciali; ut etiam declarat Innocentius III. *cap. Solitæ de majoritate, & obedientia.* Quocirca advertit Scotus *in 4. d. 19. qu. unic. num. 17.* Quòd hanc potestatem S. Paulus ter exercuerit, videlicet *1. Cor. 5. 1. Tim. 1. & ad Galat. 1.* quibus in locis Apostolus homines aliquos pessimos *Sathanæ tradidit*, quod in Scriptura Evangelica idem est, quod *excommunicare*. Ubi plures SS. Patres observant, quòd, dum ab Apostolo aliquis Satanæ tradebatur, illicò dæmon habuerit potestatem, illum vexandi, & hoc quidem conveniens erat in primordio Ecclesiæ, tum propter terrorem Christianorum, tum propter excellentiam Apostolorum; nunc autem aliquem tradere Satanæ, est privare ipsum communibus Ecclesiæ bonis, seu firmo contra dæmonis insultus præsidio. Accedit ratio: quia hæc potestas est Ecclesiæ admodùm necessaria, qua, & seipsam in optata tranquillitate conservet, & immorigeros justis pœnis afficiat: ut hi discant resipiscere, & alii à patrandis criminibus cohibeantur; siquidem in omni Republica benè ordinata præter potestatem directivam per Leges, & præcepta, etiam potestas jurisdictionis coercitiva esse debeat; nam juxta *c. Pastoralis de Officio Delegati*, *Jurisdictio nullius videretur esse momenti, si coercitionem aliquam non haberet*. Porrò potestas ferendi censuras est de Jure Divino: quia immediatè à Christo Domino Ecclesiæ est collata, ut ex allatis constat testimoniis; censurarum tamen institutio, & determinatio est de jure humano Ecclesiastico juxta Doctores communiter; siquidem Christus eorum determinationem reliquit Ecclesiæ. Ita *Suarez*, *Henriquez*, *Vasquez*, *Valentia*, *Filliucius*, *Bonacina*, & alii apud Mastrium *cit. num. 5.*

§. IV. *Potestas Ordinaria, & Delegata ferendi censuras.*

I. SUppono, *Claves Ecclesiæ*, seu potestatem Ecclesiasticam esse duplicem, videlicet *Ordinis*, *& Jurisdictionis*. Potestas *Ordinis* est illa, quam Sacerdos accipit in ordinatione sua, ad absolvendum fideles à suis peccatis, & residet in ipso charactere Sacerdotali, de qua vide P. Patritium Sporer *Theol. Sacram. p. 2. c. 1.* Potestas *jurisdictionis* est facultas jus dicendi, seu sententiam ferendi in alium tamquam subditum in foro Ecclesiæ; estque duplex: *Una in foro externo*, quæ est facultas publica super alios ad eorum gubernationem spiritualem, & Ecclesiasticam. Altera est potestas jurisdictionis *in fora interno conscientiæ*, quæ est facultas ligandi, & solvendi in foro conscientiæ: Et si hæc facultas solummodò possit exerceri in actu confessionis Sacramentalis, dicitur potestas jurisdictionis *in foro interno conscientiæ Sacramentali, & pœnitentiali*, qualis est potestas absolvendi à peccatis; si verò possit etiam exerceri extra Sacramentalem Confessionem, qualiter Regulares Mendicantes etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ possunt absolvere à censuris virtute suorum Privilegiorum, appellatur potestas jurisdictionis *in foro interno conscientiæ non Sacramentali*. Porrò jurisdictio alia est *Ordinaria*, quæ nimirùm cuipiam jure proprio, seu ratione officii, aut dignitatis suæ, ex Lege, vel consuetudine competit; alia est *Delegata*, quam quis non habet jure proprio, hoc est, non ratione officii, dignitatis, vel Legis, vel consuetudinis, sed solùm ex commissione alterius, cujus vice fungitur. Differunt potissimùm hæ jurisdictiones in hoc, quòd habens ordinariam possit eam delegare; habens verò delegatam non possit eam subdelegare; quia non sibi jurisdictio, sed certum ministerium potiùs committitur in hac parte, ait Papa *cap. ultimo, de officio, & potestate Judicis delegati*. Excipitur tamen delegatus Summi Principis, cui jura concedunt, quòd suam potestatem possit subdelegare, nisi personæ industria ad aliquam certam causam eligatur, ut habetur *c. cit.* His prænotatis. 8

9 II. Potestas Ordinaria ferendi censuras residet in Prælatis Ecclesiasticis habentibus jurisdictionem in foro externo non impeditam. Constat ex perpetua consuetudine Ecclesiæ. Ratio est: quia hæc potestas ad eorum Officium ordinarium spectat, & requiritur, ut habetur in Concilio Trident. *Sess. 6. cap. 3. de Reform. sess. 14. cap. 4. de reform. & cap. Ad reprimendam 8. de Officio Judicis Ordinarii, & cap. Cùm Episcopus 7. de Officio Judicis Ordinarii in 6.* Ex quo infertur. I. Quòd *Summus Pontifex* immediatè à Christo habeat potestatem ordinariam ferendi censuras in omnes Christianos; reliqui verò Prælati Ecclesiastici jure humano Pontificio gaudent potestate ordinaria ferendi censuras in suos subditos, ob easdem rationes, ob quas *cap. 1. præcedente, sect. 3. q. 1. n. 143. & 146.* diximus, Summo Pontifici competere potestatem legislativam Ecclesiasticam ordinariam jure Divino in totam Ecclesiam; Reliquis verò Ecclesiæ Prælatis competere potestatem legislativam ordinariam respectu sibi subditorum tantùm, & nonnisi jure Pontificio; quas ibidem vide. II. Potestatem ordinariam ferendi censuras habent *Episcopi*, *Archi-Episcopi*, *Pa-*

Patriarchæ. III. *Legati à latere* respectu Provinciæ suæ legationis, *ex cap. Legatus, de Officio Legati in c.* IV. *Cardinales* respectu propriarum Ecclesiarum, *ex cap. His, quæ de majoritate, & obed.* V. *Vicarius Episcopi, seu provisor generalis*; quia constituit cum Episcopo idem tribunal, *ex cap. Non putamus, de consuetud. in 7.* idem dicendum *de Vicario Capituli sede vacante*, & à fortiori *de ipsomet Capitulo, ex cap. unic. de majoritate, & obed. in 6.* quia Episcopo succedit in Jurisdictione Episcopali. VI. *Concilia Generalia* respectu totius Ecclesiæ, & *Provincialia* respectu suarum Provinciarum, *ex cap. Grave nimis, de præbend. & dignit.* VII. *Abbates, Archi-Diaconi, & Archi-Presbyteri*, quibus ex consuetudine, aut jure speciali communicata est pro certo districtu Jurisdictio Episcopalia. VIII. *Superiores Religionum*, non solùm *Generales, & Provinciales*, se etiam *locales*, puta *Rectores, Priores, Guardiani*, & in horum longa absentia *Vicarii*; quippe tales à Papa ordinarii Pastores, & Judices suorum Religiosorum etiam in foro externo constituuntur. Vide nostrum *P. Gaudentium Kerckhove in nostra statuta Generalia c. 7. §. 8. nu. 7. Parochi* tamen non habent potestatem ferendi censuras: quia Parochis ex vi sui muneris non convenit Jurisdictio in foro exteriori, vel contentioso, sed tantùm in foro interiori, seu pœnitentiali, & nullibi constat hanc potestatem illis competere ex jure Divino, vel humano, nec eorum muneri, seu officio per se necessaria est; cùm non sint Judices in foro externo, & contentioso, sed tantùm in interno, vel penitentiali. Ita Doctores Seraphicus, & Subtilis apud Mastrium *Theol. Moral. disp. 3. q. 1. art. 2. n. 11.* Quòd si subinde legatur, Parochum aliquem usum fuisse hac potestate, hanc vel habuit ex delegatione, vel usu, & consuetudine. Denique hanc potestatem non habent *Abbatissa, ex cap. Nova 10. de Pænit. & Remiss.* Ubi Pontifex fœminas Clavium Ecclesiasticarum incapaces esse declarat. Quod jam suprà *cap. 1. de legib. sect. 3. q. 1. nu. 157.* diximus. Et licèt *in cap. Dilecta 12. de majoritate, & obedient.* dicatur, quòd Abbatissa suas Canonicas, & etiam Clericos suæ jurisdictioni subjectos possit ab officio, beneficioque suspendere, explicandum est cum P. Engel *tit. 39. de sent. Excomm. n. 16.* & Laym. *l. 1. tr. 5. p. 1. cap. 3. n. 3.* illam suspensionem non fuisse censuram propriè dictam, cujus transgressio irregularitatem inducat, sed tantùm subtractionem fructuum, & prohibitionem celebrandi, quam in aliqua cappella sibi pleno jure subjecta Clericis illam cappellam pro beneficio obtinentibus, Abbatissa fecit.

30 III. Potestas delegata ferendi censuras competit illis omnibus, & solis, quibus commissa fuerit ab habentibus potestatem ordinariam, modò aliunde non sint incapaces. Ratio est: quia potestas ordinaria, eo ipso, quòd sit ordinaria, delegari potest, ut colligitur *ex toto titulo, de Officio Ordinarii*. Dictum est: *modo aliunde non sint incapaces*, quod notanter additur: quia potestas ferendi censuras nec validè, nec licitè *Jure ordinario* delegari potest *non baptizato, ex cap. 1. & 3. de Presbytero non baptizato ministrante*: nec *fœminæ, ex cap. Dilecta 12. de majorit. & obed.* nec *ei, qui non est Clericus, ex Canon. in Nona, causa 16. q. 7.* nec *Clerico conjugato, ex cap. Sanè de Clericis conjugatis*. Num verò jure extraordinario, ex commissione Summi Pontificis, potestas ferendi censuras delegari possit Clerico conjugato, vel non Clerico, seu Laico, vel etiam non baptizato, affirmant plures DD. apud *Mastrium cit. n. 12.* Quorum ratio est: quia prædicti ex solo jure Ecclesiastico, præfatæ potestatis sunt incapaces, cùm nullibi compertum habeatur, eos jure Divino esse ejusdem incapaces; atqui in jure Ecclesiastico Papa absolutè dispensare potest, quamvis sine rationabili causa id non faciat: ergo. Ex quo clarè patet, potestatem ferendi censuras non esse *Potestatem Ordinis*, sed *tantum jurisdictionis*: cùm possit delegari iis, qui nullum habent Ordinem.

31 IV. Igitur, ut quis validè ferat censuram, requiritur *ex parte ferentis*. I. Ut habeat legitimam ferendi censuras potestatem. II. Ut hæc potestas non sit impedita (sive per censuram, sive per aliam legitimam prohibitionem) quia hæc ita se habet, ac si non esset. III. Requirunt aliqui ad valorem censuræ ex parte ferentis, ut latio censuræ non sit metu injustè incusso extorta; quod tamen communis opinio apud *Mastrium cit. n. 14.* negat. Cujus ratio est: quia latio censuræ metu injustè incusso extorta non est irrita jure naturali; licèt enim eo metu fiat, adhuc tamen est simpliciter voluntaria; deinde nec est irrita jure aliquo positivo; quia nullum tale reperitur; sicut reperitur de absolutione à censura, quam absolutionem extortam per vim, vel metum gravem, Gregorius X. *cap. unic. de his quæ vi, metusve causa fiunt in 6.* invalidam esse decrevit. Hinc cùm Papa id specialiter de absolutione declaraverit, non autem de latione censuræ, signum est, hanc adhuc esse validam, si aliunde nihil obstet. Ita Hurtadus, Coninch. & alii DD. communiter apud *Mastrium citat.* IV. Ad validè ferendam censuram requiritur; ut eas ferens in suos subditos adhuc sit intra locum suæ jurisdictionis: quia jurisdictio contentiosa, qualis est ad ferendas censuras, exercetur pro Tribunali, in quo quis extra suum Territorium sedere nequit; unde Episcopus extra suam Diœcesim existens nequit validè etiam in suos subditos censuras ferre, nisi obtineat consensum ejus, in cujus jurisdictione reperitur, ut patet *ex Clementina unica, de foro competenti*, excepto eo casu, quo Episcopus à sua Diœcesi esset vi expulsus, tunc enim suos excommunicare potest, petita, quamvis non obtenta licentia ab Episcopo loci. Ita *Auctores citati*.

QUÆSTIO II.

De subjecto, causa, & forma Censuræ.

SUMMARIUM.

13 *Quale subjectum sit capax censuræ?*
14 *Censura lata contra facientes, an etiam afficiat mandantes, vel consulentes?*
15 *An mandans revocans mandatum, & consulens revocans Consilium incurrat censuram?*
16 *Idem homo potest ligari pluribus censuris.*
17 *Causa, ob quam censura gravis infligitur, debet esse* peccatum mortale,
18 Externum,
19 Consummatum: & non merè præteritum,
20 Habens annexam contumaciam, & repugnans Legi Ecclesiasticæ.
21 *Forma censuræ est duplex, una* essentialis, *& altera* accidentalis.
22 *Ad valorem censuræ requiritur, ut verba, vel signa, in quibus continetur, sint determinata quoad speciem censuræ.*
23 *Censura validè, & licitè potest ferri sub conditione.*
24 *Ad valorem censuræ ferendæ ab homine, requiritur prævia admonitio.*
25 *Non tamen essentialiter* Trina.
26 *Forma accidentalis censuræ est. I. Denuntiatio;*
27 *II. Ut feratur in scripto.*
28 *III. Ut feratur interdiu, seu de die. Et*
29 *IV. Ut non feratur tempore feriato.*

ASSERTIO II.

SUbjectum censurarum capax est solus homo viator Baptizatus, doli seu rationis capax, subditus censuranti, 12 *& peccans intra Territorium censurantis: causa, ob quam censura gravis infligi potest, est peccatum mortale, externum, consummatum, non merè præteritum, habens annexam contumaciam, & repugnans lege Ecclesiasticæ. Forma censuræ requirit, ut verba, vel signa in quibus censura continetur, sint determinata quoad speciem censuræ, & si hæc sit ferendæ sententiæ, requirit, ut præcedat prævia admonitio, & feratur in scripto, quo exprimatur species censuræ, qua infligitur, nomen illius, cui infligitur, & causa, ob quam infligitur.* Communissima Theologorum, & Canonistarum.

§. I. *Subjectum censuræ.*

I. *SUbjectum* censuræ capax debet esse. I. *Homo*; quia 13 hic solus est sub Ecclesiæ foro, & Jurisdictione; potens transgredi ejus mandata; unde nec Dæmones, nec bruta censuris ligari possunt. Dum verò subinde exorcizantur, vel anathematizantur dæmones, vel bruta nobis nociva, non infertur eis censura, sed quænam maledictio, imprecatio, vel detestatio, quibus petimus à DEO, ut virtute Sacri Ordinis, aut exorcismorum Ecclesiæ, dæmones à corporibus, aliisve locis abigantur, aut bruta nociva avertantur, vel destruantur. II. *Viator*; ratio est: quia Ecclesia non habet Jurisdictionem in mortuos, sed in vivos; non enim Dominus dixit (ut Gratianus observat *Causa 24. qu. 2.*) *quæcumque ligaveritis sub terra, sed super terram*. Deinde mortuus, vel est in cœlo, vel in purgatorio, & sic non meretur censuram: vel est in Inferno, & sic correctionis est incapax. Nec obstat, in Ecclesia mortuos etiam interdum excommunicari, & absolvi, quia ut Doctores communiter docent apud *Bonacinam*, Fabrum, & Mastrium *citatum numero decimo sexto*: Ecclesia, quando mortuos excommunicat, hoc non facit per sententiam condemnatoriam, sed declaratoriam, qua declarat, mortuos in via, propter sua delicta incurrisse excommunicationem, & ideò nec pro iis orandum, nec Ecclesiasticæ sepultu-

pultura sepeliendos esse. Idem pariter dicendum de absolutione, quòd nimirum Ecclesia mortuos, qui ante mortem pœnitentiæ signa dedere, non absolvat absolutione vera, & directa, sed tantùm auferat prohibitionem, vi cujus tales non poterant participare orationes, suffragiaque fidelium, nec tradi Ecclesiasticæ sepulturæ. III. *Baptizatus*; quia Ecclesia in Homines non baptizatos nullam obtinet jurisdictionem juxta illud Apostoli 1. Cor. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* quod etiam constat ex *cap. Gaudemus. De divortiis*, & docet *Doctor noster Seraphicus 4. dist. 18. qu. 4. & subtilis 4. disp. 19. §. de Quinto*. Ex quo etiam sequitur, quòd Catechumenus à fide discedens, Ecclesiastica censura ligari non possit. IV. *Doli, seu rationis capax*. Censura enim ex parte subjecti supponit peccatum, quod à rationis impote committi non potest. Ex quo infertur, nec pueros ante usum rationis, nec perpetuò amentes censuris ligari posse. Num verò pueri rationis usum assecuti, nondum tamen septennes, vel etiam septennes, sed adhuc impuberes legibus humanis obligentur, & consequenter incurrant censuras, diximus suprà *cap. 1. sect. 3. qu. 4. nu. 24. & seqq.* Hoc addo ex *Palao*, quòd si quis rationis compos efficacem causam contrahendæ censuræ dederit, & tempore, quo ligandus erat, usus rationis destituatur, adhuc censuram incurreret, quia usus rationis, liberaque voluntas solùm requiritur ad apponendam causam censuræ, non verò ad ipsam censuram contrahendam. Quia tamen non expedit ligatum esse censura, qui per eam corrigi non potest, talis in casu amentiæ perpetuæ absolvendus est. Laym. *lib. 1. tr. 5. p. 1. cap. 4. nu. 3.* Plura de amentibus, & ebriis, qualiter ligentur legibus humanis, vide suprà *cap. 1. sect. 2. qu. 4. nu. 242.* V. *Subditus Censuranti:* quia sicut in ferente censuram requiritur Jurisdictio; ita in eo in quem fertur, est necessaria subjectio. Ex quo sequitur neminem in seipsum posse ferre censuram, quia non potest aliquis sibi ipsi esse subjectus; nec *Papam* esse ligabilem censura, quia Superiorem in terris non habet, cui spiritualiter subjectus sit: ipso verò excepto, omnis Christianus etiam *Hæreticus*, censura feriri potest, quia omnis talis habet Superiorem in spiritualibus, etiam hæreticus: siquidem hæretici per Baptismum ingressi sunt Ecclesiam, eique facti subjecti, & consequenter tenentur legibus Ecclesiæ, ut jam dictum suprà *cap. 1. sect. 3. qu. 4. nu. 237.* adeòque etiam censuris feriri possunt, ut clarè patet *ex Bulla Cœnæ Domini*. Quantum ad peregrinos, si Episcopus, aliusve Prælatus Papa inferior generalem censuram ferat, v. gr. *Si quis tale crimen admiserit, sit excommunicatus:* talis censura non se extendit ad peregrinos, brevi tempore ibi, non constituta habitatione commorantes, patet ex dictis *c. 1. sect. 3. qu. 4. num. 257.* ubi diximus, peregrinos non ligari legibus specialibus locorum, quæ transeunt. Idemque docet Layman *lib. 1. tr. 5. p. 5. cap. 4. n. 5.* Si tamen peregrinus ibi deliquerit, potest ab Episcopo censura feriri: ut patet *cap. ult. de foro competenti*. Ratio est: quia tunc ratione delicti fit tali Episcopo subditus ad illius peccati correctionem. *Mastrius citatus num. 19.* Denique Superiores Ordinum possunt Novitios ligare censuris, quia ex voluntate Papæ talem habent jurisdictionem in illos, qualem Episcopi. Ita Suarez, & Pellizarius apud *la Croix lib. 7. num. 36.* VI. *Peccans intra territorium Censurantis*. Nam subditus extra Diœcesim existens, & peccans, nequit à suo proprio Episcopo affici censura, sive per statutum, sive per sententiam generalem: idemque dicendum, si delinqueret in loco exempto: licèt is intra Diœcesim situs foret, juxta dicta suprà *cap. 1. sect. 3. qu. 4. num. 244. & seqq.* Ubi docuimus, talem subditum non teneri Legibus, aut statutis specialibus, & propriis sui territorii. Ubi notandum, quòd inter statutum, seu sententiam generalem, & inter Præceptum, seu sententiam particularem hæc sit differentia, quòd statutum, seu sententia generalis, verbi gratia *Qui tale crimen admiserit, sit excommunicatus*, liget tantùm ratione Territorii, in quo quis est, & eidem adhæret: præceptum verò, seu sententia particularis afficit personam determinatam subditam ubique existentem juxta *la Croix lib. 7. num. 31. & 43.* Quare si Episcopus per sententiam particularem, vel speciale præceptum alicui prohibuisset furtum sub censura, incurreret illam etiam absens, *La Croix cit. num. 43.* Si verò subditus tantùm physicè quoad suam personam foret extra Diœcesim sui Episcopi; moraliter tamen in ea præsens per delictum in eadem commissum, talem à suo Episcopo, censura feriri posse, etiam jam dicimus *loc. cit.* Similiter regularis ubivis terrarum existentes, & delinquentes à suis superioribus censuris ligari possunt. Vide dicta loco citato; ubi etiam notavimus, illum qui post commissum in propria Diœcesi delictum, fugit in alienam, à proprio Episcopo censurari posse. Denique delinquens extra Territorium proprium, dum ad hoc revertitur, conveniri potest coram suo Ordinario, verbi gratia de furto extra territorium commisso, & ab Ordinario compelli per excommunicationem ad restituendum, ut hac ratione parti læsæ prospiciatur, & crimen delinquentis emendetur.

14 II. Censura lata contra facientes, seu committentes aliquod crimen non afficit mandantes, vel consulentes, si horum non fiat mentio in Lege, vel sententia continente censuram. Ita communis sententia Doctorum. Bonacina, Caietanus, Navarrus, Avila, Suarez, Reginaldus, & alii apud *Mastrium cit. nu. 20.* Ratio est: quia Leges imponentes censuram, utpotè odiosæ, & pœnales, sunt strictæ interpretationis: atqui mandans, vel consulens aliquid fieri, propriè, & *physicè* non potest dici illud facere, quia mandatum, & consilium præcedunt factum; ergo: Nec obstat illud: *Quod quis per alium facit, per se ipsum facere censetur;* nam hoc verum est moraliter loquendo quoad culpam, & fictionem juris, non verò physicè, & quoad pęnam semper. Nec etiam obstat illud Juristarum, *quod facientes, & consentientes pari pœna plectendi sint*, id namque tantùm verificatur, dum Lex, vel sententia æquè loquitur de consentientibus, ac de facientibus, quo casu illi eadem eum facientibus pęna afficiuntur; aliàs neutiquam, ut prætereà constat ex praxi Ecclesiæ, quæ dum intendit sua Lege, vel sententia etiam comprehendere mandantes, & consulentes, id solet exprimere, saltem implicitè.

15 III. Ponamus ergo, quòd lex censuræ etiam exprimat mandantes, & consulentes: hi tamen antequam delictum committatur, seriò, sinceroque animo retractent mandatum, & consilium: an adhuc, effectu secuto, incurrant censuram? Resp. Doctores convenire apud *Mastrium cit. n. 26.* Revocationem mandati, vel consilii pervenientem ad notitiam mandatarii, vel ejus, cui consilium datum fuit, censuræ incursionem impedire, quia eo ipso mandatum, vel consilium desiuit movere, seu efficax esse nec mandans, vel consulens censetur esse ampliùs causa moralis operis, sed faciens delictum censetur id facere ex propria malitia. Si verò mandati, vel consilii revocatio, quantum est de se, efficax est; non tamen impedit effectum quia mandatario, vel ei, cui consilium datum est, non innotescit, vel innotescere non potest ob nimiam distantiam, vel similem causam, quamvis mandans, aut consulens omnem ad id diligentiam adhibuerit, adhuc probabiliter mandans, vel consulens non incurrunt censuram. Ita *Avila, Sayrus, Hurtadus, Caspensis, Diana, & alii apud Mastrium citatum* contra *Navarrum, Molinam, Bonacinam, & alios*. Ratio est, quia per dictam revocationem, quantum est de se, efficacem, cessat omninò, & destruitur inobedientia, & contumacia mandantis, & consulentis: Ecclesia autem non intendit eum censura ligare, qui ante incursionem jam non est inobediens, & contumax; sed efficaciter pęnitens: sicut etiam à censura incursa, eum absolvere solet, & debet, quem novit efficaciter pęnitentem inobedientiæ factæ. Aliud est de *irregularitate, & casu reservato*, quia irregularitas, & reservatio casus non est imposita ad contumaciam frangendam: sicuti imposita est censura. Quare *la Croix lib. 7. n. 54.* docet, si lethaliter priùs vulneratus post triduum moriatur, & qui vulneravit, intereà doleat, confiteatur, & absolvatur, certum videtur, quòd incurratur irregularitas, aliæque pęnæ extra censuras; ad illas enim incurrendas non requiritur contumacia, cùm sint pęnæ purè vindicativæ criminis præteriti, uti rectè *Dicast. de Juram. d. 2. n. 274. & Bosco*. Quoad reservationem casus, docet noster Kerckhove *in nostra statuta Gener. c. 6. §. 22. n. 40.* quòd dans venenum alteri ad eum occidendum, si antequàm mors sequatur, eliceret desuper contritionem perfectam, tamen posteà morte secuta incurret casum reservatum, ubi homicidium est casus reservatus, sicuti est apud regulares, & ita tenet *Azorius tom. 1. lib. 1. c. 7. in fine*, & alii. Si tamen talis ante mortem secutam confiteretur, & absolveretur à suo peccato, quòd posuerit causam efficacem mortis alteriùs, probabiliùs putat *Kerckhove citat.* talem secuta morte non incurrere casum reservatum, nec teneri in conscientia iterum confiteri. Ratio est: quia nemo tenetur peccata semel ritè confessa iterum confiteri: sed qui dedit venenum, ritè confessus est suum peccatum, explicando suam occidendi efficacem voluntatem, & causam positam, & est à communi confessario rectè absolutus; quia ante effectum secutum peccatum non erat reservatum: Ergo. Hæc etiam applicari possunt ad alios casus reservatos.

16 IV. Idem homo potest ligari pluribus censuris, tam diversæ, quàm ejusdem rationis. Ita Mastrius *cit. num. 22.* Herman, Bonacina, Palans, aliique ab his relati. Et quidem de censuris *diversæ rationis* res est certa, ut patet ex praxi Ecclesiæ, nec ulla apparet repugnantia. Hoc idem dicendum esse de pluribus *Censuris ejusdem rationis*, probatur hac ratione: quia ligatus una censura, potest de-

nub legem transgredi, cujus violatio ejusdem rationis censuram contineat: ergo si illam legem violet, similem rursus incurret; multiplicatis siquidem causis multiplicatur effectus, quod etiam colligitur *ex Clement. 2. de sentent. excommun.* Unde, qui facit plures Clerici percussiones, numero morali distinctas, in tot incidit excommunicationes, quot fecit percussiones, & hac ratione pluribus egebit absolutionibus, vel unica omnes illas excommunicationes complectente. Imò potest ab una excommunicatione quis absolvi, & non ab alias; quia censuræ quoad absolutionem non sunt necessariò connexæ, sicuti peccata mortalia, quorum unum nequit remitti sine alio; siquidem hæc remittuntur per gratiæ sanctificantis infusionem, quæ cum nullo peccato mortali stare potest: *Dices:* Duæ privationes ejusdem formæ nequeunt esse in eodem subjecto, v. g. duæ cæcitates in eodem oculo, quia privationes distinguuntur per formas oppositas: ergo nec duæ excommunicationes possunt esse in eodem homine. *Resp. N. conseq.* quia in casu, quo quis pluries foret excommunicatus, una tantùm esset formaliter privatio, pluribus tamen titulis inexistens subjecto, quòd exemplificari potest in homine per plura peccata mortalia privato gratia sanctificante.

§. II. *Causa, ob quam Censura gravis infligi possit, debet esse*

17 I. P*Eccatum mortale*. Ita communis DD. ratio est; quia pœna, ut justè infligatur supponit culpam: cùm innocens justò puniri nequeat, & ideò ubi nullum est peccatum, ibi nullus est censuræ locus; & quia censura gravis, videlicet excommunicatio major, suspensio ab ordine, interdictum generale, &c. sunt pœnæ graves, supponunt culpam gravem, seu peccatum mortale; cùm inter pœnam, & culpam servanda sit proportio, & ita habetur *in Canon. nemo Episcoporum, & Canon. nullus sacerdotum causa 11. qu. 3. & in Concilio Tridentino sect. 25. cap. 3.* Consequenter si censuræ graves ferantur ob peccatum veniale, non tantùm sunt illicitæ, sed etiam invalidæ. Quare etiam excommunicatio propter percussionem Clerici non incurritur ob levem percussionem, etiamsi ex animo mortali lædendi oriatur; quia debet esse gravis materia externa. Quod autem spectat ad censuras minùs graves, ut excommunicationem minorem, suspensionem levem, &c. pro levioribus interdum, & venialibus peccatis infligi possunt. Ita Navarrus, Rodriquez, Suarez, Vasquez, Bonacina, & alii apud *Mastrium cit. n. 23.* An verò ad incurrendam censuram gravem requiratur *peccatum proprium, vel sufficiat alienum? Resp. cum Mastrio citat.* & aliis Doctoribus ab ipso citatis; quòd excommunicatio major incurratur, nisi ob peccatum mortale proprium; suspensio verò, & interdictum incurri possint ob peccatum alienum, scilicet ob peccatum Principis, vel Superioris, vel Communitatis. Ratio est: quia excommunicatio major est gravissima pœna, maximis privans bonis, adeòque ab innocente incurri non potest, ut habetur *Canon. si habes, causa 23. q. 3.* & ideò etiam in totam communitatem, in qua regulariter sunt aliqui innocentes, ferri non potest, *ex cap. Romana, de sentent. Excommun. in 6.* Suspensio verò, & interdictum non privant hominem suffragiis, & auxiliis Ecclesiæ, sicut privat excommunicatio, & ideò etiam innocentes aliquando suspensione, & interdicto ligari possunt; cùm hæ Censuræ in totam communitatem ob solum delictum Principis, vel Superioris ferri possint, *ex cap. si sententia de sentent. Excommunicationis in 6.* in quo casu non propriè fertur in pœnam illius, qui non peccavit, sed in pœnam delinquentis, qui ad majorem sui confusionem etiam punitur in alio.

18 II. Debet esse *peccatum externum:* quia ob peccatum merè internum censura infligi nequit; cùm Ecclesia de merè internis non judicet, *ex cap. Sicut, de Simonia, & c. Tua nos eod. tit.* Ratio est: quia cùm Ecclesia sit visibilis, actus, quem punit, sensibilis esse debet, & externus. Hinc, qui internè tantùm lapsus est in hæresim, quàm exteriùs non significavit, non incidit in excommunicationem. Ita Doctores communiter apud Bonacinam, & Mastrium *cit. nn. 23.* Vide plura de hac materia, apud P. Patritium Sporer, *tr. 1. Proœm. c. 3. sect. 6. n. 35. & seqq.* Item dicta à nobis suprà *cap. 1. sect. 3. qu. 2. nn. 171.* Nimirùm, legis humanæ materiam de facto non esse actus purè internos, benè tamen externos, etsi occultissimos. Hinc qui hæresim, quam in mente tenet, aliquo actu externo significat, etsi nemine præsente, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit, si cætera requisita adsint.

19 III. Debet esse *Peccatum consummatum, & non merè præteritum*. Ratio *Primi* est: quia juxta Doctores communiter, leges pœnales sunt strictæ interpretationis, conformiter ad *Regulam 15. Juris, in 6.* ubi dicitur, quòd *odia sint restringenda:* ergo etiam lex continens censuram, utpotè pœnalis strictè interpretanda, intelligenda est de peccato consummato. *Excipe:* nisi aliter lex, vel ferens censuram exprimat, veluti nonnunquam fit, *ut cap. 1, de homicid. in 6.* Ubi mandans aliquem occidi per Assassinos, vinculo excommunicationis innodatur, etiam effectu non secuto. Ratio *Secundi* est: quia censura est pœna Medicinalis, & non merè in vindictam Criminis inflicta; sed Medicina adhiberi non debet morbo jam totaliter præterito, sed dum morbus saltem aliqua ratione adhuc inexistit: ergo. Hinc, ut jam suprà monuimus, si suspensio, vel interdictum generale ferantur per modum pœnæ propriè vindicativæ propter culpas merè præteritas, non sunt ampliùs Censuræ propriè dictæ.

IV. Debet esse *peccatum habens annexam contumaciam, & repugnans legi Ecclesiasticæ*. Ratio *primi* patet ex illo *Matth. 18. si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*, idest, si obediens illi non fuerit post monitionem, adeòque in contumacia perstiterit, sit *quasi extra Ecclesiam*; quatenùs communibus Ecclesiæ bonis privatus existit. Sciendum tamen, non requiri contumaciam, seu contemptum *Specialem*, alioquin excommunicatus semper duplex peccatum committeret; sed sufficit contumacia, seu contemptus generalis, præsumptus, vel interpretativus, nempè, quòd aliquis sciat, quidpiam esse ab Ecclesia præceptum, vel prohibitum sub Censura, aut superiorem comminari censuram, & nihilominus contravenire non veretur. Ratio *Secundi* est: quia in confesso est, censuras institutas esse ad frangendam contumaciam adversùs Ecclesiam; sed nemo potest dici contumax, & inobediens Ecclesiæ, qui non committit peccatum contra Ecclesiam: ergo &c. Quo fit, illum censura non ligari, qui committit scienter peccatum contra jus Divinum naturale, vel positivum, sed ignorat, illud idem esse prohibitum ab Ecclesia sub Censura, ut ampliùs infrà dicemus. 20

§. III. *Forma Essentialis Censuræ.*

F*Orma* Censuræ hic accipitur tum pro eo, per quod sufficienter explicatur voluntas superioris censuras ferentis, tum pro certo modo illas ferendi, per jus humanum præscripto; estque *duplex*, una *Essentialis*, qua non observata censura est invalida, & nulla; Altera *Accidentalis*, qua non observata, censura est quidem valida, attamen illicita. Hoc prænotato: 21

I. Ad valorem Censuræ requiritur, ut per signum externum sit intimata, & ita expressa, ut verba, vel signa, in quibus continetur, sint determinata quoad speciem Censuræ. Ita *Bonacina hic disp. 2. punct. 7. propos. 3. & alii.* Ratio *primi* est: quia censura non incurritur, nisi propter contumaciam contra præceptum superioris; sed nullus potest dici contumax contra superiorem, nisi ei de præcepto superioris constet: ergo cùm de eo constare nequeat, nisi quatenùs expressa est per signa exteriora, Censura effectum non sortietur, seu non ligabit subditum, nisi intimata per hujusmodi signum externum, puta, verba, Scripturas, vel quodvis aliud, perfectè expressivum voluntatis Superioris; quia quodlibet horum ad valorem censuræ sufficit. Ratio *Secundi* est: quia verba, vel signa censuram significantia, suo modo id efficiunt, quod significant, sed non possunt efficere effectum in genere, sed solùm in specie: ergo, ut prolatio censuræ valeat, oportet intervenire signum expressivum censuræ in specie, v. g. *Excommunicationis*, quæ simpliciter prolata supponit pro excommunicatione majori, *cap. Si quem, de sentent. excommunic.* Si verò feratur excommunicatio minor, solet apponi particula sufficienter illam qua talem significans; & sicut, dum fertur suspensio ab officio tantùm, id solet exprimi, alioquin si feratur absolutè, intelligitur suspensio adæquatè sumpta tam à Beneficio, quàm ab officio, & sic semper fertur censura secundùm speciem infimam. Hinc si Superior ita diceret: *qui hoc fecerit, sit censura ligatus*, nihil efficeret; quia non esset major ratio, cur potiùs intelligatur de una, quàm de alia censura. Eadem ratione signa illa debent esse determinata ad aliquam personam, eam nominando, vel describendo aliquo modo, vel designando illam per ordinem ad delictum; cùm effectus non fiat, nisi in subjecto determinato: Ex his 22

II. Colliges, censuram validè, & licitè ferri posse sub conditione; imò semper aliqua ibi involvitur conditio, quia censura non fertur, nisi vel ratione delicti præteriti in ordine ad satisfactionem exhibendam; & tunc includitur conditio: *Si non satisfacias, sis excommunicatus &c.* vel ratione delicti futuri in ordine ad observandum aliquod præceptum: quo casu includitur similis conditio: *Si homicidium commiseris, sis excommunicatus &c.* Neque censura sub conditione lata incurritur, donec conditio advenerit per culpam ejus, ad quem censura dirigitur: quia Superior non vult, censuram à se conditionatè latam, reum ligare, 23

ligare, nisi impleta primùm conditione. Si tamen *ante eventum conditionis* legitimè appelletur, censura non incurritur, etiam secuta conditione: sicut deciditur *capit. Preterea requisiti, de Appellat.* Ratio est: quia ea est vis appellationis, ut causam à Judice, à quo appellatum est, eximat, & ad illius Superiorem devolvat, & sic per appellationem suspenditur jurisdictio Judicis inferioris, & per consequens ejus præceptum vires non habebit ad obligandum, licèt conditio aliàs in futurum pendens jam evenerit. Dictum est: *si ante eventum conditionis appelletur, censura non incurritur.* Nam si conditio jam evenerit, appellatio posteà interposita censuram non suspendit; quia supponitur hæc jam contracta, nec aliter tollitur, quàm absolutione. Ita Sylvester, Navarrus, Herincx, Bonacina, & plures alii apud *Mastrium cit. numer.* 28. Similiter censura suum non sortietur effectum, si creditor, pendente conditione, sub qua censura lata est, terminum solutione proroget, & alium terminum, Judice etiam inconsulto assignet. Ita etiam Bonacina, Suarez, Filliucius, Coninch. Hurtadus, & alii communiter apud *Mastrium citat. numer.* 29. Ratio est: quia Judex non magis intendit obligare debitorem, quàm ipse creditor velit, cùm Judex in ejus gratiam ferat censuram. Pariter censura non ligat, si ferens censuram, pendente conditione, moriatur, aut per aliam viam jurisdictione penitus privetur, tametsi post mortem, vel privationem illam, actus sub censura prohibitus committeretur; talis siquidem censura incipit habere vim in instanti impletæ conditionis: cùm ergo ferens illam, tunc vel non existat, vel ampliùs Superior non sit, censura nequibit consequi suum effectum: qui à potestate legitimi Superioris procedere debet. Denique si reus, pendente conditione, mutat domicilium, seu forum, adveniente conditione nihilominùs censuram contrahet, si censura lata sit *propter factum præteritum* tempore prioris domicilii commissum, & in ordine ad satisfaciendum pro illo. Ratio est: quia per sententiam in eum latam est à Judice præventus ante fori mutationem, sicque quoad hanc causam manebit Judici subjectus, conformiter *ad Legem 3. ff. de judiciis*, ibi: ubi acceptum est semel judicium, ibi, & finem accipere debet. Si verò censura lata sit sub conditione *peccati in futurum committendi*, foro mutato illud committens, non ligatur censura, cùm non sit ampliùs subditus prioris domini censuram ferentis, *ex cap. Romana, de sentent. excomm. in 6.*

24 III. Censura ferenda ab homine, si ob delictum præteritum sive præsens, in quo reus pertinaciter persistit, vel jussus pro eo satisfacere, recusat, ad sui valorem requirit præviam admonitionem. Communis apud *Mastrium citat. num.* 15. Ratio est: quia sic est constitutum *capit. Sacro, de sentent. excommunic. & cap. Statutum eod. tit. in 6.* Et quia censura non fertur, nisi in contumaces, quales solùm censentur, qui admoniti adhuc renuunt Ecclesiæ obedire. Hinc dicitur *Matth.* 18. *Si Ecclesiam non audierit, &c.* Ex quo *Vasquez, Avila*, & plures alii DD. deducunt, hanc præviam admonitionem non tantùm esse necessariam jure Ecclesiastico, sed etiam Divino, & naturali, quod non permittit contrà inauditam partem ferri sententiam: licèt *Suarez, Cajetanus, Filliucius*, & alii passim apud Bonacinam, & Mastrium citat. existiment, Ecclesiam de potestate absoluta posse censuras ferre sine prævia monitione. Dictum est: *Censura ferenda ab homine*; quia si censura feratur à jure ipso facto incurrenda, necessaria non est prævia admonitio saltem distincta ab ipso jure; quia jus ipsum satis admonet; cùm lex, & præceptum semper loquatur, quamdiu durat, ne scilicet fiat mandati transgressio. Excipe, *nisi ipsum jus expressè requirat admonitionem distinctam*, qualis requiritur *Clement. Religiosi, de decimis*, ubi Religiosi qui decimas solvi Ecclesiis non permiserint, aut prohibuerint &c. suspenduntur, præmissa tamen monitione, cùm ibi addatur: *Nisi moniti intra mensem destiterint.* Deinde monitio prævia requisita ad valorem censuræ debet fieri *cum comminatione censuræ*; ac quippè non expressa, delinquens tantùm censetur contumax, & inobediens potestati Ecclesiasticæ directivæ non coercitivæ in foro externo, unde manat censura. Denique verisimilius est, etiam in censuris comminatoriè latis ob culpas futuras requiri monitionem distinctam à publicatione legis, vel statuti comminantis censuram colligitur ex *cap. Reprehensibilis 26. de Appellat.* ibi: *nec Prælati, nisi Canonica commonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subditos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere* (hoc est per Gloss. ibid. ipso facto) *excommunicationis, vel suspensionis pœnam inducat*: ergo cùm exceptio firmet regulam in contrarium, ad omnem aliam censuram, quæ non ipso facto incurritur, sed primùm post crimen commissum ab hominem infligenda est, monitio præmitti debet.

25 IV. Hæc tamen monitio prævia non requiritur *Trina* ad validè ferendam censuram, quamvis ad eam licitè ferendam Trina requiratur. Communis DD. ratio est: quia Trina monitio non est introducta, ut quid substantiale, velut colligitur *ex cap. Sacro, de sentent. excommun.* ubi supponitur, quòd excommunicatio lata sine trina admonitione possit esse justa, quamvis Judex eam sic ferens sit dignus pœna: sed justa dici non posset, si foret invalida: ergo. Et ibidem habetur, quòd excommunicatus sine trina monitione sit absolvendus; sed absolutio supponit valorem censuræ: ergo. Excipiuntur duo casus apud *Engel lib. 5. Collegii Juris Can. tit. 39. num. 111.* in quibus trina monitio etiam ad valorem censuræ requiritur. I. Si Excommunicatio feratur in Participantes cum Excommunicato, *c. Statuimus 3. de Sentent. excommunicat. in 6.* II. Si causa delegato committatur cum clausula, ut præcedente Canonica monitione censuras proferat. *Barbosa in capitul. Sacro, de sentent. excommunicat. in 6.* Quare extra hos casus trina monitio est tantùm necessaria necessitate præcepti, non necessitate censuræ, ut colligitur *ex cap. Romana, de sentent. excommunicat. in 6.* hinc Judex graviter peccaret, si ferret censuram sine prævia trina monitione; quia negligeret Juris Pontificii Decreta in re gravi, nec servaret privilegium reo à jure concessum. Sufficit tamen fieri *monitionem trinam, sive formaliter, sive virtualiter*; *formaliter* trina erit, si tres monitiones separatim fiant, assignando pro quavis sufficiens (*Biduum*) tempus. *Virtualiter* trina foret, quando Prælatus una monitione tribus æquivalente diceret: *Moneo te semel pro tribus vicibus, concedendo tibi sex dies, Biduum pro singulis monitionibus.* Imò etiam datur Judici amplior licentia tempus restringendi ex cap. *Constitutionem, de sentent. excommun. in 6.* Si necessitas requisiverit. Quare notant Doctores passim, quòd urgente necessitate trina monitio, vel una pro trina, licitè omittatur.

§. IV. *Forma accidentalis censuræ*

Sine qua nimirùm censura adhuc est valida, numeratur quadruplex:

I. Est *Denuntiatio*, consistens in quadam solemnitate, 26
& cæremonia, à jure præscripta, post censuræ sententiam adhibenda in promulgatione censuræ; Unde patet, illam esse cæremoniam merè accidentalem respectu censuræ; quia hujus essentiam sequitur. Est quidem hæc cæremonia communis cuilibet censuræ; ut colligitur ex jure Canonico, non tamen cuilibet necessariò superaddenda, sed soli excommunicationi, latæ ab homine in certam Personam, & latæ à jure, ipso facto, post declaratoriam criminis; aliàs namque excommunicatio non sortietur integrum suum effectum, nempè, ut excommunicatus etiam vitetur à fidelibus, maximè post Concilium Constantiense, post quod obligatio vitandi excommunicatum non oritur, nisi excommunicato nominatim, & publicè denunciato, utpote qui evitari non potest, si ignoretur. Attamen, si is, qui censuram v. gr. excommunicationis incurrisse dicitur à jure latam, ab Episcopo, vel Judice Ecclesiastico pro excommunicato declarandus, vel denuntiandus sit, priùs legitimè citandus erit, eique justa defensio jure naturæ omnibus concessa, indulgenda est, ut secundùm juris ordinem appareat, an reverà ita peccaverit ut meritò censuram incurrisse judicare debeat; & hoc ita necessarium est, ut juxta Navarrum apud *P. Engel in Collegio Juris Canon. tit. de sentent. excommun. num. 9.* declaratio, vel denuntiatio sine præcedenti citatione facta (nisi in planè notoriis, quæ nulla possunt tergiversatione celari) invalida sit, & irrita.

II. Forma accidentalis censuræ est, ut lata per senten- 27
tiam particularem feratur *in scripto*, quo exprimatur species censuræ, quæ infligitur, nomen illius, cui infligitur, & causa, ob quam infligitur. Aliàs ferens censuram solo verbo sine scriptura mortaliter peccat, quia facit contra jus in re gravi, & prohibita sub pœna non levi; siquidem contrafaciens per mensem unam suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, & Divinis Officiis, *ex cap. 1. de sent. excommunic. in 6.* Ratio hujus constitutionis insinuatur *cap. cit.* ab Innocentio IV. Ut nempè Judices non festinato, temerariè, & imprudenter censuram ferant; nam dum sententia scribitur, quid magis deceat, advertitur, mens componitur, & ira sedatur. Cæterùm communis sententia docet, censuram aliter latam, puta, oretenùs sine scriptura, quamvis illicita sit, esse tamen validam, ut colligitur *ex cit. cap. 1.*

III. Forma accidentalis est, ut censura feratur *interdiu*, 28
ex cap. Consuluit, de Offic. & potest. Judicis delegati; ne judicium Ecclesiasticum exerceatur in tenebris: noctu tamen lata, non proinde erit invalida; cùm id nulla auctoritate, vel ratione satis probetur.

IV. Forma accidentalis est, ut censura non feratur *die* 29
feriato: siquidem censura est illicita lata per sententiam

hominis tempore feriato; quia ad sententiam ferendam prærequiritur judicialis cognitio causæ, *ex cap. Nemo, causa 2. qu. 1.* quæ diebus feriatis institui nequit *ex cap. fin. de feriis*, nisi necessitas urgeat, vel pietas suadeat, ut ibidem. Quia verò rursus hæc conditio tantùm est de necessitate præcepti, non de essentia, seu necessitate censuræ, hæc aliter lata tenebit.

QUÆSTIO III.

Quænam causæ ab incurrendis Censuris excusent.

SUMMARIUM.

30 *Causæ excusantes ab incurrendis censuris sunt quatuor.*
31 *Prima est innocentia censurati.*
32 *An Judex licitè, & validè possit ferre censuram in innocentem? & seqq.*
34 *Censura in tali casu lata est invalida.*
35 *Secunda causa est ignorantia invincibilis antecedens,*
36 *Et Concomitans*
37 *Legis Ecclesiasticæ censuram ferentis,*
38 *Ignorantia vincibilis crassa, supina, vel affectata non excusant à censura;*
39 *Nisi lex ferens censuram, ad hujus incursionem requirat scientiam, temeritatem, vel præsumptionem.*
40 *Tertia causa est metus gravis injustè incussus.*
41 & 42 *Excipiuntur aliqui casus.*
43 *Quid dicendum de metu justè incusso?*
44 *Quarta causa excusans à censura est impotentia faciendi id, quod sub censura præcipitur.*

ASSERTIO III.

30 *Causæ à censuris incurrendis excusantes sunt quatuor, videlicet innocentia censurati, ignorantia inculpabilis, metus gravis injustè incussus, & impotentia faciendi opus sub censura præceptum.* Ita communissima DD.

§. I. *Innocentia censurati.*

31 I. Diximus quæstione præced. ad valorem censuræ requiri *causam justam*, nimirùm peccatum mortale à censurando commissum; aliàs censuram fore injustam, & invalidam; pro quo sciendum, censuram in aliquo casu posse esse injustam, & tamen adhuc validam, veluti si Judex illam ferret non amore justitiæ, sed ex odio erga alterum aliàs verè reum; quia tunc nihil essentiale ad valorem censuræ requisitum deficeret. Aliis tamen tribus modis censura injusta, etiam est invalida. *Primò*, quando quidem ille, in quem censura fertur, est reus à parte rei, sed non in ordine ad judicium; quia nec crimen fatetur, nec de eo est juridicè convictus: neque satis esset, si Judex privatam criminis notitiam haberet; quia debet procedere juridicè secundùm allegata, & probata, seque gerere, ut persona publica, *cap. Si tantùm 6. q. 2.* *Secundò modo*, & quidem evidentiùs, Judex invalidè ferret censuram in aliquem, qui nec re, nec probatione reus foret; cùm talis Judex intolerabilem committeret errorem, procederetque adversùs subditum mera sua voluntate, nulla justa, & rationabili causa motus. *Tertio modo* censura esset invalida, si Judex censura afficeret Innocentem, quem etiam privata scientia novit esse talem, qui tamen secundùm allegata, & probata juridicè est nocens, & quia de hoc controvertitur; Hinc

32 II. Suppono, Judicem in tali casu debere omni modo elaborare, ut veritatem publicè notificet; & præcipuè si sit Judex delegatus, debet delegationem Superiori renuntiare, & ipse personam testis agere. Et vix unquam continget, ut nullæ prorsus sint conjecturæ pro ipso reo, quæ juncta attestatione Judicis non faciant plenam Innocentiæ probationem, vel saltem locum juramento suppletorio; aut quòd falsitas testium, & calumnia actoris, per certam scientiam Judicis detegi non possint. Si tamen nullum suppeteret remedium, Judex in casu relato licitè ferret censuram: hæc tamen à parte rei esset invalida. Ita *Varii Doctores apud Filliucium*. Ratio primæ partis est: quia Judex sustinet personam publicam, non privatam: ergo juxta suum Officium, adeòque licitè agit, dum profert sententiam censuræ secundùm allegata, & juridicè probata: quod alteriùs colligitur *ex cap. Pastoralis, de Officio, & potest. Judicis delegati*, ubi habetur, quòd Ordinarius, cùm teneatur sequi mandatum Judicis à Summo Pontifice delegati, *etsi sciat sententiam injustam, exequi nihilominus teneatur, nisi apud eum efficere possit, ut ab hoc onere ipsum absolvat.*

33 III. *Dices:* Judex in casu consimili non potest Innocentem condemnare ad mortem; ergo nec ferire censura. Resp. *Nego conseq.* Disparitas est: quia si Judex in hujusmodi casu innocentem condemnaret ad mortem, hic certò magnum damnum à parte rei incurreret; sic non contingeret in proposito; quia si talis innocens, v. g. excommunicetur, dispendium bonorum spiritualium non patietur, ut statim probabitur. Imò etsi pateretur, nondum foret puritas; quia bona, quibus privat censura, subsunt dispositioni Ecclesiæ, quæ proinde potest etiam innocentem illis spoliare, si ita exigat bonum publicum, cujus potior habenda est ratio, quam cujuslibet privati: at vita nostra non est sub dominio Reipublicæ, sive Civilis, sive Ecclesiasticæ, quæ idcircò nequit aliquem sine sua culpa positivè, & directè privare vita. Jam

IV. Affertur ratio secundæ partis, nimirùm quòd censura in casu relato lata à Judice in innocentem sit invalida: quia in casu relato, in censurato non adesset peccatum mortale, cùm supponatur innocens; sed ubi non adest peccatum mortale, ibi nulla censura validè infligi potest juxta supradicta: ergo in tali casu inflicta innocenti censura est invalida, nec credendum, aut præsumendum est de Ecclesia, tam pia, & benigna matre, quòd hominem reverà innocentem, nec contumacem velit privare bonis spiritualibus. *Nec refert*, quòd Judex in hoc casu licitè judicet, & consequenter etiam validè. Nam ut Judex licitè judicet, sufficit, quòd *justè*, hoc est, secundùm allegata, & probata, procedat; ut autem etiam validè judicet, debet *justum* præcipere. Nihilominus, quamvis talis innocens reipsa coram Deo, & in foro conscientiæ censuram non incurrat, nec effectibus illius subjaceat, debet tamen censura in foro externo, & in facie Ecclesiæ, tam à censurato, quàm ab aliis servari, donec, vel ab ea præsumptus reus fuerit absolutus, vel innocentia ipsius, atque error censuræ publicè innotuerit. Ita Navarrus *Manual. c. 27. nu. 3.* Covarruvias, Pirrhing, Reiffenstuel *in 5. Decret. tit. 39. n. 41.* cum communi aliorum. Ratio est: tum quia in foro externo adest causa saltem præsumpta: tum quia hoc necesse est ad publicam utilitatem, & disciplinam, ipsamque Judicis ex Officio, & secundùm allegata, probataque judicantis auctoritatem, consequenter ad bonum publicum tuendum, cui bonum privatum meritò postponi debet. Et certè, si etiam in foro externo censura servari in tali casu non deberet, malevolis lata aperiretur porta, quaslibet censuras contemnendi; cùm dicere possent, se coram Deo esse innocentes, quamvis in foro externo per allegata, & probata nocentes sint. 34

§. II. *Ignorantia inculpabilis,*

I. Et invincibilis antecedens quæcumque, sive juris, sive facti, excusat ab incurrenda censura. Est communis Doctrina sumpta *ex cap. 2. de constit. in 6. Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non sit, aut supina.* Ratio est: quia ignorantia invincibilis excusat à culpa, utpotè tollens omne voluntarium respectu illius, quod ignoratur: ergo etiam à censura, quæ necessariò supponit culpam. Item extendendum est ad actualem inconsiderationem, & inadvertentiam: quia hæc æquiparatur ignorantiæ; ut advertit Suarez *disp. 4. sect. 8. n. 11.* Layman *lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 5. n. 7.* & pro eadem militat eadem ratio. 35

II. Similiter ignorantia invincibilis concomitans, tam juris, quàm facti excusat ab incurrenda censura. V. gr. Rusticus Clericum cædens, si nesciat esse Clericum, excommunicationem non incurrit, quamvis ita animo comparatus sit, ut, tametsi sciret, nihilominus cæderet: vel etiamsi dicat. *utinam hic esset Clericus!* vel facta percussione, sibi de ea plurimùm complaceat: vel ignorans (nimirùm per concomitantem ignorantiam juris) excommunicationem dicat: *occiderem hunc Clericum meum inimicum, etsi pro hoc delicto lata esset excommunicatio.* Ita apud *Layman cit.* docent Vasquez, Henriquez, Sanchez, & Suarez contra *Covarruviam, Graffis, & Hugolinum*. Ratio est: quia actio, quæ fit cum ignorantia concomitante, est involuntaria, cùm per talem ignorantiam æquè, ac per antecedentem, excludatur cognitio objecti, circa quod actio externa versatur: ergo non est peccaminosa, nec consequenter censura punibilis. *Confirmatur:* Excommunicatio contra percussores Clericorum fertur non propter *internam* pravam operantis dispositionem, sive actualem, sive habitualem, sed propter *externam* Ecclesiastici mandati contumacem transgressionem: qui verò actualiter ignorat opus, quod operatur, Ecclesiastica lege sub censura prohibitum esse, is contra Ecclesiæ legem nihil delinquit, ideòque nec actualiter contumax est, quamvis interno actu delinquat, cum tamen Ecclesia non punit. Si tamen quis tali intentione actionem occisivam exerceret: *volo occidere illum hominem, sive sit Clericus, sive sit Laicus*, occisio Clerico fo- 36

ret

ret excommunicatus, etsi ante occisionem nesciret inculpabiliter, à se occidendum esse Clericum. Ratio disparitatis est: quia nesciret, à se occidendum esse Clericum, id est, non distinctè quidem hoc cognosceret, attamen confusè. Qua ratione etiam reus foret adulterii, qui carnaliter commisceretur cum aliqua, sive sit soluta, sive ligata. Ex his infertur ulteriùs,

37 III. Quòdsi etiam aliquis sciat, opus prohibitum esse *jure Divino, & naturali*, ignoraret tamen invincibiliter, esse etiam prohibitum jure Ecclesiastico, non incurret censuram: cùm non sit inobediens Ecclesiæ. Imò tametsi aliquis sciat, opus prohibitum esse etiam lege Ecclesiastica, si tamen inculpabiliter ignoret annexam illi censuram, eam non incurrit. Ita Sylvester *verb. excommun.* 50. *q.* 3. Navarrus, Sanchez, Suarez, Layman *cit. num.* 8. contra Cordubam, Covarruviam &c. Ratio est: quia censura est pœna medicinalis, inflicta ad frangendam contumaciam delinquentis, & ordinata ad ejus emendationem; sed invincibiliter ignorans annexam censuram, non est contumax contra potestatem Ecclesiæ coercitivam: ergo. Similis ratio non reperitur in aliis pœnis, quæ non tam ad correctionem delinquentis, quàm vindictam criminis infliguntur, & consequenter etiam incurruntur à transgressoribus nescientibus eas legibus annexas, ut notavit *Layman citat.*

38 IV. Ignorantia vincibilis, excusans à culpa gravi, etiam excusat à gravi censura; siquidem censura gravis supponit culpam gravem, ut suprà dictum. Si autem ignorantia sit mortaliter culpabilis, à censura non excusat, saltem quando Legislator aliquid prohibens, vel præcipiens sub censura loquitur *simpliciter*, & *absolutè*. Ratio est: quia *cap.* 2. *de constit. in* 6. Bonifacius VIII. ita determinat: *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignoranter: dummodo tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina*. Ex quibus sic arguitur: nulla ignorantia crassa, aut supina excusat à censura: sed omnis ignorantia mortaliter culpabilis est ignorantia crassa, vel supina, vel tandem affectata: ergo &c. Si ignorantia sit affectata, passim admittitur, quòd non excuset à censura; cùm æquipolleat scientiæ. Probatur Minor: Omnis ignorantia mortaliter culpabilis, quæ indirectè solùm est voluntaria, nascitur ex duplici capite, nimirùm, vel ex pura negligentia, & desidia, vel ex nimia, & superflua occupatione circa alia negotia, quibus homo abstrahitur ab addiscendis, & cognoscendis aliis, quæ deberet scire; sed si nascitur ex primo capite, est ignorantia crassa; si ex altero, supina: ergo omnis ignorantia mortaliter culpabilis est crassa, vel supina, consequenter non excusans è censura.

39 Dictum est: *Saltem quando Legislator simpliciter, & absolutè loquitur*, puta, hoc, vel simili modo: *qui furtum ex loco Sacro commiserit, sit ipso facto excommunicatus*. Si verò censura lata sit contra eos, qui *scienter, consultò, ausu temerario, præsumptione*, quippiam peccaverint, tunc juxta communem sententiam Doctorum apud Sanchez, & P. Patritium Sporer *tract.* 1. *Proœm. cap.* 2. *sect.* 4. *num.* 38. à censura incurrenda excusat ignorantia crassa, vel supina, non tamen affectata; eo quòd hæc æquiparetur scientiæ. Tamen probabile, & tutum est, etiam ignorantiam affectatam in tali casu excusare à censura incurrenda, dummodò non sit cum ingenti temeritate conjuncta, ut cum Sanchez, Bonacina, Castro-Palao, Tamburino docet P. Sporer *tract.* 2. *in* 1. *Præceptum Decalogi cap.* 3. *sect.* 4. *n.* 42. quem vide. Dum enim ignorantia affectata solet æquiparari scientiæ; id solùm debet intelligi quoad culpam, & alias pœnas incurrendas; non verò quoad censuras, in quibus Legislator scientiam formalem, & similem contumaciam requirit.

§. III. *Metus gravis injustè incussus*

40 I. AD extorquendum actum, per se loquendo, semper excusat à censura incurrenda. Ita Laym. *cit. n.* 9. Suarez, Navarrus, Coninch. Palaus, Reiffenstuel, aliique communiter contra Durandum, & Cajetanum. Ratio est: quia si actus, qui tali metu agitur, solùm sit prohibitus jure Ecclesiastico sub censura, operans nequit incurrere censuram, quia non peccat; cùm præceptum Ecclesiasticum tanto cum discrimine non obliget. Imò etsi actus, qui metu agitur, foret prohibitus jure Divino, & naturali, eique ab Ecclesia esset annexa censura, operans ex gravi metu licèt graviter delinqueret, censuram tamen non incurreret; quia non peccat contra jus Ecclesiasticum: ergo nec puniendus est pœna jure Ecclesiastico statuta, maximè censura, quæ contumaciam contra Ecclesiæ potestatem requirit. Hinc si adactus metu gravi occidas Clericum, non incurris excommunicationem &c.

41 II. Dices: *Cap. Sacris, de his, quæ vi, metusve causa fiunt*, dicitur: *Licèt metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorsus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari*. Resp. Textum intelligendum esse, vel de metu levi, vel de gravi, sed non excusante à peccato contra præceptum Ecclesiæ, veluti eveniret in casu, quo metus foret incussus in contemptum Religionis, aut potestatis Ecclesiasticæ. Ea propter

III. Dictum est: *Metus gravis per se loquendo semper* 42
excusat ab incurrenda censura: quia nemini dubium est, præceptum Ecclesiasticum, quandoque obligare etiam cum mortis, alteriusve mali de se gravis subeundi discrimine, & per consequens, si annexam habeat censuram, transgressor ab ea immunis non erit. Unde *Coninch. n.* 102. hic sequentem statuit conclusionem: *Quoties metus non excusat à peccato contra Præceptum Ecclesiæ, aut quia ille levis est, aut quia hoc obligat etiam in gravi periculo, non excusat à censura*. Idem docet *Layman cit. nu.* 9. Quando autem præceptum Ecclesiæ obliget, etiam non obstante periculo mortis, vel alterius gravis damni, diximus suprà *cap.* 1. *de Legibus, sect.* 3. *qu.* 3. *nu.* 214. *& seqq.*

IV. Dictum est etiam: *Metus gravis injustè incussus*, si 43
numquam metus foret justè incussus, puta, ratione proprii delicti, excusatio à censura locum non habebit. Hinc si quispiam malefacto foret ad diuturnos carceres justè condematus, & Judex eidem mandaret aliquid sub censura, si pœnam carceris velit evadere: ubi si malefactor conditionem acceptet, nihilominus mandatum fraudulenter circumveniat, censuram non effugiet, juxta *communem DD.* Vide plura apud P. Sporer *tr.* 1. *Proœm. cap.* 2. *sect.* 4. *num.* 52.

§. IV. *Impotentia faciendi*

ID, quod sub censura præcipitur, sive physica, sive 44
moralis tantùm, excusat ab incurrenda censura. Ita communis cum Bonacina, Navarro, Suarez, Filliucio, Coninch. Avila, & aliis apod Mastrium *Theolog. Moral. disp.* 13. *quæst.* 1. *art.* 4. *num.* 27. Ratio est: Tum quia ad impossibile nemo tenetur, *Leg. Impossibilium, ff. de regulis Jur.* Tum quia Ecclesiæ præcepta benignè sunt accipienda; Nec credibile est, illam cum tanto rigore obligare velle. Tum tandem, quia impotentiam faciendi id, quod præcipitur, sive physica, sive moralis tantùm, excusat à peccato, & contumacia: ergo excusat etiam ab incurrenda censura, cùm censura nonnisi ob peccatum, & contumaciam incurratur. Hinc est, quòd ille, qui non restituit ob impotentiam, etiam moralem non afficiatur excommunicatione, si quæ lata foret contra detentores rei alienæ. Si Judex certum terminum assignet debitori, intra quem sub pœna excommunicationis sit præstanda solutio; debitor autem initio temporis assignati solvere poterat, prævidens fore, ut reliquo tempore fiat impotens ad solvendum; verius est, debitorem non solventem ad initium assignati termini, contrahere excommunicationem; quippè, qui tenetur ad observandum quoddam præceptum intra certum tempus, si prævideat subsecuturum impedimentum, obligatur anticipatè præstare opus; alioquin omissio ad culpam imputabitur; quod solet communiter exemplificari de eo, qui obligatur die festo audire sacrum, potestque illud audire summo mane; at prævidet reliquo diei spatio superventurum inevitabile impedimentum: ergo etiam in nostro casu, cùm omittens solutiones verè peccet, liber non erit ab excommunicatione; nisi fortè ante terminum elapsum retractarit culpam.

QUÆSTIO IV.

De absolutione à Censuris.

SUMMARIUM.

46 *Absolutio à censura est multiplex.*
47 *Censura tolli debet per absolutionem.*
48 *Absolutio à censura potest validè dari, etiam sub conditione de futuro, & quandoque licitè.*
49 *An indigeat absolutione, qui est excommunicatus donec restituat, præstita restitutione?*
50 *A censura ab homine specialiter lata potest absolvere* Auctor illius:
51 *Exceptis quibusdam casibus:*
52 *Item* Successor, Superior, & delegatus *auctoris?*
53 *Quis possit absolvere à censura generaliter ab homine lata?*
54 *Et quis à censura juris reservata?*
55 *Et non reservata?*
56 *Quis in foro interno, & externo?*
57 *Casus notabilis.*
58 *Forma absolvendi à censuris.*

ASSERTIO IV.

45 *PEr absolutionem debet tolli censura, à qua ab homine specialiter, seu per sententiam specialem lata potest absolvere Auctor illius, Successor, Superior, Delegatus, & nullus alius; si verò sit lata ab homine generaliter, seu per sententiam generalem, seu per modum statuti, ab eadem omnes illi absolvere possunt, qui possunt absolvere à censura per jus lata; à censura autem juris reservata regulariter absolvere solùm potest is, cui est reservata, ejus in Officio Successor, vel in ordinaria jurisdictione Superior, aut ab eis ad hoc delegatus: Si verò non fuerit reservata, ab ea potest absolvere omnis ille, qui habet jurisdictionem Episcopalem, aut quasi talem, imò etiam Parochus, aliusve Sacerdos potens absolvere à peccatis mortalibus. Absolutio tamen à censuris debet exprimi signo externo, & sensibili internæ voluntatis absolventis sufficienter expressivo.* Communissima Doctorum.

§. I. *Censura tolli debet per absolutionem.*

46 I. NOtandum, absolutionem à censura aliam esse *absolutam*, quæ datur nulla addita conditione, aliam *Conditionatam*, quæ confertur sub aliqua conditione, vel de re præterita, *v.g. si satisfecisti*, vel de præsenti, *v.g. si paratus es ad satisfaciendum*: vel de futura, *v.g. si intra mensem restitueris*. Sola absolutio data sub conditione de re futura suspendit absolutionis effectum usque ad adventum conditionis, qua proinde posita transit in absolutam. Rursus alia est absolutio ad *Cautelam*, alia ad *Reincidentiam*. Prima datur illi, de quo certò non constat, an sit ligatus censura, ut si fortè esset, à censura liber evaderet. Vocatur hæc absolutio ad *Cautelam*, quia per eam absolvens intendit cavere damnum, quod ex censura ignota, censurato præsertim, obvenire posset, ideòque solet præmitti absolutioni Sacramentali; & talis est absolutio à censuris, quam Confessarii quotidiè præmittunt absolutioni à peccatis. Absolutio ad *Reincidentiam* datur pro determinato tempore, quatenùs illo elapso, quis incidit in eamdem censuram de novo, si novam commiserit culpam, v.g. Si parti læsæ non satisfecit. Ubi notat Layman *lib.1.tr.5.p.1.cap.7.n.8. cum aliis citatis*, quòd si propriè loquendum sit, censura illa, in quam quis reincidit, non sit eadem numero cum illa, quæ per veram absolutionem priùs sublata fuit; cùm eadem res semel destructa, naturaliter eadem numero non redeat, ut ex Philosophia notum est: sed est numero diversa à præcedenti, & ideò etiam novum contumaciæ peccatum requirit. Quare si absolutus ad reincidentiam à censura, parti læsæ v.g. hactenùs non satisfecit, sine sua culpa, quia non potuit, in censuram non reincidit, ut etiam notavit Avila, & Henriquez apud *Laym. cit.* Hoc etiam est advertendum, absolutionem ad *Reincidentiam* differre ab absolutione *sub conditione*; quia hæc non sortitur effectum, nisi purificata conditione: illa autem mox habet effectum, tollitque censuram, quamprimùm datur, & accipitur. Hoc notato

47 II. Censura tolli debet per absolutionem. Communis apud *Laym. cit. n.1.* Ratio sumitur ex ipsa ratione censuræ, quæ est ligamen, & vinculum, quod non tollitur, nisi solvatur. Et hoc passim in Jure Canonico significatur, dum ibi sermo est de ablatione censurarum. Ex quo infertur. I. *Censuram non tolli per hoc, quod censuratus desinat esse sub potestate censurantis*, ut si is moriatur, vel deponatur, vel censura ligatus domicilium mutet. Nam esto censura in fieri dependeat à jurisdictione infligentis, non tamen in conservari, seu facto esse: quia se non habet instar præcepti, quod morte præcipientis expirat, sed ut pœna injuncta ob præcepti transgressionem, quæ per legitimam Judicis sententiam inflicta, transit in rem judicatam, adeòque manebit jure sic disponente, quousque per absolutionem tollatur. II. *Censuram non tolli per emendationem censurati*; quia sicut ad censuram infligendam non sufficit solùm peccatum, sed opus est auctoritate Judicis, vel juris infligentis, ita eadem opus est ad censuram tollendam; quod etiam determinavit *Alexander VIII.* Sequentem propositionem, ordine 44. damnans: *quoad forum conscientiæ, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censuræ*: Idque rationabilissimè, quia aliàs facilè perversi contemnerent censuras, prætendentes, se jam fuisse ad Deum conversos, & media contritione perfecta, in ejus gratia constitutos. III. *Reum censura ligatum teneri absolutionem petere, quamprimùm potest*; secùs enim privaret se ex propria culpa perceptione Sacramentorum, aliisque bonis spiritualibus: censeretur etiam contemnere Ecclesiæ potestatem, velletque lubens ab Ecclesiæ gremio exulare; & ideò si talis mora foret notabilis, culpa gravi non vacaret. Imò juxta Concil. Trident. *sess. 25. cap. 3. de reform.* censuris ligatus, si illis per annum insorduerit, habetur suspectus de hæresi, potestque citari, ut de fide responsurus compareat.

III. Absolutio à censura potest etiam dari validè sub conditione de futuro. Ita Palaus *d.1.p.11.§.2.n.2.* Dicastillus, Krimer apud La Croix *lib.7. nu. 157.* licèt validè non possit dari absolutio Sacramentalis sub conditione de futuro. Ratio est. quia Sacramentum pœnitentiæ sic instituit Christus, ut noluerit ejus effectum suspendi per intentionem ministri, sed voluerit tunc valere, quando profertur forma super debitam materiam: censura autem, ejusque absolutio pendet à voluntate humana; ergo qualis erit voluntas absolventis, talis erit absolutio, & consequenter si absolvens velit, ut tunc tantùm valeat, quando posita erit conditio, sic, & non aliter valebit. Dictum est: *Validè*; Regulariter enim absolutio à censuris licitè non confertur sub conditione de futuro: quia non congruit, ut reus constituatur Judex suæ absolutionis; sed ita fieret, quando absolutio daretur sub dicta conditione: quia relinqueretur judicio rei, an velit conditionem de futuro implere, nec ne; item an sufficienter impleverit conditionem, ut possit dici absolutus, nec ne: ergo &c. Si tamen subesset causa rationabilis sic absolvendi censura ligatum, talis absolutio erit etiam licita; cum hic absolvendi modus, nec sit intrinsecè malus, nec jure prohibitus. Exinde 48

IV. Sequitur, si in aliquem sequens feratur censura: 49
Excommunico te, quousque restituas, præstita restitutione, desinere esse excommunicatum sine nova absolutione; hujusmodi quippè formula non tantùm continet censuram excommunicationis, sed etiam implicitam absolutionem, cùm faciat hunc sensum: *Excommunico te propter furtum, quia hoc modo resarcire renuis; si autem mentem mutaveris, & restituas, sis denuò absolutus*. Cujus ratio est: quia illa verba: *quousque restituas*, debent habere aliquem effectum, ne sint inutiliter posita; sed pro effectu non habent perseverantiam in excommunicatione, cùm hæc semel inflicta, de se jam semper perseveret; neque cessationem excommunicationis absque ulla absolutione; quia censura propriè dicta non tollitur nisi per absolutionem, ut suprà dictum: ergo continet absolutionem.

§. II. *Absolutio censuræ ab homine latæ.*

I. A Censura ab homine specialiter, per sententiam specialem lata potest absolvere auctor illius. Ita Doctor noster Seraphicus *in 4. dist. 18. art. 4. q. 6.* Doctor Subtilis noster *5. dist. 25. q. 1.* & cæteri Theologi, & Canonistæ omnes apud Mastrium, *Theolog. Moral. disp. 13. qu. 2. art. 5. n. 75.* & habetur *cap. Pastoralis, §. præterea de offic. Ordinarii*. Et ratio est axioma Theologorum, & Canonistarum, quòd *ejus est solvere, cujus est ligare, & quod omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur cap. 1. de reg. jur.* Sed censura fit, & nascitur per ejus auctorem, ergo etiam per eumdem dissolvi potest. Atque hoc adeò verum est, ut tametsi censuratus mutet domicilium, adhuc ab auctore censuræ sit absolvendus, *cap. Propofuisti, de foro compet.* Idem est, si reus interposuisset appellationem: quia per hanc Judicis jurisdictio non suspenditur, quoad ea, quæ appellationi non obstant: sed absolutio à censura potiùs juvat appellationem, cùm illa per hanc intendatur: ergo &c. Hoc tamen intelligendum est de Judice Ordinario, qui ratione interpositæ, & admissæ appellationis non desinit esse Judex, adeòque appellantem absolvere poterit: secùs de Judice delegato, qui quidem ante admissam appellationem potest reum absolvere, quia adhuc est Judex in iis, quæ appellationi non obstant: non tamen appellatione admissa; quia eo ipso jurisdictione privatur, *cap. Cum Appellatione. De Appell. in 6.* 50

II. Cæterùm, dum dicimus, Auctorem censuræ posse ab ea absolvere, id limitandum est, *nisi ei fuerit specialiter interdictum*. Casus varii recensentur in Jure Canonico: *Primus* extat *cap. Grave, de præbend.* ubi à Concilio Provinciali jubentur suspendi, qui post secundam monitionem non emendati Ecclesiastica beneficia indignis conferunt: à qua suspensione solus Pontifex, vel unus ex quatuor præcipuis Patriarchis absolvere potest. *Secundus* colligitur *ex cap. Querenti, de Offic. Jud. deleg.* ubi delegato Sedis Apostolicæ interdicitur absolvere à se excommunicatum, qui sententiæ definitivæ parere contempserit, & jam ultra annum in illa excommunicatione perstitisset; secùs, ante annum, vel definitivam sententiam. *Tertius* traditur *cap. Tua nos, de sentent. excommun.* ubi incendiarius ab Ordinario excommunicatus, & ut talis denuntiatus dicitur remittendus ad 51

Sedem

Sedem Apostolicam pro absolutionis beneficio. *Quartus* indicatur *cap. si celebrat. de Clerico excommun. cap. duobus, de sentent. excommun. cap. 3. de supplenda negligentia Prælatorum*, & est, quòd quoties excommunicans in excommunicationem denuntiatam incidit, vel ob delictum depositus, vel aliter jurisdictione privatus est, nequeat à se excommunicatos absolvere: quia absolutio est actus jurisdictionis. *Quintus* indicatur *cap. ex frequentibus, de Instit.* Si Pontifex ex certa scientia censuram ab Ordinario latam confirmet: hoc ipso absolutionem sibi reservat, quia hac confirmatione sententiam Ordinarii, suam esse facit, ex *cap. 2.* de Confirmat. utili, vel inutili, & *cap. si Apostolica, de præbend. in 6.* Ita limitant, & observant varii DD. apud *Palaum dist. 5. punct. 11. §. 4.*

52 III. Ulteriùs à censura, ab homine specialiter, seu per sententiam specialem lata, potest absolvere. I. *Successor ferentis illam*: quia hic in munere, & dignitate censetur eadem Persona cum prædecessore; quod verum est, tametsi sit solùm successor ad tempus, & ideò Capitulum, Sede vacante, medio Vicario à se electo, absolvere poterit excommunicatos ab Episcopo *cap. si Episcopus, de supplenda negligentia Prælat. in 6. & cap. unic. de majorit. & obed. in 6.* Procedit etiam de successione Judicis delegati, veluti deciditur *cap. pastoralis, de Offic. Jud. Ord.* II. *Superior ferentis censuram*, si pleno jure sit Superior, veluti est Pontifex respectu Ordinariorum, Generalis respectu Provincialium, Provincialis respectu Superiorum Localium, Episcopus respectu sui Vicarii, delegans respectu delegati, tales, si absolvant à censura supradicta, jure proprio utuntur, adeòque nullam inferiori injuriam irrogant, consequenter validè, & licitè absolvunt. Si verò alter non pleno jure sit Superior ferentis censuram, sed tantùm in certis casibus, veluti est Archi-Episcopus comparatione Suffraganeorum, &c. talis solùm in certis casibus absolvere potest à censuris inferiorum, quos ipsi noverint. III. *Delegatus à ferente censuram*. Ratio est: quia sicut jurisdictio ordinaria ligandi est delegabilis, ita etiam jurisdictio ordinaria absolvendi à censuris erit delegabilis: adeòque delegatus à ferente censuram poterit ex hujus delegatione absolvere à censura ab ipso lata. IV. *Et nullus alius*. Ratio est: quia nulli alteri reperitur concessa hujus vinculi absolutio, & meritò, ne Judicum jurisdictio turbetur, eorumque auctoritas vilipendatur.

53 IV. A Censura generaliter ab homine lata, puta, per sententiam generalem, seu per modum statuti, &c. sine prævia citatione speciali, omnes illi absolvere possunt, qui possunt à censura per jus lata, de quibus §. seq. Ita *Palaus cit. suprà citans plures alios*. Ratio deducitur *ex cap. ex frequentibus, de Instit.* Ubi supponitur, excommunicationem contractam per sententiam generalem ab Archi-Episcopo latam, ab Inferioribus Prælatis absolvi posse: & hoc rectè: quia inde non turbatur tribunal Judicis ferentis censuram hujusmodi; cùm reus non fuerit nominatim citatus. Nec refert, quòd *Cap. nuper. de sentent. excomm.* solùm concedatur aliis à ferente censuram, absolvere à censura juris non reservata; censura autem, de qua hìc loquimur, sit censura Judicis, non juris. *Contra enim est*, quòd censuræ per sententiam generalem ab homine latæ æquiparentur censuris juris, veluti observat *Herincx*, *Coninch. Navarrus*, & alii.

§. III. *Absolutio censuræ à jure latæ*.

54 I. A Censura juris reservata regulariter absolvere potest solùm is, cui est reservata, ejus in Officio Successor, vel in ordinaria jurisdictione Superior, aut ab eis ad hoc delegatus. Patet ex vi, & natura reservationis, nec non ex dictis §. præced. huc de facili applicandis, ac demum ex Juris Canonici textibus. Dictum est *Regulariter:* quia in articulo mortis omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt, ut habet Concilium Trident. *sess. 14. cap. 7.* & explicat Pater Patritius Sporer *Theolog. Sacram. part. 3. cap. 6. sect. 1. num. 723. & seqq.* quem vide.

55 II. A censura juris non reservata quacumque, potest absolvere omnis ille, qui habet jurisdictionem Episcopalem, aut quasi talem, imò etiam Parochus, aliusque Sacerdos potens absolvere à peccatis mortalibus. Ita communis cum Doctore nostro Seraphico Divo Bonaventura *in 4. dist. 18. art. 4. quæst. 6. & Scot. in 4. dist. 25. quæst. 1.* Ratio est: Quia *in cap. Nuper. 29. de sentent. excommun.* Innocentius III. decidit, excommunicatum excommunicatione minori *à suo Episcopo, vel proprio Sacerdote posse absolvi*, hanc addens rationem, *quia conditor Canonis ejus absolutionem specialiter sibi non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi*. Quæ ratio etiam currit de aliis censuris non reservatis: quia enim *in citat. cap.* quædam censuræ excipiuntur, à quibus non conceditur Episcopis, & propriis Sacerdotibus absolvere, idcircò saltem implicitè in aliis casibus id concessum esse videtur. Accedit, quòd frustra Pontifices quasdam censuras specialiter sibi reservarent, si omnes æquè forent reservatæ. Per *proprium autem Sacerdotem in cit. cap. Nuper*, intelligitur præsertim *Parochus, cap. omnis utriusque sexus, de pœnitentia, & remissione:* ergo etiam Parochus potest à tali censura absolvere: & si Parochus possit, cur non quivis alius Sacerdos potens absolvere à mortalibus, quare etiam Regulares ab Ordinario ad confessiones audiendas approbati habent hanc potestatem absolvendi ab hujusmodi excommunicatione à jure non reservata. Et quòd de censura à jure non reservata diximus hìc, idem dicendum de censura non reservata lata per statuta particularia Diœcesium, & Provinciarum, ex *cit. cap. nuper*, ut communis Doctorum sententia tenet apud *Mastrium cit. q. 2. art. 5. nu. 70.* Neque ejusmodi absolutio deservit solùm pro foro interno conscientiæ, sed etiam pro externo: Quia privilegia Principis sunt amplianda; & cùm Papa *in cit. cap. nuper.* eam facultatem non restrinxerit ad forum tantùm internum, etiam de externo capienda est, quòd Jura præcipuè respiciunt; sicque Confessarius poterit ab illis absolvere tam intra quàm extra confessionem. Ita *Palaus*, *Avila*, *Coninch. & alii*. Notat tamen P. Reiffenstuel *lib. 5. Decret. tit. 39. num. 247.* Quòd absolutio ab excommunicatione, & aliis censuris, facta à simplici Confessario, qui non est Superior censurati, pro foro externo non relevet, si excommunicatio est notoria, vel ad forum externum jam deducta, ut proin taliter excommunicatus non obstante absolutione à simplici Confessario sibi data, debeat se in foro externo gerere tamquam excommunicatum. Si tamen excommunicatio à Jure, vel ab homine per Decretum, aut sententiam generalem lata, & non reservata sit occulta, potest absolutus ab ea per simplicem Confessarium, etiam publicè habere omnem communionem in Divinis, & politicis; uti cum aliis benè observat Layman *lib. 1. tr. 5. c. 1. cap. 7. num. 7.* Quis verò absolvere possit à censuris Bullæ Cœnæ, & aliis Summo Pontifici reservatis, tam Regulares, quàm sæculares, dicetur infrà, cùm agemus de censuris in specie.

56 III. Ex his infertur, quòd habens facultatem absolvendi à censura reservata, non possit illam semper exercere promiscuè in utroque foro tam interno quàm externo; quia nonnumquam talis facultas solùm conceditur pro foro interno; quod dijudicandum est ex forma concessionis, vel aliis circumstantiis. Cæterùm si absolutio fiat pro solo foro interno, tunc, ut prosit etiam in foro externo, necesse est, quòd absolvens fidem de ea faciat, vel personali testificatione ante Judicem, vel per scripturam authenticam, in qua testetur de absolutione, quam Scripturam consignet censurato coram testibus, & Tabellione, qui in altera facie, fidem possint facere, illud Instrumentum esse talis Sacerdotis &c. Ne autem videatur Sigillum confessionis infringere, priùs moneat pœnitentem, eique dicat, ita necessarium esse, ut possit ei credi, censuram esse ablatam. An autem absolutio facta pro foro conscientiæ, semper etiam effectum habeat in foro externo, vide P. Sporer *Theol. Sacrament. p. 3. cap. 6. sect. 2. n. 744.*

57 IV. Si censura reservata sit in Diœcesi confessarii, non verò pœnitentis, pœnitens à tali Confessario absolvi potest; nam aliàs ad quem esset mittendus pœnitens? non ad proprium Episcopum, qui sibi censuram non reservavit: neque ad Episcopum loci, ubi confitetur, quia non est ipsius subditus. Proinde talis pœnitentis censura habenda esset tunc pro non reservata; quia Episcopus Confessarii talem pœnitentem non poterat sua reservatione comprehendere. La Croix *lib. 6. part. 2. num. 1631.* de Casibus Reservatis ita scribit: Reservatio Episcopalis habet vim tantùm intra Diœcesim reservantis; hinc si Peregrinus habens Casum Reservatum, confiteatur in Diœcesi, ubi non est Reservatus, potest ibi à quovis approbato Confessario absolvi, sine onere se sistendi suo Episcopo, ut declarat Clemens X. Bulla: *superna 21. Junii 1670. §. 7.* qui tamen excipit Casum: *nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem Reservationis, ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse;* tunc enim Episcopus ipsius non censetur consentire. Et ibidem declarat, si Casus sit Reservatus in Diœcesi, in qua Confessarius audit confessionem, talem Peregrinum non posse absolvi sine facultate hujus Episcopi, quod certum est, si Casus sit Reservatus in Diœcesi tam Pœnitentis, quàm Confessarii: Si autem Casus non sit Reservatus in Diœcesi Pœnitentis, sed tantùm in Diœcesi Confessarii, de hoc Casu nihil expressè declarat *Clemens X. Bulla cit.* Nam tantùm loquitur de veniente cum Casu in sua Diœcesi Reservato. Plerique tamen cum *Suarez*, *Lugo*, *Coninch. Bordono*, *Marchant. & Aversa*, putant, Confessarium hic non posse absolvere, & *Diana* dicit esse rem claram, quia Epis-

copus hujus Diœcesis directè sustulit illi Jurisdictionem respectu talis peccati; quamvis *Fagundez*, *& Stoz lib.2. num. 64.* putent posse absolvere; tum quia Reservatio fit ab Episcopo nonnisi in bonum propriæ Diœcesis: ergo nonnisi circa peccata suorum Diœcesanorum: tum etiam, quia Confessarius viatorum absolvit per Jurisdictionem ab Episcopo viatoris ex recepta consuetudine delegatam. Si tamen figeret hic quasi domicilium, tunc subjiceretur etiam huic Episcopo, & deberet judicari secundùm Leges hujus Diœcesis. Ita La Croix cit. Denique habens potestatem absolvendi à peccatis Reservatis, hoc ipso etiam censetur habere facultatem absolvendi à censuris annexis. Ita Suarez *de censur. disp. 7. sect. 4. num. 12.* Portel, Peyrinis, Lezana, & alii apud nostrum P. Kerckhove *in statuta General. cap. 6. §. 22. num. 98.* nisi Prælatus aliter se explicet, vel ex circumstantiis aliud colligatur. Ratio est: tum quia favores sunt ampliandi; censuræ autem, etiamsi sint pœnæ, comprehendi tamen possunt in communi modo loquendi, sub nomine Casus, sicut *in Concilio Trident. sess. 24. cap. 6.* Sub Facultate data Episcopis absolvendi à Casibus occultis, ex omnium sententia, intelliguntur tam peccata, quam censuræ illis annexæ, tum quia concesso principali, idest, casu, intelligitur concessum accessorium, idest, censura. Tum quia aliàs illa facultas esset inutilis; nam si censura maneret reservata, verbi gr. excommunicatio, habens facultatem absolvendi à Casu Reservato, non posset uti hac sua potestate; cùm peccatorum absolutio præsupponat absolutionem à censuris.

§. IV. *Forma absolvendi à Censuris.*

58 I. Absolutio à censuris, cùm dirigatur ad homines, adeoque fieri debeat humano modo, nequit præstari sola interna voluntate absolvendi, sed necessarium est, intervenire aliquod signum sensibile externum, internæ voluntatis sufficiente, expressivum. Vulgaris quidem usus obtinuit, ut absolutio à censuris exprimatur verbis, aut scriptis; adeò ut alterutrum signum de Jure ordinario communiter censeatur spectare ad substantiam absolutionis, eo quòd alia signa sint valde incerta, veluti colligitur *ex Clement. si Summus, de Sentent. excommun.* Forma absolvendi consueta est hæc: *ego te absolvo à vinculo v. g. excommunicationis, suspensionis, interdicti, quam incurristi propter talem causam N.N. &* (si sit excommunicatus) *restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium, aut* (si sit suspensus) *executioni tuorum Ordinum, vel Officiorum, vel Beneficiorum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.* In publica autem, & solemni absolutione præmittitur Psalmus *Miserere*, & ad singulos versus pœnitentis humeri denudati leviter flagello percutiuntur (nisi ex justa causa taliter cæremonia videatur omittenda, qualis semper adest in fœminis) tum adjectis precibus absolvitur. Ita statuitur *cap. à nobis. 28. de sent. excomm.* Idem modus ferè servatur in absolutione mortuorum, nisi, quòd sepulchrum virga percutiatur. Vide *Rituale Romanum*. Omittere has cæremonias sine justa causa, est tantùm veniale peccatum: *La Croix lib. 7. num. 156.* Porrò in absolutione à censuris exprimi debet Persona absolventis, Persona, quæ absolvitur, & censura, à qua absolvitur: nec tamen opus exprimere censuram ipsam determinatam, si intentio sit absolvendi ab omnibus à quibus potest absolvens, & quibus ligatus est absolvendus. Quòd si pluribus sit ligatus, & ab una tantùm absolvere intendat, nec eam designet, à nulla absolvet: quia non est major ratio in tali casu, cur potiùs ab hac absolvat, & non ab alia.

59 II. Ad excommunicandum, vel absolvendum ab excommunicatione (idem est de aliis censuris) non requiritur præsentia localis excommunicandi, vel absolvendi. Communis DD. apud Mastrium *citat. qu. 2. art. 5. num. 77.* & patet ex praxi, qua videmus, & præsentes, & absentes excommunicati, & absolvi ab excommunicatione, & determinatur *can. quarto 2. quæst. 5.* Ratio est: quia pœna etiam in absentem statui potest, & ab eo auferri. Non tamen expedit, absolutionem sic conferri sine urgente causa: tum ob reverentiam censurarum, tum ob majorem cautelam, & humiliationem censurati, si præsens absolvatur. Secus, si causa subsit: ea propter benè faciunt Superiores Generales, quando in Capitulis generalibus universalem dant absolutionem à censuris, eam etiam extendendo ad absentes. Idem dic de Confessario, quando ex oblivione, aut inconsideratione non absolvit à censuris, eumque præsentem habere non potest; aut in casu, quo aliquem, quem absolvisset à censura, à qua absolvendi non habuit potestatem; obtenta namque facultate validè absolvit pœnitentem absentem. Ubi notandum, quòd absolutio data absenti ab habente potestatem ordinariam, habet effectum ab instanti, quo datur ab absolvente, non verò modò in instanti, quo notitia absolutionis pervenit ad absolutum: quia censura dependet à sola voluntate illam ferentis: ergo etiam ab ipsius præcisè voluntate potest tolli. Si verò absolutio à censura data sit ab habente privilegium absolvendi, non valet tunc quando datur absenti, sed quando notitia absolutionis pervenit ab absolvendum, & hic illam acceptat, quia usus privilegii dependet à voluntate illo utentis. *Mastrius cit. nu. 77.*

60 III. Ex parte absolvendi à censura requiruntur tres conditiones. Prima est: quòd absolvendus debeat absolutionem humiliter petere, *ex cap. Tuas 40. de sentent. excomm.* ubi dicitur: *nisi gratiam absolutionis impleret, non debet audiri, ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur.* Pro quo tamen sciendum, eum, qui non petit absolutionem à censura, seu invitum posse validè à censura absolvi ab habente ordinariam absolvendi potestatem à voluntate censurati independentem; quia cùm excommunicatio non sit culpa, sed pœna, cùm possit imponi invito, sic etiam ab invito poterit tolli, & quidem etiam licitè, si censuratus non perseveret in delicto, ob quod fuit censuratus, sed ab eo recedat, & satisfaciat, etsi absolutionem petere non velit; quia cùm ablata sit contumacia, non remanet causa, ob quam absolvi non debeat; quamvis enim absolutionem petere non velit, hoc parùm refert: quia potestas absolvendi à voluntate censurati non dependet. Si verò perseveret in delicto, ob quod fuit censuratus, tunc licitè absolvi nequit; quia non potest absolvi, nisi cesset à contumacia. Nihilominus Judex Ordinarius potest talem etiam licitè absolvere, attentis quibusdam circumstantiis, nimirùm, si Judex cognoscat excommunicatum non curare excommunicationem; si autem absolveretur invitus, cessaret à contumacia: potest illum etiam licitè absolvere. Ita *Doctor Seraphicus S. Bonaventura apud Mastrium citat.* quod etiam intelligendum esse dicunt, non tantùm de absolutione ab homine, sed etiam de absolutione à jure, si tres adsint conditiones. I. Nisi jure caveatur, ut nullo modo absolvatur, ni satisfaciat. II. Quòd non sit præjudicium tertii. III. Quòd non adsit scandalum, nec censuræ contemptus. Dicta hæc intelligenda sunt de illo, qui habet potestatem Ordinariam absolvendi à censuris; nam habens potestatem delegatam, verb. grat. per Bullam Cruciatæ, vel Jubilæum, vel aliud Privilegium in favorem pœnitentis concessum; non potest absolvere invitum nec validè, nec licitè. Ratio est: Quia usus Privilegii dependet ex voluntate utentis illo, ac proinde, si excommunicatus eo uti recuset, Confessarius non habet facultatem absolvendi virtute illius. Secunda conditio ex parte absolvendi à censura requisita, decernitur *capit. ex tenore, & capit. de cætero, de sentent. excommun.* nimirùm quòd absolvendus debeat præstare juramentum de non committendo ampliùs delicto, ob quod censura inflicta est. Aitque Palaus, omnes ferè DD. sentire, quod juramentum hujusmodi, saltem quando censura lata est ob delictum enorme, verbi gr. incendium, gravem percussionem Clerici &c. sub gravi culpa ab absolvente sit exigendum, sive in absolutione judiciali, sive pœnitentiali, cùm jura id tam seriò præcipiant. Similiter cavetur in jure; ne excommunicatus in casu necessitatis, vel impedimenti absolvatur ab inferiori, nisi posito juramento, quòd sublato impedimento, velit adire Superiorem, verbi grat. Papam, ejusque mandato parere. Nihilominus advertit P. Patritius Sporer *Theol. Sacrament. part. 3. cap. 6. sect. 2. num. 752.* Ex Tamburino, & Gobat, dubium esse, an non Canonibus allegatis sit desuetudine derogatum: cùm non sit auditum, quempiam à Confessario Germano fuisse obstrictum ad tale juramentum: certè (pergit *P. Sporer cit.*) à me non, nec, ut credo, ab ullo Privilegiato: vel saltem probabilissimum est, illos canones solùm in absolutione pro foro externo ligare, non pro Sacramentali; quia pœnitenti etiam non jurato, vel cautionato creditur in foro Sacramentali. Tertia conditio ex parte absolvendi statuitur *cap. 2. de sentent. excommun. in 6. & cap. ex parte de verb. signif.* Ut reus priùs satisfaciat Parti læsæ. Ubi nota si reus verè probabiliter opinetur, se nihil debere, non tenetur aliquid solvere; quia sequi potest opinionem probabilem. Idemque dicendum, si obligatio appareat dubia; cùm in dubio sit melior conditio possidentis. Si impotens sit ad satisfaciendum, modò præstet (in foro Sacramentali probabilissimè sufficit verum, firmumque propositum) cautionem aut pignoratitiam, aut fidejussoriam, vel si nihil horum possit, saltem juret, se satisfacturum, redeunte potentia; si, inquam, unum ex his præstiterit, potest Judex compelli ad conferendum absolutionem, parte etiam invita; quia Ecclesia non vult, aliquem relinqui in censura, postquàm omnis cessavit contumacia in Reo, *ex cap. quæ fronte de Appell.* Si verò censuratus priùs culpabiliter non satisfecit, & tamen absol-

vatur

vatur à censura, talis absolutio est certè illicita; cùm talis Judex graviter violet ordinem juris, nec non justitiam quæ ipsi dictat, ut consulat Bono partis læsæ; est tamen veriùs valida, saltem, si impendatur à Judice Ordinario. Ita *Palaus* hic, qui insuper contendit, hujusmodi absolutionem valituram, si detur à delegato. Ratio est: quia talis absolutio in jure nullibi irritatur; quod est signum, præfatam conditionem non requiri veluti substantialem: sed dumtaxat ad licitam absolutionem. Dictum est notanter: *Saltem si impendatur à Judice Ordinario:* quia dubium est, an valeat, si conferatur à delegato. Hoc certum est non valituram; si delegans exprimeret in concessione potestatis, delegatum validè absolvere non posse, nisi parte læsa priùs satisfacta; quia delegatus alia potestate non gaudet, nisi ea, quæ, & quantùm ipsi indulgetur à delegante. Vide Busembaum, & La Croix *lib. 7. n. 155. & 167. & P. Sporer cit. nu. 752.*

61 IV. Ex parte absolventis à Censuris, etiam tres requiruntur conditiones. *Prima* est: ut habeat legitimam potestatem jurisdictionis in eum, qui absolvitur, & consequenter, ut sit Clericus saltem prima tonsura initiatus: quia potestas spiritualis non competit Laicis; non tamen absolutè necessarium est, ut sit sacerdos, sed sufficit, ut sit Clericus; quia hic jam est capax jurisdictionis spiritualis, & sicut talis potestas ferendi Censuras potest delegari juxta supradicta: cur non eidem posset etiam delegari potestas absolvendi à Censuris? ex quo inferunt *Antoninus, Covarruvias, Avila, Hurtadus, Faber*, & plures alii apud *Mastrium cit. q. 2. n. 76.* Clericum non sacerdotem habentem jurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori, seu judiciali, qui in eo foro potest excommunicare, & ab Excommunicatione absolvere, etiam in foro interno conscientiæ, & quoad DEUM verè posse absolvere à censuris. Quorum ratio est: quia talis Clericus per potestatem ferendi censuras, non tantùm in foro externo, & Judiciali, sed etiam interno conscientiæ, & quoad DEUM potest ligare; ergo etiam per potestatem absolvendi à censuris, potest ab iisdem non tantùm in foro externo, & judiciali, sed etiam interno conscientiæ, & quoad DEUM verè absolvere. Imò *Sylvester, Angelus*, & alii Summistæ apud *Mastrium cit.* affirmant, Clericum non sacerdotem nullam habentem jurisdictionem in foro externo, posse ab Excommunicatione absolvere existentem in Articulo mortis in defectu sacerdotis. Ratio est: quia Ecclesia eam facultatem tali Clerico concedere potest; cùm absolutio à Censuris non sit Sacramentalis, & ideò non indigeat sacerdote pro Ministro: ergo cùm sit pia Mater, in tali necessitatis casu, ne excommunicatus pœnitens, & moriens privetur communibus Ecclesiæ suffragiis, eam concedere præsumitur: quod tamen tantùm de Excommunicatione, & interdicto venit intelligendum, quæ scilicet obesse possunt susceptioni Sacramentorum, participationi suffragiorum Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ sepulturæ; non autem de suspensione; quia in Articulo mortis non est necessitas absolvendi à suspensione. *Secunda conditio* est: ut absolvens à Censura non adigatur metu gravi injustè incusso ad dandam absolutionem à Censura, quia absolutio simili metu extorta, est invalida, *cap. unic. de iis, quæ vi, metusve causa fiunt in 6.* ubi Gregorius X. absolutionem à Censuris per vim, vel metum extortam omninò viribus vacuam pronuntiat: & ita extorquentes hoc ipso Excommunicationis sententiæ subjacere decernit. Adstipulatur etiam ratio, ne videlicet alioquin auctoritas, & nervus Ecclesiasticæ potestatis diminuatur. Similiter si absolvens inducetur ad absolvendum per causam motivam falsam, absolutio est nulla: quippe præsumi non potest, quòd Judex voluerit fraudem Censurati fovere, ipsum verè absolvendo; nisi constaret de contraria Judicis intentione. D. Thomas, Castro-Palaus, Krimer apud *La Croix lib. 7. n. 152. Tertia conditio* est: ut absolvens habeat intentionem absolvendi à Censuris; sine hac enim absolutio foret nulla, cùm intentio sit anima absolutionis. Hæc autem absolvendi intentio semper adesse præsumitur. Ex quo fit illum, qui est pluribus Censuris innodatus, re ipsa absolvi ab omnibus, si confiteatur confessario Privilegiato, licèt aliqua peccata, quibus tales censuræ annexæ sunt, *inculpabiliter* non confiteretur. Nam talis Pœnitens ratione formæ Generalis præmitti solitæ absolutioni Sacramentali, quæ est: *absolvo te ab omni vinculo Excommunicationis, suspensionis, & interdicti*, absolvitur directè ab omnibus Censuris, cùm directa absolutio à Censuris non pendeat ex notitia, quam debeat habere Judex de illis; sicut absolutio à peccatis, sed ex absolventis intentione, qui cùm sciat, vel saltem scire debeat, unam Censuram posse tolli non ablatis aliis; (quia non habent necessariam connexionem inter se, nec tolluntur per gratiæ sanctificantis infusionem, sicut peccata mortalia, quorum unum ideò non potest tolli sine alio; quia quodlibet tolli debet per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ cum nullo stare potest) tamen impedit absolutionem ab omnibus, etiam directè vult absolvere ab omnibus: aliud est de absolutione à peccatis, in quorum absolutione confessarius est Judex, & ideò solùm profert sententiam juxta notitiam, quam habet, tantùmque directè intendit absolvere ab iis, quæ sibi manifestantur; dum autem dicit, se absolvere ab omnibus, hoc facit, quia novit unum mortale non posse tolli, quin indirectè tollantur, & alia. Unde peccatum indirectè hic, & nunc absolutum, debet in alia confessione iterum subjici clavibus; absolvi tamen potest à quovis confessario, quia Censura jam supponitur ablata. *Num verò confitens confessario, habenti potestatem absolvendi ab omnibus casibus, & censuris reservatis, à reservatione, & censuris liberetur, non obstante, quod invalida foret absolutio Sacramentalis ob indispositionem Pœnitentis?* Respondet noster P. Herincx *de Pœnitent. disp. 6. q. 4. n. 26.* Dum quis confitetur casum reservatum, probabiliter cessat reservatio, etiamsi Confessio sit invalida defectu contritionis, sive quia malitiosè in Confessione prætermittitur aliquod mortale, saltem quando Confessio fit apud Superiorem, *juxta DD. satis communiter:* imò etiam juxta plurimorum sententiam, quando confessio instituitur apud delegatum: quia tali casu peccatum est propositum, & inferior comparuit coram eo, coram quo comparere debebat, tum ad instructionem, tum ad subeundam pœnam, tum ad alios reservationis fines, qui non requirunt, ut culpa reipsa remittatur. Unde tali casu poterit pœnitens posteà confiteri communi Confessario. Teneretur tamen adimplere Pœnitentiam ratione casus reservati sibi impositam, sive tamquam non Sacramentalem (quod sufficere rectè putat *Suarez*) sive tamquam Sacramentalem, imponendam in sequenti Confessione, de quo confessarius sequens est monendus à Pœnitente juxta *Vasquez, & alios*. Similiter tenetur in sequenti Confessione exprimere Sacrilegium in priori Confessione commissum, ut patet. Si etiam inter mortalia, quæ malitiosè tacuit, sit aliquis casus reservatus, patet illum tali Confessione invalida nullatenùs fieri non reservatum. *Excipit* ab hac responsione *Suarez* cum aliis, quando quis absolvitur à reservatis ratione Jubilæi: tum quia in Bulla Jubilæi signanter conceditur facultas absolvendi verè Pœnitentes: tum quia Confessio saltem valida requiritur tamquam conditio, sub qua conceditur facultas absolvendi, ac Jubilæum promerendi. Vide etiam P. Sporer *Theolog. Sacram. p. 3. cap. 6. sect. 2. n. 670.*

Ex Prædictis etiam infertur, absolvere à Censuris in statu dignitatis non esse peccatum; quia absolvens à censuris conficit Sacramentum, sicut absolvens à peccatis. Similiter non est peccatum, repetere absolutionem à censuris super eadem peccata, ob eamdem rationem. 62

SECTIO II.

De Excommunicatione.

QUÆSTIO I.

Quid sit Excommunicatio Major, & Minor, & Excommunicatus Toleratus, & non Toleratus?

SUMMARIUM.

64 *Excommunicatio ut sic est censura Ecclesiastica, qua homo privatur Ecclesiastica communione fidelium.*

65 *Excommunicatio est duplex: Major, & Minor.* Major *est censura Ecclesiastica, qua quis à Communione fidelium simpliciter separatur.*

66 Minor *est censura Ecclesiastica privans hominem participatione Sacramentorum, & Electione ad Beneficium Ecclesiasticum.*

67 *Qui sint Excommunicati* Tolerati, & non Tolerati, *seu* non vitandi, & vitandi?

68 *Quid requiratur ad hoc, ut aliquis sit excommunicatus non toleratus, seu vitandus?*

ASSERTIO I.

Excommunicatio ut sic est censura Ecclesiastica, qua homo privatur Ecclesiastica Communione fidelium: excommunicatio Major est censura Ecclesiastica, qua quis à communione fidelium simpliciter separatur; Minor verò excommunicatio est censura Ecclesiastica privans hominem participatione Sacramentorum, & electione ad Beneficium Ecclesiasticum. Excommunicatus vitandus, & non toleratus est nominatim excommunicatus, & publicè denunciatus, atque etiam notorius Percussor Clerici; Reliqui excommunicati sunt tolerati, & non vitandi. Communissima apud Doctores citandos. 63

§. I. *Ex-*

§. I. *Excommunicatio in Genere.*

64 EST *censura Ecclesiastica, qua homo privatur Ecclesiastica communione fidelium.* Ita Doctor noster Subtilis *in 4. dist. 19. num. 16.* Mastrius *Theol. Moral. disput. 13. qu. 2. art. 1. num. 33.* Layman, Palaus, & communis. Explicatur: dicitur I. *Censura Ecclesiastica*, quæ particulæ tenent locum generis, cùm per eas excommunicatio conveniat cum reliquis censuris; licèt etiam differat ab aliis pœnis Ecclesiasticis, non medicinalibus. Dicitur II. *Qua homo privatur Ecclesiastica communione fidelium*, pro quo advertendum ex S. Bonaventura *in 3. dist. 18. quæst. 1.* triplicem esse fidelium communicationem, *purè internam*, *purè externam*, *& Mediam*, seu *Mixtam*. *Purè interna* fidelium communicatio consistit in fide, & charitate, per quam fidelis inter se, & cum Christu mysticè copulantur. *Purè Externa* communicatio est Politica, consistens in fidelium convictu, colloquio, commerciis, &c. *Media*, sive *Mixta* communicatio est, quæ in exterioribus actionibus consistens, interiorem, ac spiritualem fructum ex propria institutione continet. Huc spectat usus tàm activus, quàm passivus Sacramentorum: deinde suffragia Ecclesiæ, quæ in Sacrificio Missæ, aliisve publicis officiis, ad DEUM, pro universa funduntur Ecclesia: item satisfactiones Christi, & Sanctorum, quæ ex communi Ecclesiæ Thesauro per indulgentias fidelibus Justis applicantur. Jam certum est, quòd Ecclesia nec velit, nec possit quempiam privare communionem Bonorum merè interna, quæ est per fidem, & charitatem; quippe quibus nemo invitus spoliatur. Deinde etiam certum est, quòd Ecclesia ob justam causam, hominem inobedientem, & contumacem, non tantùm communione fidelium mixta, sed etiam purè externa privare possit. Ratio Primi est: quia dispensatio Sacramentorum, suffragiorum, & Indulgentiarum est Ecclesiæ à Christo demandata, ut proinde eam indignis prohibere possit, quamvis, illorum vim, & valorem ex institutione Christi pendentem impedire nequeat. Ratio Secundi est: quia quælibet Respublica potestatem habet, subditum rebellem à reliquorum civium consortio excludendi: ergo etiam Ecclesia potest subditos sibi inobedientes à reliquorum fidelium consortio separare; tum ne alios morbi contagione inficiant, uti S. Augustinus advertit *libro de correptione, & gratia, cap. 15.* tum ut ipsi tantò magis pudefacti citiùs resipiscant, & curentur, juxta *cap. Cùm non ab homine de sentent. Excomm.* Itaque Excommunicatio privat communione fidelium, non purè interna, sed mixta, & externa, quod etiam ipsum nomen *Excommunicationis* innuere videtur, quod idem significat, ac separatio à communione, eò quòd homo excommunicatus separetur à communione fidelium, & à participatione Sacramentorum, Eucharistiæ præsertim, quæ per Antonomasiam *Communio* appellatur.

§. II. *Excommunicatio Major.*

65 EXcommunicatio ex parte Boni, quo privat, & propriè, & principaliter dividitur in *Majorem*, & *Minorem*, ex *cap. Si quam 59. de Sentent. Excomm.* Excommunicatio Major describi potest ex *Scoto citat.* quòd sit *Censura Ecclesiastica, qua quis à communione fidelium simpliciter separatur.* In qua descriptione, ratio distinguendi excommunicationem Majorem à Minore continetur in Particula *Simpliciter*: per hanc enim denotatur, quòd excommunicatio Major privet omnibus Ecclesiæ Sacramentis activè, & passivè, omnibus illius suffragiis, aliaque fidelium communicatione, ut patebit singillatim ex dicendis de illius effectibus. Ex quo colligitur. I. Excommunicationem Majorem esse pœnam, qua *nulla Major in Ecclesia est*, ait S. Augustinus *lib. de corrept. & gratia, cap. 15.* relatus in *cap. Corripiantur 24. quæst. 3.* Quare ad eam deveniendum non est, nisi postquàm monitionibus, ac aliis levioribus nihil obtineri possit juxta *Concil. Trid. sess. 25. de Reform. c. 3.* II. Quòd si nomen *Excommunicationis* absolutè ponatur, accipiendum sit pro *Majori* Excommunicatione, sicut expressè dicitur *cap. Si quam, de Sentent. Excomm.* Quia vox absolutè, & simpliciter prolata stat pro sua significatione simpliciter; sola autem Major excommunicatio est talis simpliciter; cùm sit totum includens non tantùm aliquam privationem, puta susceptionis Sacramentorum, sed & aliorum. Excipe: *nisi ex circumstantiis aliud colligi debeat*: III. Excommunicationem Majorem in sacris Canonibus subinde vocari *Mucronem Episcopi, nervum Disciplinæ Ecclesiasticæ, Anathema*, adeò, ut Anathema non essentialiter, sed tantùm accidentaliter differat ab Excommunicatione Majori, videlicet in hoc, quòd Anathema feratur majori cum solemnitate, quàm vulgaris excommunicatio Major: solemnitas autem Anathematis præscribitur *Canone Debent. 106. Causa 11. qu. 3.* his Verbis: *Debent duodecim Sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione Anathematis, vel excommunicationis projicere debent in terram, & conculcare pedibus: Deinde Epistola per Parochias mittatur continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis.*

§. III. *Excommunicatio Minor.*

66 EST *censura Ecclesiastica privans hominem participatione Sacramentorum.* Communis ex *cap. penult. de Sentent. excom.* Et quia materia hujus prohibitionis gravis est, ideò graviter, seu mortaliter peccat, qui tali censura ligatus, absque justa necessitate Sacramentum Confirmationis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Ordinis Matrimonii, vel Extremæ Unctionis susceperit; licèt ob id nullam irregularitatis notam contrahat, sicuti habetur expressè *cap. ult. de Clerico excommunicato ministrante.* Atque hic unicus est Minoris excommunicationis effectus proximus per se, & directus. Alii verò duo sunt indirecti, remoti, & per consequentiam. Quorum primus est, quòd minori excommunicatione irretitus peccat saltem venialiter, si sine necessitate Sacramenta ministret, sicut *Medina, Covarruvias, Avila, Suarez* apud Layman *libr. 1. tract. 5. part. 2. cap. 3. numer. 4.* idque propter quamdam irreverentiam; quia indecens esse videtur, excommunicatum administrare Sacramentum aliquod, cùm ipsi susceptio Sacramentorum tamquam indigno prohibita sit. Accedit, quòd *in cap. ult. cit. de Clerico excommunicato ministrante* dicatur de existente in minori excommunicatione; *Peccat autem conferendo Sacramenta; sed ab eo collata, virtutis non carent effectu; cùm non videtur à collatione* (per se, & directè) *sed participatione Sacramentorum remotus.* Alter effectus Minoris excommunicationis indirectus est, quòd ea ligatus ad Beneficium Ecclesiasticum eligi non debeat, sed electio infirmanda sit juxta *citat. cap. ult. de Clerico excomm. ministrante*, ubi dicitur: *Si scienter talis electus fuerit, ejus electio est irritanda*; & ratio adjungitur: *Pro eo, quod ad susceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione à SS. Patribus est privatur*, idest, quia Beneficium Ecclesiasticum suapte Institutione ordinatur ad Sacros Ordines suscipiendos, vel Missam celebrandam &c. à quibus tamen Minori excommunicatione affectus repellitur. Quare idem eadem ratione, dicendum est de præsentatione, & collatione Beneficii, sicuti docent DD. fermè communiter apud Richardum *in 4. dist. 18. art. 7. qu. 4.* Covarruviam, Sanchez, Avilam, & Layman *cit. num. 5.* Et censeri debet peccatum mortale, ita excommunicatum, scienter ad Beneficium eligere, vel præsentare, quia est res gravis; sicut etiam testatur Avila apud *Layman citat.* An verò electio Minori excommunicatione affecti, *ignoranter* facta, etiam sit irritanda? Disputant Doctores in utramque partem probabiliter apud *Layman cit.* *Causa*, ob quam incurritur excommunicatio Minor, est, si quis communicet cum excommunicato non tolerato, sine justa causa, etiam leviter tantùm, & in rebus civilibus, etiamsi tantùm venialiter peccet, prout deciditur *cap. A nobis de except. cap. Statuimus, de Sent. excomm. in 6.* Licèt enim excommunicatio Minor privet receptione Sacramentorum, tamen non censetur pœna gravis, cùm à quovis Confessario auferri possit, & consequenter etiam ob culpam venialem potest infligi. *Denique* à Minori Excommunicatione, in foro externo quilibet Ordinarius Ecclesiasticus Judex absolvere potest. *Layman citat. numer. 6.* In foro autem interno potest absolvere quilibet, qui potest absolvere à mortalibus; nam *cap. Nuper. de Sentent. excomm.* dicitur, taliter excommunicatum posse absolvi à proprio sacerdote, qualis in hac materia intelligitur, qui potest absolvere à mortalibus. Ita *Sotus, & Sylvester, Covarruvias, Avila, Suarez*, apud *Layman citat. numer. 6.* Imò non desunt DD. inter quos *Navarrus, & Toletus*, existimantes, quemvis simplicem sacerdotem absolvere posse ab excommunicatione Minori, quæ ob venialem culpam contracta fuit. Sed alii rectiùs id negant *Richardus, Medina, Cajetanus.* Quia absolutio Sacramentalis à peccatis, & absolutio à censuris valdè sunt diversæ; & illa quidem ad forum internum pœnitentiæ pertinet; hæc verò ad forum externum, & contentiosum, quæ proinde nemini competere potest, nisi vel in foro externo jurisdictionem obtineat, vel ipsi à jure, vel ab homine talis potestas sit commissa. Non legimus autem à jure commissam cuivis, etiam simplici sacerdoti, sed solùm proprio sacerdoti, quo nomine in hac materia intelligitur non tantùm, qui ordinariam jurisdictionem habeat ad absolvendum à mortalibus peccatis, sed etiam, qui delegatam, sicut colligitur *ex cap. omnis utriusque de Pœnitent. & Remiss.*

§. IV. *Excommunicatus Toleratus, & non Toleratus.*

67 CUm præcipuus excommunicationis effectus sit, exclusio à communione fidelium, seu Baptizatorum; ut & ipsi excommunicatu prohibitum sit, cum reliquis fidelibus in spiritualibus seu profanis negotiis communicare, & fideles quoque eumdem evitare teneantur, ideò necesse est explicare, quousque se prohibitio ista extendat. Itaque sciendum est, *antiquo Jure* omnes omnino excommunicatos fuisse vitandos, eo tamen discrimine, ut si excommunicatio publicè nota fuisset, publicè etiam vitarentur; sin verò publicè nota non esset, privatim tantùm vitarentur, sicuti constat ex *cap. Cùm non ab homine, de Sentent. excommunic. postea* tamen in Concilio Constantiensi, circa Annum Domini 1414. celebrato, ad Schisma inter tres Pontifices tollendum, Ecclesiæque pacem reddendam, edita est constitutio, quæ incipit: *Ad evitanda*, posteà confirmata à Martino V. legitimo Papa, & à Leone X. in Concilio Lateranensi, quæ declarat, quòd solùm nominatim excommunicati, & publicè denuntiati, atque notorii Clericorum Percussores sint vitandi. Constitutio sic habet: *Ad evitanda animarum pericula statuit S. Synodus, ut nemo deinceps quempiam ratione alicujus sententiæ, aut Censuræ Ecclesiasticæ à jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, in Sacramentorum administratione, receptione, aut aliis quibuscumque rebus Divinis, vel externis vitare, aut interdictum observare teneatur, nisi sententia, vel Censuræ hujusmodi contra certam Personam, Collegium, Ecclesiam &c. specialiter à Judice publicata, vel denuntiata fuerit: excepto eo, qui ob Sacrilegam Manuum injectionem in Clericum, Excommunicationem Canonis notoriè incurrit, ut factum ejus nulla tergiversatione celari, & nullo juris suffragio excusari possit: nam ab hujusmodi, etiam non denuntiati communione abstinendum*. Posteà verò subjungitur: *Per hæc autem non intendimus, ipsos excommunicatos, suspensos, interdictos in aliquo sublevare, vel quomodolibet eis suffragari*.

68 Ex hac constitutione sequitor. I. Ad hoc, ut aliquis sit excommunicatus vitandus, seu non toleratus, requiri, ut vel sit *nominatim*, hoc est, expresso proprio nomine, vel æquivalentibus signis ipsam personam in individuo exprimentibus, *excommunicatus*, & insuper à Judice, vel Superiore suo *publicè talis denuntiatus*, ut patet *ex constitutione citata*: vel sit *notorius percussor Clerici*; ita quidem, ut talis percussio nulla tergiversatione celari, & nullo juris suffragio excusari possit; ut iterum patet ex *constitut. citat.* Hinc, ut percussor Clerici dicatur notorius, & ante denuntiationem vitandus, hodie non sufficit *Notorium juris*, sed requiritur *Notorium facti*: sicuti docet *Covarruvias*, *Avila*, *Layman cit. cap. 4. num.* 2. quia hoc nulla tergiversatione celari potest. Porrò Notorium facti debet esse *publicum*: quare si quis Clericum, te aliisque tribus, aut quatuor testibus præsentibus, in domo privata percussit, non erit ille tibi, aliisque tribus, ne privatim quidem evitandus: quia licèt factum sit notorium; non tamen absolutè notorium sive publicum existit, ut nulla tergiversatione celari possit, sicut docent *Navarrus*, *Gomez*, *Avila* apud *Layman cit.* imò etsi factum sit publicum, si tamen percussor aliqua probabili ratione se defendere possit, quo minùs excommunicationem contraxisse videatur, in hoc casu adhuc non est vitandus propter verba Constitutionis cit. *Et nullo Juris suffragio excusari possit*. II. Sequitur, quòd si quis in Germania sit nominatim excommunicatus, & publicè talis denuntiatus, fugiat ante absolutionem in Italiam, ibi non sit vitandus. Ita *Sanchez*, *Avila*, *Castro-Palaus*, *Krimer*, & alii apud *La Croix lib. 7. n.* 275. Ratio est: quia ex hoc, quòd sit publicus denuntiatus in uno loco, non ideò est publicus denuntiatus in alio, Constitutio autem Concilii non dicit, qualemcumque, sed publicè denuntiatum esse vitandum. Idem dicendum de percussore Clerici alicubi notorio; is enim alibi, ubi ejus crimen incognitum est, publicè evitari non potest, occultè verò evitari non debet, secundùm probabilem sententiam apud *Avilam*, inquit *Layman citat. numer.* 3. Ratio est: quia percussor Clerici notorius est vitandus, sed talis ut supponitur, in Italia non est notorius, ergo nec ibi est vitandus. III. Sequitur, ex hac Constitutione, Collegium, Ecclesiam &c. etiam excommunicatione per sententiam specialem ab homine feriri posse, ibi: *Nisi sententia, vel censura hujusmodi contra certam personam, Collegium, Ecclesiam &c. spectata, vel denuntiata fuerit*. Quod intellige, si præmisso examine exploratum fuerit, omnes, & singulos è communitate, vel Collegio delicti participes, & in eo contumaciter persistentes esse, tunc enim in omnes singillatim, ac determinatè, præmissa monitione Canonica, excommunicatio ferri potest, uti colligitur *ex cap. Romana, de sentent. excommun. in* 6. Si verò in aliquo Collegio, vel communitate sint aliqui Innocentes, sicut ordinariè sunt, tunc in totam communitatem, vel Collegium sententia excommunicationis proferri non potest, ut clarè patet ex *cap. cit. Romana*. Vide dicta supra *hoc cap. sect.* 1. *qu.* 2. *num.* 17. Sequitur IV. Reliquos excommunicatos, qui non sunt denuntiati, nec notorii Clericorum Percussores, fideles non tenentur vitare, sed cum eisdem tam in sacris, quàm profanis communicare possunt; ad id tamen minimè obligantur, sed sine injuria etiam abstinent, tum privatim, tum etiam publicè; dummodò eorum excommunicatio, vel publicè nota sit, vel sufficienter ab ipsis probari possit. Quare licitum est Judici, aut parti litiganti exceptione repellere Actorem, Advocatum, testem excommunicatum, Regularibus item, & Clericis recusare imperium, seu Jurisdictionem Episcopi, Abbatis excommunicati: neque cogi possunt subditi, ut à Parocho excommunicato Sacramenta suscipiant, ejus Missæ intersint, vel excommunicati Judicis seu in spiritualibus, seu in temporalibus Legi, sententiæ, aut mandato pareant. Ratio est quia Concilium Constantiense, non ipsis excommunicatis, sed solùm reliquis fidelibus favorem, & gratiam conferre voluit: *Quod autem ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*, *Reg.* 61. *Juris in* 6. Et *nemo beneficio invitus uti cogitur*. *Argum. Reg.* 66. *ff.* Excipe: *nisi vel consuetudo, vel specialia fœdera alicujus Regionis aliud postulent*; qua ratione in Imperio, Lutherani à publicis Judiciis, & dignitatibus civilibus repelli non possunt. Vel *nisi interdum Lex naturalis Charitatis, Pietatis, aut observantiæ aliud postulet* in filiis respectu Parentum excommunicatorum necessitatem patientium &c. Denique etsi fideles communicando cum excommunicatis toleratis, seu non vitandis, numquam peccent contra Legem, seu censuram Ecclesiasticam, quare neque Minorem excommunicationem ob id numquam contrahant, sicut notavit Suarez, & Avila apud *Layman cit. num.* 4. Nihilominùs interdum peccare possunt contra Legem naturalem Charitatis, si absque necessitatis ratione cum tolerato communicent, v. g. sine necessitate, aut causa justa petant Sacramenta à Ministro excommunicato, quem sciunt ea nonnisi sacrilegè administraturum. Vide, quæ habet P. Patritius Sporer *tract.* 5. *in* 5. *Præcept. Decal. cap.* 1. *sect.* 3. *num.* 76. Ex quo etiam infertur, quòd licèt in Concilio Constantiensi, nulla gratia directè facta sit excommunicatis toleratis, ideòque ipsi peccent, si se fidelium communioni non requisiti ingerant; indirectè tamen, & ipsis facta est, ne enim gratia, seu licentia aliis fidelibus facta communicandi cum excommunicatu tolerato, inutilis, aut noxia sit, necesse est dicere, etiam ipsi excommunicato tolerato ad communicationem legitimè provocato permissum esse communicare, imò interdum obligari; ut si Parochiani à Parocho excommunicato administrationem Sacramenti exigant; modò per eum non steterit, quominùs, si id fieri possit, ab excommunicatione, ante præstitum officium absolvatur. Ita *Laym. cit. n.* 6.

QUÆSTIO II.

De primis quatuor effectibus excommunicationis majoris.

SUMMARIUM.

70 *Quid sint communia Ecclesiæ suffragia?*
71 *His privatur excommunicatus vitandus, seu non toleratus,*
72 *Etiam contritus;*
73 *Non tamen toleratus, seu non vitandus.*
74 *Excommunicatio privat receptione Sacramentorum,*
75 *Ac etiam administratione eorumdem;*
76 *Ideò Excommunicatis sunt deneganda Sacramenta.*
77 *Quas pœnas incurrant excommunicati suscipientes Sacramenta, & ea administrantes?*
78 *Excommunicatus nequit assistere Missæ sacrificio.*
79 *An excommunicatus non procurans absolutionem, & ideo non audiens Sacrum die Festo, nec confitens, aut communicans tempore Paschali peccet?*
80 *An teneatur recitare Horas Canonicus privatim?*
81 *An possit interesse Processionibus, & facere benedictiones?*
82 *An possit sepeliri in loco Sacro?*
83 *Quid faciendum, si fuisset sepultus in loco Sacro?*
84 *Excommunicatus est incapax beneficii Ecclesiastici, durante excommunicatione, obtinendi.*
85 *Non autem antea obtinendi.*
86 *Quomodo possit acceptare beneficium?*
87 *An teneatur restituere fructus beneficii?*

ASSERTIO II.

EXcommunicatio major privat excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragiis, usu activo, & passivo Sa- 69

cra-

cramentorum, *Divinis Officiis*, *Ecclesiastica sepultura*, *beneficiis Ecclesiasticis; horum proventibus*, *& aliis dignitatibus*. Communis, ut patebit explicatione.

§. I. *Excommunicatio major privat communibus Ecclesiæ suffragiis.*

70 I. NOtandum est, quòd imposterùm tantùm erit sermo de *excommunicatione majori*: quia de minori nihil ampliùs restat dicendum. Per *communia* autem *Ecclesiæ suffragia* intelliguntur quædam subsidia spiritualia auctoritate Ecclesiæ facta, quibus Ecclesia suos fideles, præsertim in spirituali necessitate constitutos juvare intendit, & revocantur ad tria capita; quæ sunt *Sacrificium Missæ*, quod nomine totius Ecclesiæ offertur; *Indulgentiæ*, utpotè depromptę ex communi Thesauro Ecclesiæ; & tandem *Orationes publicæ*, in Processionibus, Choro, vel alias nomine ipsius Ecclesiæ peragi solitæ. Itaque

71 II. Excommunicatus privatur communibus Ecclesiæ suffragiis. Ita decernitur *cap. A nobis est sæpè*, *cap. Sacris*, *de sent. excom.* & alibi. Hinc peccat graviter, qui excommunicato hujusmodi suffragia applicat; eùm in re gravi transgrediatur præceptum Ecclesiæ, quæ censetur prohibere ne quis excommunicato illa applicet; quia alio modo nequit excommunicatum illis privare. Ille tamen non peccat ullo modo, qui fundit preces privatas pro excommunicatis quibuscumque, cùm id nullo Jure interdicatur; & preces ejusmodi sint independentes à dispositione Ecclesiæ. Sub his precibus comprehenditur etiam *Memento in Missa* (de quo Vide P. Patritium Sporer *Theol. Sacram. part.2. cap.4. n.277.*) item jejunia, aliaque pia opera, quæ propria cujuslibet nomine, & ex privata devotione assumuntur. Nec antedictis obstat, quòd Ecclesia ordinet Missas pro reductione Hereticorum, & Schismaticorum, qui sunt excommunicati, atque directè, specialiterque feria sexta Parasceves oret pro Hæreticis, & Schismaticis. Nam tales orationes directè, & per se fiunt pro ipsa Ecclesia, seu pro ejusdem dilatatione, augmento, & unione; indirectè verò, & ex consequenti pro Hæreticis, quatenùs redundat etiam in Bonum illorum, si convertantur. Porrò Ecclesia à sua generali prohibitione excepit *feriam sextam Parasceves*, & hoc non speciali ratione, videlicet tum ad imitationem Christi, qui illo die oravit pro suis Crucifixoribus; tum ad ostendendum valorem mortis Christi, qui pro omnibus mortuus est: tum ut Ecclesia demonstraret suum zelum animarum, quo omnes vellet ad unum ovile aggregare.

72 III. Imò Sbogar *tract. 77. n. 20.* Coninch. *disp. 14. n.49.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. n. 4.* Palaus, Sotus, Suar. & alii, contra Mastrium, Herman, Fabrum, Sayrum, Navarrum, & alios docent, non esse licitum, communia Ecclesiæ suffragia, excommunicatis, etiam contritis, nec habentibus occasionem impetrandi absolutionem ab hoc vinculo, applicare. Ratio est: quia *cap. A nobis*, *de sent. excommun.* Innocentius III. decidit, pro excommunicato defuncto, licèt ante mortem signa contritionis dederit, non esse oblationes recipiendas, nec orationes publicas fundendas, antequàm ab excommunicatione absolvatur; quia tametsi sit solutus vinculo culpæ apud DEUM, non tamen vinculo censuræ apud Ecclesiam; adeoque censura etiamnum suas operabitur effectus; quod *Sbogar cit.* infert ex propositione damnata ab Alexandro VII. ordine 44. *Quoad forum conscientiæ*, *reo correcto ejusque contumacia cessante*, *cessant censuræ*; à qua doctrina parùm, vel nihil distant Adversarii, dum dicunt, quòd reo correcto per contritionem, excommunicatio saltem pro foro conscientiæ nihil ampliùs operetur; & per consequens perinde se habebit, ac si jam cessarit.

73 IV. Probabile tamen est, communibus Ecclesiæ suffragiis non privati excommunicatos toleratos, sed tantùm vitandos, seu non toleratos. Ita Navarrus, Henriquez, Coninch. Sayrus, Hurtadus, & alii, apud Mastrium *cit. quæst.2. num.42.* Item Herincx *hic disp.6. qu.2. n. 24.* Palaus *disp.2. punct.7. num.9.* & alii ab his citati. Ratio est: quia ex concessione Concilii Constantiensis suprà allati, fideles possunt communicare cum excommunicatis, toleratis in rebus Divinis, & humanis: ergo etiam possunt pro ipsis offerre communia Ecclesiæ suffragia. Ex quo *Sequitur*. I. Sacerdotem Catholicum posse celebrare Missam pro hæretico, etiam pro stipendio, etiam ad ejus intentionem bonam, *v. g. in Honorem S. Antonii de Padua pro inveniendis rebus deperditis*, *pro recuperanda sanitate &c.* II. Quòd licèt excommunicati sive non tolerati, sive tolerati, nequeant lucrari indulgentias, cùm ipsis, ut jam dictum, nulla sit gratia facta per Concilium Constantiense; nihilominùs, si aliqua indulgentia sit applicabilis alteri, vivo, vel defuncto, tunc eam fidelis posset applicare excommunicato tolerato vivo, vel defuncto, si per contritionem perfectam se posuisset in statum gratiæ. La Croix *lib.6. part.2. num.1354. & 1355. & lib.7. num.206.* Nec per hoc fit directè favor excommunicatis, sed potiùs hoc directè cedit in commodum fidelium, tam spirituale; quia per tale opus charitatis apud DEUM merentur; quàm temporale, propter stipendia, quæ inde percipere possunt. *Nec sequitur*: quòd per hoc excommunicati tolerati sint æqualis conditionis cum non excommunicatis: quia Ecclesia vult, ut publica suffragia aliis fidelibus ex communi intentione applicentur, etsi ea offerentes nullam eorum faciant specialem mentionem: excommunicatis vero toleratis non vult, ut suffragia ex communi intentione applicentur, nisi fideles specialiter hoc velint, & faciant. *Nec denique obstat*, quòd de natura excommunicationis sit, excludere excommunicatum à communibus Ecclesiæ suffragiis, hoc enim verum est, *quantum est de se*, & de natura excommunicationis, & si fideles nolint cum ipso communicare, & pro eo offerre specialiter suffragia Ecclesiæ, secùs verò, si velint, non ob favorem excommunicati, sed fidelium, ut suprà dictum, quod clarè patet ex Jure antiquo, & colligitur *ex cap. Non ab homine*, *de sent. excomm.* ubi non obstante excommunicatione, poterant à fidelibus offerri suffragia pro excommunicatis occultis, ut fatetur ipse *Suarez*.

§. II. *Usu Activo, & Passivo Sacramentorum.*

I. CErtum est, excommunicatum etiam toleratum graviter peccare, per se loquendo (*nisi videlicet excuset ignorantia invincibilis Juris*, *vel facti*, *aut periculum infamiæ*, *alteriusve gravis damni*) percipiendo quodcumque Sacramentum: quia id prohibetur innodato excommunicatione minori *ex cap. Si quem*, *de sent. excommun.* & alibi; excommunicatio autem major habet effectus minoris, longèque plures juxta DD. communiter. Nihilominùs excommunicatus etiam non toleratus validè recipit Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, Extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii, excepto Pœnitentiæ Sacramento. Ratio est: quia supponuntur adesse omnia essentialia, scilicet debita materia, forma, intentio Ministri, ac suscipientis. Dixi: *Excepto Pœnitentiæ Sacramento*; quia hoc ad validam sui susceptionem requirit dispositionem pœnitentis, videlicet, verum dolorem, & propositum non peccandi; quæ in tali excommunicato non adest, eo ipso, quod in excommunicatione existens, & scienter recipere volens Sacramentum, peccet mortaliter. Si tamen excommunicatus *bona fide* procederet, videlicet laborans ignorantia invincibili, vel *facti*, ut si invincibiliter non recordetur excommunicationis; aut ignoret se commisisse delictum, cui excommunicatio annexa est; vel *Juris*, ut si invincibiliter ignoret absolutioni à peccatis prærequiri absolutionem ab excommunicatione, & eliceret verum dolorem, ac propositum, absolvereturque à peccatis, non præmissa absolutione ab excommunicatione, valida esset absolutio, cum onere tamen posteà petendi absolutionem à censura, cùm ei innotescet. Ita *Coninch. Palaus*, *Mastr. Fill. Bonacina*, & pluribus citatis *P. Patritius Sporer Theol. Sacrament. part.3. cap.5. num.633.* apud quem vide Rationem hujus sententiæ. 74

II. Quantùm ad usum activum, seu administrationem Sacramentorum, etiam certum est, excommunicatum, etiam toleratum, si memor excommunicationis administret Sacramenta, nec alia causa rationabilis eidem suffragetur, peccare mortaliter ob prævaricationem præcepti Ecclesiastici in re gravi, prohibentis excommunicato administrationem Sacramentorum. Ita communis Theologorum cum Doctore nostro Subtili *in 4. d. 25. qu. 1.* apud Mastrium *cit. qu 2. art. 2. num. 45.* Nec minùs certum est, Sacramenta confecta à Ministro excommunicato, etiam non tolerato esse valida, *excepto pœnitentiæ Sacramento*, quia in aliis Sacramentis ad valorem non requiritur potestas Jurisdictionis, qua privatus est excommunicatus; ad Sacramentum verò Pœnitentiæ validè conficiendum requiritur potestas Jurisdictionis, cùm fiat per modum Judicii. Ex quo sequitur, Sacramentum Pœnitentiæ administratum ab *excommunicato non tolerato*, extra casum necessitatis, esse invalidum; quia, ut modo dictum, ad valorem hujus Sacramenti desideratur in ministro non tantùm potestas Ordinis, & Jurisdictionis, qua excommunicatus non toleratus, est privatus, in mortis tamen articulo constitutum excommunicatus non toleratus validè absolvit, saltem si deficiat copia alterius Sacerdotis. Ita P. Patritius Sporer *Theol. Sacram. part. 3. cap. 6. sect. 1. num. 723. quem vide*. Dictum est: *Sacramentum Pœnitentiæ administratum ab excommunicato non tolerato*, *extra casum necessitatis esse invalidum*: nam Sacerdos excommunicatus toleratus, *post Concilium Constantiense*, validè administrat hoc Sacramentum; quia hoc ipso, quòd Ecclesia illum toleret, fidelibus indulgendo communicationem cum illo in recipiendis ab eo Sacramen- 75

tia,

tis, debet in illo relinquere Jurisdictionem, qui quidem favor indirectè resultat in commodum ipsius excommunicati; eo tamen Ecclesia per se, directè, & immediatè intendit succurrere fidelibus, ut suprà jam dictum. Ex quibus *sequitur I.* excommunicatum non toleratum, si administret Sacramentum Penitentiæ in casu necessitatis, v.g. articulo mortis, non peccare contra præceptum Ecclesiæ; cùm pro tunc Ecclesia eidem non interdicat ministerium istud, sed magis præcipiat, ne infirmus æternæ damnationis periculo exponatur. Similiter, si infirmus non potuit suscipere Sacramentum Pœnitentiæ, potest talis illi administrare Eucharistiam, vel Extremam Unctionem; imò etsi infirmus fuisset Sacramentaliter absolutus, adhuc licitè ei prębetur à tali Eucharistia saltem. Ratio horum desumitur ex infirmi necessitate, & indigentia, Ecclesiæque tamquam Piæ Matris præsumpta benigna voluntate. *Sequitur II.* excommunicatum toleratum licitè administrare Sacramenta, modò se non ultroneè immisceat, sed ab ipso petantur. Patet ex constitutione Concilii Constantiensis suprà adducta. *Si dicas*; talem excommunicatum posse alios inducere, ut à se petant Sacramenta, vel ut pro se offerant Ecclesię suffragia; nam ad id licitè alterum induco, quod is à me potest licitè petere. Respondeo, quòd assumptum cum probatione universaliter non sit verum; nam ob causam utilitatis propriæ, vel alienæ possum petere licitè mutuum ab usurario parato dare sub usuris; nec tamen usurarius potest me licitè invitare, ut taliter ab eo petam, &c. Cæterum sufficit in proposito, si fideles saltem tacitè, & interpretativè petant Sacramenta, vel celebrationem Missæ à Sacerdote excommunicato tolerato. Imò non deest casus, in quo Sacerdos excommunicatus in defectu alterius, posset imò teneretur infirmum salutis propriæ incurium inducere ad suscipienda à se Sacramenta; ad hoc enim ipsum obligaret charitas proximi. Ex suprà dictis.

76 III. Infertur, ministros Ecclesiæ esse obligatos ad denegandum Sacramenta excommunicatis vitandis, seu non toleratis, ex *cap. Cùm desideres*, *cap. Significavit*, *de sent. excommun.* Secùs facientes ultra peccatum mortale, excommunicationem incurrunt, & ab ingressu Ecclesiæ interdicti sunt *cap. Episcoporum*, *de privil. in 6.* Si quis excommunicato, & denuntiato à Papa, aliquod ministret, majorem contrahit excommunicationem Papæ reservatam *cap. Significavit*, *de sentent. excomm.* Denique si excommunicato propter hæresim, vel illius fautoriam aliquod ministret, officio privandus, nec restituendus sine indulto Sedis Apostolicæ decernitur *cap. Excommunicamus*, *de Hæret.* Loquendo vero de aliis excommunicatis toleratis, *ex vi censura* quis non obligatur ad deneganda illis Sacramenta, ut ex dictis patet; si tamen quis sciat illos nondum esse absolutos à censura, tenetur ea denegare illis ex *vi Sacramenti*; ne eidem fiat irreverentia per indignam susceptionem, adeoque debet denegare, si possit absque alterius infamatione, ut docet P. Patritius Sporer *Theol. Sacrament. p.1. cap.3. sect.1. num.186.*

77 IV. Hic etiam advertendum, excommunicatum ob indignam susceptionem Sacramenti non fieri reum alicujus pœnæ; cùm nulla in jure sit decreta, & expressa. Excipitur tamen *Sacramentum Ordinis*; hoc enim si recipiat excommunicatus, suspenditur ab exercitio Ordinis quem suscepit, per *cap. Cùm illorum*, *de sentent. excommun.* & notat prætereà *Bonacina* ex *Suarez* & aliis, talem si suscipiat Ordines Sacros, incurrere irregularitatem. Qui verò illicitè, ratione ipsius excommunicationis, ministrant Sacramenta, quæ ad sui collationem requirunt, exercitium Ordinis, incurrunt irregularitatem, sive sint excommunicati vitandi, sive non. Colligitur *ex cap. fin. de Cler. excomm. ministr.* quod etiam dicendum esse de excommunicato vitando, dum invalidè absolvit, communis tenet modò sententia; eò quod secundum modum loquendi communem, Sacramentum dicatur administrare, quamvis illud invalidè ministret.

Denique quantum ad Sacramentalia dicendum, ea etiam ab excommunicato vitando confecta, veluti sunt consecrationes, & benedictiones ab Ecclesia ordinatæ, valere, quia eorum valor de facto non à Jurisdictione, sed à potestate Ordinis dependet.

§. III. *Divinis Officiis*, *& Ecclesiastica sepultura.*

78 I. CErtum est, excommunicatum à Divinorum Officiorum celebratione, illorumque assistentia exclusum esse, uti insinuatur *cap. Significavit*, *de sentent. excomm. & c. Alma mater eod. tit. in 6.* Inter Officia Divina primum locum obtinet *Missæ Sacrificium*: cui proinde, si intersit excommunicatos, peccabit mortaliter: cum hac tamen differentia, quòd solus excommunicatus non toleratus, si sit in Ecclesia, tempore Missæ debent expelli, & Sacerdos debeat sistere in Missa, donec expellatur. Si autem nequeat expelli debet Sacerdos (sicut, & populus) recedere ab altari, etsi sit in Canone, modò sit ante verba consecrationis, juxta *Avilam*, *& Suarez* apud *Layman cit. cap. 2. num. 6.* Quòd si consecratio esset incœpta, vel peracta, Sacerdos usque ad calicis sumptionem inclusivè, debet peragere Missam, quia integritas Sacrificii est de jure Divino, quod præponderat Ecclesiastico; & peracta sumptione debet recedere ab Altari, ac reliqua supplere in Sacristia. Alii tamen omnes, præter Altaris ministrum, recedere coguntur, quia cum excommunicato non tolerato in sacris Officiis communicare non licet. Debent tamen hæc intelligi de Sacrificio Missæ comparatione ejus dumtaxat Altari, cui excommunicatus assistere præsumit; nam interim nihil obstat, quominùs in aliis Altaribus Missa peragatur, præsentibus etiam fidelibus, sicut notavit *Suarez*, apud *Layman citatum*. Excommunicatum autem toleratum non tenentur fideles è templo expellere, nec eum vitare in audienda Missa, quia fidelibus per Concilium Constantiense concessum est communicari cum excommunicatis toleratis: Imò *Gobat.* apud *La Croix lib. 3. p. 1. num. 613.* censet Hæreticos in Germania non peccare, adeundo Ecclesiam Catholicam tempore Missæ, tum quia non potant esse excommunicatos: tum quia per talem aditum disponuntur ad conversionem.

II. Utrùm excommunicatus, si in procuranda absolutio- 79
ne negligens sit, peccet etiam contra Ecclesiasticum præceptum de audienda Missa, annua confessione, & communione Paschali, ad quod probabiliter respondetur. I. Cum Navarro *cap. 21. num. 3.* Suarez *tom. 3. disp. 88. sect. 6.* Layman *cit. num. 2.* Non peccare contra præceptum audiendæ Missæ. Ratio est, quia quamdiù in excommunicatione est, Missam audire non debet: sed neque ratione præcepti obligatus videtur, ut se disponat, & impedimentum tollat: cùm ea dispositio valdè remota sit: quemadmodùm nec is, qui sua culpa in vinculis detinetur, contra præceptum de Missa audienda die festo, delinquit. Respondeo II. Excommunicatum voluntariè in excommunicatione persistentem, peccare contra præcepta, etiam quatenùs Ecclesiastica sunt, suscipiendi Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ. Ita *Navarrus cap. 21. n. 34. Suarez cit. & Laym. cit. num. 3.* contra Avilam. Ratio est, quia hæc præcepta per se obligant ad mundandam conscientiam & consequenter ad tollenda vincula, tum peccatorum mortalium, tum etiam excommunicationis.

III. Post Missæ Sacrificium alia sunt, quæ computantur 80
inter Officia Divina, præcipuè *publica recitatio horarum Canonicarum*. Excommunicatum hac privari, constat ex multis textibus Juris Canonici. in quibus excommunicato generaliter interdicitur assistentia Divinorum Officiorum. Nihilominùs privatim potest recitare horas Canonicas, imò etiam tenetur, si aliunde sit adstrictus titulo Professionis, Ordinis, vel Beneficii, quia nulla est causa excommunicatum in hoc relevandi. siquidem privata recitatione non censetur cum aliis fidelibus communicare, neque oppositum Ecclesia uslibi constituit. Nec obstat, quòd excommunicatus Beneficiatus, stante excommunicatione, non percipiat fructus beneficii: Nam sua culpa privatus est fructibus beneficii, consequenter à recitatione horarum Canonicarum non eximitur, cùm titulus beneficii adhuc perseveret, & *damnum*, *quod quis sentit sua culpa*, *sibi imputare debet*. *Reg. 86. de Reg. Jur. in 6.* Ne verò tunc convincatur cum aliis communicare: plures putant, loco *Dominus vobiscum*, teneri saltem sub veniali dicere: *Domine exaudi orationem meam*: sunt tamen, qui in hoc nullam agnoscunt culpam: eò quòd illorum verborum prolatio absentibus aliis fidelibus, non fit cum illis communicatio, sed privata pro illis oratio: uti neque initium matutini sub his verbis: *Venite*, *exultemus Domino*, *&c.* censetur communicatio cum aliis. Possitne autem talis socium ad recitationem horarum Canonicarum adhibere? decisum est negativè *can. excommun. 11. quæst. 3.* quia aliàs in Divinis communicaret cum illo, quod etiam post Concilium Constantiense maner prohibitum. Si tamen adhibeat, peccabit tantùm venialiter: cùm ea communicatio levis, quia fit privatim.

Ulterius excommunicatus sub mortali prohibetur assi- 81
stere processionibus, facere benedictiones, consecrationes, vel similes cæremonias, quæ ex Ecclesiæ, vel Christi institutione à Ministris ad id ordinatis solemniter fiunt, uti eruitur ex variis juribus, & quia excommunicatus in sacris illicitè communicat cum aliis. Non tamen privatur excommunicatus omni usu rerum sacrarum, quia potest privatim recitare Divinum Officium, ut jam suprà dictum, potest etiam ingredi templum, privatim, & separatim ab aliis orare, potest uti sacris imaginibus, & Sacramentalibus, quatenùs deserviant privatæ devotioni, quia excommunicatus nullibi arcetur ab ingressu materiali templi: unde ejectio excommunicati: cujus executio præcipitur

Ostia-

Ostiariis in jure, non est ejectio ab Ecclesia materiali, sed formali, id est, à cœtu, & participatione fidelium. Ita *Palaus*, *Bonacina*, & alii. Imò excommunicatus, sive toleratus, sive vitandus licitè interest concioni, ex *cap. Responso, de sentent.* Denique licitum est excommunicato tolerato concionari, aliis fidelibus id requirentibus, ut suprà.

82 IV. Excommunicatus nec in vita, nec post mortem absolutus, privatur Ecclesiastica sepultura: *ex cap. Sacris de sepult.* ibi: *sacris est Canonibus institutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis.* Quo fit, ut excommunicatis toleratis concedi possit sepultura Ecclesiastica, si ante mortem signa contritionis exhibuerint, quia cum talibus possumus communicare in vita ex Concilio Constantiensi citato: ergo etiam post mortem. Ita *Andreas à Matre DEI, n.* 73. *Coninch nu.* 45. *Palaus, n.* 12. *Layman citat. cap.* 4. *n.*9. & alii, licèt non pauci desiderent eo casu absolutionem, quando excommunicatio est publica, ut Engel, Herincx, Reiffenstuel, &c. quod si talis excommunicatus impœnitens decesserit, v. gr. Hæreticus in hæresi formali, sacra sepultura prohiberi debet, non ob censuram præcisè, sed ob peccatum mortale, in quo notoriè decessit, & ob id orationum, & suffragiorum Ecclesiæ incapax est: *Subdit tamen Layman citat.* Verum tamen est, quòd in quibusdam Germaniæ locis, quibus cum Catholicis Lutherani permixti vivunt, diuturna consuetudine permittitur, ut hi in locis sacris sepeliantur à ministris suis; si tamen possibile esset, talis consuetudo tolli deberet atque curandum ut Catholici separatim ab Hæreticis sepulturæ locum sacrum retinerent. Id verò minus dubitationis continet, quòd ejusmodi hominum funera cognati, & amici Catholici comitari solent: tum quia talis cooperatio ad sepulturam valdè remota, & materialis est, ideòque ejusmodi comitantes nomine sepelientium non comprehenduntur, sicuti docet *Glossa Clem.* 1. *verbo: sepelire, de sepultur.* Navarrus *c.* 27. *n.* 137. Tum quia talis comitatus cognationis, aut necessitudinis causa præstitus, potiùs ad politicam communicationem spectat. Hucusque *Layman cit.*

83 *Quæres*: Quid faciendum, si excommunicatus vitandus sepultus fuerit in loco sacro? *Resp. in c. Sacris, de sepulturis* præcipi, ut ossa illius, si ab aliorum ossibus discerni possint exhumentur, & foras projiciantur. Ecclesia verò, vel cæmeterium, utpotè polluta reconcilianda sunt. Nec poterunt in tali loco ante reconciliationem Officia Divina celebrari, vel fidelium corpora sepeliri. Si verò excommunicatus hujusmodi, ante mortem dederit signa Pœnitentiæ, absolvendus est, priusquàm sepeliatur: si autem jam sit tumulatus, non est exhumandus, sed absolvendus, petita priùs absolutione ab Hæredibus, ut docent *Andreas à Matre DEI n.* 74. *& Herincx hic num.* 31.

§. IV. *Beneficiis Ecclesiasticis, horum proventibus, & aliis dignitatibus.*

84 I. EXcommunicatus est incapax beneficii Ecclesiastici, etiam toleratus, neque eidem suffragatur in hoc ignorantia invincibilis de excommunicatione contracta, vel nondum sublata. Ita communior apud Palaum, Andream à Matre DEI, Filliucium, Coninch. Layman cit. *cap.* 2. *nu.* 7. qui citat etiam *Covarruviam*, *Henriquez*, *Garziam*, *Suarez*, *Avilam*, *Lessium*, *&c.* Ratio est: quia *cap. Postulasti, de Clerico excomm. ministr.* dicitur: *cum excommunicatis communicari non debeat. Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licitè, nisi forsitan cùm eis fuerit misericorditer dispensatum, cùm ea non fuerint Canonicè consecuti.* Patet proinde, præsentationem, & collationem, institutionem, & confirmationem excommunicato factam esse ipso Jure nullam, & irritam: & meritò, siquidem excommunicato prohibitum est Officium Ecclesiasticum exercere, & cum fidelibus communicare: ergo Jure excluditur à Beneficio Ecclesiastico, quod exigit Officii Ecclesiastici usum, & communicationem. Quod etiam de *Excommunicato tolerato* intelligendum esse, indè liquet; quia consecutio beneficii Ecclesiastici directè concernit favorem Beneficiarii, qualem tamen non intendit excommunicato etiam tolerato conferre Concilium Costantiense suprà cit. Ergo sicut talis vi juris communis est incapax, eadem quoque incapacitas perseverat in illo post Concilium cit. & conferens, eo casu, peccat contra Jus Divinum, dum confert Beneficium indigno; neque inhabilitatem excommunicati Jure introductam tollere potest. Denique quòd *ignorantia invincibilis* in hoc casu non suffragetur excommunicato, indè desumitur, quod, licèt ignorantia invincibilis obligationis, aut præcepti excuset à culpa, & pœna inde resultante; ignorantia tamen contracti impedimenti, seu inhabilitatis aliquem non potest reddere habilem; adeòque sicut ignorantia censuræ contractæ, hanc non tollit, ita neque inhabilitatem à censura provenientem. Cæterùm, qui bona fide Beneficium accepit, eique deservivit, licèt posteà impedimento cognito teneatur illud derelinquere, fructus tamen suæ congruæ sustentationi debitos, vel quos bona fide absumpsit, neque inde ditior factus est, restituere non cogitur. *Layman cit.* Apud quem *Suarez*, & *Henriquez*, monent, dictam inhabilitatem etiam extendendam esse ad quodvis munus, vel dignitatem Ecclesiasticam, præter Papalem, v. gr. munus Legati Apostolici, Inquisitoris, Episcopalis administratoris, Prælati Ordinis; item ad munus eligendi, Beneficia conferendi &c. Quia prohibito exercitio actus censetur prohibitum illud omne, per quod pervenitur ad illum actum. Exinde

II. Infertur I. excommunicatum esse incapacem beneficii Ecclesiastici durante excommunicatione obtinendi, non autem anteà obtenti; cùm nullo Jure constat, excommunicatum esse inhabilem ad beneficia recepta; quia potiùs *cap. Pastoralis de Appell.* supponitur, quod talis, manente dominio beneficii, privetur proventibus. II. Collationem quoque Officii Ecclesiastici, & sęcularis, habentis annexam Jurisdictionem, excommunicato factam non subsistere. Ratio est: quia prohibito uno censetur prohibitum id, per quod ad illud pervenitur. *L. Oratio ff. de Sponsal.* Sed excommunicato utriusque dignitatis actus prohibetur: ergo & prohibitum est ei, pervenire ad hujusmodi dignitatem. Ita *Hugolinus*, *Sayrus*, *& Bonacina*. Multi tamen tenent oppositum de promotione ad Officia sæcularia. III. Infertur, te non acquirere beneficium tibi tempore excommunicationis collatum, licèt illud jam absolutus acceptes; quia invalidè acceptas, ob nullitatem collationis; quæ sicut ab initio fuit nulla, ita neque tractu temporis convalescit, argum. *cap. Non firmatur, de Reg. Juris in* 6. proindè opus est nova collatione. Nihilominùs *Layman citat. num.* 7. ait: Probabile tamen est, si facta collatione excommunicato, suspenso, &c. antequàm is acceptet, à censura absolvatur, acceptionem validam fore, dummodò intereà collator conferendi voluntatem non mutavit, sicut docet *Lessius lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 119. IV. Si eligaris ad beneficium, tempore, quo habilis es, acceptes verò, dum excommunicatione ligatus es, valida est tua acceptatio. Ita *Palaus*, *Andreas à Matre DEI*, *Sayrus*, *Bonacina*, *Diana*, & alii. Ratio est: quia acceptatio beneficii non est actus Jurisdictionis, sed quædam actio particularis facta à Persona privata, quæ non potest se eligere, aut sibi beneficium conferre; solùmque est significatio suæ voluntatis circa beneficium sibi collatum: At, post factam collationem potest suam voluntatem explicare circa illud, quod excommunicato non prohibetur: ergo &c. Idque consuetudinem, ac praxim Rotæ ita observare testatur *Covarruvias* apud *Andream à Matre DEI*.

86 III. Itaque excommunicatus, dum ipsi confertur beneficium debet se alio honesto titulo excusare; si id non possit, & ex manifestatione excommunicationis immineret periculum scandali, vel infamiæ, interim acceptet beneficium, & quamprimùm dispensationem, quæ æquivalet legitimæ collationi, secretò petat à S. Pœnitentiaria, quando collatio beneficii spectat ad Sedem Apostolicam: aliàs ab Ordinario, si collatio ad istum spectet, ut colligitur ex *cit. cap. Postulasti, de Clerico excomm. ministr.*

87 IV. Conveniunt DD. quòd si excommunicatus possideat beneficium aliquod, illum teneri ex naturali Justitiæ æquitate ad fructuum restitutionem, quando Officium Beneficio est annexum, neque per se, neque per alium præstat: quia dantur tamquam merces operis. Si verò excommunicatus Officium, per se, vel per alium, licitè, sive illicitè exequatur, non tenetur eos restituere ante Judicis sententiam, sed eos retinere potest secundùm probabilem sententiam Navarr. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 220. Avilæ, Sanchez, Laym. *cit. cap.* 2. *n.* 9. Vasquez, Hurtadi, Coninch. Bonacinæ, & aliorum. Ratio est: Quia excommunicatus, vel ab Officio suspensus, ratione censuræ formaliter, ac præcisè, fructibus privatus non est; cùm id nullo Jure expressum reperiatur: Igitur Pęna tam gravis, quòd beneficiatus ante Judicis condemnationem, fructibus beneficii seipsum spoliare debeat, facilè adstruenda non est. Manet igitur tutum, quod excommunicatus non omittit fructus beneficii ipso Jure, seu ante sententiam Judicis, modò validè præstet suum Officium: quamvis enim coram DEO non rectè illud præstet, præstat tamen, quantum ab Ecclesia exigitur, ut quis fructus percipere valeat.

Quæ in hoc §. de beneficio Ecclesiastico diximus, etiam intelligenda sunt de *pensione Spirituali*, non verò de temporali, seu Laica, nec probabiliter de mixta, seu partim temporali, partim Spirituali. Ratio est: quia in pensione Spirituali militat eadem ratio suprà allata, quæ militat de beneficio Ecclesiastico; non sic in aliis pensionibus. Ita *Layman cit. n.* 8.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De reliquis effectibus excommunicationis majoris.

SUMMARIUM.

89. *Excommunicatio major privat Jurisdictione Ecclesiastica excommunicatum non toleratum;*
90. *Secùs dicendum est de tolerato;*
91. *Et ideò hic potest esse Judex, & Parochus validè,*
92. *Item conferre, præsentare, & eligere ad beneficia Ecclesiastica.*
93. *Excommunicatio privat etiam communicatione forensi, seu Judiciali excommunicatum vitandum.*
94. *Hinc nequit esse Judex, Advocatus, testis, &c.*
95. *Contractus tamen ab eo initi, tamquam à Persona privata sunt validi.*
96. *Sicut, & Testamentum ab eo factum valet.*
97. *Excommunicatio etiam privat communione fidelium, Politica, seu Civili,*
98. *Exceptis quibusdam casibus.*
99. *Quale sit peccatum communicare cum excommunicatis?*
100. *Quales Pœnas incurrant communicantes cum excommunicatis?*
101. *Reliqui effectus excommunicationis majoris adducuntur.*

ASSERTIO III.

88. EXcommunicatio major privat excommunicatum Jurisdictione Ecclesiastica: Communicatione forensi, seu Judiciali: Ac etiam communicatione fidelium politica, & civili, exceptis quibusdam casibus.* Communis DD. apud Mastrium *Theol. Moral. disp. 13. qu. 2. art. 3. n. 54.* & seqq. Layman cit. & alios.

§. I. *Excommunicatio major privat Jurisdictione Ecclesiastica propriè dicta.*

89. I. EXcommunicatum non toleratum. Ita habetur *Can. Audivimus: Causa 24. qu. 1. & cap. ad probandum, de sentent. & re judicata.* Actus autem, seu usus Ecclesiasticæ Jurisdictionis, quibus excommunicatio privat, sunt præcipere, legem ferre, vel judicium tam in foro contentioso, quàm in foro pœnitentiæ, dispensare, vel licentiam præbere aliquod munus Ecclesiasticum, Jurisdictionem delegare, Indulgentias concedere, & similia. Ex quo infertur, nedum illicitos esse quoscumque actus Jurisdictionis Ecclesiasticæ propriè dictæ exercitos ab excommunicato non tolerato, sed etiam invalidos. Ita Mastrius cit. Dictum est: *Jurisdictioni Ecclesiasticæ propriè dictæ*: quia nullo Jure probatur, talem excommunicatum esse privatum usu Jurisdictionis non propriè dictæ; hinc teste P. Patritio Sporer *Theol. Sacram. part. 4. c. 1. sect. 4. n. 362.* Doctores communiter docent, quòd Parochus excommunicatus etiam non toleratus validè assistat Matrimonio, quia illa assistentia non est propriè actus Jurisdictionis.

90 II. Dictum etiam est, *excommunicatum non toleratum* esse privatum Jurisdictione Ecclesiastica: quia gesta per excommunicatum toleratum, etiamsi pertineant ad Jurisdictionem propriè dictam, valida sunt, & subsistunt, nisi contra ipsum excipiatur. Communis apud Mastrium citat. Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13.* Qui citat Navarrum, Avilam, Lessium, Suarez, &c. Ratio est: quia Ecclesia talem excommunicatum tolerat, fidelibusque permittit communicare cum ipso in humanis, & Divinis: ergo reliquit Jurisdictionem in illo; siquidem aliàs non foret expeditus ad hanc cum fidelibus communicationem, & consequenter acta per ipsum, etsi requirant usum Jurisdictionis, subsistent: quamvis ipse, se ultrò ingerens in actibus Jurisdictionis graviter peccet, nisi aliunde excusetur, puta ob parvitatem materiæ, ignorantiam &c. Dixi: *nisi contra ipsum excipiatur*, ad eligendum videlicet Jurisdictionis actum, qua exceptione proposita excommunicatus toleratus cessare debet: at excipiens tenetur excommunicationis speciem, & illius Auctorem manifestè probare intra octo dies; si minùs, nulla est exceptio, *cap. 1. de except. in 6.* Ex his

91 III. Patet, excommunicatum toleratum validè exercere munus tam Judicis, quàm Parochi, nulla contra ipsum facta exceptione; atque adeò potest lites decidere, causas judicare, absolvere, dispensare, &c. Secùs, si contra ipsum excipiatur; cùm non teneantur fideles communicare cum illo, sed liberè ejus consortium vitare possint. Hinc etiam Palaus, & Bonacina docent cum *Laym. cit.* præceptum, & excommunicationem latam ab excommunicato tolerato valere, nulla exceptione opposita. Ratio est, quia Jure antiquo Judex excommunicatus occultus retinuit Jurisdictionem, quousque per exceptionem eliderctur *cap. Exceptionem, de Except. & cap. 1. eod. tit. in 6.* At Jure novo quilibet excommunicatus toleratus reputatur talis, qualis Jure antiquo reputabatur occultus: ergo: ex quibus

92 IV. Colligitur insuper, collationem, & præsentationem factam ab Episcopo excommunicato tolerato esse validam; at esse invalidam, si fiat ab Episcopo excommunicato non tolerato ob rationem suprà datam; idemque procedit de electione, utpote quæ jus in Beneficium confert; excipitur tamen electio Romani Pontificis, quæ ob nullam Cardinalium eligentium excommunicationem, suspensionem, & interdictum invalida est, *ex Clement. ne Romani, de Elect.* Quare, si ad aliquam electionem excommunicatus non toleratus cum aliis Electoribus concurrat, & suffragium excommunicati ita foret necessarium ad Canonicam electionem, ut alia suffragia sine illo essent insufficientia, electio non subsisteret, *ex cap. Ad probandum, de sentent. & re Judicata.* Ubi actus duorum Judicum, quorum unus erat excommunicatus, pronuntiatur nullus. Similiter electio tenet, dum excommunicatus se ingerit electioni, invitis aliis Electoribus, vel illius vitium ignorantibus, si illius suffragium supersit, & non sit necessarium: quia ob participationem cum excommunicato vitando, quem declinare nequeunt, non debent suo Jure privari. Imò etiam in casu, quo scientibus, & consentientibus aliis Electoribus talis excommunicatus, simul cum aliis suffragium fert, si illius suffragium supersit, & non sit necessarium, electio valida est. Ita *Mastrius cit. Henriq. Coninch. Hurtad. Palaus, Layman, Bonac. &c.* Ratio est: quia per consortium inhabilis, non inhabilitantur alii Electores, siquidem *utile per inutile non vitiatur, cap. de R. J. 6.* Ergo, si dempto excomunicati voto, nihilominus vota sufficientia in electum cadunt, electio subsistet. Plura de hac materia relinquo Canonistis discutienda.

§. II. *Communicatione Forensi, seu Judiciali.*

93 I. PRivatur excommunicatus non toleratus, seu vitandus, unde talis excommunicatus nec licitè, nec validè exercere potest actus judicii forensis, seu ad judicium forense, etiam sæculare spectantes, ut sunt judicare, agere, procurare, advocare, scribere, & testificari; ita habetur *cap. Decernimus, 8. de Sentent. Excomm. in 6. c. 1. de Except. in 6. & cap. veniens, 38. de testibus*, & ex aliis juribus apud *Mastrium cit. n. 55.* Nisi sit excommunicatus toleratus, & invitetur ad id ab eis, cum quibus communicat eos exercendo, ut docet noster Doctor Seraphicus *D. Bonaventura in 4. d. 18. art. 4. q. 5.* Unde

94 II. Excommunicatus nequit esse Judex, nec Ecclesiasticus, nec sæcularis, ut communis tenet sententia, & Praxis Ecclesiæ, & colligitur *ex c. Præsidentes, de Hæreticis.* Ratio est: quia ad hoc, ut Leges, vel sententiæ latæ vim habeant, debent ab eo ferri, qui Jurisdictione non est privatus: Excommunicatus autem est Jurisdictione privatus: ergo. Item nequit esse Advocatus, nec Procurator in judicio, neque testis, *ex c. Decernimus, de Sentent. Excomm. in 6. & ex cap. Intelleximus, de judiciis*; quia Excommunicatus privatur Civili fidelium consortio, ex *c. penult. de Sent. Excomm.* Ergo etiam privatur eorum consortio in judiciis, & si comparcat, potest ei opponi exceptio excommunicationis, & si non opponit reus, debet eam opponere Judex *ex c. Decernimus, de Sent. Excomm. in 6.* Si est excommunicatus vitandus, seu non toleratus. Si verò sit toleratus, poterit Judex, & reus ipsum in judicio admittere. Item excommunicatus non toleratus nequit esse Tabellio publicus, scilicet scriba, vel Notarius ex cap. cit. & ob eamdem rationem. Unde est Regula Generalis DD. *in cap. Ad probandam, de Sentent. & re Judic.* Acta ab excommunicato non tolerato, virtute publici officii, ipso facto esse nulla; acta tamen ab excommunicato tolerato esse valida, licèt ipse peccet, si ultroneè contra præceptum Ecclesiæ communicet cum fidelibus, nisi ad petitionem fidelium, & eorum necessitatem ea agat. Nec tandem potest esse Tutor, aut Curator, neque testamenti executor, ut docet *Sayrus, Suarez, Sylvius, Layman, Diana*, & plures alii, apud *Mastrium cit.*

95 III. De contractibus Emptionis, Venditionis, Locationis &c. qui fiunt ab excommunicato non tolerato, Doctores respondent cum distinctione: si enim contractus hujusmodi celebrentur à tali excommunicato ratione publici officii, verb. grat. à Prælato, Curatore, Tutore, &c. sunt invalidi, ut colligitur *ex cap. Veritatis, de Dolo, & contumacia.* Et ratio est: quia hujusmodi excommunicatus suspensus est ab officio, & Beneficio: ergo caret Jurisdictione, & consequenter contractus ab eo celebrati invalidi sunt, tamquam à non habente Jurisdictionem, si verò hujusmodi contractus sint celebrati ab excommunicato

cato

cato etiam non tolerato, non ratione, & titulo publici muneris, vel officii, sed privati sunt validi, ut communiter docent Canonistæ in *cap. Si verò* 34. *de Sent. Excomm.* Nam si essent invalidi, hoc ideò esset, quia aliqua Lege Civili, vel Ecclesiastica, in odium excommunicati, irritantur; sed nulla in Jure reperitur Lex talis illos irritans; imò contractus matrimonii validus est ab excommunicato initus: quia excommunicatio non est impedimentum dirimens matrimonium. Item professio in Religione facta ab excommunicato est valida, ex *cap. Cùm illorum, de Sent. Excomm.* ut ibi notat *Abbas*: sic etiam Donatio ab excommunicato facta est valida *ex cap. Inter Dilectos, de Donationibus*: ergo idem dicendum est de aliis contractibus. *Mastrius cit. n.* 56.

96 IV. Denique etiam Testamentum ab excommunicato non tolerato factum est validum, & ratum, etiam cùm e xcommunicatum instituit hæredem, si in omnibus aliis juxta formam Juris conditum sit, ut colligitur ex *cap. cit. Veritatis, de Dolo, & contumacia, & cap. Decernimus, de Sentent. Excomm. in* 6. *& ex cap. Ad probandum, de Sent. & re Judicata.* Ratio est: quia testamentum valorem habet ex voluntate testatoris, quæ ad hoc efficax est, nisi per Legem irritetur; at nullum est Jus irritans testamentum ab excommunicato factum, nec incapacem reddens Hæreditatis excommunicatum, ne possit hæres institui, sicut etiam nulla est Lex reddens excommunicatum incapacem eorum, quæ ab intestato, vel per donationem sibi relinquuntur: ergo validum est Testamentum excommunicati, etiam cùm alium excommunicatum instituit hæredem, licèt ille peccet testando: quia sic faciendo contra præceptum de non communicando cum aliis fidelibus in actibus Civilibus communicavit cum eis. Excipiuntur tamen illi ab hac assertione, qui hostiliter insecuti sunt Cardinales, & propterea excommunicationem incurrerunt *ex cap. Felicis, de Pæn. in* 6. ac etiam Hæretici, eorum fautores, & receptatores, si per annum permanserint in excommunicatione, ut habetur *cap. Excommunicamus*.

§. III. *Ac etiam Communione fidelium Politica, & Civili, exceptis quibusdam casibus.*

97 I. Excommunicatum, etiam toleratum, esse privatum omni communicatione cum aliis, sive politica, sive civili, sive per modum commercii, sive societatis, sive conversationis, sæpè traditur in Jure Canonico *c. Nuper, c. Si aliquando de sent. Excomm. Can. sicut, c. Excommunicatos, c. Ad Mensam, causa* 11. *q.* 3. Actiones hujus Politicæ, & Civilis communicationis solent designari hoc versu:

Os, Orare, Vale, Communio, Mensa negatur.

Per *Os* intelligitur osculum pacis; id est, quodvis benevolentiæ signum; specialiter verò prohibetur locutio cum excommunicato, sive fiat verbis, sive scriptis, sive nutibus, quia quælibet harum est vera locutio, utpotè expressiva conceptuum internorum. Per *Orare* denotatur quilibet cultus Divinus, simul, seu communi opera præstitus, puta, auditio ejusdem Sacri simultanea, recitatio horarum &c. Per *Vale* prohibetur quælibet honorifica salutatio; multi tamen satis probabiliter excipiunt illam, quæ assumitur ad evitandam inhonorationem, aut inurbanitatem, ut resalutatio, apertio capitis &c. non quidem, ut excommunicationem honores, sed ne illum inhonores, aut contemnas. Per Verbum *Communio*, prohibetur quævis communicatio negotiorum, stabilis cohabitatio; de hoc jam dictum §. *præced.* Denique per vocem *Mensa* vetatur mensa communis in sumendo cibo, & potu per modum societatis; non verò, si casu in eadem domo, vel mensa, cum excommunicato convenias. Atque exinde colligitur, dictam obligationem non communicandi esse reciprocam, ut non tantùm excommunicatum afficiat, ne in aliorum societatem se ingerat, sed etiam alios fideles, ne excommunicati societatem admittant, seu cum illo communicent tum in sacris, tum in Politicis, & Civilibus. Nihilominùs

98 II. Conveniunt Doctores apud *Mastrium cit. num.* 59. fideles communicantes cum excommunicatis non toleratis, quandoque excusari à colpa, sicut & ipsos excommunicatos communicantes cum fidelibus; siquidem illa prohibitio communicationis provenit à Lege Ecclesiæ, quæ, cùm benigna sit, cum magno incommodo obligare non præsumitur. Causæ verò excusationem in hoc afferentes sequenti versiculo comprehenduntur:

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Necesse.

Per *Utile* intelligitur utilitas propria tum spiritualis, tum temporalis, notabilis tamen, propter quam licitè quis communicat cum excommunicato; ne videlicet excommunicatio nocentis vergat in damnum aliorum; cùm æquum non videatur, innocentes plecti pœna nocentis. Similiter licitum est communicare cum excommunicato, intuitu solius utilitatis præsertim spiritualis ipsius excommunicati; eadem ratione, qua potest coram excommunicato haberi concio. Per vocem *Lex* intelligitur obligatio reddendi alteri, sive creditori debitum pecuniarum, sive conjugi debitum conjugale; siquidem conjuges sibi invicem licitè communicant, quamvis alteruter, imò uterque sit excommunicatus, prout colligitur *ex cap. Quoniam multos, causa* 11. *quæst.* 3. & hoc propter periculum animarum, videlicet incontinentiæ advertendum. Et hinc conjuges possunt secum invicem communicare tam in petitione debiti conjugalis, quàm in mensa, gubernatione domus, colloquiis, aliisque domesticis obsequiis. Ita *Palaus, Sanchez, Suarez, Bonacina, Coninch.* & alii. Per *Humilis* intelligitur humilitas subjectionis, & obsequii, quod filius parenti, servus Domino, Religiosus subditus suo Superiori deferre tenetur; ob talem enim subjectionem possunt filii cum parentibus, imò etiam nepotes, pronepotes, & in eodem genere affines, ac etiam famuli cum suis Dominis, Religiosi cum suis Superioribus communicare tam in actionibus humanis, quàm Divinis, quæ ab inferiore erga Superiorem præstari solent, sive deinde ipsi, sive parentes, vel Domini, vel Superiores excommunicati sint, ut patet ex *cap. Quoniam multos, Causa* 11. *q.* 3. &c. *inter alia, de Sentent. Excomm.* & docet Doctor noster Seraphicus D. Bonaventura, & alii Theologi communiter apud Mastrium cit. Si tamen ante excommunicationem fuerint in servitio famuli, nec non auxilium dederint Dominis, sine quo illud crimen non commisissent, propter quod excommunicati fuerunt; tunc enim non poterunt famuli cum suis Dominis communicare; quia sicut ei fuerunt participes criminis, ita debent esse participes pœnæ, ut colligitur *ex cap. Quoniam multos cit.* Ob dictam tamen subjectionem per vocem *Humilis* significatam non excipiuntur vassalli, vel subditi alicui in jurisdictione temporali à prohibitione communicationis cum Domino excommunicato non tolerato, nec è contra *ex cap. Nos Sanctorum, causa* 15. *q.* 6. quia vassalli, nec servientes, nec aliter de familia Domini temporalis. Et ob eamdem rationem Clerici non excipiuntur à prohibitione excommunicationis cum suo Episcopo excommunicato, nisi fuerint de familia; nec è contrà, ut habetur in *cap. ult. de excessibus Prælatorum.* Nihilominùs propter vexationes, & alia, quæ tales subditi prudenter timere possunt, interdum poterunt excusari, ut plures DD. docent apud Mastrium cit. Per ly *Res ignorata*, significatur, ignorantiam quamlibet, sive juris sive facti invincibilem reddere illam communicationem etiam inculpabilem. Ratio est: quia ignorantia invincibilis in quavis materia à culpa, & pœna excusat. *In dubio* verò non peccat quis communicando, quia non potest quis tractari, ut excommunicatus in dubio, cùm in dubio melior sit conditio possidentis suam innocentiam, & libertatem; adeòque, ut quis alterum vitare teneatur, tenetur alicui moraliter certo constare, alterum esse excommunicatum non toleratum. *Ita communiter DD.* qui verò scit, aliquem fuisse excommunicatum non toleratum, illum vitare tenetur, donec sibi constat fuisse absolutum. Denique per ly *Necesse* denotatur quæcumque notabilis necessitas, sive se teneat ex parte excommunicati vitandi; sive ex parte communicantis cum eo, sive tertii; sitque necessitas, vel animæ, vel corporis, vel famæ, vel fortunæ. Hinc excommunicatus potest recipi in Hospitio, potest eidem dari Eleemosyna, & ab eodem peti, & accipi in casu indigentiæ: potest etiam communicari cum eo in alio loco, ubi adhuc est bonæ famæ, si alioquin esset infamandus, & hujusmodi; dummodo prædicta non fiant in contemptu excommunicationis, vel Ecclesiæ, & alius idoneus haberi non possit ad talem necessitatem sublevandam. Ita colligitur *ex cap. Quoniam multos* 11. *quæst.* 3. *& cap. Inter alia*, 31. *de Sentent. Excomm.* & docet *S. Bonaventura in* 4. *dist.* 18. *Scotus* 4. *d.* 6. *qu.* 2. & alii DD. communiter. Tandem per ly *Necesse* intelligitur etiam violentia, & metus gravis, ut habetur *in cap. Si verò, de Sentent. Excomm.* quando nimirùm per vim, & metum cadentem in constantem virum cogimur cum tali excommunicato communicare etiam in Divinis; quia Lex Ecclesiastica non obligat ad sui observantiam, quando notabile periculum, & gravis urget jactura, Ita *DD. communiter apud Mastrium cit. num.* 6. Et hi sunt casus, in quibus fideles cum excommunicato non tolerato communicare possunt sine peccato, & sine incursu excommunicationis minoris.

III. Communicatio excommunicati cum fidelibus, & fidelium cum excommunicato non tolerato, si fiat in Divinis, puta, Sacramentis, officiis Ecclesiæ solemnibus, sacrificio Missæ &c. est ex genere suo mortaliter peccaminosa, quamvis per accidens possit esse venialiter peccaminosa ob materiæ parvitatem. Ita cum communi *Mastr. cit. art.* 3. *num.* 58. Ratio est: quia est transgressio præcepti Ecclesiastici in re gravi. Si verò fiat in rebus Politicis, & Civilibus, secluso scandalo, & contemptu, regulariter non excedit 99

cedit culpam venialem. Ita *Suarez*, *Bonac. Diana*, *Cajetanus*, *Herinq. Caspensis*, *Faber*, & alii apud *Mastrium est*. Ratio est: quia communicatio in Politicis, & merè humanis videtur esse levis momenti: dictum est: *regulariter*; quia, si talis communicatio in politicis cum excommunicato vitando (idem est de communicatione excommmunicati cum fidelibus) pluries frequentetur, evadit tandem mortaliter peccaminosa. Ratio est: quia, quando peccatum solùm est veniale ob parvitatem materiæ, actibus multiplicatis, & moraliter inter se conjunctis, materia redditur gravis; at communicare cum excommunicato; ex genere suo est mortale, veluti expressè habetur *c. Sacris*, *de his*, *quæ vi*: ergo talibus communicationibus pluries frequentatis, ac moraliter inter se conjunctis, culpa gravis committetur; & ita foret, si quis statuat, longo tempore sæpiùs cum illo communicare, aut recipiat eum in suam familiam, aut de ipsius familia fiat. Ita *Coninch. n.149. Andreas à Matre DEI, n.127. & Alii*.

110 IV. Communicans cum excommunicato vitando seu non tolerato, regulariter, si non adsit causa excusans, incurrit Excommunicationem Minorem, prout in Superioribus jam dictum fuit, & deciditur *c. A nobis*, *de Except. c. Statuimus*, *de Sent. Excom. in 6.* Dictum est: *regulariter*; quia sunt casus, in quibus ejusmodi communicans peccat mortaliter, & incurrit Excommunicationem Majorem. Primus est, dum Clericus communicat cum Excommunicato à Papa per sententiam particularem, & nominatim denuntiato, ipsum spontè, liberè, & voluntariè admittendo in Divinis, *c. Significavit*, *de Sent. Excomm.* Secundus est, quando aliquis communicat cum Excommunicato in crimine *Criminoso*, id est, cooperatur crimini, vel contumaciæ, ob quam lata fuit Excommunicatio, eidem favorem, consilium, auxilium impendendo, *c. Si concubinæ*, *c. Nuper de Sent. Excomm.* ubi additur ratio: *cum facientem*, *& consentientem pari pœna constringat*. Tertius est, quando excommunicatio lata est contra participantes.

§. IV. *Reliqui effectus Excommunicationis*.

111 SUnt adhuc duo, videlicet. I. quòd Rescriptum Sedis Apostolicæ ab Excommunicato impetratum, ipso Jure fit irritum, *c.1. de rescriptis in 6.* Quapropter ejusmodi rescriptis inseri solet absolutio ad cautelam, dumtaxat ad rescripti effectum consequendum. Aliorum verò inferiorum Prælatorum gratiæ, & concessiones non videntur ipso Jure infirmari, si Excommunicato fiant: quia nomen rescripti, præsertim in materia pœnali, strictè accipi solet, pro Principis Responso, uti notavit Navarrus apud Layman *l. 1. tr.5. p.2. cap. 2. nu. 12.* II. Quòd si excommunicatus toto anno contumaciter in excommunicatione persistat, &, ut Jura loquuntur insordescat, contra ipsum, tamquam de Hæresi suspectum, procedi possit, sicuti patet ex *Concilio Trident. Sect.25. c.3. de reform.*

QUÆSTIO IV.

De excommunicationibus in specie, & de earum absolutione.

SUMMARIUM.

103 *Excommunicationes Bullæ Cœnæ.*
104 *Absolutio ab istis est reservata Papæ.*
105 *Extra articulum mortis, & secluso impedimento adeundi Summum Pontificem.*
106 & 107 *An Episcopi possint absolvere à casibus Bullæ Cœnæ?*
108 *Excommunicationes Papæ reservatæ extra Bullam Cœnæ.*
109 *Ab his possunt absolvere Episcopi.*
110 *Sicut, & confessarii regularium mendicantium possunt absolvere seculares. Ex quo*
111 *Deducuntur aliquæ sequelæ.*
112 *Excommunicatio Canonis ob percussionem Clerici.*
113 & 114 *Quinam incurrant hanc excommunicationem?*
115 *Quinam excusentur ab incursu hujus excommunicationis.*
116 *Quinam comprehendantur sub nomine Clerici, vel Monachi?* Remissivè.
117 *Regulares Prælati Generales, Provinciales, imò, & Locales possunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, à quibus Episcopi possunt de Jure suos;*
118 *Hanc potestatem aliis derogare possunt.*
119 *An Prælati regulares possint suos subditos absolvere à casibus Bullæ Cœnæ.*
120 *Quid Confessarii regulares, præsertim deputati pro conventibus possint circa Religiosos?*

ASSERTIO IV.

112 E*Xcommunicationes Juris aliæ sunt in Bulla Cœnæ Domini contentæ, à quibus extra mortis articulum nullus, nisi Romanus Pontifex; & qui ab eo specialem accepit facultatem, absolvere potest: aliæ sunt excommunicationes extra Bullam Cœnæ quidem, sed tamen Summo Pontifici reservatæ, à quibus Episcopi suos subditos, & Confessarii regulares Mendicantes absolvere possunt seculares, nisi essent specialiter inflictæ, aut ad forum contentiosum deductæ. Idem dicendum de excommunicatione Canonis: si quis suadente diabolo. Aliæ sunt excommunicationes nulli reservatæ, à quibus quilibet Confessarius potens absolvere à mortalibus, absolvit. Quod diximus, de Episcoporum facultate absolvendi respectu suorum subditorum, idem dicendum de Prælatorum regularium potestate absolvendi suos subditos ab incursis excommunicationibus.* Est communissima DD.

Suppl. Theol. Sacramental.

§. I. *Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini.*

BUlla Cœnæ est illa Bulla, quæ in die Cenæ Domini quotannis renovatur, & promulgatur. Habet autem originem à Clemente V. 1315. *Excommunicationes in ea contentæ sunt sequentes.* 113

1. Excommunicantur Heretici, Apostatæ à fide, receptores, fautores, & defensores Hæreticorum, legentes eorum libros de Religione tractantes, imprimentes, defendentes; & Schismatici, seu illi, qui se à Romani Pontificis obedientia pertinaciter subtrahunt.

2. Appellantes à sententiis, & mandatis Summi Pontificis ad futurum Concilium Generale.

3. Pyratæ, seu latrunculi discurrentes per mare Pontificium, præcipuè à monte Argentario, usque ad Taracinas, eorum Fautores, Receptatores, Defensores.

4. Surripientes naufragorum Christianorum Bona, etiam in littore inventa.

5. Imponentes nova Pedagia, & Gabellas, vel augentes nisi ad hoc Auctoritatem habeant, veluti, sunt Imperator, Reges, & Principes absoluti in terris suis, dummodò in illis imponendis Justitiæ mensuram servent.

6. Falsificantes litteras Apostolicas, aut supplicationes à quocumque Auctoritatem habente signatas, aut falsò fabricantes litteras Apostolicas.

7. Deferentes arma, aut alia usui Bellico idonea, ad turcas, & alios Christiani nominis hostes, vel Hæreticos expressè, & nominatim à Sede Apostolica declaratos: nec non ad Christianæ Reipublicæ statum pertinentiæ iisdem in damnum Christianorum annuntiantes, vel ad id favorem, auxilium &c. præstantes.

8. Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria ad Romanam Curiam vehunt.

9. Illi, qui ad Sedem Apostolicam accedentes, vel ab ea recedentes sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent: item ii, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam à Pontifice, ejusve judicibus non habentes, illam sibi temerè vindicantes, similia contra morantes in Curia perpetrant.

10. Vexantes Romipetas, ac Peregrinos in Urbe morantes, vel abeuntes, modò suprà expresso.

11. Consimili injuria afficientes S. R. E. Cardinales, aliosque Prælatos.

12. Offendentes eos, qui ad Romanam Curiam accedunt pro negotiis, negotiorumque Gestores.

13. Appellantes à gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, ad potestatem Laicam.

14. Impedientes, vel prohibentes litterarum Apostolicarum expeditiones, & causas à judicibus Ecclesiasticis avocantes.

15. Judices seculares, qui Personas Ecclesiasticas ad sua tribunalia trahunt, vel Ecclesiasticam libertatem in aliquo perturbant.

16. Impedientes Prælatos, ne sua jurisdictione Ecclesiastica utantur, item recurrentes ad seculare tribunal pro illius jurisdictionis usus revocatione.

17. Usurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcumque Ecclesiarum jurisdictionem, seu fructus, redditus, & proventus earum illis sequestrantes.

18. Imponentes decimas, aut alia onera Personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, eorumdem fructibus.

19. Judices seculares, qui se interponunt in causis capitalibus, seu criminalibus contra Personas Ecclesiasticas.

20. Occupantes bona, & terras Ecclesiæ Romanæ, & supremam illius jurisdictionem usurpantes. *Hæ sunt excommunicationes in Bulla Cœnæ contentæ, hic strictim enumeratæ*, quas *Bonacina to.2. per extensum explicat*.

II. Absolutio ab his excommunicationibus est soli Summo Pontifici reservata extra articulum mortis; nec ullus Prælatus inferior, per se loquendo, ab illis absolvere potest, nisi obtenta desuper speciali licentia à Sede Apostolica, veluti exprimitur *in Bulla Cœnæ §.22.* his Verbis: *cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stan-* 114

I de stan-

de fiando Ecclesiæ Mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum, quibuscumque Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium regularibus, etiam Episcopali, vel alia Majori dignitate præditis; ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conventibus, Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & Locis piis, nec non Laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana Excellentia fungentibus, per nos, & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbo, litteris aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum. Et §. 23. *Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & Anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis Beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, gravibùs contra eos, spiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.* Et §. 25. *Non obstantibus privilegiis, Indulgentiis, indultis, & Litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis, cujuscumque Ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & praeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate; vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu Locis à prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis concessis, &c.* Hucusque Bulla Cœnæ Domini.

105 III. In mortis tamen articulo (quem ipsa Bulla excipit) possunt omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere cum certo onere, ex *Concilio Tridentino sess. 14. c. 7.* & explicat Pater Patritius Sporer *Th. Sacram. p. 3. c. 6. sect. 2. nu. 723. & seqq.* quem vide. Quid verò intelligatur per articulum mortis, quem cit. *c. 3. sect. 4. n. 519.* insinuat. Item quis per accidens, in impedimento perpetuo, vel temporali, ab iis possit absolvere; docet citatus P. Patritius Sporer *cap. 6. sect. 2. n. 749. & seqq.* quem revide. *Extra hos necessitatis casus:*

106 IV. Hic acriter disputatur, an saltem Episcopi, etiam seclusa speciali licentia Sedis Apostolicæ, possint absolvere, non obstante Bulla Cœnæ ab hæresi saltem occulta, virtute concessionis Concilii Tridentini *sess. 24. c. 6.* quæ sic sonat: *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum dispensare, & in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in Diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium, ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita Pœnitentia salutari. Idem, & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantùm, non eorum Vicariis, sit permissum.* Quod Episcopi non possint virtute hujus concessionis absolvere à casibus Bullæ Cœnæ etiam occultis, docent communiter Doctores, Toletus, Suarez, & plures alii, apud *Laym. l. 1. tr. 5. p. 3. c. 5. n. 2.* Barbosa, Sanchez, Garzias, Durandus, Pignatell. apud *Reiffenstuel l. 5. Decret. tit. 7. n. 351.* ubi Pignatell. dicit, id hodie esse certum ob plures declarationes Cardinalium. Aversa, & Viva *apud La Croix l. 6. p. 2. n. 1617.* Pisecus, Sperellus, Bagnanus apud *Matthæuc. in officiali Curiæ Ecclesiasticæ c. 98. n. 26.* Ratio est: quia Bulla Cœnæ omnibus, etiam Episcopali dignitate præditis expressè ademit facultatem absolvendi à casibus in Bulla reservatis, non obstantibus Indultis, & privilegiis, etiam *per decreta cujusvis Concilii* concessis, ut videre est ex dictis modo suprà *n. 104.* Nec sufficit respondere, Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & ideò non derogare facultati Concilii Tridentini, in quo de occultis criminibus sermo est; nam obstat Decretum Alexandri VII. prohibentis sequentem propositionem ordine 3. *sententia asserens, Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in quo de occultis criminibus, sermo est, Anno 1629. 8. Julii, in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.*

107 Nihilominùs recentissimè docet *Sbogar tr. 140. n. 34.* omnes casus Papales occultos, ad forum contentiosum non deductos, simul cum crimine hæresis, aliisque contentis in Bulla Cœnæ, jure novo Tridentini citati, Episcopis esse reservatos, & quidem facultatem ab iis absolvendi, ipso jure, annexam Dignitati Episcopali, & officio, non personæ; proinde hujusmodi potestas non est eis delegata, sed ordinaria. Hinc idem *Sbogar n. 36.* innuit, damnationem propositionis suprà ab Alexandro VII. factam, tantùm perstringere Regulares, qui vi suorum privilegiorum præsumebant absolvere quosque sæculares ab omni censura, & casibus occultis. Hæc an vera sint, relinquo Episcopis dijudicanda. Si tamen Episcopi (quod verum esse de Episcopis Germaniæ, in ordine ad absolvendos Hæreticos, ostendit praxis, & testatur *Gobat, tr. 7. n. 371.*) habeant speciale privilegium, saltem ad tempus durans, absolvendi absolutè, & sine addito à casibus Bullæ Cœnæ, in censurato nulla relinquitur obligatio aliquando comparendi coram Auctore censuræ: quia ipsius nomine, & ex ejus speciali delegatione, & non solùm per accidens, absolutio impensa fuit. *Hoc idem* possunt nostri Confessarii, gaudentes quinquennali licentia, quæ Romæ peti, & obtineri pro aliquibus solet; in qua tamen ordinariè excipiuntur *in Hæreses, aut Schismata relapsi, aut de eis in judicio delati, vel condemnati*; quid verò sint Hæretici relapsi, videant Canonistæ, titulo de Hæreticis. *Azorius to. 1. l. 8. c. 14.* apud *La Croix l. 6. p. 2. n. 1646.* ait: *per relapsum in hæresim intelligitur relapsus post Hæresim publicè ejuratam*. Hoc adhuc notat *P. La Croix l. 6. p. 2. n. 1620.* quod ex hoc, quòd aliquis habens casum Bullæ Cœnæ non possit adire Summum Pontificem, non statim possit propterea, titulo necessitatis, aut impedimenti, absolvi à quolibet Confessario; quia plures dantur in nostris Partibus, qui habent specialem facultatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, ad quos atique similis pœnitens habens casum Bullæ Cœnæ remittendus erit, nisi urgeat specialis necessitas, qua præsente, & deficiente Confessario habente facultatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, poterit absolvi ab alio, cum certis conditionibus, quas vide apud P. Sporer *Theol. Sacram. p. 3. c. 6. sect. 2. n. 752. & seqq.* Patri *La Croix*, consentit *Reiffenstuel in 5. Decret. tit. 7. n. 396.*

§. II. *Excommunicationes Papæ reservatæ extra Bullam Cœnæ.*

I. Referuntur à Busembaum, apud la Croix *libr. 7. nu. 228.* sequentes, *contra omnes*. I. In incendiarios. II. In habentes Litteras Apostolicas falsas, & non destruentes, item in falsarios Litterarum Apostolicarum. III. in effringentes, & spoliantes Ecclesias. IV. In communicantes eodem crimine cum excommunicatis à Papa. V. In vexantes eos, qui censuram in aliquos tulerunt. VI. In absolutos ab excommunicatione sub conditione, & non implentes. VII. In violantes interdictum Papale. VIII. In dantes, & recipientes aliquid ex pacto ob admissionem ad Religionem. IX. In simoniacos reales circa Ordinem, vel Beneficium. X. In committentes Simoniam confidentialem. XI. In impedientes executionem Litterarum Sacræ Pœnitentiariæ. XII. In dantes, & recipientes aliquid pro gratia, aut Justitia apud Sedem Apostolicam. XIII. In committentes Duellum, atque ad id cooperantes: suadendo &c. XIV. In mulieres ingredientes Monasteria Regularium. XV. In impugnantes institutum Societatis JESU. XVI. In facientes jurare illicita, & contraria libertati Ecclesiasticæ. XVII. In rapientes bona Ecclesiastica. XVIII. Violantes libertatem Ecclesiasticam quoad fugientes ad Ecclesiam. XIX. Docentes posse fieri confessionem in absentia. XX. In eos, qui alterutram opinionem de conceptione B. Virginis damnant peccati mortalis, vel hæreseos: item in eos, qui in concionibus, aliisque publicis actibus, ut Lectionibus, conclusionibus asserunt Beatam Virginem conceptam in Originali. XXI. In percussores Clericorum: quæ, cùm celebris sit, de ea §. seq. peculiariter agetur. *Contra Cleric. & Relig.* referuntur sequentes. I. Participantes in Sacris cum Excommunicatis à Papa. II. Procurantes alienationem Ecclesiarum. III. In concionatores, qui scripturæ sensum à Doctorum interpretatione alienum, circa tempus Anti-Christi, & extremi judicii, aliaque similia revelata prædicant. IV. In Parochos non implentes juramentum de Residentia factum. V. In Mendicantes transeuntes ad alium Ordinem, præter Carthusiam. VI. In Moniales exeuntes claustra sine licentia. VII. In Religiosos, qui sine Privilegio, vel speciali licentia Parochi, Clericis, aut Laicis, Sacramentum Eucharistiæ, vel Unctionis ministrare, vel Matrimonia solemnizare præsumunt. 108

P. Sannig *Dist. 2. de Excommunicatione, q. 4.* Addit sequentes, I. In Excommunicatos à Delegato Papæ post unum annum in Excommunicatione juris, præterquàm in casibus a jure, per privilegium concessis. II. Item absolventes quoad culpam, & pœnam simul à sententiis per synodalia statuta promulgatis, ex *Clem. Religios. de privileg.* III. Religiosi, aut Clerici temerè inducentes aliquem ad jurandum de eligenda sepultura, vel electa non mutanda. Ita *Clement. Cupientes, de Pœnis*. IV. Absolventes à voto Peregrinationis in Jerusalem, Romam, & Compostellam: Item Religionis, & castitatis. Ita *extravag. Sixti IV. Etsi Dominici*. V. Præsumentes absolvere à casibus Papalibus, vel Bullæ Cœnæ, prætextu privilegiorum, vel indultorum (intellige malè fundatorum) ita *extravag. Sixti, IV. Etsi Dominici*. Imò, & absol-

absolventes malitiosè à casibus Ordinarii. Ita Clemens. VI. Superiores Regularium, qui Religiosos suos de Hæresi suspectos non denuntiaverunt Inquisitoribus, vel Ordinariis Locorum. Ita S. Pius V. Bulla: *Romanum Pontificem*. VII. Fratres Minores subornantes in electionibus, vel procurantes favorem extra Ordinem pro officio in Religione obtinendos. Ita S. Pius V. Bulla: *Pastoralis*. VIII. Exenterantes mortuos, aut in frusta concidentes, aut in aquis coquentes; eo fine præcisè, ut ossa deferant, & sepeliant in alio loco. Ita *extravag.*1. *Bonifacii VIII. de sepulturis*. Si autem alii fines, quàm tumulationis in alio loco, adsint, non incurritur hæc Excommunicatio. Nota: plures alias esse excommunicationes, quæ videri possunt apud Sylvestrum, Filliucium, Cajetanum, & in Bullario novo.

109 II. Ab his censuris, & casibus ex delicto occulto provenientibus, sicut etiam ab omnibus suspensionibus ex delicto occulto consurgentibus, sine dubio possunt absolvere Episcopi, vi concessionis Concilii Tridentini suprà *numer.* 106. adductæ. Idem possunt eorum Vicarii, item Capitulum Sede vacante. Ita communis cum *Hugolino*, *Henriquez*. *Reginaldo*, *Sunnig. Dist.*11. *de Ministro Sacramenti Pœnitentiæ*, *q.6. n.*2. & Aliis.

110 III. A prædictis censuris Sedi Apostolicæ reservatis extra Bullam Cœnæ, imò ab omnibus Papalibus, seu ab omnibus peccatis: & quibuscumque (particulatim non inflictis) sententiis, Censuris, & pœnis Ecclesiasticis, etiam Papæ reservatis, exceptis *casibus Bullæ Cœnæ*, *& quos Episcopi sibi specialiter reservant*, possunt ex privilegiis diversorum Pontificum, confessarii Regulares Ordinum Mendicantium, à suis Superioribus præsentati, & ab Episcopis approbati, absolvere, extra Italiam, sæculares undequaque advenientes. Certum apud P. Patritium Sporer *Theol. Sacrament. part.*3. *c.6. sect.2. nu.* 740. *& seqq.* quem vide. Adduco in terminis Decretum Sacræ Congregationis sub Urbano VIII. Sicuti extat apud Petrum Passerinum *De Hominum Statibus & Officiis*, *q.*187. *a.*1. *n.*376. sequentis tenoris: *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit per confirmationes privilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica, post Sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis Decretis sublata, atque extincta, si quæ habeant, à casibus Ordinario loci reservatis. Quemadmodum nec Indulta absolvendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consuevit, utpotè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisivisse ex subsequentibus privilegiorum confirmationibus. Ac proinde regulares cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam, in vim privilegiorum, aut confirmationum ejusmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absolvere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reservatis: Ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore. Ab aliis verò casibus, & Censuris Sedi Apostolicæ reservatis, siquidem Regulares habent à Sede Apostolica absolvendi facultatem, illam extra Italiam minime sublatam fuisse iisdem Sacræ Congregationis Decretis, hac de re editis jussu Sanct. Memor. Clementis VIII. quam Sacræ Congregationis sententiam, Sanctitas sua ad se relatam approbavit, mandavitque ab omnibus ad quos pertinet, inviolabiliter observari. Romæ 17. Novembris 1628. F. A. Cardinalis S. Honuphr. loco ✠ Sigilli. P. Fagnanus Secretarius.* Ex quo

111 IV. *Sequitur*. I. Prædictos confessarios Regulares Mendicantes extra Italiam absolvere posse, etiam à violatione Immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis felic. record. Gregorii XIV. quæ incipit; *Cùm alias nonnulli*, à violatione clausuræ Monialium ad malum finem, à provocatione, & pugna in duello juxta Decretum Sacri Concilii Tridentini, & constitutionem fel. record. Gregorii Papæ XIII. incipientem: *Ad tollendam*: ab injectione violentarum manuum in Clericos juxta Canonem: *Si quis suadente &c. causa* 17. *q.*4. ac Juris dispositionem: à simonia reali scienter contracta, atque etiam confidentia Beneficiali, à quibus tamen Regulares intra Italiam, extra urbem Romam existentes absolvere non possunt, ex Decreto Sacræ Congregationis jussu Clementis VIII. edito 26. *Novembris*, 1602. videndo apud *Passerinum cit. nu.*374. *Ita Clemens VIII.* 17. *Nov.* 1628. *Lezana*, *Antonius à Spiritu Sancto*, *Diana*, *Naldus*, *Bordonus*, *Sanchez*, *Merola*, *Delbene*, *Barbosa*, *Tamburinus apud Passerinum c. n.*443. Item *Reiffenstuel in* 5. *Decret. tit.*37. *nu.*256. *Stoz*, *Ilsung*, & Alii. Excipit tamen Passerinus modò citatus excommunicationem latam in constitutione *Æterni Patris*, Gregorii XV. Pro eligendo Pontifice juxta formam ibi statutam, à qua nullus Regularis etiam vi suorum privilegiorum absolvere potest, quia eisdem specialiter in hoc casu Summus Pontifex derogavit, *Sequitur*. II. Confessarios Regulares Mendicantes extra Italiam etiam posse absolvere à casibus dubiè in Bulla Cœnæ contentis, quia hoc à Clemente VIII. fuit prohibitum solis Regularibus intra Italiam, extra Urbem, degentibus, ut videre est apud *Passerinum cit. n.*373. *&* 374. & *Dominicum Viva in Trutina Theologica*, *in expositione Propositionis* 3. *ab Alexandro VII. damnatæ*, *nu.* 9. qui etiam *in Expositione Propositionis* 12. *ab Alexandro VII. damnatæ*, *n.*1. docet, Regulares intra Italiam etiam posse absolvere à casibus dubiè in Bulla Cœnæ contentis, quia Clemens VIII. 1602. hoc iterum eisdem permisit, quod anno præcedente prohibuerat. Additque citatus Auctor, quòd ad absolvendum à reservatis, sufficiat licentia vivæ vocis oraculo obtenta, quin sit opus quòd in scriptis conferatur. *Sequitur* III. quòd Confessarii Regulares Mendicantes absolvere possint ab excommunicatione procurati abortus fœtus animati, etsi non sint ab Episcopo, vel Provinciali ad hoc deputati. Ita *Passerinus citat. n.*457. contra Portel. & Bassæum. Vide P. Sporer *de Matrim. c.*4. *n.*721. *Sequitur* IV. Quòd Regulares habentes facultatem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis absolvendi, nequeant ab iisdem absolvere, si Episcopi illos sibi specialiter reservent. Siquidem Clemens X. Bulla: *Superna* 2. Augusti 1670. decrevit §. 7. *Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideò à casibus Episcopo reservatis posse absolvere.* Ita La Croix *l.6. p.2. n.*1628. *&* 1629. Rationem addens, quia Summus Pontifex relinquit casum Episcopi in statu quo, nec vult ejus potestati præjudicare, nisi expressè hoc addat, *Sequitur*. V. Quòd Confessarii Regulares Mendicantes possint sæculares absolvere à censuris supradictis *in foro conscientiæ tantùm*, uti habet P. Sporer *c. Suprà n.*110. Ubi notandum cum Lodovico Miranda, & Sanchez apud Reiffenstuel *in* 5. *Decret. tit.*7. *n.*147. quòd triplex sit *forum*, alius *contentiosus*, alius *pœnitentialis*, alius verò *forus conscientiæ*, qui est medius inter utrumque, forus contentiosus idem est, ac *forus externus*, *& c. Forus de Verb. signif.* describitur dicendo: forus est exercendarum litium locus. Forus *Pœnitentialis* est forus *Sacramentalis*, quando scilicet aliquis in Sacramento Pœnitentiæ ab aliquo peccato, vel censura absolvitur. Forus tandem *Conscientiæ* mediat inter utrumque; licèt enim forus Sacramentalis videatur nonnullis idem esse, ac forus conscientiæ, reverà tamen differunt, nam absolutio, quæ datur in foro Pœnitentiæ, potest fieri à solis Sacerdotibus Confessariis, & quidem in Sacramento Pœnitentiæ, absolutio verò in foro conscientiæ ab Excommunicatione, & aliis censuris potest fieri tam intra, quàm extra Sacramentum Pœnitentiæ, & extra hoc etiam à prima tantùm Tonsura initiatis, si habeant legitimam ad hoc potestatem, ut suprà *hoc capite sect.*1. *q.*4. *n.*61. dictum fuit: quamvis commodius sit, & magis receptum, ut talis absolutio committatur Præsbytero. Porrò absolutio pro foro conscientiæ valet quidem quoad omnia, præterquàm, quando lis movetur in foro externo. Tum enim Judex secundùm rigorem juris potest non habere rationem hujus absolutionis, nisi eam ultrò acceptare velit: quia absolutio pro foro conscientiæ data, nihil præjudicat foro externo. Ratio est, quia utrumque judicium tendit ad diversos fines; nam in foro conscientiæ præcipuè consideratur salus animarum, & compensatio offensæ Divinæ: in foro autem externo debet attendi ad publicam vindictam, & satisfactionem Reipublicæ, quam Reus pravo suo exemplo offendit. Layman *l.*1. *tr.*5. *p.*1. *c.*7. cum Aliis. Quare absolutus in foro interno à censura si non fuerit nominatim excommunicatus; non tenetur se gerere tamquam Censuratum: præsertim si constat, ita esse absolutum quia illa absolutio valet ad omnia, præterquàm in Judicio, ubi lis movetur, ut mox supradictum, & docet Lessius, & Krimer apud la Croix *l.*7. *n.*154. Denique Sbogar *tract.*140. *num.*50. docet Confessarios Regulares Mendicantes, posse ab omnibus casibus Papalibus etiam publicis (excipe casus Bullæ Cœnæ, & quos Episcopi sibi specialiter reservant) toties, quoties absolvere. Ita habetur ex Bulla Pauli III. data Anno 1545. Confessariis Societatis JESU, quæ incipit: *Cùm inter junctas*, ubi sic asseritur; *nec non illis ex vobis, qui Presbyteri fuerint, quorumcumque utriusque sexus Christi fidelium, ad vos undecumque accedentium, confessiones audiendi, & ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & a quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solitu est legi) absolvendi, ac eis pro commissis pœnitentiam salutarem injungendi, plenam, & liberam facultatem concedimus.* Ergo cùm in hac Bulla nulli casus reserventur Papæ, quàm illi, qui in hac Bulla Cœnæ continentur; igitur ab omnibus aliis tam occultis, quàm publicis Regulares Mendicantes absolvere possunt quoscumque fideles. Sic quoque Matth. de Moija *tr.* 3. *de Sacramento Pœnitentiæ disp.*8. *q.*6. *n.*18. Et quidem hæc facultas

Suppl. Theol. Sacramental.

privileglata, ut rectè notat Rodriquez, Suarez, & Herincx cum aliis apud Sannig. *Dist.11. de Ministro Sacram. Pœnit. q.9. n.5.* non solùm se extendit ad casus reservatos ante concessionem prædictam Pauli III. Sed etiam ad reservandos quovis tempore post illam concessionem, nisi satis specialiter ei derogetur: unde Regulares extra Italiam possunt absolvere duellantem, etsi reservatio Duelli sit posterior privilegio Pauli III. Quia Papa concessit hoc privilegium, ut perpetuum & generale ad omnes casus reservatos. Ultimò hic subnecto, quod Gobat *tr.3. de Jubilæo, c.33. n.252.* habet sequentia; *Et subjicit (quod ego propter nonnullos aliter sentientes noto) idem Diana, Ordines Mendicantes posse eodem modo absolvere prædictum Clerici percussorem, & quidem in casu, quo res deducta est ad forum contentiosum, & lis nondum finita, quod & haud dubio censet Sayrus loco citato; quamquam Avila loquens in specie de percussione Clerici p.2. c.7. disp.3. dub.10. cum aliis melius dicat, ejusmodi absolutionem esse validam quidem, non tamen communiter licitam, propter offensiones, quæ communiter sequuntur, quas offensiones esse cavendas, monet prudenter Collector nostrorum privilegiorum V. Absolutio.* §.1. Ita Gobat cit.

§. III. *Excommunicatio Canonis ob percussionem Clerici, & Reliquæ Excommunicationes.*

112 INnocentius Papa II. edidit Canones, *causa 17. q.4.* in Concilio Lateranensi, *c.15.* continentes excommunicationem Papæ reservatam sequentis tenoris: *Si quis suadente Diabolo; in Clericum, vel Monachum manus violentas injecerit, Anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum præsumat illum absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus mandatum suscipiat*, Quam breviter explicabimus. Itaque

113 I. Hinc excommunicationem incurrunt omnes utriusque sexus Personæ, & cujusvis Dignitatis, & Ordinis; etiamsi Ecclesiasticæ sint, *quæ suadente Diabolo percutiunt* Clericum, vel Monachum. Item consulentes, mandantes, consentientes, suo nomine factam ratihabentes; non impedientes, saltem, si ex officio, aut Justitia teneantur ut Reges, Judices, & cæteri Superiores; item Patres, Tutores, Heri, Pædagogi, Parochi, &c. quibus aliorum cura demandata est. Ita Layman *l.1. tr.5. p.2. c.5. n.6.* Bonacina, Molina, La Croix, Busembaum, Suarez, Sannig cum communi. An etiam impuberes incurrant hanc excommunicationem, diximus suprà *c.1. sect.3. q.4. n.241.* Dictum est: *qui suadente Diabolo percutiunt*; nam ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur peccatum mortale, & externa actio graviter injuriosa. Ita La Croix *l.7. n.301.* citans Cajetanum, Molinam, Pignatelli, Delbene, aliosque; ratio est, quia Ecclesia non punit graviter, nisi delicta internè, & externè gravia. Hinc

114 II. Excommunicationem hanc incurrunt, qui quamvis contumeliosam, & injuriosam actionem externam circa Clericum, vel Monachum committunt, sive immediata sit, sive mediata. Quare sunt ipso facto excommunicati sequentes. I. Detinentes Clericum in publica custodia, vel alio loco, unde exire nequeat. II. Qui occidit Clericum cibo, vel potu intoxicato. Ita Molina, Barbosa, Bonacina, apud Sannig. *Dist.2. q.5. de excommunicatione, n.7.* III. Verberans Clericum, etiam consentientem, in satisfactionem commissi delicti, *Ex c. Contingit, 1. de sentent. excomm.* IV. Clericus sibi ipsi verba graviter infligendo animo irato, ex malitia, vel passione. Ita Navarrus cum aliis multis, Contrarium tamen probabiliter tenent Toletus, Barbosa, Pasqualigus, Turrisnus, Delbene apud La Croix *l.8. n.310.* V. Violenter extorquens rem aliquam positam in manibus, vel corpore Clerici, vel eumdem conspergens aqua, pulvere, lapillis, vel ita persequens, ut in flumen, vel fossam labatur; injiciens manus in equum, cui Clericus insidet, occidens, vulnerans, mutilans, aut retento freno sistens equum ejusdem, & similia faciens, quæ in contumeliam manifestam Clerici, & læsionem injuriosam honoris Clerico debiti vergunt. VI. Qui percutit Clericum etiam meritum, si fiat, vel per quem non debet, ut si morte dignus puniatur à Judice sæculari, vel modo illicito, ut si à Prælato puniatur per Laicum, Bonacina, Navarrus, Sayrus, Suarez. Filliucius, Layman apud *La Croix lib.7. n.300. Non tamen incurrunt* hanc excommunicationem Canonis I. Fur *clam* abscindens crumenam, vel vestem tollens Clerico; quia non est actio violenta, sed fraudulenta. Ita Bonacina, La Croix cit. II. Si percussio sit jocosa, vel casualis; item si pueri habentes primam tonsuram se pugnis percutiant, Bonacina, Molina, Filliucius apud *La Croix cit.* III. Qui verbis contumeliosis, vel injuriosis Clericum afficeret. IV. Si in die Parasceves Clericum Personam Christi agentem Judæi insigniter percutiant: quia hæc actio externa non est injuriosa Ordini Clericali. Imò si quis odio talem Christum percuteret, non incurreret hanc excommunicationem; quamvis graviter peccaret: quia hæc excommunicatio incurritur ob injuriam internè, & externè gravem.

III. Ab incursu hujus excommunicationis excusantur se- 115
quentes. Qui tantùm leviter, aut ex motu primo primo, vel secundo primo percutit Clericum, ita ut non peccet mortaliter. Patet ex dictis suprà de causa, ob quam censura gravis infligitur. II. Si quis percutiat Clericum, arbitratus esse Laicum, per ignorantiam inculpabilem. III. Volens percutere Petrum Laicum, sed propter ictum aberrantem, percutit Joannem Clericum. IV. Volens percutere hunc Clericum, & ab eo aberrans, præter intentionem percutit Clericum proximè adstantem. V. Qui in defensionem sui, vel alieni corporis, famæ, Bonorum, Pudicitiæ, Clericum aggressorem detinet, vel percutit, cum moderamine inculpatæ tutelæ, *ex c. Si vero 1. c. Ex tenore de sent. excomm.* Si tamen Clericus solis verbis turpibus mulierem aggrediatur ad ipsam pertrahendam in peccatum carnale, tunc non statim potest Clericum percutere, sed debet cum verbis repellere; si tamen Clericus mulieri valdè molestus sit: ut se aliter ab eo liberari non possit, potest eum fuste vel verbere abigere. Sicut ex communi docent Avila, Suarez, Ægidius apud Layman *l.1. tr.5. p.3. n.8.* Item si Clericus injuriam inferens, vel in flagranti gravi crimine deprehensus de fuga suspectus sit, poterit interim à Laico capi, vel detineri, ut suo Judici Ecclesiastico tempestivè præsentetur. *Layman cit.* cum communi. VI. Qui in Clericum cum Uxore, Matre, Sorore, vel propria filia turpiter inventum, manus violentas in continenti injecerit, licèt peccet, Canonis tamen excommunicationem non incurrit, ex *c. Si vero, 1. de sent. excommunicat. quia justum talem dolorem compescere difficillimum est*, ait Glossa *ibi verb. turpiter. Turpiter* autem *inventus* dicitur, quia actum quemcumque impudicum cum ejusmodi Persona exercet. VII. Prælatus, Præceptor, Pater, si disciplinæ sive correctionis causa, Clericum percutiat, à censura canonis est immunis, *ex c. 1. & 10. de sentent. excomm. item ex cap. Universitatis 24. eod. tit.* in quo ultimo capitulo jubet Pontifex, ut Abbas per seipsum, non per alium, Regularis Disciplinæ causa Monachum percutiat, vel si necessitas postulet, per Clericum, vel Monachum (non per Laicum) id fieri jubeat; alioquin, tam qui tales verberari præcipit quàm illi, qui verberant, quamvis ob delictum, excommunicationis sententiam incurrunt.

IV. Quinam comprehendantur sub nomine Clerici, vel 116
Monachi in hoc canone: *Si quis suadente Diabolo*, & consequenter quinam gaudeant privilegio hujus canonis, diximus jam suprà *c.1. sect.4. n.431.* quæ revidenda sunt. Quinam verò ab hac excommunicatione absolvere possint, sciendum quòd etsi hæc excommunicatio sit Papæ reservata, possit tamen Episcopus ab ea absolvere in his casibus I. Quando percussio, etsi sit mortalis, seu peccatum mortale, est tamen prudentum judicio levis, comparata cum enormi, v.gr. si fiat palma, pugno, aut lapide, non relinquente vestigium, & secundùm *Dianam p.9. to.4. ref.19.* nisi notabilem injuriam, & magnum scandalum pariat: qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno percutiat in faciem, licèt guttæ sanguinis effluant. Enormis verò erit, si membrum præscindatur, copiosus sanguis effundatur, vel etiam ratione Dignitatis Personæ, ut si percutiatur Episcopus, vel Abbas, etiam alapa. II. Si percussor sit impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus, claudus, servus, filiusfamilias, vel non sui Juris, uti, & Regulares, & Moniales invicem verberantes & quotquot legitimum habent impedimentum; ut non possint ad Papam, aut ejus Legatum, vel si dubium sit de excommunicatione. Denique si sit occulta. Vide La Croix *l.7. n.300.* Quidnam possint Confessarii Regulares Mendicantes respectu sæcularium, circa absolutionem hujus excommunicationis, dictum est §. præced.

Quantum ad reliquas excommunicationes Juris non reservatas, diximus jam suprà *hoc cap. sect.1. qu.4. num.55.* quòd possit absolvere Episcopus, Parochus, aliusque Sacerdos potens absolvere à peccatis mortalibus: quæ ibidem revideri possunt.

§. IV. *Potestas Prælatorum Regularium respectivè ad suos subditos, quoad Absolutionem ab excommunicationibus.*

I. REgulares Prælati, Generales, & Provinciales pos- 117
sunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, à quibus possunt Episcopi de Jure suo. Ratio est: quia ipsi habent potestatem quasi Episcopalem, ut loquuntur omnes Auctores (*teste Suarez tom.4. de Religione tract.8. lib.2. cap.2. n.9.*) *in Clement.1. de Rebus Ecclesiæ non alienandis*, & sumitur *ex c. Abbas, de Privileg. in 6.* ibi: *in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem Jurisdictionem obtinent*, Jurisdictio namque in Regulares, quæ erat pe-

nes

nes Episcopos, dum essent etiam eorum Prælati, seu Superiores, translata est in Prælatos Regulares per exemptionem à Jurisdictione Episcoporum. Hinc juxta Sanchez, Henriquez, Rodriquez, & alios, ut refert, & sequitur Basseus. *V. Abbas*, *§.1.* possunt absolvere suos subditos vi Juris communis ab omnibus casibus Papalibus occultis, utpotè comprehensis sub Jurisdictione Episcopali amplè accepta, ex concessione facta Episcopis in *Concilio Trident. sess.24. cap.6. de Reformatione*. Quòd clarè patet ex Bulla S. Pii V. *quæ incipit: Romani Pontificis 13. in Bullario Rodriquez*, edita pro Ordine Prædicatorum, in qua dicitur: *Ne Prior Conventualis, & Superiores Prælati dicti Ordinis, in hac parte deterioris conditionis, quàm Clerici, aut sæculares existant eisdem Priori Conventuali, & Superioribus Prælatis: ut ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & Laicos sibi subditos, tam quoad absolvendi, & dispensandi hujusmodi* (loquitur de facultate concessa Episcopis in Tridentino suprà) *quàm alias quascumque facultates, eisdem Auctoritate, & tenore, etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, ac etiam declaramus*. Insuper *Clemens IV.* concessit Generali, & Provincialibus Ministris & eorum Vicariis Fratrum Minorum ut possint absolvere suos subditos, etiam hospites ab omnibus peccatis commissis, ante, vel post ingressum Religionis, & à quibuscumque censuris, à jure, vel a judice generaliter promulgatis, nisi adeo graves, & enormes sint, quòd sint ad Sedem Apostolicam meritò destinandi: ac ipsi simile beneficium possint obtinere à suis propriis Confessoribus, nempe juxta formam concessionis super absolutione, & dispensatione fratrum, ut addit Sixtus IV. in Mari Magno Minorum, & Mari Magno Prædicatorum, ubi prædictum privilegium confirmat, declarans, quinam sint merito ad Sedem Apostolicam destinandi, videlicet Hæretici relapsi, Schismatici, falsificantes litteras Apostolicas, aut deferentes prohibita ad infideles. Suarez tamen *de Religione tom.4. tr.8. l.2. cap.21. numer.2.* docet. Exceptiones illas esse sublatas, & signanter Gregorium XIII. dedisse facultatem absolvendi etiam relapsos in Hæresim, & colligitur ex concessione Martini V. & Eugenii IV. Ita P. Herincx *de Sacram. Pœnit. disp.7. qu.3. &* P. Sannig. *dist.11. de Sacram. Pœnit. quæst.9. num.7.*

118 II. Prædicta potestas videtur etiam extensa ad Prælatos Locales, ut habet Hieronymus *Rodriq. Resol.3.* a.1. & patet ex concessione Gregorii XI. quæ refertur in *Mari Magno Prædicatorum nu.41.* Restrictio autem facta à Sixto IV. in Bulla Aurea (quæ est 20. apud *Rodriquez*) est sublata per eumdem, partim Bulla sequenti, in qua eadem potestas conceditur Prioribus Conventualibus Fratrum Prædicatorum Lombardiæ, & Hispaniæ, quam antè habuerant (quæ concessio per alia privilegia extenditur ad totum Ordinem, & consequenter communicatur Prælatis localibus aliorum Ordinum) partim Bulla 22. in qua Prioribus Conventualibus relinquit potestatem eis concessam per prædecessores, scilicet Gregorium XI. Deinde restrictio eadem est sublata per amplissimas privilegiorum confirmationes ex certa scientia factas. Ulteriùs prædicti Superiores possunt ejusmodi absolutiones, & dispensationes exercere, etiam per suos delegatos juxta Rodriquez: Nam potestas illa censetur quasi Ordinaria, utpotè perpetuò annexa officio, seu Dignitati, quam esse Ordinariam docent plurimi, quos citat, & sequitur Sanchez *l.2. de Matr. d.40. n.14. & 15.* Portel. *V. Prælatus, in Addit. n.2.* atque idem habet praxis, ait Herincx cit. *n.17.* Imò, ut rectè notat *Rodriquez*, *Suarez*, & Alii, apud Herincx modo cit. *n.19.* Hæc privilegia se extendunt etiam ad casus à Pontifice reservandos post ipsorum privilegiorum concessionem, nisi satis specialiter illis derogetur. Tum, quia Papa concedit ista privilegia, ut perpetua, & Generalia ad omnes casus reservatos: tum quia sunt favorabilia in solius concedentis præjudicium cedentia, adeòque latè interpretanda. Tum quia si Papa præsentationem Beneficiorum alicujus Provinciæ dat Regi, extenditur Jus etiam ad illa, quæ posteà eriguntur, *c. Quia circa, de Privilegiis*. Denique addit *Sannig cit. n.13.* Prælatos Regulares posse prædictam facultatem absolvendi tam intra, quàm extra Sacramentum Pœnitentiæ exercere; item possunt illam delegare cuicumque Confessario Regulari; item possunt sibi de jure communi eligere Confessarium, ad hujusmodi absolutionem obtinendam, & *numer.10.* ab iisdem casibus omnibus, & censuris possunt Regulares Prælati absolvere Novitios, qui jam susceperunt habitum, vel qui de proximo sunt suscepturi, & *numer.11.* Novitii, qui propositum habent perseverandi in Religione, quam susceperunt, vel vota emittere sunt parati, absoluti à censuris reservatis, quamvis posteà à Religione recedant, in illas censuras non reincidunt, ex privilegio Clementis IV. in Bulla. *Noverint universi*, ex Bulla Pauli III. *Licèt debitam*, & ex Bulla Eugenii IV. *Injunctum*. Idem docet Kerckhove *in statuta nostra Generalia c.1. §.5. n.1. & 9.*

III. Sed dubium est, an hujusmodi privilegia concessa Regularibus Prælatis, absolvendi suos subditos ab omnibus casibus, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reservatis, sint revocata quoad casus Bullæ Cœnæ per annuam ejusdem publicationem? Affirmant plurimi. Ratio est: quia Bulla Cœnæ suprà *n.104.* adducta derogat omnibus privilegiis etiam Ordinibus Mendicantibus concessis. Nihilominus Pater Herincx. *disp.7. de Sacramento Pœnitentiæ, quæst.3. nu.18. ait*. Verisimilis passim habetur sententia negativa, quam docet Rodriquez, Suarez, Diana *p.1. tr.5. Resol.6.* plures citans. Tum quia non videtur præsumenda in Pontificibus ea inconstantia, ut quod hodie concesserunt mox ipsi, vel Alii per solitam Bullam revocent. Tum quia consonant variorum Pontificum concessiones, sive declarationes apud *Basseum. V. Abbas, num.8. §.5.* signanter Gregorii XIII. ut refertur in *compendio Societatis, V. Bulla Cœnæ*. Verùm attendenda sunt verba Bullæ ntentis clausulis multùm derogatoris: optandaque foret apertior S. Sedis decisio; & recolatur memoria, quòd Alexander VII. reprobaverit doctrinam hujus Articuli, qui est Ordine quartus: *Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque Sæculares ab Hæresi occulta & ab excommunicatione propter eam incursa*. Quod à fortiori ad cæteros Regularium Confessarios extenditur. Hucusque P. Herincx. *P. Sannig. Dist.11. de Sacramento Pœnitentiæ, qu.9. num.8.* docet Prælatos Regulares posse suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ occultis absolvere, non obstante Bulla Cœnæ, esse verosimilius. *Joannes Maria Sbogar, tr.140. nu.42.* ait: Dico II. Prælatos Regulares posse suos subditos ab omnibus casibus occultis in Bulla Cœnæ contentis, & ab Hæresi occulta absolvere. *P. Anacletus Reiffenstuel lib.5. Decret. tit.39. n.255.* inquit. Et inter alia ex privilegio concesso per constitutiones Pauli III. Gregorii XIII. & aliorum, Regulares Mendicantes præsertim Ordinis nostri possunt absolvere ab omnibus peccatis, & censuris, putà excommunicatione, suspensione, & interdicto personali, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, solis exceptis casibus in Bulla Cœnæ contentis, à quibus tamen suos subditos Regulares absolvere valent Superiores. Noster Emanuel Rodriquez, *tom.1. quæstionum Regularium, qu.20. a.9.* docet, nostros Prælatos Regulares, videlicet Generales, Provinciales, ac Guardianos posse suos subditos Religiosos, ex Concessione Clementis IV. & Sixti IV. absolvere ab omnibus peccatis & censuris, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, *exceptis relapsis Hæreticis, Schismaticis, & illis, qui Litteras Apostolicas falsificarunt, vel ad infideles prohibita detulerunt*: quia hos prædicti Pontifices exceperunt. Ratio ipsius est: quia Bulla Cœnæ non revocat privilegia *expressè concedentia facultatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ* data à Summis Pontificibus, quod tamen fieri deberet. Noster Fel. Potestas *in Examine Confessariorum, to.1. p.4. cap.5. n.3375.* docet; Prælatos Regulares absolvere posse suos subditos ab omnibus casibus reservatis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis quinque, videlicet *Schismate, relapsu in Hæresim, falsificatione Litterarum Apostolicarum, delatione prohibitorum ad infideles, & conspiratione in Romanum Pontificem*. Ratio ipsius est; quia Julius II. per Bullam (quam refert *Rodriquez in Bullario pag.273.* ac etiam ipse *Fel. Potestas cit. nu.3399.* quæ incipit: *Exponi nobis*) datam 27. *Februar.* 1510. hoc in terminis formalibus sic declaravit, & concessit, *non obstante Bulla Cœnæ Domini*, uti ipsemet legi. Antonius à Spiritu S. Carmelita Discalceatus in suo Directorio Regularium *part.1. tr.2. disp.1. sect.1. §.2. nu.31.* ait: sed quia hæc privilegia adhuc aliquos casus excipiunt accipe aliud amplissimum privilegium Pii V. *Bulla* 129. apud *Cherubinum to.2.* inter Bullas hujus Pontificis, in qua conceditur Prælatis Cassinensium facultas absolvendi toties quoties suos subditos, etiam Novitios (*in Religione tamen perseverantes*, addit *Hyacinthus Donatus tom.1. parte 1. tract.13. quæstion.17. num.5.* idem privilegium adducens) ab omnibus, & quibuscumque peccatis, sententiis, & pœnis (Hyacinthus Donatus citatus addit: *censuris* pro *Sententiis*) licèt fuerint de casibus Sedi Apostolicæ reservatis, vel de comprehensis in Bulla Cœnæ, sive crimina sint occulta, sive publica, quam Bullam etiam refert Peyrinus *ad Const.4. Sixti IV.* Unde cùm in hac Bulla nullus casus etiam Bullæ Cœnæ excipiatur, omnes censentur concessi, sive occulti, sive publici sint, *dummodo tamen semper Hæresis excipiatur*. Ita Antonius à Spiritu Sancto loco citato. Hyacinthus Donatus Dominicanus *in praxi Rerum Reg. tom.2. part.1. tract.11. quæstion.18.* docet, Prælatos Regulares posse in foro animæ suos subditos absolvere ab hæresi occulta, etiamsi forent relapsi in Hæresim, ex privilegio Jesuitis concesso à Gregorio Papa Decimo Tertio; quo, Anno 1588. 18. Martii, indultum fuit Generali eorumdem, ut posset absolvere suos subditos ab Hæresi, & à relapsu in Hæresim, habeturque in compendio privilegiorum dictæ Societatis, *Verbo: Absolutio 1. §.7.* & refert 119

Suarez *tom.4. de Religione tract.1. lib.2, cap.21. nu.2.* Idem Hyacintus Donatus *cit. qu.19.* docet, Prælatos Regulares cum suis subditis posse dispensare in Irregularitate occulta Hæresis, & hoc ex duabus satis fundatis rationibus. Prima est: quia ex nullo capite, apparet, hanc potestatem esse revocatam. Secunda est: quia Episcopi hoc possunt respectu suorum subditorum. Eligius Bassaus Capuccinus *in suis floribus, Verbo: Abbas*, §.2. docet, Prælatos Regulares etiam locales, posse absolvere suos subditos Regulares ab Hæresi occulta, id est, non publica, quamvis juridicè probari possit, & à reliquis casibus Bullæ Cœnæ, Item à simonia quomodolibet contracta, & excommunicatione Canonis, atque à quibuslibet casibus, & excommunicationibus Episcopo reservatis, in quos fortè lapsi essent ante Professionem. Item Prælatos Fratrum Minorum, & Confessarios per eos deputatos absolvere posse Moniales sibi subditas ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus possunt absolvere suos Fratres. Ita Rodriquez. Idem apud la Croix *lib.6. part.2, nu.1622.* affirmat Bonagratia, & apud Mattheucc, *in officiali curia Ecclesiastica c.38. n.24.* Sanctorius *Comment. c.2. Stat.14. sub §.1. vers.4.*

130 IV. Ex his *Sequitur* I, Quòd licèt Prælati Regulares possint suos subditos Regulares absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis juxta supradicta; ac etiam Confessarii Regulares Mendicantes possint sæculares absolvere à censuris Sedi Apostolicæ reservatis extra Bullam Cœnæ, uti etiam suprà dictum fuit: nequeant tamen Confessarii Regulares Mendicantes ab ullo ex casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reservatis, absolvere Regulares, si non sint eorum Prælati: Ratio est, quia prædictum privilegium absolvendi à casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reservatis concessum est Confessariis Regularibus respectu Sæcularium, non Regularium, Vide P. Sporer *Theol. Sacram. parte 3. c.6. sect.2, n.743.* Unde Confessarii Regulares subditi neque Religiosos ejusdem Ordinis sui absolvere possunt ab ejusmodi casibus Papalibus, nisi ad id à Superioribus specialiter deputati sint, *Sequitur* II. Quando Provincialis in Conventibus deputat Confessarios pro casibus reservatis, an eisdem tantùm conferat potestatem in casus in Ordine reservatos Superioribus, an etiam in casus Papales istos? Respondet *Pater Sporer citatus* debere intelligi mentem Provincialis ex forma verborum; si enim dicat, *Do tibi totam meam potestatem, & facultatem absolvendi ab omnibus, à quibus ego possum*, censetur etiam dare facultatem in istos casus Papales. Secùs, & saltem dubium esset, si dicat: *Do tibi facultatem ab omnibus casibus mihi reservatis*. Vide, quàm meritò nuper declaratum sit, Confessarios etsi deputatos ad casus reservatos, non tamen posse absolvere percussores Fratrum, Vide *Patrem Sporer cit.*

S E C T I O III,

De Suspensione, & Interdicto,

Q U Æ S T I O I,

Quid sit Suspensio, & Quotuplex.

S U M M A R I U M.

122 *Suspensio est censura Ecclesiastica, qua Clericus privatur usu potestatis Ecclesiastica &c.*

123 *Est triplex: Una ab Officio tantùm, alia à Beneficio tantùm: Tertia ab utroque.*

124 *Subjectum suspensionis sunt Clerici, quicumque tandem etiam Episcopi.*

125 *Suspensiones in specie contra Clericos, & Religiosos, ac etiam Episcopos, à Jure lata enumerantur,*

A S S E R T I O I.

121 *SUspensio est censura Ecclesiastica, qua Clericus privatur usu potestatis Ecclesiastica sibi competentis, aut ratione Ordinis sui Clericalis, aut ratione Beneficii, estque præsertim triplex, una ab Officio tantum, alia à Beneficio tantùm & Tertia ab utroque.* Communis,

§. I, *Suspensio est censura Ecclesiastica,*

122 PEr has particulas Suspensio genericè convenit cum reliquis censuris: ex parte tamen etiam indicatur illius differentia ab aliis pœnis Ecclesiasticis, quæ propriè censuræ non sunt, veluti irregularitas, degradatio, depositio. Additur: *qua Clericus privatur usu potestatis Ecclesiastica, &c.* per quas particulas Suspensio differt præcipuè ab excommunicatione, & interdicto; ab excommunicatione quidem quæ licèt etiam privet Ministrum Ecclesiæ, ne functiones Ecclesiasticas exerceat, id tamen solùm præstat, quatenùs hujusmodi functiones sunt quædam cum fidelibus communicatio, à qua excluditur excommunicatus: at suspensio talibus privat non sub dicto respectu, sed prout sunt usus alicuius Ecclesiasticæ Potestatis, provenientis ab Officio, vel Beneficio. Item excommunicatio pluribus privat, quàm suspensio, Differt ab interdicto hoc quippe, & pluribus privat, ut infrà dicetur: & licèt etiam privet administratione Sacramentorum, tamen eatenus, quatenùs illa est usus cujusdam potestatis spiritualis Ecclesiasticæ provenientis ab Ordine, vel Beneficio; sed quatenùs est communicatio quædam, & quasi cooperatio illius: quia interdictus nec ministrare potest, nec aliquo modo cooperari actioni Sacræ, quod non verificatur de suspenso, Tandem excommunicatio, & interdictum æquè Personas Laicas, ac Ecclesiasticas afficiunt: Suspensio verò solas Ecclesiasticas afficit. Hinc Confessarii, dum absolvunt Laicos, omittunt absolutionem à suspensione *ex Rituali Pauli V.* Ea propter nec Abbatissæ vel Priorissæ, etsi suspendi possint ab Officio, non tamen suspenduntur suspensione propriè dicta, quæ sit censura Ecclesiastica; alioquin violantes fierent irregulares, juxta *cap. Is, cui, de Sentent. Excomm. in 6. & c. De sentent. & Re Judic. in 6.* quod nemo dicet,

§. II. *Suspensio est triplex:*

UNa ab Officio tantùm, alia à Beneficio tantùm, tertia 123
ab utroque. *Suspensio ab Officio* est, qua Clerico executio suorum Ordinum, & jurisdictionis Ecclesiasticæ interdicitur. *Suspensio à Beneficio* est, qua Clericus fructus Beneficii percipere prohibetur. *Suspensio ab utroque* est, qua Clericus impeditur tam ab executione Officii, quàm perceptione fructuum Beneficii: & hæc posterior appellatur *Suspensio totalis*: duæ verò priores *partiales*, Si in jure proferatur sententia suspensionis simpliciter, & absolutè, nec exprimatur, an sit ab Officio, venit de suspensione ab utroque simul, ut communiter Doctores affirmant. Rursus suspensio ab Officio alia est *ab Officio in totum*, privans omni usu Officii, veluti, si quis suspendatur ab Ordine, & Jurisdictione; alia est *ab Officio in partem*, non omni, sed solùm aliquo Officii usu privans, v.gr. si quis solùm suspendatur ab excipiendis Confessionibus. Similiter suspensio à Beneficio aliquando privat omni administratione Beneficii, & fructuum perceptione: aliquando solummodò administratione certi Beneficii, & perceptione horum, vel illorum fructuum. Dividitur etiam subinde suspensio in *merè pœnalem & medicinalem*; prior non est propriè censura, cùm infligatur ob peccatum merè præteritum, benè verò posterior: quia per eam intenditur emendatio delinquentis, perique auferri, seposita contumacia. Doctor noster Subtilis 4. *dist.25. q.1. n.13.* aliam suspensionis speciem assignat, qua est *ab ingressu Ecclesiæ*, quam Recentiores arbitrantur esse speciem interdicti; nihilominus videtur esse species suspensionis. Nam *c. Is, cui, de sent. Excomm. in 6. & c. fin. de offic. Ordin. in 6.* dicitur: *Alioquin Episcopi, & eorum Superiores ab ingressu Ecclesiæ, cæteri verò ab Officio, & Beneficio tandiu eo ipso noverint se suspensos, quousque restitutionem fecerint de prædictis.* Ex quibus patet, prohibitionem ab ingressu Ecclesiæ aliquando sumi pro parte subjectiva suspensionis: aliàs quippe debitus ibi non servaretur nexus, & connexio, Accedit, quòd prohibitio illa, in quantum ponitur species suspensionis, propriè sit Clericorum: & ideò *cit. cap. Is, cui*: violantes illam pronuntiantur irregulares: consistit autem in eo, quòd Clericus illa affectus, in Ecclesia celebrare non possit, nec Divinis interesse Officiis. potest tamen in ea orare, Sacramenta recipere, & jurisdictionem exercere, ibique sepeliri, si pœnitens decedat, veluti *ex cit. cap.* colligunt *Sayrus, Emanuel Sà*, & Alii DD. apud Mastrium *Theol. Moral. disp.13. qu.3. num.88.* At quatenùs continetur sub interdicto, est quædam Pœna Clericis, & Laicis communis, pluresque effectus operatur, ut infrà de interdicto,

§. III, *Subjectum Suspensionis*

SUnt Clerici, quicumque tamen, & quacumque Digni- 124
tate fulgentes, etiam Episcopi, si de his in Decreto suspensionem continente fiat expressa mentio: si verò non fiat Episcoporum expressa mentio, hi non comprehenduntur sub Decreto suspensionem continente, etiamsi nondum essent consecrati, sed tantùm electi, & confirmati forent. Ita *Suarez, Layman, Sayrus, Palaus, &c.* Ratio est: quia alia privilegia Episcopis concessa extenduntur ad Episcopum confirmatum, & non consecratum: veluti est privilegium de eligendo confessario, *capite ultimo de Pœnitentia, & Remissione*, & privilegium Altaris Viatici, *cap. fin. de Privilegiis in 6.* Ergo similiter Episcopus confirmatus, licèt nondum consecratus, gaudebit privilegio indulto per *c. Quia Periculosum, de Sententia. Excommu-*

-nicatio-

nicationis in 6. Virtute cujus Episcopi non comprehenduntur sub Decreto Generali suspensionis, & interdicti, nulla illorum facta expressa mentione: præsertim, cùm privilegia à Principe concessa; & maximè inserta Juri communi sint latè interpretanda.

§. IV. *Suspensiones in specie*

125 A Jure latæ, à *Busembaum* apud *La Croix lib.* 8. *nu.* 203. communniores recensentur sequentes. I. *Clerici ipso Jure suspensi sunt* 1. Recipientes Ordines Sacros ab alieno, vel à proprio in aliena Diœcesi, vel sine ætate legitima, aut Dimissoriis, aut titulo, vel extra tempus, aut non servatis interstitiis, vel per saltum, vel in censura, vel denique post Matrimonium ratum, qui omnes suspensi sunt ab executione Ordinum, nisi fecerint absque dolo, & si Ordine utantur, fiunt irregulares. 2. Excommunicans, suspendens, aut interdicens sine scriptura, & causæ expressione, est suspensus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, nisi sit Prælatus Regularis. 3. Clerici scienter eligentes Episcopum, vel Parochum indignum, suspenduntur à Beneficiis biennio. 4. Ordinans, & Ordinatus simoniacè est suspensus ab Ordinibus. 5. Parochi jungentes sponsos alterius Parochiæ sine licentia. 6. Gravantes alienis debitis Ecclesias sibi commissas. 7. Occupantes bona, vel census Ecclesiæ, Beneficii, vel alterius pii loci. 8. Sodomiam exercentes, simoniaci, provocantes ad Duellum, vel acceptantes, raptores, vel præbentes auxilium. 9. Disputantes in alterutram partem in cœtu virorum, ac mulierum, de Immaculata Conceptione B. Virginis. 10. Visitantes, si accipiant pecuniam, vel munera; qui si sint Episcopi, suspensi sunt ab ingressu Ecclesiæ: si inferiores Episcopo, ab Officio, & Beneficio, usque dum restituant duplum. 11. Judex Ecclesiasticus (non Episcopus) qui facit injuriam contra Justitiam, & conscientiam parti litiganti. II. *Religiosi sunt suspensi.* 1. Apostatæ recipientes Ordines in Apostasia. 2. Admittentes ad Professionem ante annum probationis peractum. 3. Non utentes habitu, & vestitu, modo sibi præscripto. 4. Introducentes mulieres in Monasteria. III. *Episcopus est suspensus.* 1. A Pontificalibus per annum, ordinans non subditum; ordinans verò invitum suspensus est per annum à Celebratione. 2. Admittens resignationes contra formam præscriptam. 3. Intrans Monasteria Monialium sine necessitate.

QUÆSTIO II.

De Effectibus suspensionis, & ejusdem Absolutione

SUMMARIUM.

ASSERTIO II.

126 *Suspensio ab officio absolutè, & simpliciter lata privat omni usu Ordinis, & Jurisdictionis, non tamen Beneficio habito, neque fructibus; benè verò novo Beneficio obtinendo. Sic etiam simpliciter, & absolutè suspensus ab Ordine, censetur esse suspensus ab omni Ordine, & suspensus ab inferiori Ordine censetur etiam suspensus à Superiori Ordine, non è contra. Similiter suspensio à Beneficio absolutè lata privat omnibus fructibus Beneficiorum, quæ suspensus possidet, non tamen ipsis Beneficiis possessis, nec reddit inhabilem ad Beneficium recipiendum. Violans suspensionem peccat mortaliter, & incurrit pœnas à Jure statutas. Tollitur verò suspensio tribus modis.* Communis apud Auctores citandos.

§. I. *Suspensio ab Officio.*

127 Quinam possint ferre censuram suspensionis, & ob quam causam, sufficienter colligitur ex dictis suprà de censuris in genere: de effectibus suspensionis hic aliqua dicenda restant, quæ breviter expediemus. Itaque

128 Suspensio ab Officio absolutè, & simpliciter lata privat omni usu Ordinis, & Jurisdictionis, ac muneris Ecclesiastici aliàs sibi convenientis, & Communis DD. apud Mastrium *Theol. Moral. disp.*13. *qu.*3. *art.*2. *n.*93. Ratio est: quia suspensio ab Officio absolutè lata ad aliquam Officii Ecclesiastici partem non coarctatur: ergo comprehendit totum, & proinde hæc suspensio ab Officio dicitur totalis; quia suspendit ab omni actu Ordinis, & Jurisdictionis. Si verò suspensio ab officio non absolutè feratur, sed determinatè ad aliquam materiam, non extenditur ultra illam. Ratio est: quia pœnæ ultra proprietatem verborum non sunt extendendæ. Unde suspensus ab Ordine, non est suspensus à Jurisdictione, & è contra suspensus à Jurisdictione potest exercere ea, quæ præcisè requirunt potestatem Ordinis. Prætereà suspensus à certo Jurisdictionis actu, verbi gratia collatione Beneficiorum, reliquos exercere potest: quia prohibitio unius est tacita concessio alterius, *Herincx disp.* 6. *nu.*66. & Alii communiter. Nihilominùs tamen, si quis sit simpliciter, & absolutè suspensus ab officio, per hoc ipso jure non privatur Beneficio habito, neque fructibus illius, juxta *Navarrum*, *Sanchez*, *Sayrum*, *Coninch.* & Alios apud *Layman lib.*1. *tr.*5. *parte* 3. *cap.*1. *nu.*3. etiamsi illi fructus essent quotidianæ distributiones Cathedralium, juxta *Andream à Matre Dei*, *Sanchez*, *Palaum*, & Avilam. Ratio est, quia pœnæ absque manifesto textu non sunt extendendæ, sed nullibi legitur, quòd ita suspensus privetur ipso jure Beneficiis, aut fructibus Beneficii prædictis: ergo. Accedit, quia suspensio ab officio, & suspensio à Beneficio sunt pœnæ diversæ, & potest una executioni mandari sine altera: si videlicet suspensus ab Officio, interim temporalem administrationem gerat, & fructus percipiat. Officio verò, quatenùs ei concessum est, satisfacere paratus sit videlicet Horas Canonicas recitando, & ad alia munia Ecclesiastica Vicarium constituendo. An verò absolutè, & simpliciter suspensus ab Officio possit licitè, & validè consequi novum Beneficium? Controvertitur inter Doctores quod *illicitè* consequatur, communiter conceditur; quantùm *ad validè*, docent probabiliùs *Mastrius cit. nu.*95. & apud ipsum *Avila*, *Suarez*, *Vasquez*, *Faber*, & plures Alii Doctores, suspensionem ab officio, reddere suspensum inhabilem ad novi Beneficii consequtionem, & consequenter non posse validè consequi Beneficium. Ratio est: quia, cùm Beneficium detur propter Officium, repugnat, ut illi detur Beneficium, qui privatus est Officio. Nec est par ratio, aut ait *Faber*, de perceptione fructuum Beneficii jam obtenti, & Beneficii de novo post suspensionem collati; nam in primo, qui jam habet beneficium, habet jus acquisitum in fructibus ejus, quo per suspensionem non privatur; at in secundo nullum jus habetur, & novus titulus confertur, quod suspensio repugnat, ut jam dictum. Quod verò *in c. Cùm Bonæ Memoriæ*, 8. *de ætate, & qualitate, & Ordine Præficiendorum* dicatur talem collationem esse irritandam, explicari debet, irritam esse declarandam, seu ab initio irritam jam fuisse, ut alii similes textus in jure explicari solent.

Similiter suspensus ab Ordine, absolutè, & simpliciter est 129
suspensus ab omni Ordine. Ratio est: quia verba Generalia comprehendunt omnia, quæ sub tali specie continentur sed sub *Ordine* generaliter prolato continetur omnis Ordo, ergo. Item suspensus ab Ordine inferiori, v.g. Subdiaconatu, etiam censetur esse suspensus ab Ordine superiori Diaconatus, & Sacerdotii. Ratio est, quia cui non licèt minus, nec licebit, quod est majus, cùm minus contineatur sub majori, quod etiam colligitur *ex c. Cùm illorum* 32. *de Sent. Excomm.* ibi: *cùm majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora.* Non tamen, qui suspensus est ab Ordine Superiori, censetur etiam suspensus ab inferiori. Ratio est: quia Ordo inferior, cùm conferatur sine superiori, potest etiam exerceri sine superiori, eo quòd Ordo inferior non includat superiorem, & alicui possit licere minus, cui non licet majus.

§. II. *Suspensio à Beneficio.*

Non privat suspensum ipso beneficio, juxta omnes, 130
teste *Andrea à Matre Dei c.* 5. *num.* 34. *ex c. Cupientes*, *§. Cæterùm*, *de Elect. in* 6. Sed privat tantùm perceptione fructuum beneficii, juxta communem apud *Mastrium citat. nu.*97. quia cùm non tollat titulum, & possessionem beneficii, nec jus radicale percipiendi fructus, debet ad minus tollere usum talis juris: & si suspensio à beneficio sit absolutè, & simpliciter lata, privat omnibus fructibus beneficiorum, quæ suspensus possidet, quia non est, cur tunc suspensio potiùs de uno, quàm de altero lata intelligatur, nisi tamen aliud rationabiliter ex intentione ferentis, aut quadam alia circumstantia conjecturare liceret. Suspensio tamen à beneficio non reddit suspensum inhabilem ad beneficium recipiendum, juxta probabiliorem sententiam *Layman*, *Andreæ à Matre DEI*, *Palai*, & Aliorum. Ratio est, quia talis collatio nullo expresso jure irritatur, & cùm suspensus à beneficio, adhuc possit liberè actus officii exercere, quorum intuitu confertur beneficium, non est

cur collatio illa sit ipso jure nulla, tametsi infirmanda sit per sententiam Judicis. Quam sententiam saltem in foro conscientiæ habere locum, inquit Layman *lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 3.* Quid autem nomine fructuum, quorum perceptione suspensio privat, veniat? conveniunt Doctores venire Decimas, Primitias, Oblationes, Pensiones ædium locatarum & reliqua emolumenta, quæ percipiuntur ratione beneficii. De Distributionibus quotidianis, quæ interessentibus Divinis Officiis assignantur, etiam dicendum est, eas venire nomine fructuum, si sint extractæ ex fructibus beneficii, eò quòd fructus beneficii in distributiones quotidianas fuerint divisi; secùs dicendum, quando ex peculiari fidelium fundatione sunt extractæ, esto tales Beneficiatis applicentur. Ita *Palaus nu. 4.* citans alios. Ratio est: quia illæ distributiones juxta primum sensum magis sunt fructus beneficii, quàm distributiones, cùm etiam ab infirmis, & legitimè absentibus obtineantur; at in altero sensu non tam intuitu beneficii, quàm Officii ceduntur: & licèt beneficium sit conditio, non tamen est causa concessionis.

131 Hic etiam advertit *Andreas a Matre Dei, n. 34.* citans *Navarrum, Avilam, Dianam*, & quosdam alios, quòd sicut excommunicatus, si officium per se, vel per alium, licitè, sive illicitè exequatur (*de quo sect. prac. q. 2. n. 87.*) non tenetur fructus beneficii ante sententiam Judicis restituere, ita neque suspensus teneatur illos perceptos ante judicis sententiam restituere; ubi tamen similiter suspensus supponitur officium per se, vel per alium exequi, alioqui jure naturæ ad fructuum restitutionem teneretur. Denique suspensus à beneficio non privatur jure eligendi, aut conferendi beneficium, quod ipsi ratione beneficii competit. Ratio est, quia potestas eligendi, aut conferendi beneficia provenit quidem à beneficio, electio tamen, aut collatio non est actus, nec fructus beneficii, sed actus officii, ex beneficio competentis. *Layman cit. num. 4.*

§. III. *Violatio Suspensionis*

132 EX genere suo est peccatum mortale, ob seriam prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, nisi excuset parvitas materiæ, uti foret, si suspensus ab Ordine ministraret in Minoribus, quia frequenter Laici sic ministrant. Excipiendum tamen, si suspensus ab Officio non sit denuntiatus & ad petitionem aliorum fidelium officia, à quibus est suspensus, ministret, quia tunc, si priùs à suspensione absolvi nequeat, licitè illa ministrat, quantum est ex parte censuræ, ex Concilio Constantiensi, *Ad evitanda scandala*, suprà adductos; siquidem petitio fidelium suspendit prohibitionem censuræ, redditque actum licitum, qui aliàs illicitè fieret. Secùs esse censent *Suarez, Sayrus, Fagundez, Toletus &c.* quando suspensus est denuntiatus, nimirùm, non licere illi extra urgentissimam necessitatem ejusmodi officia exercere, quia tunc petitio fidelium esset iniqua, utpotè inductiva ad peccatum: Et quamvis non extet præceptum Ecclesiæ talem vitandi, quia tamen Ecclesia vult ut suspensus denuntiatus nullo modo Sacramenta administret, jurisdictionem exerceat, &c. etiam alii fideles nequeunt simile quidpiam ab ipso petere: non quia ipsis prohibetur communicatio cum illo, sed quia cooperarentur ei ad peccatum; quod non currit de suspenso non denunciato, ut patet ex Concilio Constantiensi citato. Ulteriùs suspensus ab Ordine Sacro, si nihilominùs ejus Officium solemniter peragat, fit irregularis, *ex cap. 1. de Sentent. Excomm. in 6.* Si verò violetur alia Suspensio, non incurritur irregularitas, qui nullibi in jure exprimitur contrahi irregularitatem ob aliam suspensionis violationem, quàm ob prædictam.

§. IV. *Absolutio à Suspensione.*

133 LAyman *l. 1. tr. 5. p. 3. c. 4. n. 1.* docet, suspensionem tribus modis tolli. *Primò*, si ob delictum præteritum imposita est ad certum tempus, vel sub conditione: *Donec restituat*: elapso tempore, vel conditione impleta, cessat suspensio sine alia Superioris declaratione, aut nova absolutione, quia ultra intentionem ferentis non progreditur. *Secundo*, si suspensio lata fuit ob delictum præteritum per modum puræ pœnæ, tollitur per relaxationem, seu dispensationem, de qua in fine hujus capitis. *Tertio*, per absolutionem tollitur suspensio, prout est censura propriè dicta, de qua absolutione idem dicendum, quod de absolutione censurarum in genere, excommunicationis in specie, suprà diximus, nisi quòd absolutio à suspensione juris non reservata dari non possit ab eo, qui potest solùm absolvere à mortalibus. Idem dicendum de suspensione lata per sententiam Generalem. Ita apud *Herincx disp. 6. de Censuris, qu. 3. num. 78.* Doctores ferè communiter, & pro certo tradit Castro Pal. *disp. 4. punct. 9. nu. 8.* quia absolutio à suspensione non est necessariò præmittenda absolutioni Sacramentali, sicut est præmittenda absolutio ab excommunicatione. Contrarium tamen docet *Præpositus q. 1. dub. 14. n. 91.* & Alii nonnulli apud *Herincx cit.* quibus accedit Reiffenstuel *lib. 5. Decret. tit. 39. n. 251.* idem censens de interdicto. Ex privilegio autem Sedis Apostolicæ possunt Confessarii Ordinum Mendicantium absolvere à quibuscunque censuris etiam Suspensionis, sententiis, & pœnis ex delicto provenientibus (adeòque etiam à suspensionibus latis per modum puræ pœnæ) etiam Sedi Apostolicæ reservatis, exceptis contentis in Bulla Cenæ Domini, ut patet ex Bulla: *Cùm inter causas* Pauli III. quæ est 7. in Bullario Rodriquez. *Ita Herincx cit. nu. 79.* Forma absolvendi à suspensione est: *Ego te absolvo à suspensione, & restituo te ad executionem tui muneris, vel Ordinis, vel ad tuum beneficium, in Nomine Patris &c.* Quando autem res est dubia, apponi debet particula, *si quam incurristi*. Non tamen omnia illa verba sunt necessaria, sed illa solùm; *Absolvo te à vinculo suspensionis, vel à suspensione*, quia sufficit, ut exprimatur actus sententiæ absolventis. Ita Mastrius *Theol. Moral. disp. 13. qu. 3. n. 104.* subjungens: quod autem spectat ad solemnitatem Absolutionis hujus censuræ, nihil dicendum remanet, quia ab Ecclesia, ut notat Faber, nulla solemnitas est instituta, quæ in absolvendo ab hac censura sit ex præcepto servanda, quia de hac solemnitate nihil in jure reperitur, neque ex praxi communi aliqua est in usu.

QUÆSTIO III.

Quid, & Quotuplex sit Interdictum, quæ ejus Causa, & subjectum?

SUMMARIUM.

135 *Interdictum est censura Ecclesiastica: prohibens usum tam activum, quàm passivum Divinorum officiorum &c.*
136 *Interdictum est triplex, Locale, Personale, Mixtum.*
137 *Quænam comprehendantur sub Interdicto Generali?*
138 *Quæ sit causa efficiens Interdicti?*
139 *Quodnam sit subjectum Interdicti?*

ASSERTIO III.

INterdictum est censura Ecclesiastica, prohibens usum tam activum, quàm passivum Divinorum Officiorum, certorum Sacramentorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ: est triplex, Locale, Personale, & Mixtum. Qui potest excommunicare, potest etiam interdicere. Subjectum interdicti, & causa, ob quam fertur, est idem, quod excommunicationis. Communissima. 134

§. I. *Interdictum est censura Ecclesiastica*

PRohibens usum tam activum, quàm passivum Divinorum Officiorum, certorum Sacramentorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ, Mastrius *Theol. Moral. disp. 13. q. 4. n. 106.* cum communi, & colligitur *ex cap. Non est Vobis. De sponsalibus, & ex c. Quod in te, de Pœnitentia, & Remiss.* Quod interdictum sit *censura Ecclesiastica*, quæ sunt primæ particulæ definitionis, patet ex dictis suprà de censuris in genere, & per has particulas differt ab aliis pœnis Canonicis, quæ non sunt censuræ, ut sunt Irregularitas, Depositio, &c. Per reliquas particulas differt Interdictum imprimis à *Suspensione*, quæ licèt privet usu activo Divinorum, non tamen passivo, nec privat semper omnibus, uti interdictum, sed nunc uno, nunc duobus, & interdum omnibus, & dicitur interdictum *activè, & passivè privare*, quia, quæ per interdictum prohibentur, ita prohibentur, ut nec quis dare, nec percipere possit: quia ratione interdicti Ecclesiasticam sepulturam nec dare, nec recipere potest, sicut etiam nec Divina Officia celebrare, nec eis assistere. Differt etiam à suspensione, quia hæc Clericorum tantùm censura est, ut diximus: Interdictum verò est censura communis Clericis, & Laicis. Deinde Interdictum differt *ab Excommunicatione*: tum quia hæc longè pluribus privat, quàm interdictum: Tum quia excommunicatio privat Divinis, quatenùs sunt quædam cum aliis communicatio: at interdictum privat illis secundùm se: & quatenùs sunt quædam Bona à fidelibus possidenda. 135

§. II. *Interdictum est triplex.*

NImirum *Locale, Personale, & Mixtum* ex utroque. 136
Ita Doctores communiter apud *Mastrium cit. n. 107.* *Locale* est, quod directè infertur in locum, quia scilicet interdicit Divina Officia in eo loco celebrari secundùm modum à Canonibus expressum: in Personas verò tantùm indirectè, & per redundantiam quamdam, scilicet dum sunt in illo loco, &

eo, & in tali Ecclesia, unde illæ Personæ possunt alibi Divinis Officiis assistere, Sacramenta recipere, &c. Interdictum autem *Personale* est, quod immediatè, & directè fertur in Personam, per quod Persona arcetur ab usu tam activo, quàm passivo quorumdam Divinorum Officiorum, & in quocumque loco. Interdictum denique *Mixtum* est illud, quod coalescit ex Locali, & Personali, vi cujus locus, & Personæ simul interdicuntur. Subdividitur ulteriùs apud *Mastrium citat. numer.* 108. Interdictum tam locale, quàm personale, in *Generale*, & *Speciale*, seu *Particulare*: *Generale locale est*, quo aliquis locus Generalis, seu Universalis, plura in se continens loca partialia, interdicitur, ut si interdicatur Regnum, Provincia, Diœcesis, Civitas, Villa, Castrum, vel tota Parochia alicujus Civitatis. Interdictum *Locale Speciale*, seu Particulare, est quo locus aliquis Particularis interdicitur, verbi gratia Ecclesia aliqua particularis ob crimen in ea perpetratum. Interdictum *Personale Generale* est, quod fertur in aliquam communitatem Personarum, ut est corpus politicum plurium Personarnm collectivum, & in Personas singulas, ut sunt partes illius communitatis. Interdictum autem *Personale*, *Speciale*, *seu Particulare* est, quod fertur in unam determinatam Personam, vel in plures, non tamen, quatenùs sunt partes unius congregationis hominum. Denique sicut suspensio, ita & Interdictum dividitur in *Totale*, *& Partiale*. Totale est, quod fertur sine limitatione, & comprehendit omnes interdicti effectus. Partiale est, quod comprehendit non omnes, sed unum, vel alterum tantùm Interdicti effectum, v.g. si alicui interdicatur ingressus Ecclesiæ, tantùm, vel si privetur tantùm Ecclesiastica sepultura.

137 Porrò juxta communem Doctorum interdicta Diœcesi censentur interdicta Civitas in ea sita: interdicta Civitate censetur interdicta etiam illius suburbia, & ædificia continentia, *ex cap. Si Civitas, de Sentent. Excommunic. in 6.* ac etiam ejus Ecclesia Cathedralis. Interdicta aliqua Ecclesia, censetur etiam interdicta illius Cappella, & Cœmeterium contiguum, quia Ecclesiæ partes censentur *ex cap. Civitas cit.* at interdicta Cappella, vel Cœmeterio, non censetur interdicta Ecclesia, quia hæc comparatione ad illa est Principale, quod non sequitur accessorium, sed vicissim. Insuper ab interdicto locali generali non sunt immunes Ecclesiæ exemptæ Regularium *ex Concilio Tridentino sess. 25. capit.* 12. Siquidem Regulares non solùm censuras, & interdicta, à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, in suis Ecclesiis publicare, & servare tenentur. Hinc Regulares etiam exempti nequeunt celebrare scienter in loco interdicto, (nisi quatenùs super hoc sunt privilegiati, aut à jure conceditur, *cap. Is, qui* 18. *§. fin. de Sentent. Excommunicat. in 6.*) nec possunt facere, quòd ab aliis celebretur in locis ita interdictis: nec possunt excommunicatos ad Divina, vel Ecclesiasticam sepulturam admittere, *cap. Cùm & plantare*, *§. excommunicatos*, *de Privileg. & cap. Episcoporum* 8. *eodem in 6.* Ita Reiffenstuel *lib.* 1. *Decret. tit.* 31. *numer.* 126. Quantùm ad Interdictum Personale Generale, communis est doctrina apud *Mastrium citatum numer.* 110. Si feratur in Populum, Collegium, Universitatem, extendi ad omnes, quotquot ibi reperiuntur, etiam innocentes, non qua tales, sed quatenùs sunt membra communitatis nocentis, absentes, & præsentes, habitantes in urbe, & suburbiis, vel in continentibus ædificiis, *Excipiuntur*. I. *Qui non sunt partes, seu membra communitatis nocentis*, quales sunt hospites, studiosi, extranei, &c. II. *Episcopi*; nisi ipsorum expressa fiat mentio, *ex cap. Quia periculosum*, *de Sentent. Excommunicat. in 6.* III. *Infantes* doli nondum capaces, quia non sunt capaces prohibitionis Ecclesiasticæ; esto prohibeantur tradi sepulturæ Ecclesiasticæ; quæ tamen prohibitio non tam ipsos, quam Clericos sepulturos afficit, ut ex communi notat *Palaus*, IV. *Recedentes à populo interdicto*, & alibi figentes domicilium cùm desinant esse pars populi interdicti. Quo fit, habentem duplex domicilium, unum in communitate interdicta, aliud in alia non interdicta non manere interdictum, dum cohabitat Civibus non interdictis. Ita *Caspensis apud Mastrium citatum*. È contrà qui post latam sententiam interdicti aggregantur populo interdicto, contrahunt notam interdicti, quia jam pertinent ad communitatem interdictam. V. *Interdicto populo non censetur interdictus Clerus*, sicut nec interdicto Clero populus, quia nomine populi veniunt soli sæculares, & nomine Cleri veniunt tantùm Ecclesiastici, non Laici. VI. *Interdicto Clero, non censentur interdicti Religiosi*. Ita magis communior apud *Mastrium cit. num.* 111. Ratio est: quia licèt in favorabilibus nomine Clerici, veniant etiam Regulares, non tamen in odiosis. Deinde, si interdicantur Religiosi, non censentur interdicti Clerici, quamvis Clerici lato modo dicantur Religiosi: ergo à pari, quando interdicuntur Clerici, non censentur interdicti Religiosi: non enim status Religiosorum pejoris est conditionis statu Clericorum, cùm tamen fertur interdictum in omnes Personas Ecclesiasticas alicujus Civitatis, Provinciæ, vel Regni: intelliguntur etiam interdicti Religiosi. Ita *Hugolinus*, *Avila*, *Coninch. Layman*, *Bonacina*, *Caspensis*, *Diana*, *Faber*, & Alii Doctores passim apud *Mastrium cit.*

§. III. *Causa efficiens Interdicti.*

138 QUæ causas interdicti concernunt, pleraque jam diximus suprà *sectione* 1. *de Censuris in genere*. Nihilominùs de causa efficiente Interdicti dicimus, quòd qui potest jure ordinario excommunicare, potest eodem jure interdicere. Textus, in quibus mandatur Episcopis, ne ferant interdictum sine judicio Capituli, consuetudine legitimè introducta dicuntur abrogati: cùm de facto Episcopus in nullo habeat Jurisdictionem communem cum Capitulo, *De Prælatis Religionum* passim tenetur, eos posse ferre interdictum Personale in sibi subjectos, at non locale, saltem de consuetudine, nisi in populum habeant Jurisdictionem quasi Episcopalem: quia hujusmodi Prælati pollent potiùs Jurisdictione in Personas, quàm in loca.

§. IV. *Subjectum Interdicti*

139 EST quilibet fidelis, præter Papam, ita tamen ut ei, qui fert interdictum, sit subjectus: cùm nonnisi in subditos Jurisdictio exerceri possit. Causa, seu culpa, ob quam fertur interdictum, esse debet mortalis, quia interdictum est censura gravis, maximè Generale, tam Locale quàm Personale. De his vide dicta superiùs *sect.* 1. *de Censuris in genere*.

QUÆSTIO IV.

De effectibus Interdicti, & ejusdem Absolutione.

SUMMARIUM.

141 *Tres sunt effectus interdicti.*
142 *Primus est privatio aliquorum Sacramentorum,*
143 *In interdicto potest dari Viaticum morituris.*
144 *Non tamen Extrema Unctio, nec Ordo.*
145 *Potest tamen contrahi Matrimonium.*
146 *Secundus interdicti Effectus est privatio Divinorum Officiorum.*
147 *Exceptis certis diebus.*
148 & 149 *Tertius est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.*
150 *Violans interdictum peccat mortaliter, & incurrit certas pœnas.*
151 *Quis possit absolvere ab interdicto.*

ASSERTIO IV.

140 *TRes sunt effectus interdicti, nimirùm privatio aliquorum Sacramentorum, Divinorum Officiorum, ac sepulturæ Ecclesiasticæ. Violans interdictum peccat mortaliter, & incurrit pœnas à Jure statutas. Denique interdictum tollitur tribus modis.* Communis apud Layman, Mastrium, Herinçx, Sannig, Portel. Reiffenstuel, & alios.

§. I. *Primus interdicti effectus est privatio aliquorum Sacramentorum.*

141 COnveniunt Doctores apud Mastrinm *Theolog. Moral. disp.* 13. *quæst.* 4. *art.* 2. *num.* 112. Tres esse effectus interdicti simpliciter, & absolutè lati, sive localis, sive Personalis, & loquuntur de effectibus interdicti, qui modo incurruntur post Bonifacium VIII. & Martinum V. nam jure antiquo, multò plures erant, & expressè habentur *cap. Alma Mater*, *de Sentent. Excomm. in 6. Primus* est privatio aliquorum Sacramentorum: *Secundus* est privatio Divinorum Officiorum: *Tertius* est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ. Dicitur autem tres hujusmodi effectus esse *interdicti simpliciter, & absolutè lati*, quia effectus isti non sunt ita inter se connexi, quin possint ab ipso latore limitari, & separari ad differentiam effectuum excommunicationis qui separari non possunt, sed sunt ipso jure connexi.

142 I. Itaque ut à primo exordiamur effectu interdicti, qui est privatio aliquorum Sacramentorum, sciendum, tempore interdicti licitè administrari Baptismum, Confirmationem, & Sacramentum Pœnitentiæ, *ex cap. Quoniam. cap. Alma Mater*, *de Sentent. Excommunic. in 6.* de Baptismo ita dispositum est, quia est Sacramentum necessitatis, & de Pœnitentia ob eamdem rationem: veluti dicitur *cit. cap. Alma Mater*, ubi quoad hoc corrigitur jus antiquum, quod *cap. Quod in te*, *de Pœnitentia, & Remissione*, solis moribundis Sacramentum Pœnitentiæ tunc ministrari permittebat, at nu-

at jure novo citato quibuscumque ministrari potest, modò non sint specialiter interdicti, aut causa culpabilis interdicti lati extiterint: tali quippe casu tenentur priùs satisfactionem ab Ecclesia dictatam præstare, vel si realem præstare nequeant, cautionem idoneam, *ex cap. citat.* Neque tales seclusa necessitate licitè hoc Sacramentum conferunt: qoia specialiter interdicto nullus favor est concessus: sed prohibetur eidem quælibet Sacramentorum administratio. Videtur tamen hoc Sacramentum, collatum ab interdicto denuntiato, valere, cùm interdictum non privet jurisdictione. Limitatio circa ministerium, & receptionem Sacramenti Pœnitentiæ modò adhibita, etiam locum habet in Ministro Baptismi, sicut & in Ministro, ac susceptore Confirmationis *juxta communem DD.* Quod verò præciso interdicto speciali, licita sit ministratio, & receptio confirmationis, ratio specialis datur, quia Confirmatio est complementum Baptismi, cùm detur ad roborandam fidem in Baptismo receptam: adeòque concesso Baptismo censetur pariter concessum hoc Sacramentum, seu quid accessorium tempore interdicti. Cæterùm tam Baptismus, quàm Confirmatio tunc conferri debent cum consueta solemnitate, & cum propriis Cæremoniis, cùm aliud non caveatur in jure.

143 II. Sacramentum Eucharistiæ tempore interdicti potest ministrari motibundis, vel probabile periculum mortis subituris, undecumque illud periculum proveniat. Communis apud *Mastrium citat. numer.* 213. Ratio est; quia sumptio Eucharistiæ pro illo Articulo. est necessaria jure Divino, neque id vetat Jus Ecclesiasticum, uti patet ex *cap. Permittimus, de Sentent. Excommunic.* ac Aliis. Imò in tali casu potest etiam solemniter, & à quovis, qui non est ligatus interdicto speciali, ministrari, omni, qui non est ligatus interdicto speciali. Ratio est, quia ea solemnitas, quod Eucharistia ad ægrotos deportetur cum lumine, campanula, comitatu fidelium, &c. nullibi prohibetur, eaque peragitur non per modum Divini Officii, sed ad modum Laudis Divinæ, qua populus excitetur ad devotionem erga hoc Augustissimum Sacramentum. Similiter sicut existenti in mortis Articulo licet recipere hoc Sacramentum per modum Viatici, ita & licebit Sacerdoti, non habenti aliud impedimentum, illud ministrare. Quod autem omni periculosè infirmo ministrari possit, modò non sit ligatus interdicto speciali, inde eruitur, quia si talis infirmus solùm sit ligatus interdicto Personali Generali, inde tantùm sit esse ligatum quadam ratione Generali, de se tamen esse innocentem, cui proinde tunc negari Eucharistiam non convenit. Secùs si foret specialiter interdictus; talis quippe, si non priùs exhibuerit satisfactionem, vel desuper cautionem præstiterit, nec absolutus fuerit, reputatur indignus. Idem Sacramentum præterea probabiliter permittitur in quatuor festivitatibus anni, Natalis scilicet Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Deiparæ. Etenim, quamvis *in cap. Alma Mater* expressè tantùm concedatur participatio Sacrificii Missæ, per hanc tamen rationabiliter etiam intelligitur susceptio SS. Eucharistiæ: cùm antiquo more fideles sacrificio assistentes, de eodem participare consueverint, videlicet communicando. Tandem testatur *Palaus*, quòd omnes fermè Religiosi gaudeant privilegio sumendi SS. Eucharistiam tempore interdicti.

144 III. De Extremæ Unctionis Sacramento dicendum est, quòd eam tempore interdicti (exceptis Religiosis Mendicantibus, habentibus pro se, & pro suis familiaribus speciale privilegium, veluti attestantur *Palaus*, *Illsung*, & Alii) suscipere, vel administrare nemini liceat, etiam in mortis Articulo, eo quòd hujus nec tanta detur obligatio, nec tanta necessitas, sicut Eucharistiæ, cùm magis necessarius sit cibus, quàm Unctio membrorum ad pugnam. Si tamen moriturus aliud Sacramentum suscipere nequiret, rectè eidem confertur, ob necessitatem specialem, quæ ab omnis censuræ observatione excusat. Similiter *Sacramentum Ordinis* illicitè confertur in loco interdicto, vel Personis specialiter interdictis: *c. Non est vobis, respons. &c. Responso, de Sent. excomm.* Excipitur casus de tanta Sacerdotum penuria, ut Sacramenta *in c. Alma Mater* concessa, sine novis Sacerdotibus conferri commodè non possint: nec alius supersit locus non interdictus pro conferendis, & recipiendis Ordinibus: *Layman*, *Herinex*, *& Alii*.

145 IV. Quantùm ad Sacramentum Matrimonii, illud in loco interdicto, & à personis generaliter interdictis licitè ministrari, & recipi posse, docent Sayrus, Palaus, Andreas à Matre DEI, Coninch. Layman, Illsung, Saneh. Sannig *dist. 2. de Excommunicatione &c. q. 8. nu.* 14. citans Henriquez, Sylvium, Navarrum, & Alios. Ratio est: tum quia interdictum non prohibet fieri contractus humanos, & politicos: sed Matrimonium est talis contractus, cui tamen accessit ratio Sacramenti à Christo: ergo. Dumquia interdictum prohibet administrationes Sacramentorum à Ministro Ecclesiæ solitas fieri: Matrimonium autem administratur ab ipsis contrahentibus: ergo. Nihilominùs, si tales contrahentes forent specialiter interdicti, & necdum deposuissent contumaciam saltem media contritione, illicitè contraherent, quia ponunt obicem gratiæ recipiendæ, quod Jure divino est vetitum. Insuper Benedictiones nuptiales tempore interdicti, tam extra, quam intra Sacrificium Missæ licitè non impertiuntur, quia censentur Officium Divinum, & ad actum Ordinis pertinent, utpotè faciendæ à solo Sacerdote. *Marchant. t. 3. tr. 4. tit. 3. q. 3. §. 2.*

§. II. *Secundus interdicti Effectus est privatio Divinorum Officiorum.*

146 TAm activa, quàm passiva, adeò ut in loco interdicto, & à Personis interdictis, sive specialiter, sive generaliter, Divina Officia licitè non celebrentur, cujusmodi sunt sacrificium Missæ, publica horarum Canonicarum recitatio, Benedictiones solemnes, aliaque id generis, quæ à Ministris Ecclesiæ publicè ad cultum Divinum peraguntur, *cap. Permittimus de sentent. Excommun. & cap. Si Sententia eodem titulo in 6.* Prohibitio recitationis Horarum, prout fit à Monialibus, etiam ad istas transit, eò quòd illa recitatio ex se sit instituta, ut à Ministris Ecclesia fiat; adeòque si permittitur fœminis, cum tali onere transit ad illas, ut prohibita Clericis, ex consequenti etiam ipsis prohibeatur. Ita *Palaus*, *Andreas à Matre DEI*, *& Aliì*. Ex privilegio tamen tempore interdicti localis Generalis conceditur Clericis, & Religiosis Personaliter non interdictis in *cap. Alma Mater*, quotidie Divina Officia peragendi, & eisdem assistendi facultas in Ecclesiis, & Monasteriis, servatis tamen quatuor conditionibus, ut hæc peragantur januis clausis, submissa voce, non pulsatis campanis, & excommunicatis, ac interdictis exclusis. Præterea sunt certæ festivitates superiùs recensitæ, in quibus licet Divina Officia solemniter, idest pulsatis campanis, januis apertis &c. celebrare. Quam licentiam posteà *Martinus V.* & *Eugenius IV.* extenderunt ad festum Corporis Christi, & totam ejus Octavam.

147 Testantur insuper *Rodriquez noster*, *& Antonius à Spiritu* S. Religiosis Mendicantibus concessum esse privilegium suspendendum interdictum in festivitatibus suorum Sanctorum, in festivitate Circumcisionis, Epiphaniæ, in quatuor principalibus Deiparæ, Apostolorum, in dedicatione propriarum Ecclesiarum, in festo SS. Trinitatis, Natalis S. Joannis Baptistæ, S. Marci, S. Lucæ, omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium fidelium defunctorum. Neque privilegium istud post Concilium Tridentinum, suum amisit vigorem, siquidem, ut observat noster Miranda cum pluribus, Tridentinum supracit. *n.* 137. *In sessione* 25. *cap.* 12. Solùm annullat privilegia concessa aliquibus Religionibus, quæ penitùs eximebantur ab observatione Interdicti in Ecclesia Matrice, positi; at vi præfati privilegii non eximuntur penitùs Mendicantes ab observatione talis interdicti, sed pro aliquibus tantùm diebus, & in Ordine ad aliquem effectum, videlicet quòd possint quidem tunc officia Divina publicè celebrare, exclusis tamen excommunicatis, & interdictis, ob quorum excessum interdictum est positum. Imò apud *Nostrum Augustinum Matthaucci, in officiali curiæ Regularis, cap. 20. nu.* 15. Clemen. VIII. post Concilium Trid. Anno 1595. 17. Octobris, per Bullam: *Sacræ Seraphici*, concessit specialiter Ordini Nostro Seraphico, ut *temporibus interdicti, quacumque, etiam Apostolica Auctoritate appositi, festa Sanctorum suorum, Francisci nimirùm, Bonaventuræ, Antonii de Padua, Ludovici, Bernardini, Claræ, Elisabeth, Portiunculæ, Didaci, ac Martyrum, solemni ritu celebrare, proinde, ac si interdictum hujusmodi minimè appositum esset, liberè possit. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, Universalibus, Provincialibus, Synodalibus, Conciliis editis, Generalibus, vel Specialibus, &c.*

§. II. *Tertius Interdicti Effectus est Privatio*

148 SEpulturæ Ecclesiasticæ in loco Sacro, *ex cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss.* Ita quidem, ut etiam infantes, & perpetuò amentes durante interdicto, in loco interdicto sepeliri prohibeantur ob loci incapacitatem: excipiuntur tamen Clerici, quorum nomine intelliguntur omnes personæ Ecclesiasticæ, gaudentes privilegio Canonis, & fori, veluti sunt etiam Religiosi utriusque sexus, qui omnes licitè sepeliuntur in loco interdicto, sine pulsu campanarum, & Ecclesiastica solemnitate, nisi ipsimet personaliter interdicti, vel causam interdicti dederint, (dantes enim causam culpabilem habentur pro personaliter interdictis) vel nisi interdictum violaverint, prout limitatur *in cit. cap.* Nec tamen referret, sitne interdictum locale generale, vel speciale; quia Clericus nullibi invenitur exclusus à sepultura loci specialiter interdicti. Similiter interdicti personaliter specialiter nequeunt donari sepultura sacra, *ex*

Cle-

Clement. 1. *de sepult. cap. Episcoporum de privileg. in 6.* id tamen *Andreas à Matre DEI, Illsung, Sbogar &c.* restringunt ad interdictum denuntiatum; quia post *Concilium Constantiense* nulli denegatur sepultura Ecclesiastica, ob quamlibet censuram, nisi denuntiatus sit. Imo nec denuntiato, si pœnitens decesserit, & post mortem absolutus sit. Ex quo Andreas à Matre DEI nu. 71. infert contra *Palaum, Coninch. &c.* Interdictum personaliter generaliter posse sepeliri in loco sacro; quia propriè non est denuntiatus nominatim, sed solùm remotè in generali denuntiatione suæ communitatis; ut autem aliquis sit vitandus in vita, & post mortem, debet esse nominatim denuntiatus. Deniqua in solemnibus festivitatibus superiùs recensitis, nempe in natali Domini, in Paschate, & Pentecoste (per quæ festa probabiliter non intelligitur solus primus dies, sed etiam dies festi sequentes, quia censetur continuari eadem solemnitas, juxta Avilam, Bonacinam, Hurtadum, Castro-Palaus, & Dicastillus apud *La Croix lib. 7. nu. 4. 9.*) in Assumptione DEIPARÆ, & in Festo Corporis Christi, ac per ejus Octavam, quibus suspenditur Interdictum locale Generala: licet corpora non tantùm Clericorum, sed etiam Laicorum solemniter sepeliri. Ita Sanct. Antoninus, Navarrus, & alii cum Dicastillo apud *La Croix citat. num.* 421. contra Suarez, Coninch, Castro-Palaum, &c. Ratio est, quia in illis festis possumus communicare in sacris cum illis vivis: ergo etiam cum illis mortuis, modò non sint personaliter specialiter interdicti, maximè cùm in pœnis benignior interpretatio adhibenda sit.

149 Notat etiam *Herincx disp. 16. quæst. 4. de Interdicto nu.* 98. Post Concilium Constantiense, Interdictum locale non esse necessariò observandum, nisi fuerit nominatim denuntiatum. Similiter nullus tenetur vitare personaliter interdictum, nisi sit nominatim denuntiatus; censentur autem *denuntiati*, seu *nominatim interdicti*, qui exprimuntur nomine proprio, vel Officii, aut alio signo personam satis denotante. Dum autem interdicitur personaliter generaliter aliquod Collegium, vel communitas, denuntiata communitate censentur denuntiati nominatim singuli, juxta Doctores communiùs contra *Navarrum, & Sa*: quia communitas nihil est aliud, quàm singulæ partes, quas etiam singulatim nominare frequenter est impossibile.

§. IV. *Violatio, & Absolutio Interdicti.*

150 PEccatum violantium Interdictum est mortale ex genere suo, quando scilicet non excusat levitas materiæ: nam Ecclesia rigorosè præcipit Interdictum servari; & hoc de Clericis violantibus certum est; de Laicis Interdictum violantibus est verior DD. Sententia apud *Herincx cit. num. 99.* ob prædictam rationem. Hoc tamen intercedit discrimen, quòd violantes Interdictum, si sint Laici, nullam incurrant pœnam juris, nisi rarò in Casibus Clementinæ II. *de sent. excomm.* Clericus autem violans Interdictum locale, aut personale per actum, seu exercitium Ordinis fit irregularis, ut patet *ex cap. Is, qui, & cap. Is, cui, de sentent. excommun. in 6.* Prætereà celebrans scienter in loco interdicto, fit intelligibilis activè, & passivè ex *capit. Is, qui cit.* imò simpliciter violans postulari non potest ad Prælaturam, *capit. 1. de postulatione Prælatorum*. Deinde Clericus, sive sæcularis, sive Regularis præsumens illicitè celebrare, aut facere celebrari Divina in locis interdictis, aut coram excommunicatis, & interdictis non toleratis, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, quousque satisfecerit ei, cujus sententiam violavit, *cap. Episcoporum, de priv. in 6.* Denique Religiosi etiam exempti, qui non servant interdictum, quod vident servari ab Ecclesia Cathedrali, Matrice, aut Parochiali loci in quo sunt, incurrunt excommunicationem *Clem. I. de sentent. excomm.* Item præsumentes sepelire interdictum denuntiatum in loco sacro, aut alios contra juris permissionem tempora localis Interdicti, excommunicantur *Clem. I. Sepulturis*.

151 Quantùm ad cessationem, & relaxationem interdicti, supponendum imprimis est, interdictum latum in communitatem tolli respectu innocentium, eo ipso quòd dissolvatur communitas; ipsi enim non ligantur, nisi ut pars communitatis. Quia tamen interdicto dederunt causam, adhuc ligati manent, eò quòd ipsi censeantur in propria persona specialiter interdicti. Deinde Interdictum latum ad certum tempus, per se desinit eo finito. Item latum sub conditione, verb. grat. donec, vel quousque satisfeceris parti, cessat impleta conditione. Si interdictum latum sit per sententiam particularem, potest absolvere ab eo, qui potest absolvere ab excommunicatione taliter de quo suprà de censuris in genere, & excommunicatione in specie dictum fuit; interdictum autem locale, & Personale Generale non reservatum potest tolli per Episcopum, vel alium habentem potestatem Episcopalem in locum, aut communitatem, quæ subjacet interdicto. Colligitur *ex cap. Nuper. de sent. Excomm.* Quia verò ad ejusmodi Interdictum tollendum necessaria est Jurisdictio in foro externo, tolli non potest ab eo, qui talem Jurisdictionem non habet. Cùm igitur Jurisdictio Mendicantium versetur circa objecta fori Pœnitentiæ, cujus objectum non est locus, vel integra communitas, sed singulares Personæ, ideò Mendicantes ab interdicto Locali, & Personali, Generali absolvere non possunt. Particulare Interdictum Personale, si non sit reservatum, uti excommunicatio non reservata, potest tolli per Confessarium, qui potest absolvere à mortalibus juxta *Suarez. disp. 38. sect. 2. num. 9.* & alios. Quid autem Regulares Mendicantes possint circa absolutionem hujus Interdicti, colligi potest ex dictis de absolutione ab excommunicatione, & suspensionibus: circa ista enim æqualis est eorum potestas, ut ex tenore privilegiorum constat. *Herincx cit. n.* 103. Forma absolutionis ab Interdicto consueta hæc est: *Ego te absolvo à vinculo Interdicti, quod incurristi, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

SECTIO IV.

De irregularitate, & cæteris Pœnis Ecclesiasticis.

Hactenus de Censuris Ecclesiasticis tractavimus, tam in Generali, quàm in speciali; nunc de Irregularitate, & cæteris pœnis Canonicis agendum est. Sit itaque In Nomine Domini

QUÆSTIO I.

De Irregularitatis Essentia, Divisione, Causa, & Subjecto.

SUMMARIUM.

153 *Quid sit Irregularitas quoad nomen, & quoad rem?*
154 *Quales effectus habeat Irregularitas?*
155 *Irregularitas est duplex: ex defectu, & ex delicto, item Totalis, & Partialis.*
156 *Causæ, ob quas fertur, & incurritur Irregularitas, enumerantur.*
157 *Subjectum Irregularitatis est omnis Homo capax Ordinis, & subditus Juri communi.*
158 *An ignorantia invincibilis excuset ab incurrenda Irregularitate? Item an dubitans, num commiserit aliquod ex criminibus, quibus annexa est Irregularitas, debeat se habere pro Irregulari? Remissivè.*

ASSERTIO I.

IRregularitas est inhabilitas Jure Canonico introducta, directè impediens Ordinum susceptionem, & usum susceptorum: Est duplex; Alia ex defectu, alia ex delicto. Ad incurrendam Irregularitatem ex delicto requiritur peccatum mortale, externum, & consummatum. Subjectum Irregularitatis est omnis Homo capax Ordinis, & subditus Juri communi. Ita Doctor Noster Subtilis *4. dist. 25. qu. 2.* Mastrius *Theol. Moral. disp. 13. q. 6. art. 1.* Layman, *lib. 1. tr. 5. part. 5. c. 1.* & communis. 152

§. I. *Irregularitatis Essentia, & Effectus.*

IRregularitas est nomen abstractum ab hoc nomine concreto: *irregulare*, quod significat *extra Regulam*, sicut Regulare significat secundùm Regulam. Quoad rem irregularitas est I. *Inhabilitas*, seu impedimentum Canonicum impediens aliquem à susceptione Ordinum, & usu susceptorum. Hinc irregularitas non necessario præsupponit delictum, nec infligitur per modum medicinæ, ut Censuræ, sed ob reverentiam Divini Ministerii, & ad evitandam in eo indecentiam; sicut enim in Lege veteri, ut habetur Levitici 21. & refert *Sotus 3. d. 13. q. 2. §. primò videndum* apud Mastrium cit. aliqui ob quosdam defectus ad evitandam indecentiam, ad ministeria Altaris, & Templi non admittebantur; sic in Lege nova aliqui fideles ob aliquos defectus inhabiles censentur ad susceptionem Ordinum, vel ad executionem susceptorum Ordinum. Quare licèt Irregularitas quandoque contrahatur ex delicto, propriè tamen pœna non est, quia non fertur in punitionem delicti, sed ad evitandam indecentiam, quæ esset in eo quòd Persona, quæ tale commisit crimen, suscipiat Ordines, aut jam susceptos exerceat, ut communiter advertunt DD. Dicitur II. *Jure Canonico introducta*; quia nulla irregularitas est de Jure naturali, aut Divino, ut nullibi apparet: unde irregularitas numquam incurritur ob aliquod crimen, vel defectum naturalem, nisi sit in Jure expressa, juxta *capit. Is, qui de sent. excom. in 6.* & quidem irregularitas est introducta Jure Canonico *Pontificio, & scripto*; nam juxta recentiam DD. sententiam irregularitas non infligitur ab homine, sed so- 153

lum

lùm à Jure Canonico, & consequenter solus Summus Pontifex, qui est conditor Canonum, potest imponere Irregularitatem *ex cap. Is, qui cit.* unde nullus Episcopus Papa inferior umquam legitur tulisse Irregularitatem. Ex quo etiam sequitur, nec fœminas, neque non baptizatos esse propriè Irregulares; quia eorum incapacitas suscipiendi Ordines non est à Jure Canonico introducta, sed oritur immediatè ex ipsa natura, & Institutione Sacramenti Ordinis, cui essentiale est, quòd invalidè conferatur fœminis, aut non baptizatis. Dicitur III. *directè impediens* (non invalidans, secundùm omnes) *susceptionem Ordinum, & usum susceptorum* : ubi per *Ordines* juxta receptam, & à Rota decisam *apud Herincx disp. 6. q. 7. de Irregularitate*, n. 154.) Sententiam, comprehenditur hic etiam prima tonsura, quæ licèt juxta Theologos non sit strictè Ordo, tamen in Jure Canonico intelligitur nomine Ordinis, *cap. Cùm contingat de ætate, qualitate, & Ordine &c.* per has particulas ulteriùs differt ab excommunicatione, suspensione, & interdicto; quia excommunicatio impedit promoveri ad Ordines, & jam promotum in illis ministrare, in quantum hæc est communicatio cum fidelibus: suspensio verò facit, in quantom Ordo est Officium Ecclesiasticum: Interdictum hoc facit, in quantum Ordo est bonum à fidelibus possidendum; Irregularitas autem hoc præstat directè, in quantum est Ordo Ecclesiasticus. Taceo alias differentias jam suprà tactas, quia Irregularitas non est Censura, cùm non sit Pœna Medicinalis, sed purè vindicativa &c. Qualiter Irregularitas differat à Depositione, degradatione, &c. videbitur infrà in quæstione quarta hujus sectionis. Ex hac Irregularitatis definitione

154 *Sequitur* I. Irregularitatis primum, & præcipuum effectum esse, impedire Ordinum susceptionem, & susceptorum usum, *ex cap. Curandum dist. 34. cap. si cujus uxorem dist. 34. & ex cap. Significasti 16. de Homicidio*; non tamen Irregularitas ita impedit, ut si Ordo ab Irregulari suscipiatur, sit nullus, & invalidus, sed est validus, ut DD. communiter docent; quia Ecclesia, à qua Irregularitas est instituta, Sacramentorum valorem impedire nequit, si omnia à Christo instituta, & requisita adhibeantur. Hinc Irregularis, licèt validè suscipiat Ordines, & eosdem exerceat, non tamen licitè, sed mortaliter peccat, ut Scotus docet *in 4. d. 13. qu. 1. ex cap. Si celebrat. de Clerico excomm. Ministr.* & ratio est; quia transgreditur prohibitionem Ecclesiæ in re gravi: non tamen Irregularis suscipiens Ordines, vel in susceptis ministrans, novam incurrit Irregularitatem, ut DD. communiter tenent apud *Mastrium cit. n. 129. Sequitur* II. Irregularitatem probabiliter non reddere ipso facto, Beneficii, vel pensionis collationem factam Irregulari invalidam. Ita *Herincx cit. n. 116. citans varios*; quia nullo Jure sufficienter probatur talem collationem esse invalidam, etsi sit illicita. Nec Irregularitas superveniens, ipso facto, privat Beneficio jam obtento; quod colligitur ex variis capitulis Juris, requirentibus Officium Judicis, ad beneficiorum privationem, *c. Clericis, ne Clerici, vel Monachi cap. Fraternitati, de Clerico Excommunicato*, & alii. Nec aliquid circa hoc innovavit *Concilium Trident. sess. 14. cap. 7. de Reform.* decernens, ut homicida voluntarius *omni Ordine, Beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat*; intellige, accommodando verba juxta ipsarum rerum naturam, ut scilicet carentia Ordinis seu irregularitas incurratur ipso Jure; privatio vero beneficii acquisiti incurratur per sententiam. *Herincx cit. sequitur* III. Irregularem non esse incapacem Jurisdictionis Ecclesiasticæ retinendæ, imò etiam obtinendæ, sive sit sermo de ordinaria, sive de delegata; cùm ipso Jure non excidat beneficiis obtentis, nec fiat incapax ad ea recipienda. *Herincx cit. nu.* 117. Quare Irregularis potest etiam licitè exercere actus Jurisdictionis, qui non requirunt exercitium Ordinis, v. g. delegare alteri facultatem absolvendi. Imò satis certum est (*ait Herincx cit. n.* 118.) irregularem posse validè Sacramentaliter absolvere, si saltem non sit nominatim denuntiatus; si verò sit denuntiatus, adhuc probabiliter validè absolvit, juxta *Suar. disp. 40. sect. 2. n. 45.* & alios; eo quòd Irregularitas nullo Jure irritet actus Jurisdictionis, uti nec aufert ipsam Jurisdictionem. Aliunde tamen confessio posset esse invalida, defectu scilicet dispositionis Pœnitentis, si scienter ab Irregulari denuntiato (cui communicare nequit in actibus, seu functionibus ei vetitis) petat absolutionem, quæ est functio irregulari prohibita. Ita Herinc. *cit. n.* 18.

§. II. *Irregularitas ex Defectu, & ex Delicto.*

155 IRregularitas non aliter dividitur, & multiplicatur, quàm ex causa, ob quam fertur; unde altera est, quæ contrahitur *ex Delicto*, altera non ex Delicto, sed *ex aliquo defectu*. Ratio hujus divisionis est; quia, ut *Caspensis apud Mastrium cit. n.* 130. advertit, cùm omnis Irregularitas præcisè propter indecentiam contrahatur in Jure signatam; hæc autem indecentia possit oriri ex Defectu tantùm sine peccato, & etiam ex peccato; ideò irregularitas dividitur in eam, quæ est ex Defectu tantùm, & in eam, quæ est ex peccato, sive delicto. Propterea dividitur Irregularitas in *Totalem*, & *Partialem*. Totalis est, quæ omne Ordine suscipiendo, & suscepti exercitio privat, ut irregularitas ex homicidio, v. g. Partialis est, quæ non impedit omnem exercitium ordinum, sed tantùm aliquo Ordinis ministerio privat, vel solo ascensu ad Superiorem, ut fit in sacerdote, qui sine sua culpa pollicem perdidit, qui excepta celebratione, potest alia sacerdotalia munera obire, ut Confessiones audire &c. & in Diacono, qui sinistro oculo carens inhabilis est ad sacerdotem, in suo tamen Ordine ministrare potest. Communiter irregularitas absolutè, & simpliciter posita supponit pro tali, nisi aliud ex circumstantiis, & subjecta materia colligitur.

Hic foret proprius locus explicandi irregularitates ex delicto, & ex defectu, in specie infima; sed quia id jam præstitit P. Patritius Sporer *Theol. Sacr. part. 1. cap. 5. sect. 4. nu. 77. & seqq.* ideò ad eumdem remittimus Lectorem.

§. III. *Causa, ob quam fertur Irregularitas.*

SUbinde est *defectus naturalis*, v. g. defectus ætatis, corporis, animæ &c. *subinde moralis*, v. g. defectus perfectæ lenitatis, famæ &c. Subinde est *actus proprius licitus*, v. g. sententia mortis in aliquem lata à Judice; subinde est *actus illicitus* v. g. Homicidium injustum &c. Itaque conveniunt Doctores ad incurrendam irregularitatem ex actu proprio licito, vel illicito, requiri actum *Externum*: quia propter actum merè internum irregularitas numquam contrahitur; non enim quis ex solo proposito occidendi incurrit irregularitatem; cùm actu merè interni non sint materia potestatis Legislativæ humanæ ex alibi dictis; quinimò nec eam contrahit. si actus externus non sit *Consummatus*; unde si quis sagittam in hostem projiciat, ut eum occidat; si eum non interficiat, aut mutilet, non erit irregularis. Ratio est; quia *odia sunt restringenda, Reg. 15. Juris in 6.* Ergo Lex continens irregularitatem restringenda est ad actum consummatum, nisi aliter Lex exprimat. Denique quando irregularitas incurritur propter actum illicitum, seu ex delicto, requiritur necessariò peccatum mortale secundùm communiorem, & probabiliorem apud *Mastrium cit. n.* 120. Ratio est: quia irregularitas ex delicto præsertim contracta est maxima pœna: ergo non imponitur, vel incurritur, nisi ex delicto gravi; quod etiam *Scotus 4. d. 13. q. 2.* notavit. Quare si actus illicitus excusetur à peccato mortali, vel propter defectum advertentiæ, vel propter levitatem materiæ, numquam incurritur irregularitas de facto delicto. Notanter autem diximus, *ad irregularitatem ex delicto incurrendam requiri culpam mortalem*; nam ad incurrendam irregularitatem ex defectu nulla culpa est necessaria, ut patet ex multis irregularitatibus, quæ ex solo defectu contrahuntur. Ita *Navarrus, Suarez, Sanchez, Henriquez, Hurtadus, Coninch, Filliucius, Reginaldus, Faber*, & alii passim, apud *Mastrium cit.* 156

§. IV. *Subjectum irregularitatis.*

ESt omnis Homo capax Ordinis, & subditus Juri communi. *Mastrius cit. n.* 132. Ratio est; quia irregularitas est quædam privatio, seu impedimentum ad recipiendos Ordines, & eos jam susceptos exercendos; privatio autem supponit subjectum capax formæ, cujus est privatio; quæ capacitas solùm reperitur in homine masculo baptizato, & subdito Juri communi, quæ ultima particula additur ad excipiendum Summum Pontificem, qui irregularitatem contrahere nequit; quia quamvis sit subjectus Juri suo quoad vim directivam, non tamen quoad vim coactivam, ut suo loco dictum est. Ex quo sequitur omnes homines masculos, baptizatos, sive Laicos, sive Clericos, etiam Episcopos, & Cardinales ligari posse irregularitatibus in Jure expressis; non baptizati autem, & fœminæ propriè loquendo irregulares dici non possunt; quia non habent capacitatem ad Ordines quorum susceptione, & usu privat irregularitas. Ita DD. communiter. Quando autem *Scotus 4. d. 33. q. 2.* videtur docere, Bigamum etiam ante baptismum esse irregularem explicat ipsum *noster Faber apud Mastrium cit.* quod Bigamus ante baptismum sit irregularis fundamentaliter, hoc est, habeat defectum, propter quem post acceptum Baptismum fiet formaliter irregularis. Idem dicendum de mutilato ante Baptismum &c. Porrò Impuberem completo septennio capacem peccati mortalis posse incurrere irregularitatem, docet apud *La Croix lib. 7. n. 446.* Dicast. & Alii: non tamen ante septennium completum, etsi malitia suppleat ætatem, juxta Henriq. Avil. Dicast. Delbene, & Alios. Vide dicta *cap. 1. sect. 3. qu. 4. num.* 241. imò multi cum Castro-Palao *tract. 3. d. 1. part. 24. §. 2.* probabiliter excusant omnes ante pubertatem ab omnibus pœnis, excepta pœna percussionis Clerici. Ita inquit La Croix cit. Vide etiam *P. Patritium Sporer tr. 5. in 5. Præcept. Decalogi, cap. 3. n.* 67. 157

Petes?

Peter: An ignorantia invincibilis excuset ab incurrenda irregularitate?

Resp. I. Quia juxta dicta §. *praecedenti* ad incurrendam irregularitatem ex delicto, requiritur peccatum mortale, ideò omnia, quæ excusant opus delicti à culpa mortali, excusant etiam delinquentem ab irregularitate ob illud delictum lata. Ita Hurtadus, Avila, Coninch. Bonacina, & Alii apud *Mastrium cit. n.* 142. Qui idem asserendum dicunt de metu mortis, aut infamiæ, vel alterius gravis nocumenti, quòd nimirùm excuset ab irregularitate annexa operi prohibito Jure tantùm humano; quia tunc metus cujuscumque nocumenti gravis, opus excusat à culpa saltem mortali. Resp. II. Ab irregularitate ex defectu incurrenda nulla excusat ignorantia, ut apud omnes in confesso est. An verò Irregularitas ex delicto incurratur ab illo, qui committit delictum, sed invincibiliter ignorat, irregularitatem esse annexam tali delicto? Affirmant probabilius Felinus, Suarez, Azorius, Vvex, & certum esse dicit Cardenas apud *La Croix lib.* 7. *n.* 482. Ratio est I. quia irregularitas non est propriè pœna, aut saltem non est medicinalis, requirens scientiam, vel contumaciam, uti censuræ, sed est quædam inhabilitas annexa à Jure propter indecentiam, ut committens tale delictum inserviat altaris Ministerio; sed inhabilitas contrahitur etiam ab ignorantibus Legem Ecclesiasticam, quæ statuit talem inhabilitatem, ut patet in irregularitatibus ex defectu: ergo. II. Impedimenta Matrimonii à Jure statuta v. g. affinitatis ex copula illicita: Impedimentum criminis &c. incurruntur etiam ab eo, qui ignorat esse annexa tali crimini, quia sunt inhabilitates, licèt habeant aliquam rationem pœnæ; ergo idem dicendum de irregularitate. Negant verò *Abbas, Navarr. Reginald. Portel. Sanch.* apud *La Croix cit.* quorum sententiam *Castro-Palaus, Dian. & Dicast.* agnoscunt esse probabilem; quia qui nescit Censuram esse delicto suo annexam non incurrit illam juxta supradicta hoc *cap. sect.* 1. *n.* 37. ergo similiter hic. Vide P. Patritium Sporer *Theol. Sacr. p.* 1. *c.* 5. *sect.* 4. n. 79. ubi etiam resolvit illam quæstionem, an aliquis dubitans, num admiserit aliquod ex iis criminibus, quibus annexa est irregularitas, se debeat habere pro irregulari? quem lege. Plura de his habet etiam *tract.* 2. *Proœm. cap.* 1. *sect.* 4. *num.* 96. *& seqq. Item c.* 2. *sect.* 4. *n.* 38. *& seqq.*

QUÆSTIO II.

Quot, & quibus modis tollatur Irregularitas?

SUMMARIUM.

156 *Irregularitas tollitur quatuor modis, & quidem primò per Baptismum:*

160 *Secundò Irregularitas ex Defectu natalium tollitur per Professionem Religiosam;*

161 *Tertio tollitur Irregularitas ex defectu proveniens, ablatione seu Remotione Causæ.*

162 *Quarto tollitur Irregularitas per Dispensationem legitimam.*

ASSERTIO II.

I*Rregularitas quatuor modis tolli potest, nimirum susceptione Baptismi, Professione Religiosa, ablatione seu remotione causæ, & Dispensatione legitima.* Communissima apud *Mastrium cit. num.* 181.

§. I. *Irregularitas tollitur Susceptione Baptismi.*

160 PEr Baptismum itaque tollitur quævis irregularitas ex delicto proveniens, vel propriè loquendo per baptismum fit, ut Baptizatus nullam incurrat irregularitatem, ratione delictorum, quæ ante baptismum commisit: siquidem propriè loquendo per baptismum nulla tollitur irregularitas; quia ante baptismum nulla incurritur, ut dictum præc. quæst. Per nulla igitur peccata ante baptismum commissa fit quis irregularis, baptismum recipiens; quare nec homicidium ante baptismum commissum, neque sententia sanguinis, secuta morte, lata ante baptismum, facit hominem irregularem, si baptismum recipiat: quia talis irregularitas in Jure non habetur. E contrà verò per baptismum non tollitur irregularitas, quæ oritur ex defectu, si post baptismum idem defectus remaneat. Hinc Bigamia ante baptismum contracta etiam post baptismum irregularitatem inducit; quia remanet defectus Sacramenti, seu significationis, hoc est, quia Bigamus nequit repræsentare Christum, tamquam unicum Sponsum unius Ecclesiæ, etiamsi baptizetur: ergo etiam post baptismum erit irregularis. Aliud est de homicida; quia talis est irregularis ob horrorem sanguinis effusi; iste autem horror tollitur per baptismum; cùm per hunc ex lupo fiat agnus; sicut & Paulus ante baptismum persecutor, post baptismum factus est Ovis, & Pastor, & consequenter homicida ante baptismum, non erit irregularis post hunc susceptum. Ita Doctor noster Subtilis *in* 4. *dist.* 25. *qu.* 1. *&* *d.* 33. *qu.* 2. apud Mastrium *cit. q.* 5. *nu.* 1. 79. *&* 181.

§. II. *Professione Religiosa*

TOllitur Irregularitas ex defectu natalium proveniens, sed quoad Ordines tantùm, non quoad Prælaturas, ex *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum.* Ita Bonacina, Layman, Suarez, Sanchez, Lessius, Herincx *disp.* 5. *q.* 7. *§.* 12. *n.* 176. 161
Quamvis etiam in Ordine ad Prælaturas dispensare possit Generalis, aut Provincialis, in Capitulo Generali, aut Provinciali respectivè, aut in Capitulo Intermedio, & non aliàs juxta tenorem Bullæ Gregorii XIV. quæ incipit: *Circumspecta*, ad quam se referunt *Nostra statuta Generalia c.* 2. *§.* 3. quæ conformiter loquuntur. Ita Herincx cit. Kerckhove *in statuta nostra Generalia c.* 7. *§.* 2. *n.* 1. *& seqq.*

§. III. *Ablatione: seu Remotione Causæ*

TOllitur Irregularitas ex defectu proveniens. Sic irregularitas ex defectu libertatis, cessat obtenta libertate; Irregularitas ob rationes non redditas, cessat solutis debitis, vel redditis rationibus: Irregularitas ex defectu ætatis tollitur per adventum legitimæ ætatis; Irregularitas ex infamia facti per emendationem Vitæ, Irregularitas ex ignorantia per acquisitam scientiam; Irregularitas ex lepra, vel cæcitate, per sanationem lepræ, vel restitutionem visus etiam per Miraculum; Irregularitas obsessi à Dæmone, si Dæmon expellatur. Suarez, Hillincius, & communis apud *La Croix lib.* 7. *n.* 462. Talis est etiam Irregularitas ex conjugio, cessante Matrimonio: item ex Militia secluso homicidio, vel mutilatione, si militia cessat; Irregularitas, quam habent Curiales Justitiæ, imò & Judices in criminalibus, si numquam cooperati sint in causa sanguinis, quæ habuerit effectum deformationis hominis, quando Officium illud deponunt; cessat, uti rectè cum communi Suarez *disp.* 47. *sect.* 4. *num.* 2. Quòd si quis in Bello etiam Justo fecisset homicidium, vel mutilationem, aut si Judex, vel alius in effectu cooperatus fuisset causæ effusi sanguinis, contraxisset irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ indigeret aliquando dispensatione, uti cum Aliis *Dicastillo num.* 1071. *& La Croix cit.* 162

§. IV. *Dispensatione Legitima*

TOllitur denique irregularitas, & non per absolutionem; cùm non sit Censura. Forma dispensationis est hæc: *Ego dispenso tecum in Irregularitate, quam, vel quas ob hanc, vel illam causam incurristi, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et quidem si dispensans intendat tollere omnes, idque possit, omnes tollit; sin minùs, eam tantùm tollit, quam potest, & vult. Hinc si subditus habeat plures irregularitates, debet de omnibus informare dispensantem. Requiritur etiam omninò, ut dispensaturus in irregularitate particulari, sciat in particulari de illa, & circumstantiis delicti ac Personæ: hæc enim multum faciunt. Deinde dispensans potestate delegata in irregularitate, ut licitè, ac etiam validè dispenset, debet ex legitima causa dispensare. Ratio est: quia inferior in Lege Superioris, nec validè dispensare potest absque justa causa, ut suprà diximus de Legibus. Aliud est de dispensante potestate ordinaria quoad valorem: Denique dispensans in irregularitate debet semper imponere condignam Pœnitentiam, ut patet ex praxi Ecclesiæ, & Bullis Pontificum, ac Decretis Rotæ, in quibus semper jubetur imponi debita pœnitentia illis, cum quibus dispensatur. Ita *Portel. in dubiis Regularibus V. irregularitas num.* 57. *& tom.* 1. *Responsionem Moralium parte* 1. *casu* 2. *n.* 4. probans id ex *Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* concedente Episcopis, ut dispensent irregularitatibus, *imposita pœnitentia salutari.* Ex quo etiam ibidem propè finem colligit, quòd confessarius Regularis, qui per concessionem S. Pii V. de licentia sui Provincialis dispensat cum conjugibus, qui habuerunt copulam carnalem perfectam cum consanguineis alterius conjugis intra secundum gradum, ad petendum debitum conjugale, debeat illis imponere Pœnitentiam particularem; quia dispensat in pœna, vel impedimento orto ex delicto. *Si dicas*: Prælati Regulares in Capitulis dispensant cum subditis in Generali in Irregularitatibus, & quidem validè, & tamen ibi non imponitur Pœnitentia. *Resp. Cum Portel., in dubiis Regularibus cit. n.* 38. Primò, ibi non esse possibile imponi Pœnitentiam, quia ignoratur reus. Secundò, aliquam ibi imponi, cùm Religiosi genuflectunt, culpas agnoscunt &c. quæ pro tunc acceptat Ecclesia, utens quasi particulari libertate, & magnificentia, & concedunt Pontifices, ut Prælati Regulares faciant sic 163

pro

pro Bono communi, & quiete Religiosorum, quod commune Bonum, & Religiosorum quietem tunc judicant sufficientem causam illius Generalis dispensationis.

QUÆSTIO III.

Quis possit in Irregularitate Dispensare?

SUMMARIUM.

165 *Papa potest in omni irregularitate dispensare, ac etiam Episcopi in aliquibus;*
166 *Excepto specialiter homicidio voluntario.*
167 *In quibus irregularitatibus Prælati Regulares possint dispensare cum suis subditis?*
168 *Quid operetur dispensatio in irregularitatibus facta in Capitulo Visitationis, vel Provinciali?*
169 *An Confessarii Conventus possint dispensare in irregularitatibus?*
170 *An Regulares Mendicantes possint cum Sæcularibus dispensare in irregularitatibus?*

ASSERTIO III.

164 *Summus Pontifex potest in omnibus irregularitatibus Jure Ordinario dispensare. Episcopi etiam possunt in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare cum suis subditis. Idem possunt Prælati Regulares Mendicantes respectu suorum subditorum, ac etiam Confessarii Regulares Mendicantes respectu Sæcularium.* Ita Doctores Regulares citandi.

§. I. *Papa, Episcopi.*

165 In omni irregularitate Jure Ordinario posse dispensare solum Summum Pontificem, certum est apud P. Patritium Sporer *tractatu* 5. *in* 5. *Præcept. Decalogi cap.* 3. *num.* 237. *& seqq.* quem vide. Similiter Episcopi in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum cum suis subditis dispensare posse, certum est ex *Concilio Tridentino session.* 24. *cap.* 6. ita dicente; *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in Diœcesi sua, per seipsos, aut Vicarium, ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine, in eodem foro conscientiæ, eis tantùm, non eorum Vicariis, sit permissum.* Ita Trid. cit. de quo vide etiam *P. Patritium Sporer cit. num.* 239. *& seqq.* Ex quo *Sequitur* I. Episcopum posse in prædictis irregularitatibus dispensare, etiam pro foro externo, etiamsi existat extra suam Diœcesim, & etiamsi dispensandus ejus subditus sit extra suam Diœcesim. Ratio est: quia huic potestati dispensandi non apponuntur hæ limitationes: *in Diœcesi sua: in foro conscientiæ*; siquidem hæ limitationes tantùm opponuntur, & limitant Episcopi potestatem quoad absolutionem à reservatis. Ita Pignatel. Suarez, Sanchez, Castro-Palsus apud *La Croix l.* 7. *nu.* 470. *Sequitur* II. Vi hujus concessionis Episcopos non posse dispensare in irregularitatibus ex defectu provenientibus, nisi jam aliàs in Jure communi hoc ipsis sit concessum, prout *ex capit.* 1. *qui Clerici, vel voventes* possunt in Bigamia similitudinaria dispensare, ad Ordines Sacros, & cum illegitimis ad Ordines Minores *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum.* Ita *Mastrius citat. num.* 188. *&* 190. *Sequitur* III. Episcopos vi hujus concessionis non posse dispensare in irregularitate ex Hæresi orta: cùm potestas absolvendi ab Hæresi, concessa hic à Concilio, Episcopis censeatur revocata per Bullam Cœnæ & consequenter etiam potestas dispensandi in irregularitate ex Hæresi orta. Ita *Mastrius citat. num.* 187. citans Suarez, Toletum, Filliucium, Bonacinam, & Alios. Oppositum tamen plurimi Doctores sustinent, ut probabile, ait Sannig *Dist.* 3. *de irregularitate qu.* 4. *num.* 17. *Sequitur* IV. Quando Concilium Tridentinum loco cit. concedit Episcopis, dispensare posse cum suis subditis in irregularitatibus, provenientibus ex delictis occultis: nomine *occulti delicti* in dicta concessione, juxta *Hurtadum, Avilam, Henriquez, Mastrium cit. num.* 183. & Alios, intelligitur id, quod distinguitur à publico, ac proinde occultum dicitur quod quamvis per testes probari possit, non tamen est publicum, quia nec est notorium, nec manifestum, nec famosum, & ratio est: quia, quando non est publicum, cessat scandalum, quod Tridentinum dicta limitatione evitare intendit. *Notorium* autem dicitur, quod est notum, aut Confessione rei in Judicio, aut sententia Judicis lata, aut evidentia facti, quia nimirum evidens est majori parti viciniæ, vel communitatis, in qua decem ad minus habitant. *Manifestum* verò dicitur, de quo est fama in majori parte viciniæ, vel communitatis à scientibus orta, & deducta. *Famosum* tandem dicitur, quando est fama in majori parte communitatis, non tamen ex certa scientia, sed ex judiciis, & præsumptionibus. Quare in præsenti, in hujusmodi dispensationibus, non sumitur occultum, ut aliàs sumi solet, pro eo scilicet, quod non est probabile in judicio, sed sumitur pro eo, quod non est publicum; quod valdè advertendum est, ut notat *Cassensis disp.* 5. *sect.* 17. *Sequitur* V. Episcopos vi dictæ concessionis Tridentini, non posse dispensare in irregularitatibus deductis ad forum contentiosum ut patet ex textu Tridentini. Nomine autem *irregularitatis ad forum contentiosum deductæ*, intelligitur illa, super qua, aut super cujus delicto trahitur quis ad tribunal, quousque ab instantia absolvatur; unde in delicto ad forum contentiosum deducto Episcopi dispensare non possunt, quando delinquens de aliquo delicto accusatus fuit, & nondum in Judicio se purgavit, nec definitivè liberatus fuit: sed tantùm, quando delinquens post accusationem se purgavit, aut quando defectu probationis absolutus fuit; tunc enim Episcopi cum eo dispensare possunt. Ita apud *Mastrium cit. nu.* 184. docent Bonacina, Henriquez, Rodriquez, Molina, Sayrus, Suarez, Filliucius, Avila, Sanchez, & plures Alii, quorum ratio est: quia in tali casu cessat ratio deductionis ad forum contentiosum: perinde enim est, ac si delictum non fuisset ad illud deductum, cùm accusatus ad suum pristinum statum reducatur ante accusationem.

Denique in dicto Decreto Tridentini excipitur irregularitas ex *homicidio voluntario* proveniens, in qua Episcopi dispensare non possunt; quod sufficienter explicat *P. Patritius Sporer tr.* 5. *Præceptum Decalogi, c.* 3. *n.* 256. *& seqq.* Unum omittere non possum, quod recentissimè docet *Joannes Maria Sbogar in sua Theologia Radicali, tractatu* 62. *Dispensatione, capit.* 1. *numer.* 25. Ubi habet sequentia: *Quæritur an Episcopus possit dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto? Respondeo Affirmativè, si homicidium est soli homicidæ notum, & nullis aliis testibus probari possit, ac soli suo Confessario cognitum. Ratio est: quia Concilium Trident. non aufert ab Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate contracta ex homicidio omninò occulto: ergo sicut Episcopi poterant antè dispensare in prædicta irregularitate, id etiam possunt post Concilium Jure communi. Ita Donatus parte* 3. *tract.* 11. *quæst.* 9. *numer.* 8. *Texeda tom.* 2. *lib.* 3. *tractatu* 3. *Miranda tom.* 2. *qu.* 8. *art.* 1. *Conclus.* 1. *Covarruvias in Clem. Si furiosi de homicidio* 2 *parte* §. 5. *num.* 4. *Abbas in c. Ex tenore, Cassaing in privileg. Regular. tract.* 5. *prop. cum Aliis* 13. *DD. citat. à Matthæo de Moya tract.* 5. *de censur. qu.* 2. §. 2. *num.* 5. *usque ad num.* 9. *inclusivè. Objicies ex Trident. Sess.* 14. *capit. de Reformat. & Sess.* 24. *capit.* 6. *ubi definitum censetur ex homicidio omnino occulto irregularitatem incurri Papæ reservatam; ergo Episcopus non potest in illa dispensare. Respondet Texeda cum Magist. Bannez* 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. *dub.* 4. *Textum Concilii non loqui de homicidio omninò occulto, sed de illo, quod in Judicio probari potest; & Abbas, Alphonsus de Castro, Angelus, Covarruvias, &c. asserunt, quod in irregularitate proveniente ex homicidio omnino occulto, & quod nullis potest testibus probari, neque aliter, quàm per proprium Confessarium sciri, posse Episcopum dispensare; proinde textus Concilii intelligendus est de illo homicidio occulto, quod, quamvis actu non sit deductum in Judicium, neque ad forum contentiosum, est tamen ex se probabile, quamvis actu in Judicio Ordinario non sit probatum; non autem de homicidio omnino occulto, de quo in præsenti loquimur, quod probari nullo modo potest. Ita de Moya suprà citatus cum Rodriquez tom.* 1. *q. Regul. quæstiunc. art.* 24. Hucusque Sbogar cit. 166

§. II. *Prælati Regulares.*

Sanct. Pius V. Bulla 13. *in Bullario Rodriquez* hanc à Concilio Tridentino Episcopis concessam dispensandi in irregularitatibus facultatem, de qua §. præced. expressè concessit Generali, & Provincialibus Ordinis Prædicatorum (& per communicationem similibus Prælatis aliorum Ordinum Mendicantium) imò & Prælatis Conventualibus, sed cum addita generaliter particula; *per seipsos*. Ita noster Herincx *disp.* 6. *de censuris, q.* 7. *n.* 194. Sed intellige, respectu suorum subditorum Regularium, non respectu sæcularium. Imo Noster *Portel. in dubiis Regularibus*. Verbo: *Dispensare num.* 8. ait; Possunt Prælati etiam Conventuales dispensare cum suis subditis in irregularitate orta ex homicidio voluntario, si sit occultum, non verò si sit publicum. *Compendium Mendicantium, Verbo: Dispensatio* §. 24. *& ibidem Corduba Annotatione ad eundem* §. *& Rodriquez.* 167

Hoc

Hoc autem intelligitur de dispensatione ad Ordines non verò ad Prælationes, ut Rodriquez ait. Idem circa dispensationem homicidii tenet *Miranda Tom. 2. quæst. 8. artic. 10. conclus. 2.* Idem Portel. *Verbo : Abortus numer. 12. in dubiis Regularibus* docet, Prælatos Conventuales, vel Provinciales, posse hanc potestatem dispensandi delegare, & committere uni confessario subdito, ut hic dispenset in foro conscientiæ cum delinquente: *Sbogar tract. 62. numer. 28.* docet, posse non tantùm Prælatos Regulares, Generales, & Provinciales, sed etiam alios Religionis Prælatos cum suis subditis dispensare, ut sunt Præpositi, Guardiani, Rectores locales &c. in omni irregularitate, ex homicidio voluntario incursa, dummodò non sit notorium, sed aliqualiter occultum, & hoc quidem soli in virtute privilegii à Martino V. Priori Monasterii S. Benedicti Vallisoletani concessi, & posteà omnibus Prioribus, & Abbatibus aliorum Monasteriorum participati, ita Miranda referens de verbo ad verbum hanc concessionem vivæ vocis Oraculo factam dicto Priori, quæ sic sonat: *Super omni irregularitate, & in illis casibus, in quibus Papa sibi reservat (morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare, dum tamen aliquod horum trium non sit notorium, & hoc propter scandalum. Candidus Disquis. 24. artic. 61. dub. 8. Joannes de La Crux, Portel, Leander* cum multis aliis *penes Dianam p. 3. tract. 2. Resol. 45.* Et quando ipsi *Sbogar numer. 30.* objicitur, hoc privilegium tamquam vivæ vocis Oraculo concessum esse revocatum per Gregorium XV. & Urbam VIII. Respondet hoc privilegium posteà per Bullas speciales fuisse confirmatum à Summis Pontificibus: & consequenter non fuisse revocatum; nam non ampliùs vivæ vocis Oraculi vim habet, sed privilegii per Bullam Papæ concessi. Ita *Matthæus de Moya tract. 5. de Censur. qu. 3. n. 1. 2. & 3.* citans Dianam *part. 9. tract. 7. Resol. 61.* Thom. Hurtadum *tom. 2. Moral. tract. 12. cap. 2.* Rodriquez, Vegam, Bassæum, & alios. Posset addi, hoc privilegium esse vivæ vocis Oraculum Authenticum, ut patet ex compendio privilegiorum *Casarubios, verbo: Dispensatio* §. 24. quæ juxta dicta suprà *cap. 1. sect. 4. nu. 441.* non sunt revocata. Denique die Lunæ post primam Dominicam quadragesimæ singulis annis potest quivis Generalis, vel Provincialis Regularis dispensare in foro conscientiæ cum suis subditis in omnibus omnino irregularitatibus publicis, & occultis, etiam homicidii voluntarii, Bigamiæ, & mutilationis, ex indefinita concessione Pauli III. Bulla: *Exponi nobis*, data Benedictinis Valisoleti, in quo privilegio participant omnes Mendicantes. Hæc habetur in Bullario Roderici. Ita *Sanniz. Dist. 3. de Irregularitate, qu. ult. n. 5. Herincx cit. n. 195. Portel. in dubiis Regularibus V. Dispensare, in additione, ubi nu. 2.* addit: hoc privilegium conceditur Reformationi Generali, Abbatibus, Prioribus, & Præsidentibus prædicti Ordinis, & proinde conceditur aliis Prælatis aliorum Ordinum cum illis communicantibus, qui respondent prædictis officiis, & Dignitatibus Benedictinorum. Quòd si quæras, an Prælati isti possint hoc sibi concessum privilegium alicui delegare Confessario? Credo, quòd possunt: quia habens Jurisdictionem per privilegium Papæ, habet illam ut ordinariam, & proinde potest illam delegare. Hucusque *Portellus, addens numer. 6.* quòd Prælati prædicti in illa die per hoc privilegium dispensare in irregularitatibus, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ possint, injuncta tamen condigna Pœnitentia, *num. 7.*

168 Pro consolatione Religiosorum (*ait Portel. cit. V. Abortus, n. 11.*) Addo, quòd si Religiosus habens aliquam irregularitatem, vel inhabilitatem, à quibus illius Prælatus potest dispensare, si, inquam, talis Religiosus præsens fuerit in Capitulo Visitationis, vel Provinciali, in quibus Prælatus dicit in Generali: *Absolvo vos ab omni Censura, & dispenso Vobiscum in omni irregularitate, & habilito vos ad omnia*: si, inquam hæc dicat, ille qui præsens fuerit, si sit irretitus aliquo ex illis tribus, manet absolutus à Censura, irregularitate, & inhabilitate. Nam talis absolutio datur ab habente potestatem, & sortitur effectum. Ita in terminis *Navarrus in Sum. Latina cap. 26. num. 13.* Hæc omnia in supradicta intelligenda sunt de irregularitatibus ex delicto provenientibus; nam in irregularitatibus ex defectu consurgentibus nequeunt dispensare Prælati Regulares nisi sint Generales, vel Provinciales, & in certis tantùm casibus, verbi gratia in defectu natalium ad Prælaturas juxta dicta suprà *n. 161.* & in quibus Episcopi de Jure cum suis subditis possunt dispensare. *Herincx cit. qu. 7. n. 195.*

§. III. *Confessarii deputati pro Conventu*

169 AD absolvendum à casibus reservatis, imprimis non possunt cum Religiosis dispensare *in votis* ab eisdem emissis; quia aliud est absolvere à casu reservato, & aliud est dispensare in votis; ultimum competit Prælatis Regularibus exemptis, & iis quibus hanc dispensandi potestatem specialiter delegarunt: quod non censentur fecisse, quòd aliquem confessarium deputaverint pro Conventu ad absolvendum à casibus reservatis, cùm quis possit absolvi à reservatis, absque eo quòd cum ipso dispensetur in votis. *Sed difficultas est*, an habens facultatem absolvendi à casu reservato, simul habeat facultatem absolvendi à Censura, & irregularitate tali peccato annexa? Ad quam cum nostro P. Gaudentio Kerckhove *in statuta nostra Generalia cap. 6. §. 22. n. 98.* Respondeo probabiliùs affirmativè: Ita tenet quoad Censuras annexas, Portel. *V. casus reservati, num. 3. & 4.* Suar. *de Censuris disp. 7. Sect. 4. num. 13.* Payrinis, *de Prælato qu. 3. cap. 2. num. 22.* Lezana *V. Casus reservatus n. 26.* & alii. Nisi Prælatus aliter se explicet, vel ex circumstantiis antecedentibus, vel consequentibus aliud colligatur. Ratio est: tum quia cùm favores sint ampliandi, Censuræ autem, etiamsi sint pœnæ, comprehendi tamen possunt sub nomine casus, & in communi modo loquendi, sicut homo dicitur cadere in peccatum, sic etiam dicitur cadere, seu incidere in Excommunicationem: adeòque sicut in *Concilio Trident. Sess. 24. capit. 6.* sub facultate data Episcopis absolvendi à casibus occultis, ex omnium sententia intelliguntur tam peccata, quàm Censuræ illis annexæ, sic & facultas absolvendi à reservatis data à Superioribus Regularium intelliguntur tam peccata, quàm Censuræ annexæ: tum quia concesso Principali, id est, casu, intelligitur concessum accessorium, id est, Censura: tum quia aliàs illa facultas esset inutilis, nam si Censura maneret reservata v. g. Excommunicatio, vel non posset absolvi pœnitens à peccato, remanente tali Excommunicatione, vel non posset communicare, aut celebrare, donec Superiori se sisteret, & ab excommunicatione ab eo absolveretur: cùm tamen ideò facultas absolvendi petatur, & à Superioribus detur, ne pœnitens se personaliter Superiori repræsentare cogatur: Denique quia talis est communis praxis Religionum. Imo juxta *Lezanam suprà nu. 27.* dum Superior alicui dat facultatem absolvendi à casu reservato, etiam censetur dare facultatem dispensandi in irregularitate propter illud contracta, nisi ex circumstantiis, & modo, quo hæc facultas concedi solet, contrarium constet. Unde cùm juxta *Bordonum Resol. 13. qu. 5. num. 19.* possint Prælati Regulares dispensare cum suis Religiosis in irregularitate contracta ex abortu fœtus animati; & juxta *Portel. V. Abortus, num. 12.* possint hanc potestatem delegare uni confessario subdito, ut dispenset in foro conscientiæ cum delinquente, puto, quòd dum Superior dat facultatem alicui confessario, ut absolvat à casu reservato, & is verbi gratia sit abortus fœtus animati, simul det facultatem absolvendi ab excommunicatione, & dispensandi in irregularitate tali peccato annexis; idque etsi Superior nesciat facultatem peti pro tali peccato, nisi expresse limitet; quia censetur tunc tali confessario auctoritatem petenti, omnem auctoritatem pro ista vice conferre, quam ipsemet habet, ne pœnitens Superiorem accedere teneatur, adeòque extendit se ad Censuras, & irregularitatem isti peccato annexas, à quibus ipse Superior absolvere, aut dispensare potest. Vide *Bordonum Res. 31. n. 59.* Hæc autem intelligenda sunt pro foro conscientiæ tantùm: nam si crimen legitimè probatum fuerit, Judicialem correctionem reus non evadet. Hucusque *Kerckhove cit.*

§. IV. *Confessarii Regulares Mendicantes respectu Sæcularium.*

COnfessarii Regulares Mendicantes possunt cum sæcularibus dispensare super omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, super quibus possunt Episcopi. Ita Bernardus Sanniz *tom. 3. Scholæ Theologicæ Scotistarum, Dist. 3. de Irregularitate. quæst. ult. n. 7.* citans Martinum à S. Josepho *in Comp. facult. Confess. Verbo: Dispensare*, Sorbum *Verbo: Absolutio*. Rodriquez *in explicatione Bullæ Cruciatæ §. 9.* Suarez *tom. 4. de Regul.* Sanchez, & alios graves DD. Regulares, Item Chassaing *de privileg. Regular. tract. 5. cap. 4. prop. 1.* Bassæus, Crousers, Sayrus, & Henriquez apud Herincx *Disp. 6. de Censuris quæst. 7. §. 14. num. 196.* contra Passerinum *de Hominum Statibus, & Officiis, quæst. 187. art. 1. num. 810.* Portel. *in dubiis Regularibus V. confessor circa Irregularitates Sæcularium, numer. 34.* & Alios. Ratio est; quia Sixtus IV. Fratribus Ordinis Minorem, Bulla 9. (: quàm posteà confirmavit Julius II. Constitutione sua, qua incipit: *Dum ad Sacrum Ordinem Minimorum*, §. 32. quam refert *Peyrinis* ad Constit. 1. Julii II.:) *concessit facultatem ad Confessiones audiendas, & ab omnibus excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis, & super quacumque Irregularitate Ordinaria, tam à jure, quàm ab homine reservatis, toties quoties opus fuerit, absolvendi, dispensandi, ac vota quacumque permutandi, sicut potest Diœcesanus*. Hanc verò concessionem Minimis factam fuisse respectu sæcularium, fatentur *Corduba, Crousers, Sayrus, Henriquez, & Joannes de La Crux*, apud 170

Baf-

Bassaeum, *V. Irregularitas XI. num.* 10. Idem tenent *Anton. à Spir. S. in Directorio Regularium*, *part.* 1. *tract.* 2. *disp.* 3. *Sect.* 2. *num.* 65. *Vega*, *Pellizarius*, & *Baunii*. *Idem* supponunt Auctores suprà citati. Ratio est 2. Quia Paulus III. Bulla: *Cùm inter cunctas*, concessit confessariis societatis Jesu, quòd possint *absolvere quoscumque utriusque sexus fideles ab omnibus peccatis*, *Criminibus*, *Excessibus*, & *delictis*, *etiam Sedi Apostolicæ reservatis*, & *à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis*, *Censuris*, & *Pœnis Ecclesiasticis*, *exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini*; Sed inter has pœnas ponuntur Irregularitates, ut tenet *Sanchez lib.* 6 *Operum moralium*, & Alii Theologi: Ergo Confessarii Regulares Mendicantes possunt cum sæcularibus dispensare &c. Vide etiam circa hoc *P. Sporer Theol. Sacrament. parte* 3. *cap.* 6. *Sect.* 2. *num.* 742. Nec refert, quod Papa citatus non utatur Verbo: *Dispensare*, sed *Absolvere*, quia, ut habet *Suarez tract.* 8. *disp. de Relig. lib.* 2. *cap.* 21. *Absolvere* sæpè capitur pro *Dispensare*, quasi *Absolvere* idem sit, quod *Abolere*. Deinde illa Verba: *Pœnis Ecclesiasticis*, *debent* aliquid operari, alioquin essent superflua, quod absque ratione diceretur, sed non aliud, quàm significando Irregularitates Ergo &c. Tandem hæc Materia est favorabilis: est enim supremi Principis privilegium: Ergo amplè interpretandum; & aliunde non constat de aliqua Pontificia prohibitione terminata ad Regulares Presbyteros circa hoc punctum: Ergo, ita *Sannig. cit.*

QUÆSTIO Ultima.

De Reliquis Pœnis Ecclesiasticis, & earum Relaxatione.

SUMMARIUM.

172 *Quid sit Pœna Ecclesiastica, & quotuplex? Quid sit Inhabilitas, & privatio Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum Ecclesiasticorum?*
173 *Quid sit Degradatio, & Depositio?*
174 *Quid sit cessatio à Divinis?*
175 *Quinam possint dispensare in prædictis pœnis Ecclesiasticis?*
176 *Quid possint Confessarii Regulares Mendicantes circa illas respectu sæcularium?*

ASSERTIO Ultima.

171 POEna Ecclesiastica, *seu Canonica est*, *quæ ab Ecclesia*, *seu potestate Ecclesiastica*, *per Canones*, *vel secundum Canones infligitur*, *estque septuplex*, *nimirum Censura*, *Irregularitas* (*de quibus jam egimus*) *Degradatio*, *Depositio*, *Cessatio à Divinis*, *Inhabilitas ad beneficia*, *Dignitates*, & *Officia Ecclesiastica*, & *privatio illorum priùs ritè obtentorum*. *Degradatio potest relaxari à solo Summo Pontifice*: *Depositio verò*, & *Cessatio à Divinis etiam ab Episcopis*, & *Episcopalem potestatem habentibus*, *Prælatis Regularibus respectu suorum respectivè subditorum tolli potest*, *sicut etiam Inhabilitas ad Beneficia*, *Dignitates*, & *Officia Ecclesiastica*, & *privatio illorum priùs ritè obtentorum*; *modò prædicta inhabilitas*, & *privatio non sit specialiter ab homine inflicta*, *nec ad forum contentiosum deducta*; & *tunc etiam Confessarii Regulares Mendicantes in eisdem cum Sæcularibus dispensare possunt*. Est communis DD.

§. I. Pœna Ecclesiastica, Inhabilitas, & Privatio Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum Ecclesiasticorum.

172 POEna *Ecclesiastica*, *seu Canonica*, est, quæ ab Ecclesia, seu potestate Ecclesiastica per Canones, vel secundùm Canones infligitur. Communis, & colligitur ex *Doctore nostro Subtili in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. Definitio patet ex terminis; sola notanda sunt verba *per Canones*, quibus verbis indicatur pœna ipso Jure, seu ipso Canone jam imposita, consequenter jam latæ sententiæ existens; & *vel secundum Canones*, quibus verbis innuitur pœna per sententiam primùm, juxta præscriptum tamen SS. Canonum ferenda; si enim his conformiter non infligeretur à Judice, foret injusta. Hæc itaque pœna Ecclesiastica est *Septuplex*: Prima est *Censura*: Secunda est *Irregularitas*; de quibus jam egimus in præcedentibus. Tertia est *Inhabilitas* ad Beneficia, Dignitates, & Officia Ecclesiastica, quæ est Pœna Ecclesiastica, qua quis inhabilis redditur ad validè recipiendum Beneficium, Dignitatem, & Officium Ecclesiasticum, adeò, ut collatio ipso facto, & ante omnem sententiam sit nulla. Quarta est *Privatio* Beneficii, Dignitatis, & Officii Ecclesiastici, quæ est pœna Ecclesiastica, qua quis privatur Beneficio, Dignitate, vel Officio Ecclesiastico priùs ritè obtento. Qualiter autem, & quomodo obligent inhabilitas ad Beneficia, Dignitates, & Officia Ecclesiastica, & privatio eorumdem, vide, quæ diximus suprà *c.* 1. *Sect.* 3. *n.* 268.

§. II. Depositio, & Degradatio.

QUinta pœna Ecclesiastica est *Depositio*, quæ describi solet, quòd sit pœna Ecclesiastica removens Personam Ecclesiasticam, ob enorme crimen, ab ordine, omni Jurisdictione, & Beneficio Clericali in perpetuum, retento solo Canonis, & fori privilegio. Sexta est *Degradatio*, quæ describitur, quod sit pœna Ecclesiastica, amovens Clericum ab omni gradu Clericali, & privilegio etiam Canonis, ac fori in perpetuum, ob atrocissimum, & gravissimum Crimen. Qualiter autem degradatio fieri debet, docet *Bonifacius VIII. cap. Degradatio in* 2. *de Pœnis in* 6. dicens: *Clericus igitur Degradandus vestibus Sacris indutus*, *in manibus habens librum*, *vas*, *vel aliud Instrumentum*, *seu Ornamentum ad Ordinem suum spectans*, *ac si deberet in Officio suo solemniter ministrare*, *ad Episcopi præsentiam adducatur*; *cui Episcopus publicè singula*, *sive sint Vestis*, *Calix*, *Liber*, *seu quævis alia*, *quæ illi juxta morem Ordinandorum Clericorum*, *in sua Ordinatione ab Episcopo fuerint tradita*, *seu collata*, *singulariter auferat*, *ab illo vestimentum*, *seu ornamentum*, *quod datum*, *vel traditum fuerat ultimò*, *inchoando*, & *descendendo gradatim*, *degradationem continuet usque ad primam vestem*, *quæ datùr in collatione tonsuræ*: *tuncque radatur caput illius*, *seu tondeatur*, *ne tonsura*, *seu Clericatus vestigium remaneat in eodem*; &c. Denique septima Pœna est 173

§. III. Cessatio à Divinis.

QUæ est quædam Desistentia à Divinis Officiis, & administratione Sacramentorum ex simplici prohibitione Ecclesiæ, non est Censura; nec propriè Pœna; sed simplex prohibitio in detestationem sceleris, & signum gravissimi doloris constituta; quam desistentiam à Divinis Officiis assumit Ecclesia, instar planctus cujusdam ratione injuriæ sibi, vel DEO illatæ, vel per modum defensionis contra illam. Unde violans cessationem à Divinis, etiam per actum Ordinis, non incurrit Irregularitatem, utpotè nullo Jure statutam. Per cessationem à Divinis prohibentur publica Officia Divina, & administratio Sacramentorum in loco, in quo cessatio est indicta. Excipiuntur juxta communem DD. apud *Herincx disp.* 6. *de Censuris q.* 5. *n.* 108. Sacramenta Baptismi Pœnitentiæ, Confirmationis, Viatici, & Matrimonii. Denique inter effectus cessationis à multis enumeratur privatio Ecclesiasticæ sepulturæ, sed cùm desuper non adsit textus Juris, alii meliùs docent, tempore cessationis à Divinis, Laicos æquè, ac Clericos tumulari posse in loco Sacro, absque solemnitate tamen Ecclesiastica; quia sepultura sumpta pro nuda depositione cadaveris in locum sacrum, non continetur sub Divinis Officiis, sed est quoddam opus Pietatis, & Misericordiæ. Ita *Suarez*, *Coninch. Mastrius*, *Herincx cit. n.* 109. apud quem vide plura de hac re, si placet. 174

§. IV. Relaxatio Pœnarum Ecclesiasticarum.

QUantum ad Relaxationem, & Dispensationem prædictarum pœnarum Ecclesiasticarum, docet communis DD. Degradationem subjacere Dispensationi solius Pontificis, Depositionem verò tolli posse ab Episcopo, sicut etiam Cessationem à Divinis. Quoad pœnas *Inhabilitatis* ad Beneficia, Dignitates, & Officia Ecclesiastica, & *Privationis* eorumdem, docet noster Bruno Caisaing, *in privilegio Regularium*, *tract.* 4. *cap.* 2. *Propositione* 2. sequentia: Possunt Generales, & Provinciales dispensare toties, quoties se offert occasio, super inhabilitatibus ex nota seu infamia provenientibus, & quibuslibet aliis impedimentis, & pœnis, ante vel post ingressum in Religionem incursis, quibus prohibetur sacrorum Ordinum receptio, Officiorum, & Dignitatum Ecclesiasticarum adeptio, & possessio. Hæc propositio probatur ex concessione Gregorii XIV. facta Generali Ministrorum infirmorum, quam affert Portel. in dubiis Regularibus, verbo: *Prælatus ad absolvendum*, *n.* 23. citatus Sorbum *in addit. ad compendium*, & ex concessione Eugenii IV. facta Cisterciensibus, ut tenet *Llamas in* 4. *p. Methodi*, cum illa restrictione, dummodo his non sit aliquis nominatim comprehensus. Et hujus sententiæ sunt præcitati Doctores, inter quos est Martinus à S. Josepho, *de Potestate General. n.* 10. & *de Potest. Provinc. nu.* 11. Possuntque iidem juxta illos, aliis hanc facultatem committere: requiritur tamen ante dispensationem prædictam Pœnitentia, & satisfactio, juxta *Rodriq. to.* 1. *q.* 20. *art.* 5. & *Portel. cit. loco*. Ita *Chassang cit.* qui propositione Tertia subjungit: Possunt prædicti Prælati dispensare in occultis prædictis omnibus pœnis à Jure, aut universaliter ab homine latis, Summo Pontifici quomodolibet per sacros Canones, vel extravagantes reservatis, cum suis videlicet subditis Religiosis, quod semper etiam in supradictis subintelligendum venit. Ratio est: quia prædicti Prælati Regulares habent eamdem facultatem dispensandi in his pœnis cum suis subditis, quam habent 175

bent Episcopi dispensandi cum suis; atqui Episcopi possunt in his dispensare, ergo. Unde *Sorbus* in Compendio nostrorum privilegiorum, verbo: *Absolutio quoad seculares Secundò*, in resolutionibus absolutionum, circa finem ibi, *Resolutio materiæ præfatæ*, resolvit post longam hujus materiæ discussionem sequentia: *Ministri Generales, Provinciales, & illi, quibus ipsi commiserint, possunt absolvere Fratres, & Moniales suæ obedientiæ, ab omni vinculo excommunicationis, & quibuscumque aliis Censuris, & peccatis, & dispensare in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto, exceptis illis deductis ad forum contentiosum; omnemque ab illis inhabilitatis, & infamiæ maculam abolere, & in quibuscumque occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & in quibus Episcopi possunt cum suis, vigore Concilii Tridentini, exceptis dumtaxat contentis in Bulla Cœnæ Domini, antequam scilicet*
176 *obtineatur facultas pro illis, ex privilegiorum Confirmatione.*

Denique Confessarii Regulares Mendicantes à suis Superioribus præsentati, & ab Episcopis approbati, possunt in foro conscientiæ cum sæcularibus dispensare, super pœnis Ecclesiasticis Episcopo, & Papæ reservatis *extra Bullam Cœnæ*; non autem super pœnis per sententiam Judicis inflictis, aut ad forum contentiosum deductis. Ita noster *Bruno Cassaing in privilegiis Regularium tr.5. c.4. propositione* 2. P. Sporer *Theol. Sacrament. part.3. c.6. sect. 2. nu.742.* & alii. Ratio est: quia Paulus III. Bulla: *Cùm inter cunctas.* 3. Julii. 1545. concessit Confessariis Societatis JESU sequentia; *Necnon illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcumque utriusque Sexus fidelium, ad vos undique accedentium Confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, Censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solita est legi) absolvendi, atque eis pro commissis Pœnitentiam salutarem injungendi, nec non vota quæcumque per eos pro tempore emissa (Ultramarinis, visitationis liminum Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum de Urbe, ac Sancti Jacobi in Compostella, nec non Religionis, & Castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia Pietatis opera commutandi, concedimus plenam, & liberam facultatem.* Hucusque Bulla Pauli III. quam participant omnes Mendicantes, ut videre est *in nostro Compendio privilegiorum, in fine*, ubi hæc Bulla in terminis formalibus refertur. Hic tamen notabis cum nostro *Brunone Chassaing cit.* posse dictos Confessarios Regulares Mendicantes, dispensare dumtaxat in pœnis Papæ reservatis, quæ oriuntur ex casibus, & Censuris, à quibus per dictam Bullam Pauli III. absolvere possunt, quod expressè verba Pauli III. citata innuunt, & docet *Martinus à S. Josepho: & Vega*. Forma in pœnis prædictis dispensandi hæc esse poterit: *Ego dispenso tecum in Pœna Ecclesiastica v.g. Inhabilitatis &c. quam incurristi propter hanc causam v.g. in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Hic observandum est Confessario ex Regularibus Mendicantibus, quòd *Antonius à Spiritu Sancto in Directorio Regularium, p.1. tr.1. Disp.3. Sect.2. §.1. n.76. & seqq.* docet, videlicet, Regulares Mendicantes posse cum sæcularibus dispensare in foro conscientiæ in omnibus pœnis Ecclesiasticis, dummodò sint extra Bullam Cœnæ, ex privilegio Pauli III. per quas pœnas intelliguntur Inhabilitates ad Officia, & privationes Dignitatum, vocis, & loci &c. An autem inde colligatur, quòd Regulares Mendicantes ratione suorum privilegiorum possint dispensare in Inhabilitate quam contrahunt recipientes simoniacè Beneficia, tam ad idemmet Beneficium, quàm ad alia, existimat contrariam sententiam esse sustinendam; nam, cum Dispensatio in hac Inhabilitate sit virtualis collatio Beneficii, ut expresse tenet *Suarez* cum *Abbate*, quos refert, & sequitur *Palaus to.3. disp.3. de Simonia, puncto ultimo, n.5. Portel. in responsionibus ad casus conscientiæ p.3. to.1. casu 12. Trullenchus in Bullam Cruciatæ l.2. dub.2. §.2. nu.5.* impossibile est, posse talem dispensationem concedi à Regularibus; quia Regulares nec directè, nec indirectè possint conferre Beneficia: ergo nullo modo possunt in tali Inhabilitate dispensare. Insuper *Reiffenstuel l.5. Decret. tit.3. nu.262.* docet: Simoniacè ordinatum incurrere suspensionem ab executione omnium suorum Ordinum, & si in tali suspensione aliquem actum Ordinis exerceat, incurrere irregularitatem, ac privationem Officiorum, & Beneficiorum omnium, atque Inhabilitatem ad ea, si fuerit sæcularis; si verò Regularis, privationem vocis activæ, & passivæ, atque Inhabilitatem ad eam, ex Bulla Sixti V. *Sanctum, & Salutare* (quæ habetur *to.2. Bullarii Romani, Constitut.91. ejusdem*) quæ etiam dictarum pœnarum absolutionem soli Sedi Apostolicæ reservat, cum derogatione Concilii Trid. *Sess.24. c.6.* ut proin etiam circa crimen in hoc casu occultum, nil valeat Episcopus, & *num. 338. titulo citato* *Suppl. Theol. Decalog.* docet, quòd si Beneficium aliquod qualecumque tandem per alium simoniacè fuerit obtentum, Beneficiario sciente, & tacitè, vel expressè consentiente, aut ipsomet simoniacè procurante, Episcopus nec pro foro interno, nec pro externo possit dispensare, ut Beneficium hujusmodi retinere, aut idem hac, vel alia vice de novo iterum acquirere valeat Simoniacus, etiamsi Simonia sit occulta; pro qua sententia citat *Palaum, Suarez, Lessium, Pirrhing*, & communissimam aliorum, nec non declarationem Cardinalium, & *nu.304. eod. tit.* ait: Ignorantiam invincibilem excusare à peccato Simoniæ, juxta communem, & certam sententiam, addens *n.320.* Ignorantiam in casu, quo excusat à culpa, excusare etiam à pœnis Simoniæ. Deniq; Confessarius Regularis quando à S. Pœnitentiaria Romana subinde impetrat dispensationem exequendam in Irregularitate, cum hac, vel simili Clausula: *ut tamen dispensandus inhabilis remaneat ad Officia, Dignitates &c.* nequit in simili inhabilitate dispensare virtute suorum privilegiorum; quia censetur esse specialiter ab homine reservata.

APPENDIX

De Virtutibus Cardinalibus, & Vitiis oppositis.

SUMMARIUM.

177 *Quid sit virtus moralis, & quomodo consistat in Medio?*
178 *Virtus dividitur in Intellectualem, & Moralem, hæc in strictè talem, & Theologicam &c.*
179 *An dentur virtutes morales per se infusæ; & per quid virtutes supernaturales à naturalibus distinguantur?*
180 *Præter tres virtutes Theologicas, & quatuor Cardinales, non dantur aliæ virtutes ab iis essentialiter diversæ.*
181 *Quid sit vitium, & quotuplex?*
182 *Quid sit prudentia,*
183 *Et quotuplex?*
184 *Quæ sint partes Prudentiæ?*
185 *Quid imprudentia?*
186 *Quid sit Temperantia, & vitia ei opposita?*
187 *Partes Temperantiæ subjectivæ explicantur.*
188 *Partes integrales Temperantiæ, Verecundia, & honestas.*
189 *Partes Temperantiæ potentiales enumerantur.*
190 *Quid sit Studiositas, & Modestia?*
191 *Quid sit Fortitudo?*
192 *Quæ vitia fortitudini opponantur?*
193 *Quæ partes subjectivæ fortitudinis?*
194 *Quæ Potentiales?*
195 *Quid sit Justitia?* Remissivè.

§. I. *Virtus. Vitium.*

I. V*irtus Moralis* definitur ab Aristot. 2. *Ethic. 6.* quòd 177
sit *Habitus Electivus in Mediocritate consistens; quæ quidem Mediocritas à rectâ ratione præfinita sit.* Ubi per *Habitum Electivum* intelligitur Habitus voluntatis, uti ipsa voluntas solet vocari Potentia Electiva. *Mediocritas* ad rationem virtutis requiritur ab omnibus Theologis. Unde est vulgatum istud: *Virtus consistit in Medio.* Debet porrò Mediocritas hæc præfiniri, seu proponi per rectam, seu prudentem rationem; sine qua virtutes esse non possunt; ut proinde noster Seraphicus Pater (teste Doctore nostro Seraphico S. Bonav. c. 5. *Legendæ*) dixerit prudentiam, seu discretionem esse Aurigam virtutum, sine qua nimirùm virtutes sunt vitia: Mediocritas autem seu medium virtutis aliud vocatur *Medium rei*, aliud *Medium rationis*. Illud est, quod ex Natura rei ita taxatum est, ut in omnibus sit omninò idem: hoc verò, quod non ita determinatum est, sed variatur ex diversis conditionibus, & circumstantiis Personarum operantium. Medium rei habet Justitia commutativa, nempe reddere precisè cuique, quod suum est, sive statuere, vel conservare æqualitatem rei ad rem. Medium rationis habet temperantia, & fortitudo. Nam quantitas cibi, & potus, quæ hoc tempore, aut in hac persona est Medium proportionatum, potest alio tempore, vel in alia persona esse excedens, vel deficiens. Similiter contingit in fortitudine, quæ postulat aggressionem, vel fugam periculorum, juxta quod recta ratio declaraverit, attenta gravitate rationum, & perpensis viribus operantis; ideòque periculum idem aggredi, in uno exigit, in altero vetat fortitudo. Unde in definiendo hoc medio velut magis occulto, quantùm ad cognitionem, facilè erratur; etsi supposita bona fide, & ignorantia veri medii, actio operantis sit formaliter bona. Advertendum quoque medium rationis non semper consistere in indivisibili: qui enim v.g. temperans est comedendo tot uncias panis, non statim fit intemperans, si paulò ampliùs comedat. Deinde extrema, inter quæ consistit virtus moralis, ordinariè quidem sunt vitiosa, ut patet in materia temperantiæ,

fortitudinis &c. non tamen semper, quin saltem excessus possit esse non malus, aut etiam laudabilis, v.g. in Justitia. qui enim ex justitia debet, v.g. centum, si excedat, seu plus det eatenùs quidem non exercet actum Justitiæ, tamen non necessario peccat, quinimò potest benè agere exercendo v.gr. actum liberalitatis, aut misericordiæ. Denique quod attinet ad virtutes Theologicas, etiam hæ aliqualiter consistunt in medio, ut docent passim Theologi cum D. Thoma, & Scoto *in 3. dist.26. nu.24.* Non quidem ex parte objecti secundùm se, cùm illud sit DEUS, cui, quantùm est ex se, non potest nimiùm credi, ob infinitam ejus veracitatem: quem similiter non possumus nimiùm concupiscere, ob infinitam ejus desiderabilitatem: quem denique non possumus nimiùm diligere, ob infinitam ejus bonitatem; ita ut rectè S. Bernardus *in princip. libri de diligendo DEO* dixerit: *Modus diligendi DEUM est sine modo diligere*. Habent tamen aliquo modo medium ex parte actus; sive ut loquitur *D. Thomas*, per accidens: nam potest in illis excedi, vel defici. Excedi quidem, credendo aliquid DEO convenire, quod non convenit, aut credendo nimis leviter: Sperando, seu potiùs præsumendo beatitudinem consequi sine meritis, aut ex propriis viribus: Diligendo perfectionem falsò existimatam DEO competere, aut sic solum DEUM diligendo, ut odio habeatur Creatura. Potest autem defici, dum non creditur, speratur, vel diligitur, quando est præceptum: Item discredendo pertinaciter, desperando, DEUM odio habendo. Ita P. Herincx *part.3. Summæ Theolog. disp.1. de Virtutibus, & vitiis in comm. qu.1. n.7.*

178 II. Virtus in genere dividitur, I. *In intellectualem*, & *Moralem*, sive in eam, quæ spectat ad intellectum, & eam quæ ad voluntatem. Intellectualis autem subdividitur à Philosopho *6. Ethic.3.* in *Sapientiam*, quæ inclinat ad assensum conclusionum necessariarum per primas, & altissimas causas. *Intellectum*, id est, habitum principiorum, sive quo assentimur principiis, scilicet mediatis, seu non omninò primis, & per se notis: *Scientiam*, qua assentimur conclusionibus deductis ex hujusmodi principiis evidentibus, & necessariis: *Artem*, quæ est recta ratio factibilium. & *Prudentiam*, quæ est recta ratio agibilium. Ubi *Agere* Actionem internam; *facere* verò externam, ex mente Aristotelis significat. II. Dividitur virtus moralis in *Moralem strictè*, & *Theologicam*. Prima est, quæ principaliter versatur circa aliquod objectum creatum tanquam objectum formale, & terminativum, & subdividitur *in IV. virtutes Cardinales*, sic dictas, quia in earum exercitio, post virtutes Theologicas, omnis morum honestas firmatur, ac quasi in cardine vertitur, eædemque sunt prima quædam, ac principalia honestæ vitæ fundamenta; & sunt *Prudentia*, *Justitia*, *Fortitudo*: & *Temperantia*; ita tamen, ut sub his quatuor virtutibus Cardinalibus, reliquæ omnes virtutes morales, vel tamquam *partes subjectivæ*, vel *potentiales* comprehendantur. Virtus Theologica est, quæ immediatè, & principaliter versatur circa DEUM, tamquam objectum quod, & formale; estque triplex, videlicet, *Fides Spes*, & *Charitas*; hæ enim solæ habent DEUM pro objecto primario, quod creditur, quod speratur, quod diligitur; similiter habent ipsum DEUM, ejusve attributum pro objecto motivo, seu formali *quo*. III. Dividitur virtus in *Naturalem*, & *Supernaturalem*; sive *in per se acquisitam*, & *per se infusam*. Virtus naturalis, & per se acquisita, est, quæ natura sua potest physicè acquisi ab ipsa potentia per frequentationem actuum, ad quos vicissim eliciendos potentiam facilitat. Virtus supernaturalis, & per se infusa, est, & quæ nequit per ipsam potentiam comparari, sed ex natura sua intrinseca postulat infundi. Alioquin ipsis virtutibus naturalibus non repugnat, quominus à DEO infundi possint: potest enim DEUS per seipsum infundere, quod potentia naturaliter poterat comparare. Si autem hoc fieret, virtutes illæ essent quoad substantiam naturales, sed quoad modum supernaturales, & per accidens infusæ.

179 Disceptant hìc Scholastici, an præter virtutes Theologicas (quas certum est esse per se infusas; ex Concilio Tridentino *sess.6. c.7.* dicente: *In ipsa Justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, qui inseritur, Fidem, Spem, & Charitatem*) dentur virtutes morales per se infusæ; Affirmant *Doctores Seraphicus*, & *Angelicus*, *Richardus*, & *Recentiores* communiter, Negant verò *Doctor subtilis 3. dist.36. n.28. Durandus*, *Marsilius*, *Nominales*, & *Scotistæ*. Rationem affert *P. Herincx cit. q.3. n.32.* Quia nulla ratione, experientia, vel auctoritate constat ejusmodi virtutes infusas dari: ergo non sunt admittendæ. Quod enim ad rationem, vel experientiam attinet, inde nequidem probari potest, quòd virtutes Theologicæ sint per se infusæ: Quòd verò concernit auctoritates, hæ commodè de solis virtutibus Theologicis explicari; & intelligi possunt. *Ulteriùs scholastici controvertunt*, per quid virtutes supernaturales, & per se infusæ discernantur à virtutibus naturalibus? Equidem putant aliqui (inter quos Suarez, Curiel, & alii apud *Arriaga disp.14. de fide, sect.1.*) virtutes naturales in hoc differre à supernaturalibus, quòd virtutes naturales, & actus earum nequeant tendere in objectum supernaturale; quod Scotistæ, & alii Doctores passim apud *Herincx cit. q.2. n.18.* negant; quia non affert quidquam alicujus gravis momenti ab adversariis, cur illud, quod supernaturaliter creditur, speratur, & diligitur, proponi nequeat per cognitionem naturalem cum eadem ratione formali, & consequenter potentia in illud sic propositum tendere; supernaturalia enim possunt esse objectum actus naturalis, imò etiam mali; adeòque possunt naturaliter cognosci, & diligi. Experientia quoque docet, reflectentem se super actus suos, eorumque objecta non deprehendere præfatam differentiam, ex qua sanè alioquin posset scire, num habeat fidem, spem aut Charitatem supernaturalem. Idem est de lapso in hæresim, qui actu naturali propter revelantem DEUM assentitur adhuc articulis fidei, circa quos non erat, sine ulla, quæ notari possit, differentia ex parte objecti. Hinc Scotistæ differentiam inter virtutes naturales, & supernaturales, seu per se acquisitas, & per se infusas desumunt *tum ex eo*, quòd virtutes supernaturales nequeant physicè produci per actus, sicut virtutes acquisitæ, sed exigant a solo DEO produci; adeò ut actus supernaturales ad illas dispositivi, sint tantùm moralis, vel meritoria dispositio ex beneplacito DEI, qui illas etiam sine ulla dispositione infundit parvulis in baptismo: *tum ex eo*, quòd efficiant actus supernaturales: *tum ex eo*, quòd virtutes supernaturales non dent aliquam facilitatem potentiæ ad producendos actus, sicut virtutes naturales. Et hinc communiter dicitur, quòd illæ dent simpliciter posse; hæ autem facile posse,

III. Ex prædictis infertur, præter tres virtutes Theolo- 180
gicas, & quatuor virtutes Cardinales cum annexis, non dari alias virtutes essentialiter ab illis distinctas, sed omnes ad eas reduci: Nam I. *Virtutes Evangelicæ*, ita dictæ, quia earum actus in Evangelio à Christo consuluntur, suntque *Paupertas voluntaria*, *obedientia Religiosa*, & *castitas perpetua*, ad eas reducuntur, castitas quidem, & paupertas ad genus temperantiæ, obedientia verò ad genus Justitiæ, & solùm important specialem gradum perfectionis earumdem virtutum ex regulis fidei in Evangelio revelatis desumptum, II. *Octo Beatitudines*, quas enumerat Christus *Matth.5.* sunt habitus, vel actus virtutum moralium, ac Theologicarum ut Doctores communiter tradunt cum Scoto *in 3. dist.34. qu.1.* Siquidem paupertas Spiritus, & mundities cordis reducuntur ad temperantiam; mititas, pacificatio, & misericordia ad Justitiam, luctus ad Spem; esuries, & sitis ad Charitatem, & tolerantia persecutionum ad fortitudinem. III. *Dona Spiritus Sancti*, quæ sunt speciales quædam septem perfectiones, à Spiritu Sancto, Christo, & quibusdam aliis viatoribus communicatæ, & exprimuntur *Isaiæ 11. c.* scilicet *Spiritus sapientiæ & intellectus*, *Spiritus Consilii & Fortitudinis*, *Spiritus scientiæ & pietatis*, *Spiritus timoris Domini*, similiter reducuntur ad virtutes Theologicas, & Cardinales; nam donum sapientiæ est ipsa Charitas infusa, quæ passim in sacris litteris vocatur sapientia. Donum intellectus, & scientiæ ad fidem reducuntur. Donum Consilii est ipsa prudentia, quæ consulit de mediis, & fine. Donum fortitudinis suo consueto nomine exprimitur. Donum pietatis est species Justitiæ, quia est concernens alterum. Donum tandem timoris Domini est species temperantiæ pertinens ad humilitatem. IV. *Fructus Spiritus Sancti* numero duodecim ab Apostolo adducuntur *ad Galatas 5. c.* Hoc Ordine: *fructus autem Spiritus est*, *Charitas*, *Gaudium*, *Pax*, *Patientia*, *Longanimitas*, *Bonitas*, *Benignitas*, *Mansuetudo*, *Fides*, *Modestia*, *Continentia*, *Castitas*. Ubi Fides, & Charitas sunt ipsæ virtutes Theologicæ in se Longanimitas reducitur ad spem. Pax, Benignitas, Bonitas, & Mansuetudo reducuntur ad diversas species Justitiæ, puta, Pax, & Benignitas ad Amicitiam, Bonitas ad Misericordiam, & Mansuetudo ad obedientiam in subdito, & justam Dominationem in Superiore; Patientia reducitur ad Fortitudinem; Continentia, & Castitas ad Temperantiam; denique Modestia ad prudentiam revocatur, cùm Modestia debitum in operando modum servet, quod est munus prudentiæ: ergo fructus Spiritus Sancti pariter non distinguuntur à virtutibus Theologicis, & moralibus. V. *Gratiæ gratis datæ* sunt quædam dona particularia homini viatori, principaliter ad proximorum utilitatem concessa, in quo proinde distinguuntur à gratiis gratum facientibus, quæ conceduntur ad personalem, & propriam viatoris utilitatem, & enumerantur novem à D. Paulo *1. Corinth.12.* his verbis: *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundùm eumdem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia sanitatum in uno Spiritu, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii Discretio Spirituum, alii gratia linguarum, alii interpretatio sermonum*, Quovis autem modo explicentur hæ gratiæ,

non

non sunt habitus virtutum essentualiter, ab ordinariis distincti, sed consistunt, vel in speciali excitatione specierum, aut illustratione, vel etiam revelatione Divina, vel in habitu per accidens infuso, vel in fide infusa, juncta speciali illustratione DEI, vel in extrinseca assistentia Divinæ omnipotentiæ; adeò, ut proinde septenario virtutum numero, trium scilicèt Theologicarum, & quatuor Cardinalium cum annexis, nullus habitus per se infusus superaddendus videatur; cujus rationem assignat Doctor noster Subtilis *in 3. dist. 34. qu. 1.* dicens: illi habitus tantùm ponendi sunt in viatore, quibus perficitur circa omne objectum, quantùm perfici potest in via; sed tales habitus sunt prædictæ septem virtutes; ergo. Probatur minor. Objectum circa quod perfici potest viator, est DEUS, vel creatura; sed circa DEUM sufficienter perficitur tribus virtutibus Theologicis; quia circa ipsum ut supernaturaliter cognoscendum perficitur *per fidem*: circa ipsum ut diligibilem in se perficitur *per Charitatem*. circa ipsum ut appetibilem, tamquam bonum viatori, perficitur *per Spem*: circa creaturam verò viator quantùm ad intellectum sufficienter perficitur *per Prudentiam*: quantùm verò ad voluntatem seu appetitum, circa appetibile alteri perficitur *per Justitiam*; circa appetibile sibi primò, & directè, seu circa bona perficitur *per Temperantiam*; circa mala verò ferenda, vel propulsanda quantùm ad vim Irascibilem perficitur *per Fortitudinem*: ergo viator quantùm ad operabilia (*aliud est de Speculabilibus*) sufficienter quoad DEUM, & Creaturam perficitur tribus virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus.

181 IV. *Vitium* est habitus electivus à Mediocritate declinans, sive est habitus inclinans in actus contra præscriptum rectæ rationis; cujus causa est ipsa voluntas humana mediantibus actibus pravis. Quare è converso *Vitiosos habitus malè vivendi comparatos, contrariis virtutum actionibus* pœnitentes *tollunt* juxta Concilium Trident. *sess.* 14. *c.* 8. Vitium cum proportione dividi potest in tot genera, & species vitiorum, quot sunt genera, & species virtutum; imo in longè plura, cùm enim eidem virtuti plura regulariter vitia adversentur, hinc vitia sine comparatione sunt plura, quàm virtutes. Itaque sicuti virtus in ratione virtutis est genus supremum, continens sub se virtutes Theologicas, & Cardinales, & hæ, videlicet Cardinales, continent sub se plures species, v. gr. prudentia plures prudentias specie distinctas, Justitia plures Justitias specie diversas &c. Alia est quidem specie justitia in bona fortunæ, alia in bona honoris, alia in bona famæ, vel pudicitiæ, vel corporis, vel vitæ, vel animæ &c. Sic etiam vitium est genus supremum sub se continens plura vitiorum genera, & species subalternas, uti in sequentibus magis patebit. Effectus vitii est *peccatum*, de quo satis fusè tractat P. Patritius Sporer *tract. 1. Proœm. cap. 4.*

§. II. *Prudentia, & Vitia Opposita.*

182 I. PRudentia communiter definitur *Recta ratio agendorum*, seu clariùs, quòd sit virtus intellectus, qua in quovis negotio occurrente novimus, quid honestum sit, quid turpe, seu quid agendum ut honestum, & quid fugiendum ut inhonestum. Unde patet, prudentiam spectare ad intellectum, esseque virtutem intellectualem; quamvis quoque dici possit, & dicatur virtus moralis hac ratione; quia est proxima directrix actionum moralium voluntatis. Versatur autem prudentia non nudè circa conclusiones universales morum, sed circa actiones singulares in particulari, dictans, quomodo, & cum quibus circumstantiis sint hic, & nunc exercendæ. Quæ actiones eatenùs spectatæ idcircò sunt prudentiæ tum objectum, tum effectus, tum finis, debetque in iis, & earum fuga considerari honestas, aut turpitudo moralis: ut proinde hac consideratione seclusa, solùm impropriè dicatur quis prudenter agere in iis, quæ tantùm sunt Artis. Itaque

183 II. Cùm prudentia versetur circa omnia agibilia in particulari, quæ quidem innumera sunt, & disparatissima, & quoad honestatem diversissimis motivis nituntur, dicendum cum Scoto *in 3. dist. 36.* Occam, Gabriele, Bassolio, Almaino, Lessio *lib. 1. de Virtut. Card. cap. 2. dub. 1. n. 6.* & plurimus Recentioribus contra Thomistas, & alios, prudentiam non esse unum simplicem habitum, sed specie multiplicem, adeòque quadam dumtaxat collectione unum instar totalis scientiæ, quemadmodùm etiam ars non est una specie respectu omnium factibilium, sed multiplex. Porrò officia, seu functiones prudentiæ numerantur à D. Thoma *qu. 47. art. 8.* Tres; *benè consultare, benè judicare, benè præcipere executionem*; quamvis *Scotus* quoad ultimum contradicat; quia præcipere non est propriè actus prudentiæ, utpotè virtutis intellectualis, sed potiùs est actus voluntatis, utpotè potentiæ liberæ, & potentiarum Reginæ. Neque prudentia solùm præscribit consultationem de mediis, sed frequenter præscribit ipsos fines, ut rectè docet *Doctor subtilis in 3. dist. 36. Suarez, Vasq. Arriaga, & alii* passim, & patet experientia; quia non rarò propositis variis finibus, intellectus deliberat, & consultat, quis illorum sit amplectendus; tunc autem rebus perpensis prudentiæ est dictare, quis finis sit amplectendus. Insuper ut prudentia sit Christiana, & meritorii operis Regula, præscribere debet finem ultimum ad quem exercitium virtutum moralium tamquam medium dirigatur.

III. Ad partes prudentiæ quod attinet *D. Thomas qu. 48.* 184
potissimùm octo enumerat partes *integrales* prudentiæ, videlicet *Memoriam* aliquando perceptorum, unde nascitur experientia Magistra prudentiæ: *Intellectum*, seu intelligentiam primorum scilicet Principiorum practicorum: *Docilitatem*, seu promptam facilitatem ad discendum ab aliis prudentibus, & expertis: *Solertiam*, quæ est prompta, & facilis conjectatio medii: *Rationem*, quæ est promptitudo ratiocinandi, & unum ex alio colligendi: *Providentiam*, quæ respicit futura hic, & nunc maximè à prudentibus consideranda: *Circumspectionem*, quæ respicit circumstantias præsentes undequaque occurrentes, & considerandas. *Cautionem*, qua quis invigilat, ne sub specie boni voluntas in eligendo decipiatur. Partes prudentiæ *Subjectivæ* (quo nomine species, seu inferiora, vocantur, uti nomine *Partium Potentialium* intelliguntur virtutes prudentiæ affines, ad quam proinde ratione cognationis magnæ reducuntur, eique annecti solent, quod pariter locum habet in Temperantia, Fortitudine, & Justitia) *a D. Th. q. 48. art. un.* assignantur. I. Prudentia *Personalis*, quæ etiam *Solitaria*, & sui moderatrix dicitur, quæ dictat, quo pacto quis prudenter se gerere debeat circa seipsum. II. Prudentia *Oeconomica*, quæ dictat modum rectè gubernandi familiam. III. Prudentia *Militaris*, quæ præscribit normam rectè militandi. IV. *Prudentia Regalis*, quæ instruit suprema capita Regnorum, & provinciarum circa Regimen Publicum. V. *Prudentia Politica*, quæ docet subditos, qualiter rectè se ordinare debeant ad recipienda mandata supremi Principis, in ordine ad stabiliendum commune regni, & reipublicæ bonum. Tres denique assignantur à D. Th. *qu. 51.* Partes potentiales prudentiæ, *Eubulia*, *Synesis*, & *Gnome*. *Eubulia* est habitus facilitans ad rectè excogitanda media apta pro consecutione finis. *Synesis* est habitus disponens ad ferendum rectum judicium de particularibus operabilibus consultatis Lege communi definitis. *Gnome* est habitus disponens ad probè determinandum aliqua, quæ practicanda occurrunt contra tenorem Legis positæ, quod fit per *Epikiam*.

IV. Vitium prudentiæ actuali oppositum est *Imprudentia* 185
actualis consistens in judicio non recto de opere hic, & nunc exercendo; prudentiæ verò habituali opponitur *imprudentia habitualis* inclinans ad hujusmodi judicium. Specialiter autem inter vitia per defectum opposita prudentiæ recenseri solent ex *D. Thoma q. 53. & 54. Præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, & negligentia*; utpotè opposita ipsis prudentiæ Regulis, quarum *Prima est*, ut opus non aggrediaris cum impetu, & accelerata determinatione, non prævia deliberatione, seu consultatione congrua, cui opponitur *præcipitatio, seu temeritas*. *Secunda*, ut excluso accelerato impetu non feras Judicium neglecta attenta consideratione qualitatum, & circumstantiarum operis cui opponitur *inconsideratio*. *Tertia*, ut post maturam deliberationem, & consideratum judicium, non facilè ab eo divellaris, & ad sententias mutandas omni vento facilè movearis; cui opponitur *inconstantia*. *Quarta*, ut quod deliberatum, ac resolutum est, opportunè exequaris, cui opponitur *Negligentia* consistens in defectu sollicitudinis, & tarditate præcipiendi quod consultatum, & judicatum est fieri. Præter hæc enumerant Doctores cum *D. Thoma qu. 55.* Nonnulla vitia habentia quamdam fucatam speciem, seu similitudinem prudentiæ, tamquam eidem opposita per excessum, scilicet. I. *Prudentiam Carnis*, qua quis sua facta dirigit secundùm instinctus naturæ corruptæ, excogitatque idonea media ad opera mala, seu carnis complenda: & quidem, si opera, quæ dirigit, sint mortalia, est mortalis, de qua Apostolus *ad Rom. 8. prudentia carnis, mors est*, & iterum: *Sapientia carnis inimica est DEO*. Si venialia, est ipsa venialis. II. *Astutiam*, quæ est notitia pravorum mediorum ad fallendum idoneorum cum affectu exequendi conjuncta. Sic sumitur ab Apostolo 2. *Cor. 4. Non ambulantes in Astutia*. III. *Dolum*, qui est Astutiæ executio, tum per verba, tum per facta. IV. *Fraudem*, quæ est executio Astutiæ per facta; adeòque est quid minùs commune ad dolum. V. *Nimiam solicitudinem temporalium, & futurorum*, quæ reprobatur *Matth. 6. Luc. 12. & 1. Timoth. 6.* estque ipsa radix malorum. Involvit autem nimiam temporalium cupiditatem, anxiam curam illa conservandi, aut consequendi inde oriundam, & similiter nimiam circa illa mentis occupationem. Quare radicaliter, & præcipuè, quatenùs

tenùs est vitiosa, in voluntate consistit. Unde est summè cavenda, etsi tantùm sit venialis, nisi dum quis idcircò violat, aut violare paratus est præceptum graviter obligans. Vide P. Herincx *tr. 2. de virtut. Cardin. disp. 1. q. 1. n. 22.* Sannig *tr. de virtut. Cardin. dist. 2. q. 1. n. 15. & alios.*

§. III. *Temperantia, & vitia opposita.*

186 I. T*Emperantia* est virtus moralis moderans appetitum circa concupiscibilia, scilicet honores, & voluptates, maximè gustus, & tactus. Ita Scotus *in 3. d. 14.* ubi ait: *prima concupiscibilia videntur esse duo, scilicet honor, & voluptas;* quia *utile* non potest esse *primo motivum ad concupiscendum*, cùm non concupiscatur, nisi in ordine ad aliud. Igitur primæ species temperantiæ: quæ moderantur appetitum circa concupiscibilia, erunt duæ, quia quæ moderatur circa honores, dicitur *Humilitas*: quæ circa voluptates, retinet nomen generis, & quot possunt esse voluptates distinctæ, circa quas appetitum moderatur, tot sunt species illius *temperantiæ*, quæ moderatur voluptates; puta, *Altera circa gustabilia; Altera circa tangibilia;* nec solùm moderatur voluptates sensitivas, sed etiam spirituales. Ita *Doctor Subtilis*. Vitia temperantiæ opposita duo sunt, videlicet *Stupor, & Intemperantia*. Stupor seu insensibilitas opponitur ei per defectum, estque vitium, quo quis fugit honores, & voluptates, ut nolit eis, uti, quando, vel ubi, vel quantum secundùm rectam rationem oportet; quod vitium est satis rarum, ut experientia docet. Est peccatum mortale, aut veniale pro qualitate obligationis rei concupiscibilis repudiatæ. Intemperantia opponitur temperantiæ per excessum, estque vitium, quo quis in appetendis, & fruendis honoribus, & voluptatibus excedit dictamen rectæ rationis.

187 II. Partes temperantiæ subjectivæ, ut mox dictum, sunt *Humilitas, Castitas, Pudicitia, Abstinentia in cibo, Sobrietas in potu*. Humilitas juxta S. Bernardum *lib. de grad. Humilitatis in princip.* est virtus, *qua quis verissima sui agnitione sibi vilescit;* sive est virtus inclinans ad profitendam signis, & factis suam vilitatem, moderansque appetitum circa honores ambiendos; humiles namque sentiunt, se nihil esse, vel posse à seipsis, omne bonum esse à DEO, ac idcircò in eum omnia esse referenda, ipsique omnem laudem deberi, nobis autem solùm contemptum. Humilitati per defectum opponitur *nimia sui abjectio*, quæ licèt non possit esse nimia respectu DEI; benè tamen respectu proximi, quando nimirùm vergit in injuriam sui status, Prælaturæ &c. dum enim nimiùm servatur humilitas, regentis frangitur Auctoritas. Per excessum opponitur *superbia*, de qua vide P. Sporer *tr. 1. proœm. cap. 7. sect. 4. nu. 65. castitas* est virtus, quæ moderatur affectum, & usum venereorum; diciturque *pudicitia*, prout moderatur appetitum circa oscula, tactus, & similia prævia ad actum Principalem; vocatur etiam *continentia*, quatenùs continet hominem à rebus venereis. De castitate, & vitiis oppositis vide P. Sporer *tr. 5. in præcept. Decalogi, cap. 3. in Appendice ad 6. & 9. præceptum*. Item *tr. 1. proœm. cap. 7. sect. 4. nu. 66. Abstinentia in cibo* est, quæ moderatur cupiditates, & delectationes esculentorum. Moderatio verò debita tunc servatur, quando esculenta sumuntur, prout valetudini, & præcipuè officiis mentis congruit: *sobrietas in potu* est, quæ moderatur cupiditates, & delectationes poculentorum, seu potus inebriare valentis; in qua quidem materia laudabile est servare mensuram quia habet specialem difficultatem ob passionem in hac materia vehementiorem. Quare excessus in potu non valente inebriare v. gr. Aqua Saccarata opponitur abstinentiæ, non sobrietati, juxta DD. apud *Herincx cit. disp. 2. qu. 4. nu. 42.* eò quod hujusmodi potus afficiat appetitum, sicut esculenta strictè dicta. Abstinentiæ vitium oppositum est *Gula*: sobrietati opponitur *Ebrietas*, de quibus vide P. Sporer *tract. 1. proœm. c. 7. n. 68. & 69.* Huc etiam reducitur *paupertas voluntaria*, quæ moderatur appetitum bonorum temporalium fortunæ; cùm enim bona temporalia fortunæ sint utilia, vel ad honores, vel ad delectationes assequendas; hinc quia temperantia per humilitatem moderatur appetitum bonorum, & per castitatem appetitum delectationum &c. ita per voluntariam paupertatem moderatur appetitum bonorum temporalium fortunæ, utilium ad utrumque.

188 III. Partes temperantiæ integrales sunt *verecundia, & honestas: verecundia* quandoque capitur pro passione, quandoque pro actu. Accepta pro passione importat dolorem, vel timorem consurgentem ex consideratione alicujus facti inferentis dedecus, qualia potissimùm sunt peccata intemperantiæ. Accepta pro actu importat fugam actualem, & evitationem probri ex consideratione turpitudinis in eo relucentis. *Honestas* est perfectio quædam moralis, avertens operantem ab inhonestis voluptatibus in escis, potibus, & Veneri inservientibus, & inclinans ad decorem in abstinentia earum resplendentem.

IV. Partes temperantiæ potentiales sunt *Mansuetudo*, 189
Clementia, & Modestia. Mansuetudo est virtus, quæ moderatur iram juxta rationis præscriptum. Unde facit, ut homo oblatis occasionibus irritantibus non irascatur, aut ut iram comprimat, ne prorumpat ultrà, quàm deceat. Facit etiam, ut ira excitetur, dum ratio exigit, ut audacia proximorum coerceatur, delicta corrigantur, ne accrescant; mansuetudini per defectum opponitur *nimia iræ vacuitas*, quæ eatenùs solùm est peccatum, quatenùs defectu iræ non opponimus nos malo, quando, & quantùm oportet. Per excessum opponitur *Ira*, de qua P. Sporer *tr. 1. proœm. c. 7. sect. 4. n. 70.* Clementiam exteriorem vindictam, & punitionem mitigat, quantùm ratio Justitiæ patitur, adeòque moderatur affectum ostentandæ potestatis in punitione delinquentium. Defectus Clementiæ oppositus est *nimia Lenitas*, quâ ex nimia facilitate animi, & compassione remittitur, aut minuitur pœna contra præscriptum rationis. Excessus ejusdem contrarius est *Crudelitas*, sive Austeritas animi ad infligendas pœnas supra meritum, estque peccatum grave, vel leve, prout malum fuerit grave, vel leve, quod per crudelitatem infertur, vel ex nimia lenitate sequitur. Crudelitati affinis est *Feritas*, seu *Sævitia*, inferens mala aut tormenta proximo citra omnem culpam, solius voluptatis gratia, adeòque non per modum pœnarum, uti crudelitas, quæ ipsa tamen etiam solet interdum sævitia appellari. Ita Herincx *cit. disp. 2. n. 101.* Modestia est virtus, qua quis se continet intra limites sui status, ingenii, & fortunæ. Cujus tres sunt species, nimirùm *Studiositas, Modestia morum, & Modestia cultus, seu apparatus externi.*

Studiositas: est virtus quæ moderatur desiderium scien- 190
di, affinis est temperantiæ, quatenùs refrenat appetitum, ne nimiùm feratur in delectationem studiorum; etiam est affinis Fortitudini, quatenùs excitat animum ad ferendos studiorum labores, ne contra rectam rationem studia refugiat, vel inquisitionem notitiæ necessariæ, aut valdè utilis. Studiositati per excessum opponitur *Curiositas*, quę per se tantùm est venialis; per accidens tamen v. g. ratione prohibitionis, periculi, vel mali finis &c. potest esse mortalis. Per defectum opponitur Studiositati *Negligentia*, quæ etiam per se non est mortalis, sed tantùm, quando ex præcepto, vel aliunde tenetur aliquis quædam discere, & scire, v. g. si Medicus, Confessarius, Parochus, Advocatus, Religiosus, Episcopus, &c. negligant ea discere, quæ suum cujusque Officium attingunt, Addit *Lessius l. 4. c. 4. dub. 11. num. 85.* Si Studiosus negligat sua Studia: supple, ad quæ aliunde tenetur. Prout juxta *Bannez. qu. 33. art. 3. dub. 3.* & alios, possunt Religiosi graviter peccare, qui negligunt studia necessaria ad scientiam requisitam pro administratione muniorum, ad quæ destinantur, seu quæ eis imponuntur. *Modestia morum* est virtus moderans motus, & gestus corporis; non consistit in indivisibili, nec est eadem respectu omnium personarum, aut occasionem: aliam enim tenentur observare Religiosi, aliam sæculares, aliam senes, aliam Juvenes, aliam pueri: aliam item, quando nulla urgente speciali necessitate homo incedit per plateas; aliam, si necessitas aliqua petat hominem vehementer accelerare gradum; aliam, quando seriò inceditur, aliam, quando luditur, quæ ultima vocari solet *Eutrapelia*. Vitia opposita non sunt per se gravia: prout sunt hinc *Morum Ruditas* illinc *Nimia gravitas*, mores Aulici respectu Religiosi, mores ficti, seu nimis compositi, qui hypocrisin sapiunt &c. Modestia cultus moderatur externum apparatum in vestibus, supellectili, conviviis, &c. Circa excessum ornatus mulierum per pigmenta, novas vestium formas, Comam appostitiam, per ornamenta aurea, & gemmea, pręsertim si iis utantur supra statum, & consuetudinem receptam, docet D. Thomas, & alii Doctores communiter apud Herincx *cit. disp. 2. q. 6. n. 2.* per se esse solùm peccatum veniale. Ratio est: quia excessus in rebus indifferentibus (cujusmodi est cultus corporis) seclusa malitia extrinseca, solùm est venialis, ut patet in usu divitiarum, honorum, &c. Neque verum est, quod per fucos adulteretur, vel emendetur opus Dei, sed per artem suppletur defectus naturæ, vel juvatur opus naturæ, quatenùs naturæ est. Dictum est: *per se solum esse peccatum veniale*: nam per accidens ratione lasciviæ, scandali, pravi finis, contemptus proximi, Impotentiæ solvendi debita, &c. posse esse peccatum mortale, nemo dubitat. Et quidem, qualiter ratione scandali peccent mulieres in ornatu corporis, vide P. Patritium Sporer *tract. 5. in 5. Præceptum Decal. cap. 1. sect. 2. n. 39.*

§. IV. *Fortitudo, & Vitia opposita.*

I. F*Ortitudo* dupliciter accipi potest, primò quidem pro 191
omni animi firmitate, quæ in cujuslibet virtutis actione reperitur, & hoc modo non est virtus à cæteris distincta, sed potiùs conditio ad omnem virtutem requisita. Secundò accipitur fortitudo prout significat specialem quamdam animi firmitatem in subeundis periculis, laboribusque

busque perferendis, quomodo est virtus specialis, & definitur, quòd sit virtus moralis servans mediocritatem inter metum, & audaciam, circa ferenda, & propulsanda mala, præsertim gravia, ob honestatem, quæ in eis ferendis, & propulsandis elucet. Ita communis apud Mastrium *in 3. disp. 7. qu. 9. art. 1.* Herincx *cit. disp. 3. q. 1.* Sannig, & alios. Fortitudo namque respicit mala, quæ adveniunt, vel ea ferendo, vel ea propulsando, cùm secundùm rectam rationem decens est illa ferre, vel propulsare, & hoc quidem ob honestatem, quæ in iis ferendis, aut propulsandis relucet ex natura sua, & non quatenùs perpessio, aut propulsatio eorum est medium ad aliquod aliud bonum. Unde qui vellet ferre mala hujusmodi ob amorem Dei, vel pietatem erga Patriam, aut obedientiam præcisè, ille non exerceret actum formalem fortitudinis, sed tantùm materialem. Extendit autem se fortitudo ad ea perferenda mala, vel propulsanda, quæ excludunt bona, quibus rectè quis uti posset, v. gr. quia quis potest rectè uti Divitiis, Honoribus, Dignitatibus, Vita, Sanitate, & corporis integritate, item libertate propterea ad fortitudinem spectat, ferre æquanimiter, cùm his bonis privatur, quibus alioqui posset rectè uti. At quia non potest quis rectè uti illa voluptate, quam caperet v. g. ex fornicatione, ad fortitudinem non spectat, molestiam ex carentia illius voluptatis ortam tolerare, sed ad castitatem, cujus est impedire, ne quis fornicationem committat. Porrò inter actus fortitudinis elucet *Martyrium, seu Baptismus sanguinis*. (de quo *in Supplem. Sacram. c. 1. de Bapt.* egimus) quia majus robur requiritur, ut quis ultrò se ingerat morti certæ sine ulla resistentia, aut vindicta, quàm ut se exponat periculo mortis cum aliqua spe evasionis, aut conatu justæ vindictæ. Martyrium tamen, etsi ex genere, seu subjecto actus fortitudinis, solet ex aliis motivis subiri præsertim Charitatis. Ipsum etiam censetur simul externa confessio; seu Testimonium fidei, quatenùs solet accepiari ad testandam fidei veritatem in se, vel in opere virtutis relucentem.

192 II. Vitia Fortitudini opposita per defectum sunt *Timiditas, & ignavia*. Timiditas est vitium, quo exceditur in timendo, videlicet tempore, modo, vel quantitate; qua non oportet. Ignavia est vitium, quo deficitur in audendo, videlicet non aggrediendo pericula, quando, vel quomodò ratio dictat. Hæc vitia per se sunt tantùm venialia sicut excessus aliarum passionum, quæ non inferunt aliud detrimentum, quàm quòd mentem perturbent inutilibus curis, & cogitationibus. Vitia per excessum opposita fortitudini sunt *Intimiditas*, seu vacuitas justi timoris, & *Temeritas*. Intimiditas est vitium, quo deficitur in timendo quia videlicet modo, & tempore non timetur id, quod timeri oportet. Temeritas est vitium, quo exceditur in audiendo, vel aggrediendo pericula mortis, quando, vel quomodò non expedit, v. g. nimis citò, vel ob minus bonum. Hæc vitia sunt solùm peccaminosa, quatenùs continent tacitum consensum periculi, & sunt causa illius: adeòque prout periculum, quod incurritur, est magnum, vel parvum, & graviter, vel leviter vitandum, erunt mortalia, vel venialia. Quando autem sunt grave peccatum, concurrit obligatio alterius virtutis, puta Charitatis propriæ, vi cujus tenemur conservare vitam.

193 III. Cùm fortitudinis duo sint actus præcipui, unus, æquanimiter, & cum decentia in motibus externis, & gestibus corporis *sustinere mala*, cùm honestum est id facere: alter *ea propulsare*, cùm id conveniens videtur ex recta ratione, hinc fortitudo in duas secatur partes subjectivas, videlicet, *patientia, & magnanimitas*. Patientia est virtus, quæ moderatur timorem, & mœrorem in sustinendis malis, ne homo propterea à præscripto rectæ rationis recedat, sive in mentis æquanimitate servanda, sive in motibus externis corporis rectæ rationi conformibus. Vitium patientiæ oppositum per excessum est *impatientia*, qua quis justum dolendi modum, quem patientia præscribit, excedit. Per defectum eidem opponitur *insensibilitas*, qua quis nec suis, nec proximorum malis tangitur: hoc enim est, inhumanæ duritiei signum, nec congruit amicitiæ, aut vitæ sociali. Hæc peccata per se, & secluso malo, quod ex impatientia provenit, sunt tantùm venialia. *Magnanimitas* est virtus, qua inclinamur ad omne arduum aggrediendum ex motivo propriæ honestatis, cujus actiones sunt excellenter virtuosæ, & valdè laudabiles, ut contemptus honorum, & dignitatum propter Christum. Huic opponitur per excessum *præsumptio*, qua homo ex nimia virium confidentia aggreditur, quod est supra vires, & *ambitio*, quæ consistit in nimia honoris appetentia, ac *Vana Gloria*, quæ consistit in nimia appetentia gloriæ, seu opinionis, & famæ: Hæc nisi sit de re graviter illicita, non est per se mortalis. Idemque est de jactantia. Ambitio similiter non est mortalis, nisi pravis mediis, aut cum injuria tertii quis aspiret ad honores, vel dignitates, aut sit ad eas inidoneus. Magnanimitatis per defectum opponitur *pusillanimitas*, quæ consistit in quadam fuga magnorum operum, ex eò quòd quis nimis facilè existimet se esse imparem talibus operibus.

IV. Partes potentiales fortitudinis, seu ei affines sunt *magnificentia, longanimitas, & perseverantia, seu constantia* quibus aliqui jungunt *fiduciam*, sine qua bonum arduum aggredi, nec malum contingens vir fortis superare poterit: & *securitatem*, quæ pars fiduciæ est, & animum in virtute exclusis inutilibus curis, tranquillum reddit. *Magnificentia* est virtus, qua quis magnis sumptibus in materia externa aliquid magni efficit. Involvit, vel supponit hæc virtus insignem moderationem affectus erga pecunias, illa enim solet viros potentes (quorum hæc virtus est propria) à magnificis operibus, ac expensis, quas ratio dictat, impedire. Magnificentiæ per excessum opponitur vitium, quo quis ex industria auget sumptus supra quàm recta ratio dictat: ut faciebat ille mercator, qui in hyeme ignem nutribat cinnamomo. Per defectum opponitur *parvificentia*, qua vis ex angustia animi parvos sumptus magno operi impendit, v. gr. magno Palatio tectum stramineum imponit. *Longanimitas* est virtus, qua æquanimiter perfertur molestia, quæ ex rei desideratæ (quæ est amotio præsentis mali, vel consecutio sperati boni) dilatione percipitur. Huic opponuntur eadem vitia, quæ patientiam frangunt. *Perseverantia, seu constantia* est virtus inclinans hominem ad continuationem bonorum operum usque in finem. Per hanc superamus tædium, & molestiam, quæ in exercitio virtutum occurrere solet, idque ob specialem, & propriam honestatem: quia hominem fortem decet, opus bonum inceptum continuare, non quidem ita, quasi opus numquam deberet intermitti, sed ita, ut vel opus non intermittatur vel suis temporibus juxta rei exigentiam assumatur. Constantiæ per excessum opponitur *pertinacia*, qua aliquis continuare vult, quod non debet. Per defectum verò ei opponitur *Mollities Animi, & Inconstantia*, qua aliquis faciliter, & sine rationabili causa à bono incepto deflectit. 194

Discussis tribus virtutibus Cardinalibus, Prudentia, Temperantia, & Fortitudine restat quarta in ordine examinanda, videlicet *Justitia*: quam quia P. Sporer *tr. 4. Prælim. ad Præcepta secundæ Tabulæ c. 1.* satis pertractavit, eò Lectorem remittimus. Pro coronide hujus Supplementi solùm subnectimus. 195

COROLLARIUM.

De reliquis virtutibus Justitiæ annexis.

SUMMARIUM.

§. I. *De Pietate, & Observantia.*

I. *Pietas* sumpta pro virtute speciali, Justitiæ affini, definitur, quòd sit virtus, qua debitus honor, & obsequium defertur iis, qui post DEUM sunt præcipui nostri ortus Auctores. Quales sunt I. *Parentes*. II. *Patria*. III. *Consanguinei*, quatenùs in ipsis est aliquid parentum. Hinc patet, pietatem esse virtutem specialem ab aliis distinctam, quia habet speciale objectum, in quod sub ratione aliqua particulari tendit. *Communis DD.* 196

II. Porrò objectum pietatis est cultus, & obsequium Parentibus, & Patriæ debitum ratione nostræ principiationis, & conservationis, ita quidem, ut cultus sit *objectum quod*, ratio verò formalis, *sub qua* à pietate respicitur, est ratio debiti orti ex principiatione, quòd debitum adeò magnum est, ut juxta *philosophum* à nobis exhauriri non possit per redditionem æquivalentis, *intellige*, in eodem rerum ordine, alioquin potest filius parentibus non solùm æquale, sed etiam majus beneficium exhibere, ut si eos ab infidelitate convertat, & spiritualiter in Christo regeneret. Per hoc tamen non extinguitur in filio obligatio Pietatis, sed hæc semper manet etiam post mortem parentum, quos defunctos si filius in honore, vel fama lædat, contra pietatem peccat. Objectum *cui* principale hujus virtutis sunt *parentes*, deinde *patria*, quæ parentes fovet, & necessaria, ac opportuna ad ortum, & educationem filiorum suppeditat. Tertiò *consanguinei*, in quantum aliquid de parentibus communicant. Ita Herincx *p. 3. tr. 5. disp. 10. q. 1. n. 5.* 197

III. *Observantia* definitur esse virtus, qua debitus cul- 198

tus exhibetur Superioribus, & aliis, qui nos gubernant actu, vel potentia. Unde sicut pietas defert cultum parentibus tamquam ortus, & educationis nostræ præcipuis post DEUM principiis, ita quoq; observantia defert cultum Superioribus tamquam principiis Gubernationis, & Directionis. Ex quo etiam liquet discrimen inter pietatem, & observantiam. Patet quoque objectum observantiæ esse cultum propter gubernationem nostram deferendum iis, qui nos actu gubernant, & dirigunt, vel saltem adeò sunt excellentes, ut de se sint capaces regiminis nostri. Ratio verò formalis est ratio debiti orti ex Gubernatione actuali, vel possibili jam dicta. Objectum denique *cui* sunt Superiores, & aliæ Personæ in dignitate constitutæ, idoneæ ad nos gubernandum. Ex quo ulteriùs constat, obligationem pietatis esse majorem, quàm observantiæ, majus enim est principium ortus, quàm gubernationis. *Herincx cit. n.*10.

199 IV. Vitium pietati oppositum est *Impietas*, qua debitus honor, & obsequium non præstatur iis, qui post DEUM sunt præcipui ortus nostri auctores. Similiter vitium observantiæ oppositum est *inobservantia*, qua debitus cultus non defertur Superioribus, & aliis, qui nos gubernant actu, vel potentia. Hinc, qui verbo, gestu, aliove signo gravem parentibus irreverentiam infert, mortaliter peccat; uti passim indicat S. Scriptura, *Exodi* 21. *verb.* 20. *Deut.* 27. & alibi; & quidem injuriam, quæ aliis hominibus illata foret mediocris, notat *Marchant. tom.* 2. *tract.*5. *tit.* 1. *quæst.* 2. *dub.*1. esse gravem, si parentibus inferatur. Idem est dicendum de talibus prolium actionibus, quæ sunt graviter exacerbativæ, contristativæ, & afflictivæ parentum, ut indicatur *proverb.* 19. & alibi. Similiter, qui gravi odio, malevolentia, indignatione, contemptu in parentes suos fertur, mortaliter peccat, estque hæc circumstantia necessariò in confessione explicanda, ut observat post alios *Bass. V. Filius*, *n.* 2. *Herinc. cit. n.*4. eo quòd illi actus habeant specialem malitiam oppositam pietati parentibus debitæ. Idem proportionaliter dicendum de subditis Superiores offendentibus, & peccantibus contra virtutem observantiæ.

§. II. *De Obedientia, & Inobedientia.*

200 I. O*Bedientia* sic dicta, quasi *obaudientia*, quia per eam præceptum Superioris quasi auditur, & admittitur. Duplex est, *materialis* scilicet, & *formalis*. Materialis est, per quam exequimur quemlibet actum præceptum, etsi non fiat expressè ea intentione, ut præceptum impleamus. Hæc obedientia non est virtus specialis, sed ad omnes virtutum actus, qui sunt sub præcepto, se extendit. Obedientia formalis est, qua præstatur opus præceptum sub hac ratione, quia præceptum est, & hæc est virtus specialis: quia etiamsi ad omnes virtutum actus se extendat, tamen eos sub formali quadam ratione considerat, sub qua ab aliis virtutibus non attinguntur, videlicet, quatenùs debiti sunt ratione præcepti. Objectum *materiale quod* obedientiæ est omne opus præceptum; *objectum formale quod* est debitum ratione præcepti, seu honestas specialis in actu resultans ex eo, quòd fit à Superiore præceptum, objectum denique *cui* est Superior.

201 II. Obedientiæ variæ sunt species pro varietate Potestatum imperandi; sicut enim alia est potestas præceptiva Divina, alia humana, & hæc rursùs alia est Ecclesiastica, alia politica, cui annectitur Oeconomica, seu domestica, ita quoque obedientia alia est *Divina*, alia *humana*, alia *Ecclesiastica*, alia *politica*, seu *civilis*, quæ membra ulterius subdividi possunt. Hæ porrò obedientiæ species nonnisi accidentaliter inter se differunt, ut post D. Th. *q.*104. *art.* 2. *ad* 4. docent *Less. c.*46. *n.*27. *Sylv. Herincx*, & alii. Ratio est: quia licèt potestas præceptiva sit diversæ rationis, obedientia tamen secundùm se considerata tantùm respicit opus, ut debitum ex præcepto, lato ab eo, qui legitimam habet potestatem præcipiendi, qualiscumque illa potestas sit sive Divina, sive Humana; hæc enim potestatum distinctio per accidens, & materialiter se habet ad obedientiam formalem. Unde rectè ait S. Bern. *tr. de præcepto, & dispensatione c.*12. *sive DEUS, sive homo Vicarius DEI mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura, pari reverentia deferendum, ubi tamen DEO contraria non præcipit homo.* Accedit, quòd potestas superior v. gr. Divina implicitè includatur in humana, & ea ratione utraque eadem specie obligationem suo præcepto indicat.

202 III. *Petes*: An obedientia formalis sit sub præcepto, hoc est, an subditus teneatur opus præceptum sub hac ratione, quia præceptum est, implere? Resp. *Negativè*. Ratio est: quia nullum extat hujusmodi præceptum, quo DEUS, vel Ecclesia mandet, opus impleri ea intentione, ut præcepto satisfiat: sed ad cujuscumque præcepti impletionem sufficit, ut opus præceptum faciamus propter intrinsecam ejus bonitatem, aut ut DEO placeamus. Ita communis cum Herincx *cit. q.* 2. *nu.* 58. Vide quæ habet P. Sporer *tr.*1. *proœm. cap.*3. *sect.*4. *n.*47.

203 IV. Obedientiæ opponitur *Inobedientia*, quæ sicuti obedientiæ, alia est *materialis*, alia *formalis*. Illa est cujusvis præcepti transgressio, unde est circumstantia generalis cum quovis peccato concurrens; estque gravis, vel levis, prout præceptum violatum graviter, vel leviter obligat. Inobedientia formalis est violatio præcepti, ut præcepti, ut quando illud violatur ex intentione expressa, ipsum violandi, & suo facto ei adversandi. Continet autem hæc inobedientia duplex peccatum, unum consistens in prævaricatione præcepti obligantis ad faciendum, vel omittendum opus, alterum consistens in trangressione præcepti vetantis contemni mandatum Superioris. Inobedientia formalis ex genere suo est peccatum mortale; graviter enim adversatur rectæ rationi, nolle præcepto obedire, ex intentione expressa illud violandi, & consequenter illud contemnere, juxta illud 1. *Reg.* 15. *quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Potest tamen esse veniale ex imperfectione actus non satis deliberati. An similiter ex parvitate materiæ, non ita constat: & quidem si procedat ex perfecto, & absoluto contemptu præcepti, vel Superioris qua talis, omninò dicendum est, levitatem materiæ numquàm à mortali excusare sive Legislator sit DEUS, sive homo: quia hoc semper adversatur graviter rectæ rationi, & infertur gravis irreverentia DEO, à quo est omnis potestas. Si verò non procedat ex absoluto contemptu, veluti si quispiam non obediat Superiori, ut contraveniat ejus præcepto in minimo, paratus tamen absolutè obedire ipsi in majoribus, docet Sylvius apud *Herincx cit. disp.*10. *q.* 2. *n.*22. talem inobedientiam esse solùm veniale, eo quod non involvat contemptum nisi imperfectum.

§. III. *De Gratitudine, & Veritate.*

204 I. G*Ratitudo* est virtus, quæ respicit debitum ex beneficio natum; unde inclinat ad Beneficium beneficio compensandum, extenditque se ad omnes, à quibus aliquod beneficium accepimus, ut ad DEUM, Parentes, Superiores, & homines privatos. Est autem virtus hæc specialis ab aliis distincta; nam ex eo, quòd Beneficium beneficio compensetur, specialis resultat honestas, gratitudini, & non alteri virtuti propria; quod quidem satis patet in gratitudine erga aliquem particularem benefactorem, qui privatim aliquod beneficium nobis contulit. Si verò attenditur debitum ortum ea beneficiis collatis à DEO, & Parentibus, censet D. Th. *q.* 106. *ar.* 1. & alii apud Herincx *cit. qu.*3. *nu.* 24. gratitudinem non distingui à Religione, & pietate. Idem est de observantia, si spectetur debitum natum ex beneficio gubernationis à Superioribus accepto. Porrò *quinque sunt Officia gratitudinis*. I. Beneficii æstimatio, si non ex rei magnitudine, saltem ex affectu donantis. II. Benigna acceptatio Beneficii. III. Gratiarum actio. IV. Grata commemoratio. V. Reciproca beneficii præstatio, & compensatio.

205 II. Virtuti gratitudinis opponitur vitium *ingratitudinis*, quæ duplex est, scilicet *materialis*, quando omittitur aliquod debitum gratitudinis officium, vel quidpiam contra benefactorem positivè committitur, non tamen ex ejus contemptu. Non est hæc ingratitudo grave peccatum nisi sit graviter contra aliam alterius virtutis obligationem. Ingratitudo *formalis* est; quando in re, vel in mente beneficium contemnitur, veluti benefactorem, ejusve animum despiciendo, aut minoris, quàm par est, æstimando, obligationis erga illum eludendi gratia. *Herincx cit. n.*27.

206 III. *Veritas* est virtus inclinans ad rectum usum signorum externorum, ad mentem nostram patefaciendam institutorum, ut videlicet menti, & conscientiæ sint conformia, sic eam foris significando, qualis intus latet, oriturque hujus conformitatis obligatio ex ipsa natura rationali, quatenus instituta est, ut sit *socialis*, qualis esse non potest, nisi per voces, aliaque signa externa, homines mutuas suas cogitationes, mentesque transfundant, & externæ manifestationi credant; cujus credulitatis fundamentum est debitum illud veracitatis, quod quisque in verbis, & aliis signis externis servare æstimatur. Unde malitia mendacii veritati oppositi consistit in eo, quòd quis aliud significet verbis, vel factis, & aliud habeat in mente, quod in violationem, & dissolutionem humanæ Societatis, & commercii tendit.

207 IV. Definitur autem *Mendacium*, quòd sit locutio contra mentem, sub locutione comprehendendo quamlibet externam significationem, sive verbis fiat, sive scripto, sive gestu, sive alia ratione: aliud enim mendacium committitur verbis, aliud factis illud propriè, & simpliciter vocatur *mendacium*, hoc *simulatio*; atque hoc modo mentiuntur, qui in gestibus, & aliis externis actionibus prætexunt gaudium, dolorem, compassionem, amicitiam &c, cùm nihil horum subsit. Hujus species est *Hypocrisis*, qua videlicet quis se simulat justum, pium, aut virtuosum, cùm non sit. Mendacium est *Triplex*, scilicet *jocosum*, quod recreatio-

tionis causa dicitur; *officiosum* quod utilitatis causa; & *perniciosum*, quod in injustam alterius læsionem cedit. Omne mendacium sive verbis, sive factis committatur, est ita intrinsecè malum, ut nullo casu sit licitum, ut patet *ex c. Super eo, de usuris*, ubi Innoc. III. ait, *Divini verbi præcepto prohiberi, ne quis, etiam pro alterius vita servanda, mentiatur*. Constat etiam ex scripturis passim obvus, *Levit.* 19. *Non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum*. *Prov.* 13. *Verbum mendax Justus detestabitur*. *Ad Coloss.* 3. *Nolite mentiri invicem*, & alibi. Consonant quoque sancti Patres, (& post eos Theologi) inter quos *Sanctus Augustinus* duobus libris id fusè tradit, quorum unus est *de mendacio*, & alter *contra mendacium*. Quando verò liceat uti Amphibologia, & quali, tradit P. Sporer *tr.3. in 2. Præcept. Decal. c.1. sect.3. n.99. & seqq.*

§. IV. *De Affabilitate, & Liberalitate.*

208 I. Affabilitas est virtus, quæ ad talem in verbis, & factis seriis inclinat mediocritatem, secundùm quam alicujus conversatio est proximo grata, & accepta in quo spectanda est conditio tum personæ loquentis, vel agentis, tum eorum, coram quibus loquitur, vel agit, & reliquæ circumstantiæ. Dictum est: *in verbis, & factis seriis*; quia pro mediocritate servanda in Jocis, assignari solet ex Philosopho *lib.4. Ethic. c.9. Eutrapelia*; quæ tamen ab affabilitate essentialiter non differt, sed tantùm materialiter, penes materiam scilicet, in qua versatur; nam dum versatur in seriis, vocatur simpliciter *Affabilitas*, dum in Jocis, *Eutrapelia*. Ex his patet, Affabilitatem tendere in actiones nostras, quibus cum proximo conversamur, easque habere pro objecto materiali; objectum verò formale esse debitum fundatum in nostra natura sic instituta, ut sit socialis; objectum *cui* est proximus, eum quo est conversandum. Contra Affabilitatem peccatur per excessum *Adulatione*, per defectum verò *Morositate*, quæ tamen vitia ex ratione sua non sunt nisi venialia; per accidens tamen possunt esse mortalia: v. g. si quis aduletur alteri in peccatis ab eo commissis, aut committendis illa approbando &c. vel si per adulationem intendatur finis graviter malus &c.

209 II. *Liberalitas* est virtus, quæ moderatur amorem divitiarum, & consequenter inclinat ad eas elargiendum secundùm rectam rationem. Unde divitiæ sunt materia remota hujus virtutis, proxima est affectus illarum, quem liberalitas moderatur, ne possessorem à legitimo earum usu retrahat, vel eas prodigat. Non est tamen virtus liberalitatis ita propria divitibus, ut nequeat quoad meritum, & honestatem suam etiam in pauperibus reperiri; quippè, qui etiam possunt habere affectum erga hujus virtutis exercitium, à quo per accidens defectu materiæ impediuntur. Ex his patet, liberalitatem convenire cum Justitia in eo, quòd utraque sit ad alterum, & versetur circa res externas: differt autem in perfecta ratione debiti; nam debitum Justitiæ est rigorosum; liberalitatis solùm morale, fundatum in quadam decentia, & honestate, ut habet D. Thomas *qu. 117. art. 5. ad 1.*

210 III. Liberalitati per defectum opponitur *Avaritia*; quia deficit in erogando, prohibet enim ab elargitione divitiarum, ubi recta ratio eam postulat. Estque de se solùm veniale peccatum, cùm sit tantùm inordinatus affectus erga divitias acquirendas, vel retinendas; per accidens verò potest fieri mortale, si interveniat violatio alterius virtutis graviter obligantis. Avaritia numeratur inter peccata Capitalia, quia ex illa multa alia peccata profluunt; de qua vide plura apud P. Sporer *tr.1. proœm. c.7. sect.4. n.69.*

211 IV. Liberalitati per excessum opponitur *Prodigalitas*, quæ est vitium, quo exceduntur limites rectæ rationis in erogatione divitiarum: *Prodigus* enim dicitur, qui pecunias ubi, quando, & quibus non debet, vel plus, quàm secundùm rectam rationem debet, elargitur. Hoc peccatum ex genere suo solùm est veniale; quia prodigus est Dominus suarum divitiarum, quas dum prodigè expendit sine gravi alterius virtutis violatione, non est, unde graviter peccet: simpliciter tamen peccat; quia licèt verum habeat suarum divitiarum dominium, DEUS tamen vetat, eas aliter expendi, quàm recta ratio dictat. *Herincx cit. qu. 5.*

212 Ulterius ad Justitiæ virtutem reducitur *Religio, pœnitentia, Justitia vindicativa &c.* de quibus agit P. Sporer *tr. de fide, spe, charitate; de Sacramento Pœnitentiæ, de restitutione in communi &c.* quem vide.

213 Hactenùs locuti sumus de virtutibus moralibus *secundùm se spectatis, & magis Philosophicè consideratis*. Ut autem virtutum Moralium actus sint *Christiani, supernaturales, ut oportet, & meritorii de condigno gratiæ, & gloriæ*, ulteriùs requiritur. 1. Ut fiant ab homine existente in charitate DEI, & gratia sanctificante. 2. Ut mediante fidei Divinæ lumine dirigantur in finem supernaturalem. 3. Ut influente principio supernaturali, Videl. gratia Divina actuali eliciantur. 4. Ut à charitate omnium virtutum forma sint eliciti, vel imperati, seu in DEUM ultimum finem relati actu, vel virtute, hoc est, *ut actuali vel virtuali intentione fiant propter DEUM super omnia dilectum, ad ejus placitum, honorem, & gloriam*. Ita comm. Theolog. apud P. Sporer *tract.2. in 1. præc. Dec. c.5. sect.1. n.15.*

CORONIS

Hujus Supplementi Decalogalis

SIT

CORONA STELLARUM DUODECIM,

SEU

Duodecim Prærogativæ Ordinis nostri Seraphici.

Prima est, quòd Regula Ordinis nostri Seraphici Regularis observantiæ, in monte Rainerio Columbo ab ipso 214
Christo Domino fuerit dictata S. P. N. Francisco, ut testatur Gregorius Papa IX. *in Reg. FF. Min. c. 1.* Nicolaus III. *in cap. Exiit de verb. signif. in 6.* & S. Birgitta *lib. 7. Revel. cap.* 29. apud P. Engelbertum Pauck, *in Tertia Seraphica Vinea, cap.* 3.

II. Quòd Christus Dominus in monte Alverniæ sua quinque sacra Vulnera, seu Stigmata S. P. N. Francisco impresserit, de qua mirabili impressione, Officium Divinum, & Missæ Sacrificium in toto Seraphico Ordine, nec non in Ecclesia Universali, die 17. Sept. celebratur.

III. Quòd S. P. N. Franciscus notissimam orbi Universo Portiunculæ Indulgentiam, singulis Annis, die 2. August. obtinendam, à Christo Domino, jam ante quingentos annos impetraverit, uti testatur Breviarium nostrum Franciscanum, die 2. Aug. per quam Indulgentiam tria fidei, & Ecclesiæ Catholicæ Dogmata confirmantur, utpotè primum de Indulgentiarum existentia, secundum de Romani Pontificis Auctoritate, ac tertium de Confessionis Auricularis necessitate, sicuti attestatur S. R. E. Cardinalis Bellarm. *l. 2. de Indulgentiis, cap.* 20.

IV. Quòd in Basilica Assisiensi (*Cujus primum lapidem posuit Gregorius Papa IX.*) Corpus S. P. N. Francisci in Pedes diametraliter erectum, integrum, illæsum, oculis parentibus, & vulneribus recenti subinde sanguine manantibus, in hodiernum usque diem conspiciatur. Quorum testis oculatus fuit Nicolaus Papa V. Sixtus IV. Pontifex Maximus, Franciscus de Bautio Dux Andriæ, Thomas Bozius Albornartius Card. Hisp. vide *Sedulium ad vitam S. Francisci, cap.* 5.

V. Quòd Gregorius Papa IX. Nostro S. P. Francisco posuerit *sequens in delubro Basilicæ Assisiensis Epitaphium*: Viri Seraphici, Catholici, Apostolici Francisci, Romani, celsa humilitate conspicui, Christiani orbis Pulcimenti, Ecclesiæ Reparatoris Corpori nec viventi, nec mortuo Christi Crucifixi plagarum clavorumque insignibus admirando, Papa collacrymans, lætificans, & exultans, jussu, manu, munificentia posuit, Anno Domini MCCXXVIII. Vide *P. Engelbertum Pauck in Tertia Seraphica Vinea, cap. 15. in fine.*

VI. Quòd Ordo noster Seraphicus Regularis Observantiæ sit *Custos Palestinæ*, & inhabitet Terram Sanctam, Sepulchrum D. N. J. C. Montem Calvariæ, montem Sion, præsepe Domini in Bethlehem, locum incarnationis Dominicæ in Nazareth &c. & hoc jam ad quadringentos usque annos; quodque etiam hodie adhuc noster P. Guardianus montis Sion, seu sanctissimi Sepulchri creet *auratos Equites Sanctissimi Sepulchri*; sitque totius Rei Christianæ per Orientem Commissarius Apostolicus, Terræ sanctæ Custos, & in majoribus anni festivitatibus, & SS. Missæ Sacrificium in Pontificalibus cum Mitra, Pedo, aliisque Pontificalibus insignibus celebrare possit, & hodie sic celebret.

VII. Quòd Christus Dominus in monte Alverniæ in specie Seraphim S. P. N. Francisco apparens, idem pro suo Ordine *quatuor* promiserit. *I. Ordinem suum Seraphicum*, usque ad finem mundi perseveraturum. *II. Ordinem suum Seraphicum diligentes*, quantumcumque peccatores, spiritum compunctionis in hac vita, & misericordiam in morte consecuturos. *III. Nullum ejus Alumnum* in eo malè viventem; aut suæ professionis oblitum, & diu in peccato mortali languentem in eo remansurum, omnesque notabili lepra inficiendos, qui verbo, & exemplo se oppositurì essent puritati Regulæ. *IV. Hostes & persecutores sui Ordinis*, nisi pœnitentiam egerint, hac luce diu minimè fruituros. Ita *Lucas Vuadingus Opusc. S. P. Francisci to. 2. Orbis Seraphicus lib. 1. cap. 8.* & plures alii.

VIII. Quod *Sanctissimum Nomen JESU* à nostro *S. Bernardino Senensi* (figuræ Nominis JESU primo inventore) manifestatum, & exaltatum, & à nostro *S. Joanne Capi-*

strano ejus repugnatore prædicatum adeò fuerit, ut non tantùm Ordo noster Seraphicus, sed etiam Ecclesia universa nunc de eodem SS. Nomine JESU, Festum cum Officio Divino, & Missa celebret. Item quòd *Immaculata Conceptio DEIPARÆ Virginis MARIÆ* à toto Ordine Seraphico, & ejus *Doctore Joanne Duns Scoto, & Scotistis* præcipuè, adeò defensa sit, ut Ordo noster Seraphicus per orbem universum Festum Immaculatæ Conceptionis DEIPARÆ Virginis MARIÆ cum Officio Divino proprio, Missa, & Indulgentiis Plenariis celebret.

IX. Quòd Ordo noster Seraphicus Regularis Observantiæ nihil omninò in communi, & particulari possideat, *uti in Oecumenicis Conciliis declaratum fuit*, & tamen ex sola mensa DEI ubique sine redditibus, & bonis propriis, etiam belli, & famis temporibus alatur, nec ullus adhuc fame perierit; imò *Greg. Papa IX. in Orbe Seraphico l.* 1. *c.* 8. inter alia refert, se audivisse à S. P. N. Francisco, dum viveret, quòd sibi esset revelatum à DEO, quantò plures fratres futuri essent in Ordine suo Franciscano, tantò abundantiùs iis providendum.

X. Quòd Sancta Romana Ecclesia in Coronatione Romani Pontificis intonet tres Collectas, seu Orationes; primam de Spiritu S. ut illuminet; secundam de B. V. M. ut protegat; tertiam de S. P. N. Francisco, ut sicut reparavit Ecclesiam, eamdem sustentet. Item quòd secundus à S. P. N. Franc. fundatus Ordo Clarissarum, omnium primus rigorem omnimodæ Clausuræ ab Ecclesia Catholica summoperè laudatum, & approbatum invenerit. Item quod tertium à S. P. N. Francisc. fundatum Ordinem de Pœnitentia seu Tertiariorum, etiam Summi Romani Pontifices (postquàm jam ad Paparum elevati fuerant) susceperint. Vide *P. Engelbertum Pauck cap.* 9.

XI. Quòd ex Ordine nostro Seraphico Regularis Observantiæ jam à Romanis Pontificibus Canonizati sint sequentes *Viginti quatuor Sancti*, videl. S. P. N. Franciscus, S. Antonius Paduanus, S. Bonavent. Doct. Seraphicus, Card. & Episcop. S. Ludov. Episcop. Tolosanus, S. Bernardin. Senensis, S. Joannes Capistranus, S. Petrus de Alcantara, S. Didacus, S. Paschalis, S. Benevenutus Episcopus Auximanus, Sancti quinque Martyres Marochiani in Africa, S. Bernardus, S. Petrus, S. Accursius, S. Adjutus, S. Otho, Sancti septem Martyres Ceptæ in Mauritania, S. Daniel, S. Angelus, S. Samuel, S. Donulus, S. Leo, S. Nicolaus, S. Hugolinus, S. Jacobus de Marchia, & S. Franciscus Solanus.

Similiter ex Ordine nostro Seraphico à Romana Sede Beatificati sunt sequentes *Viginti duo Beati*, B. Petrus Regalatus, B. Antonius de Stroncomio, B. Benevenutus, B. Guido, B. Andreas de Comitibus, Beati sex Martyres Japonenses, B. Petrus Baptista, B. Petrus Martinus ab Ascensione, B. Franc. Blanco, B. Philippus à JESU, B. Gundisalvus Garzia, B. Franciscus à S. Michaele. Beati Undecim Martyres Gorcomienses in Hollandia, B. Nicolaus Pichius, B. Hieronym. B. Gnilaldus, B. Nicasius, B. Theodericus, B. Anton. B. Godefridus, B. Franciscus, B. Antun. B. Petrus, B. Cornelius.

Ex secundo Ordine S. P. N. Franc. vid. Clarissarum Canonizatæ sunt *Sequentes Duæ Sanctæ*, S. Clara prima Plantula S. P. N. Francisci; & Institutrix Virginei Ord. Clarissarum, & S. Catharina Virgo Bononiensis. Beatificatæ sunt *Quatuor sequentes Beatæ*, B. Coleta, B. Salomea, B. Isabella, B. Cunegunda.

Ex Tertio Ordine S. P. N. Franc. videl. de Pœnitentia, seu Tertiariorum Canonizati sunt *Duodecim sequentes*: S. Ludovicus Rex Franciæ, S. Ivo Presbyter, & Patronus Juristarum, S. Elzearius Comes Arriani, S. Conradus Nobilis Placentinus, S. Rocchus Patronus contra pestem, S. Elisabeth filia Regis Hungariæ, & Landgravia Thuringiæ, S. Elisabeth Regina Portugalliæ, S. Rosa Virgo Viterbiensis, S. Francisca Romana, S. Birgitta Principissa Svecica, S. Ludovica Albertonia, S. Margarita de Cortona.

Beatificati sunt sequentes *Viginti quatuor*, videl. B. Luchesius Primus Tertiarius, septemdecim Martyres Japonenses, nimirùm B. Paulus, B. Gabriel, B. Joannes, B. Thomas, B. Franciscus, B. Joachim, B. Thomas, B. Antonius, B. Ludovic. B. Bonaventura, B. Leo, B. Matthias, B. Paulus, B. Michael, B. Petrus, B. Cosmas, B. Franc. B. Delphina Comitissa uxor S. Elzearii Comitis, B. Lucia, B. Viridiana, B. Clara de Monte Falco, B. Humiliana, B. Angela de Fulginio.

Præter prædictos Canonizatos, & Beatificatos à Sede Apostolica, numerantur adhuc in Ordine nostro Seraphico *ultra* 1500. *Martyres, & ultra* 6000. *Beati Confessores*, uti refert *R. P. Fortunatus Huber, in Menologio Magno Seraphici Patris nostri Francisci, in Proloquiis Historicis*, qui ibidem ex Ordine primo Fratrum Minorum numerat *Summos Pontifices quinque, Cardinales Quinquaginta sex, & ultra, Archi-Episcopos Nonaginta*, & ultra; Episcoporum numerus ob multitudinem difficillimè est specificandus; Imperatores, & Reges ex primo Ordine S. Francisci adducit decem; *subjungens in fine*: quòd si filios Regum, Ducum, & Principum numerare deberem, infinitus forem; ait *Bartholomæus Pisanus*. Idem dicendum, de Summis Pontificibus, Cardinalibus, Archi-Episcopis, Episcopis, Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Imperatricibus, Reginis, Ducissis, Principissis, Comitissis &c. qui, & quæ Secundum, & Tertium respectivè Ordinem S. P. N. Francisci susceperunt, quos, & quas si nosse desideras, Lege *R. P. Fortunatum Huber cit. & R. P. Engelbertum Pauck in Tertia Seraphica Vinea*.

XII. Quòd Ordo noster Seraphicus (ut refert *Gubernatis in Orbe Seraphico lib.* 3. *cap.* 1. *citans Waddingum ad Annum* 1213.) Ex revelatione S. P. N. Francisco facta à Christo Domino in monte Alverniæ, per totum mundum sit dilatandus, & usque in finem sæculorum in sua perfectione, & puritate duraturus, & à DEO conservandus. Unde dixit Gregorius Papa IX. *in Bulla, quæ extat in Archivio S. Francisci Leyræ: passim Catholicam consolatur Ecclesiam auctus Minorum Ordo, Multitudine, Sacerdotio, Sanctitate, & Doctrina Excellens*. Et candidus ex Societate JESU scriptor Hieronymus Platus ingenuè fatetur: Quòd Ordo noster Seraphicus magis sit diffusus per totum orbem, quàm cæteri alii Ordines: Quare etiam Ordini nostro Seraphico (*uti ostenditur in Menologio Magno S. Francisci in Proloquiis Historicis, Auctore R. P. Fortunato Huber*) commissa est *Clavis ad aperiendam salutem Indiarum, totiusque novi orbis*. Insuper Ordo noster Seraphicus jam habuit Capitula Generalia 142. In quibus *Summi Pontifices, ultra decies personaliter præsidere dignati sunt*, & quidem ultima vice, Anno 1723. in Capitulo nostro Generali Romæ celebrato præsidere dignatus est *Innocentius XIII. P. M.* in quo à ducentis, & nonaginta sex Electoribus, seu Vocalibus Franciscanis, in Ministrum Generalem totius Ordinis Fratrum Minorum Octuagesimum Primum electus est *Reverendissimus P. F. Laurentius à S. Laurentio Romanæ Observantis Provinciæ Lector Jubilatus, & Excommissarius Generalis*; cujus Capituli Generalis tempore (*uti mihi Roma, Anno* 1724. 1. *Aprilis, ex manuscriptis R. A. P. Diffinitoris Generalis Capituli Secretarii, communicavit A. R. P. Joannes Thonii, SS. Theologiæ Lector emeritus, nostræ nationis Germano-Belgicæ Agens Gener. actualis Romæ*) in nostro Ordine Seraphico sub obedientia præfati Reverendissimi P. Generalis militabant *Provinciæ* 151. *Custodiæ* 5. *Conventus* 3571. *Monasteria Monialium* 848. *Fratres* 70385. *Sorores Moniales* 29687. non numeratis utriusque sexus Tertiariis copiosissimis, quibus omnibus pro ·ugi recordatione subjicio legendam, meditandam, ac ponderandam benedictionem S. P. N. Francisci datam Regulæ Zelatoribus, quæ sic sonat: *Benedicti vos à Domino, qui errantes peccatores ad Dominum reducitis, viam veritatis illis ostenditis, & vos in Sancta Evangelii observatione puros, sincerosque custoditis; qui vobis benedicit, à Domino benedicatur; qui vos fovet, aut suscipit, mercedem recipiat æternam. Nullam in vobis potestatem Satan exerceat, supra id, quod potestis, non tentet, vobis super illum, illiusque Asseclas sit imperandi facultas, portas illius possidete, & spolia diripite, Patris vos adjuvet potentia, Filii vos dirigat Sapientia, & Spiritus Sancti vos foveat Clementia, Amen.*

Hæc omnia ad Majorem DEI Gloriam, Beatissimæ Virginis MARIÆ, & omnium Sanctorum Honorem, atque Proximi salutem, à me conscripta, humillimè subjicio Censuræ Sanctæ Matris Ecclesiæ Romano-Catholicæ, cujus Filius esse desidero in perpetuum. AMEN.

Finis Supplementi Theologiæ Moralis Decalogalis.

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM
In hoc Supplemento Theologiæ Moralis Decalogalis Contentarum.

Numerus Paginam demonstrat;

A

B

C

Cen-

D

dem

Ho-

H

I

L

Ad

Lex

Lex Humana in Specie.

Cessatio Legis Humanæ.

Liberalitas.

M

Magnanimitas.

Mandans.

Mansuetudo.

Matrimonium.

Medicus.

Mendacium.

Metus.

Missa.

Modestia.

Monasterium.

Moniales.

N

Notarius.

Novitius Religiosus.

Non

Qua

secu-

Regularium Privilegia.

Religio, seu Status Religiosus

Residentia

Reus

S

Sacramenta, Sacramentalia.

F I N I S.

Laus sit Josepho, Laus sit sine fine MARIÆ,
Sit tibi Laus JESU, Laus tibi Trine DEUS.
Gloria sit Patri, Genito sit Gloria Verbo;
Sit Sacrosancto Gloria Spiritui.
Sit Peccatorum, precor, Indulgentia Nobis;
Sit quoque Pœnarum, postea Vita Poli.

A M E N.

SUPPLEMENTUM
THEOLOGIÆ MORALIS
SACRAMENTALIS

R. P. F.

PATRITII SPORER,

De Sacramentis Baptiſmi, Confirmationis, & Extremæ Unctionis; De Indulgentiis, & Jubilæo; Cum duplici Appendice, Centifolia Theologica, & Alphabetica Bullarum Pontificiarum.

AUCTORE R. P. F.

KILIANO KAZENBERGER

Ord. FF. Minor. Recollect. Prov. Argent. SS. Theolog. Lectore Jubilato, ac Deffinitore.

CUI ACCESSERE

Propoſitiones damnatæ ab ALEXANDRO VII. INNOCENTIO XI. ALEXANDRO VIII. & CLEMENTE XI.

F A C U L T A S

Admodum Reverendi P. Ministri Provincialis.

EGo F. MARINUS PANGER, Ord. Fratrum Minor. S. Francisci Recollectorum SS. Theolog. Lector Jubilatus, Provinciæ Argentinæ, seu Germaniæ Superioris Minister Provincialis, hisce Facultatem concedo, quantùm in me est, ut Supplementum *Theologiæ Moralis super Decalogum* P. Patritii Sporer, Lectoris Jubilati de Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Extremæ Unctionis, de Indulgentiis, & Jubilæo cum duplici Appendice, Centifolia Theologica, & Alphabetica Bullarum Pontificiarum, Auctore P. Kiliano Kazenberger, SS. Theologiæ Lectore Jubilato compositum, atque à Theologis, ad id deputatis, lectum, & censum, prælo dari possit. In cujus fidem has Officii mei Sigillo munitas dedi in Conventu nostro Augustano ad S. Sepulchrum die 5. Julii 1723.

Loco ✠ Sigilli

F. MARINUS, qui suprà.

LECTOR BENEVOLE

SI Legisti Theologiam Moralem Decalogalem nostri R. P. Patritii Sporer, utique advertisti, in ea desiderari adhuc aliquos Tractatus, Morales, valde tamen Confessario necessarios, nimirum Tractatum de Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Extremæ Unctionis; Item, Tractatum de Indulgentiis, & Jubilæo. Quare, ut huic desiderio satisfacerem, Supplementum hoc conscribere, & Tibi, mediante Typo, communicare volui. Tu æqui, bonique consule, vale, & DEUM pro me ora.

SERIES

Capitum, Sectionum, & Quæstionum, seu Materiarum.

CAPUT I.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

APPENDIX

CAPUT II.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

APPENDIX

CAPUT III.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV. & Ultima.

APPENDIX

Accessit Appendix Duplex.

E L E N C H U S,
E T
S U M M A R I U M

Omnium hujus Supplementi Theologiæ Moralis Sacramentalis, de Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Extremæ Unctionis, item de Indulgentiis, & Jubilæo,

Capitum, Sectionum, Quæstionum, Assertionum, & Paragraphorum.

§. IV. Cæremoniæ omissæ in Baptismo privato, per se loquendo, posteà suppleri debent. n.99.

QUÆSTIO IV.

De Patrino Baptismi.

ASSERTIO IV.

§. I. In Baptismo solemni sub peccato mortali requiritur Patrinus. n.101. Unus sive vir, sive mulier, vel ad summum unus, & una. n.104.

§. II. Ut quis validè fiat Patrinus debet pollere usu rationis, habere intentionem suscipiendi ut Patrinus ex Baptismo baptizatum, esse designatus à parentibus &c. n.105.

§. III. Ut quis licitè obeat munus Patrini debet non esse hæreticus. n.106. Non esse excommunicatus non toleratus, n.107. Non debet esse proprius Parens baptizandi, n.108. non debet esse Abbas, vel Monachus. n.109. An impuberes possint esse Patrini. n.110. Idem non potest simul baptizare infantem, & ejus esse Patrinus. n.111.

§. IV. Officium, & cognatio Patrinorum. n.112. Item munus Parochi circa librum Baptizatorum. n.115.

SECTIO IV.

De Baptismo Flaminis, & Sanguinis, Baptismus Flaminis, & Sanguinis non sunt Sacramenta, n.116.

QUÆSTIO I.

An Baptismus Fluminis suppleri possit per Baptismum Flaminis?

ASSERTIO I.

§. I. Baptismus Flaminis est Amor DEI super omnia, vel contritio perfecta. n.118.

§. II. In defectu Baptismi Fluminis sufficit ad obtinendam Justificationem, & salutem Baptismus Flaminis. n.119.

§. III. Cum voto Baptismi Fluminis explicito, & aliquando etiam implicito. n.120.

§. IV. Attamen Baptismus Flaminis non supplet Baptismum Fluminis in omnibus. n.121.

QUÆSTIO II.

An Baptismus Fluminis Adultis possit suppleri per Baptismum Sanguinis.

ASSERTIO II.

§. I. Baptismus Fluminis adultorum, quando suscipi non potest, suppleri potest per Baptismum Sanguinis, seu Martyrium. n.124.

§. II. Quod per se, & quasi ex opere operato confert gratiam Justificantem, & remissionem totius culpæ, & pœnæ. n.125.

§. III. Martyrium confert suum effectum in aliquo instanti determinato ante mortem. n.126.

§. IV. Martyrium contulit prædictum suum effectum etiam Martyribus ante adventum Christi, n.127. Corollaria. n.128.

QUÆSTIO III.

Quæ Conditiones, & Dispositiones requirantur ab Baptismum Sanguinis, seu Martyrium in Adultis?

ASSERTIO III.

§. I. Prima conditio ad verum Martyrium, & ejus effectum requisita in Adultis ex parte intellectus est vera Catholica fides. n.130.

§. II. Secunda conditio ex parte voluntatis requisita, est pia intentio, seu voluntas tolerandi mortem pro DEO. n.132.

§. III. Tertia conditio Martyrii est mors illata, n.132. in odium Religionis, vel virtutis, n.133. violenter, n.134. non repugnanti. n.135.

§. IV. Quarta Conditio est Attritio supernaturalis requisita in peccatore. n.136.

QUÆSTIO IV.

Utrùm per Baptismum Sanguinis, seu Martyrium possint etiam infantes salvari absque Baptismo Fluminis, seu Aquæ?

ASSERTIO IV.

§. I. Infantes sunt capaces Martyrii, n.139.

§. II. Quod in eis præcisè requirit, ut eisdem mors violenter in odium DEI, vel Christi inferatur; n.140.

§. III. Eisdemque prodest ad salutem sine Baptismo Aquæ. n.141.

§. IV. Etiam, quando in utero matris in odium DEI, vel Christi occiduntur. n.142. Baptismus infantium alio adhuc modo præter Martyrium suppleri non potest. n.143.

APPENDIX

De Benedictionibus, & Exorcismis.

§. I. Benedictiones.

I. Benedictio quid sit, & quotuplex. n.144.

II. Benedictiones Publicæ, aliæ sunt Personarum, aliæ sunt rerum. n.145.

III. Aliæ sunt constitutivæ, aliæ sunt invocativæ. n.146.

IV. Aliquæ fiunt cum Sacra Unctione, aliæ sine ea. n.147.

§. II.

Benedicens, Res Benedicta.

I. Quid possint benedicere Episcopi, & Superiores Regularium Mendicantium? n.148.

II. Quid Presbyteri? n.149.

III. Si Aquæ Benedictæ affundatur aqua non benedicta, utrùm totum Benedictum censeatur? n.150.

IV. An res benedicta possit ad usus profanos adhiberi? n.151.

§. III.

Exorcismus.

Quid sit Exorcismus, & quotuplex? n.152.

§. IV.

Exorcizans, Exorcizatus.

Quid observandum sit in praxi Exorcizanti circa Exorcizandum? n.153.

Quid requiritur, ut reliquiæ sanctorum publico cultui exponi queant? n.154.

CAPUT II.

De Sacramentis Confirmationis, & Extremæ Unctionis.

SECTIO I.

De Sacramenti Confirmationis Institutione, Materia, Forma, & Ministro.

QUÆSTIO I.

Quid sit Confirmatio, & quando instituta.

ASSERTIO I.

§. I. Confirmatio variè intitulatur, n.2.

§. II. Est Sacramentum, n.3.

§. III. Quo homo viator baptizatus innungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate, & præscripta verborum forma ad fidei robur consequendum. n.4.

§. IV. Confirmationis Sacramentum fuit institutum in nocte Cœnæ Domini. n.5.

QUÆSTIO II.

De Materia Remota, & proxima Sacramenti Confirmationis.

ASSERTIO II.

§. I. Materia remota Confirmationis est Chrisma. n.7. & seqq.

§. II. Consecratum ab Episcopo. n.11.

§. III. Materia proxima est Unctio cum Chrismate facta in modum Crucis pollice dextro Episcopi in fronte confirmandi. n.13.

§. IV. Objectio proponitur, & solvitur. n.24.

QUÆSTIO III.

De Forma Sacramenti Confirmationis.

ASSERTIO III.

§. I. Forma consueta Sacramenti Confirmationis in Ecclesia Latina est hæc: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* n.16.

§. II. Congruentia hujus formæ. n.17.

§. III. Omnia verba formæ prædictæ sunt necessaria necessitate præcepti in Ecclesia Latina. n.18.

§. IV. Non tamen omnia sunt necessaria necessitate Sacramenti, seu ad valorem. n.19.

QUÆSTIO IV.

De Ministro Sacramenti Confirmationis.

ASSERTIO IV.

§. I. Minister Ordinarius Sacramenti Confirmationis est solus Episcopus. n.22.

§. II. Quilibet Episcopus, etiam Hæreticus, vel degradatus validè potest conferre Sacramentum Confirmationis. n.23.

§. III. Minister extraordinarius Confirmationis potest etiam esse Sacerdos per specialem commissionem Romani Pontificis. n.24.

§. IV. Quam hic solus, & nullus alius dare potest. n.25.

SECTIO II.

De Subjecto, Necessitate, Effectu, & Ceremoniis Sacramenti Confirmationis.

QUÆSTIO I.

De Subjecto Confirmationis.

ASSERTIO I.

§. I. Subjectum capax Confirmationis validè recipiendæ est homo viator, baptizatus, nondum Confirmatus, n.27.

§. II. Etiam infans. n.28.

§. III. Etiam perpetuò amens. n.29.

§. IV. Ad licitè recipiendum Confirmationis Sacramentum requiritur præterea status gratiæ, & ut Confirmandus sit subditus Confirmantis. n.30.

QUÆSTIO II.

De Necessitate Confirmationis.

ASSERTIO II.

§. I. Non datur præceptum Divinum, nec Ecclesiasticum obligans ad recipiendam Confirmationem, n.33.

§. II. Per se loquendo, *n.34.*
§. III. Hodie; *n.35.*
§. IV. Tenentur tamen Episcopis sub peccato hoc Sacramentum suis subditis ministrare, *n.36.*

QUÆSTIO III.
De Effectu Confirmationis.
ASSERTIO III.

§. I. Effectus Confirmationis est augmentum gratiæ Santificantis. *n.38.*
§. II. Jus ad gratias actuales roborativas ad fidem fortiter profitendam, *n.39.*
§. III. Est Character, *n.40.*
§. IV. Distinctus à Charactere Baptismi, *n.42.*

QUÆSTIO IV.
De Cæremoniis Confirmationis.
ASSERTIO IV.

§. I. Prima Confirmationis Cæremonia est habitus Pontificalis Episcopi. *n.43.*
§. II. Secunda est vitta confirmato circumligata, *n.44.*
§. III. Tertia est alapa inflicta confirmato ab Episcopo, *n.45.*
§. IV. Quarta est Patrinus, *n.46. & seqq.*

SECTIO III.
De Institutione, Materia, Forma, & Ministro Sacramenti Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.
Quid sit Extrema Unctio, & quando instituta?
ASSERTIO I.

§. I. Extrema Unctio est Sacramentum, *n.51.*
§. II. à Christo Domino immediatè institutum, *n.52.*
§. III. Post suam Resurrectionem, *n.53.*
§. IV. Extrema Unctio definitur, quòd sit Unctio hominis infirmi Pœnitentis, facta in determinatis Corporis partibus cum oleo consecrato ab Episcopo, ministrata à Sacerdote simul verba certa cum intentione debita proferente, ex Institutione Divina efficaciter significans curationem finalem venialium, *n.55*

QUÆSTIO II.
De Materia Extremæ Unctionis.
ASSERTIO II.

§. I. Materia Remota Extremæ Unctionis est oleum Olivæ, *n.57. & seqq.*
§. II. Ab Episcopo benedictum, *n.61.*
§. III. Materia proxima Extremæ Unctionis necessaria necessitate Sacramenti est una Unctio cum forma exprimente omnes Corporis sensus, *n.62.*
§. IV. Materia proxima Extremæ Unctionis necessaria necessitate præcepti est quintuplex Unctio quinque sensuum, *n.66.* Quinque sensuum Unctiones unà cum suis diversis formis faciunt unum Sacramentum unitate Integritatis, non unitate indivisibilitatis, *n.68.* In administranda Extrema Unctione servanda est consuetudo Diœcesis, *n.69.*

QUÆSTIO III.
De Forma Extremæ Unctionis.
ASSERTIO III.

§. I. Forma consueta Extremæ Unctionis est: *per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum, sive per auditum &c. deliquisti num.71.*
§. II. Forma præcisè essentialis Extremæ Unctionis est hæc: *Per hanc Unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti, n.72.*
§. III. Forma Extremæ Unctionis essentialiter debet esse deprecatoria. *n.74.*
§. IV. Solvitur objectio. *n.75.*

QUÆSTIO IV.
De Ministro Extremæ Unctionis.
ASSERTIO IV.

§. I. Minister Extremæ Unctionis validè conferendæ est solus, & quilibet Sacerdos. *n.77.*
§. II. Minister Extremæ Unctionis licitè conferendæ est Sacerdos habens Jurisdictionem ordinariam, vel delegatam super inungendum. *n.78.* Quid circa Extremam Unctionem possint Regulares? *n.81.*
§. III. Obligatio Ministri ad conferendum Extremæ Unctionis Sacramentum. *n.83. & seqq.*
§. IV. Regulæ observandæ in administrando Sacramento extremæ Unctionis. *n.87. & seqq.*

SECTIO IV.
De Subjecto, Necessitate, Effectu, & Cæremoniis Sacramenti Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.
De Subjecto Extremæ Unctionis.
ASSERTIO I.

§. I. Subjectum Extremæ Unctionis validè recipiendæ est Homo Adultus. *n.93. & seqq.*
§. II. Periculosè infirmus. *n.97. & seqq.*
§. III. Qui aliquando peccavit personaliter. *n.103.*
§. IV. Ut Extrema Unctio etiam licitè, & fructuosè recipiatur, requiritur per se loquendo status gratiæ. *n.104.*

QUÆSTIO II.
De Necessitate, & Iterabilitate Extremæ Unctionis.
ASSERTIO II.

§. I. Non peccat mortaliter, qui non suscipit Sacramentum Extremæ Unctionis. *n.106.*
§. II. Per se loquendo. *n.107.*
§. III. Sacramentum Extremæ Unctionis est iterabile. *n.108.*
§. IV. Quoties sublato priori periculo mortis reincidit in novum. *n.109.*

QUÆSTIO III.
De Effectu Extremæ Unctionis.
ASSERTIO III.

§. I. Primus effectus Extremæ Unctionis est gratia sanctificans, *n.114.*
§. II. Secundus effectus Extremæ Unctionis est remissio peccatorum. *n.115.*
§. III. Tertius, Quartus, & Quintus effectus Extremæ Unctionis recensentur, *n.116.*
§. IV. Sextus effectus Extremæ Unctionis est recuperatio sanitatis corporalis, *n.117.*

QUÆSTIO IV.
De Cæremoniis Extremæ Unctionis.
ASSERTIO IV.

§. I. Minister Extremæ Unctionis debet Oleum infirmorum asservare in loco debito. *n.119.*
§. II. Minister extremè inungens debet esse indutus superpelliceo, & Stola sub mortali, *n.120.*
§. III. Et recitare Orationes in Rituali præscriptas; *n.121.*
§. IV. Et facere Unctiones juxtà præscriptum, & Consuetudinem Diœcesis. *n.122.*

APPENDIX
De Dispositione Moribundi ad Beatam Mortem.

§. I. Quid agere debeat Confessarius vocatus ad moribundum? *n.123.*
§. II. Quid agere debeat moribundus? *n.127. & seqq.*
§. III. Quid confessarius agere debeat apud Agonizantem? *n.135. & seqq.*
§. IV. Quid observare debeat Confessarius, cùm ab infirmo discedit, vel quando hic est sensibus destitutus, vel laborat morbo contagioso, vel jam est mortuus? *n.140. & seqq.*

CAPUT II.
De Indulgentiis, & Jubilæo.

SECTIO I.
De Indulgentiis in Genere.

QUÆSTIO I.
Quid, & Quotuplex sit Indulgentia?
ASSERTIO I.

§. I. Indulgentia est Relaxatio pœnæ temporalis debitæ peccato personali quoad culpam dimisso, per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum, extra Sacramentum facta virtute Clavium *n.2. & seqq.*
§. II. Dividitur in Plenariam, & Partialem. *n.6.*
§. III. In Perpetuam, & Temporalem. *n.11.*
§. IV. In Personalem, Realem, & Localem. *n.12.*

QUÆSTIO II.
Quis possit Indulgentias concedere, & lucrari, & quid ad eas lucrandas requiratur?
ASSERTIO II.

§. I. Indulgentias concedere possunt Summus Pontifex, & Episcopi Jure ordinario. *n.18.*
§. II. Indulgentias lucrari potest solus Homo baptizatus. *n.23.* Non excommunicatus, *n.24.* Subditus concedentis Indulgentias, *n.25.* Debitor Pœnarum ex peccatis quoad culpam jam remissis restantium. *n.26.*
§. III. Ad lucrandas Indulgentias requiritur status gratiæ, & intentio. *n.28. & seqq.*
§. IV. Et impletio operum pro iis lucrandis præscriptorum. *n.32.*

QUÆSTIO III.
Quem effectum causet Indulgentia tam in vivis, quàm in Defunctis.
ASSERTIO II.

§. I. Effectus Indulgentiæ est remissio pœnæ temporalis ex peccatis quoad culpam dimissis residuæ. *n.38.*
§. II. Indulgentiæ conceduntur vivis per modum absolutionis, defunctis verò per modum suffragii. *n.42.*
§. III. Indulgentia æqualiter participatur etiam ab inæqualiter dispositis. *n.47.*
§. IV. Diversæ Indulgentiæ nequeunt uno, & eodem opere obtineri, *n.49.*

QUÆSTIO IV.
De Duratione, Translatione, Revocatione, Interpretatione Indulgentiarum, & Modo eas impetrandi.
ASSERTIO IV.

§. I. Indulgentiæ durant pro eo tempore pro quo sunt concessæ, nec expirant per mortem concedentis, *n.55.*

Non

ELEN-

E L E N C H U S,
APPENDICIS
CENTIFOLIÆ.

Ubi Numerus Paginam demonstrat.

CENTUM ASSERTIONES
SELECTÆ

Ex III.

Ex III. Libro Sententiarum, de Incarnatione Verbi Divini virtutibus Theologicis, & Moralibus.

Ex IV. Libro Sententiarum de Sacramentis in Genere, & Specie.

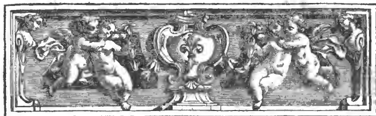
ELEN.

ELENCHUS, APPENDICIS ALPHABETICÆ.

Ubi Numerus Paginam designat.

APPENDIX ALPHABETICA,

SUP-

SUPPLEMENTUM THEOLOGIÆ MORALIS SACRAMENTALIS,

R. P. F. PATRITII SPORER

Passaviensis, Ord. Frat. Min. Recollect. Provinciæ Argentinæ, SS. Theol. Lectoris Jubilati.

SUpplementum hoc continet in se tria Capita: Primum erit de Sacramento Baptismi. Secundum erit de Sacramentis Confirmationis, & Extremæ Unctionis. Tertium erit de indulgentiis, & Jubilæo. Accessit duplex *Appendix*, videlicet *Centifolia*, continens centum Assertiones ex Theologia Scholastica, & Polemica Selectas, breviter probatas, & ab Objectionibus defensas; & *Alphabetica*, continens Bullas, & Constitutiones Pontificias per extensum positas, & in nostris Supplementis Theologiæ Moralis hinc inde citatas.

CAPUT PRIMUM.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

CElebris apud Sanctos Patres, & Theologos est divisio Baptismi in Baptismum *Fluminis, seu Aquæ, Flaminis, & sanguinis*. Baptismus fluminis est Baptismus in re susceptus: Baptismus flaminis est Baptismus in Voto: Baptismus denique Sanguinis est Martyrium. De primo dicitur *Joan. 3. Venit JESUS, & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat*. De secundo legitur *Actorum 1 Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies*. De tertio dicitur *Marci 10. Potestis bibere Calicem, quem ego bibo, aut Baptismo, quo ego baptizor, baptizari?* Quia verò solus Baptismus Fluminis est Sacramentum: ideò de solo Baptismo Fluminis agemus in primis tribus Sectionibus hujus Capitis; De reliquis duobus in ultima Sectione hujus Capitis dicemus, quæ scire oportebit. Sit itaque in Nomine Domini

SECTIO I.

De Sacramenti Baptismi Institutione, Materia, & Forma.

QUÆSTIO I.

Quid sit Baptismus, & quando institutus;

SUMMARIUM.

1 *Baptismus est verum novæ Legis Sacramentum à Christo Domino institutum.*
2 & 3 *Explicatur definitio Baptismi, videlicet, quòd sit Sacramentum ablutionis Animæ à peccato &c.*
4 *Christus instituit Sacramentum baptismi ante suam Mortem:*
5 *Quamvis certum institutionis ejus tempus non possit assignari ex Sacra Scriptura.*

ASSERTIO I.

BAptismus est Sacramentum ablutionis Animæ à peccato, consistens in ablutione Hominis aliqualiter consentientis, facta in aqua ab alio abluente, & in verbis certis, simul ab eodem abluente, cum debita intentione prolatis. Baptismum Christus instituit ante suam Mortem: quamvis certum institutionis tempus assignari non possit. Ita Doctor noster Subtilis *in 4. d. 3. quæst. 1.* Mastrius *Theol. Moral. disp. 17. quæst. 1. art. 1. n. 3.* & alii. 1

§. I. *Baptismus est Sacramentum.*

CErtum est apud Catholicos, ac etiam Hæreticos nostri temporis, baptismum esse verum novæ Legis Sacramentum, à Christo Domino institutum. Patet hæc orthodoxa veritas ex Sacra Scriptura. *Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, & Marci 16. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*: per quæ verba, innuuntur *tria* ad Sacramentum novæ Legis requisita, videlicet *Signum sensibile*, nimirùm baptizatio, seu ablutio, *Christi institutio, & Gratia sanctificantis collatio*. Eadem veritas definita est in *Concilio Florentino, in Decreto unionis Latinorum, & Armenorum, & in Conc. Trid. sess. 7. Can. 1. de Sacram. in genere*, estque roborata, infinita, propemodùm Sanctorum Patrum auctoritate. Et quidem baptismus est *primum novæ Legis Sacram.* primitate Institutionis, & necessitatis, ut docet Concilium Florentinum cit. his verbis; *Primum omnium Sacrament. locum tenet Baptismus, quod vitæ Spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, & de Corpore efficimur Ecclesiæ*. Et hic Baptismus ab Apostolo, ob sui excellentiam, variis compellatur Nominibus. Primò enim *ad Titum 3. v. 6.* dicitur *Lavacrum regenerationis*, quia per illum denuò nascimur in Christo. Secundò *ad Colos. 2. v. 12.* vocatur *Circumcisio non manufacta*. Tertiò, appellatur *Sepultura*. *Rom. 6. v. 4. Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem*, quia nimirùm per Baptismum vetus homo spoliatur peccatis, & resurgit in novitatem vitæ. Quartò, compellatur *illuminatio*, quia in eo accipimus lumen fidei. Unde *Hebr. 6. v. 4.* dicitur: *Impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati, &c.* id est, Baptizati. Denique vocatur *Unctio, Signaculum, Expurgatio &c.* 2

§. II.

§. II. *Ablutionis Animæ à peccato &c.*

3 BAptismus definitur, juxta Assertionem nostram, quòd sit *Sacramentum ablutionis Animæ à peccato, consistens in ablutione hominis aliqualiter consentientis, facta in aqua, ab alio abluente, & in verbis certis, simul ab eodem abluente cum debita intentione prolatis.* Hanc definitionem bonam esse, constat ex eo, quia constat genere, & differentia, nihilque continet superfluum, ut patebit explicatione. Dicitur I. *Sacramentum*, per hanc particulam assignatur genus, per quod Baptismus convenit cum reliquis Sacramentis, est enim Baptismus Sacramenti species. Dicitur II. *Ablutionis Animæ à peccato &c.* per hoc cùm cæteris particulis sequentibus indicatur differentia baptismi à cæteris Sacramentis. Dicitur III. *Consistens in ablutione Hominis*, quia si quis baptizaret Monstrum, quod videretur esse Homo, si tamen non esset, non foret ablutio baptismalis. Dicitur IV. *Aliqualiter consentientis*, quia si aliquis invitus, & non consentiens baptizaretur, nullus foret baptismus; cùm Christus neminem cogat ad suam Legem, & Sacramenta suscipienda. V. dicitur: *facta in aqua*, per quod indicatur materia remota baptismi, juxta illud Christi: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Joan. 3.* Dicitur VI. *ab alio abluente*, quia si quis seipsum ablueret, proferendo etiam debitam formam, talis ablutio non esset baptismalis, & valida, quia forma, *Ego te baptizo &c.* falsificaretur. Dicitur VII. *& in verbis certis:* assignatur hic forma baptismi consistens in certis quibusdam verbis. Dicitur VIII. *simul ab eodem abluente prolatis*, quia si unus ablueret, & alter pronuntiaret verba formæ baptismalis, nullus esset baptismus, ut infrà dicetur de Ministro baptismi. Vel si quis nunc ablueret infantem, & modò post horam pronunciaret verba formæ, iterùm invalidus foret baptismus. Dicitur denique: *cum debita intentione prolatis*, quia si aliquis sine intentione conficiendi Sacramentum ablueret aliquem, non valeret baptismus. Ex his patet, quòd hæc definitio baptismi à Doctore Subtili tradita nullam contineat particulam superfluam, sed sit data per omnes causas; per *efficientem*, scilicet per intentionem Ministri; per *finalem*, scilicet ablutionem animæ à peccato; per *materialem*, nempe ablutionem factam in aqua; per *formalem*, videlicet per certa verba formæ baptismalis. ac etiam per *subjectivam cum suis dispositionibus*, idest, hominem aliqualiter consentientem. Ita Mastrius *cit. n. 3.*

§. III. *Baptismus Christus instituit ante suam mortem.*

4 CErtum est, baptismum fuisse verè, & immediatè ab ipso Christo institutum, ut deducitur ex ejus verbis, *Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Itaque quæritur de tempore, quo fuerit institutus, an ante, vel post mortem, & Resurrectionem ipsius? Quamvis autem Antiquiores quidam, ut Alensis, Albertus, Mayron, & alii putaverint, institutum fuisse post mortem, & resurrectionem ejus, quando Christus Dominus dixit Apostolis *Matth. 28. Euntes ergo docete omnes gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Communis tamen, & verior Sententia docet, baptismum fuisse à Christo institutum ante ipsius Passionem, & Mortem. Ita *Scotus in 4. d. 3. q. 4. Faber, Hiquæus, Aretinus, Pontius, Brancatus, Herincx, & cæteri Scotistæ*, ac Recentiores passim. Ratio est. quia *Joann. 3.* dicitur. *Post hæc venit Jesus, & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* Ergo tunc jam fuit institutum baptismi Sacramentum: nam usus Sacramenti supponit, aut continet ejus institutionem. Nec valet expositio quorumdam dicentium, Apostolos tunc baptizantes non dedisse illum baptismum, qui est Legis novæ Sacramentum, sed vel eumdem, quem dabat Joannes Baptista, vel alium, qui esset solùm figura, & quasi inchoatio Baptismi à Christo instituendi: Non valet, inquam, quia, ut ait Scotus *cit. cum S. Augustino c. 18.* videntes discipuli Joannis, discipulos Christi baptizantes, conquesti sunt apud Joannem, quòd ausi sint baptizare: si autem baptizassent Baptismo Joannis, nullam habuissent causam querelæ, quòd Apostoli baptizassent; Ergo Apostoli non dabant Baptismum Joannis, sed alium omninò diversum, nimirùm à Christo institutum: quam Scoti rationem latè prosequitur Suarez *disp. 19. sect. 1.* Nec etiam benè dicitur, illum Baptismum fuisse quidem à Christo institutum ante Passionem, non tamquam verum Sacramentum, sed solùm tamquam figuram, ac veluti inchoationem postea instituendi. Non enim conveniens erat, ut Christus ipse, in cujus adventu umbræ, & figuræ omnes cessare debeant, uteretur baptismo, qui esset solùm umbra, & figura veri Sacramenti; maximè, quia baptismus ille dabatur in Spiritu sancto, ut ipse Joannes Baptista attestabatur: ergo gratiam conferebat, & verum erat Sacramentum. Accedit ulterior ratio, quam affert Herincx, *de Baptismo disput. 5. qu. 1. num. 5.* Quia Christus ante suam Passionem in ultima Cœna Apostolis dedit Eucharistiam, ut patet ex Evangelio. Item Ordinem Sacerdotii, ut clarè patet ex Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 1. & Can. 2.* quod non est credendum, fecisse Christum, iis necdum baptizatis, adeòque Baptismo necdum instituto: cùm hic juxta Legem ordinariam sit janua ad reliqua Sacramenta, eorumque effectus percipiendos: de dispensatione autem in hac Lege ordinaria non constet. Imò non est improbabilis quorumdam sententia, Christum propriis manibus baptizasse suam dilectissimam Matrem. S. Petrum, & cæteros Apostolos, licèt enim *Joann. 4.* dicatur, Jesum non baptizasse, intelligendum est, *communiter, & publicè:* aut certè, quòd, etsi anteà interdum per se baptizasset, non tamen posteà, seu alio tempore, de quo *Joan. 4.* Nec obstat, quòd *Joan. 7.* dicatur: *Nondum erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus:* nam loquitur Scriptura tantùm de solemni, & visibili Spiritus datione, quæ futura erat in Pentecoste, non autem de invisibili, & privata, quam sæpius constat antè contigisse, v. g. Magdalenæ, Apostolis, &c. Deinde gratiam Spiritus sancti etiam Apostolos ante Passionem recepisse per sumptionem Eucharistiæ, & susceptionem Sacramenti Sacerdotii, est indubitatum. Nec refert, quòd nullibi legatur Apostolis tradita forma Baptismi, nisi post Passionem, *Matth. ult. baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Potuit namque Christus privatim Apostolos, & Discipulos docuisse formam Baptismi, cùm eos frequenter instruxerit in Mysterio SS. Trinitatis: etsi Evangelistæ id non scripserint. Ita Herincx *c. n. 6.*

§. IV. *Quamvis certum Institutionis tempus assignari non possit ex Sacra Scriptura.*

NAm imprimis Christus non instituit Sacramentum Baptismi, antequàm ipse baptizaretur à Joanne secundùm omnes, quia antequàm Christus esset baptizatus, non inchoavit structuram suæ Ecclesiæ, neque Officium prædicationis anteà exercuit, ut constat *ex Luca 3. & Actor. 1.* Ergo neque Baptismi institutionem anteà exorsus est. Nec Christus Baptismum instituit, dum baptizabatur. Quia Christus Dominus non fuit baptizatus baptismo suo, sed Baptismo Joannis. Ita *Scotus in 4. d. 3. qu. 4. n. 2. Suarez, Coninch. Præpositus, Mastrius, Herincx*, & alii. Benè tamen, ait Doctor Subtilis, Christus tunc aquam dedicavit ex contactu suæ mundissimæ carnis, tamquam sui baptismi materiam idoneam, non communicando ei aliquam virtutem mundandi physicam, sed ordinando eam pro sui baptismi instituendi materia idonea. Sic etiam quamvis tunc repræsentata fuerit SS. Trinitas, & apparuerit *Pater in Voce, Filius in Carne, & Spiritus sanctus in specie Columbæ*, nihilominùs forma baptismatis tunc authenticè non fuit instituta, sed tantùm insinuata, quia tunc SS. Trinitas non fuit *verbaliter* expressa, uti ad formam Sacramentalem baptismi requiritur. Prætereà institutio Sacramenti est actus Legislatoris, sed Christus, dum baptizatus fuit, non gerebat personam Legislatoris, sed potiùs penitentis. Ergo, denique illa manifestatio ad Jordanis ripas facta, tantùm Joanni, & fortè quibusdam aliis illius discipulis cognita erat, & non aliis Christi Apostolis, & idcircò privata fuit, & non publica manifestatio, qualis tamen ad institutionem Sacramenti requirebatur: Ergo Sacramentum baptismi non fuit institutum, quando Christus à Joanne fuit baptizatus. Nec etiam fuit institutum per illa Christi verba Nicod. dicta *Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex Aqua &c.* Quoniam non est verisimile, tam necessarium pro omnibus omninò hominibus Sacramentum fuisse institutum, & præceptum in conclavi, & coram homine privato, qualis tunc erat Nicodemus; ergo convenientius erat, ut talis institutio fieret publicè, coram iis maximè, qui ejusmodi Sacramenti promulgatores, ac Ministri esse deberent, scilicet coram Apostolis. Unde sermo ille Christi cum Nicodemo erat tantùm per modum simplicis eruditionis, quid post institutum Baptismum esset futurum: non autem per modum institutionis. Quare concludit *Doctor Subtilis cit.* quod licèt institutio Baptismi fuerit facta ante mortem Christi, tempus tamen præcisum, & determinatum in Evangelio non legitur: & eodem modo etiam discurrit D. noster Seraphicus, *Sanctus Bonaventura in 4. distinct. 3. q. 1.* dum ait, quòd Christus non solùm instituit Baptismum, sed etiam insinuavit, antequàm instituerit, ac denique institutum illum stabilivit, & approbavit. Insinuavit, quidem, quando fuit à Joanne in Jordane baptizatus: Instituit verò, quando ipse, & discipuli ejus baptizabant: Confirmavit denique, & approbavit post Resurrectionem, quando dixit Apostolis, *Matth. 28. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti &c.* Ex his omnibus sequitur, Baptismi Sacramentum 5

esse

eſſe à Chriſto Domino inſtitutum aute illud tempus, quo ipſe, & diſcipuli ejus baptizabant. *Jaun.*3.

6 Petes. *Quid dicendum de Baptiſmo Joannis?* R. Baptiſmum quo baptizavit Sanctus Joannes Baptiſta, non fuiſſe Baptiſmum Chriſti, neque Sacramentum. Ratio, eſt, quia ipſe Sanctus Joaunes *Matt.*3. ait: *Ego baptizo vos in aqua, in Pœnitentiam, qui autem poſt me venturus eſt, ipſe baptizabit vos in Spiritu, & igni*: Ergo Baptiſmus Joannis non conferebat gratiam ex opere operato, ſicut confert Baptiſmus Chriſti, ſed tantùm ex opere operantis, videlicet propter adjunctos Pœnitentiæ actus. Deinde Sanctus Joannes non poterat inſtituere Sacramentum, ſed Baptiſmus eius erat tantùm diſpoſitio præparativa ad Baptiſmum Chriſti. Denique Concilium Tridentinum *ſeſſ.7. Can.*1. *de Baptiſmo definit: Si quis dixerit, Baptiſmum Joannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo Chriſti, Anathema ſit.*

Q U Æ S T I O II.

De remota Baptiſmi Materia.

S U M M A R I U M.

8 & 9 *Materia remota valida Baptiſmi eſt ſola aqua naturalis, & elementaris.*

10 *Omnis alius liquor, qui non eſt aqua naturalis, non eſt Materia valida Baptiſmi.*

11 *Materia remota licita Baptiſmi eſt aqua benedicta è fonte baptiſmali.*

12 *In neceſſitate, deficiente materia certa, adhibenda eſt aqua dubia.*

13 *Regulæ practicæ obſervandæ in collatione Sacramenti Baptiſmi.*

A S S E R T I O II.

7 M*Ateria remota valida Sacramenti Baptiſmi eſt ſola aqua ſimplex naturalis, & elementaris: Conſequenter omnis alius liquor, qui non eſt talis aqua, non eſt Materia valida hujus Sacramenti. Materia verò etiam licita eſt aqua benedicta è fonte baptiſmali. In neceſſitate tamen adhibenda eſt aqua dubia.* Eſt communis apud Herincx, Gobat, & Alios.

§. I. *Materia remota valida Sacramenti Baptiſmi eſt ſola aqua Naturalis, & Elementaris.*

8 EST de fide definitum in Concilio Lateranenſi *c. Firmiter, de ſumma Trinitate*, & Concilio Florentino *in Decreto Eugenii*, & Concilio Tridentino *ſeſſ.7. can.2. de Baptiſmo*, definiente. *Si quis dixerit, aquam veram, & naturalem, non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, Anathema ſit.* Ratio eſt quia in Sacra Scriptura. *Jaun.*3. Chriſtus ait. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua.* Et *Actorum* 8. dicitur. *Deſcenderunt uterque in aquam Philippus & Eunuchus & baptizavit eum.* Idipſum confirmat unanimis Sanctorum Patum conſenſus perpetuus, & univerſalis uſus Eccleſiæ, & praxis. Ultimò Doctor noſter Subtilis *in 4. diſt.* 3. *q.*2. apud Maſtrium *citatum qu.*2. *n.*16. abſoluta (inquit) Ratio, cur hæc materia ſit neceſſaria, fuit voluntas inſtituentis Rationes autem, ſeu congruentiæ hujus voluntatis ſunt potiſſimæ: quia aqua eſt *frigida, fluida, lucida, neceſſaria, & communis*, quæ proprietates illi humori conveniunt, in quo debet fieri baptiſmus, quia eſt ad reprimendum æſtum concupiſcentiæ, ad flectendum rigorem inobedientiæ, ad illuſtrandam claritatem fidei, ad introducendum in viam ſalutis, & hoc Sacramentum eſt commune omnibus, & cùm ſit Sacramentum neceſſitatis, in ea materia debuit inſtitui, quæ ubique reperiatur.

9 Nec obſtat, quòd S. Joannes Baptiſta *Matth.*3. dicat: *Chriſtum Baptizaturum in Spiritu ſanto, & igni.* Quia S. Joannes ibi non loquitur de materia hujus Sacramenti, nec ignem ſumit propriè, ſed metaphoricè, quatenùs ſignificat, Baptiſmum Chriſti conferre ignem charitatis, & gratiæ, quem ſuus Baptiſmus conferre nequiverat. Deinde nuſquam legitur, Chriſtum, aut ejus diſcipulos, aut primitivam Eccelſiam baptizaſſe cum igne, quia ignis nequit baptizare, ſeu abluere.

§. II. *Omnis alius liquor, qui non eſt aqua naturalis, non eſt materia valida Baptiſmi.*

10 RAtio clara eſt, cùm enim ex prædictis, ſola vera, ſimplex, naturalis, & elementaris ſit valida Baptiſmi materia, conſequenter omnis alius liquor non erit valida materia baptiſmi. Ex quo *ſequitur I.* Validam baptiſmi materiam eſſe aquam elementarem, calidam, frigidam, pluvialem, fluvialem, fontanam, marinam, amaram, dulcem, ſulphuream, uti eſt Thermarum, Acidularum, turbidam, vel parùm lutoſam, item aquam reſolutam ex nive, vel gelu, vel vaporibus condenſatis, vel fluentem ex lapidibus, aut parietibus hiberno tempore: nam eſt liquor ex aere converſus in veram aquam naturalem. Ita P. Gobat *tr.*2. *de Baptiſmo caſu* 1, *ſect.*1. *num.*18. *& ſeqq.* citans Divum Thomam, Tannerum, Dianam, & Alios. *II. Sequitur* invalidam baptiſmi Materiam eſſe Vinum, Lac, urinam, ſanguinem, oleum, lacrymas, ſalivam, ſudorem, phlegma, ſeu pituitam, item liquores, & ſuccos expreſſos ex pyris, pomis, ceraſis, herbis, arboribus, radicibus, granis, & ſimilibus. Idem dicendum de nive, grandine, glacie, pruina, niſi priùs diſſolvantur: Licèt enim ſint aqua naturalis, non tamen ſunt aqua uſualis, ſeu fluida, per quam poſſet fieri ablutio, quæ tamen utpotè materia proxima baptiſmi, ad ejus valorem, & eſſentiam requiritur. *Sequitur III.* Materiam baptiſmi dubiam eſſe aquam roſaceam, aquam ex ſale reſolutam, liquores naturaliter ex arboribus emanantes, vel per diſtillationem ex herbis, floribus, &c. eductos. Item juſculum tenue, cerevisiam tenuem, ſicut etiam atramentum tenue. Secùs foret, ſi hæc ſint valdè craſſa, ita ut in eis non remanſerit quoad ſubſtantiam aqua naturalis: tunc enim utique ſunt materia baptiſmi certò invalida. Ita Doctores Angelicus, & ſubtilis *in 4. d.3. qu.3.* & varii Doctores apud Gobat *cit. n.*22. *& ſeqq.* Pro confirmatione prædictorum, accipe ſequentem caſum, reſolutum ab Innocentio III. *c. non ult. de Baptiſmo, & ejus effectu.*

Poſtulaſti, utrùm parvuli ſint pro Chriſtianis habendi, quos in articulo mortis conſtitutos, propter aquæ penuriam, & abſentiam Sacerdotis, aliquorum ſimplicitas in caput, & pectus ac inter ſcapulas pro baptiſmo, ſalivæ conſperſione linivit? Reſpondemus, quod, cùm in baptiſmo duo ſemper videlicet verbum, & elementum, neceſſariò requirantur --- dubitare non debes, illos verum non habere Baptiſmum, in quibus non ſolùm utrumque prædictorum, ſed etiam alterum eſt omiſſum.

§. III. *Materia licita baptiſmi eſt aqua benedicta è fonte baptiſmali.*

11 MOrtale ſacrilegii peccatum comittit ille, qui in collatione baptiſmi, utitur aqua impura, & turbida, abſque gravi neceſſitate. Palaus *part.*4. *tract.*19. *punct.*3. Bonacina *de baptiſmo, punct.*3. *nu.*7. Gobat *cit. nu.*41. & alii. Ratio eſt, quia in re gravi agit contra reverentiam Sacramenti. Ille quoque graviter delinquit, qui *in ſolemni baptiſmo*, abſque neceſſitate abluit aqua alia, quàm è ſacro fonte. Bonacina *pun.*7. Palaus *ibidem*. Imò mortaliter peccat juxta Nugnum *in 3. p. qu.*72. *artic.* 4. Sylveſtrum *V. baptiſmus* 2. *qu.*3. tum ob *Clementinam unic. de baptiſmo*, tum ob morem univerſalem Eccleſiæ. At verò Antonius de Quintannadvenas, *ſingular. tr.*1. *ſingul.* 27. latè defendit, intervenire culpam ſolùm venialem, quam etiam vadunt illi, qui ſecuti morem ſuæ Diœceſis, quando eſt acerrimum frigus, adhibent aquam communem tepefactam. Dictum eſt: *in ſolemni baptiſmo*. Nam in privato omittitur liberè benedicta. Paſqualigus *in deciſ. mor. dec.* 75. Quintanuad. *loco citato*. Gobat *cit. num.*41. La Croix *l.*6. *parte* 1. *num.*263. & alii.

§. IV. *In neceſſitate adhibenda eſt aqua dubia.*

12 ITa communis apud Gobat *cit. n.*36. Ratio eſt, quia quilibet jure naturali, Divino, & humano tenetur æternam alterius perniciem impedire, ſaltem, quando poteſt, ſine ſuo gravi damno, & peccato: atqui deficiente materia certa baptiſmi, poteſt quis per materiam dubiam applicatam impedire æternam alterius perniciem, quia poteſt eſſe, quòd ſit materia valida, & quidem ſine ſuo damno, ut patet, ac etiam ſine peccato; cùm neceſſitas, & appoſitio conditionis evitet nullitatem, & irreverentiam Sacramenti: ergo in tali caſu non ſolùm quis licitè poteſt, ſed etiam ex charitate ſub peccato mortali, & Parochus inſuper ex juſtitia tenetur adhibere dubiam Baptiſmi materiam. Dicaſtillus *to.*1. *in 3. part. tr.*2. *diſp.*1. *n.*34. Herincx *diſp.*5. *de Baptiſmo, qu.*2. *nu.*16. & communis: Ita tamen, ut dum adhibetur materia dubia, id fiat ſub conditione *ſi valida ſit*, & ut deinde habita materia certiori, Baptiſmus ſub conditione neceſſariò reiteretur. Ad materiam dubiam Baptiſmi revocatur illa, de cujus valore ſunt diſſentientes Doctorum opiniones, & nos *ſuprà §.2. num.*10. aſſignavimus. Generaliter autem neceſſitate ſufficit in alterius defectu, adhiberi materiam, quam non ſit certum, non eſſe aquam ſeu de qua dicere quis poſſit, fortè eſt aqua neceſſitate, & adjuncta, ſeu mente retenta conditione, abſtergente periculum irreverentiæ. Quare Miniſtro Baptiſmi obſervandæ ſunt ſequentes Regulæ Morales, & practicæ ab

omni-

omnibus, aut plerisque admissæ, traditæ à Patre Gobat *cit. n. 35. & seqq.*

Regulæ practicæ

Observandæ in Collatione Sacramenti Baptismi.

13 REgula I. Peccat mortaliter, qui cùm possit habere aquam elementarem, adhibet aliam. Ita omnes. Quia scilicet absque urgente causa exponit salutem infantis supremo discrimini. Sicuti nullo casu licet in Sacramentis conficiendis uti materia, vel forma certò ineptis.

Regula II. Qui verò nequit habere aquam elementarem, non modò licitè adhibet (si sit periculum in mora) aliquam ea his, de quibus dubitant Doctores, sed etiam tenetur adhibere sub mortali, ut nominatim de Rosacea docet Lessius. Ratio hujus Regulæ jam data est *n. præced.*

Regula III. Idem dic de materia omninò dubia, sicut potest fieri in tenebris, ut quis nesciat, an capiat aquam, ao acetum. Diana *part. 5. tract. 3. resolut.* 1. citans multos. Etenim in dubio adhibenda est ægro periclitanti potiùs Medicina dubia (saltem si non sit obfutura) quàm nulla. Sanchez *l. 1. Moral. c. 9. n. 39.* Ex communi.

Regula IV. In utroque autem casu conferendus est Baptismus non *absolutè*, sed *conditionaliter*, voce, vel mente solà dicendo, *Si hæc materia est apta, & valida, ego te Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.*

Regula V. Quando possibilitas adest, via tutissima eligenda est, si non adest possibilitas, via tutissima proxima tenenda est: cessante impossibilitate cautè est supplendum id, quod impossibilitas prohibebat. Ita *sapienter, & breviter loquitur Scotus in 4. dist. 3. q. 2.* ait Gobat *cit. n. 39.*

Regula VI. Qui moritur tinctus lavacro dubio, vel æqualiter in probabili, sepeliendus est in loco sacro. March. *in simili resol. Pastor. de Sacram. tr. 2. cap. 1. n. 2.* Nam Jure sacræ glebæ non est quis privandus in dubio.

QUÆSTIO III.

De Materia proximæ Baptismi.

SUMMARIUM.

15 *Baptismi Materia proxima est ablutio Hominis facta per aquam.*

16 *Quales corporis humani partes debeant ablui per aquam?*

17 *An aqua immediatè, & physicè tangere debeat corpus baptizandi, & quæ aquæ quantitas requiratur ad valorem Baptismi?*

18 *Exemplificatur aliquibus casibus.*

19 *An submersio occisiva infantis sit materia valida Baptismi.*

ASSERTIO III.

14 B*Aptismi Materia proxima est ablutio Hominis, facta per aquam, quæ quidem aqua aliquam ex præcipuis corporis partibus, immediatè, & physicè, tangere, seu abluere debet non tamen baptizandum occidere.* Ita Communis DD.

§. I. *Baptismi Materia proxima est ablutio.*

15 ITa D. Thomas *quæst. 66. art. 1. & 4.* Doctor subtilis *in 4. dist. 3. quæst. 3.* omnesque alii. Modò per eam, Corpus possit dici verè lotum, seu ablutum: sive dein aliquæ sordes per eam auferantur, sive nullæ, nam sufficit, modò possint aliquæ etiam minimæ auferri per eam, si adessent; nec enim Baptismus est institutus ad abluendas sordes corporis. Bonacina *hic disp. 2. quæst. 2. punct. 3. num.* 14. Idque patet ex *Matth. ultimò, baptizantes eos*, id est, *abluentes eos*, & ex forma Baptismi: *Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Unde Magister sententiarum citans verba illa S. Augustini: *Accedit Verbum ad Elementum, & fit Sacramentum*, subjungit: *Non utique ipsum Elementum fit Sacramentum, sed ablutio facta in Elemento.* Quare certum est, ad valorem Baptismi requiri ablutionem non tantùm activam ea parte Ministri abluentis: sed etiam passivam ex parte suscipientis. Quænam verò ex his sit materia proxima Baptismi, & subjectum proximum significationis Sacramentalis? Resolvit Scotus 4. *distinct. 6. quæst.* 2. defendens ablutionem passivam esse materiam proximam Baptismi. Ratio est, quia si Baptismus consisteret in ablutione activa, sequeretur, quòd baptizans reciperet Sacramentum Baptismi, quia juxta physicam, actio recipitur in agente, tamquam in subjecto: sequela non admittitur: ergo. Accedit, quòd si quis simul plures baptizaret eadem aspersione aquæ, foret ibi unicus tantùm Baptismus, quia esset unica tantùm actio aspergentis, sed hoc non admittitur: ergo. Hinc *Sequitur* I. Glaciem, & nivem non esse materiam Baptismi, quamdiù enim non resolvuntur, nequit in iis fieri ablutio: hæc namque dicit motum materiæ liquidæ circa corpus abluendum. Imò juxta multos apud Herinck *cit. quæst. 3. num.* 19. etiam necessariò pro valore Baptismi, debet resolutio glaciei, sive nivis fieri; dum adhuc subest manui baptizantis, vel applicationi, antequàm recipiatur in corpore baptizati, sic ut ex manu baptizantis stillæ dimittantur in corpus baptizandi, quia aliàs non satis apparet, ipsum propriè abluere. *Sequitur* II. Ad valorem Baptismi esse indifferens, sive ablutio fiat per *aspersionem*, sive *per effusionem* aquæ in corpus, sive per *immersionem* corporis in aquam. Ita Divus Thomas *quæst. 66. art. 7.* & omnes Scholastici teste Vasquez, apud Herinck *cit. n. 24.* idem tradit Rituale Romanum, *tit. de forma Baptismi.* Ratio est, quia quovis ex his tribus modo potest homo sufficienter dici ablutus. Similiter ad valorem est indifferens, utrùm adhibeatur trina, vel una tantùm immersio, seu infusio: cùm etiam unica sufficiat ad denotandum hominem ablutum. Patet hoc quoque ex consuetudine Ecclesiæ, quæ ob diversas rationes occurrentes, modò unicam immersionem, modò trinam adhibuit, juxta Gregorium *lib. 1. Epist. 41. & Refertur cap. de Trinit. dist. 4. de Consecr. & Toletanum IV. cap. 5. ut refertur c. propter. 85. de Consecr. dist. 4.* In praxi servanda est consuetudo cujuscumque loci, ac obsequendum Ritualibus Diœcesanis: num verò quis peccet mortaliter baptizans per effusionem, quando in ejus Diœcesi præscribitur immersio, & vice versa? Respondet Divus Thomas *quæst. 66. art. 8. in corpore*, peccare graviter, qui non immergit ter, cùm cæteroquin deberet. Nugnus *in eumdem Articulum*, putat delinquere mortaliter, qui utitur aspersione, cùm deberet ex ritu Diœcesano uti immersione, vel effusione. Sotus, Gregorius de Valentia, Dicastillus, & plures alii apud Gobat *cit. num. 67.* generatim non agnoscuntur noxam nisi venialem, sicuti nec ego, ait Gobat cit. quia non existimo, extare in Ritualibus Diœcesanis verba, quibus exprimatur obligatio ad mortale. Itaque gravitas peccati desumenda est solùm ex metu scandali.

§. II. *Hominis.*

REceptum est apud omnes, non debere ablutionem fieri in toto corpore, aut majori ejus parte, alioquin nullus Baptismus nunc perfectus esset, quia regulariter in solo capite confertur: *Non enim est verisimile*, inquit Scotus *4. distinct. 4. quæst. 3. quòd in die Pentecostes, quando baptizati sunt tria millia ab Apostolis, Actorum 2. quòd quilibet quantùm ad totum corpus suum lavaretur aqua, sed præcisè, quantùm ad faciem aspergendo.* Difficultas tamen est, quænam pars corporis ablui debeat, ut validus sit Baptismus? & quidem conveniunt Doctores, Baptismum haud dubiè fore validum si caput Hominis abluatur, quod docet Doctor Angelicus *qu. 56. art. 11.* & Subtilis *loc. cit.* ubi dicit: Quòd si appareat *extra uterum Matris*, caput infantis, & in ea corporis parte baptizetur, si puer nasceretur, & ex utero Matris exiret: non oporteret ipsum rebaptizare, quia illa censetur pars hominis præcipua, utpotè in qua viget omnis sensus, & hoc ex Ecclesiæ præcepto faciendum esse constat *ex c. Postquàm vos de Cons. d. 4. & ex Cathechismo Romano, p. 2. c. 1.* Validum quoque fore Baptismum existimant Sotus, Suar. Laym. & plures alii, *apud* Mastr. *Th. Mor. d. 17. q. 2. a. 11.* Scapulæ, pectus, aut alia hujusmodi pars notabilis abluatur. Cæterùm, si alia pars minùs notabilis, v. g. manus, pes, &c. tantummodò ablueretur, licèt *Vasquez, Henriquez, Diana, Caspensis*, & alii Recentiores asserant talem Baptismum esse validum; tamen talis Baptismus non esset tutus, & nulla est certitudo, quòd Baptismus datus in aliqua minima parte Corporis sit validus, & propterea sic baptizatus in casu necessitatis, iterùm esset rebaptizandus. Ita Div. *Thomas cum suis, Doctor Subtilis in 4. d. 4. q. 3. cum suis Suarez, Valentia, Coninch. Nugnus, Aversa, Bonacina, Sylvester, Armilla, Tabiena, Rosella, & aliis, Summistæ apud Mastrium in 2. disp. 2. qu. 2. art. 1. n. 45.* Ratio est: Tum quia hoc Sacramentum, sicut est summè necessarium, ita cum maxima securitate est conferendum, ne periculo exponatur anima infantis, & propterea monemur, *cap. De quibus, de Baptismo, & ejus affectu*, & in Rituali Romano, in prædictis casibus, ubi non est securitas, iterandum esse Baptismum sub conditione. Tum quia ab Innocentio XI. damnata est sequens in Ordine 1. propositio: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Tum quia licèt homo dicatur verè vulneratus etsi vulneretur in minima parte Corporis, non tamen homo secundùm communem loquendi modum dicitur verè, & propriè Ablutus per lotionem cujuscumque etiam minimæ partis Corporis. Idem multò magis dicendum, si infans solùm baptizaretur in capillis, vel in-

volu-

volutus secundinis. Idem docet Gobat. *cit. n. 56.* de Infante adhuc *totaliter* in utero Matris hærente, quòd si ejus Caput aspergatur aqua, & baptizetur, nihilominùs posteà ex utero Matris, egressus baptizari debeat sub conditione; quandoquidem Maximi, & Plurimi Doctores, ut Sanctus Bonaventura, Alensis, Durandus, & alii, quos accumulat, sequiturque *Comitolus Respons. Moral. lib. 1. quæst.* 13. Negant; posse validè baptizari infantem, qui nulla sui parte extrà uterum, eo quòd non possit renasci, qui necdum est natus, juxta illud *S. Augustini in Epistola ad Dardanum*: *Nemo renascitur, nisi prius nascatur*. Ubi tamen à Parochi seriò sunt admunendæ obstetrices, ut in necessitate baptizent infantem in quacumque tandem parte corporis minima, etiam in capillis, in secundinis, vel umbilico, etiam adhuc totaliter in utero Matris hærentem, quovis modo possibili; quia necessitas non habet legem, & periclitanti animæ infantis de salute æterna, succortendum est omni possibili modu; ita expresse *Chapeaville, de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap. 3. q.* 10. *Bonacina, Dicastillus, Tannerus, Victoria, Gabriel, Valentia, Toletus*, & alii apud Gobat. *cit.* ita tamen, ut sublata necessitate, Baptismus sub conditione reiteretur juxta supradicta.

§. III. *Facta per Aquam.*

17 AD valorem Baptismi necessariò requiritur, ut Aqua immediatà, & physicà tangat corpus, & carnem baptizandi: Aliàs enim non esset vera corporis ablutio. Unde parvulus utero Matris conclusus, ut nulla ratione possit ab aqua tangi, non potest baptizari, nec prodesset parvulo, si uterus Matris Aqua ablueretur. Similiter non valeret Baptismus, si Aqua tantùm attingeret fascias, vel vestes baptizandi, ita omnes Theologi teste Herincx *cit. numer.* 23. An autem valeret, si soli capilli madefierent, vel solæ secundinæ, quibus infans involutus est, vel umbilicus, per quem infans sugit alimentum à Matre, dum est in utero, & illi jungitur, dubium est, differentibus Doctoribus pro, & contra. Hoc certum est, quòd propter dubium extra necessitatem non liceat sic baptizare: in necessitate verò, si non possit in alia parte infans ablui, debeat sic baptizari, taliterque baptizatus cessante necessitate debeat sub conditione rebaptizari, si autem anteà moriatur debeat ob Baptismum saltem dubium in loco sacro sepeliri. Vide Herincx *citat. numer.* 23. Denique ad valorem Baptismi non sufficit quæcumque modica Aquæ quantitas, utpotè aliqua gutta. Ita contra Vasquez, Henriquez, Meratium, Caspensem, Aversam, & alios docent Bonacina, Granadus, Layman, Centinus, & alii. Ratio est, quia ad Baptismum requiritur contractus successivus, & tanta Aquæ quantitas, per quam homo potest dici verè, & propriè ablutus: sed juxta communem prudentum æstimationem, homo non diceretur propriè lotus, & ablutus propter contactum alicujus guttulæ Aquæ in minima parte sui corporis: ergo. Quare Auctores nobis contrarii etiam ipsimet fatentur; paucas Aquæ Guttas non sufficere ad valorem Baptismi, si persistant, & non fluant per corpus: Si verò per partes Corporis fluant, dicunt sufficere: si enim non fluerent, non abluerent. Quæ sententia cùm sit probabilis, potest admitti, ita ut urgente necessitate in defectu amplioris Aquæ tali modo conferatur Baptismus. Ex his colliges, quid respondendum ad sequentes casus, *Primus est*.

18 Isabella infans domi baptizata tantùm aspersione Aquæ ex digitis, sicut quilibet aspergit se Aqua Benedicta, an est verè baptizata, vel rebaptizanda sub conditione? Respondet Gobat. *cit. num.* 46. videri baptizatam, nec rebaptizandam, si, ut sæpè fit, digitus fuerit probè immersus in Aquam, ac proindè inspersæ quinque, vel sex guttæ si verò tantùm duæ, tresve, esse rebaptizandam. Quòd si non constet, utrùm duæ, tresve, an verò plures fuerint excussæ à digitis, esse rebaptizandam sub conditione. Ego inhærendo doctrinæ mox suprà traditæ, judico esse rebaptizandam: quia in Sacramentis, ubi agitur de valore actus, & maximè in Sacramento Baptismi, ubi agitur de salute æterna infantis, tenemur sequi sententiam tutiorem. *Alter casus est*.

Leocadia obstetrix baptizavit infantem, imprimendo eidem in fronte signum Crucis digito Aqua madefacto; valetne Baptismus? *Passerinus, Reginaldus, Angelus, & Escobar apud* Gobat. *cit. num.* 48. dicunt: Si Leocadia solummodò impressit illum madidum digitum fronti, non trahendo in ullam partem, non valet Baptismus: quia adhuc requiritur, ut Aqua effluat ex digito: quæ non potest dici effluere, nisi illa res madida saltem trahatur motu successivo per corpus: cùm enim ablutio sit ens successivum, consequenter etiam per motum successivum fieri debet.

§. IV. *Sed quid de Baptismo submersivo?*

QUia juxta dicta suprà §. 2. *hujus quæstionis*, ablutio 19
baptismalis potest etiam fieri per *immersionem* corporis in Aquam, difficultas est, an ubi hic abluendi modus servari solet, sit de necessitate, & valore Sacramenti, ut post immersionem sequatur emersio, vel etiam valeat Baptismus, si projiciatur, & submergatur infans in puteum, vel flumen, cum prolatione formæ Baptismatis? Communis Opinio Recentiorum tenet, non esse de necessitate Sacramenti emersionem, sed valere Baptismum factum per projectionem, & immersionem puram sufficere, & esse verè, & propriè ablutionem Baptismo idoneam, quamvis, illicitam, iniquam, & mortiferam, dummodo proferatur integra forma ante mortem infantis. Quorum fundamentum est, quia, quamvis in tali casu sequatur submersio, & mors infantis, nihilominùs infans potest dici verè ablutus, & baptizatus: quia Baptismus non ordinatur ad vitam corporis, sed animæ. Ita *Suarez, Vasquez, Coninch. Layman, Hurtadus, Valentia, Diana, Bonacina, Caspensis, Aversa*, & alii passim, apud *Mastrium citatum qu. 2. art. 1. n.* 18. Oppositum tamen docuit Scotus, *in 4. distinct. 4. qu.* 3. Cum communi Scotistarum, & Antiquiorum *Richardi, Paludani, Marsilii, Sylvestri, Armillæ*, & aliorum. Ratio Doctoris Subtilis est: Quia ablutio baptismalis ordinatur ad vitam, & non ad mortem per se loquendo, nec verisimile est, Christum pro materia proxima hujus Sacramenti ordinasse occisionem hominis; adeoque actionem intrinsecè malam, quæ numquam sine peccato adhiberi potest, & ex natura sua est ordinata ad mortem corporalem: siquidem ad suavem Christi Providentiam spectare videtur, ut ita Sacramenta instituerit, ut per virtutem, quam corporaliter per materiam sensibus ingerunt, significent insensibilem gratiam, quam animæ conferunt: unde sicut in Aqua hoc Sacramentum est institutum: quia quemadmodùm corporaliter maculas abluit, ita & spiritualem: sic pariter, si materia hujus Sacramenti vitam spiritualem præstare debet, hoc per fomentum corporale innuere debet, in casu autem posito tantùm abest, ut ablutio vitam corporalem juvet, quin potiùs ex natura sua eam destruat. Deinde Christus pro Materia proxima Baptismi utique instituit ablutionem usualem, & consuetudinariam hominum, quæ nimirum sordes corporis, non autem vitam per se tollat; qualis non est submersio occisiva: Quis enim dicat, se hominem abluere, & lavare velle, quem ligatis manibus, & pedibus, & ingenti saxo ad collum alligato, in mare projiceret? Denique Christus præcepit suis Ministris, ut in necessitate adhibeant materiam Baptismi à se institutam quamcumque possunt. atqui Christus nullibi præcepit occisionem Innocentis: ergo submersio occisiva non est materia proxima Baptismi, nec valida, nec licita.

QUÆSTIO IV.

De Forma Baptismi.

SUMMARIUM.

21 *Legitima forma Baptismi, in qua debet exprimi.*
22 *Persona, quæ baptizatur, & actio baptizantis.*
23 *Item Tres SS. Trinitatis Personæ.*
24 *Sub Nominibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*
25 Usque ad n. 28. *Et Unitas Naturæ Divinæ.*
28 *Recensentur Formæ Baptismi validæ.*
29 *Assignantur Formæ baptismi invalidæ.*
30 *Enumerantur Formæ Baptismi dubiæ.*

ASSERTIO IV.

L*Egitima Forma Baptismi in Ecclesia Latina est hæc: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: in qua necessitate Sacramenti debet exprimi Persona, quæ baptizatur, actio baptizantis, Tres in SS. Trinitate Personæ, ut inter se distinctæ, sub nominibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & sub Unitate Deitatis, non tamen Persona Ministri baptizantis*. Ita communis cum D. Th. Scoto, Mastrio, Herincx, &c.

§. I. *Legitima Forma Baptismi.*

CErtum est de fide, in Sacramento Baptismi necessa- 31
riam esse certam verborum formam, & veram, ac legitimam esse illam, quæ sumitur ex illis Christi verbis. *Matth. ult. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, ut constat ex Conciliis Lateranensi *c. Firmiter, de summa Trinitate*, Florentino *in Decreto Eugenii*, & Tridentino *sess. 7. can. 4. de Baptismo*. Verum tamen est, aliquam reperiri diversita-

tem in usu hujus formæ inter Ecclesiam Latinam, & Græcam. Si quidem Latini baptizant dicendo: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, Græci verò baptizant dicendo: *baptizatur*, vel, ut Arcudius vult, *baptizatur servus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, Estque de fide, utroque modo formam esse validam, & legitimam, ut patet ex Concilio Florentino *citat.* & ipso Ecclesiæ usu. Nobis tamen Latinis non licet uti Forma Græcorum, quia foret contra consuetudinem Ecclesiæ Latinæ, nec fieret sine scandalo. Rationem autem hujus diversitatis deducit Scotus *in 4. dist. 2. qu. 2.* ex eo, quòd refert *S. Paulus Corinth. 1.* Ortum fuisse dissidium inter Christianos; gloriabatur enim unusquisque de suo Ministro Baptismi; Unde dicebant: *Ego sum Pauli, ego sum Cephæ*, & sic videbantur adscribere virtutem Baptismi Ministro: unde Apostolus eos reprehendit: *Numquid divisus est Christus?* Ad tollendam itaque hoc Schisma inter eos, ordinatum fuit, ut Minister non exprimeretur in propria Persona, ne haberent occasionem gloriandi in Ministro. Quo scrupulo cessante in Ecclesia Latina, usurpatur in eadem consueta Baptismi forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: quia verba hujus formæ magis conformantur institutioni Christi, & significant Baptismum à Ministro procedere tantùm ministerialiter, non verò principaliter: Porrò advertendum est, ex Scoto *cit.* in confessione Sacramentorum duobus modis, posse aliquid esse necessarium, Nimirùm I. *Ex parte Sacramenti, seu simpliciter*, quo scilicet non existente omninò non est Sacramentum. II. *Ex parte Ministri, seu aliqualiter*, sine quo nimirum Minister conficiendo Sacramentum, non potest vitare peccatum. Seu quod in idem recidit, aliqua sunt necessaria ad *validè* conficiendum, & recipiendum Sacramentum, & aliqua sunt necessaria ad *licitè tantùm* conficiendum, & recipiendum Sacramentum, de quo videatur P. Patritius Sporer *De Sacramentis in genere*. Jam quæritur, quidnam in forma Baptismi, necessario necessitate Sacramenti, seu ut Baptismus sit validus, exprimi debeat? sit

§. II. *In forma Baptismi necessitate Sacramenti debet persona, quæ baptizatur, & actio baptizantis exprimi.*

22 PRimò itaque in forma Baptismi exprimi debet actio ipsius Ministri baptizantis, ut docent D. Thomas *qu. 66. art. 5.* & Scotus *in 4. dist. 3. q. 2.* estque de fide, sive dein exprimatur per verbum activum, ut fit à Latinis, sive per passivum, ut fit à Græcis. Ratio est; tum quia Concil. Florentinum cit. ait: *Si exprimitur actus: qui per ipsum exercetur Ministrum, cum Sancta Trinitatis invocatione, perficitur Sacramentum.* Tum quia Alexander III. *c. 1. de Baptismo*, sic inquit: *Si quis puerum in aqua immerserit, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & non dixerit: Ego te baptizo, non est puer baptizatus.* Consentit Alexander VII. damnans sequentem propositionem in Ordine 27. *Valuit aliquando, Baptismus sub hac forma collatus, in nomine Patris &c. prætermissis illis, Ego te baptizo.* Tum quia Baptismus est Sacramentum in usu consistens: in Sacramentis autem in usu consistentibus exprimi debet actio ipsa Sacramentalis: formæ enim Sacramentales sunt Orationes practicæ, exprimentes actu fieri, quod significant: ergo significare debent actionem à Ministro exerceri. Denique quia materia Baptismi, scilicet aqua, de se est indifferens ad refrigerationem, vel emundationem: ergo debet per formam determinari ad significandam emundationem: sed nisi ablutio exprimatur, non determinatur ad emundationem: ergo.

Deinde requiritur etiam necessitate Sacramenti, ut in forma Baptismi exprimatur Persona, quæ baptizatur, ut similiter patet in utraque forma Latinorum, & Græcorum per illud verbum *Te* in forma Latinorum, & per illa verba *talis Servus*, in forma Græcorum, ut hoc modo explicetur distinctio inter baptizantem, & baptizatum: quia nemo se ipsum potest baptizare, sicut nullus potest seipsum generare, siquidem Baptismus sit spiritualis generatio hominis. Hinc infert Scotus, & Theologi omnes, necessarium esse exprimere hanc Personam, quæ baptizatur, aut proprio Nomine, ut cùm dicitur: *Ego te N. baptizo*, aut per pronomen secundæ, vel tertiæ Personæ, ut *baptizo te, vel illum*, non verò per pronomen primæ Personæ, ut *baptizo me*, id, quod *cap. Debitum de Baptismo* definitur, colligitur ex sæpè citatis Christi verbis: *Baptizantes eos*. Non ita tamen opus est exprimi Personam baptizantis directè: Baptismus enim, forma Græcorum consueta ministratus est validus, ut constat ex Concilio Florentino citato, & tamen in ea Persona Ministri baptizantis directè non exprimitur. Ita *Scotus citatus cum communi*. Nam imprimis constat, non esse necessarium exprimere Personam Ministri per illud pronomen *Ego*: cùm hoc satis includatur in verbo *baptizo*. Deinde etsi Persona Ministri nec in ipso verbo directè exprimatur, adhuc perficitur Sacramentum Baptismi, ut patet ex forma Græcorum. Hoc quidem verum est non valere Baptismum, si quis diceret: *baptizat te Christus & non Ego*: quia illo modo dicendi: Baptizat te Christus, debet implicitè, & indirectè subintelligi, *baptizat te Christus per meas manus*, ideoque non debet hoc excludi per aliam contrariam negationem: Si verò talis exclusio non fiat, etiamsi Persona Ministri directè non exprimatur, sed tantùm Persona Christi, adhuc est forma sufficiens: quia Christus intelligitur per suum Ministrum baptizare, & in hoc sensu Eugenius IV. in Concilio Florentino explicavit sensum formæ Græcæ: *baptizetur talis servus Christi*; hoc est, *manibus meis*.

§. III. *Ad valorem Baptismi ulteriùs requiritur expressio SS. Trinitatis, sub Unitate Deitatis.*

ITa *D. Thomas, & Scotus, ll. cc.* & est communissima Theologorum sententia. Nimirùm in forma baptismali, ut valida sit, requiritur, ut in ea expresè, & distinctè nominentur tres Personæ SS. Trinitatis, quatenùs inter se distinctæ sunt, & Nominibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti exprimantur, ita tamen, ut significentur esse unus Deus. Ratio multiplex petitur, tum ex verbis Christi Domini, *Matth. ult.* dicentis: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Tum ex continua Ecclesiæ praxi, declaratione, & definitione. Nam in *Can. 50. Apostolorum* reprobatur Baptismus datus in Domini morte, quia Christus non dixit: In morte mea baptizate, sed baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Unde Pelagius Papa *cap. Si reverà, de consecr. dist. 4.* dicit, Baptismum datum in Nomine Domini esse nullum. Idem dicit de Baptismo dato solummodo in Nomine Christi, *cap. Multi sunt 82. eadem dist.* Et Zacharias Papa *c. in Synodo, eadem dist.* expressis verbis docet, Baptismum non perfici, nisi in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ita, ut, qui vel unam de Trinitate Personam in Baptismo non nominaret, verum Baptisma conficere non posset. Idem habetur *c. Firmiter, de summa Trinit. & cap. 1. de Baptismo*, & in Concilio Florentino in Decreto Eugenii. Tum ex innumeris Sanctorum Patrum testimoniis, quæ hìc afferre nimis longum foret. Tum ex hac congruentia, quam ex *D. Th.* affert. *Suar.* nimirùm; quia in Lege Evangelica; fides explicita SS. Trinitatis est necessaria ad salutem; Baptismus autem est Sacramentum fidei, ut loquitur Innocentius III. *cap. Dubium, de Baptismo*; estque Janua Ecclesiæ, & in eo fit professio Evangelicæ fidei: ergo etiam oportuit, ut in collatione Baptismi fieret expressa invocatio SS. Trinitatis, quæ est primarium objectum, & fundamentum totius fidei. 23

II. Quòd Tres Divinæ Personæ, in forma baptismali, nominibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti, debeant necessariò necessitate Sacramenti exprimi, docent Doctores, Seraphicus S. Bonaventura *4. dist. 3. qu. 3. artic. 2.* Angelicus D. Thomas *qu. 66. art. 5.* Subtilis Scotus *4. dist. 3. qu. 2.* *Irrefragabilis* Alexander Alensis, *qu. 8. memb. 3. art. 3.* & communis Schotistarum, Recentiorum, & Summistarum: Imò Gabriel *art. 2. Concl. 4.* dicit, Theologos omnes, Jurisperitos, & Summistas in hanc sententiam convenire. Ratio Scoti est, quia aliàs non servaretur forma à Christo instituta. Siquidem Christus Dominus dedit Ecclesiæ nomina, Personas Divinas significantia sub propriis rationibus, in collatione Baptismi adhibenda, & talia sunt hæc nomina, *Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*. Hinc expressio SS. Trinitatis in forma Baptismali sub nominibus *Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque*, nec est licita, nec valida, quia hæc nomina non significant Divinas Personas sub propriis rationibus, sed tantùm earum Notionem, & Originationem. Confirmatur ulteriùs ex Epiphanio, *hæresi 73.* dicente voces *Geniti, & Ingeniti*, non valere ad Baptismum: & subdit rationem; Quia *Ingenitum nondum significat Patris intelligentiam, neque genitum propriè significat filium: quia ad omnia genita communem facit intelligentiam: Non enim omne, quod generatur, est Filius, quamvis omnis filius sit genitus*. Ita ille, & optimè: quia *Genitor*, non significat idem quod *Pater*, nec *Genitus* quod *Filius*, nec *Procedens* idem quod *Spiritus sanctus*. Siquidem etiam Leo potest esse Genitor, Genitus, & Procedens, & tamen nequit esse Pater, Filius, aut Spiritus sanctus. Unde etiam sustinentes opinionem nostræ sententiæ oppositam: quia nostra est communissima, dicunt, nulli licere à nostra forma discedere, & addunt, quòd si contingat, aliquem fuisse baptizatum sub ea forma *Genitori, Geniti, & Procedentis ab utroque*, iterum baptizandum esse sub conditione, ita *Cuspensis disp. 1. de Baptismo, sect. 3. in fine*, & alii, qui dicunt, eam sententiam esse tantùm speculativè probabilem, non tamen in praxi ponendam. 24

III. De-

III. Denique, quod ad formæ baptismalis Essentiam, & valorem spectet etiam expressio Unitatis Naturæ Divinæ, ut dicendum sit: *In Nomine Patris, &c.* non autem: *in Nominibus Patris, &c.* Est certum apud omnes, & colligitur ex verbis Christi, *Matth. ult. baptizantes eos in nomine Patris, &c.* ad unctio sensu Ecclesiæ illa sic intelligentis. Unde *S. Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 2. In Nomine (inquit) non in nominibus: Hi enim tres unum sunt, & hi tres Unus est Deus. S. Hieronymus in cap. 4. ad Ephes. Non baptizamur* (inquit) *in Nominibus Patris, & Filii, &c. Sed in Uno Nomine, quod intelligitur Deus.* Accedit Ratio: Non enim minus spectat ad primum fidei Articulum, & necessitatem salutis Personarum Unitas, illiusque Professio; quàm Trinitas. Dicendo autem in Nominibus, vel intelligantur tantùm Proprietates Personarum, & sic omnino taceretur Unitas: Vel intelligerentur perfectiones absolutæ, & sic induceretur falsitas, nempè pluralitas naturarum. Porrò ly *in Nomine*, ferè idem valet, quod *in Virtute, Auctoritate, Divinitate, Invocatione Patris, & Filii, &c.* ideò, ut non sine invaliditatis periculo aliud vocabulum possit substitui, quod idem adæquatè significet: etsi probabiliter varii speculativè existiment valere Baptismum datum *in Virtute Patris, & Filii, &c.* Quod idem existimat *Vasquez*, si conferatur hoc modo. *Ego te baptizo in Unum Deum Patrem, & Filium &c.* similiter dubius erit Baptismus, si ly *in Nomine* repetatur dicendo: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & in Nomine Filii &c.* Quamvis enim ibi non significetur expressè naturæ pluralitas, uti nec dum dicitur: *Deus Pater, Deus Filius &c.* ideòque illum valere existimet *Suarez*, & alii: Equidem ex vi sermonis non videtur satis quoque exprimi Deitatis Unitas. Quòd tamen constat esse necessarium: ideòque illum valere negat *Bonacina*, & alii. Unde propter dubium similes formæ minimè sunt usurpandæ, & si usurpatæ fuerint, baptismus sub conditione erit repetendus. Peculiariter autem hac in re instruendæ sunt *obstetrices*, à quibus interdum ly *in Nomine* ter repetitur, existimantibus eo exactiùs se præstitisse officium baptizantis. *Herincx cit. qu. 4. num. 43. & seq.*

26 IV. Contra prædicta omnia obstare videtur, quòd ab initio nascentis Ecclesiæ administratus fuerit baptismus ab Apostolis *in Nomine Jesu Christi*, ut habetur pluribus in Locis actuum Apostolorum: ergo non est in forma baptismali necessaria expressio Trium Personarum SS. Trinitatis. Respondit *Doctor Subtilis apud Mastrium in 4. disp. 2. num. 54.* id fuisse permissum à Christo Domino ex speciali dispensatione: ut magis eo tempore Christi nomen innotesceret: nobis tamen permissum non esse; eo quòd cessaverit causa baptizandi hoc modo. Hæc etiam fuit responsio *Alensis 4. part. qu. 8. memb. 3. art. 2. Richardi dist. 3. qu. 2. art. 3. Div. Thomæ qu. 66. art. 6. Div. Bonavent. dist. 3. qu. 2.* & Aliorum Antiquorum, ac proinde communis est in Schola Doctoris Angelici, & Doctoris Subtilis. Cæterùm Bellarminus, Suarez, Vasquez, Coninch. Aversa, & alii recentiores putant, numquam administratum fuisse baptismum *in Nomine Christi*, quod pluribus auctoritatibus probare conantur. Et quando in actis Apostolorum legitur, baptismum in primitiva Ecclesia administratum fuisse *in Nomine Christi*, sic explicant, quòd Apostoli dederint baptismum Christi, hoc est, institutum à Christo, & cujus Auctor fuit Christus, ad differentiam baptismi Joannis, & quòd baptizaverint in merito, & in fide, & in virtute Christi. Alii dicunt, Apostolos baptizasse cum expressa invocatione SS. Trinitatis, facta speciali mentione Jesu Christi, in secunda Persona hoc modo *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Jesu Christi Filii ejus, & Spiritus sancti.* Ex prædictis colligere poteris: Quænam sint

§. IV. *Formæ baptismi validæ, invalidæ, & dubiæ.*

27 I. SUppono ex *Theol. Sacrament. P. Patritii Sporer, parte 1. cap. 2. sect. 2. num. 85. & seqq.* mutationem *substantialem* materiæ, vel formæ annullare Sacramentum: *accidentalem* verò non annullare Sacramentum, etiamsi plerumque illicita sit, etiam mortaliter. Mutatio autem *substantialis* materiæ est, quando in Sacramento adhibetur aliqua res, quæ nomine, & ratione, vel saltem usu hominum differt ab illa re, quam Christus instituit, & usurpat. Mutatio *accidentalis* dicitur, quando res, etsi variata, vel alterata, retinet tamen nomen, & rationem illius, quam Christus usurpari mandavit; similiter *substantialis* mutatio formæ censetur, quando non retinetur idem substantialis sensus verborum, quem Christus voluit exprimi per verba formæ. *Accidentalis* autem mutatio dicitur, quando verba etsi variata, retinent tamen eumdem sensum à Christo intentum. Nunc igitur ex præcedentibus dignoscendum, ubi sit formæ baptismalis mutatio substantialis, vel accidentalis, & consequenter quando forma baptismi sit valida, vel invalida, vel saltem dubia.

Suppl. Theol. Sacram.

II. Valida, licita, consueta, & semper usurpanda forma 28
baptismi, in Ecclesia Latina I. est hæc: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.* In qua forma, latinè prolata, Verba essentialia imprimis sunt: *Te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Juxta Herincx, La Croix, & communem Doctorum. De præpositione *in*, negant quidam esse verbum essentialem: sed *Scotus cit. qu. 2. Reginaldus*, & plures alii affirmant; Quare *Toletus apud Gobat tr. 2. de Baptismo num. 70.* ait peccare graviter, & mortaliter, qui omitteret *in*. De conjunctione *Et*, negant esse verbum essentiale *Toletus, Comitolus, Gobat. cit. n. 71.* quia sæpissimè omittitur conjunctio *Et*, permanente sensu. Affirmant *Conradus, Vivaldus, Reginaldus, Major, Gabriel, Sylvester*, & alii, quia aliàs non exprimeretur distinctio Personarum. Quidquid sit, in praxi debet forma consueta plenè pronuntiari, nec potest sine peccato gravi omitti conjunctio *Et* ob periculum nullitatis baptismi, sicut nec ordo trium Personarum inverti: Pronomen *Ego*, cùm satis contineatur in verbo *baptizo*, omittere in forma baptismali latinè prolata, per se loquendo, est tantùm veniale juxta Doctores communiter, Ly *Amen* citra veniale omittitur, cùm in Rituale Romano non addatur, sicut additur verbis absolutionis. Ita *Herincx disp. 5. de baptismo qu. 4. a. 52.* II. Si quis ex ignorantia Latinitatis, & simplicitate, secùs est juxta D. *Thomam, & Coninch. apud Gobat. cit. nu. 87.* Si ex scientia, vel malitia, baptizaret, dicendo: *Ego te baptizo in Nomine Patria, & Filia, & Spiritu sancta*, valeret baptismus juxta *Zachariam Papam cap. Retulerunt, de baptismo.* Idem est juxta *Gobat. cit. n. 89.* si quis parum gnarus linguæ Germanicæ sic baptizet, Ich tauffe dir in Namen der Batter, und die Gohn, unde das heilig Geist. III. Valida est forma. *Ego te baptizo in Nomine Patris, &c.* si fiat ex balbutie. *Gobat. nu. 95.* IV. Valet forma. *Ego Paulus te baptizo in Nomine Patris Omnipotentis &c.* Item si proferatur lingua vernacula, quamvis in baptismo solemni ita baptizans peccaret venialiter. Cæterùm si homo illiteratus verb. gr. obstetrix in casu necessitatis privatim baptizet, consultiùs, & meliùs, ut vulgari, seu communi lingua baptizet. Similiter valida, etsi venialiter illicita foret forma, si diceres: *Ego te abluo in Nomine Patris, &c.* Vel. *Ego baptizo Dominationem, vel Majestatem vestram in Nomine Patris &c.* Layman, Bonacina, La Croix &c. V. Valida est sequens forma: *Baptizo te ego.* Vel *te baptizo ego in Nomine Patris &c.* Vel: *in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti ego te baptizo.* VI. Valet baptismus collatus sub hac forma: Ego te baptiao in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, si casu vel ex ignorantia pro *Filii* dicatur *Filii*. Ita La Croix *lib. 6. p. 1. n. 36.* idem foret juxta ipsum, si quis pro *baptizo*, ex ignotantia vel in casu diceret *baptizo*.

III. Formæ baptismi invalidæ sunt sequentes. I. *Ego te ba-* 29
ptizo in Nominibus Patris &c. Ego te baptizo in Nomine totius SS. Trinitatis, vel in Nomine Dei, aut in Nomine Christi. II. *Ego te baptizo cum Patre, & Filio, & Spiritu sancto.* Vel *per Patrem, & Filium &c.* Vel *in Patre, & Filio &c.* III. *Ego te baptizo in Nomine Paternitatis, & Filiationis, & Spirationis passivæ. Ego te baptizo in Nomine Dei, Sanctæ, & veræ Crucis. Ego te baptizo in Nomine Matris, &c.* IV. Si in lingua Germanica omittatur Pronomen *Ego*, dicendo: tauffe dich, est forma invalida, quia hæc vox tauffe, omisso pronomine magis significat imperativum, quàm indicativum. V. Similiter invalidæ sunt formæ sequentes: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Gratia Spiritus sancti. Ego te baptizo in Nomine Patris. Ego te baptizo in Nomine Filii. Ego te baptizo in Nomine Spiritus sancti. Ego te baptizo in Nomine Patris, per Filium, in Spiritu sancto. Ego te baptizo in Nomine Dei unius, & Trini.* VI. Si quis diceret. *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, B. Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum*, resolvit *D. Th. qu. 66. art. 8.* Valere baptismum, si per illam appendicem tantùm petatur intercessio Beatissimæ Virginis, & Sanctorum: Si autem intelligatur in Nomine Beatissimæ Virginis, & Sanctorum baptizari, sicut in Nomine Trinitatis, baptismus est invalidus. Quod etiam tradit Vasquez *disp. 139. n. 107.* VII. Si quis diceret: *Nos te baptizamus in Nomine Patris &c.* distinguit Doctor noster Seraphicus S. Bonav. *4. dist. 6.* Vel talis baptizans loqui intendit politicè, more magnatum, qui loco *Ego* solent se nominare *Nos*, tunc validum est Sacramentum, sed venialiter illicitum La Croix *n. 37.* Ratio est, quia *Nos te baptizamus*, in sensu politico idem sonat, ac *Ego te baptizo*. Quòd si verò intendat nominare etiam alios administros, tunc invalidum est Sacramentum de quo plura infrà de Ministro baptismi.

IV. Formæ baptismi dubiæ sunt sequentes. I. *Ego te ba-*
ptizo in Nomine primæ, secundæ, & tertiæ Personæ SS. Tri- 30
nitatis, aut in Nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque, aut in Nomine Ingeniti, Geniti, & Doni, aut in Nomine Creatoris, Redemptoris, & Sanctificatoris, vel in

Nomine Omnipotentis, Sapientis, & boni &c. II. *Ego te baptizo in Nomine Patris, & in Nomine Filii, & in Nomine Spiritus sancti.* III. *Ego te baptizo in Nomine Filii, & Patris, & Spiritus sancti.* Ita noster Alexander Alensis apud *Layman lib. 4. tr. 2. c. 4. n. 6.* IV. *Ego Patris baptizo te in Nomine, & Filii, & Spiritus sancti.* Certò tamen est invalida, forma, si dicatur: *baptizo te in Nomine Patris, & Filii &c.* uti rectè Lugo: Rhodes, Coninch. apud *La Croix lib. 6. p. 1. n. 32.* Hæc verò: *Ego te baptizo in Nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, vel *Ego te baptizo in Nomine Dei Patris, & Filii, & Dei Spiritus sancti, est valida.* Igitur quando in collatione baptismi forma dubia est adhibita, semper est repetendus sub conditione ob periculum salutis æternæ baptizati. Quare Gobat, *tr. 2. de baptismo. Casu 5. num. 169.* docet, Parochos peccare mortaliter, si non examinent obstetrices, an rectè baptizare sciant: obstetrices autem sub mortali teneri addiscere rectum baptizandi modum: docent S. Antonin. Henriq. Reginaldus. Aliique multi cum Aversa apud *La Croix c. n. 170.*

SECTIO II.

De Ministro, & subjecto Baptismi.

QUÆSTIO I.

De Ministro Baptismi.

SUMMARIUM.

32 *Baptismus potest conferri solemniter, & privatim.*
33 *Quis sit Minister baptismi validè conferendi?*
34 *Quis Minister Ordinarius?*
35 *Quis ex Delegatione?*
36 *Unus potest simul plures baptizare.*
37 *Si plures simul abluant idem Corpus, & formam præferant, valet baptismus.*
38 *Si verò unus alterum præveniat, primus confert Sacramentum, alter non.*
39 *Si unus abluat Corpus, alter verò proferat formam, nullus fit baptismus.*
40 *Si plures, & abluant, & proferant formam dicendo: Nos te baptizamus, nullum faciunt baptismum.*
41 *Omnes ab obstetricibus baptizati sunt rebaptizandi, si sit ita statutum, vel consuetum in Diœcesi.*
42 *Aliàs non omnes sunt rebaptizandi.*
43 *Attamen plerique.*

ASSERTIO I.

31 *OMnis Homo potens abluere, & proferre Verba formæ baptismi cum debita intentione, cujuscumque sexus, status, conditionis, aut Religionis sit, validè semper, & urgente necessitate, etiam licitè potest privatim, & sine solemnitate baptizare, soli tamen Episcopi, & Sacerdotes sunt Ministri Ordinarii baptismi solemniter administrandi: Diaconi verò sunt Ministri Delegati ab Ordinario. Unus potest simul plures baptizare, ac etiam plures unum, si simul, & semel quilibet eorum affundat Aquam, & pronuntiet formam. Baptizati ab obstetricibus ordinariè sunt rebaptizandi.* Communissima DD.

§. I. *Minister Baptismi Ordinarius, & extraordinarius.*

32 I. BAptismus potest dupliciter administrari, videlicet *solemniter, & privatim.* Solemniter administratur, quando confertur cum cæremoniis Ecclesiæ, & ab Ecclesiæ Ministris ex Officio. *Privatim* confertur, quando præcisè essentialia adhibentur, omissis Cæremoniis Ecclesiasticis. Quare etiam baptismus alius dicitur *Necessitatis*, alius *Solemnitatis. Necessitatis* dicitur, qui necessitate urgente confertur, præcisè adhibendo essentialia. *Solemnitatis* verò, illum etiam adhibentur Cæremoniæ Ecclesiæ. Minister baptismi necessitatis dicitur *Extraordinarius*; Minister verò baptismi Solemnitatis vocatur *Ordinarius.* Ubi benè advertit *Gobat. tr. 2. de Baptismo. Casu 16. n. 487.* quod ad baptismum solemnem non requiratur, ut conferatur in Ecclesia sed baptismus solemnis sit propriè ille, qui confertur quocumque loco, cum Cæremoniis præscriptis ab Ecclesia. Unde benè concludit *Gobat. cit. nu. 490.* Sacerdotem in statu disgratiæ administrantem baptismum, cum Cæremoniis saltem potioribus, in domo sæculari, peccare mortaliter: Subdiaconum incurrere irregularitatem, si baptizaret etiam in domo privata cum Cæremoniis Ecclesiæ: Patrinum esse necessarium ad baptismum, qui cum Cæremoniis Ecclesiæ confertur in domo sæculari, & ex tali baptismo: Patrinum contrahere cognationem Spiritualem, quæ sit impedimentum dirimens Matrimonium contrahendum. Jam dicimus;

II. Omnis Homo potens abluere, & proferre verba formæ baptismalis cum debita intentione, cujuscumque sexus, status, conditionis, aut Religionis sit, validè semper, & urgente necessitate etiam licitè, baptizare potest privatim & sine solemnitate, seu Cæremoniis Ecclesiasticis. Communissima cum *D. Th. 67. a. 3. Scotus 4. d. q. 1.* Ratio est: quia id definitum est *c. Firmiter, de Summa Trinit. & c. à quodam Judæo, de Consecr. dist. 4.* & in Concilio Florentino, *in Decreto de Armenis* dicente: *Minister hujus Sacramenti* (baptismi) *est Sacerdos, cui ex Officio competit baptizare: in casu autem necessitatis, non solùm Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus, & Mulier, imò etiam Paganus, & Hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia.* Et quamvis loquatur de casu necessitatis: idem tamen est quoad valorem extra casum necessitatis, ut omnes intelligunt, quia Nicolaus Papa *in c. à quodam Judæo c.* statuit Baptismum à Judæo sub legitima forma collatum, esse validum, nulla facta mentione necessitatis. Idem definivit *Con. Trid. sess. 7. can. 4. de baptismo*, nimirùm baptismum ab hæreticis collatum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, supposita tamen legitima materia, & forma, esse verum baptismum, etiamsi extra casum necessitatis ab iisdem conferatur. Ratio à priori est institutio Christi, nobis manifestata per Ecclesiam. Ratio verò congruentiæ est summa necessitas hujus Sacramenti, propter quam convenientissimum erat, quemvis hominem viatorem usu rationis præditum, institui Ministrum illius validè conferendi. 33

III. Minister baptismi Ordinarius, sive ex Officio, & solemniter administrandi, est Papa respectu totius mundi, Episcopus respectu suæ Diœcesis, Parochus; (etiam tantùm Diaconus, juxta *Gobat. cit. num. 139.*) respectu suæ Parochiæ, vel alius Sacerdos, qui tamen debet habere jurisdictionem, ut licitè illum administret extra necessitatem: & nullus alius. Patet ex *Concilio Florent. cit.* quòd cùm loquatur dogmaticè, excludit omnes reliquos inferiores. Ratio est: quia administratio Sacramentorum est actus Pastoris, & per consequens requirit in administrante jurisdictionem Ordinariam, vel delegatam. Deinde per Baptismum admittitur aliquis in familiam Christi cum Jure communicandi omnibus ejus Privilegiis; atqui nullus admittit extraneum in aliquam politicam communitatem, nisi Princeps, aut alius habens in eam aliquam Jurisdictionem: Ergo. Hanc Jurisdictionem habet Papa in totum mundum, Episcopus in suam Diœcesim, Parochus in suam Parochiam, alii Sacerdotes juxta amplitudinem suæ Commissionis. Unde si extra necessitatem alii Sacerdotes absque Licentia, vel Privilegio tenentur baptizare, graviter peccant: utpote usurpantes Officium, & auctoritatem alterius in re gravi; quamvis non incurrant irregularitatem, aut excommunicationem, quæ nullo jure statuitur. Nec obstat quòd in baptizandum nequeat dari Jurisdictio Ecclesiastica, cùm ante baptismum reipsa susceptum nemo subjiciatur Ecclesiæ Jurisdictioni; Non obstat, inquam, etsi enim directa Jurisdictio habeatur solùm per Baptismum reipsa susceptum; indirecta tamen ratione loci; in quo baptizandus versatur, aut ejus Parentes commorantur, sive familiæ, ad quam admittitur, potest, & debet ante Baptismum haberi in baptizandum extra Articulum necessitatis. *Herincx disp. 6. de Baptismo q. 1. n. 6.* 34

IV. Etsi Diaconus non possit ordinariè baptizare ex vi suæ Ordinationis, ex hac tamen est capax, ut rationabili causa existente, possit solemniter baptizare ex Commissione Episcopi, aut Sacerdotis. Ita communiter DD. apud *Herincx mox cit. disp. 6. de Baptismo q. 1. n. 7.* Ratio est: quia in Ordinatione Diaconi inter alia quoque dicitur: *Diaconum oportet baptizare*; nempè solemniter, cùm enim Ecclesia id Diacono possit committere, censetur hoc facere, quando ipsum specialiter constituit Ministrum Baptismi, quo modo reliqui non sunt constituti. An verò extrema necessitate urgente possit Diaconus, citrà Commissionem baptizare solemniter, probabiliter affirmant *Suarez, Præpositus, & alii*; eò quòd specialiter Diaconus ad baptizandum sit Ordinatus: adeòque in extrema necessitate videatur ad id solemniter præstandum sufficere commissio tacita, seu rationabiliter præsumpta. *Ita Herincx cit. nu. 8.* Porrò rationabilis causa ad Baptismi administrationem Diacono committendam, non est sola extrema necessitas, sed etiam quævis alia judicio Ministri Ordinarii determinanda: ut cùm ob multitudinem baptizandorum, infirmitatem Sacerdotis, aliàsve graves causas vel occupationes, non posset Sacerdos omnibus petentibus Baptismum satisfacere, sed alioquin cogerentur, qui satis parati accedunt, cum incommodo diu Baptismum differre. Sic Apostoli, ut prædicationi vacarent, videntur Baptismum commisisse Diaconis: Ex qua Commissione Philippus Diaconus baptizavit Eunuchum. Vix tamen hoc tempore, & in his locis, id est in usu, ob multitudinem Presbyterorum. *Herincx cit. num. 9.* Multò minùs Clericus Diacono inferior, & adhuc multo 35

minùs

minùs Laicas potest, etiam in extrema necessitate, solemniter baptizare, nisi ex Commissione Papæ, juxta Communem praxim, & DD. Consensum: quia nullibi in jure permittitur talibus usurpatio istius solemnitatis, sed præcisè illud, quod postulat extrema necessitas, scilicet Baptismi substantia. Denique existente necessitate hic est Ordo servandus in conferendo Baptismo, ut Sacerdos præferatur Diacono, Diaconus Subdiacono, hic cæteris Clericis, Clerici Laicis, vir fœminæ, non excommunicatus excommunicato, Fidelis infideli. Quod de Sacerdote quidem satis constat ex prædictis, siquidem grave fieret præjudicium Ordini Sacerdotali, cui baptizandi jus primarium est annexum. Unde Doctores unanimiter tenent inversionem illius Ordinis esse mortale ex genere suo, si Sacerdos sit ad baptizandum paratus. Quamvis *Valentia*, & *Joannes Suarez*, citati à *Diana p. 3. tract. 4. ref. 4.* putent tantùm esse veniale, apud *Herincx cit. num.* 11. Ratio est: quia, si parato Sacerdote baptizet Diaconus, vel inferior, indebitè usurpatur munus alienum, idque grave, quod Sacerdoti competit vi Ordinis, & si sit Parochus insuper Jure Officii Parochialis. Idipsum Doctores communiùs contra nonnullos censent, si prætermisso Diacono baptizet inferior Clericus, aut Laicus: eò quòd Diaconus etiam ad baptizandum sit Ordinatus, adeòque ejus prætermissio sit etiam alieni muneris usurpatio. In reliquis inversio Ordinis, etiamsi dicat aliquam incongruentiam, non est tamen mortalis juxta Doctores passim. Varii tamen non improbabiliter putant, esse mortale, si non excommunicato præsente, baptizet excommunicatus, vel præsenti Fideli Baptismum conferat infidelis. Ita Dicastillus, apud *Gob. tr. 2. de Baptismo, num.* 142. Per accidens tamen aliquando potest inverti in illis Ordo licitè v. g. mulier docta, & assueta baptizare præferatur viro rudi: aut in circumstantiis, in quibus pudoris gratia non decet virum accedere v. g. si infans non sit omninò editus. Ita *Rituale Romanum tit. de Ministro Baptismi*.

§. II. *Unus Minister*

36 POtest simul plures baptizare, applicando omnibus simul materiam, & dicendo: *Ego Vos baptizo in Nomine Patris &c.* Ita *Doctor Subtilis 4. dist. 6. q. 2. nu. 6.* & alii communiter. Ratio est: quia potest Unus eadem forma consecrare plures Hostias, & in periculo naufragii absolvere plures pœnitentes; Ergo etiam simul plures baptizare: cùm nec Ratione, nec Auctoritate constet, requiri potiùs ad valorem Baptismi, quòd unus Solus baptizetur, quàm ad valorem consecrationis, quòd unica hostia consecretur, aut ad valorem absolutionis, quòd unus tantùm absolvatur. Quia tamen hoc est contra morem Ecclesiæ in re gravi, advertit Scotus cit. Coninck, Herincx, & alii, illud sine mortali non licere extra gravem necessitatem: quidquid aliqui putent, non esse mortale. Confirmatur ex *Rituali Romano, Tit. de baptizandis parvulis*, ubi agens de forma: *Ego vos baptizo &c.* ait, *Quam tamen formam in iis solùm, & in aliis similibus mortis periculis, ad plures simul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur; aliàs numquam licet adhibere*, quod denotat gravem culpam juxta gravitatem rei, ait *Herincx cit. qu. 2. n.* 14. Notat autem idem *Scotus*, in illo casu fore plura Baptismata; Nam baptizatio est actio transiens, quæ afficit terminum, & multiplicatur penes multiplicationem illius. Deinde sunt plures baptizationes Passivæ, quæ juxta supra dicta sunt materia proxima Baptismi. Et quamvis una tantùm videatur esse forma, est tamen virtualiter multiplex; eò quòd Pronomen *Vos*, includat in se singulare pluries geminatum. Deinde ad multiplicationem totius sufficit multiplicatio unius partis. Et in hoc consentiunt quoque cæteri Doctores communiter.

§. III. *Plures Ministri*

37 I. SI simul & eodem tempore idem Corpus abluant, ac debitam formam cum debita intentione pronuntient, validus est Baptismus. Ita *Doctores Seraphicus, Angelicus, Subtilis, & Irrefragabilis*, quos passim sequuntur tam veteres, quàm Recentiores Theologi. Ratio est: quia tunc ad cujuslibet actiones concurrunt omnia ad Baptismi Essentiam necessaria, & versantur circa subjectum capax, cùm simul finiantur. Confirmatur Exemplo Sacerdotum noviter ordinatorum, qui simul cum Episcopo consecrant, & conficiunt Sacramentum Eucharistiæ, si simul cum illo finiant verba Consecrationis. Hoc autem casu (putat *Herincx cit. quæst. 2. nu.* 19.) Multiplex Baptismus *physice loquendo* conferretur; quia forent plures formæ integræ, & plures Materiæ perfectæ, adeòque plura composita, seu Baptismata; *Moraliter* tamen esset unus Baptismus, & unum Sacramentum; tum ratione unius, & ejusdem subjecti: tum ratione ejusdem Principalis agentis, in cujus virtute Ministri operantur; tum denique ratione ejusdem effectus producti, & significati: Totum enim illud signum à quolibet adhibitum, non plus efficit, aut significat, quàm si esset unica Ablutio, & unica forma posita. Quod patet quantùm ad Characterem. Cùm idem sit unici solùm Characteris Baptismalis capax. De unica quoque gratia per talem multiplicem Baptismum conferenda, idem videntur Doctores potiùs supponere, quàm probare, quia in hoc casu plures Baptismi essent causæ totales unius Gratiæ, non totalitate causæ, sed totalitate effectus tantùm.

II. Si plures simul baptizent, & alter alterum præveniat quoad prolationem formæ, primus confert Sacramentum, altero nihil efficiente. Communissima. Ratio est obvia; quia postquam ille semel Sacramentum perfecit, ut supponitur, alius nihil efficere potest; Siquidem semel baptizatus non est capax sequentis Baptismi; & Baptismus collatus jam baptizato verum Sacramentum non est. 38

III. Si Unus abluat Corpus, alter verò proferat verba formæ baptismalis, nullus fit Baptismus. Ita *D. Bonaventura, D. Th. Scotus, Alensis, apud nostrum vid. in 4. disp. 2. quæst. 3. num.* 68. Ratio verò est, quam *Doctor Subtilis 4. d. 6. q. 2.* indicat: Quia actus ille esset contra Christi institutionem, qui taliter instituit Baptismum, ut ab uno Ministro utraque actio prodiret, & ablutio nimirum, & forma. Et colligitur ex verbis Evangelicis: *baptizantes eos &c.* quæ Verba ex mente Christi sic intelligenda sunt, ut idem ipse Minister actum ablutionis exerceat, & verba ipsa proferat: & hanc fuisse Christi voluntatem ex usu Ecclesiæ constat, qui est optimus Legum interpres, quippe numquam visum est, vel auditum in Ecclesia, quod Baptismus aliter fuerit administratus, quàm ab uno Ministro, qui simul ablueret, & formam proferret. In casu tamen necessitatis, si infans periclitetur vita, & nemo adesset, nisi mutus, & mutilatus utroque Brachio, ita succurri posset, ut tamen unus, idemque & verba proferret, & Aquam affunderet; nimirum si mancus à muto brachiis instructo vas Aquæ supra caput reciperet, & baptizandum aspergeret, modica capitis inclinatione facta; vel meliùs, & faciliùs, si Mancus sumeret Aquam in Ore, & inde Cathecumenum aspergeret, immediatè post, vel ante proferendo verba, vel alio simili modo. Ita *Mastrius cit. n.* 70. citans pro se *Cajetanum* aliàs contrarium. 39

IV. Si plures & abluant, & simul verba proferant in hunc modum: *Nos te baptizamus*, nullum faciunt Baptismum. Ita apud *Mastrium cit. n.* 72. *D. Thomas, S. Bonaventura, Alensis*, & Recentiores passim, *Vasquez, Coninck, Caspensis, Bonacina, Ledesma, Centinus*, & alii. Ratio est: quia in hoc casu mutaretur forma Baptismi à Christo instituta, & quidem essentialiter; Siquidem forma Baptismi ex sua ratione significandi, significat Baptismum ab uno Ministro perfici, nimirum: *Ego te baptizo*. Unde consequenter significat ab illo causari adæquatè, & independenter ab alio; Atqui hæc forma: *Nos te baptizamus*, licèt significet me baptizare, significat tamen me baptizare cum alio, inadæquatè: Ergo hoc modo forma Baptismi, & ejus significatio mutaretur essentialiter. Neque solvit argumentum intentio Ministrorum, quòd quilibet partialiter, & omnes insimul integrè velint baptizare, ut vult *Suar. Aversa*, & alii Recentiores; quia intentio non suffragatur, ubi debita materia, & forma non applicatur: Sed hic debita forma non adhibetur ex dictis: Ergo. Objectiones Solutas vide apud *Mastr. cit. n.* 74. 40

§. IV. *Ministra Baptismi Obstetrix.*

I. SI in aliqua Diœcesi sit Statutum, ut omnes baptizati ab obstetricibus, rebaptizentur sub conditione (quale statutum, referente *Gob. tr. 2. de Baptismo n.* 171. est in diœcesi Mechlinensi, Ipensi, Passaviensi, Augustana, & Curiensi) irreprehensibilis est Parochus, qui hac in re stat suæ Diœcesis statuto, imò tenetur stare. Similiter si alicubi vigeat diuturna consuetudo, rebaptizandi sub conditione illos, qui fuere baptizati ab obstetricibus, in praxi debebis te eidem accommodare. Ratio: quia tale statutum utique ab Episcopo Diœcesis emanavit, & talis consuetudo, eodem consentiente, introducta fuit: ergo obtinebunt vim Legis juxta dicta de Legibus. Hìc tamen benè monet *Gob. cit. n.* 175. Vi statuti Diœcesani, aut consuetudinis præcisè spectatæ, non acquiri aliquid Juris circa rebaptizationem; Etenim permissio, prohibitio, vel Jussio reiterandi Baptismi, tota prorsus pendet à Jure Divino, seu institutione Christi, sive loquamur de absoluto, sive de conditionato Baptismo; atqui nullum statutum Humanum, aut consuetudo valet quidquam immutare circa Jus Divinum, ex *cap. fin. de consuetud.* Omnesque Theologi; Ergo statutum, vel consuetudo plus non facit hic, quàm 41

quòd sit quasi testis tot substantialium defectuum, partim certò, partim probabilissimè admissorum ab obstetricibus, ut prudenter possit dubitari de omnibus, (ubi viget consuetudo, vel statutum rebaptizandi omnes) vel de plerisque (ubi plerique solent rebaptizari) vel de paucissimis (ubi non sine singulari causa permittitur rebaptizatio) Baptismis, quos eæ administrarunt.

42 II. Abstrahendo à statutis particularibus, locorumque consuetudinibus, non quidem omnes omninò ab obstetricibus, aliisve mulieribus, aut viris Laicis baptizati, debent sub conditione rebaptizari. Ratio est: quia quandoque reperire est aliquos Laicos utriusque sexus tam ignaros omnium necessariorum ad Essentiam Baptismi, tam cautos, & circumspectos ac sibi præsentes in suis actionibus omnibus gravioris momenti, tam memores suorum dictorum, factorumque, tam denique perspectæ fidei, ac probitatis, ut qui eos novit, non possit sine temeritate dubitare, utrum sit credendum ipsis asseverantibus, se hac materia, hac forma, hac formæ & materiæ applicatione, & cum hac intentione, fuisse usos; Atqui illi non sunt rebaptizandi, de quibus sine temeritate non potest dubitari, utrum rectè, ritèque sint baptizati, ergo non omnes omninò ab obstetricibus &c. baptizati, debent rebaptizari sub conditione.

43 III. Attamen plerique ab obstetricibus, aliisve mulieribus, aut viris Laicis baptizati debent sub conditione rebaptizari. Ita *Gobat cit. n.* 178. Ratio est; Siquidem prudenter, seu sine temeritate dubitari potest, an illi sint ritè baptizati, de quorum baptizatoribus prudenter dubitari, & timeri potest, an sint præditi illis qualitatibus, quæ requiruntur in Ministro Baptismi ad hujus valorem; atqui potest de plerisque Laicis utriusque sexus dubitari, aut timeri, ac nominatim de obstetricibus; tum quia compertum est multas illorum fuisse veneficas, permultas ex imperitia errasse substantialiter in forma, cùm tamen putarentur optimè illam callere; Plures errasse, ex terrore & trepidatione: cùm enim nec soleant, nec debeant à Laicis baptizari parvuli, nisi imminente periculo mortis; illud autem periculum versans ob oculos, lamenta quoque Matris, labor, & vigilia, quibus crebrò defatigantur obstetrices, vinum, quo volunt quandoque sibi facere animos, & alia ejusmodi efficiunt, ut facilè turbentur, & illam Unciam Judicii, seu Prudentiæ, quo plebejæ mulieres pollent, propè amittant. Tum quia nimis pronum est errare circa illam simultatem seu conjunctionem materiæ, & formæ baptismalis, quæ à magnis Theologis exigitur, etiam à P. Sporer *Theol. Sacram. Parte* 1. *cap.* 2. *Sect.* 1. *nu.* 82. Quæ rationes efficiunt (ait *Gobat cit. num.* 181.) ut, quod de Baptismo obstetricum pronuntiavi, asseram cum Quintanadvenna, de Baptismo plerorumque aliorum, & aliarum è Laicis, idque etiam potiori Jure, quòd & non habeant tantam Peritiam Practicam, quantam obstetrices, & cognatio, vel affinitas cum Matre faciat nonnullas tristiores. Nec obstat, quòd obstetrix interrogata à Parocho, qualiter baptizaverit, dicat se hanc, aut illam rationem tenuisse, nec hic in ea videat ullum defectum: Non tamen mox toto ei credet Parochus; quia fieri potest, ut ipsa putet, se tenuisse rationem, quam non tenuit. Et quid si, ut sunt verecundæ, simul & superbæ Mulieres, *Tiraquellus Leg. Connubialium Leg.* 1. *n.* 1. & 2. nolit fateri Erratum? Illud certum, quod *Layman hic cap.*5. *n.* 3. tradit: mihi videtur rebaptizandum esse infantem, quando obstetrix variat in relatione sui Baptismi.

44 IV. Tamen, quando obstetrix est integræ famæ, animosior, & circumspectior, quàm vulgus Mulierum, versata jam in pluribus periculis ejusmodi, & probata, semper omnia egisse rectè, tunc ne quidem sub conditione rebaptizanda est proles, quam hæc asseverat, esse à se legitimè baptizatam. Ita *Quintanadvennas* apud *Gobat cit. n.* 183. Ratio est: quia in his circumstantiis non potest esse prudens dubium de vero Baptismo. Ex quibus infero cum *Gobat cit. n.* 167. quod obstetrices sub mortali teneantur addiscere formam, modumque rectè baptizandi, maximè si ex officio obstetricentur: quòd Parochi sub mortali teneantur easdem diligenter examinare, utrum & noverint necessaria conferendo Baptismati, & omnia necessaria adhibuerint tunc, cùm fortè aliquem baptizarunt; ac etiam quod Parochis magnopere invigilandum sit ne obstetrices utantur variis superstitionibus circa puerperas, infantes, Patrinos, ut quando dant infanti in manus Ovum, Salem, Panem &c. Indè nescio quid ominantes, aut quando Puerperam nolunt in templum inducere diebus Lunæ, Mercurii, Veneris; perinde ac si hi dies forent Nefasti; aut quando petunt Chrisma baptismale, ut illo ungant puerperam ad reddendam parturitionem faciliorem, &c. Vide *Gobat cit. n.* 167. *& seqq.*

QUÆSTIO II.

De Subjecto Baptismi.

SUMMARIUM.

46 *Subjectum capax Baptismi est solus Homo viator.*
47 *Etiam parvulus: mox ubi natus est.*
48 *Etiam perpetuo amens, & ratione carens.*
49 *Quid dicendum de Catechumeno in periculo mortis, subito Sensibus destituto?*
50 *Infideles alii sunt baptizati, alii non baptizati: Hi vel non sunt subjecti principibus Christianis, vel sunt subjecti, idque vel civiliter, vel serviliter.*
51 *Parvuli infidelium quorumcumque validè baptizantur invitis parentibus.*
52 *Parvuli hæreticorum etiam licitè baptizantur invitis parentibus.*
53 *In mortis periculo omnium infidelium parvuli licitè baptizantur invitis parentibus.*
54 *An extra periculum mortis parvuli infidelium licitè baptizentur invitis parentibus.*

ASSERTIO II.

Subjectum capax Baptismi est solus Homo viator, etiam 45
parvulus: mox ubi natus est, ac etiam perpetuò amens. Parvuli infidelium quorumcumque validè semper baptizantur invitis parentibus, & subinde etiam licitè. Est partim certa, partim Communis DD.

§. I. *Subjectum capax Baptismi est solus Homo viator.*

Est certum. Nam Sacramenta sunt instituta tamquam 46
media, ad salutem solius Hominis viatoris. Deinde ad solos Homines baptizandos missi sunt Apostoli *Matth. ult. & Marc. ult.* Unde Homines in termino constituti non sunt capaces Baptismi. Similiter nec Creaturæ homine inferiores; Quare Satyri, aut Geniti ex fœmina & Bruto, non sunt baptizandi; uti nec Monstrum, quod non præsefert speciem Hominis. Ita communis cum *Herincx disp.* 6. *q.* 3. *de subjecto Baptismi*, *n.* 20. Si verò Monstrum sit tale, ut de eo dubitetur, an sit homo, & animam habeat rationalem, si nihil certi dignosci possit, mortisque periculum immineat, juxta DD. communiter apud Herincx cit. & Mastrium *Theol. Moral. disp.* 17. *qu.* 3. *nu.* 24. baptizari debet, hac conditione adhibita: *Si es Homo, Ego te baptizo &c.* Quòd si posteà certò constiterit, esse hominem, non est rebaptizandus; quia illa conditio semper fuit vera: Si verò nullum sit in mora periculum, medici consuli debent, & alii in hoc periti, ac etiam tutius erit, rem ad Episcopum deferre, ordinemque ab illo præscriptum exequi, ut habetur in *Rituali Romano, de Baptismo*. Si Monstrum autem tale sit, de quo dubitetur an sit unus Homo, vel plures, quale *Scotus*. 4. *d.* 6. *q.* 2. refert fuisse in Francia, quod habebat duo capita, quorum unum voluit continere, & sobriè vivere, alterum verò voluit lascivire, & epulari, respondent Doctores communiter cum *Doctore citato*, quòd si tempus haberi potest ad discernendum, an Monstrum sit simpliciter una persona, vel duæ; de hoc debet haberi diligens inquisitio, antequàm baptizetur, discerni autem præsertim poterit, si unum vel plura capita in eo sint, vel plura pectora, tum enim totidem erunt corda, & animæ, hominesque distincti probabiliter loquendo: Quod notanter addit; quia, ait Doctor, nec signum de duobus capitibus esset omnino certum, quia tamen rarò, vel numquam accidit quod sint duæ animæ, quin sint duo capita, vel duæ partes principales capitis, subdit, quòd si certitudo haberi possit, quòd sint duæ animæ, & Personæ, singulæ sunt absolutè baptizandæ; Si verò res maneat dubia, adhuc duplex Baptismus est conferendus, unus absolutè in parte Principali, quam constat esse informatam anima rationali; Alius sub conditione in parte, de qua dubitatur, an informetur eadem anima hoc modo: *si non es baptizatus, Ego te baptizo &c.*

§. II. *Etiam Parvulus, mox, ubi natus est.*

Est Subjectum capax Baptismi. Est de fide definitum in 47
Concilio Trident. Sess. 7. *Can.* 12. & 13. *de Baptismo*, item *cap. firmiter. de summa Trinitate*, & *cap. Majores. de Baptismo*. Patet etiam ex continua Ecclesiæ traditione, cujus testis est *S. Augustinus lib.* 4. *de Bapt. cap.* 23. & alii Patres, Ratio est: quia omnes homines, etiam parvuli, nascuntur capaces regni cœlorum, quod tamen adipisci non possunt, nisi renascantur ex Aqua Baptismi, qui in parvulis non potest per votum suppleri. Confirmatur: Quia in Lege Naturæ & Mosaica parvulus etiam in infantia erat capax

pax remedii emundantis à peccato Originali: ergo multò magis in lege Nova, in qua post Christi passionem gratia est uberior, & universalior. Nec obstat, quòd *Anabaptistæ* objiciunt, videlicet in parvulis non reperiri intentionem suscipiendi Sacramentum: Respondetur enim, in parvulis illam non requiri; quia sicut absque propria voluntate Personali, per voluntatem Adæ constituti sunt peccatores damnationi obnoxii: ita absque illa regenerantur in vitam Justitiæ per Baptismum ex voluntate secundi Adæ Christi Domini, qui omni ætati de mediis ad salutem providit juxta suam capacitatem. Dictum est: *Parvulus, mox, ubi natus est*, scilicet extra uterum maternum. quamdiu enim in illo existit, baptizari nequit, quemadmodùm tamdiu regulariter non potest ablui, juxta *c. Si quidquid de consecr. dist.* 4. & certam Theologorum doctrinam teste *Herincx cit. quæst.* 3. *numer.* 23. Si tamen obstetrix foret tam perita, ut manu in uterum inserta, vel alio instrumento, prolem aqua perfundere posset, aut aliquo artificio posset Aqua ad infantem deduci, adjecta debita verborum forma probabiliter validè baptizaretur, sicut verè lavaretur. Quantùm ad proles ex utero materno exsectas, etsi validè baptizentur, non licet tamen in istum finem matrem innocentem occidere: Cùm, ut eveniant bona, non sint facienda mala, prout mala semper est directa occisio Innocentis. Si tamen Mater justè foret morti adjudicata, posset mors Matris, servato Ordine Juris, accelerari exscissione parvuli, quando speraretur sic posse salvari, & alioquin certo crederetur priùs moriturus, quàm ad partum seu nativitatem pervenerit. Quod, quia non est natum fieri, imò quia plus plerumque periculi imminet ex morte violenta Matris, quàm obveniente ex natura, aut alio casu: idcircò Lege *Prægnantis, ff. de Pœnis*, decernitur Judicium Prægnantis esse differendum, quousque fœtum fuerit enixa. Hoc tamen meritò observandum Parochis, obstetricibus & aliis parturienti præsentibus, quod advertit *Gobat. tract.* 2. *de Baptismo, casu* 8. *numer.* 260. ut videlicet, quando parturiens agit animam, nondum edita prole, ejus scilicet parturientis ori aliquid imponatur, ne videlicet infanti adhuc in ejusdem utero existenti, obturetur via respirationis, & mox, ut mortua est Mater, ejus venter per Sectionem aperiatur, & Soboles eximatur, ac Lavacro baptismali abluatur; quia falsum est, quod Matre mortua, statim etiam proles in utero extinguatur: Siquidem etiam Matre extincta, prolem vivam ex utero extractam fuisse, & sacro lavacro tinctam, probat *Gobat. cit. n.* 58. *& seqq.* multis Auctoritatibus, & casibus. Quare etiam ad hunc modum juvandi infantes in utero existentes, & de salute æterna periclitantes, obligari Patrem Prolis, consanguineos, domesticos, vel alios adstantes; imò etiam Parochos, scribit *Carolus Mussart in manuali Parochorum, part.* 2. *cap.* 2. *n.* 2.

§. III. *Etiam perpetuò Amens*

48 BAptizari debet, sicut infantes, juxta communissimam. Ratio est: Quia Baptismus est Sacramentum maximæ necessitatis: Ergo etiam conferri debet perpetuò amentibus, etiamsi hi peccato Originali infecti sint, & sicut, ad valorem Baptismi infantis non est opus, ut baptizetur cum ejus consensu, cujus tunc non est capax, cùm usu rationis careat: ita neque ad valorem Baptismi amentis necessarius est ejus consensus, sed sufficit Christi, & Ecclesiæ voluntas. Ita *Bellarminus, Henriquez, Bonacina*, & Alii passim ex *Concilio Carthaginensi*, & *Arausicano*, Idque præscribit *Rituale Romanum, tit. de Baptismo adultorum*. Idem dicendum de iis, qui ad annos discretionis nondum pervenerunt. Si verò amentes aliquando usum rationis habuerunt, & posteà in amentiam lapsi sunt, distinguendum est; Etenim si constet illos, dum mentis compotes essent, Baptismum petiisse, vel exoptasse, nec voluntatem illam mutasse, Baptismus erit illis conferendus; si verò dubitetur, an petierint Baptismum ante amentiam, inquiunt Doctores citati, baptizandos esse sub conditione: *si baptismum petierunt*, modò non constet, eos permansisse in statu peccati mortalis. Et ratio est: quia melius est eos decedere cum Baptismo dubio; quàm sine ullo baptismo. Verùm si constet in statu peccati mortalis permansisse, v. g. in concubinatu, non sunt baptizandi: quia baptizarentur cum obice, & Sacramentum ministraretur indignis. Hæc tota Doctrina est *Scoti in* 4. *d.* 4. *qu.* 4. apud *Mastrium Theol. Moral. disp.* 17. *q.* 3. *num.* 43. & communis Theologorum.

49 Sed quid si Catechumenus constitutus in mortis articulo, subitò sensibus destituatur, deberetne baptizari, licèt Baptismum anteà non petiisset, nec ad interrogata respondere posset? Respondet *Dom. Joannes Maria Sbogar in sua Theologia radicali tractatu* 13. *cap.* 5. *a.* 41. Affirmativè. Ratio est: quia Catechumeni voluntas, dum fuerat sanus, erat velle recipere fidem, prout ex se clarum est; aliàs numquam in numerum Catechumenorum inscribi voluisset: Ergo licèt pro tunc nequeat dare signum externum pro petendo baptismo, internè tamen credendum est, ipsum velle suscipere. Deinde quia ipse *S. Augustinus* ad hanc quæstionem solvendam sic loquitur: *Catechumenis ergo in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo, seu casu aliquo sic oppressi sint, ut quamvis adhuc vivant, petere tamen sibi baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, prosit eis, quod eorum vita Christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur, quomodo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit*. Ut autem omnis scrupulus circa hoc dubium solvatur, tunc suadeo in tali Baptismo conditionem apponere: si es capax, vel dispositus, tunc ego te baptizo &c. sicque faciendo Sacramentum nullatenus exponetur periculo frustrationis. Ita *Sbogar cit.*

§. IV. *Parvuli infidelium validè baptizantur invitis Parentibus, & quandoque etiam licitè.*

INfideles alii possunt esse *baptizati*, quales sunt Hæretici, & à fide Apostatæ. Alii *non baptizati*, quales sunt Ethnici, Turcæ, Judæi &c. Inter hos aliqui nullo modo sunt subjecti principibus Christianis; Alii sunt iisdem subjecti tamquam Cives, seu *Civiliter*, & *Politicè*; Alii denique sunt eis subjecti tamquam servi emptitii, & mancipia seu *serviliter, & despoticè*. Hoc notato. 50

I. Parvuli infidelium quorumcumque validè baptizantur invitis Parentibus. Est satis certa, & communis Doctrina Theologorum, uno, vel altero excepto, quorum Opinio teste *La Croix lib.* 6. *part.* 1. *num.* 297. Communiter rejicitur tamquam improbabilis. Ratio est: quia ad valorem Baptismi tantùm requiritur legitima materia, forma, & intentio: Consensum autem Parentum requiri, nec ex S. Scriptura, nec ex Conciliis, nec ex Traditione constat. Quinimò ex sensu Ecclesiæ constat contrarium; quia Ecclesia numquam rebaptizat parvulos contra gentilium Parentum voluntatem baptizatos. Denique cùm Baptismus sit parvulis summè ad salutem necessarius, debuit valor illius esse independens ab extrinseco Parentum consensu, ne illius defectu frequenter sua salute frustrentur. 51

II. Parvuli infidelium baptizatorum, id est, Hæreticorum aut à fide Apostatarum, licitè baptizantur invitis Parentibus, si ita velint legitimi superiores Ecclesiastici. Est certa Sententia ex *Concilio* 4. *Tolet. cap.* 56. teste Layman *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 6. *n.* 11. Ratio est: quia Hæretici Ecclesiæ Jurisdictioni subjecti sunt, à qua proindè sine injuria compelluntur, ut parvulos suos ad Baptismum Catholicorum deferant, & in fide, ac Religione Catholica instruant: sin verò id facere recusent, infantes ab eorum cura abstrahi, & baptizari jure possunt. 52

III. Parvuli quorumcumque infidelium sive baptizatorum, sive non baptizatorum, licitè baptizantur à quolibet, in periculo mortis. Ita recepta Doctorum Sententia apud *Henricx cit. disput.* 6. *qu.* 4. *num.* 28. Ratio est; quia extremè indigenti infanti succurrendum est, quantum est possibile, & gratis concesso, quòd Pater habeat directum jus, ne proles ipso invito baptizetur; illud tamen jus hic cessat, sicut in quavis extrema necessitate censentur jura cessare. Deinde parvuli infidelium non baptizatorum, qui sunt servi, sive mancipia Principis Christiani, licitè baptizantur de consensu illius solius, etsi Parentes sint inviti. Ita communiter DD. apud *Henricx cit. n.* 27. *Layman. &c.* Ratio est: I. quia videmus in praxi, proles Turcarum, quæ justo Bello fiunt Mancipia Christianorum, baptizari contra voluntatem Parentum. II. Quia princeps Christianus justè posset filios Mancipiorum suorum vendere, & à Parentum abstrahere potestate; ergo etiam potest illos per Baptismum subjicere Ecclesiæ potestati. Periculum autem Apostasiæ potest evitari, si videlicet Princeps, vel Dominus Christianus prolem rectè curet educari, aut inter fideles procul à Parentibus ablegari. Imò Dominus per se loquendo ad Baptismum talium tenetur; cùm ipse habeat jus, adeoque obligationem velut paternam, ejusmodi parvulis providendi potissimùm de necessariis ad salutem. Præterea admittunt omnes, quòd dum alteruter Parens est fidelis, proles sequi debeat Religionem Christianam, & sit baptizanda, si sit Spes Christianæ educationis. Ita habetur in *Concilio Toletano IV. Can.* 63. & referunt *capit. Judæi*. 28. *quæst.* 1. Idem cum proportione est dicendum, si proles sit sub cura plurium tutorum, quorum saltem unus est Christianus. Similiter si alteruter Parens consentit, etsi uterque sit Ethnicus, sufficit consensus unius ad tribuendum Jus Ecclesiæ ad baptizandum parvulum. Item si proles infidelium non baptizatorum, nec subditorum Principibus Christianis venissent in potestatem Christianorum, etsi per injuriam; si sit impossibile, eas Parentibus restitui, possunt licitè baptizari, cùm nulli fiat injuria, ut patet. Item si filii infidelium perpetuò amentes sint, baptizari possunt invitis Parentibus: quia alioquin omni spirituali 53

remedio salutis æternæ privati essent, quando nulla Spes est ad proprium rationis usum perventuros. Quare hoc casu ab injuria excusata censetur qualis qualis violatio Parentibus illata propter extremam necessitatem baptizandorum. Ita *Layman cit. nu.* 10. Denique constat apud omnes: quòd si proles talium infidelium petant Baptismum, sit eis conferendus, etiam invitis Parentibus: sunt enim in hoc sui juris. Si autem de usu rationis dubitetur, inclinandum esse in favorem fidei, censet *Sotus* apud *Henriq. cit. n.* 29. Differendum tamen esse Baptismum, usque dum de usu rationis constet, censet *Henriquez*, *Coninch.* & alii.

54 IV. Prædictis Casibus exceptis, communis Theologorum sententia docet, non licere parvulos infidelium non baptizatorum, & nullo modo Christianis Dominis subjectorum baptizare invitis Parentibus, eò quòd fieret injuria Parentibus, quibus Jure naturæ competit potestas Patria in suos liberos, quamdiu rationis, & arbitrii proprii usu non potiuntur. Quare solùm difficultas est, an infantes infidelium non baptizatorum, principibus Christianis civiliter tamen, & politicè subjectorum baptizare sit licitum? Negat *Div. Thomas* 2. 2. *quæst.* 10. *artic.* 2. & 3. *part.*, *quæst.* 67. *artic.* 10. cum suis Sectatoribus, & est communis Recentiorum Sententia. Affirmat *Scotus cum suis in* 4. *d.* 4 *q.* 9. quæ Controversia, si benè perpendatur (ait *Mastrius Theol. Moral. disp.* 17. *quæst.* 3. *art.* 2. *num.* 44.) potiùs est de nomine, quàm de re; quia Scotus etiam id absolutè non affirmat, sed quibusdam cautelis adhibitis, quibus consideratis utraque Sententia ferè in idem recidit. Prima enim Sententia asserit, infantes infidelium, invitis eorum Parentibus non esse baptizandos, si sub illorum potestate, & cura remaneant, aut periculum sit, ne ad eorum curam, & potestatem redeant, & ab illis pervertantur. Si autem ab illorum potestate, & cura justè abstrahi possint, ita ut nullum sit periculum, ne ad illos redeant, aut ab illis pervertantur, affirmat in tali casu licitum esse infantes illos etiam invitis Parentibus baptizare, similiter ait, hoc esse licitum in casu, in quo infans esset in certo periculo mortis: quia in eo eventu cessat periculum subversionis, & subveniendum est proximo extremè indigenti; Ita discurrunt *Sotus*, *Vasquez*, *Valentia*, *Reginaldus*, *Coninckius*: *Caspensis*, *Amicus*, *Aversa*, & alii Auctores primæ Sententiæ. Sed his quoque cautelis adhibitis asserit *Scotus loc. c.* sententiam affirmativam, non aliter, nec alio modo, nimiùm si præcaveri possit, ne infantes occidantur à Parentibus, tunc baptizentur, & sit aliqua certitudo, quòd tales infantes baptizati sint Christianè educandi; ne irreverentia accidat fidei ob Apostasiam. Cujus Ratio est: quia quando Dominia sunt subordinata, parendum est Dominio superioris, contempto præcepto inferioris, si illi contrarietur; cùm ergo DEUS, qui est Dominus supremus, & universalis, secundùm Legem naturalem, & Evangelicam, omnium parvulorum, præcipiat eos per Baptismum sibi consecrari; quamvis Pater infidelis, qui est Dominus particularis, velit oppositum, Princeps Christianus, qui est Minister Justitiæ, & habet potestatem coactivam respectu subditorum ad defensionem innocentis, quia gladium DEI portat, poterit illos à Parentibus auferre, & DEO consecrare per Baptismum, *per se loquendo*: Ex quibus constat hanc Controversiam esse potiùs de nomine, quàm de re, & Recentiores ita loquentes incidere in Sententiam Scoti. Ita *Mastrius c.* Quia verò cautelæ à Scoto requisitæ raró possunt adhiberi, & Baptismus parvulis infidelium collatus sæpè esset occasio graviorum malorum, ordinariè non licet eos baptizare; Quemadmodum Ecclesiæ ad evitanda graviora mala adultos infideles Christianis Principibus subditos, non tantùm non cogit ad fidem Catholicam (quod tamen per se loquendo posset minis & terroribus facere juxta Sententiam probabilem Scoti practicatam à *Ferdinando*, & *Sisebuto Regibus Hispaniæ*, & colligitur ex *l. Cunctos*. *Cod. de sum. Trin.*) sed id etiam variis Canonibus interdixit, ut *Toletanum IV. Can.* 56. ita iisdem rationibus mota Ecclesia parvulos infidelium, Parentibus invitis non baptizat, imò si id nondum prohibuit, (quod fecisse apertè non ostenditur) prohibere potest. Ita sapienter more suo *Herincx cit. num.* 34.

QUÆSTIO III.

De Dispositione requisita in Subjecto Baptismi.

SUMMARIUM.

56 *Quid requiratur ad Baptismum validè recipiendum in Infantibus, & Amentibus?* 57. *Quid in Adultis?*
58 *Ad recipiendum fructuosè Baptismum requiritur in Adulto fides actualis.*
59 *Propositum profitendi, & servandi legem Christi.*
60 *Et si habeat peccatum mortale Personale, requiritur Pænitentia, scilicet attritio supernaturalis.*
61 *Non necessaria contritio Perfecta.*
62 *Baptismus fictè susceptus reviviscit.*
63 *Duplex est fictio, seu obex gratiæ, positivus, & negativus.*
64 *Qualis dispositio requiratur ad tollendam fictionem negativam?* 65. *Et qualis ad tollendam positivam?*
66 *Fictio positiva, & peccata baptismum concomitantia non tolluntur per baptismum, sed per pænitentiam.*

ASSERTIO III.

AD baptismum validè recipiendum, in adultis ratione utentibus requiritur intentio illum suscipiendi, non tamen fides, aut alia dispositio: Ad licitè verò, & fructuosè recipiendum requiritur Fides ex parte intellectus: propositum profitendi, & servandi legem Christi, & si adultus sit obstrictus peccato mortali personali, requiritur saltem attritio. Ut baptismus, fictè susceptus cum obice negativo, reviviscat, requiritur sola attritio; Si verò fuerit susceptus fictè cum obice positivo; ut reviviscat, requiritur contritio perfecta, vel cum Sacramento pænitentiæ attritio. Fictio, sicut & alia peccata actualia in ipsa susceptione baptismi commissa non tolluntur per baptismum, sed per pænitentiæ Sacramentum, aut contritionem. Est partim certa, partim communis, partim controversa. 55

§. I. *In adultis ad baptismum validè recipiendum requiritur intentio, & consensus.*

CErtum est, quòd in infantibus, & perpetuò amentibus ad recipiendum validè, licitè, & fructuosè baptismi Sacramentum nulla prærequiratur dispositio; cùm nullius sint capaces. Siquidem intentionem recipiendi baptismum, in iisdem supplet Christus, & Ecclesia, ut jam dictum in præcedentibus. Adeòque sola quæstio movetur de adultis ratione utentibus, si baptizari velint, quales in eis dispositiones, tam ad validè, quàm ad licitè & fructuosè recipiendum baptismum requirantur? Itaque 56

Ut adultus validè recipiat baptismum, requiritur in eo intentio illum suscipiendi. Est certa, & constat satis ex *Theologia Sacramentali R. P. Patritii Sporer*, *part.* 1. *cap.* 2. *sect.* 3. *num.* 140. & *seqq.* Ubi ad longum, & latum hanc materiam pertractat. Non tamen ad validè suscipiendum baptismum requiritur fides, aut alia dispositio suscipientis, quod constat tum ex *cap. Majores*, *de baptismo*; tum ex praxi Ecclesiæ, quemlibet adultum voluntariè baptizatum non permittentis rebaptizari, quantumvis constet, illum eo tempore, quo fuit baptizatus, fuisse infidelem. Unde si fides non requiratur ad valorem baptismi, multò minùs aliæ dispositiones requirentur ad valorem baptismi, quæ fidem essentialiter præsupponunt. Ex quo etiam patet; quòd validæ susceptioni baptismi non obsit mala intentio suscipientis, ex aliquo motivo temporali inordinato concepta. Vide *P. Sporer citat.* 57

§. II. *Ad recipiendum fructuosè baptismum requiritur in Adulto*

I. F*Ides actualis*. Patet ex S. Scriptura: quia *Matth. ult.* ait Christus Dominus Apostolis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Et *Marci ult. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit condemnabitur. Ad Hebr.* 11. inquit S. Paulus: *sine fide impossibile est placere DEO. Credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Unde *Actor.* 8. Eunucho postulanti baptismum respondit Philippus: *Si credis ex toto corde, licet*, idem colligitur ex *Concilio Trident. sess.* 6. *cap.* 6. & 8. Et sufficit, quòd hæc fides sit *actualis*, nec necessaria est habitualis; Nam ante justificationem in baptismo receptam non datur in recipiente fides habitualis; simul enim dantur in effectu baptismi tres virtutes Theologicæ. Fides ergo, quæ est dispositio ad fidem habitualem, actualis esse debet; quia actus de congruo disponunt ad justificationem, quæ fit per habitus infusos. *Mastrius in* 4. *disp.* 2. *qu.* 6. *nu.* 123. Debet autem hæc fides, seu actus fidei procedere ex Divina gratia actuali supernaturali, ut definit *Concilium Trident. suprà cit. Can.* 3. ut dispositio proportionetur formæ, ad quam disponit. Quorum autem Mysteriorum seu articulorum fidei notitia debeat esse in adulto baptizando, debet colligi ex *tract.* 2. *in* 1. *præceptum Decalogi*, *R. P. Sporer*, *cap.* 2. *sect.* 2. *num.* 11. & *seq.* tantam enim notitiam debet habere, quantam alii fideles, cùm sit eadem obligatio baptizandi, & baptizati in credendo. 58

II. *Propositum profitendi, & servandi legem Christi.* Communissima apud *Mastrium citat. nu.* 124. Ratio est: quia ut adultus fructuosè recipiat baptismum, debet se convertere ad DEUM, & velle instituere novam vitam, ac ea facere, 59

cere,

cere; ad quæ baptizatus quisque obligatur; Atqui quilibet baptizatus obligatur profiteri, & servare legem Christi; Siquidem Christus Dominus *Matth. ult.* dixit Apostolis; *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis*: Ergo ut adultus fructuosè recipiat baptismum, debet habere propositum profitendi, & servandi legem Christi.

60 III. Si adultus cum peccato originali habeat etiam peccatum mortale personale, tunc ad fructuosè recipiendum baptismum necessaria est illi *Pœnitentia*. Est de fide, & patet tum ex S. Scriptura, *Actor. 1. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*. Tum ex Concilio Trident. *sess. 6. cap. 6. & sess. 14. c. 1.* ubi dicitur: *Fuit Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam, & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui petivissent*. In eandem sententiam conspirant SS. Patres, & consentiunt etiam Scholastici cum *Scoto in 4. d. 4. quæst. 5.* quidquid sine fundamento aliqui contrarium asserant, ut benè ostendit *Vasquez*; apud *Herincx citat. disp. 6. qu. 5. nu. 36.* & *Mastrium cit. nu. 126.* Tum hac ratione: Quia omninò decet, ut is, qui liberè se à DEO per peccatum avertit, liberè se in DEUM convertat per peccati detestationem. Dictum est: *Si adultus habeat etiam peccatum mortale personale*. Nam obstrictus solo originali, nullam tenetur habere pœnitentiam; quia propria personali voluntate se non avertit à DEO; ideòque Concilium Trident. supracit. de illis solùm loquitur, *qui se mortali aliquo peccato inquinassent*; adeòque sufficit in iis intentio suscipiendi baptismum, fides actualis, & propositum profitendi, & servandi legem Christi ad consequendum fructum seu gratiam Baptismi. Ita passim discurrunt recentiores, Suarez, Averia, Henriquez, Aretinus, Bonacina, & alii communiter apud *Mastrium cit. nu. 124.* qui addit: si adultus cum peccato originali haberet conjunctum solùm veniale sine ullo mortali, neque in tali casu pro dispositione ad baptismum recipiendum requireretur pœnitentia de veniali peccato; quia venialia non impediunt receptionem gratiæ sanctificantis, & remissionem mortalium, ut notat *Aversa qu. 68. sect. 5.*

61 IV. Pœnitentia, quæ in adulto peccatum mortale personale habente, ad recipiendum baptismi effectum, scilicet gratiam sanctificantem, & remissionem peccatorum requiritur, non necessariò debet esse contritio perfecta, sed sufficit, & requiritur saltem attritio supernaturalis. Ita *Doctor Subtilis in 4. d. 4. q. 5.* & est communis, quam tenet *Suarez, Vasquez, Coninch. Aversa, Becanus, Brancatus Centinus, Mastrius, Herincx*, & alii contra quamplures Theologos. Ratio est: quia baptismus est per se institutus ad deletionem peccati tum originalis, tum personalis, ut patet ex *Concilio Florentino in Decreto de Armenis, & Trid. sess. 5. Can. 3. & 5.* Ergo debet posse delere peccata cum sola attritione. Probatur consequentia: Quia si requireretur contritio perfecta, peccata semper forent deleta per eam ante realem baptismi susceptionem; & consequenter baptismus non videretur institutus in remissionem peccatorum; cùm non rectè causa dicatur instituta ad effectum, qui semper, & necessariò causalitati illius præsupponitur: Confirmatur: Quia baptismus est Sacramentum mortuorum, & regeneratio spiritualis, quod non rectè diceretur, si contritio prærequireretur, per hanc enim & mortuus revixisset, & homo spiritualiter esset regeneratus, antequàm ad Baptismum perveniret. Denique juxta *Concilium Trident. sess. 14. cap. 4.* Attritio sufficit in Sacramento pœnitentiæ: ergo multò magis sufficit in baptismo; cùm faciliùs remittantur peccata per baptismum, quàm per Sacramentum Pœnitentiæ, ut meminit idem *Concilium cit. cap. 8.* Hæc tamen attritio, quam dixi sufficere, debet esse *supernaturalis*, concepta videlicet ex motivo supernaturali, & elicita auxilio gratiæ actualis Divinæ; Tum quia homo per solas naturæ vires, & actus naturales non potest se ad justificationem disponere; Cùm inter dispositionem, & formam introducendam debeat esse proportio; sicut ergo forma, id est, gratia, & justificatio, est supernaturalis, ita & dispositio. Tum quia ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur attritio supernaturalis: ergo etiam ad Sacramentum Baptismi. Non tamen requiritur, ut attritio illa existimetur, bona fide contritio, prout vult *Navarrus cap. 1. summæ num. 27.* sicut nec ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur attritio bona fide æstimata contritio, ut videre potes apud *P. Sporer Theolog. Sacram. part. 3. c. 2. sect. 3. num. 273.*

§. III. *Baptismus fictè Susceptus.*

62 I. Baptismum posse ab adulto rationis compote, validè suscipi, sed illicitè, seu informiter, hoc est, sine collatione gratiæ sanctificantis, & remissione peccatorum; atque sic illicitè seu fictè susceptum gaudere privilegio reviviscentiæ, si obex gratiæ tollatur, consentiunt Theologi apud *P. Sporer Theol. Sacram. parte 1. c. 1. sect. 1. nu. 27. & 29. quem vide*. Itaque hic solùm indagatur, qualis dispositio requiratur ex parte adulti, ut Baptismus fictè ab eo susceptus reviviscat; ubi sciendum, quod *fictio* hic non accipiatur pro ea, quæ excludat intentionem suscipiendi Sacramentum, quo pacto Baptismus non esset validus, sed solùm pro indispositione effectum Baptismi impediente, quando aliàs Sacramentum, est validum, sumpto nomine ex *Sapientia 1. Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum*, & difficultas non est de charactere; hic siquidem imprimitur semper in anima, nec ulla suscipientis indispositione impediri potest, quandocumque Sacramentum est validum (vide *Sporer cit. sect. 4. nu. 55.*) sed est de gratia sanctificante, & remissione peccatorum, & aliis effectibus hinc dependentibus, quænam nimirùm requiratur dispositio ex parte fictè suscipientis Baptismum, ut illa fictio tollatur, & Baptismus fictè susceptus reviviscat, & producat gratiam justificantem, & remissionem peccatorum, & pœnarum? pro quo

63 II. Notandum: *Obicem gratiæ* duplicem esse posse: Primus obex quasi *negativus*, est; Cùm quis ad Sacramentum indispositus accedit, hoc tamen invincibiliter ignorat, & ideò non peccat, licèt ob defectum dispositionis requisitæ effectum Sacramenti non recipiat. Alter obex est *positivus* quando quis actualiter peccat in ipsa Sacramenti susceptione, ut si sciens se esse in peccato mortali Sacramentum suscipiat. Vel loquendo juxta phrasim antiquorum, *fictio*, quæ effectum Sacramenti impedit, duplex esse potest. Una *sine peccato*, quæ tunc accidit, quando quis absque idonea dispositione ad Baptismum accedit bona fide credens se esse sufficienter dispositum, vel putans hanc non esse necessariam; Altera *cum peccato*, & tunc accidit, quando quis sciens se esse in peccato mortali, absque debita dispositione doloris de suis peccatis ad Baptismum accedit, vel cum complacentia alicujus peccati mortalis distincti, de quo nullum habet dolorem; ut puta, si quis accedens ad baptismum habeat septem peccata mortalia, & de sex habeat attritionem, de septimo nequaquam, quia v. g. est in concubinatu, nec vult concubinam dimittere, quod est exemplum *à Scoto* allatum *in 4. d. 4. q. 5.* & juxta hanc distinctionem solvenda est proposita quæstio. Itaque

64 III. Dicendum est; si Baptismus fuerit susceptus cum primo obice negativo, vel cum prima fictione, quæ est sine peccato, sortiri posteà suum effectum in tali homine se disponente per solam attritionem, nimirùm tunc gratiam sanctificantem infundi, peccatum originale remitti, nec non & peccata omnia tam mortalia, quam venialia Baptismum antecedentia; & condonari debitam pœnam, & quidem hoc totum haberi virtute Baptismi præteriti, quamvis enim, quando obex & fictio removetur per sufficientem dispositionem, jam reipsa non fit Baptismus, sed transierit, hoc tamen minimè obstat; quia talis effectus principaliter & physicè effectivè pendet à DEO, & à Baptismo, dependet, tanquam ab Instrumento morali, quod potest moraliter operari, etiamsi physicè non sit præsens. Ita communissima cum *Scoto in 4. dist. 4. q. 5. Mastrius, Suarez, Becano*. Et ratio est: Tum quia attritio sufficiens est dispositio in ipso Baptismo, dum suscipitur; Ergo etiam post Baptismum, si interea non accessit novum peccatum mortale: Tum quia fictio, de qua agitur, consistit in sola carentia dispositionis: ergo posita dispositione tollitur fictio sed in hoc casu non opus est alia dispositione: ergo per illam sufficienter tollitur fictio: Tum quia in tali casu non opus est Sacramento Pœnitentiæ; cùm supponamus omnia peccata facta esse ante Baptismum: Ergo omnia tollenda sunt vi solius Baptismi: ergo possunt tolli per illam dispositionem, quæ sufficit cum solo Baptismo: sed talis est attritio: ergo &c. Supponitur tamen, quòd in hoc casu post susceptum Baptismum non accesserit novum mortale: Nam si, qui fictè accessit ad Baptismum sine actuali peccato, post susceptum Baptismum peccasset mortaliter, non sufficeret illi attritio ad tollendam fictionem, sed necessaria foret contritio. Ratio est: quia peccatum post Baptismum commissum non potest tolli per Baptismum, ut de se patet; & notum est ex *Concilio Trid. sess. 7. canon. 10.* Nec potest tolli per solam attritionem extra Sacramentum, ut omnes fatentur: nec potest tolli, nisi fictione sublata, & aliis peccatis ante Baptismum commissis sublatis; quia unum peccatum mortale nequit tolli sine alio: Non enim tollitur formaliter, nisi per gratiam sanctificantem, quæ cum nullo peccato mortali potest consistere; Si ergo sola attritio non sufficit ad tollendum peccatum mortale post Baptismum commissum, non poterit tollere etiam reliqua, quæ cum illo conjuncta sunt, ac proinde non potest tollere fictionem; sed necessaria erit contritio.

IV. Si

65 IV. Si verò Baptismi Sacramentum fuerit susceptum, cum obice positivo, & cum secunda fictione, quæ est cum peccato, tunc necessaria est contritio, vel attritio simul cum Sacramento Pœnitentiæ ad tollendam talem fictionem, & ad hoc, ut Baptismi Sacramentum suum producat effectum. Ita communis cum *Doctore Subtili citato*, ubi S. Augustinum allegat *lib.1. de bapt. contra Donatistas, c.12.* in hæc verba scribentem: *Tunc valere incipit ad salutem* (Baptismus) *cùm illa fictio veraci confessione recesserit, quæ Corde in malitia, vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri*. Idem etiam sentit *D. Thomas art.10. ad 2.* Ubi dicit, peccatum fictionis non tolli per Baptismum, sed per pœnitentiam. Ratio est: quia illud peccatum computatur inter ea, quæ Baptismum sequuntur: Ergo non potest tolli nisi per Sacramentum pœnitentię, vel per contritionem: ergo sola attritio est insufficiens. Nec audiendus est, si quis dicat, potiùs computari debere inter peccata præcedentia Baptismum, propterea quod hoc peccatum consistat in voluntate suscipiendi Baptismum indignè; sed talis voluntas suscipiendi Baptismum prior est ipsa susceptione Baptismi: ergo &c. *Respondetur* enim; si talis voluntas ante susceptionem Baptismi cessaret, tunc pertineret ad peccata Baptismum præcedentia: Hoc autem non fit; quia ponimus ex mortali voluntate sequi sacrilegam susceptionem Baptismi, & sic debet pertinere ad peccata Baptismum subsequentia. Accedit Ratio: quia Baptismus priùs natura confert characterem, quàm gratiam sanctificantem, idque propterea, quòd ad imprimendum characterem non requirit illas dispositiones, quas requirit ad gratiam. Deinde, quia sicut character baptismalis est potentia passiva ad suscipienda alia Sacramenta, & eorum effectus; sic etiam ad suscipiendum effectum gratiæ baptismalis; ergo quando quis ponit obicem gratiæ baptismali per sacrilegam fictionem, jam intelligitur habere characterem baptismalem: ergo tale sacrilegium prout reipsa fit, censetur fieri ab homine baptizato, ac proinde ab homine subjecto clavibus Ecclesiæ; unde consequenter peccatum ipsius debet tolli, vel per Sacramentum Pœnitentiæ, vel extra Sacramentum per contritionem. Itaque.

§. IV. *Fictio positiva.*

66 Sicut & alia peccata actualia, in ipsa susceptione Baptismi commissa, non tolluntur per ipsum Baptismum, sed per pœnitentiæ Sacramentum, aut contritionem. *Scotus* citatus, *Mastrius in 4. disp.2. quæst.6. numer.* 145. *& seqq.* & ipso teste passim recentiores. Ratio primæ partis, nimirùm, quòd fictio non tollatur per Baptismum, sed per pœnitentiæ Sacramentum, aut contritionem, est: quia juxta Concilium Tridentinum *sess.6. cap.14.* Peccata post Baptismum commissa, non possunt per Baptismum deleri, sed per Sacramentum pœnitentiæ, vel contritionem; Atqui fictio in ipsa Baptismi susceptione commissa, & post susceptionem perseverans est peccatum posterius baptismo saltem natura; quia est sacrilegium commissum ob indignam Baptismi susceptionem. Ergo non potest deleri per Baptismum, sed per Sacramentum pœnitentiæ vel contritionem. Probatur minor: Religiosus in eo instanti, quo emittit vota, potest contra ea peccare, si habeat verb.gr. intentionem fornicandi; similiter conjux in eo instanti, quo contrahit Matrimonium, peccat contra fidem Matrimonii, si habeat animum adulterandi: ergo etiam in eo instanti, quo quis suscipit Baptismum, potest quis contra hunc peccare, nimirùm eum fictè suscipiendo, & consequenter tale peccatum erit à Baptizato commissum, adeòque natura posterius Baptismo. Hæc ratio etiam militat pro secunda parte, videlicet, quòd peccata actualia in ipsa susceptione Baptismi commissa, huncque concomitantia, v.g. intentio fornicandi in ipso instanti suscepti Baptismi habita non tollantur per Baptismum, sed per Sacramentum pœnitentiæ, vel contritionem. *Confirmatur* utraque pars simul; Non est credibile, *ait Scotus cit.* Sacramentum Baptismi esse institutum ad remittendum illud peccatum, quòd ejus vim enervat, effectum impedit, eique directè opponitur, & irreverentiam infert: sicut nec Sacramentum pęnitentiæ aufert peccatum in ipsius susceptione admissum: Atqui tam peccatum fictionis positivæ, quàm alia peccata concomitantia susceptionem Baptismi, hujus effectum impediunt, ei directè opponuntur, ac irreverentiam inferunt Baptismo: ergo non per hunc; sed per Sacramentum pęnitentiæ, vel contritionem tolli possunt. Ex *quo infertur*, quòd talis fictè suscipiens Baptismum teneatur non tantùm confiteri fictionem, sed etiam reliqua peccata Baptismi susceptionem concomitantia, verb.gr. quòd in eodem Baptismi momento habuerit intentionem fornicandi, vel occidendi, vel complacentiam de fornicatione ante Baptismum commissa &c.

67 Dices: *Concilium Trident. sess. 14. c.1. & 4.* Sæpiùs exprimit, & definit, sola peccata post Baptismum commissa esse clavibus Ecclesiæ subjicienda, sed peccatum fictionis, aliaque concomitantia Baptismum, eo ipso quòd sint concomitantia, non sunt post Baptismum commissa; ergo non sunt clavibus Ecclesiæ subjicienda. *Resp.* negando minorem, computantur enim inter peccata post Baptismum commissa, cùm juxta supradicta sint natura posteriora baptismo. Quia autem rarò, vel numquam contingit; quòd peccatum aliquod duret tantùm pro instanti baptismatis, & non etiam post, ideò etiam noluit Concilium expressam similium peccatorum facere mentionem: licèt adhuc satis comprehenderit, dum dixit, omnia mortalia, in quæ Christi fideles ceciderint, ad Sacerdotes Vicarios Christi esse deferenda. Atqui fictè suscipiens baptismum in instanti, quo suscipit baptismum, est fidelis, cùm habeat Characterem baptismalem: ergo tenetur peccata in instanti baptismatis commissa confiteri, atque deferre ad Sacerdotem Christi Vicarium.

QUÆSTIO IV.

An, & quando Baptismus possit iterato suscipi?

SUMMARIUM.

69 *Baptismus semel validè collatus iterari non potest.*
70 *Si verò de ejus valore dubitetur, reiterandus est sub conditione.*
71 *Baptizati ab hæreticis subinde sunt rebaptizandi sub conditione.*
72 *Infantes expositi: & inventi rebaptizantur sub conditione.*
73 *Et seqq. Afferuntur quatuor regulæ, quæ sunt attendendæ in baptismo sub conditione repetendo.*
77 *Quid faciendum Sacerdoti de suo baptismo dubitanti?*
78 *Quid Religioso?*
79 *Quid conjugi, marito, vel uxori?*

ASSERTIO IV.

Baptismus semel validè collatus iterari non potest. Quando tamen subest verum dubium, an aliquis sit verè baptizatus, est rebaptizandus sub conditione; Quare baptizati ab obstetricibus vel ab hæreticis, vel infantes expositi, & inventi subinde sunt rebaptizandi sub conditione. 68
Communissima Theologorum.

§. I. *Baptismus semel validè collatus iterari non potest.*

Est de fide, ex Concilio Florentino, & Trident. *sess.7. can.9. de Sacramentis, & can.11. de baptismo*. Hæc veritas principaliter probatur ex traditione Ecclesiæ, cujus testis est *Clemens Romanus, l.6. constitut. cap.15.* & alii Patres, apud *Vasquez, & Herincx disp.6. de baptismo q.6. nu.38.* Ratio congruentiæ prima est, quia semel natus corporaliter, non potest secundò nasci, sed solùm resuscitari: Ergo etiam semel natus spiritualiter per baptismum; non potest secundò nasci, sed solùm resuscitari per pęnitentiam. Secunda, quia baptismus imprimit characterem, qui frustra multiplicaretur per plura baptismata; ideòque *Concilium Trident. sess.7. Can.9. de Sacramentis in genere*, definiens in baptismo, & duobus aliis Sacramentis videlicet confirmatione, & Ordine imprimi characterem subjungit: *Unde iterari non possunt*. Tertia, quia baptismus repræsentat mortem, sepulturam, & resurrectionem Christi, ut significat Apostolus *Roman.6. & Coloss.2.* Unde sicut Christus semel tantùm pro peccatis nostris mortuus est, & semel resurrexit, ita & nos per baptismum eidem consepulti, & per eumdem resurgentes, non possumus iteratò sepeliri in aqua baptismi; Ne significemus, Christum iteratò posse mori, & sepeliri. Quantùm ad pęnas rebaptizantis, & rebaptizati spectat, uterque decernitur extremo supplicio afficiendus, *l.2. C. ne Sanctum Baptisma iteretur*, & uterque fit irregularis, si scienter, & seriò iteretur baptismus, ex *cap. ex Litterarum, de apostatis, & reiterantibus baptisma*. 69

§. II. *Quando tamen subest verum, & rationabile dubium.*

An aliquis sit baptizatus, rebaptizandus est sub conditione. Ita communiter Doctores apud *Herincx, Gobat, Layman, &c. Ex c. De quibus 2. de baptismo, & Concilio Carthaginensi V. cap.6.* Ratio est: Quia baptismus est ad salutem necessarius necessitate medii, & præcepti ut infrà dicemus., & alioquin deberet manere quis in periculo carendi semper baptismi effectu, nullumque aliud Sacramentum validè suscipiendi, quæ necessitas est adeò gravis, ut facilè excuset ab irreverentia alioquin per iterationem 70

Sacra-

Sacramento inferenda, accedente potissimùm conditione; quæ formæ apponitur. Unde adultus dubitans de valore sui baptismi, potest, imò graviter obligatur baptismum sub conditione petere, & Pastores tenentur conferre. Idem dicendum, si probabiliter tantùm judicet, se validè baptizatum, & hoc quidem ante susceptionem alius alterius Sacramenti, *Cardinalis de Lugo in Respons. Moral. libr. 1. dub. 1. & 2. Vasquez, Dicastillus, Gobat tr. 2. de baptismo, casu 13. nu. 371.* & alii communiter. Ratio est I. quia in hoc casu non habetur certitudo Moralis de validè suscepto baptismo, quæ tamen in Sacramento summè necessariò requiritur. II. quia in Sacramentis, quando agitur de valore actus, aut de efficacia actionis ad aliquem effectum causandum, non licet sequi sententiam probabilem, vel etiam probabiliorem, at minùs tutam, ut habet *Pater Sporer tractat. 1. Proœm. cap. 1. sect. 2. num. 53.* Quia valor Sacramenti, aut ejus efficacia ad aliquem effectum causandum non pendet à mea bona fide, aut rationibus quantumcunque probabilibus, sed à materia, & forma Sacramentali juxta institutionem Christi, verè à parte rei applicata: Ergo licèt sit probabile, quod aliquis sit validè baptizatus, si tamen non sit moraliter certum, non tamen poterit ullum aliud Sacramentum suscipere, propter periculum nullitatis, sed tenebitur statim, quamprimùm poterit, sub conditione rebaptizari. Taceo gravissima, & irreparabilia incommoda, quæ sequerentur, si quis dubitans, aut tantùm probabiliter putans se esse validè baptizatum, ordinaretur in Sacerdotem, vel Episcopum, quæ benè exaggerat noster *P. Herincx cit. nu. 42.* dictum est: *Quando subest verum dubium*; sine illo enim non licet iterare baptismum: etiam sub conditione, ut docent Theologi cum *Catechismo Romano part. 2. cap. 2. num. 43.* & colligitur *ex Rituali Romano, tit. de baptismo*, §. de forma baptismi.

§. III. *Baptizati ab Obstetricibus, vel ab Hæreticis.*

71 NUm baptizati ab obstetricibus, sint rebaptizandi; diximus satis suprà, *hac sectione, quæst. 1. num. 4. & seqq.* Quantum verò ad baptizatos ab Hæreticis, dicendum cum *Herincx cit. num. 43.* baptizatos ab hæreticis generaliter loquendo, non esse rebaptizandos. Cùm enim ex fide, & superiùs dictis constet de valore baptismi ab illis debitè collatus, non potest etiam sub conditione repeti, nisi adesset fundata suspicio, eos in aliquo essentiali defecisse. Sicut teste *Coninch. qu. 66. art. 9. nu. 69.* quandoque in Anglia contingit, proles nobilium aqua rosacea, aut simili liquore baptizari, aut ob molestiam frigoris solùm vestes aqua abstergi, & quibusdam in locis ministrum in suggestu formam pronunciare, alio corpus prolis abluente, tunc enim sufficiens adest ratio baptismum iterandi, imò *Præpositus* apud *Herincx cit.* putat in partibus Belgii hæresi infectis prudenter rebaptizari sub conditione baptizatos ab hæreticis: eo quòd, qui eorum mores norunt, meritò dubitent, an legitimè baptizent. Idem docent nonnulli alii recentiores, & consonat *Pastorale Mechliniense* 1609. Atque etiam novissimè recognitum anno 1624. in quo præscribitur tit. *de Sacramento baptismi*, *§. de forma*: *Et quia nostri temporis hæretici, pro insatiabili suo in Ecclesiam odio, Sacramentorum formas plerumque invertunt, materiam contemnunt, aut legitimam intentionem non habent* (eò liberiùs, quòd opinione Calvinistica, baptismus filiis fidelium non sit necessarius) *meritò baptismus ab eis collatus de nullitate suspectus haberi debet. Proinde ab iis baptizati, sub conditione rebaptizentur.* Itaque dum hæreticus desiderat converti ad fidem Catholicam, benè examinandus est, ubi sit natus, & baptizatus & à quo? An, & qualis ibi adhibeatur in baptismo materia, forma, & baptizandi modus, & tunc, si non videatur satis certus ejus Baptismus, rebaptizari debet sub conditione, quod non erit difficile, si fiant ea, quæ *§. seq. num. 76.* circa baptismum conditionatè conferendum, facienda esse, dicemus.

§. IV. *Infantes expositi, & inventi.*

72 LIcèt in collo habeant appensum Testimonium, quòd baptizati fuerint, si tamen aliundè non constet, baptizandi sunt sub conditione. Quòd si in Testimonii schedula, sit inscriptum nomen, quod illis in Baptismo inditum esse asseritur, idem nomen ipsis imponatur, & in Libro Baptizatorum diligenter omnia scribantur. Ita apud *Gobat. cit. num. 397.* constitutiones Synodales Constantienses, Concilium Mediolanense III. sub S. Carolo Borromæo celebratum, Synodus Cameracensis, statuta Archi-Episcopatus Hispalensis, Episcopatusque Cordubensis. Item *Marchantius* Belga, *Quintanadvennas* Hispanus, *Author Manualis Parochorum* Lotharingo Germanus, *Opatonius* Polonus, & *Allaza* novi orbis Incola. Ratio est: Quia ejusmodi schedula non parit ullo modo certitudinem moralem de collato validè Baptismo, quæ tamen in re tam gravis momenti, tamque necessaria requiritur? Cum tales infantes baptizentur sæpissimè ab ipsismet matribus tegendi sceleris ergo; Matribus, inquam persæpè Juvenculis, & quæ nullum infantem anteà abluerunt, fortè nullum baptizari viderunt, communissimè autem baptizant in magna trepidatione, in tenebris, & in metu, ne deprehendatur partus. Certè, si Baptismus obstetricum habetur meritò pro dubio, donec ex illarum ore constet, quam materiam adhibuerint, quantò magis ille furtivus? Adde, quòd scripturæ privatæ non notatæ sigillo, vel manu scriptoris nulla fides adhibenda sit, nisi in præjudicium scribentis, ut videre est apud Thuscum *Verb. Scriptura*, atque Auctores ab ipso citatos. Pro Coronide hujus sectionis, & quæstionis, adjungo aliquas Regulas ex *P. Gobat. cit. casu 13.* collectas, circa Baptismum conditionatè conferendum observandas. Itaque sit

REGULA I.

GRavis Sacrilegii, atque irregularitatis reus est, qui sciens aliquem esse legitimè baptizatum, eumdem rursus admovet sacro fonti. Ita omnes, patetque ex *cap. cum itaque de consecr. dist. 4.* Ubi reiterationem Baptismi S. Leo Papa vocat *inexpiabile facinus*; tum ex supradictis. E contrà gravis impietatis in Parochianum Reus est Parochus, qui non rebaptizat illum, sciens, eum non esse verè baptizatum. Ita rursum omnes. Sicut quoque ille impius est in seipsum, qui sciens, se non esse ritè baptizatum, non allaborat, ut ritè baptizetur. Sic denuò omnes. Ratio est: quia & Parochus ratione Officii est gravissimè obligatus promovere necessaria saluti æternæ suorum Parochianorum, & quilibet obligatur ad procuranda sibi necessaria necessitate medii, inter quæ est Baptismus reipsa susceptus, si possit suscipi. Eadem est obligatio Parochi circa suum Parochianum rationabiliter dubitantem de valore sui Baptismi; imo quicumque alius, qui ob necessitatem potest baptizatum dubio Baptismo, sub conditione baptizare, tenetur ex charitate id facere in necessitate, & acquiescere voluntati adulti petentis rebaptizationem ob rationabile dubium *Gaspar Hurtadus disp. 3. de Bapt. num. 12.* & alii de homine dubitante rationabiliter de suo Baptismo, imo etiam probabiliter tantùm existimante suum Baptismum fuisse validum; idem est dicendum, quod teneatur procurare rebaptizationem sub conditione juxta supradicta *num. 70.* Quia currit eadem Ratio generalis, nimirum, quod quamdiu non adest certitudo moralis de validè collato Baptismo, hic sit reiterandus sub conditione. Quare rectè addit Quintanadvennas apud *Gobat. cit. num. 258.* Omnes illos, sub quorum cura est is, cujus Baptismus vocatur in dubium, sub mortali obligari ad procurandam maturè suppletionem: quia S. Paulus ad Timotheum scribens ait: *Si quis suorum, maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* 73

REGULA II.

NOn solùm est grande crimen, temerè rebaptizare sine conditione, sed etiam rebaptizare itidem temerè sub conditione. *Sotus, Vasquez, Suarez*, & plerique apud *Gobat. numer. 378.* Ratio est: tum quia iteratio Baptismi permittitur à sacris Canonibus solùm in dubio rationabili & quando non dubitatur rationabiliter, tunc addita conditio habetur pro non addita. Tum quia iteratio Sacramenti facta ex inani dubio, levique scrupulo, est quædam irrisio Sacramenti, ideoque peccatum grave. *Bonacina disp. 1. de Sacrament. qu. 2. punct. 2. n. 36.* Post *Valentiam, Coninch.* atque alios. Hinc graviter delinquunt, qui ob levia, ridiculaque dubia petunt se, vel suos rursum ablui sub conditione. Nihilominùs Doctores communiter, & reflexè monent, quando occurrit dubium circa licitam, aut præceptam iterationem Baptismi, esse semper magis inclinandum in iterationem Sacramenti. Rationem à priori quàm postea plures amplexi sunt, affert *Vasquez, disput. 155. cap. 3. num. 40.* hanc: Cùm Sacramentum institutum sit in hominum utilitatem, potiùs habenda est ratio necessitatis fratris, quàm reverentiæ debitæ Sacramento. Item DD. communiter monent, ut quando occurrit casus particularis, & exoritur controversia, num sit reiterandus Baptismus, nec ne, Parochus non ferat sententiam, nisi consulto aut superiore, si conveniri queat, aut uno, alterove viro docto, & sapiente. 74

REGULA III.

DE illo, qui natus est ex fidelibus Parentibus, & inter Christianos fideliter educatus, & conversatus, tam violenter præsumitur quòd fuerit baptizatus, ut hæc præ- 74

sum-

sumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis fortian argumentis contrarium probetur. Ita *Innocentius III. c. fin. de Presb. non baptizat.* Addit tamen *Layman apud Gobat. num.* 383. nihilominus interdum etiam adulto inter fideles educato conferendum esse Baptismum sub conditione, si tales conjecturæ adsint (*Puta, quia a veneficis parentibus natus est, à diabolo valdè infestatur, nec sciri potest ullo indicio, ubi, vel a quo baptizatus fuerit*) quæ præsumptionem accepti Baptismi tollant, & contrarium verò simile efficiant. Proinde diuturnæ, & graves infestationes Dæmonis possunt quandoque injicere prudentem suspicionem, aut metum, ne quis non sit baptizatus, aut non validè baptizatus. Probari id potest variis exemplis illorum, qui postquam fuerunt rebaptizati, obtinuerunt quietem animi, & corporis. Confirmatur judicio plurimorum, qui quando vident; quempiam diu, multùmque infestari modis exoticis, solent dicere: Diser Mensch ist gewis nicht gestaufft, *Iste Homo certè non est rectè baptizatus*. Adde quod videatur DEUS nonnullis immittere tam potentes infestigationes ad vel petendum, vel impertiendum Baptismum, ut vix possint resistere, ut notat *Gobat. nu.* 384.

R E G U L A IV.

76 IN casu, quo rebaptizatur adultus, debet hic se ad Baptismum conditionatum ita disponere, sicuti ad absolutum, is qui scit se numquam fuisse baptizatum. Interim tamen Baptismus iteratò sub conditione repetendus, potest licitè peragi quocumque loco. *Quintanadvennas sing. tr.* 1. *sing.* 17. & à quocumque etiam Laicu, licèt ponamus, posse facilè haberi Sacerdotem, aut etiam Parochum, *Quintanadvennas ibidem*. Nec opus est hic adhibere ullos Patrinos, *Quintanadvennas cit. sing.* 18. Etenim Canones indicantes, vel etiam exprimentes contrarium non loquuntur nisi de baptismo absoluto: Ergo conditionatus manet sub dispositione meri Juris Divini, quod nihil statuit de loco, Ministro, aut Patrinis hujusmodi baptismi. Insuper, quando in primo baptismo fuerunt usurpatæ Cæremoniæ consuetæ, nequaquam opus est eas iterare in altero baptismo. *Gobat. cit. num.* 407. citans *Henriquez, Suarez, Coninch. Banacina, Quintanadvennas*. Ratio est: quia in talibus nihil est iterandum, sed *cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum cap. 1. de Sacrament. non reiterandis*. Si verò etiam in priore baptismo fuissent omissæ illæ Cæremoniæ, ut fieri potest tempore pestis, aut incursionis militaris, tunc repetendæ sunt in altero baptismo, *Quintanadvennas cit. sing.* 18. *numer.* 4. Denique in *cap. de quibus, de Baptisma, & ejus effectu*, exprimuntur hæc verba: *De quibus dubium est, num baptizati fuerint, baptizentur his præmissis verbis: Si baptizatus es: non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen*. Nec dubito (*ait Gobat. num.* 411.) quin sit expressè utendum hac forma, quando solemniter rebaptizatur is, cujus baptismus est dubius. At etiam imprimis certum est non esse utendum hac conditionali, quando liquet, substantialem defectum intervenisse in priori baptismo. Deinde etiam satis probabile est, sufficere in privata suppletione dubii baptismi, si hæc conditionalis exprimatur sola mente, non autem verbis. *Suarez disp.* 22. *sect.* 2. absolutè asserens hoc sufficere, quamvis *Quintanadvennas singul.* 18. *num.* 5. Meritò consulat, ut semper, nisi inconveniens aliquod obstet, exprimatur, Consentitque Busembaum de Baptismo *dub.* 4. *in fine*. Quam Generalem Doctrinam idem *Quintanadvennas* jure extendit ad casum, quo unum ex aliis Sacramentis iteratur ob commissum priùs errorem: tametsi fortè plerique unà mecum omittant expressionem primi membri allatæ formulæ conditionalis: *si es absolutus; ego te non absolvo &c.* ita *Gobat. cit.* subjungens Licèt rebaptizes aliquem irrationabiliter dubitans, non tamen idcirco incurris irregularitatem, cùm hæc sit lata solùm in rebaptizantes scienter.

Quæres: Quid faciendum *Sacerdoti, Religioso, Conjugi*, si dubitent de valore sui Baptismi?

77 Resp. I. Sacerdos dubitans, an sit baptizatus, utique tenetur procurare sibi de novo Baptismum, de quo non est dubium, & de se patet; Deinde tenetur etiam curare, ut reordinetur non tantùm Ordine Sacerdotii, sed etiam inferioribus, uti patet ex *cap. Veniens de Presbyt. non baptizato*, non tamen talis Sacerdos, si audivit confessiones, & non est certus de invaliditate sui Baptismi, sed tantùm dubius, tenetur cum suo gravi incommodo procurare iterationem factarum sibi confessionum; Ita *Gobat. cit. num.* 439. Quia talis Confessarius putatitius de nemine, ut suppono, suorum pœnitentium dubitat, quin hic alteri Confessario sit confessurus, vel confessus alia peccata, cum quibus proinde indirectè remissa sint, quæ ipse audiit. Si verò Sacerdos certus foret de invaliditate sui Baptismi, tunc utique per se loquendo tenetur procurare; ut quos audivit confitentes mortalia: ii eadem vel sibi, vel alteri confiteantur; & tales ipsius pœnitentes tenentur peccata ipsi confessa, si fuerint mortalia, adhuc semel alteri confiteri; quia omnes ipsius absolutiones, Consecrationes, extremarum unctionum administrationes, & (si fuisset insuper Episcopus) Confirmationem, & Ordinum collationes fuerunt invalidæ: quia ob defectum Baptismi non fuit validus Sacerdos, aut Episcopus: consequenter etiam omnes tales Confirmationes, & Ordines reiterari debent. Matrimonia tamen, quibus talis non baptizatus Parochus astitit, valida erunt; modò per communem errorem habitus sit pro vero Parocho, aut Sacerdote. *Bonacina de Matrimon. quæst.* 2. *punct.* 8. *numer.* 30. *Quintanadvennas, Gobat. numer.* 444. Ratio est: Quia quæ sunt *jure divino, vel naturali* statuta, & requisita ad valorem actus cujuscumque, eorum defectus, quantumvis incolpabilis non potest suppleri ab Ecclesia: nec enim hactenùs ostensum est, Salvatorem impertiisse suis Vicariis hanc potestatem. At potest, & solet à Principe Ecclesiastico, & civili suppleri defectus solemnitatis inductæ *solo jure humano*, & in hoc, vel illo eventu prætcritæ cum errore communi: Sicuti ex non minùs clara, quàm decantata *Leg. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* tradunt in variis materiis Theologi Morales. Quod spectat ad satisfactionem pro Missis celebratis à tali Sacerdote dubitante, videtur mihi, (*ait Gobat. numer.* 448. *circa finem*,) omnino improbabile, debuisse, aut potuisse injungi Restitutio; quippe quæ non est necessariò facienda, seu imperanda in dubio, quandoquidem vel maximè hic locum habet Regula, & Axioma de meliore conditione possidentis sua bona, suamque libertatem. De hac re vide plura apud *Gobat. cit.* Mihi non vacat omnia tibi exscribere.

78 Resp. II. Religiosus si certo deprehendatur fuisse vel penitùs non baptizatus, vel baptizatus cum defectu substantiali potest petere dimissionem è Religione. Ratio est: Quia professio talis hominis utpotè non baptizati, nec Christiani fuit invalida. Si verò sit tantùm dubium de Baptismo, tenetur quidem rebaptizari sub conditione; at non potest deserere Religionem. Ratio est: Quia possessor bonæ fidei non potest re sua acquisita, optima fide, spoliari propter dubium superveniens; Religio autem optima fide, ut supponitur, nacta est possessionem talis Religiosi dubitantis: Ergo talis Religiosus nequit deserere suam Religionem, sed tenetur recepto Baptismo ratificare suam professionem. *Quintanadvennas* apud *Gobat. cit. numer.* 461. Religio quippe, in qua vivit, potest jure hoc exigere ab illo. De valore contractuum, suffragiorum, Licentiarum, & similium, quæ fecit, aut dedit, non est dubitandi locus propter Doctrinam numer. præced. traditam de Parocho non baptizato assistente Matrimoniis; in quantum scilicet valor talium pendet à voluntate, potestateque humana.

79 Resp. III. Si conjux certò comperiatur, suum Baptismum fuisse nullum, cadit in eam illud Apostoli 1. *Corinth.* 7. *liberata est* (à Lege viri) *cui vult, nubat, tantum in Domino*; Etenim defectum Baptismi esse impedimentum dirimens Matrimonii cum baptizato, constat *ex cap. Cave* 28. *qu.* 1. Si verò non sit moraliter certum, Baptismum fuisse nullum, tenetur permanere in conjugio, ac præstare officia conjugalia omnia. *Quintanadvennas sing. tract.* 1. *sing.* 0. *numer.* 2. Probatur ex generali Doctrina de dubiis supervenientibus Matrimonio inito bona fide, quam tradunt *Sanchez lib.* 2. *de Matrim. disput.* 41. *& seqq. Sporer de Matrim.* Aliique Auctores differentes de Matrimonio.

S E C T I O III.

Da necessitate, effectu, Cæremoniis, & Patrino Baptismi.

Q U Æ S T I O I.

De Necessitate Baptismi.

S U M M A R I U M.

81 *Baptismus est ad salutem necessarius.*
82 *Parvulis quidem necessitate medii, in Re.*
83 *Adultis verò in Re, vel in voto;*
84 *Ac etiam necessitate præcepti.*
85 *An sit præceptum naturale, vel Divinum, vel Ecclesiasticum baptizandi parvulos.*

A S S E R T I O I.

80 B*Aptismus est ad salutem necessarius, & parvulis quidem, extra casum Martyrii: est in Re necessarius necessitate medii ad salutem; Adultis verò in Re, vel in voto,*

quibus

quibus etiam necessarius est necessitate Praecepti, Communissima, imò certa DD. Sententia.

§. I. *Baptismus est ad Salutem necessarius.*

81 Est de fide, ex *Concilio Trident. sess. 7. can. 5. de Baptismo*, definiente: *Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, Anathema sit.* Idemque definierat ante Concilium Florentinum *in Decreto de Armenis* dicens: *Nisi ex aqua, & Spiritu Sancto renascimur, non possumus* (ut inquit veritas) *in Regnum Caelorum introire*. Idem patet ex verbis Christi *Joan. 3*, quae mox ex Florentino retulimus, quae licet variè torqueant haeretici, falsam tamen esse eorum detorsionem, & explicationem, definivit *Concilium Trident. cit. Can. 2.* dicens: *Si quis dixerit, aquam veram, & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri JESU Christi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto; ad Metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.*

§. II. *Et parvulis quidem necessitate medii, in Re.*

82 Duplex hic considerari potest necessitas *Medii*, videlicet, & *praecepti*, *Necessitate medii* censetur aliquid esse necessarium: quo praetermisso scienter, vel ignoranter, vel ob impotentiam, salus nullatenùs acquiritur. *Necessitate* autem *Praecepti* judicatur aliquid esse necessarium, quo praetermisso per ignorantiam, vel impotentiam, adhuc salus acquiritur. Dicimus itaque, Baptismum in Re (quia votum Baptismi parvuli, utpotè rationis incapaces, habere non possunt) esse parvulis necessarium necessitate medii, extra casum Martyrii, de quo in Sectione seq. Est certissimum ex dictis §. *praeced.* Idem patet ex SS. Patribus passim obviis. Sufficiat auctoritas *S. Augustini Epist. 28. ad Hieronymum*, dicentis: *Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt, hic profectò & contra Apostolicam praedicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam; Ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur, & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo vivificari omninò non posse.* Accedit etiam ratio Theologica; Quia parvuli juxta fidem sunt infecti peccato Originali: & extra casum Martyrii, nullum est medium, nisi Baptismus, quo ab illo justificentur: Ergo Baptismus est illis medium, & quidem necessarium ad justificationem, & consequenter ad salutem. Nam ex supradictis, illud dicitur necessarium necessitate medii, quod est medium, sine quo juxta Legem Ordinariam, Justificatio, sive salus obtineri nequit, etiamsi ex ignorantia, oblivione, aut impotentia non adhibeatur. Nec obstat, quòd haeretici nostri temporis, signanter Calvinus, dicant, parvulos fidelium sine Baptismo salvari posse: quia Christus *Matth. 19.* ait: *sinite parvulos ad me venire: talium est enim Regnum Caelorum*. Respondetur enim, Christum tantùm voluisse, parvulos ratione Aetatis nihil habere malitiae actualis, quod eos excludat à Regno Caelorum, prout habent adulti, quibus parvulos opponit. Adde, quòd tunc temporis Baptismus nondum erat necessarius necessitate Medii: quodque à parvulis Judaeorum sive fidelium, ad Christum per se, vel per alios Offerentes accedentibus (de quibus Christus ibi loquebatur) Macula Originalis per Circumcisionem, aut remedium Legis Naturae, dudum erat ablata; aut certè Christus insinuat, talium esse Regnum Caelorum: si ad Christum venerint, ab eoque benedicti sint. Nec etiam obstat, quod Apostolus 1. *Cor. 7.* filios fidelium appellet *Sanctos*, dicens: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem: Alioquin enim filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.* Respondetur enim, Apostolum non velle, filios Parentum, quorum unus saltem est fidelis, esse eo ipso Sanctos vera Sanctitate: cùm eodem modo dicat, conjugem infidelem esse sanctificatum per fidelem, quod indubiè etiam juxta haereticos nequit intelligi de vera sanctificatione. Vult itaque solùm Apostolus, quòd per mulierem, vel virum fidelem sit spes, ut vir, vel mulier infidelis convertantur ad veram fidem, ac sic mediante justificatione sanctificentur; sicque etiam sit spes, ut eorum filii baptizentur, & per Baptismum sanctificentur, Christianeque, ac sanctè educentur. Ita *Herincx disp. 7. de Baptismo qu. 1. n. 6.*

§. III. *Baptismus est adultis ad Justificationem, & salutem necessarius necessitate medii in Re, vel saltem in Voto.*

83 Est certa de fide, *ex Concilio Trident. sess. 6. de justificatione, c. 4.* dicente. *Quae quidem Translatio* (ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae) *post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum DEI.* Ratio est: Quia Baptismus est institutus tamquam medium ad justificationem, & salutem, & quidem non est aliud, nisi ipse in Re, aut in Voto; ergo isto modo est necessarius necessitate medii. Nec inde sequitur, etiam illa, quae tantùm sunt necessaria necessitate praecepti, esse necessaria necessitate medii, v. gr. Restitutionem, eò quòd fur v. gr. non possit justificari, nisi restituat rem furto ablatam, sive in Re, sive in Voto. Non sequitur, inquam, quia restitutio, & similia ex praecepto necessaria, non sunt instituta in remedium peccati praeteriti deletivum, sed tantùm sunt necessaria ad evitandum peccatum novum. Vel tantùm removent, prohibent Justificationem, non autem influunt in illam, vel umquam ad illam reipsa concurrunt: prout Baptismus maximè concurrit reipsa; in casu autem, dum reipsa suscipi non potest, & elicitur contritio, concurrit in voto, sic tamen, ut postea sit adhibendus etiam in Ordine ad peccata dimissa; sicut debet adhiberi Sacramentum poenitentiae, peccatis etiam per contritionem jam deletis. Quare contritio respicit restitutionem, & similia, tamquam praecepta, non tamquam media ad Justificationem instituta. Respicit autem Baptismum tamquam Votum rei, quae reipsa est medium ad Justificationem. *Ubi tamen notandum*, non sufficere quandocumque votum Baptismi: qui enim simpliciter desideraret Baptismum, non ideo justificaretur absque Sacramento reipsa suscepto. Intelligitur itaque votum sive desiderium Baptismi conjunctum, seu potiùs contentum, in amore DEI super omnia, vel in contritione perfecta, vel in Martyrio, & sufficienti ad illud dispositione eidem conjuncta. Communia *cum Herincx disp. 7. q. 1. n. 9.* de quo plura in sectione sequenti.

§. IV. *Quibus etiam est Necessarius necessitate Praecepti.*

Baptismum adultis ad Justificationem, & salutem etiam esse necessarium necessitate praecepti, patet ex *Matth. ult. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* ubi Apostolis datur Praeceptum baptizandi, & ex consequenti aliis Praeceptum suscipiendi Baptismum. Patet etiam ex verbis Christi, *Joan. 3. nisi quis renatus fuerit, &c.* Ex quibus colligit Concilium Trident. cit. Justificationem non posse fieri sine Baptismo, aut ejus voto, quod tamen esset falsum: posset enim fieri per contritionem perfectam; quae non esset votum Baptismi, si Baptismus non esset praeceptus. Non praecipitur autem solùm Baptismus indirectè, quatenùs videlicet praecipitur finis, ad quem est medium necessarium in Re, vel in Voto, sed etiam praecipitur directè in se adeò, ut quamvis finis non esset praeceptus; aut Justificatio jam esset obtenta, equidem maneret obligatio suscipiendi Baptismum; ut patet in iis, qui tempore Christi justificationem acceperat sine ulla obligatione, aut respectu ad Baptismum, qui tunc necdum erat praeceptus, sed paulò post. His enim non erat necessaria Baptismi susceptio in Re, vel in Voto in Ordine ad justificationem, sed solùm ad evitandum novum peccatum, utique propter obligationem suscipiendi Baptismum, ortam ex generali praecepto Christi. Ex quo sequitur I. Adultum etiam justificatum, in periculo mortis constitutum, teneri absque dilatione suscipere Baptismum; Cùm enim illum semel in vita teneatur suscipere, & per eumdem in Ecclesiam introire, sequitur, vel tunc saltem obligari ad susceptionem illius. II. Adultum sufficienter in fide instructum, vel qui potest brevi sufficienter instrui non posse diu Baptismum differre. Ita communiter DD. apud *Herincx cit. num. 10.* Ratio est; quia tenetur, dum commodè potest, intrare in Ecclesiam, & fieri membrum mystici Corporis Christi, seu Ecclesiae, quod non nisi per Baptismum fieri potest. III. Sequitur Beatissimam Virginem Mariam, quamvis ab omni Originali, & personali peccato immunem, & multò magis Apostolos, quamvis per Circumcisionem ab Originali mundatos, nihilominùs debuisse suscipere Baptismum, ut nempè per illum intrarent Ecclesiam Christi, & per ejus Characterem fierent capaces aliorum Sacramentorum; ad quem proinde recipiendum post passionem Christi, fuissent obligati, nisi eumdem ab ipsius Christi Divina manu jam ante passionem recepissent, ut docet communis DD. sententia. 84

Peters; An sit praeceptum baptizandi parvulos? Resp. In probabili mortis periculo esse praeceptum; tum Generale charitatis, quo obligamur succurrere proximo in tam gravi praesertim necessitate spirituali constituto, tum pietatis, quo parentes tenentur providere prolibus de necessariis ad salutem, quantum possunt: tum Justitiae, quo Pastores obligantur subditis ministrare Sacramenta tempore opportuno, maximè, cùm inde pendet aeterna eorum salus. Aliàs non est praeceptum naturale, aut Divinum baptizandi parvulos. Quamvis sit praeceptum Ecclesiasticum consuetudine introductum, graviter juxta Doctores 85

unani-

unanimiter obligans Pastores, & Parentes, ut non differant notabiliter Baptismum Parvulorum ultra tempus, quod spectatis circumstantiis prudenter censebitur opportunum, ut monet etiam *Paulus V. in Rituali Romano*, ideòque ex diuturniori dilatione nasci solet scandalum in populo, quòd etiam signum est obligationis, aut certè sub obligatione cavendum est. Ita *Herinex disp. 6. de Baptismo, qu. 2. num. 24.*

QUÆSTIO II.

De Effectu Baptismi.

SUMMARIUM.

87 *Primus Baptismi effectus est gratia sanctificans, & Character.*
88 *Secundus est remissio omnis culpæ Originalis, & personalis ante Baptismum commissæ:*
89 *Et* 90. *Et omnis pœna propriè dictæ pro culpis debitæ.*
91 *Non tamen Pœnalitatum hujus vitæ.*

ASSERTIO II.

86 *EFfectus Baptismi primus est gratia sanctificans prima, cum jure ad gratias actuales suo tempore dandas, & character; Secundus est remissio omnis culpæ Originalis, & Personalis ante Baptismum commissæ; Tertius est remissio omnis pœnæ propriè dictæ, pro culpa debitæ, non tamen Pœnalitatum hujus vitæ.* Est certa,

§. I. Primus Baptismi Effectus est Gratia Sanctificans, & Character.

87 EFfectum Sacramenti Baptismi primum, esse gratiam sanctificantem primam, atque unà cum hac infundi habitus supernaturales virtutum Theologicarum, fidei, spei, & charitatis, quippè in fieri inseparabilium à gratia sanctificante, constat ex dictis à *P. Sporer, Theol. Sacrament. part. 1. cap. 1. sect. 3. num. 42.* Item præter gratiam habitualem Baptismum conferre gratias actuales speciales per modum regenerationis spiritualis, constat ex eodem *P. Patritio Sporer cit. num. 44.* patebitque adhuc magis *§. seq.* ubi dicemus, Baptismi effectum esse Remissionem culpæ Originalis, & Personalis, quæ sine infusione gratiæ sanctificantis fieri non potest. Similiter Baptismi effectum esse Characterem, constat ex *P. Sporer cit. sect. 4. num. 55.* quo Lectorem remittimus. Unum addo ex *P. Herinex disput. 4. de Sacramentorum effectu, qu. 6. num. 67.* verisimile esse, etiam remedium Legis Naturæ, & Circumcisionem impressisse Characterem, quod videtur insinuare *Doctor noster subtilis in 4. dist. 6. qu. 9.* Ratio est; quia erant janua salutis in suo statu, & Lege, & distinguebant familiam DEI, & Messiæ, sicut Baptismus in Nova Lege; item conferebant gratiam sanctificantem, ergo etiam Characterem. Quare, quando Circumcisus fuit baptizatus, per Baptismum Character Circumcisionis, vel fuit magis perfectus, vel omnino novus diversæ rationis Character fuit impressus, idem de remedio Legis Naturæ dicendum videtur.

§. II. Secundus baptismi Effectus est Remissio omnis culpæ Originalis, & Personalis ante Baptismum commissæ.

88 ITa expressè definit *Concilium Florentinum, in Decreto Unionis.* Idem *Tridentinum sess. 5. in Decreto* de peccato Originali, & *sess. 14. c. 2.* docet, *per Baptismum Christum induentes, nova prorsus efficimur Creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes.* Patet ex S. Scriptura: *Ad Titum 3. salvos nos fecit per Lavacrum regenerationis. Ad Rom. 8. nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo JESU*, scilicet per Baptismum. *Actorum* 2. Monet S. Petrus, *ut baptizetur unusquisque in remissionem peccatorum.* Cui consonat *symbolum Constantinopolitanum* generaliter dicens: *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Hoc tamen est intelligendum per se scilicet, quando non ponitur obex; si enim de aliquo peccato mortali non adesset dolor debitus, nullum omninò remitteretur: cùm unum peccatum mortale non remittatur sine alio. Similiter, si de aliquo veniali non adsit sufficiens displicentia, ceteris remissis, hoc non dimittetur per Baptismum, nisi postmodùm ablato obice ad hunc effectum reviviscat. Observandum tamen, quod, dum Baptismus revivisvit ad remittendum mortalia, conferatur gratia sanctificans Sacramenti, utpotè anteà non collata. Quando autem reviviscit ad sola venialia remittenda, quæ anteà non erant retractata, gratia Sacramenti fuit collata in susceptione, venialia verò ista remittuntur absque collatione novæ gratiæ, intuitu Sacramenti præcedentis, seu gratiæ Sacramentalis priùs collatæ, quamquam per accidens simul comitetur infusio gratiæ correspondentis retractationi ipsi, tamquam operi bono Hominis justi, & meritorio ex opere operantis. *Herinex disp. 7. de Baptismo qu. 2. n. 15.*

§. III. Tertius Baptismi Effectus est Remissio omnis Pœnæ propriè dictæ pro culpis debitæ.

PRo quo sciendum, in Homininbus lapsis, esse quosdam 89
defectus ex ipsa natura oriundos, qui etiam forent in homine condito in statu puræ naturæ, quantum ad substantiam, & imperfectionem. Hujusmodi sunt passio Corporis, dolores, ægritudines, fames, fomes, appetitus sensitivi, mors, &c. quibus quia subventum erat per Justitiam originalem, & in homine lapso revixerunt, amissa per peccatum Justitia originali; ideò non censentur in ipso merè naturales, sed pœnales, & vocantur à Theologis *Pœnalitates.* Alii sunt defectus, qui ab extrinseco per DEUM Homini infliguntur ad satisfaciendum Justitiæ Vindicativæ, sic ut nullum in ipsa Natura hominis habeant fundamentum, verb. grat. Tormenta inferni, pœnæ Purgatorii &c. Et hi sunt *Pœnæ propriè, & strictè dictæ.* Hoc notato:

Dicimus Baptismum cum culpa simul remittere omnem 90
pœnam propriè dictam. Patet ex *Concilio Florent. supracit.* ubi ait: *Hujus* Sacramenti Effectus, est remissio omnis pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfactio, sed morientes, antequam culpam aliquam committant, statim ad Regnum Cœlorum, & DEI visionem perveniunt. Similiter habet *Concilium Trident. sess. 5. Can. 5.* ubi de baptizatis ait: *Innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac DEO dilecti effecti sunt ... ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur*; indubiè autem eos aliquid remoraretur, si alicujus pœnæ persolvendæ debitores remanerent, & *sess. 6. c. 14.* docet, *Pœnam temporalem non totam semper, ut in Baptismo fit, dimitti* accedentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ. Veritas hujus patet etiam ex traditione Ecclesiæ, quæ baptizatis numquam, confessis vero semper injunxit opera satisfactoria, indubiè quia credebat, baptizatos ob remissionem omnis pœnæ, nulla satisfactione indigere, sicut Confessi indigent. Accedit congruentia, quòd in Baptismo fiat prima condonatio, quæ solet esse liberalior.

§. IV. Non tamen pœnalitatum hujus vitæ.

NAm Baptismum non auferre Pœnalitates hujus vitæ, 91
nimis certum est per experientiam; morimur enim omnes, ac fomitem peccati, etsi per gratiam Baptismi non nihil minuatur, inviti sentimus, variisque hujus calamitatibus in dies subjicimur. Cujus rei variæ à SS. Patribus assignantur rationes. *Prima*, ut Pœnalitates patienter tolerando, haberemus materiam meriti exercendæ virtutis: Nam juxta Apostolum *2. Cor. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Secunda:* ut ex nostræ Naturæ subjectione, ac dejectione profundiùs humiliaremur, & appareret, quantum Divina Gratia indigeamus. *Tertia*, ut homo circumferendo lapsus sui testimonium magis agnosceret beneficium Redemptoris. Vide *D. Thomam quæst. 69. art. 3. & Suarez ibidem in Commentario.*

QUÆSTIO III.

De Cæremoniis Baptismi.

SUMMARIUM.

93 *Baptismus alius est solemnis, alius non solemnis, seu Privatus.*
94 *Cæremoniæ Baptismum præcedentes recensentur.*
95 *Item concomitantes, & subsequentes.*
96 *Quid observandum in impositione Nominis?*
97 *Omissio Cæremoniarum Baptismi est ex genere suo peccatum mortale, sicut etiam*
98 *Baptizare extra Ecclesiam est mortale.*
99 *Cæremoniæ in Privato Baptismo omissæ per se loquendo posteà sunt supplendæ.*

ASSERTIO III.

CÆremoniæ Baptismi, aliæ ipsum procedunt, aliæ conco- 92
mitantur, aliæ subsequuntur; quas omittere, extra casum necessitatis, est peccatum mortale ex genere suo; sicut etiam mortale est, non urgente necessitate baptizare extra Ecclesiam. Cæremoniæ omissæ in Baptismo privato posteà sunt supplendæ. Communis DD.

§. I. *Ce-*

§. I. *Cæremoniæ Baptismi*.

93 I. BAptismus alius est *solemnis*, alius non *solemnis*, seu *privatus*. *Solemnis* definitur à P. *Gobat. tr. de Baptismo*, *casu* 16. *n*. 4 7. quòd sit ille, qui confertur quocumque loco cum ritibus, & Cæremoniis potioribus præscriptis ab Ecclesia. *Non solemnis*, *vel privatus est*, qui non confertur cum Cæremoniis ab Ecclesia præscriptis. Ratio est: Quia Baptismus dicitur solemnis à solemnitatibus, solemnitates autem sunt ipsi Ritus, & Cæremoniæ, ut videre est apud *D. Th. qu.* 66. *a.* 10. atque obvios Theologos. Licèt autem locus Sacer, seu Ecclesia, etiam annumeretur solemnitatibus, ut singulariter exprimit *Palaus*, reliquæ tamen Cęremoniæ sunt potiores, & proinde denominatio facienda est ab iis. Baptismum non solemnis, seu privatus, semper conferri potest, quando instat periculum mortis baptizandi; solemnis autem Baptismus olim duobus tantùm anni temporibus, scilicet in Paschate, & Pentecoste, conferri consueverat adultis, quibus diebus aqua fontis Baptismalis ritè consecratur. Dictum est: *Adultis*; nam parvulis Romana Ecclesia Baptismum omni tempore conferebat. *Herincx disp.* 7. *de Baptismo*, *qu.* 3. *num.* 20.

94 II. *Cæremoniæ Baptismi* nihil aliud sunt, quàm actus externi Religionis ad DEUM colendum, & ad majori cum reverentia administrandum Baptismi Sacramentum Ordinati ab Ecclesia; & ex his aliquæ sunt *Universales*, statutæ nimirum à Papa pro omnibus Ecclesiis; Aliæ verò sunt particulares, institutæ videlicet ab Episcopo pro una Diœcesi, & hæ servandæ sunt à Diœcesanis. Cęremoniæ, quæ Baptismum præcedunt, tum in adultis, tum in parvulis, sunt sequentes: Prima est *petitio in Ecclesiam*, quam faciunt illi, qui cupiunt Baptizari, & vocantur *Cathecumeni*. Secunda dicitur *Scrutinium*, quo Cathecumeni examinantur an firmiter, & sincerè credant? Tertia est *abrenuntiatio Satanæ*, *& operibus ejus*, sæpiùs repetita. Quarta est *Professio fidei* facta. Quinta *Signum Crucis* in fronte, & pectore, à Sacerdote impressum. Sexta *Exorcismus*. Septima est *Exsufflatio* ipsi Exorcismo annexa, qua significatur Dęmonis expulsio, & afflatio boni Spiritus. Octava est *Gustatio Salis*. Nona *tactus narium*, *& aurium cum saliva*, ad exemplum Christi, *Marci* 7. Decima est *impositio manuum cum benedictione Sacerdotali*. Undecima est *Unctio* cum oleo salutis, seu Catechumenorum in pectore, & scapulis baptizandi. Duodecima est *abstinentia à vino*, *& carnibus*, ut animi Catechumenorum disponerentur ad dignè suscipiendum Sacramentum, de quo *Concilium Carthaginense IV. can.* 85. De his Cæremoniis latiùs videri possunt *Rabanus lib.* 1. *de Instit. Cleric. Bellarminus*, alii, qui singulas auctoritate Patrum stabiliunt.

95 III. Cęremoniæ baptismum concomitantes sunt sequentes. Prima est, quòd debeat conferri *in locis ad hoc consecratis*, quæ antiquitus erant è templo distincta, & vocabantur *Baptisteria*: jam vero in templis, aliquis ad hoc solet designari locus. Vide *Clement. unic. de Baptismo*. Secunda est, quòd baptismus conferatur in *aqua*, ad hoc pridie Paschatis, aut Pentecostes, per infusionem Chrismatis; aliasque Cæremonias *consecrata*. Tertia, quòd adhibeantur *Patrini*, de quibus qu. seq. Quarta, quod Nomen imponatur ut olim fiebat in Circumcisione, *Lucæ* 1. Nullibi tamen legitur prohibitum illud commutare etiam propria auctoritate *Herincx cit. n.* 23. Inter Cæremonias baptismum consequentes prima est *Unctio Chrismatis facta in vertice baptizati*; Chrisma verò debet esse novum, sive istius anni ut habetur *c. Si quis de alio dist.* 4. *de consecr.* Unde extra necessitatem illicitè (& quidem graviter, juxta *Suarez* apud *Gobat cit. n.* 509.) in baptismo adhibetur Chrisma alterius anni. Attamen Rodriquez, & Miranda apud *Herincx cit. nu.* 24. docent, posse Sacerdotes uti veteri chrismate, & sancto Oleo, donec advenerit novum ob periculum mortis, in quo sunt jugiter parvuli in illa tenella ætate constituti. Adulti tamen extra mortis Articulum non possunt adhibito veteri Chrismate baptizari. Hìc *P. Gobat cit. casu* 16. *n.* 512. dat bonum consilium Parochis dicens: si prævideas, Chrisma, & Oleum, quod tu à Reverendo tuo Decano Rurali accepisti, non suffectura in totum annum, obsequere tuto constitutionibus synodalibus hujus Diæcesis (Constantiensis) *quæ part.* 1. *tit.* 5. *num.* 11. *&* 12. sic statuit; si anno nondum exacto sacra Olea sibi deficere adverterit Parochus; hanc à Canone *capit. Quod in dubiis*, *Extra de Consecr. Eccles. vel Altar.* approbatam rationem ineat; ut cum Oleo sacro non sacrum, de Olivis tamen expressum misceat, id verò guttatim ita affundat, ut semper id, quod infunditur, sit minùs Oleo consecrato. Ita *Gobat cit.* Secunda Cæremonia est, quod Recens baptizatus, seu Neophytus induebatur *Vestimento candido* in signum Innocentiæ, & Novitatis vitæ, illudque deferebat per octavam Paschæ, ac in ipsa die Octava (quæ indè *Dominica in Albis* dicta est) deponebat. In Baptismo autem parvulorum Sacerdos operit caput infantis veste candida. Tertia est, quòd in signum accepti Luminis fidei, & gratiæ detur baptizato *Cereus accensus*. Hæ Cæremoniæ hodie adhibentur in baptismo adultorum; parvulis autem baptizandis adhibentur ex prædictis illæ, quæ per ætatem licent.

IV. Quantùm ad impositionem Nominis notandum est. 96
1. quòd *S. Pius V. in Catechismo*, 1. *p. cap.* 2. *num.* 75. *& Paulus V. in suo Rituali tit. de Sacris.* meritò petant, observari morem, multis ab hinc sæculis retentum à plerisque omnibus Christianis, ut nonnisi sacra Nomina darentur recens baptizatis. Non tamen ubique ab omnibus hodie statur illo monito. *Gobat cit. casu* 12. *nu.* 334. addens. Proinde absolutè nefas non est: Nomen hominis nondum ab Ecclesia adscripti syllabo Divorum, imponere puerulo baptizando. 2. Possunt etiam Nomina Sanctorum Veteris Testamenti imponi baptizandis: ideòque hodie in Germania numeramus plurimos Adamos, Abrahamos, Danieles, Evas, & c. 3. Quando non dignoscitur sexus infantis, vel de eo dubitatur, potest ipsi dari, vel solum Nomen Viri, vel solùm fæminæ, vel simul viri, & fæminæ. *Gobat c. n.* 339. Subjungens: Inderem tamen Nomen Viri, quod variatione unius, alteriusve litteræ posset, deprehenso sexu, & errore, mutari in fœmineum, sicuti ex Antonio, Francisco, Joanne, facilè formatur Antonia, Francisca, Joanna. 4. Nomen in baptismo acceptum etiam propria auctoritate in aliud commutari potest, juxta dicta num. præced. Consentit *Abbas*, *& Bonacina*: apud, & cum *Gobat cit. nu.* 340. 5. Vana, & superstitiosa est observatio Juristarum, dum ex pulchro, vel turpi nomine, sumunt præsumptionem de bonis, vel malis moribus Hominis tali nomine affecti. Ita D. Thomas 2. 2. *qu.* 96. *art.* 3. *Gobat cit. nu.* 343. Ratio est: quia Nomina neque suapte vi, inclinant ad bonum, vel ad malum; neque ex impositione Dei, qui solus novit futura contingentia, significant hos, aut illos mores. Et quamvis *conveniant rebus Nomina sæpè suis*, quia tamen millecuplo sæpiùs non conveniunt; ideò contra omnes Leges, & Regulas de Præsumptionibus peccant; qui ex Nomine indicante vitium, præsumunt de vitio. 6. Parentes per benè consulunt suis, quando imponunt hisce Nomina Sanctorum, quorum aut intercessione concepti, vel in utero materno conservati sunt, aut patrocinio comprobato variis Historiis, cupiunt suis liberis, in vitæ decursu obvenire hoc, illudve bonum, hujus, aut illius mali liberationem, vel aversionem. Qua de re legi potest *Raynaudus & Marchantius à Gobat nu.* 345. citati. Judæ nomen nescio, an quisquam hactenùs ferre voluerit, quantumvis sciamus, è duodecim Apostolis unum sanctitate, Martyrioque clarissimum fuisse ita appellatum. Sed timor cavillationis potiùs, quàm sinistrioris suspicionis facit, ut propter impiissimum proditorem, piissimus Judas nullos reperiat clientes, aut certè paucissimos, nisi fortè in occulto, aut sub nomine Thadæi.

§. II. *Omissio Cæremoniarum Baptismi est ex genere suo peccatum mortale.*

C*Ommunis Doctorum apud Gobat cit. n.* 469. Ratio est: 97
quia toties repetitum, & antiquissimum Ecclesię preceptum de iis observandis, est utique de re gravi, adeò ut Mortale sit, quandoque etiam unam, alteram omittere, ut de Chrismare exprimit Nugnus. Per accidens tamen fieri potest, ut omissio cæremoniæ, aut cęremoniarum contineat vel nullam, vel solùm venialem culpam. Nullam, quando ex justa causa omittuntur; ut fit in Articulo mortis jamjam imminentis: venialem quando omissio est unius solùm, alteriusve cæremoniæ non notabilis. Debet autem quisque sub gravi veniali peccato (ita nominat *P. Gobat citatus num.* 470. observare cęremonias, seu ritus receptos in Diœcesi, in qua administrat hoc Sacramentum, *Chapeaville de modo administrandi Sacramenta tempore pestis cap.* 1. *quæst.* 52. quia alioquin inveheretur confusio in Ecclesiam, contra providum monitum Apostoli 1. Corinth. 4. scribentis: *Omnia honestè*, *& secundum ordinem fiant in vobis*. Attamen *Tannerus tom.* 4. *disp.* 4. *qu.* 3. *nu.* 124. Meritò excipit loca exempta: Hæc quippe possunt sequi Rituale Romanum. Porrò hìc specialiter monet *P. Gobat cit. num.* 476. quòd quando infantes. v. g. Regum, Principum &c. domi licitè baptizantur ex singulari privilegio, non solùm fas sit, similia baptismata administrare cum cæremoniis solitis, sed etiam probabiliter oporteat, etiam, extra casum Necessitatis. Absolutè oportere docent *Sotus*, *Toletus*, *Cotonius*, *Palaus*, *& Suarez*, *itemque Coninch.* Ratio est, quia cùm per se loquendo, sit mortale, baptizare sine consuetis ritibus, & jura hìc non excipiant baptismata privatim justis de causis celebrata, locum sanè hìc habet illud Axioma Juridicum: *Generaliter dicta*, *generaliter intelligenda sunt*. Practicè verò loquen-

loquendo standum est recepta consuetudine cujusque Diœcesis, juxta celebrem illam sententiam, quæ ex S. Ambrosio refertur *in canon. illa distinct.* 12. *Cum Romam venio, Sabbatum jejuno; Cum sum Mediolani, non jejuno. Sic; & tu, ad quamcunque Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quemquam tibi.*

§. III. *Baptizare extra Ecclesiam, non urgente necessitate, ac secluso privilegio, est peccatum mortale.*

98 ITa *Quintanadvenuas*, *Gobat cit. n.*491. *Bonacina*, *Reginaldus*, & alii cum communi, propter varia Concilia & Capitula juris, inter quæ est illud unicum, quod habetur in *Clementina de Baptismo* his verbis: *Præsenti prohibemus edicto, ne quis de cætero in Aulis, vel cameris, vel aliis privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt fontes ad hoc specialiter deputati, aliquos, nisi Regum, vel Principum, quibus valeat hoc in casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo, propter hoc accessus haberi, audeat baptizare. Qui autem secus præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per suum Episcopum castigetur, quod alii similia attentare non præsumant*: Circa hanc sanctionem Pontificiam pro praxi observanda sunt sequentia. 1. Nomine *Principis* intelligit *Riccius*, *dec.*427. itemque *Quintanadvenuas apud Gobat cit. casu* 6. *n.*492. etiam Comites, Barones, Legatos Regum, & Universim omnes obtinentes Jurisdictionem temporalem. Idcirco (subjungit Gobat cit.) permittitur petentibus in hac Diœcesi Constantiensi Nobilibus, præsertim Sueviæ, Hegoiæ, & Brisoiæ, quorum plerique, vel habent Jurisdictionem, vel progeniti sunt ex Majoribus vera Jurisdictione præditis, ut eorum filii baptizentur extra Ecclesiam, sed non nisi in Sacello, vel Oratorio, extra casum necessitatis. 2. Quibus ex generali, vel speciali Privilegio permittitur, ut eorum parvuli baptizentur domi, intelligitur, ut curent baptizari cum Cæremoniis consuetis. *Suar. disp.* 30. *sect.* 2. *Vasquez*, *Quintanadvennas*, *Marchant. Jordan*, & Alii cum, & apud *Gobat cit. n.*495. Nam cum iis dispensatur solùm quoad locum, non quoad separationem Rituum à Baptismo. Vide dicta n. præc. in fine. Hinc *Armilla Verb. Baptismus*, *n.*25. *Layman*, *Marchantius*, Aliique communiter Jure damnant Magnates, quòd tam liberè velint Cæremonias differri ad aliquot dies. Quamquam nonnunquam & id faciendum sit propter Patrinos Viros illustres, qui expectantur; si tamen nullum sit in mora periculum, deberet potiùs Baptismus differri in illorum adventum, quàm baptizari sine solemnitatibus. 3. Necessitatem, ob quam prædicta Constitutio Clementina permittit Baptismum privatum, quod attinet, non utique est intelligenda insuperabilis, sed sufficit probabile periculum, fore ut, nisi jam baptizetur infans, sit vel moriturus sine Baptismo, vel diu sine Baptismo victurus; vel si deferatur ad Ecclesiam, augenda, vel creanda sit infirmitas. Imò ad hujusmodi privatum Baptismi modum, domi absque peccato ministrandum, satis est, non solùm quodcunque probabile periculum, aut dubium, sed etiam quicumque prudens timor, præsumptio, vel conjectura periculi, ne infans è vivis excedat sine Baptismo. *Gobat. cit. nu.*498. 4. Baptizans in Ecclesia, in qua non est Baptisterium, non peccat mortaliter, & si gravis causa impelleret, nec venialiter. Nam reverà non debemus statuere peccatum mortale, quando nos non cogit vel Auctoritas, vel Ratio, quarum utraque deest in præsenti. *Gobat num.*502.

§. IV. *Cæremoniæ omissæ in Baptismo privato, per se loquendo posteà suppleri debent.*

99 ITa *Richardus*, *Vivaldus*, *Bonacina*, *Coninch. Gobat n.* 505. & alii Communiter, cum, & apud *Palaum tr.*19. *pun.*11. *nu.*12. & *Dianam part.*6. *tr.*3. *resol.*6. Nam & ita fert mos Ecclesiæ, & desumitur *ex c. Hanc Regulam.* 1. *q.*1. *& c.* 1. *de Sacram. non iterandis*, habeturque ex Rituali Romano. Et quidem sub Mortali suppleri debere, asserit *Cotonius*, *de Baptismo c.*4. *n.*59. Negat *Possevinus q.*23. non dissentiente *Diana p.*5. *tr.* 3. *resol.* 6. Et meritò, quia nec consuetudo, nec Jus Scriptum satis indicat obligationem Mortalem. Quantùm ad eos; qui è Lutheranismo, Calvinismo, &c. transeunt ad fidem Catholicam, rectè scribit *Tannerus hic q.*2. *n.*117. Non solere apud nos fieri, ut ritus Baptismales exerceantur circa illos. Rectè idem scribit *Layman lib.*5. *tr.* 2. *c.* 8. *nu.* 10. Rectè etiam id sentit. *Author. Man. Paroch. par.*2. *c.*3. *n.*6. Rectissimè hi tres addunt, consentiente *Cotonio loc. cit. n.*62. post *Franciscum de Lugo*, esse consultissimum, ut contra hunc Morem agatur, quando id potest fieri sine incommodo, ut sanè potest cum octennibus, & decennibus pueris. Difficiliùs sanè cum adultioribus, ob metum, ne Baptismum Lutheranorum videamur Universim habere pro invalido. Equidem (ait *Gobat cit. n.*506.) si imposterùm mihi obtigeret, quod aliàs, non omitterem, sed benè instructum circa rationem horum Rituum, curarem à Parocho loci ungi Chrismate, & Oleo, Exorcismis quoque muniri &c. Et quidni liceret mihi hoc ipsum præstare in nostra sacristia, vel in templo occluso, præsentibus tamen aliquibus, ut monet *Auctor Manualis Parochorum*? Opponi non posset ullus Canon, ulla adversans consuetudo, sed præstat, fieri per Parochos, fidem habeo *Laym. loc. c.* testanti compertum esse, eos, qui sine Exorcismis baptizati sunt, magis infestari à Cacodæmone, quàm alios. Quare etiam Exorcismi supplendi sunt in talibus, licèt privato Baptismo jam ablutis, ut docent *D. Th. q.*71. *art.*3. *ad* 4. *Gobat nu.*507. & Alii, quos citat.

QUÆSTIO IV.

De Patrino Baptismi.

SUMMARIUM.

101 & 102 *In Baptismo Solemni requiritur Patrinus.*
103 *Non verò in non solemni, seu privato.*
104 *Patrinus debet esse Unus, vel ad summum possunt esse duo.*
105 *Quid requiratur, ut quis validè sit Patrinus?*
106 *Quid requiratur, ut licitè sit Patrinus; & seqq.*
110 *An idem possit simul esse Baptista, & Patrinus; & seq.*
112 *Enumerantur Officia Patrini.*
113 *Contrahit cognationem spiritualem cum filiastro &c. Remissivè.*
114 *An peccet recusans Officium Patrini?*
115 *De Libro Baptizatorum.*

ASSERTIO IV.

IN *Baptismo solemni, sub peccato mortali, requiritur* 100
Patrinus, cujus Officium, ut quis validè obeat, debet habere Usum Rationis, esse Baptizatus, habere intentionem reverà suscipiendi ut Patrinus ex Baptismo Baptizatum, esse designatus à Parentibus, & physicè tenere infantem, dum baptizatur, vel immediatè è manibus baptizantis illum suscipere: Ut verò etiam licitè quis obeat Officium Patrini, debet esse fidelis, seu non hæreticus; non Excommunicatus, non proprius parens baptizandi, non Abbas, vel Monachus, nec plures, quàm duo. Officia, & Obligationes Patrini sunt baptizandum offerre sacerdoti, respondere pro baptizando, quando per se nequit respondere, tenere baptizandum, dum baptizatur, baptizati curam gerere in Christiana instructione. Tandem Patrinus in baptismo solemni contrahit cognationem spiritualem cum baptizato, & cum utroque parente ipsius baptizati, ac impedimentum dirimens Matrimonium contrahendum. Communissima apud Auctores citandos.

§. I. *In Baptismo solemni sub peccato Mortali requiritur Patrinus.*

I. PAtet ex Antiquissimo Usu Ecclesiæ, cujus testis est 101
*S. Dionysius Areopagita Ecclesiasticæ Hierarchiæ c.*2. *p.*2. *& c.*7. *Tertullianus* 1 *de Baptismo*, *c.*18. *& S. August. l.*1. *de Peccatorum meritis*, *c.* 34. Patet etiam ex *Trident. sess.*24. *c.*2. Ubi hanc obligationem supponit. Quod idem faciunt plura alia Jura. Congruentia est, quòd (ut ait *D. Th. qu.*67. *art.*7.) sicut in generatione corporali Parvulis datur nutrix; ita in spirituali detur aliquis, qui fungatur vice Nutricis, & Pædagogi. Hinc etiam vocatur *Sponsor*, sive *fidejussor*, *Patronus*, seu *Patrinus*.

II. Dictum est: *baptismo solemni*, ita ut peccet morta- 102
ter Parochus baptizans solemniter non habens Patrinum. Ita cum *Tannero*, *Gobat cit. casu* 17. *n.* 512. Quia videlicet adhibitio Patrini est Una è præcipuis Cæremoniis, & celeberrimis in Jure, ut videre est in *cap.*1. 2. 3. 4. 5. *& c. Omnes*, 30. *q.* 1. Aliisque plurimis, ac nominatim in *Concilio Tridentino cit. sess.*24. *de Reform. Matr. c.*2. *Possevinus* tamen *de Baptismo*, *qu.*6. non agnoscit hic, nisi venialem culpam, quando parentes volunt ipsimet educere prolem. An hoc probabiliter dicatur, judicent Alii.

III. At verò non peccatur, si baptismus sine ullo Patrino 103
administratur in periculo mortis. *Diana p.*8. *tr.* 3. *resol.* 2. Vel extra hoc periculum, sed privatim; id est, sine aliis solemnitatibus, *Suarez qu.*67. *a.*8. *dub. ultim. Sanchez de Matrim. lib.*7. *disp.*67. *nu.*4. *Tannerus*, *Gobat cit. nu.*522. & plures Alii. Ratio est: Quia si possunt omitti aliæ Cæremoniæ, potest etiam hæc omitti. Idem dic de baptismo *Conditionali*, etiam solemniter fortè celebrato, *Quintanadvennas Singul. tr.*1. *sing.*18. eò quòd Officium Patrini sit ab Ecclesia institutum pro solo vero, certo, & absoluto Baptismo. *Bonacina de Matr. qu.*3. *punct.*5. §. *nu.*10.

IV. *Unus*

104 IV. *Unus tantùm sive Vir, sive Mulier, juxta Sacrorum Canonum Instituta, vel ad summam Unus, & Una baptizatum de baptismo suscipiant*; ita Concilium Trident. cit. Hinc licitè non possunt duo ejusdem sexus suscipere eumdem infantem, neque in hoc potest dispensare Episcopus; quia est Lex Superioris. Ita *La-Croix lib. 6. par. 1. num.* 350. Quòd sit adhibeantur duo Viri v. g. *Bonacina & Aversa quæst. 67. sect.* 3. probabiliter dicunt esse mortale; quamvis *Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 57. n. 6.* etiam probabiliter dicat, esse veniale tantùm: Plures tamen possunt assistere veluti Testes, & ad majorem pompam. *Gobat cit. n.* 524. Hinc si plures à parentibus designati se ingerant, Baptizans, potest initio dissimulare, sed posteà dicat, satis esse, si Unus, vel Una, vel Unus, & Una infantem tangant; Reliquos verò non permittat tangere, & illos solos, qui tetigerunt infantem, annotet esse Patrinos; Reliquos verò tantùm fuisse Testes. *Gobat cit. n.* 527. Porrò si unicus sit Patrinus, *Layman* vult, ut Patrinus Maris sit Mas, & Patrinus fœminæ sit fœmina, uti statuit Concilium Nicænum. Contradicunt Suarez, Filliucius, Aversa, Gobat *num.* 531. dicentes Marem esse Patrinum fœminæ, & è contra; quia Jure Novo Tridentini citat. dicitur: *Sive Vir, sive Mulier*, & ideò etiam Aversa *sect. 4. §. ultim.* & Pignatel. *tom. 7. Consult. 93. num.* 3. docent, Procuratorem pro Viro Patrino absente posse esse Mulierem, & contrà. In his tamen quivis debet se accommodare consuetudini suæ Diœcesis. Denique Urbanus II. prohibuit, duos conjuges simul levare infantem; si tamen alicubi sit contraria consuetudo, fieri poterit, maximè cùm Navarrus, Vivaldus, Sanchez, Tamburinus apud *La-Croix nu.* 352. absolutè putent, hodie licere, ideoque Suarez, Marchant. Aversa, & alii passim dicunt, illam constitutionem non esse usu receptam.

§. II. *Ut quis validè fiat Patrinus*

105 Debet pollere usu Rationis, habere intentionem suscipiendi ut Patrinus ex baptismo baptizatum, esse designatus à parentibus, & in horum defectu à Parocho, physicè tenere infantem &c. quæ videri possunt apud Patritium Sporer *Theol. Sacram. par. 4. cap. 1. sect. 1. num.* 83. *& seqq.* duo hic addo. I. Si Patrini à Parentibus designati diu emaneant, & Parochus factus impatiens, alium designet in Patrinum, secundùm *Bejam part. 2. casu* 4. peccat mortaliter, quia facit contra Jus Parentum, obtrudendo alium fortè non gratum, vel cum quo nollent habere cognationem, quæ cum hoc videtur contrahi: quia sufficit designatio Parentum, vel Parochi, uti habet *Trid.* & notat *Tamburinus §. 2. num.* 12. *& La-Croix lib. 6. part. 1. num.* 362. II. Non baptizatus nequit validè obire munus Patrini, juxta omnes DD. apud Gobat *citat. num.* 555. & patet *ex Can. In Baptismate, de consecr. dist.* 4. ubi dicitur: *In baptismate, vel in Chrismate non potest alium suscipere in filiolum, qui non est ipse baptizatus, vel confirmatus.* Cur autem non baptizatus possit aliquem validè baptizare juxta supradicta de Ministro Baptismi, non tamen validè esse Patrinus. Ratio est; quia Ecclesia non admittit pro Patrino non baptizatum; admittit verò pro Ministro Baptismi non baptizatum, tam Cristus, quàm Ecclesia, & hoc vel maximè ob Sacramenti Baptismi necessitatem, qualis non reperitur in assistentia Patrini; cùm Baptismus sine Patrino collatus, semper sit validus, & quandoque etiam licitus.

§. III. *Ut licitè quis obeat munus Patrini*

106 Debet I. Non esse *hæreticus*: Tametsi enim hæreticus possit validè esse Patrinus: cùm nullibi declaretur talis actus esse nullus. Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 60. num.* 2. licitè tamen per se loquendo admitti nequit ad Officium Patrini. Ita communis, *Sanchez, loc. cit.* Suarez, *quæst. 67. art.* 8. Marchantius *in Candelabro tract. 2. lect.* 13. Tannerus *tom. 3. disp. 1. quæst. 7. num.* 125. Gobat *citat. num.* 559. Ratio est: quia oves non sunt tradendæ Lupis, a quibus nulla spes probæ educationis in fide sperari potest, quæ tamen est finis Ecclesiæ in designandis Patrinis. Unde si Catholicus Patrinus nequit haberi, potiùs debet omitti. Urgenti tamen gravi causa, vel necessitate (ut fieri solet in terris, ubi Catholici cum hæreticis permixti vivunt) etiam hæreticum admitti posse, tradit Layman *lib. 5. tract. 2. cap. 9. num.* 7. Quia baptizatus in hoc casu posset, & deberet in vera fide Catholica instrui, vel à Parentibus, vel à Parocho, vel Ludimagistro, sed adhuc contradicunt *Tannerus*, aliique communiùs, dicentes adhibere Patrinum hæreticum, esse intrinsecè malum. Duæ tamen praxes licitæ sunt: Prima est *Tanneri, & Gobat cit. num.* 560. Ut baptizans in tali necessitate omittat omnia, quæ Patrinum concernunt, & infantem baptizatum reddat obstetrici, & hæc posteà reddat illam hæretico in Patrinum designato, & sic hic non fiet Patrinus, quia non tenuit physicè infantem, dum baptizabatur, nec illum immediatè è manibus baptizantis suscepit. Altera est aliorum in quibusdam urbibus Acatholicis usurpata, ut baptizans, præter hæreticum, designet alium Catholicum ex voluntate Parentum, qui puerum baptizandum tangat, assistente hæretico, quasi ad honorem, & tunc inscribat libro Baptismali verùm Patrinum Catholicum; notet autem, hæreticum fuisse tantùm testem. An verò Catholicus possit esse Patrinus Infantis hæretici à Prædicante baptizandi? *Layman, Tannerus, Gobat citat. num.* 565. & Busembaum apud *La-Croix lib. 6. par. 1. num.* 370. absolutè affirmant, fieri posse ob piam, & notabilem utilitatem; quia Patrinus per hoc tantum profitetur, quòd puerum suscipiat in suam curam, instruendum in vera fide, faciteque saltem hanc Cæremoniam Catholicè observari. *La-Croix* verò cit. distinguendum putat; Nam si per hoc, quòd Catholicus sit Patrinus infantis hæretici, censeatur approbari Ritus Acatholicus, patet, non licere; quia hoc foret intrinsecè malum; si autem hoc absit, uti ordinariè videtur abesse in Germania, dicendum est licere.

II. Non debet esse *excommunicatus non toleratus*. Gobat 107
cit. num. 555. Nec *facinorosus*, aut *Criminosus*: vel *moribus infamis*. Layman *de baptismo, cap. 9. num.* 2. Ratio primi est: quia prohibitum est cum excommunicatis non toleratis habere communionem, præsertim in sacris. Ratio secundi est: quia criminosi, & moribus infames plus promittunt destructionis, quàm instructionis in fide, & pietate, quæ tamen est finis Ecclesiæ in designandis Patrinis. Insuper *Mutus* ordinariè non debet esse Patrinus, quia non potest infantem docere rem fidei. *Barbosa, & Fernandez, apud Gobat num.* 555.

III. Non debet esse *Proprius Parens baptizandi*. Ita 108
Herincx disp. 7. de baptismo quæst. 4. num. 28. *Layman cit. num.* 3. & Alii. Pater *ex cap. Pervenit ad nos*, 30. *quæst.* 1. Accedit Ratio: quia susceptor est ordinatus ad instruendam prolem in defectum Parentum, quibus proinde debet distingui, idque adeò verum est, ut nequidem in defectum alterius possit admitti: Munus enim Patrini non est tantæ necessitatis. Vide plura de hoc apud *Patritium Sporer de Matrim. cap. 1. sect. 1. num.* 91. Nihilominùs *Gobat cit. n.* 568. putat, Patrem posse esse Patrinum sui Filii illegitimi, si ejus Matrem non teneatur ducere in uxorem, & *n.* 569. addit: Si mater moriatur in partu, aut Pater ante partum, etiamsi sint legitimi conjuges, Parentem alterum superstitem posse esse Patrinum, vel Matrinam propriæ prolis: quia in his casibus non impeditur debitum conjugale, ut consideranti patebit.

IV. Nun debet esse *Abbas, vel Monachus, ex cap. Mo-* 109
nachi, de consecr. dist. 4. & cap. non licet, de consecr. dist. 4. ubi dicitur: *Non licet Abbati, vel Monacho, de baptismo suscipere filios, nec Commatres habere.* Attamen *Gobat cit. num.* 555. judicat, solos Monachos propriè dictos (qui videlicet vi suæ Religionis, ac hujus fine particulari, ad vitam contemplativam, & solitariam principaliter ordinantur) comprehendi hac prohibitione; quia lex correctoria & restrictiva Juris Naturalis, utpotè odiosa non debet extendi ultra proprietatem Verborum. Ergo non obstante illo Canone possunt Religiosi ex Ordine Canonicorum, Clericorum, Mendicantium obire illud munus, tametsi repugnet *Layman hic cap.* 9. Nobis tamen Franciscanis specialiter in *cap. 11. nostræ Regulæ* S. Pater noster Seraphicus Franciscus firmiter præcepit: *Ne fiant Compatres virorum vel Mulierum, ne hac occasione inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur.* Denique Rituale Romanum: *Tit. de Patrinis* dicit: *Præterea ad hoc munus admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales neque alii cujuscumque Ordinis Regulares à sæculo segregati.* Subintelligitur tamen, nisi contrarium per legitimam consuetudinem introductum sit. Quòd verò duo tantùm debeant esse Patrini, & quòd aliquis Patrini munus possit obire per procuratorem, vide apud P. Sporer *Theol. Sacram. par. 4. c. 1. sect. 1. n. 94. & 96.* Ubi tamen hortor Ministros Baptismi solemnis, ut quando volunt baptizare, & aliquis substitutus loco Principalis vult tenere infantem, priùs graviter interrogent; An Principalis actu aliquid sciat de hoc, quòd sit designatus in Patrinum, vel non; si sciat, & consentiat; tunc pergant in conferendo Baptismo: Si verò actu nihil sciat, tunc curent Ministri Baptismi, seu Parochi, ut à Parentibus baptizandi designetur aliquis, qui *Nomine proprio* teneat infantem, & velit fieri Patrinus; Aliàs, si hoc non faciat, peccabunt mortaliter; quia baptizarent solemniter sine Patrino; Cùm in hoc casu nullus adesset Patrinus; siquidem Principalis non foret Patrinus, cùm nihil sciat de hac re. Nec substitutus esset Patrinus, cùm non proprio Nomine teneret infantem. Vide *Sporer cit. num.* 98.

Petes: *An Impuberes possint esse Patrini, & an idem simul possit esse baptizans, & Patrinus respectu ejusdem?*

110 Resp. Ad I. Ut quis possit esse etiam validè Patrinus debet ita esse compos rationis, ut possit peccare mortaliter, *Gobat tract. 9. n. 173.* Quia Patrinus suscipit in se gravem obligationem instruendi in fide suum filiastrum, quam nemo suscipere potest, qui non potest peccare mortaliter. Hinc ante septennium non debet aliquis admitti in Patrinum; quia ante hanc ætatem communiter quis non potest peccare mortaliter: imò quia in Germania usus rationis, & potentia peccandi mortaliter, juxta *Gobat cit.* modò advenit puellis octennibus, & pueris novennibus, non autem citiùs communiter; hinc si Germanus Puer, vel Puella ante hanc ætatem, susciperet infantem ex Baptismo, in dubio de sufficiente usu rationis, non contraheret cognationem Spiritualem, nec impedimentum Matrimonii. Itaque convenit, ut Patrini sint saltem Puberes & sacro Chrismate confirmati. *La Croix lib. 6. par. 1. n. 3.* nihil impedit, quin Patrinus sit junior filiastro, si hic in adulta ætate baptizetur. *Gobat tract. 2. n. 555.* Habenda tamen est ratio moris Diœcesani, & decentiæ.

111 Resp. ad II. Idem non potest simul baptizare infantem, & ejus esse Patrinus. D. Th. *hic quæst. 67. art. 7.* Valentia *tom. 4. quæst. 2. punct. 3.* Suarez, Gobat *cit. n. 585.* Ratio est: Quia talis mos adversatur Juri Canonico, atque communi sensui Doctorum, sanè neque sacri Canones prohiberent, ne Monachi sint Patrini; neque Doctores dicerent, omissionem Patrini in Baptismo solemni continere culpam lethalem, si idem esset quandoque simul Patrinus, & Baptista. Et cùm principaliùs ad Patrinum, quàm ad Matrinam spectet, respondere baptizanti, quærenti de Nomine, fide, & abrenuntiatione Infantis, fungeturne talis Parochus munere interrogantis, & respondentis? Interrogatio quidem, & responsio satu conveniunt; at non eidem subjecto. Deinde Patrini sunt ab Ecclesia instituti, & designati, ut modò geniti in Christo haberent, à quo ultra Episcopum, Parochumque, qui sunt ordinarii Ministri hujus Sacramenti, instruerentur in fide, sicut patet ex S. Dionysio, quem sequitur *S. Thomas qu. 67. art. 8.* ergo stante Jure antiquo non licet curatoribus animarum suscipere è sacro fonte illos, quos ipsi abluerunt; quem morem, *Teste Gobat cit.* observat in hodiernum diem Ecclesia; ut proinde repugnent institutioni Patrinorum, & mori Ecclesiæ, qui contrarium faciunt, non tamen erunt Rei peccati, si nitantur antiqua consuetudine vigente in Diœcesi, tolerataque ab Episcopis. *Quid si autem ipse Baptista substituat alium, qui suo, idest, baptizantis Nomine teneat infantem?* Respondet *P. Adamus Burghaber in sua Centuria 2. n. 64.* saltem cum hujusmodi moderamine, posse quem baptizantem esse, & simul Patrinum, quod *P. Gobat cit.* judicat non improbabile, saltem in sententia docentium, cognationem, adeòque onus instruendi, contrahi à Procuratore.

§. IV. Officium, & Cognatio Patrinorum: Item Munus Parochi circa Librum baptizatorum.

112 I. Ille, quem volgò nominamus *Patrinum* ideò sic vocatur, quòd sit veluti *Pater Spiritualis* baptizati. Hujus officia sunt: baptizandum offerre Sacerdoti: Respondere pro baptizando, quando ipse per se nequit respondere; tenere baptizandum, dum baptizatur, & levare de fonte, maximè si baptismus fiat per immersionem; suscipere baptizatum de manu baptizantis, unde & *Susceptor* vocatur; baptizati curam gerere in Christiana instructione; Tenetur enim suos filiastros docere veram Religionem. *S. Th. qu. 67. art. 7.* est quippe primitùs ob hanc præcipuè causam institutus, ut patet ex *c. Vos ante, de consecr. dist. 4.* Et quidem hæc obligatio est *per se loquendo* gravis. Palaus *punct. 11. §. 1. n. 3. Gobat. n. 563.* Etenim subrogatus sequitur qualitates illius, cui subrogatur: Patrini verò subrogantur Parentibus. Quòd si tamen tuum filiastrum semel docueris necessaria ad salutem, isque comprehenderit, quæ docuisti, & posteà obliviscatur, non teneberis denuò inculcare, hoc enim onus perpetuum non est injungendum sine claro Jure. Layman *hic cap. ult. n. 1.* rectè addens, jam esse rarum usum, seu effectum memoriæ obligationis; quandoquidem solent infantes erudiri à Parentibus, Pædagogis, Ludimagistria. Quamquam illi Catholici, qui rogatu Parentum Acatholicorum levant è lavacro Christiano ipsorum proles, obligentur in actu secundo sæpiùs, quàm Patrini Catholicorum: quandoquidem tales proles sugunt cum lacte materno venenum, quod ex inferno habent Lutherus, Calvinus, Zvvinglius &c. Contra hoc venenum debent Patrini Antidotum, vel Alexipharmacum porrigere. Porrò filii Spirituales non sunt in defectum Parentum nutriendi à Patrinis: Etenim neque Lex, nec ratio, nec consuetudo hoc exigit. Ita Gobat *in suo Quinario tract. 5. c. 28. n. 39.*

113 II. Patrinus (sicut & baptizans) contrahit cum suo filiastro, seu baptizato, hujusque Parentibus Patre scilicet, & Matre cognationem spiritualem, & impedimentum dirimens Matrimonium contrahendum, De quo plura vide apud P. Sporer *Theol. Sacram. part. 4. c. 1. sect. 1. n. 86. & seqq.*

114 III. Recusare officium Patrini, vel Matrinæ, *per se*, seu *Rationi objecti*, non continet ullam culpam. Gobat *cit. n. 685.* Ratio est: quia *ubi non est Lex, ibi nec prævaricatio*, *Rom. 4.* Atqui nulla Lex Divina, humanave præcipit, ut quis rogatus in Patrinum, acquiescat petitioni, cùm functio illius officii habeat aliquas obligationes annexas, nonnullis molestas; Ergo. Si tamen quis ex superbia, aliove pravo motivo, recuset officium Patrini, utique peccat. Idem dic in casu, quo nulla rationabilis causa subest, detrectandi hoc Christianæ Pietatis officium; & si detrectetur, affertur notabilis mœror Parentibus baptizandi, aut gignetur scandalum. Hinc quilibet imitari deberet *Ferdinandum II.* Devotissimum Imperatorem, qui è Sacro fonte libens infantes suscepit, quoties vel proceribus, vel etiam è famulis domesticis aliquis id expetiit. *Gobat cit.*

115 IV. Concilium Trident. *sess. 24. de reform. Matrim. c. 2.* Ita statuit: *Parochus, antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectabit, sciscitetur: quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant; & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, & in libro eorum Nomina describat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant*, Ex quo Quintanadvennas *singul. tract. 4. sing. 2.* damnat peccati mortalis Parochum, qui scienter, & ex negligentia, frequenter, seu plures baptizatos non scribit; quia videlicet Conc. Trid. *l. c.* vult, arbitrio Ordinarii puniri negligentes, & multa incommoda oriuntur ex hac negligentia. *Possevinus q. 44.* fert æquè rigidam sententiam sine limitatione ad frequentiam; quia scilicet vergit in magnum præjudicium. Quapropter vehementer hortor Dominos Parochos (ait *Gobat* 589.) ut notent diligentissimè non solùm diem Baptismi ipsius, sed nativitatis, imò etiam horam, qua quis natus est. Nam primùm hoc anno quidam ex Ordine Seraphico, Excelsi ingenii Religiosus debuit abstinere ex Jure communi ab Ordine sacro, quòd deesset illi unica hora: Alius, quòd non esset scriptum, utrùm ante, vel post prandium produisset in lucem. Indocentur autem Domini Parochi ad tantò sedulius, fideliùsque condescendendum huic cohortationi, si meminerint, talem librum, seu Registrum facere plenam fidem coram quovis Tribunali, quando est Quæstio, vel de Baptismo reverà collato, vel de ætate. Barbosa *de Paroch. part. 1. c. 2. n. 5.* & Quintannadvennas *l. c. sing. 3. num. 2.* cum multis aliis apud ipsos. Nam Parochus est in tali, & pro tali actu Notarius Publicus. Gobat *n. 590.* Quando offerunt se plures Patrini, quàm permittat Tridentina synodus, inscribenda sunt dumtaxat Nomina duorum, qui primi tetigerunt infantem; quia hi solùm fuere veri Patrini. Vide P. Sporer *de Matrim. c. 1. sect. 1. n. 94.* Quando verò quis per Procuratorem levat aliquem de fonte, providè aget Parochus, si scribat Nomen utriusque, primi tamen expressè ut mittentis, alterius ut missi. Item exactè specificandum, quando quis fuit Patrinus in *baptismo non solemni*, & in *Conditionato*, quandoquidem ex neutro horum oritur impedimentum Matrimonii. *Gobat n. 594.*

SECTIO IV.

De baptismo Flaminis, & Sanguinis.

116 Diximus in principio hujus Capitis, Baptismum esse triplicem, videlicet *baptismum fluminis*, *baptismum flaminis*, & *baptismum sanguinis*. Hinc tamen non sequitur, ut notat Glossa *cap. Baptismi vicem, de consecr. dist. 4.* Tria esse Baptismi Sacramenta; quia Baptismus fluminis tantùm est Sacramentum, qui est unicus in Essentia, & specie Athoma, juxta illud S. Pauli, *ad Eph. 4. Unus Dominus, una fides, unum baptisma*, quem locum de Unitate specifica interpretatur ibi *S. Chrysostomus*. Reliqua verò duo non sunt Sacramenta; quia, ut *Glossa* loquitur, *non fiunt accedente verbo ad Elementum*, sed vicem tantùm Sacramenti supplendo per cordis contritionem, vel Sanguinis pro Christo effusionem; quia sic, inquit *Glossa*, mundatur Homo à peccatis per Pœnitentiam, vel Sanguinis effusionem, sicut per lavacrum Baptismi. Sit itaque

QUÆ.

QUÆSTIO I.

An baptismus Fluminis suppleri possit per baptismum Flaminis.

SUMMARIUM.

118 *Quid sit baptismus flaminis?*
119 *In defectu baptismi fluminis sufficit baptismus flaminis ad Justificationem, & salutem.*
120 *Sufficit aliquando etiam votum baptismi implicitum.*
121 *Baptismus flaminis non supplet baptismum fluminis in omnibus.*

ASSERTIO I.

Baptismus flaminis in defectu baptismi fluminis sufficit ad obtinendam justificationem, & salutem; & quamvis Regulariter loquendo, requiratur votum baptismi fluminis explicitum, sufficit tamen in aliquo casu etiam implicitum. Licèt autem baptismus flaminis supplere possit baptismum fluminis, quoad remissionem peccati, tum originalis, tum personalis, nec non quoad gratiæ infusionem, non tamen in omnibus, nec eodem omnino modò supplere potest. Est communis DD. apud Scotum, Mastrium &c.

§. I. *Baptismus Flaminis.*

118 Est perfecta ad Deum conversio, videlicet *Amor Dei super Omnia*, vel *Contritio Perfecta* includens desiderium, seu votum Baptismi vel explicitum, vel implicitum suscipiendi Sacramentum Baptismi fluminis in re: *Explicitum* quidem, si quis expressè peteret Baptismum fluminis; *Implicitum* verò: Si quis invincibiliter ignorans, vel inculpabiliter non advertens necessitatem Baptismi, habere actum amoris Dei super omnia, vel contritionis perfectæ, in quibus virtualiter, & implicitè continetur voluntas, & propositum servandi omnia Dei præcepta. Ita D. Thomas hic *quæst.* 68. *art.* 2. Gregorius de Valent. *hic quæst.* 3. *punct.* 4. Vasquez *hic disp.* 152. *cap.* 1. Suarez *hic disp.* 27. *sect.* 2. Gobat. *cit. casu* 18. *num.* 637. Ratio est: quia solus amor Dei super omnia, & contritio perfecta extra Sacramentum, & Martyrium justificant, ut docent Theologi in *Materia de gratia, & justificatione*, & consequenter, si quis haberet solùm nudum desiderium, vel propositum suscipiendi Baptismi Sacramentum, sine actu amoris Dei super omnia, vel contritionis perfectæ, talis non haberet Baptismum flaminis, per quem justificaretur, quòd benè notandum, & inculcandum pueris in Doctrina Christiana, & pœnitentibus in sacro tribunali. Insuper observandum, si adultus haberet solùm peccatum Originale, sine personali, ut talis haberet Baptismum flaminis justificantem, deberet elicere amorem Dei super omnia, quia de peccato originali non debemus, aut propriè possumus atteri, vel conteri. *Gobat cit. num.* 638. Si verò adultus haberet peccatum personale, præter originale, tunc ut contritio sufficiens esset ad delendum originale, concipienda foret de peccato personali: Nam, ut mox dictum, de originali non debemus, aut propriè possumus atteri, vel conteri. Quòd si habeat animam inquinatam peccato mortali, clarum est, attritionem de illo, sicut non sufficit extra Sacramentum ad delendum peccatum mortale, ita neque sufficere ad originale delendum. Nam originale non dimittitur, nisi per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ infusio non peragitur cum sola attritione extra Sacramentum, aut martyrium. Secùs est, si ei adjungatur Sacramentum Baptismi, aut Martyrium. Hanc rationem applica habenti solùm veniale cum originali.

§. II. *In defectu baptismi Fluminis sufficit ad obtinendam, justificationem, & salutem.*

119 Est certa de fide. Patetque ex traditione Ecclesiæ, & *cap. Apostolicam, de Presbyt. non bapt.* eamque docet Scotus 4. *dist.* 4. *q.* 6. estque contra Michaelem Bajum, qui docuit, Cathechumenos posse quidam obtinere perfectam, & sinceram charitatem non tamen remissionem peccatorum ante realem susceptionem Baptismi. Hæc propositio damnata est à S. Pio V. *inter Bajanas, ordine* 43. Ratio hujus desumitur, *tum ex S. Scriptura*, ubi hominibus Deum super omnia amantibus, aut verè pœnitentibus promittitur justificatio, & remissio peccatorum *ut Proverb.* 10. *universa delicta operit Charitas. Luc.* 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Ezech.* 18. *si egerit Pœnitentiam impius, vita vivet, & non morietur.* Potest autem homo adultus amare Deum super omnia, & verè pœnitere ante susceptionem Baptismi: ergo potest tunc

consequi remissionem peccatorum, & gratiam justificantem *tum ab exemplo Centurionis*, qui ante susceptum Baptismum fuit justus, ut patet *Act.* 3. *tum ex Concil. Trid. sess.* 6. *c.* 4. ubi ait, post Evangelium promulgatum, neminem transferri à statu peccati ad statum gratiæ sine lavacro regenerationis, aut ejus voto. *Tum ex hac ratione:* Quia Deus in Lege nova per Sacramentorum Institutionem, viam salutis non coarctavit aut præclusit hominibus, quin etiam per proprios actus, ex opere operantis justificari possent, & salvari, ut in Lege antiqua fiebat. Quare sicut homo baptizatus mortaliter peccans, per actum amoris Dei super omnia, vel contritionis perfectæ, & votum Sacramenti Pœnitentiæ justificari potest ante realem ejus susceptionem. Sic pariter per eosdem actus, votum Baptismi includentes justificari poterit ante realem ejus susceptionem.

§. III. *Cum Voto baptismi Fluminis explicito, & aliquando etiam implicito.*

120 Licèt regulariter loquendo votum Baptismi debeat esse explicitum: tamen in aliquo casu sufficit etiam votum Baptismi in actu amoris Dei super omnia, vel contritionis perfectæ inclusum, & non necessariò requiritur explicitum sed implicitum sufficit. Communis DD. apud *Mastrium in* 4. *disp.* 2. *quæst.* 7. *art.* 1. *n.* 172. Ratio est: quia Concilium Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. dicit, perfectam Contritionem (idem est de Amore Dei super omnia) esse sufficientem dispositionem ad gratiam, in ea autem includitur votum Baptismi saltem implicitè, quia in ea includitur propositum servandi omnia mandata, & implendi omnia ad salutem necessaria. Deinde numquid homo instructus in articulis necessitate medii credendis, & habens ignorantiam inculpabilem Baptismi, potest elicere amorem Dei super omnia, & contritionem perfectam, per quos actus utique justificaretur, & tamen non haberet votum baptismi explicitum; cùm supponatur de hoc nihil scire? Ergo etiam Homo habens Baptismi notitiam habitualem si subito excitaretur ad considerationem bonitatis Dei, & suorum peccatorum, & ex naturali inadvertentia, vel inconsideratione, nihil cogitans actualiter de Baptismo, moveretur ad dilectionem Dei super omnia, vel contritionem perfectam: justificabitur sine expresso voto Baptismi.

§. IV. *Baptismus Flaminis tamen non supplet baptismum Fluminis in omnibus.*

121 Ita communis apud *Mastrium cit. num.* 173. Nam imprimis non semper vices Baptismi fluminis supplet quoad pœnæ relaxationem, quamvis enim suppleat quoad pœnæ æternæ condonationem, non tamen quoad totius pœnæ temporalis relaxationem. Nam sæpè amor Dei, vel contritio perfecta illius perfectionis gradum non attingit, qui mereatur totius pœnæ temporalis condonationem, cùm enim pœnæ temporalis condonatio, in quam virtute Justificationis commutatur æterna, fiat in amore Dei, vel contritione, per modum condignæ satisfactionis, quando amor Dei, vel contritio non attingit talem gradum perfectionis, ut sit satisfactio adæquata pro tota pœna temporali, in quam æterna est commutata planè in tali casu vicem non supplet Baptismi fluminis quoad totius pœnæ relaxationem. Deinde numquam supplet, imò nec supplere potest quoad Characteris impressionem; hic enim nonnisi à Sacramento Baptismi imprimitur, alioquin, qui solo amore Dei super omnia, vel contritione perfecta semel foret justificatus non ampliùs teneretur, imò nec posset Sacramentum Baptismi suscipere; cùm hoc ab habente characterem baptismalem suscipi non possit, ratione cujus iterari non potest. Denique quamvis amor Dei super omnia, vel contritio perfecta in adulto vices Sacramenti Baptismi suppleat in gratiæ sanctificantis collatione, non tamen eodem modo: quia Sacramentum Baptismi gratiam confert ex opere operato: non sic amor Dei, vel contritio: sed tantùm ex opere operantis, etiamsi votum Baptismi includant: nullum enim Sacramentum gratiam confert ex opere operato, nisi actu, & reipsa susceptum. Ex his

222 Infertur, quòd si quis citra mortis articulum habeat amorem Dei super omnia, vel contritionem perfectam antequàm copiam habeat suscipiendi Baptismi Sacramentum, ex tunc justificetur, licèt posteà teneatur Baptismum suscipere opportuno tempore: Si verò morti proximus non possit, antequàm decedat, Baptismi Sacramentum consequi; habeat autem dilectionem Dei, vel contritionem perfectam, ac votum suscipiendi Baptismum saltem implicitum, & virtuale, per generale propositum adimplendi omnia, quæ sunt ad salutem necessaria, hic omnino in virtute talis contritionis, vel dilectionis Dei justificabitur, & salvabitur. *Mastrius num.* 174.

QUÆSTIO II.

An Baptismus Fluminis in adultis possit suppleri per baptismum sanguinis.

SUMMARIUM.

ASSERTIO II.

123 *Baptismus Fluminis Adultorum, quando suscipi non potest, suppleri potest per baptismum sanguinis, seu martyrium, quod per se, & quasi ex opere operato habet vim conferendi gratiam justificantem, & delendi omnia peccata, & tollendi omnem reatum pœnæ, quem effectum confert in aliquo instanti determinato ante mortem, ac etiam jam conferebat Martyribus ante Adventum Christi.* Est communis apud Auctores citandos.

§. I. *Baptismus Fluminis adultorum, quando suscipi non potest, suppleri potest per baptismum sanguinis, seu Martyrium.*

124 Ita affirmant sancti Patres passim, & Theologi omnes, teste *Mastrio in 4. disp. 2. quæst. 7. art. 2. num.* 180. Doctores Seraphicus, Angelicus, Subtilis, & Irrefragabilis apud ipsum. Ratio hujus desumitur ex promissione Christi, qui voluit hoc speciale privilegium concedere iis, qui pro ipso moriuntur, ut non minùs in sanguine quàm in aqua Baptismi dealbari possint. Nam (ut notat S. Augustinus *lib. 13. de Civit. Dei, cap. 7.*) Qui dixit. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, etiam dixit: *omnis qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Et *qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam*. S. Thomas *quæst. 87. art. 1. ad 2.* sic habet; *Passio pro Christo suscepta obtinet vim baptismi, & ideò purgat ab omni culpa, & veniali, & mortali, nisi actualiter voluntatem peccato invenerit inhærentem.*

§. II. *Martyrium per se, & quasi ex opere operato, confert gratiam justificantem, & remissionem totius culpæ (si nimirùm sit satis retractata) & pœnæ.*

125 Ita communissima, quam docet Scotus *in 4. dist. 4. quæst. 6.* quem præter Scotistas, passim sequuntur Recentiores, *Vega, Bellarminus, Suarez, Henriquez, Valentia, Toletus, Coninch. Lessius, Tannerus, Amicus, Aversa, Bonacina*, & alii. Ratio est: I. Quia sancti Patres adscribunt Martyrio eamdem vim, & efficaciam, quam Baptismo, ut patet ex *§. præced.* signanter ex S. Augustino cit. ubi inter cætera sic habet *Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantùm eis valet ad dimittenda peccata, quantùm, si abluerentur fonte baptismatis*; sed Baptismus confert per se, & ex opere operato gratiam justificantem, remissionem omnis culpæ, & pœnæ: ergo etiam martyrium. II. Quia martyrium profuit Innocentibus ex opere operato; ergo idem est in adultis. III. Quia ut inter omnes receptum est, triplicis generis sunt Baptismata, *Fluminis, Flaminis, & Sanguinis*, at si martyrium suam efficaciam justificandi homines, & delendi peccata, haberet ab actu charitatis, vel contritionis perfectæ, & non per se, & ex sua virtute, baptismus sanguinis non distingueretur à Baptismo fluminis; quia etiam hic totam suam virtutem habet ab actu charitatis, vel contritionis perfectæ: Ergo IV. Quia *cap. Cùm Marthæ de celebrat. Missæ*. Innocentius III. ait *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre* (quod est desumptum *ex S. Augustino tract. 84. in Joannem*, & alibi) si autem martyrium non deleret omnem culpam, & pœnam, esset indubiè pro martyre, uti pro aliis orandum, & sacrificandum, ut à pœnis fortè restantibus liberaretur. Dictum est; *Si culpa sit satis detractata* quia sicut quis potest baptizari cum affectu alicujus peccati venialis, ita posset cum simili affectu martyrizari: quo casu sicut nec Baptismus, sic nec martyrium remitteret culpam aut pœnam istius venialis. Docet tamen Herincx *disp. 8. de baptismo, quæst. 1. num. 22.* in casu, quo martyr moreretur absque sufficienti retractatione peccati venialis, illud simul cum pœna temporali condonari in primo saltem instanti post vitam, intuitu præcedentis martyrii, accedente tunc retractatione, velut conditione sine qua non: quia Ecclesia invocat, & colit martyres statim post mortem, nec pro illis orat, esto in via sæpiùs graviter, & leviter peccaverint. Ergo supponit omnem culpam, & pœnam vi martyrii illis esse remissam.

§. III. *Martyrium confert suum effectum in aliquo instanti determinato ante mortem.*

Nimirùm, quando homini jam sunt lethalia vulnera inflicta, ut dicatur constituens in articulo mortis naturaliter jam inevitabilis: quia nimirùm tunc martyrium, licèt non totaliter consummatum, tamen coram Deo habetur pro completo; nam quando martyr lethalia vulnera recipit, dicitur *mortuus in causa*, & secundùm naturæ ordinem debet mori, non ob aliam causam, nisi quia talia vulnera est passus: unde congruum est, ut eo tempore martyrii effectum consequatur. Ita Vega, Valentia, Suarez, Amicus, Aversa, Henriquez, Coninch. Bonacina, & alii recentiores, eosque citans Mastrius *in 4. disp. 2. quæst. 7. num.* 193. & hoc idem supponit *Doctor noster Subtilis in 4. dist. 4. quæst. 6.* cùm inquit: quòd si Baptizatus Baptismo sanguinis superviveret, teneretur suscipere Baptismum fluminis, in quo casu etiam supponit, hujusmodi hominem martyrii coronam non amissuram, quod colligitur ex sensu Ecclesiæ, festum Sancti Joannis Evangelistæ celebrantis sub ritu martyris, qui in ferventis olei balneo immersus, à morte præservatus fuit, ac etiam Divinæ providentiæ valdè consentaneum, quòd Deus in tali casu, eum in gratia confirmaret, quem miraculosè detinet, ne gloriam consequatur, quam infallibiliter hìc, & nunc consecuturus erat: confirmaret, inquam, illum in gratia pro toto tempore sequenti vitæ suæ, ne detrimentum patiatur ex incolumitate sibi miraculosè conservata, vel reddita; dum ipse alacriter se exposuerat morti pro Christo. Quòd diximus hìc de martyrio adultorum, etiam dicendum est de martyrio infantium. 126

§. IV. *Martyrium contulit prædictum suum effectum, etiam Martyribus ante Adventum Christi Domini.*

Ita docent Suarez, Amicus, Mastrius, Herincx *citat. num. 23.* & alii contra nonnullos. Patet ex Machabæis qui tamquam martyres ab Ecclesia coluntur. Unde Nazianzenus *orat. 20. quæ est de Machabæis*, docet: illos in fide consecutos esse justitiam, & effectos esse nive candidiores. Consentit etiam Tertullianus, quem refert, & sequitur Henriquez *lib. 2. cap. 36. num. 1.* Quod ulteriùs patet exemplo martyrum Innocentium, & S. Joannis Baptistæ. Quidni ergo martyrium etiam suum effectum habuerit ante Adventum Christi, imò ab initio mundi? Siquidem causa, cur prædictus effectus, seu privilegium conferendi gratiam, & delendi omnem culpam, & pœnam, fuerit martyrio concessum, hæc est, quòd martyrium sit perfecta, & realis configuratio cum morte, & Passione Christi; sed hæc causa non requirebat mortem, & passionem Christi actu exhibitam, ut Deum moveret ad concedendum hunc affectum, & privilegium martyrio, sed sat erat esse prævisum, ut futuram, ut constat de martyrio Joannis Baptistæ, quod Christi mortem, & passionem præcessit: ita discurrit *Suarez cum Amico*, qui addit: omninò decens fuisse, ad honorandam Passionem, & mortem Christi, ut ipsius intuitu adhuc futuræ Deus hunc martyrii effectum, & privilegium concederet omnibus, qui saltem propter implicitam ejus fidem, morte patienter tolerata realiter se conformatari essent cum futura morte, & passione ejusdem. Attamen Christo, necdum passo, etiamsi nato, & prædicante martyres non fuissent statim Cœlum ingressi; cùm cœli janua necdum pateret. Ex his sequuntur quædam 127

COROLLARIA.

Primum est: Quòd martyrium, licèt ex propria efficacia, & opere quasi operato, moraliter tamen, & non physicè, conferat suum effectum, sicut Sacramenta: proptereà tamen non sit Sacramentum. Quia Sacramentum est actio quædam sacra, ac sancta ad cultum Dei ordinata, à Christo instituta, & à Ministris ad hoc ordinatis administranda; martyrium verò, cùm ex impietate Tyrannorum proveniat, nedum sacra actio non est, sed potiùs est actio impia, sacrilega, & à ministris Diaboli perfecta. Hoc insuper fatemur, si unus Martyr eliciat intensiores actus charitatis, cæterarumve virtutum, ex opere operantis majorem utique gratiam, & gloriam consecuturum esse. *Secundum est*: quòd martyrium non suppleat Baptismi Sacramentum in omnibus, quia martyrium non imprimit Characterem Baptismalem, quod patet ex eo, siquidem si martyr supervivat, tenetur ad Baptismi Sacramentum recipiendum; non teneretur autem, imò non posse 128

Sacra-

Sacramentum Baptismi suscipere, si jam haberet characterem baptismalem: Cùm illud ab habente characterem baptismalem suscipi non possit, ratione cujus iterari non potest. *Tertium* est, quòd adultus sustinens martyrium, ex *Scoto 4. d. 4. q. 6.* teneatur habere votum Baptismi fluminis, si hujus recordetur, quia per martyrium ab observantia Legis suscipiendi Baptismi Sacramentum non eximitur, nec à voluntate servandi eam: unde, inquit Scotus, quòd, si martyr supervivat, teneatur ad Baptismum in re suscipiendum, quia non est exemptus ab observantia Legis Divinæ; si verò non recordetur, in tali casu solùm martyrium sufficit, & votum Baptismi implicitum, & virtuale.

Q U Æ S T I O III.

Quæ conditiones, & dispositiones requirantur ad baptismum sanguinis, seu martyrium in adultis.

S U M M A R I U M.

130 *Prima ad martyrium requisita conditio est vera Catholica fides.*
131 *Secunda est pia voluntas tolerandi mortem pro Christo.*
132 *Tertia est mors illata.* 133. *In odium Dei, vel virtutis.* 134. *Modo violento.* 135. *Homini non resistenti.*
136 *Quarta est dolor supernaturalis de peccatis.*
137 *An martyrium sit de præcepto, & an liceat ei se sine justa causa ingere.*

A S S E R T I O III.

129 *AD martyrium in adultis requiruntur quatuor conditiones. Prima est vera fides. Secunda est pia intentio tolerandis mortem pro Deo. Tertia est, ut homini non resistenti mors violenter inferatur, vel saltem lethalia vulnera in odium Dei, vel Religionis Christianæ, vel alicujus virtutis. Quarta est, ut, si homo sit in peccato mortali, eliciat attritionem supernaturalem de suo peccato.* Ita communis apud Mastrium, Herincx, Gobat, & alios.

§. I. *Prima conditio ad verum martyrium, & ejus effectum requisita, in adultis, ex parte intellectus, est vera Catholica fides.*

130 EST certa. Patet ex S. Augustino *lib. 1. de bapt. c.* 11. & deducitur, tum ex generali doctrina de necessitate fidei, quia *sine fide impossibile est placere Deo, Heb.* 11. Tum ex conditione ipsa martyrii, de cujus ratione est, ut moriatur homo pro vera fide, nimirùm fide Divina, & infusa, qualis non est, nisi fides Catholica. Quare si infidelis, vel Hæreticus occidatur, etiam pro defensione, & confessione alicujus articuli veri, quem credit, non propterea est martyr, nec gratiam martyrii consequitur. Sufficit autem mortem subiri, vel in defensionem veritatis nostræ fidei, vel etiam aliarum virtutum, quatenùs in Deum referuntur, & sunt veritatis nostræ fidei protestativæ, nam generaliter loquendo, omnia virtutum opera, secundùm quod referuntur ad Deum, sunt quædam fidei protestationes. Quicumque enim vult potiùs morti se exponere, quàm aliquo peccato Deum offendere, vel ab actu virtutis tunc exercendæ desistere, jam ipso facto protestatur, tantum esse debere obsequium creaturæ in Deum, ut omnibus aliis spretis, etiam propriæ vitæ præferri debeat: unde omnium virtutum opera possunt esse causa martyrii: & sic S. Joannes Baptista fuit verè martyr, quia in odium virtutis, & veritatis, quam liberè, & impavidè prædicabat, fuit ab Herode occisus: ut notat Aversa *quæst. 70. sect. 6.* ex D. Thom. 2. 2. *q.* 124. *art.* 3. apud Mastrium *in 4. d. 2. q. 7. n.* 196. Sic ab Ecclesia tamquam veri martyres coluntur S. Thom. Cantuariensis Episcopus occisus pro libertatis Ecclesiasticæ defensione; multæ sanctæ Virgines interemptæ pro custodia castitatis; Machabæi interfecti pro observatione Legis Judaicæ. Herincx *dist.* 8. *de bapt. q.* 1. *num.* 4. At quid si quis ex errore invincibili credat, illud opus, ob quod obtruncatur esse præceptum à Deo, cùm tamen sit vetitum, an erit appellandus martyr? Respondet Raynaudus, apud Gobat *tract. 2. de bapt. casu* 18. *n.* 607. Affirmativè, eo quòd talis mortem subeat idcircò, quod nolit agere contra conscientiam invincibiliter errantem.

§. II. *Secunda conditio, ex parte voluntatis requisita, est pia intentio, seu voluntas tolerandi mortem pro Deo.*

131 COmmunissima Theologorum apud Mastrium *cap. n.* 197. Herincx *cap. n.* 9. & alios. Ratio est, quia Deus non salvat adultos nolentes, sed volentes, & ut inquit D. Augustinus, non salvat nos *sine nobis*, hoc est, sine nostro consensu, & voluntate. Deinde quia sicut in adulto requiritur ad minùs intentio suscipiendi baptismum, ut Sacramentum sit validum: ita etiam requiritur in adulto intentio, & voluntas in suscepturo martyrium. Hæc autem intentio, & voluntas debet esse *pia*, hoc est, *honesta, & ex motivo supernaturali*: nam si fiat propter vanam gloriam vel aliud humanum motivum; non meretur illa mors martyrii nomen, quia talis actus neque est actus virtutis, neque fortitudinis, nec Religionis, aut alterius virtutis. Quod etiam esse debeat ex supernaturali motivo, ex eisdem deducitur principiis; nam aliàs homo ille non pateretur, ut Christianus, sed ut Philosophus, & consequenter non pateretur, aut moreretur pro Christo, aut defensione fidei & Religionis Christianæ. Denique sufficit, ut hæc voluntas sit antecedens, & non retractata: Unde qui semel habuit voluntatem subeundi mortem pro Christo, & numquam illam retractavit, si in somno propter Christum occidatur, vel in odium fidei, si careat peccato mortali, vel ante somnum de eo saltem attritionem habuerit, consequitur effectum martyrii, sicut etiam effectum Baptismi consequeretur; & ratio est, quia præcedens voluntas non retractata moraliter perseverare censetur, & actus attritionis præcedens, tollit obicem effectus martyrii. E contra verò, qui numquam habuit voluntatem moriendi pro Christo, si in somno pro Christo occidatur, etiam si justus sit, non consequitur effectum martyrii, nec per talem mortem gratiæ augmentum acquirit.

§. III. *Tertia conditio martyrii est mors illata.*

I. ITaque ad completissimum, & securissimum genus martyrii, requiritur, ut *mors re ipsa sequatur*; sufficit tamen etiam, quod causa sufficiens mortis sit posita ex qua naturaliter ipsa consequeretur, nisi divinitùs impediretur; prout impedita est in tribus pueris in fornace Babylonica, in S. Joanne Evangelista misso in ferventis Olei dolium: Omnes enim ejusmodi ab Ecclesia inter martyres enumerantur, & acceptatio illa mortis, est tam efficax testimonium fidei, ac si reipsa mors subsequeretur. Unde indubiè Laureolam martyrii consequentur, quia Deus eos confirmabit in gratia usque ad mortem, ne detrimentum patiantur ex vita sibi miraculosè conservata, ut dictum *q. præced.* §. 3. *n.* 126. 132

II. *Mors debet esse illata in odium Dei, Christi, vel Religionis Christianæ, vel ob aliquam virtutem.* Ita communiter Theologi cum S. Augustino *Conc.* 2. *in Ps.* 34. dicente: *martyrem non pœna, sed causa facit; Pœna enim communis est latroni, & martyri; hæretico, & Catholico, sed causa dispar.* Ratio est, quia martyrium est testimonium Deo, sive Christo datum per mortem pro ea toleratam; non censetur autem per illam testimonium Deo datum esse, nisi ob prædictas causas mors sit illata. Unde S. P. N. Franciscus à Christo vulnera recipiens, quantumvis fuissent lethalia, non fuisset propriè martyr, quia non in odium Dei fuere impressa; similiter nec bonus latro fuit martyr; ut supponit etiam S. Augustinus *lib. 4. de bapt. c.* 22. quia non in odium Christi fuit occisus. Dictum est; *Vel ob aliquam virtutem*, quia juxta dicta §. 1. hujus quæstionis, omnium virtutum opera possunt esse causa martyrii. Sic B. Joannes Nepomucenus est verus martyr, quia Pragæ in Moldavam projectus, & submersus est ob sanctè servatum sigillum Sacramentale. Sciendum autem, quòd si quis ob prædictas causas occidatur, verè fit martyr, etiamsi Tyrannus alios falsos prætextus fingat. Nam etiam Judæi alia prætexebant contra Christum, nempe, quòd peccasset in legem Moysi &c. ideòque illum velut malefactorem occidisse volebant videri; & tamen martyr erat, imò Dux, & Princeps martyrum. Similiter in primitiva Ecclesia, interdum occidebantur martyres, verè quidem pro Christo, tamen sub prætextu perversionis Reipublicæ. Pari modo solent in Anglia, & interdum in Belgio solebant Hæretici prætexere causam Status, verè tamen intendentes persecutionem, & eversionem Catholicismi, à quo recedens facilè libertati donatur. 133

III. *Mors debet esse violenter illata*: quamvis enim aliquis pro Dei gloria; & proximorum salute moreretur morte naturali, non tamen propterea propriè martyr censendus foret. Quare imprimis martyres solo desiderio, non sunt propriè martyres, etiamsi ea vehementi desiderio, & Dei amore morerentur. Deinde nec morientes morte naturali ex causa pia, v. g. vitam ponentes pro Christo in servitio pestiferorum, sunt propriè martyres, etsi minùs propriè sic appellentur in Martyrologio Romano, *ad diem 28. Februarii*: ubi recitatur *Commemoratio Sanctorum Præsbyterorum, Diaconorum, & aliorum plurimorum, qui tempore Valeriani Imperatoris, cùm pestis sævissima grassaretur Alexandriæ, morbo laborantibus ministrantes, libentissimè mortem oppetiere, quos, velut martyres, Religiosa piorum fides venerari consuevit*, ubi notat ly *velut martyres*. Ergo non tamquam propriè martyres ab Ecclesia coluntur: licet ita mor- 134

tem oppetere fit opus Heroicum affioe martyrio, etsi non propriè habens rem, & privilegium martyrii. *Herincx d.8. de bapt. q.1. n.3.*

135 IV. Denique *mors debet esse illata non repugnanti*. Communis apud *Herincx c. n.7.* Ratio est, quia resistens, seu repugnans non censetur mori tamquam testis Christi, sed tamquam miles ab hoste victus. Item, quia martyr in patiendo debet conformari Christo patienti, cùm Christi passio sit exemplar martyrii; Atqui Christus dedit testimonium veritati, patiendo absque repugnantia; Nam cùm pateretur, non comminabatur, sed tamquam ovis coram tondente se obmutuit: ergo similiter martyr non debet repugnare, Et hinc commune dictum: *Martyr non pugnat*. Unde milites etiam in bello fidei occumbentes, etsi plurimum mereantur, si recto fine, & modo bellum gerant, numquam ab Ecclesia sunt pro martyribus habiti. Essent nihilominùs martyres, si jam victi, nec resistentes occiderentur odio Religionis. Deinde non obstaret martyrio, quòd martyr fuga mortem declinare studeret; imò, quòd etiam remitteretur, seu ictum v. g. gladii impedire conaretur, dummodò sine conatu inferendi alteri malum.

§. IV. *Quarta conditio est attritio supernaturalis, requisita in peccatore.*

136 UT martyrium conferat suum effectum homini, qui est in peccato mortali, requiritur in eodem dolor supernaturalis de peccatis commissis. Communissima apud Mastrium *c. n.* 198. Ratio est: quia nihil magis, & frequentiùs in S. Scriptura inculcatur, quàm hic dolor de peccatis commissis ad veniam impetrandam. Unde Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 4. definit, hunc dolorem quovis tempore fuisse necessarium ad impetrandum peccatorum veniam, & constat à paritate Sacramenti Baptismi, & pœnitentiæ, quæ quamvis per se primò sint instituta ad remittenda peccata, & primam gratiam conferendam ex opere operato, ad hoc tamen requirunt de peccatis commissis aliquem dolorem supernaturalem: ut de pœnitentia definit idem Concilium *l. c. & de bapt: sess. 6. c. 6.* Ergo à fortiori martyrium hunc quoque dolorem requirit, quod non est primò, & per se institutum ad delenda peccata, sed hoc habet ex adjuncto privilegio. Unde qui habet alicujus peccati mortalis complacentiam, etsi martyrium patiatur, nullam consequitur veniam. Quòd autem non necessariò requiratur contritio perfecta, sed sufficiat attritio supernaturalis, & in aliquo casu etiam sola voluntas efficax subeundi mortem pro Christo, docet P. Patritius Sporer *Theol. Sacr. p. 3. c. 2. sect. 2. n. 161. & seq.* deum, quæso vide.

137 His igitur quatuor conditionibus positis, erit verè, & perfectum martyrium, atque conferet martyri infallibiliter suum effectum, videlicet gratiam sanctificantem, remissionem omnis culpæ, & pœnæ; ac insuper specialem *Laureolam*, seu; ut cum S. Thom. loquuntur communiùs Theologi, *Aureolam*. Ubi notandum, martyrium rarò esse in præcepto; Cùm rarò occurrat tam gravis necessitas, ob quam ita teneamur subire Martyrium, ut illud non liceat fuga declinare. *Herincx c. n.* 15. Addens *n.* 16. Non licere citra justam causam v. gr. salutis proximi, in functionibus missionis, profectus fidei, & honoris Divini &c. aut Divinum instinctum se morti ingerere: id enim esset Deum tentare, vel periculum casus quærere absque sufficienti securitate de constantia. Nec mens martyris esse debet, provocare Tyrannum ad actum malum, sed profiteri fidem: etiam expressè protestando, se ex sua parte passionem expetere (in qua essentialiter consistit martyrium, etsi actio Tyranni tamquam conditio necessaria concurrat) nec obstante passione, velle se, à fide, aut virtute declinare, quin potiùs illam effuso sanguine confirmare.

QUÆSTIO IV.

Utrum per baptismum sanguinis, seu martyrium, possint etiam Infantes salvari absque baptismo Fluminis, seu aquæ?

SUMMARIUM.

139 *Infantes sunt martyrii capaces.*
140 *Quid requiratur ad martyrium infantium.*
141 *Martyrium prodest infantibus ad salutem sine baptismo aquæ.*
142 *Infantes in utero Matris occisi in odium Christi sunt veri martyres, & salvantur.*
143 *An baptismus Infantium alio adhuc modo, præter martyrium suppleri possit?*

ASSERTIO IV.

138 *INfantes sunt capaces baptismi sanguinis, seu martyrii, quod in eis præcisè requirit mortem in odium Dei, vel Christi, violenter illatam; eisdemque prodest ad salutem sine baptismo Fluminis, seu aquæ, etiam, quando in Utero Matris, in odium Dei, vel Christi occiduntur.* Est communissima DD. citandorum.

§. I. *Infantes sunt capaces martyrii.*

139 HÆc est sententia Doctoris Angelici 2. 2. *q.* 124. *art.* 1. *ad* 1. Doctoris Subtilis *in* 4. *d.* 4. *q.* 3. Richardi, Gabrielis, Soti, Cajetani, Mastrii, Herincx &c. estque adeò certa juxta Suar. *disp.* 29. *sect.* 1. ut sine temeritate negari non possit. Probatur autem ex traditione Ecclesiæ, & Sanctorum Innocentium exemplo, quos Ecclesia tamquam martyres colit, & passim à Sanctis Patribus pro martyribus habentur, unde inquit S. Augustinus *l.* 3. *de lib. arbitr. c.* 23. *Non frustra infantes illos, qui ab Herode occisi sunt, in honorem martyrum receptos commendat Ecclesia*, & ita eos appellant SS. Chrysostomus, Cyprianus, Bernardus, Hilarius, Hieronymus, Beda, & alii Patres, quorùm verba passim referunt recentiores, & argumenta in contrarium subtiliter dissolvit Mastrius Scotista Nobilis, quem, si placet, vide *in* 4. *d.* 2. *q.* 7. *art.* 4.

§. II. *Martyrium Infantium*

140 PRæcisè requirit, ut eisdem mors violenter inferatur in odium Dei, vel Christi, vel Christianæ Religionis, ob easdem rationes ob quas in martyrio adulterum, *qu. præced. §.* 3. Hanc conditionem requisivimus. Reliquæ verò conditiones, nimirum vera Catholica fides in martyre, pia intentio tolerandi mortem pro Christo; item dolor supernaturalis de peccatis commissis, & ut martyr non resistat, non requiruntur in infantibus; siquidem non sint rationis compotes, adeòque nec credere, nec pium intentionem tolerandi mortem pro Christo elicere, nec peccare, aut de peccatis dolorem elicere, ut voluntariè, & mortaliter repugnare possint; *Herincx cit. q.* 1. *n.* 10. Quia in infantibus requiritur solùm Testimonium materiale, siquidem Præconium Dei non loquendo, sed moriendo confiteantur, ut de martyribus Innocentibus canit Ecclesia. Christus namque mortem parvulis illatam sui causa compensat, benignissimè supplendo actualis illorum voluntatis defectum, sicut in Baptismo. Unde Doctor Noster Seraphicus S. Bonaventura 4. *dist.* 4. *p.* 2. *in Expos. textus, dist.* 4. ait: *Hoc dico, quia qui propter hoc solùm occisus est à persecutore, cùm portaretur ad baptismum, ne baptizaretur, moritur pro baptismo: ideò in sanguine suo piè creditur baptizatus.*

§. III. *Martyrium prodest infantibus ad salutem sine baptismo aquæ.*

141 COmmunis DD. Ratio est. 1. Quia verum martyrium sufficiens est ad salutem sine baptismo aquæ, ut constat ex dictis suprà: atque infantium martyrium est verum martyrium ex mox dictis; cùm Ecclesia eodem modo inter martyres numeret quoslibet infantes, qui in Lege gratiæ pro Christiana Religione mortui sunt, ut constat ex omnibus historiis Ecclesiasticis; & ex modo loquendi SS. Patrum teste Suar. cit. Ergo martyrium prodest infantibus ad salutem sine Baptismo aquæ. 2. Quia *Marci* 8. dicitur. *Qui perdiderit animam suam propter me, & Evangelium, salvam faciet eam.* Quæ sententia generalis locum etiam habet in parvulis: cùm & ipsi censeantur perdere animam suam propter Christum, quando in ejus odium occiduntur. Unde martyrium supplet in parvulis locum Baptismi, idque efficaciori modo: majorem scilicet gratiam tribuendo, justificantem à peccato originali, quia, qui martyrizantur, reipsa commoriuntur Christo, qui autem baptizantur, tantùm in figura, ut tradit Clemens Romanus *lib. 5. const. Apost. cap.* 5.

§. IV. *Infantes in utero Matris occisi in odium Christi sunt veri martyres, & salvantur.*

142 ITa expressè Scotus 4. *d.* 4. *qu.* 3. Herincx, Mastrius, &c. cum communi, idque satis certum est, si Tyrannus intendat eos occidere, quia tunc nihil deest ipsorum martyrio, quin sit verum, & perfectum, adeòque justificet eos à peccato originali, & conferat gratiam habitualem sanctificantem. Unde differentia est inter baptismum, & martyrium, quòd licèt ille nequeat conferri parvulo in utero Matris, eò quòd ad illum aqua non possit pertingere; possit tamen pati ibi existens martyrium, sicut potest occidi in odium Christi. Quod verum est, etsi Mater non occideretur simul, ut si ministri Herodis infantem, data Matri gravidæ potione, occidisset, salvata Matre. Sed si parvulum Tyrannus occidere non intendat, v. gr. nesciens Matrem esse gravidam, quam in odium Christi occidit, incertum est. Negat *Præpositus quæst.* 68. *art.* 3. *dub.* 6. Affirmat probabiliter *Gabriel, & Coninch.* & alii apud Herincx *cit. num.* 29.

quia

quia etiam in tali casu occiditur propter Christum, seu animam suam perdit causa Christi: plaga enim, ex qua moritur, ex odio Christi infertur, etsi mors parvuli non intendatur.

Petes: *An baptismus infantium, alio adhuc modo præter martyrium suppleri possit?*

143 Resp. Cajetanus 3. *part. quæst.* 68. *artic.* 2. & 11. dixit, in necessitate posse suppleri adhuc per fidem parentum infantibus applicatam per signum Crucis cum invocatione Trinitatis, & hoc etiam modo succurri posse infantibus in utero Matris existentibus. Communis tamen sententia tam SS. Patrum, quàm Conciliorum, & Scholasticorum docet, excepto martyrio, non dari aliud remedium pro parvulis supplens vicem baptismi in casu impotentiæ; adeo, ut Cajetani opinio, *teste Mastrio in* 4. *disp.* 2. *qu.* 7. *num.* 214. omissa sit jussu S. Pii V. in commentariis Romæ impressis, & facilè deducitur ex iis, quæ in Sacra Scriptura habentur de necessitate baptismi. *Joann.* 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* quæ est regula generalis quoad omnes, quibus baptismus in re, vel in voto, aut certè æquivalens, aut baptismus sanguinis, aut flaminis applicari nequit, eamque perpetuò supponit S. Augustinus contra Pelagianos, & præsertim de bono perseverantiæ c. 13. ostendit, hoc votum, & desiderium, & fidem Parentum nihil prodesse parvulis. Et denique Concil. Trid. *sess.* 5. *can.* 3. docet, excepto casu martyrii, non posse parvulis subveniri, nisi per meritum Christi, applicatum per baptismum, & idem habet *sess.* 6. *c.* 4.

A P P E N D I X

De Benedictionibus, & Exorcismis.

S U M M A R I U M.

144 *Quid, & quotuplex sit benedictio.*
145 *Benedictio personarum, & rerum.* 146. *Constitutiva, & invocativa.* 147. *Cum Sacra unctione, & sine ea, & seqq.*
149 *Quid possint benedicere Episcopi, Presbyteri &c.*
150 *Quid dicendum de rebus benedictis.*
151 & 152 *Quid sit Exorcismus?* 153. *Quæ observanda sint Exorcistæ?* 154. *Quid circa reliquias advertendum?*

§. I. *Benedictiones.*

144 I. QUemadmodùm *maledicere* est alicui malum imprecari, ita *benedicere* est alicui bonum precari, videlicet à Deo omnis boni largitore; est autem duplex benedictio, *privata, & publica*. *Privata* dicitur, quæ à quolibet fideli utriusque sexus erga alterum fieri potest. Hæc benedictio privata maximè fit per signum Crucis, nam ait S. Hieronymus *ad Eustochium de custodia Virginitatis: Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat Crucem.* *Publica* Benedictio est formula Orationum à ministris Ecclesiæ, ex ejusdem institutiona, super personis, & aliis rebus sensibilibus pronuntiari solita, ad impetrandum hominibus à Deo beneficia; quamvis per tales benedictiones non censentur beneficia Dei, & effectus ex opere operato, & infallibiliter: cùm nulla de hoc extet specialis Dei promissio: tamen, quia ejusmodi Orationes fiunt nomine Ecclesiæ: quæ semper Deo grata, & accepta est, piè credendum est: imò pro certo habendum (*ait Layman lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 13. *num.* 3.) ejusmodi Ecclesiæ benedictionibus, atque rebus benedictis, magnam vim inesse, ad conciliandum hominibus per Misericordiam Dei, bonos Divinæ Gratiæ motus, quibus à peccatis mundentur, virtutibus augeantur, dæmonum infestatione liberentur, à corporalibus quoque periculis custodiantur, vel eripiantur; non quòd ejusmodi effectus semper certi, & infallibiles sint: sed sicuti Deo Optimo, loco, & tempore, expedire visum fuerit. Qua de re legi potest Suarez *par.* 3. *tom.* 3. *disp.* 15. *sect.* 4. Ægidius, Coninch. 3. *par. quæst.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *concl.* 2. Benedictionum, tum privatarum, tum publicarum, legitimus ritus confirmari potest, tum ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ haud dubiè ab Apostolorum institutione sumpsit initium: tum ex facto Christi, panes ante multiplicationem benedicenti, *Matth.* 14. & *Luc.* 9. Tum ex verbis S. Pauli: 1. *Tim.* 4. *Omnis Creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: Sanctificatur enim per verbum Dei, & Orationem.*

145 II. Benedictiones publicæ aliæ sunt *Personarum*, v. gr. Abbatum, Virginum, Viduarum, Sponsorum, item benedictio super populum; Aliæ sunt *Rerum*, puta, aquæ, vini, olei, domus, navis, vestium, & vasorum Altaris, Ecclesiæ &c. inter quas benedictiones est hæc differentia. 1. Quòd res inanimatæ, verbi gratia Ecclesia, Altare &c. post benedictionem, seu consecrationem, in certis casibus execrari possint, vel pollui; ut nova consecratione, vel reconciliatione opus sit, non ita verò Personæ consecratæ, quare *fortior est*, inquit Panormitanus *in* 1. *cap. de Consecr. Eccles. vel Altar. Consecratio rei animatæ, quàm inanimatæ*. 2. Quòd consecratio rerum inanimatarum omnibus diebus etiam non festis fieri possit ex *cap.* 2. *Exod. tit.* Non item consecratio personarum. Nam Virginum consecratio (extra mortis periculum) fieri debet solùm in festis solemnioribus, *cap. Devotis*, 20. *qu.* 1. itemque Dominicis diebus *cap.* 1. *de Temp. Ordin.* idem de benedictione Abbatum, docet Abbas apud Laym. *cap. n.* 4.

146 III. Iterum benedictiones aliæ sunt *Constitutivæ*, quibus res Sacræ constituuntur, ut ad usum profanum sine irreverentia applicari non possint; cujusmodi est benedictio Aquæ, Olei, Vestium, Ecclesiæ, Altaris, & Vasorum consecratio. Aliæ autem sunt benedictiones *Invocativæ* tantùm, quibus res Sacræ non constituuntur, neque ab usibus profanis secernuntur, sed adhibentur tantùm ad invocandum speciale Dei auxilium circa præsentiam, vel usum talium rerum. Quomodo benedici solent cibi, domus, navis, & fortasse etiam Candelæ, quas fideles ad Altare afferunt, & posteà recipiunt, ut ad usus etiam profanos adhibere possint. Laym. l. c. Denique

147 IV. Benedictiones aliquæ fiunt *cum Sacra unctione*, ut Consecratio Ecclesiæ, Altaris, Calicis, Patenæ, Agni, Cerei, &c. Aliæ autem *Verbales* sunt, & sine unctione, ut Aquæ, Salis, Vestium &c.

§. II. *Benedicens, res benedicta.*

148 I. PUblica benedictio est actus ministerii Ecclesiastici, per Ecclesiæ institutionem Sacris Ordinibus annexus. Nam imprimis Cereos Agnos Dei solus Summus Pontifex consecrare solet pridie Dominicæ in Albis. Reliquæ autem Consecrationes cum Sacro Chrismate fieri solitæ, puta; Ecclesiæ, Altaris, Calicis, Patenæ, & Campanarum sunt solis Episcopis propriæ. Communis apud Laym. *citat. num.* 7. *Reiffenstuel in suo Jure Canonico, lib.* 3. *tit.* 40. *de consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*, & alios, quamvis aliqui Abbates, benedicendi, & consecrandi aliqua ex his privilegium habeant, vel ex immemorabili consuetudine facultatem præscripserint. Similiter benedictio paramentorum ad Missam pertinentium, verb. gr. Corporalis, Purificatorii, Pallæ, Amictus, Albæ, Cinguli, Manipuli, Stolæ, Casulæ &c. de Jure communi ad solum Episcopum pertinet. Barbosa *de offic. & potest. Episc. Allegat.* 27. *num.* 42. Engel, Sylvester, Rodriquez, & communis apud Reiffenstuel *cit. num.* 49. Ex privilegio tamen *Innocentii VIII.* possunt nostri Superiores Generales, Provinciales, Guardiani, Custodes, & in absentia Guardianorum Vicarii, aliique substituti Superiores pro tempore existentes omnia Ornamenta, & Paramenta Ecclesiastica, verb. gr. Corporalia, Pallas, Casulas &c. Et alia quæcumque ad Cultum Divinum pertinentia, *in quibus Chrisma non intervenit*, pro suis, & alienis Ecclesiis benedicere solemniter, etiam hodie adhuc, ut docet noster *Reiffenstuel cit. à num.* 50. non obstantibus Decretis S. Congregationis, quia omninò non autem solùm privilegiis benedicendi paramenta in genere concessis derogant. Idem docent Rodriquez *tom.* 1. *qq. regul. quæst.* 19. *artic.* 2. Pellizarius, Miranda, Lauret. de Franch. apud Reiffenstuel citat. Vide etiam Sporer *Theolog. Sacrament. par.* 2. *cap.* 6. *num.* 411. Similiter nostri Ordinis Seraphici Superiores, Generales, Provinciales, Custodes, Guardiani possunt vi privilegii à Leone X. concessi, reconciliare Ecclesias sibi subjectas, quomodocumque violatas (etiam prius consecratas) & quidem Aqua per ipsosmet benedicta, quando Episcopus distat duabus diætis (una diæta continet viginti milliaria Italica, juxta Glossam *in cap. Nonnullis*, 28. *de Rescript. Vers. ultra duas diætas, argum. lib.* 3. *de V. S.* quæ quatuor, vel quinque circiter Germanica efficiunt) si verò duabus diætis non distat, Aqua per Episcopum benedicta, prout videre est in compendio nostrorum *privilegiorum v. Benedicere*, atque notat Rodriquez, Barbosa, Engel, Sannig. & alii apud Reiffenstuel *cit. num.* 27. Addit Rodriquez, quem sequitur Barbosa, & alii, posse nos dicto privilegio reconciliandi Ecclesias, Aqua per nosmetipsos benedicta, uti, non tantùm, quando Sedes Episcopi ordinaria distat duabus diætis ab Ecclesia polluta, sed etiam, quando Episcopus aliàs abest, aut interveniente Morte renuntiatione, aut depositione non existit.

149 II. Reliquæ benedictiones tum constitutivæ, tum invocativæ, quæ solemni ritu, ex institutione Ecclesiæ fiunt, & Episcopo, neque de Jure, neque de consuetudine reservatæ sunt, à presbyteris, non etiam à Diaconis, fieri possunt, uti constat ex praxi Ecclesiæ, & sumitur *ex cap. Perfectis*, *d.* 25. ubi dicitur, ad presbyterum pertinere benedicere dona Dei, & ex communi docet Suarez *tom.* 1. *de Religione tr.* 3. *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Quare si Diaconus, quamvis jubente

Sacerdote, Aquam v. g. benedicat, irrita est benedictio: quia non facta ab habente potestatem, Layman *cit. num.* 11. Ex quo colligitur, presbyteros posse benedicere Aquam baptismalem, Aquam lustralem, cum Sale; Cineres, Palmas, Panem, Ova, Carnes &c.

150 III. *Quæri solet*: Si Aquæ benedictæ alia non benedicta Aqua, vel consecrato Oleo aliud non consecratum affundatur, utrùm totum benedictum censeatur? ita affirmat Alexander III. *cap. Quod in dubiis, de consecr. Ecclesiæ.* D. Thomas *in* 5. *d.* 12. *quæst.* 1. *artic.* 2. *quæst.* 6. Sylvester *v. Aqua benedicta, qu.* 3. Armilla apud Layman *cit. num.* 13. Modò id, quod admisceretur sit semper in minori quantitate, quàm sacrum, cui admiscetur. Ratio est illa regula, quòd *Sacrum tamquam dignius, trahere debeat ad se non Sacrum.* Si verò non Sacrum sit æquale, vel majus Sacro, & huic affundatur, non fiet Sacrum. Alioquin, si guttam Aquæ benedictæ fonti, aut puteo injicias, tota hujus Aqua foret benedicta, quod & fidelium persuasioni, & Prælatorum Ecclesiæ voluntati repugnare videtur. Imò etiam si Sacerdos intenderet totum fontem, vel flumen benedictione solemni benedicere, nihil efficiet: cùm agat præter, & contra intentionem Ecclesiæ. Id tamen fateri debemus, pergit Layman *loc. cit.* postquam semel Oleum, vel Aqua non consecrata, additione ad consecratam, benedictione accepit: & si iterum alia vice non consecrata Aqua, vel Oleum affundatur, denuò consecratum censeri totum, modò semper id, quod admiscetur, sit in minori quantitate, quàm illud, cui admiscetur. Quæ omnia potissimùm fundantur in Ecclesiæ constitutione, quam usus, & Doctorum traditio confirmat, ut annotavit Paludanus *in* 4. *dist.* 12. *qu.* 5. *art.* 3. *in fine.*

151 IV. Quæri ulteriùs solet, an Res benedicta, vel consecrata possit ad usus profanos adhiberi? Cajetanus, & Navarrus apud Layman *loc. cit. num.* 5. docent nullum Prælatum, ne Papam quidem permittere posse, ut res per benedictionem constitutivam sacra effecta, dum sacra permanet, ad usus profanos adhibeatur. Ratio afferri solet ex D. Thoma, quia Jus naturale, & Divinum postulat, ut Sancta sanctè tractentur, & Jus Ecclesiasticum statuit *cap. Semel, de Reg. Jur. in* 6. *semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulteriùs transferendum.* Nihilominùs Concilium Trident. *sess.* 21. *cap.* 7. *de reform.* permittit ligna, & lapides Ecclesiæ dirutæ converti in usus profanos non sordidos. Item lapidem Altaris fractum posse liberè vendi, declaravit congregatio Cardinalium apud Barbosam, *in c. Ligna, de consecr. dist.* 1. Quidni etiam coopertura Missalis vetustate corrupti? Tamburinus *lib.* 1. *c.* 2. *§.* 3. assentiente Palao *tr.* 1. *punct. n.* 25. censet, Casulas, aliaque dissuta, item corporalia, & purificatoria usu detrita posse usurpari, ut merè profana: tametsi uterque meritò hoc dissuadeat ob rationem mox suprà datam. Azorius *part.* 1. *lib.* 9. *qu.* 7. sic loquitur: Imagines Sacræ diuturnitate consumptæ, seu deformatæ amovendæ sunt, & sub pavimento Ecclesiæ, aut saltem cœmeterii solo sunt recondendæ. Tabulæ quoque Sanctorum imaginibus expressæ vetustate consumptæ, non possunt converti in usum profanum, sed igne exuri debent, sed cavendo scandalum. Idem dicendum de imaginibus Dei, & Sanctorum privatis. *Gobat. tract.* 3. *n.* 378. Qui tamen *n.* 380. concedit posse in necessitate advertendum, v. g. morbum dari hominibus, imò & pecudibus imagines privatas SS. modò fiat cum interna reverentia.

§. III. *Exorcismus.*

152 QUid sit Exorcismus, definit Isidorus *de Eccles. offic. c.* 20. videlicet: Exorcismus est sermo increpationis contra immundum spiritum, in Energumenis, seu Catechumenis factus, per quem ab illis Diaboli nequissima virtus, & inveterata malitia, vel violenta incursio expulsa fugetur. Porrò Exorcismi alii immediatè ad diabolum diriguntur per modum imperii, & adjurationis: ut ab homine discedat, vel eum infestare desinat. Alii autem rebus inanimatis adhibentur, cum quadam adjuratione, idque duobus modis juxta D. Thomam 2. 2. *q.* 99. *art.* 4. *in Corp.* Primò, ut adjuratio directè referatur ad Deum per modum obsecrationis: ad creaturam verò per modum cujusdam imperii, aut potiùs compulsionis, quatenùs necessariò subduntur motioni Dei Creatoris. Sic enim Christus *Matth.* 8. *imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna.* Secundò, ut adjuratio directè tendat ad diabolum per modum imperii, ut ab hac, aut illa Creatura, hoc, vel illo loco abscedat, vel accedere non præsumat, & iste est propriè dictus Exorcismus, quo utimur, v. g. in benedicenda aqua, sale &c. ita ut eodem opere, per Crucem, & merita Christi arceamus diabolum ab omni machinatione circa tales creaturas, & per usum earumdem, Dei circa nos auxilium, & protectionem impetremus. Huc spectat Exorcismus tempestatum, locustrarum &c. Consuetissimi autem Exorcismi sunt ad pellendum Dæmonem ex Energumenis: frequens etiam usus Exorcismorum est, ad solvendas præstigias, & varias molestias, quibus, seu corpora hominum, seu eorum habitationem &c. malitia dæmonis, & veneficorum infestare solet,

§. IV. *Exorcizans, Exorcizatus,*

PRo praxi circa Exorcismos adhibendos, & usurpandos quædam advertenda sunt. I. Ante omnia diligenter examinandum est, utrùm homo verè, à Dæmone obsessus sit, seu utrùm infirmitas, aliave molestia hominis, aut pecorum languor, ex incantatione, aut veneficio, an verò ex naturali aliqua causa proveniat: Ne frustra remedia Ecclesiæ adhibeantur ad alios fines, & effectus, quàm ordinata sint. II. Si constet, dæmonis infestationem esse aut maleficium, exorcista armis spiritualibus adversùs diabolum, se muniat: imprimis accipient *Scutum Fidei, quo possit omnia tela nequissimi ignea extinguere. Ephes.* 6. Deinde conscientiam peccatorum maculis purgatam habeat, in oratione ad Deum, fervente symboli recitatione, nec non in jejuniis, aliisque carnis afflictionibus per aliquot dies se exerceat, sciens, quòd sine ejusmodi præparationibus, sæpè parum, aut nihil effecturus sit, juxta Testimonium Christi, *Marci* 9. *Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione, & jejunio.* III. Personas, quæ dæmonis infestatione liberari desiderant, aut familiam, in cujus domo dæmonis præstigiæ advertuntur serio hortetur, ut confessionem peccatorum instituant, orationibus apud Deum insistant, in eumque finem etiam alios pios, ad Devotos Christianos, tamquam cooprecatores accersere potest. IV. Utatur exorcismis approbatis, videlicet, qui in Ecclesia, seu Romana, seu Diœcesana usitati sunt: Siquidem orationes proprio ingenio compositæ, solent esse suspectæ, non sunt tam efficaces, quàm si Ecclesiæ auctoritate, & jussu instituantur. Adhibeatur frequenter signum Crucis, cum fide, reverentia, & recordatione Passionis, & Mortis Christi, item aqua benedicta, quippe quæ contra dæmonis machinationes speciali intentione exorcizata est, item Cerei, Palmæ, Agni Dei, sacræ Reliquiæ, sacræ Imagines. V. Quam maximè Exorcista abstinere debet ab omni quæstu, aut munere accipiendo, ne Spiritum sanctum, & dona Dei venalia facere videatur: vitet item omnem vanæ gloriæ ostentationem, quia non suis viribus, sed solius Dei misericordia, & Christi meritis nixus, adversùs diabolum pugnare debet. Quòd si exorcismi felicem successum habeant sibi nihil arroget, sed totum Deum adscribat: si verò effectus non est secutus, non ideò animo commoveri debet, sed consoletur afflictos, ejusmodi molestias, & detrimenta permitti à Deo, ob causas ipsi secundùm sapientissimam suam providentiam cognitas. VI. Qui exorcismos adhibet energumenis, cavere debet, ne dæmonem per modum obsecrationis adjuret, ut aliquid ab eo discat, vel auxilium accipiat. Est enim hoc peccatum mortale, uti post S. Thom. 2. 2. *qu.* 90. *art.* 3. docet Sanctus Antoninus, Navarrus, Suarez, apud Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 14. *n.* 7. Ratio est: quia cum dæmone, Christi, & Humani generis hoste, nullum Societatis cujuscumque colloquium, aut commercium instituere licitum est, sed tantùm ut hostis prosequi per modum imperii, coactionis, & expulsionis debet. Neque ad vana, aut curiosa ediscenda diabolum adjurare oportet: sed solùm ad ea, quæ ad rem pertinent, videlicet de numero, nomine obsidentium, tempore, quo ingressi sunt, de causa ingrediendi, & aliis ejusmodi. Quibus autem sacris verbis, aut signis, viderit exorcista, Dæmonem magis urgeri, iis magis, ac crebriùs instet. Si autem viderit, obsessum aliqua corporis parte commoveri, pungi, vel tumorem apparere, ibi Crucis signum, & Aquam benedictam, quæ semper in promptu esse debet, adhibere non intermittat *Layman loc. cit.* 153

Quia paulò antè facta est aliqua mentio de sacris Reliquiis, non possum omittere, hìc insinuare, quod habet noster *P. Herincx*, nimirùm reliquias Sanctorum, ut publicæ venerationi possint exponi, recognoscendas esse, & approbandas ab Ordinario loci, seu Episcopo, juxta *Concil. Trident. sess.* 25. *in Decreta de Reliquiis Sanctorum.* Ad Reliquias tamen privatim colendas non requiritur approbatio, sed sufficit, quòd prudenter judicentur esse veræ Reliquiæ, nec requiritur ad hoc, ut sint alicujus sancti Canonizati, modò habeatur prudens judicium de illius Sanctitate, imò non desunt Auctores (quamvis alii contradicant) qui existimant, posse ad ornatum includi Cruci expositæ in Altari Reliquias non approbatas; quia tunc non videntur exponi venerationi, sed potiùs ipsa Crux. Possunt etiam piè, & licitè gestari ad collum juxta DD. unanimiter, & communem usum fidelium, ac Piorum. Ita Herincx *de Incarnatione dist.* 3. *qu.* 2. *num.* 40. *in dubiis Regular. vers. Reliquiæ Sanctorum n.* 14. 154

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

DE SACRAMENTIS CONFIRMATIONIS, ET EXTREMÆ UNCTIONIS.

QUoniam confirmationis Sacramentum specialiter institutum est, ut baptizati per unctionem cum Chrismate, roborentur in Spirituali militia Christi, ad fortiter pugnandum, tum interiùs contra tentationes, tum exteriùs in quibusvis casibus, etiam cum discrimine vitæ, si opus sit, pro conservatione Fidei in Baptismo receptæ. Et quia etiam Sacramentum extremæ unctionis specialiter institutum est, ut infirmi, per unctionem cum Oleo infirmorum, roborentur specialibus quibusdam auxiliis, contra difficultates, & tentationes in mortis articulo occurrentes: ideò hæc duo Sacramenta in hoc secundo capite conjungimus, utriusque essentiam, materiam, formam, ministrum, subjectum, &c. Per distinctas Sectiones, & Quæstiones explicaturi. Sit itaque in Nomine Domini

SECTIO I.

De Sacramenti confirmationis institutione, materia, forma, & ministro.

QUÆSTIO I.

Quid sit confirmatio, & quando instituta?

SUMMARIUM.

1 *Et* 2 *Confirmationis Sacramentum variis intitulatur Nominibus.*
3 *De fide est confirmationem esse verum legis novæ Sacramentum.*
4 *Asseritur, & explicatur definitio confirmationis.*
5 *Fuit instituta à Christo Domino, ut Sacramentum in nocte cœnæ Domini.*

ASSERTIO I.

1 *COnfirmatio est Sacramentum, quo homo viator inungitur in fronte ab Episcopo, cum Chrismate, & præscripta verborum forma ad fidei robur consequendum, fuit à Christo Domino institutum in nocte cœnæ Domini.* Communis DD.

§. I. *Confirmatio.*

2 EXimiis titulis in S. Scriptura, & à Sanctis Patribus nobilitatur: siquidem I. Ab excellentiori effectu dicitur *Confirmatio*: quia fidelibus tantam virtutem, & fortitudinis robur contribuit, ut Christi fidem, ac Religionem invicta animi constantia, coram sævientibus etiam Tyrannis profiteantur. A cæremonia, per quam hoc Sacramentum suscipientes consignantur in fronte, appellatur à S. Clemente *Epist. 4. Consignatio*, à S. Cypriano *Epist. 63. Signaculum Dominicum*. Ratione materiæ, qua constat, vocatur à Sancto Dionysio Areopagita, *Ecclesiast. Hierarchiæ, cap. 4. Perfectrix unctio, & consummatio.* A ritu, vel consuetudine, quo Sacramentum illud conferre solebant Apostoli, nominari consuevit *Manus impositio*. Secundùm illud *Act. 8. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Ex adverso hæretici illud ipsum Sacramentum suis dentibus configunt, & proscindunt, dum putant, esse meram Ecclesiæ Cæremoniam, contra quos sit

§. II. *Est Sacramentum.*

3 DE fide certum est, confirmationem esse unum ex septem novæ legis Sacramentis à Christo Domino institutum. Ita definitum est in Concilio Florentino, *in Decreto, de unione Armenorum §. secundum*, ubi sic dicitur: *secundum Sacramentum est confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex Oleo, (quod nitorem significat conscientiæ) & balsamo, (quod odorem significat bonæ famæ) per Episcopum benedicto*: Et in Trident. *sess. 7. can. 1. de Sacram. in genere, & can. 1. de confir.* quæ veritas etiam ex S. Scriptura deducitur *Act. 8. tunc imponebat manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum*: ibi Eugenius IV. in Florentino cit. per *Manus impositionem Chrismatis unctionem*, & per *accipere Spiritum sanctum*, intelligit donum gratiæ sanctificantis, ex quo loco etiam evidenter colligitur, hoc Sacramentum esse à baptismo condistinctum: ait enim sacer textus de Apostolis loquens: *Qui cùm venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam venerat, sed baptizati tantum erant in Nomine Domini JESU.* Et hoc idem probatur pluribus, & expressis SS. Patrum testimoniis, Dionysii, Clementis Rom. Urbani I. Tertulliani, Cypriani, Augustini, Gregorii, & aliorum, quorum verba passim referunt recentiores, quos vide: mihi enim non vacat exscribere.

§. III. *Quo Homo viator baptizatus inungitur.*

IN fronte ab Episcopo cum Chrismate, & præscripta verborum forma, ad fidei robur consequendum. Ita communis, & conformis Doctori Subtili *in 4. dist. 7. qu. 1.* In qua 4
definitione quatuor causarum genera exprimuntur, ac etiam subjectum istius Sacramenti capax, quod est homo vivens in hoc mortali corpore, & baptizatus per particulam *inungitur*, indicatur causa materialis proxima, quæ est unctio. Per aliam *cum Chrismate* indicatur materia remota, quæ est Chrisma. Per aliam *ab Episcopo*, indicatur causa efficiens ministerialis hujus Sacramenti. Dicitur *sub præscripta verborum forma*, ad denotandum causam formalem, quæ in verbis ab Episcopo prolatis continetur. Additur tandem: *Ad fidei robur consequendum*, ut effectus, & causa finalis hujus Sacramenti ostendatur.

§. IV. *Confirmationis Sacramentum fuit institutum in nocte Cœnæ Domini.*

QUo tempore confirmationis Sacramentum fuerit institu- 5
tum à Christo Domino Salvatore nostro, quamvis aliqui, ut ait Suarez *disp. 32. sect. 2.* apud Mastrium *Theol. Moral. disp. 17. q. 5. art. 2. n. 64.* censeant fuisse institutum post Christi Domini Resurrectionem: cùm Apostoli plenitudinem Episcopalis potestatis in corpus mysticum Ecclesiæ suæ contulit, dicens illis *sicut misit me Pater, & Ego mitto vos*: Communis tamen, & probabilior sententia est, quòd in nocte Cœnæ Domini fuerit à Christo institutum unde promanavit consuetudo Sacrum Chrisma conficiendi in die Cœnæ Domini, quæ quidem semper in Ecclesia observata est, & adhuc servatur, & hanc sententiam expressè tradidit Fabianus Papa *Epistola secunda, capite primo*; dum ait: *In illa die Dominus Jesus, postquàm cœnavit cum discipulis suis, & lavit eorum pedes, sicut à Sanctis Apostolis Prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt, Chrisma conficere docuit.* Ubi per Chrisma Sacramentum confirmationis intelligitur: quod totum posteà confirmavit etiam Catech. Rom. de Sacram. confirm. Ubi tamen advertendum est, quòd licèt Christus ea nocte, Apostolos docuerit Chrisma conficere, satis tamen probabile est, Nemini eorum tunc temporis datam esse potestatem, conferendi hoc Sacramentum quia Apostoli in ultima cœna nondum instituti erant Episcopi, ad quos tantùm spectat, hoc ministrare Sacramentum, sed Christum illam potestatem Apostolis contulisse post Resurrectionem *Joann. 20.* cùm dedit eis plenariam potestatem Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis, quando dixit: *Accipite Spiritum sanctum, &c.* per quod etiam conciliari possunt allatæ opiniones, dicendo cum *Coninch. Bonacina, Aretino*, & aliis, institutionem Sacramenti confirmationis inchoatam fuisse in die ultimæ cœnæ: cùm ibi instituta fuerit materia, & forma: completam verò fuisse hujus Sacramenti institutionem post Christi Domini Resurrectionem, *Joann. 20.* cùm data fuit Apostolis plena potestas Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis. Nullatenus tamen admittenda est opinio quorumdam dicentium, hoc Sacramentum fuisse institutum *Matth. 29.* quando Christus parvulis imponebat Manus: Cùm enim parvuli nondum essent baptizati. Verosimile non est, tunc institutum fuisse confirmationis Sacramentum, quod baptismum supponit. *Mastrius loco citato n. 64.*

QUÆSTIO II.

De materia remota, & proxima Sacramenti Confirmationis.

SUMMARIUM.

7 *Materia remota confirmationis est Chrisma, confecta ex Oleo Olivarum, & Balsamo.*
8 & 9 *Solvuntur objectiones.*
10 *Sufficit balsamum, etiam imperfectum.*
11 *Chrisma debet esse consecratum ab Episcopo.*
12 *An simplex Sacerdos possit illud consecrare?*
13 *Materia proxima est unctio cum Chrismate facta per modum Crucis, in fronte confirmandi.*
14 *Solvitur objectio.*

ASSER-

ASSERTIO II.

6 *Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma confectum ex Oleo Olivarum, & balsamo simul, consecratum ab Episcopo; materia vero proxima est unctio cum Chrismate facta, in modum Crucis, Pollice dextro Episcopi, in fronte confirmandi.* Communissima

§. *Materia remota Confirmationis est Chrisma.*

7 I. ITa Doctores Angelicus *quæst. 72. art. 2. & 4.* Seraphicus *4. dist. 7. par. 1. q. 2.* Subtilis *in 4. dist. 7. qu. 1.* & Irrefragabilis noster Alexander Alensis, cum Schola Subtilium, & recentiorum ferè omnium teste Mastrio *Theol. Moral. disp. 17. qu. 5. num. 69.* tum patet ex Concil. Florentino in Decreto unionis dicente: *Secundum Sacramentum est confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex Oleo (quod nitorem significat conscientiæ) & balsamo) quod odorem significat bonæ famæ) per Episcopum benedicto.* Tum ex Concilio Tridentino *sess. 7. can. 2. de confirmatione*, definiente: *Si quis dixerit, injurios esse Spiritui sancto eos, qui Sacro confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit.* Tum ex perpetua traditione, & praxi Ecclesiæ, & colligitur etiam ex Sacra Scriptura; 2. *Corinth. 1. Qui confirmat nos vobiscum in Christo: & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus sancti in cordibus nostris;* quem textum Sancti Patres communiter intelligunt de unctione confirmationis per Chrisma. Accedit unanimis consensus Sanctorum Patrum; quotquot enim hujus Sacramenti mentionem fecerunt, ferè omnes pro materia illius assignant Chrisma. Idem docet Catechismus Romanus de confirmatione. Debet autem Chrisma confectum esse ex Oleo, scilicet Olivarum, (quod Olei nomine absolutè censetur: Neque de hoc umquam in Ecclesia dubitatum fuit: ut proinde certissimum sit, non sufficere Oleum artificiale ex seminibus expressum: teste Herinex *disp. 9. de Sacramento confirmationis, qu. 2. num. 16.*) & balsamo. Patet ex Concilio Florentino citato, ac ex perpetuo ritu Ecclesiæ. Unde imprimis manifestum est mixtionem hanc esse necessariam necessitate præcepti: deinde etiam necessaria est necessitate Sacramenti, contra Cajetanum, Sotum, Dicastillum, & alios hoc negantes. Ratio est: Quia omnes Veteres Theologi simpliciter asserunt, materiam confirmationis esse Chrisma ex Oleo, & Balsamo confectum sine præmissa distinctione, quod Balsamum tantum sit necessarium necessitate præcepti, non Sacramenti, quam primus tradidit Cajetanus, teste Basilio Pontio *pagina secunda, capite secundo, numero secundo.* Posteriores quoque Theologi quasi communiter censent mixtionem hanc esse de essentia, & valore Sacramenti. Quæ doctrina probatur ex Concilio Florentino citato; ubi (quando aliunde non constat contrarium) assignat materias, & formas essentiales Sacramentorum, & pro hujus Sacramenti materia simpliciter assignat *Chrisma confectum ex Oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & Balsamo, quod odorem significat bonæ famæ.* Ubi æqualiter exigit Oleum, & Balsamum: ergo si unum est de necessitate, & valore Sacramenti, etiam alterum erit. Aliàs verò Concilium Florentinum, agens de Sacramento Baptismi, cautè inter essentialia distinguit, & agens de materia Sacramenti Eucharistiæ in consecratione calicis, non dicit ex æquo, esse aliquid ex Vino, & Aqua mixtum, sed *Vinum de Vite*, cui ante consecrationem Aqua modicissima admisceri debet, ut ex ipso assignandi modo indicet, non æquè unum, atque aliud esse materiam calicis; cùm unum in recto, aliud in obliquo assignet. De confirmationis verò materia agens; Balsamum, & Oleum, & utrumque in obliquo assignat. Ergo, si hoc non obstante, Oleum certò requiritur ad valorem, & essentiam confirmationis, idem etiam de Balsamo dicendum erit.

8 II. Dices: Innocentius Papa III. *cap. Pastoralis, de Sacramentis non iterandis*, rescribens ad Episcopum Heliensem, ait: *Præterea nos consulere voluisti, an permitti debeat ministrare, qui sine impositione Manuum fuerit ad Ordinem subdiaconatus assumptus: Et si confirmationis Sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem non fuit Chrismate, sed Oleo delinitus? Ad quod breviter duximus respondendum, quòd in talibus non est aliquid iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum.* Atqui si Balsamum esset materia necessaria, seu essentialis confirmationis, iterari debuisset Sacramentum confirmationis, quia nullum fuisset, ac irritum: cùm non possit subsistere sine essentiali parte materiæ. Ergo admixtio Balsami non est necessitate Sacramenti confirmationis. Respondeo negando minorem, quia Papa verbum *iterum* ibidem in propria significatione accepit, quatenùs idem sonat, ac iterum conferre idem specie Sacramentum jam semel ritè collatum, non autem iterum confertur, quod numquam ritè fuit collatum, juxta illud de *consecratione dist. 1. cap. Solemnitates: Non dicitur iteratum, quod nescitur esse factum.* Layman *lib. 5. tract. 2. cap. 2.* Bosco *hic numer. 58.* Herinex *cit. num. 21.* Frassen *num. 9.* Pirring. *tit. de Sacramentis non iterandis num. 3.* Reiffenstuel *eod. tit. num. 21.*

III. Instas: Eodem modo loquitur Innocentius de hoc casu, & de illo, in quo fuerat collatus Subdiaconatus, prætermissa impositione manuum, sed impositio manuum non est de necessitate Subdiaconatus: ergo nec admixtio Balsami erit de necessitate Sacramenti confirmationis. Respondeo cum Patre Bosco *hic num. 64.* nego majorem; quippe Innocentius studens brevitati, ut patet ex illis verbis: *ad quod breviter duximus respondendum*, dat generale responsum applicandum cum proportione singulis quæstionibus, tamquam diceret: Cùm utrumque Sacramentum non sit iterabile, neutrum est iterandum: nec censebitur id fieri, si suppleatur, quòd omissum est, sive manus impositio (per quam à *Reiffenstuel cit. num. 9.* Respectu Subdiaconatus, intelligitur hoc loco collatio primæ tonsuræ, vel Ordinum Minorum, quæ utique Subdiaconatui est accidentalis. Siquidem in ordinatione Subdiaconi nulla penitùs adhibetur manus impositio) sive unctio cum Chrismate, & forma correspondente: quia prior unctio cum solo Oleo nulla fuit: Idem docet *Herinex l. c.* 9

IV. Ad materiam Sacramenti confirmationis, seu Chrisma conficiendum sufficit quodcumque Balsamum, sive perfectum, sive imperfectum, sicut est Indicum, quale nostris temporibus in satis bona quantitate adfertur ex Indiis, etsi diversæ fortè speciei sit à Palæstino: sicut ad materiam consecrationis calicis sufficit vinum, sive sit ejusdem, aut diversæ speciei cum illo, quo usus est Christus. Unde Paulus Tertius, & Sanctus Pius V. apud *Herinex citatum num. 23.* feruntur declarasse, ex Balsamo Indico, utpotè vero Balsamo posse confici Chrisma. Quare non est timendum, ne ob raritatem, aut caritatem Balsami usus Sacramenti confirmationis cesset, sicut ipsa praxis Ecclesiæ, tot sæculis continuata satis ostendit. Adde, quòd, cùm hoc Sacramentum non sit necessarium necessitate medii, vel præcepti, non fuit necesse, ut ejus materia esset ita obvia, perinde, ut Reliquorum Sacramentorum. Hinc etiam infertur, non valere Sacramentum, si priùs ungatur confirmandus Oleo, & deinde Balsamo: tum quia sic non ungeretur Chrismate, quod tamen est materia essentialis Sacramenti confirmationis: tum quia non verificaretur forma confirmationis, videlicet: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in Nomine Patris, &c.* 10

§. II. *Consecratum ab Episcopo.*

PUtant aliqui, inter quos est Paludanus, Cajetanus, Sotus, Valentia, &c. Consecrationem, qua Episcopus Chrisma benedicit, esse tantùm necessariam necessitate præcepti ad materiam Sacramenti confirmationis, non verò necessitate Sacramenti, seu ad valorem, quod probant, tum quia hæc Chrismatis benedictio est aliquod Sacramentale ab Ecclesia institutum, sicut est benedictio Aquæ baptismalis, tum quia eodem Chrismate ab Episcopo benedictio inungitur baptizandus, & confirmandus, sed respectu baptizandi est mera cæremonia ab Ecclesia instituta. Ergo etiam respectu confirmandi; unde deducunt, quòd sicut respectu baptizandi sufficeret Chrisma à simplici Sacerdote benedictum, ita etiam respectu confirmandi. Communis tamen sententia cum Divo Thoma, Scoto, Brancato, Centino, Poncio, & aliis Scotistis passim, & cum tota recentiorum caterva docet, consecrationem Episcopi esse necessariam necessitate Sacramenti etiam, & materiam essentialem Sacramenti confirmationis esse Chrisma ab Episcopo consecratum, saltem tamquam ab Ordinario consecrante. Ratio: quia Concilium Florentinum supracitatum, sicut requirit Chrisma confectum ex Oleo, & Balsamo, sic simpliciter, & æqualiter requirit, ut sit per Episcopum benedictum; ergo sicut necessitate Sacramenti ad materiam confirmationis requiritur Oleum, & Balsamum, sic & Episcopalis benedictio. Idem indicat Concilium Tridentinum, *sess. 7. Can. 2. de confirmatione*, supponens à Catholicis tribui virtutem, sive efficaciam *Sacro*, (id est, consecrato) confirmationis Chrismati. Idipsum insinuant Sancti Patres, & perpetuus usus Ecclesiæ, quo adeò constante exigitur unguentum benedictum, ut nullo umquam casu aliud fuerit practicatum. Congruentia verò, cur materia hujus Sacramenti debeat necessariò esse benedicta, ut validè conferatur, assignatur à Doctore subtili *in 4. distinctione septima, quæstione prima*, eo quòd Christus contactu suæ carnis mundissimæ, omnem aquam consecravit in usum, non autem materiam illam confirmationis, & ideò requiritur hìc specialis consecratio, & sanctificatio, quod etiam, inquit, esse rationabile magis hìc, quàm ibi: quia baptismus est Sacramentum necessitatis, & ideò potest 11

test à quocumque Ministro conferri, & rationabile est; quòd in aqua non consecrata: alioquin materia conveniens non posset esse communis, & impediretur salus multorum. Ita *Scotus loco citato*: qua ratione etiam utitur Cathechismus Romanus ad idem probandum. Ex qua doctrina Scoti facilè solvuntur rationes contrariæ sententiæ suprà adductæ, assignando disparitatem de benedictione Chrismatis, & Aquæ Baptismalis; ideò enim benedictio Aquæ baptismalis, sicut etiam benedictio Chrismatis, quo baptizandi unguntur, est Sacramentale quoddam, quia talis benedictio non fuit à Christo instituta: sed ab Ecclesia ordinata, & consequenter sine illa validus potest esse baptismus: At benedictio Chrismatis, quo ungitur confirmandus, est ab ipso Christo instituta, ut constat ex Concilio Florentino citato, & ideò sine ipsa validum esse nequit confirmationis Sacramentum. Non tamen à Christo certa benedictionis formula fuit determinata: siquidem Christus solummodò decrevit, ut Chrisma benediceretur ab Episcopo: modum verò benedictionis, qua Episcopus uti debeat, Ecclesiæ arbitrio reliquit. Ita Abelius, & Jambertus apud Mastrium *Theol. Moral. disp.* 17. *quæst.* 5. *art.* 2. *n.* 70. & Sotus apud Herinex *disp.* 9. *quæst.* 2. *n.* 25. Ex quo etiam Illsung *tract.* 6. *disp.* 3. *art.* 1. *à nu.* 37. infert Chrisma debere esse benedictum *ab Episcopo consecrato*, & non tantùm electo, vel à Papa confirmato: cùm benedictio Episcopalis requiratur jure Divino ad valorem materiæ confirmationis, adeòque pertineat ad potestatem Ordinis Episcopalis.

12 Petes: *An saltem per dispensationem Papalem possit consecratio Chrismatis simplici Sacerdoti committi, sicuti legitur à Sancto Gregorio commissa aliquando administratio hujus Sacramenti?* Affirmativam tenent Auctores benè multi, & graves Theologi. Verumtamen licèt hæc opinio Theoricè, seu speculativè sit probabilis, practicè tamen non est probabilis. Ita Sbogar *tract.* 36. *num.* 7. Suarez, Filliucius, Layman, & alii. Ratio est: quia in Sacramentis, quando agitur de valore actus, tenemur sequi sententiam tutiorem, juxta Decretum Innocentii XI. in quo prima propositio damnata sic sonat: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, &c.* Jam verò sententia negans, Papam posse simplici Sacerdoti committere potestatem consecrandi Chrisma pro confirmatione, utique versatur circa valorem Sacramenti; ustique tutior, ut de se patet: Ergo in praxi est sequenda, non verò ipsi opposita. An verò summus Pontifex possit simplici Sacerdoti conferre potestatem administrandi Sacramentum confirmationis, audiemus infrà de Ministro hujus Sacramenti.

§. III. *Materia proxima est unctio cum Chrismate facta, in modum Crucis, pollice dextro Episcopi, in fronte confirmandi.*

13 Communis Doctorum apud *Mastrium*, *Herinex*, *Layman*, *Suarez*, *Conich.* & alios. Et patet ex Concilio Florentino suprà, Ritualibus, & praxi Ecclesiæ. Ex quibus clarè constat *unctionem cum Chrismate* requiri de necessitate Sacramenti: Unctio enim est applicatio ipsius Chrismatis, seu materiæ remotæ: deinde super eam immediatè cadit forma, & per ipsam immediatè significatur effectus Sacramenti. Idem *de signo Crucis* tenent communiter Doctores ob perpetuum, & constantem usum universalis Ecclesiæ, & colligitur ex forma consueta: *signo te signo Crucis, &c.* Quæ alioquin non verificaretur, & quamvis hæc verba non adhibeantur in forma Græcorum, in ea tamen ponitur vox *signaculum*: signaculum autem Christianorum est Crux. Idem docent communiter Doctores de unctione *in fronte confirmandi* ob usum perpetuum universalis Ecclesiæ; idque confirmatur ex Concilio Florentino citato ita dicente: *Ideò in fronte, ubi verecundiæ sedes est, confirmatus inungitur, ne Christi Nomen confiteri erubescat, & præcipuè Crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, Gentibus autem stultitia, secundum Apostolum, propter quod Crucis signo signatur.* Facienda est autem hæc inunctio ex usu, & præcepto Ecclesiæ, imò juxta multos ex necessitate Sacramenti, immediatè *dextro pollice Episcopi*, ob quam causam, teste Durando, præcipuè consecratur pollex Episcopi, qui, si alio digito, vel mediante instrumento, seu virgula frontem inungerat, ad minimùm Sacramentum redderet dubium, & sub conditione, immediato attractu pollicis Chrismate tincti conferendum esset. Si fortè objiciatur consuetudo, & ritus Ecclesiæ Orientalis, juxta quem confirmandus non solùm in fronte, sed etiam in oculis, naribus, ore, & auribus ungebatur, testificante *Cyrillo Jerosol. Chatech.* 3. Respondeo, solam unctionem frontis fuisse essentialem, reliquas cæremoniales. Unde etiam tunc temporis, ut referunt Patres, prima unctio fiebat in fronte, tamquàm essentialis, in aliis verò partibus accessoriè fiebat ad majorem expressionem effectus sacramentalis.

§. IV. *Objectio proponitur, & solvitur.*

Dices: Apostoli *Actorum* 8. & 19. Confirmantes, imponebant Manus super baptizato: Ergo impositio Manus Episcopalis, & non unctio cum Chrismate est materia proxima confirmationis. Respond. Nulla Manus impositionem, distinctam ab ea, quæ requiritur in ipsa Chrismatis unctione, esse essentialem Sacramenti confirmationis materiam, quia Eugenius IV. in Concilio Florentino citato; ait, *de solis Apostolis legitur (quorum vicem tenent Episcopi) quòd per manus impositionem Spiritum sanctum dabant. Loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia confirmatio.* Deinde nec in Pontificali Romano, nec apud Græcos fit mentio impositionis Manus. Quòd autem Apostoli per impositionem Manus conferebant Spiritum sanctum, factum est ex singulari Dei dispensatione, & speciali Christi privilegio, pro eo solùm tempore, quo Spiritus sanctus visibiliter suprà fideles descendebat, & sic tunc non erat necessaria unctio. Quia tamen etiam tempore Apostolorum ille visibilis descensus Spiritus sancti cessavit, ideò etiam posteà Apostoli per unctionem Chrismatis confirmabant. Ita D. Thom. 62. *art.* 2. Scotus 4. *d.* 7. *quæst.* 1. Mastrius, Herinex, Amicus, Faber, Centinus, & alii. 14

QUÆSTIO III.

De Forma Sacramenti Confirmationis.

SUMMARIUM.

16 *Forma consueta Sacramenti confirmationis in Ecclesia Latina est: Signo te Signo Crucis &c.*
17 *Congruentia hujus formæ assignatur.*
18 *Omnia Verba hujus formæ sunt in Ecclesia Latina necessaria necessitate præcepti.*
19 *Non tamen necessitate Sacramenti, & ad valorem.*
20 *Solvitur objectio.*

ASSERTIO III.

Forma consueta Sacramenti confirmationis est, signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: in qua forma licèt omnia Verba, in Ecclesia Latina sint necessaria necessitate præcepti, non tamen omnia sunt necessaria necessitate Sacramenti, seu ad valorem. communis DD. 15

§. I. *Forma consueta Sacramenti confirmationis in Ecclesia Latina*

Est hæc: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Ita in terminis Concilium Florentinum *in Decreto unionis*. Hanc formam esse sufficientem, est de fide, ex modo dicto Concilio Florentino, ex Pontificali Romano, & ex communi SS. PP. & Theologorum, & etiam habetur ex Ritualibus Antiquissimis. Nec obstat, quòd in S. Scriptura non sit clarè expressa: Neque enim omnia, quæ Christus circa administrationem Sacramentorum Apostolos docuit, & ipsi Ecclesiæ tradiderunt, in Scripturis annorata fuere; ut constat ex forma baptismi quoad particulas *Ego te baptizo*, & ex forma Sacramenti Ordinis (quod etiam Calvinus concedit esse Sacramentum) pro quo nulla in Sacris litteris forma est assignata: Et quid est Causæ? Respondet Bosco *hic conclus.* 7. *num.* 138. Ex Augustino, *l.* 2. *Oper. Imperf. cap.* 142. fortassis: Ne omnia Mysteria fidei nostræ, maximè non necessaria ad salutem, infidelibus proderentur, ac risui exponerentur: tam etiam, quia voluit DEUS exercere humilitatem, & fidem nostram, per quam Ecclesiæ nos submitteremus: Ita Bosco. Videtur, tamen ad illam formam alludere S. Paulus 2. *Corinth.* 1. dicens: *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos DEUS, qui, & signavit nos, & dedit pignus Spiritus sancti in cordibus nostris.* Quare hac forma in collatione Sacramenti confirmationis, etiam Apostolus usos fuisse, constat ex eo, quòd ex Apostolorum doctrina, & traditione ad nos usque, perpetua consuetudine, & praxi Ecclesiæ, dimanaverit. 16

§. II. *Congruentia hujus formæ.*

Communiter redditur à Theologis, quòd per formam confirmationis tria debeant significari. 1. Causa conferens hoc Sacramentum, & hac ratione ad significandam causam principalem exprimitur SS. Trinitas, cujus sicut expliciti- 17

plicitam fidem homo in baptiſmo ſuſcipit, ſic in confirmatione eam recipit propugnandam. 2. Significari debet robur Spirituale, quo ſcilicet Spiritus ſancti gratia quis roboratur, & velut Athleta inungitur ad tuendam, & retinendam fidem, quod inſinuatur his Verbis: *Confirmo te Chriſmate ſalutis*. 3. Debet ipſum ſignum militare Ducis ſignificari, nempè *Crux Chriſti*, adeòque etiam hæc explicanda eſt, quod fit per illa Verba: *Signo te ſigno Crucis*. Nunc quæritur, an omnia verba hujus formæ ſint de illius eſſentia, & valore, an verò ſint tantùm neceſſaria neceſſitate præcepti? itaque dicimus,

§. III. *Omnia Verba formæ prædictæ ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti in Eccleſia Latina.*

18 COmmuniſſima Theologorum, D. Thomas *quæſt.* 72. Suarez, Coninch. Averſa, Centiuus, Dicaſtillus, Caſpenſis, La Croix *lib. 6. par.* 1. *num.* 382. & alii recentiores paſſim. Rationem dat D. Thomas loc. cit. Quia cùm confirmatio ſit ad plenitudinem roboris fidei in baptiſmo acceptæ per hanc debuerunt iterum præcipua illa Myſteria inculcari, itemque præferri Crucis ſignum, in quo Chriſtus triumphavit, velut prima Teſſera, & inſigne Chriſtianorum; ſiquidem baptizati per characterem hujus Sacramenti ſpecialiter conſignantur in Milites Chriſti; cùm per baptiſmum ſint tantùm Oves, ſeu domeſtici Chriſti. Accedit, quòd communior ſententia, teſte Maſtrio *in 4. diſp.* 2. *quæſt.* 8. *n.* 236. affirmet, omnia verba dictæ formæ, vel iis æquivalentia, eſſe de eſſentia, & valore formæ confirmationis, eſtque hæc ſententia ſine dubio tutior, quàm ei oppoſita: Ergo, cùm in Sacramentis, ubi agitur de valore Sacramenti, teneamur ſequi ſententiam tutiorem, ut jam ſuprà dictum; tenebitur Epiſcopus ſub peccato, in collatione Sacramenti confirmationis, uti omnibus formæ prædictæ verbis, *in Eccleſia Latina*. Dictum eſt: *in Eccleſia Latina*: quia in Eccleſia Græca, Græci validè, & licitè utuntur forma ſequente: *Signaculum Doni, vel Donationis Spiritus ſancti*: in qua ſubintelligitur verbum imperativum: *Accipe, vel donatur tibi*, ſiquidem nullus umquam Græcos reprehendit propter uſum hujus formæ, quin imò Clemens VIII. in Bulla Unionis inter Græcos, & Latinos, ſpecialiter hujus formæ meminit, eamque ut validam ſupponit, & denique refert Amicus controverſiam hanc deciſam eſſe Romæ à nova Congregatione, erecta ab Urbano VIII. ſuper Euchologium examinandum; dum enim examinatores venerunt ad diſcuſſionem formæ hujus Sacramenti, qua Græci utuntur, cenſuerunt, illam eſſe validam. Ita Maſtrius *num.* 237.

§. IV. *Non tamen omnia ſunt neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ſeu ad valorem.*

19 SEd ad eſſentiam formæ Sacramenti confirmationis ſufficiunt hæc verba: *ſigno te in Nomine Patris, &c.* Vel *confirmo te in Nomine Patris &c.* Ita *Hiquæus 4. diſp.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 66. quem ſequitur Maſtrius, Poncius, & tenet etiam Amicus, contra plures adverſarios. Ratio autem eſt: Quia forma Sacramenti Confirmationis, qua utuntur Græci eſt hæc: *Signaculum Doni Spiritus ſancti*, & reputatur tamquàm valida ab Eccleſia Romana, ut dictum § præcedente: Atqui in hac forma non exprimitur invocatio expreſſa divinarum perſonarum, nec ſignum Crucis, nec unctio Chriſmatis, ſed ſolùm cauſa principalis, & actus confirmationis applicatus ad perſonam, cui confertur: Ergo ad eſſentiam, & valorem formæ confirmationis non requiruntur omnia verba in forma Eccleſiæ Latinæ poſita, ſed ſufficeret dicere: *Signo te in Nomine Patris &c.* Vel: *Confirmo te in Nomine Patris &c.* Vel etiam: *Confirmo te in Nomine Spiritus ſancti*. Ratio hujus eſt: Tum quia Spiritus ſanctus eſt principalis Auctor roboris animi ad confitendam generosè fidem, eique appropriatur effectus confirmationis. Tum præcipuè: quia in Spiritu ſancto implicitè continetur tota SS. Trinitas: Nam tres Perſonæ ſunt cauſa principalis, quatenùs ſunt Unum in Natura, Auctoritate, & potentia: quippe non competit poteſtas Patri quia Pater, ſed quia DEUS, & ita de aliis. Unde ad extra, eadem indiviſibili agunt actione, Boſco *diſp.* 3. *de confirmat. ſect.* 1. *concl.* 6. *& diſp.* 2. *de baptiſ. ſect.* 2. *concl.* 6.

20 Nec prædictis obſtat, quòd Concilium Florent. citat. Pontificale, & Catechiſmus Romanus, cum communi Theologorum, pro forma confirmationis requirant verba ſequentia: *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*: quia ea tantùm requirunt ſub præcepto in Eccleſia Latina: Nec eſt eadem Ratio de forma baptiſmi, & confirmationis, quia, cùm per baptiſmum homo primùm renaſcatur ad fidem, debet ipſius principale Miniſterium ei explicitè proponi, ut credendum: Diſpariter loquendum eſt de confirmatione, in qua, cùm homo jam ad fidem renatus intelligatur, ac per expreſſam SS. Trinitatis Profeſſionem in baptiſmo factum, Religioni Chriſtianæ adſcriptus, deinceps earumdem Divinarum Perſonarum explicita commemoratio non eſt neceſſaria. Accedit, formam baptiſmi cum explicita invocatione SS. Trinitatis, fuiſſe à Chriſto determinatam, ac præſcriptam, *Matth. ult.* quod non conſtat de confirmatione.

QUÆSTIO IV.

De Miniſtro Sacramenti Confirmationis.

SUMMARIUM.

22 *Miniſter Ordinarius Confirmationis eſt ſolus Epiſcopus;*
23 *Etiam hæreticus, vel degradatus ad validè confirmandum.*
24 *Miniſter extraordinarius poteſt eſſe ſimplex Sacerdos ex delegatione Papæ.*
25 *Quam hic ſolus, & nullus alius dare poteſt.*

ASSERTIO IV.

MInifter Ordinarius Sacramenti Confirmationis validè conferendi eſt ſolus Epiſcopus, & quilibet Epiſcopus, etiam hæreticus, vel degradatus: Poteſt tamen etiam Sacerdos non Epiſcopus, eſſe Miniſter hujus Sacramenti validè, & licitè conferendi extraordinarius, per ſpecialem commiſſionem, & delegationem Romani Pontificis, quam hic ſolus & nullus alius dare poteſt. Eſt certa. 21

§. I. *Miniſter Ordinarius Sacramenti Confirmationis eſt ſolus Epiſcopus.*

ESt de fide definitum in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. can. 3. de Confirmatione*: dicente: *Si quis dixerit, Sanctæ* 22 *Confirmationis Ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolùm Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Quod etiam anteà indicaverat Concilium Florentinum, in Decreto Eugenii, ita quidem, ut non tantùm ſolus Epiſcopus ſit Miniſter Ordinarius, & neceſſarius Confirmationis neceſſitate Præcepti, ſed etiam Sacramenti; ita, ut ſi ſimplex Sacerdos propria Auctoritate illud conferre tentet, nihil efficeret; quia, cùm ex inſtitutione Chriſti Ordinarius ipſius Miniſter ſit ſolus Epiſcopus, à quocumque inferiori collatum erit invalidum. Quæ veritas fundamentum ſuum habet in S. Scriptura: Nam ſoli Apoſtoli in actibus Apoſtolorum, imponebant manus, & dabant Spiritum ſanctum, quod erat Confirmationis Sacramentum: quia ſoli Apoſtoli tunc temporis erant Epiſcopi: unde *Actor.* 8. Miſſi ſunt Petrus, & Joannes, ut per impoſitionem manuum darent Spiritum ſanctum iis, quos Philippus in Samaria baptizaverat, & *Act.* 19. Paulus ipſe Apoſtolus manus imponebat illis, quos alii baptizaverant; quod non alia ratione factum cenſetur à Sacris Doctoribus, & Patribus; niſi eo quòd Apoſtoli non ſolùm quia erant Sacerdotes, ſed maximè, quia erant Epiſcopi, debebant hoc Sacramentum ex Chriſti inſtitutione propriis manibus conferre: Propterea Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 23. *c.* 4. inter alias functiones proprias Epiſcoporum, quarum functionum poteſtatem reliqui Sacerdotes inferioris Ordinis nullam habent, ponit hanc; ſcilicet: Confirmationis Sacramentum conferre. Quare Epiſcopus juxta Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſc. Allegat.* 30. *n.* 9. tenetur ſedulò adminiſtrare hoc Sacramentum: Ita ut graviter peccet, ſi multo tempore negligenter omittat confirmare; adeoque mortaliter. Palaus apud Gobat *tract.* 2. *Caſu* 25. *num.* 752. quia ſcilicet magno fructu Spirituali privat oves ſibi commiſſas. Porrò hoc Sacramentum conferre debet Epiſcopus cum ſtola, Mitra, & Baculo Paſtorali, ut reſpondit ſacra Congregatio apud Barboſam, & Gobat *cit. n.* 754.

§. II. *Quilibet Epiſcopus, etiam hæreticus, vel degradatus validè poteſt conferre Sacramentum Confirmationis.*

COmmuniſſima DD. apud *Maſtrium*, *Herinex*, & 23 alios. Ratio eſt: Quia collatio hujus Sacramenti eſt actus Ordinis Epiſcopalis, non verò Juriſdictionis; nec ad hoc Sacramentum validè adminiſtrandum requiritur, niſi debita materia, & forma, à Miniſtro habente Ordinem Epiſcopalem, & intentionem faciendi, quod Chriſtus inſtituit, miniſtrata; atqui per hæreſim, vel degradationem, Epiſcopus Ordinem Epiſcopalem non amittit, cùm non amittat Characterem Epiſcopalem, utpotè indelebilem; qui per nullum peccatum tollitur, & impeditur, quominùs

nus validè, esto non licitè, Episcopus exerceat functiones Episcopales, ut definit Tridentinum de quolibet peccato *sess. 7. can. 12. de Sacramentis in genere* ibi: *Si quis dixerit, Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum, pertinent, servaverit, non conficere, aut non conferre Sacramentum, anathema sit.* Hinc etiam validè confirmat Episcopus, etsi non sit ipse confirmatus; non enim à Charactere confirmationis, sed Ordinis Episcopalis proficiscitur hæc potestas, ut proinde debeat ipse Episcopus esse consecratus, nec sufficiat esse præditum Jurisdictione Episcopali. Gobat *loc. cit. n.* 751. Ut autem licitè etiam conferat Episcopus Sacramentum confirmationis, utique debet esse in statu gratiæ, non excommunicatus, suspensus, irregularis, &c. quæ omnia constant ex Theologia Morali Sacramentali *P. Sporer, par.* 1. *de Sacramentis in genere,* & iis, quæ diximus in supplemento Theol. Moral. Decalogal. *P. Sporer, de censuris, & irregularitatibus, cap.* 3. quo Lectorem remittimus.

§. III. *Minister extraordinarius confirmationis.*

24 VAlidè, & licitè conferendæ potest esse Sacerdos etiam non Episcopus, per specialem commissionem, & delegationem summi Pontificis. Ita *Doctores, Seraphicus S. Bonaventura, Angelicus D. Thomas, Subtilis Joannes Duns Scotus, & irrefragabilis Alexander Alensis* apod Mastrium *in 4. disp. 2. quæst. 8. art. 3. n.* 245. Ratio est: quia S. Gregorius Papa *l. 6. Epist. 66.* & refertur *c. Pervenit dist.* 95. Concessit Presbyteris Sardiniæ confirmare: Quod indicat Eugenium IV. in Concilio Florentino citat. dicens: *Legitur tamen, aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem, ex rationabili, & urgente admodùm causa simplicem Sacerdotem, Chrismate per Episcopum confecto, hoc Sacramentum Confirmationis administrasse.* Ita Concilium, Idem fecere alii Pontifices maximi, concedentes hanc potestatem pro remotis regionibus, Presbyteris, ut probatissimi scriptores testantur. Unde sacra Cardinalium Congregatio apud Herincx *disp. 9. de Sacramento confirmationis quæst. 5. n.* 43. declaravit: *Abbates ex privilegio Sedis Apostolicæ, de consensu tamen Ordinariorum hoc Sacramentum confirmationis conferre possunt.* Pro Indis facultatem confirmandi concesserunt Fratribus Minoribus Joannes XXII. & Leo X. ut patet ex Rodriquez in suo Bullario Regular. in Bulla 3. Leonis X. Eamdem concessit aliquibus Patribus societatis Gregorius XIII. ut testatur Suarez. Ex his apparet, hanc sententiam esse moraliter certam; quare simplex Sacerdos ex speciali commissione Papæ administrans Sacramentum confirmationis, validè, & licitè confirmaret, nec foret reiteranda confirmatio: quia in Sacramentis, etiam, quando agitur de valore, sufficit sequi sententiam moraliter certam, etsi non tutiorem. Aliud foret, si juxta supradicta conferretur confirmatio Chrismate à simplici Sacerdote benedicto: quia illa Sententia docens, posse à Papa, simplici Sacerdoti, committi potestatem consecrandi Chrisma, non est moraliter certa, sed tantùm probabilis speculativè, adeòque nec licitè practicanda, & si fuisset practicata confirmatio foret iteranda, nisi interim accederet fundamentum reddens eam moraliter certam. Ita Illsing *tract. 6. dist. 3. art. 1. n. n.* 37. Sbogar *tract. 35. n.* 7. citans alios. Ratio autem, cur Christus Benedictionem Chrismatis pro Sacramento confirmationis, non permiserit simplicibus Sacerdotibus, & tamen iisdem, cùm licentia Papæ sui Vicarii, permiserit collationem Sacramenti confirmationis, hæc videtur esse: quia ubique potest haberi Chrisma ab aliquo Episcopo benedictum: cùm possit de loco in locum transmitti; non possunt autem ubique haberi Episcopi; adeòque etiam simplex Sacerdos debuit posse esse Minister confirmationis extraordinarius per specialem commissionem, & delegationem Papæ.

§. IV. *Quam hic solus, & nullus alius dare potest.*

25 COmmunis apod Mastrium *in 4. disp. 2. qu. 8. n. 245. &* 246. Ratio est: quia hæc commissio in Concilio Florentino citato refertur, ut specialis prærogativa Sedis Apostolicæ, & ex continua Ecclesiæ praxi constat, à nullo umquam Episcopo, sine commissione Papæ, hoc privilegium confirmandi, simplici Sacerdoti legitimè fuisse concessum, quod signum est, hanc potestatem committendi simplici Sacerdoti facultatem confirmandi, in summo Pontifice, ex Christi institutione esse potestatem Jurisdictionis universalis in totam Ecclesiam, non verò tantùm Ordinis Episcopalis. Unde Herincx *disp. 9. de Sacramento Confirmationis, quæst. 5. n.* 50. ait: Hanc porrò facultatem confirmandi potest dare summus Pontifex, etiam non consecratus: cùm sit actus Jurisdictionis. Unde si ipsemet adhuc foret simplex Sacerdos, posset illam dare sibi ipsi, & *n.* 49. inquit: Quamvis autem, ut Papa committat simplici Sacerdoti hanc administrationem confirmationis, congruum Ecclesiæ regimen videatur rationabilem causam exigere, tamen illa non apparet necessaria ad valorem, juxta *Henriquez, Suarez, Coninch.* & alios communius, etsi aliqui contradicant: Quia non est illa propriè, & strictè dicta dispensatio in Jure Divino, sed commissio potestatis secundùm Christi institutionem; ita ut Christus instituerit, quòd Minister hujus Sacramenti Ordinarius, & ex officio esset Episcopus; extraordinarius autem, & ex commissione Summi Pontificis posset esse simplex Sacerdos. Quod ita esse, ex declaratione Ecclesiæ satis constat. Unde consequenter Papa tali commissione, non mutat essentialia hujus Sacramenti, sed ea servat juxta institutionem, utens potestate sibi à Christo concessa. Appellatur autem à Concil. Florent. *Dispensatio Sedis Apostolicæ*; tum quia est commissio Superioris tribuens facultatem ad id, quod est extraordinarium, & aliàs simplici Sacerdoti interdictum: tum quia procedit à Papa tamquam supremo Procuratore, & dispensatore Jurisdictionum, & facultatum. Ita Herincx loc. cit.

SECTIO II.

De subjecto, necessitate, effectu, & cæremoniis Sacramenti confirmationis.

QUÆSTIO I.

De subjecto confirmationis.

SUMMARIUM.

26 & 27 *Subjectum capax confirmationis validè recipiendæ est homo viator, baptizatus, nondum confirmatus.*
28 *Etiam infans.*
29 *Etiam perpetuò amens.*
30 *Quid requiratur ad licitè suscipiendum confirmationis Sacramentum?*
31 *Jejunium non requiritur in confirmante, nec in confirmando.*

ASSERTIO I.

S*Ubjectum capax confirmationis validè recipiendæ, est Homo viator, baptizatus, nondum confirmatus, etiam infans perpetuò amens, & adultus habens intentionem, illam suscipiendi: Ad licitè verò recipiendam confirmationem præterea requiritur status gratiæ, & ut confirmandus sit subditus confirmantis.* Communis DD. apud Gobat. Herincx, Layman, Mastrium, & alios. 26

§. I. *Subjectum capax confirmationis validè recipiendæ est Homo viator, baptizatus, confirmatus nondum.*

Est certa. Ratio primi, quòd debeat esse *Homo viator* patet ex illa generali Regula, quòd omnia Sacramenta sint pro hominibus viatoribus instituta, eò quod soli homines viatores sint novæ gratiæ capaces, ejusque accrementi. Ratio secundi, quòd debeat esse *baptizatus*, patet ex eo: quia baptismus est Janua cæterorum Sacramentorum, quorum proinde incapax est, qui non est baptizatus *cap. 1. & 3. de presbytero non baptizato.* Accedit Ratio congruentiæ ex D. Th. *quæst. 72. art. 6.* quia confirmatio est quædam baptismi perfectio: Unde sicut nemo potest corporaliter crescere, nisi fuerit corporaliter genitus, ita nec per confirmationem poterit quisquam crescere in perfectum Christianum, nisi priùs fuerit in Christo genitus per baptismum. Nec obstat, quòd *Actor.* 10. legatur Spiritum sanctum fuisse datum necdum baptizatis: Hoc enim sine Sacramento fuit factum per extraordinariam potestatem DEI independentis à Sacramentalibus signis: sive nihilominùs fuerit impressus character confirmationis, & tales redditi incapaces ulterioris confirmationis, sive non, quod incertum est. Ratio Tertii, quòd *nondum debeat esse confirmatus*, patet ex eo, quia Sacramentum confirmationis non tantùm illicitè, sed etiam invalidè iteratur, ex Concilio Trident. *sess. 7. de Sacramentis in genere, can.* 6. Non tamen permittens se bis confirmari, nec bis confirmans eumdem, fit irregularis, juxta Barbosam *de Offic. & potest. Episc. Allegat.* 30. *n.* 30. Suarez *de censur. d. 42. sect.* 4. Gobat, & alios: quia talis irregularitas numquam exprimitur in toto Jure. Si verò dubites, an sis confirmatus, nec ne: Ergo pete confirmationem sub conditione tibi conferendam, si te nequeas exsolvere dubio. Nugnus *in 3. p. quæst. 72. art.* 5. At majus hic dubium requiritur, quàm pro baptismo: quia confirmatio non est tam necessaria, sicut baptismus. 27

§. II.

§. II. *Etiam Infans*,

28 AD Ætatem, quod attinet, ad hoc Sacramentum recipiendum requisitam, nulla est nimis matura, nulla nimis sera; quia quælibet est capax effectus recipiendi, quem hoc Sacramentum operatur. Possunt itaque *validè*, ut omnes consentiunt, ac etiam *licitè*, saltem si adsit causa aliquantùm rationabilis, confirmari infantes adhuc à Matre rubentes, ut olim fiebat; nam post baptismum confirmabantur, ut videre est apud *Suarez*, *Gobat*, *Layman*, & alios. Rationabilis autem causa est, tum Mors imminens infanti, cui utique æternum erit melius, si moriatur unctus in fronte, qui priùs unctus erat in vertice; nam augmento gratiæ succedit incrementum gloriæ. Tum quando Episcopus rariùs confirmat in tali loco. Tum quando in Diœcesi viget consuetudo, ut infantes ante adventum usus rationis confirmentur. Layman *l. 6. tract. 3. c. 5. n. 2.* si tamen abstrahamus à periculo mortis, & aliis incommodis, magis expedit, ut collatio confirmationis differatur usque ad usum rationis, seu ad primum ætatis septennium: tum ut se etiam per actus proprios disponant ad fructuosiorem hujus Sacramenti susceptionem: cùm ut sint ipsimet memores receptæ confirmationis. Sic communiter sentiunt Recentiores Theologi teste Gobat *tract. 2. casu 22. n. 766.*

§. III. *Etiam perpetuò amens*,

29 QUi usum rationis semel assecutus, posteà in amentia incidit, confirmari debet, Layman *citat. n. 3.* citans Suarez, Sotum, Henriquez, Coninch. & alios communiter. Ratio est, quia adest interpretativa hominis voluntas suscipiendi tempore opportuno Sacramenta ad animarum salutem à Christo instituta. Excipe I. nisi constet aliquem, mortali peccato obnoxium, in amentiam incidisse. II. Si spes sit, usum rationis recuperandum esse, tantisper expectandum foret. Insuper nihil obstare videtur, quominùs etiam iis, qui perpetuò amentes sunt, confirmationis Sacramentum ministrandum sit. Ita docet *Suarez*, *Henriquez*, *Coninch. Layman citat.* Ratio est: quia ejusmodi amentes cum spirituali fructu, & sine irreverentia Sacramentum confirmationis suscipiunt, sicuti baptismum. Neque dubium est, quin olim tum infantibus, tum perpetuò amentibus utrumque Sacramentum ministratum fuerit. Nunc verò infantibus non solet ministrari; quia expectatur tempus, quo utiliùs percipere possint, quæ ratio cessat in perpetuò amentibus. Quare Episcopi, inquit *Suarez*, tales amentes confirmare deberent.

§. IV. *Adultus rationis compos*

30 UT validè recipiat confirmationis Sacramentum, utique debet habere intentionem saltem habitualem, illud suscipiendi, ut constat ex P. Sporer, *Theol. Sacram. part. 1. cap. 2. sect. 4. num. 139.* quem vide. In infantibus verò, & perpetuò amentibus nulla requiritur intentio: quia hanc in eis supplet Christus, & Ecclesia, sicut in baptismo. Porrò ad licitè recipiendum Sacramentum confirmationis, requiritur. I. *Status gratiæ*. Ratio est: quia confirmatio est Sacramentum vivorum conferens gratiam sanctificantem secundam: ergo jam præsupponit in confirmando primam. Non tamen absolutè opus est præmittere Confessionem Sacramentalem, sed sufficit contritio perfecta iis, qui conscii sunt alicujus peccati mortalis. *Gobat citat. numer. 767. Herincx*, & communis. Quia nullibi est præcepta Confessio Sacramentalis confirmandis: sicut est præcepta communicare volentibus; consultius tamen esse, ac etiam necessarium, præmittere Confessionem Sacramentalem, iis, qui de suo peccato mortali fortè non possent elicere contritionem perfectam, aut amorem DEI super omnia, nullus dubitat. II. Requiritur, ut *confirmandus sit subditus confirmantis*. Layman *cit. cap. 6. numer. 3.* Gobat, Herincx cum communis. Ratio est: quia ad licitè conferendum confirmationis Sacramentum; requiritur etiam Jurisdictio, adeòque Episcopus alios confirmare non debet, quàm qui spiritualiter ipsi subditi sunt. Excipe: Nisi habeatur licentia saltem rationabiliter præsumpta proprii Ordinarii. Imò Episcopus confirmans in aliena Diœcesi, etiam proprium subditum, incidit in suspensionem à Pontificalibus propter auctoritatem Concilii Trident. *sess. 6. cap. 5. de reformat.* illimitatè loquentis. Gobat *cit. numer. 777.* Si verò in propria Diœcesi unà cum aliis in turba confirmet alienum, non peccat. Si autem seorsim; adeòque sciens esse extraneum, incurrit suspensionem juxta Bonacinam *hic punct. 2. num. 11.* & alios: nullam verò culpam juxta Barbosam, Jordanum, Layman apud *Gobat citat.* eò quòd videatur esse tunc præsumpta voluntas alieni Episcopi.

Præterea Jejunium non requiri in confirmante, vel confirmando; declarat praxis universalis Germaniæ, sicuti & Romana, teste Jordano, *tom. 2. lib. 3. tit. 3. num. 13.* ut proinde doctrina *cap. Ut jejunii, de consecr. dist. 4.* fuerit vel solùm consilii, vel abrogata. Consentit S. Thomas *quæst. 72. art. 12. ad 2.* Denique monet Layman *citat. cap. 5. num. 2.* Non expedire, ut post septennium, quando puer usum rationis adeptus est Sacramentum Confirmationis diutiùs differatur: quia digniùs suscipitur ab innocente, seu gratiam baptismalem illæsam adhuc servante, ipsumque etiam Sacramentum remedii loco est, ut Homo à gravioribus lapsibus custodiatur. 31

QUÆSTIO II.

De necessitate confirmationis.

SUMMARIUM.

33 *Non datur præceptum ad recipiendam confirmationem obligans.*
34 *Per se loquendo.*
35 *Hodie.*
36 *Tenentur tamen Episcopi sub peccato hoc Sacramentum suis subditis administrare.*

ASSERTIO II.

NOn est præceptum Divinum, nec Ecclesiasticum, obligans per se loquendo hodie, ad recipiendam confirmationem: Tenentur tamen Episcopi sub peccato hoc Sacramentum suis subditis ministrare. Ita Layman *cit. cap. 6. n. 3.* Gobat, Herincx, & communis. 32

§. I. *Non datur præceptum Divinum, nec Ecclesiasticum obligans ad recipiendam confirmationem.*

ITa communis apud Auctores citatos. Imprimis Divinum præceptum nullum extat, eò quòd Sacramentum istud ad salutem non sit necessarium, sicuti notavit Sanctus Thomas *quæst. 72. art. 8. ad 4.* sed, neque præceptum Ecclesiasticum hodie extare, testatur Doctor noster Subtilis *in 4. disp. 7. quæst. 2.* apud Perillustrem, & Reverendissimum Patrem Guilielmum Herincx Episcopum Iprensem, ex Ordine nostro Seraphico, sæpè citatum, & citandum, *disp. 9. de confirmatione quæst. 6. num. 54.* Item Layman *cit. cap. 5. num. 3.* citans Navarrum, Henriquez, Suarez, Valentiam, Coninch. & alios. Ratio est: quia si foret præceptum Ecclesiæ, hæc utique suos Filios cogeret ad impletionem illius, sicut cogit ad impletionem præcepti aliorum Sacramentorum, nec permitteret tam facilè aliquem mori sine hoc Sacramento, cujus utriusque contrarium tamen experimur: Ergo. 33

§. II. *Obligans per se loquendo.*

NAm *per accidens*, ratione contemptus, aut scandali, vel alterius circumstantiæ, posset omittens suscipere hoc Sacramentum graviter peccare. Quare D. Thomas *citat. art. 3.* docet, esse peccatum mortale, si quis Sacramentum confirmationis non recipiat propter contemptum. Aliqui verò, ut Richardus *dub. 7. art. 7. quæst. 1.* Gabriel, Sylvester, Toletus apud Layman citat. ajunt, etiam notabilem negligentiam contemptum censeri, ut si quis data opportunitate consequendi Sacramenti, qualem posteà non facilè habiturus sit, suscipere intermittat. Sed id verum non videtur: quia multa animæ salubria facere intermittimus, ex torpore quodam, vel quia cogitamus, absolutè ad salutem nobis necessaria non esse, quæ tamen haud contemnimus. Porrò ratione scandali, nemo dubitat, per ejusmodi amissionem peccatum mortale incurri posse. Videatur noster Doctor Seraphicus S. Bonaventura, *disp. 7. art. 3. quæst. 2.* & irrefragabilis Alexander Alensis *in part. 4. quæst. 26. memb. 2.* 34

§. III. *Obligans hodie.*

NAm olim, cùm statim post baptismum conferri soleret confirmationis Sacramentum, fuisse præceptum illud suscipiendi, non obscurè colligitur ex dictis SS. Patrum, & antiquorum Conciliorum, *Elibertini, cap. 38. Laodicensis, cap. 56.* quod etiam notavit Petrus Sotus *Lect. 2. de confirmatione in fin.* Hodie verò, cùm Episcopi Sacramentum confirmationis alicubi ministrare volunt, admonetur populus, non tamen præcepto strictè imposito; ut qui confirmati non sunt, ad confirmandum accedant, vel adducantur. Videatur *Cathechismus Romanus, part. 2. de confir. num. 13.* Posset tamen Papa, imò, & Episcopus præcipere 35

suis

suis subditis susceptionem hujus Sacramenti, si ad bonum Regimen judicaverint expedire. Herincx *cit. q. 6. n. 55.*

§. IV. Tenentur tamen Episcopi sub peccato hoc Sacramentum suis subditis ministrare.

36 COmmunis, Herincx citat. Layman *citat. cap. 6. num. 3.* Gobat *tract. 2. n. 742.* Angelus V. *Confirmatio de Sacram.* §. 1. Suarez *disp. 8. sect. 1.* Sylvester *n. 2.* Sà *n. 12.* Bonacina, & alii: ita quidem, ut si id longo tempore ministrare intermitterent, mortaliter peccarent. Ratio est: quia omittere obire munus suum suis subditis providendi de Sacramento tam utili, esto in his non sit obligatio illud suscipiendi, est quid grave; & ideò, sicut Parochi tenentur providere suis Parochianis de Sacramento extremæ unctionis, quantumvis non sit obligatio suscipiendi, etiam tenentur Episcopi ministrare Sacramentum confirmationis. Siquidem Maxima est Sacramenti confirmationis utilitas, ut patebit ex q. seq. cujus proinde susceptio, & fructus omnibus inculcari deberet.

QUÆSTIO III.

De effectu Confirmationis.

SUMMARIUM.

38 *Effectus confirmationis est Augmentum gratiæ sanctificantis: item*
39 *Jus ad gratias roborativas ad fidem Christi fortiter profitendam: Item*
40 *Character: & quidem*
41 *Distinctus à Charactere baptismi.*

ASSERTIO III.

37 E*Ffectus confirmationis est augmentum gratiæ sanctificantis, Jus ad gratias actuales, roborantes ad fidem Christi fortiter profitendam, & character distinctus à charactere baptismi.* Est certa.

§. I. Effectus confirmationis est augmentum gratiæ sanctificantis.

38 RAtio est: quia confirmatio est Sacramentum vivorum; atqui Sacramenta vivorum causant per se augmentum gratiæ sanctificantis, seu gratiam sanctificantem secundam, ut patet: ergo augmentum gratiæ sanctificantis per se est effectus confirmationis, quod patet ulteriùs ex *act. 8. & 19.* ubi dicitur per hoc Sacramentum *dari Spiritum sanctum*, qui absolutè non dicitur alicui dari, nisi conferatur gratia sanctificans. Dictum est, Augmentum gratiæ sanctificantis, seu gratiam sanctificantem secundam, esse *per se* effectum confirmationis: quia *per accidens* posse Sacramenta vivorum, quale est confirmatio, causare gratiam sanctificantem etiam primam, est communis Doctrina apud P. Sporer *Theol. Sacrament. p. 3. cap. 1. sect. 2. n. 23.* quem vide.

§. II. Jus ad gratias actuales roborativas ad fidem fortiter profitendam.

39 PAtet ex Concilio Florentino *in Decreto unionis* dicente: *Effectus autem hujus Sacramenti est: quia in eo datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut Christianus audacter Christi confiteatur nomen.* Ex hac firmitate, seu robore fidei confitendæ, nomen ipsum confirmationis, suam trahit originem, ut ait Catechismus Romanus *cap. de confirmatione.* §. 16. *ab eo* (inquit) *Nomen rei impositum est, quòd hujus Sacramenti virtute DEUS in nobis id confirmat, quod baptismo operari cœpit, nosque ad Christianæ soliditatis perfectionem adducit.* Quod ulteriùs constat ex fine, propter quem Confirmationis Sacramentum fuit à Christo Domino institutum, qui est ad ipsius fidem tuendam: Omne autem Sacramentum præter gratiam habitualem confert peculiare auxilium, quod dicitur *gratia Sacramentalis*, ad meliùs, faciliùsque consequendum finem, propter quem est institutum: Ergo

§. III. Et Character.

40 DE fide est, Sacramentum confirmationis imprimere in Anima Confirmati Characterem Spiritualem indelebilem, unde etiam hoc Sacramentum iterari nec validè, nec licitè potest. Patet ex Concilio Florentino citat. dicente: *Inter hæc Sacramenta, tria sunt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ Characterem, id est, Spiritale quoddam signum à cæteris distinctum imprimunt in anima indelebile: Unde in eadem Persona non reiterantur.* Item ex Concilio Tridentino *sess. 7. de Sacramentis in Genere, Can. 9.* definiente: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi Characterem in Anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, Anathema sit.* Rationem congruentiæ, cur Confirmatio imprimat characterem, Vide apud P. Sporer *Theol. Sacram. p. 3. cap. 1. sect. 4. num. 56.*

§. IV. *Distinctus à Charactere Baptismi.*

RAtio multiplex est: 1. quia Concilia modò citata apertè dicunt tria Sacramenta imprimere characterem, 41
utique non unum; cùm non simul suscipiuntur: Ergo triplicem, seu tres ad invicem distinctos. 2. quia Confirmatio est Sacramentum distinctum, & quidem specie, à Baptismo, & Ordine: ergo etiam specie distinctum imprimet Characterem. 3. quia alius est Status *Ovium Christi*, quem significat Character Baptismalis: Alius est Status *Militum Christi*, quem significat Character Confirmationis; & alius est status *Ministrorum Christi*, quem significat Character Ordinis: ergo etiam alii, seu distincti sunt Characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis. 4. Quia Character Baptismi est capacitas quædam moralis ad reliqua Sacramenta legitimè suscipienda; Character autem Confirmationis est quædam Potentia ad fidem fortiter propugnandam. Aliud est de Gratia Sanctificante habituali, quæ debet esse ejusdem speciei ex quacumque causa proveniat; cùm idem semper sit principalis ejus finis, & effectus formalis, scilicet constituere filium DEI, & conferre Jus ad Gloriam Cœlestem. Herincx *disp. 9. de Confirmationis Sacramento, q. 7. n. 63.*

QUÆSTIO IV.

De Cæremoniis Confirmationis.

SUMMARIUM.

43 *Prima Confirmationis Cæremonia est, ut Episcopus illam ministret in Habitu Pontificali.*
44 *Secunda est, ut caput seu frons confirmati circumligetur vitta, seu linteo:*
45 *Tertia est, ut Episcopus det alapam Confirmato.*
46 *Quarta est, ut adsit Patrinus.*
47 *Qualis debeat esse Patrinus?*
48 *An contrahat obligationem instruendi suum filiastrum?*
49 *An contrahat cognationem spiritualem &c.*

ASSERTIO VI.

C*Æremoniæ Confirmationis sunt Quatuor: Prima, ut Episcopus illam conferat indutus Habitu Pontificali: Secunda, ut Caput Confirmati circumligetur vitta, seu linteo: Tertia, ut Episcopus confirmato det alapam: Quarta, ut adsit Patrinus.* Communissima apud Layman., Herincx, Gobat, La Croix, & alios. 42

§. I. *Prima Confirmationis Cæremonia*

ESt, quòd Episcopus ob reverentiam Sacramenti debeat indui habitu Pontificali, idque sub peccato Mortali, 43
ut docet *Diana part. 7. tract. 10. resol. 31.* quemadmodùm Sacros Ordines collaturus, debet vestiri indumentis, & Ornamentis Pontificalibus. Et licèt Episcopus Sacramentum Confirmationis deberet conferre in Ecclesia, quantùm commodè fieri potest; simpliciter tamen illud conferre potest quovis loco decenti, imò ob copiam adventantium etiam sub dio, idque quamvis locus sit interdictus, ut habetur *c. Responso de sentent. excomm.* ita Herincx *disp. 9. de Sacramento Confirmationis q. 8. n. 64.* similiter quamvis olim Sacramentum Confirmationis solùm conferretur tempore Paschæ, & Pentecostes, modò tamen invaluit Consuetudo conferendi illud omni tempore, & die, idque tam post, quàm ante prandium, ut patet ex Praxi Episcoporum.

§. II. *Secunda Confirmationis Cæremonia.*

ESt, quòd caput Confirmati circumligetur vitta, seu linteo; quod fit ob Reverentiam Chrismatis, ut paulatim exsiccetur, & ne aliis rebus adhæreat, quæ vitta 43
circumferri debet, & non anteà ablutio fieri, quàm Unctio Chrismatis siccata sit; quamvis in ea re, cujusque loci consuetudinem servandam esse, monent Suarez, Henriquez, Coninch. apud Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 7. num. 2.* Nam alicubi mos est, ut mox post collatum Confirmationis Sacramentum, frons Confirmati abluatur abali-

ab aliquo ex assignatis Sacerdotibus, spongia, vel alio linteo: alibi expectatur, donec sit exsiccatum Chrisma: alibi circumfertur vitta tribus diebus, alibi septem diebus. Postquàm verò frons tota, & vitta deposita est, ea comburi solet, & aliquibus locis in profluentem mitti. Quamvis nihil obesse videatur, si diligenter lota, in Sacrario, vel alio honesto loco asservata, deinde ad similem Sacrum usum adhibeatur. Ad profanos tamen usus applicari non debet; Cùm per Sacri Chrismatis contactum quodammodò sacrata sit.

§. III. *Tertia Confirmationis Cæremonia*

45 EST, quòd Episcopus det confirmato Alapam, super genam, dicendo: *Pax tecum*. Tum ut confirmatus intelligat se armari hoc Sacramento ad injurias pro Christo tolerandas: Tum ut recordetur Sacramenti suscepti, & militiæ, ad quam exercendam conscribitur.

§. IV. *Quarta Confirmationis Cæremonia*

46 I. EST, quòd debeat adesse Patrinus, qui confirmandum teneat, ut habetur *cap. in Catechismo* 100. *& duobus seqq. de consecrat. dist.* 4. & quidem sub culpa gravi, ut docet Navarrus *Manual. cap.* 22. ex communi, apud La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 394. Ubi tamen facilè non habetur Patrinus, potest omitti juxta Gobat *tract.* 2. *num.* 780. alii tamen meliùs suadent, ut unus tunc sit plurium Patrinus: Gobat *citat. num.* 768. posse enim unum etiam eadem die esse Patrinum plurium, docet Barbosa, apud La Croix *citat. num.* 396. Non permittitur hîc unus, & una simul, sed solùm unus, vel una. Gobat *citat. n.* 785. Palaus, Herincx &c. Ratio est: quia Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 2. *de Reform. Matrim.* tantùm statuit de Baptismo, quòd possint esse duo Patrini, adeòque non videtur extendendum ad confirmationem; Cùm Juris Antiqui (quod *cap. Non plures* 101. *dist.* 4. *de Consecr.* non admitti nisi unum, vel unam) correctio sine urgenti fundamento non debeat admitti. Verùm, quia Concilii Tridentini citati verba videntur tam ampliativè, quàm restrictivè statuere de Patrinis hujus Sacramenti, idcircò contraria Opinio placet Navarro *in summa capit.* 22. *num.* 40. Toleto *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 11. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 57. *num.* 12. & aliis, quos tutò sequeris, ait Gobat citat. ubi non repugnaverit Consuetudo. Debet etiam secundùm Romanam consuetudinem Patrinus confirmationis esse distinctus à Patrino baptismi extra casum necessitatis, *cap. in catechismo citat.* Putat tamen Sylvester, *Verb. confirmatio*, consuetudinem jam contrarium obtinere: Alii apud Herincx, *disp.* 9. *de confirmat. quæst.* 8. *numer.* 66. censent, secùs facientem non peccare saltem mortaliter, uti nec si fœmina præsentet Virum Patrinum, vel è contra: etsi hoc sit minùs conveniens: & contrarium præscribatur in *Pontificali*. Debet etiam Patrinus esse Confirmatus, *Ex can. in Baptismate* 102. *de consecrat. dist.* 4. *x in Pontificali*. Unde non confirmatus, si fieret in confirmatione Patrinus, juxta DD. communiter apud La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 394. graviter peccaret; juxta Escobar, Quintanadvennam, & alios apud Gobat *n.* 782. probabiliter tantùm leviter; ac etiam juxta plerusque apud Herinca *citat. num.* 66. invalidè obiret munus Patrini, adeoque probabiliter non contraheret cognationem spiritualem. Contrarium tamen etiam est valdè probabile, ait *La Croix citat. num.* 400. si enim confirmans non confirmatus contrahat, cur non Patrinus? Nec obstat, *quod canon. citat. in Baptismate de consecrat. dist.* 4. dicat, illum, qui confirmatus non est, non posse alium suscipere: Nam ly *Non posse*, sæpè denotat tantùm prohibitionem quod enim illicitum est, dicitur moraliter fieri non posse, uti notat Averfa. Potest insuper aliquis esse Patrinus in confirmatione per Procuratorem; idem tamen nequit simul esse confirmans, & Patrinus. *Gobat cit. num.* 790. Nihilominùs confirmans potest esse Patrinus illius, quem confirmat, si constituat Procuratorem, qui suo nomine teneat confirmandum, sicut suprà de Patrino baptismi diximus.

II. Patrinum confirmationis designant Parentes, vel in
47 eorum defectu Episcopus. *Gobat num.* 788. Potestque Clericus in confirmatione esse Patrinus; item Monachus respectu alterius Monachi. Barbosa, Castro-Palaus, Quintanadvennas, *Gobat num.* 783. imò Dicastillus *num.* 145. credit, Religiosos Mendicantes, etiam respectu externorum posse hic faciliùs esse Patrinos, eò quod non sit obligatio instruendi, uti docent etiam Suarez, & alii, *Herincx citat. num.* 67. observat, nonnullos censere, quòd Monachis non sit illicitum, esse Patrinum confirmationis, eo quòd Ratio prohibitionis non habeat locum in hoc Sacramento ob non annexum onus instruendi. Communiter tamen alii contradicunt. P. Sannius *dist.* 3. *de Confirm. quæst.* 6. *num.* 10. ait: Non peccaret proinde modò Monachus; vel Religiosus, si ex rationabili causa requisitus Patrinum ageret in confirmatione, & fortassis etiam frater Minor non *obstante suæ Regulæ cap.* 11. quia capitulum Nostrum Generale 44. *Interamnæ* celebratum 1500. declaravit, Fratres Minores non posse esse Patrinos, quando exinde oritur scandalum inter fratres, vel de fratribus. Secus si exinde non oriretur scandalum.

III. Obligatio confirmatum instruendi non est in Jure 48
expressa, ut notat Henriquez, & alii: quæ tamen exprimitur *in Pontificali*, quod vitanda Mala, & facienda Bona, & quoad *Pater noster*, *Ave maria*, *& Credo: quoniam* (inquit) *ad hoc sunt obligati*. Dato autem, quòd etiam in Canonibus expressa foret, tamen rarò admodùm haberet locum; eò quod suscipiens hoc Sacramentum, si sit Adultus, præsumatur utcumque instructus; & quamvis supponeretur esse parvulus, ad Instructionem tamen teneatur Patrinus Baptismi. *Herincx cit. num.* 66.

IV. Contrahitur autem Cognatio Spiritualis dirimens 49
Matrimonium inter confirmantem & Patrinum ex una parte, & ipsum confirmatum, ejusque Parentes ex altera parte, & non ultrà. Juxta Concilium Trident. *sess.* 24. *capit.* 2. *de Reform. Matrim.* de qua agit P. Sporer *Theol. Sacram. Parte* 4. *cap.* 1. *sect.* 1. *à num.* 68. quem vide. Reliqua de Patrino confirmationis sunt ferè explicanda conformiter ad ea, quæ *cap. præced. sect.* 3. *quæst.* 4. *à n.* 101. diximus de Patrino Baptismi. Porrò Cæremonia illa, ut confirmati non exeant templo, priusquàm acceperint Communem Benedictionem ab Episcopo, non observatur, quando est tantus accursus, ut alii aliis succedere debeant. Layman *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 7. Castro-Palaus, Gobat, La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 400. Denique providè monet Noster P. Herincx *citat. num.* 67. solicitè observandum esse Parochis, ut tum hujus Sacramenti initerabilitatem, tum Cognationem spiritualem ex hoc oriundam inculcent fidelibus, ob incommoda, quæ alioquin oriri nata sunt. Imò Parochos teneri in librum referre Nomina confirmatorum, & Patrinorum suæ Parochiæ, (eamque curam etiam ad Episcopos pertinere) tum propter sciendam cognationem, tum propter Ordines suscipiendos, docet Quintanadvennas *singul.* 11. ex Barbosa, apud Pusembaum, & La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 393. qui addit *num.* 402. Parochos debere inquirere de hoc impedimento, dum ineuntur Matrimonia, & attendere, an contrahentes fortasse non impediantur cognatione Spirituali ex Baptismo, vel confirmatione contracta. Ultimò licet etiam mutare Nomen in confirmatione. *Quintanadvennas cit. singul.* 10.

SECTIO III.

De Institutione, Materia, Forma, & Ministro Sacramenti Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.

Quid sit Extrema unctio, & quando Instituta?

SUMMARIUM.

51 *Extrema unctio est Sacramentum.*
52 *A Christo Domino immediatè institutum.*
53 *Post suam Resurrectionem.*
54 *Solvitur Objectio.*
55 *Definitur Extrema unctio, & explicatur.*

ASSERTIO I.

EXtrema unctio est Sacramentum, à Christo Domino immediatè institutum, post Resurrectionem suam, & definitur à Doctore Subtili, quod sit unctio hominis Pœnitentis, facta in determinatis Corporis partibus, cum Oleo Consecrato ab Episcopo ministrato à Sacerdote simul Verba certa cum intentione debita proferente, ex institutione Divina efficaciter significans curationem finalem Venialium. Est partim de fide, partim Communis. 50

§. I. *Extrema unctio est Sacramentum.*

NOmine *Extremæ unctionis* intelligitur illa unctio, qua 51
infirmus in extremis constitutus, Oleo per Episcopum benedicto, sub certa Verborum forma, à Sacerdote inungitur ad sublevandam Animæ, & Corporis debilitatem. Dicitur *Extrema*, partim, quia confertur Homini in extremis constituto; partim, quia omnium Unctionum, quas in hac Vita Christiani recipiunt, videlicet in Baptismo, confirmatione, & Ordinatione, est postrema. Hanc Extremam unctionem è numero Sacramentorum eliminare conati

sunt

sunt Hæretici, olim Vvaldenses, & Albigenses, nunc verò Lutherani, & Calvinistæ, contra quos cum Ecclesia Catholica docemus, Extremam Unctionem esse Verum, & proprium Novæ Legis Sacramentum. Est certum de fide. Patet tum ex S. Scriptura, ex Epistola S. Jacobi, *cap.* 5. ubi ait: *Infirmatur quis in Vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum Oleo in Nomine Domini, & Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si peccatis sit, remittentur ei*, quæ Verba Apostoli continent omnia ad essentiam veri Sacramenti necessaria; Continet enim primò, Signum Externum sensibile, Materia, & forma constans, scilicet Unctione Olei, & Oratione, seu Verbo Sacerdotis; deinde designatur Minister, scilicet Præsbyter, & subjectum hujus Sacramenti capax, scilicet fidelis infirmus, & tandem per alleviationem infirmi, & peccatorum remissionem, designatur effectus, & gratia Sacramentalis, ex efficacia Extremæ Unctionis data, quæ omnia in sequentibus latiùs explicabuntur. Tum ex Conciliis Florentino, *in Decreto unionis*, & Tridentino *sess.* 14. *can.* 1. *de Sacramento Extremæ unctionis*, definiente: *Si quis dixerit, extremam unctionem non esse verè & propriè Sacramentum, à Christo Domino nostro institutum, & à Beato Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantùm acceptum à Patribus, aut figmentum humanum; Anathema sit*. Tum ex SS. Patribus idipsum affirmantibus: Tum ex traditione, definitione, & perpetua praxi Ecclesiæ: Tum ex hac Ratione, quam adducit Doctor Noster Subtilis *in* 4. *dist.* 23. *quæst. un.* Quia DEUS non minùs providet Fidelibus suis in majori Necessitate, quàm in minori constitutis; sed maxima necessitas est in exitu de statu Viæ ad statum termini; Mortis enim Articulus multis de causis est hominibus formidabilis, nimirum ob Vitæ malæ Conscientiam, ob Divini judicii timorem, & futuri status incertitudinem, & præsertim ob Dæmonis tentationes, quæ eo tempore acriùs urgent: Ergo sicut DEUS providit Nobis de Sacramento auxiliante in principio Vitæ, nimirum de Baptismo; in Medio Vitæ, scilicet de Pœnitentia; multò magis providit in fine Vitæ de Sacramento opitulante, quo recreantur, & in majorem spem erigerentur fideles in mortis periculo constituti.

§. II. *A Christo Domino immediatè institutum.*

52 EST de fide. Patet ex Concilio Tridentino mox citato, ubi licèt Concilium non addat particulam *immediatè*, ex ipsius tamen Verbis satis apertè colligitur: Eo enim ipso, quòd inquit, fuisse à B. Jacobo promulgatum, manifestè ostendit, non fuisse ab eo institutum; S. Jacobus enim non fuit, nisi promulgator, sive præco hujus Sacramenti immediatè à Christo instituti, ut ait Doctor Subtilis citatus. Hoc idem deducitur ex doctrina de Sacramentis in Genere, ab eodem Concilio tradita *sess.* 7. *can.* 1. ubi definit: *Si quis dixerit, Sacramenta Novæ Legis non fuisse omnia à Christo Domino instituta, aut esse plura, vel pauciora, quàm septem, aut etiam aliquod horum septem non esse Verum, & propriè Sacramentum, Anathema sit.*

§. III. *Post suam Resurrectionem.*

53 POstquam nimirum Christus Apostolis dedit potestatem remittendi peccata, *Joannis* 20. Ita communior Theologorum apud Suarez, Henriquez, Layman *lib.* 5. *tractat. capit.* 1. *numer.* 2. Mastrium *Theol. Moral. disput.* 21. *quæst.* 1. *numer.* 13. Herincx *Parte* 4. *tract.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 1. *num.* 8. & alios. Ratio est: Tum quia Sacramentum Extremæ Unctionis, juxta Concilium Trident. *sess.* 14. *in doctrina de Sacramento Extremæ Unctionis*, est consummativum, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ: ergo verisimilius fuit institutum post Sacramentum Pœnitentiæ: atqui Sacramentum Pœnitentiæ fuit institutum post Resurrectionem Christi, *Joann.* 20. ut docet Tridentinum *citat. sess.* 14. *cap.* 1. *de necessitate, & institutione Sacramenti Pœnitentiæ*: ergo etiam Sacramentum Extremæ Unctionis. Tum quia hoc Sacramentum supponit in Ministro potestatem remittendi peccata, & in ipsius Materia consecranda potestatem Episcopalem; sed Apostoli modò post Resurrectionem, *Joan.* 20. acceperunt has duas potestates, ut modò dictum ex Concilio Trident. *citat.* ergo hoc Sacramentum modò post Resurrectionem fuit institutum; etsi fortè modus benedictionis servandæ circa oleum, uti circa Chrisma sit à Christo in ultima cœna traditus. Herincx citat. qui addit: ut proinde Sacerdos tantùm incompletè Ordinatus, accepta scilicet tantùm potestate consecrandi Corpus Christi verum, uti non posset absolvere, sic nec infirmos Sacramentaliter inungere; cùm potestas inungendi præsupponat potestatem absolvendi.

54 Dices: *Marci* 6. legitur, quòd Apostoli *ungebant Oleo multos ægros, & sanabant*, sed hoc fecerunt ante Christi Resurrectionem: ergo ante Christi Resurrectionem Sacramentum Extremæ Unctionis jam erat institutum. Resp. cum Concilio Tridentino *citat. sess.* 14. *capit.* 1. *de Institutione Sacramenti Extremæ Unctionis*, hoc Sacramentum *apud S. Marcum loco cit. fuisse insinuatum*, qualiter Baptismus Christi fuit insinuatus per Baptismum Joannis; non verò ibi institutum. Ratio est: I. Quia apud S. Marcum loco citat. ab Apostolis illa unctio fuit collata ægris non baptizatis. II. Quia conferebatur etiam infirmis de vita non periclitantibus. III. Quia illa unctio conferebat tantùm sanitatem corporalem. IV. Quia illa unctio collata fuit ab Apostolis tunc nondum Sacerdotibus; quæ omnia convenire non possunt Sacramento Extremæ Unctionis: ergo illa Unctio ab Apostolis facta non erat Saxramentum Extremæ Unctionis, sed ejusdem insinuatio, ut loquitur Concilium Trident. cit.

§. IV. *Definitur.*

A Doctore Subtili *in* 4. *dist.* 23. *quæst. unica*, quòd fit *unctio hominis infirmi pœnitentis, facta in determinatis partibus Corporis, cum Oleo consecrato ab Episcopo, ministrata à Sacerdote simul verba certa, cum intentione debita proferente, ex Institutione Divina efficaciter significans curationem finalem venialium*. Quæ quidem definitio exacta est, & completa, utpotè explicans omnia ad hoc Sacramentum requisita; explicat enim Materiam remotam, quæ est Oleum Olivæ simplex ab Episcopo benedictum. Explicat Materiam proximam, quæ est unctio facta in determinatis partibus Corporis: Explicat formam, quæ sunt certa verba cum intentione debita à Sacerdote proferenda. Explicat Ministrum, qui est solus Sacerdos, ut ex ipsis divi Jacobi verbis colligitur, Explicat subjectum hujus Sacramenti capax, quod est Homo pœnitens infirmus: denique explicat vim, & effectum hujus Sacramenti, qui est curatio, & remissio finalis venialium peccatorum. Hæc tamen omnia in sequentibus magis explicabuntur. Si fortè desideres breviorem definitionem, en definitionem, quam tradit Layman *citat. numer.* 2. dicens: *Extrema Unctio est Sacramentum per unctionem Olei Benedicti, & Orationem Sacerdotis, ad conferendam homini ægrotanti, ac de vita periclitanti, salutem mentis vel etiam Corporis, à Christo institutum.* 55

QUÆSTIO II.

De Materia Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

57 *Materia Remota Extremæ Unctionis est Oleum Olivæ,*
58 Usque ad n. 61. *Quid faciendum, si deficiat Oleum?*
61 *Debet esse ab Episcopo benedictum.*
62 Usque ad n. 66. *Materia proxima necessaria necessitate Sacramenti est una Unctio cum forma exprimente quinque Corporis sensus.*
66 & 67 *Materia proxima necessaria necessitate præcepti est quintuplex unctio quinque sensuum.*
68 *An quinque sensuum unctiones faciant unum Sacramentum?*

ASSERTIO II.

MAteria Remota Extremæ Unctionis est Oleum Olivæ, ab Episcopo benedictum: Materia verò Proxima est unctio facta cum tali Oleo; & quidem de Necessitate Sacramenti, requiritur, & sufficit una cum forma exprimente omnes Corporis sensus; de Necessitate tamen Præcepti requiritur quintuplex unctio quinque sensuum. Communis apud Mastrium *in* 4. *disp.* 6. *qu.* 3. Herincx &c. sequuntur Recentiores, & Scotistæ. 56

§. I. *Materia Remota Extremæ unctionis est Oleum Olivæ.*

EST certa de fide. Patet ex Concilio Florentino cit. expressè dicente. *Quintum Sacramentum est Extrema unctio, cujus Materia est Oleum Olivæ, per Episcopum benedictum*. Idemque satis colligitur ex *Jacobi* 5. ex illis Verbis: *ungens eum Oleo*, & Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap* 1. *de Extrema unctione*, ubi pro Materia Extremæ Unctionis assignatur *Oleum*; quod simpliciter positum, secundùm Usum Ecclesiasticum stat pro Oleo Olivæ; quod unicum est verum Oleum absolutè, & simpliciter loquendo, conformiter ad derivationem Nominis, quæ sumitur ab *Olea*, quæ est Olivarum planta. Et proinde liquores ex aliis rebus expressi, solùm cum addito nominentur Oleum, puta, *Nucum, Amygdalarum, Lini &c.* Quare sicut Nomine Aquæ in Baptismo intelligitur naturalis, quæ simpliciter dicitur Aqua, 57

ita hic nomine Olei intelligitur Oleum Olivarum. Et hic semper fuit sensus & usus totius Ecclesiæ. Quocirca alia Olea, præter Oleum Olivæ non sunt materia valida Extremæ Unctionis, sicut & Balsamum. Nec tamen obstaret stamtim valori Extremæ Unctionis, si Oleo fieret additio minima alterius materiæ, modò remaneat verum Oleum simpliciter: sicut Aqua manet valida Materia Baptismi, etsi Chrisma ei admisceatur. Unde putat *Suarez d. 40. sect. 2.* apud Herincx *disp. 9. de Sacramento Extremæ unctionis, quæst. 2. num. 11.* materiam validam Extremæ Unctionis esse etiam Chrisma; quæ Opinio quamvis speculativè sit probabilis, non tamen talis est practicè, sed subjacet damnationi Innocentii XI. *in I. Propositione*; quia in Sacramentis, quando agitur de valore actus, tenemur sequi sententiam tutiorem, qualis est utique opposita sententiæ Suarez; siquidem aliàs Sacramentum exponeretur periculo nullitatis. Cardenas *in 2. Crisi, dissert. 2. numer. 497.* Aversa La Croix *lib. 6. part. 2. numer. 2090.* Herincx *citat.* probans etiam ex eo, quia Chrisma non est benedictum ea benedictione, qua Oleum infirmorum benedici debet; cùm tamen Benedictio essentialiter requiratur ad Materiam validam Extremæ Unctionis, ut statim dicetur. Si tamen deesset Oleum, liceret uti Chrismate; nam in casu necessitatis, quando haberi non potest medium certum, utendum est probabili. Quòd si posteà haberi posset Oleum, aut si Parochus per errorem inunxisset ægrum Chrismate, dicendum est cum S. Carolo Borromæo *in Instr. Pastor.* & aliis cum Illsungh *hic num. 1.* contra Layman *lib. 5. tract. 8. capit. 2. num. 4.* Sacramentum debere repeti sub conditione; quia dubium est, an cum Chrismate fuerit validum, & idem dicit Synodus *Coloniensis* anno 1662. apud La Croix citat. si Sacerdos per errorem usus esset Oleo Catechumenorum; quod etiam apud Herincx citat. præscripsit Parochus Synodus *Mediolanensis V.* Nec obstat, quòd SS. Patres Materiam Extremæ Unctionis appellent *Chrisma*; quia Nomine Chrismatis intelligunt hujus Sacramenti Materiam proximam, seu Unctionem: Chrisma enim græcè, significat latinè Unctionem; Unde in Pontificali Romano, cùm benedicitur Oleum infirmorum, illud appellatur Chrisma.

58 II. Si Parocho deficiat Oleum infirmorum, ita ut non sufficiat pro toto anno, & aliunde non possit habere sufficiens Oleum Benedictum, tunc Oleo benedicto admisceat de Oleo Olivarum non benedicto, ita tamen, ut quantitas Olei non benedicti admiscendi sit semper minor, quàm quantitas Olei Benedicti, cui admiscetur, & tale Oleum in Circumstantiis prædictis est Materia valida, & licita Extremæ Unctionis in praxi, etiamsi quantitas Olei non benedicti successivè affusa, si omnes partes simul spectarentur, superaret quantitatem benedicti. Ita Herincx *citat. numer. 16.* La Croix *lib. 6. pag. 2. num. 293.* Cardenas *in Chrisi Theologica, dissert. 2. à numer. 460.* Ratio est: quia defacto partim ex declaratione Cardinalium, quam adducit in terminis Cardenas citat. partim ex consuetudine plurimarum Ecclesiarum, partim etiam ex Rituali Romano practicè certum est licitum esse sic procedere, dummodò successivè, & per particulas sic affundatur, ut pars nunc affusa sit minor altera benedicta, cui affunditur: totum enim hoc ipso fit benedictum.

59 III. *Suarez & Filliucius* putarunt ad valorem Extremæ Unctionis non sufficere allinire unam guttam Olei, uti ad Baptismum non sufficit apponi guttam aquæ. Sed rectè contradicunt Herincx *cit. num. 17.* Aversa, & Dicastillus *num. 44. sect. 2.* nam si digito allinias guttam Olei, diceris ungere, ut patet ex usu: E contrà si digito apponas guttam aquæ, non diceris abluere. La Croix *cit. num. 2094.*

60 IV. Ex usu & praxi Ecclesiæ Latinæ Sacrum Oleum, uti Chrisma quotannis renovandum est. Idemque expressit *Rituale Romanum Tit. de Sacramento Extremæ Unctionis*, dicens: *Singulis annis feria quinta in Cæna Domini ab Episcopo benedictum, veteri combusto renovandum est*, quamvis de obligatione dubitent Henriquez, & Ledesma, apud Aversam *sect. 2. in fine*; eò quòd non sit expressum in Jure Canonico tale Præceptum de Oleo infirmorum, sicut de Chrismate. Idemque Henriquez *lib. 2. cap. 29. n. 3.* refert, Salmanticenses Juristas, & Theologos docuisse, non esse mortale, etiam extra casum necessitatis, veteri Oleo ungere; saltem in casu, quo Sacerdos necdum habens copiam novi, ungeret infirmum Oleo veteri, non peccaret: Cùm Ecclesia non censeatur velle tam strictè hanc accidentalem, nec tanti momenti Cæremoniam servari cum tanto gravamine infirmi, imò Sacerdos obligaretur eo casu uti oleo veteri, ne fineret infirmum absque subsidio hujus Sacramenti decedere, *Herincx cit. num. 16.*

§. II. *Ab Episcopo benedictum.*

61 DE necessitate Sacramenti Extremæ Unctionis requiritur, ut Oleum sit specialiter ab Episcopo benedictum ad hunc effectum, hoc est ad esse aptam Materiam Sacramenti. Ita Doctor Subtilis *4. d. quæst. unic.* Mastrius, Herincx, La Croix, citans D. Thomam, Aversam, Illsung, & Communissimam. Herincx citat. suprà *numer. 12.* ait: hoc docere pro indubitato omnes, quicumque de hac re scripserunt, exceptis *Victoria, Serario, Ledesma, & Paludano.* Ratio est: Quia Concilium Florentinum *in Decreto Unionis* expressè dicit: Materia est Oleum Olivæ, per Episcopum benedictum, & Concilium Tridentinum *sess. 14. de Extrema Unctione cap. 1.* ait, Intellexit Ecclesia, Materiam esse Oleum ab Episcopo benedictum. Cùm autem Concilia strictè, & dogmaticè loquantur, sicut ad valorem Sacramenti Extremæ Unctionis requirunt Oleum Olivæ, sic etiam benedictionem Episcopalem super Oleum. Quod etiam perpetua, ac numquam ullo casu intermissa praxis Ecclesiæ satis ostendit. Nihilominùs benedictionem Episcopalem non sic esse de Essentia, quin potestas hoc Oleum benedicendi possit extraordinariè committi saltem à Papa, simplici alicui Sacerdoti, docent varii Recentiores Doctissimi. Ratio eorum est: Quia Clemens VIII. *die 31. Augusti 1595. In Instruct.* quæ est inter illius constitutiones 34. sic habet: *Non sunt cogendi Presbyteri Græci Olea sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere: Cùm hujusmodi Olea ab eis in ipsa Oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur: Chrisma autem, quod nonnisi ab Episcopo, etiam juxta eorum ritum benedici potest cogantur accipere.* Unde quamvis Div. Thomas *art. 6.* Bellarminus *capit. 7.* Dicastillus *hic numer. 32.* Aversa *sect. 2.* & Communissima dicat, ex præcepto Christi requiri hic benedictionem Episcopalem; cùm tamen certum sit, benedici à Presbyteris Græcis, approbante Latina Ecclesia, sententia illa pro Ecclesia Græca videtur esse practicè certa; sed pro Latina est ad summum speculativè probabilis, ait La Croix *lib. 6. part. 2. num. 2092.*

§. III. *Materia Proxima Extremæ Unctionis, Necessaria Necessitate Sacramenti*

62 I. EST una Unctio, cum forma exprimente omnes Corporis Sensus. Ita Mastrius *Theol. Moral. disput. 22. qu. 3. numer. 38.* citans Silvium, Becanum, Poncium, Hiquæum, Suarez, Coninch. Layman, Caspensem, Amicum, & Alios Recentiores, imò totam Universitatem Lovaniensem. Ratio imprimis, quòd Unctio facta cum Oleo per Episcopum benedicto, sit Materia proxima Sacramenti Extremæ Unctionis, desumitur ex ipso nomine Extremæ *Unctionis*, & Apostolus ipse sufficienter expressit, dum dixit: *Ungentes eum Oleo*, ac denique Concilia Florentinum, & Tridentinum definiunt. Deinde, quia Unctio est applicatio Materiæ remotæ, scilicet Olei; sicut ablutio in Baptismo est applicatio Aquæ: Ergo est Materia proxima. Addit tandem Doctor Subtilis citat. optimam congruentiam; quia sicut Corporalis Unctio adhibetur ad sanandos morbos, sedandos dolores, curanda vulnera, & confovenda membra; sic aptissimè hæc Sacra Unctio significat similes effectus in anima, dum sanat morbos, & confortat infirmum ad luctam imminentem, minùs aptè corporalem hominis sanitatem, quam interdum confert, significare potest. Quam congruentiam posteà accepit, & approbavit etiam Concilium Trident. *sess. 14. cap. 1. de Extrema Unctione*, dum dixit: *nam Unctio aptissimè Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat.*

63 II. Quòd autem una Unctio cum forma exprimente quinque Corporis Sensus sit de Necessitate Sacramenti Extremæ Unctionis, constat ex eo I. Quia nec S. Scriptura, nec Concilia plus requirunt, quàm Unctionem; Sicut pro Baptismo requirunt ablutionem: Ergo sicut una ablutio sufficit in Baptismo ad valorem, ita etiam una unctio in hoc Sacramento. II. Quia Græci dum conferunt Extremam unctionem, faciunt unctionem, per modum Crucis, in facie, nimirum à fronte usque ad Mentum, & ab una gena ad alteram, deinde in pectore, manibus, ac pedibus, non tamen in oculis, & auribus: quæ tamen unctio sufficiens & valida reputatur à Romana Ecclesia teste *Mastrio citat. num. 39.* III. Quia una unctio effectum hujus Sacramenti sufficienter significat, si in forma omnes quinque sensus exprimantur; verbi gratia dicendo: *Per istam sanctam Unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti, per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum:* Ergo. Debet tamen semper in tali casu unius unctionis fieri in forma mentio quinque sensuum; nam si in forma fieret mentio tantùm de uno sensu verbi gratia, visu, forma non significaret sufficientem effectum, ad quem conferendum Sacramentum hoc est institutum, qui est gratia, qua remittantur peccata quinque sensuum, vel illis mediantibus patrata. Si tamen in forma nullus exprimeretur sensus

expres-

expressè, satis probabile esse judicat Mastrius citat. quòd adhuc sufficeret, quia adhuc per verba in ea contenta totus Sacramenti effectus sufficienter significatur, scilicet remissio peccatorum per sensum commissorum. *Nec obstat*, quòd Concilium Florentinum assignet septem unctiones, nimirùm in quinque sensibus, & præterea in renibus, & pedibus: Siquidem eas non assignat, ut necessarias ad valorem Sacramenti; constat enim ex communi omnium sententia, duas ultimas unctiones, videlicet in renibus, & pedibus ad valorem Sacramenti non esse necessarias. Quare Concilium Trident. citat. nullum certum unctionum numerum pro Materia hujus Sacramenti assignavit.

64 III. Potest itaque hæc nostra sententia in casu necessitatis, dum aliter fieri non posset, v. gr. tempore pestis, practicari juxta Auctores citatos, & Pastorale *Mechliniense*, *& Passaviense* apud *Mastrium citat. n.* 38. Si tamen posses sine periculo infectionis unum oculum, unam aurem, nares, os, & unam manum inungere, & proferre hanc formam: *Per istas Sanctas Unctiones, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum, & auditum, odoratum, gustum, & tactum, in Nomine Patris &c.* deberes sic facere quia tenemur in confectione Sacramentorum sequi sententiam tutiorem, quando agitur de valore actus.

65 IV. Non est etiam de Essentia, quòd unctio fiat in modum Crucis; cùm ex nullo capite hoc constet. Imò juxta plerosque Doctores omissio Crucis non est mortalis, eò quòd consuetudo illam adhibendi non censeatur tam graviter obligare. Unde etiam licitè omitteretur, quando esset periculum in mora. Nec est similiter de necessitate Sacramenti, quòd Minister tangat immediatè membrum, modò Oleum immediatè & physicè illud tangat. Ratio est; quia per virgulam hoc Sacramentum tempore contagionis sæpiùs confertur, & Pastorale Mechliniense, *Tit. de Sacram. Extremæ Unctionis* ait: *Sacerdos peracturus Unctiones, pollicem, vel virgulam intingat in Oleum Sacrum*. Servandæ tamen sunt consuetudines probatæ locorum. Ita Herincx *cit. quæst.* 2. *num.* 18.

§. IV. *Materia Proxima Extremæ unctionis Necessaria Necessitate Præcepti.*

66 EST quintuplex unctio quinque Sensuum. Ita Doctores Angelicus, & Subtilis, Thomistæ, Scotistæ, & Recentiores communiter apud Mastrium *cit. n.* 36. ita ut cum quinque unctionibus quinque Sensuum proferantur quinque formæ partiales correspondentes quinque unctionibus. Ratio est quia Concilium Florent. sæpè citatum loquitur hoc modo: *Infirmus inungendus est in Oculis propter visum, in Auribus propter auditum, in Naribus propter odoratum, in Ore propter gustum, vel locutionem, in Manibus propter tactum, in Pedibus propter gressum, in Renibus propter delectationem ibidem viventem*. Et licèt hæ omnes unctiones non sint de necessitate Præcepti; cùm juxta Rituale Romanum *Renum unctio in Mulieribus, honestatis gratia, semper omittatur; atque etiam in Viris, quando infirmus commodè moveri non potest; sed sive in mulieribus, sive in viris, alia Corporis pars pro renibus, ungi non debet*; Nihilominùs quinque Corporis partes præcipuæ ungi debent: quas veluti Sensuum instrumenta homini Natura dedit; nempe *Oculi, Aures, Nares, Os, & Manus*, ut inquit *Rituale Romanum*. Quare unctiones quinque Sensuum cum quinque partialibus formis correspondentibus esse de necessitate præcepti, certum est ex universali, & constanti Ecclesiæ ritu, & quia aliàs Sacramentum exponeretur periculo invaliditatis. Congruentia est, quòd sicut omnis cognitio (sic omne peccatum, quòd semper aliqualem cognitionem præsupponit) ab aliquo sensu originem habeat; adeòque ad significandam perfectam animæ curationem, quæ fit per hoc Sacramentum, congruebat inungi quinque Organa quinque Sensuum, vel ut radices peccatorum. Debet autem id fieri modò hominibus accomodato, videlicet non in ipsa pupilla oculi, non in lingua, non in tympano auditus, non in carunculis, in quibus residet odoratus, sed sufficit id fieri palpebris, labiis, auribus, naribus.

67 Porrò hæc unctio debet fieri per modum Crucis, & in partibus, quæ natura geminæ sunt, duplex fieri debet unctio, verbi gratia, una super Oculum dextrum, altera super sinistrum, & unica interim forma correspondens proferri, ita ut formæ prolatio incipiat, antequàm v. g. prior unctio, oculi scilicet dextri finiatur, nec desinat, quin posterior scilicet oculi sinistri inchoetur; sicut in *Rituali Romano Pauli V.* adnotatur; ubi etiam dicitur; quòd si quis in aliqua illarum partium mutilatus existat, unctio in parte proximiori fieri debeat cum eadem formæ prolatione; quod totum etiam anteà jam adnotavit *Scotus in* 4. *d.* 23. *q. un.*

Petes: *An quinque sensuum Unctiones cum suis diversis formis faciant unum, vel plura Sacramenta?*

68 Resp. Cum Doctore Subtili, Mastrio, Almaino, Poncio, Hiqueo, & Aliis, apud Mastrium *cit. qu.* 3. *n.* 44. quòd faciant unum Sacramentum unitate *Integritatis*, non unitate *indivisibilitatis*. Ratio primi est; quia omnes unctiones constituunt unum, & integrum Sacramentum Extremæ unctionis, cùm omnes ad unam, & integram significationem, & remissionem omnium peccatorum venialium finalium ordinentur. Ratio secundi est, quia quælibet unctio cum sua forma est independenter ab alia significativa gratiæ, & remissionis peccatorum per sensum inunctum commissorum, Ergo per quamlibet unctionem certus gratiæ gradus infunditur; ita quidem, ut peccata venialia per oculos commissa remittantur per unctionem oculorum, & venialia per Aures commissa remittantur per unctionem Aurium, & sic de reliquis. Per omnes autem unctiones: Vel in necessitate, per unam cum forma explicitè, vel saltem implicitè exprimente omnes Corporis sensus remittantur omnia peccata venialia, & conferatur gratia habitualis adæquata hujus Sacramenti.

69 Hoc adhuc adnotandum venit, quòd quilibet in administratione Sacramenti Extremæ unctionis, & in faciendis unctionibus servet ritum, & consuetudinem suæ Diœcesis, in qua degit. Similiter ex consuetudine servandus est ordo inter partes, seu sensus Corporis, ut nimirum priùs inungantur Oculi, posteà Aures &c. Quæ tamen obligatio non est tam gravis, quin in necessitate liceat ordinem invertere, *Herincx cit. qu.* 2. *num.* 20.

QUÆSTIO III.

De Forma Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

71 *Assignatur forma consueta Extremæ Unctionis.*
72 *Affertur forma præcisè Essentialis Extremæ Unctionis.*
73 *Quid dicendum ad Casum Parochi extremè inungentis mulierem?*
74 *Forma Extremæ unctionis debet esse deprecatoria.*
75 *Solvitur Objectio.*

ASSERTIO III.

70 *FOrma consueta Extremæ unctionis est; per istam Sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum, sive per auditum, &c. deliquisti. in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Forma verè præcisè essentialis est hæc: Per hanc unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti: quæ etiam essentialiter debet esse deprecatoria.* Communissima DD.

§. I. *Forma Consueta Extremæ Unctionis,*

71 QUa Sancta Romana Ecclesia utitur, est hæc: *Per istam Sanctam unctionem, & suam piissimam Misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum, sive per auditum &c. deliquisti, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen*. Ita Rituale Romanum *Tit. de Sacramento Extremæ unctionis*; & coincidit forma tradita à Concilio Florentino, & insinuata à Tridentino *Sess.* 14. *de Extrema unctione cap.* 1. Estque repetenda ad singulos sensus; & alia Membra inungenda cum Proportione. Loco *Dominus* dicitur in aliquibus Ecclesiis; *DEUS*; & Rituale Romanum addit: *Sanctam*, etsi hoc omittant Florentinum, & Tridentinum. Alicubi etiam additur: *In Nomine Patris, & Filii, &c.* quæ tamen verba juxta communem DD. apud Gobat, *tract.* 8. *casu* 21. *num.* 800. non sunt de necessitate Sacramenti; esse autem de necessitate præcepti, asserunt Angelus, & Paludanus; negant Ledesma, & Suarez *disp.* 41. *sect.* 3. servandam esse sub præcepto cujusque Ecclesiæ consuetudinem, asserit Hurtadus cum Coninch. *disp.* 19. *dub.* 4. Verba illa: *Sanctam, & suam piissimam Misericordiam*, esse sub mortali proferenda, ait idem Hurtadus cum Dicastillo, *n.* 68. tum propter universalem consuetudinem Ecclesiæ: tum quia nonnulli, teste Palao, *punct.* 4. *n.* 4. etsi contra Communiorem DD. censet, esse de Essentia.

§. II. *Forma præcisè Essentialis Extremæ unctionis*

72 EST hæc: *Per hanc unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti*. Ita graves Theologi apud Mastrium *cit. disp.* 22. *quæst.* 2. *nu.* 28. item *Gobat. cit. Herincx*, & Alii. Ratio est: quia in his verbis continetur sufficienter sensus à Christo intentus in hujus Sacramenti forma; siquidem imprimis, *Necessitate Sacramenti*, in forma Extremæ unctionis, debet exprimi Materia ejus proxima, scilicet *unctio*; quamvis enim facto ipso perficiatur, hoc non tollit,

quin etiam verbo proferri debeat; sicut in Baptismo, quamvis facto ipso perficiatur ablutio, adhuc debet verbo proferri. Non tamen necessitate Sacramenti debet exprimi sensus inunctus, quia etiam hic non exprimitur in forma *Mediolanensi*, & *Veneta* citanda. Deinde conveniunt Doctores, de substantia hujus Sacramenti esse, *ut petatur remissio peccatorum à DEO*; quia inter Effectus hujus Sacramenti iste est præcipuus, & principalis, ut dicetur sect. seq. Denique non esse necessarium necessitate Sacramenti, exprimere in forma Extremæ unctionis, istas Particulas, seu verba: *Sanctam*, *& suam piissimam Misericordiam*, diximus §. præced. & tamen apud Mastrium cit. *num.* 27. Suarez, Coninch. Reginaldus, Layman, Diana, & Alii passim. Idem est de illis verbis: *In nomine Patris*, & *Filii*, *& Spiritus Sancti. Amen.* Quia neque hoc Sacramentum est Professio fidei, sicut Baptismus, neque in hoc Sacramento occurrit aliqua Ratio Specialis Invocationis trium Divinarum Personarum, neque in Conciliis hoc declaratur, neque in Rituali Romano: Ergo forma præcisè Essentialis Sacramenti Extremæ unctionis, & necessaria necessitate Sacramenti est hæc: *Per hanc unctionem indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti*. Hoc tamen non obstante conveniunt DD. debere Sacerdotem omnia verba contenta in forma consueta Extremæ unctionis suprà *num.* 71. à nobis assignata proferre, dum confert hoc Sacramentum; Nec aliquid in illa forma omittere, aut mutare sine peccato potest, & pro qualitate mutationis poterit in hoc incurrere Mortale, aut Veniale peccatum: tum quia faceret contra morem, & præscriptum Ecclesiæ: tum quia posset Sacramentum exponere periculo nullitatis.

73 Ex quibus poteris colligere, quid dicendum sit ad casum illius Parochi, quem refert *Gobat tract.* 8. *casu* 21. *num.* 811. Qui, cùm Mulierem extrem: inungeret, dicebat ad singulorum unctionem sensuum: *Quidquid dereliquisti per visum, tactum, &c.* Nimirùm hunc errorem fuisse sub mortali imprimis emendandum ab illo Presbytero, cùm fuerit Essentialis variatio sensus formæ Extremæ unctionis; & si hic error non fuisset animadversus nisi post collatam taliter Extremam unctionem, fuisset obligatio mortalis repetendi illam, etiam cum aliqua mortificatione, vel nimis rudis, vel nimis inattenti Parochi. Ita *Gobat. cit.*

§. III. *Forma Extremæ Unctionis essentialiter debet esse deprecatoria.*

74 ITa communis DD. Bellarminus, Henriquez, Valentia, Coninch. Layman, Diana, Bonacina, & Alii passim apud Mastrium *in* 4. *disp.* 6. *quæst.* 2. *numer.* 34. Ratio est: I. Quia in Epistula S. Jacobi cap. 5. dicitur: Orent super eum, & Oratio fidei *salvabit infirmum*; ubi ly *Orent*, & *Oratio* significant deprecationem. II. Quia forma præscripta à Conciliis Florentino, & Tridentino hactenùs usurpata est deprecatoria, videlicet: *Indulgeat tibi Dominus &c.* III. Quia non adest fundamentum sufficiens asserendi, aliam formam, quæ habet sensum non deprecatorium, sufficere: Ergo forma hujus Sacramenti essentialiter debet esse deprecatoria.

§. IV. *Solvitur Objectio.*

75 DIces: Refert noster Doctor Seraphicus S. Bonaventura *in* 4. *d.* 23. Tempore D. Ambrosii in Ecclesia Mediolanensi formam Sacramenti Extremæ unctionis fuisse hanc; *Ungo te Oleo Sanctificato, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti, præparatus ad certamen aereas possis superare potestates*, Deinde in Ecclesia Veneta, ut refert Palatius 4. *d.* 23. *ex libro Sacramentali Venetorum à Leone X. approbato*, fuit olim hæc forma. *Ungo te Oleo Sancto, ut hac unctione protectus fortiter stare valeas adversus aereas Catervas, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Atqui hæ formæ sunt indicativæ, & non deprecatoriæ: Ergo forma Extremæ unctionis non debet esse essentialiter deprecatoria.

Respond. cum Mastrio cit. & Herincx *cit. quæst.* 3. *num.* 26. Utramque formam prædictam posse, atque adeò debere explicari, ut quoad sensum sit deprecatoria, ac proinde æquivaleat formæ usitatæ: idque satis colligitur ex posterioribus utriusque formæ verbis, videlicet, *ut more militis uncti possis &c. Ut hac unctione protectus &c.* Ac si diceretur, Per hanc unctionem superes potestatem diabolicam, & evadas pœnas inferni. Simile foret, si Minister diceret; *Ungo te, ut indulgeat tibi DEUS, quidquid deliquisti &c.*

QUÆSTIO IV.

De Ministro Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

ASSERTIO IV.

MInister Extremæ unctionis validè conferendæ est solus, & quilibet Sacerdos; licitè verò conferendæ est Sacerdos, habens Jurisdictionem Ordinariam, vel delegatam super inungendum; qui quidem, si sit Parochus, tenetur sub mortali, ex justitia, per se, vel per alium, hoc Extremæ unctionis Sacramentum, suis subditis expressè, vel interpretativè petentibus administrare. Est partim certa, partim communis DD. Sententia. 76

§. I. *Minister Extremæ Unctionis validè conferendæ est solus Sacerdos.*

EST de fide definitum in Concilio Florentino, & Tridentino *Sess.* 14. *de Extrema unctione, Canon.* 4. dicente: *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos Beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate Seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremæ unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.* Ratio congruentiæ est, quia, cùm hoc Sacramentum sit Pœnitentiæ consummativum, ut Concilia, & Patres loquuntur; hæc siquidem Unctio subnectitur ad finalem, & pleniorem peccatorum remissionem, convenienter fuit à Christo institutum, ut ejusdem Ministri Officium sit dicere: *Indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti*, cujus fuerat pronuntiare, *Absolvo à peccatis*. Et cùm Sacerdotalis ordinatio duas habeat partes, unam, qua præbetur potestas in Corpus Christi verum, hoc est, potestas ad conficiendum SS. Eucharistiæ Sacramentum: Alteram supra Corpus Christi mysticum, hoc est, ad remittenda peccata Pœnitentium; in hac secunda parte simul continetur potestas ad ministrandum Extremæ unctionis Sacramentum. Ex quo sequitur, nulla necessitate aut dispensatione, deficiente Sacerdote, posse hoc Sacramentum ministrari ab alio. Insuper certum est, quemlibet Sacerdotem posse validè hoc Sacramentum administrare juxta DD. communiter, Ratio est: Quia omnis Sacerdos habet potestatem Ordinis, quæ sola hic requiritur ad valorem. Ex quo pariter sequitur, validum esse Sacramentum Extremæ unctionis, etiam à Sacerdote excommunicato collatum, & quavis censura ligato, imò etiam degradato; Sicut valeret etiam Eucharistiæ consecratio, quia nempe Character Ordinis numquam deletur. Mastrius *Theol. Moral. disp.* 22. *qu.* 6. *num.* 85. 77

§. II. *Minister Extremæ Unctionis licitè conferendæ,*

I. EST Sacerdos habens Jurisdictionem Ordinariam vel delegatam super inungendum. Communissima apud Mastrium *citat. numer.* 86. Herincx *disput.* 9. *de Extrema unctione, quæst.* 4. *numer.* 28. & Alios. Ratio est: Quia hoc spectat ad debitum Regiminis modum, & ordinatum Exercitium potestatis Ordinis; sicut Sacramentum Baptismi, licèt sit summè necessarium, possitque validè ministrari à quolibet etiam Laico, tamen secluso periculo, & casu necessitatis, nonnisi à Parocho, vel de ejus licentia, & ab alio licitè conferri potest. Quapropter *in Clementina* 1. *de Privilegiis*, ipso facto excommunicantur Religiosi, qui præsumpserint Clericis, vel Laicis ministrare Sacramentum Extremæ unctionis sine speciali Parochi licentia; loquitur autem textus de solis Religiosis, ut passim Doctores advertunt; Etsi *Sotus*, & *Valentia*, Excommunicationem extendant sine fundamento ad Sacerdotes Regulares. Loquitur etiam de Infirmis Subditis Parocho; ideòque Religiosus ministrans Religioso sine debita licentia, etsi peccet, non tamen incurrit censuram, (etsi contradicat *Sylvester*) constitutio siquidem in favorem Parochorum prodit. *Herincx cit. num.* 29. 78

Dices: Etiam ad validè administrandum Pœnitentiæ Sacra- 79

Sacramentum requiritur in Absolvente Jurisdictio in Absolvendum: ergo non tantùm ad licitè, sed etiam ad validè conferendum Extremæ unctionis Sacramentum requiritur in Ministro Jurisdictio in Inungendum; Cùm Sacramentum hoc sit Sacramenti *Pœnitentiæ consummativum*, ut loquitur *Tridentinum*. Respond. Neg. Consequentiam. Ratio disparitatis est: quia Sacramentum Pœnitentiæ exercetur per modum Judicii, & Absolutio datur in eo per modum Judicialis Sententiæ, quæ certè non valet, nisi à legitimo Judice, & consequenter à Sacerdote habente Jurisdictionem proferatur: At verò Sacramentum Extremæ unctionis non exercetur per modum Judicii, sed Medicinæ, quæ valere potest ad morbum curandum, etsi detur à non habente Jurisdictionem in infirmum.

80 II. In casu, quo Parochus vel non valet, vel non vult ministrare Extremam unctionem, neque etiam alteri licentiam dare, potest quilibet Sacerdos, etiam Religiosus administrare eamdem, sine periculo peccati, aut Censuræ: tunc enim censetur habere licentiam ab Ecclesia quæ non vult malitiæ Parochi favere, aut filios suos remedio tam utili, in tanta necessitate destitui. Ita *Herincx cit. numer.* 30. *Mastrius citat. numer.* 86. citans Suarez, Amicum, Valentiam, Navarrum, Bonacinam, & Alios. Tandem rectè notat *Amicus* apud *Mastrium cit.* ad hoc Sacramentum licitè ministrandum (idem est de Sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ, ac Matrimonii) non requiri, ut Sacerdos sit ad Confessiones audiendas juxta Concilii Trident. Decretum approbatus; quia hoc nullo Jure requiritur ad conferendam Extremam unctionem, sicut tamen ex Concilio Trident. requiritur ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ. Ita *Suarez*, *Lezana*, *Passerinus de Statibus Hominum q.* 187. *art.* 1. *num.* 996.

81 III. Ex Privilegio Apostolico S. Pii V. Bulla: *Ad immarcescibilem* 1567. *7. id Febr.* (quæ habetur in Bullario *Cherubini tom.* 2. *pag.* 214.) concessum est Congregationi Clericorum Regularium Theatinorum §. 17. *Et tam Præpositi, quàm cæteri omnes Clerici, Romæ, Venetiis, Neapoli, ac aliàs ubique locorum degentes Congregationis hujusmodi, nunc, & pro tempore existentes, qui tamen Presbyteri fuerint, Eucharistiæ etiam pro Viatico, ac etiam Constitutis in articulo mortis; ac Extremæ unctionis cæteris Clericis, & fratribus Congregationis hujusmodi, ac etiam Mercenariis, Famulis, Operariis, & Servis eorumdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus etiam Sæcularibus, & Extraneis, quos in locis, vel habitationibus Congregationis hujusmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit; etiam Diœcesanorum locorum, & Sacerdotum Curatorum quorumcumque, etiam in quorum Civitatibus, & Diœcesibus ac Ecclesiarum Parochiis respectivè, & Ecclesiæ, & loca ipsorum Congregationis nunc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minimè petita, nec obtenta: & in casum, quo non daretur spatium petendi talem licentiam propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque aliis Personis, quæ in hujusmodi necessitate intra Ecclesias, Collegia, domos, & habitationes Congregationis prædictorum reperiri contigerit, ac extra illa aliis quibusvis infirmis, etiam in mortis articulo constitutis ubique in causa necessitatis supradictæ, etiam nulla ad hoc per Eos petita, nec eis concessa licentia cujusvis Sacerdotis Curati, Pœnitentiæ Sacramenta Ecclesiastica ministrare possint*. Hucusque Theatinorum Privilegium, quo gaudemus utique etiam nos per Communicationem Privilegiorum. Insuper, quòd hujusmodi Mercenariis, famulis, hospitibus intra septa Monasterii constitutis, in articulo mortis possint Regulares mendicantes tribuere Extremam Unctionem, docent Suarez *Tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *l.* 9. *cap.* 3. *numer.* 16. Portel. vers. *Sacramentorum Administratio numer.* 9. Diana, Lezana, Miranda, & Alii apud Petrum Mariam Passerinum SS. Theol. Magistrum, & Professorem in Romana Sapientia, *de Hominum Statibus, & Officiis, quæst.* 187. *artic.* 1. *num.* 994. qui *numer.* 995. addit; ideò duplici Ratione, Infirmi existentes intra septa Monasterii possunt à Regularibus Mendicantibus recipere Viaticum, & Extremam unctionem. Primò, quia existentes intra Monasterium Exemptum sunt Exempti à Jurisdictione Episcoporum. Secundò, ex Privilegio speciali Regularibus concesso modo allato; unde hoc puto (pergit *Passerinus citat.*) extendi debere etiam ad illum, qui casu, & Inopinato eventu, intra septa Monasterii existens incidit in periculum Mortis; nam, & ad hunc casum Privilegia præfata se extendunt. Idem verò Privilegium eximens degentes in Monasteriis, & Domibus Regularium Exemptorum à Jurisdictione Episcoporum, habetur concessum Minimis, seu Eremitis S. Francisci de Paula à Sixto Papa IV. in sua Bulla: *Sedes Apostolica* data 1474. *Calend. Junii*, (quæ habetur in Bullario Romano, seu *Cherubini*, *tom.* 1. *pag.* 406.) Ubi Papa §. 15. expresse Privilegium Exemptionis concedit Eremitis S. Francisci de Paula, & Personis in eorum domibus degentibus, expressè distinguens inter Eremitas, seu Religiosos dicti Ordinis, & Personas in eorum Conventibus degentes, & tam Eremitas, quàm dictas Personas eximens ab omni Jurisdictione Episcoporum. Quo Privilegio utique gaudent Omnes Regulares Mendicantes per Communicationem Privilegiorum. Similiter gaudent Privilegio concesso ab Urbano III. in sua Constitutione, quæ incipit; *Cùm Antecessor data 7. Calendas Aprilis* 1187. & habetur *in Bullario Cherubini tom.* 1. *pag.* 74. in qua Ordini Fratrum Cruciferorum, & eius Religiosi §. 5. concedit sequentia: *Chrisma quoque, Oleum Sanctum, Dedicationes Ecclesiarum, Ordinationes Clericorum, qui ad sacros fuerint Ordines promovendi, & cætera Ecclesiastica Sacramenta, à quocumque malueritis, Catholico recipiatis Episcopo, qui nostra fultus Auctoritate, quod postulatur, impendat*. Ita Passerinus, *de Statibus Hominum, quæst.* 187. *art.* 1. *num.* 997. Gobat *tract.* 8. *Casu* 22. *num.* 868.

IV. Quamvis Sacramentum Extremæ unctionis nequeat 82
validè confici à pluribus Sacerdotibus, ita ut unus solam subministret Materiam ungendo, altero formam tantùm proferente, juxta Communem DD. Sententiam, quæ id clarè deducit ex ipsis B. Jacobi Apostoli Verbis: *Orent super Eum, ungentes eum Oleo*, quibus significat, eumdem esse debere, qui Materiam ministrat ungendo, & formam profert orando, potest tamen hoc Sacramentum à pluribus Sacerdotibus validè confici in hoc sensu, ut scilicet unus duas, vel tres efficiat unctiones, & totidem proferat formas, & alter alias compleat eodem modo usque ad quintam, & hoc vel simul, vel successivè, ita nimirum, ut dum unus sensum ungit, suamque partialem formam enunciat, alter alterum sensum inungat eodem tempore, & suam proferat partialem formam; Vel ita, ut dum unus unum sensum unxit, protulitque suam partialem formam, alter non quidem simul, sed statim posteà alium sensum ungat, aliamque proferat partialem formam. Ita Communiter Scholastici & Summistæ apud Mastrium *cit. quæst.* 6. *numer.* 87. Ratio est; quia singulæ unctiones cum suis formis proportionatis sunt partes integrales unius Sacramenti Extremæ unctionis, habentque suam proportionatam significationem in suo genere perfectam, & ab aliis independentem, & quælibet causat aliquam gratiæ portionem: Ergo hoc Sacramentum *validè* potest à pluribus Sacerdotibus confici in hoc sensu, ut unus duas, vel tres efficiat unctiones, & totidem proferat formas, & alter alias compleat eodem modo. Dictum est: *Validè*, quia hoc modo non possunt plures Sacerdotes *licitè* conficere hoc Sacramentum; Cùm sit contra universalem Ecclesiæ praxim, à qua sine urgenti necessitate recedere non licet; Unde saltem ex obligatione præcepti unicus debet esse Minister, qui totum hoc Sacramentum in unoquoque infirmo perficiat, nec per se liceret, *Seclusa Necessitate*, plures Sacerdotes concurrere, qui per partes illud præstarent. Nec obstat locus S. Jacobi dicentis in plurali: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*; Sensus enim est: *Inducat aliquem ex Presbyteris*, ut usus Ecclesiæ indicat. Duplex autem casus necessitatis assignari solet in quibus licet hoc Sacramentum à pluribus Sacerdotibus ministrari: unus est, si periculum foret, ne antequàm omnes quinque unctiones ab uno Sacerdote perficerentur, infirmus moreretur; Alter verò, si Sacerdos verb. grat. facta una, aut duabus unctionibus moreretur, vel ad talem statum reduceretur, in quo non posset alias unctiones perficere, tunc enim reliquæ tantùm unctiones ab alio Sacerdote fieri deberent. Ita *Mastrius cit. num.* 88. sed *Miratius* putat, non esse certum valorem Sacramenti sic per partes successivè à pluribus ministrati, ideòque unctiones omnes sub conditione ab initio repetendas, quod etiam admittit *Aversa sect.* 10. qui etiam *sect.* 5. cum *Nugno* apud *La Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 2098. putat Sacramentum Extremæ unctionis fore nullum, si una unctio quadrante horæ distaret ab altera.

§. III. Obligatio Ministri ad Conferendum Extremæ Unctionis Sacramentum.

I. DUplex hujus Sacramenti Minister distingui solet, 83
unus, cui ex officio incumbit, ut sunt Episcopi, Parochi, & Superiores Religionum erga suos subditos; Alter in defectum proprii Ministri, ac Pastoris, ut sunt omnes Sacerdotes, etiam Curam animarum non habentes. Itaque

II. Loquendo de Ministro, cui ex officio incumbit, & 84
curam animarum habet. Communis est Doctorum Sententia, teneri ipsum ex Justitia, & sub mortali, subditis suis hoc Sacramentum administrare tempore opportuno, per se, vel per alium; quòd expressè docet *Catechismus Romanus de hoc Sacramento numer.* 9. Ubi ait, gravissimè peccare non tantùm, qui hoc Sacramentum ministrare negligunt, sed etiam, qui opportuno tempore, quando ægrotus est sui compos, non administrant. Ratio est: Quia Pa-

ftores ex Officio tenentur fuis fubditis admioiftrare Sacramenta non folum neceffaria, fed etiam multùm conducentia eorum faluti, & præcipua temedia, quæ Chriftus inftituit pro Bono Spirituali fidelium ; atqui unum ex illis remedìis eft adminiftratio Sacramenti Extremæ unctionis : ergo tenentur Paftores illud fuis fubditis fuo tempore adminiftrare, & quidem ex Juftitia ; Tum quia ex Officio, & Munere fuo Paftorali ad hoc tenentur: Tum quia ideò à fuis fubditis mercedem, & ftipendium accipiunt. Idem dicendum de prælatis Religionum refpectu fuorum fubditorum. Maftrius *citat. quaft. 6. art. 2. num.* 90. Suarez *difp.* 44. *fect.* 3. & Amicus *difp.* 19. *fect.* 2. Nec refert, quòd Prælati Religionum à fuis fubditis non accipiant ftipendium, ficut Parochi ; accipiunt equidem obfequium obedientiæ, & reverentiæ ab iifdem, quod eft altioris Ordinis ftipendio pecuniario. Omnes ergo paftores tenentur non folùm ex Charitate, fed etiam ex Juftitia.

85 III. Loquendo de Miniftro, qui fuccedit in defectum proprii paftoris in cafu neceffitatis. Communis etiam fententia docet, teneri ad hoc Sacramentum miniftrandum faltem ex Charitate ; & quidem fub mortali in cafu gravis indigentiæ, verb. grat. fi infirmus aliàs effet moriturus fine ullo alio Sacramento, quia tunc mortis æternæ periculo exponeretur, fi hoc Sacramentum non fufciperet, quod quilibet fub peccato mortali à proximo tenetur avertere. Unde Doctores communiter docent, in tali cafu fimplicem Sacerdotem etiam ab infirmo non petitum teneri ex præcepto Charitatis hoc Sacramentum adminiftrare, fi abfit alius, qui illud conferre poffit ; extra verò hunc cafum, quando nimirum infirmus alia verò fufcepit Sacramenta, v. g. Pœnitentiæ, & Euchariftiæ, quia tunc Moribundus non cenfetur hoc Sacramento graviter indigere, Doctores putant, præfatum Sacerdotem, qui hoc Sacramentum miniftrare nollet, folùm venialiter peccaturum, quatenùs contra Charitatem eft proximo tantum Bonum fine ulla jufta caufa denegare, præfertim quando id facere poteft fine magna difficultate, & incommodo. Et hæc Opinio tefte *Maftrio cit num.* 91. eft probabilior.

86 IV. Difficultas Ulterior eft, an Parochus tempore Peftis teneatur Sacramentum Extremæ Unctionis fuis Parochianis adminiftrare cum periculo vitæ? Ad quam refpondeo cum *Maftrio cit. numer.* 93. & probabiliori cum Diftinctione: Vel infirmus confeffus fuit in infirmitate, aut paulo ante, & probabiliter ex ftatu ipfius conftat, eum pofteà non peccaffe mortaliter: in tali cafu Parochus non tenetur fe exponere periculo vitæ, ut tali infirmo fuo parochiano hoc Sacramentum adminiftret: quia in hoc cafu probabiliter exiftimari debet, quòd fit in ftatu gratiæ, & quòd non fit neceffarium hoc Sacramentum ; quamvis enim fit utile, ex hoc tamen non incumbit Parocho obligatio illud adminiftrandi cum periculo vitæ ; Certum enim videtur, quòd quis non teneatur pro utilitate Spirituali proximi exponere fe periculo vitæ, fi aliàs fufficienter provifum eft ejus faluti Spirituali. Si verò infirmus non fit confeffus, aut poft Confeffionem, verifimile eft, ipfum mortaliter peccaffe, & fit in ftatu, quo ampliùs confiteri non poffit, nec anteà Confeffionem petierit, videtur dicendum, quòd Parochus teneatur fub mortali Sacramentum Extremæ unctionis ipfi miniftrare, etiam cum periculo Vitæ : quia tunc hoc Sacramentum debet exiftimari effe ipfi neceffarium, ut dimittatur ipfi faltem per accidens peccatum mortale ; fupponitur enim communiter, quòd Sacramentum hoc habeat talem virtutem, modò infirmus habeat attritionem de peccatis ; fic enim mediante hoc Sacramento fiet de Attrito Contritus. Ratio eft : quia Bonus Paftor debet dare animam fuam pro Ovibus fuis, hoc eft, fuam vitam Corporalem exponere periculo mortis ad falvandam vitam fpiritualem animæ fuarum Ovium. Supponimus autem in cafu, quòd talis infirmus non poffit juvari per Abfolutionem Sacramentalem, fi enim per hanc juvari poffet, per eamdem ex Attrito fieret Contritus ; Nec amplius Extrema unctio foret ipfi Neceffaria ad falutem. Ita Averfa *quæft. 64. de Sacramentis in Genere fect.* 7. cum pluribus Aliis apud Maftrium *cit. num.* 94. *in fine* idem docet Herincx *difp. 9. de Extrema unctione, quæft.* 4. *numer.* 31. addens: Deinde fi Parochus nihilominùs difcrimen Vitæ fubire debeat, audiendo Confeffionem, & abfque novo periculo gravi poffit eadem opera miniftrare Extremam unctionem exiftimo omnino ipfum ad hoc teneri: Nil enim excufare poteft, nifi fubeundum periculum vitæ, quòd equidem fubeundum fupponitur.

§. IV. *Regulæ obfervandæ in Adminiftrando Sacramento Extremæ Unctionis.*

R E G U L A I.

87 QUamquam nimia facilitas, & feftinatio in hoc Sacramento conferendo non fit probanda, multò tamen magis fugiendum eft oppofitum extremum, ut fcilicet, cùm de periculo mortis timetur, non ftatim detur hoc Sacramentum, aut diutiùs expectetur: Nam in multis videmus (nec id raro) propter dilationem, vel non integrè potuiffe conferri hoc Sacramentum ; vel alienatis omnino mente, & extra omnem fenfum fuiffe adminiftratum, ubi dubium non eft, multum deperire infirmis. Ita *Petrus Soto de Extrema unctione Lect.* 2.

R E G U L A II.

88 QUando Parochus advertit, aliquem periculosè decumbentem tergiverfari circa receptionem Extremæ unctionis, dextrè conetur expifcari, an illa tergiverfatio non proveniat ex aliquibus falfis imaginationibus, & ftultis apprehenfionibus, verb. grat. quod inuncti citiùs moriantur, quòd non poffint condere teftamentum, quòd fi convalefcunt, non poffint amplius in Choreis faltare, vel nudis pedibus incedere, vel calceos induere &c. & fi reperit, conetur omni poffibili modo, iftos errores, & falfas imaginationes dedocere infirmum : quia nihil funt, nifi meræ ftultæ apprehenfiones, & diabolicæ tentationes ; cùm nullibi legatur, Sacramentum Extremæ unctionis producere hos effectus : imò è contrario conftat, recuperationem fanitatis, fi animæ faluti expedierit effe effectum hujus Sacramenti, ut fect. feq. dicemus, quòd etiam patet ex cafu fequenti, quem defcribit P. *Gobat tr. 8. cafu 22. n.* 883. his verbis.

89 Nicolaus de Nifa Ordinis Minorum *in Gemma Prædicantium* fcribit, quemdam magni cæteroquin meriti interrogatum, an vellet ungi? renuiffe: *Nolite*, inquiebat, *Obfecro: quia omnes, qui Unguntur, moriuntur:* atque in iis verbis obiiffe. Cùm verò linteaminibus involveretur, aperuiffe oculos, & hæc dixiffe: *Quia Extremæ Unctionis Sacramentum abhorrui, centum annis in purgatorio, Jufto DEI Judicio, torquebor : fi unctus fuiffem, de Ægritudine convaluiffem ; Sacra enim unctio non eft acceleratio mortis, fed dilatio*: atque his dictis iterum expiraffe. Non malè fieret, Judicio Patris Gobat ; fi Parochi, & Concionatores hunc cafum in concionibus populo proponerent, ut non tamdiu fubinde Extremam Unctionem fufcipere differret.

R E G U L A III.

90 PArochus non fit nimiùm fcrupulofus circa iterationem hujus Sacramenti. Cùm enim certum fit ex una parte, per illud non imprimi Characterem, ac proinde effe natura fua iterabile: Ex altera autem parte nulla lex fcripta determinet, an, & quoties liceat, aut non liceat iterare hoc tam falutiferum Sacramentum, incliuet Parochus potiùs (præfertim, quando videt, fore pergratum ægro) in iterationem, quàm omiffionem iterationis, probè memor Aureæ Sententiæ ex S. Leone, *cap. Si nulla dift. 4. de confecr. Non temeritas intervenit præfumptionis, ubi eft diligentia pietatis.* Quando autem iterandum fit Extremæ Unctionis Sacramentum dicetur fect. feq.

R E G U L A IV.

91 ESt perniciofus error illorum, qui fe omnem erga infirmos Paftoralis Officii partem expleviffe exiftimant, quia Sacramenta Pœnitentiæ, Viatici, Extremæ Unctionis adminiftrarunt. Itaque nihil ultra monent : *Recepit*, inquiunt, *fua Sacramenta: Nihil mihi ifthic fupereft negotii, præfertim fi me revocat nemo.* Sed agendum, dic quæfo, quid ifti homini proderit accepiffe gratiam, fi eam ante mortem perdiderit? Quàm autem fit hoc facilè? Urgent enim tunc graviores affultus dæmonum, vis morbi fit acrior, animus fractior: heu! quàm fæpè, & quàm fœda in ipfo portu naufragia à latentibus fcopulis, anguftis faucibus, irruentibus procellis? dum Magifter navis vel abeft, vel dormit, quafi jam de re fua tota fecurus. Adibis igitur etiam non vocatus, præfertim fi cognoveris, à morbo, aut à tentationibus infirmum in præfenti falutis difcrimine verfari. Ita *Carolus Muffart in Manuali Parochorum.*

92 Claudo hanc fectionem, & quæftionem facto Sereniffimi Miniftri feipfum quotidie, non quidem Sacramentaliter, fed devotionaliter ungentis : Somnus cùm quædam imago mortis fit, quique concedit cubitum, etiam ipfe habeat imaginem morituri, quoties vefperi decumberet Sereniffimus, & Reverendiffimus Archidux Leopoldus Guilielmus, affimilatione quadam piiffima adumbratam Extremam Unctionem adhibebat fibi cum aqua benedicta, & dicebat: *Per iftam Sanctam Unctionem, & fuam Piiffimam Mifericordiam indulgeat mihi DEUS, quidquid in anima per cordis affectum, & potentias internas commifi: & quidquid in Corpore per fenfus Externos contra rationem, & virtutem deliqui.* Sic fcribit P. Nicolaus Avancinus *part. 1. cap.* 2. libri, cui titulus

lus est: *Leopoldi Guilielmi Archiducis Austriæ Virtutes*. Vide *Gobat tr.* 8. *casu* 22. *n.* 904.

SECTIO IV.

De subjecto, necessitate, effectu, & cæremoniis Sacramenti Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.

De Subjecto Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

93 *Subjectum Extremæ Unctionis validè recipiendæ est Homo, Viator, Baptizatus*: 94. *Adultus*, & seq.
97 *Periculosè infirmus*, 98. *Prudentum saltem Judicio*.
99 *Enumerantur qui possunt extremè inungi*;
100 *Et qui non*.
101 *Non debet in administranda Extrema Unctione expectari extremum mortis periculum*.
102 *Refertur aliquis Casus*.
103 *Ut quis validè possit Extremè inungi, debuit aliquando personaliter peccavisse*.
104 *Ad recipiendam licitè, & fructuosè Extremam Unctionem requiritur in subjecto status gratiæ*.

ASSERTIO I.

92 *SUbjectum Extremæ Unctionis validè recipiendæ, est homo Viator, Baptizatus, adultus, qui nimirum semel habuit usum rationis, & intentionem hoc Sacramentum suscipiendi, periculosè infirmus, & qui aliquando peccavit personaliter: ut verò etiam licitè, & fructuosè recipiatur, requiritur per se loquendo status gratiæ*. Communissima DD. apud Layman, Gobat, Mastrium, Herincx, La Croix, & alios.

§. I. *Subjectum Extremæ Unctionis validè recipiendæ est Homo Adultus*.

93 CErtum est apud omnes, solum hominem Viatorem in hac vita mortali degentem, esse hujus Sacramenti capacem, ex generali Doctrina de Sacramentis in genere tradita; quia Sacramenta sunt solùm instituta pro hominibus Viatoribus, qui sunt medicinæ vel augmenti gratiæ capaces, & non pro aliis, qui jam sunt in termino viæ; Unde quando de vita inungendi dubitatur, an scilicet sit adhuc vivus, inungendus est sub conditione; *Si es vivus*. Debet etiam hic viator esse baptizatus, ea generali ratione, quòd Baptismus est Janua ad reliqua Sacramenta validè recipienda, ut habetur in Concilio Florentino in Decreto Eugenii. Unde si hoc Sacramentum conferatur non baptizato, etiamsi sit Catechumenus, & in gratia existens per baptismum flaminis, irritum est, & invalidum juxta omnes.

II. Debet etiam esse adultus, hoc est, talis, quòd ad
94 usum rationis pervenerit; quare infantes, & perpetuò amentes non sunt capaces hujus Sacramenti. Communis DD. Mastrius *Theol. Moral. disp.* 22. *q.* 5. *n.* 69. Layman, Sà, Aversa, & alii apud La Croix *l.* 6. *p.* 2. *n.* 2110. Ratio est: Tum quia Sacramentum Extremæ Unctionis est *consummativum Sacramenti pœnitentiæ*, ut loquitur Concil. Trid. sect. 14. in Doctrina de extrema Unctione; Sed infantes, & perpetuò amentes non sunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ: Ergo nec Sacramenti Extremæ Unctionis, cùm hoc sit illius consummativum, & complementum: Tum quia in infantibus, & perpetuò amentibus falsificaretur forma hujus Sacramenti, quæ est: *Per istam sanctam Unctionem &c. indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti &c.* Siquidem infantes, & perpetuò amentes delinquere non possint ob defectum usus rationis: Tum quia non sunt capaces præcipui effectus hujus Sacramenti, scilicet remissionis peccatorum personalium, præsertim venialium. Adhuc tamen plures Theologi apud *Mastr. cit.* & *La Croix cit.* Rectè docent Sacramentum Extremæ Unctionis validè conferri posse pueris, & puellis, qui ad ætatem, & rationis discretionem pervenerunt, ut Sacramenti pœnitentiæ sint capaces; quamvis SS. Eucharistiam nondum receperint, nec adhuc idonei ad illam recipiendam judicentur. Et hæc est communis DD. Sententia, Navarrus, Suarez, Aversa, Layman, Burghaber *centuria* 3. *casu* 93. Ratio est: quia capax Sacramenti pœnitentiæ est etiam capax Extremæ unctionis; nec in his forma Extremæ unctionis falsificaretur, suntque capaces præcipui effectus ejusdem, scilicet remissionis peccatorum, præsertim venialium. In dubio, an puer, vel quicumque alius infirmus sit usus ratione, ungendus est juxta La Croix *cit. n.* 2111. quia hoc Sacramentum non est tantùm ad peccata, & peccatorum Reliquias tollendas, sed etiam ne æger in agone tentationibus succumbat, & ut, si ita expedit, sanitati restituatur. Ita Joannes Sanchez, Diana, Aversa, & alii apud *La Croix citat.*

95 III. Non tamen ad validè suscipiendam Extremam Unctionem requiritur, ut quando suscipitur, suscipiens habeat actualem rationis usum, sed sufficit; quòd aliquando habuerit usum rationis, etiamsi defacto nullum rationis indicium ostendat; dummodò certò non constat, eum, antequam rationis usum amisit, fuisse in peccato; & de illo non doluisse, veluti si quis blasphemus statim in amentiam incideret. Ita Paludanus, Soto, Navarrus, Sylvester, Suarez, Amicus, Aversa, Brancatus, Faber, citati à Mastrio *cit. n.* 70. & alii passim, & eamdem doctrinam ferè omnia ritualia tradunt, & Catechismus ipse Romanus. Ratio est; quia primarius hujus Sacramenti effectus non est tantùm animi roboratio contra Dœmonis tentationes, sed præsertim etiam peccatorum venialium remissio, & aliorum quoque inculpabiliter oblitorum mortalium, ut constabit ex *q.* 3. *seq.* vel quæ per alia Sacramenta non fuerunt remissa: Ergo quamvis infirmi defacto sint amentes, vel ratione destituti, & consequenter non sint capaces illius primi effectus, scilicet roborationis contra tentationes Dæmonis, adhuc tamen sunt capaces alterius, scilicet remissionis peccatorum: fieri enim potest, ut quis in peccato mortali existens, cum sola attritione incidat in amentiam; tunc enim virtute hujus Sacramenti amens gratiam recipiet, & ex attrito fiet contritus, qui tamen alioquin damnaretur. Nihilominus ratio naturalis dictat, & docet Catechismus Romanus de hoc Sacramento, Ministros ejusdem debere curare, ut detur fidelibus eo tempore, quo sui compotes sunt, propriisque actibus se ad illud meliùs præparare valent; hoc equidem exigit reverentia huic Sacramento debita, Unde quando amentes actus faciunt indecentes, & irreverentes; curare debet Minister, ut hoc Sacramentum conferat eo tempore, in quo furiosus ab illis motibus abstinet, vel saltem tempore somni, vel saltem debet furiosus ligari, & ita inungi, ut volunt *Aversa*, *Barbosa*, *Diana*, & alii Summistæ.

96 IV. Adultus, ut validè recipiat hoc Sacramentum, sine dubio debet habere intentionem saltem habitualem suscipiendi hoc Sacramentum, vel saltem voluntatem Generalem vivendi, & moriendi more Christiano Catholico, juxta certam Doctrinam de Sacramentis in Genere, apud P. Sporer, *Theol. Sacram. parte* 1. *capit.* 2. *sect.* 4. *à num.* 139. quem, quæso, vide.

§. II. *Periculosè Infirmus*.

97 SEu in periculo mortis constitutos, vel ex morbo, vel ex vulnere, vel ex veneno potato, vel ex partu, vel ex senectute. *Omnes*. Ratio est: quia S. Jacobus in sua Epistola *cap.* 5. ait; *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ &c.* Nec sufficit qualiscumque infirmitas, sed debet esse periculosa, ita ut prudenter timeatur ex ea mors secutura, prout insinuat Concilium Florent. citat. dicens; *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*, & etiam Tridentinum sect. 14. cap. 4. de Extrema Unctione, dicens; *Declaratur etiam, esse hanc Unctionem infirmi adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: Unde, & Sacramentum exeuntium nuncupatur*. Ex quibus Doctores communissimè inferunt, quòd periculosa infirmitas in inungendo, non tantùm sit conditio ad effectum Sacramenti requisita, sed etiam ad valorem. Difficultas tantùm est an ad validitatem Sacramenti Extremæ Unctionis requiratur, quòd infirmus versetur in vero periculo vitæ? an vero sufficiat, ut tantùm sit in periculo probabiliter putato? Ratio dubitandi est: quia ad valorem Sacramenti non sufficit materia, quam quisque probabiliter idoneam putat, sed necessaria est illa, quam Christus reipsa instituit; atque ita ad valorem hujus Sacramenti ea infirmitas erit necessaria conditio, quam Christus reipsa instituit.

98 II. Hoc non obstante, dicendum cum Doctore Subtili apud *Mastrium citat. numer.* 73. Ad valorem hujus Sacramenti satis esse, ut morbus probabiliter putetur esse periculosus, Medicorum, & peritorum Judicio. Ita *Coninch. disput.* 19. *dub.* 9. *Amicus*, & alii recentiores apud *Mastrium citatum*, quod satis clarè colligitur ex præcitatis Concilii Tridentini verbis, cùm inquit, hoc Sacramentum illis dumtaxat infirmis conferendum esse, *qui in exitu vitæ constituti videantur*; non enim dixit: sunt, quòd designat periculum in reipsa; sed ait: *Videantur*, quod ad prudens Judicium refertur. Hoc idem clarè colligitur ex communi summistarum doctrina, qui dicunt, expectandum non esse supremum mortis Articulum, & inevitabile periculum, quando infirmus animam agit, sed constitutus in mortis periculo, etiamsi alioquin spe vitæ non careat, omnino hoc Sacramentum esse conferendum, ut ob Sacramenti te-

ti reverentiam aliquem possit devotionis actum in ejus susceptione elicere. Hoc etiam ratio ipsa suadet; quia si hoc Sacramentum ad sui valorem requireret verum vitæ periculum in reipsa, sequeretur multoties, hoc Sacramentum suo effectu frustrari; quia non potest semper moraliter sciri, quando sit verum, & certum periculum mortis: cùm ex causis occultis hoc sæpè dependeat. Ex quo etiam patet solutio rationis dubitandi in oppositum adductæ. Dispar enim est ratio de materia Sacramentorum; Non enim est tanta difficultas dignoscendi eam ipsam, quam Christus reipsa instituit, quanta est difficultas dignoscendi verum, & certum mortis periculum; Nam illa pendet ex causis patentibus, & notis, nimirum ex ipsa Christi Domini institutione nobis manifestata; hoc verò pendet à causis occultis. Ex his

99 III. Sequitur, posse extremè inungi eum, qui pestem contraxit, vel qui venenum accepit, aut lethale vulnus, propter quod est in periculo mortis, vel qui est in mortis periculo, eò quòd non possit sisti sanguis per nares effluens: *Gobat. cit. n.* 852. *La Croix lib. 6. part.* 1. *n.* 2108. Item puerpera, si mors ei ob specialem rationem timeatur in hoc partu, Navarrus, & alii apud *La Croix cit.* Item Reus rotæ affixus, adhuc vivens: item quia senectus ipsa est morbus, inungendus est senex deficiens: *Rituale Romanum*. Accipe unum vel alterum casum ex P. Gobat: Primus est *sæcularis*, quem ita refert Auctor præfatus.

Vidi ab hinc annos 20. in Vveilheim oppido quodam Bavariæ Senecionem, cui credebatur affirmanti, se numerare ætatis annos centum, & octo; fuit aliquandiù post extinctus solo senio, sine indicio ullius morbi. An potuit extremè inungi? Respondet Gobat *tr*, 8. *casu* 22. *n.* 852. Potuit, debuitque ille, quem, ut narro vidi, & allocutus sum ipse. Quia Concilium Mediolanense IV. expressè statuit, ut senio confectis præbeatur hoc Sacramentum, *licèt non sint ægroti*, & Armilla *verbo*, *Unctio*, *nu.* 6. sic loquitur; *His*, *qui præ senio deficiunt*, *sine actuali infirmitate*, *unctio datur*, & ita loquitur etiam Cardinalis Toletus apud *Gobat. cit.* Quia senectus ipsa est morbus.

Secundus casus est *Religiosi*, qui non multis ab hinc annis in infirmitate minimè ex se lethali constitutus, timens autem prudenter, ne apoplexia tactus, vel privaretur beneficio Extremæ Unctionis, vel nequiret hanc, nisi jam captus mente, recipere, petiit, atque impetravit à suo superiore, viro prudentia claro. An licitè, & validè fuit collata? Respondet *Gobat. cit. n.* 875. non posse à me non probari, seu petitionem infirmi, seu concessionem Superioris; cùm sit mihi utriusque perspecta sapientia, faciatque hæc ratio, quòd haud dubiè fuerit jam in corpore illius infirmi dispositio ad illud supremum malum, adeoque dici potuerit jam cœpisse.

100 IV. Nequit tamen Sacramentum Extremæ Unctionis conferri decapitandis, vel suspendendis, vel inituris prælium, aut periculosam navigationem &c. Quia tales non sunt actualiter, naturaliter, & intrinsecè infirmi. Disparitas autem, cur infirmis tantùm naturaliter, & intrinsecè non autem aliis violenter ex hac vita discessuris possit conferri Sacramentum Extremæ Unctionis, hæc est; Quia per ægritudinis molestias, corporei sensus adeò doloribus, & anxietatibus opprimi solent, ut facilè in desperationem laberetur infirmus, & satis difficulter dæmonis tentationibus resisteret, nisi hoc cœlesti remedio adjuvaretur, quod animam alleviat, & confortat: quæ incommoda in aliis aliter discessuris ex hac vita, prorsus cessant, cùm integris sensibus, & pleno usu rationis moriantur; quare Divina Gratia suffulti, ex opere operantis, his omnibus incommodis occurrere possunt. Unde colligere licet, Sacramentum hoc esse specialiter institutum ad roborandum hominem corpore deficientem ob ægritudinem: quando autem sanus est, licèt sit morti vicinus, adhuc naturales vires habet integras, & si deficit vivere, hoc non est ab intrinseco propter ægritudinem, sed per accidens, & ab extrinseco ob violentiam, & ideò non est pro illo Sacramentum institutum. *Mastrius cit. num.* 72.

101 Porrò ad conferendum Extremæ Unctionis Sacramentum non est necessarium expectare extremum, & omnino certum mortis periculum, quando scilicet de vita jam est desperatum, sed sufficit, quòd infirmus judicio Medicorum & peritorum censeatur periclitari de vita, ut colligitur ex CC. Florentino, & Tridentino citatis; imò curandum est ut extremum periculum præveniatur, quando nimirum infirmo adhuc integra mens, & ratio viget, ut ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, etiam ipse infirmus se disponat per piam voluntatis affectum, prout saluberrimè etiam monet Catechismus Romanus, & sic non continget casus sequens, quem refert *Gobat. citat. numer.* 876. his verbis.

102 Retulit mihi quidem optimè notus, & piissimus Parochus se non ita pridem vocatum ad Dorotheam magnis doloribus oppressam, eamque extremè inunxisse, eò quòd interrogata, num hoc Sacramentum desideraret, & an omnia necessaria de hoc Sacramento crederet? annuere videbatur. Postero die cùm dolores paululùm remitterent, compertum est ab amicis, quòd dum inungebatur, compos rationis non fuerit: interrogata enim, num sciret, se extremè inunctam? Respondit, se prorsus nescire. Sub vesperum, cùm morbus rursum ingravesceret, Parochus eam rursus invisurus advenit, & à Domesticis monitus, quòd heri ægrota compos mentis non fuerit, propterea Extremam Unctionem, cùm jam ratione polleat, repetendam esse. Sed D. Parocho ex ægrota sciscitanti, num, si heri mentis compos fuisset, Sacramentum hoc Extremæ Unctionis nihilominùs postulatura fuisset? respondit, quòd ita, quòd credat omnia de hoc Sacramento necessaria, & D. Parochus dixit sufficere, nec licere pro hac vice repetere hoc Sacramentum. *Hucusque Gobat*; laudans sedulitatem hujus Parochi visitantis rursum vesperi eam, quam manè inunxerat, & resolutionem hujus casus.

§. III. *Qui aliquando peccavit personaliter.*

EXtremam Unctionem ad sui valorem postulare subjectum, quod aliquando peccavit personaliter, negant Henriquez, Suarez, Coninch. Poncius, Brancatus, & alii. Sed probabilior est sententia Doctoris nostri Seraphici D. Bonaventuræ 4. *dist.* 23. *art.* 2. *qu.* 3. Doctoris Subtilis 4. *dist.* 23. Amici, Hiquei, Mastrii, Vasquez, Aversæ, & plurimorum aliorum, docentium, ad validitatem Extremæ Unctionis requiri, ut inungendus aliquando peccaverit personaliter. Ratio est 1. quia Concilium Tridentinum cit. ex sententia Sanctorum Patrum ait, hoc Sacramentum esse consummativum Pœnitentiæ: ergo ubi non potest esse Pœnitentia, nec etiam ejus consummatio esse potest: Atqui, qui numquam peccavit personaliter, non est capax Pœnitentiæ, ut patet; ergo nec erit capax Extremæ Unctionis. 2. Quia idem Concilium cit. dicit, hoc Sacramentum *abstergere peccatorum reliquias*: sine addita conditione: *si habeat peccata*, sed absolutè: ergo supponit hoc Sacramentum non dari iis, nisi qui non habuerunt peccata. Nec obstat, quòd S. Jacobus dicat: *Etsi in peccatis sit*, *remittentur ei*; hoc enim intelligendum est, si adhuc maneat in peccatis, quæ absolutè supponitur commisisse, adeò ut sensus sit; si adhuc sit in peccatis, quæ commisit, remittentur ei, ipsamet peccata, & non solæ peccatorum reliquiæ abstergentur. 3. Quia forma hujus Sacramenti expressè importat remissionem peccatorum, ut patet ex illis verbis: *Indulgeat tibi Deus quidquid per visum deliquisti*, *&c.* Ergo verificari non potest de subjecto, quod numquam peccando deliquit. Non est quidem necessarium, quod semper in inungendo sit aliquod peccatum nondum remissum, siquidem ex communi sententia, si quis post peccata personalia jam remissa sanctissimè vixerit, nec reus sit ullius peccati, potest extremè inungi; necessariò tamen requiritur, ut saltem præcesserit aliquod personale peccatum in tali subjecto, ut forma verificetur, per quam confertur gratia, quantum est de se, remissiva peccati, si adhuc adesset, qualiter etiam P. Sporer *Theol. Sacrament. part.* 3. *cap.* 5, *num.* 604. explicat sensum formæ Sacramenti Pœnitentiæ 4. Quia materia hujus Sacramenti scilicet Unctio, significat spiritualem curationem spiritualis infirmitatis, seu debilitatis, & conjuncta cum dictis verbis formæ significat curationem debilitatis ex personalibus peccatis relictæ, & non ex solo originali, ut dicebat *Suar.* Ergo. 103

§. IV. *Ut Extrema Unctio etiam licitè, & fructuosè recipiatur requiritur per se loquendo status gratiæ.*

ESt certum, & patet ex eo, quòd Extrema Unctio sit Sacramentum vivorum: Atqui Sacramenta vivorum per se loquendo causant gratiam sanctificantem secundam, seu augmentum gratiæ sanctificantis; ergo supponunt in subjecto gratiam sanctificantem primam, adeoque etiam extrema unctio in inungendo supponit statum gratiæ. Quamquam autem deceat Extremæ Unctioni velut ultimæ Medicinæ præmitti Confessionem, & Communionem, quando fieri potest, (ut declarat praxis Ecclesiæ, & Rituale Romanum) tamen hoc non est absolutè necessarium, cùm ad effectum hujus Sacramenti recipiendum sufficiat status gratiæ, qui potest etiam sine Sacramento Pœnitentiæ, obtineri per Contritionem perfectam; & videamus Extremam unctionem dari etiam illis, quibus Confessio, & Communio est impossibilis; ideòque Rituale Romanum addit; *Si tempus*, *& infirmi conditio permittat*. *Ita Herincx cit. q.* 5. *n.* 35. Dictum est, quòd ad recipiendam licitè, & fructuosè Extremam unctionem requiratur *per se loquendo* status gratiæ, siquidem *per accidens* Sacramenta vivorum, & consequenter etiam Extrema unctio, possent causare gratiam primam, 104

nimi

nimirùm, quando quis suscipit, v. gr. Extremam Unctionem in statu peccati mortalis, attritus tamen, & bona fide putans se esse contritum, in hoc casu Extrema Unctio conferret gratiam sanctificantem primam per accidens juxta communem DD. apud P. Sporer *Theol. Sacram. part.2. c.1. sect.2. num.23.* Ratio specialis pro Extrema Unctione affertur ex Epistola *S. Jacobi c.5.* & ex Concilio Tridentino *sess.14. c.2. & canon.2. de Extrema Unctione*, docente per Extremam Unctionem fieri remissionem peccatorum; ergo in aliquo casu, & saltem per accidens remittet peccata, & conferet gratiam primam. Si dicas: Concilium loqui de remissione peccatorum venialium: Contra est: quia Concilium loquitur de peccatis, sicut de peccatorum reliquiis; atqui Extrema Unctio abstergit peccatorum etiam mortalium reliquias: ergo etiam peccata mortalia remittet saltem per accidens, & consequenter sic etiam conferet gratiam sanctificantem primam. Quòd enim per se, & vi institutionis suæ nequeat remittere peccatum mortale, & conferre gratiam sanctificantem primam, constat ex eo: quia non est Sacramentum mortuorum.

Ultra statum gratiæ licèt non requiratur alia dispositio ad effectum hujus Sacramenti consequendum ex opere operato, nihilominus Rituale Romanum consulit, & hortatur, ut hoc Sacramentum ministretur infirmis *eo tempore, in quo adhuc in illis integra mens, & ratio viget, ut ad uberiorem Sacramenti gratiam recipiendam, ipsi etiam fidem ac piam animi voluntatem conferre possint.*

QUÆSTIO II.

De necessitate, & Iterabilitate Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

106 *Non peccat mortaliter, qui non suscipit Extremam Unctionem,*
107 *Per se loquendo; benè vero per accidens.*
108 *Extrema Unctio est Sacramentum iterabile.*
109 *Quoties sublato priori mortis periculo, reinciditur in novum.*
110 *Licèt maneat eadem infirmitas.*
111 *Inter unam, & alteram Unctionem, debet esse notabilis temporis distantia. 112. Sed quanta?*

ASSERTIO II.

105 *PEr se loquendo non peccat mortaliter, qui Sacramentum Extremæ Unctionis, etiam data opportunitate, non suscipit: Estque hoc Sacramentum iterabile, quoties sublate priori periculo mortis, reinciditur in novum.* Communissima DD.

§. I. *Non peccat mortaliter, qui non suscipit Sacramentum Extremæ Unctionis.*

106. ITa communiter DD. apud Mastrium *cit. q.5. nu.79.* Herincx *cit. qu.7. n.53.* & alios. Ratio est: quia hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem necessitate medii; cùm quis per Sacramentum pœnitentiæ, & Eucharistiæ sufficienter possit sanctificari, & salvari, nec est necessarium necessitate præcepti: quia nec præceptum Divinum, nec humanum de suscipienda Extrema Unctione extat; imò Ecclesia prohibet hoc Sacramentum conferri tempore interdicti, *c. Quid in te, de pænit. & remiss.* Quo tamen tempore pœnitentiam, & Viaticum permittit ministrari; quia videlicet eorum susceptio est in præcepto: Docet quidem Concil. Trid. *sess.24. c.3. de Extrema Unctione, Unctionem habere Mandatum DEI*; sed intellige, instituentis, & volentis, ut sit in Ecclesia, & ministretur à Pastoribus, ut patet ex textu. Consuetudo autem non est introducta animo obligatorio: ut communiter Doctores testantur; sed animo promovendi saltem in tanta indigentia.

§. II. *Per se loquendo.*

107 QUia ratione scandali posset non suscipiens Sacramentum Extremæ Unctionis, mortaliter peccare, præsertim in his regionibus, in quibus non solet omitti susceptio Extremæ Unctionis. Similiter ratione contemptus posset quis peccare mortaliter, ut indicat Concil. Trid. *cit. in fine capitis* dicens: *Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus Sancti injuria esse posset.* Dictum etiam est, quòd non peccat *mortaliter*, qui non suscipit Extremam Unctionem; Quia negligens in extremo periculo medium tam utile ad salutem, quando facilè potest obtineri, à peccato veniali contra charitatem propriam vix potest excusari. *Herincx cit. n.54.*

§. III. *Sacramentum Extremæ Unctionis est iterabile.*

ITa expressè Conc. Trid. *cit. cap.3.* dicens: *Quòd si infirmi post susceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cùm in aliud simile vitæ discrimen inciderint.* Ratio est: Tum quia Sacramentum Extremæ Unctionis non imprimit characterem tum quia confertur instar Medicinæ; Medicina autem potest iterari. Idem docet perpetua praxis Ecclesiæ. Unde Extrema Unctio iteranda, imò primo validè conferenda fuisset illi vetulæ, de qua *Gobat cit. num.* 800. quæ ebria vino adusto, visa est proxima morti, & ideò à Parocho Extremè inuncta fuit, post unam autem vel alteram horam, postquam digessit parumper vinum adustum, fuit sana, sicut semper; Huic, Inquam, vetulæ si posteà incidisset in mortis periculum, primò validè conferenda fuisset unctio. Cùm prior fuerit invalida, utpotè collata vetulæ non periculosè infirmæ, sed ebriæ tantùm. Deinde Extrema Unctio iterari potest, 108

§. IV. *Quoties sublato priori periculo mortis, reinciditur in novum.*

I. LIcèt recurrat eadem infirmitas. Ita Doctores Seraphicus S. Bonaventura 4. *dist.23. parte 2. q.4.* & Angelicus D. Thomas 4. *dist.23. q.1. a.4.* & est communis DD. apud Mastrium *cit. q.3. n.48.* Herincx *q.7. n.49.* Gobat *cit. nu.887. & seqq.* Ratio patet tum ex Conciliis Florentino, & Tridentino *sess.14. c.3. de Extrema Unctione*, ubi iterationem hujus Sacramenti concedit sub conditione novi morbi, & periculi: tum quia hoc Sacramentum non respicit præcisè infirmitatem, sed periculosum infirmitatis statum: ergo si hic iteretur, etiam illud iterari poterit. Tum quia gratiæ actuales, quæ intuitu hujus Sacramenti dantur, non videntur deberi, nisi quandiu durat mortis periculum; adeòque si ipsum de novo redeat, infirmus est denuò ad luctam armandus. Quia verò Sacramentum sufficienter operatur suum effectum, quandiu durat idem mortis periculum, non potest in eodem statu infirmitatis, sive in periculo mortis moraliter uno iterari, nequidem validè, multò minùs licitè, juxta Doctores communiter apud Herincx cit. Nam alioquin non esset ulla ratio, ob quam Ecclesia id tam strictè in omni casu prohiberet, nec unquam practicaret, quod apertum satis est invaliditatis signum: Sacramenta enim iterabilia non prohiberet iterari in tanta ægri necessitate, accedente ejus saltem tacito desiderio, & maxima utilitate. 109

II. Advertendum autem, non esse necessarium, quòd infirmus plenè recuperet sanitatem, & posteà incidat in similem, vel alium morbum; & simile periculum, sed satis est, si manente infirmitate evadat periculum mortis; & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis. Imò etsi antiquum, non tamen ita urgens, cum ipsa ægritudine perseveret, (ut frequenter contingit in *Asmaticis*, *Hydropicis*, *Phtisicis*, in quibus radice morbi permanente, morbi status sæpè notabiliter variatur, ut nunc in periculo urgenti constituti, & lecto affixi, postmodùm plateas, & Ecclesiam frequentent) si posteà contingat novum periculum urgere validè iteratur Extrema Unctio toties, quoties id contigerit, ut post *D. Thomam*, *Albertum*, *& Paludanum* tradit Sylvester, Victoria, Henriquez, Suarez, Diana, & alii recentiores communiter apud Herincx *n.51.* Quod si etiam contingat uni periculo accedere novum, non tanquam accessorium, sed tanquam planè disparatum v.g. si inunctus ob phthisin inficiatur peste, aut vulneretur lethaliter, aut incidat in lethargum, vel apoplexiam, adhuc censet Dicastill. *dist. 1. dub. 10. num. 166.* infirmum posse denuò inungi, eò quòd novum periculum disponat ad novum agonem; prior autem Unctio solùm deserviat priori periculo, & agoni inde exorto. 110

III. Postremò notant Doctores, inter unam, & aliam Unctionem debere interponi notabilem temporis distantiam, ut ita verè constet, & appareat periculum mortis fuisse verè renovatum. Ita Suarez, Reginaldus, Coninc. Amicus, Bonacina, & alii relati à Mastrio *cit. nu. 49.* Hanc autem notabilem temporis distantiam, ajunt, metiendam esse prudenti judicio. 111

IV. Ex quo sequitur clarè, quòd in unu, eademque die, aliquis nequeat bina vice extremè inungi: An autem in una Hebdomada? Barbosa *de Paroch. cap.32. nu.38.* apud Gobat *nu.889.* putat, hebdomadarium intervallum inter unam, & alteram unctionem sufficere, ut rursum quis ungatur, si videlicet judicio Medici infirmus post priorem Unctionem fuit constitutus extra probabile, seu propinquum mortis periculum. 112

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De effectu Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

114 *Primus effectus Extremæ Unctionis est gratia Sanctificans.*
115 *Secundus est remissio peccatorum.*
116 *Tertius, Quartus, & Quintus effectus Extremæ Unctionis recensentur.*
117 *Sextus effectus Extremæ Unctionis est recuperatio sanitatis corporalis, si ita saluti animæ expedierit.*

ASSERTIO III.

EFfectus Extremæ Unctionis est I. Gratia Sanctificans. II. Remissio peccatorum. III. Deletio pœnarum. IV. Excitatio fiduciæ in Divinam misericordiam. V. Robur contra insultus Diabolicos; Et VI. Recuperatio sanitatis corporalis, si ita saluti animæ expedierit. Communissima.

§. I. *Primus effectus Extremæ Unctionis est Gratia sanctificans.*

114 EST certa doctrina ex materia de Sacramentis in genere apud P. Sporet *Theol. Sacram. part. 1. c. 1. sect. 3. n. 42.* quem vide. Et quidem, cùm Extrema Unctio sit Sacramentum vivorum, ejus effectus, per se, & ex vi institutionis suæ, est gratia sanctificans secunda, seu Augmentum gratiæ sanctificantis; quàmvis per accidens possit etiam causare gratiam sanctificantem primam, ut jam semel diximus, & statim iterum §. seq. dicemus. Igitur præter gratiam sanctificantem, tamquam effectum omnibus Sacramentis communem, Sacramentum Extremæ Unctionis specialiter *Delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati Reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ Misericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus sublevatur, & morbi incommoda ac labores leviùs fert, & tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis, faciliùs resistit: & sanitatem Corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.* Ita verbotenùs Conc. Trid. *sess. 14. c. 2. de Extrema Unctione.* Ex quibus verbis hujus Sacramenti effectus speciales habentur, de quibus in sequentibus §§.

§. II. *Secundus effectus Extremæ Unctionis est remissio peccatorum.*

115 ITa indicatur *Jacobi 5. Et si in peccatis sit: Remittentur ei.* Et quidem remissio peccati mortalis per accidens propter bonam fidem, qua peccator attritus illud suscipit, venialis autem per se, quamquam probabiliùs prærequiratur etiam in justis aliquis pius motus. Quòd verò per accidens deleat hoc Sacramentum mortalia in bona fide accedenti cum sola attritione, fatentur etiam plures, qui hoc de aliis Sacramentis Vivorum negant, ob locutionem *S. Jacobi Apostoli suprà, & Conc. Trid. suprà* dicentis, etiam *delicta abstergere*; quam rationem jam præc. *q. 1. hujus sect. 2. n. 104.* dedimus. Accedit congruentia; quia valdè consentaneum est Divinæ pietati, & ægrotantis necessitati, ut hoc Sacramentum per accidens deleat peccata mortalia forsan oblita; præsertim quia Deus in agone infirmis maximè assistit juxta illud Psalmi *Domini Domini exitus mortis*: quibus verbis, ut plures SS. Patres exponunt, insinuatur duplicata Domini assistentia infirmis in illo extremo agone, & valdè major auxiliorum copia, quàm alio vitæ tempore, cùm homo ratione viget, & sensuum integritate. Nullatenùs tamen admitti potest, quòd hoc Sacramentum sufficiat ad delendum mortalia, quæ non potest infirmus confiteri, etsi sciat se esse tantùm attritum. Obstat enim communis sensus, & ratio Sacramenti vivorum, quod non potest scienter suscipi à peccatore. Deinde talis deberet etiam posteà confiteri peccata sic remissa, quod signum est, Unctionem non esse per se medium justificandi. Nec aliud indicat *S. Jacobus Apostolus*, & consequenter nec *Conc. Trid.* quod utique non recessit à constanti, & communi Theologorum sensu. Multò minùs si quis non haberet attritionem, nec contritionem, etiamsi putaret se esse contritum, & inungeretur, remitteretur ipsi peccatum mortale etiam per accidens; quia hoc nunquam remittitur etiam in Sacramento, nisi adsit aliqua pœnitentia, saltem, quæ sit attritio vera supernaturalis, à parte rei existens, juxta DD. Communissimam. Hinc quandoqumque confertur hoc Sacramentum, infirmus à Ministro Extremæ Unctionis excitandus est ad eliciendum dolorem verum supernaturalem de suis peccatis, ut si forsan adhuc esset in peccato mortali ignorato seu oblito, hoc illi vi hujus Sacramenti per accidens remitteretur.

§. III. *Tertius, Quartus, & Quintus effectus Extremæ Unctionis.*

TErtius Extremæ Unctionis effectus est deletio Pœnarum 116
non quidem omnium semper, sed plurium, vel paucorum pro dispositione suscipientis; quia istæ pœnæ ex peccatis dimissis restantes sunt reliquiæ peccatorum, & impedimentum consequendæ gloriæ. Quartus effectus est excitatio fiduciæ in Divinam Misericordiam; Anima enim tunc memor suorum commissorum peccatorum, propter instans judicium, & debilitatem corporis, quæ in animam redundat, facilè desperaret. Quintus est Robur contra insultus diabolicos, qui tunc propter finem certaminis sunt acriores, & vehementiores; Item gratiæ actuales, quibus adjutus æger potest dolores leviùs ferre, actus Virtutum Theologicarum elicere, & in finem usque perseverare; quæ omnia patent ex *Conc. Trid. cit.*

§. IV. *Sextus effectus Extremæ Unctionis est recuperatio sanitatis Corporalis.*

SI *ita saluti animæ expedierit.* Patet ex Concilio Tri- 117
dentino citato. Hic ultimus effectus est fallibilis, ut patet: cùm sanitas corporalis virtute hujus Sacramenti non restituatur, nisi quando saluti animæ expedierit. An autem tunc saltem sit infallibilis, adhuc non constat. Affirmat quidem Suarez, & alii apud *Herincx cit. q. 6. nu. 48.* qui putat tunc esse infallibilem, si sanitatem corporalem, conferri expediat secundum ordinem Divinæ Providentiæ tum naturalis, tum supernaturalis præsertim circa infirmum. Elige, quod placet.

QUÆSTIO IV.

De Cæremoniis Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

119 *Minister Extremæ Unctionis debet Oleum infirmorum asservare in loco, & vasculo debito.*
120 *Minister extremè inungens debet esse indutus superpelliceo, & Stola,*
121 *Et recitare Orationes in rituali præscriptas.*
122 *Et facere Unctiones secundùm præscriptum, & consuetudinem suæ Diœcesis.*

ASSERTIO IV.

CÆremoniæ Extremæ Unctionis sunt. I. Ut Miniter ejus- 118
dem asservet Oleum infirmorum in loco, & vasculo debito. II. Ut extremè inungens sit indutus superpelliceo, & Stola. III. Atque recitet Orationes in Rituale præscriptas: IV. Faciatque Unctiones juxta præscriptum, & consuetudinem Diœcesis, in qua administrat hoc Sacramentum. Communissima DD.

§. I. *Minister Extremæ Unctionis debet Oleum infirmorum asservare in Loco debito.*

ID est, *Sacro*: Quia Sancta Sanctè tractanda sunt; Ni- 119
hilominùs *Gobat tr. 8. n. 931.* docet contra alios, licitum esse Parocho ferre sacrum Oleum ad domum suam, quando probabiliter credit, se de nocte vocatum iri ad aliquem ungendum pro supremo certamine, si aliàs foret periculum, ne fortè serò veniret, quo casu putarem, (ait *Gobat cit.*) posse etiam sacram hostiam deferri in talem domum; est enim utique minùs malum, asservare illam in loco profano. Religiosè tamen cum lumine, quàm permittere quempiam mori absque hac pretiosa annona. Si verò Parochus, administrata Unctione Extrema, Oleum Sacrum referat ad domum suam, non autem ad Ecclesiam, putant Diana, & Quintanadvenna citati à *Gobat cit. n. 932.* non peccaturum graviter Parochum, etsi fortè esset vicinus Ecclesiæ, nec enim apparet gravis irreverentia: secùs, si assiduè servaret domi. Idem dicerem (pergit *Gobat cit.*) de SS. Eucharistia, casu, quo distaret dimidio quadrante horæ, præsertim Hyeme rigida, aut pluvia tempestate; Nec enim videtur peccari graviter contra Legem, aut Divinam, aut Ecclesiasticam. Quantùm ad vasculum, quo asservatur Oleum infirmorum, *Rituale Romanum* habet, debere esse Argenteum, aut Stanneum. Item si Oleum deportetur ad ægrum, ob effusionis periculum, posse deferri in Lana bombycina.

§. II. *Minister extremè jungens debet esse indutus superpelliceo, & Stola sub mortali*

ITa communis cum Busembaum, & La Croix *l. 6. par-* 120
te 2. num. 2116. & Gobat citato *numer. 928.* dicente:

Ego

Ego noo excusatem à mortali, qui sine necessitate Extremam Unctionem ministraret sioe vestibus prædictis. Mortale tamen noo esse, administrare eamdem in necessitate sine superpelliceo, vel Stola, docent Quintanadvennas, Leander, & Amicus apud *Busembaum hic*: Diana verò *parte 8. tit. 1. resolut. 79.* id excusat ab omni peccato, si infirmus non sit capax alterius Sacramenti, & ista baberi non possint, contra Suarez, Reginaldum, &c. Similiter non est mortale, etiam extra necessitatem deferre Oleum infirmorum ad ægrum, & administrare sine lumino. Ita apud Busembaum hic, Leander citans Possevinum, Quintanadvennam, Barbosam *de Officio Parochi c. 22.* Denique non est mortale, hoc Sacramentum administrare sine Ministro imò boc in oecessitate permittunt *Toletus, Sà, Diana, &c.* Deceret quidem, ait *Gobat cap. 215.* habere Clericum ministrantem, sed sufficit ex consuetudine recepta Laicus Edituus; imò si non adsit, qui respondeat, respondebit ipse Minister Unctionis. *Sed adgeniculatur aliqua Sanctimonialis valdè petita respondendi?* Respondeo nec hujus quidem opera uti licet; nam excluduntur ab hoc ministerio mulieres. Quintanadvennas *tr. 5. sing. 7. per totum*, post Suarez, Layman, & alios; si tamen fœmina pro Ministra adhiberetur, foret tantùm veniale juxta Quintanadvennam *cit. sing. 6.*

§. III. *Et recitare Orationes in Rituali præscriptas.*

121 GObat *tr. 8. casu 23. n. 924.* ait: Licèt omninò consultum sit, recitare Psalmos, & omnes alias preces, quæ pro tali articulo (scilicet administratione Sacramenti Extremæ Unctionis) præscribuntur in Rituali, nec dubitem, quin Religiosi omnes id præstent, non audeo tamen damnare gravis peccati Sacerdotes sæculares: qui passim omittunt Psalmos pœnitentiales &c. At qui omittunt omnes preces, aut antecedentes, aut sequentes Unctionem: damnat noxæ lethalis *S. Thomas, Tamburinus c. 5. §. 3.* Addens, recitatiooem Litaniarum esse solùm sub consilio. Busembaum *tr. 5. de Extrema Unctione, cap. 1. n. 10.* ait, etiam extra necessitatem omittere Psalmos pœnitentiales, Litanias, & cæteras preces non est mortale, docet *Palaus, & Granadus*. Dico: *Extremam necessitatem*, quia io necessitate gravi, verbi gratia tempore pestis, & morte imminente statim ungendus est infirmus sine præmissis orationibus, quæ tamen posteà supplendæ sunt, si supervivat infirmus. *Bonac. d. 7. p. 6. n. 8.*

§. IV. *Et facere Unctiones juxta præscriptum, & consuetudinem Diœcesis,*

122 IN qua administrat hoc Sacrameotum. Patet ex eo, quòd Episcopus Diœcesis suæ mores, & subditorum suorum complexiones, item consuetudines, circumstantias, &c. optimè norit, & consequenter in agenda, seu Rituali suæ Diœcesis id præscripserit in administratione bujus Sacramenti observandum, quòd optimum factu fuerit visum. Interim juxta Rituale Romanum, *Renum Unctio in Mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur: atque etiam in viris, quando infirmus commodè moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Juxta *Rituale Mechliniense, & Coloniense* semper etiam in viris omittitur Unctio renum, seu lumborum, & substituitur generaliter Unctio pectoris. Ex consuetudine servandus est ordo in Rituali præscriptus inter partes, ut priùs inungantur oculi, posteà aures, &c. qui, ordo, si non servetur ob necessitatem nullum est peccatum; si verò extra necessitatem non observetur, est veniale juxta *P. Thomam Tamburinum loco citato.* Unctio oculorum incipit ab oculo dextro, similiter à dextra aure, manu, pede, &c. Nec tota forma est enuntianda, priùs quàm utrumque membrum sit inunctum. Secundùm *Rituale Romanum* manus exterius unguntur *Presbyteris*, reliquas autem interius juxta *La Croix l. 6. part. 2. n. 2117.* Pedes ungantur *in Planta*, quia hac præcipuè ambulamus. Si ungatur pars corporis infecta lepra, vel gangrena, expedit Oleum ne totum inficiatur, accipere calamo, vel festuca, & applicare pollice dextro, quia per hunc debet fieri Unctio. *La Croix cit. ait.* decens est, ut stuppa comburatur, quæ ad singulas Unctiones, nova adhibenda est, juxta Layman *libro quinto, tractatu octavo, numero tertio*, qui etiam *numero secundo*, ait, quòd Unctio fiat immediatè manu Sacerdotis, & in formam crucis, ad accidentales ritus pertinet: Post Extremam Unctiooem acceptam, si infirmus supervivat, potest denuò accipere Viaticum, & confiteri, ac absolvi, quoties volt, & petit. Item *La Croix cit. nu.* 1120. Dicastill. *tit. 3. nu.* 150. dicit se vidisse, à viris non indoctis ministrari Unctionem mediante argentea virgula, etiam extra tempus pestis: sed quamvis hoc non obstet valori, tamen *Aversa sectione quarta*, dicit fore mortale, si extra tempus pestis fiat, quia est in re notabili contra universalem Ecclesiæ consuetudinem. Circa vascula, in quibus Chrisma & olea Sacra continentur; notet diligenter Minister litteras super inscriptas, vel insculptas, ne uno, pro altero utatur, & reddat Sacramentum invalidum, si quidem littera S. significat oleum salutis, seu Catechumenorum, quo ungitur baptizandus in pectore, & inter scapulas in modum Crucis: dicendo: *Ego te linio Oleo salutis, &c.* Littera C. significat sacrum Chrisma, quo ungitur baptizatus in summitate capitis in modum Crucis, dicendo, &c. Denique littera I. significat oleum iofirmorum, cum quo debet administrari Extrema Unctio. Subinde sunt duæ litteræ, videlicet. O. S. sigoificat oleum salutis, seu Catechumenorum. S. C. significant sacrum Chrisma. O. I. significant oleum infirmorum: nisi fortè io Diœcesi esset alia consuetudo, aliis litteris olea sacra designandi, quod inquirere debet Minister in Rituali suæ Diœcesis, *tit. de Baptismo, & Extrema Unctione.*

APPENDIX

De dispositione Moribundi ad Beatam Mortem.

SUMMARIUM.

123 *Quid agere debeat Confessarius vocatus ad moribundum?*
124 *Quibus virtutibus debeat esse præditus?*
125 & 126 *Quid proponere debeat infirmo?*
127 *Quid agere debeat ipse moribundus? debet confiteri;* 128. *communicare.*
129 *Quid circa communionem infirmi Confessario sit observandum & seqq.*
132 *Infirmus debet facere testamentum,* 133. *Accipere Extremam Unctionem,* 134. *ac se exercere in virtutibus Theologicis &c.*
135 *Quid agonizanti observandum circa Indulgentias, Aquam benedictam, Cereum &c. & seqq.*
140 *Quid observare debeat Confessarius in Morbo contagioso; & post mortem ægri.*

§. I. *Quid agere debeat Confessarius vocatus ad Moribundum?*

I. MInisterium juvandi morituros est unum ex magis 123
gloriosis, & necessariis, quæ Parochi, & Confessarii obire possunt, ac in hoc plus prodesse animabus, ac majorem Dei gloriam valent promovere; siquidem ex beata hominis morte immediatè sequitur jus inamissibile ad æternam beatitudinem: Ex mala verò morte sequitur immediatè hominis damnatio, & pœna æterna. Accedit, quòd in morte homo maximè indigeat auxilio, siquidem vires sint debiliores, impedimenta fortiora, & tentationes dæmonis graviores, scit equidem hic antiquus fratrum accusator, si hic vincatur, æternùm victus erit; sin verò hic vincat, æternùm victor erit. Igitur

II. Confessarius, qui vult moriturum disponere ad bea- 124
tam mortem, debet esse I. Amictus sole Justitiæ, id est, purus, sanctus, & fervidus, ut possit incutere dæmoni metum, & terrorem. II. Debet habere magnam fiduciam à Deo impetrandi beatam mortem morituro, & advocare sibi in auxilium Angelos, & Sanctos, ac præcipuè Beatissimam Virginem Mariam. III. Debet habere intentionem purissimam solius gloriæ Dei, & salutis animæ; Non enim debet duci respectibus humanis, nec debet habere rationem amplitudinum temporalium, quamvis enim infirmus in hac vita excelsus sit; cùm primùm tamen ex hac vita recesserit; anima ejus remanet externa illa amplitudine exuta, & ponetur in Dei judicio cum solis suis operibus bonis, & malis. Hinc etiam Confessarius qui noo habet animum ad terrenas hasce excellentias & Amplitudines conculcandas, non habebit libertatem ad ea proponenda, & inculcanda, quæ infirmi saluti spirituali expediunt.

III. Confessarius vocatus ad infirmum, statim debet 125
eum accedere, quia aliàs, dum ipse moras trahit, potest infirmus expirare, aut usu sensuum privari, aut in amentiam incidere, & periculo exponi amittendi æternam beatitudinem, posteà ampliùs irrecuperabilem, & Confessarius deinde haberet, quòd per totam vitam defleret, nimirùm interitum animæ ex sua mora, & negligentia oriundum, ob quam etiam causam Confessarius in via ad ægrotum non debet moras trahere, nec aures, vel linguam præbere sermonibus impertinentibus: poterit tamen, ac proderit in via colloqui cum iis, qui ipsum ad infirmum vocarunt, ut infirmi statum, ac dispositionem ab iis intelligat: nisi eam priùs notam habuerit.

IV. Cùm

126 IV. Cùm Confessarius jam ingreditur ad infirmum, cogitare debet, se esse Dei nuntium missum ad aliquid ei nuntiandum in Nomine Dei, sicut Propheta Isaias dixit Ezechiæ Regi: *Isaiæ 38. hæc dicit Dominus, dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives*: in quibus verbis duo præcipuè puncta insinuantur, in quæ prudens Confessarius oculos suos conjicere debet. Primum est, cui mors, aut ejus periculum, ex Judicio Medicorum est certum, prudenter, & suaviter, valdè tamen clarè, infirmum de eo moneat: multò enim aliter confessionem suam instituet, & animæ dispositionem, si intelligat, certò sibi moriendum esse, quàm si tale periculum nesciat. Hoc nuntio proposito, attendat diligenter Confessarius, quomodo infirmus talem nuntium excipiat. Quod si advertat, cum nimia tristitia, tædio, impatientia, aut repugnantia affici contra id, quod Deus constituit; debet dextrè Spiritum ejus erigere, & inducere ad perfectam resignationem, & conformitatem propriæ voluntatis cum Divina, adductis aliquot rationibus, ex quibus solatium hauriat, quales esse possunt, verb. gratia, quia sic voluntas Dei est, qui est Dominus vitæ, & mortis. Item, quia mors est Justis peccatorum finis, tentationum terminus, & initium gaudiorum æternorum &c. Postquam infirmus de periculo mortis est præmonitus, accedet alterum documentum insinuatum verbis illis, *dispone domui tuæ*. Quæ dispositio complectitur quatuor, nempe *confessionem*, *communionem*, *testamentum*, *& Extremam Unctionem*, de quibus §. sequenti.

§. II. *Quid agere debeat Moribundus?*

127 I. MOribundus juxta Dei monitum disponere debet domui suæ per quatuor media; nempe. I. Per confessionem sacramentalem; quam Confessarius eidem efficaciter, & nervosè persuadeat, quàm citò fieri potest, peragendam: nemo equidem, juxta S. Augustinum, quamvis Sanctus, & perfectus, hinc discedere debet, nisi sit ante de peccatis suis confessus, & Dominici Corporis Viatico instructus. Si infirmus forsan confiteri nollet, vel de die in diem confessionem differret, imprimis pro eo orandum est, & varia bona opera pro ejusdem salute offerenda. Deinde submittendus est illi bonus ejus amicus, qui ipsum ad confitendum exhortetur. Idem faciat Confessarius verbis humanissimis, expiscetur causam, ob quam confiteri renuat, & eam inventam opportunis mediis radicitus evellere satagat. Si hæc nihil prodesset, dicat, seriò ad infirmum, Deum non permittere secum jocari, Deum non irrideri, subitò venire iram illius, & in tempore vindictæ ipsum à Deo disperdendum, & damnandum ad æternas inferni pœnas, sicut contigit jamjam innumeris. Si verò infirmus confiteri velit, examinandus est, an de præcedentibus confessionibus sibi satisfactum sit, an dubium aliquod, vel scrupulus adsit de aliquibus, ut nunc reparetur defectus, qui extra hanc occasionem ampliùs non poterit reparari. Instruat quoque Confessarius ægrum, ut ex nunc formet intentionem, quòd in agone velit adhuc semel elicere dolorem de suis peccatis, & iteratò Sacramentaliter absolvi, & quod velit hujus doloris, atque desiderii absolutionis dare signum, quantùm sibi erit possibile. Item si ægro incumbat aliqua obligatio restituendi, verbi gratia famam, &c. curet, ut adhuc ægro vivente, fiat hujusmodi v.g. famæ, vel bonorum fortunæ restitutio.

128 II. Moribundus debet disponere domui per *sumptionem Viatici*: Siquidem datur præceptum Divinum, & Ecclesiasticum communicandi in periculo mortis, sive hæc proveniat ab intrinseco, verbi gratia morbo, sive ab extrinseco, per sententiam verbi gratia Judicis. Ita *Concilium Nicænum*, & refertur *cap. de his*, *9. causa* 29. *q. 6.* apud La Croix *l.7. part.*1. *n.*604. Confessarius hic *recordetur* 1. Doctrinæ, quam tenet Diana, & probabilem censet Gobat *tr.4. nu.* 174. quòd etiam ille, qui manè communicavit, & posteà eodem die incidit in periculum mortis, possit adhuc eodem die non jejunus sumere Viaticum: quamvis juxta pleriosque Theologos apud Gobat citatum *num.* 174. hoc non sit in his circumstantiis præceptum. Si tamen infirmus sacrilegè communicasset, sicuti scio alicubi factum, sine dubio deberet iterum pro Viatico communicare occultè tamen, ne infamaretur. Ratio est, quia per sacrilegam Domini manducationem non satisfit præcepto Ecclesiastico communionis annuæ, & patet *ex propositione* 55. *damnata ab Innocentio XI.* Ergo multò minùs per eamdem satisfiet præcepto Divino, atque Ecclesiastico communicandi in articulo, vel periculo mortis. La Croix *libro sexto*, *parte prima*, *n.*621. Si quis post octo dies à communione incidat in mortis periculum, quamvis probabilius sit obligari, tamen etiam probabile est non obligari denuò communicare pro Viatico, uti docent Sotus, Paludanus, Henriquez, Coninch. Aversa, Illsung, & alii apud *La Croix citatum nu.* 616. quod Escobar, & Amicus apud eumdem extendunt etiam ad 15. dies. Rationem dant, quia cùm habeatur finis præcepti, qui est, per communionem se disponere ad mortem vicinam, videtur esse satisfactum; quamvis mors non fuerit prævisa, reipsa enim fuit vicina. Si tamen quis mense post Pascha inciperet in tale periculum, non satisfecisset: quia illa communio non fuisset dispositio ad mortem vicinam. *Suarez*, & alii cum *Tamburino capite quinto*, *numero septimo*. Confessarius *recordetur* 2. quòd, ut infirmus non jejunus communicet, facilìus permittat Ecclesia, quia defectus jejunii nimis sæpè contingit. Hinc notat Tamburinus, & Dicastillus apud *La Croix cit. n.*612. Sacerdotem non debere hic scrupulosè velle expectare, si Medicus judicet ægrotum non posse commodè expectare jejunium sequentis diei. Addit *Aversa q.*8. *sect.9. §.6.* satis esse, quòd ægroto incommodum esset, absque cibo expectare à media nocte usque mane. Similiter Inquit *Gob. tr.4. n.*323. si æger longè distet, verbi gratia duabus horis, & periculosè ægrotet, poterit non jejuno Parochus dare Viaticum, quamvis probabiliter posset postridiè jejunus illud sumere. Unde etiam potest infirmus communicare non jejunus, si Parochus commodè expectare non possit sequentem diem verbi gratia, quia manè est impediendus in Ecclesia, quia statim post mediam noctem surgere deberet. *Lugo*, *Tamburinus à numer.*10. Addunt aliqui si Vesperi cum majori reverentia deferret Viaticum comitantibus Laicis. Praxis enim docet, inquit Tamburinus, jejunium in occasione Viatici non esse tam rigorosè accipiendum. Monet autem *Gobat cit. num.*400. Sacerdotem publicè ministrantem Viaticum semper debere secum deferre duas hostias, ut unam à domo ægri, referat in templum: alioquin quando redibit, obviantes adorabunt pixidem vacuam. Quoties autem aliquis in eadem infirmitate possit non jejunus communicare, adducunt plures sententias *Aversa quæstion. 8. section. 9. §. 7.* & Busembaum apud *La Croix citat. numer.* 613. quòd omni die possit, præter citatos à Busembaum, docent etiam *Armilla*, *& Dicastill. num.* 234. ac probabile vocat *Tamburinus nu.*14. quia Concilium Constantiense, & Ecclesiæ consuetudo videtur absolutè à præcepto jejunii eximere periculosè infirmos, si commodè non possint manere jejuni. Quòd autem sanis jejuniis, etiam Laicis, possit à Confessariis permitti communio quotidiana, si debitam ad eamdem deferant præparationem declaravit Innocentius XI. *in Decreto Cum ad aures*, *edito* 12. *Februarii* 1679. videndo apud La Croix *l.6. part.* 1. *num.* 665. & in fine hujus supplementi referendo.

Recordetur II. Confessarius, Viaticum in periculo mor- 129
tis etiam esse administrandum iis, qui aliquando usum rationis habuerunt; sed posteà per morbum, phrenesim, vel aliam causam eumdem admiserunt, si videlicet non sciatur, eos in statu disgratiæ incidisse in amentiam, sed potiùs præsumatur oppositum; nec adsit periculum vomitus, aut alterius irreverentiæ. Ita Doctores communiter apud Henriqez *de Eucharistia disp.6. q.*7. La Croix *l.6. p.*1. *n.*656. item Catechismus Romanus *de Eucharistia c.*11. *n.*2. quia sufficit intentio generalis vivendi, & moriendi more Catholico. Hoc ipso autem, quòd nesciatur, aliquem in mortali incidisse in amentiam, præsumendus est fuisse in gratia, Gobat *tract.4. num.*151. cum communi, quia quisque naturaliter præsumitur bonus. *c. Dudum*, *de præsumption.* Secùs foret, si certò sciretur aliquem paulò post peccatum mortale commissum incidisse in amentiam, nec haberentur positiva fundamenta Pœnitentiæ. Nam semel malus semper præsumitur esse malus. *Reg.8. Jur. in 6.* similiter semifatuis, vel debilem rationis usum habentibus ministranda est SS. Eucharistia in Articulo mortis, imò & in Paschate, si judicentur capaces absolutionis, & absit periculum irreverentiæ. Communissima cum *Gobat citato*, *numero* 138. Item Energumenis, si utantur ratione, & pœnituerit de peccatis anteà commissis, & absit periculum irreverentiæ: *La Croix numer.* 206. Item adultis à nativitate surdis, & mutis, quia instrui possunt per signa, ut sciant hunc spiritualem cibum discernere à corporali, secùs est, si sint simul à nativitate muti, surdi, & cæci: tunc enim non videntur capaces Eucharistiæ dignoscendæ, adeòque nec sumendæ magis, quàm perpetuò amentes, vel infantes, qui licèt cum fructu possent SS. Eucharistiam percipere: cùm legatur in primitiva Ecclesia infantibus data communio, uti refert Concil. Trid. *sess.* 21. *capitul.* 1. Nunc tamen dari non debet: Div. Thomas *qu.* 80. *art.9.* Aversa *qu.8. sect.*1. §.3. Et hoc esse illicitum colligitur ex ipso non usu, & communi sensu fidelium. Pueris tamen, & puellis, sive septennium egressis, sive non modò habeant plenam hujus cibi spiritualis discretionem, danda est Eucharistia in periculo mortis. Ita S. Antoninus, Castro-Palans, aliique gravissimi Auctores apud *La Croix l.9. p.*1. *nu.*649. cùm nihil assignari possit, quod eos impediat à sumptione hujus panis filiorum, imò in dubio, an puer habeat

beat plenum rationis usum, rectè docent Lugo, Dicastillus, Diana, & Tamburinus, apud *La Croix n. 648.* posse dari Viaticum, quia certò proderit; tamen addunt, non esse obligationem dandi, quia in dubio est possessio pro libertate contra legem.

130 *Recordetur IV.* Confessarius, si sit periculum, ne æger sine Viatico moriatur, quòd possit currere sine irreverentia cum Viatico, quia excusat necessitas; adeòque teneri. *Gobat nu. 506. & nu. 407.* dicit Viaticum, in tali casu deferri posse sine lumine, & campanula. Addit Marchantius ommitti posse lumen, quando fertur ad ægrum longè distantem ita ut lumen commodè conferri nequeat. Deinde *Pasqualigus qu. 833.* docet Episcopos, & Superiores Regulares cum causa dispensare posse, ut deferens Viaticum utatur pileolo: sic enim fit in pagis, & villis. Addit tamen esse mortale, si sine justa causa feratur tecto capite. Si æger Eucharistiam sumere non possit, illicitum est, ad eum deferre, ut saltem pro consolatione adoret, vel osculetur: id enim prohibuit S. Pius V. teste Lugo *in respons. moral. lib. 1, dist. 11.* Viaticum dari debet etiam die veneris sancto. *Jordanus num. 30. Tamburinus cap. 6. nu. 4.* Denique quamvis priùs defluat vinum in stomachum, quàm deglutiatur hostia, nihil obstat jejunio ad communionem requisito, quia illa sumptio vini, & hostiæ manet unæ moraliter. *La Croix cit. nu. 73.*

131 *Recordetur V.* Confessarius, quòd stomachus communicantis debeat ita esse dispositus, ut potens sit retinere, & consumere species Eucharisticas; unde si vel continuò revomat, vel statim per secessum emittat omnes reliquos cibos planè immutatos, gravis foret irreverentia communicare, *Gobat tr. 4. n. 167.* In dubio, an sumens sit revomiturus, Auctores communiùs, & probabiliùs negant, licitum esse communicare; attamen licitum esse putant *Tannerus, Reifsenstuel, Gobat n. 169.* quia videtur melius esse, ut Sacramentum exponatur incerto periculo irreverentiæ materialis, quàm hominem, in cujus bonum Sacramenta sunt instituta, privare certo fructu communionis: & addunt *Suarez, Tannerus, Gobat n. 164.* in hoc, & similibus casibus, licitum esse dare ægro minimam particulam hostiæ consecratæ, etiam in liquore, vel jusculo: licèt hoc moraliter certò sit priùs descensurum. Tandem si quis post communionem incidat in morbum gravem, vel cum communione sumpserit venenum, ita ut Medicus judicet necesse esse, ut statim vomat, sumere potest potionem, *ne calix vitæ vertatur in mortem*, inquit S. Thomas *q. 83. a. 6. ad 3.* & rejectæ species separatæ à sordibus erunt detinendæ, aut injiciendæ in aquam donec consumantur, & posteà, quod superarit, in sacram piscinam, vel Sacrarium conjiciendum. La Croix *cit. n. 555. apud quem n. 556.* Azorius *l. 10. c. 2. qu. 12.* & Tamburinus *de Communione cap. 2. numer. 10.* absolute dicunt, Sacerdotem more Laico communicantem, sine Stola, non peccare nunc, quia Decretum Concilii Bracharensis III. præcipiens *capit. Ecclesi. 9. dist. 23.* ut Sacerdos more Laico communicans sit indutus Stola, videtur abrogatum, & solùm ex decentia, & convenientia servari solet, inquit Aversa *qu. 8. sect. 7. §. duplex.* Si tamen alicubi sit mos, ut fiat, servari debet sub veniali; uti docet *Escobar lib. 20. num. 469.*

132 III. Moribundus debet disponere domui suæ per *Testamentum*, quod adeò seriò Propheta Isaias Dei nomine Regi Ezechiæ inculcavit his verbis: *Dispone Domui tuæ*: primò namque cùm corpus sit domus, in qua anima tot annis habitavit debet ei prospicere; ac constituere decens sepulchrum. Deinde cùm anima sit domus Dei, debet facere, ut sit digna Dei habitatio: ideò ordinabit, ut pro ea offerantur sacrificia, fiant orationes, & eleemosynæ: ut citiùs ex purgatorio transeat ad Patriam cœlestem, & habitet in ea Deus per visionem, & fruitionem Beatam. Tertiò familia domestica hæc magis propriè appellatur domus ipsius infirmi, cui debet valdè ordinariè, & clarè disponere, & cuique ex eadem legare, quod justitiæ, aut gratitudinis titulo ei debet, & quod ex benevolentia etiam decet; tunc etiam locum habet illud Apostoli *1. Timoth. 5. si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Quartò debet etiam esse memor, ut hac occasione impleat consilium illud Salvatoris *Luc. 16. facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quare tria Amicorum genera debet sibi comparare, videlicet pauperes in terris, largiendo eis eleemosynas; Sanctos in Cœlis, legando aliqua ad eorum venerationem in templis promovendam; & animas fidelium in purgatorio, constituendo aliqua sacra pro eis legenda. Denique debet suos creditores sibi facere amicos, statuendo, ut quæ illis debet, statim reddantur: hæc enim obligatio præferri debet gratuitis operibus. In omnibus autem, quæ in suo testamento constituerit; studere debet puram intentionem gloriæ Dei, & utilitatis animæ suæ habere, non attentis respectibus humanis. Ad exequenda autem, quæ disposuit, debet constituere, & nominare testamenti sui executores, non multos, ne alter alterum impediat: neque unum solum, vix enim in uno invenitur sufficiens Scientia, Prudentia, Auctoritas, diligentia, & Charitas, quando multa sunt executioni mandanda. Expedit itaque paucos esse, & quidem tales, qui se mutuò adjuvent.

IV. Moribundus debet disponere domui suæ per susce- 133
ptionem *Sacramenti Extremæ Unctionis.* Quando autem, & quomodo hoc sit suscipiendum ab infirmo, sufficienter dictum est in duabus sectionibus, tertia, & quarta præcedentibus.

His expletis moribundus in sex Actibus sedulò exercen- 134
dus est, nimirùm in *Actibus fidei, spei, charitatis perfectæ, contritionis perfectæ, resignationis in Divinam voluntatem, & orationis*: quamvis hæc omnibus conjuncta esse debeat. In unoquoque autem actuum magna debet esse varietas, ne ejusdem rei repetitio tædium pariat. Et quia dæmonis impugnationes in illa hora versantur circa has sex virtutes, major cura, & studium in ea virtute adhibendum est, in qua infirmus magis oppugnatur. Accomodare etiam se debet Confessarius qualitati infirmi: cum aliquibus enim opus est, clarioribus, & prolixioribus uti rationibus: aliis verò pauca verba sufficiunt: pauci tamen sunt infirmi, etiamsi valdè spirituales sint, qui non opus habeant brevi aliqua admonitione, quasi excitante dormientem, ut ille in suo pergat exercitio. Omnes autem multùm juvant breves aliquæ Sacræ Scripturæ, aut SS. Patrum sententiæ, permittendo infirmanti, ut ipse easdem in mente sua verset, ac ruminet, habita tamen ratione, ne ille defatigetur nimia hujusmodi exercitii continuatione, ne pereat fructus bonæ sementis, eò quòd nimia illa sint, aut non seminetur opportunè.

§. III. *Quid Confessarius agere debeat apud Agonizantem?*

CUm ad vitæ finem propiùs accedere videtur infirmus, 135
ante omnia curandum est, ut removeantur illi, qui bonam illius ad mortem præparationem possunt impedire, quales sunt plerumque conjux, liberi, & similes, qui humanos potiùs affectus excitant, quàm spirituales. Posteà verò ipse Confessarius totis viribus se convertat ad animandum, protegendum, ac adjuvandum moriturum, ut piè, & Christianè moriatur: quem in finem *Indulgentias; Aquam benedictam, sacrum Cereum, Crucifixi effigiem SS. Nomina JESUS, & MARIA, ac pias denique aspirationes* adhibebit. Itaque Confessarius

I. Circa *Indulgentias* observet tria. I. Ut sciat, quasnam 136
indulgentias moribundus lucrari possit. II. Ut excitet in moribundo intentionem lucrandi tot, quot potest indulgentias. III. Ut absolvat ipsum generali absolutione; si est in Religione, vel Confraternitate, cujus asseclæ gaudent absolutione generali. Circa *Aquam Benedictam* curet Confessarius, ut semper ad lectum moribundi adsit: quia hæc miram habet virtutem ad repellendos dæmones eaque tum infirmus, tum lectus in variis partibus sæpiùs aspergatur: dicaturque. *Dominus Noster JESUS CHRISTUS per virtutem hujus Aquæ, te à cunctis peccatis tuis emundet, & abluat, & contra omnes dæmonis insidias potenter defendat, in Nomine Patris &c.*

II. Circa *Cereum benedictum* instruat Confessarius ægrum 147
ideò eumdem moribundis in manus dari. I. Ut per hunc testentur, se in fide Catholica mori. II. Ut ostendant se in Christo, qui est Lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, omnem suam spem collocare, adeòque per ipsum ad lucem æternam perventuros. III. Ut testentur se paratos, velut fideles servos, adventum Domini, aut sicut prudentes virgines, sponsi adventum præstolari. Hanc instructionem Confessarius infirmo præbeat; antequàm Cereo benedicto uti opus fuerit, nec expectet horam ultimam, sed quamprimùm propinquum mortis periculum imminere adverrit: eumdem ægro porrigat, convenientesque affectus suggerat, v. g. *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace &c. Illumina Domine oculos meos, ne umquam obdormiam in morte &c.*

III. Circa *Christi Crucifixi effigiem*, Confessarius instruat 138
moribundum, triplicem hujus repræsentationis esse finem I. ut per eam dæmones repellantur. II. Ut per eam repræsentationem Crucifixi Domini nostri Jesu Christi infirmus animetur ad patientiam. III. Ut in infirmo excitetur fiducia erga Deum, & Christum; ait enim Sanctus Augustinus: *Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatrices resurgentis; caput habet inclinatum adosculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum Corpus expositum ad redimendum.* Circa SS. Nomina *JESUS, & MARIA*, sciendum,

dum, quòd his duobus Nominibus(adde etiam tertium *S. Josephi*, Sponsi Mariæ, & Nutritii Jesu) ægri in morte tutiùs confortentur, & contra dæmones protegantur: nam *omnis, qui invocaverit Nomen Domini, salvus erit. Joelis* 2. Tria de his Nominibus Confessarius edoceat infirmum. I. Ut ubi in ultimo mortis articulo tristitia, & tentatio molesta fuerit, eamdem pronuntiatione horum SS. Nominum mitigare conetur. II. Ut etiam, cùm tranquillus est animus, assiduè repetat hæc SS. Nomina, jungatque virtutum Theologicarum actus. III. Ut dum infirmus advertit finem vitæ imminere, hæc SS. Nomina tum pro indulgentiis lucrandis, tum pro solatio, corde saltem, si ore non possit, proferat; ideoque priùs hanc gratiam sæpè à Jesu, Maria & Josepho exoret.

139 IV. Circa *pias aspirationes moribundo suggerendas* sciendum, quòd cùm nihil magis deceat moribundum, quàm ut inter pios affectus, & suspiria vitam finiat, & dum his occupatur, malignis hostium suggestionibus aditum occludat: quare vel maximè laborare debet Confessarius, ut hac in parte non desit moribundo: sed cùm hic plerumque sufficiens non sit ad effectus ejusmodi concipiendos, à Confessario, velut Angelo suo custode terrestri inspiratos accipiat. Ut autem Confessarius fructuosè hoc officium præstet, duo specialiter observet. I. Ut eas aspirationes paucis verbis, tractim, articulatè, & interruptè pronuntiet ita, ut iis pertendendis otium aliquod, aut respirandi tempus concedatur. Non ergo infirmi longis exhortationibus aut clamoribus cruciandi sunt, & hoc maximè circa Personas Spirituales observandum est. II. Ut ejusmodi affectus non temerè ex memoria, aut ex libro accipiat, sed priùs benè selectos, & ad præsentem moribundi statum benè accomodatos habeat; ideò ex moribundo adhuc validiori proderit inquirere, quibus affectibus, & precibus uti consueverit, & maximè moveatur, aut quos affectus, & preces sibi desideret inspirari in agone. Omnes autem affectus eò potissimùm tendere debent, ut infirmus actus virtutum Theologicarum eliciat, veniam culparum deprecetur, contritionem perfectam, resignationem in Divinam voluntatem, & desiderium æternæ beatitudinis eliciat, item actus orationis gratiarum actionis, pro acceptis per totam vitam beneficiis, humilitatis, patientiæ, &c. exerceat, ac demum SS. Trinitatis, Jesu, Mariæ, Josephi, Angeli custodis, & omnium Sanctorum Angelorum, & hominum auxilium imploret, iisque supremum suum agonem ac Spiritum, quàm optimè potest, commendet. Confessarius quoque recitet commendationem animæ ex Breviario: quæ est valdè efficax oratio ob Sanctitatem Ecclesiæ, ac agonizantem iterum, dato, vel saltem piè præsumpto, (si dare non possit) doloris signo, sacramentaliter absolvat, saltem conditionatè, si fortè absolutè non posset, qua de causa, juxta supra jam dicta, Confessarius priùs instruat infirmum, ut in agone det signum doloris, quo significet, se pro tunc adhuc semel velle sacramentaliter absolvi.

§. IV. *Quid observare debeat Confessarius, cùm ab infirmo discedit, vel quando hic est sensibus destitutus vel laborat morbo contagioso, vel jam est mortuus?*

140 I. QUatuor Confessario peragenda erunt, cùm ab infirmo discedit. I. Recitet super infirmum aliquas preces, v.g. Psalmum; *Miserere mei Deus, vel Evangelium S. Joannis*, vel alias preces. II. Det in manus infirmo Crucifixi imaginem, ut cordi eam imprimat, atque etiam osculetur osculo oris sui, simul dicendo: *O Jesu Dilectissime, Deus cordis mei, obsecro te per quinque Vulnera tua, quæ amore mei suscepisti, subveni famulo tuo, quem tuo pretioso sanguine redemisti*. III. Consoletur infirmum dicendo, se ejus memorem futurum in suis precibus, ac SS. Missæ Sacrificiis, ac etiam curaturum, ut alii hoc faciat. IV. Aspergat eum aqua benedicta, & det ei Benedictionem Sacerdotalem.

141 II. Confessarius vocatus ad infirmum usu rationis penitùs destitutum, quærat imprimis ex circumstantibus, an signum aliquod contritionis dederit, vel confiteri petierit, si hoc fecit, absolvatur, etiamsi magnus anteà peccator fuerit, si nullus testetur, infirmum talem dedisse signum doloris, aut Confessionis, adhuc talis moribundus (modò constet ipsum Catholicum esse, & christianè vixisse) sub conditione absolvi licitè potest, atque etiam debet, ut habet P. Patritius Sporer *Theol. Sacram. pag.3. cap.5. numer.648.* quem vide, & quæso, sequere; certè non pœnitebit: potes enim infirmo, cum tali absolutione conditionata, aperire portam Regni Cęlorum, qui aliàs forsitan deberet ingredi portam inferni. Ob eamdem rationem tali infirmo administrandum est Sacramentum extremæ Unctionis. Vide quæ diximus *sect.4. præced. qu.1. num.95.* Insuper Confessarius confugiat ad orationem, simulque etiam domesticos ad eamdem pro ægro fundendam adhortetur, uti & ad alia bona opera pro eodem, offerenda Domino Deo.

III. Confessarius ad laborantes morbo contagioso, vel 142
peste. I. Numquam jejunus accedat, sed priùs jusculum sumat, vel vinum medicatum ex herba Absinthii, Cardui Benedicti, Rutæ &c. II. In accessu ad infirmum labia, nares, os, & tempora balsamo, vel aceto, vel Theriaca illiniat. III. Curet, ut ante ejus ingressum æger in lecto ita componatur, ut commodè confiteri possit, & attendat; ne æger in sua præsentia se multùm moveat, aut lectum aperiat. IV. Ab omni contactu ægri abstineat (quod in feminis etiam extra periculum infectionis observet) nec manum salutandi gratia porrigat, nec eumdem multùm aspiciat, V. Infirmi halitum non excipiat, ideò supra eum se non inclinet, aurem ei non admoveat, non ex adverso ægri, sed potius ad latus consistat. VI. Confessionem ita audiat, ut tantum essentialiter requisita non omittat, & à non necessariis quæst. abstineat. VII. Quando Confessarius se aliqua pestilenti aura afflatum senserit, sudorifico haustu, vel Theriaca, præsertim *Egrana* sudorem eliciet, & cum sudore venenum propellet.

IV. Postquam infirmus piè in Domino obiit, Confessa- 143
rius mox in genua procidat, & preces positas in Breviario, vel Diurnali, post commendationem animæ devotè recitet, & defunctum aqua lustrali denuò aspergat. Si domestici gravem mærorem ob defuncti mortem concipiant, consoletur eosdem, & occasionem sumat adstantibus revocandi in memoriam, vitæ brevitatem, mundi vanitatem, felicitatem benè morientium. Ipse quoque Confessarius memor sit defuncti, ac pro ipso sua bona opera, Orationes, ac memoria in Sacrificiis Missæ offerat. Tandem ubi digressus fuerit, examinet se, quomodo in hoc munere se gesserit, & ipse quoque se excitet ad piè vivendum, ut mortem vitæ similem consequi mereatur, pro qua Dominum Deum quotidiè, ferventer, & instanter deprecetur.

CAPUT TERTIUM.

D E

INDULGENTIIS,

ET JUBILÆO.

CUm juxta *Concilium Tridentinum sess.25. in Decreto de indulgentiis*, usus indulgentiarum Populo Christiano maximè salutaris, & Sacrorum Conciliorum Auctoritate probatus, in Ecclesia sit retinendus, utpote, per quas pęnæ temporales post culpam jam dimissam restantes remittuntur, ideòque pęnitentibus in Sacro Tribunali, à Confessariis subinde indulgentiarum lucrationes in pœnitentias, & satisfactiones sacramentales salubriter; & meritò injungantur, operæ pretium erit, earum notitiam tum Confessariis, tum pęnitentibus, tum quibusvis fidelibus, in hoc tertio capite breviter, quantum necesse fuerit insinuare. Itaque sit in Nomine Domini

SECTIO I.

De Indulgentiis in genere.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit indulgentia?

SUMMARIUM.

2 *Datur in Eclesia Thesaurus satisfactionum Christi.*
3 *Et Potestas dispensandi hunc Thesaurum per indulgentias.*
4 *Quid sit indulgentia?*
5 *Antiquitas indulgentiarum.*
6 *Indulgentia alia est plenaria, alia partialis.*
7 *Quid sit indulgentia plenissima, in forma Jubilæi &c.*
8 *An habens affectum ad veniale peccatum possit lucrari indulgentiam plenariam?*
9 *Cur indulgentiæ plenariæ addatur partialis?*
10 *Quid intelligatur per dies, & annos indulgentiarum?*
11 *Indulgentia alia est perpetua, alia temporalis.*
12 *Alia est personalis, alia realis, alia localis.*
13 *An indulgentia Ecclesiæ concessa extendatur ad ejus Cæmeterium?*
14 *An diruto templo, vel Ecclesia, pereat indulgentia ipsi concessa?*
15 *Notanda circa indulgentiam realem, qualiter pereat pereunte re, cui est annexa?*
16 *Quid intelligatur nomine Rosarii, Coronæ, aut Psalterii?*

A S-

ASSERTIO I.

1 *Indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis, debitæ peccato personali, quoad culpam dimisso, per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum, extra Sacramentum facta, virtute clavium; Indulgentia dividitur in plenariam, & partialem; in perpetuam, & temporalem, in personalem, realem, & localem.* Est Communissima Theologorum.

§. I. *Indulgentia quid sit?*

2 I. Dari in Ecclesia Catholica Thesaurum spiritualem satisfactorium, docet *Clemens IV.* Pontifex Maximus in *Extrav. Unigenitus, de pœnitentiis, & remissionibus*, de Christo Domino Salvatore nostro Dilectissimo sic loquens: *Unigenitus Dei Filius de sinu Patris in uterum dignatus est descendere Matris, in qua, & ex qua nostræ mortalitatis substantiam divinitati suæ, in suppositi unitate, ineffabili unione conjunxit, id, quod fuit permanens, & quod non erat, assumens, ut haberet, unde hominem lapsum redimeret, & pro eo satisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum sub lege, natum ex muliere, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent filiorum: ipse namque factus nobis à Deo Sapientia, Justitia, Sanctificatio, & Redemptio, non per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium Sanguinem introivit semel in Sancta, æterna Redemptione inventa. Non enim corruptibilibus auro, & argento, sed sui ipsius Agni incontaminati, & immaculati pretioso Sanguine nos redemit, quem in ara Crucis innocens immolatus, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum, pro redemptione totius humani generis suffecisset, sed copiosè; velut quoddam profluvium noscitur effudisse; ita ut à planta pedis usque ad verticem capitis, nulla sanitas inveniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec supervacua, inanis, aut superflua, tantæ effusionis miseratio redderetur. Thesaurum militanti Ecclesiæ acquisivit volens suis Thesaurizare filiis Pius Pater, ut sic sit infinitus Thesaurus hominibus, quo, qui usi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem Thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per Beatum Petrum Cœli clavigerum, ejusque successores, suos in terris Vicarios commisit fidelibus salubriter dispensandum, & propriis, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter quàm specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) verè pœnitentibus, & confessis: misericorditer applicandum. Ad cujus quidem Thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, omnium Electorum à primo justo, usque ad ultimum merita, adminiculum præstare noscuntur; de cujus consumptione, seu minutione, non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi (ut prædictum est) merita, quàm pro eo, quod quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tantò magis accrescit ipsorum cumulus meritorum.* Hucusque Clemens IV. hoc notato.

3 II. Suppono tamquàm certum de fide, ac definitum in Concilio Tridentino *sess.25. in Decreto de indulgentiis*, dari etiam in Ecclesia Catholica potestatem dispensandi hunc thesaurum per indulgentias ex illis Christi verbis, *Matt.16. Quodcumque solveris super terram, erit solutum, & in Cælis*, per quæ verba Christus Dominus contulit B. Petro, & ejus in officio Successoribus. Potestatem solvendi vincula peccatorum; ergo multò magis pęnarum temporalium ex culpis jam dimissis relictarum, per indulgentias; adeò ut solus summus Pontifex habeat potestatem concedendi indulgentias plenarias pro vivis, & pro defunctis jure ordinario ex *c. Quòd autem de pœnitent. & remiss.* Episcopi verò ex jure communi possint *unius anni indulgentiam* concedere tantùm *in die Dedicationis templi, & 40. dierum in anniversario dedicationis*, ac aliis temporibus, & tantùm pro vivis juxta *La Croix l.6. p.2. n.1348.* quam potestatem utpote officio suo annexam, possunt etiam aliis delegare. Hoc supposito dicimus:

4 III. Indulgentia est *relaxatio pœnæ temporalis debitæ peccato personali quoad culpam dimisso, per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum, extra Sacramentum facta virtute Clavium*. Communissima Theologorum, explicatur: dicitur I. *Relaxatio pœnæ temporalis*, quia per indulgentiam non remittitur culpa, sed pœna tantùm temporalis, restans hìc in hac vita, vel ibi in purgatorio luenda. Etenim remissa culpa non semper remitti totam pęnam, patuit in Adamo, Davide, & aliis peccatoribus, & constat ex Conc. Trid. *sess.6. Can.30.* definiente: *Si quis post acceptam justificationis Gratiam, cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ, vel in hoc sæculo, vel in futuro in purgatorio, antequàm ad regna Cælorum aditus patere possit, anathema sit.* Dicitur II. *Debita peccato personali*, quia peccatum originale, ejusdem pęna remittitur per Baptismum. Dicitur III. *Per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum* ut ostendatur, istam relaxationem non esse omnino gratuitam, sed habere annexam solutionem pœnæ æquivalentem. Additur IV. *Facta extra Sacramentum virtute clavium*, quia concessio indulgentiarum est actus jurisdictionis Ecclesiasticæ (non ordinis) in foro externo, Papæ competens jure Divino: Episcopis verò, & aliis jure humano Ecclesiastico, videlicet ex concessione Papæ, ut veriùs docet *Suarez disp.55. sect. 2. & Herinex de Sacramento Pœnitentiæ disp.4. q.7. nu.59.* Ratio est, quia, juxta dicta in *Supplemento Theol. Decalogalis c.1. sect.3. q.1. n. 146.* Episcopi non habent potestatem legislativam Ecclesiasticam jure Divino, sed tantùm jure humano Pontificio: ergo nec habent jure Divino potestatem concedendi indulgentias, sed tantùm Pontificio. Ex dictis

IV. Inferes contra Hæreticos, indulgentias, & indulgentiarum usum non esse noviter ab Ecclesia inductum, siquidem earum usus in Ecclesia Christi sit antiquissimus; nam imprimis multi interpretes, & Theologi apud *Herinex, cit. n.44.* docent, S. Paulum 2. *ad Corint.2.* dedisse incestuoso jam pęnitenti indulgentias, dum ait: *Nam, & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Deinde ut ex probatis Auctoribus refert Bellarminus *l.1. de Indulg. c. 3.* Earum potestatem etiam usurpasse legitur Innocentius III. ante celebrationem Concilii Lateranensis, concedens indulgentias plenarias pro auxilio Terræ sanctæ, & ante hunc *Paschalis II.* in Concilio Lateranensi, Anno 1116. concedens indulgentias quadraginta dierum iis, qui ad Concilium venerant, & ante hanc Gregorius VII. frequenter in suis Epistolis concedens indulgentias, & ante 800. Annos Sergius II. & anteà adhuc Leo III. (qui sedere cœpit Anno 795.) Teste S. Ludgero in Epistola, quam refert Surius *to.2. die 5. Martii*, post vitam *S. Swiberti c.9.* Indulgentias quoque in diebus stationum principaliter esse concessas à Gregorio Magno, testis est D. Thomas *4. d.20. q.1. art.3. quæstiunc.2.* Vide Bellarminum *suprà, & l.2. c.20.* & Suarez *d.49. sect.2.* Denique numquid jam ante 500. annos fuit portentosa illa *indulgentia S. Mariæ Angelorum seu Portiunculæ*, à Christo concessa Seraphico Patri nostro S. Francisco, sub ratihabitione, sive Confirmatione Romani Pontificis, quæ pluribus miraculis fuit confirmata, & mirabili populorum concursu usque hodie stabilitur, de qua honorificam mentionem faciunt non tantùm probatissimæ Historiæ, sed etiam ipsi Romani Pontifices, ut Alexander IV. Bulla; *Quia longum*. Benedictus XII. & alii. Plura de indulgentia portiunculæ dicentur *sect.2. seq.* cum agemus *de Indulgentiis in specie*. 5

§. II. *Indulgentia dividitur in plenariam, & partialem.*

Patet ex *extravagante, Unigenitus, de pœnitentia, & remissione* suprà cit. ibi: *nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quàm specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) verè pœnitentibus, & confessis, misericorditer applicandum.* Itaque indulgentia *plenaria* est illa, quæ remittit totam pęnam temporalem ex peccatis omnibus quoad culpam jam dimissis restantem, & debitam. *Partialis* verò est, quæ tantùm partem hujusmodi pęnæ remittit. Partialis alia vocatur *Carena, Quadragena, Quarantena*, quæ significant indulgentiam 40. dierum, per quos debuisset aliquis agere Pœnitentiam in jejunio; alia vocatur *Septena*, per quam significatur pęnitentia septem annorum. Gobat *tr.4. de indulgentiis, p.2. c.4. à n.293.* Alia dicitur indulgentia *dimidiæ, aut tertiæ partis peccatorum*, quæ nimirum directè adfert condonationem dimidiæ partis pęnitentiæ, quam in hoc mundo, juxta SS. Canones Pęnitentiales (qui habentur in fine decreti Gratiani) aliquis deberet agere, pro expiatione integra suorum peccatorum: indirectè autem infert condonationem dimidiæ partis pęnarum, quas in purgatorio quis sufferre deberet. Idem proportionaliter dicendum de indulgentia tertiæ, aut quartæ partis peccatorum. Vide Suarez *to.4. disp.50. sect.5. n.22.* & Bellarminum *de indulgentiis l.1. c.9.* Quare cùm datur indulgentia *Carena, Septena &c.* Sensus est, per illas indulgentias tantas purgatorii pęnas expiari, quantæ expiarentur, si quis actu subiret illam *Carenam, Septenam &c.* Circa indulgentiam Plenariam & partialem, quatuor adhuc dicenda restant, videlicet: 6

I. Etsi verisimile sit, ob Auctoritatem *extravag. Antiquorum, de pœnit. & remission.* in qua dicitur: *non modo plenam & largiorem, imo plenissimam omnium suorum concedimus veniam delictorum*; olim fuisse distinctionem inter *plenam, pleniorem & plenissimam* indulgentiam, ita ut per duo priora vocabula non fuerit tam multùm significatum; quàm per postremam; modernus tamen stylus Curiæ Romanæ, plurimorum jam annorum usu, & plerumque. San- 7

pientum judicio, Auctoritateque roboratus, docet, per indulgentiam *plenariam* idipsum designari, quod per *plenissimam*, ita ut quoties datur indulgentia plenaria, toties jam censeatur dari, & fieri relaxatio omnium pęnarum, quas quis in purgatorio luere debere. Ita testator Sotus *in 4. dist. 21. q.2. a.1.* Corduba *q.11.* Suarez *to.4. dist.50. sect.4.* Bonacina, Toletus, Lugo, Bellarminus, aliique propè omnes apud Gobat *cit.c.2. n.273.* quorum nonnulli cum Suarez ajunt, plenissimam à plenaria fortè in eo differre, quòd plenissima detur majore ex causa, quàm plenaria. Similiter *indulgentia instar Jubilæi, in forma Jubilæi, vel per modum Jubilæi* non designat, nisi tantùm indulgentiam plenariam sine tamen annexa facultate absolvendi à reservatis, commutandi vota &c. quæ aliàs conceditur in Jubilæo, adeòque indulgentia instar Jubilæi, in forma Jubilæi, vel per modum Jubilæi, non distinguitur ab indulgentia plenaria; quod *Gobat in suo Quirinario tr. de Jubilæo, c.7. & tr. 4. de indulgentiis, p.2. c.5.* probat multis rationibus, videndis apud ipsum, cui assentiuntur etiam Suarez *to.5. in 3. p. d.7. sect.5. n.7.* Diana, Cotonius, Navarrus, Lessius, Viva, La Croix &c. ideò tamen summi Pontifices subinde aliquam indulgentiam plenariam vocant instar Jubilæi, vel in forma Jubilæi &c. ut ostendat majorem non effectus, sed affectus, & causæ abundantiam, atque ut in fidelibus majorem lucrandæ indulgentiæ curam, majoremque ex ea consolationem excitent.

8 II. Quando quis perficit opera pro lucranda indulgentia plenaria præscripta, & nihilominus retinet affectum ad unicum peccatum veniale: talis acquirit remissionem omnium pęnarum pro aliis peccatis quoad culpam dimissis debitarum excepta pœna, quæ debetur peccato veniali, ad quod quis retinet affectum. Ita Gobat *tr.4. de indulgentiis, p.2. c.2. num.278.* Ratio est, quia, cùm hoc peccatum veniale non sit dimissum quoad culpam, eo ipso, quòd habeatur affectus ad illud, ideò nequit etiam pęna ei debita remitti, pęnæ tamen aliorum peccatorum omnium jam quoad culpam dimissorum remittentur: tum quia voluntas Principis non debet frustrari, *c. In his, de privilegiis*, tum quia in dubio potiùs est accipienda præsumptio, ut actus ex parte valeat, quàm ut penitus pereat *L. Quoties 2. ff. de reb. dubiis.* Igitur talis, de quo loquimur, potiretur indulgentia plenaria in sensu accomodo. Verùm

9 III. Hic oritur quæstio non spernenda, si per indulgentiam plenariam remittitur omnis pęna peccatis debita, cur plenariæ additur non rarò alia partialis? Resp. cum *Gobat c. n. 275.* ac Suarez ab ipso citato, quòd quando hoc fit, dici debeat, quòd vel sint diversi indulgentiarum largitores, nimirum unus indulgentiæ plenariæ, & alter indulgentiæ partialis, vel si sit unus concedens simul utramque indulgentiam, illos dies, vel annos indulgentiæ partialis, additos indulgentiæ plenariæ, concedi, ut possint per modum suffragii applicari aliis, quod utramque docet etiam *Palaus & Sanctarellus de Jubil. c.15. dub.9.* citans *Pinellum*, vel cum Reginaldo *n.149.* post *Cordubam*, & *Valentiam*, illam additionem fieri ad cautelam, ut scilicet simus certi, causam indulgentiæ esse sufficientem saltem ad acquirendam illam partialem, si non totalem.

10 IV. Quando in concessione indulgentiæ partialis, conceditur indulgentia 100. *vel* 100. *dierum aut annorum*, per hoc non significatur mora temporis futura in purgatorio, quia subinde conceduntur 10000. aut 20000. vel 30000. anni indulgentiarum, ut infrà patebit de indulgentiis stationum per quantum tamen tempus purgatorium vix durabit, sed per illos dies, & annos intelliguntur dies, & anni earum pœnitentiarum, quæ juxta antiquam primitivæ Ecclesiæ consuetudinem, pęnitentibus à Confessariis, ex præscripto sacrorum Canonum Pænitentialium, debebant in foro sacramentali injungi. Pro meliori horum intellectu; sciendum à Summis Pontificibus, & Sanctis patribus sancitos fuisse aliquos Canones, qui *Pænitentiales* vocantur, secundùm quos Confessarii in primitiva Ecclesia peccata graviora debebant in foro sacramentali plectere; in quibus valdè gravis pęnitentia imponebatur. Adduco tantùm unum, vel alterum. Canon Pęnitentialis decimus est: *quòd qui coierit cum brutis, pœniteat plusquam septem annis, & similiter pro incestu.* Duodecimus est, *quòd, qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.* Decimus quartus est, *quòd homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & pœniteat septem annis.* Vigesimus est, *quòd perjurus 40. diebus in pane, & aqua jejunet, & septem annis sequentibus pœniteat, & semper debeat esse in pœnitentia, scilicet interiori.* Reliqui videri possunt in Jure Canonico post Decretum Gratiani. Jam igitur, quando datur indulgentia 40. vel 100. dierum, vel annorum, per diem vel annum, significatur dies, vel annus satisfactionis pœnitentialis in hac vita, secundùm prædictos Canones Pęnitentiales imponendæ pro peccatis, ita ut sensus sit; tantam pœnam per indulgentiam 40. vel 100. dierum, aut annorum remitti, quanta dimitteretur per 40. vel 100. dies, aut annos pęnitentiæ in hac vita juxta Canones Pœnitentiales peractæ. Ita cum communi noster Mastrius *Theol. Moral. disp.23. qu.2. art.2.* Gobat *tr.4. de indulgent. part.2. cap.3. n.283.* citans Coninch. Bellarminum, Tannerum, Layman *l.5. tract.7. cap.3.* Ex quibus patet, malè sibi consulere eos qui ad solas indulgentias plenarias attendunt, neglectis dierum, aut annorum indulgentiis, cùm per has tot, & tantæ pęnæ remittantur.

§. III. *In perpetuam, & temporalem.*

AC etiam *indefinitam*: siquidem indulgentia tribus modis 11
concedi solet: aliquando expressè in perpetuum aliquando ad certum tempus, & aliquando indefinitè, nulla temporis, vel durationis mentione facta. Quando indulgentia conceditur duobus modis prioribus, conveniunt Doctores datate tantùm pro tempore assignato expressè in forma indulgentiæ; quia, ut omnes pariter docent, *indulgentia tantùm valet, quantum forma concessionis, & Bullæ sonat*, unde indulgentia *perpetua* est, quæ semper durat, nec exspirat exspirante concedente, quia cùm sit privilegium, cum morte concedentis non exspirat: *Temporalis* verò est, quæ est ad certum tempus limitata, quo elapso cessat. Denique circa *indulgentiam indefinitè concessam*, seu sine limitatione temporis, Scholastici *in 4. d.20.* & Summistæ verbo *indulgentia*, ut Sylvester, Angelus, & alii docent, intelligendas esse perpetuas, ut indulgentiæ Religionibus Regularium concessæ, vel Congregationibus, quæ successione continua permanent. Ratio est, tum quia indulgentia est favor, & beneficium ergo est amplè interpretanda, tum quia non est major ratio, cur indulgentia indefinitè concessa pro tanto tempore intelligenda sit, & non pro majori. Hanc tamen addunt limitationem, nisi adsit aliqua lex, & regula Apostolica limitans, vel declarans, & terminans indulgentias hujusmodi indefinitè concessas, quia tunc præsumitur Pontifex indulgentiam concedere juxta consuetum Curiæ stylum, ut advertunt Navarrus, Henriquez, & Faber apud *Mastrium cit. art.1. num.22.*

§. IV. *In Personalem, Realem, & Localem.*

I. PRo hujus divisionis intelligentia prænotandum, quòd 12
soli homines sint capaces indulgentiarum, qu. seq. ampliùs dicetur, & ideò, quando indulgentiæ conceduntur locis, & aliis rebus, quàm hominibus, reverà non conceduntur istis rebus, aut locis, utpote indulgentiarum incapacibus, sed conceduntur hominibus, mediantibus tamen illis locis, & rebus, quatenùs scilicet conceduntur fidelibus in illis locis orantibus, vel ejusmodi res gestantibus, & bonum opus exercentibus, itaque Indulgentia *Personalis* est illa, quæ directè conceditur personæ, aut individuæ, & particulari, aut communi, & generali, ut toti Religioni, aut communitati, idque vel in perpetuum, vel ad tempus, & quando indulgentia indefinitè conceditur Personis non exprimendo certum genus Personarum, ad omnes, & singulos extendi censeri debet tam sæculares, quàm regulares. Indulgentia *Localis* est, quæ alicui pio loco conceditur ad ejus devotionem augendam, in ordine ad Personas, in tali loco orantes, vel aliquod pium opus exercentes, ut patet de indulgentiis Romæ principalibus Ecclesiis concessis. Indulgentia tandem *Realis* est quæ conceditur rebus, videlicet numismatibus, imaginibus, Rosariis, Crucibus, Agnis Dei &c. Unde hæc indulgentia ferè coincidit cum locali, & solùm differt ab ea, quòd hæc videlicet realis concedatur alicui rei mobili in ordine ad homines, ut sunt imagines, numismata, &c. & quando Pontifex his rebus immediatè indulgentiam applicat, tunc illæ solùm, & non aliæ indulgentiam continebunt: Unde non licet privata auctoritate illius, cui indulgentia conceditur, illam ad alias imagines, vel numismata transferre, sicuti privata auctoritate non licet indulgentiam uni templo concessam, in aliud etiam eidem Sancto dicatum transferre, Mastrius *cit. nu.23.* Circa indulgentiam localem, & realem adhuc quædam dubia resolvenda restant. Itaque dico:

II. Indulgentia Ecclesiæ concessa extenditur etiam ad 13
ejus cœmeterium: ita Suarez, Diana, Amicus, & alii apud *Mastrium citatum nu.23.* Ratio est, quia in favorabilibus sub nomine Ecclesiæ, vel templi comprehenditur etiam cœmeterium. Unde quando indulgentia conceditur visitanti, & oranti in Ecclesia, sufficit, si ante, vel prope eam oretur in cœmeterio. Rectè tamen P. Layman *l. 5. tr. cap.3. nu.4.* docet, hoc non esse practicandum extra casum necessitatis, quia in lucrandis indulgentiis illud est operandum, quod tutius, & securius est. Quare si visitantibus Ecclesiam indulgentia concessa sit, & aliqui ob hominum multitudinem ingredi non possent, sufficeret

ret eis foris stare, & orationem injunctam perficere juxta Rodriquez *p. 5. Sum. cap. 174. nu. 6.* Suare *disp. 52. sect. 1. n. 7.* quia moraliter rem æstimando, tales Ecclesiam visitant, quando præsentiam suam exhibent, quatenùs possunt. Idem docent Lugo, & Bonacina apud Gobat *tr. 3. de Jubilæo, cap. 20. n. 129.* qui *n. 130.* subjungit: quando indulgentia conceditur visitantibus tria, vel quinque Altaria alicujus Ecclesiæ, tunc non sufficit orare extra Ecclesiam, vel in cæmeterio ad eam lucrandam, quia moraliter loquendo dici non potest, quòd hujusmodi extra Ecclesiam existens visitet Altaria in Ecclesia existentia, sed Ecclesiam ingredi debet, ut in ea Altaria visitet. Addit noster Portel. *in dubiis Regularibus vers. Indulgentia; in Additione n. 8.* quando conceditur indulgentia assistentibus Divino Officio in Ecclesia, eam lucrari existentes in Atrio templi, si non possint intrare: Nam existentes in Atrio habent assistentiam moralem, & sufficientem ad satisfaciendum præcepto de Missa audienda, inquit *Portel. cit.* qui tamen (*an consequenter, judicent alii*) *eodem numero*, infert, quòd quando indulgentia concedit aliquid illi, qui intraverit Ecclesiam, & ibi oraverit: si præ turba, intrare nequeat, puto, quòd non percipiet indulgentiam, quia verba indulgentiæ non sunt amplè, sed strictè interpretanda, cùm indulgentia sit quid pertinens ad odiosum Legis, ut tenet *Navarrus tract. de Jubilæo, notab. 9 num. 9.* In cujus confirmationem affert Portel. quod fieri vidit ipsemet in illa parva Ecclesia Portiunculæ Assisii: ubi conceditur indulgentia intranti illam secunda die Augusti. Hæc enim cùm parva sit quasi sacellum, cùm unam tantùm portam haberet tempore Sancti Patris Nostri Francisci, posteà crescente populi multitudine, pro ea lucranda, altera porta in latere Sacelli aperta est, ut populus intraret, & statim exiret, ne ob defectum ingressus privaretur quis tali indulgentia.

Denique quando pro aliqua indulgentia consequenda præscribitur visitatio trium, aut quinque Altarium, non sufficit præcisè esse in templo, in quo sunt ea Altaria, & animo converti ad illa, sed requiritur, ut aliquo gestu, vel conversione capitis, aut corporis, significes conversionem ad singula Altaria: nam exigitur visitatio sensibilis, hoc est, talis actio, quæ exteriùs significet orationem, aut aliam actum Religiosum fieri, ad tale Altare, ut ratiocinatur Lugo apud *Gobat cit. n. 131.* loquens etiam de illo, qui est in medio templi. Nec sufficit ejusmodi conversio, & motus corporis, nisi sis in eo loco, aut sitū, ut moraliter censeri posses orare ad quodlibet ex illis Altaribus; nam aliter nemo dicet, visitari à te illa Altaria.

14 III. An *diruto templo, vel Ecclesia pereat indulgentia ipsi concessa?* Communis est Responsio. 1. Si Ecclesia non totaliter destruatur, sed tantùm per partes, & reædificetur, indulgentiæ remanent, quia censetur adhuc eadem moraliter Ecclesia permanere: 2. Si Ecclesia diruta non iterum ædificetur, locus privatur indulgentia: cùm non loco simpliciter, sed Ecclesiæ concessa fuerit. 3. Si Ecclesia totaliter destruatur, & de novo reædificetur Ecclesia in eodem loco retinet indulgentiam, sicuti, & alia privilegia: quippe cùm moraliter eadem Ecclesia censeatur, sicuti docet Suarez *disp. 52. sect. 1. n. 8.* Layman *cit. n. 5.* limitat tamen Innocentius *in cap. 2. de novi operis nuntiatione*, Glossa *in Reg. 7. in 6.* Nisi Superioris auctoritate destruatur in pœnam delinquentium; tunc enim omnibus privilegiis spoliari censetur, ut iterum ei expressè, seu tacitè conferenda sint, si de novo ædificetur. 4. Id verò non est improbabile, atque in praxi servari solet, quod Innocentius ibidem docet, & Ludovicus Bononius *in tractatu de Indulgentiis n. 79.* Si Ecclesia auctoritate superioris tali pactu destrui curetur, ut sub eodem titulo, & Patrono, in alium locum transferatur, etiam indulgentias, & alia privilegia ejus transferri, quod etiam docuit Glossa *in Regula Juris 7. in 6.* Antonius *p. 1. tit. 19. cap. 1. §. 2.* Suarez *lib. 8. de Legibus cap. 5. in fine*, qui benè id explicat, transferri privilegia, unà cum Ecclesia, si concessa sint, non ratione situs, aut loci, sed absolutè Ecclesiæ sub proprio nomine, ac titulo suo; aliud est de indulgentia reali concessa, v. gr. Rosario, quòd, si destruatur, perit indulgentia. Ratio disparitatis est, quia templum natura sua perpetuum est, nec facilè destrui potest; ideò de mente Superioris indulgentia censetur adhuc extendi ad tale templum, etiam, postquàm destructum, & noviter reædificatum est. Rosarium verò, Crux, & similia realia sunt de facili destruibilia, adeòque si destructa sint, etiamsi reparentur, tamen erit amissa indulgentia, in quo casu

15 IV. Sunt aliqua notanda circa indulgentiam realem ex P. Gobat *tract. 4. de Indulgentiis cap. 14. à num. 378.* 1. Communis opinio Doctorum est, destructa re, in qua erat indulgentia, perire ipsam indulgentiam. Suarez *tom. 4. in 3. parte disp. 57. sect. 2. num. 11.* & Lugo *disp. 27. num. 150.* Ratio est, quia pereunte subjecto, perit accidens illi inhærens, quale accidens morale est indulgentia respectu rei, cui inhæret: ergo hac pereunte, perit, & ipsa. 2. Indulgentiæ affixæ Rosario nihil officit fractio chordæ, seu funiculi, quia mutatio chordæ non facit, ut Rosarium sit ullo modo mutatum moraliter. Similiter nihil obesse videtur, etsi penitus frangatur crucula Rosarii, aut etiam sexta circiter pars granorum, saltem si alia substituuntur. Nam censetur nihilominus idem moraliter Rosarium. 3. Etsi frangatur superior pars, seu fibula medalii, ita ut non possit ampliùs suspendi ex Rosario, non tamen perit indulgentia medalio concessa, quia non est moraliter mutatum & saltem ratione imaginis illi insculptæ adhuc inservire potest ad usum Religiosum. 4. Si simplicis Crucis pars recta, aut transversa ita frangatur, ut, quod infractum manet, repræsentet adhuc Crucem, non videtur interiisse indulgentia, quia nihilominus id, quod restat, potest secundùm morem Ecclesiæ inservire ad usum propriæ dictæ Crucis. Si verò ita frangatur, ut non ampliùs referat speciem Crucis, perit Indulgentia, quæ tamen reditura videtur, si partes fractæ denuò copulentur. Quòd etiam dicendum videtur de imagine per medium fissa, aut scissa, iterumque compacta. 5. Si Rosarii dimidia pars confringatur, indulgentia non remanet in parte integra, quia aliàs, si media pars non esset confracta, sed amissa, etiam in hac dimidia parte amissa remaneret indulgentia, & consequenter ex uno Rosario possem facere duo Rosaria, quorum singula sint verè affecta indulgentiis; quod tamen haud quaquam licèt, cum pro toto Rosario sit concessa tantùm unica indulgentia. Ob quam etiam rationem dicendum, quòd quando Papa concedit Agnis Dei, seu Orbiculis cereis benedictis indulgentias, si posteà isti Orbiculi frangantur, non quælibet pars habet Indulgentias, licèt adhuc quælibet pars maneat benedicta, ita *Gobat cap. 14.* Denique ut aliquis sive sanus, sive moribundus lucretur indulgentias concessas Rosariis, Medaliis, Crucibus &c. debet Rosarium, Medalium, Crucem secum habere, secum portare, penes se habere: non tamen opus est, manibus tenere non Indulgentia affectam. *Gobat cit. cap. 12. num. 370.* Sic enim volunt Bullæ concedentes similes indulgentias, in omnibus autem tenor Bullæ attendendus est. Hic facessunt negotium indulgentiæ concessæ *Rosariis Birgittanis*: de quibus infrà de indulgentiis in specie, in quarum concessionis Bulla, conceditur indulgentia iis, *qui per, & super Rosaria S. Birgittæ devotè oraverint*. Non videtur autem, quomodo aliquis possit *per, & super Rosaria similia orare*, nisi quis ea manu teneat, nisi fortè quis dicat, etiam mancum, seu manibus mutilum posse per, & super ipsa orare, & lucrari indulgentias ipsis concessas.

Petes: *Quid nomine Rosarii, Coronæ, aut Psalterii intelligatur in Bullis Indulgentiarum.* 16

Respondeo: Quando dicitur, talem, vel talem indulgentiam concedi recitantibus *Rosarium*, per *Rosarium* absolutè prolatum intelligitur 50. salutationes Angelicæ, & 5. Pater Noster, nisi aliter exprimatur à Summo Pontifice aut ex circumstantiis aliud colligatur. Per *Psalterium Beatissimæ Virginis* intelliguntur 150. salutationes Angelicæ, & 15. Pater Noster. Per *Coronam Christi Domini*: intelliguntur 33. Pater Noster, & totidem Ave Maria, in honorem annorum, quibus Christus vixit inter mortales. Per *Coronam Dominæ Nostræ, seu Beatissimæ Virginis* intelliguntur 72. Ave Maria, & 8. Pater Noster. Quando Nomen *Corona* simpliciter, & sine additu ponitur in Bullis indulgentiarum potest accipi tam pro Corona Christi Domini, quàm Beatissimæ Virginis, ita Gob. *tr. 4. de indulgentiis p. 2. cap. 15.* id probans ex Navarro, Casarubio, & aliis: ubi etiam *n. 408.* ait, quòd qui tenetur ex voto, aut pœnitentia sacramentali, vel pro benefactoribus Religionum recitare Rosarium, satisfaciat recitando 50. salutationes Angelicas, & 5. Pater noster, nisi aliud, vel ex circumstantiis, vel ex intentione voventis, aut Confessarii colligatur.

QUÆSTIO II.

Quis possit Indulgentias concedere, & lucrari, & quid ad eas lucrandas requiratur?

SUMMARIUM.

18 *Ad valorem indulgentiæ requiritur legitima potestas eam concedendi:*
19 *Quam habet Summus Pontifex pro omnibus fidelibus,*
20 *Ac etiam Episcopi pro suis Diœcesanis.*
21 *An eam habeant etiam Regulares?*
22 *Ad concedendas indulgentias requiritur causa justa.*
23 *Indulgentias lucrari potest solus Homo baptizatus,*
24 *Non excommunicatus. 25. subditus concedentis indulgentias. 26. & debitor pœnarum temporalium.*

27 & 28 *Ad lucrandas indulgentias requiritur status gratiæ.*
29 *An adeptus per Confessionem?*
30 *Item intentio eas lucrandi?* 31. *& qualis?*
32 *Et impletio operum pro iisdem lucrandis præscriptorum.*
33 *Quæ opera debebunt impleri integrè; &*
34 *Ultimum saltem est in statu gratiæ.*
35 *Quid dicendum, si opera fiant cum peccato veniali?*
39 *An opera debeant fieri ab eo, qui lucraturus est indulgentias?*

ASSERTIO II.

17 *SUmmus Pontifex potestatem habet concedendi indulgentias omnibus Christi fidelibus, Episcopi verò tantùm suis Diœcesanis, cum causa tamen rationabili, & quantitati indulgentiæ proportionata, Indulgentias lucrari potest homo baptizatus, non excommunicatus, subditus concedentis indulgentias, & debitor pœnarum ex peccatis jam dimissis quoad culpam restantium, Ad eas lucrandas requiritur status gratiæ, intentio easdem lucrandi, & impletio operum pro iisdem lucrandis præscriptorum.* Communissima apud Layman, Mastrium, Herincx, Gobat, La Croix & alios.

§. I. *Indulgentias concedere potest Summus Pontifex, & Episcopi, Jure Ordinario.*

18 SUppono, ad valorem Indulgentiarum requiri ex parte concedentis legitimam potestatem spiritualem jurisdictionis juxta suprà dicta num. 4. Ratio est, quia concessio indulgentiarum est actus jurisdictionis, cùm distributio bonorum communium spectet ad illum, qui præest communitati, adeòque qui legitima præditus est potestate: atqui indulgentiæ sunt, & dantur ex bonis communibus Ecclesiæ: ergo debent distribui ab eo, qui habet potestatem spiritualem jurisdictionis in Ecclesiæ membra, seu fideles, quales sunt Ecclesiæ Prælati. Itaque

19 II. Summus Pontifex, accepta à Christo facultate, adeòque jure Divino indulgentias ex rationabili causa, fidelibus omnibus totius orbis concedere potest, ita Clemens VI. *in extravag. Unigenitus, de Pœnitentia, & remissione, quæst. præced. n.* 2. in terminis formalibus adducta: item Doctores Seraphicus S. Bonaventura, Angelicus D. Thom. Irrefragabilis noster Alexander Alensis, & Communissima, ac certa apud Laym. *lib.* 4. *tr.* 7. *cap.* 4. *n.* 1. Patet ex illis Verbis Christi, *Matth.* 16. ad Sanctum Petrum dictis, *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cælis*, & suprà num. 3. explicatis; estque hæc potestas in summo Pontifice Ordinaria, & ita quidem, ut illi competat ante suam Consecrationem; est quippe potestas jurisdictionis, non autem ordinis. Lugo cit. à Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. p.* 1. *cap.* 6. *n.* 54. Insuper solus summus Pontifex potest concedere indulgentias, pro vivis, & pro defunctis; unde nec Concilium Generale sine Papa, sive hic vivat, sive sit mortuus, habet talem potestatem; Suarez, Laym. Bellarm. *lib.* 1. *c.* 11. Diana *p.* 10. *tr.* 6. *R.* 12. cum communi. Ratio est, quia secundùm dicenda q. seq. Indulgentiæ pro defunctis applicantur per modum solutionis, offerendo pretium ex Thesauro Ecclesiæ: solus autem Papa habet Claves Thesauri Ecclesiæ. *La Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1316. *&* 1348.

20 III. Episcopi habent limitatam potestatem concedendi indulgentias, ordinariam quidem, idest, ex vi proprii muneris, & à jure communi annexam suo officio, attamen delegatam à Papa, ut habet communior cum Suarez, Molina, Bellarmino apud *La Croix cit. num.* 1319. Item Barbosa *de potestate Episcopi alleg.* 88. & in dedicatione quidem Ecclesiæ potest Episcopus dare indulgentias unius tantùm anni: In Anniversariis verò dedicationis, & aliis etiam casibus, 40. tantùm dierum, etiam in perpetuum, idest, recurrentes omni anno. Lessius *in Auct. V. Indulgentias, Casu* 1. Potest autem Episcopus concedere indulgentias pro suis tantùm subditis, licèt extra Diœcesim existentibus, & tantùm per modum absolutionis, adeòque solis vivis, possuntque Episcopi hanc potestatem, cùm sit ordinaria, alteri delegare, *Lugo, Viva, La Croix nu.* 1320. Quòd dictum de Episcopis valet etiam de Archiepiscopis respectu totius Archi-Diœcesis, cujus subditis, etiam extra tempus visitationis, potest simili modo concedere indulgentias. *Barbosa supra.* Nuncius Apostolicus potest subditis suæ Nuntiaturæ pro quocumque pio opere concedere centum aut plurium dierum indulgentias, attamen semper minùs, quàm annum, templo, vel cappella potest dare indulgentias septem annorum, & septem Quadragenarum &c. vide *La Croix n.* 1322.

21 Prælati Episcopo inferiores, quamvis in cæteris habeant potestatem, quasi Episcopalem, non possunt jure ordinario concedere indulgentias, cùm id nullibi concedatur. Multò minùs Parochi, vel Confessarii. *Bellarminus, & Barbosa supra.* Cùm tamen concessio indulgentiarum non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis, ideò potestas concedendi indulgentias potest ipsis, imò cuivis simplici Clerico delegari. *Dominicus Viva de Jubilæo q.* 5. *art.* 4. Et ita Leo X. Provincialibus nostris, & Gregorius XIII. Visitatoribus Societatis Jesu dedit facultatem concedendi Religiosis plenariam indulgentiam peracta visitatione Conventus. Idemque est de Monialibus S. Claræ, & Tertiariis in Congregatione viventibus. Ita *La Croix lib.* 1. *n.* 861. & Noster *Herincx p.* 4. *disp.* 4. *de Sacramento pœnitentiæ, q.* 7. *n.* 61. qui addit, quòd Alexander IV. concesserit, ut Fratres Minores, in quibuscumque Ecclesiis, vel locis prædicaverint, possint suis Auditoribus dare indulgentias 40. dierum, *Nomine Papæ*, quando post Concionem dicunt; *Indulgentiam &c.* imò multò majores ex concessione variorum Pontificum, eos concedere posse, refert Collector nostrorum Privilegiorum *V. Indulgentia, quoad sæculares*, & ex eo Hieronymus Rodriquez *resol.* 77. *num.* 57. Neque hujusmodi indulgentiæ sunt revocatæ per Paulum Quintum, qui revocavit indulgentias ante illud tempus Regularibus concessas. Nam loquitur de concessis specialiter iisdem Regularibus, & immediatè per ipsos Pontifices: non autem de Privilegio, seu facultate concedendi Indulgentias, aut de Indulgentiis indifferenter concedentibus etiam cæteros Christi fideles. Monet tamen noster P. Gaudentius Kerckhove *in statuta nostra Generalia c.* 7. *§.* 5. *n.* 23. Prædictas Indulgentias in his partibus è Cathedra non esse concedendas; quia hic non sunt in usu, & de facili turbarentur Episcopi ac Parochi, & commoverentur populi. Nihil tamen obstabit, si Frater Minor, dum post prædicationem Verbi Divini dicit: *indulgentiam &c.* formet intentionem hisce verbis, nomine Papæ, concedendi suis Auditoribus Indulgentias, qualescumque potest.

IV. Ut tamen validè concedatur Indulgentia, etiam à 22
Summo Pontifice, requiritur causa rationabilis, & quantitati Indulgentiæ proportionata. Patet ex citata *Extravag. Unigenitus, de Pœnit. & Remiss.* Ubi Clemens VI. inquit, *Christum Ecclesiæ Thesaurum per suos Vicarios reliquisse dispensandum salubriter, & rationabilibus causis.* Ratio est: quia Papa non est Dominus Thesauri Ecclesiastici, sed solùm dispensator, ex citat. *Extravag. Unigenitus*, & quidem *in ædificationem, & non in destructionem*, 1. *Cor.* 10. foret autem in destructionem, si absque ulla rationabili causa dispensaret. Argum. c. *Cùm ex eo de Pœn. & Remiss.* ubi dicitur: *Quia per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas quidam Ecclesiæ Prælati facere non verentur, & claves Ecclesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfactio enervatur.* Insuper illa justa causa, quæ requiritur ad valorem Indulgentiæ, debet esse distincta à generali causa finali Indulgentiarum, quæ est, ut in promptu habeamus, unde pro peccatis nostris DEO satisfaciamus. Ita docent omnes Theologi teste Cardinale de Lugo, apud *Gobat cit. cap.* 7. *n.* 87. Ratio est: quia si ad valorem Indulgentiæ non requireretur alia causa, quàm ut per indulgentiæ acquisitionem habeant Christiani, unde pro suis peccatis satisfaciant, sequitur, quòd Pontifex possit singulis, ut ita dicam, momentis, omnibus Christianis in statu gratiæ constitutis, remittere omnem reatum pœnæ debitæ pro peccatis quibuscumque dimissis, & quòd itidem possit singulis momentis evacuare totum purgatorium: atqui hoc utrumque est alienissimum ab opinione, & persuasione fidelium, nominatim S. Thomæ *in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 2. Docet denique Mastrius *Theolog. Moral. disp.* 23. *q.* 3. *art.* 1. *n.* 40. cum communiori, & probabiliori Sententia S. Bonaventuræ, Cajetani, Suarez, Amici, & aliorum passim, causam ad valorem indulgentiæ requisitam debere etiam quantitati indulgentiæ proportionatam esse. Ratio est: quia si ad indulgentiam validè concedendam causa proportionata non requireretur, posset concedi indulgentia plenaria omnibus, qui semel tantùm recitaverint Ave Maria, quæ indulgentia in maximum Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum cederet; nam per ista duo Verba liberarentur ab omnibus pœnis ac pœnitentiis tam in hac vita, quàm in futura debitis. Deinde sequeretur contra *cit. cap. Cùm ex eo*, nullam fore indulgentiam indiscretam, & superfluam, cùm nulla sit, quæ aliquam causam piam non habeat, si non proportionatam, saltem improportionatam. Monet tamen *Mastrius cit. nu.* 44. quòd subditi in hac re non debeant temerè judicare, Papam ex irrationabili causa dedisse indulgentias, & valdè periculosum esse, quascumque indulgentias, ex quibuslibet causis concessas parvifacere; quia etiam indulgentiæ illæ, quæ usui granorum Benedictorum, Rosariorum & rerum similium, quæ minimi videntur esse, ex causa maximè justa, & rationabili à Summis Pontificibus interdum conceduntur; ut notat Abellius, & ex eo Bellarminus *l.* 1. *de Indulg. cap.* 12.

§. II.

§. II. *Indulgentias lucrandi potest solus*

23 I. **H***Omo baptizatus*. Communissima. Ratio est: quia dispensatio Thesauri Ecclesiæ nequit fieri, nisi in solos filios Ecclesiæ; cùm Indulgentiæ fundentur in articulo Communionis Sanctorum: Atqui Homines non Baptizati Communionem Sanctorum participare non possunt: cùm non Baptizati nondum sint ingressi Ecclesiam per Baptismum: Ergo non baptizati non sunt capaces Indulgentiarum.

24 II. *Non excommunicatus*. Patet ex eo; quia excommunicatio privat excommunicatum communione bonorum Ecclesiæ, adeòque etiam Indulgentiis. Si tamen excommunicatus adhuc vivens verè contritus esset, & per eum non staret, quominùs absolveretur ab excommunicatione, probabile est cum Navarro, & Sà apud *La Croix lib. 6. p. 2. num.* 1354. lucrari posse indulgentias per opera, quæ licitè exercet si his annexæ sint; sic enim prudenter præsumimus de benigna voluntate Ecclesiæ, oppositum tamen est probabilius ob rationem datam. Similiter si excommunicatus sit in gratia mortuus, Navarrus, Henriquez, & Filliucius putant, posse ei prodesse indulgentias; quia excommunicatio videtur, tantùm excludere à favoribus pro statu viæ. Oppositum tamen est probabilius ob rationem jam datam; quia Ecclesia vi excommunicationis facit, ut pro excommunicatis defunctis non offerantur suffragia, neque applicentur. Dicastillus, Raynaudus, & alii apud *La Croix cit. num.* 1355.

25 III. *Subditus concedentis indulgentias*. Ex *c. Quod autem de Pœn. & Rem.* Quia actus concedendi indulgentias respectu vivorum est actus Jurisdictionis: Atqui Jurisdictio se non extendit nisi ad subditos: Ergo solis subditis conceduntur lucrandæ indulgentiæ, adeòque etiam hi soli eas lucrari poterunt. Quare indulgentiæ concessæ ab Episcopo non prosunt extraneis, nisi è suis propriis Ordinariis habuerint licentiam, se quoad hoc alienæ Jurisdictioni, & remissioni subjiciendi, quæ tamen licentia semper præsumitur adesse. Ita *Marchantius*, *& Gobat de indulgent. p. 1. c. 6.* Notant etiam *Herincx*, *& Sannig.* quòd Privilegiati, & Exempti Religiosi etiam frui possint indulgentiis Episcopalibus: quia in hoc, utpote in causa favorabili se possunt subjicere Jurisdictioni Episcopi; quod etiam docent Suarez *disp. 52. sect. 2. n. 13.* Filliucius, & alii apud *Gobat cit. num. 62.*

26 IV. *Debitor Pœnarum ex peccatis quoad culpam jam remissis restantium*. Ratio clara est: quia pœnæ temporales nequeunt ei relaxari per indulgentiam, qui nullis est obnoxius: ergo ut aliquis sit capax indulgentiæ, debet esse debitor pœnæ temporalis ex culpa jam dimissa restantis; siquidem per indulgentias juxta suprà jam dicta non remittitur culpa, sed pęna temporalis restans, & residua ex culpa jam remissa. Ex quo sequitur, infantes, & perpetuò amentes non esse capaces indulgentiarum; quia cùm isti peccatum personale habere non possint, nec possunt habere pęnam ex tali peccato restantem; cùm tamen indulgentia solùm pęnas ex peccato personali dimisso restantes tollat. Pœnæ equidem debitæ propter peccatum Originale tolluntur omnes per Baptismum, uti diximus *suprà de Baptismi effectu*. Item sequitur Beatos non esse capaces indulgentiarum, cùm nullius pęnæ sint debitores: Nec damnati sunt capaces indulgentiarum: quia non sunt capaces remissionis peccati: ergo nec remissionis pęnæ ex illo relictæ, quamvis enim plures damnati præter pęnam æternam ex peccatis commissis, & non condonatis contractam, habeant etiam aliquam pęnam temporalem, quæ ex peccatis in hac vita condonatis relicta fuit, pro qua dignam pęnitentiam non egerunt; illa tamen, vel per conjunctionem cum peccato damnatorum irremissibili, fit per accidens irremissibilis, & æterna, ut dicunt Thomistæ; vel si terminum habet in inferno, & ibi persolvitur, ut ajunt Scotistæ, tamen talis pęnæ temporalis solutio non fit per satisfactionem ex meritis Christi, quibus sunt indigni, & incapaces, sed per satis passionem etiam involuntariam.

27 Contra prædicta objici posset. I. Quòd Cathecumeni proprio actu perfectæ contritionis, vel amoris DEI super omnia Justificati sint capaces indulgentiarum, ut docent Henriquez, Navarrus, Corduba, & alii, & tamen non sunt baptizati. II. Quòd Papa sit capax indulgentiæ, & tamen non est subditus sui ipsius, tamquàm indulgentias concedentis. III. Quòd animæ in purgatorio sint capaces indulgentiarum, nec tamen sint subditæ summo Pontifici; quia huic tantùm data est potestas solvendi *super terram*, non *sub terra*. Resp. Ad I. Licèt affirment aliqui Catechumenos Justificatos, maximè in purgatorio existentes, esse indulgentiarum capaces, communior tamen & probabilior opinio apud *Mastrium cit. qu. 4. num.* 55. Negat: tum quia per Januam Baptismi fluminis, & hujus Characterem nondum sunt ingressi Ecclesiam, adeòque necdum sunt Thesauri Ecclesiastici ab Ecclesia in suos filios dispensandi capaces: tum quia non est recepta consuetudo in Ecclesia, & praxis concedendi indulgentias Cathecumenis, & aliis Baptismi Charactere carentibus; sed fidelibus dumtaxat, quorum Nomine juxta communem Ecclesiæ loquendi modum illi intelliguntur, qui Baptismum fluminis susceperunt. Ad II. Resp. cum *Mastrio cit. q. 2. num.* 25. Quòd Papa indulgentias concedens, dupliciter considerari potest: Primò, quatenùs est caput Ecclesiæ, cui à Christo potestas indulgentias concedendi commissa est, sed ut Persona publica, & Superior; & quatenùs est membrum in eadem Ecclesia contentum, seu ut est Persona privata. Itaque Papa ut caput Ecclesiæ, & Persona publica à Christo constituta non solùm aliis, sed etiam sibi indulgentias concedere potest, ut Personæ privatæ sub eodem corpore Ecclesiæ contentæ, quatenùs servando conditiones ad lucrandas indulgentias à se definitas, ipse etiam tamquam Persona privata, & ejusdem communitatis membrum illas participat; in concessione enim indulgentiarum non requiritur, ut concedens, & ille, cui conceduntur sint Personæ physicè distinctæ, sicut requiritur ex institutione Divina in absolutione sacramentali, ac etiam in actu jurisdictionis contentiosæ, vel coactivæ: non tamen in exercendo actu Jurisdictionis voluntariæ, cùm Superior secum ipso dispensare possit, si habeat potestatem, etiam delegatam generaliter dispensandi cum omnibus, nisi aliunde contrarium colligatur. Ita *Herincx de Legibus disp. 4. q. 2. num. 34. & de Sacramento Pœnitentiæ disp. 4. qu. 6. nu.* 56. Ad III. Respondeo, quòd animabus in purgatorio concedantur indulgentiæ, non per modum absolutionis, sicut conceduntur vivis, sed per modum suffragii, ut pluribus dicetur *qu. seq.*

§. III. *Ad lucrandas indulgentias requiritur status Gratiæ, & intentio.*

28 I. **R**Equiritur *status gratiæ*. Communis tam Antiquorum, quàm Recentiorum apud *Mastrium cit. q. 4. n.* 60. & expressè deducitur *extravag. Unigenitus, de pœnitent. & remiss.* in qua Pontifex ait, eos, qui indulgentia usi sunt, *amicitiæ Dei participes effectos esse*, quibus verbis supponit, indulgentiam suum effectum non conferre, nisi disponentibus se per gratiam ad illam lucrandam; cùm enim per ipsam indulgentiam amicitiæ Dei participes fieri nequeant, quia per eam gratia sanctificans non confertur, supponi jam debent amici, & in statu gratiæ; & ita etiam constat ex perpetuo usu, & praxi Ecclesiæ, quæ numquam indulgentiam concedit, nisi in pęnitentibus, & contritis, ut patet ex Bullis Pontificum, quibus indulgentias concedere solent, & sicut aliena suffragia non prosunt iis, qui non sunt in gratia, sic nec Christi, vel Sanctorum satisfactiones per indulgentias applicatæ. Accedit ratio, quia cùm indulgentia sit Privilegium, favor, & magna gratia, non præsumitur Deus hoc privilegium, favorem, & gratiam velle communicare suis inimicis, sed Amicis, quamvis etiam illos, scilicet suos inimicos ad culpam dimittendam, & Justificationis gratiam assequendam adjuvare non cesset. Deinde est commune axioma: *Ut indulgentia valeat, requiritur in concedente Auctoritas, in causa pietas, & in suscipiente Charitas*. Denique per indulgentias remittitur pœna: hæc autem remitti nequit, nisi remissa culpa saltem mortali: culpa enim venialis non impedit: quin aliquis pro aliis peccatis jam remissis possit consequi indulgentiam, cùm non impediat remissionem aliorum peccatorum quoad culpam.

29 II. An autem susceptor indulgentiarum debeat esse in statu gratiæ per Confessionem sacramentalem. Communis est DD. sententia apud Mastrium cit. *nu. 63.* non esse necessariam Confessionem, sed sufficere, ut indulgentiam suscepturus existat in gratia sanctificante per Contritionem perfectam, modò in Bulla non requiratur Confessio. Ratio est, quia existens in gratia per Contritionem est capax indulgentiarum, nec superior concedens indulgentias requirit Confessionem, ut supponitur; ergo in tali casu non est necessaria Confessio. Ita Navarrus, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Faber, & alii passim. Si verò in Bulla concedente indulgentias requiratur Confessio: non sufficit susceptorem indulgentiæ esse in gratia per Contritionem, sed necessaria est Confessio secundùm probabiliorem, & tutiorem sententiam, *si susceptor sit sibi conscius alicujus peccati mortalis*, quamvis de eo contritus sit. Ratio est, quia indulgentiæ tantùm valent, quantùm sonant, & explicandæ sunt, sicut in Bullis exprimitur; atqui in Bulla exprimitur confessio, ut supponitur: Ergo. Quod etiam verum est, etiamsi in Bulla dicatur, quòd *contritis, & confessis* concedatur indulgentia, quia particula *&*, non est disjunctiva, sed conjunctiva, & copulativa: dispositio autem copulata utriusque partis veritatem exigit. Notanter autem dictum est, *si susceptor indulgentiæ sit sibi conscius alicujus*

peccati mortalis. Nam si nullum mortale peccatum post ultimam Confessionem commisit, satis probabile est, actualem Confessionem non esse necessariam, nisi summus Pontifex aliter declaret. Ratio est, quia, Susceptor indulgentiæ in casu proposito dici potest Contritus & Confessus ad effectum consequendi indulgentiam: cùm habitualiter in prima Contritione, & Confessione permanere censeatur, ac etiamsi post illam in aliquod veniale lapsus sit; ad Confessionem venialium non tenetur, modò in Bulla venialium Confessio non exprimatur. Ratio est, quia quando in Bulla exprimitur Confessio, intelligitur de Confessione mortalium; tum quia Confessio simpliciter, & absolutè prolata ex communi usu, & sensu Ecclesiæ mortalium Confessio censetur: atque ideò sicut Ecclesia venialium Confessionem præcipere non solet, ita neque consuevit ad consequendam indulgentiam, venialium Confessionem requirere: tum quia Confessio tantùm videtur exigi tamquam certius, & securius medium obtinendi Justificationem; vel tamquam necessariam ac Communem, quæ frequenter præscribitur. Ita præter Auctores supra citatos, *Mastrius cit. & Herincx cit. q.* 11. *num.* 80. Quòd si quis post peractam Confessionem pro lucranda indulgentia, recordaretur peccati mortalis inculpabiliter obliti in Confessione, licèt illud teneretur adhuc confiteri ante communionem, ratione præcepti sive Divini, sive Ecclesiastici obligantis, juxta communem sensum Theologorum & consuetudinem fidelium, ad Communioni præmittendam Confessionem sacramentalem etiam illius peccati mortalis, cujus quis in Confessione ritè facta oblitus est, & post eam recordatur; non tamen teneretur illud confiteri in ordine ad lucrandam indulgentiam, quia non constat Papam hoc requisivisse ad lucrandam indulgentiam, quod Christus & Ecclesia requisivit ad sumendam Eucharistiam. Ita *Dominic. Viva de Jub. q.* 8. *art.* 3. *cum Fausto, Præposito, Palao, & Vasquez.*

30 III. Ad lucrandas indulgentias requiritur *intentio easdem lucrandi*. Communis DD. Ratio est, quia invito non conceditur beneficium, sed volenti; atqui indulgentis est beneficium. ergo non invitis, sed ea uti volentibus obvenit; adeòque ut quis lucretur indulgentiam, debet habere intentionem eam lucrandi: Sufficit tamen per se loquendo ad eas lucrandas intentio interpretativa, quam quivis Christianus suæ salutis meliori modo promovendæ studiosus habere censendus est, qui utique volet, universim sibi per sua bona opera prodesse, quantùm potest; aliam enim præter hanc necessariam esse, nec praxis evincit ex more certè universali receptum est, ut etiam moribundis omni sensu, & intentione formali destitutis concedantur indulgentiæ, & nos per bona opera, quæ aut nos ipsi facimus, aut alii nobis inscius applicant, satisfacimus pro nostris peccatis esto non sciamus, nos per illa satisfacere. Ita Gobat *de Indulg. p.* 1. *c.* 14. *à n.* 163. Pellizarius, & alii apod Gobat cit.

31 IV. Si tamen ad lucrandam indulgentiam præscribatur alicui operi certa intentio, non est dubium; quin opus præscriptum sit peragendum ad præscriptam intentionem. Non tamen videtur necessarium, ut dum te accingis ad opus præscriptum faciendum, recorderis distinctè intentionis præscriptæ v. gr. *ut conservetur concordia inter Principes Catholicos &c.* Sed sufficit, ut memineris ejusdem saltem confusè, modò prius illios notitiam habueris, quando v. g. audivisti promulgari indulgentiam, vel Jubilæum, quia sic consulitur infirmitati rudium, qui nequeunt diù memoria retinere ejusmodi intentiones, maximè, si plures sint. Si quis autem nullam præscriptarum intentionum notitiam habuerit, non faciet opera præscripta modo debito, juxta Gobat, *tract. de Jubil. c.* 12. etsi ante illorum executionem dicat: *Istud opus offero Deo ad intentionem Papæ, si quam præfixit, quæcumque illa sit:* quia (ait *Gobat cit.*) Papa non proponeret fidelibus tantam varietatem intentionum in Bullis, nisi cum ea conditione, ut illas cognoscant, & ex illarum cognitione faciant opera præscripta. Non deerunt tamen haud dubiè, qui etiam taliter operantes satisfacere judicabunt. Si tamen intentioni à Papa præfixæ adjungas adbuc aliam, reddes indulgentiam, si non irritam, certè dubiam, quia una oratio pro multis facta, non tantum prodest singulis eorum, quantum prodesset, si pro singulis seorsim fieret. Porrò intentiones, quas hodie Pontifices communiter præscribunt, sunt sequentes: I. *Pro Exaltatione S. Matris Ecclesiæ Catholicæ*. II. *Pro extirpatione Hæresum*. III. *Pro Concordia Principum Christianorum*. Subinde addit Summus Pontifex intentionem, *ut pro sua salute oretur*.

§. IV. *Et impletio Operum pro iisdem lucrandis præscriptorum.*

32 Est certa. Ratio est: quia indulgentiæ solent alligari alicui operi bono, v. gr. visitationi alicujus Ecclesiæ cum precibus pro exaltatione Sanctæ Matris Ecclesiæ, & cætera. Item Confessioni, Communioni, Eleemosynæ, Jejunio, aliive operi bono: Ergo sicut aliæ gratiæ conditionatè concessæ, nonnisi impleta conditione sortiuntur suum effectum, ita nec indulgentiæ habebunt suum effectum, nisi impleta conditione, atque peractis operibus præscriptis. Ex quo

33 I. Sequitur, quòd opera ad consequendam indulgentiam præscripta debeant impleri integrè, ita, ut si aliqua pars notabilis omittatur, ex quacumque etiam rationabili causa v. gr. impotentia, oblivione &c. nihil omninò obtinebitur de indulgentia, nisi aliud in concessione indulgentiæ exprimatur; quia indulgentia conceditur indivisibiliter pro toto opere. Ita post S. Antoninum & Paludanum, Suarez, Gobat *tr.* 4. *de indulgentiis, p.* 1. *c.* 17. *num.* 189. Si verò pars minima omittatur, est opinio magnorum Doctorum, ut Suarez, Palai, Layman, Filliucii, Bonacinæ, Dianæ, & aliorum apud *Gobat cit. n.* 190. indulgentiam adhuc acquiri; eò quòd & parum pro nihilo reputetur, & omissio minimæ partis non efficiat, quominùs ipsum opus possit absolutè, & moraliter dici executioni mandatum.

34 II. Sequitur, si plura opera pro lucranda indulgentia præscribantur, requiri, ut ultimum eorum fiat, vel saltem finiatur in statu gratiæ. Ita Suarez *disp.* 52. *sect.* 2. Layman *l.* 5. *tract.* 7. *cap.* 6. *n.* 2. Sotus, Navarrus, S. Antoninus, Diana, Gobat *cit. cap.* 12. *num.* 152. Ratio est: quia dum ultimum opus finitur, obtinetur effectus indulgentiæ, scilicet remissio pœnæ temporalis; hic verò, cùm nequeat obtineri, nisi ab eo, qui est Amicus DEI, juxta dicta §. *præced. n.* 28. Necessarium erit, ut ultimum opus fiat in statu gratiæ; quare optimè faciunt, qui opera præscripta finiunt Confessione, & Communione. Dixi *ultimum opus:* quia non est necessarium, ut opera priora fiant in statu gratiæ (nisi Papa id specialiter requirat, ut cùm dicit, opera esse facienda à verè pœnitentibus) Ratio hujus à priori est, quia indulgentiæ effectus non provenit ex dignitate operis pro lucranda indulgentia præstiti, sed ex Christi meritis, & satisfactionibus: ergo non est necessarium, ut illud sit satisfactorium, sed sufficit, modò tunc non adsit obex gratiæ, & remissionis pœnæ temporalis, quando conferenda est indulgentia. Ratio verò à posteriori est praxis Ecclesiæ, quæ subinde ad Jubilæum, vel indulgentiam consequendam requirit jejunia, & Confessionem, supponendo Confessionem non præmitti, sed subsequi saltem ante finem ultimæ hebdomadæ ad Jubilæum lucrandum, & per consequens jejunia sæpè non fiunt in statu gratiæ; Licèt verò talia jejunia non sint meritoria de condigno, merentur tamen aliquid de congruo. *Confessio Sacramentalis* verò necessariò debet esse valida, vel saltem non sacrilega, sicut etiam Communio, ut per eas obtineatur indulgentia. Ratio est: tum quia tales utique requirit summus Pontifex: tum quia actiones sacrilegæ sunt mortaliter peccaminosæ, & nec de congruo meritoriæ. Si quis tamen confiteretur invalidè sine sua culpa, & haberet contritionem perfectam, adhuc consequeretur indulgentiam; quia tali moraliter impossibilis esset confessio valida; Papa autem non requirit aliquid impossibile ad consequendam indulgentiam: aliud foret; si quis communicaret invincibiliter oblitus peccati mortalis, de quo nec contritionem, nec Attritionem elicuisset, talis enim non fieret particeps indulgentiæ: quia posset elicere contritionem, vel saltem Attritionem, & sic dignè communicare. Ita *Dominicus Viva de Jubilæo, quæst.* 8. *art.* 3. & 4. quamvis *Bossius* affirmet contrarium quoad hoc, modò ultimum opus fieret in gratia.

35 III. Sequitur, si per opus à Papa requisitum ad indulgentiæ consecutionem, possit obtineri finis ab illo intentus, etsi fiat cum peccato veniali, v. g. *si largior Eleemosynam cum vana gloria*, tunc per tale opus potest adhuc obtineri indulgentia; sin verò per tale opus cum peccato veniali factum, nequeat obtineri finis à Papa intentus, etiam per tale opus nequit obtineri indulgentia, v. gr. si quis funderet preces cum voluntariis distractionibus, per tales preces non impetratur à DEO, v. g. concordia Principum, extirpatio hæresum &c. qui est finis intentus per tales preces. Ita Bellarminus *l.* 1. *de indulgent. c.* 13. Layman *cit. cap.* 6. *nu.* 4. Tannerus *tom.* 4. *disp.* 6. *qu.* 7. *dub.* 4. *n.* 81. & alii apud *Gobat cit. cap.* 17. *nu.* 199. Nihil tamen oberit valori indulgentiæ, etiamsi operi præscripto adjungatur peccatum veniale, merè concomitanter se habens ad opus præscriptum, ut si, dum precaris DEUM pro necessitatibus Ecclesiæ, habeas parvum odium erga proximum. *Gobat num.* 201.

36 IV. Sequitur, opera præscripta debere fieri ab ipso, qui lucraturus est indulgentiam, & non per alium. *Gobat nu.* 204. Quia communiter hæc videtur esse mens summi Pontificis, quando v. gr. præscribit preces, visitationes Ecclesiarum, jejunia &c. *Bonacina p.* 4. *nu.* 24. Excipitur Eleemosyna, quæ etiam per famulum potest fieri à Domino.

Sua-

Suarez. d. 52. sect. 2. Gobat tract. 3. de Jubilæo, c. 11. num. 62. quia etiam tunc Dominus censetur moraliter, & propriè dare Eleemosynam; nec præudicat Juri acquirendæ indulgentiæ, etsi ille famulus sit in statu peccati mortalis. Suarez cit. quia famulus est purum instrumentum, quo mediante datur Eleemosyna. Nec est necessarium, ut opera pro lucranda indulgentia præscripta non sint aliunde debita ex præcepto v. gr. vel voto: ita contra Sylvestrum docent Corduba, Benzonius, & alii passim apud *Gob. tr. 4. de Indulg. p. 1. c. 14. n. 172.* Ratio est: quia videmus jejunia Jubilæorum sæpè etiam servari in Quadragesima. Hinc si tempus Jubilæi incidat in tempus Paschale, eadem communione satisfiet Jubilæo, & præcepto, Ecclesiæ de Communione Paschali. Denique Communio pręscripta pro lucranda indulgentia, non debet necessario fieri in ea Ecclesia, in qua sunt lucrandæ indulgentiæ (in qua tamen sunt fundendæ preces pro indulgentiis lucrandis pręscriptæ) exceptis indulgentiis menstruæ Communionis generalis, & confraternitatis Rosarii, & ubi fortè in alia Bulla indulgentiarum pręscribitur Communio peragenda in Ecclesia, in qua lucrandæ sunt indulgentiæ. *Gobat tr. 3. de Jubilæo, cap. 27. num. 192.*

QUÆSTIO III.

Quem effectum causet indulgentia, tam in vivis, quàm in defunctis.

SUMMARIUM.

38 *Per indulgentiam non remittitur peccatum;*
39 *Sed pœna temporalis in hac vel altera vita luenda,*
40 *Etiam pœnitentia Sacramentalis.*
41 *Qualis pœnitentia tempore indulgentiæ sit injungenda?*
42 *Indulgentiæ possunt etiam defunctis applicari?*
43 *Vivis applicantur per modum absolutionis, defunctis per modum suffragii.*
44 *Indulgentiæ prosunt defunctis infallibiliter.*
45 *Solvitur objectio.*
46 *Quid requiratur, ut indulgentiæ prosint defunctis?*
47 *Indulgentia æqualiter participatur etiam ab inæqualiter dispositis.*
48 *Qualis devotio requiratur ad peragenda opera pro lucranda indulgentia præscripta?*
49 *Diversæ indulgentiæ nequeunt uno, & eodem opere obtineri.*
50 *An licita sit Communio quotidiana ad lucrandas indulgentias?*
51 *An sæpiùs possit obtineri indulgentia, si sæpiùs opus injunctum peragatur.*
52 *An quis per diversos actus possit eodem tempore adipisci diversas indulgentias?*
53 *An recedente fictione, seu peccati obice indulgentia reviviscat?*

ASSERTIO III.

37 E*Ffectus indulgentiæ est remissio pœnæ temporalis ex peccatis quoad culpam dimissis residuæ, & restantis, quæ tamen vivis obvenit per modum absolutionis habentis annexam solutionem, defunctis verò per modum suffragii, seu exhibita satisfactionis: æqualiter participatur etiam ab inæqualiter dispositis: uno & eodem opere nequit obtineri diversarum indulgentiarum effectus.* Communis apud Layman, Gobat, Mastrium, Herincx, & alios.

§. I. *Effectus indulgentiæ est Remissio Pœnæ temporalis &c.*

38 I. SUppono cum communi DD. Sententia, indulgentiæ effectum non esse Remissionem peccati sive mortalis, sive venialis, ut patet ex definitione indulgentiæ suprà data, sed Remissionem penæ temporalis ex peccatis quoad culpam jam dimissis residuæ & restantis. Ratio est: quia peccatum mortale non remittitur nisi per infusionem gratiæ sanctificantis, ac etiam Remissio peccati venialis de lege ordinaria fit per infusionem alicujus gratiæ, sed indulgentia non confert gratiam: ergo. Deinde Ecclesia concedit semper indulgentias fidelibus contritis, vel confessis: ergo præsupponitur deletio peccati quoad culpam ante indulgentiæ consecutionem. Nec obstat, quòd subinde in Bullis indulgentiarum dicant Poutifices, sed fideles *à culpa & pœna* absolvere; nam ut communiter Doctores advertant, ly à *culpa*, idem significat, quod ab effectu culpæ, scilicet pena temporali ex culpa seu peccato relicta; nam etiam in Divinis litreris nomine peccati intelligitur interdum pœna temporalis debita pro culpis; ut constat *ex 2. Machab. 12. sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*; & est Ecclesiæ praxis sic vocare pœnarum reatus, ut patet ex pluribus collectis, quibus utitur in officio, & missis defunctorum. Ita Mastrius *Theol. Moral. disp. 23. q. 2. n. 26.* citans plures. Quia verò duplex pœna temporalis in homine ex condonatis peccatis relicta considerari potest, una, ad quam persolvendam homo obligatur ex sacramentali pœnitentia à Sacerdote injuncta; altera ad quam in hac vita, vel in altera persolvendam, est obligatus à Deo. Itaque quæritur de utraque, an per indulgentiam remittatur: Dico itaque.

II. Per indulgentiam plenariam remittitur omnis pœna 39
debita pro peccatis omnibus totius vitæ, ad quam in hac, vel altera vita persolvendam quis est obligatus à Deo. Communis, & probabilior Scholasticorum, & Summistatum apud Mastrium *cit. n. 32.* Herincx *de pœnitent. disp. 4. q. 8.* Ratio est I. Quia aliàs sequeretur, nullam dari indulgentiam plenariam, quæ scilicet remitteret pœnam totalem restantem ex peccatis jam dimissis: sed hoc est contra antiquam, & modernam praxim Ecclesiæ concedentis indulgentias plenarias: ergo. II. Papa virtute clavium habet potestatem remittendi omnem, & quamcumque pœnam ex eo, quòd Sixtus IV. damnaverit sequentem Petri Oxomensis Propositionem; *Papa non potest indulgere alicui vivo pœnam purgatorii;* sed non est cur dicamus, in concessione indulgentiarum plenariarum, eam restringi ad pęnas dumtaxat debitas in foro sacramentali, ergo per indulgentiam plenariam omnis omninò pœna in foro interno Dei persolvenda remittitur. Dictum est, *omnis omninò pœna*, non tantùm illa, quæ in foro Sacramentali pęnitentiæ à Confessario injungitur, sed etiam ipsa pęna, pro qua sacramentalis pęnitentia est injuncta juxta communissimam Theologorum, quia si indulgentia solùm à pęnitentiis sacramentaliter injunctis liberaret, & non à pęnis, pro quibus illæ sunt injunctæ, Ecclesia concedendo indulgentias potiùs obesset, quàm prodesset fidelibus, quia tolleret pœnitentias, quibus homo satisfaceret pœnis pro peccatis contractis, & simul relinqueret pœnas ex condonatis peccatis relictas, quæ tamen illis sunt sine dubio graviores. Hoc tamen verum est, quòd indulgentia non remittat pœnas ab Ecclesia injunctas in foro externo persolvendas, quia tantùm remittit pęnas ex peccatis remissis relictas in foro conscientiæ, non autem in foro contentioso.

III. Quantùm ad pœnitentias in foro sacramentali à Con- 40
fessario impositas, docet Cardinalis de Lugo *disp. 27. de pœnitentia, sect. 2. n. 22. & seq.* apud Mastrium *nu. 29.* citans D. Thomam, D. Bonaventuram, Alexandrum Alensem, Valentiam, Vasquez, Durandum, Paludanum, Adrianum, & alios, per indulgentias liberari pęnitentem ab obligatione implendi pęnitentias sacramentales à Confessariu injunctas, quod probat imprimis *ex cap. Cùm ex eo, de Pœnit. & Remiss.* ubi Innocentius III. dicit, *per indiscretas, & superfluas indulgentias satisfactiones sacramentales enervari;* ergo quia aufertur obligatio implendi pœnitentias injunctas: alioquin si manet obligatio implendi illas, saltem qua medicinales, nihil prorsus enervabitur satisfactio. Deinde hoc idem probat ex Bonifacio VIII. qui ut refert Glossa *in Extravag. Antiquorum, de pœnit. & remiss.* nolebat Confessarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Jubilæum anni sancti lucrabantur, quia nimirùm satisfactione alia non indigebant. Tandem probat ratione à priori, quia Confessarius imponit pęnitentiam, ut pęnam ad satisfaciendum pro peccato; ergo sublato debito totius pœnæ, prout fit per indulgentiam, cessat omninò fundamentum illius obligationis, sicut si condonaretur à Principe pœna debita pro aliquo crimine, de ipso cessaret obligatio imposita per sententiam Judicis ad pœnam aliquam pro illo delicto subeundam. Nec obstat fundamentum contrariæ opinionis, dicentis, in pœnitentia injuncta duplicem posse considerari rationem, satisfactionis scilicet, & medicinæ, & per consequens per indulgentiarum lucrationem tolli obligationem persolvendi pœnitentiam sacramentalem injunctam, quatenus est satisfactoria pro peccatis præteritis, non verò quatenus est medicinalis ad præcavendum peccatum futurum. Non obstat, inquam, hoc: quamvis enim pœnitentia subinde etiam imponatur ut medicina: Confessarius tamen illam imponere non potest, nisi in pęnam peccati, sicut licet Judex procurare debeat, quòd pęna delinquentis sit talis, ut simul sit medicina in futurum non tamen posset illam pęnam imponere, etiam ut medicinam, si illa pęna fuisset à Principe condonata: ergo si per indulgentias condonatur, & remittitur pęnitentia, ut satisfactoria, etiam tolletur ut medicinalis, nec Sacramentum Pœnitentiæ exigit pro parte integrali satisfactionem sacramentalem, nisi ex supposito, quòd adhuc adsit pœna temporalis solvenda, cùm ad hanc remittendam illa unicè injungi debeat à Confessario: ergo soluta omni pœna temporali restante, nec Sacramentum Pœnitentiæ, nec Confessarii præceptum obligabit ad pœnitentiam

adimplendam. Quod hactenus diximus de effectu indulgentiæ plenariæ, hoc proportionaliter, & suo modo applicandum venit etiam indulgentiæ partiali.

41 IV. Nihilominùs in praxi tempore indulgentiæ etiam plenariæ, Confessarius semper imponat pœnitentiam saltem *medicinalem*, *& præservativam*, quando judicat necessariam, eamque pœnitens admittat, esto indulgentiam plenariam certò consequatur, quia hoc necessarium judicat, *Suarez apud Mastrium cit. q. 2. n. 29.* & alii: imò tenetur Confessarius injungere *Pœnitentiam Medicinalem*, atque etiam *vindicativam*, *seu satisfactivam*, quando ipsi non est satis probabile, pœnitentem obtinuisse, vel mox obtenturum esse indulgentiam plenariam, teneturque pœnitens in tali casu illam adimplere. Si tamen Confessarius probabiliter credat, pœnitentem jam consecutum, aut mox consecuturum indulgentiam plenariam, aut aliam æqualem pœnæ ab ipso promeritæ, potest omnem pœnitentiam, in quantum est vindicativa, omittere, juxta Doctores Seraphicum, & Angelicum, & plerosque Antiquiores, Recentioresque apud *Tannerum*, *Dianam*, *& Gobat de Jubilæo c. 25.* ob rationes num. præced. à nobis insinuatas. Ob Reverentiam tamen Sacramenti Pœnitentiæ convenit Confessario, levem saltem pœnitentiam injungere, v. g. preces pro lucrandis indulgentiis consuetas. Quando verò ob indulgentiam à pœnitente lucrandam notabiliter minuitur pœnitentia à Confessario; debet hic pœnitentem monere, ipsi tam levem injungi pœnitentiam propter indulgentiam, quam meritò lucraturus credatur, ne fortè ob levitatem pœnitentiæ judicet sua peccata esse levia, atque eò minùs ea devitet.

§. II. *Indulgentiæ conceduntur vivis per modum Absolutionis, defunctis verò per modum suffragii.*

42 I. Certa, & indubitata veritas est, indulgentias posse concedi defunctis, illisque prodesse. Id equidem constat ex communi usu, & praxi Ecclesiæ, in qua nihil tam usitatum est, quàm applicare indulgentias pro Defunctis, usque adeò ut Paschalis I. (ut refert Bellarm. *l. 1. de Indulg. c. 14.*) qui ante septingentos annos Apostolicam Sedem obtinebat, & plures alii Summi Pontifices, indulgentias pro defunctis applicandas concesserint: in quam veritatem omnes Scholastici conspirant *in 4. d. 20.* & præsertim Doctor noster Seraphicus S. Bonaventura *p. 2. art. 1. q. 5.* hac ratione, quia Fideles defuncti propter unionem charitatis cum Ecclesia militante, fidelibus viventibus ita conjuncti sunt: ut unam cum illis Ecclesiam efficiant, ac proinde, sicut particularibus suffragiis, & orationibus viventium juvari possunt, à fortiori poterunt per applicationes satisfactionum Christi, & Sanctorum sublevari. Difficultas solùm est, quomodo id fieri possit? tota enim Pontificis Potestas illis verbis concessa: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis*, ad illos tantùm extendi videtur, qui sunt adhuc in terra, & subditi ipsius Pontificis, quales non sunt defuncti, qui jam non sunt super terram: sed sub terra, & omninò extra Pontificis Jurisdictionem. Ipso qua difficultate resolvenda dicimus.

II. Indulgentiæ conceduntur vivis per modum absolutio-
43 nis, habentis annexam tamen solutionem: defunctis verò conceduntur, & applicantur per modum suffragii, seu piæ solutionis, & exhibitæ satisfactionis, non per modum absolutionis. Ita omnes ferè Theologi cum Doctore Seraphico *S. Bonaventura cit.* apud *Mastrium l. c. q. 4. n. 57.* Ratio primæ partis est, quia indulgentias concedere per modum absolutionis est, quando Superior sibi subditum immediatè & directè liberat à pœna temporali, atqui summus Pontifex tamquam Superior, & Minister à Deo constitutus immediatè, & directè liberat vivos tamquam sibi subditos à pœnis temporalibus relictis ex peccatis jam quoad culpam dimissis, per concessionem indulgentiarum, ut patet: ergo Pontifex vivis concedit indulgentias per modum absolutionis, *habentis tamen annexam solutionem*, quia hæc absolutio fit cum aliqua solutione, scilicet applicatione, & exhibitione satisfactionum Christi, & Sanctorum. Ratio secundæ partis est, quia animæ fidelium Defunctorum non sunt subditæ summo Pontifici, nec Pontifex habet in eas Jurisdictionem: siquidem à Christo tantùm accepit potestatem solvendi *super terram*, non *sub terra*: sed qui non habet Jurisdictionem in alium tamquàm sibi subditum, nequit eidem concedere indulgentias per modum absolutionis, quia concedere indulgentias per modum absolutionis est actus jurisdictionis: ergo Papa nequit defunctis concedere indulgentias per modum absolutionis, sed tantùm *per modum suffragii*, & exhibitæ satisfactionis, offerendo nimirum Deo merita, & satisfactiones Christi, & Sanctorum, per modum condigni pretii pro eorum liberatione, suppositis bonis fidelium vivorum operibus tamquam conditionibus, vel concedendo fidelibus vivis: ut persolutis bonis operibus, ipsimet indulgentiam applicent defunctis, offerendo scilicet satisfactiones Christi, & Sanctorum pro eorum liberatione: quod communiter solet declarari exemplo Regis habentis aliquos captivos sub sua potestate & in suis carceribus, alios sub potestate Turcarum constitutos; quos habet sub sua potestate, illos potest liberare vi auctoritatis, & Jurisdictionis suæ propriæ, eos immediatè liberos dimittendo, etiam absque eo, quòd rogetur; quos autem captivos habet apud Turcas, nequit liberare vi auctoritatis suæ, sed tantùm per viam satisfactionis & redemptionis, offerendo Turcis pretium debitum pro liberatione Captivorum; ita in proposito discurrendum est de summo Pontifice in concessione indulgentiarum respectu vivorum & defunctorum. Ex his

III. Sequitur, indulgentias pro defunctis concessas, in- 44
fallibibiter ipsis prodesse, sicut applicatæ pro vivis, eis infallibiliter prosunt. Ita apud nostrum P. Herinca *disp. 4. de Sacramento Pœnitentiæ, q. 8. n. 66.* docent Suarez, Dominicus Soto, Navarrus, Dicastillus, Bellarminus, Arriaga, & Recentiores communiter contra Caietanum, Petrum Soto, Canum, Cordubam, aliosque graves Auctores. Ratio est I. quia Leo X. in Bulla: *Exurge Domine*, contra Lutherum, per indulgentias, absolutè & æqualiter, tum vivis, tum defunctis, promittere videtur liberationem à pœnis, dum dicit: *Omnes tam vivos, quàm defunctos, qui veraciter omnes indulgentias hujusmodi consecuti fuerint, à tanta temporali pœna, secundum Divinam Justitiam pro peccatis suis actualibus debita liberari, quanta concessæ, & acquisitæ Indulgentiæ æquivalent. Et ita ab omnibus teneri, & prædicari debere, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna &c. Auctoritate Apostolica decernimus.* Hucusque Leo X. II. Quia licèt DEUS non teneatur admittere applicationem indulgentiarum defunctis factam, ex eo, quasi Papa haberet immediatè Jurisdictionem in defunctos, tamen ex eo tenetur DEUS admittere applicationem indulgentiarum defunctis factam à Papa; quia DEUS voluit in Ecclesia esse Communionem Sanctorum: quare ex Decreto hujus Communionis inter Ecclesiam Triumphantem, Militantem, atque etiam Purgantem, tenetur acceptare illas satisfactiones, sive pro vivis, sive pro defunctis oblatas.

Nec obstat, quòd soleat sæpiùs pro una, & eadem anima 45
applicari indulgentia plenaria, vel in Altari privilegiato sacrificari: *Nam id fit*, tùm quia non constat, an causa, ob quam Pontifex concessit indulgentiam, sit sufficiens; tum quia non constat, an & quomodo prior Sacerdos applicuerit suam intentionem; tum quia nescitur, an, qui indulgentiam plenariam alicui animæ applicavit, omnes necessarias conditiones impleverit; tum quia nostra Sententia nondum est omninò certa; quia in supradicta Bulla Leonis X. non est clarè positum, quod indulgentiæ pro defunctis habeant *infallibiliter* suum effectum; sed tantùm dicitur, quòd indulgentiæ etiam respectu defunctorum habeant vim & efficaciam, quod adhuc verum esse posset, etiamsi non infallibiliter, & semper effectum illæ obtinerent. *Herincx citat. n. 66.* Tum quia ignoratur, an non peculiarem ob causam velit Deus circa hanc aut illam animam facere exceptionem à sua generali promissione, scilicet ob rationes omninò peculiares, non permittendo, ut indulgentia in actu secundo prosit huic certæ animæ. Ita Gobat *tr. 5. de indulgentiis p. 2. cap. 22. n. 486.* Noster Mastrius *Theolog. Moral. disp. 24. de purgatorio, q. 3. art. 1. n. 49.* Respondet ad hanc difficultatem, quòd, quia plurimæ animæ veniunt in purgatorium cum peccatis venialibus nondum quoad culpam dimissis, ideò indulgentiæ etiam plenariæ nequeunt tollere pœnas à talibus animabus persolvendas, cùm pœna non tollatur, nisi priùs remissa; culpa autem venialis nequit tolli per indulgentiam etiam plenariam (hæc enim tollit solam pœnam) sed per satisfactionem propriam usque ad novissimum quadrantem extingui debet in purgatorio, juxta Sententiam Doctoris Nostri Subtilis *in 4. dist. 21. q. 1.* & suorum apud Mastrium *in 4. disp. 4. q. 9.* & inde fit, quòd similibus animabus nihil prosint indulgentiæ, donec ipsarum venialia peccata quoad culpam sint deleta per satispassionem, & ideò subinde diu in purgatorio hærere debeant.

IV. Ut verò indulgentiæ prosint, & valeant, pro defun- 46
ctis, requiritur I. *Ex parte indulgentiæ*, ut à summo Pontifice ita concessa sit, ut possit à fidelibus applicari vel donari defunctis; si enim concessa sit indulgentia pro vivis, hæc nequit applicari pro defunctis, sicut quando est concessa uni vivo, non potest ab eodem applicari alteri vivo, nisi expressè concedatur indulgentia libera, videlicet; ut quis eam vel pro se, vel pro aliis vivis, aut Defunctis possit applicare. Ita Diana, Cotonius, Burghaber, La Croix, Herincx *de Pœnit. disp. 4. q. 9.* & alii. Ratio est: quia indulgentiæ tantum valent, quantum Bulla concessionis sonat. Nihilominus *Gobat de indulgentiis p. 2. cap. 21.* ait: etiamsi indulgentia sit concessa pro te, potes tamen rogare DEUM, ut illam acceptet pro aliis, sive vivis, sive defunctis, cum hac tamen conditione: Si eam nolit acceptare

pro

pro iis pro quibus tu vis, tunc eam acceptet pro teipso. Scribit quoque apud Gob. *cit. cap.* 24. P. Jacobus Hautinus, esse majoris meriti, suas satisfactiones defunctis applicare, quàm sibi ipsi reservare. Requiritur II. *Ex parte Lucrantis*, seu applicantis indulgentiam pro defunctis, ut opus à Pontifice præscriptum fiat cum expressa intentione applicandi indulgentiam pro defunctis, & quidem pro his determinatis; sufficit tamen Intentio habitualis, idest, semel habita, & non revocata. La Croix *lib. 6. part. 2. n.* 1326. Deinde requiritur, ut applicans indulgentiam sit in statu gratiæ; quod tamen alii negant, asserentes sufficere, quòd animæ defunctorum, quibus applicatur indulgentia, sint in gratia. Herincx *cit. qu.* 11. *num.* 77. La Croix *cit. nu.* 1351. Requiritur. III. *Ex parte Defunctorum*, ut sint in statu gratiæ: & habeant debitum pœnæ temporalis culpa jam dimissa. Hinc nec Beatis, nec damnatis prosunt indulgentiæ. Num verò Cathecumenis, & excommunicatis, in gratia tamen defunctis, prosint indulgentiæ, disputant Doctores apud Gob. *de indulgentiis, parte* 1. *cap.* 12. probabiliter in utramque partem. Vide quæ diximus *quæst. praeced. num.* 24. & 27.

§. III. *Indulgentia æqualiter participatur etiam ab inæqualiter dispositis.*

47 HOc est, si v. g. concedatur Indulgentia plenaria jejunantibus in vigilia alicujus festi, & unus jejunet jejunio communi Ecclesiastico, alter verò, in pane, & aqua, quamvis hæc jejunia, tamquam dispositiones ad lucrandam indulgentiam, sint inæqualia, quilibet ex his æqualiter consequitur indulgentiam plenariam, & sic æqualis est fructus in his duobus ex opere quasi operato, scilicet indulgentia plenaria; ex opere tamen operantis, qui arctiori & rigidiori jejunio jejunavit, magis meretur quoad vitam æternam consequendam, & præstat opus ex opere operantis magis satisfactorium. Ita Mastrius *Theol. Moral. disp.* 2. *qu.* 4. *num.* 64. Faber, Gobat, *de indulgent. part.* 1. *cap.* 19. *n.* 228. & alii. Ratio est: quia jejunio communi Ecclesiastico, esto minùs faciat, quàm alter jejunans in pane, & aqua, adhuc tamen facit opus à Papa præscriptum, ideòque indulgentiæ fructum consequitur, & illud plus, quod fecit alter in pane, & aqua jejunans, esto sit bonum, tamen non est à Papa requisitum ad lucrandam indulgentiam, & ideo ad ejus consecutionem non pertinet, sed ad aliud, scilicet ad plures æternæ gloriæ gradus consequendos. Nec obstat, quod Bonifacius VIII. *In Extravag. Antiquorum, de Pœnit. & Remiss.* dicat: *unusquisque autem plus merebitur, & indulgentiam efficaciùs consequetur, qui Basilicas ampliùs, & devotiùs frequentabit*; non enim vult, quòd plus orans, & frequentiùs, quàm præscriptum erat, Ecclesias visitans, plus accipiat de indulgentia, cùm ille tunc pro Anno Jubilæi 1300. concesserit omnibus indulgentiam *Plenissimam*; sed vult dicere, quòd ex opere operantis plus merebitur, & quòd certiùs magis in effectu opus injunctum adimplebit, propter quod indulgentia conceditur, ac proinde directiùs illi indulgentia applicabitur.

48 Hic per accidens nota, summum Pontificem in operibus pro lucranda indulgentia præscriptis, requirere communiter illam solùm devotionem, & fervorem, cum quo solent communiter opera præscripta peragi à fidelibus, aliquo modo seriam salutis rationem habentibus. Ita censet Filliuc. *tr.* 8. *n.* 126. Ratio desumitur ex communi persuasione bonorum Christianorum, & Confessariorum, qui censent communiter, obtineri totam indulgentiam, ut sonat, etiam ab illis, qui non summo eum fervore, peragunt preces, peregrinationes, sacras Communiones, Sacrificia &c. quod etiam de tepidè obeuntibus censet Suarez, & Palaus post Sotum *in* 4. *dist.* 21. *q.* 2. *art.* 3. *Concl.* 2. Quare communiter loquendo, qui opus præscriptum obit cum fervore, bonitate, & diligentia mediocri, consuetaque hominibus; suæ animæ curam aliquo modo seriam habentibus, consequitur (modò aliunde non sit defectus) totam indulgentiam propositam. Gob. *tract.* 4. *de Indulgent. cap.* 19. *num.* 234. & *tr.* 3. *de Jubilæo cap.* 18. *num.* 119.

§. IV. *Diversæ indulgentiæ nequeunt uno, & eodem opere obtineri.*

49 VErbi grat. Si quis habeat duo Medalia diversis indulgentiis affecta, & uni sit annexa indulgentia unius, & alteri duorum annorum, obtinenda à recitantibus orationem dominicam; hanc semel recitando, non lucrabitur tres annos indulgentiæ. Ita Suarez, Præpositus, & alii communiùs apud *Herincx de Pœnit. Sacram. quæst.* 11. Ratio est: quia oratio directè præscribitur tamquam partialis causa Indulgentiæ, & consequenter diversa pro diversis indulgentiis, præsertim, quia natum est fieri ut una oratio reddat causam uni indulgentiæ proportionatam, im-

proportionatam tamen indulgentiæ duplici, nisi ipsa oratio duplicetur. *Aliud tamen est*, quando plures indulgentiæ, v. gr. Stationum urbis Romæ conceduntur per modum unius, visitantibus certam Ecclesiam: tunc enim paret, unica visitatione omnes illas indulgentias posse obtineri. *Similiter aliud est*, quando unicus actus foret æquè utilis ad finem diversarum indulgentiarum. Denique quando conceditur indulgentia illis, qui post Confessionem & Communionem, visitaverint Ecclesiam, sufficit unica confessio, & communio ad lucrandum plures indulgentias, diversis Ecclesiis, aut diversis viis eodem die concessas: Tum quia illi, præsertim communio, non sunt ita repetibiles; tum quia non videntur exigi directè, sed præsuppositivè, ad majorem dispositionem subjecti ad finem intentum. Unde idem esset, quamquam secunda indulgentia sequenti die, aut intra debitam distantiam occurreret. Ita Herincx citatus. Potest tamen piis pœnitentibus permitti: ut utraque die communicent: ait Gobat *de Jubilæo, cap.* 26. *num.* 184. Pro quo hic per accidens occurrit.

II, Notandum, & dicendum cum D. Thoma *q.* 80. *art.* 10. Suarez, *d.* 69. *sect.* 4. Bosco *sect.* 10. *conclus.* 10. aliisque nunc communiter, quòd, quamvis unicuique expediat communio quotidiana, si adsit status gratiæ, actualis devotio, & debita reverentia: tamen quia difficile est ut omnes, præsertim sæculares ista quotidiè habeant, hinc quotidiana communio, absolutè loquendo, non expedit omnibus indifferenter, sed hoc relinquendum est Judicio prudentis, & pii Confessarii, absolutè autem omnibus adultis convenit valdè frequens communio, quæ omnia declaravit *Innocentius XI.* in Decreto circa communionem quotidianam, quod incipit; *Cùm ad aures*, *edito* 12. *Februarii* 1679. & videri potest apud La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 665. ac etiam in Appendice Alphabetica Decretorum ac Bullarum infrà subjicienda, V. *communio quotidiana*, in quo Decreto Innocentius XI. sic etiam præcipit Ordinariis: *Non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato.* Ex quo infert La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1289. Absolutionem à venialibus, factam à simplici Sacerdote non approbato, esse saltem illicitam. An autem sit valida; est incertum. Negant aliqui cum Plateho: sed probabiliùs affirmant Cardenas *dist.* 2. *cap.* 6. *art.* 9. & 10. Sporer *de pœnitentia num.* 667. quia ex hoc, quod Pontifex tantùm velit prohiberi, & non permitti, non sequitur, tolli Jurisdictionem, vel irritari absolutionem. *La Croix cit.* 50

III. An sæpiùs possit obtineri indulgentiæ effectus, si sæpiùs opus injunctum peragatur? Respondendum est cum distinctione; quando indulgentia est perpetua, & absque temporis determinatione concessa, v. gr. si in concessione indulgentiæ dicatur absolutè: *Quicumque visitaverit Ecclesiam cathedralem, consequetur talem indulgentiam*, poterit sæpiùs obtineri, si opus præscriptum sæpiùs peragatur. Herincx *disp.* 4. *de pœnitentia quæst.* 11. Quando verò indulgentia conceditur pro tempore determinato v. gr. pro tali die, negandum est cum Suarez, Lugo, Bonacina, & aliis, nisi adsit speciale privilegium, quod addo ob indulgentiam portiunculæ, de qua infrà. Ratio est: quia ideò breve tempus præscribitur, ut ostendatur, non posse sæpiùs indulgentiam eamdem obtineri. Addit tamen *Lugo*, quòd, quando indulgentia conceditur pro pluribus diebus, si id fiat propter commoditatem fidelium, qui non possunt eadem die concurrere, non possit nisi semel obtineri; si verò hoc fiat ad fovendum populi concursum in aliqua Ecclesia per totam, verbi gratia Octavam, verisimile est, singulis saltem diebus posse de novo illam indulgentiam obtineri: quod est satis probabiliter dictum, ait Mastrius *Theolog. Moral. disput.* 23. *quæst.* 4. *art. cap.* 2. *num.* 66. ubi etiam providè monet, observandum esse, ad hoc, ut aliquis indulgentiam sæpiùs lucretur, quando sæpiùs obtineri potest, opera præscripta *verbi gratia, visitationem Ecclesiæ*: repetenda esse *moraliter, & modo humano*, quod *notanter* additur, quia si quis ingrediendo, & egrediendo centies, eamdem visitaret Ecclesiam in uno continuo, non lucraretur centies indulgentiam: Non enim foret alia, & alia moraliter visitatio Ecclesiæ, sed eadem moraliter continuata; adeòque debet inter unam, & aliam visitationem intercedere moralis interruptio. 51

IV. Potest quis per diversos actus adipisci eodem tempore diversas indulgentias, si illi actus possint simul honestè, & decenter exerceri. *Bonacina, Sanctarellus, Gobat de indulgentiis, p.* 1. *cap.* 18. Ratio est, quia indulgentiæ tantum valent, quantum sonant. Hinc quando audientibus sacrum, & recitantibus Rosarium, sunt concessæ plures indulgentiæ, potest quis easdem adipisci eodem tempore, si sub sacro recitet Rosarium. Secùs est, si isti diversi actus non possent sibi debitè exerceri. 52

Quæres: *cum ad obtinendum indulgentiæ effectum requiratur status gratiæ juxta suprà dicta, an recedente fictione, seu peccati obice indulgentia reviviscat?*

Resp. Henriques *l. 2. c. 4.* Quintanadveonas, Paludanus, Granado, Diana, & alii apud *Pasqualigum qu. 30.* putant, eum, qui in statu peccati mortalis omnia opera injuncta posuit, deinde recedente fictione per contritionem, vel confessionem, effectum indulgentiæ, ac Jubilæi consequi, eo modo, quo suscipiens Baptismum in statu peccati mortalis recedente fictione, effectum Baptismi, videlicet gratiam consequitur, quia scilicet effectus indulgentiæ est infallibilis ex opere operato, & solùm impediri potest à peccato per accidens. Quare sublato obice: hujus effectus poni debet. Sed communis *cum Suario, Sà, Filliuc. Soto, & Palao* hoc negat. Ratio est, quia indulgentiæ effectus pendet à voluntate concedente: ergo cùm Pontifex velit tunc poni effectum indulgentiæ, seu remissionem pœnarum, quando primò posita sunt omnia opera injuncta, interjecto obice effectui, iste nequit tunc poni, ut constat, nec potest poni recedente fictione, quia voluntas Pontificis, quæ est causa talis effectus, solùm vult illum causari, quando primò sunt posita opera injuncta, non verò deinceps: cùm enim tempori determinato, verbi gratia non sancto indulgentiam Pontifex annectat, si quis post annum Jubilæi per contritionem, vel confessionem justificaretur, deberet indulgentiam lucrari post illud tempus, quod est contra mentem Pontificis, & verba Bullæ. Ita Dominicus Viva *de Jubil. q. 6. art. 3.*

QUÆSTIO IV.

De duratione, translatione, revocatione, & interpretatione indulgentiarum, & modo eas impetrandi.

SUMMARIUM.

55 *Indulgentiæ durant pro tempore concessionis.*
56 *An indulgentia cesset cessante causa?*
57 *Quando incipiat, & finiatur tempus lucrandi indulgentias, & seqq.*
61 *An translato festo transferatur indulgentia?*
62 *Indulgentiæ possunt revocari.*
63 *Ad hoc tamen necessarium est, earum revocatiò sufficienter promulgetur.*
64 *An Romæ publicata indulgentia alicujus revocatione, hujus valor statim desinat apud nos.*
65 *An revocatis indulgentiis unius ordinis, sint etiam revocatæ alteri Ordini, instar earum concessæ?*
66 *An indulgentiæ sint strictè, vel latè interpretandæ?*
67 *Sunt strictè interpretandæ, quatenus sunt odiosæ.*
68 & 69 *Qualiter sint intelligendæ duæ clausulæ, quæ hodie in Bullis indulgentiarum apponuntur?*
70 *Quid in petitione indulgentiarum sit exprimendum, & quæ, ac quales indulgentiæ Romæ peti, & impetrari queant?*
71 *An sequens sententiam probabilem in acquisitione indulgentiæ, vel Jubilæi lucretur à parte rei indulgentiam, vel Jubilæum hujusque favores, & gratias? & seqq.*
74 *Bonum consilium pro omnibus.*
75 *Notabile pro Rectoribus Ecclesiarum.*

ASSERTIO IV.

54 *INdulgentiæ durant pro eo tempore, pro quo sunt concessæ, nec exspirant per mortem concedentis. Non transferuntur translato festo, nisi adsit speciale privilegium: revocari possunt, earum tamen revocatio sufficienter promulgari debet, ut desinat valor indulgentiarum. Harum interpretatio debet latè, & amplè fieri: ex ea parte, qua continent favorem, strictè verò ex ea parte, qua continent odium.* Communis apud Herinex, Gobat, Viva, & alios.

§. I. *Duratio, & Translatio indulgentiarum.*

55 I. CErtum est, indulgentias tacitè, vel expressè concessas pro certo tempore, pro illo toto tempore durante, & ex eo finito exspirare, quia non possunt durare ultra intentionem concedentis. Si verò indulgentia sit simpliciter, & absolutè concessa, seu sine appositione determinati temporis, durat perpetuò per se loquendo: Nam cùm Superior concedens eam non limitaverit, nec nos limitare debemus. Herinex *disp. 4. de Pœnit. q. 12. n. 87.* cum Communissima. Nec perit indulgentia per mortem concedentis, nisi in ipsamet concessione iste terminus explicitè ponatur. Ratio est: quia *decet concessum à Principe beneficium esse mansurum, ex Reg. 16. Juris in 6.* ita *Suarez, disp. 57. sect. 2. num. 2.* testans esse certum & utique potest valor indulgentiæ continuari præcisè propter voluntatem præteritam, ex vi cujus Pontifex, jam ab hinc 100. annis sepultus, applicuit Thesaurum Ecclesiæ ad talem effectum suo tempore producendum. *Lugo de Pœnit. disp. 37. n. 158.* Dixi: *Nisi in ipsamet concessione ponatur terminus mortis;* Si enim concedens indulgentiam dicat: *Concedimus hanc indulgentiam usque ad beneplacitum nostrum*, exspirat indulgentia morte concedentis; Siquidem beneplacitum extinguitur extincto Privilegiante. Ita *Filliucius, Gobat. de Indulg. part. 2. cap. 36. n. 643. Contra Navarrum, Fabrum, Mastrium cit. q. 3. nu. 51.* Si verò Papa dicat: *Concedimus hanc indulgentiam usque ad beneplacitum sedis Apostolicæ*, vel *donec revocaverimus*, est perpetua, nec perit morte concedentis. Communis DD. apud Gobat. cit. quia sedes Apostolica non perit mortuo Pontifice; nec hic censetur revocare indulgentiam per hoc, quòd ipse à vita revocetur ad mortem. Et hæc Doctrina intelligenda est de omni indulgentia concessa, tum ab habente potestatem Ordinariam largiendi indulgentiam, tum ab habente solùm potestatem delegatam. Suarez *loc. cit. nu. 4.* Unde si contingeret Provincialem mendicantium diem extremum obire, aut officio cedere, prostridie, quàm suis impertivit indulgentiam plenariam ratione visitationis, eam lucrifacere possent omnes biduo, triduo post. Gob. *num. 674.*

II. Dubitatur hic, an indulgentia cesset, cessante causa, propter quam concessa fuit, & ratio dubitandi est: quia cessante causa, cessat effectus: ergo cessante causa concessionis indulgentiæ, ipsa etiam indulgentia cessat. Communis tamen & vera Sententia apud Mastrium *Theolog. Moral. disp. 23. qu. 3. n. 50.* Suarez, Filliuc. Gob. *cit. num. 645.* negat cessare indulgentiam cessante causa, propter quam concessa fuit, ut v. gr. si concessa fuit indulgentia perpetua pro conversione ad fidem alicujus Provinciæ; & illa Provincia jam conversa fuit, non ob id tamen indulgentia cessat. Ratio est: quia causa non debet proportionari indulgentiæ quoad durationem; Nam indulgentia perpetua concedi potest ob causam temporalem; potest enim concedi indulgentia perpetua propter fabricam templi paucis mensibus absolutam: ergo indulgentia non cessat, cessante causa. Ad rationem dubitandi dicendum est, quòd si causa erat ab initio sufficiens ad concessionem indulgentiæ perpetuæ, durabit etiam posteà: quia causa indulgentiæ non est perseverantia illius necessitatis, sed necessitas præterita, quæ sufficiebat ad concedendam indulgentiam etiam pro tempore sequenti; Illa verò necessitas præterita adhuc durat moraliter: cùm adhuc sit præterita. Et sic respondet etiam *Bonacina*, apud Mastrium cit. 56

III. *Tempus lucrandi* indulgentias. I. In festis, (nisi aliter exprimatur) communiter nunc incipit à primis Vesperis; 57
hoc est, eo tempore, quo primæ vesperæ dicuntur, videlicet Hora tertia pomeridiana, & durat usque *ad solis occasum diei seq.* hinc in die S. Joannis Baptistæ posses adhuc hora octava pomeridiana visitare Ecclesiam pro lucrandis indulgentiis. *In Quadragesima* tempus lucrandi indulgentias pro festis incipit Media decima ante meridiana; cùm eo tempore in Quadragesima vesperæ dici possint. *In feriis verò, & non festis diebus* tempus lucrandi indulgentias incipit à nocte intempesta usque ad alteram noctem intempestam, hoc est, *ab hora 12. noctis, usque ad horam 12. noctis sequentis.* Ita Gob. *p. 2. de indulgentiis cap. 36.*

II. Quando in aliquo Brevi indulgentiarum ponitur hæc clausula: *præsentibus ad septennium, à die publicationis illarum computando dumtaxat valituris*, tempus lucrandi indulgentiam incipit à die publicationis factæ in loco, pro 58
qua conceditur indulgentia; nam Romæ non fit publicatio ejusmodi Brevium. Quando verò ponitur sequens clausula: *Præsentibus ad septennium proximum valituris*, debet Breve indulgentiam continens publicari, & consequenter indulgentiæ tempus inchoari illo ipso anno, quo Romæ est acceptum Breve; quia si differatur ad unum alterumve annum peribit unus, alterve annus indulgentiæ. Ita Gob. *cit. num. 659.* quod magis patet ex sequenti Decreto S. Congregationis indulgentiis, & Reliquiis præpositæ, quod refert La Croix *lib. 6. part. 2. num. 525.* & est sequentis tenoris: *discusso dubio in S. Congregat. indulgentiis, & S. Reliquiis præposita: An attentis verbis, quæ in Brevibus indulgentiarum apponi solent. Præsentibus ad septennium tantùm valituris, septennii initium à die publicationis Brevis desumendum sit. Eadem S. Congregatio, die 18. Maji 1711. declaravit, non à die publicationis, sed à die datæ Brevis septennii tempus incipere. Et facta relatione SS. Domino nostro per me infrà scriptum secretarium die 20. ejusdem mensis, sanctitas sua Congregationis sententiam approbabit, I. M. Cardin. Gabriellius Præf. Raphael Cosmus de Hieronymis Secret. Romæ. Typis Cameræ Apostolicæ*, 1711. Porrò licèt in Brevi indulgentiarum contineatur ista clausula: *præsentibus ad septennium a die publicationis computando, dumtaxat valituris*, videtur posse (ait *Gobat. cit. num. 661.*) saltem ex rationabili causa à Prælato, Parocho &c. publicatio differri ad unum, alterumve annum; & tunc primùm inchoabitur illud septennium. Ratio est: quia ejusmodi Breve non præcipit mox publicari, sed tantùm inchoari septennium post publicationem: ergo nisi obstet stylus Curiæ Ro-

Romanæ, potest publicatio, saltem ex juxta causa, validè protogari ad biennium circiter. Singulariter autem scribit & tamquam certum supponit P. Quintanadvennas apud *Gobat cit.* Brevia indulgentiarum, de quibus hic tractamus, non habere ullam vim ante notitiam earum factam illi, in cujus gratiam conceditur septennii tempus; quia ignoranti non currit tempus. *L. Quamdiu Cod. qui admitti. Barbosa Axiom.* 113. *num.* 15. Si igitur Breve pro Altari Privilegiato v. gr. expeditum Romæ hoc anno 1723. pro Ecclesia B. perveniat ad hujus Rectorem primùm Anno 1725. vel 1726. poterit septennium in eo expressum numerari ab Anno 1726. ad Annum 1733. ita Quintanadvennas cit.

59 III. Specialiter autem est contra Zypæum apud Dianam *part. 9. tract. 2. resol.* 10. *&* 11. notandum, similia Brevia neque censeri subreptitia ex eo, quòd sint petita, atque impetrata aliquaodo ante finitum septennium, cujus prorogatio petitur, esto in illis ipsis Brevibus ponatur, ut solet, hæc clausula: *Simili ad præsens Privilegio, ut accepimus, minimè decoratum;* neque etiam, minui tempus sequentis septennii ex eò, quod Breve pro illo advenerit ad oratorem aliquantò ante finitum primum septennium: Nam & primam illam doctrinam Zypæi nimis scrupulosam arbitrantur aliqui viri docti, testante, nec dissentiente Diana *cit. res.* 10. & hanc secundam refellit hæc Ratio, quòd alioquin nimis sæpè contigeret, ut haberentur duo, vel tres menses vacui Privilegio Altaris, ut argumentatur cum Sylvio Diana *cit. res.* 11. Addente Cotonio *celebrior. Controv. Tom. 2. lib. 2. Controv.* 11. *cap.* 3. *num.* 95. non per quodvis tempus, validè nondum elapso primo septennio, anticipari petitiones Confirmationis; ut si quis secundo, vel tertio anno primi, impetret pro secundo septennio, sed prudenter esse procedendum, pensata distantia loci à Curia Romana, & qualitate indulgentiarum. *Nam loquendo de ea, quæ conceditur pro anniversario die alicujus sancti: nimiam anticipationem existimo, si petatur ante ultimam festivitatem; non, si statim post illam. Si autem de Altari Privilegiato, quod valet hebdomadatim, puto peti posse eo tempore, ut secundæ litteræ perveniant in locum uno mense ante completum septennium; indulgentia verò septem Altarium, quæ sunt quotidianæ, ut proveniant quindecim ante diebus.* Ita *Cotonius;* cui subscribo, (ait Gobat *citat. num.* 662.) ut tamen nolim injicere scrupulum petentibus maturiùs, quàm indicat Cotonius; quandoquidem sum usu doctus, tam crebrò ob varias causas deferri contra omnem spem tum oblationem supplicum libellorum, tum horum placidationem, ut sic loquar, aut in Cancellaria Apostolica expeditionem, tum delationem ad locum destinatum, ut judicem, non posse sine multùm probabili metu sperari gratiæ actualem in tempore opportuno obtentionem, si quis sese constringat intra terminos tam arctos. Ita *Gobat cit.*

60 IV. Denique hic noto ex Quintanadvenna *tract.* 2. *Appendicis ad sua singularia, dub.* 3. *num.* 5. tum indulgentias ad septennium datas durare à die, qua in primo anno inchoatum est id septennium, usque ad diem ei correspondentem in septimo anno: tum annos illos ex ejusdem sententia *num.* 5. debere esse continuos, non autem interpolatos; sic enim receptum est in praxi, ex qua Pontificis intentio apparet, & aliter maxima confusio esset tum in annorum computatione, tum in indulgentiæ lucratione. Ita ille, cui adstipulatur *Gobat cit. num.* 663. Casu, quo in Brevi ponitur hæc clausula: *Ad proximum septennium: proximos in annos &c. computandos*, ut jam scripserat *tract. de Jubilæo cap.* 10. *num.* 56. At ubi deest limitativa clausula: *Proximum* (inquit *Gobat cit.*) teneo constanter id, quod *tract. de Jubilæo num.* 55. *&* 56. cum approbatione virorum sapientum docui, scilicet illud septennium, si occurrat cum Jubilæo anni sancti, in quo suspenduntur indulgentiæ (concessæ pro vivis, quia Altarium Privilegiatorum non suspenduntur) Brevis, illa clausula carentis, posse gratiam Pontificiam extendi ad annum ab exordio octavum inclusivè. Ratio est: quia Papa in Anno Jubilæi *suspendit* quidem indulgentias pro vivis concessas, non tamen *extinguit* unum annum ex annis priùs disertè concessis in Brevibus indulgentiarum. La Croix *lib. 6. p. 2. num.* 1378. ait: si indulgentia plenaria concessa sit v. gr. ad 7. annos, non debet numerari annus Jubilæi, nisi additum esset: *ad septem annos proximos.* Gobat *de Jubilæo, num.* 56. *& de indulgent. num.* 663. Bellegambe *part. 2. sect. 4. qu.* 6. & idem fortè est, si dicatur; *ad septennium proximum:* si autem dicatur simpliciter: *ad septennium*, Gob. & Viva *qu. 4. art.* 5. contra Pasqualigum putant durare ad septem annos utiles.

61 IV. Quando transfertur festum aliquod, pro quo concessa est indulgentia, non transfertur simul indulgentia. Sic enim declaravit *Sacra Rituum Congregatio*, 10. Junii 1690. *translato festo, in cujus die conceditur indulgentia, non transfertur etiam indulgentia, nisi ex concessione speciali.* Ita habetur apud P. Claudium La Croix *tom. 7. lib. 6. p. 2. nu.* 2954. in *Decreto* 298. Quod etiam lego in Rubricis *nostri Breviarii Franciscani novissimi num.* 109. hisce verbis: *Per quod pariter fuit declaratum, quod translato festo, pro quo concessa est indulgentia, minimè transfertur ipsa indulgentia idque etiam habetur ex alio ejusdem Congregationis Decreto, die* 10. *Junii*, 1690. *Quod intelligendum quoad festivitates, & Religiones, seu Ecclesias, nullum habentes Privilegium in contrarium, vel quorum Superiores locales Privilegii habiti usui aliquando renuntiaverint. Circa quod videnda est Constitutio Leonis X. quæ incipit; Exposcit die* 23. *Junii* 1518. *expedita, & passim executioni mandata.* Hucusque Rubricæ particulares nostri Breviarii Franciscani.

§. II. *Revocatio Indulgentiarum.*

I. OMnis omninò indulgentia potest revocari à suo concedente, vel ejus successore, aut superiore, antequàm suum sortiatur effectum ita DD. Communiter. Nam omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur. *Cap. Omnis res, de Reg. Juris in* 6. Et patet ex praxi Pauli V. qui tam multas indulgentias à suis Antecessoribus concessas revocavit. Dixi: *Antequàm suum sortiatur effectum:* Nam si sit jam effectum consecuta, non potest revocari quoad illum effectum; quia remissio pœnæ semel facta, non potest retractari, & *Divina Clementia, dimissa, in ultionem ulteriùs redire non patitur*, inquit Gelasius Papa relatus *Cap. fin. de Pœnit. dist.* 1. Quòd si Pontifex absque justa causa revocet indulgentiam validè proficuam animabus, aut pro qua obtinenda jam sunt facti aliqui sumptus, peccabit quidem, valebit tamen revocatio, *Suarez Tom. 4. in 3. part. disp.* 57. *nu.* 7. *Lugo tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 27. *num.* 146. insuper posse Pontificem per actum voluntatis merè internum, sine ullo signo externo, revocare indulgentiam, censent post Cordubam, *Suarez loc. cit. sect.* 2. *num.* 10. *& Filliucius tract.* 8. *num.* 242. *Herincx disp.* 4. *de Pœnit. quæst.* 12. *num.* 85. Ratio est: quia valor indulgentiarum dependet essentialiter, etiam in conservari, à perseverante voluntate concedentis. Modus tamen ita revocandi esset peccaminosus; quia fideles multum deciperentur. 62

II. Juxta DD. Communiter apud Herincx cit. est necessarium, ut indulgentiarum revocatio sufficienter promulgetur, simili modo, quo promulgari debet revocatio Privilegiorum, imò *Suarez cit. num.* 9. *Bonacina, & Præpositus* probabile potant, si ignorans indulgentiam revocatam esse, utatur gratiis in ea concessis, id validè facere, v. gr. si confiteatur casum reservatum, validè absolvi, nec teneri posteà casum confiteri; & consequenter lucraturum indulgentiam, si faciat opus præscriptum. Hoc tamen pendet à voluntate Pontificis, quæ sanè non satis apparet esse talis, ut rectè advertit *Suarez:* cùm etiam leges irritantes post sufficientem promulgationem habeant suum effectum in ignorantibus, juxta dicta *in supplemento Theologiæ Moralis Decalogalis, cap.* 1. *sect.* 2. *de Promulgatione Legis Humanæ, & de lege irritante*, & tamen majora inde sequi possint incommoda, quàm ex invaliditate solarum indulgentiarum. Et planè incredibile videtur (ait *Herincx cit.*) casu ignorantem revocationem indulgentiarum etiam publicè in loco factam, posteà adhuc eas lucrari, visitando v. gr. Ecclesiam statis diebus. 63

III. Hoc certius est, quòd, etsi revocatio indulgentiæ sit facta publicè, & affixa Romæ Bulla revocatoria illius, non tamen statim incipiat ubique desinere valore ejus. *Navarrus de Jubilæo, Not.* 31. *n.* 28. *à num.* 9. *Gobat tr. 4. de indulg. par. 2. num.* 666. & alii Communiter, argum. *L. si procuratorem, ff. de Procur.* sed tamdiu singulis in Provinciis durat, donec communi, & morali modo ad eas potuerit pervenire revocatio, ut rectè addunt *Suarez cit. sect. 2. num. 9. Filliucius num.* 251. eo quòd alioquin orirentur nimis magna incommoda, & deceptiones. 64

IV. Porrò quando revocantur indulgentiæ alicujus Ecclesiæ, aut ordinis non censentur revocatæ indulgentiæ alteri loco, aut ordini instar earum concessæ. Ita *Navarrus de Jubilæo, Not.* 26. *num.* 8. Nam etsi ejusmodi indulgentiæ à prioribus pependerint quoad productionem, non tamen pendent quoad conservationem. Imò revocatis indulgentiis omnibus, quæ alicui Ecclesiæ sunt concessæ, non censentur revocatæ illæ, quas habet unum, alterumve illius Ecclesiæ Altare Privilegiatum. Nam non est ratio, cur nomine Ecclesiæ intelligantur in hac odiosa materia etiam Altaria. Ita *Gobat tract. 4. de indulgentiis, cap. 37. n.* 676. *Lezana Vers. Bulla Cruciata n.* 41. 65

Quænam verò indulgentiæ in specie sint revocatæ dicemus sect. seq. quæst. 4.

§. III.

§. III. *Interpretatio Indulgentiarum.*

66 I. BUllæ Jubilæorum & Indulgentiarum ex ea parte, qua continent favorem, latè sunt interpretandæ, quoad patietur verborum proprietas; nisi in particulari casu vel materia, communis praxis, vel stylus Curiæ Romanæ, aut omninò peculiaris ratio restrictionem persuadeat. Ita sentiunt Suarez *Tom. 4. in 4. part. d. 56. sect. 2. & lib. 6. de Voto, cap. 16. num. 3.* Henriquez *lib. 7. cap. 30. num. 1.* Sanctarellus *c. 8. d. 12.* Contra Navarrum, Sanchez, & alios. Ratio est 1. quia ipsimet Pontifices condiderunt, & approbatunt notissimam *Regulam Juris in 6. odia restringi, favores autem convenit ampliari* 2. Quia *cap. Quamvis de Præb. in 6.* admittitur Lex *Beneficium ff. de Constit. Principum,* quæ ita habet: *Beneficium Imperatoris* (& quidni Summi Pontificis?) *quod Divina scilicet ejus indulgentia proficiscitur, quàm amplissimè interpretari debemus.* 3. Quia *in his, quæ ad Divinum cultum facere dignoscuntur, benigna est interpretatio facienda. Cap. In his de Privileg.* idcirco videlicet; quia *summa est ratio, quæ pro Religione facit*: atqui concessio Jubilæi, ejusque favores, sicut & aliorum indulgentiarum, faciunt ad Divinum cultum; Etenim eorum usus est populo Christiano maximè salutaris, *ex Concilio Trid. sess. 25. in Decreto de indulgentiis*: Ergo indulgentiarum interpretatio est latè facienda, juxta Regulas tamen, quas passim DD. tradunt, cùm de legum interpretatione agunt, & nos dicemus *in Supplemento Theologiæ Moralis Decalogalis capit. 1. de Legibus, sectione quarta.* Ex his infero duas Regulas ex *P. Dominico Viva de Jubilæo, q. 2. art. 1. & 2. Prima est.* Quando verba Jubilæi, aut alterius indulgentiæ sunt dubia, quoad remissionem pœnæ, Bulla tamquam favorabilis latè interpretanda est. *Secunda est*: quando dubium est circa favores, & gratias in Jubilæo concessas, lata etiam fieri debet interpretatio. *Nec dicas*, indulgentiam esse dispensationem in Jure à DEO acquisito ad injuriam vindicandam; dispensationem autem strictè interpretandam esse. Nam Resp. per indulgentiam non dispensari in Jure Divino, sed pretio soluto per Thesaurum Ecclesiæ, obtinetur remissio; Unde indulgentia privilegium potiùs est, quàm dispensatio. *Instabis*: Privilegium, & Beneficium Principis latè quidem interpretandum est, quando non est præjudicium tertii, *ex L. ultima, de Constitutionibus Principum*: In casu autem nostro lata interpretatio favorum Jubilæi esset in præjudicium tertii, videlicet Episcoporum, si scilicet latè interpretemur facultatem eligendi Confessarium, qui absolvat à reservatis Episcopo: Ergo favores Jubilæi latam interpretationem non patiuntur. Resp. Quamvis afferatur aliquale præjudicium Episcopis, non per hoc ejusmodi favores, tamquam odiosi, strictè sunt interpretandi: tum quia Pontifex suo exemplo docet, debere alios Superiores libenter cedere suo Juri circa reservata: tum etiam, quia hujusmodi præjudicium est admodùm leve; & utilitas universalis, quæ ex ampla favorum interpretatione dimanat, abundè illud compensat. Ita *Viva cit. & Gobat de Jubilæo c. 5. n. 26.*

67 II. Bullæ Jubilæorum, & Indulgentiarum, ex ea parte qua continent odium, seu gravamen, strictè sunt interpretandæ, quoad patietur verborum proprietas; nisi latiorem interpretationem persuadeat stylus Curiæ, vel praxis recepta, vel omninò peculiaris ratio in particulari aliqua materia, casuve. *Gobat cit. n. 27.* Ratio est: quia illa Brevia, ut sic considerata, vel auferunt gratiam, vel inferunt pœnam, vel injungunt operationem? si primum: strictam interpretationem suadet tum *Regula Juris in 6. odia restringi, favores autem convenit ampliari*; tum illa: *Indultum à Jure beneficium non est alicui auferendum*, eod. Si secundum; eamdem interpretationem persuadet *Regula 49. eod. In pœnis benignior interpretatio est facienda.* Si tertium; pro eadem interpretatione facit *Lex 99. ff. de Verb. Signif.* quæ ita habet: *Quidquid adstringendæ obligationis est, id, nisi palàm verbis exprimatur, omissum intelligendum est.* Ex his sequitur, quòd Bullæ, quatenùs indulgentiam Plenariam, & favores eligendi Confessarium, qui absolvat, & vota commutet, continent, latè sint interpretandæ, in quantum verò præcipiunt certa opera exequenda, vel indulgentias suspendunt in anno sancto &c. strictè sint intelligendæ.

68 III. In explicatione, & interpretatione Brevium indulgentiarum, hodie benè notandum est *Decretum Innocentii XI.* quod adducit *La Croix l. 6. parte 2. num. 1379.* & est sequentis tenoris: Cùm à S. Congregatione indulgentiis, sacrisque Reliquiis Præposita, Camaracensis Archi-Episcopus quæsivisset, quæ vis, & sententia clausulæ (quæ hodie Brevibus indulgentiarum apponi solet) *volumus autem, ut si aliàs Christi fidelibus dictam Ecclesiam qualibet Anni die visitantibus aliqua alia indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit; præsentes litteræ nullæ sint.* S. Congregatio re diligenter examinata, clausulam sic explicandam censuit, si videbitur Sanctissimo Domino nostro: Ea minimè contineri Altaria privilegiata pro defunctis, neque indulgentias, aut certo personarum generi concessas, ut Confraternitati, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipsa Ecclesia peragentibus, ut Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis, qui Christiana Doctrina erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum oratione quadraginta horarum intersunt, neque stationum Urbis, & septem Altarium indulgentias instar septem Altarium Basilicæ Vaticanæ concessas, neque demum, quæ pro unica vice conceduntur. Cæterùm, si alia indulgentia sive plenaria, sive non plenaria, in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice, generatim Christi fidelibus Ecclesiam, vel aliquod ejus Altare, seu Cappellam visitantibus, eodem anni die, vel diverso concessa fuerit, de qua non fiat in litteris Apostolicis mentio, has litteras ob adjectam clausulam esse prorsùs irritas, ac nullas. Datum die 23. Junii 1676. De his autem facta relatione ad Sanctissimum Dominum nostrum die 18. Martii, 1677. Sententiam Congregationis approbavit. Affixum, & publicatum &c. *subjungit La Croix cit.* Dicta tamen clausula non obstat; si petatur, & detur prorogatio ante elapsum priùs septennium; quia intelligitur non debere esse alias indulgentias, quando tempus prorogationis incipiet post elapsum septennium.

IV. Quando in Bullis indulgentiarum inserta est sequens clausula: *Volumus autem, ut, si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione, aliquid vel minimum detur, vel spontè oblatum accipiatur, præsentes nullæ sint eo ipso*; vel virorum gravium Romæ florentium opinio (ait *Gobat de indulgent. parte 2. num. 428.*) non incurri illam pœnam, nisi quid detur ex pacto saltem virtuali: hoc enim videtur indicare illa particula: *pro.* Deinde hæc interpretatio benigna est, qualem decet esse in odiosis restringendis, & non repugnat prædictæ particulæ proprietati, & denique est omnino conformis constitutioni Gregorii XIII. *De datis pro gratia obtinenda.* Ad incurrendam tamen pœnam prædictę nullitatis sufficit, si reipsa aliquid pro impetratione, &c. detur ex pacto, etsi fortè non admittatur. Ratio est: quia Pontifex dicit sub disjunctione: *Si detur, vel accipiatur*; Atqui ad veritatem disjunctivæ sufficit, unam partem verificari, *Reg. 70. in 5. Ergo. Gobat cit. n. 429.* 69

§. IV. *Modus impetrandi indulgentias.*

QUando quis Romæ petit indulgentias, debet in petitione indulgentiarum specificare Titulum Ecclesię. Item an sit Ecclesia Sæcularis, Filialis, Parochialis, Cathedralis, vel Regularium, & qualium. Item locus, Diœcesis, & dies, pro qua petuntur indulgentiæ, verb. gr. sic: *Petitur indulgentia plenaria ad septennium, pro Ecclesia Parochiali, (vel Filiali, vel regulari &c) S. Petri, Civitatis, vel oppidi, vel pagi N. Diœcesis Ratisbonensis vel N. in Festo S. Sebastiani.* Ut autem sciatur, quænam, & quot indulgentiæ Romæ peti, & obtineri queant, sequentia ex *P. Claudio La Croix l. 6. p. 3. n. 921.* Notentur: 70

1. Regulariter cuivis Ecclesiæ, vel Cappellæ, quæ non sit Regularium, unica tantùm conceditur indulgentia per annum ad septennium durans: pro Ecclesiis tamen Cathedralibus, Collegiatis, ac Parochialibus possunt per Memoriale à Pontifice impetrari Binæ ad septennium.

2. Cuivis Ecclesiæ sive regularium, sive non regularium dantur ad septennium indulgentiæ pro comprecatione 40. horarum, & pro visitantibus 7. altaria, & quidem sine memoriali.

3. Pro Ecclesiis regularium, quæ habent indulgentias ordinis, potest ad septennium per Memoriale impetrari unica tantùm indulgentia alia.

4. Pro unica vice, vel etiam pro Communione Generali, ad semel datur per Memoriale indulgentia cuivis Ecclesiæ tam regularium, quàm non regularium.

5. Sine Memoriali cuilibet Ecclesiæ datur indulgentia 200. dierum pro iis, qui intersunt Litaniis Lauretanis in Festis B.V. Mariæ, & semel in hebdomada.

6. Si sit aliquis locus, qui ob Miraculosam quamdam statuam, vel imaginem, à fidelibus soleat processionaliter frequentari; potest quidem præter solitas indulgentias, per memoriale impetrari una alia ad septennium pro visitantibus dictum locum semel in anno; sed debet mitti attestatio ab Ordinario, vel ejus Vicario, vi cujus fides fiat, quòd reverà locus talis sit.

7. Pro Monialibus dantur sequentes indulgentiæ, ordinariè ad septennium. Indulgentia una pro omnibus Christi fidelibus. Indulgentiæ quatuor pro Monialibus tantùm. Indulgentia 7. Altarium; si tot adsint. Indulgentia 7. Ecclesiarum. Indulgentia Scalæ sanctæ. Indulgentia in articulo mortis: Et hæ omnes sunt plenariæ. Indulgentia 100. dierum si in-

si intersint Litaniis Lauretanis, ut suprà. Altare privilegiatum pro animabus Monialium, fundatorum, & benefactorum.

8. Indulgentiæ perpetuæ vix dantur, sicut neque durantes ultra septennium, nisi pro partibus valdè remotis, pro quibus dantur ad decennium, vel etiam ultrà.

9. Pro aliqua confraternitate jam erecta, vel erigenda petitur, & conceditur Breve perpetuum, & virtute hujus conceduntur sequentes indulgentiæ perpetuæ pro confratribus, & consororibus. Indulgentia plenaria in die ingressus. In articulo mortis. In Festo Principali per annum. Indulgentia 7. annor. & 7. quadragenarum pro 4. aliis Festis minùs principalibus per annum specificandis in Brevi. Indulgentia 60. dierum pro omni opere pio ex iis, quæ in Brevi confraternitatis specificantur.

Quæstio incidentalis.

An sequens Opinionem probabilem in Acquisitione indulgentiæ, vel Jubilæi, lucretur à parte rei indulgentiam, vel Jubilæum, hujusque favores, & gratias.

71 I. BOssius *de Jubilæo sect. 4. casu* 8. ex Bonacina, & Bartholomæus à sancto Fausto apud Dianam *part. 5. tr. 12. resol.* 32. putant, opinionem etiam probabiliorem non suffragari in ordine ad indulgentiam lucrandam, si verà indulgentia non sit concessa, aut si præscriptum opus non præstetur. Et ratio videtur esse, quia indulgentiis obtinendis, sicut, & in aliis omnibus, quæ pendent ex facto, non juvat error, aut opinio, nisi adsit veritas. Nec dici potest, Ecclesiam in hoc casu supplere defectum, si adsit, ut supplet defectum Jurisdictionis *ex L. Barbarius, de Officio Prætoris*. Nam hic non agitur de bono publico, sed de privato, & quoad forum tantùm interius.

72 II. E contra Pasqualigus *quæst.* 60. Leander, Martinus à S. Josepho, Diana *parte* 10. *tract.* 11. *res.* 34. Viva *q.* 3. *de Jubilæo, art.* 1. docent, probabilem esse, ad lucrandas indulgentias sufficere opinionem probabilem tam circa concessionem indulgentiæ, quàm circa opera injuncta. Ratio est: 1. quia communis DD. docet cum Suarez *disput.* 32. *de Pœnitentia, sect.* 5. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 20. Lessio *cap.* 29. *n.* 68. Papam in Sacramento Pœnitentiæ conferre Jurisdictionem, quando de ea habetur opinio probabilis: ergo, & in nostro casu confert indulgentiam, quando de ea lucranda habetur opinio probabilis. 2. Quilibet dicitur satisfacere Legi, si ponat opus præceptum juxta probabilem opinionem, quod etiam à Doctoribus communiter conceditur: Ergo injunctio operum in Bullis indulgentiarum, vel Jubilæi, est, ut ponantur juxta probabilem opinionem; atque adeò, qui juxta probabilem opinionem exequitur opera injuncta, exequitur quidquid intendit Pontifex, & fructum indulgentiæ assequitur. Ad rationes in contrarium, falsum est in iis, quæ pendent ex facto, nihil juvare opinionem probabilem, si factum pendeat ex voluntate *Superioris humani*, ut patet in eo, qui absolvit cum Jurisdictione tantùm probabili. Deinde sicut Ecclesia supplet defectum Jurisdictionis ob bonum privatum pœnitentis, quando absolvitur cum Jurisdictione tantùm probabili, sic etiam hic ex præsumpta Summorum Pontificum benignitate censetur suppleri, ob bonum privatum lucrantis Indulgentias, defectus operum secundùm opinionem probabilem peractorum.

73 III. Similiter *Viva cit. art. 2. Diana, Gobat de Jubilæo, c. 44. num.* 333. Cum communiori docent, Jubilæi favores obtineri posse sequendo opinionem probabilem, etiamsi à parte rei hæc sit falsa: verb. grat. demus falsò, sed probabiliter asseri, quòd quis lucretur Jubilæum extraordinarium, ponendo in una hebdomada jejunia, in alia communionem; quamvis in hoc casu is, qui huic probabili opinioni se accommodat, reverà non lucraretur indulgentiam quoad remissionem pœnæ temporalis juxta sententiam Bossii, *suprà num.* 71. adductam, adhuc tamen favores Jubilæi probabilissimè assequitur, ita ut valeant absolutiones à reservatis, & commutationes votorum factæ ex suppositione alicujus probabilis sententiæ de Jubilæi consecutione. Ratio est: quia quando ob rationem, Doctorumve auctoritatem est probabile, quòd alicui Sacerdoti competat potestas absolvendi, validè absolvit, esto opinio illa reipsa sit falsa; quandoquidem ad præcavenda ingentia animarum damna, Ecclesia in eo casu supplet defectum Jurisdictionis, tribuendo illam præcisè, quia prudenter judicatur, quòd sit concessa, ut plerique DD. docent cum *Lugo tom.* 3. *disp.* 10. *sect.* 2. §. 1. Ergo etiam in casu nostro probabilissimum est obtineri favores Jubilæi in ordine ad validè, ac licitè absolvendum à reservatis, & ad vota commutanda, quoties quis sequitur probabilem ea de re opinionem, etiamsi illa reverà esset falsa. Nec dicas: in Sacramentis conferendis non licet sequi sententiam probabilem de eorum valore omissa tutiore, ut constat ex propositione prima ab Innocentio XI. damnata: sed in casu nostro absolutio à reservatis pertinet ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ: Ergo non licet à reservatis absolvere præcisè ex opinione probabili, quòd detur jurisdictio requisita, & consequenter favores Jubilæi non obtinentur sequendo sententiam de illa probabilem. Respondemus enim, quòd sententia dicens licere absolvere cum Jurisdictione probabili, licèt ex principiis directis sit tantum probabilissima, cùm non paucos, & graves Doctores habeat Adversarios; tamen ex Principiis reflexis sit moraliter certa, nimirum ex hoc: Certum est, quòd consuetudo det Jurisdictionem certam, *ex cap. Cum contingat. de foro competenti*; Atqui etiam certum est, dari in Ecclesia consuetudinem absolvendi, cum Jurisdictione tantùm probabili, ut testatur Suarez *disput.* 17. *de Pœnit. sect.* 1. *num.* 7. Lugo *disp.* 19. *num.* 35. Palao, & indubitatum esse, dicit Viva *cit.* Ergo absolvens cum Jurisdictione directè, & speculativè tantùm probabili, in actu exercito absolvit cum Jurisdictione reflexè, & practicè certa, adeòque in Sacramento Pœnitentiæ non sequitur sententiam tantùm probabilem, sed moraliter, & practicè certam, ita *Viva citatus*.

IV. Nihilominùs, qui sibi consultum vult, debet se indulgentiarum obtinendarum studio accommodare sententiis tutioribus, sive sint magis, sive minùs probabiles. Quare ad indulgentiarum acquisitionem observet sequentia: 1. *Omnes* à Pontifice præscriptas conditiones pro lucrandis indulgentiis, observet religiosissimè, & integerrimè. 2. *Antequàm* incipiat exequi opera, ponat se in statum gratiæ, & formet intentionem, pro quo velit applicare, & lucrari indulgentias. 3. *Tot indulgentias*, quot potest, applicet animabus purgatorii; quia sic patebit assiduos apud DEUM pro se intercessores; & quia nemo scire potest, an hæc determinata anima verb. grat. Pauli, sit in purgatorio, applicet illi indulgentiam, sub conditione, v.g. *Si hæc anima Pauli sit in purgatorio, applico illi indulgentiam; si non sit, alteri, vel animæ miserrimæ, vel liberationi proximæ*. Denique optimum est, si Religiosus, vel quiscumque manè faciat hanc intentionem: Domine DEUS, omnes indulgentias, quas hodie pro defunctis obtinere valeo, applico pro tali, vel tali anima, & si hæc non indigeat, pro alia, &c. *Gobat de indulg. p.* 2. *c.* 39. 74

Notabile.

Pro Rectoribus, & superioribus Ecclesiarum.

ROgantur humanissimè, ut post elapsum terminum indulgentiarum temporalium v.g. altarium privilegiatorum, quadraginta horarum, pro festo alicujus sancti, vel aliorum ad certum tempus v. gr. ad septennium concessarum, citò, & tempestivè petant Roma renovationem finitarum indulgentiarum; ne deinde fideles putantes adhuc valere similes indulgentias, quarum tamen terminus jam est finitus, decipiantur in re gravi, sicut etiam Confessarii ob putatum adhuc valorem similium indulgentiarum injungentes Pœnitentias leviores, prout alicubi factum scio. 75

SECTIO II.

De indulgentiis in specie.

QUÆSTIO I.

De indulgentiis, Regularibus in communi concessis.

SUMMARIUM.

77 *Paulus V. revocavit Indulgentias Regularibus concessas,*
78 *Et loco earum alias iisdem concessit, quæ enumerantur.*
79 *Quid sint indulgentiæ stationum?*
80 *Circa eas observandum est Decretum Innocentii XI.*
81 *Recensentur indulgentiæ stationum Urbis Romæ.*
82 *Quis possit lucrari indulgentias stationum, & an etiam defunctis possint applicari?*
83 *Circa indulgentias tria adhuc sunt notanda Regularibus.*
84 *Quid sentiendum de communicatione indulgentiarum inter Regulares?*
86 *Qualiter intelligenda sit communicatio indulgentiarum.*

ASSERTIO I.

P*Aulus V. Pontifex Romanus revocavit indulgentias Regularibus concessas, & loco earum, alias ex integro iisdem elargitus est, quas hic recensebimus.* Certa. 76

§. I.

§. I. *Paulus V. revocavit indulgentias Regularibus, & Monialibus*

77 Directè, & principaliter concessas. Ita constat ex hujus Pontificis Bulla: *Romanus Pontifex, edita 23. Maji* 1606. quam in Appendice Alphabetica hujus Supplementi in terminis adducemus, *V. Indulgentiæ*. Attamen loco revocatarum alias indulgentias Regularibus benignè concessit. Nihilominùs *certum est I.* ut, notant Peyrinus, Lezsna, Quintanadvennas, Gobat *de indulgent. p.2. c.27.* & alii, Paulum V. non revocasse pro Regularibus, indulgentias Christi fidelibus indiscriminatim concessas, unde adhuc iis frui possunt Regulares. *Nec II.* Paulus V. revocavit indulgentias Regularium Locales, seu Ecclesiis, & Cappellis Regulsrium concessas, sed solùm personales, uti S. Congregatio declaravit 7. Septembris 1607. apud Vivam *in Appendice indulgentiarum, §.1. n.6.* & Peyrinum *de privil. tr.3. c.9. n.82. Nec revocavit III.* indulgentias quæ impertitæ erant Parentibus, & cognatis, & servitoribus Religiosorum: Quintanadvennas apud Gobat *cit. n.*546. vel ipsis Religiosis pro animabus purgatotii, ut v.g. possint tali die, orando, vel sacrificando liberare animam è purgatorio. Idem Quintanadvennas cit. vel quas poterant regulares concedere tam regularibus, quàm sæcularibus pro aliquo opere, ut est indulgentia, quam regulares concionatores dare possunt audientibus ipsorum conciones: aut plenaria, quam Provinciales suis largiuntur in fine visitationis. *Gobat cit.* vide, quæ diximus *sect. præc. q.1. n.21. Nec revocavit.* IV. indulgentias etiam directè concessas Regularibus, vel agonizantibus, vel vita functis. Ita probabilissimè Lezana *V. indulgentia nu.*11. & 12. Diana *p.4. tr.9. Resol.*21. Pellizarius *tr.8. c.6. nu.*181. referens etiam Peyrinum, & Alphonsum Leonem. Rationem assignat *Gobat cit. num.*547. Quia indulgentiæ pro articulo mortis, & defunctis sunt ita favorabiles, ut non censeantur involvi etiam Bullis tametsi universalissimè suspendentibus omnes indulgentias. Addit *Pellizarius numer.* 182. nec illas esse revocatas, quæ erant quidem directè datæ Regularibus vivis, ita tamen, ut possent eas applicare defunctis Religiosis, aut secularibus: hoc enim ipso, quòd possint applicari defunctis, gaudent privilegio dararum immediatè defunctis. *Nec revocavit* V. indulgentias concessas nostris Tertiariis, substantialia Religionis vota non emittentibus, intra, vel extra claustra degentibus, ex declaratione Innocentii XI. Bulla: *Alias emanavit* 1686. vide *Rubricas nostri Breviarii Franciscani particulares, numer.* 172. Nihilominùs etiam certum est, indulgentias à Paulo V. revocatas, hodie non esse revalidatas, uti constat ex propositione 37. damnata ab Alexandro VII. quæ sic sonat: *Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocata à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.* Quare indulgentias, quas hodie tanquam adhuc validas consequi possunt Regulares, non obstante Bulla Paulina recensebimus.

§. II. *Indulgentiæ à Paulo V. concessæ Regularibus in communi recensentur.*

78 Paulus V. loco indulgentiarum revocatarum, in eadem Bulla cit. *Romanus Pontifex*, concessit personis Regularibus quibuscumque quorumvis Ordinum tam Monasteriorum, quàm Mendicantium, intra claustra, aut extra, com licentia tamen suorum superiorum, legitima de causa illis concessa, degentibus, ac etiam omnibus Monialibus cujusvis Regulæ approbatæ, & intra claustra cum tribus votis solemnibus viventibus, & perpetuam clausuram servantibus, tam Ordinariis locorum, quàm Regularibus cujuscumque Ordinis, & Regulæ subjectis, sequentes indulgentias in perpetuum videlicet.

I. Omnibus Christi fidelibus, qui canonicè, & juxta Constitutiones Apostolicas, habitum Regularem à legitimis superioribus, causa profitendi in illo susceperint, die primo corum ingressus in ipsam Religionem, si verè pœnitentes, & confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

II. Ac cuilibet Novitio, qui pœnitens, & confessus, sacra communione refectus, post completum probationis annum professionem emiserit, etism plenariam.

III. Nec non cuilibet Religioso intra claustra sui Monasterii viventi (*qui scilicet ordinariè vivit in Monasterio, Collegio, & c. etsi frequenter foris degat ex voluntate Superiorum, ut explicat Pellizarius in Manuali Regular. tr.8. cap.5. sect. num.*195.) qui in festo principali sui Ordinis confessus, & sacra Communione refectus fuerit: aut Missam recitans, pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, & Romani Pontificis salute (*tam Spirituali, quàm Corporali, tam temporali, quàm æterna, juxta Gobat de indulgentia part.2. c.8.*) ac Sanctæ Matria Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderit, etiam plenariam.

IV. In cujuslibet verò mortis articulo, si pariter verè pœnitens, ac confessus, & sacra Communione refectus, vel quatenùs id facere nequierit, saltem contritus, Nomen JESU ore, si potuerit, sin autem, corde devotè invocaverit, etiam plenariam.

V. Qui verò ad Presbyteratus Ordinem canonicè promotus, & confessus primam Missam celebrabit, nec non etiam iis Religiosis, qui pariter confessi, ac sacra Communione refecti, eidem Missæ interfuerint, aut ipso die Missam similiter celebrant, etiam plenariam.

VI. Iis verò, qui de suorum Superiorum licentia à negotiis per decem dies (*Alexand. VII. Bulla: Cùm sicut nobis 11. Junii 1659 apud Lantuscam in theatro Regularium, V. exercitia Spiritualia, reduxit ad octo dies pro Fratribus minoribus Observantibus, & Reformatis*) alieni in cella commorabuntur, aut ab aliorum conversatione remoti, librorum Spiritualium Lectionibus operam dederint, addendo sæpè considerationes, & meditationes Mysteriorum fidei Catholicæ, Divinorum Beneficiorum, quatuor Novissimorum, Passionis Domini nostri JESU Christi, & aliorum exercitiorum, orationum Jacolatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in diem, & noctem, orationibus mentalibus se exercendo, faciendo eodem tempore Confessionem generalem, aut annualem, aut ordinariam, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentunt sumpserint, aut Missam celebraverint, etiam plenariam omnium peccatorum indulgentiam. *Circa hanc indulgentiam notat Gob. de indulgent. p. 2. c.32. si parùm omittatur, non nocebit indulgentiæ lucrandæ, possuntque hi dies justa de causa interrumpi.*

VII. Præterea iidem Religiosi intra claustra viventes, qui suam Ecclesiam devotè visitaverint: & ut præfertur, oraverint, consequuntur easdem indulgentias, quas visitantes Ecclesias Urbis, & extra eam, diebus stationum consequuntur, in omnibus diebus, perinde ac si ipsas Urbis Ecclesias personaliter visitarent. *Circa hanc indulgentiam plura dicentur §. sequenti.*

VIII. Omnibus item Religiosis intra claustra, ut suprà, viventibus, qui quinquies orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam, ante Altare eorum Ecclesiæ, in quolibet die recitaverint, quinque annos, & totidem quadragenas: qui verò de suorum superiorum licentia, in itinere existentes, aut extra claustra degentes, tamquam Prędicatores, & Lectores, quinquies eamdem orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam, ante quodlibet altare similiter dixerint, etiam quinque annos, & totidem quadragenas.

IX. Nec non etiam eisdem Religiosis, qui per mensem integrum, singulis diebus, spatio mediæ horæ, orationem mentalem fecerint, ac confessi, & Sacra Communione, ultima Dominica mensis hujusmodi refecti fuerint, sexaginta annos, & totidem quadragenas.

X. Qui verò contrito corde, & Pęnitentes, suas culpas, & peccata, ac imperfectiones, in capitulis culparum accusabunt, & spiritualiter communicabunt, & exercitium virtutum facient, tres annos, & totidem quadragenas.

XI. Qui de suorum superiorum licentia missiones ad terras infidelium, aut Hæreticorum acceptant, si Pœnitentes, confessi, & Communione refecti fuerint, vel Missam celebraverint, ut meliùs se ad hujusmodi opus parare valeant, duabus vicibus, videlicet quando itineri se accingunt, & quando in Provincia, ubi Missionem exercere debent, ingressi fuerint, lucrantur indulgentiam plenariam.

XII. Qui orationibus 40. Horarum in visitationibus generalibus, à superioris, (si voluerint) institutis pro buno visitationis progressu, saltem spatio duarum horarum, in diverso tempore interfuerint, ac confessi, communicatique, aut Missam celebrantes, pro Christianorum Principum concordia, Hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, nec non disciplinæ, & observantiæ Regularis augmento pias ad DEUM preces effuderint lucrantur indulgentiam plenariam. Bullam Pauli V. indulgentias hasce concedentem referemus in terminis formalibus, *in hujus Supplementi Appendice V. Indulgentia.*

§. III. *Stationum indulgentiæ, quas Regulares lucrari possunt, enumerantur.*

Indulgentiæ *stationum* sunt eæ, quæ conceduntur visitantibus certas quasdam Romanas stationes id est, Romanas Ecclesias, quæ sint instar stationum, seu prędidiorum, excubiarumque spiritualium, ut declarat *Cardinalis Toletus lib.6. cap.*28. ubi sic loquitur: ut intelligas stationum originem, adverte ex Tertulliano, *cap.*29. Apol. ex tempore persecutionis solere Christianos noctu convenire in Basilicas Martyrum, tum ad laudes DEI, tum ad negotia circa Religionem tractanda, tum ad corrigendos fratres, qui non benè ambulabant. Posteà persecutione cessante, fide- 79

les

les remittebantur, & negligentes erant in ſtationibus continuandis. Proptereà Gregorius Magnus ad attrahendos animos fidelium, ne vacarent à Divinis laudibus, adjunxit magnas indulgentias viſitantibus Loca, ſeu ſtationes; nam Nomen *ſtationis* ſignificat Locum, in quo frequenter conveniri ſolet ad negotia tractanda. Ex quo colliges Auctorem ſtationum fuiſſe S. Gregorium Magnum. Sunt autem Romę talium ſtationum indulgentiæ maximæ, quas lucrari poſſunt omnes Regulares viri, & mulieres, quiſnam Eccleſiam devotè viſitaverint, & ut præfertur (*hoc eſt pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, Romani Pontificis ſalute, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, quinquies orationem Dominicam, & totis ſalutationem Angelicam, juxta Gobat de indulgent. p. 2. cap. 8. n. 340.*) oraverint, ut patet ex §. *præced. n. 7.*

80 Circa has ſtationum indulgentias notandum eſt Decretum Innocentii XI. *Delatæ ſæpius*, *editum 7. Martii 1678.* infrà *quæſt. 4.* in terminis adducendum, quod circà finem ſic ſtatuit: *Indulgentias verò ſtationum Urbis, quæ a Romanis Pontificibus ſingulari quodam beneficio, vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdum, aliquibus locis, ordinibus, aut perſonis, diebus tantum ſtationum in Miſſali Romano deſcriptis ſuffragari poſſe declarat: Semel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.* Dies autem ſtationum in Miſſali Romano deſcripti, & indulgentiæ in iiſdem lucrandæ ſunt ſequentes.

IN JANUARIO.

81 IN *Circumciſione Domini*, ſtatio ad S. MARIAM Trans Tyberim; & indulgentia plenaria, & 25000. annorum.

In Epiphania Domini, ſtatio ad S. Petrum, indulgentia plenaria, & 18000. annor. & totidem quadragenarum.

IN FEBRUARIO.

Dominica Septuageſimæ, ſtatio ad S. Laurentium extra muros, & indulgentia plenaria.

Dominica Sexageſimæ, ſtatio ad S. Paulum, & indulgentia plenaria, & 10000. anni, & totidem quadragenæ.

Dominica Quinquageſimæ, ſtatio ad S. Petrum, & indulgentia plenaria, & 28000. anni, cum totidem quadragenis, & remiſſione tertiæ partis peccatorum.

IN QUADRAGESIMA.

Feria 4. Cinerum, ſtatio ad S. Sabinam, & indulgentia plenaria, cum 3000. annis, & totidem quadragenis.

Feria 5. poſt cineres, ſtatio ad S. Gregorium, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. ſtatio ad SS. Joannem, & Paulum, & indulgentia 10000. annorum.

Sabbato poſt cineres, ſtatio ad S. Tryphonem, & indulgentia 10000. annorum, & plenaria.

Dominica 1. Quadrageſimæ, ſtatio ad S. Joannem in Laterano; & indulgentia plenaria, cum 18000. annis, & liberatione animæ è purgatorio.

Feria 2. ſtatio ad S. Petrum ad vincula, & 10000. anni indulgentiarum, uti etiam indulgentia plenaria.

Feria 3. ſtatio ad S. Anaſtaſiam, & indulgentia 28000. annorum, cum totidem quadragenis, & liberatio animæ è purgatorio.

Feria 4. ſtatio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia 28000. annorum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 5. ſtatio ad S. Laurentium in Panceperna, & indulgentia 1000. annor. uti etiam plenaria.

Feria 6. ſtatio ad SS. duodecim Apoſtolos, & indulgentia 12000. annorum, uti etiam plenaria.

Sabbato, ſtatio ad S. Petrum, & indulgentia 18000. annorum, & totidem quadragenarum, uti, & plenaria.

Dominica 2. Quadrageſimæ, ſtatio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia 18000. annorum, & totidem quadragenarum.

Feria 2. ſtatio ad S. Clementem, & indulgentia plenaria.

Feria 3. ſtatio ad S. Balbinam, & 10000. anni indulgentiarum.

Feria 4. ſtatio ad S. Cęciliam, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 5. ſtatio ad S. MARIAM Trans Tyberim, & indulgentia 25000. annor.

Feria 6. ſtatio ad S. Vitalem, & indulgentia 10000. annorum.

Sabbato, ſtatio ad SS. Marcellinum, & Petrum, & indulgentia plenaria, item 10000. annorum, & liberatio animæ è purgatorio.

Dominica 3. Quadrageſimæ, ſtatio ad S. Laurentium extra muros, & indulgentia 19000. annorum, & 43. quadragenarum, & liberatio animæ è purgatorio.

Feria 2. ſtatio ad S. Marcum, & indulgentia plenaria, ac 10000. annorum.

Feria 3. ſtatio ad S. Pudentianam, & indulgentia plenaria, & 10000. annorum.

Feria 4. ſtatio ad S. Xyſtum, & indulgentia plenaria, & 10000. annor.

Feria 5. ſtatio ad SS. Coſmam, & Damianum, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. ſtatio ad S. Laurentium in Lucina, & indulgentia 10000. annorum.

Sabbato ſtatio, ad S. Suſannam, & indulgentia 13000. annorum.

Dominica 4. Quadrageſimæ, ſtatio ad S. Crucem in Jeruſalem, & indulgentia plenaria, & liberatio animæ è purgatorio.

Feria 2. ſtatio ad SS. quatuor Coronatos, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 3. ſtatio ad S. Laurentium in Damaſo, & indulgentia 10000. annor. & Remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 4. ſtatio ad S. Paulum, & indulgentia plenaria, ac 10000. annorum.

Feria 5. ſtatio ad SS. Silveſtrum, & Martinum, & indulgentia 10000. annor.

Feria 6. ſtatio ad S. Euſebium, & indulgentia 10000. annor.

Sabbato, ſtatio ad S. Nicolaum in carcere, & indulgentia plenaria.

Dominica Paſſionis, ſtatio ad S. Petrum, & indulgentia 18000. annorum, totidem Quadragenarum, & Remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 2. ſtatio ad S. Chryſogonum, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 3. ſtatio ad S. Cyriacum, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 4. ſtatio ad S. Marcellum, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 5. ſtatio ad S. Apollinarem, & indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. ſtatio ad S. Stephanum in Cęlio Monte, & liberatio animæ è purgatorio.

Sabbato, ſtatio ad S. Joannem ante portam latinam, & indulgentia 13000. annorum, & liberatio animæ è purgatorio.

Dominica Palmarum, ſtatio ad S. Joannem in Laterano, & indulgentia plenaria, cum 25000. annis, & totidem quadragenis, ac liberatio animæ è purgatorio.

Feria 2. ſtatio ad S. Praxedem, & indulgentia plenaria, & 15000. annorum.

Feria 3. ſtatio ad S. Priſcam, & indulgentia plenaria, & 18000. annorum.

Feria 4. ſtatio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia plenaria, & 28000. annor.

In Cœna Domini, ſtatio ad S. Joannem in Laterano, indulgentia plenaria, 11000. an. 38. quadragenarum, & liberatio animæ è purgatorio.

In Paraſceve, ſtatio ad S. Crucem in Jeruſalem, & indulgentia plenaria.

Sabbato Sancto, ſtatio ad S. Joannem in Laterano, indulgentia plenaria, item 110000. an. 45. quadragenarum, & liberatio animæ è purgatorio.

Dominica Reſurrectionis, ſtatio ad S. MARIAM Majorem, indulgentia plenaria, & 28000. an. & totidem quadragenarum.

Feria 2. ſtatio ad S. Petrum, & indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

Feria 3. ſtatio ad S. Paulum, & indulgentia plenaria, item 20000. annorum, & 28. quadragenarum.

Feria 4. ſtatio ad S. Laurentium extra muros, & indulgentia 28000. annorum, totidem quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 5. ſtatio ad SS. 12. Apoſtolos, & indulgentia plenaria, & 15000. annorum.

Feria 6. ſtatio ad S. MARIAM ad Martyres, & indulgentia 15000. annorum.

Sabbato in albis, ſtatio ad S. Joannem in Laterano, indulgentia plenaria, item 15000. annorum, & liberatio animæ è purgatorio.

Dominica in albis, ſtatio ad S. Pancratium, indulgentia plenaria, & 15000. annor.

IN APRILI.

DIe 25. *In Feſto S. Marci Evangeliſtæ*, ſtatio ad S. Petrum, indulgentia plenaria, item 15000. annorum, & totidem quadragenarum.

IN

IN MAJO.

F*Eria* 2. *Rogationum*, statio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia 6048. annorum, totidem quadragenarum, & remissio tertiæ partis peccatorum.

Feria 3. *Rogationum*, statio ad S. Joannem in Laterano, & indulgentia plenaria.

Feria 4. *Rogationum*, statio ad S. Petrum, & indulgentia plenaria.

In Ascensione Domini, statio ad S. Petrum, & indulgentia plenaria, & 28000. annor.

IN JUNIO.

S*Abbato in Vigilia Pentecostes*, statio ad S. Joannem in Laterano, & indulgentia Plenaria, ac liberatio animę è purgatorio.

Dominica Pentecostes, statio ad S. Petrum, & indulgentia plenaria.

Feria 2. statio ad S. Petrum ad Vincula, & indulgentia plenaria.

Feria 3. statio ad S. Anastasiam, & indulgentia 18000. annorum, & remissio tertiæ partis peccatorum.

Feria 4. statio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia 6000. annorum, & totidem quadragenarum.

Feria 5. statio ad S. Laurentium extra muros, & indulgentia 28000. annorum, & remissio tertiæ partis peccatorum, & liberatio animæ è purgatorio.

Feria 6. statio ad SS. 12. Apostolos, & indulgentia multorum annorum.

Sabbato ante Festum SS. Trinitatis, statio ad S. Petrum, & indulgentia 6049. annorum, totidem quadragenarum, & remissio tertiæ partis peccatorum.

IN SEPTEMBRI.

F*Eria* 4. *quatuor temporum Septembris*, statio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia plenaria, item 2400. Annorum, & totidem Quadragenarom.

Feria 6. *quatuor temporum Septembris*, statio ad SS. 12. Apostolos, & indulgentia plenaria, & 28000. Annorum.

Sabbato quatuor temporum Septembris, statio ad S. Petrum, & indulgentia 28000. Annorum, & remissio tertiæ partis peccatorum.

IN DECEMBRI.

D*Ominica* 1. *Adventus*, statio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia plenaria, item 2 000. Annorum, & totidem Quadragenarom, remissio tertiæ partis peccatorum.

Dominica 2. *Adventus*, statio ad S. Crucem in Jerusalem, indulgentia plenaria, & 200. Annorum.

Dominica 3. *Adventus*, statio ad S. Petrum, Indulgentia plenaria, & 28000. Annorum.

Feria 4. *quatuor temporum Adventus*, statio ad S. MARIAM Majorem, indulgentia plenaria, item 28000. Annorum, totidem Quadragenarum, & remissio tertiæ partis peccatorum.

Feria 6. *quatuor temporum Adventus*, statio ad SS. 12. Apostolos, indulgentis plenaria, & 10000. Annorum.

Sabbato quatuor temporum Adventus, statio ad S. Petrum, indulgentia plenaria, & 28000. Annorum.

Dominica 4. *Adventus*, statio ad SS. 12. Apostolos, & indulgentia plenaria.

In Vigilia Nativitatis Domini, statio ad S. MARIAM Majorem, indulgentia plenaria, item 28000. Annorum, & totidem Quadragenarum.

In Nativitate Domini ad primam Missam in Nocte, statio ad S. MARIAM Majorem ad Præsepe, indulgentia plenaria, item 20000. Annorum, & totidem Quadragenarum.

Ad secundam Missam in Aurora, statio ad S. Anastasiam, indulgentia plenaria, item 280000. Annorum, & totidem Quadragenarum.

Ad tertiam Missam in die Nativitatis Domini, Statio ad S. MARIAM Majorem, & indulgentia plenaria.

In Festo S. Stephani proto Martyris, Statio ad S. Stephanum in Cœlio Monte, indulgentia plenaria, item 28000. Annorum, & totidem Quadragenarum.

In festo S. Joannis Apostoli, & Evangelistæ, statio ad S. MARIAM Majorem, indulgentia plenaria, item 50000. Annorum, & liberatio animæ è purgatorio.

In Festo SS. Innocentium, statio ad S. Paulum, indulgentia plenaria, item 15000. Annorum, & totidem Quadragenarum.

Præfatæ Stationum indulgentiæ excerptæ sunt ex Libro Regulæ tertii Ordinis S. P. N. Francisci, Romæ composito à R. P. Angelo Auda à Lantusca Ordinis nostri Seraphici, & approbato à R. P. Hyacintho Libelo, Sacri Palatii Apostolici Magistro, Ordinis Prædicatorum, Anno 1665. 11. Martii; qui liber posteà fuit etiam Mediolani, Viennæ in Austria, & novissimè 1697. Frisingæ denuò approbatus.

Has Stationum Indulgentias possunt in nostris Ecclesiis, 82
etiam lucrari nostri Tertiarii sæculares, & Chordigeri Archi-Confraternitatis S. P. N. Francisci, ut infrà pluribus dicetur. Imò P. Gobat *tr. 8. de indulgentiis*, *part. 2. cap. 8. nu.* 345. habet sequentia: P. Bonsgratia Habsensis *in summula selectarum Quæstionum Regularium V. Privilegium*, *num.* 412. *Edit.* 3. refert sententiam Innocentii VIII. insertam mari magno PP. Servitarum B. V. M. tam amplè extendentis ad omnes sæculares visitantes eorum Ecclesias, quaslibet indulgentias eisdem Ecclesiis impertitas, ut nequeam sine nota obstinationis negare, illis ipsis verbis etiam contineri Indulgentias Stationum, ac proinde posse quotidiè eas lucrifieri à quibuslibet Christi fidelibus visitantibus templa, oratoriave cujusvis Ordinis Mendicantis, modò in iis Ecclesiis fundant preces, de quibus suprà, & ad præscriptas intentiones, modò deinde sint confessi, & sacra communione refecti; id quippe à sæcularibus exigit Innocentius XIII. in citata Bulla. Denique indulgentiæ stationum nequeunt applicari defunctis, nisi ab habentibus Bullam cruciatæ, item, nisi indulgentiæ stationum expressè sint concessæ pro defunctis, ut est liberatio animæ è purgatorio, *Gobat cit. à num.* 346.

§. IV. *Circa Indulgentias Tria adhuc notanda sunt Regularibus.*

I. QUòd omnes Regulares etiam consequi possint omnes 83
indulgentias, quas sæculares consequi possunt: quia non sunt deterioris conditionis, quàm sæculares. Ita Peyrinis, Lezana, Quintanadvennas, & alii com communissima. II. Quòd Religiosi aut infirmitate, aut itinere, aut undequaque impediti, ne possint Ecclesiam propriam adire ad recitandas preces injunctas pro cujuscomque indulgentiæ consecutione, possint illas ubilibet recitare, ut habetur in *compendio privilegiorum*, *V. indulgentia* §. 2. *& in summario privil. S. Justinæ*. Ita Dominicus Viva *in Appendice indulgentiarum*, §. 1. *n.* 9. Addit tamen Sbogar *tr.* 97. *c.* 2. *n.* 24. Religiosos infirmos posse consequi indulgentias in suo lecto, si non possint adire Ecclesiam, dummodò satisfaciant operi à Pio Confessario ipsis imposito. Ita declaravit *Paulus V. congregationi S. Mariæ fulien. die* 14. *Nov.* 1609. III. Quantùm ad duodecimam indulgentiam à Paulo V. *suprà* §. 2. *num.* 78. Regularibus concessam ratione Visitationis, ait *Viva citat.* §. 3. Hujusmodi indulgentiam Provinciales Societatis in Visitatione largiuntur absque hoc onere (intellige, institutiona comprecationis 40. horarum) ut notat *Lugo loc. cit.* §. 10. Ex concessione priùs Gregorii XIII. deinde Urbani VIII. post revocationem factam à Paulo V.

Petes *Quid sentiendum de communicatione indulgentiarum inter Regulares?*

Resp. I. Clemens VII. Bulla: *Dum fructus uberes*, 30. 84
Maji 1525. referenda infrà in Appendice alphabetica Bullarum, *V. Privilegiorum communicatio*, nostro Ordini Fratrum Minorum Regularis observantiæ, ac S. Claræ, & Tertio de Pœnitentia nuncupato, ac eorum personis, Monasteriis, Ecclesiis, domibus, & locis, communicavit omnes indulgentias concessas, & concedendas aliis Ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus. Deinde Innocentius XI. *die Sept.* 1686. confirmavit communicationem privilegiorum, & indulgentiarum etiam plenariarum, usque tunc non revocatarum, inter Ecclesias, Loca, Confraternitates, Congregationes, Ordines, & Personas utriusque sexus, obedientiæ, vel directioni Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci subjectas, à pluribus Romanis Pontificibus eisdem per diversa privilegia concessam: Ita *Rubricæ particulares Breviarii nostri Franciscani ab Innocentio XII. approbatæ*, *n.* 182.

Resp. II. Cæteri Ordines mendicantes, juxta *Gobat tr.* 4. 85
de Indul. p. 2. *c.* 27. *n.* 559. habent etiam id privilegii, ut indulgentiæ, quæ Templis unius Ordinis sunt concessæ, censeantur etiam ad aliorum mendicantium Ordinum Templa derivatæ, sicut videre etiam apud *Lezana*, *V. indulgentia n.* 8. Quòd tamen privilegium, & communicatio non debet extendi ad indulgentias datas pro festivitatibus Sanctorum cujusvis Ordinis, ut ex Casarubio notatur (*teste Gobat citato*) in compendio privilegiorum Societatis JESU, *V. Indulgentia* §. 12. consentiente *Peyrinis tom.* 1. *fol.* 142. Ubi indulgentias Templis Minimorum pro festis Pentecostes, Assumptionis, & Annuntiationis impertitas, posse in Ecclesiis aliorum Ordinum acquiri, negat. Consentit etiam *Rodriquez tom.* 1. *q.* 55. *art.* 5. Quapropter prædictum Communicationis privilegium intelligendum est, *juxta Lezana citat. n.* 8. solùm, de indulgentiis, quæ in genere concessæ sunt Ecclesiis Regularium, non autem de illis, quæ specialiter pro

aliqua

aliqua Ecclesia in particulari datæ sunt. Addit *Gobat. loc. cit.* quòd licèt indulgentia pro Festo Portiunculæ sit extensa ad omnia Templa Ordinis S. Francisci, praxis tamen ostendit, illam non posse in templis nostris, aut alterius Ordinis comparari. Idem docet *P. Reiffenstuel lib. 5. Decret. tit. 33. §. 3. n. 61.* ubi imprimis dicit, indulgentias in honorem alicujus Sancti concessas ad tempus determinatum, v. g. ad tot, vel tot annos, non communicari aliis Regularibus, juxta DD. communiter. Deinde idem dicit, de indulgentiis concessis ob aliquam specialem rationem uni loco speciali, v. g. quia ibi est Imago B. V. Mariæ cum magna veneratione fidelium. Et ob hanc causam communiter tenent Doctores, vix uno, vel altero excepto, indulgentias Portiunculæ, non communicari Ecclesiis aliorum Ordinum præter Ordinem S. P. N. Francisci. Idem asserendum *de Altaribus privilegiatis*. Ita *Reiffenstuel. cit. n. 62.* Secundò prædictum communicationis privilegium intelligendum est juxta *Quintanaduennam, in Appendice ad sua singularia, tr. 4. dub. 9.* quòd omnes indulgentiæ concessæ immediatè, & directè Religiosis, vel eorum oblatis, Parentibus, Cognatis, Procuratoribus, Benefactoribus, Servitoribus, & similibus personis ad Ordinem aliquem spectantibus, inter ipsos ita communicentur, ut Regularibus Prælatis, privatis Religiosis, eorum parentibus, &c. & similibus personis cujusvis alterius Ordinis communicatione gaudentibus intelligantur concessæ. Ita Julius II. Exscribo Bullam Julii II. sicut eamdem refert *Reiffenstuel cit. n. 59.*

86 *Venerabilibus Fratribus Salamantino Pacen. & Corduben. Episcopis, & eorum cuilibet. Julius Papa II. Venerabiles Fratres salutem, & Apostolicam Benedictionem. Aliàs ad supplicationem charissimi in Christo Filii nostri Ferdinandi Regis &c. & infra, quodque in prædicta privilegiorum, gratiarum & indultorum præfatorum communicatione, tam universaliter per prædecessores nostros toti Ordini Minorum, quàm etiam per nos particulariter prædictorum Regnorum Fratribus facta, ea, quæ ad Absolutionem, Dispensationem, vel aliàs, ad Priorem generalem, seu Magistrum Ordinis Prædicatorum spectant, ad Ministrum, vel Vicarium Generalem fratrum Minorum pertineant, & ea, quæ ad priores conventuales, idest, Prælatos singulorum Domorum Ordinis Prædicatorum, & eorum Vicarios, similiter spectent ad Guardianos, & eorum Vicarios Ordinis Minorum, & ea quæ ad Priores, seu Vicarios, vel sub-Priores Vicarios, idest, Prælatos, qui medii sunt, quocumque nomine censeantur, & vocentur, inter dictum generalem, seu Magistrum Ordinis, & Priores conventuales, eorumque Vicarios, simili modo spectent ad Ministros, & Vicarios provinciales, ac custodes; qui etiam medii sunt inter Ministrum, & Vicarium generalem, & Guardianos, eorumque Vicarios similiter pertineant, & sicut de potestate Prælatorum, scilicet de Prælatis ad Prælatos dictum est, ita de congregationibus unius ad congregationem alterius Ordinis, & de Fratribus privatis, idest sine Prælatura, ad Fratres privatos, & de Festivitatibus ad Festivitates, in his casibus, in quibus, congregationibus, vel Fratribus privatis, aut Festivitatibus unius Ordinis aliquid conceditur, congregationibus, Fratribus privatis, aut Festivitatibus alterius Ordinis, nunc, & pro tempore respectivè concessa intelligantur. Ita, quod ea, quæ in honore Sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catharinæ de Senis Fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa, omnia illa Fratribus Minoribus præfatis, eorumque locis, in Festivitatibus Sanctorum Francisci, Antonii, Ludovici, Bernardini, Bonaventuræ, quinque Martyrum dicti Ordinis, qui apud Marochium Martyrii Coronam adepti sunt, & S. Claræ, & in aliis Festivitatibus dicti Ordinem Minorum, licèt sint in majori numero, quàm Festa ipsorum Fratrum Prædicatorum, sint & intelligantur concessa ad tollendam quamcumque hæsitationem, & indè fortè ortum scrupulum, auctoritate, & tenore præfatis declaramus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris; die prima Junii 1509. Pontificatus nostri anno sexto.*

Plura de hac re vide *in Supplem. Theol. Decalogalis cap. 1. 86. sect. 4. n. 427.* circa communicationem privilegiorum.

QUÆSTIO II.

De indulgentiis concessis Tribus SS. Ordinibus S. P. N. Francisci, eorum Ecclesiis, Benefactoribus, confraternitati Chordigerorum, &c.

SUMMARIUM.

88 & 89 *Indulgentia Stationis Sanctissimi Sacramenti.*
90 & 91 *Indulgentia Coronæ de septem Gaudiis Beatissimæ V. M.*
92 *Indulgentia Orationis Mentalis, & Doctrinæ Christianæ.*
93 Usque ad n. 97. *Indulgentiæ nostris Ecclesiis concessæ.*
97 *Indulgentia portiunculæ, & seqq.*
102 *Indulgentiæ Clarissarum, & seqq.*
104 *Indulgentia nostrorum Tertiariorum, & seqq.*
107 *Indulgentia concessa Benefactoribus Ordinis nostri Seraphici, & seqq.*
111 *Indulgentiæ Archi-Confraternitatis S. P. N. Francisci, & seqq.*
114 *Quid agere debeant Chordigeri ad lucrandas indulgentias eis concessas?*
115 *Quid notandum circa indulgentias aliarum confraternitatum?*
116 *Indulgentiæ concessæ obeuntibus viam Crucis à nobis erectam.*
117 *Quid requiratur ad eas lucrandas?*
118 *Quot indulgentiæ obtineri possint?*
119 *Indulgentiæ Crucum, & Rosariorum Jerosolymitanorum recensentur, & seqq.*
123 & 124 *Indulgentia concessa occasione canonizationis S. Catharinæ Bononiensis Clarissæ.*
125 *Explicatur Decretum Alexandri VII.*

ASSERTIO II.

Summi Pontifices pro suo paterno in Tres SS. Ordines S. P. N. Francisci Seraphici amore, ac Pontificali munificentia, multas, magnas, & eximias eisdem, utrumque Ecclesiis, Benefactoribus &c. elargiti sunt indulgentias, quas hic breviter recensebimus. Certa. 87

§. I. *Indulgentia stationis Sanctissimi Sacramenti.*

Leo X. concessit omnibus Fratribus Minoribus Regularis observantiæ, ac Monialibus Sanctæ Claræ, & Tertii Ordinis, quòd dicendo quinquies Pater noster cum Ave Maria, & in fine cujuslibet Gloria Patri, & pro Sanctitate sua, unum Pater noster cum Ave Maria, similiter cum Gloria Patri, lucretur Stationes, indulgentias, & remissionem tam Urbis, quàm etiam Portiunculæ, sive Jerusalem, ac S. Jacobi in Compostella, & quod, quacumque hora diei, vel noctis, prædicta 6. Pater noster, Ave Maria, & Gloria Patri &c. dicant, lucrentur illas. Ita *Casarubios in compendio nostrorum privilegiorum, V. indulgentiæ stationum, §. 15. & P. Rodriq. in nova Collatione Bullarii, fol. 318. n. 24. Lantusca in libro Regulæ Tertii Ordinis S. P. N. Francisci supra ante n. 82. citato.* Hæ indulgentiæ non fuere revocatæ in illa Generali indulgentiarum Regularibus concessarum revocatione facta à Paulo V. cujus ratio est: quia juxta dicta *qu. præced. §. 1. n. 77.* Paulus V. non revocavit indulgentias Regularium Ecclesiis concessas, seu locales, sed tantùm personaliter; jam autem hæ stationum indulgentiæ primitùs non fuere concessæ Regularibus, sed certis Ecclesiis, adeòque cùm indulgentiæ Ecclesiis concessæ non sint revocatæ, nec hæc erunt revocatæ; siquidem in hoc casu Summus Pontifex tantùm dispensavit in modo lucrandi prædictas indulgentias, videlicet, ut prædictæ personæ, absque eo, quòd se Romam conferrent, & ibidem personaliter Ecclesias visitarent, præfatas indulgentias lucrari possent, sicuti Romæ etiam sæculares lucrantur indulgentias, stationum Ecclesias visitantes. Ita *Lantusca citatus*. Quia verò Innocentius XI. in suo Decreto, *Delatæ sæpiùs*, suprà n. 80. adducto declaravit, quòd *indulgentiæ stationum Urbis*, diebus tantùm stationum in Missali Romano descriptis obtineri valeant ab illis quibus communicatæ sunt, & quidem semel duntaxat in die Indulgentia plenaria lucrifieri possit à visitantibus Ecclesiam, aut aliud pium opus peragentibus; hinc Fratres, & Sorores Trium Ordinum S. P. N. Francisci possunt indulgentias stationum Urbis, scilicet Romæ, tantùm diebus stationum in Missali Romano descriptis lucrari, quas præcedenti qu. n. 81. enumeravimus; quantùm verò attinet ad stationes, & indulgentias Portiunculæ, Jerosolymitanas, ac Compostellanas, cùm Innocentius XI. in præfato Decreto nullam de illis mentionem fecerit, remanet dicendum, quòd Fratres, & Sorores trium Ordinum S. P. N. Francisci adhuc possint obtinere omnes indulgentias singulis diebus, quæ Portiunculæ, Jerosolymis, & Compostellæ obtineri queunt.

Hoc Authenticè confirmatur ex *Rubricis particularibus nostri Breviarii Franciscani novissimi*, confirmatis ab Innocentio XII. quæ n. 88. sic habent: *Circa stationem Sanctissimi Sacramenti ex sex Pater noster, & Ave Maria, cum totidem Gloria Patri, &c. coalescentem, quotidiè, & præsertim die Sabbati, observandum est statutum Julii III. c. 5. sic decernens: In omnibus etiam Conventibus statim post Ave Maria, Fratres omnes ad Ecclesiam vadant, & ante Sanctissimum Sacramentum dicant Brachiis extensis sex Pater noster, & totidem Ave Maria, & Gloria Patri, ultimum pro eodem Sanctissimo D. N. Papa pro lucranda indulgentia plenaria, & num. 89. cui statuto consonat omninò aliud hujus tenoris: Et quia indulgentiæ stationis Sanctissimi* 89

Sacra-

Sacramenti revocatæ non sunt (ipsius Recitatio quotidiana omnibus tam Fratribus, quàm monialibus, & tertiariis sæcularibus enixè commendatus) quod adest insertum, & specificè confirmatum in Brevi, cujus initium: Debitum pastoralis, à Sanctissimo Domino nostro Innocentio XII. die 19. Maji 1694. *benignè concesso*. Hucusque Rubricæ nostri Breviarii cit. dicitur autem hæc *statio Sanctissimi Sacramenti:* quia prædicta indulgentia obtinetur, recitando præfata sex Pater noster, totidem Ave Maria, & Gloria Patri, ante Venerabile Altaris Sacramentum.

90 Indulgentia stationis SS. Sacramenti confirmata ab Innocentio XI. in Brevi: *Universis* 30. Septembris 1681. Ita ut tam Fratres nostri, quàm nostræ Moniales, & Tertiarii utriusque sexus, etiam in domibus suis viventes, ac Chordigeri, visitantes Altare SS. Sacramenti, & recitantes sexies Pater noster, & Ave Maria, cum totidem Gloria Patri, secundùm intentionem Papæ consequantur indulgentiam plenariam. Et licèt aliàs requirebatur, ut prædicta sex Pater, & Ave, & Gloria Patri recitarentur *Brachiis extensis*, tamen, cùm Summi Pontifices substantiam precum dicendarum extenderint, & non modum orandi, non videntur ex hoc fine irritæ indulgentiæ futuræ, si dicta extensio brachiorum omitteretur, aut si preces præscriptæ legerentur absque Brachiis extensis, præsertim cùm recentiores Pontifices de ista brachiorum extensione mentionem non faciant. Ita P. *Engelbertus Pauck modò citat.* & patet ex Brevi Innocentii XI. *Exponi Nobis* 15. Maji 1688. infrà in Appendice alphabetica, verbo: *Indulgentiæ confratrum cordæ S. Francisci*, allegando.

§. II. *Indulgentia Coronæ de septem Gaudiis Beatissimæ Virginis MARIÆ.*

PRimam originem piæ in Ordine nostro Seraphico consuetudinis, recitandi Coronam Beatissimæ Virginis MARIÆ, referunt noster *Wadingus*, *Arturus*, & *Fortunatus Huber in Menologio Magno S. P. N. Francisci*, *ad diem* 22. *Novembris*, nimirùm, quòd ipsamet Cœli, & Terræ Regina, Beatissima Virgo MARIA edocuerit nostræ Religionis Novitium. I. *Decies recitare Salutationem Angelicam, & semel Orationem Dominicam in memoriam Gaudii, quo ipsa Virgo concepit Christum*. II. *Eadem repetere in honorem Gaudii, quo visitavit Elisabetham suam cognatam*. III. *Eadem repetere in honorem Gaudii, quo Virgo peperit Christum*. IV. *in honorem Gaudii, quo Magos Christum adorantes excepit*. V. *in honorem Gaudii, quo JESUM duodennem in templo invenit*. VI. *in honorem Gaudii, quod habuit in resurrectionem Christi*. VII. *in honorem Gaudii, quod habuit in sua ad Cœlos Assumptione*, & ex hisce precibus eidem Coronam longè pulchriorem, quàm ex marcescentibus rosis, & liliis offerre. Exinde mos inolevit in ordine nostro Franciscano recitandi hanc Coronam seu Rosarium Beatissimæ Virginis MARIÆ, cum intermixtis septem ejusdem supradictis Gaudiis, in honorem eorumdem 7. Gaudiorum, ac 72. annorum, quibus Beatissima Virgo vixisse creditur, ita nimirùm, ut in prima decade hujus Coronæ, in salutationibus Angelicis, post dulcissimum Nomen JESU, addatur: *Quem Virgo concepisti*, in secunda: *Quem visitando Elisabet portasti*, in tertia: *Quem Virgo genuisti*; in quarta: *Cui Reges munera obtulerunt*, in quinta: *Quem in templo invenisti*, in sexta: *Qui resurgens tibi apparuit*, in septima: *Qui te in Cœlum assumpsit*.

Hic mos salutandi Beatissimam Virginem MARIAM adeò placuit Sedi Apostolicæ, ut ad instantiam nostrorum Patrum, nobis recitantibus prædictam de 7. Gaudiis B. V. MARIÆ Coronam, videlicet ex 72. Ave Mariâ, & 7. Pater noster, cum adhuc uno Pater, & Ave pro summo Pontifice, imprimis Leo X. concesserit indulgentiam plenariam, quam Paulus V. post generalem indulgentiarum Regularibus concessarum revocationem, de novo concesse 8. Junii 1608. ac demum Innocentius XI. confirmavit. Ita *Casarubios*, *Portel. Sbogar*, *Sannig*, *Lantusca in Theatro Regularium*, *V. indulgentia*, *Engelbertus Punck*, post indulgentias Regularibus in communi concessas. Quod certum esse patet ex Rubricis particularibus nostri Breviarii Franciscani novissimi, quæ *n*. 9e. Ita habent: *Subbato præsertim, & singulis aliis hebdomadæ diebus privatim recitanda est à nostratibus ex devotione Corona Beatissimæ Virginis MARIÆ Dominæ nostræ, approbata à San. Mem. Leone X. in Brevi: Exponi Nobis, die* 14. *Septemb.* 1517. *concesso, & per aliud ejusdem Pontificis Breve, quod incipit: Dum præexcelsa, die* 19. *Junii*, 1516. *ea indulgentiis decorata, quam Paulus V. post generalem indulgentiarum revocationem benignè innovavit, & Innocentius XI. per suas etiam in forma Brevis litteras, similiter incipientes: Exponi Nobis, die* 25. *Maji*, 1678. *firmam esse voluit, atque sancivit*.

§. III. *Indulgentia Orationis mentalis, & Doctrinæ Christianæ.*

PRo exercitio orationis mentalis à Seraphico Patre nostro Francisco, & Capitulis Ordinis nostri pluries imposito, & commendato, sequens adest concessio: *Innocentius Papa XII. ad perpetuam rei memoriam.*

Ad ea, per quæ animarum Christi fidelium salus procuratur; libenter intendimus: & eorumdem Christi fidelium devotionem, ut spiritualibus exercitiis serventius incumbant, cælestium munerum elargitione libenter fovemus, & incitamus. Itaque de Omnipotentis DEI Misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus Auctoritate Confisi — Omnibus, & singulis fratribus, & monialibus, ac aliis utriusque sexus Personis Ordinum, & congregationum obedientiæ, seu directionis Ministri Generalis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia, nunc, & pro tempore subjectis, ac etiam Christi fidelibus confratribus, & consororibus, quarumlibet confraternitatum, & societatum, sive sub immaculatæ Conceptionis B. M. V. sive sub alio quolibet titulo, seu invocatione, tam hactenus in eorumdem Fratrum, & Monialium Ecclesiis canonicè erectarum, quàm imposterum canonicè pariter erigendarum, qui per quadrantem horæ orationi mentali vacaverint, pro qualibet vice, centum dies: Qui per duos quadrantes continuatos, vel saltem per quadrantem horæ singulis diebus, & per totum mensem dabunt operam, & verè pænitentes, & confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effuderint, plenariam semel quolibet mense suorum peccatorum omnium indulgentiam, & Remissionem, quàm per modum suffragii animabus Christi fidelium, quæ DEO in charitate conjunctæ, ab hac luce migraverint, applicare possint, Apostolica auctoritate tenore præsentium misericorditer in Domino concedimus. Ita Rubricæ Particulares Breviarii nostri Franciscani *n*. 177. & 178.

Fratres Minores Regularis observantiæ docentes Doctrinam Christianam, & eisdem in hoc pio opere cooperantes lucrantur eximias indulgentias, ut videre est in constitutione Innocentii XI. *Pietatis* 30. Maji 1686. infrà in appendice alphabetica, verbo, *Indulgentia Doctrinæ Christianæ*, in formalibus alleganda.

§. IV. *Indulgentiæ nostris Ecclesiis concessæ.*

I. OMnes Ecclesiæ nostræ, ac monialium nostri instituti *(juxta Calendarium Franciscanum à P. Augustino, de Luca, Romanæ Provinciæ Reformatæ Franciscano, Anno* 1720. *compositum, Romæ approbatum, & impressum)* gaudent indulgentiis plenariis perpetuis, concessis pro omnibus Christi fidelibus, incipientibus à primis Vesperis usque ad occasum solis festi, *diebus sequentibus*.

9. *Martii, in Festo S. Catharinæ Virginis de Bononia*, Ordinis S. Claræ, concessa à Clemente XI. 1714. die 21. Martii, Bulla: *Redemptoris*.

17. *Maji, in festo S. Paschalis Baylon*, Confessoris nostri Ordinis, concessa ab Alexandro VIII. die 7. Decembris, 1690. Bulla: *Redemptoris*, videnda in appendice Alphabetica, *V. indulgentiæ*.

20. *Maji, in festo S. Bernardini Senensis*, Confessoris nostri Ordinis Seraphici, concessa à Sixto V. Bulla: *cum à primæva* 28. *Sept.* 1585. quæ Bulla in terminis adducetur in appendice alphabetica Bullarum, *V. Indulgentiæ*.

13. *Junii in festo S. Antonii de Padua*, Thaumaturgi, & & primi Lectoris nostri Ordinis Franciscani, concessa à Sixto V. *Bulla citata: cùm à primæva*.

14. *Junii, in festo S. Bonaventuræ*, S. R. E. Cardinalis, Seraphici Doctoris Ecclesiæ, Episcopi Albanensis, nostri Ordinis Seraphici Ministri Generalis VIII. concessa à Sixto V. Bulla cit. *cùm à primæva*.

2. *Aug. in Festo Portiunculæ*, de quo plura dicemus §. seq.

12. *Aug. in Festo S. Claræ Virginis*, Clarissarum institutricis, concessa à Sixto V. Bulla: *cum à primæva*, citata.

19. *Augusti, in Festo S. Ludovici Episcopi* Tolosani ex Ordine nostro, Caroli secundi Regis utriusque Siciliæ, Jerusalem, & Hungariæ, Filii, concessa à Sixto V. *Bulla cit.*

4. *Septembris, in Festo Translationis S. Rosæ Virginis* Viterbiensis, ex Tertio Ordine S. P. N. Francisci, concessa à Clemente XI. die 14. Januarii, 1701. in Brevi: *Agni immaculati*.

4. *Octobris, in Festo S. P. N. Francisci*, fundatoris trium Amplissimorum Ordinum, videlicet Fratrum Minorum, Clarissarum, & Tertiariorum, concessa à Sixto V. Bulla: *cùm à primæva, cit.*

19. *Octobris, in Festo S. Petri de Alcantara*, eximii pœnitentiæ speculi, & Confessoris nostri Ordinis, concessa à Clemente IX. 2. Octobr. 1669. in Bulla Canonizationis.

23. *Octo-*

23. *Octobris, in Festo S. Joannis Capistrani* gloriosissimi Turcarum Triumphatoris ex Ordine nostro, concessa ab Alexandro VIII. Bulla: *Redemptoris*. 7. Decembris, 1690.

12. *Novembris, in Festo S. Didaci confessoris* Mirifici, Ordinis nostri, concessa à Clem. VIII. die 26. Martii, 1598.

8. *Decembris, in Festo immaculatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ*, quam Vir Venerabilis Joannes Duns Scotus ex Ordine nostro ante 300. ampliùs annos subtilissimè propugnavit, & contra adversarios defendit, & ideò ab universitatibus Parisiensi, & Coloniensi titulum, & Nomen *Doctoris Subtilis* jure merito obtinuit: Concessa à Clemente XI. ad septem annos, quibus elapsis renovari solet.

Pro Festo B. Ludovicæ Albertoniæ. 31. Januarii concessa est pro omnibus Christi fidelibus confessis, & communicatis, visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum de observantia, & Reformatorum, & ibidem orantibus ad tres consuetas Summi Pontificis intentiones indulgentia plenaria incipiens à primis Vesperis usque ad occasum Solis diei sequentis, à Clemente XI. 22. Decembris 1714. ad annos 14. Similis Indulgentia plenaria concessa est pro Festo BB. Martyrum Gorcomiensium 9. Julii, ad septennium à Clemente XI. 1711. in Brevi: *Ad augendam*. Utraque renovari solet post elapsum tempus. Ita P. Engelbertus Pauck *in tertia Seraphica Vinea cap. 4. n. 12.*

93 Ad has tamen lucrandas indulgentias requiritur in diebus prædictis *confessio, communio, & Religiosa prædictarum Ecclesiarum Visitatio, cum devotis, & piis precibus* pro extirpatione Hæresum, concordia Principum Christianorum, exaltatione S. M. Ecclesiæ; has equidem conditiones Bullæ prædictas indulgentias concedentes exigunt. Communis est autem DD. Sententia docens, eum qui 6. Pater, & Ave, & 6. Gloria Patri, & semel Credo recitavit pro intentionibus præmemoratis, sufficienter posse dici pias ad DEUM preces effudisse ad intentiones prædictas. Quamvis in quibusdam Brevibus, & Bullis Pontificiis, indulgentiæ concessæ Ecclesiis Fratrum Minorum, expressè, directè, & immediatè non extendantur ad Ecclesias Monialium: indirectè tamen, & virtualiter per communicationem factæ sunt communes Ecclesiis nostrarum Monialium, & Tertiariorum nostrorum, uti de omnibus privilegiis, & gratiis Spiritualibus, pari modo, indubitanter tenet P. Gaudentius Kerckhove *in Commentariis in statuta nostra Generalia, c. 7. §. 25.* ideò recedendum est ab opinione P. Matthæucc. *in Officiali curiæ quoad indulg. c. 26.* Ita P. Engelbertus Pauck, *in tertia Seraphica Vinea, cap. 22. n. 109.* & patet etiam ex Bullis Innocentii XI. *Exponi nobis*, 5. Septemb. 1686. infrà in Appendice alphabetica, verbo: *Indulgentiarum communicatio*, afferenda, & Innocentii XII. *sua nobis* infrà in Appendice alphabetica: *Indulgentiæ viæ Crucis*, alleganda.

94 II. Omnes fideles assistentes Divinis Officiis in nostris Ecclesiis, *in festo Corporis Christi* lucrantur indulgentias *ex concessione Martini V.* pro Missa 200. dies, pro Matutino 200. dies, pro qualibet Vesp. 200. dies, pro qualibet hora parva 80. dies. Infra Octavam verò pro singulis Matut. Miss. & Vesp. 100. dies; pro horis simul 50. Eugenius verò IV. Bulla: *Excellentissimum* supradictas indulgentias duplicavit tam pro festo, quàm pro Octava.

Sixtus IV. Bulla: *cum Præcelsa*, 1476. Indulgentias modò dictas, pro festo Corporis Christi concessa; concessit *pro festo, & Octava Immaculatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ*. Ita *Rubricæ particulares nostri Breviarii Franciscani n. 51.*

Clemens VIII. Bulla: *Sacratissimi Nominis*, 158. Easdem indulgentias concessit *pro festo dulcissimi Nominis JESU*, (quod festum Ordo noster Seraphicus celebravit ante hac 14. Januarii; jam autem cum universa Ecclesia celebrat Dominica secunda post Epiphaniam) si tamen assistentes Divinis Officiis dicant 5. Pater, & Ave, pro felici statu Romani Pontificis, & S. R. Ecclesiæ, adversùs Mahumeticam, & Lutheranam perfidiam, ac pro universali Principum, & aliorum fidelium pace. Ita *Rubrica cit. n. 53.*

Bonifacius IX. 1390. *pro die Visitationis B. V. M.* concessit easdem indulgentias, quæ sunt concessæ in festo Corporis Christi suprà.

Calistus III. 1457. concessit *pro festo Transfigurationis D. N. J. C.* assistentibus Divinis in nostris Ecclesiis, easdem indulgentias, quæ sunt concessæ pro festo Corporis Christi suprà.

Hucusque Calendarium Franciscanum supra cit.

95 III. *Ex compendio privilegiorum Fratrum Minorum P. Alphonsi de Casarubios, V. Indulgentiæ, quoad sæculares, Gregorius IX.* concessit omnibus visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum in festivitatibus Principalibus *Domini nostri*: ac in festivitatibus, & commemorationibus *Dominæ nostræ*, *ac Joannis Baptistæ, & omnium Sanctorum, ac S. Francisci, & S. Antonii, ac S. Elisabeth* centum annos, & totidem Quadragenas indulgentiæ: *In die verò stigmatum S. P. N. Francisci* dedit de indulgentia annos triginta.

Alexander IV. concessit omnibus visitantibus Ecclesias nostras in *festivitatibus, & Translationibus Beatorum Francisci, & Antonii, atque Claræ* de indulgentia annos quinquaginta.

Clemens IV. concessit visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum *in festivitatibus Domini nostri JESU Christi, & B. M. V. & Apostolorum, ac B. Joannis Baptistæ, & B. Francisci indulgentiam 46.* annorum: Gregorius X. Indulgentiam 30. annorum, & Nicolaus III. 30. annorum, & Urbanus V. 40. annorum.

Martinus V. Concessit omnibus visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum in festivitatibus *Nativitatis Domini, Circumcisionis, Epiphaniæ, Purificationis, & Annuntiationis B. V. M. Resurrectionis, & Ascensionis Domini, Pentecostes, B. Joannis Baptistæ, Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis, & Nativitatis B. V. MARIÆ, ac omnium Sanctorum, item Beatorum Francisci, Antonii, Claræ, Elisabeth, nec non in Translationibus Eorumdem* indulgentiam annorum quinquaginta, & duodecim Quadragenarum. Nicolaus IV. confirmavit Ordini Fratrum Minorum omnes indulgentias datas à suis Prædecessoribus, & extendit eas ad festivitates *Angelorum*, & illorum Sanctorum, *in quorum honorem sunt ædificatæ Ecclesiæ prædictorum fratrum, vel quorum reliquiæ ibidem habentur.*

96 IV. *Alexander IV. Nicolaus III. Innocentius IV. & Benedictus XI.* concesserunt à feria quarta Cinerum usque ad Pascha Resurrectionis inclusivè visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum semel in die, causa devotionis, de indulgentia annos universim 122. & dies 576. Visitantibus autem, quando ibidem prædicatur feria 2. 4. & 6. additur indulgentia annorum 6. & dierum 26. *Urbanus* verò IV. Concessit omnibus visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum in Quadragesima indulgentiam 40. annorum.

Alexander IV. concessis visitantibus Ecclesias Fratrum Minorum causa devotionis, qualibet hora diei indulgentiam 40. dierum: *Innocentius IV.* concessit similiter 40. dies, *Clemens IV.* concessit 100. dies: *Nicolaus* III. 100. dies; sicut etiam *Urbanus V.* concessit 100. *Nicolaus IV.* concessit indulgentiam unius anni, & 40. dierum. Idem *Alexand. IV.* concessit omnibus venientibus ad Horas Canonicas in Ecclesiis Fratrum Minorum infra annum, singulis diebus, vel ad audiendam Missam, vel concionem, indulgentiam 101. dierum, qualibet vice.

Gregorius IX. concessit audientibus prædicationes fratrum Minorum quindecim annos indulgentiæ. *Alexander IV.* concessit accedentibus ad Ecclesias Fratrum Minorum, causa audiendi sermones, vel Missas, quocumq; tempore, pro qualibet vice, indulgentiam 100. dierum. *Hucusque compendium nostrorum privilegiorum citatum P. Alphonsi de Casarubios.*

§. V. *Indulgentia portiunculæ.*

97 I. NOtandum *ex portiuncula Theologica, & Historica nostri P. Andreæ Mohr*, nomine *portiunculæ* venire *Ecclesiam, aliàs S. Mariæ Angelorum* dici solitam, non procul ab Assisio S. P. N. Francisci patria dissitam, quam adhuc incolunt nostri Patres Regulares observantiæ, tamquàm *primam nostri Ordinis Seraphici Matrem.* Non ergo per portiunculam intelligitur *aliquis sanctus frater, aut soror nostri Ordinis*, ut subinde quidam simplices arbitrantur. Huic igitur Ecclesiæ (dictæ *portiunculæ*, quia erat *parva, & pauperculа*) concessit ipsemet Christus Dominus, Anno 1222. ad intercessionem suæ dilectissimæ Matris B. V. MARIÆ, & Seraphici Patris nostri Francisci indulgentiam plenariam omnium peccatorum, id est, *omnium iis, qui à Vesperis Calendarum Augusti, usque ad Vesperas sequentis diei, qui est anniversarius dies consecrationis supradictæ Ecclesiæ, eamdem religiosè visitassent, & veram suorum peccatorum Confessionem Sacerdoti fecissent, & hoc in perpetuum.* Ita Breviarium nostrum Franciscanum *ad diem 2. Augusti* hinc.

II. Indulgentia portiunculæ Assisiatensis est immediatè à Christo Domino concessa. Ita *Benedictus* XII. *apud Casarubios V. Indulgentiæ quoad sæculares* 1. *Gobat par. 2. de indulgentia c. 9. P. Morch. cit. P. Matthæucc. in Officiali Curiæ regularis cap. 19. n. 15.* & alii. Ratio est: Quia Christus Dominus S. P. N. Francisco hanc indulgentiam pro totius mundi salute petenti, respondit, *se petitionem ejus admittere*, juxta Pisanum *lib. 2. conform. fructu 2. p. 2.* & Wadingum *ad Annum* 1221. *n.* 22. Vel *eam sibi placere*, juxta Breviarium nostri Ordinis: At imprimis *admittere petitionem alicujus*, est petitum ei, quantùm est in se, concedere; deinde *placere*, seu *placitum Principis* importat concessionem, & Decretum Principis, ergo. II. Quia nullus Pontifex hucusque (ut verbis utar Joannis XXII. & Urbani VIII. Summorum Pontificum) ad indulgentiam illam *ponere os suum*, nullus eam *revocare*, nullus in *Bullis Jubilæi suspendere*, aut quomodovis tangere, aut infirmare ausus est: Ergo. III. Quia S. Franciscus pro hac Indulgentia *non requisivit à summo Pon-*

tifice Bullam; imò *cum Papa ei deploma dare vellet, ille sibi satis esse dixit verbum ipsius: Dominum enim opus suum per seipsum divulgaturum, ac magnificaturum; quod quidem mirabiliter evenisse cernimus*. Ita Breviarium nostrum. 2. *Augusti*: Ergo. Nec obstat, quòd hæc indulgentia subinde dicatur ab Honorio III. concessa; nam ideò sic dicitur: quia ex voluntate Christi fuit ab Honorio III. *approbata, & authenticè promulgata*, non verò *immediatè concessa*. Quare.

98 III. Indulgentia Portiunculæ Assisiatensis non tantùm est *plenissima*, ut constat ex prædictis, sed etiam *certissima*, ac *eminentissima*. Quia *à Christo ipso immediatè est concessa*, & quidem omnibus fidelibus, ac in perpetuum; reliquæ autem fuor tantùm immediatè à summis Pontificibus concessæ: Item est *facillima*; quia ad eam lucrandam in Portiuncula Assisiatensi, nihil requiritur, nisi Religiosa ejusdem visitatio 2. Augusti, & confessio suorum peccatorum, ut patet ex dictis *suprà* n. 97. Denique est *Ecclesiæ Catholicæ Romanæ utilissima*; quia per indulgentiam Portiunculæ (uti pulchrè docet Cardinalis Bellarminus *l. 2. de indulgentiis, cap. 20.*) *Tria fidei, & Ecclesiæ Catholicæ Dogmata confirmantur*, utpotè primùm, *de indulgentiarum existentia*: Alterum *de Romani Pontificis auctoritate*: quia Christus Dominus præcepit S. P. N. Francisco, ne ejus Vicarium adiret, & ab eo suo Nomine hanc indulgentiam postularet. Ac tertiam *de confessionis auricularis necessitate*: quia ad eamdem lucrandam requiritur confessio peccatorum Sacerdoti facta, ut patet ex supradictis. Ergo indulgentia Portiunculæ est *Ecclesiæ Catholicæ Romanæ utilissima*. Insuper Innocentius XII. Bulla: *Redemptoris* 18. *Augusti* 1695. concessit omnibus Christi fidelibus, si prædictam Portiunculæ Assisiatensis Ecclesiam, confessi, & communicati piè visitent *quocumque anni die*, & ibidem pro concordia Principum Christianorum, hæresum extirpatione, ac S. M. Ecclesiæ exaltatione devotè oraverint, indulgentiam Plenariam in perpetuum. Ita *Matthæucc. in Officiali Curiæ regularis, cap. 19.* Ulteriùs.

100 IV. Gregorius XV. Bulla: *Splendor paternæ Gloriæ* (infrà in Appendice alphabetica Bullarum, in terminis referenda) *die 4. Julii*, 1622. concessit in perpetuum, ut omnes utriusque sexus fideles verè pœnitentes, & confessi, ac S. communione refecti, qui aliquam Ecclesiam Fratrum Minorum S. Francisci de observantia ubique existentem, *secunda die Augusti*, à primis Vesperis usque ad occasum Solis diei hujusmodi, singulis annis devotè visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effuderint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remissionem consequantur. Insuper Innocentius XI. Bulla: *Alias felicis*. 22. Januarii 1677. in perpetuum concessit, ut hæc indulgentia à Gregorio XV. concessa, etiam animabus fidelium defunctorum per modum suffragii applicari possit, si prædicta opera peragantur. Ita Matthæucc. cit.

101 Quia verò ante aliquot annos revocabatur in dubium, nimirùm post editum Decretum Innocentii XI. *Delatæ sæpius*, 7. Martii, 1678. (quod *infrà q. 4.* in formalibus adducemus) an indulgentia Portiunculæ secunda die Augusti, tantùm semel, vel sæpiùs obtineri possit? ideò S. Congregatio Cardinalium desuper consulta, per speciale Breve (quod infrà in Appendice alphabetica Bullarum in terminis adducemus) 17. Julii, 1700. benignè declaravit ad consolationem fidelium, quòd indulgentia Portiunculæ (non tantùm in Ecclesia Portiunculæ Assisiatensi, sed etiam in nostris Ecclesiis extra illam Assisiatensem) secunda die Augusti, ab omnibus Christi fidelibus, non tantùm semel, sed *toties, quoties* Ecclesiam PP. Franciscanorum visitant, & consuetas preces pro supradictis *num.* 100. intentionibus post confessionem, & communionem unicam in statu gratiæ perficiunt, obtineri queat; nempè semel pro seipso, & aliis vicibus pro animabus in purgatorio. Ita suo Seraphico firmamento, secunda die Augusti, *R. P. Hermannus Born, nostri Ordinis Seraphici SS. Theologiæ Lector Jubilatus Provinciæ Coloniensis; item nostrum Martyrologium Franciscanum secunda die Augusti. P. Matthæucc. in Officiali Curiæ Ecclesiasticæ*, vers. *Indulgentiæ c. 26. n. 5. Engelbertus Panck in Vinea Seraph. Tertia c. 28. nu. 136.* Denique apud *Gobat tr. 4. de Indulgentiis, p. 8. c. 9. nu. 351.* scribit Rodriq. cum hanc indulgentia Portiunculæ extra Assisium non esse conjunctam potestatem absolvendi à reservatis, aut commutandi vota. Idem repetit *Rodriquez in QQ. regul. tom. 2. qu. 88. art. 6.* apud *Gobat tr. 4. de Jubilæo c. 26. n. 182.*

§. IV. *Indulgentiæ Clarissarum.*

102 PRæsciendum, quod Seraphicus S. P. N. Franciscus non contentus, instituisse Ord. Fratr. Minor. pro sexu masculino, cupiebat etiam sexum fœmininum DEO lucrari, atque ideò prænobili Virgini, Claræ de Assisio, cooperante Spiritus sancti gratia, persuasit verbis, ac exemplo, ut relicto mundo, & quæ mundi sunt Christo se totam consecraret, ei in perpetua paupertate, castitate, obedientia, ac clausura serviens, Ordinem Pauperum Dominarum, seu Clarissarum inchoaret, in quo, benedicente Domino, innumeræ hucusque Virgines, etiam Baronissæ, Comitissæ, Principissæ, Ducissæ, Reginæ, imò, & Imperatrices DEO in omni sanctitate servierunt, ac eximiis miraculis, & prodigiis claruerunt, atque ideò à Summi Pontificibus hic Clarissarum ordo eximiis gratiis, & privilegiis Apostolicis, atque indulgentiis meruit condecorari, quas hic breviter indicabimus. Itaque

103 Moniales Ordinis S. Claræ fruuntur imprimis omnibus indulgentiis regularibus in communi concessis, de quibus dictum *Quæst. præced.* deinde, si subditæ sint Ordini nostro Seraphico, & Generali nostro Ministro, fruuntur ipsæ, & earum Ecclesiæ omnibus Indulgentiis, nobis, & nostris Ecclesiis concessis, de quibus modo §§. *præcedentibus* diximus, & adhuc dicemus, prout apud *Matthæucc. in Officiali Curiæ regularis c. 25. nu. 20. & in Rubricis nostri Breviarii Franciscani n. 182.* in terminis disposuit Innocentius XI. & constat ex narrativis constitutionibus Innocentii VII. prout sequitur: *Sua Nobis*. Et infrà: *quod aliàs ad ipsius instantiam à fel. record. Innocentio Papa XI. Prædecessore nostro litteræ in forma Brevis sub die 5. Septembris, de Anno Domini 1686. emanarunt, in quibus confirmata reperitur communicatio privilegiorum, & indulgentiarum, etiam plenariarum, usque tunc non revocatorum, inter Ecclesias, loca, confraternitates, Congregationes, Ordines, & personas utriusque sexus, obedientiæ, vel directioni Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci subjectos, a pluribus Romanis Pontificibus, ipsius Innocentii, & nostris etiam Prædecessoribus, eidem per diversa privilegia concessa, &c.* quæ Bulla in totum adducetur infra in Appendice alphabetica, ver. *Indulgentiæ*.

§. VII. *Indulgentiæ nostrorum Tertiariorum.*

104 SAnctus P. N. Franciscus non contentus instituisse Ordinem Fratrum Minorum, & Monialium Clarissarum, à mundo, & mundanis penitus exclusorum, adhuc alium *Ordinem Tertium* instituit, quem appellavit *Pœnitentium*, juxta illam Antiphonam Ecclesiæ, quam cantamus in Festo S. P. N. Francisci: *tres Ordines hic ordinat, primumque Fratrum nominat Minorum, pauperumque fit Dominarum medius, sed pœnitentum tertius sexum capit utrumque*. Hunc Tertium Ordinem instituit S. P. N. Franciscus pro illis, qui ad statum Religiosum non sunt vocati, sed in mundo, vel matrimonio juncti, vel cœlibes vivunt, aut Sacerdotio initiati, extra Religionem suam salutem operari desiderant. Hic Ordo (sic enim rectè vocatur: quia est certus vivendi modus juxta Regulam à Sede Apostolica approbatam) fuit approbatus ab Honorio III. Gregorio IX. & Nicolao IV. Bulla: *Super montem*. Hunc Ordinem Professi sunt Principes, Duces, Episcopi, Patriarchæ, Cardinales, Reges, Imperatores &c. Genuitque hic Ordo tam plurimos Sanctos, ac Beatos, ut S. Ludovicum IX. Regem Francorum, S. Elzearium Comitem Ariani, S. Ivonem Presbyterum Juristarum Patronum, S. Conradum Nobilem Placentinum, S. Elisabetham Reginam Hungariæ, & aliam S. Elisabetham Reginam Portugalliæ, S. Rosam Virginem Viterbiensem, &c. Et quamvis S. P. N. Franciscus Ordinem istum tantùm instituerit pro sæcularibus, successu tamen temporis aliquæ hujus Tertii Ordinis Personæ, ardentiori Spiritus Sancti flamma succensæ, cœperunt collegialiter cohabitare in privatis domibus, & denique etiam publicè in Monasteriis tria substantialia Religionis vota, videlicet paupertatem, castitatem, & obedientiam solemniter profiteri, quibus etiam Leo X. peculiarem Regulam præscripsit, sicuti videri potest apud nostrum Pater Sannig *in Cronicis Ordinis nostri Seraphici, part. 2. lib. 4. capit. 4.* Itaque

105 Quod attinet ad Fratres, & Sorores Tertii Ordinis S. P. N. Francisci, emissis tribus substantialibus Religionis votis collegialiter viventes, certum est, eos gaudere omnibus indulgentiis, quibus gaudent Regulares in communi; cùm veri Religiosi, & Religiosæ existant. Deinde si prædicti Tertiarii, & Tertiariæ nostro Ordini Seraphico subdantur, gaudent ipsi, & ipsorum Ecclesiæ omnibus indulgentiis, quibus nos Franciscani, nostræ Ecclesiæ, gaudemus, ut patet *ex §. præced. n. 103. ex verbis Innocentii XI. & XII.*

106 Quantum ad Tertiarios nostri Ordinis sæculares, in propriis domibus habitantes imprimis fruuntur ex concessione Gregorii XV. Bulla: *Injuncti nobis*. 1621. *tertio nonas Junii*, apud Lanensem *in Regula Tertiariorum* omnibus Indulgentiis Regularibus in communi concessis, quas quæstione præced. recensuimus. II. Ex concessione Leonis X. Pauli V. Innocentii XI. & XII. fruuntur omnibus indulgentiis

tiis nostro Ordini Seraphico elargitas, modò nostræ directioni subdantur, & denuò patet *ex §. præced. num.* 103. ex verbis Innocentii XI. & XII.

107 III Paulus V. Bulla : *cùm certas* : data Romę, apud S. Petrum, die 11. Martii, 1607. Pontificatus sui anno secundo, (quæ Bulla adest Romæ impressa in Archivio Conventus S. Francisci trans Tyberim) concessit etiam sequentes indulgentias Tertiariis directè, & specificè, etiam in propriis domibus viventibus.

I. Die, quo recipiunt habitum, vel chordam benedictam à Superiore Ordinis in memoriam S. Francisci; si contriti, & confessi Eucharistiam sumpserint, indulgentiam plenariam lucrantur.

II. Eodem modo in Festo primario Ordinis lucrantur indulgentiam plenariam.

III. In articulo mortis, invocato Nomine JESU plenariam.

IV. Qui assistunt, & sequuntur processionem chordæ, omni mense fieri solitam, lucrantur indulgentiam 2. annorum, & totidem Quadragenarum. Si autem confessi communicaverint, plenariam.

V. Qui confessi, & sancta Communione refecti, visitaverint Ecclesias Fratrum Minorum in Festis S. Francisci, S. Antonii de Padua, S. Lodovici, S. Bernardini, S. Bonaventuræ, S. Claræ, lucrantur indulgentias septem annorum, & totidem Quadragenarum; præter indulgentias plenarias à Sixto V. concessas.

VI. Qui assistunt officio B. MARIÆ Virginis, dum legitur in Oratorio, lucrantur indulgentias 100. dierum.

VII. Qui comitantur Sanctissimum Sacramentum, dum portatur ad infirmos lucrantur indulgentiam quinque annorum, & totidem Quadragenarum:

VIII. Qui comitantur sepulturam mortuorum, dant Eleemosynam pauperi, conciliant pacem inter inimicos, toties, quoties: pro quolibet istorum operum, impetrant indulgentias centum dierum.

IX. Conceditur, quòd Fratres prædicti, & Sorores possint has gratias spirituales consequi, & illas applicare animabus in purgatorio per modum suffragii.

Ita IV. Engelbertus Pauck *in tertia Seraphica Vinea*, *c.* 25. *num.* 122. citans etiam P. Angelum Lantuscam *fol.* 86. *in Idiomate Italico*.

V. Fratres, & Sorores Tertii Ordinis S. P. N. Francisci de pœnitentia in mense semel lucrantur indulgentias 560. dierum, dum conveniunt ad Congregationem Menstruam, & ibidem audiunt legi suam Regulam, vel ejusdem explicationem. Ita concessit Clemens V. Bulla: *Cùm Illuminatum*. 8. Maji 1305. invenienda in appendice Alphabetica infrà, verbo *Indulgentiæ Tertiariorum*. Insuper Innocentius XI. in Brevi: *Ecclesia Catholica die* 28. *Jun.* 1686. plura specificè pro Tertio Ordine confirmavit, hoc ibidem expresso motivo, nimirùm, *ut præfatus de pœnitentia venerabilis Ordo à S. P. N. Francisco pro personis utriusque sexus in sæculo viventibus institutus, & à Clemente VII. ac Paulo III. in tres status sub una, eademque Tertii Ordinis appellatione, atque eorumdem privilegiorum, gratiarum, concessionum, indulgentiarum, & favorum communicatione, ac solùm sub diversis statutis, secundum cujuslibet status exigentiam divisus, magis in dies augeatur, & illi sancti, qui ut ab eodem Paulo III. in suo Brevi: Trium Statuum, incipiente refertur, pro sanctis dicti Ordinis recensentur, sequacibus in Indiarum, totius orbis Christiani partibus non careant, ac ut exemplo personarum sub Regula præfati Ordinis viventium, fidelium mores reformentur*. Vide Rubricas particulares nostri Breviarii Franciscani *num.* 171. 172. 173. & 181. juxta Rubricas particulares Breviarii nostri Franciscani approbati ab Innocentio XII. etiam præscribitur forma DEO persolvendi laudes, & ordinandi Divinum Officium *tit.* 12. *Rubricarum particularium*, quæ forma ab omnibus Fratrum Ordinibus, & Congregationibus obedientiæ Ministri Generalis Fratrum Minorum S. Francisci subjectis, nec non à monialibus Conceptionistis, Coletanis, de Annuntiata, & aliorum institutorum, quæ sub eadem obedientia pręstant altissimo obsequium, & famulatum, omninò tenenda est *ex Decreto dato* 7. *Augusti* 1694. Personæ etiam tertii Ordinis S. Francisci, nostræ directioni subjectæ, eodem poterunt uti Breviario: Quia id præscribunt Rubricę nostri Breviarii Franciscani particulares *n.* 1. 2. 3. 4. 21. & 22. Ita Engelbertus Pauck *cit. cap.* 23. *n.* 110.

§. VIII. Indulgentiæ concessæ Benefactoribus Ordinis nostri Seraphici.

107 I. CLemens VII. Bulla : *Dum consideramus*. 16. *Aprilis*, 1526. apud Matthæucc. *in Officiali Curiæ Regularis*. c. 31. repetienda, sic loquitur *Dum consideramus assiduos labores, & vigilias, quot dilecti filii Syndici, & Procuratores domorum, & Monasteriorum Fratrum Minorum Sancti Francisci regularis observantiæ, & Monialium S. Claræ, Conceptionis, Annuntiationis, Ordinum, & Sororum tertiæ Regulæ S. Francisci sustinere non cessant, merito nos obligant, ut animarum suarum saluti consulamus; idcirco uni Syndico, & Procuratoribus hujusmodi, cum illius uxore, & liberis, præsenti, & futuro, singula Domui, & Monasterio prædictis, pro tempore servientibus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, ipsi, & eorum quilibet, omnibus, & singulis indulgentiis, & peccatorum remissionibus favoribus, & gratiis, quibus fratres Ordinis observantiæ prædictorum utuntur potiuntur, & gaudent, seu uti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, uti potiri, & gaudere possint, & valeant, auctoritate Apostolica concedimus, & indulgemus*. Hucusque clementissimè Clemens VII.

II. *Innocentius IV.* concessit omnibus porrigentibus manus 108
adjutrices Fratribus Minoribus (per quamcumque Eleemosynam juxta declarationem Julii II.) ubicumque, 40. dies indulgentiæ. Nicolaus IV. totidem. Clemens IV. dies 100. item Alexander IV. concessit omnibus recipientibus Fratres minores Viatores in suis domibus, & ministrantibus eis alimenta, ac alia pietatis obsequia dictis Fratribus exhibentibus, indulgentiam 40. Annorum. Martinus IV. concessit cunctis fidelibus, qui manus adjutrices porrexerint ad construendas Ecclesias, vel Monasteria Ordinis Fratrum Minorum, ac omnibus, qui sepulturam elegerint in cœmeteriis, aut claustris præfatorum Fratrum, indulgentiam 40. annorum. Ita Casarubios *in Compendio nostrorum privilegiorum*, verb. *Indulgentiæ, quoad sæculares*. Denique sæculares facientes celebrari Missas in Ecclesiis Fratrum Minorum, & alia Divina Officia, lucrantur mille dierum indulgentiam. Ita Emanuel Rodriquez *q.* 95. apud Sannig *de Sacramentis dist.* 13. *qu.* 3. *n.* 8.

III. Leo X. concessit indulgentiam plenariam omnium 109
peccatorum morientibus, & sepeliendis in habitu Fratrum Minorum, vel sororum tertiæ Regulæ S. Francisci sub obedientia ejusdem Ordinis degentium (quæ indulgentia etiam extensa est ad mulieres in habitu S. Claræ morientes, & ut suprà sepultas. Ita P. Engelbertus Pauck *in tertia Seraphica Vinea c.* 5. *n.* 16.) qui Pontifex etiam declaravit, sufficere habitum prædictum petere: & super se usque ad mortem habere, atque in eodem sepeliri, etiamsi ante mortem illo non induatur, sic, ut non sufficiat, quod cadaver induatur dicto habitu, sed necessarium sit, quòd homo vivus illum petat, & ponatur saltem super ipsum agonizantem. Possunt autem talem habitum ad sepeliendum in eo sæculares, concedere tantùm Guardiani, & cæteri prælati Superiores, vel illi, quibus ab ipsis fuerit commissum. Ita *Leo X. in Bulla aurea*. Unde prædictum habitum dare non potest subditus, neque Confessarius Monialium, neque quivis alius, nisi id sibi à Pręlato concedatur. *Kerckhove in Statuta Generalia nostra c.* 4. §. 3. *n.* 5. *& seqq.* Addit Rodriquez apud modò citat. Kerckhove, quòd suscipientes dictum habitum, possint quidem dare Eleemosynam nobis pro habitu Religioso ipso, non tamen pro ipsa indulgentia consequenda; aliàs hæc esset revocata per constitutionem S. Pii V. revocantis omnes indulgentias, ratione quarum aliqua Eleemosyna tribuitur. Denique tantam habuere Romani Pontifices erga Religiosorum habitum reverentiam, ut osculantibus eum concesserint nonnullas indulgentias. Sic Joannes XXII. concessit omnibus Christi fidelibus, osculantibus habitum Ordinis S. Dominici, quinque annos, & totidem Quadragenas, de injunctis pœnitentiis, quam indulgentiam etiam lucrantur osculantes habitum aliorum mendicantium, ratione Communicationis privilegiorum. Ita KercKhove *cit. n.* 8. Rodr. *tom.* 2. *q.* 77. *art.* 11. Portel. vers. *Habitus, in addit. n.* 4. Ex Collect. Privil. ver. *Indulgentia quoad sæculares*, §. 9. *n.* 6. Lantusca *in Theatro Regularium*, ver. *Habitus n.* 10. Quam indulgentiam iidemmet Regulares lucrari poterunt: quia conceditur omnibus Christi fidelibus habitum osculantibus, inter quos Fratres deterioris conditionis esse non debent. Nec indulgentia hæc revocata est per *Paulum V.* quia non est concessa Regularibus immediatè, sed omnibus etiam sæcularibus. Vide, quàm uberem cęlestes lucrandi Thesauros materiam, nobiscum quotidie, & perpetuò habemus; ait *Lantusca cit.*

IV. Urbanus V. per Bullam concessit, ut Generales, & 110
Provinciales totius Ordinis Minorum possint communicare Suffragia, indulgentias, Orationes, & bona Spiritualia Benefactoribus Ordinis. Ita *Casarubios in Compendio privilegiorum nostrorum* ver. *Indulgentiæ quoad Sæculares*. Quæ facultas non est revocata à Paulo V. hodieque adhuc viget, testes *Lezana, & Gobat de indulgentiis p.* 1. *c.* 9. *n.* 110. *atque Lantusca in Theatro regularium*, ver. *Bona Spiritualia*.

§. IX. *Indulgentiæ Archi-Confraternitatis S. P. N. Francisci.*

111 I. ARchi-Confraternitas S. P. N. Francisci seu Chordigerorum (à *Chorda gerenda sic dicta*) à Sixto V. *Anno* 1585. 29. *Nov.* per Bullam: *Superna*, Assisii in Ecclesia S. Francisci Patris nostri Seraphici (in qua sanctissimum ipsius Corpus Sacris Christi stigmatibus insignitum, hodie adhuc mirabiliter stando requiescit) concessis multis, & magnis indulgentiis fuit instituta. Ad cujus normam reliquæ per totum mundum, apud Fratres Minores institutæ Chordigerorum Confraternitates, iisdem fruuntur indulgentiis, ex ejusdem Sixti V. Bulla: *Divina Charitatis*, & Pauli V. Bulla: *Nuper Archi-Confraternitati*: quam ultimam Bullam, cùm in eadem contineantur indulgentiæ hodie adhuc validæ, & concessæ Archi Confraternitati Chordigerorum S. P. N. Francisci, in terminis adducemus, quæ sic sonat.

PAULUS PAPA V.

Ad Perpetuam Rei Memoriam.

112 *NUper Archi-Confraternitati Chordigerorum in Ecclesia domus Fratrum S. Francisci Assisiensis Ordinis Minorum Conventualium canonicè erecta & illius Confratribus certas indulgentias, & gratias spirituales concessimus per nostras in forma Brevis litteras hujus tenoris, videlicet: Cùm certas unicuique Confraternitati indulgentias, & gratias spirituales, quibus imposterum fruantur, duxerimus præscribendas; idcircò omnes, & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxationes Archi Confraternitatis Chordigerorum in Ecclesia Domus Fratrum S. Francisci Assisien. Ordinis Minorum Conventualium canonicè erectæ, & illius Fratribus, hactenus per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros concessas revocantes, & annullantes, ac nullius roboris, & momenti posthac, data Præsentium fore declarantes, de Omnipotentis DEI misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus Auctoritate confisi.*

I. Omnibus utriusque Sexus Christifidelibus, qui in memoriam ejusdem S. Francisci chordam benedictam, ab ejusdem Ordinis Superioribus suscipientes, prædictam Archi-Confraternitatem de cætero ingredientur, die prima eorum ingressus, si verè pœnitentes, & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

II. Ac tam ipsis pro tempore describendis, quàm jam descriptis in dicta Archi-Confraternitate Confratribus, & consororibus, etiam verè pœnitentibus, & confessis, ac Sacra communione refectis, qui prædictæ Archi-Confraternitatis Ecclesiam, seu Oratorium, in Festo principali ejusdem Archi-Confraternitatis, à primis Vesperis usque ad occasum Solis ejusdem Festi, singulis annis devotè visitaverint, & ibi pro Principum Christianorum concordia, hæresum extirpatione, & S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effuderint, etiam plenariam.

III. In mortis quoque articulo ejusdem confratribus, & consororibus, qui pœnitentes, & confessi, ac Sacra Communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint, saltem verè pœnitentes, Nomen JESU, ore, si potuerint, sin autem corde devotè invocaverint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

IV. Nec non ipsis Confratribus, & consororibus, qui prædictæ Archi-Confraternitatis Processioni, singulis Mensibus fieri solitæ interfuerint, tres annos, & totidem Quadragenas, & si fuerint confessi, ac Sacra communione refecti, ibique pias ad DEUM preces effuderint, etiam plenariam.

V. Qui verò Officio Beatæ Mariæ Virginis, ab ejusdem Archi-Confraternitatis Confratribus pro tempore celebrando, & recitando, aut cuivis alteri officio pariter interfuerint, centum dies.

VI. Insuper eisdem, qui Sanctissimum Sacramentum, quando ad infirmos defertur, comitati fuerint, quinque annos, & totidem Quadragenas.

VII. Qui verò pœnitentes, & confessi, ac Sacra communione refecti aliquam ex Ecclesiis dicti Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci, S. Antonii de Padua, S. Bonaventuræ, S. Ludovici Episcopi, S. Bernardini, S. Claræ, ac S. Didaci festivitatibus, singulis annis visitaverint, & oraverint, ut præfertur, quo die festivitatum hujusmodi id egerint, septem annos, & totidem Quadragenas.

VIII. Quoties verò corpora defunctorum tam confratrum, quàm aliorum ad sepulturam comitati fuerint, aut alicui pauperi Personæ, in ejus necessitatibus subvenerint, aut pacem inter inimicos composuerint, toties pro quolibet prædictorum operum, centum de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta relaxamus.

IX. Insuper eisdem confratribus, & consororibus, ut supradictas indulgentias, & gratias spirituales consequi, & illas animabus defunctorum per modum suffragii applicare possint, per præsentes concedimus, & indulgemus &c. Cùm autem ex concessione fel. record. Sixti Papæ V. Prædecessoris nostri, dilectis filiis Ministro Generali, & commissario Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia, in Ecclesiis eorum Ordinis, in locis videlicet, in quibus Ecclesiæ, vel Conventus Fratrum Conventualium non existerent, hujusmodi Confraternitatem Chordigerorum erigendi, & instituendi facultas impartita fuerit; nos eidem Ministro Generali, & Commissario Generali specialem gratiam facere, & Christi fidelium spirituali consolationi prospicere volentes, de Omnipotentis DEI misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus Auctoritate confisi, eisdem Ministro Generali, & Commissario Generali, & eorum cuilibet, ut in Ecclesiis eorum Ordinis tantùm, ac in locis, in quibus non existent Conventus, vel Ecclesiæ Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci, Confraternitates Chordigerorum S. Francisci, utriusque sexus erigere, & instituere, illisque sic erectis, & institutis, indulgentias, & gratias spirituales supradictas communicare, liberè, & licitè possint, & valeant; servata tamen forma in prædictis constitutionibus Sixti V. & Clementis VIII. tradita, ut in præinserto Brevi pro iisdem Conventualibus expedito, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, facultatem, & Auctoritatem perpetuò duraturam concedimus, & impartimur. Non obstantibus &c. Hanc Bullam, sicut, & Clementis VIII. *Quæcumque à Sede*, concernentem institutionem Confraternitatum, dabimus ex integro infrà *in Appendice alphabetica, V. Indulgentiæ, & V. Confraternitas.*

113 II. Prætereà Gregorius XV. in Brevi: *Pias Christi*, 10. *Nov.* 1622. concessit Chordigeris, quòd possint lucrari etiam illas indulgentias, quas Paulus V. Bulla: *Romanus Pontifex*, Regularibus concessit, *Anno* 1606. 23. *Maji*, quas recensuimus quæstione præcedenti; ait enim præfatus Papa in Rubricis particularibus *nostri Breviarii Franciscani nn.* 167. de Chordigeris: *eisdem Confratribus, & consororibus, quod omnibus, & singulis indulgentiis, ac peccatorum remissionibus, & pœnitentiarum relaxationibus, quibus iidem Fratres, vel Regulares fruuntur, & gaudent; similiter frui, & gaudere &c. concedimus, & indulgemus.* Ulteriùs Chordigeri lucrari possunt omnes indulgentias Fratribus Minoribus directè, & in specie concessas, & non revocatas (non idem alias eis per extensionem, vel communicationem, quomodovis competentes) ita Clemens VIII. Bulla: *Quæcumque à Sede* 1604. 7. Decemb. teste Lantusca *in Theatro Regularium, V. Confraternitas nn.* 4. & 5. Ex quo sequitur, quòd Chordigeri lucrari possint indulgentias *Stationis Sanctissimi Sacramenti*, supra *hac quæstione* §. 1. indulgentias *Coronæ de septem Gaudiis B. V. M.* §. 2. & indulgentias *orationis mentalis* §. 3. ita Engelbertus Pauck in *tertia Seraphica Vinea c.* 21. *n.* 93. Denique Chordigeri gaudent in articulo mortis *privilegio absolutionis generalis*, ex Bulla Clementis VIII. *Quæcumque à Sede*; Pauli V. *Cum certas*, & Gregorii XV. *Injuncti nobis*. Ita Lantusca in Regula Tertiariorum de quo plura *q. seq.* §. 4. item *communicatione meritorum nostri Ordinis.*

III. Ut autem prædictas indulgentias lucrentur Chordigeri, *debent esse legitimè inscripti Albo hujus Archi-Confraternitatis*; possunt autem Candidati, seu aspirantes ad hanc Archi Confraternitatem admitti non solùm à Prælatis nostri Ordinis Seraphici, sed etiam ab ipso Patre Spirituali hujus Confraternitatis, v. g. Concionatoribus nostris, legitimè à Superioribus deputato. II. *Debent portare chordam*, à solis Prælatis Generali, Provinciali, Guardiano, ejusque in absentia à Vicario, aliove præsidente ritè benedictam, circa lumbos. III. *Debet in dies* 5. *Pater, & Ave, cum totidem Gloria Patri* recitare pro exaltatione S. Matris Ecclesiæ, & adhuc *unum Pater, & Ave*, cum *uno Gloria Patri, & Credo*, pro Summo Pontifice. IV. *Ad Processiones Menstruas* diligenter, ubi possunt, compareant, & comitentur, & missæ mortuali, die sequenti, vel alio devotè intersint, & pro defunctis Confratribus, & Consororibus orent. V. *Festa præcipua nostri Ordinis* speciali cum devotione obeant confitendo, & communicando. VI. *Indulgentiis aliisque Gratiis* spiritualibus lucrandis solicitè invigilent, quas etiam domi, si infirmitate, vel in Ecclesiis sæcularium, si itinere impediti. 5. Pater, & Ave, cum totidem Gloria Patri recitantes obtinere possunt: quia hoc est concessum Fratribus Minoribus infirmis ab Innocentio VIII. *in Compendio nostrorum privilegiorum Patris Casurubior V. Infirmi Fratres nn.* 3. *& V. Itinerantes Fratres, n.* 5. VIII. *Sciant tamen* omnes Confratres, & Consorores, se ad ipsorum Statutorum observantiam sub nullo peccato vi ipsorum Statutorum obligari; meritorum tamen participatione, omni indulgentiarum lucro, aliisque gratiis spiritualibus destitui, nisi pensum Confraternitatis, aliaque præstanda præstiterint.

IV. Quod attinet ad indulgentias aliarum Confraternitatum, sciant ipsi quorum interest. Hoc solùm adnoto, 115

quod

quod ſcribit *P. Gobat de indulg. p. 2. c. 23.* Omnes Confraternitates, quantum ex Cherubini Bullario, & Confraternitatum ſingularum libellis didici, in hoc conveniunt, quòd indulgentiam plenariam obtineant non ſolùm eo die, quo in Confraternitatem admittuntur, ſed etiam in mortis articulo, ſi tamen conſtanter maneant Confratres, & exequantur opera præſcripta. Cæterùm, *pergit Gob. cit. n. 640. loquens de Congregatione Virginis Annuntiatæ*, etſi quis legitimam ob cauſam perpetuò abſit à Conventibus, ſicut v. g. abſunt plerique habitantes extra urbem, in qua Congregatio ſuum habet Oratorium, poteſt nihilominùs eſſe omnium ejus indulgentiarum, itemque meritorum, & orationum pro ſodalibus fuſarum particeps, ſi & eſſe velit, & ſe gerat, ut membrum Congregationis, ejus ſcilicet ſtatuta ſervando, tolerabili cum ſatisfactione, prout occaſio tulerit,

§. X. *Indulgentia Viæ Crucis.*

116 NOtum eſt univerſo orbi Chriſtiano, Salvatorem noſtrum Chriſtum Dominum, noſtræ ſalutis amore, *varias obiviſſe vias*; de cœlo equidem deſcendit in Virgineum Beatiſſimæ Virginis MARIÆ uterum, ex utero exivit in præſepe, ex hoc perrexit in templum Jeroſolymitanum: Ex templo fuit in Ægyptum, ex Ægypto rediit in Nazareth, ex Nazareth obivit Samariam, Judæam, & Galilæam, à Galilæa aſcendit in Jeruſalem, ex hac ivit ad montem Calvariæ bajulans ſibi Crucem. Quia verò *Via ultima*, quam Salvator noſter dilectiſſimus obivit à domo Pilati cum Cruce, uſque ad Calvariæ montem, fuit eidem doloroſiſſima, & nobis fructuoſiſſima, ideò etiam à nobis jugiter, ac ſummoperè eadem eſt veneranda, meditanda, ac recolenda. Hanc Crucis viam Doloroſiſſima Virgo, & Mater Chriſti MARIA, poſt ejus mortem ſæpiſſimè inviſit, & reinviſit, & adusque ſuum Beatiſſimum ex hac vita tranſitum inviſere non deſtitit. Hanc Crucis viam obeundi erat flagrantiſſimum primorum Chriſtianorum ſtudium. Hanc viam Crucis jam pluribus ſæculis, noſtri in Palæſtina ac Jeroſolymis habitantes Patres, & Fratres, non ſine maxima animi conſolatione inviſerunt, & hodiernum jugiter inviſunt. Quia verò non omnibus datum eſt, adire Jeroſolymam, & ibidem hanc Crucis viam obire, & eam obeuntibus conceſſas maximas lucrari indulgentias; hinc Sanctiſſimi Summi Pontifices Innocentius XI. 5. Septembris, 1686. & Innoc. XII. Bulla: *Sua nobis, decimo ſeptimo Calendas Januarii* 1695. (juxta Rubricas noſtri Breviarii Franciſcani particulares, *num.* 182. & ſeqq. ubi Bulla præfata, ſicut etiam infrà, in Appendice alphabetica Bullarum, *V. Indulgentiæ*, de verbo ad verbum refertur) ad inſtantiam noſtri Ordinis Seraphici, & ad inflammandas fidelium mentes, ad jugem Dominicæ Paſſionis, ac mortis Chriſti memoriam, clementiſſimè conceſſerunt nobis Fratribus Minoribus Regularis obſervantiæ, quia inhabitamus Jeroſolymis montem Calvariæ, ut *ubique terrarum exiſtentes poſſimus erigere viam Crucis, quam ivit Chriſtus bajulans ſibi Crucem, ſeu Montem Calvariæ, id eſt, Stationes ad eum modum, quo defacto Jeroſolymis extant, videlicet à domo Pilati uſque ad montem Calvariæ, locum Crucifixionis, & ſepulchrum Domini noſtri JESU Chriſti, iiſque Stationibus à noſtro Ordine erectis, conceſſerunt eaſdem indulgentias, quas habent Stationes Jeroſolymitanæ*. Hinc

117 Omnes Chriſti fideles, obeuntes viam Crucis à nobis erectam, poſſunt ſingulis diebus, modò ſint in ſtatu gratiæ, & obeundo viam Crucis devotè recolant Paſſionem, ac mortem Chriſti (hoc enim Bulla citata requirit, & non requirit confeſſionem, aut communionem) lucrari eaſdem indulgentias, quas Jeroſolymis obeuntes viam Crucis lucrantur, vel qui hoc non poſſunt, dicant apud quamlibet Stationem 3. Pater, & Ave in honorem Dominicæ Paſſionis, & poſt ultimam Stationem dicant 6. Pater, & Ave, cum totidem Gloria Patri coram venerabili Sacramento, videlicet quinquies in honorem 5. Vulnerum Chriſti, & ſtigmatum S. P. N. Franciſci: ſemel verò, ſeu pro ſexta vice ad intentionem Summi Pontificis, qui dictas indulgentias conceſſit. Ita P. *Engelbertus Pauck cit. in via ſacra*, n. 11. 19. & 39.

Etiam viæ Crucis erectæ à noſtris Fratribus in locis ad Fratres Minores non ſpectantibus gaudent indulgentiis ad inſtar Terræ ſanctæ, ſicut illæ viæ Crucis erectæ à noſtris in locis ad nos ſpectantibus. Ita *P. Engelbertus Pauck citat. in via Sacra n.* 11. Ratio eſt: quia Innocentius XII. in Brevi: *Alias à felicis*, 5. Decemb. 1696. non requirit alias conditiones ad acquirendas iſtas indulgentias, quàm ut ſint Stationes erectæ à Fratribus Minoribus Regularis obſervantiæ, adeòque ſufficit, quòd loca viæ Crucis ſpectent ad noſtrum Ordinem per ſolam erectionem.

118 *Circa numerum autem indulgentiarum etiam præ oculis habendum Decretum præſcribens non poſſe fideles pro ſe pluſquam unam indulgentiam plenariam quotidie lucrari pro Suppl. Theol. Sacram.* *uno exercitio* (hoc eſt, una viſitationa Stationum) *niſi clauſulam de toties, quoties, apud Jeroſolymam conceſſio habeat, prout contingit in quotidiana indulgentia plenaria ſanctiſſimi ſepulchri. Pro animabus tamen purgatorii poterit à noſtratibus applicari, quidquid majoris lucri ſpiritualis fuerit apud DEUM ex ſemel peracto vel iterato qualibet die ad lucrandas indulgentias opere, ſeu exercitio requiſito*. Ita P. Bernardus ab Eccleſia, Provinciæ S. Jacobi, Ordinis Fratrum Minorum de obſervantia in Hiſpania Pater, ac Terræ ſanctæ in Romana Curia Commiſſarius, in inſtructione Romæ impreſſa, & nobis tranſmiſſa, ex Conventu Ara-Cœlitano, 2. Auguſti 1719.

§. XI. *Indulgentiæ Crucum, & Roſariorum Jeroſolymitanorum.*

SAn. Mem. Innocentius XI. Pontifex Maximus*, ad accendenda Chriſtianorum Corda, amoris igne erga amariſſimam JESU Chriſti Salvatoris noſtri Paſſionem, mortem, ac ſacratiſſima Terræ ſanctæ loca, ejuſdem nativitate, converſatione, paſſione, ac morte conſecrata, (*quæ nos Fratres Minores. S. P. N. Franciſci, Regularis obſervantiæ, jam à 400. & ampliùs inhabitamus, ac Divina officia celebrando, prædicando, Sacramenta adminiſtrando &c. Eiſdem debitum etiam inter barbaras nationes cultum exhibemus, & conſervamus*) conceſſit in Brevi: *Unigeniti Filii DEI*, 18. *Jan.* 1688. in perpetuum Crucibus, Coronis, ac Roſariis (*quæ attigerunt ſacratiſſima Terræ ſanctæ loca, & ſacras ibidem exiſtentes reliquias*) eximias indulgentias (*revocando, & annullando omnes alias, quæ dicuntur eiſdem fuiſſe conceſſæ ab aliis Summis Pontificibus*) Breve modò dictum Innocentii XI. infrà in Appendice alphabetica Bullarum, *V. Indulgentiæ* ex integro videri poteſt. Itaque 119

Indulgentiæ Crucibus, Coronis, & Roſariis Jeroſolymitanis conceſſæ ſunt ſequentes. I. Quicumque apud ſe habuerit talem Crucem, vel Coronam, vel Roſarium, & ſaltem ſemel per ſeptimanam Coronam Domini, vel B. Virginis, aut Roſarium, aut ejus tertiam partem, aut officium defunctorum, vel 7. Pſalmos pœnitentiales, vel graduales recitare, vel ignorantes erudire in fide Chriſtiana, vel captivos in carcere, aut infirmos in hoſpitalibus viſitare, vel pauperibus Eleemoſyna, aut alio miſericordiæ opere ſubvenire, vel miſſam audire, vel ſi Sacerdos, miſſam celebrare conſueverit, ſi verò pœnitens confeſſus, & communicatus, & ſequentibus diebus (videlicet Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, & Pentecoſtes, SS. Trinitatis, Corporis Chriſti, Purificationis, Annuntiationis, Aſſumptionis, & Nativitatis Beatiſſimæ Virginis MARIÆ, S. Joannis Baptiſtæ, SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum, Andreæ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Philippi, & Jacobi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, & Judæ, Matthiæ, & omnium Sanctorum) DEUM pro extirpatione hæreſum, ſchiſmatum, augmento fidei Catholicæ, pace, & concordia Principum Chriſtianorum, ac pro cæteris neceſſitatibus S. Romanæ Eccleſiæ devotè oraverit, conſequitur in ſingulis prædictis diebus plenariam indulgentiam. 120

II. Qui in articulo mortis ſuam animam DEO commendaverit, & dulciſſimum Nomen JESU, ſi ore non potuerit ſaltem corde devotè invocaverit, & confeſſus, ac communicatus, & ſi hoc fieri nequeat, toto corde de ſuis peccatis contritus fuerit, lucratur indulgentiam plenariam.

III. Qui opera ſuprà *n.* 1. ſpecificata aliis diebus feſtivis (ibi non ſpecificatis) Chriſti Domini, vel Beatiſſimæ Virginis perfecerit, conſequitur quolibet tali die 7. annos indulgentiarum, & totidem Quadragenas; ſi autem die Dominica, vel alio anni feſto perfecerit, lucratur 5. annos indulgentiarum, & totidem Quadragenas; aliis autem omnibus diebus totius anni, ſi perfecerit, lucratur 100. dies indulgentiarum.

IV. Qui ad pulſum campanæ in Eccleſia, manè, meridie, aut veſperi conſuetam Antiphonam: *Angelus Domini &c.* cum tribus Ave Maria, vel ſi hanc neſciat, unum Pater, & Ave recitaverit, lucratur centum dies indulgentiarum. Item qui dato ſigno orandi pro defunctis, pſalmum *De profundis*, aut ſi hunc neſciat, orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam devotè recitaverit, lucratur centum dies indulgentiarum.

V. Qui pro agonizantibus in hora mortis ad minimum, unum Pater, & Ave oraverit, lucratur 50. dies indulgentiarum. Item qui captivos in carcere, vel infirmos in hoſpitalibus viſitaverit, & ipſis aliquo miſericordiæ opere ſubvenerit, vel ignorantes in myſteriis fidei erudierit, conſequitur 200. dies indulgentiarum, &c.

Has indulgentias quilibet pro ſe lucrari poteſt, vel per modum ſuffragii fidelibus defunctis applicare. Ubi ſciendum *ex Gobat de indulg. p. 2. c. 18.* quod ille dicatur *conſuevisse* quot ſeptimanis ſemel recitare Roſarium &c. qui 40.

circiter hebdomadis disteretis illud recitat, esto omittat 10. aut 12. intra annum septimanis.

122 Ulteriùs hic occurrit notandum Decretum novissimum Innocentii XIII. quod incipit. *Nuper Sacra*, 5. *Junii* 1721. quod infra in Appendice alphabetica Bullarum, *V. Indulgentia*, ex integro referemus. Hoc Decretum inter cetera declaravit, gestantes Cruces, & Coronas, quæ loca Terræ sanctæ, & sacras reliquias ibi existentes tetigere, illas dumtaxat indulgentias lucrari posse, quas San. Mem. Innocentius XI. Litteris in forma Brevis emanatis, *die* 28. *Jan. Anno* 1688. prædicta gestantibus, & pia opera in eodem Brevi præscripta devotè peragentibus concessit, Insuper strictè prohibuit, ne imposterum prædictæ Cruces, Coronæ, & Rosaria aut publicè, aut secretò vendantur, vel quomodocumque commutentur: addita etiam declaratione, non transeant Personam illorum, quibus prima vice distribuuntur, & quòd neque commodari, aut precario dari possint, & quòd aliqua re ex prædictis deperdita, pro ea subrogari altera non valeat. Quòd si secùs fiat, prædictæ Cruces, & Coronæ careant indulgentiis jam concessis. Ita Decretum cit. cujus decreti clausulam vide pleniùs explicatam in *fine* §. *seq.*

§. XII, *Indulgentiæ concessæ occasione Canonizationis S. Catherinæ de Bononia Virginis ex Ordine S. Claræ.*

123 SOlet Sedes Apostolica pro sua Paterna in Regulares clementia, eo præsertim tempore, Ecclesiasticos indulgentiarum thesauros, in orbem effundere universum, quo aliquos DEI servos, vel famulos, in statu Religioso, heroica virtutum, Sanctimoniæ, ac Miraculorum gloria præfulgentes, ac in cælis regnantes, Sanctorum Catalogo inscribit in terris: quam Apostolicam clementiam etiam Clemens XI. Papa, imitatus, dum nuper Anno 1712. *Pium V. Andream Avellinum*, *Felicem à Cantalicio*, *& Catharinam de Bononia Virginem* canonizavit, multa millia Rosariorum, ac Medaliorum benedixit, eisque magnas impertivit indulgentias, quæ, sicuti in formula harum indulgentiarum lego, *quantum ad plenarias in festis*, *& articulo mortis*, sunt eædem cum illis, quas §. præced. diximus habere Rosaria Jerosolymitana, cum iisdem operibus præscriptis, *exceptis sequentibus*. I. Quòd in formula harum indulgentiarum inter festa, §. præced. nu. 1. specificata, etiam apponantur Festa Resurrectionis, S. JOSEPHI Sponsi B. V. M. & quatuor modò Canonizatorum. II. Quòd qui in Vigilia cujuslibet istorum quatuor Canonizatorum jejunaverit, & confessus in ipsius festo communicaverit, oraveritque DEUM, ut §. præced. num. 1. specificatum est, toties indulgentiam plenariam consequatur.

Indulgentiæ verò partiales sunt sequentes. I. Qui peccata sua verè detestabitur cum firmo proposito non peccandi, vel prædictorum quatuor Sanctorum imitatione, aliquem virtutis actum exercebit, toties lucratur indulgentiam septem annorum, & 7. Quadragenarum. II. Qui aliquid pauperibus elargitur, vel eos in fide ac bonis moribus instruit, vel mane, meridie, aut vesperis, ad pulsum salutationis Angelicæ recitabit consuetas preces; lucratur indulgentiam 100. dierum. III. Adduntur adhuc multæ aliæ indulgentiæ partiales.

124 *In fine additur:* Omnes supradictæ indulgentiæ fidelibus defunctis applicari possunt per modum suffragii. Item pro eisdem percipiendis satis est privatim apud se habere aliquam Coronam, vel Crucem, &c. cum prædictis indulgentiis à Sanctitate sua benedictam, & quæ superiùs præscripta sunt, adimplere; licèt etiam illa alio nomine impleri fortè debuerint. Item in distribuendis hujusmodi Coronis, Crucibus, &c. earumque usu Sanctissimus servare jubet Decretum felicis record. Alexandri VII. editum 6. Febr. 1657. *Nimirum, ut Coronæ, Cruces, Rosaria, numismata &c. cum præfatis indulgentiis benedicta, non transeant personam illorum, quibus à Sanctitate sua concessa sunt, aut quibus ab his prima vice distribuuntur, neque commodari, aut precario dari possint, alioquin careant indulgentiis jam concessis, & aliqua re ex prædictis deperdita, pro ea subrogari altera nullo modo possit; quacumque concessione, vel privilegio in contrarium non obstante.*

125 Hoc Decretum explicans *Gobat de indulg. par. 2. c. 37.* ait. I. Quòd etiam prohibeat donationem similium rerum, sicut prohibet commodationem, *n.* 691. II. Quòd hoc Decretum etiam comprehendat *intentiones*, quas quis accipit à Summo Pontifice, applicandi videlicet indulgentias Coronis, Numismatibus &c. *n.* 682. III. Quòd hoc Decretum Alexandrinum etiam afficiat indulgentias Pontificum ejus Successorum, si hi confirment Decretum Alexandrinum: At verò, si indulgentiæ posteriorum Pontificum sint novæ, adeòque nova utantur formula, videtur hoc Decretum utpotè valdè odiosum non debere iis applicari; verum quia Pontifices censentur in dubio vestigia suorum sequi Antecessorum, & verbum *declaratio* præpositum Decreto Alexandrino extendatur etiam ad futura, idcircò inclino in partem severiorem. *Idem n.* 695. IV. Potest quis duo numismata iisdem indulgentiis affecta retinere, ut si aliquo casu unum amiserit, habeat aliud, vi cujus possit indulgentias lucrari: quia hoc non est substitutio, vel subrogatio. *Idem n.* 696. V. Quando quis habuit à Summo Pontifice intentiones, seu facultatem applicandi indulgentias Rosariis, numismatibus &c. & semel applicavit indulgentiam alicui rei verb. gr. Rosario communi, nequit posteà eamdem indulgentiam iterum ab ista re transferre in aliam, verb. gr. in Rosarium elegantius. Idem *Gobat tr. 4. de indulgentiis, p. 2. cap. 14. n.* 405.

Q U Æ S T I O III.

De Indulgentiis concessis omnibus Christi fidelibus.

S U M M A R I U M.

127 *Indulgentiæ omnibus Christi fidelibus indifferenter concessæ recensentur, & seqq.*
131 *Indulgentiæ Altarium privilegiatorum explicantur.*
132 *& seqq. Explicantur clausulæ in Brevibus Altarium privilegiatorum contentæ.*
136 *An pro omnibus Ecclesiis impetrari possit Altare privilegiatum?*
137 *An Sacerdos, qui accepto stipendio, ut celebret in Altari privilegiato pro defuncto, in alio communi Altari celebrat, peccet mortaliter?*
138 *Quales indulgentiæ sint concessæ Rosariis Birgittanis?*
139 *Indulgentiæ concessæ pro articulo mortis qualiter applicandæ, & seqq.*
142 *De absolutione Generali in articulo mortis.*

A S S E R T I O III.

SUmmi Pontifices pro suo Papali in omnes Christi fideles affectu, multas & magnas eisdem concessere indulgentias, quarum aliquas hic enumerabimus. Certa. 126

§. I. *Indulgentiæ omnibus Christi fidelibus indifferenter concessæ.*

SIxtus V. Bulla: *Redditur*i, ita loquitur: *Quia non est* 127
aliud Nomen sub Cælo, in quo nos oporteat salvos fieri nisi Nomen JESU, idcirco omnibus, & singulis Christi fidelibus, qui hoc modo salutaverint alios, nempe suo vulgari, seu latino sermone: Laudetur JESUS CHRISTUS, *& his, qui sic responderint:* in sæcula, vel Amen, *aut semper, utique tam salutantibus, quàm respondentibus, quinquaginta, ubicumque id factum fuerit: qui autem Nomen JESU nominaverint reverenter, vel Nomen MARIÆ, viginti quinque dies: qui verò in mortis articulo, ore, vel corde (si ore non potuerint) idem Nomen invocaverint, dummodò antè habuerint consuetudinem sic salutandi, vel nominandi idem Nomen JESU, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remissionem: quique Litanias ejusdem sanctissimi Nominis recitaverint, trecentos: qui Litanias ejusdem Beatissimæ Virginis MARIÆ, ducentos: nec non prædicatoribus verbi DEI, qui inter prædicandum ad hunc modum salutandi, invocandi, vel recitandi, seu nominandi Nomen JESU, & MARIÆ auditores monuerint, & quicumque hanc salutationis formam usui esse curaverint, easdem indulgentias, ac peccatorum remissiones consequantur, auctoritate, & tenore præmissis concedimus & largimur. Volumus autem, ut prædictæ Litaniæ Nominis JESU, & B. Mariæ juxta morem, & consuetudinem in Romana Curia, & domo Beatissimæ MARIÆ Virginis usitatum recitentur.* Ita Sixtus V. Bulla: *Redditurl*, quam refert Rodriquez *in Bullario fol.* 488. ac etiam ex parte Gobat *de indulg. p. 2. c. 31. n.* 603.

II. Quicumque sacrum audit, aut celebrat, trium mil- 128
lium annorum indulgentiam lucratur ex concessione Innocentii VI. nec non aliorum octies centum annorum ex concessione Urbani IV. Martini V. Eugenii IV. & Sixti V. quorum singulis bis centum annorum indulgentiam largiti sunt. Ita *P. Natalis c. 13. n.* 108. *apud P. Dominicum Vivæ, in Appendice indulgentiarum* §. *ult.* Item quinquies Pater, & Ave recitantes in honorem Passionis Domini, & B. Virginis amaritudinum, decies millium dierum Indulgentiam nanciscuntur ex concessione Leonis X. omnibus fidelibus facta ad instantiam fratrum Minorum, apud *Casarubium V. Indulgentiæ, quoad sæculares, & Vivam cit.* Item qui tertiam Rosarii partem, id est, 5. Pater noster, & 50. Ave Maria recitaverint, quinque annorum, & totidem Quadragenarum indulgentiam lucrantur à Sixto IV.

con-

conceſsam apud Navarrum. Ita Viva cit. & Gob. *de indulg. p. 2. cap. 31.*

129 III. Recitantibus *Ave Maria*, Indulgentia triginta dierum conceditur à Joanne XXII. ac totidem aliorum dierum ab Urbano IV. Quadraginta dierum recitantibus *Salve Regina*; Viginti dierum caput inclinantibus ad veneranda *Nomina JESU, & MARIÆ*. triginta dierum inclinantibus caput ad *Gloria Patri*: bis centum dierum genuflectentibus coram SS. Sacramento: Quadraginta dierum *ſanctam Crucem oſculantibus* ab eodem Joanne XXII. & unius anni à Clemente IV. Ita Viva cit.

130 IV. Sacerdotibus ante celebrationem Sacri recitantibus: *Ego volo celebrare Miſſam, &c.* quinquaginta dierum indulgentiam conceſſit Gregorius XIII. Recitantibus in fine horarum Canonicarum, ad quas tenentur, orationem à S. Bonaventura Doctore noſtro Seraphico compoſitam, videlicet *Sacroſanctæ, & Individuæ Trinitati, &c. cum Pater & Ave*, Leo X. conceſſit remiſſionem culparum in recitatione ex humana fragilitate contractarum. Comitantibus ſacrum Viaticum infirmis deferendum conceſſit Innocentius XII. 1695. Indulgentiam 5. annorum, & 5. Quadragenarum; ſi cum luminari id præſtetur. Quòd ſi quis id præſtare nequeat, recitando ſemel Pater, & Ave, centum dierum indulgentiam lucrabitur. Ita *Viva cit.*

§. II. *Indulgentia Altarium Privilegiatorum.*

131 HOdie petentibus indulgentiam pro aliquo Altari, tale Breve ordinariè à Papa conceditur.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad futuram Rei Memoriam.

VOlentes Eccleſiam veſtram, in qua aliud Altare privilegiatum non eſt erectum, dummodo in ea ſeptem Miſſæ quotidiè celebrentur, & in ea ſit Altare Sancti, vel Sanctæ NN. nuncupatum, hoc ſpeciali dono illuſtrare, DEI miſericordia confiſi, ut quandocumque Sacerdos aliquis miſſam defunctorum, in die commemorationis Defunctorum, & ſingulis diebus infra Octavam illius, ac feria 6. cujuslibet hebdomadæ, pro anima cujuſcumque fidelium defunctorum, ad præfatum Altare celebrabit, anima ipſa de Theſauro Eccleſiæ per modum ſuffragii indulgentiam conſequatur, ita ut D. N. JESU Chriſti ſuffragantibus meritis à purgatorii pœnis liberetur, concedimus, præſentibus ad ſeptennium tantùm valituris. Datum Romæ &c. Quando igitur pro aliquo Altari conceſsa eſt ſimilis indulgentia, dicitur *privilegiatum*, de quo breviter aliqua dicenda ſunt. Itaque

132 I. Si Breve Pontificium ſit ejus tenoris, cujus eſt prædictum, tunc, ut quis iſtam indulgentiam lucretur, debet I. in Altari privilegiato celebrare miſsam de Requiem, quando hoc non eſt prohibitum per Rubricas Miſsalis: quia in prædicto Brevi Apoſtolico requiritur *Miſſa Defunctorum*, quæ non eſt alia, quàm *de Requiem*: Aliàs pro anima defuncta non obtinebitur indulgentia. Quando verò Rubricæ Miſsalis prohibent celebrare miſsam de Requiem, ſufficit dicere miſsam currentem. Ita declaravit Clemens IX. 23. *Septemb.* 1669. Bulla: *Cum fel. rec.* (quæ videri poteſt apud Lantuſcam, *in Supplem. Theatri Regularium. V. Altaria privilegiata*, & infrà in Appendice alphabetica Bullarum *V. Altare privilegiatum* ex integro adducetur) de omnibus Altaribus privilegiatis in perpetuum, vel ad tempus, & in futurum ſic privilegiandis, pro uno, vel aliquibus hebdomadæ diebus, ac de miſſis ſive ex obligatione, ſive ex ſola devotione in eis celebrandis pro lucrando privilegio. Deinde Innocentius XI. conſt. *Aliàs poſtquam*, 14. *Maji*, 1688. Confirmavit Decretum S. Rituum Congregationis, editum 3. *Apr. ejuſdem anni*, occaſione dubii, *an videlicet Alexandr. VII. & Clem. IX. declarationes ſibi pariter locum vindicarent etiam in diebus Dominicis, infra octavas Paſchatis, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque diebus, in quibus, licèt feſto duplici non impediantur, adhuc tamen miſſæ defunctorum juxta ritum, & uſum Eccleſiæ celebrari nequeunt? Quæ reſpondit, præfata Alexandri, & Clementis declarationes intelligendas eſſe pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas, miſſæ defunctorum celebrari non poſſunt.* Ita Matthæucc. *in Cautela Confeſſarii lib.* 1. *c.* 6. *n.* 22. II. Quando conceditur ut anima liberetur etiam per aliam miſsam, quàm de Requiem, addenda eſt collecta pro defuncto, exceptis feſtis primæ claſſis. Ita La Croix *l.* 6. *p.* 2. *n.* 520. ex Gobat *in Alphabeto Sacrificantium n.* 651. eſtque probabilius, non ſufficere commemorationem pro defuncto ſub ſolo *Memento*, quamvis id putent Navarrus, Bellarminus, Garzias, Caſtro Palaus, & alii apud *Gobat cit. n.* 652. *& La Croix cit.* Ego in Bulla Clem. IX. ſupracit. quæ incipit: *Cum fel. record.* & quæ infrà in Appendice alphabetica Bullarum ex toto afferetur, nihil lego de commemoratione, vel collecta ſumenda pro defuncto in Miſſa currenti; ſed hæc ſunt Bullæ formalia: *Et proinde, ut Miſſæ, quæ ibidem de feſto currenti, in quo Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, ſive ex obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione celebrabuntur, ſuffragentur, ita ut animæ Chriſti fidelium, pro quibus celebratæ fuerint, indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas, conſequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi Miſſæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuiſſent, auctoritate, & tenore prædictis concedimus, & indulgemus.* III. Celebrans debet hujus miſſæ, per quam in Altari privilegiato vult liberare animam, *fructum Miniſterialem* applicare pro illa anima, cui vult lucrari indulgentiam; aliàs non valet privilegium: quia in Brevi dicitur: *Qui pro anima Miſſam celebrabit.* Gobat *de indulg. p. 2. cap. 26. n.* 529. addens, haud puto tamen, quidquam obfuturum, ſi Sacerdos *non conductus ſtipendio*, ſuum ſacrum, quà eſt impetratorium, & Euchariſticum, applicet ſibi, aut aliis vivis, vel defunctis, dummodò quà eſt ſatisfactorium, applicet illi animæ, quam vult liberare. IV. Debet tantùm pro una anima legere Sacrum, uti patet *ex Brevi ſupra deſcripto*; conſequenter debet celebrare vel *pro Defuncto*, vel *pro Defuncta*; non enim valet privilegium *pro Defunctis*, etiamſi quis tantùm uni ex illis vellet applicare privilegium: fructum tamen Miniſterialem vellet applicare pluribus. Ita Gobat *cit. n.* 529.

II. Clauſula in Brevi ſupra deſcripto: *in qua aliud Altare privilegiatum non eſt erectum*, ſic intelligenda eſt, ut quando illud, jam antea decoratum eſt alio Altari privilegiato pro animabus generatim, ſeu pro quibuſcumque defunctis, poſterior conceſſio facta etiam pro animabus generatim nihil valeat, ſed ſit ſubreptitia. Sin verò poſterior conceſſio impetrata ſit pro una, aut pluribus Confraternitatibus, omninò valeat, eſto in petitione non ſit facta mentio indulti pro animabus generatim conceſſi. Ita Gobat *cit. n.* 519. 133

III. Clauſula in Brevi ſupra adducto: *dummodo in ea ſeptem Miſſæ quotidie celebrentur*, intelligenda eſt: dummodò ſoleant (à cujuſcumque tandem Eccleſiæ Sacerdotibus) ſeptem Miſſæ quotidie in ea Eccleſia, in qua eſt Altare privilegiatum, celebrari, adeòque hæc conditio non deficit, ſi quandoque contingat, tot celebrari fortuito, non communiter, etenim ſimiles locutiones accipiendæ ſunt non in rigore Grammaticali, ſed Morali; unde ſi ob hoſtilem incurſum contingat, non fieri uno integro Menſe, niſi unum quotidiè Sacrum, aut etiam nullum, non tamen idcirco corruet indulgentia. Ita Gobat *cit. n.* 521. Hic etiam notanda occurrunt Reſponſa S. Congregationis (quæ refert Matthæucc. in Cautela Confeſſarii *lib.* 1. *c.* 27. *num.* 57.) ad dubia ſupra ſuper numero Miſſarum celebrandarum in Eccleſia, in qua eſt Altare privilegiatum. Petebatur itaque 134

Primò: *An abſentibus Religioſis ex cauſa prædicationis, tempore Quadrageſimæ, & adventus, vel quando occaſione feſtivitatum, vel funerum, aut ſimilium, à Superioribus ad celebrandum alibi tranſmittuntur, indulgentiæ conceſſæ cum certo numero Miſſarum, qui ob dictas cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent, vel pro eo tempore, quo dictus numerus Miſſarum non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ, vel potiùs remaneant in ſuo robore?*

Secundò: *An idem ſit ſtatuendum, deficiente præfixo numero Miſſarum, ob infirmitatem Sacerdotum, tam Regularium, quàm Sæcularium?*

Tertiò: *An pariter idem ſit ſtatuendum, deficiente prædicto numero Miſſarum, ob abſentiam ab Eccleſiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & menſes.*

Horum dubiorum reſolutionem Summus Pontifex remiſit Sacræ Congregationi Concilii, quæ Anno 1701. 20. Julii reſpondit.

Ad primum: *Quoad primam partem, pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ remanere ſuſpenſas, non autem in reliquis, dummodo rarò contingat.*

Ad ſecundum: *Non remanere ſuſpenſas.*

Ad tertium: *Proviſum in primo.*

IV. Clauſula: *In die Commemorationis defunctorum*, indicat, non eſſe Legem Eccleſiæ: ut eo die omnia Sacra offerantur pro defunctis in genere, & hinc etiam Gobat *tract. 4. de indulgent. cap. 26. num.* 525. *& in Alphabeto ſacrificantium, caſu* 19. *numer.* 653. cum Tamburino *lib. 3. cap. 3. §. 1. num.* 10. negat eſſe obligationem, eo die omnia Sacra applicandi pro defunctis in genere; cùm enim eo die quis poſſit lucrari hoc privilegium, intendens verò lucrari hoc privilegium debeat celebrare pro una anima exiſtente in purgatorio, ſequitur eo ipſo, poſſe aliquem Sacrum offerre in die Commemorationis defunctorum pro una anima exiſtente in purgatorio. Quare etiam Sacra Rituum Congregatio 4. *Aug.* 1663. declaravit, Miſſas 135

in die Commemorationis defunctorum posse applicari ad libitum celebrantium; Regulares tamen tenentur eas applicare ad intentionem suorum Superiorum. La Croix *lib. 6. p. 2. n. 2054. Decreto* 244.

Denique qualiter intelligenda sit illa clausula: *præsentibus ad septennium tantum valituris*, diximus *Sect. præced. q. 4. nu. 5. & seqq.* Et an *indulgentiæ Altarium privilegiatorum in Anno sancto suspendantur*, dicemus infra de Jubilęo.

136 Petes I. *An pro omnibus Ecclesiis impetrari possit Altare privilegiatum.*

Resp. Altare privilegiatum ad septennium potest impetrari iis Ecclesiis tantùm, in quibus quotidiè per annum dicuntur 7. vel saltem 5. missæ: & quidem (præter diem Commemorationis omnium fidelium defunctorum, ac infra ejus Octavam) pro unica feria in hebdomada: si verò quotidiè dicantur missæ 14. vel saltem 10. pro duabus feriis & sic deinceps. Pro Confratribus autem, & consororibus alicujus Confraternitatis potest impetrari Altare privilegiatum, etiamsi unica tantùm Missa hebdomadatim dicatur, modò dicatur illa die, cui affixa sunt suffragia. Modus petendi Altare privilegiatum est v. g. sic: *Petitur Altare privilegiatum ad septennium pro Ecclesia S. Petri (sive sit Regularium, sive non Regularium) civitatis N. Diœcesis N. & in ea sito Altari S. Antonii de Padua, pro singulis Feriis sextis, dicuntur in ea quotidie 7. vel 5. missæ.* Si petatur pro Confraternitate, debet specialiter hoc exprimi. Ita La Croix *l. 6. p. 2. n.* 931. Pro monialibus, & eorum consanguineis, ac Benefactoribus potest etiam obtineri Altare privilegiatum in ipsarum Ecclesia, in qua una missa quotidiè dicitur. Vide dicta sect. *præc. q. 4. n. 70.*

137 Petes II. *An Sacerdos, qui accepto stipendio, ut in Altari privilegiato celebret pro aliquo v. gr. defuncto, ad lucrandam ei indulgentiam plenariam seu liberationem è purgatorio, in alio Altari, vel in alia die, qua non est concessum privilegium, celebrat, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?* Affirmant Navarr. *c. 25. n.* 134. Azorius &c. apud Sannig, *dist. 5. de missa qu. 8. nu. 6.* Quia talis Sacerdos non lucraretur defuncto indulgentiam plenariam seu liberationem è purgatorio, & consequenter in re gravi non servaret promissum, servaretque stipendium invito Domino; tenetur itaque hoc compensare aliis proportionatis precibus. Herincx *disp. 8. de Sacrificio Missæ, qu. 15. num.* 187. ait: prætereà ratio dictat, faciliùs perveniri posse ad gravitatem materiæ, si obligatus celebrare in Altari privilegiato, celebret alibi, quàm si sit obligatus in alio communi Altari celebrare. Vide tamen, quæ habet P. Sporer *Theol. Sacram. p. 2. c. 5. n.* 353. de omittente legere unam missam pro accepto stipendio.

§. III. *Indulgentia Rosariis Birgittanis concessa.*

138 QUod attinet ad indulgentias Rosarii, seu Coronis, quas *S. Birgittæ* vocant, à Summis Pontificibus concessas, accepi Romæ sequens Summarium.

San. Mem. Leo X. Summus Pontifex per litteras suas incipientes: *Ex clementi*; datas 6. idus Jul. 1515. concedit omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, qui per, & super Rosaria seu Coronas S. Birgittæ devotè oraverint, pro qualibet oratione Dominica, centum dies, & totidem pro salutatione Angelica, & pro quolibet symbolo, si dixerint, vel recitaverint, etiam centum dies indulgentiarum, nec non pro quolibet Psalterio (id est, Rosario, aut Corona quindecim decadum B. Mariæ Virg.) super illis integrè per eosdem Christi fideles, per seipsos, aut cum socio, vel familiari, qui eamdem indulgentiam consequantur, dicto vel recitato, septem annos, & totidem Quadragenas.

Sanctissimus D. N. Clem. XI. Summus Pontifex in suo Brevi, incipiente: *De salute Gregis Dominici, dato 22. Septembris* 1714. concedit omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus confessis, & communicatis, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione orantibus, qui quotidiè per integrum annum Coronam S. Birgittæ, dummodò sit saltem 5. Decadum, recitaverint, semel in anno, die per unumquemque Christi fidelem eligenda, plenariam indulgentiam omnium peccatorum, cum facultate etiam eamdem plenariam indulgentiam applicandi animabus in purgatorio existentibus. Ad lucrandum hujusmodi indulgentias requiritur, ut Coronæ à Patribus Superioribus Monasteriorum, aut ab aliis Religiosis Ordinis Sanctissimi Salvatoris, seu S. Birgittæ ad id specialiter deputatis sint benedictæ.

Sacra Congregatio indulgentiis, & Sacris Reliquiis præposita, die 26. Nov. 1714. censuit, permitti posse impressionem præsentis Summarii indulgentiarum concessarum Coronis, quas vocant S. Birgittæ, addita declaratione, quòd omnes aliæ indulgentiæ, quæ in præsenti Summario non continentur expressè, sint à SS. D. N. Clem. XI. revocatæ per supradictum Breve datum die 22. Septembris 1714.

Prohibet insuper eadem Sacra Congregatio, ne hujusmodi Coronæ vendantur, aut alteri commodentur, & si secùs fiat, declarat supradictas indulgentias cessare, & nullus esse roboris, vel momenti. Datum die 4. Decembris 1714.

L. Card. Picus Præfectus.

(Loco ✠ Sigilli.)

Raphael Cosmus de Hieronymis
Secret.

Aliqui prædictas indulgentias nominant *S. Brigidæ*. Hoc decretum etiam Lector benevolus videre potest in *Tertia Seraphica Vinea* Reverendi Patris Engelberti Pauck *c.* 32.

§. IV. *Indulgentiæ concessæ pro Articulo Mortis.*

139 I. CUm ex dictis supra hac Sect. q. 1. omnes Religiosi gaudeant indulgentia plenaria in Articulo Mortis, sicut etiam multi alii fideles ob Confraternitates, vel Numismata à Romano Pontifice benedicta, aut alias causas; item quia Religiones, ac etiam aliquæ Confraternitates fruuntur privilegio conferendi absolutionem generalem suis Religiosis, ac Confratribus, quali in specie gaudet *noster triplex Ordo S. P. N. Francisci, & Archi-Confraternitas nostra Chordigerorum*; hinc inquiritur, qualiter ista indulgentia pro Articulo Mortis sit applicanda, & obtinenda? pro qua quæstione resolvenda dicimus.

140 II. Indulgentia pro Articulo Mortis concessa quandoque debet applicari per Confessarium, quandoque verò per intentionem constituti in Mortis Articulo. Tunc autem non est opus interventu Confessarii, quando in formula indulgentiarum non sit expressa illius mentio. Gobat *de indulg. p. 2. cap.* 34. sive autem applicetur per Confessarium, sive per constitutum in Mortis Articulo, tantùm validè applicatur in vero Mortis Articulo, juxta *Bonacinam, & Dianam* apud Gobat cit. quia hæc videtur esse mens concedentis pro tunc indulgentiam, eamque consequitur moribundus juxta aliquos in eo instanti, in quo est ita viribus destitutus, ut mortem naturaliter evitare nequeat; secundùm alios verò in eo instanti, in quo moritur: quia tunc, licèt non sit ampliùs capax gratiæ, adhuc tamen est capax indulgentiæ, ut patet in animabus purgantibus. *Bonacina* apud *Gobat cit. n.* 620.

141 III. Eugenius IV. & Pius II. concessere Fratribus Minoribus maximum Privilegium absolutionis generalis, & indulgentiæ plenariæ pro Articulo Mortis, mediante confessario deputato, & ab infirmo electo obtinendæ cum hoc onere, ut qui legere sciunt, per annum semel in hebdomada, recitent 7. *Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis de omnibus Sanctis*; nescientes verò legere, illud peragant, quod à confessario illis fuerit injunctum: qui autem legitimè impediti fuerint, vel ex inadvertentia, prædicti oneris memores non erunt, in alia septimana sequentis anni supplere possunt. Ita Compendium Privilegiorum nostrorum, *V. Absolutio extraordinaria quoad Fratres*, n. 4. Et licèt Regulares alia privilegia habeant dictam indulgentiam concedentia absque onere prædicto, nihilominùs prima opinio est sequenda; quia est securior. Ita *Breviarium nostrum Franciscanum Coloniæ impressum*, 1675. Attamen Pius II. Congregationi S. Justinæ, & Julius II. Congregationi Montis Oliveti concesserunt, ut hoc privilegium lucrari queant, etiamsi præfatos Psalmos, & Litanias insimul dicant, toties tamen, quot sunt septimanæ in anno. Ita *Compendium privileg. nostrorum V. Indulgentia plenariæ quoad Fratres, in annotatione Capuccini.*

142 IV. Potest indulgentia pro articulo mortis concessa, & & per confessarium applicanda, à confessario etiam illo, qui non audivit confessionem moribundo, imò etiam ab absente, juxta *Dianam p. 5. tr. 12. ref. 46.* impertiri homini omnibus sensibus destituto, non modò, si petivit confessarium, sed etiam, si non petivit; nec opus est ulla certa verborum formula uti, sed sufficit voluntas applicandi indulgentias, modò exprimatur signo aliquo externo, quam sufficienter exprimit Sacerdos, dum pronuntiat formam Absolutionis cum intentione absolvendi, in quantum potest; etsi neque ipse, neque æger quidquam sciant de indulgentia. *Gob. cit. c. 34.* consultum tamen est, ut confessarius dicat ad moribundum: *concedo tibi Auctoritate Apostolica mihi in hac parte commissa, talem aut talem indulgentiam*; quod ordinariè fit *per Absolutionem Generalem*, quæ (juxta Rodriquez *tom. 1. qu. 20. art. 26.* apud nostrum P. Kerckhove *in statuta nostra Generalia c. 6. §. 22. num.* 161. loquentem de absolutione Generali, quam dant Prælati Regulares in fine visitationis, vel in Profestis Festivitatum) non est *Sacramentalis*

Abso-

Absolutio, nec per eam quis absolvitur à culpa peccati, cùm tunc non fiat confessio specifica peccatorum, sed est quædam absolutio deprecativa, per quam subditus, vel infirmus absolvitur ab *omnibus censuris &c. & à pœna debita pro peccatis jam quoad culpam dimissis, adhuc in hac, vel altera vita exsolvenda*. Nec id alienum est à Sacris Litteris, ubi subinde peccatum pro pœna illi debita accipitur, juxta illud 2. *Machab.* 12. *Sancta, & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*: idest, à pœnis debitis pro peccatis; adeòque quando Confessarius in Absolutione Generali dicit: *Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis &c.* idem est, ac *ab omnibus pœnis debitis pro iisdem*. Similiter dicendum de Absolutione Generali, quam dant Prælati Regulares *in fine visitationis*. Vide *Kerckhove cit.* ubi per accidens notandum occurrit, quòd per Absolutionem Generalem, quam Prælati Regulares in fine Visitationis, aut aliàs dare consueverunt, tollantur omnes excommunicationes, & suspensiones, & dispensentur subditi in irregularitatibus (suppono, quòd hæc exprimantur in Absolutione Generali à Prælatis) quas fortè ignoranter contraxerunt, sic ut si posteà recordentur, se aliquam censuram, vel pœnam reservatam incurrisse, non teneantur ampliùs pro absolutione ab illis censuris vel pœnis, recurrere ad Superiorem habentem facultatem, sed sufficiat, quòd confiteantur communi confessario peccata, ob quæ illas incurrerunt: nam illa peccata, ut suppono, tantùm erant reservata ratione censuræ, qua sublata, cessat reservatio peccati. *Kerckhove cit.*

QUÆSTIO IV.

De indulgentiis revocatis, & Apocryphis.

SUMMARIUM.

144 *Indulgentia revocata à S. Pio V.*
145 *Indulgentia revocata à Paulo V.*
145 *Indulgentia revocata ab Innocentio XI. recensentur, & seqq.*
151 *An indulgentia vivæ vocis oraculo concessa sint revocata?*

ASSERTIO IV.

143 *SUmmi Pontifices plures indulgentias revocarunt, & multas declararunt esse falsas, confictas, & Apocryphas, quas hic recensebimus.* Certa.

§. I. *Indulgentia revocata à S. Pio V.*

144 S. Pius V. Pontifex Maximus, constitutione: *Etsi Dominici*. Sexto Calend. Febr. 1567. (quæ habetur *in Bullario Cherubini tom. 2. pag. 213.*) revocavit omnes indulgentias, quæ quæstum continebant. Vide etiam Concilium Trid. de hac re, *sess. 25. in Decreto de indulgentiis, & sess. 21. cap. 9. de reform.*

§. II. *Indulgentiæ revocatæ à Paulo V.*

145 PAolus V. Pontifex Summus revocavit omnes indulgentias per suos Prædecessores Summos Pontifices concessas quibuslibet Regularibus cujusvis Ordinis, ut jam diximus hac sectione, quæstione I. & loco revocatarum alias concessit, quas loc. cit. enumeravimus.

§. III. *Indulgentiæ revocatæ ab Innocentio XI.*

146 INnocentius XI. Pontifex Maximus, Anno 1678. 7. Martii, in Decreto, quod incipit: *Delata sæpius* (& habetur apud Gobat *de indulgentiis p. 2. c. 37. n. 709. litera D.* La Croix *l. 6. p. 2. n.* 1367. Sbogar *Theol. Sac. tr. 98. n. 25.* & alios) multas indulgentias revocavit, & ut falsas, confictas, Apochryphasque declaravit, & ideò ipsum Decretum de verbo ad verbum huc ponendum duximus.

DECRETUM.

147 *DElata sæpius fuere ad Sacram Congregationem indulgentiis Sacrisq; Reliquiis præpositam, indulgentiæ quædam confictæ, & omnino falsæ, quæ per diversas Orbis Christiani partes circumferantur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito studio inventæ sunt vel Apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocatæ vel nullæ, quod datum eis tempus præteriisset: quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant, Christi fideles harum rerum minus peritos fallant, qui spe indulgentiæ, remissionisque peccatorum suorum consequendæ frustrantur. Quamobrem eadem Sacra Congregatio vehementer cupiens huic malo magis in dies serpenti occurrere, animarum profectui, & indulgentiarum dignitati consulere, plures illarum singulari diligentia colligi, & in indicem referri curavit.*

Tales imprimis sunt illæ, uti asserunt, concessæ à Joanne II. & Sixto IV. recitantibus orationem charitatis JESU Christi Domini nostri: Precor te piissime Domine &c. ab Urbano II. Ecclesiæ S. Mariæ, ut vulgo dici solet, Campagnolæ, & S. Victoriæ, ab Eugenio III. revelationi de plaga in humero JESU Christi, factæ S. Bernardo, ab Innocentio III. Archi Confraternitati, & Ordini Redemptionis à Bonifacio IX. Visitantibus Cappellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die Festo, a Joanne XXII. Osculantibus Mensuram Plantæ Pedis Beatæ Mariæ Virginis, ab Alexandro VI. Imagini B. Mariæ, vulgò dictæ, Laghetti, à Leone X. gestantibus funiculum S. Francisci, primùm in Urbe impressa, deinde Mediolani Anno 1665. (suas tamen habent, & veras, Confratres Archi-Confraternitatis Chordigerorum S. Francisci) recitantibus salutationem Angelicam ad pulsum Horologii, & Imagini Conceptionis Mariæ Virginis immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus Luna subjecta est, à Pio IV. vel Pio V. Principi Senarum, à Clemente VIII. dicentibus orationem, O Magnum Mysterium &c. & Ecclesiæ S. Mariæ, quam vocant, Montis Serrati, Avenione impressæ, tum aliæ pro animabus Christi fidelium defunctorum impressæ Matriti, 20. Julii 1605. à Paulo V. cantantibus Hymnum, Te Matrem DEI laudamus, Te Mariam Virginem confitemur &c. vel si die Sabbati interfuerint, dum id canitur, & Coronis, Rosariis, Imaginibus, & Numismatibus, quæ Medalias appellant, ab eo benedictis, Federico Cardinali Borromæo supplicante, Anno 1611. dum Ecclesia Romæ in honorem S. Caroli ædificaretur, & ab eodem Paulo, & Gregorio XV. dicentibus, Sia lodato il santissimo Sacramento, Laus sanctissimo Sacramento, ab Urbano VIII. in honorem ejusdem Sacramenti, precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus celebrata Missa dicentibus, Ave filia DEI Patris, Ave Mater DEI Filii &c. à Clemente X. Recitantibus manè, meridiè, ac Vespere consuetam Antiphonam, Angelus Domini &c. & in fine, DEO gratias, & Mariæ: Ac demùm aliæ à nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, Coronis Mysteriorum Passionis Domini Nostri JESU Christi prece Magni Ducis Etruriæ.

Talis indulgentia Sodalitatis S. Nicolai, quæ repetita quinquies Oratione Dominica, & salutatione Angelica, unam liberari animam quolibet die à Purgatorii pœnis affirmant. Tales aliæ Perusii Confraternitatis sanctorum Sebastiani, & Rochi, & Romæ Societatis S. Bernardi ad Columnam Trajam: Tales demum aliæ Cruce signatorum S. Eustorgii Mediolani, Arimini, & Bononiæ.

Ejus generis sunt, & illæ concessæ, ut ajunt, Cappellæ Rosarii in Ecclesia S. Antonii de Rovigo, seu Rodigii, vel Ecclesiæ Sanctiss. Trinitatis Bergomi, aut S. Petri Montis Todoni, die Festo Inventionis Sanctiss. Crucis, vel gestantibus funiculum S. Francisci de Paula, vel Celebrantibus Missas S. Augustini, aut alias quinque in honorem quinque Festivitatum B. V. vel recitantibus Officium S. Franciscæ Romanæ, aut Antiphonam, O Passio Magna &c. in Memoriam Passionis JESU, aut Rosarium S. Annæ (quod Congregatio sacrorum Rituum non probat) aut Orationem, quæ impressa cum imagine S. Annæ circumferri solet, Ave gratia plena &c.) quæ Oratio prohibetur) aut Officium Conceptionis B. V. Immaculatæ, quod asserunt à Paulo V. probatum fuisse, aut Orationem, DEUS, qui nobis in S. Syndone &c. (excipitur indulgentia centum dierum Anno 1671. concessa precibus Ducissæ Sabaudiæ ad Annos 25. cunctis in illius Ditione degentibus) aut aliam, Ave Filia DEI &c. post Communionem recitandam, vel aliquo conspicuo venerantibus sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti Nomen; indulgentiæ rursus Octoginta millium annorum veteri de Tabula exscripta, quam in Basilica Lateranensi asservari affirmant, pro dicentibus orationem illam verò piam, Deus, qui pro Redemptione Mundi &c. tum quæ impressæ fuerunt Papiæ Anno 1670. ab hoc titulo: Summario delle indulgenze concesse dalla Santità di Nostro Sig. Papa Leone X. alla Immagine della Concezione della gloriosa Vergine Maria, vel Pisauri sub nomine B. Joannæ Anno 1608. evulgatæ, vel Barlettæ, seu Baruli à Recitantibus quasdam non sanè malas Orationes, lucrandæ, vel Parmæ Visitantibus per quadragesima dies Ecclesias tertii Ordinis S. Francisci, vel Pistorii, & Vastallæ à recitantibus Orationem, Ave Sanctissima Maria, Mater Dei, Regina Cæli &c. & aliæ in peculiari impresso libro descriptæ, quibus frui dicunt Devotos Seraphicos, & Benefactores.

His enumerandæ sunt, quæ Crucibus Caravaccensibus tributæ dicuntur, vel Corona sive Stellario Conceptionis Virginis Immaculatæ, quod ex duodecim globulis precariis constat, vel Granis, Crucibus, & coronis Aloysiæ ab Ascensione Hispaniæ Monialis Ordinis S. Claræ, vel Mensuræ Altitudinis Jesu Christi Domini Nostri, vel Imagini, aut Mensura

vel-

vulneris Lateri ejus inflicti, vel orationi, ut ajunt, in sepulchro Domini Nostri repertæ, & indulgentiæ, ut ajunt inaixæ Revelationi factæ S. Birgittæ, Mechtildi, & Elisabeth, vel B. Joannæ de Cruce, & concessæ, ut asseruat, granis, quæ aliquod ex tribus granis tetigerint, extantibus penes Romanum Pontificem, Hispaniarum Regem, & Magistrum Generalem Fratrum Minoram Observantiæ S. Francisci.

Omnes vero & singulas jam dictas indulgentias Sacra Congregatio partim esse confictas, & planè falsas declarat, partim Apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini suffragari possint, easque in futurum ullo in loco, ut veras publicari, & lucrandas Christi fidelibus, proponi vetat: foliaque & libros, ubi sic proponuntur, seu afferuntur, omninò præcipit aboleri, nisi prædictæ indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ: Nec ideò tamen vult alias, quas hoc Decretum non continet, pro veris, & legitimis, tacitèque probatis haberi.

Ac demùm omnes indulgentias concessas ante Decretum Clementis Octavi latum die 9. Januarii 1587. Coronis, Rosariis, granis, seu calculis, Crucibus, & Imaginibus Sacris, vel ante Breve Pauli V. quod incipit Romanus Pontifex &c. editum 23. Maji, Anno 1606. Personis Regularibus quarumcumque Religionum & Ordinum, etiam mendicantium, vel ante Constitutionem 115. Clementis Octavi, cujus initium: Quæcumque &c. & 68. Pauli V. incipientem: Quæ salubriter &c. habitas per Aggregationem, vel aliam communicationem ab Archi-Confraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jesu, Capitulo, vel cœtu quocumque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliisque personis, vel persona, etiamsi earum, vel ejus mentio specialis, & individua facienda esset, nisi fuerint deinde Romani Pontificis Auctoritate innovatæ, aut confirmatæ, nullius esse roboris, & momenti pariter declarat.

Porrò Summaria indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Christianæ, Confraternitatibus Sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis captivorum, Nominis Dei, Rosarii, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis captivoram, B. Mariæ de Monte Carmelo, Cincturæ S. Augustini, & S. Monicæ, nisi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

Indulgentias verò Stationum Urbis, quæ à Romanis Pontificibus singulari quodam Beneficio, vel communicatæ sunt, vel communicabuntur interdum, aliquibus locis, Ordinibus, aut personis, diebus tantum Stationum in Missali Romano descriptis suffragari posse declarat: Semel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctissimum, cuncta Sanctitas sua probavit, & inviolatè servari jussit. Datum Romæ, die 7. Martii 1678.

148 Circa prætatas annullatas indulgentias, in specie *circa officium Conceptionis B. V. Immaculatæ:* Notat Pater Gobat *de indulgent. p. 2. cap. 47. num. 702.* quòd Innocentius XI. non prohibuerit *Officium de Immaculata Conceptione B. V. Mariæ, concessum ab Ecclesia*, sed quòd prohibuerit tantùm Breve quoddam Officium de Immaculata Conceptione impressum Mediolani cum titulo: *Officium de Immaculata Conceptione sanctissimæ Virginis Dominæ Nostræ, approbatum à Summo Pontifice Paulo V. quod devota mente recitanti conceduntur centum dies indulgentiarum:* Cujus prohibitionis ratio non erat, quòd in illo officio contineretur aliquid minùs orthodoxum, sed quia verba illa: *Approbatum à Summo Pontifice Paulo V.* &c. falsò addita fuere: Cùm Paulus Quintus, nec tale Officium approbaverit, nec tales indulgentias concesserit.

149 Circa indulgentias Crucum Caravaccensium notandum est Decretum Innocentii XIII. Summi Pontificis, quod incipit: *Nuper Sacra*, editum 5. Junii 1721. (& infra in Appendice alphabetica Bullarium, V. *Indulgentia* in terminis ponetur) quod sic habet: *Cùm etiam Sacræ Congregationi indulgentiarum innotuerit, evulgatum fuisse alterum Summarium indulgentiarum Germanico pariter idiomate conscriptum, absque loco Editionis, & Nomine impressoris, cujus initium latinè redditum est: Indulgentiæ, quæ Crucibus Caravaccensibus concessæ fuerunt a Romanis Pontificibus Pio V. Gregorio XV. & Clemente X. denuò confirmatæ ab Innocentio Duodecimo, & excipit: Pro consolatione Christi fidelium, & S. Crucis amatorum. In quo multæ indulgentiæ penitùs confictæ, Apocriphæ, & falsæ deprehensæ fuerunt. Eadem Sacra Congregatio dicti Summarii impressionem, & usum, sub iisdem pœnis in indice Librorum prohibitorum contentis interdixit.*

150 Denique apud Gobat *cit. num. 703.* scribit P. Bonagratia Habsensis, etiam esse declaratas à Sacra Congregatione, ut Apocryphas indulgentias, quæ dicuntur *Granorum de mille Ave Maria.*

§. IV. *Indulgentia vivæ vocis oraculo concessæ.*

SCiendum, quòd licèt Gregorius XV. Anno 1622. & Urbanus VIII. Anno 1631. 20. Decembris, per Bullam: *Alias felic. record.* (quam infra in Appendice alphabetica Bullarum *V. Privilegia*, per extensum dabimus) revocaverint omnia privilegia vivæ vocis oraculo concessa, nihilominùs magni Doctores (inquit Gob. *in experient. Theolog. tr. 9. n. 730.* Escobar, Peyrinis, & Bordonus, quorum sententiam probabilem censet Lezana) putant, indulgentias vivæ vocis oraculo concessas, non esse propterea revocatas: quia applicatio indulgentiarum non est propriè privilegium. Sed (ait *La Croix lib. 1. n. 861.*) oppositum suadent verba Pontificum; nam Gregorius XV. dicit, se revocare *omnia, & singula indulta, facultates, privilegia, gratias, & concessiones quascumque spirituales, & Ecclesiasticas, & tam ad forum interius, & exterius spectantes:* Urbanus VIII. addit: *Omnia, & singula privilegia, facultates, licentias, & gratias quascumque*, & repetit totam Bullam Gregorii XV. videtur verò indulgentia contineri nomine gratiæ concessionis spiritualis. 151

SECTIO III.

De jubilæo Ecclesiastico, & conditionibus ad illud lucrandum requisitis.

QUÆSTIO I.

De jubilæo, & ejus Accidentibus.

SUMMARIUM.

ASSERTIO I.

JUbilæum Ecclesiasticum est indulgentia plenaria à Summo Pontifice concessa, cum quadam universalitate, & appendice favorum spiritualium, iis, qui perficiunt opera præscripta: Est triplex, videlicet jubilæum anni sancti, jubilæum ordinarium, & jubilæum extraordinarium: semel tantùm obtineri potest, & tantum pro vivis. Durante Anno Sancto suspenduntur extra Romam indulgentiæ omnes plenariæ concessæ pro vivis. Communis Doctorum apud Herincx *de pœnitentia, disputatione quarta, quæstione duodecima.* Gobat *tr. 3. de jubil.* La Croix *lib. 6. p. 2. nu. 1392. & seqq.* Layman *lib. 1. tr. 7. c. 8.* Viva *de jubil.* & alii. 152

§. I. *Jubilæi natura, & definitio.*

JUbilæum quoad Nomen derivatur à voce Hebraica *Jobel*: quod apud Hebræos significabat *Annum Remiss.* qui erat quinquagesimus, ut videri est *Levit. 25.* Illo enim anno cessabant labores agriculturæ: poterantque omnes commodè sustentari ex fructibus anni superioris. Divina largitate triplo pluribus: restituebantur agri, & domus venditæ pristinis dominis, servique libertate donabantur. Hinc annus celebris quo Romæ visitantibus limina SS. Apostol. Petri & Pauli, aliasque Ecclesias in Bulla Pontificia determinari solitas conceduntur maximæ remissiones, & gratiæ, vocatur *annus Jub.* à Sixto IV. extrav. *Quemadmodum de pœn. & remiss.* Et quidem Bonifacius VIII. *Extrav. Antiquorum, eod. tit.* centesimo quolibet anno istam remissionem concesserat: Clemens verò VI. *Extrav. Unigenitus de pœnitentiis, & remissionibus* exemplo Jubilæi Hebræorum ad annum quinquagesimum reduxit. Tandem Paulus II. & Sixtus IV. ad singulos viginti quinque annos eamdem reduxerunt. Ita Herincx *cit. n. 90.* Viva *cit. qu. 1. art. 2.* & alii. Hæc de Nomine Jubilæi. Quoad rem verò: 153

Jubilæum est *indulgentia plenaria à Summo Pontifice concessa perficientibus opera præscripta, cum quadam universalitate, & appendice favorum spiritualium. Favores* qui in Jubilæis concedi solent, adducemus, & explicabimus sectione sequenti; opera vero ad lucrandum Jubilæum præscribi solita, examinabimus in quæstionibus sequentibus. 154

§. II.

§. II. *Jubilæum est triplex.*

153 Videlicet *Jubilæum anni sancti*, Jubilæum *ordinarium*, & Jubilæum *extraordinarium*. *Annus Sanctus, seu Jubilaus*, ut mox suprà dictum, est *vigesimus quintus quisque annus*, quo Romæ visitantibus designatas Ecclesias conceduntur maximæ indulgentiæ, & favores. *Incipit* autem Annus Sanctus à primis vesperis Nativitatis Domini, ante quas Summus Pontifex se confert ad Ecclesiam S. Petri clausam, ejusque portam muratam, quæ dici solet *Porta Sancta*, ter malleo argenteo percutit, tum à fabris murariis disjicitur murus foribus Ecclesiæ S. Petri oppansus, cujus lapides, & cœmentum magna cum devotione accipiunt populus Romanus, ac Peregrini. Deinde Papa Ecclesiam S. Petri ingreditur, interestque vesperis. *Desinit* verò Annus Sanctus in primis Vesperis Nativitatis Domini, anni sequentis, post quas Summus Pontifex in medium liminis ipsius portæ sanctæ, trulla argentea facit calcem, ternosque ponit lapides, tum enim mox in altum, latumque murus erigitur à fabris murariis, manetque integer, donec redeat alius Annus Sanctus.

156 *Jubilæum ordinarium* est, quod post Annum Sanctum conceditur Provinciis extra Italiam, duratque per bimestre. *Jubilæum extraordinarium* est, quod post Coronationem Neo-electi Summi Pontificis pro exorando à Deo felici regimine vel quando Ecclesia gravi necessitate premitur, concedi solet, duratque per duas septimanas, hoc est: *Quindecim dies, ita ut includat tres Dominicas, & duodecim dies feriales*: Patet ex praxi. *La Croix l. 6. p. 2. num. 1397.*

§. III. *Quoties, & pro quibus Jubilæum obtineri queat?*

157 I. Jubilæum ordinarium semel tantum acquiri potest: quia in illius Bulla additur: *semel tantum*. Jubilæum verò extraordinarium, ait P. Herincx *de Pænit. disp. 4. q. 13. n.* 98. juxta veriorem opinionem (etsi plurimi contrarium sentiant) etiam nonnisi semel obtineri potest juxta Responsum Clementis VIII. & Congregationis Cardinalium de Jubilæo Anni Sancti; quod planè videtur insinuare ipsa formula disjunctiva, qua solet concedi. Non nocet tamen iterum præstare opera præscripta, animo lucrandi Jubilæum, vel si in præcedenti vice defectus fuerit, lucrandi primò Jubilæum, vel ut valeat, quantum valere potest: quamquàm enim aliàs probabilitas sententiæ, si ei non subsit veritas, non suppleat valorem indulgentiæ juxta communem Doctorum, facit tamen probabilitas sententiæ valere post repetita opera præscripta iteratam absolutionem à reservatis ratione probabilis jurisdictionis; quamvis reverà juxta solidiorem opinionem hujusmodi absolutioni non sit locus post Jubilæum semel lucratum, in ordine ad quod lucrandum facultas illa absolvendi conceditur. Ita *Herincx cit.* Porrò *Gobat de Jubilæo, c.* 14. inquit, probabile, imò probabilius esse, quòd quis bina vice lucrari queat Jubilæum extraordinarium, si repetat opera præscripta. Et vel maximè hæc sententia vera est in casu quo obtento in tua patria Jubilæo, accedens ad alium locum, in quo adhuc celebratur Jubilæum, denuò perficis opera præscripta, quamvis id quoque neget *Lugo*.

158 II. Jubilæum nequit obtineri pro defunctis. Ita Gobat *de indulgent. p. 1. cap. 22. num.* 266. Quia Bulla jubilaris tantùm pro vivis, non verò pro defunctis concedit lucrandum jubilæum, adeoque quilibet tantùm pro seipso poterit lucrari Jubilæum.

159 III. Gratia Jubilæi non exspirat per mortem Papæ, qui concessit, dummodò causa perseveret: quæ tamen non perseverat, si præcisè fuit, ut hic Papa obtineret gratiam benè regendi. Attamen probabile est etiam in hoc casu valituras absolutiones, & commutationes votorum intra tempus, quo ignoratur mors, quia ubi est error publicus cum aliquo titulo, Ecclesia confert jurisdictionem juxta communem Doctorum. Ita La Croix *lib. 6. p. 2. nu.* 1396. Addunt Bossius, Pasqualigus, Viva *cit. qu. 2. art. 3. nu.* 10. Quando Papa dicit, *ut impetretur gratia ad bene regendam Ecclesiam*, esse sensum, ut Ecclesia benè regatur, non, ut ipse præcisè Papa bene regat, adeòque etiam mortuo isto Papa manebit causa finalis.

160 IV. Qualiter Bullæ Jubilæorum sint interpretandæ, diximus *hoc capite, sect. 1. nu. 66. & seqq.* Item an sequens sententiam probabilem in acquisitione Jubilæi consequatur à parte rei Jubilæum, hujusque favores, diximus *hoc cap. sect. 1. n. 71. & seqq.* Item an recedente fictione Jubilæum reviviscat, dictum est *hoc cap. sect. 1. n.* 53.

§. IV. *Suspensio indulgentiarum in Anno sancto.*

161 I. Durante Anno Sancto Jubilæi suspenduntur omnes indulgentiæ plenariæ concessæ vivis extra Urbem Romam constitutis, & facultates absolvendi, dispensandi earumdem occasione datæ, quæ tamen completo Anno Sancto Jubilæi absque nova renovatione manent in suo robore. Ita communis Doctorum apud Herincx citatum, Gobat, *de Jubilæo c.* 10. Dominicum Viva *de Jubilæo q.* 4. & alios. Patet ex Bullis Pontificum promulgantibus, & indicentibus Annum Sanctum Jubilæi. Non tamen I. In Anno Sancto suspenditur *indulgentia, & Jubilæum Compostellanum* ex Brevi Apostolico Sixti V. ut tradit Castro-Palaus apud nostrum P. Herincx *disp. 4. de pænit. qu.* 13. Nec II. Suspenditur indulgentia ab ipso Christo Domino concessa *Ecclesiæ Portiunculæ prope Assisium*, ut declaravit Urbanus Octavus anno Jubilæi 1625. Innocentius Decimus anno Jubilæi 1650. 5. Julii, Bulla: *Cùm ob sacri jubilæi*, & pro ultimo anno Jubilæi 1700. Innocentius XII. Bulla: *Cùm ob sacri*, 21. Augusti, 1690. quam infrà in Appendice alphabetica Bullarum. V. *Indulgentiæ*, in terminis referemus. Quod tamen intelligendum est *de proprio loco*, hoc est, *illo Templo Portiunculæ Assisiatensis*. Non autem extra illum locum de aliis Ecclesiis, ad quas à Summis Pontificibus fuit extensa, & communicata, ut notat Rodriquez. Nec III. Suspenditur indulgentia concessa *Domui Augustissimæ Lauretanæ B. V. Mariæ*, uti declaravit Gregorius XIII. *teste Benzonio l. 4. c. 7.*

162 II. Indulgentiæ etiam plenariæ pro Defunctis concessæ non suspenduntur Anno Sancto Jubilæi, nam in his cessat finis suspensionis indulgentiarum, quia est, ut omnes Romam conveniant, & vel maximè, cùm Jubilæum tantùm possit obtineri pro vivis. Quare (*teste Herincx cit. n.* 91.) Romæ declaratum fuit anno 1625. Altaria privilegiata pro defunctis, anno Jubilæi retinere suum vigorem: onde in Brevibus istorum Altarium, quæ dantur ad septennium continuò subsequens, non fit exceptio Anni Sancti Jubilæi intercurrentis, prout fit in Brevibus indulgentiarum septennalium quæ conceduntur pro aliquo festo, vel oratione 40. horarum. Vide dicta *hoc cap. sect. 1. n. 60.* Idem proinde est de medaliis, Crucibus, Rosariis &c. quibus annexa est indulgentia pro defunctis. *Herincx citat.* Notat autem Gobat *de jubilæo cap. 9. in Appendice prima.* Viva *de jubil. q. ult. art.* 2. La Croix *lib. 6. p. 2. n.* 1401. Clementem X. declarasse, quod in Anno Sancto Jubilæi suspensæ sint illæ indulgentiæ, quas possunt vivi lucrari sibi, vel etiam defunctis applicare per modum suffragii: non tamen aliæ, quæ solis defunctis sunt applicabiles, & non vivis: Hæ enim non suspenduntur in anno Jubilæi.

163 III. In Anno Sancto Jubilæi etiam non suspenduntur indulgentiæ Episcopales: Cùm Bullæ indulgentiarum suspensivæ solùm loquantur de indulgentiis per Romanos Pontifices concessis. Imò idem censent plurimi Doctores (etiam, qui Romæ scripserunt, ait *Herincx cit. n.* 94.) de cæteris, indulgentiis non plenariis: Nam Gregorius XIII. & alii Pontifices ante ipsum, expressè loquuntur de solis plenariis, in quibus etiam salvatur finis suspensionis, nempe, ut fideles Romam conveniant: Cùm alias Episcopi possint concedere indulgentias partiales toties, quoties libet: unde cùm hoc pendeat ex mente Papæ quousque clarè non manifestaverit suam mentem, potest hoc rationabiliter teneri. Item docent Filliucius, Lezana, Castro-Palaus, Dicastillus, Quintanadyenas, Gobat, Viva, contra Tannerum apud La Croix *l. 6. par. 2. num.* 1401. Ulteriùs ex præsumptione benignæ voluntatis Pontificiæ in favorem extremæ necessitatis, imò etiam ex declaratione Clementis X. apud Gobat *de jubilæo, cap. 9. in Appendice prima*, non censentur suspensæ indulgentiæ plenariæ concessæ pro articulo mortis. Hæ enim speciali nota dignæ videntur, cessatque in ipsis finis, & ratio suspendendi indulgentias, qui est, ut in Anno Sancto omnes Romam conveniant ibidem lucraturi indulgentias: agonizantes autem Romam venire non possunt: ergo. Denique benè docet *Gobat cit. n.* 41. quòd licèt in Anno Sancto non suspendantur indulgentiæ concessæ Basilicis, & Ecclesiis Romanæ urbis, tamen suspensæ sint indulgentiæ Ecclesiarum Regularium extra Romam suarum, quæ habent participationem, & communicationem indulgentiarum concessarum Ecclesiis urbis Romæ. Ratio est, quia suspensio talium indulgentiarum est ferè necessaria ad finem, ob quem in Anno Sancto suspendi solent indulgentiæ: siquidem multi milliones hominum sunt inscripti Confraternitatibus, & Ordinibus Religiosis, habentibus indulgentiarum communicationem cum una, aut pluribus Basilicis, vel Ecclesiis Romanæ Urbis, quos proinde indulgentia Anni Sancti non pelliceret ad invisenda limina Apostolorum, si domi possent frui indulgentiis hujusmodi.

164 IV. Quod attinet ad facultates, non suspenduntur in Anno Sancto facultates absolvendi à casibus Episcopalibus, ut ex tenore Bullarum suspensivarum est evidens: imò idem dicendum est de facultatibus absolvendi à casibus reservatis Papæ, quæ non sunt concessæ occasione indulgentiarum seu

causa

causa illas consequendi, sed ob alios fines, prout sunt illæ, quæ concessæ sunt Regularibus in ipsorum privilegiis quibus poterunt uti etiam in Anno Sancto. Herincx *cit. n.* 96. Gobat *de Jubilæo c.* 10. *n.* 49. Layman *lib.* 5. *tr.* 7. *c.* 8. *nu.* 4. Paulus, Tannerus, & alii. Idemque à fortiori dicendum est de potestate super casus Papales occultos concessa Episcopis in Concilio Trident. *sess.* 24. *c.* 6. de reformatione: id enim expressum est in Bulla Gregorii XIII. *Herincx cit.*

165 Incipit autem suspensio supradictarum indulgentiarum, & facultatum in primis Vesperis Nativitatis Domini, nimirùm quando incipit annus Jubilæus juxta suprà dicta, & desinit eadem suspensio, quando desinit Annus Sanctus, videlicet finitis primis Vesperis Nativitatis Domini anni sequentis. Ita Gobat *cit. cap.* 9. *n.* 50. *& seqq.*

QUÆSTIO II.

Qualia opera requirantur ad lucrandum Jubilæum, in specie qualis oratio, processio, visitatio Ecclesiæ, jejunium & Eleemosyna?

SUMMARIUM.

167 *Jubilæum lucrari potest, qui lucrari potest indulgentiam plenariam.*
168 *An Amentes, Peregrini, Advenæ possint consequi Jubilæum?*
169 *Ad lucrandum Jubilæum requiritur, ut quis præstet opera præscripta.*
170 *Et seqq. Enumerantur opera ordinariè præscripta pro lucrando Jubilæo.*
173 *Qualiter opera præscripta sint perficienda?*
174 *Qualis Oratio requiratur ad lucrandum Jubilæum, & seqq.*
176 *Qualis visitatio Ecclesiæ?*
177 *Qualis Processio?*
178 *Qualia jejunia, & quibus diebus?*
179 *Qualis Eleemosyna?*
180 *An etiam Religiosi, & pauperes debeant dare Eleemosynam?*
181 *Qualibus pauperibus danda sit Eleemosyna?*

ASSERTIO II.

166 *Jubilæum lucrari potest, qui lucrari potest indulgentiam plenariam, modò, etiam præstet opera à Summo Pontifice præscripta, videlicet Orationem, Visitationem Ecclesiæ, jejunium, Eleemosynam &c.* Certa.

§. I. *Jubilæum lucrari potest, qui lucrare potest indulgentiam plenariam.*

167 Patet, quia Jubilæum est indulgentia plenaria. Hinc quia *sect.* 1. *hujus capitis qu.* 2. *n.* 23. *& seqq.* diximus: indulgentias lucrifieri posse à solis hominibus baptizatis, non excommunicatis, subditis, debitoribus pœnarum temporalium, existentibus in statu gratiæ, & habentibus intentionem easdem lucrandi, hæc omnia etiam dici debent de Jubilæo, quòd possit lucrifieri à solis hominibus baptizatis, non excommunicatis &c. adeòque dicta loco citato de indulgentiis, huc ad lucrantes Jubilæum referri, & applicari debent cum debita proportione.

168 Duo tamen addenda occurrunt. I. Quòd licèt carentes usu rationis, defectu ætatis, v. gr. infantes, vel ratione perpetuæ amentiæ, sint incapaces indulgentiæ, & Jubilæi: quia nequeunt perficere opera præscripta, nec sint debitores pœnarum temporalium ex dimissis peccatis personalibus restantium, cùm ob defectum rationis personaliter peccare non potuerint: tamen si aliqui careant usu rationis propter morbum, vel somnum, vel habeant lucida intervalla, & perfecerint opera præscripta, lucrabuntur indulgentiam, ac etiam Jubilæum: nam si quis omnia opera in Jubilęo duarum hebdomadarum pręscripta, impleat prima hebdomada, & dormiat media nocte Sabbati, qua jejunium expletur, dormiens Jubilęum lucrabitur, si cętera non desint. Secundum est, quòd omnes peregrini & advenæ potiri possint Jubilæo concesso Urbi, aut Regno in quo versantur, idque probat praxis, & docet Lugo apud Gobat *de Jubilæo, c.* 13. Longè tamen certius est, Jubilæum Urbi alicui impertitum extendi ad omnes ejus Urbis Clericos, & Religiosos. Quare si iter faciens pervenias ad locum, in quo Jubilæum celebratur, frueris illo æquè, ac incolæ, sive perveneris illuc ante, sive primùm post publicationem. Unde si tantùm per dimidium diem alicubi tamquàm peregrinus, aut viator vixeris, partem præscriptorum operum potes ibidem perficere, v. g. visitare Ecclesias, dare Eleemosynam &c. partem alibi, aut petere commutationem, si impedimentum occurrat. *Lugo, & Layman apud Gobat cit. nu.* 90. qui subdit: Non teneris ratione Jubilæi differre iter aliquod in aliud tempus: nam Bulla jubilaris sine distinctione offert Jubilæi gratiam iter agentibus.

§. II. *Modò etiam præstet opera à Summo Pontifice præscripta.*

Ratio est: quia gratia conditionatè concessa nonnisi 169
impleta conditione suum sortitur effectum: Ergo nec Jubilæum quis lucrabitur, ejusque consequetur effectum, nisi impletis operibus ad illud obtinendum à Summo Pontifice requisitis, & pręscriptis. Jam verò

I. *Ad lucrandum Romæ in Anno Sancto Jubilæum*, ordi- 170
nariè pręscribitur, ut post peractam confessionem, & communionem visitentur ab inquilinis quatuor Ecclesiæ urbis Romæ videlicet BB. Apostolorum Petri & Pauli, Lateranensis, & S. Mariæ Majoris, semel saltem in die, per triginta continuos, aut interpolatos dies, à peregrinis verò per quindecim dies, & oretur pro fidelium, & totius Christiani populi salute, pace, & concordia.

II. *Ad lucrandum Jubilæum ordinarium*, quod post An- 171
num Sanctum conceditur Provinciis extra Italiam, communiter pręscribitur confessio, communio, quindecim visitationes quatuor Ecclesiarum, ac devota in eis fusa oratio pro remissione suorum peccatorum, pro concordia Principum Christianorum, extirpatione Hęresum, ac S. Matris Ecclesiæ necessitatibus.

III. *Ad lucrandum denique Jubilæum extraordinarium*, 172
quod post Coronationem Neo-electi Summi Pontificis pro exorando à Deo felici regimine, vel quando Ecclesia gravi necessitate premitur, concedi solet, ordinariè pręscribitur confessio, communio, certarum Ecclesiarum visitatio, ac in iisdem fusa oratio pro exaltatione S. Matris Ecclesiæ, hęresum extirpatione, Principumque Christianorum concordia, Eleemosynæ datio, jejunium feria quarta, sexta, & Sabbato in una ex duabus hebdomadis. Subinde etiam pręscribitur processio, vel ejus comitiva. Quod si aliquis ob infirmitatem, aut aliam causam rationabilem, nequeat prędicta exequi, conceditur facultas confessario, omnia & singula in opus pium, prout sibi visum fuerit, commutandi.

IV. Opera pręscripta pro lucrando Jubilęo juxta tutio- 173
rem sententiam debent prestari in una hebdomada. Ita Henriquez, Sanctarellus, Herinca *cit. n.* 99. Gobat *de Jubilæo c.* 11. & alii apud ipsum *cit. n.* 72. de jejuniis hoc videtur esse certum. Attamen qui designatas Ecclesias visitavit in loco, v. gr. sui domicilii, in quo Jubilæum est publicatum, potest alibi implere reliqua opera: quia favor Jubilæi non localis, sed personalis est. *Herincx cit. n.* 100. Item opera pręscripta debent impleri integrè, ipsis diebus, quibus mandantur, ad intentionem Summi Pontificis, ab ipso, qui lucraturus est Jubilęum, in statu gratiæ, &c. quæ omnium fusiùs deducta suprà *sect.* 1. *hujus cap. qu.* 2. *n.* 33. *& seqq.* huc applicanda sunt.

§. III. *Orationem, Visitationem Ecclesiæ, Processionem.*

I. Quando pręscribitur oratio, requiritur *Vocalis* secun- 174
dùm tutiorem sententiam: putat tamen *Gobat de Jubilæo c.* 21. etiam sufficere mentalem, quia etiam hæc est propriè oratio, & Ecclesia non rarò dat indulgentiam pro actu merè interno. Si tamen pręscribatur Oratio Dominica, vel salutatio Angelica, debet esse vocalis Oratio: quia communis usus Ecclesiæ habet, ut quando quis jubetur dicere, aut recitare orationem Dominicam, aut salutationem Angelicam, utatur voce, sicuti patet ex pręcepto de Horis Canonicis. Quando pręscribitur Oratio *indeterminatè*, sufficit communiter *dicere 6. Pater, & Ave, cum totidem Gloria Patri, & unum Credo*, etiamsi in Bulla Jubilæi dicatur: *ibique per aliquod temporis spatium devotè oraverint*. Communis apud *Gobat cit. c.* 21.

II. Oratio fundenda est ad intentionem, quam Bulla 175
Jubilæi pręscribit. Patet ex Bulla Jubilari, & vide dicta suprà *sect.* 1. *hujus cap. n.* 31. Ex quo sequitur, quòd Oratio pro lucrando Jubilęo requisita, nequeat inservire pro impletione voti, aut Pęnitentiæ Sacramentalis, cùm hæc aliam intentionem requirant: eadem autem Oratio non valeat tantum fusa pro duabus intentionibus, quàm pro una sola. Item Oratio fundenda est cum attentione externa, (quod certum est, cùm sine hac non consistat vera Oratio) ac etiam cum interna, ut docet Gobat cit. Quia Oratio cum voluntariis distractionibus internis non impetrat à Deo concordiam v. g. Principum Christianorum &c. ad quam tamen impetrandam pręscribitur à Summo Pontifice, & sic non satisfit ejusdem intentioni. Denique Oratio debet fieri in Ecclesia, quam visitare debes: quare

III. Visitatio Ecclesiæ I. debet esse *Religiosa*, *& De-* 176
vota, quod fiet, si in Ecclesia visitata exerceatur actus

Reli-

Religionis, v. gr. genuflexio, Oratio &c. II. Debet esse *totuplex*, quotuplex est præscripta. III. Debet esse *earum Ecclesiarum, quæ sunt determinatæ:* neque enim licet alias pro præscriptis visitare. *Gobat cit. c.* 20. vide dicta sect. 1. hujus capitis, num. 13.

177 IV. Quando etiam præscribitur *Processio*, debet quis I. devotè, & modestè comitari Processionem. II. Nihil tamen interest, sive præcedas, sive sequaris Crucem, & Clerum, modò moraliter loquendo facias unum Corpus cum processione. III. Satisfacit etiam, sive in prima, sive in secunda platea, te modò associes processioni, vel ab ea paulò ante finem recedas. Communis apud *Layman*, *Gobat*, *La Croix*.

§.IV. *Jejunium*, *Eleemosyna*.

178 I. Jejunia præscribi solita pro Jubilæo sufficiunt, etsi observata in occurrentibus diebus, in quibus aliquis jam est obligatus ad jejunium ex Lege Ecclesiæ, aut voto, vel regula, ut est certum ex praxi Ecclesiæ. Sufficit autem jejunium juxta consuetum Ecclesiæ morem servari solitum. Si quis in prima Jubilæi hebdomada semel, & in secunda bis jejunaret, non potiretur Jubilæo juxta Gobat, *de Jubilæo*, *c.* 28. *n.* 212. Quia Bullæ Jubilæi insinuant, jejunia debere servari in una, eademque hebdomada. Similiter si quis jejunaret die Lunæ, Martis, & Jovis, etsi in una hebdomada, non acquireret Jubilæum, juxta Navarrum, Reginaldum, Rodriquez, Gobat *cit. nu.* 213. Quia non jejunaret præscriptis à Papa diebus, scilicet feria quarta, sexta, & Sabbato. Porrò in Jubilæo omnes, etiam pueri, & puellæ, si velint illud lucrari, jejunare debent: nec ideò præcisè debet eis commutari jejunium in alia opera: quia non dum impleverunt annum ætatis vigesimum primum; nam difficultas, quam sentiunt in jejunando, non est communiter gravis, & existimat Rodriquez *in summa c.* 184. *n.* 10. non posse iis commutari jejunium, nisi ex eo timeatur notabile detrimentum. Aliis tamen infirmis, & iis, qui ex necessitate graviter laborant, potest Confessarius jejunium in alia pietatis opera commutare. Navarrus, Rodriquez apud *Gobat cit. n.* 211.

179 II. Eleemosyna pro Jubilæo requisita debet esse *corporalis*. Gob. *cit. c.* 29. *n.* 218. siquidem usus fidelium Bullas Jubilæorum de Eleemosyna loquentes interpretatur de Eleemosyna corporali: sufficit tamen, si quis unum ex septem misericordiæ corporalis operibus erga indigentem gratis exerceat, quia singula ex septem operibus misericordiæ corporalis sunt propriæ dictæ Eleemosynæ, teste *D. Thoma.* 2.2. *qu.* 32. *art.* 3. Potest verò Eleemosyna dari ante vel post communionem, etsi hæc sumatur die Dominico, nec debet esse necessariò proportionata facultatibus erogantis, nisi hoc in Bulla Jubilari exprimatur: sed fideles erogare possunt, quantum pro suo quisque arbitrio judicaverit.

180 III. Porrò etiam Religiosi habentes bona communia tenentur dare Eleemosynam: hinc Prælati Regularium, qui tempore Jubilæi solent, & debent largiri Eleemosynas pro suis Religiosis, hos de hac sua voluntate maturè præmoneant. Idem dicendum de parentibus respectu prolium, maritu respectu uxoris, Dominis respectu servorum. Docet tamen Cardinalis *de Lugo to.* 3. *in* 3. *p. disp.* 17. contra Suarez, si Prælatus Regularis ex bonis communibus eroget Eleemosynam pro omnibus subditis, ipsis id ignorantibus, fore satis, dummodò ipsi saltem intra unam hebdomadam Jubilæi id legitimè scientes ratum habeant. Putat quoque Lugo, quòd etiam Fratres Minores teneantur dare Eleemosynam, eo quòd licèt non habeant bona communia, sed simplicissimum usum facti rerum omnium, tamen hunc usum in alios transferre possunt, à quibus dominium acquiritur. Alii verò putant, quòd Eleemosyna in Fratribus Minoribus debeat commutari in aliud opus pium. Porrò pauperes summè indigentes possunt sibi ipsis dare Eleemosynam, quamvis etiam *Lugo* velit, hos teneri dare Eleemosynam v. g. unius oboli, vel procurare, ut ab aliis detur pro ipsis Eleemosyna, vel debere petere commutationem. Denique satisfacit Dominus, si det Eleemosynam per famulum (quamvis, qui vult lucrari Jubilæum, aut indulgentiam, debeat per seipsum, & non per alium, alia præscripta opera adimplere) modò famulus verè eroget Eleemosynam à suo Domino deputatam, si enim famulus eam non erogaret, Dominus non lucraretur Jubilæum. Ita *Lugo cit. & alii apud Dianam*. Ratio est: quia dare Eleemosynam est transferre dominium illius in pauperem; atqui si famulus Eleemosynam à Domino deputatam non eroget in pauperem non transfert ejus dominium in pauperem: ergo Dominus non dedit Eleemosynam. Hæc tamen ratio non evincit, (ait *Gobat cit. cap.* 30.) quominùs practicè probabilis, & tuta sit opinio Sà. *V. Indulgentia*, & Lezana, *V. Jubilæum*, tenentium oppositum; eo quòd quantùm est ex parte Domini, jam dederit, tradideritque Eleemosynam.

IV. Nomine *Pauperum*, quibus tempore Jubilæi oportet dare Eleemosynam; intelliguntur tum veri pauperes: tum deinde pauperes secundùm suum statum: tum insuper illi quoque, qui fingunt se pauperes, cùm reverà non sint. Quis enim credat, quòd Papa velit, ut mendicos interrogemus, an sint verè pauperes, an verò mentiantur se esse tales? cùm præsertim regulariter in his minutis Eleemosynis dandis adsit animus transferendi dominium etiam in falsum mendicum, ut ex *Lessio* notat *Lugo cit.* 181

QUÆSTIO III.

De Confessione, & Communione ad lucrandum Jubilæum requisita.

SUMMARIUM.

183 *Ad lucrandum Jubilæum requiritur confessio,*
184 *Eaque valida, nec sufficit sacrilega.*
185 & 186 *Resolvuntur circa hoc aliqui casus.*
187 *Quid suadendum, & faciendum in praxi?*
188 *Quando confessio pro lucrando Jubilæo sit peragenda?*
189 *Qualis communio requiratur ad lucrandum Jubilæum?*
190 *An ad lucrandum Jubilæum etiam pueri, & aliàs impediti communicare debeant?*

ASSERTIO III.

Ad lucrandum Jubilæum requiritur confessio, & quidem valida, nec sufficit sacrilega. Idem de communione dicendum. Communissima DD. 182

§.I. *Ad lucrandum Jubilæum requiritur confessio.*

Patet ex Bullis Jubilæorum præscribentibus confessionem sacramentalem peccatorum pro obtinendo Jubilæo. Si tamen quis non haberet conscientiam peccati mortalis, quod nondum sit confessus, non teneretur confiteri pro lucrando Jubilæo, etiam in casu, quo Auctor Jubilæi expressè dixisset, se non impertiri Jubilæum, nisi verè pœnitentibus, & confessis. Ita Lugo, Comitulus, & alii apud, & cum Gobat *de Jubilæo cap.* 2?. *n.* 558. Ratio hujus communis sententiæ est, quòd usus Ecclesiæ habeat, ut quando loquitur de confessione, intelligat confessionem peccatorum mortalium, ut constat *ex cap. Omnis utriusque sexus de pœnitentia, & remissione*, in quo utrique non præcipitur, nisi confessio mortalium: cùm non possit præcipi ab Ecclesia confessio omnium venialium, utpotè multis moraliter impossibilis. Si verò aliquis foret sibi conscius peccati mortalis, licèt eliceret contritionem perfectam, & tamen non confiteretur, non consequeretur Jubilæum. Ita Lezana *V. Jubilæum n.* 15. consentientibus Suarez, Filliucio, & aliis apud *Gobat cit. num.* 152. Ratio est, quia in Bulla Jubilari Papa exigit, non tantùm, ut dispositionem, sed ut opus injunctum. Quando tamen quis non posset confiteri ob defectum Confessarii, vel bona fide existimavit, non requiri confessionem, probabile est, talem, si reliqua præstet, obtinere indulgentiam. Ita censet Navarrus *de Jubilæo*, *Not.* 18. & consentiunt Fernandez, Zanardus, Diana, Sanctarellus; quamvis opposita sententia sit probabilior, Judice *Gobat num.* 159. quia magis congruit verbis Bullarum absolutè confessionem exigentium. 183

§.II. *Et quidem valida, nec sufficit sacrilega.*

I. Ita Cardinalis de Lugo, Suarez, Filliucius, Sanctarellus, & alii apud Gobat *nu.* 15?. Ratio est, quia nec præcepto Ecclesiastico de confessione annua satisfit per confessionem sacrilegam, siquidem contrarium damnavit Alexander VII. *propos.* 14. Nec per ejusmodi confessionem obtinetur finis à Papa intentus, scilicet plena cum Deo reconciliatio. Si tamen pœnitens sine sua culpa pro Jubilæo faceret confessionem invalidam, tamen esset perfectè contritus, lucraretur Jubilæum. Ratio est, quia Papa pro jubilæo requirit confessionem eo modo, quo est possibilis pœnitenti: sed in hoc casu confessio valida non est ei possibilis cùm sine sua culpa confessio sit invalida: ergo talis pœnitens adhuc lucraretur jubilæum. Idem ob eamdem rationem dicendum de eo, qui constitutus in peccato mortali, hujus tamen inculpabiliter oblitus, ideò non confiteretur, & tamen esset de omnibus suis peccatis perfectè contritus. Ita Dominicus Viva *de Jubil. q.* 8. *art.* 3. 184

II. Qui prima hebdomada Jubilæi fecit confessionem præscriptam, etsi, antequam reliqua opera perficiat, labatur in peccatum mortale, non tamen necessarium est: ut iterum confiteatur pro lucrando jubilæo, sed sufficit, si per 185

contri-

contritionem perfectam se reponat in statum gratiæ. *Gobat cit. n.* 157. Ratio est, quia Bullæ jubilæi, ut summum, exigunt unam legitimam confessionem, & nullo verbo indicant plurium necessitatem. Si tamen talis nondum communicasset pro lucrando jubilęo, utique teneretur illud peccatum mortale confiteri, nec sufficeret super eo elicere contritionem perfectam; si quidem ad sumendam Sanctissimam Eucharistiam prę requiratur confessio sacramentalis peccati mortalis, etiam in perfectè contritis, uti patet ex Concil. Trid. *sess.* 13. *cap.* 7.

186 III. Ille, qui in casu, quo exigitur in jubilæo actualis confessio, fecit quidem confessionem formaliter integram, non autem materialiter, quia scilicet fuit oblitus peccati mortalis, non tenetur (si jam communicavit) *pro jubilæo lucrando* iterum confiteri illud peccatum oblitum, etsi illius recordetur intra tempus lucrandi jubilæi; tum quia, ut diximus, Bullæ jubilares non exigunt nisi unam confessionem; tum quia qui in paschate oblitus est confiteri peccatum mortale, non tenetur vi pręcepti Ecclesiastici (si jam peregit Communionem Paschalem) ampliùs illo anno confiteri: licèt interim maneat obligatio peccatum mortale oblitum confitendi, quando aliàs primò confitebitur iterum. Imò in casu præfato, talis, qui fuisset oblitus peccati mortalis in confessione pro jubilæo facta, non teneretur elicere contritionem, quia jam esset in statu gratiæ per priorem confessionem & consequenter reliqua opera v. g. jejunia, Eleemosynas, & præsertim ultimum posset ritè perficere. Ita Gob. *cit. n.* 157. Viva *de jubilæo*, *q.* 8. *art.* 3. & alii apud ipsum.

187 IV. In praxi suadendum est 1. Ut confessio sit primum opus factum ad lucrandum jubilęum, ut sic cætera opera sequentia fiant in statu gratiæ, sintque meritoria, & satisfactoria de condigno; reddantque certiorem de lucrato jubilęo. 2. Ut fiat confessio unius saltem peccati venialis, si quis non haberet peccatum mortale, quia in jubilęo etiam prescribuntur jejunia senibus excedentibus sexagesimum, & juvenibus nondum attingentibus vigesimum primum annum, quæ tamen ab Ecclesia aliàs ipsis pręcepta non sunt; ergo idem videtur dicendum de Confessione venialium. 3. Si post factam primam confessionem laberetur quis in peccatum mortale, vel peccati mortalis in confessione obliti recordaretur, iterum confiteatur, quia hoc necessarium esse, judicant aliqui Doctores.

§. III. *Quando Confessio sit peragenda pro lucrando jubilæo?*

188 CONfessio pro lucrando jubilęo potest peragi Sabbato ante Dominicam primam, in quo modò incipit Jubilęum imò etiam feria sexta ante Dominicam primam jubilęi potest fieri confessio pro jubilęo (idem dicendum de confessione pro alia indulgentia lucranda) Ita Layman *lib.* 5. *tr.* 7. *c.* 8. *de jubilæo*, *n.* 6. dicens, de hoc nullum esse dubium: tum quia sic est praxis: tum quia confessio probabiliter non est necessaria ei, qui non habet peccatum mortale, qualis foret, qui confiteretur feria sexta, vel Sabbato ante Dominicam primam jubilæi. Item confessio, & communio potest differri, & fieri in tertia Dominica, seu decimo quinto, hoc est; ultimo die Jubilæi, quia sic est consuetudo Ecclesiarum, *Layman citatus*, *Navarrus*, *Henriquez* apud ipsum. Quando tamen in Bulla Jubilæi posita forent hæc verba: *Ante omnia confiteantur*, putat Navarrus, confessionem necessariò esse pręmittendam reliquis operibus, quamvis *Henriquez* non improbabiliter existimet, hac ipsa phrasi solùm indicari, quòd confessio tamquam res pręcipua imperetur, cui consentit *Sà V. Indulgentia n.* 13. ita loquens; *Cùm dicitur in jubilæo, ut quisque ante omnia confiteatur*, *sufficit confiteri intra tempus jubilæi*. Denique confessio pro jubilæo non necessariò debet esse generalis, cùm hoc non pręscribatur in Bullis jubilęorum, sed sufficit ordinaria.

§. IV. *Communio pro lucrando jubilæo requisita*,

189 EST illa, quæ in suscipiente sufficit ad causandam gratiam sanctificantem, qualis juxta probabilem plurimorum Theologorum doctrinam est communio ejus, qui oblitus peccati mortalis, quod commisit, ad illam accedit attritus, in quo casu communio per accidens causat gratiam primam sanctificantem. Si verò communio scienter fiat in peccato mortali, non sufficit ad lucrandum jubilæum, quia per talem communionem sacrilegam etiam non satisfit pręcepto communionis annuæ, ut patet ex propositione 55. damnata ab Innocentio XI. Ratio est, quia mens Ecclesiæ, & Papæ est, ut pro satisfactione pręcepti annuę communionis Paschalis, & lucratione jubilæi non tantùm communio quoad substantiam ponatur, sed etiam quoad talem modum, videlicet, ut sit operativa, & causativa gratiæ, & remissionis peccatorum: eò quòd ad hos fines obtinendos instituatur. Ita La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1519. cum aliis. Hinc etiam Viva *de jubilæo qu.* 8. *art.* 4. cum Pasqualigo probabiliùs negat sufficere pro lucrando jubilęo communionem ejus, qui invincibiliter oblitus peccati mortalis à se post ultimam confessionem commissi, bona fide, nulla pręvia contritione, vel attritione sumit Eucharistiam: cùm talis communio non sit digna Sacramenti sumptio, nec animi refectiva, prout videtur exigi à Pontifice.

Quantùm ad pueros, sicut & alios, qui communicare non possunt, debet communio in aliud pium opus commutari. Ita Diana, Faustus, Gobat *de jubil. c.* 26. *n.* 176. Quia aliàs non implerent omnes pręscriptas conditiones. Unde Layman *l.* 5. *tr.* 4. *cap.* 5. *n.* 3. post Henriquez monet, pueros tempore jubilęi faciliùs admittendos esse ad sacram communionem, quàm extra. 190

QUÆSTIO IV.

Qualiter opera pro lucrando jubilæo præscripta, obstante impedimento, in alia à Confessario commutari, vel prorogari possint?

SUMMARIUM.

192 *Nullus potest propria auctoritate aliquod ex præscriptis pro lucrando jubilæo operibus prorogare, aut commutare, etiam in melius.*

193 *Sed Confessarius potest præscripta opera commutare, vel prorogare, subsistente impedimento.*

194 *Et quidem omnia.*

195 *Qualiter, & quando facienda sit prædicta commutatio, & prorogatio?*

ASSERTIO IV.

NUllus propria auctoritate, potest ex præscriptis pro lucrando Jubilæo operibus aliquod commutare in melius, sed Confessarius potest obstante impedimento, opera pro lucrando jubilæo præscripta prorogare, vel commutare in alia opera moraliter æqualia. Communis DD. 191

§. I. *Nullus potest propria auctoritate aliquod commutare*

EX pręscriptis pro lucrando Jubilęo operibus prorogare, vel commutare in aliud etiam pręsente impedimento. Gobat *tract.* 3. *de jubilæo*, *cap.* 15. *num.* 79. Ratio est, quia nemo ad hoc faciendum dedit ipsi potestatem. Nec obstat, quòd possit quis suum votum mutare in opus melius, aut etiam æquale; nam id fieri potest; quia Deus admittit talem commutationem: *Non enim propositum, aut promissum infringit, qui in melius mutat*, ut dicitur *cap. Pervenit* 2. *de Jurejurando*: At eam non admittit Pontifex, ut patet partim ex Bullis Jubilęorum, partim ea praxi. 192

§. II. *Sed Confessarius potest prædicta opera commutare, & prorogare.*

PAtet ex Bullis Jubilęorum: si tamen adsit impotentia physica, vel moralis, seu gravis, & notabilis difficultas exequendi opera prædicta: adeò, ut si Confessarius commutaret opera præscripta, non existente gravi difficultate eadem exequendi, commutatio foret invalida, & obesset acquisitioni jubilæi juxta Gobat *cit. cap.* 14. *nu.* 100. & alios. Quia Bullæ jubilares ad commutationem, vel prorogationem requirunt notabilem difficultatem in executione operum præscriptorum. Si tamen Confessarius bona fide ratus adesse sufficientem commutationis faciendæ rationem, commutet tunc, cùm à parte rei non est sufficiens, videtur nihilominus valere commutatio, nec periclitari jubilæum. Gobat *cit. cap.* 15. *num.* 103. Ratio est, quia non videntur aliter sedari posse conscientiæ Confessariorum, & pęnitentium, præsertim, quando his impertienda est absolutio à reservatis, aut censuris. Si verò Confessarius sciens non adesse sufficiens impedimentum operis exequendi, faciat commutationem, non obtinetur Jubilæum, quia invalidè commutavit: adeòque non adimplentur opera ad lucrandum jubilæum requisita. 193

§. III. *Et quidem omnia*

PRæscripta opera, ne excepta quidem Confessione, & Communione, Confessarius prorogare, & commutare potest in alia opera iis, qui impotentia morali, seu notabili difficultate prohibentur ab executione operum præscriptorum, nisi in Bulla jubilæi aliter exprimatur. Gobat *cit. cap.* 16. *num.* 106. Insuper in casu, quo quis spontè & scien- 194

& scienter opera præscripta non implevit, & adveniente ultima die jubilæi, adhuc optaret lucrari jubilæum, potest Confessarius opera præscripta commutare in alia opera pia: quamvis enim malitia fuerit prævia, jam tamen pœnitens est reverà impotens, estque impedimentum ex suppositione necessarium. Ita Filliucius *tract.* 8. *n.* 268. Sanctarellus, Diana, & alii apud Gobat *cit. cap.* 17. *num.* 113. quamvis valdè dubium censeat hoc noster Pater Herincx *disp.* 4. *de pœnitent. quæst.* 13. *num.* 101. eò quòd Bulla videatur loqui de iis, qui fuerunt legitimè impediti. Addit tamen Herincx citatus, aliud esse de eo, qui jubilæo ferè transacto ex mera ignorantia, & bona fide omisisset opera præscripta; talis enim posset confiteri, & ultima die dominica communicare: cætera autem opera possent per Confessarium prorogari in sequentem septimanam. Similiter si quis opera implesset excepta communione, & die dominica inadvertenter aliquid cibi, vel potus sumpsisset, posset communio commutari in aliud opus pium, vel differri in diem proximum. Ita *Herincx cit. Diana, Sanctarellus, Gobat cit. num.* 112. Denique quando pœnitens omnibus reliquis perfectis venit ultimo Sabbatho ad confessionem, dubitat tamen rationabiliter Confessarius, an sit, si eum absolvat, permansurus in proxima peccandi occasione, potest differre absolutionem, & communionem per aliquot hebdomadas, ut eruat illum ab occasione peccandi, & postea illum absolvat ab omnibus peccatis, etiam reservatis, & censuris, quæ tempore jubilæi durantis, non verò post illud incurrerat. Quia Confessarius per dilationem absolutionis, non acquisivit majorem jurisdictionem, quam antea habuerat: sicut ergo tempore jubilæi non potuit absolvere à peccatis, & censuris post jubilæum incurrendis, ita neque ab incursis post illud, virtute jubilæi absolvere poterit. Idem est de commutatione votorum. Ita Lugo, Sanctarellus, Gobat *de Jubil. c.* 17. *&* 34.

§. IV. *Qualiter, & quando facienda sit commutatio, ac prorogatio?*

195 COmmutatio operum pro lucrando jubilæo præscriptorum debet fieri in opera moraliter æqualia. Rodriquez, Navarrus, Layman, & alii apud *Gobat num.* 109. Ratio est, quia aliàs non foret pura commutatio, sed partialis dispensatio. Item debet fieri prædicta commutatio, ac prorogatio intra tempus jubilæi: aliàs hæc potestas commutandi, & prorogandi exspirabit, exspirante tempore jubilæi. Filliucius *tract.* 8. *num.* 270. Potest tamen commutatio, & prorogatio operum fieri, vel ante, vel in, vel post confessionem, imò etiam extra confessionem à Confessario approbato ab Ordinario, etiam ab absente tali Confessario, cui proinde non cogitas confiteri, modò fiat intra tempus jubilæi. Ita Lugo, Sanchez, Henriquez, Gobat *de Jubil. cap.* 17. *num.* 110.

SECTIO IV. & Ultima.

De Gratiis, & Favoribus concessis, lucrantibus jubilæum.

QUÆSTIO I.

Qualis Confessarius, & à quibus possit eligi in jubilæo?

SUMMARIUM.

197 *Enumerantur gratiæ lucrantibus jubilæum concessæ.*
198 *Quivis sæcularis in Jubilæo potest eligere Confessarium,*
199 *Etiam Regulares,*
200 *Si Bulla jubilaris habeat certas clausulas.*
201 *Qualis Confessarius eligi possit pro jubilæo?*
202 *Qualis debeat esse Confessarius à sæcularibus eligendus in jubilæo? & seqq.*
206 *Qualis Confessarius eligi possit à Regularibus in jubilæo?*

ASSERTIO I.

196 *IN jubilæo quilibet sibi potest eligere Confessarium, modò sit ab Ordinario loci approbatus, qui gratias, & favores jubilares impertiatur.*

§. I. *Quinam in jubilæo sibi possint eligere Confessarium.*

197 I. GRatiæ, quæ à Summo Pontifice in jubilæis, subinde, licèt, non semper, concedi solent lucrantibus jubilæum, præter plenissimam indulgentiam sunt sequentes; I. *Facultas eligendi Confessarium*, II. *cui confertur potestas absolvendi à casibus, & censuris reservatis*, III. *commutandi vota, &* IV. *componendi super malè ablatis simpliciter incertis*. De quibus in sequentibus.

II. Sæcularis quicumque potest pro jubilæo lucrando, 198
sibi eligere Confessarium aliquem ad libitum, quia non solùm in Bullis nominantur universi, & singuli utriusque sexus tam Laici, quàm Ecclesiastici sæculares, sed etiam non est ulla ratio, quare hac gratia privati dicantur nonnulli ex sæcularibus.

III. Regulares, etiam Moniales, sine licentia suorum 199
superiorum possunt sibi eligere idoneum Confessarium tam sæcularem, quàm regularem alterius ordinis, & ab eo à casibus reservatis absolvi, virtute sibi facta in *jubilæis, prout modò conceduntur*. Ita docet noster Pater Gaudentius Kerckhove *in commentariis in statuta nostra Generalia c.* 6. *§.* 22. *nu.* 109. Quod etiam latè probat Bordonus *resol.* 35. *à n.* 45. Unde dum Clemens VIII. uti & Urbanus VIII. declararunt, non posse Regulares eligere Confessarium, vel ab eo absolvi à reservatis sine licentia suorum Superiorum virtute Bullæ cruciatæ, *aut quorumcumque similium indultorum*, noluerunt comprehendere jubilæa, quæ sunt gratia amplissima, & habet communis opinio teste *Bossio sect.* 4. *de jubilæo, casu* 4. *nu.* 15. *& Pellizario tr.* 8. *cap.* 2. *n.* 5. & meritò, quia jubilæum tantùm datur pro uno actu, & est quid transiens, & extraordinarium, ex quo tantum damnum Religionibus oriri natum non est, imò sæpe cum fructu fieri solet ad subveniendum fortè alicui, qui ob nimiam verecundiam, aut pravam consuetudinem, oneratam conscientiam intra ordinem exonerare non audet. Bulla cruciatæ verò est quid permanens, & perpetua, nam singulis annis renovari solet, ex cujus proinde usu daretur proxima occasio dissolutionis, & relaxationis vitæ Religiosæ; & ideò declararunt Pontifices, mentem suam non esse, ut regulares ex indulto cruciatæ eligant Confessarium, vel à reservatis absolvantur: Gregorius autem XIII. ut refert Coriolanus apud *Tamburinum tom.* 2. *disp.* 6. *qu.* 7. *nu.* 5. declaravit in Consistorio *die* 10. *Decemb.* 1581. *Tempore jubilæi possunt omnes regulares confiteri peccata sua Sacerdotibus etiam sæcularibus, approbatis ab Ordinario ad audiendas confessiones*. Hucusque Kerckhove cit. Idem docet La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *nu.* 1464. citatque Navarrum, Suarez, Filliucium.

IV. Dictum est supra: *in jubilæis, prout modò conce-* 200
duntur possunt regulares eligere Confessarium &c. hoc est, in Jubilæis, quorum Bullæ habent sequentes Clausulas. *Cupientes autem omnes Christi fideles participes fieri hujus pretiosissimi Thesauri, universis, & singulis utriusque sexus tam Laicis, quam Ecclesiasticis, sæcularibus, & Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, & instituti, licentiam concedimus, & facultatem damus, ut sibi ad hunc effectum eligere possint quemcumque Presbyterum Confessarium, tam sæcularem, quam cujusvis Ordinis Regularem ex approbatis à locorum Ordinariis, qui eos ab omnibus excommunicationibus, nec non ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus, & delictis quomodocumque reservatis &c. in foro conscientiæ, & hac vice tantum absolvere, & liberare valeant &c. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quorumcumque Ordinum, & Congregationum, sive institutorum Regularium, etiam juramento, confirmatione Apostolica, & quavis firmitate alia roboratis statutis, consuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis eisdem Ordinibus, & Congregationibus, atque Institutis quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis, &c.* Has clausulas in suis Jubilæorum Bullis habuere Summi Pontifices *Paulus V. Gregorius XV. Urbanus VIII.* & alii subsequentes usque ad *Innocentium XII.* teste Kerckhove cit. easdem clausulas etiam ipsemet legi in Bulla Jubilæi, quod modernus Sanctissimus in Christo Pater *Innocentius XIII.* Anno 1721. post suam Papalem Coronationem, pro felici à DEO exorando regimine, orbi concessit universo.

§. II. *Qualis Confessarius eligi possit pro Jubilæo?*

COnfessarius ut eligi possit pro Jubilæo, debet non esse 201
degradatus, non depositus, non excommunicatus, non suspensus, nec irregularis quoad Jurisdictionem. Gobat *de Jubilæo cap.* 31. *n.* 236. *& seqq.* Ratio est; quia censuræ, irregularitas, & pleræque reliquæ inhabilitates, quæ licitè aut validæ administrationi Sacramenti Pœnitentiæ suapte natura obsunt, ex sacrorum Canonum Decretis tolli solent, ac debent per sententiam Judicis in foro interno, vel externo atqui Pontifices, dum Bullas jubilæi promulgant, non exercent Officium Judicum, nec quemquam absolvunt, aut suo gradui restituunt: ergo censuratis, & aliis hujusmodi, nil patrocinantur generalia illa verba: *Confiteantur cuilibet approbato Confessario*. Ulteriùs Confessarius pro Jubilæo lucrando eligibilis debet esse *approbatus*; à quo autem debeat esse approbatus, dicemus *in sequentibus* §§. Duo interim adnotare volui. I. Quòd in Jubilæo nequeat eligi pro Confessario complex criminis, si illi aliàs sit adempta

pote-

potestas absolvendi complicem, vel per approbationem restrictam, vel per Jurisdictionem restrictam, ut fit in aliquibus Diœcesibus. Ita Gob. *cit. c.* 31. *n.* 236. Bonacina, Aversa, Viva de Jubilæo *quæst.* 11. *art.* 3. *num.* 4. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *num.* 1368. Ratio est: quia talis Confessarius non est approbatus respectu talis pœnitentis, nec accepit Jurisdictionem in illum: ergo. II. Quando aliquis est approbatus solùm ad audiendas confessiones certi generis hominum, aut certi oppidi personarum, verior est sententia Filliocii, Dianæ, & aliorum apud Gobat *citat. num.* 233. contra Bossium, & alios apud Dianam, talem nec licitè, nec validè posse eligi in Confessarium ab aliis, pro quibus non est approbatus; eò quòd sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita secundùm quid, ad secundùm quid; sicuti ergo nullum peccato mortali infectum validè absolvit Sacerdos nullo modo approbatus: ita etiam secundùm quid approbatus invalidè absolvet illos, respectu quorum non fuit approbatus. Et hæc Doctrina tunc maximè est probabilior, quando ob Doctrinæ defectum non indiscriminatim fuit approbatus; nam tempore Jubilæi solent proponi casus intricatissimi de restitutione, matrimonio, simonia, veneficiis &c. Quare etiam Faustus, Pellizarius, Molfesius, aliique apud Viva *de Jubilæo qu.* 9. *art.* 2. docent, Moniales in Jubilæo debere eligere Confessarium approbatum pro Monialibus; Bonacina verò *disp.* 7. *de Sacramentis*, Bossius *sect.* 7. *pun.* 4. Peyrinis *tract.* 5. *cap.* 4. Pasqualigus, *qu.* 210. & alii apud Viva cit. putant, posse Moniales in Jubilæo quemcumque Confessarium approbatum eligere. Ratio horum Doctorum est, quia Bulla permittit omnibus utriusque sexus fidelibus, etiam regularibus, quòd possint eligere Confessarium approbatum ab Ordinario locorum absolutè: ergo non est ratio, cur requiratur approbatio specialis relatè ad Moniales. Addunt, quòd Urbanus VIII. in Bulla: *Pontificia solicitudo §.* 5. *tom.* 4. *Bullarii constit. XVI.* expressè concesserit Monialibus, quòd possent in Jubilæo eligere quemcumque ex approbatis ab Ordinario; Quod etiam præstitit Innocentius X. in Jubilæo 1650. ut refert Pasqualigus. Unde colligunt eam esse universim Pontificum mentem in concessione Jubilæorum.

§. III. *Confessarius eligendus in Jubilæo à Sæcularibus,*

202 I. SI sit Sacerdos sæcularis, debet esse approbatus ab Episcopo loci, in quo fit confessio. Ita Vasquez, Layman, Bonacina, Barbosa com communiori apud Viva *quæst.* 9. *art.* 3. *num.* 2. Ratio est: quia talis Confessarii Jurisdictio tum ex Ecclesiæ consuetudine, & tacita Episcoporum consensu, tum à Summo Pontifice, in Jubilæo extenditur ad Diœcesanos loci, in quo fit confessio, ac etiam ad extraneos; Nam talis Confessarius posita approbatione Episcopi habet à Summo Pontifice in omnes ad ipsius Diœcesim advenientes Jurisdictionem delegatam in jubilæo; præterquam quòd tempore Jubilæi approbatio Episcopi non requiritur ut dans Jurisdictionem, sed solùm tamquam conditio requisita, ut à Papa jurisdictio conferatur, & consequenter non est coarctata ad terminos ullos sive loci, sive personarum.

203 II. Sufficit etiam, si talis Confessarius sæcularis sit solùm approbatus ab Episcopo pœnitentis, ita ut sic approbatus possit eligi in quocumque loco ab eodem. Ita communior com Suarez *disp.* 28. *sect.* 6. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 34. Ledesma, Reginaldo, Sylvestro, Molfesio, & aliis contra Rodriquez, Guttierez, Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *cap.* 11. apud Viva *de Jubilæo*, *quæst.* 9. *art.* 3. Ratio est: quia approbatus ab Ordinario Pœnitentis habet jurisdictionem in illum in quocumque loco, quæ tamquam *Voluntaria*, etiam extra territorium exerceri potest: ergo. Et licèt Clemens X. Bulla: *Superna* 2. August. 1670. decreverit, *Regularem ab Episcopo approbatum ad audiendas sæcularium Confessiones in sua Diœcesi, non posse in alia Diœcesi audire Pœnitentes subditos eidem Episcopo, circa approbationem Episcopi Diœcesis, ubi est.* Hoc Decretum tamen non tangit Confessarios sæculares, sed tantùm regulares, ut patet ex ipso Decreto. Hinc apud La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *nu.* 1516. dicunt Illsung *tr.* 6. *d.* 6. *num.* 177. & alii multi, saltem Parochum hujus Diœcesis non indigere alia approbatione ad alibi audiendam Confessionem sui subditi; & idem videtur dicere Lugo *d.* 21. *n.* 42. de quocumque sæculari Sacerdote approbato retinente domicilium in hac Diœcesi, si cum subdito hujus Diœcesis peregrinetur in alia Diœcesi: Et ideò etiam Sanch. & alii apud La Croix cit. docent, si Parochus alteri approbato non Parocho deleget jurisdictionem in suos, hunc delegatum posse istos Parochianos audire etiam extra Diœcesim, cujus est Parochus delegans; sicuti enim hic Parochus posset audire suos in alia Diœcesi, ita poterit habens delegatam ab illo potestatem. Denique subjungit *La Croix n.* 1517. Quod dictum est de Parocho sæculari, videtur dicendum etiam de Regulari habente verum Beneficium Parochiale; quia simili modo supponitur jam approbatus in hac Diœcesi pro sua Parochia, cui affixus est.

204 III. Non verò sufficit approbatio facta ab Episcopo solius Confessarii. Ita Bonacina, Hugolinus, Molfesius, Barbosa apud Viva *cit. art.* 4. *n.* 4. Contra Suarez, & alios. Ratio est: quia universim approbatio, quæ fit ab Episcopo fit relatè ad suos subditos: ergo relatè ad pœnitentes non subditos Episcopo approbanti Confessarius se habet perinde, ac si non esset approbatus. Confirmatur: quia ad solum pastorem spectat consulere suis ovibus; ergo approbatio non debet fieri, nisi relatè ad oves proprias, aut quæ ratione loci fiunt propriæ, & Episcopo subjectæ. Denique non sufficit (quod docet Henriquez *lib.* 3. *c.* 10. *Portel. Ledesma*, & alii apud Viva *cit. nu.* 3.) approbatio facta à quocumque Episcopo, cujuscumque loci sit. Ita Viva cit. Lugo, La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1516. & alii. Ratio est. I. Quia aliàs sequeretur, quòd unus Episcopus posset approbare omnes Confessarios totius mundi pro omnibus fidelibus, quod nemo dicet. II. Quia unus Ordinarius non tenetur stare judicio alterius Ordinarii quoad approbationem Confessarii pro suis ovibus; ergo.

205 IV. Confessarius eligendus pro jubilæo à sæcularibus, si sit *Sacerdos Regularis*, debet esse approbatus ab Episcopo loci, in quo fit concessio; nec sufficit, si sit approbatus ab Episcopo pœnitentis, vel Ordinario proprio, vel ab Episcopo quocumque; siquidem ita clarè decernit Clemens X. Bulla: *Superna* cit. infrà in *Appendice alphabetica Bullarum Vers. Privilegiorum Declaratio* in terminis referenda, §. 4. his verbis: *Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eos absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.*

§. IV. *Confessarius eligendus in Jubilæo à Regularibus.*

206 REgularis tempore Jubilæi, si intra ipsum Ordinem confiteri velit, potest eligere quemlibet Sacerdotem à Prælato Regulari approbatum ad excipiendas Confessiones Fratrum, licèt is nec sit deputatus pro aliqua communitate, nec ab aliquo Episcopo approbatus; non potest autem eligere Sacerdotem necdum pro Fratribus approbatum, licèt admissus sit, ut certo tempore Episcopis præsentati valeat pro approbatione ad excipiendas confessiones sæcularium. Si verò regularis velit extra suum Ordinem confiteri, vel Sacerdoti sæculari, vel Regulari, debet is esse approbatus ab aliquo Episcopo. Quòd si in Bulla Jubilæi non exprimantur Regulares, non poterunt sine licentia Superiorum extra Ordinem confiteri, quia Papa non censetur id Regularibus concedere, nisi exprimat. Ita *Bordonus resol.* 34. *n.* 57. cum aliis, quos citat. Quæ omnia etiam servanda sunt, dum Moniales virtute Jubilæi eligunt Confessarium. Ita noster *P. Kerckhove cit. nu.* 110. quem in facti occurrentia inspice.

QUÆSTIO II.

Qualem potestatem habeat Confessarius pro Jubilæo electus circa absolutionem à peccatis, & censuris reservatis, circa injunctionem Pœnitentiæ, compositionem super malè ablatis, & irregularitate?

SUMMARIUM.

208 *Confessarius pro lucrando jubilæo electus potest absolvere à peccatis reservatis.*
209 *Etiam quæ fuerunt commissa spe indicendi jubilæi, aut post hujus publicationem.*
210 *Tempore jubilæi non licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessor.*
211 *An quis tempore jubilæi bina vice possit absolvi à reservatis?*
212 *Confessarius jubilaris potest etiam absolvere à censuris reservatis.*
213 *An etiam ab Hæresi?*
214 *Quomodo personaliter censurati possint absolvi?*
215 *Quando, & ubi possit dari absolutio à peccatis, & censuris in jubilæo?*
216 *Subinde etiam Confessarius potest facere compositionem super malè ablatis incertis.*
217 *Non tamen dispensare in ulla irregularitate.*
218 *Qualis pœnitentia in jubilæo sit injungenda à Confessario?*

ASSERTIO II.

COnfessarius pro jubilæo electus potest absolvere à peccatis, & censuris reservatis, & subinde facere compositio-

stionem super malè ablatis incertis, non tamen dispensare in ulla irregularitate. Communissima apud DD.

§. I. *Confessarius pro jubilæo electus potest absolvere à peccatis reservatis.*

208 PAtet ex Bullis jubilaribus id concedentibus. Hoc tamen facere nequit extra Sacramentum Pœnitentiæ. Ita cum communi Lugo *tom. 3. in 3. parte disput.* 20. *num.* 111. Gobat *de jubilæo cap.* 36. *num.* 279. quia hoc Bullæ Jubilares non concedunt. Potest verò in Sacramento Pęnitentiæ absolvere à casibus, & censuris Episcopo reservatis, quia hæc facultas expressè conceditur in jubilæis. Si tamen expressè non concederetur, modò concedatur facultas absolvendi ab omnibus censuris etiam Sedi Apostolicæ reservatis, Confessarius jubilaris adhuc posset absolvere à casibus, & censuris Episcopo reservatis. Ita Gobat *de jubilæo cap.* 53. *numer.* 147. citans Suarezium cum plurimis contra non paucos. Item Viva *de jubilæo, quæst.* 11. *artic.* 2. citans Vasquezium, Layman, Faustum, & alios communissimè. Ratio est: tum quia ita habet communis praxis; tum quia favor jubilæi demonstrat, hic habere locum *Regulam 53. juris in 6. cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus.* Nec obstat hic, quod X. Bulla, *Superna* suprà citata, *§.7.* dicat: *Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideò à casibus Episcopo reservatis posse absolvere.* Et quòd Alexander VII. damnaverit sequentem propositionem in Ordine 12. quæ sic sonat; *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis non obtenta ad id Episcoporum facultate*, quia loquuntur de privilegiis, & facultatibus particularibus Regularium, non verò de jubilæo universali, & universali dispensatione pro absolutione à reservatis; quæ pro unica vice dantur ex causa urgentissima, & animabus maximè favorabili, unde debet esse amplissima.

209 II. Confessarius jubilaris potest etiam illum absolvere, qui spe jubilæi indicendi incidit in reservata. Suarez, Sanchez, Navarrus, Bossius, & alii communissimè apud *Viva cit. quæst.* 11. *art.* 3. *numer.* 1. Ratio est, quia tale peccatum non habet specialem reservationem, nec est exceptum in Bulla jubilæi. Item Confessarius jubilaris potest absolvere non solùm à commissis ante jubilæi publicationem, sed etiam à reservatis post jubilæi publicationem commissis. Communis apud *Viva cit. num.* 2. Ratio est, quia in jubilæo datur facultas amplissima absolvendi à reservatis, quousque durat jubilæi tempus.

210 III. Tempore jubilæi non licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ob propositionem 59. damnatam ab Innocentio XI. quæ sic sonat; *Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v.g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.* Et vel maximè ex eo, quia si quis confessionem tempore jubilæi inceptam non posset perficere, & complere, posset Confessarius, eamdem, sicut & communionem prorogare in aliud tempus, & consequenter talis non fraudaretur jubilæo, licèt non absolveretur à suis peccatis tempore jubilæi, eo quòd non omnia mortalia potuisset confiteri.

211 IV. Si quis fuerit lucratus jubilæum, & deinde tempore jubilæi adhuc durante incidat in reservata, potest ab iis iterum absolvi, si præscripta opera repetat. Ita La Croix *lib. 6. part.* 2. *num.* 1450. citans Navarrum, Henriquez. Rodriguez, Reginaldum, Dianam, Gobat, Viva, *quæstione undecima, articulo tertio.* Quod etiam tenent Castropalaus & Dicastillo à *num.* 256. quamvis dicant eumdem non posse bis lucrari jubilæum: imo posse absolvi, quamvis non repetat opera præscripta, docent Rodriguez, Sà, Diana, Lohner, quod probabile esse dicunt Bonacina, Castropalaus, Dicastillo. Hinc dicit Sanchez, multò magis posse absolvi sæpiùs intra tempus primæ septimanæ, qua peragit prima vice opera præscripta. Quæ tenent, etiamsi primis diebus septimanæ absolvisset omnia opera, quia pro favoribus assignatur tota septimana. Castropalaus, Lugo, & probabile dicit Dicastillo. Verba autem illa; *Pro hac vice tantum*, non videntur referri ad actum absolvendi, sed ad tempus jubilæi. *Viva num.* 2. Quæ hic diximus de peccatis reservatis, etiam intelligenda sunt de censuris reservatis.

§. II. *Et à censuris reservatis.*

212 I. IN jubilæo potest electus Confessarius absolvere à censuris Papæ reservatis extra, & intra Bullam Cœnæ, si tamen hoc in Bulla jubilari exprimatur, aliàs si tantùm in Bulla jubilæi dicatur, Confessarium posse absolvere ab omnibus censuris Papæ reservatis, nec addatur; *Etiam in Bulla cænæ Domini*, Confessarius jubilaris nequibit absolvere à censuris Bullæ Cœnæ, Gobat *de jubilæo c.* 33. *n.* 247. citans Navarrum, Covarruviam, Suarez, &c. Ratio est, quia censuræ Bullæ Cœnæ Domini ob suam reservationem, gravitatem, & specialem rationem, non censentur in generali concessione contineri, nisi exprimantur. Datur tamen potestas absolvendi à censuris Episcopo reservatis, etsi hæ non exprimantur in Bulla jubilari, modò hæc concedat licentiam absolvendi ab omnibus censuris etiam Sedi Apostolicæ reservatis. Ita Gobat *cit. num.* 247. Vide dicta *§. præced. n.* 208.

II. Similiter quando datur potestas absolvendi *à censuris* 213
Bullæ cænæ, dari etiam potestatem absolvendi ab hæresi, nisi hæc distinctè excipiatur, docet Gobat *de jubilæo cap.* 33. *n.* 248. & apud ipsum citatum, Azorius, Filliucius, Sanctarellus, Coninck, Lugo, Hauckius. Item Sotus, Corduba, Reginaldus, Fagundez, Possius, & alii Recentiores apud Viva *de jubilæo quæst.* 11. *num.* 4. inter quos Filliucius *tractat.* 8. *numer.* 266. refert ita in Sacra Pœnitentiaria fuisse resolutum Anno 1617. occasione jubilæi à Paulo V. concessi, & ita servari in praxi. Ratio videtur esse, quia cùm compertum sit, plures graves Doctores stare pro hac sententia, & in praxi à plurimis Confessariis huic opinioni inhærentibus conferri tempore jubilæi absolutionem ab hęresi, si Pontifex vellet illam excipere, exciperet expresse, ex *c.2. de Translat. Episc.* ut olim sæpè factitatum est; ergo cùm id non exprimat, signum est velle amplissimam conferre facultatem absolvendi ab omnibus omninò reservatis; id enim congruit fini concessionis, ut scilicet posset quilibet jubilæum lucrari, & ex pinguibus, ac emphaticis Bullæ clausulis id videtur non obscurè colligi. Nihilominus contrariam sententiam sustinent plurimi Doctores. Insuper quando in Bulla jubilari hæresis excipitur, non ideò censendi sunt excepti alii casus hæresim sapientes, ut est lectio librorum Hæreticorum, & cæteri positi in Articulo primo Bullæ Cœnæ, quia hujusmodi delicta non sunt hæresis. Ita Gobat *citat. num.* 250. & apud ipsum Coninck, Diana, Sanchez. Item Viva *citat. numer.* 6. citans Suarezium, Henriquez, Bossium. Denique quando conceditur potestas absolvendi ab hæresi, potest absolvi hæreticus, & schismaticus etiam specialiter denuntiatus, vel damnatus, vel publicus, quia ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus, ait Gobat citatus numero 251. Sic etiam in Jubilæo potest absolvi nominatim excommunicatus, notorius percussor Clerici, &c. Gobat. *num.* 252. Viva *citat. num.* 5. & alii; quia nec hic videtur, cur, jure non distinguente, nos distinguamus. Nota tamen quod sequitur.

III. In Jubilæo nequeunt absolvi personaliter censurati, 214
vel publicè denunciati, nisi *satisfacta parte læsa* (per quam intelligitur ille, ob cujus læsa bona aliquis fuit excommunicatus: non autem intelligitur ipse judex excommunicans) adeò, ut Confessarius talem absolvens nondum satisfacta parte læsa, cùm potuerit ei satisfieri, non tantùm graviter peccet, sed etiam probabiliùs invalidè absolvat. Ita Viva *de Jubileo qu.* 10. *art.* 2. *num.* 9. citans Suarez, Vasquez, Gobat, Coninch. Filliucium contra Avilam, Rodriguez, Bonacinam, & alios. Ratio est, quia cùm facultas absolvendi concedatur sub hac conditione, quòd parti sit satisfactum tali conditione non purificata facultas non conceditur, & consequenter absolutio est nulla. Qui tamen impotens est satisfacere, potest validè, & licitè absolvi à censuris, etiamsi dicatur in Bulla, quòd non absolvatur, nisi præmissa satisfactione partis. Ita *Viva citat. numer.* 4. Suarez, Layman, Bonacina, & alii communiùs. Ratio est, quia etiam in foro externo, quando excommunicatus probat coram judice, se non esse satisfaciendo, debet absolvi *ex c. qua fronte, de appellationibus.* ergo à fortiori in foro interno. Et ratio à priori est, quia censura est pęna medicinalis, quæ tolli debet, quoties censuratus paratus est satisfacere, quantum potest. Quod etiam verum est, quamvis in quibusdam excommunicationibus præscribatur, quòd nemo absolvatur, nisi in solo mortis articulo, non præmissa satisfactione partis, juxta Molinam *disput.* 716. Henriquez, Sanchez, apud Viva *citat. num.* 5. Item dicendum, quòd virtute jubilæi possit absolvi etiam excommunicatus denuntiatus, & publicus Clerici percussor, si impotens sit ad satisfaciendum. Ita *Viva citat. num.* 8. citans Sanchez, Sayrum, Bardi, Lezanam, & alios, quia in his omnibus militat ratio supra data, quòd censura sit pęna medicinalis, quæ tolli debet, quoties censuratus paratus est satisfacere, quantum potest. Ex quibus infert *Viva cit. n.* 6. quod taliter impotens ad satisfaciendum possit *in foro conscientiæ* absolvi etiam invito judice, & parte, item non data cautione pignoratitia, fidejussoria, aut juratoria; etenim hujusmodi cautiones exiguntur solùm pro foro externo ex Navarro, Layman, Bossio, Suarez *disp.* 7. *de censuris sect.* 10. *num.* 4. Henriquez, & aliis apud Viva citat. In foro autem interno, quod est forum veritatis, in quo pęnitenti creditur tam pro se, quàm contra se, satis est firmum propositum satisfaciendi, consultius tamen est, & Sacrorum Canonum verbis, & communiori Doctorum sensui accommodatius, etiam pro foro interno cautionem saltem juratoriam à pę-

à pœnitente ante absolutionem exigere, ut ad satisfaciendum fortiùs adigatur. *Utrum autem reincidat in censuras, qui potens deinde satisfacere, non satisfacit?* affirmat Navarrus, Rodriguez, Vega. Sed probabiliùs negandum cum Sà, Gobat, Bossio, Pasqualigo, *Viva citat. num.* 7. Quia facultas absolvendi in Jubilæo non limitatur ad reincidentiam, sed est absoluta; ergo potest absolutio conferri absolutè: præsertim, quia ex capit. *Ad reprimendam. De Officio Ordinarii*, reincidentia non habetur, nisi in jure exprimatur. Denique noto ex *Viva citato quæst.* 11. *artic.* 1. *numer.* 1. facultatem absolvendi à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, involvere facultatem absolvendi à censuris, quæ iisdem casibus sunt annexæ: item facultatem absolvendi à casibus Episcopo reservatis extendere etiam se probabiliter ad absolvendum ab iis, qui habent annexam censuram. *Ratio primi est*, quia casus Papales universim sunt reservati ratione censurarum, non ratione sui; ergo facultas absolvendi à casibus Sedi Apostolicæ reservatis intelligi debet de censuris reservatis. *Ratio secundi est*, quia licèt multi casus sint Episcopis reservati, qui non habent annexam censuram, tamen ex recepto, & usitato more loquendi, nomine casuum reservatorum comprehenduntur etiam censuræ illis annexæ, ergo facultas absolvendi à casibus Episcopo reservatis extendit etiam se ad absolvendum ab iis, qui censuram habent annexam, quod etiam docuit Suarez *tom.* 5. *in* 3. *parte disput.* 7. *sect.* 4. *num.* 13. Texeda apud Dianam *part.* 10. *tr.* 14. *resol.* 4.

215 IV. Absolutio à censuris potest dari extra confessionem, adeòque ab illo, qui non cogitat confiteri. Sanchez *lib.* 8. *de matrimonio disput.* 34. *numer.* 30. Avila, & alii permulti. *Gobat capite* 34. *numer.* 157. imò etiam ab absente Confessario. La Croix *lib.* 7. *numer.* 161. citans Suarez, Layman, Bonacinam, Gobat, Sporer de pœnitentia numero 617. quæ vera sunt etiamsi Bulla habeat: *auditis confessionibus*. Ita Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *distinct.* 34. Bardi, Avila, & alii cum Diana *parte* 1. *tom.* 11 *resolut.* 250. Quia verba, *Auditis confessionibus*, debent referri ad absolutionem à peccatis, non ad absolutionem à censuris. Ulteriùs absolutio à peccatis, & censuris potest dari in confessione pro Jubilæo facta, antequam pœnitens ullum aliud opus ex præscriptis obeat, modò habeat verum propositum, opera præscripta exequendi, & Jubilæum lucrandi. *Gobat cit. cap.* 34. *num.* 261. Et si talis posteà etiam ex mera pigritia, opera præscripta non perficiat, manebit absolutus, nec reincidet in reservationem, aut censuram. Idem dic de commutatis votis, quæ commutata manebunt. Ratio est, quia absolutio jubilæi datur, & dari debet purè, & simpliciter, non autem sub conditione de futuro. Ita Suarez, Sanchez; apud Gobat *citat. numer.* 262. qui addit sequentia: Est autem mihi probabilissimum non peccare mortaliter, qui post acceptam absolutionem à censuris reservatis, & cætera, mutat ex mera pigritia propositum, non perficiens reliqua opera præscripta, adeòque indulgentiam jubilæi non consecutus; nam talis non peccat graviter contra Fidelitatem, Justitiam, Pietatem, Conscientiam. Et ita etiam sentit Cardinalis de Lugo *de Pœnitentia dub.* 20. *numer.* 100. Sanchez *cap.* 54. *num.* 54. Contra Suarez, Vasquez, Filliucium, Viva *quæst.* 11. *artic.* 5. *numer.* 2. docentes, talem mortaliter peccaturum, quorum ratio est, quia Papa in jubilæo concedit Confessario facultatem absolvendi à reservatis, ad hoc, ut pœnitens possit indulgentiam jubilæi lucrari: atque adeò concedit facultatem illam tamquam medium ad talem finem: ergo pœnitens acceptans hæc media consentit tacitè in finem unde videtur intervenire tacitum pactum inter Pontificem & pœnitentem, ita scilicet, ut Pontifex concedit hujusmodi media, & Pœnitens ea acceptet, obligando se ad finem ponendum: ergo si absque causa omittat deinde ponere opera injuncta, & lucrari jubilæum, violabit pactum tacitum in re gravi, & consequenter peccabit graviter.

§. III. *Et subinde facere compositionem super malè ablatis incertis.*

216 QUando in jubilæo conceditur per Bullam jubilarem Confessario potestas, seu facultas componendi super incertis malè ablatis (*quod tamen rarò fit*) ita intelligi debet: ut si pœnitens oneratus multis debitis, quæ per usuram, rapinam, furtum, aliave illicita ratione contraxit, non sciat, quibusnam idcircò sit obligatus, possit à Confessario jubilari impetrare condonationem illorum debitorum, vel totaliter, vel ex parte, prout Confessarius judicaverit ejus animæ saluti expedire: cùm cæteroqui ex dispositione *c. Cum tu, de usuris*, deberet tantumdem dare pauperibus, quantùm debet creditoribus. Ratio hujus explicationis est; quia eam satis indicant verba *extravag. quemadmodum*, in quantum exprimunt, in anno sancto extra urbem suspendi facultates *super malè ablatis incertis, aut per usurariam pravitatem, vel alium illicitum modum extortis, componendi, aut illa sub certo modo remittendi*. Ita Gobat *de Jubilæo cap.* 4. *num.* 14. Addens: nec dubito, quin hæc facultas extendatur etiam ad simoniacos propter generalem clausulam; *vel alium illicitum modum*: item etiam ad res alienas, quas fur adhuc habet in specie. Supponitur autem semper in prædictis, quòd *malè ablata sint simpliciter incerta*, quorum Dominus simpliciter ignoratur; aliàs si dominum sciret, utique domino restitui deberent, siquidem Papa non vult, imò non potest dominos per jubilæum privare suis bonis justè possessis. Subdit tamen *Gobat cit. num.* 15. Si fur sciat quidem dominum, ut neque ipsi, neque hæredibus possit facere restitutionem propter distantiam loci, aut justum metum gravis infamiæ, etiam videtur in hoc casu posse componere Confessarius: nam ubi est eadem ratio, ibi debet esse etiam eadem legis dispositio, *L. Idem, digesti, ad legem aquilin.* præsertim in materia favorabili.

§. IV. *Non tamen dispensare in ulla irregularitate.*

COnfessarius jubilaris in nulla irregularitate vi Jubilæi dispensare potest. Ratio est, quia in Bulla jubilæi 217
expressè dicitur, quòd nemini liceat super ulla irregularitate dispensare: unde cùm non distinguat Bulla inter irregularitatem ex delicto, & irregularitatem ex defectu, nec nos distinguere debemus. Ita Suarez, Molina, Filliucius, Reginaldus &c. qui apud Viva *de Jubilæo quæstion.* 10. *art.* 1. censent, oppositam sententiam carere quavis probabilitate.

Quæres. *An, & qualis Pœnitentia à Confessario tempore* 218
Jubilæi injungenda sit?

Respondeo tempore jubilæi est cuivis injungenda aliqua pœnitentia saltem levis à Confessario, si non vindicativa, certè medicinalis, quæ tollat peccatorum reliquias, lapsusque futuros præcaveat. Ratio est. tum quia Bullæ jubilares absolutè imperant esse injungendam pœnitentiam salutarem; tum quia pœnitentia est pars saltem integralis Sacramenti pœnitentiæ, qua non debet tam facilè destitui. Non dissimulandum tamen, tempore Jubilæi (quando probabiliter creditur pœnitens lucraturus jubilæum) per se loquendo, nisi status pœnitentis exigat medicinam acriorem pro peccatis etiam gravibus; injungi posse pœnitentias leviores: tum quia opera præscripta pro lucrando jubilæo obeunt vicem pœnitentiæ majoris: tum quia pœnitentes sic alliciuntur ad alacriùs obeunda opera imperata. Communis Doctorum cum Gobat *de Jubilæo cap.* 25. Plura de hac re diximus *hoc capite suprà section. prima, quæstion. tertia, numer.* 41.

QUÆSTIO III.

Qualem potestatem habeat Confessarius pro jubilæo electus circa commutationem Votorum?

SUMMARIUM.

220 *Confessarius virtute Jubilæi nequit dispensare in votis.*
221 *Benè verò ea commutare potest, etiam extra confessionem.*
222 *Etiam in opera aliquantò minoris valoris.*
223 *Qualis causa ad commutandum requiratur?*
224 *Quando possit fieri commutatio?*
225 *An etiam juramenta commutari possint?*
226 *An etiam pœna ob votifragium incursa commutari possit?*
227 *An etiam promissiones factæ sanctis.*
228 *Recensentur plura vota commutabilia per Jubilæum.*
229 *Quænam vota sint Pontifici reservata?*
230 *In Jubilæo nequit commutari votum castitatis, & quale debeat esse.*
231 & 232 *Similiter nequit commutari in Jubilæo votum Religionis, & quale debeat esse.*
233 *Nec in Jubilæo commutari possunt vota, vel juramenta, quæ cedunt in præjudicium tertii.*

ASSERTIO III.

*COnfessarius pro Jubilæo electus, non potest dispensare, 219
benè verò commutare omnia vota, exceptis votis castitatis integræ & perpetuæ, & Religionis ab Ecclesia approbatæ, & quæ cedunt in præjudicium tertii.* Communissima apud citandos Doctores.

§. I. *Confessarius pro Jubilæo electus non potest dispensare.*

VI Jubilæi in votis. Patet ex bulla Jubilæi, in qua non 220
datur potestas dispensandi in votis, sed tantùm commutan-

mutandi; jam autem valdè diversa sunt *commutare votum*, *& dispensare in voto:* siquidem dispensare in voto, est nomine Dei absolutè condonare obligationem voti. commutare verò est condonare cum onere, nempe, ut loco prioris obligationis suscipiatur alia. Cùm igitur in Bullis Jubilæorum ordinariè dicatur: Poterunt eligere Confessarium, qui vota quæcumque ab eis emissa (Castitatis, & Religionis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutet, Confessarius jubilaris non habebit potestatem dispensandi in votis, sed tantùm commutandi. Gobat *de Jubil. cap.* 37.

§. II. *Benè verò commutare.*

222 I. VOta in jubilæo, etiam extra confessionem, imò etiam absens, & cui pœnitens non cogitat confiteri, etiamsi in Bulla jubilæi dicatur: *Eorum Confessionibus diligenter auditis*. Henriquez, Sanchez, Diana, aliique plures cum Gobat. citat. *num.* 283. Quia ista clausula; *Eorum confessionibus diligenter auditis*, refertur tantùm ad absolutionem à peccatis reservatis, non verò ad absolutionem à censuris, aut ad commutationem votorum. Item commutatio fieri potest in jubilæo à Confessario, antequàm quis ullum ex præceptis operibus exequatur, dummodò verum habeat exequendi animum, & efficax propositum. Ita plerique teste Gobat *citat. cap.* 39. *numer.* 303. Nam Pontifices potestatem commutandi nullo vocabulo restringunt ad opera jam perfecta: Et proinde potest etiam fieri ante confessionem, & quidem ab illo, cui non cogitas confiteri; ut docet Henriquez *lib.* 7. *cap.* 30. *numer.* 6. Sanchez *de voto*, *cap.* 54. *numer.* 15. Contra Sayrum, Bejam, Sorbum. Ratio est quia actus commutationis non habet ullam ab actu confessionis dependentiam; ergo non est opus, ut fiat à Confessario, ut Confessario. Nec verum est quod aliqui docent, scilicet votorum obligationem reviviscere, si contingat, vel ex inconstantia, vel ex impotentia omitti prædictorum operum exetutionem, quia commutatio communiter fit absolutè, & non sub conditione de futuro. Gobat *citat. num.* 303. qui anteà *num.* 296. præmiserat; commutatio votorum facienda est absolutè, non autem sub conditione de futuro. Licèt enim potestas commutandi vota in hoc etiam differat à potestate absolvendi à censuris, & reservatis, quòd graviter peccaret Confessarius, qui diceret: *Absolvo te ab hac censura, & ab hoc peccato, dummodo reipsa exequaris opera præscripta*: non autem per se loquendo peccaret, qui diceret: *commuto tua vota, dummodo reipsa exequaris opera in Bulla præscripta*. Melius tamen est, si commutatio fiat absolutè, quia melius est non facere restrictionem, ubi non facit Papa. Et singulariter notat Suarez *lib.* 6. *de Voto*, *cap.* 6. *num.* 10. Cavendum, ne unquam Confessarius commutet sub conditione, *Si ipsammet indulgentiam fueris reipsa consecutus:* quis enim sciet unquam, se reipsa potitum esse indulgentia?

223 II. In jubilæo commutatio votorum potest fieri in opera aliquantò minoris valoris, quàm fuerit opus voto promissum. Lessius *lib.* 2. *de Justit. cap.* 40. *num.* 109. cum permultis, quos sequitur Diana *part.* 1. *tom.* 11. *Resolut.* 40. Contra Sanchez, & alios. Ratio est, quia probabilissimum est, quod quis propria Auctoritate possit summet votum commutare in rem evidenter æquè bonam; ergo Confessarius potest in aliquantò minorem commutare vi jubilæi, ne cæteroqui Privilegium sit frustra, contra rationem *cap. Si Papa de Privileg. in* 6. Et expedit, ut votum commutetur in res, quas vovens solebat ex devotione facere: At non est facienda in res, jam aliunde ex gravi obligatione præstandas, quia talis commutatio cederet in imminutionem cultus Divini: nam unum bonum opus loco duorum obicitur. *Gobat cit. num.* 302.

224 III. Si pœnitens petat commutationem voti, non adferens ullam aliam suæ petitionis causam, nisi quia ita ipsi placet, oportet ei acquiescere, modò habeat veram intentionem opera præscripta exequendi; nam illorum executio est vice justæ causæ. Ita sentiunt Sanchez *de Voto*, *capite* 50. *num.* 19. & Suarez *lib.* 6. *de Voto cap.* 19. *num.* 10. loquuntur quidem de commutatione in rem æqualem: potest tamen rationabiliter extendi hæc doctrina ad commutationem in rem aliquantò minorem, quia Bullæ jubilares absolutè, & sine ulteriori exactione dicant: *Qui opera præscripta fecerit, poterit eligere Confessarium, qui vota commutet*.

225 IV. Potest commutatio voti intra tempus jubilæi ita fieri, ut tamen tunc non fiat actualis subrogatio in locum materiæ voto promissæ, nam potest Confessarius dicere pœnitenti: *Ex nunc commuto tuum votum in illam rem, quam tibi designabo post tres, vel quatuor hebdomadas*: sic docet Sanchez *lib.* 4. *de Voto*, *cap.* 54. *numer.* 32. post Rodriguez, & alios. Ratio est, quia ut dicetur quæstione sequenti: posset Confessarius post decem annos designare illam rem, etiamsi tempore jubilæi nihil audisset de tuo voto: quantò magis, si illud ei exposuisti? imò poterit Confessarius dicere: *commuto tuum votum in rem illam, quam talis aut talis vir doctus à te consultus judicaverit prudenter substituendam*. Lessius apud *Gobat citatum numer.* 304. Ratio est quia ille, qui præcisè substituet aliam rem, non exercebit ullum actum jurisdictionis: ergo ei poterit dari potestas substituendi. Si autem antequàm ab illo viro docto fiat actualis subrogatio, occurrat occasio voti observandi non peccabit pœnitens illud non observando; nam reverà jam est facta commutatio; adeòque cessat voti obligatio, & adest jam alia: scilicet acceptandi onus, quod ab illo viro docto imponetur pro toto voto. Ita Sanchez, Lessius, Portel. Gobat *citat. numer.* 306. similiter Confessarius potest commutationem ipsammet differre in unam, vel alteram hebdomadam post jubilæum dicendo pœnitenti *Ego commutabo tuum votum, ubi maturiùs cogitavero, quid ad animæ tuæ solatium, & profectum maximè expediat*. Suarez *lib.* 6. *de Voto*, *cap.* 16. *num.* 15. Sanchez, Portel. Gobat *num.* 307. & quidem potest hoc facere Confessarius, etsi nullum in specie votum intelligat: si enim pœnitens dicat, se habere plura vota, quorum commutationem petat, potest Confessarius impeditus aliis negotiis ei respondere; *Illa vota mihi post exactum jubilæum indica, & commutabo*. Sic Sanchez, & Pal. cum Gobat. citat. & extendit hanc doctrinam Sanchez ad vota reservata Pontifici extra jubilæum.

§. III. *Omnia Vota.*

I. NOmine *Voti* in Jubilæo commutabilis, intelligun- 225
tur etiam juramenta soli Deo facta circa eam materiam, circa quam versantur ipsa vota per Jubilæum commutabilia. Suarez *lib.* 6. *de Voto*, *cap.* 14. *numer.* 6. Sanchez *lib.* 4. *Summ. cap.* 53. *num.* 8. Tannerus *tom.* 3. *disput.* 5. *quæst.* 5. *numer.* 38. contra Lessium, Azorium, & alios. Ratio est: quia quando Papa dat potestatem commutandi vota; habet rationem solius juris, quòd Deus per votum acquisivit: nam suum favorem impertit intentione relaxandi aliquatenus illud jus; idem autem jus acquisivit DEUS, per votum, quod per juramentum: Ergo. Proinde intelliguntur quoque Vota juramento firmata, sive illud juramentum non sit emissum ad ea vota firmanda, sed tantùm concomitanter se habeat ad illa, sive sit emissum ad eadem novo robore firmanda. Suarez *cit. cap.* 14. *numer.* 19. Diana *part.* 1. *tom.* 11. *Resolut.* 43. Gobat *cit. num.* 287. Contra Lessium, & alios; Ratio est, quia juramentum voto firmando superadditum, non parit Deo majus jus, quàm si votum firmaretur per sui renovationem; sicut igitur votum millies renovatum potest per Bullam Jubilæi commutari, ita & firmatum per mille juramenta.

II. Nomine *Voti* per jubilæum commutabilis venit etiam 226
consequenter ipsa pœna, quam promiseras te persoluturum si votum transgredereris, esto reipsa jam incurreris illam pœnam. Suarez *cit. lib.* 6. *cap.* 20. *numer.* 19. Sanchez *lib.* 4. *Moral. cap.* 52. *num.* 10. Contra Navarrum, & alios. Ratio est, quia votum quodammodò magis obligat ad directam materiam, in quam cadit, quàm ad pœnam. Si ergo possum commutare illud quoad materiam, cur non quoad pœnam?

III. Etsi promissio facta alicui Sancto non sit propriè vo- 227
tum, *nisi quatenus homo vovet Deo, se impleturum, quod Sancto promisit*, juxta Sanctum Thomam 2. 2. *qu.* 88. *artic.* 5. *ad* 3. si tamen quis vovit, seu promisit quidpiam alicui Sancto; non cogitans de Deo, potest Confessarius tempore jubilæi; tale votum, seu potiùs talem promissionem commutare: licèt enim non sit propriè votum, solet tamen à vulgo votum nuncupari: & proinde potest ad illam extendi privilegium commutandi *quæcumque vota*, quandoquidem saltem in favorabilibus verba accipienda sunt secundùm communem usum. Itaque vi hujus privilegii potest commutari tum illa promissio, quam facis dicendo: *Voveo Deo, & Beatissimæ Virgini. me in hujus honorem ter recitaturum Rosarium:* tum illud, quo: *Sanctissima Virgo tibi promitto, me omnibus diebus Sabbatinis jejunaturum in tuum honorem*. Ita Suarez *libro sexto*, *capite decimo quinto*, *numero decimo*. Gobat *cit. num.* 289.

IV. In Jubilæo possunt etiam commutari vota. 1. Quo- 228
rum commutationem se non petiturum quis vovit. 2. Quæ quis emisit post Bullam jubilæi jam publicatam. 3. Quæ quis edidit ob spem, & confidentiam obtinendæ brevi commutationis, Gobat *de Jubilæo cap.* 38. *numer.* 291. Ratio est, quia vota præfata non sunt excepta in Bulla jubilæi. 4. Quando pœnitens dicit, se fecisse quidem votum, sed non scivisse, quòd pareret gravem obligationem, non est opus commutatione, quia votum est nullum ob errorem substantialem, Gobat *cit. num.* 293. 5. Quando quis verè dubitat, utrum aliquod votum emiserit, seu utrum verè promiserit Deo, an tantùm proposuerit, locum non habet commutatio, sed declarare oportet, quòd non sit votum. Ita Sua-

rez *lib. 4. de Voto, cap. 5.* cum plerisque contra Vasquez. Ratio est, quia *in dubio melior est conditio possidentis*, suam libertatem à voto. 6. Si quis petat commutationem voti ante pubertatem emissi, debet ei potiùs dici, ut à Patre, aut iis, qui ipsius personæ curam gerunt, petat irritationem omnimodam, quàm ut admittat commutationem: quamquàm hæc ei neganda non sit, si irritationem petere non velit. Gobat *num.* 295. 7. Vota personalia accommodè commutantur in personalia, realia in realia: non tamen est necesse observare hunc modum, sed potiùs attendendum, quid sit conducibilius saluti pœnitentis: ut providè notat Lessius apud Gobat *cit. cap. 39. numer.* 301. Quomodo autem, vel in quæ, & qualia opera vota commutanda sint, docet fusè P. Sporer *tr. 3. in 2. præcept. Decal. cap. 3. sect. 4. a num* 121. quem vide.

§. IV. *Exceptis Votis castitatis integræ, & perpetuæ, & Religionis ab Ecclesia approbatæ, & iis, quæ cedunt in præjudicium tertii.*

229 I. SUppono ex Patre Sporer tract. 3. in 2. præcept. Decalogi, cap. 3. sect. 3. numer. 56. Vota Summo Pontifici reservata iure communi esse tantùm quinque, nimirum Votum Religionis approbatæ ab Ecclesia Catholica Romana; Votum castitatis, seu continentiæ integræ, & perpetuæ: & vota trium peregrinationum Jerosolymitanæ ad Sanctum Sepulchrum; Romanæ ad limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Compostellanæ ad Divum Jacobum, quæ quinque vota ita sunt reservata, ut eorum dispensatio, vel commutatio per nullam Bullam censeatur concessa, nisi exprimatur, & ita quidem, ut si in Bulla ponantur hæc præcisè verba; *Damus potestatem commutandi omnia vota, etiam triplicis peregrinationis*, non intelligantur vota castitatis, & Religionis. At quando Bulla habet, sicut communes Bullæ jubilæi: *Damus potestatem commutandi omnia Vota, exceptis votis castitatis, & religionis*, hoc ipso dari potestatem commutandi votum triplicis peregrinationis, docet usus, teste Gobat *de Jubilæo cap. 40. num.* 310. Si tamen Bulla jubilæi solùm diceret, *conceditur potestas commutandi omnia vota*, non censeretur concessa potestas commutandi quinque vota Papæ reservata: quia hæc quinque vota speciali nota digna sunt, adeòque exprimi debent. Communis Doctorum, Suarez, & plurimis citatis Sanch. *lib. 3. cap. 40. num. 6.* His suppositis, cùm vota castitatis, & religionis in omni jubilæo reserventur, & excipiantur, videndum est, quale votum castitatis, & religionis sit reservatum. Itaque

230 II. Ut Votum *castitatis* in jubilæo sit reservatum, debet esse votum propriè dictum, perfectum, determinatum, absolutum, castitatis integræ, & perpetuæ, hoc est, perpetuæ in futurum abstinentiæ ab omni voluntaria delectatione venerea, tam extrà, quàm intra conjugium. Ita Doctores communiter apud Gobat *citat. num.* 312. & P. Sporer *citat. num.* 57. Ratio est, quia cùm reservatio sit odiosa, strictè interpretanda est, ut solum comprehendat *Votum propriè dictum, perfectum, determinatum, absolutum, castitatis integræ, & perpetuæ*, quas particulas benè, & sufficienter explicat P. Sporer *cit. num. 58. & seqq.* quò lectorem remittimus. Unum tamen vel alterum addere placuit; 1. Quando Votum castitatis integræ, & perpetuæ est emissum cum animo se obligandi solùm sub veniali, est dispensabile in jubilæo. Sanchez, & Gobat *citat. num.* 316. 2. In jubilæo commutari possunt omnia vota partialia castitatis seorsim emissa, etiamsi collectim sumpta compleant integrum votum castitatis. Ita Sanchez *lib. 4. cap. 40. num.* 68. & alii apud Viva *de jubilæo, quæst. 12. art. 2. num.* 10. Quia nullum ex his est votum castitatis perfectum, quod unicè est reservatum: & quamvis ultimum ex illis ex suppositione præcedentium, inducat obligationem ad castitatem perfectam, hoc non habet per se, quia ratione sui obligat tantùm ad partem castitatis, sed per accidens, quatenus supponit in vovente obligationem ad alias partes castitatis. Secus foret si ultimum votum emitteretur cum positiva intentione se obligandi ad castitatem perfectam.

231 III. Ut Votum *Religionis* sit reservatum in Jubilæo, debet esse votum propriè dictum, perfectum, determinatum, absolutum, Religionis ab Ecclesia approbatæ, ob eamdem rationem, ob quam numero præcedenti diximus, votum castitatis, ut sit reservatum in jubilæo, debere esse votum propriè dictum, perfectum, determinatum, absolutum, &c. quas particulas vide apud Patrem Sporer *loco citato* explicatas, præsertim *numero* 68. Per votum ingrediendi aliquam religionem, tum etiam ipsa tria vota substantialia, per quæ quis fit verè Religiosus. Ita supponunt passim Doctores, confirmatque usus perpetuus, & docet in terminis Suarez *tomo tertio, de Religione libro quarto, capite septimo, numero secundo*. Intelliguntur quoque non incongruè illa vota, quæ nonnullæ Religiones solent tribus substantialibus addere, ut est verbi gratia Votum Fratrum Minimorum de Vita quadragesimali, Monialium S. Claræ de clausura, &c. Gobat *cit. cap. 31. num.* 318.

Uno verbo potest Confessarius vi Jubilæi commutare vota castitatis, & religionis in omnibus casibus, in quibus potest ipse Episcopus extra Jubilæum ex sua potestate ordinaria. Ita Gobat *cit. num.* 320. Ratio est, quia tunc jam desinunt per se reservata esse Pontifici. 232

An Juramenta castitatis, vel Religionis vi Jubilæi commutari possint, colliges ex Patre Sporer *tractatu tertio, in secundum præceptum Decalogi, capite tertio, sectione quarta, numero 97.*

IV. Denique in Jubilæo commutari nequeunt vota, quorum commutatio cederet in præjudicium tertii, ut verbi gratia, quando jam sunt acceptata. Suarez *lib. 6. cap. 15. n.* 11. Gobat *cit. cap. 38. num.* 290. Idem est de Juramentis. Et hæc potestas semper tacitè negatur, quando solùm dicitur: *Do tibi potestatem commutandi quælibet Vota.* Suarez ibidem. Ratio est: Pontifex per Bullam Jubilæi nec vult, nec potest lædere Jus tertii. De hac re plura videnda sunt apud Patrem Sporer *tract. tertio, in secundum præceptum Decalogi capite tertio, sectione quarta, numero 94. & seqq. item num. 102. & seqq.* 233

QUÆSTIO IV.

& Ultima.

Quas gratias etiam diu post lucratum Jubilæum quis obtinere valeat vi lucrati Jubilæi?

SUMMARIUM.

235 *Jubilæum semel obtentum quales favores post se trahat, etiam post elapsum Jubilæi tempus?*
236 *Post obtentum, & transactum Jubilæum potest quis adhuc absolvi à casibus reservatis.*
237 *Et ejus vota commutari.*
238 *Etiamsi Bulla Jubilæi dicat.* Hac vice tantùm.
239 *Modo isti casus reservati tempore Jubilæi jam fuerint incursi, & vota jam emissa.*
240 *An peccet, qui concessum jubilæum non lucratur.*

ASSERTIO IV.

JUbilæum semel obtentum dat Jus omni tempore, etiam post Jubilæum, eligendi Confessarium pro iis gratiis acquirendis, quæ tempore jubilæi obtineri poterant, & tamen obtentæ non fuerunt. Hinc potest aliquis post obtentum, & transactum jubilæum à casibus reservatis absolvi, & ejus vota commutari, modo isti tempore jubilæi jam fuerint incursi, & hæc jam emissa. Doctores citandi. 234

§. I. *Jubilæum semel obtentum*

DAt Jus omni tempore etiam diù post Jubilæum, eligendi Confessarium, pro illis gratiis acquirendis, quæ tempore Jubilæi obtineri poterant, & tamen obtentæ non fuerunt. Ita Navarrus, Layman, Coton ius, Lugo, Gobat *de Jubilæo cap. 31. num.* 242. Viva *de jubilæo, quæst. 11. art. 4.* & alii. Ratio est, quia Bulla Jubilæi non dicit: *Qui intra duas hebdomadas jejunaverit &c. poterit eligere Confessarium qui intra illas duas hebdomadas absolvat &c.* Sed simpliciter, & sine limitatione dicit: *Poterit eligere Confessarium, qui illum absolvat &c.* Et licèt in Bulla Jubilæi fiat mentio Confessario in singulari numero, attamen potest quis favores jubilæi petere à diversis, singulos à singulis. Ita Lugo *tom. 3. in 3. part. disput. 27. num.* 120. Sanch. *lib. 4. Moral. cap. 64. nu.* 17. Ratio est, quia Bullæ Jubilæi, quas novissimi Pontifices ediderunt, non indicant ullam necessitatem petendi hos favores ab uno, & eodem Confessario: Ergo possunt peti à diversis, singuli à singulis. 235

§. II. *Hinc potest aliquis post obtentum, & transactum Jubilæum*

ABsolvi à casibus reservatis, quorum manifestationem omisit in confessione tempore Jubilæi facta, vel ex oblivione inculpabili, vel alia justa de causa, quæ excuset ab integritate materiali confessionis. Idem dicendum de absolutione à censuris reservatis, & hoc ab omni Confessario; dummodò habeat Jurisdictionem in communia peccata mortalia, Gobat *citatus numero* 243. Layman *libro quinto, tractatu septimo, capite octavo, numero nono.* Navarrus *in Manuali cap. 26. num.* 13. Viva *cit.* & alii. Ratio alterior est: Quia absolvens in Jubilæo voluit absolvere, à quibus potuit, sed ab his, videlicet à reservatione, & censuris reservatis absolvere potuit: ergo absolvit. Si tamen tempore Jubilæi 236

bilæi facta concessio fuerit formaliter sacrilega, tunc post Jubilæum nequit communis Confessarius absolvere talem pœnitentem à casibus, & censuris reservatis tempore Jubilæi confessis, vel oblitis, quia, ut suprà dictum, talis non fuit lucratus Jubilæum: cùm ad hoc obtinendum non sufficiat confessio sacrilega. Idem dicendum de commutatione votorum. Insuper si quis tempore Jubilæi legitimè confessus sit cum intentione perficiendi opera præscripta, & mutata intentione non perfecit, vel ex impotentia, vel ex sua culpa, poterit quidem post Jubilæum accipere absolutionem à reservatis tunc inculpabiliter oblitis, vel ex justa causa omissis à communi Confessario habente Jurisdictionem in communia peccata mortalia, sed non commutationem votorum; cùm nullum jus, vel privilegium ejusmodi commutationi suffragetur; benè verò absolutioni à reservatione, & censuris, quia Confessarius tempore Jubilæi electus ab his potuit absolvere, & absolvit; vota verò non commutavit pro tunc, & nec etiam nunc commutare potest, quia pœnitens non est lucratus jubilæum, adeoque non habet jus ad petendam votorum commutationem. Ita Sanchez, Henriquez, Bossius, Viva *de Jubilæo, quæstione undecima, articulo quarto, numero quarto, & alii.*

§. III. *Et ejus Vota commutari.*

237 QUi fecit omnia ad lucrandum jubilæum requisita, potest multis etiam annis post jubilæi tempus transactum, obtinere à quovis id temporis approbato Confessario commutationem votorum omnium, quorum commutationem tempore jubilæi petere potuisti, & petere oblitus es, vel etiam noluisti, exceptis Votis castitatis, & religionis. Ita Thom. Sanch. *libro quarto de Voto cap.* 54. *numer.* 39. & 41. Lessius *libro secundo, de Justitia cap.* 40. *num.* 109. Sanctarellus *de jubilæo, capite decimo tertio, numero primo.* Portel. *de Dubiis Regularibus V. Indulgentia pro jubilæo numero septimo.* Palaus *parte quarta, tractatu vigesimo quarto, puncto duodecimo.* Gobat *de jubilæo cap.* 32. *num.* 243. citans adhuc plures. Ratio suprà §. 1. jam data est.

238 Porro prædictis gratiis frui potest, qui lucratus est jubilæum, etiamsi in Bulla jubilæi dicatur. *Hac tantùm vice* absolvat, &c. quia sensus horum verborum est, non, quòd solo tempore jubilæi quis possit absolvi, &c. sed quòd hoc solo tempore, quo durat favor jubilæi adepti, vel adipiscendi, possit obtineri absolutio, commutatio, &c. Durat autem favor jubilæi etiam post jubilæum obtentum, & transactum, ut constat ex dictis suprà *§.* 1. *num.* 235. ita Gobat *de jubil. cap.* 34. *num.* 266.

§. IV. *Modò isti casus reservati tempore jubilæi jam fuerint incursi, & Vota jam emissa.*

239 RAtio est, quia Bulla jubilæi nusquam concedit, quòd aliquis à peccatis, aut censuris post jubilæum jam transactum, & finitum incursis possit absolvi, sicuti nec concedit, quod alicujus vota post tempus jubilæi jam elapsum emissa possint commutari, ut patet legenti Bullas jubilæorum: ergo peccata, & censuræ, à quibus quis post jubilæum transactum, vi lucrati jubilæi absolvi potest, debent tempore, quo jubilæum obtentum fuit, jam fuisse contracta: sicut etiam Vota, quæ post jubilæum, vi jubilæi commutari possunt, debent tempore jubilæi jam fuisse emissa.

Quæres: *An peccet, qui concessum jubilæum non lucratur?*

240 Respondeo: Per se loquendo, secluso contemptu, scandalo, &c. non est peccatum saltem grave omittere occasionem lucrandi jubilæum: omni tamen culpa vix absolvendus erit, qui ex mera pigritia, & incuria negligit acquirere jubilæum. Gobat *de jubilæo, cap.* 40. Itaque conemur jubilæum Ecclesiasticum lucrari in terris, ut aliquando consequamur jubilæum æternum in Cœlis. Amen.

APPENDIX.

De Suffragiis.

SUMMARIUM.

241 *Quid sit suffragium?*
242 *Opus bonum ab homine justo factum habet fructum meritorium, satisfactorium, & impetratorium.*
243 *Datur communicatio suffragiorum inter fideles.*
244 *Etiam per modum satisfactionis.*
245 *Suffragia etiam possunt applicari Defunctis.*
246 *Qualiter hæc applicatio fieri debeat?*
247 *An suffragia certò exhibenda prosint, antequam exhibeantur.*
248 *An testatori prosit restitutio injustè ablatorum: & executio aliorum bonorum operum in testamento constituta?*
249 *An Defunctis prosit pulsus campanarum, accensio cereorum, sepultura in loco Sacro? & seqq.*
251 *Tres conditiones requiruntur in eo, pro quo offertur Suffragium.*
252 *Et tres ex parte offerentis suffragium, & seqq.*
255 *& seqq. Quid sentiendum de communicatione bonorum operum & indulgentiarum facta à Regularibus?*

§. I. *Fideles possunt se invicem Vivos juvare Suffragiis.*

I. S*Uffragium* hic accipitur pro auxilio, quod unus fidelis alteri præbet ad consequendam pœnæ temporalis remissionem. Tale suffragium est triplex; Primum est Sacrificium Missæ, de quo satis egit P. Sporer in sua Theologia Sacramentali. Secundum est indulgentiæ, de quibus satis diximus in præcedentibus. Tertium tandem sunt operationes propriæ pœnales, & satisfactoriæ, ut orationes, jejunia, eleemosynæ, &c. Personæ verò fideles, quibus hæc suffragia applicari possunt, sunt duplicis tantùm generis, nimirum fideles vivi, & fideles defuncti in purgatorio existentes; nam beati non egent suffragiis, & damnatis non prosunt. Igitur hìc agimus de suffragiis ex opere operantis, seu de suffragiis bonorum operum, quæ fideles aliis communicant. 241

II. Suppono, quodlibet opus bonum ab homine justo factum, triplicem habere fructum, nimirum *meritorium, satisfactorium, & impetratorium.* Fructus meritorius est, per quem meretur de condigno augmentum gratiæ sanctificantis, & gloriæ, & hic fructus juxta Doctores communissimè omnes, nequit alteri communicari, sed est proprius operanti opus de condigno meritorium. La Croix *l.* 6. *p.* 2. *n.* 1327. fructus satisfactorius est, per quem satisfit pro pœnis temporalibus, ex peccatis quoad culpam jam dimissis, restantibus. Impetratorius est, per quem à Deo impetratur beneficium aliquod ad animæ, corporisque salutem conducens. Jam 242

III. Certum est de fide dari suffragiorum communicationem inter fideles, hoc est, communicationem bonorum operum, quibus mutuò se juvant: id enim apertè asseritur in symbolo Apostolorum, ut notat Mastrius noster, *Theol. Moral. disp.* 23. *quæst.* 5. *art.* 1. *num.* 72. dum dicimus: *Credo Sanctorum communionem.* Cujus articuli sensus est, ut docent Theologi omnes, in Ecclesia esse communionem bonorum operum inter homines justos, quatenus se invicem juvare possunt bonis operibus; nam homines justi sunt membra unius Corporis Ecclesiæ sub uno capite Christo: unde *Ephes.* 4. comparat Apostolus Ecclesiam corpori humano, in quo sicut unum membrum alteri præbet auxilium, ita etiam in corpore Ecclesiæ unus justus alteri auxilium præbere poterit per bona opera, & hoc etiam expressè deducitur ex illo *Jacobi* 5. *orate pro invicem, ut salvemini, & Rom.* 15. *obsecro vos fratres per Dominum Jesum Christum, & charitatem Spiritus Sancti, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Ergo Fideles justi possunt se invicem juvare, & suffragari. Est autem duplex suffragandi modus inter fideles, scilicet *per modum satisfactionis, & per modum impetrationis.* Suffragari per modum satisfactionis est aliquam pœnam, pro alio, seu pro pena, quam alter fidelis solvere deberet, persolvere. Suffragari vero per modum impetrationis est, precibus absque ulla solutione pœnæ alterius, liberationem ab illa pœna alteri impetrare, sive ut Deus immediatè gratis condonet pœnam propter orationes alterius, sive mediatè, ut nimirum Deus det aliquod auxilium propter easdem orationes, quo alter operetur ad talem remissionem obtinendam. Et hæretici quidem etiam nobiscum conveniunt, quòd fideles se invicem Vivos possint juvare, & suffragari per modum impetrationis, convicti nimirùm ex textibus Sacræ Scripturæ supra adductis: negant verò, quòd fideles se invicem juvare possint per modum satisfactionis. Contra quos dicimus. 243

IV. Fideles possunt se invicem vivos juvare etiam ad satisfaciendum pro pœnis temporalibus debitis pro peccatis quoad culpam jam dimissis. Ita Theologi communiter, Doctor noster Seraphicus Sanctus Bonaventura *part.* 2. *art.* 1. Doctor Angelicus Divus Thomas, Doctor Subtilis *quodl.* 20. *art.* 1. Doctor irrefragabilis noster Alexander Alensis 4. *parte, quæst.* 24. *memb.* 4. *art.* 4. Hoc expressè docet Catechismus Sancti Pii V. *in fine de Sacramento Pœnitentiæ*: dicens: *in eo summa Dei bonitas, & Clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda est, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut unus pro alio satisfacere possit.* Ratio est, quia opera justi de se habent æqualitatem in ratione satisfactionis cum pœna illa temporali, pro qua offe- 244

runtur: ergo justus per illa poterit pro alterius pœna temporali satisfacere, alioquin neque pro se posset condignè satisfacere. Accedit, quia si impetratione possunt justi aliis obtinere remissionem pœnæ, tantò magis poterunt oblatione cœnæ æqualis: cùm facilius sit apud homines æquali, vel condigno pretio aliquid obtinere, quàm gratis, & solis precibus. Nec obstat, quòd justus nequeat alteri communicare fructum meritorium sui boni operis, & tamen possit satisfactorium, ac impetratorium, disparitas equidem est, quia quilibet tenetur plus se diligere quoad bona spiritualia gratiæ sanctificantis, & gloriæ, quàm alium: siquidem quilibet tenetur plus velle diligere Deum, quàm alios, si autem alteri communicaret suum meritum gratiæ sanctificantis, & gloriæ, talis non vellet Deum plus diligere in via, ac patria, quàm alios. Aliud fuit in Christo, qui nobis etiam de condigno meruit gratiam, & gloriam, quia merita Christi sunt infinita: nostra autem sunt finita, & adæquatè compensantur à Deo per gratiam, & gloriam nobis dandam, & decederet nobis, quidquid gratiæ, & gloriæ alteri meremur de condigno. Nihilominùs possumus etiam aliis mereri de congruo, puta peccatoribus justificationem, lapsis reparationem, justis perseverantiam, ut docet communis Doctorum in materia de merito. Sic Sanctus Stephanus meruit orando conversionem Saulo, & S. Monica suo filio Augustino prius Manichæo: intellige tamen *mediatè*, quatenus meruit gratiam efficacem, mediante qua conversio secuta fuit.

§. II. *Fideles possunt suffragari, & juvare suis bonis operibus etiam defunctos.*

245 I. QUoad Remissionem pœnæ temporalis in purgatorio aliis exsolvendæ, est de fide. Patet ex 2. *Matth.* 12. ubi dicitur; *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*. Veritas hæc definita est in pluribus Conciliis, quæ refert Mastrius *cit. disp.* 23. *qu.* 5. *art.* 1. *num.* 78. ac novissimè in Tridentino *sess.* 25. *in Decreto de purgatorio*; ita docente: *Cùm Ecclesia Catholica Spiritu sancto edocta, ex sacris litteris, & antiqua Patrum Traditione, in sacris Conciliis, & novissimè in hac Oecumenica Synodo docuerit, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum verò acceptabili Altaris sacrificio juvari*. Idem docuere Sancti Patres. Et quidam secundùm legem Dei ordinariam fideles possunt suffragari defunctis *per modum satisfactionis* tantùm, quia Justitia Divina postulat, ut nullum peccatum remaneat impunitum, & jus Divinum læsum resarciatur: adeòque qui peccavit, vel debet à Deo puniri, vel ipse debet compensare pœnam per operationes satisfactorias, vel alius pro illo. Attamen secundùm legem Dei extraordinariam fideles vivi possunt suffragari defunctis etiam *per modum impetrationis* sine ulla solutione: siquidem etiam Principes terreni, extraordinariè quandoque, ad instantiam charorum Amicorum, gratis, & ex mera liberalitate, sine ulla solutione dimittere solent injurias, & offensas: ergo etiam idem Deus quandoque facere credendus erit.

246 II. *Navarrus* apud La Croix *l.* 6. *p.* 2. *numer.* 1332. putavit eum, qui indiget satisfactione pro se, invalidè applicare alteri; sed communiter contradicunt omnes. Esset tamen contra charitatem propriam juxta Raynaudum apud La Croix citatum. Si quis multo reatu onustus morti proximus alteri applicaret omnes satisfactiones suas, nisi adverteret se facere per actum, qui meritò, & dignitate sua damnum illud compensaret: nam ex charitate transferens augeret suam gratiam, quæ est fructus æternus longè pretiosior. Hoc tamen bene observandum, quòd nihil prosit, si quis opera satisfactoria, quæ antecedenter fecit, velit posteà transcribere animabus purgantibus, vel alicui alteri; nam satisfactiones tales non manserunt suspensæ, sed vel statim applicatæ sunt, vel repositæ in Thesauro Ecclesiæ; quia est communis sententia *Gabrielis*, & aliorum apud La Croix *cit. num.* 1330. quod, si ille, pro quo fructus Satisfactionis offertur, sit illius incapax, vel non indigeat; vel nulli sit applicatus, prosit facienti tale opus, & si hic non indigeat, reponatur in communem Ecclesiæ Thesaurum. Ulteriùs, si quis vivens applicet animabus purgantibus omnia sacrificia, & preces pro se defuncto fundendas, Raynaudus apud La Croix *cit. numer.* 1334. dicit hoc etiam invalidè fieri; quia applicatio operis non est in potestate illius, pro quo offertur, sed pendet ab intentione operantis; operans autem qui suo tempore offeret pro me, non offeret ad hanc meam intentionem, sed offeret, ut prosit mihi; ideòque si tunc mihi prodesse poterit, proderit; si autem prodesse non poterit, & operans non substituat aliam intentionem, tunc vel proderit ipsi operanti, vel reponetur in communem Thesaurum Ecclesiæ juxta supradicta.

III. Suffragia nondum exhibita, etiam certò sint exhibenda, nunc non prosunt animabus in purgatorio, uti habet communis apud La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *nu.* 1340. Ratio est, quia etiamsi DEUS prævideat aliquid faciendum, non ideò antequam præstetur, rependit præmium, nisi accedat specialis misericordia, qualis fuit, quòd ob prævisa Christi merita dederit gratias Adamo, & antiquis Patribus; pro hoc enim dicendo habemus speciale fundamentum in Sacra Scriptura, & SS. Patribus; quia redemptio omnium hominum erat tribuenda Christo. 247

IV. Restitutio eorum, quæ defunctus abstulerat, aut expletio votorum, quæ neglexerat, quamvis per accidens possint prodesse ratione piorum actuum, quos hæredes nunc eliciunt pro defuncto, tamen de se nihil operantur ad liberationem animæ. Ita *S. Thomas*, *Navarrus*, *Sotus*, *Bellarminus*, *Suarez*, *Molina*, *Valentia*, *Raynaudus* apud La Croix *cit. numer.* 1345. Ratio est; quia si defunctus ante mortem fecit quod potuit, non ideò diutiùs patietur, si id neglexit, patietur, quantum promerita est ipsius negligentia, hæredum autem negligentia non est culpa ad ipsum pertinens; cùm ipse illius causa per se non fuerit. Idem est dicendum de ablatione scandali, quod defunctus posuerat, dum viveret. Nihilominùs alii apud nostrum Mastrium *Theol. Moral. disp.* 24. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 69. affirmant, dilationem restitutionis à testatore relictæ, obesse ejus animæ in purgatorio existenti, & esse causam longioris dilationis in illis pœnis. Ratio est; quia ipsa actualis restitutio est opus bonum, & per se satisfactorium, & ideò, cùm fit restitutio, accedit hoc opus satisfactorium ad satispassionem, quam faciunt animæ illæ per se in illis pœnis, & sic citiùs ab illis pœnis absolvuntur. Si autem restitutio non fiat, coguntur animæ illæ integrè per se satisfacere pœnis illis debitis quæ proinde longiùs protrahuntur, nec ab eis absolvuntur, donec per se solvant usque ad minimum quadrantem. Cui opinioni etiam favent revelationes quædam animarum defunctarum, quæ vivis apparuerunt, & ab hæredibus suorum debitorum restitutionem fieri petierunt, ut à purgatorio liberarentur. Unde S. Birgitta l. 6. Revelationum, capit. 66. affirmat, tamdiu animam cruciari in purgatorio, donec restituatur ablatum. Ita Richardus 4. *dist.* 45. *qu.* 4. *artic.* 5. Gabriel, Astessanus, Faber. Ulteriùs dicendum, Eleemosynas, & alia pia opera, quæ fiunt ex voluntate testatoris, ab hæredibus, vel aliis commissariis, juvare testatores in purgatorio existentes pro pœnarum satisfactione, non solùm quando hæredes vel commissarii in statu gratiæ ea exequuntur, sed etiam quando hæredes vel commissarii sunt in peccato mortali, dum dictam testatoris voluntatem exequuntur. Ita Doctor noster Seraphicus D. Bonaventura 4. *dist.* 45, *art.* 2. *quæst.* 2. ubi in Corpore quæstionis inquit, distinguendum esse, quòd suffragia facta pro defunctis, aut sunt opera Sacramentalia, ut celebratio Missæ, & tunc, quia opera DEI sunt, ratione contenti prosunt, sive fiant à bonis, sive à malis; aut sunt alia opera, & hoc dupliciter: aut enim fiunt purè à malis, sicut si aliquis malus orat, vel se affligit pro aliquo, & tunc inquit, non valere defunctis; aut fiunt à malis ad imperium alicujus boni, ut verb. grat. ipsius defuncti de re, quæ illius est in Eleemosyna, & tunc valent ratione doni charitatis homini scilicet testatori, conjunctæ. Ita etiam discurrit D. Thomas 4. *de* 45. *qu.* 2. *art.* 1. Ex quibus deducitur, quòd licèt hæc suffragia valeant pro defunctis, quamvis illi, per quos fiunt, in peccato mortali existant, tamen non valeant si testator, quando ea constituit in testamento v. g. non fuit in gratia, vel saltem suum testamentum ante mortem, dum rediit in DEI gratiam, sua voluntate non confirmavit, ut prædicta opera, & suffragia ab homine justo procedere dici possint. Mastrius *cit. disp.* 24. *qu.* 3. *num.* 67. 248

Quæres: *An defunctis prosit Campanarum pulsus, usus cereorum ardentium, sepulchra in loco Sacro?*

Respond. I. *Campanarum pulsus* non juvat defunctos, nisi indirectè, quatenus movet audientes ad benè precandum defuncto. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1347. Raynaudus &c. *Consepelire defunctis* res pretiosas, imagines &c. nullum etiam ipsis adfert subsidium. *La Croix cit.* 249

Resp. II. *Usus cereorum ardentium* prodest defunctis, in quantum amici nomine defuncti protestantur, se confiteri Christum esse verum lumen mundi, & ex ejus meritis sperare misericordiam. Raynaudus, apud *La Croix cit. num.* 1346. *sepultura in loco Sacro* eis prodest partim, quia fideles illic convenientes excitantur ad orandum pro defunctis; quia preces publicæ, quæ in tali loco funduntur, extenduntur etiam ad inibi sepultos. *Aspersio Aquæ benedictæ* prodest propter preces Ecclesiæ: nam benedicens petit prodesse etiam ad condonationem pœnarum. *Incensatione Thuris* orat Ecclesia, ut anima pascatur odore cœlesti. Raynaudus apud La Croix cit. 250

§. III. Con-

§. III. *Conditiones requisitæ ad Applicationem Suffragiorum.*

251 I. DOctores communiter docent, tres conditiones requiri in eo, pro quo suffragium offertur, ut ei prosit. *Prima est*, ut indigeat suffragio, hoc est, ut sit debitor alicujus pœnæ temporalis: si enim nulla talis pœna solvenda restet, etiam per suffragium exsolvi non poterit. *Secunda est*, ut sit in statu gratiæ, quia qui non existit in gratia, non habet communicationem cum aliis membris vivis, cùm sit mortuum, ideò recipere non potest influxum ab altero membro, cui non est conjunctum. Accedit, quòd in peccato mortali existens sit dignus pœna æterna: ergo non est dignus remissione pœnæ temporalis. *Tertia conditio est*, ut peccata, pro quibus satisfactio, seu suffragium exhibetur, jam sint deleta quoad culpam: quia nequit remitti pœna antequam culpa remittatur; cùm manente culpa semper remaneat dignitas, & obligatio ad pœnam. Ex quo fit, ut satisfactio exhibita ab homine justo pro se habente peccatum veniale, vel pro alio item habente culpas veniales nondum remissas, non prosit pro venialibus nondum remissis. Ita Suarez, Valentia, Nugnus, Coninck, Lugo, Bonacina, & alii communiter apud Mastrium *cit. disput.* 23. *n.* 80. Aliam conditionem addunt aliqui, quod ille, pro quo suffragium offertur, illud acceptet. Sed hæc conditio superflua censetur; quoniam sufficit generalis voluntas, quam unusquisque justus habet, ut solvatur à pœna temporali debita, & usu Ecclesiæ receptum est, ut offerantur suffragia pro amicis quoque absentibus, & ignorantibus sibi suffragia offerri.

252 II. Conditiones ex parte offerentis suffragium, ut hoc suum habeat effectum, etiam requiruntur tres: *Prima est*, ut offerens suffragium sit in statu gratiæ. Quia existens in peccato mortali, indignus est remissione tam culpæ, quàm pœnæ, & consequenter est etiam impotens ad obtinendam alteri remissionem pœnæ temporalis per applicationem suffragii. Hoc autem intelligendum est de suffragio satisfactorio ex opere operantis, ut sunt jejunia, orationes, Eleemosynæ &c. de quo in hac Appendice tantùm est sermo, non de suffragio satisfactorio ex opere operato, ut est verb. grat. Sacrificium Missæ, & indulgentia &c. de quibus alibi. Hoc etiam intelligendum est de suffragio facto ab aliquo in Persona propria; nam si preces offerantur à Sacerdote in Persona Ecclesiæ, quales sunt, quæ fiunt in Missa, & Divino Officio; hæ orationes dictæ etiam à Ministro peccatore adhuc valent per modum satisfactionis, vel saltem per modum impetrationis, juxta diversitatem opinionum; quatenus Ecclesia per os illius ministri suas preces, & vota DEO repræsentat. Ita Communis DD. apud *Mastrium cit. num.* 82. *Sed quid dicendum, si Dominus præcipiens fieri opus bonum per famulum, vel testator per executorem Testamenti, sit quidem in statu gratiæ: famulus verò, vel executor Testamenti non sint in statu gratiæ, dum opus præceptum exequuntur? Respondent DD. cum distinctione:* opera quæ per alium fiunt, duobus modis fieri posse: primò enim fieri possunt per alium, tamquam per *Instrumentum*; Secundò per alium, tamquam *per causam propriam, & proximam illorum operum*; Quando fiunt per alium tamquam per instrumentum, sunt satisfactoria, quamvis ille, qui ea facit, sit in peccato mortali: & ratio est: quia opus est satisfactorium, quatenus provenit à principali agente: quare, si præcipiens, qui est agens principale, sit in gratia, opus valet, & prodest ad satisfactionem, ut si dominus in gratia existens præcipiat per famulum, suo nomine eleemosynam fieri. Si verò exequens non sit causa merè instrumentalis, sed proxima, & principalis illius operis, opus ab eo præstitum in peccato mortali, non prodest, nec est satisfactorium; unde si Prælatus subdito præcipiat orare, vel jejunare in aliorum satisfactionem, si hæc opera pœnalia subditus exequatur in statu peccati mortalis, voluntas Prælati est quidem DEO accepta, sed opera illa non sunt satisfactoria: quia Jejunium, & Oratio sunt merè personales, quorum causa propria, & proxima est orans, vel jejunans, & ab eo exequuntur in statu peccati mortalis, ut supponitur. Ita Bonacina plures alios citans apud Mastrium *citatum numero* 83. Hæc doctrina applicari etiam debet testatori pro se in Testamento constituenti dationem eleemosynarum, & executionem aliorum piorum operum, & sic est intelligendum, quod *suprà numer.* 248. de testatore dictum est.

253 III. *Secunda conditio* ex parte offerentis suffragium est ut offerens habeat intentionem offerendi pro eo, cui prodest, illique suffragium applicare intendat: & hæc intentio opus bonum antecedere debet, non subsequi: quia offerens, seu operans suæ satisfactionis fructuum suspendere nequit: nam ut *Coninch. disputatione undecima, dubio septimo* advertit, omnes hujusmodi satisfactiones hoc ipso, quòd nec ipse operans iis indiget, nec, dum operatur, eas alicui indigenti applicat, in Thesauro Ecclesiæ reponuntur, quem extra collationem sacramenti nemo dispensare potest, nisi qui potest indulgentias concedere. Hæc verò intentio applicandi pro aliis suffragia, ex communiori, & probabiliori sententia apud *Mastrium citatum numero* 84. sufficit, si sit habitualis, nimirum semel habita, & non retractata, sicuti ad applicationem Sacrificii pro alio sufficit intentio habitualis, semel videlicet habita, & non retractata, ut docet Doctor noster subtilis *quodlib.* 20. Centinus, Gavatius, Brancatus, Sporer *Theologia Sacramentali, parte secunda, capite quinto, num.* 340. *Tertia Conditio* est, ut suffragium sit opus, quod ex se vim habeat satisfaciendi, hoc est, habeat valorem, & pretium ad solvendum debitum illius, pro quo satisfacit. Opera autem hujusmodi reducuntur ad *orationem, Jejunium, & Eleemosynam*, sub quibus omnes aliæ operationes pœnales, & satisfactoriæ comprehenduntur. Ratio hujus conditionis est: quia debitum nemo solvere potest, nisi solvendo pretium illi æquivalens: ergo quod datur alicui in debiti solutionem, debet in se priùs valorem pretii habere, & tunc datio illius pro debito est vera solutio, & compensatio.

IV. Hic adhuc aliqua occurrunt notanda. I. Quòd Suffragium pro pluribus sive vivis, sive defunctis oblatum, non habeat in singulis tantum valorem, quantum haberet, si pro uno solo offerretur. Ita Doctores Seraphicus, Angelicus, & Subtilis, & alii antiquiores, & Recentiores passim apud Mastrium *Theologia Morali, disputatione vigesima quarta, numero* 60. Ratio est; quia fructus satisfactorius suffragii est finitus: ergo dividitur inter plures secundùm diversas portiones, ita ut quilibet participans minùs accipiat, quo sunt plures participantes. Deinde idem probat *Doctor noster Subtilis* apud Mastrium citatum ex hoc: quia si suffragia æquè prodessent multis, ac uni soli, sequeretur, quemlibet Sacrificium facientem, vel orationes fundentem, aut eleemosynas largientem, teneri applicare pro omnibus: alioquin contra Charitatem faceret: cùm uno, & eodem actu posset plures animas simul liberare, & earum pœnas minuere: sed hoc est falsum: quia Ecclesia non solùm id non facit, sed etiam omnino prohibet, ne quis pro pluribus missam applicet, quam pro uno applicare tenetur. II. Suffragia pro aliis oblata non prosunt offerenti quoad fructum satisfactorium, & impetratorium: quia opus bonum non habet fructum satisfactorium, aut impetratorium infinitum, sed limitatum: adeòque si hic alteri applicetur, prodest illi, cui applicatur, non verè applicanti: & quidem tantum prodest illi, cui applicatur, quantùm prodesset applicanti, si sibi ipsi applicaret. Mastrius *citatus disputatione vigesima tertia, numero* 77. Quia verò fructus meritorius de condigno, alteri applicari non potest juxta supradicta; ideò hic semper remanet facienti opus bonum meritorium de condigno. III. Si subditus applicet satisfactiones suas contra applicationem Superioris, poterit peccare contra obedientiam, sed prævalebit subditi applicatio, ut à pari docuit Pater Sporer *Theologia Sacramentali, parte secunda, capite quarto, num.* 289. *de Sacrificio Missæ*, docetque cum Durando, Suarez, & aliis *La Croix libro sexto, parte secunda, numero* 1335. Actio enim talis cum omni suo fructu subest immediatè soli dominio operantis, cujus intentionem non potest supplere, aut mutare Superior. 254

§. Ultimus.

Communicatio bonorum Operum, & Suffragiorum facta aliis, per Filiantias, seu Litteras filiationis.

I. EX prædictis consequitur, validam, & licitam esse praxim in Religionibus aliquibus consuetam, per quam Litteræ filiationis, seu communicatoriæ bonorum operum, à Religionum Prælatis, quibusdam personis, Ordini, seu Religioni benè affectis, specialibusque benefactoribus, & Patronis exhibentur, pro quibus intelligendis, notandum, quod docet Suarez, Corduba, Henriquez, Rodriguez apud Layman *libro quinto, tractatu septimo, capite quarto, numero quinto*, per ejusmodi generalem bonorum spiritualium communicationem, *directè, & immediatè* non applicari satisfactiones subditorum. Ratio est, quia cujusque hominis, etiam Religiosi, opera bona, & fructus eorum, subjacent particulari dominio ipsius operantis: ergo non debent censeri bona communia, quæ à Prælato communitatis applicari possint, cui ipse velit, nec obstat, quod dicitur *in capite: Non dicatis*, 12. *quæstione prima. Religiosos non tantum* 255

propriis facultatibus; sed etiam voluntatibus renuntiasse: non enim sensus est: quòd sicuti terrenarum substantiarum, ita etiam suorum liberorum actuum domini esse desinant: sed quòd per obedientiæ votum ita suam voluntatem Superioris imperio subjecerint, ut contra ejus justum imperium nihil licitè velle possint. Dictum est: *directè, & immediatè*; siquidem fructus satisfactionum adscitis in communicationem bonorum operum Religionis, prodesse potest *mediatè*, interveniente videlicet ipsorum subditorum applicatione generali, vel speciali, nam imprimis, si subditi sua opera satisfactoria generatim applicent Religioni, vel omnibus ejus membris, participabunt etiam ii, qui per litteras filiationis, seu filiantias in Religionem, ab hujus Prælatis assumpti fuerint. Deinde si Prælatus ordinis justam ob causam præcipiat Religioso, ut huic personæ in particulari opus satisfactionis applicet, subditus obedire debet, ita ut si contra justum sui superioris præceptum alteri applicet, peccet quidem, sed applicatio ipsius operantis efficax sit, non obstante contraria applicatione Prælati; quippe quæ vim nullam habet, nisi interveniente voluntaria applicatione ipsius operantis, sive generali, sive speciali, sicut etiam docet Sotus, & Suarez apud *Layman cit. num. 6.*

256 II. Fructus, qui assumptis in participationem meritorum alicujus Religionis provenit, præcipuè est per modum impetrationis, & meriti de congruo. Ita Adrianus, & Suarez apud Layman citatum. Possumus verò hoc loco distinguere duplicis impetrationis fructuum, *directè, & indirectè*. *Directa impetratio* requirit intentionem & applicationem eorum, qui pro aliis orant, vel ad impetrandum alia opera bona de congruo meritoria exercent. Hæc autem intentio potest esse, vel specialis, ut si Religiosi opera sua, & orationes specialiter DEO offerant pro personis suæ Congregationi conjunctis: tunc orationes hæ propter charitatis, & amicitiæ unionem, majorem vim habent ad impetrandum à DEO, quàm si fierent pro extraneis. Vel potest esse generalis tantùm intentio, ut si opera meritoria, & orationes instituantur universim pro Religione, & membris ejus; tunc participes esse possunt illi omnes, qui in communicationem meritorum de congruo assumpti fuerint. *Indirecta verò impetratio*, non requirit ullam intentionem, vel applicationem, sed hoc ipso, quòd in aliqua Religione bona opera justorum fiunt, valent apud Deum de congruo, ut eorum ratione, & intuitu propitius, & speciali auxilio protegat illos, qui membra sunt hujus Communitatis. Etenim ratio amicitiæ postulare videtur, ut Deus propter amicos suos, etiam aliis benefaciat; qui illis amicitia conjuncti sunt.

257 III. Licèt verò Corduba, & Rodriquez apud *Layman citatum*, dicant, per ejusmodi communicationem bonorum operum, ac meritorum factam aliquibus personis, ac si membra essent alicujus Religionis, nihil ipsis Religiosis decedere, hoc tantùm verum est, quatenus opera habent vim impetrandi à DEO indirectè; etenim, quo major est numerus justorum in aliqua congregatione eò magis inclinatur DEUS ad benefaciendum singulis. Sed aliter sentiendum est, si loquamur de impetratione directa; quia orationes, quantò pro pluribus personis DEO offeruntur tantò minorem vim habent impetrandi singulis, id quod petitur. *Layman cit.*

258 IV. Denique possunt Generales, & Provinciales totius Ordinis Fratrum Minorum, communicare Suffragia, Orationes, bona Spiritualia, ac indulgentias Ordinis, benefactoribus Ordinis ex concessione Urbani Quinti per Bullam, ut jam supra dictum fuit. Ita Casarubios, V. *Indulgentiæ quoad sæculares 4. numer. 4.* quæ facultas non est revocata à Paulo Quinto: hodieque adhuc viget, testibus Lezana, apud *Gobat, tractatu quarto, de Indulgentiis, parte prima, capite nono, numero 110. & Lantuscam in Theatro Regularium. V. Bona Spiritualia, num. 1.*

Finis Supplementi Theologiæ Sacramentalis.

A C

ACCESSIT APPENDIX DUPLEX.

CENTIFOLIA
ET
ALPHABETICA.

PRÆFATIO.

Um Theologię Moralis fundamentum, & basis sit Theologia Polemica, & Scholastica, ac Definitiones Summorum Pontificum; ideò placuit Theologię Morali subnectere duas Appendices, *Centifoliam, & Alphabeticam*; *Centifoliam* quidem, hoc est, *Centum Assertiones ex Theologia Scholastica, & Polemica selectas, breviter probatas, & ab obiectionibus defensas*, ut Theologus Moralis in casu occurrente, data occasione sciat saltem aliquid Scholasticè, & Polemicè discurrere, & non planè obmutescat. *Alphabeticam verò Appendicem, continentem Bullas, & Constitutiones Pontificum per extensum positas*, & in nostris Supplementis Theologię Moralis hinc inde citatas; quia plus movet animum tota aliqua Bulla per extensum posita, & lecta, quàm aliqua tantùm verba ex eadem citata, atque magis intellectum illuminat, ac confirmat Decretum aliquod Pontificium in terminis formalibus ex integro perlectum, quàm si tantùm aliquas lineas ex eodem depromptas perceperit. Tu, bone Lector, interim fruere, & vale, & pro me ora.

APPENDIX CENTIFOLIA,
SEU
CENTUM ASSERTIONES
SELECTÆ
EX UNIVERSA THEOLOGIA.

Ex I. Libro Sententiarum de DEO Uno, & Trino, ac Beatitudine.

ASSERTIO I.

Xistentia DEI à posteriori demonstrari potest. Communissima contra Atheos. Probatur I. Demonstratione in prima figura in tertio modo perfectu scilicet *Dari*. Omnis ille, qui omnes res contingentes determinavit ad existendum, & tamen à nulla re contingenti determinatur ad existendum, est DEUS; atqui aliquis existens est, qui omnes res contingentes determinavit ad existendum (quia res contingens ab alio determinari debet ad existendum, cùm ex se sit indifferens ad existendum, & non existendum) & qui à nulla re contingenti est determinatus ad existendum (quia nihil potest determinare ad existendum, id, à quo fuit ipsum determinatum ad existendum) ergo aliquis existens est DEUS. II. Omnis qui potest producere creaturas, si nulla de facto existeret, est DEUS; atqui existens est aliquis, qui potest creaturas producere, si nulla de facto existeret, cùm adhuc forent producibiles: ergo existens est DEUS. III. Ens optimum est existens, si enim non existeret, non foret optimum; atqui DEUS est ens optimum: ergo DEUS est existens.

Objicitur I. Inter Objectum demonstrandum, & potentiam cognoscentem debet esse proportio: sed inter DEUM, & intellectum nostrum nulla est proportio; *quia finiti ad infinitum nulla est proportio*: ergo R. D. Debet esse aliqua proportio in cognoscendo C. in essendo N. II. DEUS nequit demonstrari ex creaturis contingentibus R. D. quà contingentes sunt, C. quà necessariæ sunt ex suppositione, quòd existant N. III. Non datur creatura perfectissima: ergo nec ens optimum. R. N. Cons. disparitas est; quia creatura perfectissima implicat in terminis contradictionem; non sic ens optimum. IV. Si daretur calor infinitus, præter illum non daretur alius calor, & nullum compateretur frigus: ergo etiam si daretur ens optimum, & infinitum, præter illud non daretur aliud ens, & nullum compateretur malum. R. N. cons. disparitas est; quia calor infinitus formaliter contineret omnes calores, & naturaliter ageret, non sic est in Deo.

ASSERTIO II.

R*Atio ultimò constitutiva, & distinctiva essentia Divina est ipsius existentia essentialis*. Ita docet Doctor Subtilis Joannes Duns Scotus in 1. *dist.* 1. *qu.* 2. & Scotistæ communiter contra Thomistas, & Recentiores.

Probatur, *Exod.* 3. DEUS seipsum definiens ait: *Ego sum, qui sum*. Ratio est: quia sola essentialis existentia primo distinguit Essentiam Divinam ab omni alio, ipsaque est radix omnium perfectionum Divinarum. Cur enim DEUS est infinitus, à se, æternus, immutabilis &c. nisi quia est essentialiter existens? ergo.

Objicitur I. DEUS in ratione existentiæ convenit cum omnibus aliis rebus existentibus. R. D. DEUS convenit cum omnibus aliis rebus in ratione existentiæ essentialis, à qua omnia profluunt. N. in ratione existentiæ ut sic C. II. infinitas distinguit ab omni alio, R. D. distinctione quidditativa, & primaria N. secundaria C. III. Vita est de essentia DEI. R. D. vita radicalis C. formalis N. IV. existentia non est de essentia creaturæ: ergo nec de essentia DEI. R. N. Cons. disparitas est; quia creatura est indifferens ad existendum, non sic DEUS.

ASSERTIO III.

I*Nter essentiam Divinam, & attributa Divina datur distinctio Scotistica*. Scotus 1. *d.* 2. *q.* 7. & Scotistæ contra Thomistas, & Recentiores.

Probatur. À parte rei, independenter à nostris conceptibus, actualiter, formaliter, *DEUS est trinus in Personis, Pater non est Trinus*. Essentia Divina est una in Tribus Sanctissimis Personis, Relatio verò Personalis non est una, ex 1. *Jo.* 5. Pater generat, essentia non generat, *ex Conc. Lateranensi*: essentia est communicabilis Filio, non Paternitas, *Ex Conc. Flor.* Verbum Divinum caro factum est, non essentia, *ex Conc. Tolet.* Filius procedit per intellectum, non immediatè per essentiam: Spiritus Sanctus procedit per voluntatem, non per intellectum: ergo Scotisticè distinguuntur.

Objicitur I. Concilia, & SS. Patres asserunt essentiam, & attributa differre sola ratione. R. Per Distinctionem rationis intelligunt illam, quæ non est realis. II. Damnata est Sententia Gilberti distinguentis essentiam Divinam ab attributis. R. Quia distinxit realiter, ut testantur DD. Seraphicus, Angelicus, & eximius Suarez. III. Essentia Divina foret in potentia ad attributa. R. D. in potentia passiva N. emanativa C. IV. Essentia Divina perficeretur ab attributis. R. D. per informationem N. per identitatem perfectam C.

ASSERTIO IV.

I*Mmutabilitas Divina excludit à DEO receptionem relationis realiter distinctæ*. Communissima Theologorum.

Probatur. *Malachiæ* 3. *Ego DEUS, & non mutor*. S.

Au-

August. l. 1. de Trinit. c. 5. nullam habere mutabilitatem solius est creatoris. Ratio est: quia receptio relationis realis dicit potentialitatem, compositionem, & imperfectionem; atqui hæc Deo repugnant: ergo.

Objicitur I. DEUS dicitur de novo creator. R. D. per relationem realem in se receptam N. per terminationem dependentiæ creaturæ ad ipsum C. II. Per dependentiam creaturæ ad DEUM creatura dicitur creata: ergo per ejusdem terminationem DEUS nequit dici creator. R. D. conf. intrinsecè C. extrinsecè N. conf. III. Verbum Divinum intrinsecè dicitur homo, & unitum humanitati. R. D. quasi in se reciperet humanitatem, vel unionem hypostaticam N. quia Personalitas Verbi personat Naturam humanam C. IV. Relatio producentis, & producti est mutua: ergo DEUS per relationem in se receptam debet dici creator. R. D. ant. in creatis C. ant. in Divinis N. ant. cum conf. V. DEUS Gen. 6. dicit *pœnitet me fecisse eos*; scilicet homines: ergo contigit mutatio. R. D. conf. effectu producto C. in affectu producentis N. conf.

ASSERTIO V.

R*Es temporales non coextiterunt physicè æternitati DEI. Scotus 1. d. 39. q. un.* SS. ac RR. contra Thomistas.

Probatur. Implicat aliquid coexistere alteri physicè, quod in se physicè non existit, quia coexistere physicè dicit relationem realem, quæ exigit extrema physicè existentia; atqui res temporales ab æterno physicè non extiterunt in se: ergo nec physicè coextiterunt æternitati DEI; sicut loca de facto existentia non fuerunt ab æterno physicè præsentia immensitati DEI.

Objicitur I. Sacra Scriptura, & Sancti Patres docent omnia in æternitate esse DEO præsentia. R. D. Objectivè C. physicè N. II. Æternitas DEI continet omne tempus. R. D. continentia formali, & actuali N. eminentiali, & virtuali C. III. Res temporales coexistunt toti æternitati. R. D. & totaliter N. Secùs C. IV. Æternitas est indivisibilis, & tota simul, nullas habens partes R. D. Nullas habens partes formaliter, & entitativè C. eminentialiter, & virtualiter N. V. DEUS ab æterno non cognosceret creaturas existentes, ergo non cognosceret eas intuitivè. R. N. conf. quia cognosceret eas in sua essentia, qua eas perfectissimè continet in *esse*, in *causare*, & in *cognosci*.

ASSERTIO VI.

I*Deæ Divinæ sunt ipsamet creaturæ à DEO præconceptæ ut factibiles. Scotus 1. d. 35.* & Scotistæ contra Thomistas.

Probatur. Idea est illud exemplar, ad quod artifex aspicit, ut ad ejus similitudinem faciat opus externum, & cui artifex comparat artefactum, & quod ab esse objectivo in mente artificis, transit per hujus operationem, ad esse existentiale ad extra; atqui hæc non conveniunt essentiæ Divinæ, nec intellectioni Divinæ, ut patet, sed solis creaturis à DEO præconceptis ut factibilibus: ergo hæ, & non essentia Divina, vel intellectio Divina erunt Ideæ Divinæ.

Objicitur I. Ideæ Divinæ sunt in mente Divina. R. D. objectivè C. formaliter N. II. Ubi ergo sunt formaliter? R. formaliter nondum existunt, sed sunt possibiles. III. Ideæ sunt DEO consubstantiales; quales non sunt creaturæ. R. D. sunt consubstantiales ut sunt in seipsis N. ut sunt in mente Divina C. IV. Inter creaturas factibiles, & factas non est similitudo. R. D. imitationis C. univocationis N. V. Idea est causa ideati. R. D. in DEO N. in creaturis subd. est physica N. moralis C.

ASSERTIO VII.

D*EUS novit futura libera absoluta in sua essentia, supposito suo libero Decreto de eorum futuritione. Scotus 1. d. 39. cum suis.*

Probatur. Eph. 1. DEUS operatur omnia secundùm Consilium voluntatis suæ. S. Aug. in Enchir. c. 95. Divinum decretum est principium essendi omnium futurorum contingentium. Ratio est; quia nulla creatura potest produci, nisi dependenter ab actuali concursu DEI: ergo nec esse actu futura, nisi dependenter ab actuali decreto Divino.

Objicitur I. Si DEUS certò præsciat nostros actus liberos futuros: ergo sunt necessariò futuri. R. D. seq. necessitate absoluta, & antecedente N. seq. hypothetica, & consequenter C. seq. II. Decretum DEI præcedit nostros actus liberos in tempore factos, estque immutabile: ergo nostri actus liberi sunt futuri necessario necessitate absoluta. R. D. ant. Præcedit æternitate C. ant. præcedit determinationem futuram, nostræ voluntatis ad eos. N. ant. quia hanc concomitatur, & N. conseq. *Non enim antecedit voluntates nostras, ne lædat arbitrium nostrum*, ait S. *Chrysostomus hom. 12. in ep. ad Hebr.*

ASSERTIO VIII.

D*ictum Decretum non est physicè prædeterminans. Scotus 2. d. 37. q. 2.* SS. & RR. contra Thomistas.

Probatur. Decretum prædeterminans non est in potestate voluntatis creatæ, eamdemque in determinando præcedit, & infert necessitatem actum futurum à creata voluntate, cùm per dictum decretum, tanquam *medium à quo sciat* DEUS nostros actus futuros; atqui scientia est cognitio evidens per medium habens necessariam connexionem cum objecto cognito: ergo Decretum prædeterminans tollit libertatem voluntatis creatæ, adeòque non datur.

Objicitur I. Causa secunda non agit nisi ut mota à prima. R. D. motione prædeterminante N. concomitante C. II. Causa prima prius agit, quàm voluntas creata. R. D. Prioritate dignitatis, & *à quo* C. prioritate naturæ, & *in quo* N. III. DEUS causat determinationem voluntatis creatæ. R. D. simul cum voluntate creata C. secùs N. IV. Causa est prior effectu: ergo Decretum DEI est prius nostra determinatione, quia illud est causa hujus. R. D. est causa nostræ determinationis formalis C. Fundamentalis N. V. Causa secunda dependet à prima etiam in operando. R. D. hoc est actio creaturæ dependet à DEO ut effectus, & simul à creatura ut actio. C. secùs N.

ASSERTIO IX.

D*ictum Decretum est concomitans voluntatem creatam in determinando. Scotus 3. d. 17. q. un.* & Scotistæ contra Thomistas, & RR.

Probatur. Dictum Decretum non est antecedens in determinando voluntatem creatam, ut modò dictum; nec est subsequens, cùm sicut voluntas creata nequit operari in tempore sine concomitante concursu DEI, sic nequit etiam esse se ab æterno determinatura sine concomitante Decreto Divino: ergo erit concomitans, coincidendo in eamdem prorsùs determinationem cum voluntate creata, ac si ab æterno coexisteret DEO; cùm voluntas Divina in genere causæ volitivæ eminenter contineat creatam.

Objicitur I. Nihil volitum, quin præcognitum; atqui DEUS vult determinationem voluntatis creatæ futuram; ergo eam jam ante suum decretum debet præcognoscere. R. D. min. futuram specificativè C. reduplicativè N. quia per suum decretum cum voluntate creata, eam modò facit futuram II. Ideo DEUS vult, quia ego voliturus sum. R. D. ut ly *quia* sit nota causalitatis N. concomitantiæ voluntatis Divinæ cum creata C.

ASSERTIO X.

N*On datur in DEO Scientia Media.* Ita Schola Angelica, & Subtilis contra RR.

Probatur. Scientia Media est, qua DEUS antecedenter ad omne decretum suæ voluntatis, in ipsa determinata veritate objectiva futurorum contingentium in seipsis, videt certò, quid quælibet causa libera esset actura, si poneretur in his circumstantiis cum his auxiliis; atqui DEUS nullum futurum conditionatum videt ante suum decretum: ergo. Probatur min. futura libera conditionata non sunt à seipsis futura, aliàs essent naturaliter futura: ergo à causa secunda extrinseca: atqui hæc actu operari nequit sine prima secum cooperante, ergo etiam nequit intelligi operatura sine actuali decreto, quo velit ei cooperari.

Objicitur I. Decretum Divinum est ponendum, si conditio talis futuri conditionati poneretur: v.g. DEUS dicit, ego volo creare Petrum, & ponere in his circumstantiis cum hac gratia, & offero ipsi meum concursum paratum, & si voluero, tunc eliciturus est amorem. R. Contra est 1. effectus in actu supponit causam actualiter positam: atqui futurum conditionatum in esse talis est effectus in actu, id est, est actualiter conditionatè futurum, & non possibiliter tantùm: ergo requirit decretum Divinum actu positum. 2. DEUS habet decretum actuale salvandi omnes homines; atqui hoc decretum in reprobis est circa objectum conditionatè futurum: ergo DEUS habet actuale Decretum. 3. Stantibus his omnibus, potest etiam DEUS dicere: Si non voluero, non est eliciturus amorem: ergo amor non est magis conditionatè futurus, quàm non futurus. 4. Si apud Tyrios fuissent facta miracula, certum est, quod elicituri fuissent pœnitentiam, & Deus hanc voliturus fuisset. In quo autem Deus hoc scivisset? 5. Futurum liberum conditionatum dicit duo, scilicet cooperationem nostram futuram, & decretum Dei ponendum, in quo autem hæc duo videntur, nisi in decreto actuali?

II. Ante decretum Dei inter duas propositiones contradictorias de futuro contingenti v. gr. Petrus amabit Christum, Petrus non amabit Christum, una debet esse vera, & altera falsa: ergo ante decretum divinum datur veritas

phyf.

objectiva rerum, & propositionum; adeòque in ea poterit Deus videre futura libera ante suum decretum. R. n. suppositum antecedentis; quòd ante decretum Dei possit formari propositiones *de futuro contigenti*, quia ante decretum Dei nihil est futurum: cùm per decretum fiant modò futura: Quare ante decretum Dei omnes propositiones sont in materia necessaria, adeòque illa: *Petrus amabit Christum*, est necessario falsa. Quando verò Scotus dixit: Propositiones de futuro contingenti ante decretum esse *neutras* voluit, quòd ante decretum Dei non dentur propositiones de futuro contingenti, & consequenter nec sint veræ, nec falsæ. Ita Mastrius *disp.9. Logicæ, qu.1. art.2. num.19. & 20.*

ASSERTIO XI.

O*Mnipotentia Divina est ipsa voluntas Divina volitioni Divinæ efficaci subordinata. Scotus q.4. Prologi*, Scotistæ, & Recentiores.

Probatur. I. Psalmo 13. Omnia quæcumque voluit, fecit. S. Augustinus l. de speculo, c.7. de Deo inquit: qui omnia quæ ex nihilo creasti, sola voluntate fecisti. II. Voluntas est potentia proxima spirandi ad intra: ergo etiam erit potentia proxima producendi ad extra: III. Quia intellectus divinus est infinitus in genere potentiæ cognoscitivæ, non compatitur secum aliam potentiam cognoscitivam ad extra; ergo, cùm voluntas divina sit etiam infinitam in genere potentiæ volitivæ, & activæ, non compatietur secum aliam potentiam activam ad extra.

Objicitur I. Essentia Divina continet virtualiter, & eminenter omne factibile: ergo est potens facere omne factibile. R. d. c. radicaliter, & remotè c. immediatè, & proximè n. II. Voluntas divina est potentia productiva ad intra, omnipotentia verò est potentia productiva ad extra; ergo ab invicem distinguuntur. R. d. e. quoad principale significatum n. quoad connotatum c. cons. III. Ergo etiam volitio divina erit omnipotentia. R. o. quia hæc convenit Deo naturaliter, illa liberè.

ASSERTIO XII.

D*Eus habet veram, & sinceram voluntatem salvandi omnes homines*. Ita Sacra Scriptura, Sancti Patres, & Theologi. *Probatur. I. Tim.2. Deus vult omnes homines salvos fieri. S. Leo serm.11. de Passione Domini. Pro omnibus impiis mortuo Domino, etiam Judas in eo potuisset consequi remedium, si non festinasset ad laqueum.* Ratio est, quia ideò, ut salvaret, Deus creavit homines pro iisdem dedit suum Unigenitum filium, pro iisdem creavit Cœlum, & terram, instituit Sacramenta, confert omnibus gratias actuales, & omnia media ad salutem necessaria: ergo verè, & sincerè vult salutem omnium.

Objicitur I. Deus in Sacra Scriptura dicitur aliquos deserere, despicere, excæcare, obdurare. R. d. non dando omnibus gratiam sufficientem, N. effectricem c. II. Si Deus efficaciter vult omnes homines salvos fieri, cur non dat omnibus talem gratiam? Resp. Quare illi homines, quibus Deus dat gratiam sufficientem ad consequendam beatitudinem non cooperantur huic gratiæ? III. Cur tot parvuli cœlum non intrant ex defectu baptismi, & tot gentiles ex defectu veræ fidei pereunt? R. Deus parvulis providit de baptismo, ad quem de lege ordinaria pervenire possunt: si non perveniant, est per accidens. Gentiles accipiunt gratiam ad servandam legem naturalem, qua observata Deus ipsos illuminabit ad fidem veram.

ASSERTIO XIII.

P*Rædestinatio efficax electorum ad gloriam facta est ex prævisis eorum meritis*. Ita Vasquez, Lessius, Becanus, Amicus, Molina, &c. ex nostris Faber, Pontius, Cavellus, Frassens, Boyvio, &c. contra plurimos Thomistas, & Scotistas.

Probatur I. Ex Sacra Scriptura *Matth.25. Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum à constitutione mundi; esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c. Item* vita æterna dicitur *Merces Matth.5. Bravium 1. Corint.9. corona justitiæ* 2. Timoth. 4. *II. Ex S. Ambrosio l.5. de fide c.3. in c.20. Matth. Deus personarum acceptor non est: unde Apostolus ait: Quos præscivit, & prædestinavit, non enim ante prædestinavit, quàm præsciret, sed quorum merita præscivit, eorum præmia prædestinavit. III. Ratione.* Si electi fuissent sine meritis prædestinati ad gloriam, tunc præsciti ante prævisa demerita fuissent negativè reprobati. Sequela nequit admitti: ergo. Major est adversariorum: minor probatur. Si præsciti ante prævisa demerita fuissent negativè reprobati, sequeretur, quòd necessario sint damnandi, consequens non admittitur: ergo nec antecedens. Probatur sequela majoris: Illi necessariò damnantur, qui non possunt facere, ut prædestinentur ad gloriam: quia in cujus potestate non est medium: in ejus potestate etiam non est finis: atqui præsciti non possunt facere, ut prædestinentur ad gloriam, quia hoc non possent facere per sua merita, cùm prædestinatio secundùm Adversarios non fiat dependenter à meritis: ergo necessariò damnantur. IV. Admissa prædestinatione efficaci ad gloriam ante prævisa merita, gignitur in electis socordia, & in reprobis desperatio: nam quilibet cum Calvino sic posset argumentari: *vel sum prædestinatus vel non sum? si sum prædestinatus, infallibiliter salvabor, quidquid egero: quid igitur opus magno labore, & studio? si non sum prædestinatus, infallibiliter damnabor, quidquid egero: ad quid ergo bona opera?*

Objicitur I. Eph.1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu ejus in charitate &c. ergo. Respondetur, Apostolum loqui de electione ad gratiam gratuita per exclusionem operum elicitorum viribus naturæ: quod exinde patet, quia alloquitur omnes Ephesios, qui tamen non omnes erant prædestinati. *II. S. Aug. l. de fide ad Petrum c.3. Illi cum Christo regnabunt, quos Deus gratuita sua bonitate prædestinavit ad Regnum.* Resp. quòd S. Augustinus velit, Deum nos sine meritis solius liberi arbitrii prædestinasse, non tamen sine meritis fundatis in gratia. III. Omnis ordinatè volens priùs vult finem, quàm media: atqui Deus est ordinatissimè volens: ergo priùs vult finem scil. gloriam, quàm media scilicet merita. R. dist. maj. omnis ordinatè volens finem sibi, vel alteri absque dependentia à libera cooperatione alterius, priùs vult finem, quàm media c. m. omnis ordinatè volens finem alteri sub formali ratione præmii per liberam ejus cooperationem assequendi, priùs vult finem, quàm media, subdi efficaciter, & absolutè tamquam causa, quæ se sola sit adæquata respectu intentionis finis, & electionis mediorum efficacium n. m. inefficaciter, & inadæquatè alterius causalitatem supponendo conc. maj. & concessa minori, similiter dist. cons. IV. Deus ad gratiam finalem prædestinat sine meritis de condigno: ergo etiam ad gloriam. R. o. e. disparitas est, quia Deus decernit dare gratiam finalem, non tamquam præmium sed tamquam puram gratiam: at gloriam decrevit conferre tamquam præmium. V. Christus est exemplar nostræ prædestinationis, sed Christus fuit prædestinatus ante prævita merita: ergo etiam nos. Resp. dist. maj. Christus est exemplar nostræ prædestinationis ad gratiam conc. maj. ad gloriam neg. maj. quia aliàs nobis in executione etiam daretur gloria sine meritis, sicut Christo, quod nullus admittit. Nihilominùs etiam est communis sequens

ASSERTIO XIV.

P*Rædestinatio ad gloriam ordine intentionis facta est ante prævisa merita, ordine tamen executionis præsupponit merita*. Ita Doctores Seraphicus, Angelicus, & Subtilis, Suarez, Bellarminus, Arriaga, & plurimi alii contra multos.

Probatur *I. Eph.1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati. II. S. Aug. l. de fide ad Petr. c.3. Illi cum Christo regnabunt, quos Deus gratuita sua bonitate prædestinavit ad Regnum. Conc. Valent. sub Benedicto XIII. c.3. Fidenter fatemur, in prælectione Electorum ad vitam, misericordiam præcedere meritum bonum. III. ratione Scoti.* Omnis ordinatè volens, priùs vult finem, quàm media, quia finis est causa mediorum; atqui Deus est ordinatissimè volens: ergo priùs vult finem, scilicet gloriam, quàm media, scilicet merita. IV. DEUS, sine meritis aliquos prædestinat ad gratiam finalem efficacem, etiam secundùm Adversarios: ergo etiam sine meritis eosdem prædestinat ad gloriam; cùm ad prædestinationem ad gratiam finalem, infallibiliter sequatur prædestinatio ad gloriam. Denique mysterium prædestinationis non esset inscrutabile, quia posset dari ratio, cur sanctus Petrus fuerit prædestinatus, & non Judas: quia videlicet DEUS, prævidit merita Petri, & non Judæ: ergo ut hoc mysterium sit inscrutabile, debet dici, quòd prædestinatio facta fuerit ante prævisa merita.

Objicitur I. S. Scriptura, & Sancti Patres dicunt propter merita decerni gloriam electis. Resp. dist. ordine intentionis nego: executionis in, & exterorum concedo. II. Decretum intentivum se solo est efficax. Resp. dist. radicaliter concedo, proximè nego. III. Vi Decreti intentivi datur gloria gratis. Respondeo, distinguo ex parte actus concedo, ex parte objecti nego. IV. Prædestinatio ante merita est suppositio voluntatem creatam antecedens. Respondeo, distinguo. Duratione concedo, causalitate, ponendo in voluntate creata aliquid necessitas eandem ad suos actus, nego. V. Hæc sententia gignit in electis socordiam, & reprobis desperationem: nam quilibet cum Calvino sic posset argumentari: *Vel sum prædestinatus, vel non sum? si sum prædestinatus, infallibiliter salvabor, quidquid egero, quid igitur opus magno labore, & studio? si non sum prædestinatus, infallibiliter damnabor, quidquid egero: ad quid ergo bona opera?* Resp. nego sequelam. Quia Deus, quos prædestinavit ex parte actus liberaliter,

ter, in suo Decreto intentivn implicitè, & virtualiter ex parte objecti, & in Decreto executivo formaliter, & explicitè etiam volnit, ut per bona npera mereotur gloriam.

ASSERTIO XV.

R*Eprobatio positiva facta est propter prævisa demerita.* Communissima Theologorum.

Probatur. Oseæ 13. *Perditio tua ex te Israel. Concilium Valentinum sub Benedicto XIII. c.3. ait, in damnatione periturorum, meritum malum præcedere justum Dei judicium.* Ratio est quia damnare aliquem sine prævisis demeritis foret contra summam Dei Bonitatem, nec Christus pro omnium salnte mori potuisset; ergo.

Objicitur I. Roman. 9. dicitur; *tùm nondum nati fuissent, aut aliquid boni, aut mali egissent, Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Respondeo S. Paulum loqni de reprobatione negativa, quæ est odium, non positivè, sed negativè, seu minor dilectio, sicut *Genes.*29. dicitur; *Videns Dominus, quòd odio haberetur Lia*, hoc est minùs diligeretur, quàm Rachel. II. DEUS est supremus Dominus creaturarum, & beatitudn supernaturalis non est debita homini: ergo Deus potest hominem sine peccatis reprobare. Respondeo distinguo cnnsequentiam, positivè nego, negativè concedo consequentism. III. Deus potest hominem annihilare sine culpa: ergo etiam damnare sine culpa. Resp. nego conseq. quia in annihilatione nihil est de crudelitate, sicut est io damnatione hominis sine culpa,

ASSERTIO XVI.

P*Rocessiones Divinæ non sunt intellectio, & volitio essentialis, sed actus notionales scilicet Dictio Verbi, & spiratio activa Spiritus Sancti. Scotus* 1. *dist.*28. *qu.* 3. cum suis contra Thomistas.

Probatur. Actin generativa Filii est merè relativa, & propria soli Patri: actio spirativa Spiritus sancti est merè relativa, & propria soli Patri, & Filio: atqui intellectio, & volitio essentialis non sunt relativæ, sed absolutæ, & commnnes omnibus tribus Sanctissimis personis; ergn intellectio essentialis non est actio generativa Filii, sed *Dictio*, & volitio essentialis oon est actio productiva Spiritus sancti, sed *spiratio activa.*

Objicitur I. Dictio est intellectio. Respondeo, distinguo, formaliter nego, radicaliter cnncedo. II. Intellectus habet tantùm unicum actum. Respondeo, distinguo, operativum concedo: ita ut propter illum non possit habere alium productivum, nego. III. In creatis intellectio est verbum mentis: ergn etiam in Divinis intellectin erit verbum Divinum. Respodeo, nego consequentiam. Disparitas est, quia intellectio in creatis producitur à memoria fœcunda, & ab hac realiter distinguitur, non sic est in Divinis. IV. Intellectus Divinus, ut est in Patre, est Principinm Filii: ergo intellectio ut in Patre, est productio Filii. Respondeo, nego consequentiam, quia intellectio non est relativa, intellectus verò in Patre est fœcundus.

ASSERTIO XVII.

P*Ersonæ Divinæ formaliter constituuntur, & distinguuntur per proprietates personales relativas. Scotus* 1. *dist.* 26. & Scotistæ contra Thomistas.

Probatur, ex c. Firmiter, de Summa Trinitate dicente: *Hæc Sancta Trinitas, secundùm communem essentia individua, & secundum personales proprietates est discreta.* Ratio est, quia in Divinis omnia absoluta sunt communia tribus Sanctissimis Personis; ergo Personæ Divinæ debent distingui per proprietates personales relativas, quia hæ non sunt absolutæ, nec communes.

Objicitur I. Quod refertur per relationem, est priùs illa: atqui Pater refertur ad Filium per paternitatem; ergo est prior paternitate, adeòque per eamdem non constituitur. Resp. dist. maj. in creatis Conc. Maj. in Divinis Neg. Maj. Disparitas est, qnia relatio in creatis est accidens inhærens fundamento, nec constituit Personam; in Divinis autem relatio Paternitatis est substantialis, constitueus cum essentia Divina Personam Patris, adeòque hac nequit esse posterior. II. Relationes Divinæ sunt reales: ergo supponunt extrema constituta realiter distincta. Resp. dist. conseq. nisi ipsæmet constituerent Personas, & facerent realiter distinctas conc. cons. secùs neg. consequentiam. III. Relatio non terminatur ad suam correlationem, sed ad absolutum; ergo paternitas nequit terminari ad filiationem, sed ad absolutum Filii, & consequenter filius constituetur in esse Personæ per aliquid absolutum. Resp. dist. antec. in creatis Conc. in Divinis Neg. disparitas est, qnia in creatis relationes sunt accidentia, & terminus relationis v.g. *homo genitus*, est natura prior paternitate & filiatione: io Divinis autem relationes suot substantiales, & subsistentiæ, ubi terminus, v.g. *Filius Divinus*, non est natura prior filiatione, sed per eam constituitnr in esse Personæ, & Filii.

ASSERTIO XVIII.

P*Ræter paternitatem, filiationem, & spirationem passivam in Sanctissima Trinitate datur etiam spiratio activa. Scotus* 1. *d.*2. *q.*7. cum communissima Theologorum.

Probatur I. Conc. Lugd. c. Fideli, de Summa Trinitate in 6. definit, quòd *Spiritus sanctus ex Patre, & Filio, non tamquam ex duobus Principiis, sed tamquam ex uno principio, non duabus spirationibus, sed una spiratione procedat.* II. Generatio passiva, in filio coexigit generationem activam in Patre, ergo etism spiratio passiva in Spiritu Sancto coexigit spirationem activam io Patre, & Filio.

Objicitur I. Sancti Patres non faciunt mentionem de spiratione activa. Resp. dist. explicitam C. implicitam N. II. Si daretur quarta relatio originalis in Divinis darentur etiam quatuor Personæ. Resp. dist. si quarta relatio constitueret Personam Conc. secus N. spiratio enim activa, cùm supponat Patrem, & Filium, in ratione personarum constitutos: hinc nequit constituere personam distinctam à Patre, & Filio: quia spiratio activa non est relatio opposita paternitati, & filiationi, ideòque eis identificatur.

ASSERTIO XIX.

R*Elationes originis formaliter non dicunt perfectionem simpliciter simplicem, Scotus quodlibeto* 5. & Scotistæ communiter contra recentiores.

Probatur. Si v. gr. *Paternitas* esset perfectio simpliciter simplex, esset in Patre formaliter perfectio infinita, quæ formaliter non foret in Filio, & è contrà. Item plus perfectionis esset formaliter in tribus sanctissimis personis, quàm in una, contra *S. Aug.* 7. *Trinit.* 7. *dicentem: in Summa Trinitate tantum est una, quantum tres simul.* Item v.g. *Pater* non foret infinitus, quia sibi non identificaret omnem perfectionem: videlicet *filiationem &c.* Item paternitas esset melior filiatione, cùm perfectio simpliciter simplex ex *S. Anselmo Mon. c.*15. *sit melior ipsa, quàm non ipsa.* Atqui: ergo.

Objicitur I. Concilia, & Sancti Patres asserunt relationes originis, esse subsistentias perfectissimas. Resp. dist. realiter Conc. formaliter Neg. II. Relationes originis, formaliter sunt incnmprehensibiles. Resp. dist. ratione suorum terminorum Conc. secùs N. III. Adorantur. Resp. dist. ur objectum formale, & motivum N. materiale, & terminativum conc. IV. Sine relationibus originis Deus foret imperfectus. Resp. dist. ideò, quia relationes perficerent essentiam Divinam neg. ideò, qnia essentia Divina non esset fœcunda conc. V. Relatio creata dicit perfectionem; ergo multò magis relatio Divina. R. N. C. Disparitas est, quia relatio creata est ens accidentale realiter distinctum ab extremis, habens propriam existentiam, nec est ultimb constitutiva, & distinctiva suppositi: nihil tale habet relatio Divina.

ASSERTIO XX.

D*Atur in Divinis etiam subsistentia absoluta natura Div. conveniens, ut præscindit à personalitatibus. D. Subtilis cum suis* 3. *dist.*4. *qu.*2.

Probatur I. Agatho Papa in Epistola Decretali contenta in 6. *Synodo ait: Confitemur trium subsistentiarum unam subsistentiam. S. Aug. l.* 7. *Trin. c.*4. *Omnis res ad seipsam subsistit, quantò magis DEUS.* II. Essentia Divina ut prior personalitatibus Divinis, est substantia completa, independens, & incommunicabilis supposito realiter distincto à sed; hoc est habere subsistentiam absolutam: ergo.

Objicitur I. Sancti Patres agnoscunt in DEO tres tantùm subsistentias. Resp. dist. Relativas Conc. ita ut præter has non sit subsistentia absoluta Neg. II. Si natura Divina præcisa à personalitatibus haberet subsistentiam, foret persona, & sic quatuor essent personæ. Resp. dist. Si haberet subsistentiam relativam Conc. absolutam N. quia hęc non facit personam, cùm essentiam Divinam non reddat omninò incommunicabilem, sed facit ipsam esse, & dici *individuum Deitatis.*

ASSERTIO XXI.

P*Rocessiones Divinæ non præsupponunt cognitionem creaturarum. Scotus* 1. *dist.*30. *qu.*2. Scotistæ, & recentiores contra Thomistas.

Probatur. Natnraliter prior est motio intellectus Divini, & voluntatis ad terminum infinitum, summè necessarium, & increatum, utpote objectum dignius, quàm ad terminum finitum, creatum, & non ita summè necessarium; atqui Verbum Divinum, & Spiritus Sanctus sunt terminus infinitus,

nitus,

nitus, increatus, & summè necessarius; non sic creaturæ: ergo prior est generatio Verbi Divini, & spiratio Spiritus Sancti, quàm cognitio, & amor creaturarum.

Objicitur I. S. Aug. l.15. Trinit. c.12. ait: *Verbum natum est de his omnibus, quæ sunt in scientia Patri.* Resp. dist. pro signo priori ad generationem Verbi Conc. pro signo posteriori N. II. Verbum procedit ex cognitione comprehensiva omnipotentiæ Divinæ. Resp. dist. Omnipotentiæ, ut est perfectio absoluta Conc. ut terminatur ad creaturas Neg. III. Creaturæ jam sunt possibiles ante processiones Divinas. Resp. dist. possibiles fundamentaliter Conc. formaliter Neg. IV. Pater dedit Filio, quæcumque habet Filius; atqui Filius habet cognitionem creaturarum: ergo hanc habet à Patre. Resp. dist. min. Pro signo posteriori ad suam generationem Conc. pro priori Neg. min. dist. etiam Cons. immediatè Neg. Cons. mediatè C. Cons.

ASSERTIO XXII.

PRocessio Filii est generatio, & non processio Spiritus Sancti, quia Filius procedit per intellectum naturaliter, & Spiritus Sanctus per voluntatem liberè, libertate essentiali, non contingentiæ. Scotus 3. dist. 8. qu. un. Scotistæ contra Thomistas, & recentiores.

Probatur I. Auctoritate S. Augustini *l.5. Trin. c.9. & 14.* ubi investigans discriminis rationem, cur Spiritus Sanctus non sit Filius, & tamen Verbum sit Filius? sic respondet; *Spiritus Sanctus exit à Patre, non quomodo natus, sed quomodo datus;* idest, non per intellectum naturaliter, sed per voluntatem liberè. II. Processio Verbi Divini est naturalis processio viventis à vivente, mediante principio conjuncto, in similitudinem, imò identitatem naturæ Divinæ, quia est per intellectum utpote potentiam naturalem: ergo erit generatio: non sic processio Spiritus Sancti, cùm non sit naturalis processio, utpote, quæ est per voluntatem, potentiam essentialiter liberam libertate essentiali, non contingentiæ, cùm non per hanc, sed per illam differat à potentia naturali essentialiter.

Objicitur I. Per intellectum creatum non generatur Filius: ergo nec per intellectum Divinum. Resp. Neg. Cons. quia verbum creatum est accidens, nec vivit; Verbum verò Divinum est substantia vivens intellectualis naturaliter producta à vivente Patre in identitatem naturæ II. Processio Spiritus Sancti est univoca cum processione Verbi Divini: ergo si illa non sit generatio neque hæc erit. Resp. Neg. cons. quia processiones Divinæ dicuntur univocæ tantùm propter eandem essentiam Divinam, nam ut productio sit univoca, sufficit, quòd terminus formalis productionis sit ejusdem naturæ in producto, non personalis, seu individualis. Jam autem terminus formalis Processionum Divinarum est ipsa essentia Divina. III. Spiritus Sanctus procedit summè necessariò: ergo non liberè. Resp. dist. Cons. libertate contingentiæ Conc. Cons. essentiali Neg. Cons. Hæc enim est inseparabilis à voluntate, juxta *S. Aug. Enchir. c.105.* dicentem *aut voluntas non est, aut libera dicenda est.*

ASSERTIO XXIII.

FIliatio, & non spiratio activa est ratio formalis prima, & essentialis distinctiva Filii à Spiritu Sancto. Scotus 1. d.11. qq.2. Scotistæ contra Thomistas, & recentiores.

Probatur: Sanctus Anselmus *Epist. de processione Spiritus Sancti c.1.* ait: *Si per aliud non essent plures Filius, & Spiritus Sanctus, per hoc solùm essent diversi, quòd alter nascendo, alter procedendo habent esse à Patre.* Ratio est, quia Pater in esse Patris constituitur per solam paternitatem: ergo etiam filius in esse filii per solam filiationem. Item filius, etsi non spiraret adhuc esset productus per intellectum, & Spiritus Sanctus per voluntatem; atqui idem realiter terminus nequit produci duabus productionibus totalibus, & essentialiter diversis: ergo filius adhuc esset realiter personaliter distinctus à Spiritu Sancto, etsi non spiraret.

Objicitur I. Conc. Trid. XI. de personis Divinis ait: *hoc solo numero insinuant, quod ad invicem sunt.* Resp. idest, quòd habent relationes incompossibiles. II. Juxtà *S. Anselmum: Omnia in Divinis sunt idem, ubi non obviat Relationis oppositio.* Resp. Filiatio, & spiratio passiva adhuc forent relationes oppositæ, seu incompossibiles (sicut Paternitas, & spiratio passiva,) etsi filius non spiraret. III. Eadem persona potest esse generans, & spirans: ergo etiam eadem potest esse genita, & spirata. Resp. N. cons. quia eadem persona nequit bis produci; potest tamen habere duas potentias productivas.

ASSERTIO XXIV.

OCulus corporeus nequit elevari ad videndum DEUM. Scotus 1. dist.3. q.3. & Communis Theologorum.

Probatur I. Conc. Trid. sess.25. inquit: *Doceatur populus, non propterea Divinitatem figurari, quasi oculis corporeis conspici possit. S. Cyrillus Jerosoly. Catech.9. Carnis quidem oculis contemplari DEUM est impossibile.* II. Nulla potentia potest versari extra suum objectum adæquatum: atqui potentiæ visivæ corporeæ objectum adæquatum, est ens materiale, videlicet Lux, Lumen, & Color, non autem DEUS: ergo implicat potentiam visivam corpoream videre DEUM.

Objicitur I. Job. c.19. ait, ipsius oculos fore conspecturos DEUM. Resp. loquitur de DEO, non secundùm se, sed de DEO homine conspiciendo in die judicii universalis. II. *Vidi DEUM facie ad faciem*, inquit Jacob. *Gen.32.* Resp. sermo est de visione DEI, vel Angeli repræsentantis DEUM in forma corporea assumpta. III. S. Augustinus ait, DEUM videri posse oculis corporeis, *quasi spiritualizatis.* Resp. loquitur tantùm disputativè, non assertivè, quia contrarium docuit *Epist.3. ad Fortunatum.*

ASSERTIO XXV.

POssibilis est species impressa Divinæ essentiæ. Scotus 2. d.3. q.9. Scotistæ contra Thomistas.

Probatur. Possibilis est species expressa Divinæ essentiæ: ergo etiam impressa. Probatur antecedens: Visio beata est species expressa Divinæ essentiæ, cùm sit ejus similitudo formalis, juxta *S. Aug. l.14. Trinit. c.17. dicentem. Tunc perfecta erit DEI similitudo, quando perfecta erit DEI visio, juxta illud 1. Joan.3. cùm apparuerit, similes ei erimus:* Ergo.

Objicitur I. Si foret possibilis species impressa, & expressa essentiæ Divinæ, deberet repræsentare essentiam Divinam secundùm omnem perfectionem. Resp. dist. modo infinito, & quantùm repræsentabilis est Neg. modò finito, idest, totam quidem, at non totaliter Conc. II. Talis species foret infinita. Resp. dist. entitativè Neg. objectivè Conc. III. Quò perfectius est objectum, eò perfectior debet esse species illius repræsentativa: ergo cùm essentia Divina sit infinita entitativè; etiam species ejus repræsentativa debet esse infinita entitativè. Resp. dist. antec. eò perfectior arithmeticè debet esse &c. N. Ant. geometricè Conc. Ant. & N. Cons. IV. Species impressa contineret virtualiter cognitionem DEI. Resp. dist. tamquam medium cognitum N. tamquam ratio cognoscendi Conc. V. Nullum objectum, quod est per suam essentiam intelligibile, repræsentari potest per speciem impressam; atqui DEUS per suam essentiam est intelligibilis: ergo non per speciem impressam. Resp. dist. maj. si non possit suspendere concursum suæ intelligibilitatis Conc. maj. si possit suspendere neg. maj. DEUS autem potest suspendere concursum essentiæ suæ per modum objecti, ne concurrat cum intellectu creato ad suæ essentiæ Divinæ cognitionem: cùm sit objectum voluntarium.

ASSERTIO XXVI.

LUmen gloriæ de facto, I. necessariò requiritur in Beatis ad eliciendam visionem beatam; de potentia tamen absoluta DEI. II. Potest intellectus creatus sine lumine gloriæ sibi intrinseco elevari ad visionem beatam per solum concursum DEI extrinsecum. Scotus 3. dist.14. q.1. & 2. Scotistæ contra Thomistas quoad secundam partem.

Probatur prima pars ex Conc. Vien. in Clem. de hæret. damnante hunc Beguardorum articulum quintum, scilicet, *naturam intellectualem creatam non indigere lumine gloriæ ipsam elevante ad videndum DEUM.* Ratio est, quia visio beata est supernaturalis; ergo nequit elici à principio merè naturali, quale est intellectus creatus sine lumine gloriæ.

Probatur secunda pars. Quidquid DEUS potest cum causis secundis, in genere causæ efficientis, potest etiam se solo efficere; atqui DEUS cum lumine gloriæ tamquam causa secunda efficiente producit visionem beatam: ergo hanc etiam poterit sine lumine gloriæ producere cum intellectu creato.

Objicitur I. contra primam partem. Actus vitalis, qualis est visio beata, debet procedere à principio vitali; sed lumen gloriæ non est principium vitale: ergo ad visionem beatam non requiritur lumen gloriæ. Resp. dist. maj. à principio vitali, quod est totaliter vitale, Neg. maj. quòd saltem secundùm unam causam partialem est vitale, Conc. maj. dist. etiam min. sed lumen gloriæ non est principium vitale, & est principium totale visionis beatæ neg. min. partiale C. Min. & neg. cons. II. *Contra secundam partem.* Si intellectus creatus non haberet in se lumen gloriæ, foret insufficiens ad eliciendam visionem. Resp. dist. foret insufficiens ab intrinseco, C. ab extrinseco propter concursum DEI specialem, N. III. implicat intellectum intelligere absque virtute intrinseca intelligendi; sed intellectus creatus ex se caret virtute intelligendi, & videndi DEUM: ergo implicat ipsum posse videre DEUM, absque virtute intrinseca sibi superaddita. Resp. dist. min. caret virtute proxima,

xima, & completa videndi DEUM Conc. min. remota, & incompleta N. min. cum Conf.

ASSERTIO XXVII.

P*Er potentiam DEI absolutam potest videri essentia Divina sine personalitatibus, & attributis. Scotus 1. dist. 1. qu.2.* Scotistæ contra Thomistas.

Probatur. Essentia Divina communicatur tribus personis Divinis, non sic personalitates. Essentia Patris non terminat unionem hypostaticam, benè verò Personalitas Verbi divini: essentia non est principium proximum Filii, & Spiritus Sancti, sed intellectus, & voluntas: ergo etiam essentia potest videri sine personalitatibus, & attributis: maximè cùm formaliter inter se distinguantur: & visio sit extrinseca essentiæ, ac attributis, & DEUS libere moveat ad sui visionem.

Objicitur I. Joan.14. ait Christus: *Qui videt me, videt & Patrem; quia ego in Patre, & Pater in me est*: ergo nequit videri una persona sine alia. Resp. Textum loqui de facto, non de possibili. II. Si essentia Divina posset videri sine personalitatibus, idem videretur, & non videretur; atqui hoc nequit admitti: ergo. Resp. dist. sequelam maj. idem videretur, & non videretur secundùm diversas formalitates, Conc. seq. maj. secundùm eamdem formalitatem, Neg. seq. maj. III. Visio intuitiva est rei existentis ut est in se; sed essentia Divina est in tribus sanctissimis personis: ergo intuitivè nequit videri sine ipsis. Resp. dist. maj. secundùm omnia quæ realiter includit, Neg. maj. secundùm prædicata, quæ sunt de ejus ratione formali, Conc. maj. & Conc. min. similiter dist. Conf. IV. essentia debet videri ut fons attributorum. Resp. dist. ut fons formaliter emanans attributa, Neg. ut radicaliter continens, Conc. V. Visio essentiæ sine attributis non satiaret intellectum Beati. Resp. dist. satietate essentiali neg. accidentali, Conc.

ASSERTIO XXVIII.

B*Eatitudo formalis consistit essentialiter in visione, & fruitione beatifica, principalius tamen in fruitione. Scot. 4. dist.49. q.3.* Scotistæ contra Thomistas, & recentiores.

Probatur I. Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Matth.25. Euge serve bone, intra in gaudium Domini tui. Benedictus XII. in Extravag. Benedictus DEUS, definit, *Animas Sanctorum, visione, & fruitione esse verè beatas; & Catech. Rom. in explicatione ultimi articuli Symboli* dicit: *Beatitudo, quam essentialem communi nomine licet vocare, in eo sita est, ut DEUM videamus, ejus pulchritudine perfruamur &c.* ergo. II. Illæ operationes essentialiter constituunt Beatitudinem, quibus DEUS immediatè, & perfectè attingitur in ratione objecti Beatifici; atqui tam per visionem, quàm per fruitionem sic attingitur DEUS: ergo. III. Beatitudo est perfecta satietas naturæ intellectualis quoad omnes ejus potentias beatificabiles; sed tam secundùm intellectum (cujus satietas est visio) quàm per voluntatem (cujus satietas est fruitio) est beatificabilis: ergo beatitudo essentialiter consistit in visione, & fruitione DEI. Quòd autem beatitudo principaliùs consistit in fruitione: ratio est, quia fruitio, utpote actus voluntatis, Reginæ potentiarum, est visione perfectior, cùm nos magis uniat DEO; nam *S. Dionysius c.7. de Angelica Hierarchia* dicit: *Voluntas sic attingit amatum, sic illi se copulat, unit, & appretiat, ut verius sit amans amatum, quàm ipse, unum facit cum amante*. Fruitio etiam à nobis magis exigitur, & ad ipsam visio ordinatur.

Objicitur I. Contra primam partem: Sanctus P. Augustinus, l.1. Trinit. c. penult. ait: *Visio est tota merces*. Resp. visio est tota merces intellectus, non totius hominis. II. Beatitudo est unica, & simplex forma: ergo nequit essentialiter consistere in pluribus actibus. Resp. Neg. ant. quia beatitudo perfecta, & adæquata non est aliquid unum per se, sicut nec potentia beatificabilis est una, sed duplex scilicet intellectus, & voluntas. III. Beatitudo objectiva est unica: ergo etiam formalis est unica operatio. Resp. neg. conf. quia beatitudo objectiva est DEUS utique immultiplicabilis, attamen assequibilis duplici operatione. IV. Beatitudo formalis est conjunctio perfectissima, & ultimata cum objecto beatifico, qualis non est visio beata. Resp. dist. est perfectissima, & ultimata simpliciter, & in omni genere, neg. in suo genere, & quantùm ad potentias, conc. V. *Contra secundam partem*. Summa infelicitas damnatorum est pœna damni; sed hæc est carentia visionis DEI: ergo visio DEI est summa felicitas, & principalis beatitudo. Resp. dist. maj. summa infelicitas est pœna damni, ita ut sub pœna damni principaliter includatur carentia fruitionis, Conc. maj. ita ut pœna damni importet solam carentiam visionis, Neg. maj. dist. etiam min. sed hæc pœna damni inadæquatè sumpta est carentia visionis Conc. min. adæquatè sumpta, Neg. min. cum Conf.

Ex II. Libro sententiarum, de Angelis, statu innocentiæ, peccatis, gratia, justificatione, merito, & legibus.

ASSERTIO XXIX.

N*On repugnant dari plures Angelos solo numero differenter, Scotus 2. d.3. q.2.* cum suis.

Probatur. Concil. Florent. sess.20. docet: *Angelos omnes ut appellationis unius, sic etiam ejusdem naturæ esse inter se, S. Athanasius q.4. ad Anthiochum* ait: *una, & eadem est essentia Angelorum, sicut etiam una tantum est essentia hominum*. Ratio est; quia nulla quidditas creata est essentialiter hæc, & singularis sicut essentia Divina; cùm quælibet quidditas creata sine contradictione possit intelligi universalis; non sic essentia Divina: ergo etiam essentia Angelica est numero plurificabilis.

Objicitur I. Principium numericæ multiplicationis est materia; sed in Angelis non est materia: ergo Angeli nequeunt numero multiplicari. R. D. maj. materia partis N. maj. materia, idest differentia individualis, quæ similitudinariè dicitur materia C. maj. & dist. min. Neg. Conf. II. Angelus est forma pura simplex: Resp. D. hoc est sola species continens etiam differentiam individualem, C.

ASSERTIO XXX.

A*Ngeli non sunt in loco per suam operationem*. Ita *Doctores Seraphicus, & Subtilis, 2. d.2. q.6.* Nominales, & recentiores contra Thomistas.

Probatur I. Angelus existens in loco, ob denegatum à DEO concursum potest cessare ab omni operatione: atqui tunc Angelus adhuc foret formaliter in loco, quia esset formaliter indistans à loco, & tamen non per suam operationem, ut patet: ergo. II. Quia Angelus non est ibi, ubi est ejus operatio transiens; nec est necessariò ibi, ubi vult esse, ut patet in dæmonibus: ergo Angelus non est in loco per operationem transeuntem, aut immanentem.

Objicitur I. Angelus, ut sit in loco, debet hunc tangere, atqui nequit locum tangere contactu mathematico: ergo virtuali, seu per operationem. Respondeo dist. maj. Angelus debet locum tangere, vel contactu entitativo, vel mathematico C. semper mathematico, vel virtuali Neg. maj. II. Si Angelus per suam substantiam est fundamentaliter in loco: ergo semper erit in loco æquali. Resp. Neg. sequ. quia Angelus formaliter est in loco, per præsentiam effectivè causatam ab ejus virtute motiva, applicata à voluntate imperante locum ad beneplacitum.

ASSERTIO XXXI.

A*Ngeli juxta suam puram naturam considerati, potuissent peccare in primo instanti suæ creationis. Scotus 2. d.5. qu.2.* cum suis.

Probatur. Angelus in primo instanti suæ creationis habuit omnia requisita ad peccandum, scilicet perfectum usum rationis, perfectam libertatem, & concursum DEI paratum: ergo potuit peccare, cùm causa non necessariò, tempore sed natura, debeat præcedere suum effectum, ut patet de sole illuminante. Deinde Angelus in primo instanti potuit mereri: ergo etiam peccare; cùm tamen plus requiratur ad meritum, quàm ad demeritum; *Bonum enim ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu*.

Objicitur I. Peccatum debet præcedere error in intellectu: Atqui Angelus non potuit habere errorem in primo instanti creationis: ergo nec peccatum. Resp. Neg. maj. cùm peccatum possit fieri ex sola libertate, & malitia voluntatis. II. Si Angelus peccaret in primo instanti, hoc peccatum imputaretur DEO: cùm operatio incipiens cum esse rei insit ei ab agente. Resp. Neg. sequ. & dist. prob. operatio incipiens cum esse rei, inest ei ab agente, in effectibus liberis. Neg. in effectibus naturalibus. Transeat.

ASSERTIO XXXII.

A*Ngeli naturaliter possunt cognoscere secreta cordium. Scotus 2. d.9. q.2.* cum suis contra Thomistas, & recentiores.

Probatur. Actus interni voluntatis & intellectus, actu existentes, sunt entia naturalia, finita, & pertinentia ad ordinem universi sufficienter præsentia, & proportionata intellectui Angelico: ergo ab eodem naturaliter cognosci poterunt. Deinde quilibet Angelus naturaliter intuetur substantiam, & proprietates alterius Angeli, & cur non etiam ejus cogitationes, & volitiones?

Objic. I. Sacra Script. & sancti Patres cognitionem secretorum soli DEO adscribunt. R.D. soli DEO tanquam judici, cognitionem secretorum præsentium, præteritorum, & futurorum inimpedibilem, & independentem adscribunt.

bunt. C. seclis Neg. II. Si paterent secreta cordium, nulla posset esse societas. Resp. inter homines pro statu isto non datur illa secretorum intuitio; quia nihil est in intellectu, quod non priùs fuit in sensu. In statu verò Patriæ cùm beati nil nisi bonum cogitent, & velint, non est, cur ex cognitione secretorum lædatur societas; in damnatis verò, ubi nullus ordo, nec societas necessaria est.

ASSERTIO XXXIII.

P*Otuit DEUS Adamam creare in statu naturæ puræ*. Ita Doctores Angelicus, & Subtilis, contra Calvinistas, Lutheranos, Jansenistas, & Bajum.

Probatur I. Quia *S. Pius V. Gregor. XIII. Urbanus VIII. & Alexander VIII.* damnarunt sequentem Baji propositionem 97. *Falsa est Doctorum sententia primum hominem potuisse a DEO creari, & institui sine justitia originali*. II. Quia status naturæ puræ dicit *tria*: pollere facultatibus naturalibus ad operandum expeditis cum concursu naturali DEI ut Auctoris naturæ. 2. Non esse ordinatum ad finem supernaturalem, nec habere dona supernaturalia; sed tantùm ad finem naturalem esse ordinatum. III. Esse immunem à peccato originali; atqui DEUS *hæc tria* potuit facere circa Adamum, cùm nequeat afferri implicantia: ergo.

Objicitur. Si Adam in statu naturæ puræ creatus fuisset mortuus, venisset in cœlum, vel in infernum, vel in purgatorium. Resp. neg. quia hæc tria sunt condita pro homine ad finem supernaturalem ordinato; sed ipsius anima mansisset in hac terra, & habuisset cognitionem abstractivam DEI, ejusque amorem naturalem.

ASSERTIO XXXIV.

A*Dam in statu innocentiæ priùs potuit peccare venialiter quam mortaliter*. *Scotus 2. d. 21. qu. 1.* cum sua schola contra Thomistas.

Probatur. Gratia sanctificans potest stare cum peccato veniali: ergo etiam justitia originalis: cùm hæc sit illa præstantior. Item Adam habuit libertatem ad peccandum venialiter, aliàs in evitando veniali non habuisset meritum ergo potuit peccare venialiter in statu innocentiæ. Denique Protoparentes prius peccarunt venialiter fructum vetitum curiosè aspiciendo, odorando, decerpendo, attrectando &c. quàm mortaliter: ergo.

Objicitur I. Cum statu innocentiæ nequit stare pœnalitas, sed hanc intulisset veniale: ergo. R. d. maj. pœnalitas gravior inferens mortem, Conc. maj. levior, neg. maj. & similiter dist. min. neg. conf. II. Peccatum veniale debet deleri per pœnitentiam; Sed hæc repugnat statui innocentiæ: ergo, Resp. neg. min. nec enim repugnasset statui innocentiæ, si Adam elicuisset amorem DEI, vel contritionem perfectam deletivam venialis. III. Adam debuisset peccare ex malitia; sed hoc est semper mortale: ergo non potuit peccare venialiter. Resp. C. maj. & neg. min. quia verbum otiosum ex malitia prolatum non est mortale. IV. Peccatum mortale est malum gravius morte: ergo repugnat statui innocentiæ. Resp. dist. antec. secundùm se absolutè C. respectivè ad statum innocentiæ N.

ASSERTIO XXXV.

C*Um solo originali peccato defuncti non patiuntur pœnam sensus*. Ita Doctores Seraphicus, Angelicus, & Subtilis, estque Communissima.

Probatur: *Conc. Flor.* ait: *peccatum originale, & actuale pœnis disparibus punienda esse*. *Innocentius III. C. Majores*, de Bapt. *pœna originalis peccati est carentia visionis DEI, actualis verò peccati pœna est gehennæ perpetuæ cruciatus*. Ratio est, quia decedentes cum solo peccato originali non commiserunt peccatum personale; ergo nec merentur pœnam sensus, quæ soli peccato personali correspondet juxta illud *Apoc.18. quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*.

Objicitur I. Sacra Scriptura, & Sancti Patres asserunt, post Extremum judicii diem eos, qui non veniunt in cœlum, æterni ignis supplicio puniendos esse. R. loquuntur de adultis, vel si loquantur de parvulis nondum baptizatis, uti loquitur *Augustinus Enchir. c. 23.* per *Ignem æternam* intelligunt tantùm *pœnam damni*; quia loquuntur contra hæreticos dicentes, parvulos nullam culpam, & pœnam habere, uti explicant Doctores Seraphicus, & Subtilis. II. Saltem tales parvuli tristabuntur, quòd non intrent in cœlum R. N. quia erunt suo statu contenti.

ASSERTIO XXXVI.

B*Eatissima Virgo MARIA est concepta sine peccato originali*. Ita *S. Scriptura*, *Concilia*, *Sancti Patres*, *Summi Pontifices*, *integræ Religiones*, *Universitates*, & Communis fidelium sensus.

Probatur. *Cantic.4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*; Ecclesia celebrat festum Immaculatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis MARIÆ, & quidem de præcepto Clementis XI. Summi Pontificis, laro 1708. Bulla: *Commissi Nobis*, infra in appendice alphabetica v. *Festum* videnda. Ratio verò est illud Doctoris Subtilis Enthymema: *DEUS potuit* Beatissimam Virginem præservare à peccato originali, cùm Adamum, & Evam sine illo creavit: *Decuit*, ut eam præservaret; quia est Filia DEI Patris, Mater Filii DEI, Sponsa Spiritus Sancti, Regina Angelorum, & Domina universorum: ergo eamdem etiam *præservavit à peccato originali*; hoc enim evincit amor DEI in suam Filiam, Matrem, & Sponsam,

Objicitur I. Sacra Scriptura asserit omnes in Adam peccasse. R. *omnes in sensu accomodo*, excepta privilegiata Beatissima Virgine MARIA; *non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constitata est*. *Esther.15.* cùm eadem ratione etiam adversarii Beatissimam Virginem excipiant ab hac locutione universali *Jac.3. in multis offendimus omnes*. II. Beatissima Virgo fuit à Christo redempta. Resp. dist. præservativè, conc. curativè neg.

ASSERTIO XXXVII.

B Eatissima Virgo MARIA non habuit debitum proximum contrahendi peccatum originale. Communior Doctorum.

Probatur I. Beatissima Virgo MARIA non fuit comprehensa in lege, seu pacto facto cum Adamo de transfusione peccati originalis ex illo *Esther 15. non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est*: Nec in illa lege comprehendi debuit: ergo. *Probat.* antec. voluntas Matris DEI, Reginæ omnium, creaturæ nobilissimæ non debuit subjici voluntati sui servi, & famuli: ergo Beatissima Virgo MARIA non debuit habere Adamum pro suo capite mortali, etsi habuerit ipsum pro suo capite physico. II. DEUS *potuit* facere, & *decuit*, ut Beatissima Virgo non haberet debitum proximum incurrendi peccatum originale: Ergo etiam non *habuit*. III. Si Christus non à debito Virgineam suam Matrem præservasset, non essent perfectissimus mediator; quia non habuisset perfectissimum modum mediandi possibilem: ergo ut sit perfectissimus mediator, à debito suam Matrem præservavit.

Objicitur. Beatissima Virgo fuit comprehensa in illa lege generali de transfusione peccati: ergo. *Prob. antec.* Si non fuisset comprehensa, hoc factum fuisset ex prævisis meritis mortis Christi, atqui hoc non; quia mors Christi est posterior prævisione lapsus Adæ, & posterorum in ipso tanquam capite morali: Beatissima Virgo autem jam ante lapsum Adæ debuisset excipi ab illa lege generali; ergo Beatissima Virgo ab illa lege generali non fuit excepta ob merita mortis Christi. Resp. *P. Herincx*, dist. antec. Beatissima Virgo fuit comprehensa absolutè neg. conditionatè *nisi pro sequentibus* signis excipiatur, uti factum est. Concedo.

ASSERTIO XXXVIII.

D*E ratione peccati est, esse contra legem*. Scotus 2. *d.37.* Scotistæ, & Thomistæ communiter.

Probatur. *Rom.4. ubi non est Lex, nec prævaricatio*. Ratio est: quia tunc quis committit peccatum, quando facit contra suam obligationem; sed non est obligatio, nisi à lege: ergo etiam non est peccatum nisi contra Legem.

Objicitur I. Rom.2. qui sine lege peccaverunt, sine lege peribunt. Resp. Sanctum Paulum loqui non de omni lege, sed solùm de Mosaica, cum quo stat, quòd tales peccaverint contra legem naturalem. II. Odium DEI est prohibitum, quia malum: ergo ante legem jam est peccatum, seu malum. Resp. dist. conf. jam est malum in genere naturæ Conc. in genere moris neg. conf. III. Ergo DEUS potuisset odium DEI non prohibere cùm sit liber ad extra. Resp. dist. illatum, potuisset non prohibere per legem positivam Conc. per legem naturalem neg. illatum. IV. DEUS nihil prohibet, nisi ob malitiam moralem: ergo jam antecedenter odium DEI debuit habuisse malitiam moralem. R. neg. ant. quia etiam DEUS in genere naturæ odit malitiam naturalem odii DEI, & propter eamdem, necessariò prohibet odium DEI. Deinde Adamo prohibuit esum pomi, qui antecedenter non erat malus.

ASSERTIO XXXIX.

F*Ormalis malitia peccati actualis est privatio debitæ rectitudinis*. Doctor Subtilis 2. *d.37.* cum suis.

Probatur I. Quia in Sacra Scriptura peccatum vocatur *nihilum*.

bilum. Amor 6. *Tenebræ, Joan.*3. *cæcitas. Isaiæ* 42. *vanitas, Psalmo* 4. II. Quia *sanctus Augustinus l.*11. *civ.*9. ait: *mali nulla natura est, sed omissio boni mali nomen accepit*, & *S. Greg. Naz. orat.*40. inquit: *crede, nullam mali essentiam esse*. III. Quia omnis defectus: formaliter est privatio debitę rectitudinis; atqui peccatum est defectus: ergo. IV. Malitia moralis nequit esse à DEO, ex *Conc. Trid. sess.*6. *can.*6. atqui si foret entitas positiva, esset à DEO: ergo est privatio; non quidem *gratiæ sanctificantis*, aliàs peccata non distinguerentur specie, imò peccatum veniale non esset peccatum, quia non privat gratia sanctificante: ergo est privatio debitæ rectitudinis.

Objicitur I. Peccatum in Sacra Scriptura dicitur *transgressio, mendacium &c.* quæ sunt quid positivum. R. dist. peccatum pro materiali C. formali neg. II. Odium DEI non est capax rectitudinis. Resp. D. subjectivè, & physicè C. objectivè, & moraliter neg. III. Implicat, ut odium DEI sit objectivè rectum, & honestum: ergo. R. dist. ant. implicat, ut odium DEI sit objectivè honestum, hoc est, ut sit objectum honestum in genere moris C. ant. hoc est, ut odium DEI, quatenus potuit non elici, antequam eliciebatur, non fuerit capax rectitudinis. N. ant. IV. Privatio est in subjecto existente; sed odium DEO existens non est capax rectitudinis: ergo odium existens non habet privationem rectitudinis. R. D. maj. Privatio physica C. moralis N.

ASSERTIO XL.

PEccatum habituale est reatus, seu dignitas ad pœnam, ut orta immediatè ex peccato actuali. *Scotus* 4. *d.*14. *q.*1. cum suis contra Thomistas, & recentiores.

Probatur I. Exodi 22. dicitur: *Percussit Dominus populum pro reatu vituli*. II. Meritum habituale est dignitas ad præmium; contractus habitualis est obligatio inde consurgens; sicut & votum habituale: ergo etiam peccatum habituale est ratus, seu dignitas, & obligatio ad penam. III. Peccatum habituale non est privatio gratiæ sanctificantis; aliàs omnia peccata habitualia essent eadem specie: nec est peccatum prę-teritum cum duplici negatione retractationis, & condonationis, nam peccatum habituale destrui potest; non tamen hoc, quod peccatum sit præteritum: Deinde peccatum habituale est objectum retractationis, & condonationis, & non retractationis, & non condonationis: ergo non est ipsa negatio retractationis, condonationis, sed reatus pœnæ, qui retractari, & condonari potest.

Objicitur I. Hæc Baji propositio est damnata. *In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte actu nihil remanet, nisi reatus, seu obligatio ad pœnam*. Resp. Nos dicimus etiam remanere privationem gratiæ sanctificantis, quam negavit Bajus *in propositione* 70. II. Dimisso peccato mortali remanet obligatio ad pœnam. Resp. dist. ad pœnam damnationis neg. satisfactionis C. III. Peccatum habituale est mors animæ: ergo consistit in privatione gratiæ sanctificantis. Resp. dist. antec. est mors animæ causaliter C. formaliter neg. ant. IV. Dignitas ad pœnam supponit peccatum habituale, ergo nequit esse ipsum peccatum habituale. Resp. dist. ant. dignitas ad pœnam proveniens immediatè ex ipso peccato neg. ant. proveniens ab actu divinæ voluntatis vindicantis peccatum, supponit peccatum habituale C. ant. & N. consequentiam.

ASSERTIO XLI.

POssibilis est omissio pura libera. *Scotus* 2. *d.*42. *qu.*4. & communis Scotistarum nominalium, & recentiorum contra Thomistas.

Probatur: Voluntas, quia libera est libertate contrarietatis, potest immediatè sine omni alio actu voluntatis amare, & odisse: ergo etiam, cùm æquè libera sit libertate contradictionis, poterit immediatè sine omni alio actu voluntatis amare, & non amare, adeòque non amando omittet purè liberè.

Objicitur I. Omissio v.g. Sacri nunquam potest esse sine actu externo v.g. statione, sessione, vel cubatione. Resp. dist. sine actu externo formaliter, & expressè imperato N. virtualiter, & interpretativè imperato C. II. Pura omissio nequit esse exercitium potentiæ vitalis liberæ. Resp. dist. exercitium positivum C. privativum N. III. Potentia libera ut libera, est vitalis; sed omne exercitium potentiæ vitalis est positivum: ergo pura omissio nequit esse exercitium potentiæ liberæ vitalis. R. dist. maj. potentia libera ut libera ad operandum, est vitalis C. maj. ad non operandum, subdist. est vitalis in actu primo C. in actu secundo, hoc est, vitaliter operatur neg. & similiter dist. min. IV. Voluntas omittens purè liberè debet habere motivum. Resp. dist. formale N. interpretativum C.

ASSERTIO XLII.

OMissio pura libera potest esse peccaminosa. Est Scotistarum contra Thomistas.

Probatur. Omissio v.gr. Sacri die festo sine omni actu interno voluntatis, ac etiam externo, formaliter, & expressè imperato, est omissio pura libera, atqui hæc omissio est peccaminosa, cùm sit contra legem Ecclesiæ, die festo obligantem ad audiendam missam: ergo omissio Sacri pura libera die festo, est peccaminosa.

Objicitur I. Peccatum est aversio à DEO, & conversio ad creaturam; sed talis nequit esse pura omissio: ergo. Resp. dist. Maj. est conversio, vel formalis, vel virtualis, vel interpretativa C. maj. semper formalis Neg. maj. II. Peccatum debet esse voluntarium saltem indirectè; atqui pura omissio non est indirectè voluntaria; aliàs esset volita in sua causa, ac eo ipso non foret pura omissio: ergo nec potest esse peccatum. Resp. C. min. non est indirectè voluntaria, si indirectè voluntarium sumatur pro eo, quod est voluntarium in causa C. min. si indirectè voluntarium sumatur pro eo, quod æquivalet actui explicito neg. min. III. Peccatum actuale est actus. Resp. dist. peccatum commissionis est actus C. omissionis, subdist. est actus formalis neg. interpretativus C.

ASSERTIO XLIII.

SI tempore omissionis actus præcepti sit impotentia illum faciendi, peccatum omissionis contrahitur tunc, quando liberè ponitur ejus causa, cum prævisione secuturæ omissionis. Ita *Doctores Seraphicus, & Subtilis*, 2. *d.*40. Scotistæ, & recentiores contra Thomistas.

Probatur. Quia in hoc casu omissio v.g. Sacri in somno, vel ebrietate facta, non est in se formaliter libera; cùm non adsit potentia Sacrum præceptum audiendi: ergo non est in se formaliter peccatum; adeòque tunc contrahitur peccatum omissionis, quando liberè ponitur ejus causa; quia tunc ponitur impedimentum ad audiendum Sacrum quod tamen removeri deberet, cùm obligatus ad finem teneatur etiam ad media.

Objicitur I. Omissio Sacri in somno facta est libera indirectè, & interpretativè: ergo est in se formaliter peccatum. Respond. neg. antec. quia ad liberum etiam indirectè, & interpretativè, requiritur potentia expedita ad faciendum opus præceptum. II. Præceptum audiendi Sacrum obligat tempore somni: ergo tunc modò violatur. Resp. dist. ant. obligat in se, neg. obligavit in causa ante somnum C. ant. & N. Cons.

ASSERTIO XLIV.

PEccatum mortale, in ratione offensæ DEI non est intrinsecè, & simpliciter infinitum, sed tantum extrinsece, & secundum quid. *Scotus* 2. *dist.* 37. 1. cum suis contra Thomistas.

Probatur. Tum, quia unum peccatum mortale est altero majus, etiam in ratione offensæ: cùm in ratione malitiæ moralis, quæ est radix offensæ, unum sit altero majus atqui infinito simpliciter, non datur majus: ergo. Tum quia unum peccatum mortale non continet omnes offensas; quod tamen deberet esse, si foret simpliciter infinitum: Denique peccatum veniale etiam est offensa DEI infiniti, nec tamen est simpliciter infinitum in ratione offensæ: ergo nec mortale.

Objicitur I. Quò major est Persona offensa, eò major est offensa; sed Persona offensa per peccatum mortale est Persona simpliciter infinita: ergo etiam offensa est simpliciter infinita. Resp. dist. maj. eò major geometricè est offensa C. arithmeticè N. aliàs retorqueri posset de peccato veniali. II. Peccatum mortale infinitè excedit veniale. Resp. dist. in malitia morali N. in causalitate pœnæ C. III. Ergo cùm mortale causet pœnam infinitam, erit infinitum. R. D. si causaret pęnam categorematicè infinitam, C. secùs N.

ASSERTIO XLV.

PEccatum veniale conjunctum mortali non punitur in inferno pœna æterna. *Scotus* 4. *d.*21. *qu.*1. Scotistæ, ac multi recentiores contra Thomistas.

Probatur. Peccatum veniale etiam conjunctum mortali non meretur pęnam æternam, cùm veniale etiam conjunctum mortali, non accipiat majorem malitiam: ergo nec punietur pęna æterna, aliàs damnatur ob unum mortale, & plura venialia, graviùs punitetur in inferno ob venialia, quàm ob mortale; cùm ob venialia puniretur pęna æterna intensiori; ob mortale verò pęna æterna non ita intensa.

Objicitur I. In inferno manet semper culpa venialis: ergo

etiam

etiam dignitas ad pœnam. Resp. dist. conf. ad pœnam solutam, C. solvendam semper, neg. conf. II. Debitum pœnæ non extinguitur, nisi per voluntariam pœnæ tolerantiam, quod non fit in inferno. Resp. dist. debitum pœnæ non extinguitur &c. per modum satisfactionis C. satispassionis neg. III. *Ex inferno nulla redemptio*. R. quia nulla spes est liberationis ex inferno. IV. Damnati successu temporis acciperent mitigationem in pœnis. R. D. in pœnis prometitis per peccatum mortale N. per venialia C.

ASSERTIO XLVI.

Sine fide, gratia habituali, & actuali potest homo lapsus facere aliqua opera moraliter bona ordinis naturalis. Communissima contra Hussium, Jansenium, Bajum, Quesnellum, & alios.

Probatur. I. Quia à S. Pio V. & aliis Summis Pontificibus damnata est sequens Baji propositio 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia*. Et 35. *Omne, quod agit peccator, aut servus peccati, peccatum est*. II. Quia *Concil. Trid. sess.6. can.7.* definit, non omnia quæ ante justificationem fiunt ab homine, esse peccata. III. Quia intellectus sine fide, & gratia, potest cognoscere v. g. honestum esse, honorare parentes: ergo etiam voluntas sine fide, & gratia potest velle honorare parentes, & ipsos actu honorare.

Objicitur. I. *Matth. 7. Non potest arbor mala bonos fructus facere*. R. D. bonos bonitate supernaturali, & meritoria de condigno C. secùs Neg. II. Opera infidelium moraliter bona placerent DEO. R. D. in ordine ad præmium supernaturale, Neg. naturale, C. nam *S. Augustinus 19. civ. 15.* docet, Romanos ob exercitium virtutum moralium meruisse imperium, & obstetrices Ægyptiacas metuisse sibi domos ædificari.

ASSERTIO XLVII.

Homo potest cum gratia Divina, quæ nulli deest, omnia DEI præcepta observare. Contra hæreticos nostri temporis.

Probatur I. Jugum meum suave est, & onus meum leve, ait Christus *Matth. 11. Mandata ejus gravia non sunt*, ait S. Joannes 1. *Joannis 5. Omnia possum in eo, qui me confortat*, ait *S. Paulus*, *Phil. 4. Erant justi ambo ante DEUM, incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini*, ait de Zacharia, & Elisabeth *S. Lucas c. 1.* ergo. II. Quia DEUS esset insipiens, & crudelis, si sub pœna æterna obligaret nos ad impossibile, atqui: ergo.

Objicitur I. In multis offendimus omnes. Jacob. 3. Resp. leviter, & venialiter, non mortaliter; quia omne peccatum mortale cum gratia Divina evitare possumus. II. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum, non invenio*, ait *S. Paulus Rom. 7.* R. S. Paulum voluisse carere motibus concupiscentiæ, sed non potuisse efficere, ut illis careat, quamvis potuerit illis non consentire. III. *S. Petrus Act. 15.* Legem Mosaicam vocat *jugum importabile*. R. Loquitur non de Lege Morali, sed cæremoniali, servabili quidem, ut patet in Zacharia, & Elisabeth, sed difficulter.

ASSERTIO XLVIII.

DEUS dat omnibus hominibus gratiam sufficientem ad salutem. Ita S. Scriptura, Sancti Patres, & Theologi.

Probatur I. Rom. 8. Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? S. Fulgentius Ep. 7. ad Ven. c. 8. ait. *Nec in aliquo vulnere, nec in aliquo tempore cœlestis potest deficere medicina*. II. *DEUS vult omnes homines salvos fieri*, 2. *Timot. 2.* ergo etiam vult ipsis dare media ad salutem; quia sine mediis, finis obtineri non potest; atqui ad salutem consequendam medium est gratia, ergo si vult salutem, vult etiam gratiam. III. Omnes homines quocumque modo excæcati, obdurati, & reprobi, tenentur observare præcepta Divina, sed præcepta Divina sine gratia non possunt observari; quia tendunt in finem supernaturalem: ergo ut possint observari, necessaria est illis gratia; DEUS autem non deest in necessariis.

Objicitur I. Sacra Scriptura, & Sancti Patres asserunt, peccatoribus obduratis non dari gratiam, DEUM nolle ipsis remittere peccata, eos non posse se convertere: ergo. Resp. Sacra Scriptura, & Sancti Patres intelligi debent, quòd DEUS peccatoribus obduratis non quidem det gratiam efficacem; attamen det sufficientem: & quòd DEUS ipsis nolit remittere peccata, quia nolunt ea detestari, & vitare; & quòd peccatores obdurati difficulter se possint convertere ad meliorem vitam, quamvis tamen cum Divina gratia possint; aliàs certe non peccarent, si non haberent gratiam ad evitanda peccata. II. S. Augustinus *lib. de bono persever. c. 11.* ait: *Plerumque festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut Baptismus parvulo detur, DEO tamen nolente non datur, cùm repente, antequàm detur, expirant, quo, ut reciperent, currebant*: ergo DEUS parvulis non dat gratiam sufficientem, quia non vult applicari Baptismum. R. S. Augustinum esse intelligendum, quòd DEO nolente perturbare ordinem causarum secundarum naturalium, conservando parvulis vitam contra cursum, vel exigentiam ordinis naturalis, non detur Baptismus, non autem, quòd DEO nolente voluntate antecedenti non detur Baptismus parvulis. III. Melius esset salvari parvulum, quàm non perturbari cursum causarum naturalium. Resp. dist. absolutè, & secundùm se C. respectivè ad DEI voluntatem neg. IV. Fides est prima gratia; sed infideles non habent fidem: ergo nullam gratiam. A. D. maj. fides perfecta, seu habitus ille infusus, quo fideles dicimur, est prima gratia neg. maj. fides inchoata, seu cognitio illa prima supernaturalis DEI, qua scilicet creditur in DEUM conc. maj. & dist. min. fides perfecta non datur omnibus infidelibus. C. min. fides inchoata, N. minor. & Cons.

ASSERTIO XLIX.

Gratia Divina non necessitat voluntatem humanam ad bonum, nam voluntas gratiæ resistere potest. Contra Calvinistas, Lutheranos, & Jansenistas.

Probatur I. Vocavi, & renuistis. Prov. 1. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Matth. 23. Exhortamur, ne in vacuum DEI gratiam recipiatis. 2. Corinth. 8. Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Genes. 4. Qui potuit transgredi, & non est transgressus. Eccl. 31. Optio vobis datur, eligite, quod vobis placet. Josue 24. II. Quia si homo non foret liber, non posset mereri, nec demereri, nec præmiari, nec puniri, nec laudari, nec vituperari: Quare Doctor Subtilis 1. *d.* 39. inquit: *negantes libertatem exponendos esse tormentis, quousque credant possibile esse, eos non torqueri*.

Objicitur I. Sacra Scriptura asserit, DEUM opera nostra operari: ipsumque corda nostra efficaciter tangere, & inclinare. R. Nobis tamen liberè cooperantibus. II. *S. Augustinus Enchir. cap. 30.* ait: *libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit, & ipsum*. Resp. non quoad substantiam, sed quoad bona supernaturalia, per Christum tamen iterum reparata.

ASSERTIO L.

Gratia, & charitas habitualis sunt idem realiter habitus. Scotus 2. d. 27. quæst. un. Cum suis contra Thomistas, & recentiores.

Probatur. Omnes excellentiæ, & effectus, qui à Sacra Scriptura tribuuntur gratiæ sanctificanti, conveniunt etiam charitati habituali, ait enim Scotus cit. *ex Aug. 15. civ. 18. Utraque æqualiter dividit inter Filios Regni, & perditionis: utraque etiam est forma virtutum, & neutra potest esse informis: utraque conjungit ultimo fini*: ergo gratia sanctificans, & charitas sunt idem realiter habitus.

Objicitur I. Sacra Scriptura distinguit gratiam à charitate. R. dist. gratiam actualem C. habitualem N. II. Concilia distinguunt gratiam à virtutibus; sed charitas est virtus: ergo. Resp. D. maj. à virtutibus, scilicet fide, & spe C. à charitate N. maj. quia non omnes effectus competentes gratiæ, conveniunt fidei, & spei sicut charitati. III. *Concil. Trident. sess. 6. can. 11.* damnat asserentem, justificationem fieri exclusa *gratia, & charitate*. R. At statim subdit *in singulari: quæ* in cordibus eorum *diffunditur*, vel Concilium distinguit gratiam à charitate entitativè neg. connotativè C. IV. Gratia dat esse supernaturale: ergo nequit esse principium proximum operativum. R. N. conf. quia etiam calor dat esse calidum, & simul calefactivum.

ASSERTIO LI.

Justificatio est effectus formalis gratiæ sanctificantis non ex natura rei, sed solùm moralis, & ex ordinatione Divina. Scotus 2. dist. 17. & 4. dist. 16. quæst. 2. cum suis contra Thomistas.

Probatur. I. Peccatum ex natura sua physica non reddit hominem indignum amicitia DEI; ergo nec gratia sanctificans reddit ex natura sua hominem dignum amicitia DEI. Probat. antec. peccatum est transgressio legis, ita, ut implicante lege, etiam implicet peccatum; atqui lex habet tantùm suam vim dependenter à decreto DEI, ita ut seclusa lege, ejusque transgressione, nullus dicatur indignus amicitia, & gloria DEI: ergo. II. Gratia dat tale jus ad gloriam homini, ita ut DEUS non possit illi negare gloriam; atqui tale jus nequit conferre connaturaliter ulla creatura, quia posita quacumque creatura DEUS potest non agere ad

ipsius exigentiam connaturalem: ergo nulla creatura ex natura sua potest hominem sanctificare. III. Character Baptismi non ax natura rei, sed ex ordinatione Divina constituit formaliter hominem Christianum: ergo etiam gratia sanctificans non ex natura rei, sed ex ordinatione Divina constituit formaliter hominem Filium Dei. Denique actus perfectæ dilectionis DEI ex natura rei non facit hominem DEO gratum, & sanctum: ergo nec habitus charitatis, sea gratia sanctificans,

Objicitur. I. Sequeretur, quòd gratia non esset unica causa formalis nostræ justificationis, sed partim qualitas inhærens, partim etiam ordinatio extrinseca favorabilis DEI, quod est contra Concil. Trid. Resp. neg. sequelam; quia qualitas inhærens, seu habitus charitatis, & ordinatio, seu favor DEI constituunt integraliter unam causam formalem nostræ justificationis, & Concil. Trid. potiùs est pro hac assertione; quia justificationem nostram singulariter attribuit DEO, *qui gratuitò abluit, & sanctificat*. II. Lumen gloriæ ax natura sua facit hominem videre DEUM: ergo, & gratia ex natura sua facit hominam amicum DEI. Resp. neg. conf. disparitas est; quia visio beatifica ideò connaturalis dicitur lumini gloriæ, quia lumen gloriæ est principium physicè effectivum visionis beatificæ, & non habet ullum alium effectum quem præstaret ex natura sua: è contra gratia ex natura sua est principium physicè effectivum amoris DEI, seu diligendi DEUM; reliquos autem effectus ipsi ex natura sua competera, non potest probari. III. Gratia est participatio Divinæ naturæ, quæ ex natura sua excludit omne peccatum. Resp. dist. ex ordinatione Divina conc. seclusa ordinatione Divina, subdist. est participatio perfecta neg. imperfecta conc.

ASSERTIO LII.

G*Ratia sanctificans materialiter spectata, & peccatum mortale possunt stare simul de potentia DEI absoluta*, *Scotus* 1. *disp*. 17. cum suis,

Probatur: Si esset aliqua repugnantia quòd gratia materialiter spectata, & peccatum mortale non possent simul stare, esset oppositio physica inter gratiam, & peccatum; atqui inter gratiam, & peccatum non est oppositio physica ergo. Probatur min. imprimis inter illa non est oppositio relativa; quia gratia, & peccatum, relationes non sunt nec contradictoria, quia peccatum non est pura negatio gratiæ, cùm sit in subjecto gratiæ capaci: nec contraria; quia hæc oppositio est inter formas positivas: peccatum antem non est forma positiva: nec denique privativa: quia peccatum actuale non consistit in privatione gratiæ, nec habituale, consistit in privatione gratiæ, sed in reatu, seu dignitate ad pœnam: ergo inter gratiam, & peccatum non est oppositio physica.

Objicitur. I. Si gratia, & peccatum possent simul stare, idem homo esset amicus, & inimicus DEI; sed hæc sunt contradictoria: ergo. Resp. neg. seq. Quia gratia materialiter sumpta ex natura sua non facit hominem DEI amicum, sed tantùm ex ordinatione Divina, à qua præscinditur. II. Saltem talis simul esset aversus à DEO per peccatum, & conversus ad DE M per gratiam: ergo: Resp. disting. antec. esset conversus ad DEUM habitualiter, hoc est', haberet habitum charitatis infusæ inclinantem ipsum ad amandum DEUM, qui tamen non tribueret jus ad gloriam, conc. aut. esset conversus ad DEUM, hoc est, haberet jus ad gloriam, N. ant. III. Peccatum comparatur tenebris, & gratia luci, juxta illud Apostoli, *Eph.* 5. *Eratis aliquando tenebræ; nunc autem lux in Domino*; sed lux, & tenebræ ex natura rei sibi opponuntur privativè: ergo etiam peccatum, & gratia. Resp. Illam comparationem esse tantùm metaphoricam, & tropicam; dicitur enim gratia lux, quatenùs, sicut lux aerem illuminat, ita, & gratia animam, quam peccatum obscurat, non formaliter ex natura rei, sed demeritoriè, gratiam tollendo,

ASSERTIO LIII.

P*Eccatum mortale potest DEUS, de sua potentia absoluta, vemittera sine infusione alicujus qualitatis*, *Scotus* 1. *disp*. 17. *quæst*. 2. cum suis contra Thomistas.

Probatur. Potest homo remittere alteri offensam, & injuriam sine collatione alicujus doni intrinseci; ergo etiam DEUS. Item potest DEUS hominem constituera Regem, vel Pontificem sine infusione qualitatis, item relaxare vota, & condonare pœnas absque impressiona qualitatis: ergo etiam poterit alicui condonare sua peccata, & eum recipere in amicum sine infusione qualitatis.

Objicitur I. Ea *Concil. Trid. sect*. 6. *c*. 4. Justificatio impii est translatio à statu peccati ad statum gratiæ: ergo nequit remitti peccatum sine gratia. Resp. dist. conf. defacto conc. de absoluta DEI potentia neg. conf. quia DEUS absolutè loquendo, posset alicui dimittera peccatum, nec tamen conferre jus ad gloriam. II. Saltem DEUS homini non potest conferre jus ad gloriam sine infusione qualitatis. Resp. neg. si enim DEUS homini potest conferre jus ad regnum temporale sina infusione qualitatis; cur non etiam ad regnum cœlorum? III. Nequit fieri transitus de contradictorio in contradictorium sine mutatione saltem uni intrinseca. Respond. dist. si sit transitus physicus conc. moralis neg.

ASSERTIO LIV.

S*Ola fides non justificat*, Contra Lutheranos, & Calvinistas,

Probatur I. Quia S. Scrip. ad justificationem etiam requirit aliarum virtutum actus, ut *Eccl*. 1. *Qui sine timore est, non poterit justificari*, *Psal*. 36. *Salvabit eos, qui speraverunt in eo*, 1. *Joan*. 3. *Qui non diligit, manet in morte*. Ezech. 18. *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis suis*, vita vivet, & non morietur. II. Quia 1. *Corinth*. 13. ait Apostolus: *si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*. *Jac*. 2. *Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantùm*; ergo sola fides non justificat.

Probatur I. Ephes. 2. *Gratia estis salvati per fidem, non ex operibus*. *Rom*. 3. *Arbitramur, justificari hominem per fidem sine operibus legis*. Resp. loquitur Apostolus de operibus Legis Mosaicæ, & aliis sine fide factis. II. *Luc*. 8. *Crede tantùm, & salva eris*. Resp. Christus non loquitur de fide remittente peccata, sed de fide miraculorum; quia non exegit fidem à puella, quam suscitare volebat, sed à Patre pro Filia sua deprecante. III. *Gal*. 2. Non justificatur homo, nisi per fidem. Resp. sed non solam.

ASSERTIO LV.

C*Ontritio, & Amor DEI super omnia non justificant formaliter, sed tantùm dispositivè*. *Scotus* 4. *disp*. 4. *quæst*. 2. cum suis contra Vasquez, & alios recentiores.

Probatur. *Concil. Trid. sect*. 6. *c*. 9. docet, unicam esse causam formalem nostræ justificationis, videlicet justitiam inhærentem, qua etiam parvuli baptizati adhuc proprii actus incapaces justificantur, & *sect*. 14. *c*. 4. asserit, contritionem ad remissionem peccatorum præparare: ergo Contritio, & Amor DEI formaliter non justificant.

Objicitur I. Si homo immediatè assumeretur ad beatitudinem, justificaretur per actum dilectionis in patria: ergo etiam justificabitur formaliter per actum dilectionis in via. Resp. N. conf. Disparitas est; quia actus dilectionis in patria est ipsa gloria, adeòque habens gloriam, utique etiam habebit jus ad gloriam; secùs est de dilectione in via. II. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo*, *Joan*. 14. Resp. dist. ita, ut dilectio sit causa formalis, quare DEUS diligit hominem Neg. ita ut sit dispositio, conc. III. Actus est perfectior habitu: ergo si habitus charitatis seu gratiæ sanctificantis formaliter justificat, multò magis actus charitatis sic justificabit. Respond. Neg. conf. quia status sanctitatis est permanens etiam in dormientibus, non sic actus charitatis.

ASSERTIO LVI.

U*Ltima dispositio ad gratiam sanctificantem, non procedit effectivè ab eadem*. Scotus 4. *dist*. 4. *quæst*. 2. *contra Thomistas*.

Probatur, *juxta Concil. Trid. sect*. 6. *cap*. 7. dispositionem ad justificationem impii, modo consequitur justificatio; atqui justificatio formaliter fit per gratiam sanctificantem: ergo etiam gratia sanctificans consequitur dispositionem ad justificationem; atqui prius nequit effectivè procedere à posteriori: ergo neque dispositio ad gratiam potest effectivè procedere à gratia.

Objicitur I. Dispositio ad gratiam est prior gratia in genere causæ materialis, at posterior in genere causæ efficientis. Resp. in illo priori naturæ ad gratiam, vel intelligitur ultima dispositio ad gratiam, existera, vel non? Si non intelligitur existere, quomodo in genere causæ materialis poterit disponere non existens? Si intelligitur existere: quomodo in instanti naturæ posteriori poterit modò effectivè produci à gratia? Cùm rem existere sit eam positam esse extra omnes suas causas. II. Sacra Scriptura, & sancti Patres ajunt, contritionem procedere à gratia. Resp. dist. à gratia actuali, conc. habituali, subd. præcedente, conc. subsequente neg.

ASSERTIO LVII.

Opera bona sunt vitæ æternæ meritoria, & ad eam consequendam adultis necessaria. Contra Lutherum, & Calvinum.

Probatur I. Quia vita æterna datur adultis tamquam *Merces*. *Matth.* 5. tamquam *Corona* 2. *Timoth.* 4. tamquam *Bravium*. 1. *Corinth.* 9. tamquam *Denarius* dari solitus operario *Matth.* 20. tamquam *effectus* bonorum operum *Matth.* 25. *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum; Esurivi enim, & dedistis mihi manducare;* atqui *merces, corona, Bravium, &c.* non datur, nisi propter præcedentia merita: ergo. II. Propter demerita infligitur pœna æterna reprobis. ergo propter merita confertur vita æterna electis; nam *Rom.* 2. *DEUS reddet unicuique secundum opera sua*.

Objicitur I. *Rom.* 6. *Gratia DEI vita æterna*. Resp. radicaliter est gratia, quia datur propter merita, quorum radix est gratia; non formaliter. II. *Non ex operibus, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit; ad Tit.* 3. Resp. loquitur Apostolus de operibus fidem, & gratiam præcedentibus. III. *Servi inutiles sumus*, *Luc.* 17. ergo nihil meremur. Resp. dist. Cons. ex viribus propriis naturalibus conc. cum gratia Divina neg. cons.

ASSERTIO LVIII.

Ecclesia habet potestatem Legislativam ad condendas Leges in conscientia obligantes, potestque judicare, ac punire transgressores. Contra Vvaldenses, Vvicleff, Huss, Lutherum, & Calvinum.

Probatur: Quia Christus *Joann.* 21. dixit Petro; *Pasces oves meas, & Matth.* 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus; & S. Paulus Hebr.* 13. inquit: *Obedite Præpositis vestris, & subjacete illis, & Rom.* 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non enim est potestas, nisi à DEO: quia autem sunt, à Deo ordinata sunt; itaque qui potestati resistit, DEI ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt, ideoque necessitate subditi estote, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam*: Ergo Ecclesia habet potestatem legislativam &c.

Objicitur I. Christus *Marc.* 7. damnat præcepta hominum. Respond. dist. adversantia præceptis Divinis conc. conformia iisdem Neg. II. *Gal.* 2. ait S. Paulus: *Vos in libertatem vocati estis*. Resp. dist. à servitute peccati, & diaboli conc. Legis Neg. III. *Justo non est lex posita*. Resp. quia observat eam amore honestatis, non timore pœnæ.

Ex III. Libro Sententiarum de Incarnatione Verbi Divini, ac virtutibus Theologicis, & Moralibus.

ASSERTIO LIX.

Unio Hypostatica est realiter distincta à Verbo Divino, & Humanitate. Ita Doctor Subtilis cum sua schola, & multis recentioribus, ac Thomistis.

Probatur. Quæ sunt ab invicem separabilia, sunt realiter ab invicem distincta; atqui Verbum Divinum, & natura humana Christi sunt ab unione Hypostatica separabilia, cùm Verbum Divinum, & natura humana potuissent esse sine unione Hypostatica, imò per absolutam DEI potentiam, Verbum Divinum, & natura humana possunt esse sine unione Hypostatica: ergo unio Hypostatica est realiter distincta à Verbo Divino, & humanitate Christi.

Objicitur I. Unio Hypostatica non est separabilis à Verbo Divino, & natura Humana *unitis*. R. D. unitis specificativè N. unitis reduplicativè C. II. Ergo non est realiter distincta ab illis, *ut unitis* reduplicativè. Resp. neg. illatum: quia albedo etiam non est separabilis à muro, *ut albo* reduplicativè, & tamen est realiter distincta à muro, quia est separabilis à muro specificativè albo. Idem dicendum de unione Hypostatica, maximè, cùm Decreto DEI volentis unire naturam humanam Verbo Divino, nequeat assignari aliud objectum, quàm unio Hypostatica realiter distincta.

ASSERTIO LX.

Verbum Divinum fuit immediatè unitum sanguini existenti in Corpore Christi, & effuso in triduo mortis ejus. Communis.

Probatur I. *Clemens VI. Extrav. Unigenitus de pœnit. & remiss. ait, Guttam sanguinis Christi modicam propter unionem ad verbum pro redemptione totius humani generis suffecisse*. II. *Quia Concil. Trid. sess.* 13. *cap.* 3. definit, sub speciebus vini consecratis, vi verborum per se primo poni sanguinem Christi, & concomitanter Divinitatem: ergo sanguis erit immediatè unitus Verbo Divino. III. Quia sanguis non est purum alimentum; aliàs non resurgeret in corporibus gloriosis, contra *Concil. Trid.* cit. ergo sanguis spectat ad veritatem corporis humani, cùm sit instrumentum necessarium ad multas operationes vitales, adeoque erit immediatè unitus Verbo Divino.

Suppl. Theol. Sacramental.

Objicitur I. Sanguis non est pars corporis. Resp. dist. essentialis Conc. Integralis neg. II. Sanguis etiam non est pars integralis corporis Resp. dist. primaria Conc. secundaria N. III. Sanguis effusus in triduo mortis Christi perdidit suam formam substantialem. Resp. Neg. quia fuit miraculosè præservatus à corruptione, juxta illud *Psalm.* 15. *Nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem*.

ASSERTIO LXI.

Humanitas Christi existit existentia propria creata. *Scotus* 2. *dist.* 6. *quæst.* 1. cum suis, & recentioribus, contra Thomistas.

Probatur. Humanitas Christi pro sui causa efficiente habet DEUM, & Beatissimam Verginem MARIAM; atqui causalitas causæ efficientis terminatur ad existentiam humanitatis, non Increatam, hæc enim efficienter causari nequit: ergo ad creatam. Item existentia increata Verbi Divini in Christo est æterna, necessaria, independens, & immutabilis; atqui existentia humanitatis Christi est temporalis, contingens, dependens, & mutabilis; ergo humanitas Christi non existit per existentiam increatam Verbi Divini, sed per creatam, & propriam.

Objicitur. Sancti Patres in Christo agnoscunt unicam existentiam scilicet increatam Verbi Divini: ergo humanitas Christi per eam formaliter existet. Resp. Sanctos Patres accepisse existentiam pro subsistentia Personæ, non pro existentia naturæ, cùm enim Christus sit una persona, unam tantùm habet subsistentiam; at verò, quia in Christo sunt duæ naturæ, Divina, & humana, ita quoque duas habet existentias, Divinam, & humanam.

ASSERTIO LXII.

Christus ut homo est verus Filius Beatissimæ Virginis Mariæ per Filiationem creatam. *Scotus* 3. *dist.* 8. *unica*, Scotistæ ac recentiores passim contra Thomistas.

Probatur: Filiatio, qua Christus ut homo dicitur Filius Beatissimæ Virginis, est temporanea, accidentalis, & terminata ad Beatissimam Virginem; atqui Filiatio increata Christi non est temporanea, sed æterna, non accidentalis, sed substantialis, non terminata ad Beatissimam Virginem, sed ad Patrem æternum: ergo Christus ut homo non dicitur Filius Beatissimæ Virginis per Filiationem increatam, sed creatam, cùm sit intrinsecè Filius: Deinde si pater, vel Spiritus Sanctus fuissent incarnati, etiam dicerentur Filii Beatissimæ Virginis, non per Filiationem increatam, quam non habent: ergo idem dicendum de Christo.

Objicitur. Subjectum Filiationis est solùm suppositum: atqui Christus est tantùm unicum suppositum; scilicet Divinum, quod est incapax Filiationis creatæ recipiendæ: ergo Christus Filiationem creatam non habet, adeòque per increatam dicetur Filius Beatissimæ Virginis. Respond. dist. maj. subjectum denominationis est suppositum; conc. maj. inhæsionis neg. maj. nam natura humana in Christo est subjectum inhæsionis Filiationis creatæ, & subjectum denominationis est Christus.

ASSERTIO LXIII.

Anima Christi per scientiam beatam cognovit saltem habitualiter omnia in Verbo Divino, quæ novit Verbum Divinum. *Scotus* 3. *dist.* 14. *quæst.* 2. cum suis contra Thomistas

Probatur. *Potuit Verbum Divinum* animæ Christi ostendere omnia saltem habitualiter, quæ novit Verbum Divinum, *Decuit* insuper, ut ostenderet, quia Christus est Filius DEI, caput, Judex, & Finis universorum: ergo *ostendit* omnia saltem habitualiter, quatenus Verbum Divinum paratum est, omnia, quæ novit, successivè repræsentare animæ Christi; videtur enim implicare, quòd anima Christi, actu simul omnia videat, quæ videt Verbum Divinum, cum ad hoc requiri videatur infinitus intellectus; & infinita visio, ac attentio.

Objicitur. I. Doctor subtilis cit. probabilem judicavit sententiam docentem, quòd anima Christi defacto simul omnia videat in Verbo Divino, quæ videt Verbum Divinum: ergo. Respond. Scotum hanc sententiam judicasse probabilem ex reverentia, & devotione erga Christum; non tamen ut probabiliorem, cùm loco citato subjungat: *Quod si hoc dicendi modus non placet, potest dici, quod videat omnia, si non actualiter, saltem habitualiter*. II. Si anima Christi non vidit omnia simul: ergo habuit aliquorum ignorantiam. Resp. neg. seq.

ASSERTIO LXIV.

Anima Christi fuit sancta formaliter per gratiam habitualem sanctificantem creatam. Scotus 3. d. 13. q. 1. & 2. cum suis, contra Thomistas, & recentiores.

Probatur. Juxta *Concil. Trid. sess. 6. cap. 6.* reddere sanctum est effectus formalis primarius gratiæ habitualis creatæ; atqui etiam juxta Adversarios, anima Christi habuit gratiam habitualem creatam; ergo per hanc erit formaliter sancta, & non per unionem hypostaticam; cùm idem effectus formalis in eodem subjecto nequeat à duplici causa totali procedere. Deinde effectus formalis unionis hypostaticæ, tantùm est unire humanitatem Christi Verbo Divino; sed hoc non est esse formaliter sanctum; seu habere jus proximum ad gloriam, cùm etiam natura humana in puris naturalibus potuisset hypostaticè uniri Verbo Divino, quæ tamen non fuisset formaliter sancta: ergo non unio hypostatica, sed gratia sanctificans tribuit sanctitatem formalem creatam.

Objicitur I. Sancti Patres asserunt animam Christi fuisse sanctificatam per unionem hypostaticam. Resp. dist. sanctitate personali, & substantiali C. accidentali neg. II. Unio hypostatica tribuit jus ad gloriam. Resp. D. Jus radicale, & remotum C. formale, & proximum Neg.

ASSERTIO LXV.

Gratia sanctificans animam Christi, fuit summa de potentia DEI ordinaria; potuisset tamen de potentia DEI absoluta adhuc intendi. Scotus 3. dist. 13. qu. 1. 2. 3. & 4. cùm Scotistis.

Probatur. Potuit DEUS animæ Christi conferre summam gratiam, qua excederet omnium hominum, & Angelorum collectivè sumptorum gratias, quia omnipotens est; *Decuit* talem conferre Christo, quia erat Filius DEI, & Caput omnium: ergo idem *fuit collata* gratia summa de potentia DEI ordinaria; quia verò qualitas in infinitum intendi potest, sicut quantitas potest augeri in infinitum, ideo gratia habitualis Christi absolutè adhuc intendi posset.

Objicitur, Scotus 3. dist. 13. quæst. 2. ait: probabile est dicere, DEUM tantam gratiam contulisse animæ Christi, quantam potuit: potuit autem conferre tantam, quantam creare potuit, potuit autem creare summam: ergo summam contulit. Resp. Doctorem Subtilem hæc non protulisse ut certa, sed ut probabilia, quia expressè ait: *probabile est dicere, secundùm Magistrum.* Ita autem locutus est præcisè per excessum ex reverentia erga Christum, nam *quæst. cit.* ait: *in commendando Christum malo excedere, quàm deficere à laude sibi debita, si propter ignorantiam oporteret in alterum incidere.*

ASSERTIO LXVI.

Causa physica proxima impeccabilitatis Christi fuit ejus Beatitudo. Schola Subtilis cum suo Doctore. *3. dist. 2. q. 1.* contra Thomistas, & recentiores.

Probatur. Beati sunt physicè, & proximè impeccabiles propter Beatitudinem, ob quam eisdem denegatur concursus ad peccandum: ergo etiam anima Christi (quæ ab instanti conceptionis suæ fuit beata) erit physicè, & proximè impeccabilis propter suam beatitudinem. Deinde unio hypostatica non est forma sanctificans formaliter, ac peccatum excludens, ut dictum *Assertione* 64. nec habet annexam inseparabiliter beatitudinem, cùm unio hypostatica sit realiter distincta à Beatitudine, atque prior; ergo non unio hypostatica reddit animam Christi *physicè*, & *proximè* impeccabilem, sed ejus beatitudo.

Objicitur I. Sancti Patres impeccabilitatem Christi referunt in unionem hypostaticam. Resp. dist. tamquam in causam radicalem, & remotam Conc. formalem, & proximam Neg. II. Si stante unione hypostatica anima Christi posset peccare, etiam Christus, vel Verbum Divinum posset dici, posse peccare. Resp. dist. Christus, vel Verbum Divinum posset dici posse peccare per communicationem idiomatum, sicut dicitur mortuum Conc. intrinsecè Neg.

ASSERTIO LXVII.

Meritum Christi non fuit simpliciter, & intrinsecè infinitum, sed tantùm extrinsecè, & secundum quid. Scotus 3. dist. 19. q. unica cum suis, contra Thomistas, & recentiores.

Probatur I. Ad meritum Christi concurrit voluntas humana Christi finita, gratia finita, bonitas moralis, & cognitio finita, & sola Persona, quæ denominatur merens, est infinita: ergo, cùm effectus sequatur partem debiliorem suæ causæ, meritum Christi nequit esse simpliciter infinitum, sed tantùm extrinsecè ob dignitatem infinitam Personæ merentis. II. Christus non potuit plus mereri, quàm DEUS præmiare; atqui DEUS nequit dare præmium intrinsecè infinitum: ergo nec meritum Christi potuit esse intrinsecè infinitum. III. Infinitum Categorematicum creatum implicat; ergo etiam implicat meritum simpliciter infinitum.

Objicitur I. Suppositum Christi merens est intrinsecè infinitum: atqui actiones sunt suppositorum; ergo. Resp. Dist. Min. elicitivè Neg. denominativè Conc. Min. II. Actiones Christi sunt *Theandricæ*. Resp. Dist. ideò, quia procedunt à natura humana personata à Verbo Divino Conced. ideò, quia sunt intrinsecè infinitæ Neg. III. Meritum crescit ex dignitate Personæ merentis. Resp. Dist. arithmeticè Neg. geometricè subd. in rigore Neg. secùs Conc.

ASSERTIO LXVIII.

Christi satisfactio pro nostris peccatis erat actus justitiæ, non tamen rigorosæ. Scotus 3. dist. 19. & 20. Scotistæ, contra Thomistas, & Recentiores.

Probatur. Christus pro nostris peccatis exhibuit DEO condignam satisfactionem ex motivo resarciendi injuriam ipsi per nostra peccata illatam: ergo satisfactio Christi fuit actus justitiæ, non tamen rigorosæ: hæc enim requirit, ut satisfactio fiat ex bonis debito, jis, in quæ creditor nullum jus in re, & possessionem habet: atqui satisfactio à Christo facta est ex bonis, in quæ DEUS habuit jus, & dominium perfectissimum; ergo non erat actus justitiæ rigorosæ.

Objicitur I. Satisfactio Christi fuit superexcedens debitum: ergo fuit ex rigore justitiæ. Resp. Neg. Cons. Quia Christus solvit ex bonis, in quæ Deus jus in re, & possessionem habuit. II. Si creditor donet debitori 100. florenos ad solvendum debitum, & debitor per 100. florenos, dono acceptos, solvat creditori debitum, facit actum rigorosæ justitiæ; ergo, licèt Deus Christo donaverit gratiam, & merita, & per hæc Christus solverit nostrum debitum, etiam Christus fecit actum rigorosæ justitiæ. Resp. Neg. cons. quia in humanis per donationem transfertur jus in donatarium, non sic fit apud Deum.

ASSERTIO LXIX.

Christus adhuc venisset vi præsentis Decreti, etiamsi Adam non peccasset. Ita Doctor noster Subtilis *2. dist. 7. q. 3.* cum tota sua Schola, contra Thomistas, & Recentiores.

Probatur I. Christus fuit decretus ad existendum ante Adamum, & ejus posteros, *Col. 1. Qui est primogenitus omnis creaturæ, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes*: quem textum *Conc. Ephesinum tom. 1. cap. 4. & Sardicense* intelligunt *de Christo ut homine*: ergo. II. Deus utpote ordinatissimè volens, priùs vult finem, scilicet suam gloriam, & ad hanc priùs, medium perfectissimum, scilicet incarnationem, quàm Adamum: ergo. III. Aliàs Incarnatio fuisset tantùm bonum occasionatum à peccato, & Christus fuisset debitor peccato Adami, fuissentque homines in statu innocentiæ deterioris conditionis, quàm in statu naturæ lapsæ: ergo Christus fuit decretus ante peccatum Adami, adeòque venisset, etiamsi Adam non peccasset.

Objicitur I. Sacra Scriptura, & sancti Patres asserunt, Christum venisse, ut salvum faceret, quod perierat, genus humanum. Resp. dist. Christum in carne passibili ut redemptorem venisse &c. conc. ut sanctificatorem in carne impassibili. Neg.

II. Incarnatio habuisset duos fines totales. R. d. incarnatio secundùm idem N. secundùm diversa conc. Nam *Incarnationis quoad substantiam* finis totalis fuit *Excellentia Mysterii*: quoad *modum passibilitatis* verò finis, & motivum totale fuit *redemptio generis humani*. *Dices:* Etiam incarnatio quoad substantiam fuit medium necessarium ad redemptionem generis humani: ergo etiam incarnatio quoad substantiam fuit decreta propter redemptionem generis humani. Resp. d. consequens: fuit decreta decreto *primo intentivo*, neg. conseq. Decreto *Executivo*, hoc est, fuit à Deo ordinata post prævisum peccatum originale ad redemptionem generis humani, seu ejus fructus, & merita relata ad satisfaciendum pro peccato originali conc. cons.

III. In statu innocentiæ Christus habuisset carnem passibilem: ergo non venisset impassibilis. Resp. dist. anteced. Christus habuisset carnem intrinsecè passibilem, prout passibilitas intrinseca est proprietas corporis humani c. ant. passibilem ab extrinseco, neg. ant. cum cons. siquidem Christus in statu innocentiæ habuisset carnem (non quidem *gloriosam*, qualem de facto habet in cœlo: nam debuisset concipi, generari, nutriri, augumentari, & esse viator in statu

tu

tu innocentiæ) sed impassibilem ab extrinseco, qualem habuit Adam in statu innocentiæ. *Dices:* Deus non habuit Decretum de impassibilitate carnis Christi: aliàs de facto venisset in carne impassibili: ergo. Resp. dist. ant. Deus non habuit Decretum *absolutum* de impassibilitate carnis Christi conc. ant. *Conditionatum* neg. ant. cum conseq. cùm enim Deus evidenter sciverit, Christum, si Adam non esset peccaturus, venturum in carna impassibili, ideò etiam debuit habuisse Decretum ex parte actus absolutum, & ex parte objecti conditionatum, quo decrevit, Christo, si Adam non esset peccaturus, dare carnem impassibilem: cùm futura etiam conditionata videat Deus in Decretis ex parte actus absolutis, ut suprà dictum, & conditionatis solùm ex parte objecti: quæ deinde purificata conditione, seipsis, etiam ex parte objecti transeunt in absoluta.

IV. *Juxta Scotistas*, in statu innocentiæ, si Adam non peccasset, non fuisset instituta Eucharistia: ergo nec Christus venisset in statu innocentiæ; si Adam non peccasset. Neg. conseq. Disparitas est, quia incarnatio quoad substantiam fuit opus Dei excellentissimum, & nobilissimum ad extra, adeòque non debebat intendi propter peccatum, sed propter se, etiamsi nullum fuisset peccatum. E contra institutio Eucharistiæ non fuit opus Dei excellentissimum, & consequenter jam poterat eligi à Deo tamquam medium ad subveniendum naturæ per peccatum originale corruptæ: hoc autem scilicet peccatum originale, non fuisset, si Adam non peccasset, adeòque nec tunc fuisset instituta Eucharistia. Quod ulteriùs colligitur ex eo, quia in Patria erit incarnatio quoad substantiam, & Christus: non tamen ibi erit Eucharistia, adeòque hæc non est intenta propter se, sicuti incarnatio quoad substantiam, sed præcisè ad subveniendum naturæ per peccatum corruptæ, sicuti etiam propter hoc motivum est decreta passibilitas, & mors Christi.

ASSERTIO LXX.

U*Nica tantùm fides est salvifica*. Ita docet Ecclesia Catholica contra Libertinos, & indifferentistas.

Probatur. Quia *Eph.* 4. ait S. Paulus: *unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*, & Christus *Matth.* 17. *Si Ecclesiam non audierit: sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*. Ratio est, quia Deus nequit revelare contradictoria, cùm nec falli, nec fallere possit: atqui si duæ diversæ fides essent veræ, Deus revelasset contradictoria; ergo unica tantum fides est vera, & salvifica.

Objicitur. Multi infideles inculpabiliter putant, suam fidem esse salvificam: ergo saltem tales salvabuntur. Resp. dist. cons. vi suæ sectæ n. propter suam ignorantiam inculpabilem, modò tamen credant articulos fidei Catholicæ necessarios necessitate medii, sperent, & ament Deum, & eliciant contritionem perfectam, si sint in peccato mortali c. cons.

ASSERTIO LXXI.

D*Eus sub ratione primæ Veritatis in revelando est objectum formale fidei Divinæ*. *Scotus quæst.* 1. *Prologi*, cum suis, & Thomistis.

Probatur. Ultima ratio, cur fide Divina credamus articulos fidei infallibiliter, est hæc, quia Deus, qui est prima veritas in revelando, seu qui nec falli, nec fallere potest, eosdem revelavit: ergo Deus sub ratione primæ veritatis in revelando, est objectum formale fidei divinæ.

Objicitur I. Veritas divina ulteriùs resolvitur in Deitatem. R. dist. tamquam in rationem assentiendi n. essendi c. I. Veritas Divina resolvitur in attestationem Ecclesiæ tamquam in rationem assentiendi. R. d. à priori n. à posteriori c. III. Ipsa Veritas Divina in revelando etiam creditur fide Divina: atqui non propter seipsam: ergo propter aliud objectum formale. R. n. min. quia quod est alteri ratio essendi tale, seipso est tale. IV. Ratio assentiendi debet esse notior ipso objecto, cui assentimur; atqui veritas Divina non est notior objectis revelatis: ergo non est ratio assentiendi. Respondeo distinguo majorem, in assensu scientifico concedo, in assensu obscuro nego majorem. V. etiam ipsa revelatio determinat intellectum ad assensum Fidei. Respondeo distinguo ratione sui, nego, ratione veracitatis divinæ c.

ASSERTIO LXXII.

C*Um evidentia revelantis potest consistere fides infusa circa rem revelatam*. *Scotus* 3. *disp.* 24. *quæst. unica* cum suis, ac pluribus Recentioribus contra alios.

Probatur. De essentia fidei est, ut nitatur auctoritate dicentis, sive evidenter constet de dicente, sive non, ut patet in fide humana: ergo, licitè alicui evidenter constet

de revelante DEO, poterit tamen elicere actum fidei Divinæ circa rem revelatam, quæ manet adhuc obscura; aliàs primus Angelus in via non habuisset fidem, cùm eidem DEUS revelans fuerit evidens.

Objicitur I. Stante evidentia revelantis DEI, veritas rei revelatæ est evidens. R. D. per medium intrinsecum, & ex natura rei connexum cum re revelata N. per medium *extrinsecum rei revelatæ*, nec cum ea ex natura connexum C. II. Per Creaturas DEUS est evidens, etiamsi Creaturæ DEO sint extrinsecæ. R. D. Creaturæ sunt DEO extrinsecæ in essendo C. in cognoscendo Neg. quia Creaturæ productæ habent intrinsecam, & necessariam connexionem cum DEO tamquam sua causa. III. Cum evidentia revelantis DEI, assensus fidei non foret liber circa rem revelatam. Resp. Neg. quia intellectus non necessitatur quoad exercitium actus, nisi circa objectum intrinsecè evidens.

ASSERTIO LXXIII.

S*Acra Scriptura continens libros à Concilio Tridentino sess.* 4. *specificatos, in veteri vulgata latina editione est verum verbum DEI*. Contra Calvinistas, Lutheranos, & alios Hæreticos.

Probatur. I. Quia Ecclesia Catholica habet, & jam à mille ferè annis habuit pro Canonicis, libros Sacræ Scripturæ à Concilio Tridentino specificatos, nam Innocentius I. *epist.* 3. *ad Exuperium cap.* 7. *anno* 402. Libros vulgatæ editionis jam habuit pro Canonicis. II. Quia una est vera fides in Ecclesia Christi: ergo etiam una vera Sacra Scriptura, at non alia, quàm vulgatæ editionis, utpote à tot SS. Patribus approbata: ergo.

Objicitur I. Judæi non habent omnes libros veteris Testamenti specificatos pro Canonicis: ergo non sunt Canonici. R. N. cons. quia Ecclesia Christi in fide infallibilis, hos declaravit ut Canonicos. II. In libris Sacræ Scripturæ specificatis reperiuntur contradictiones: ergo non sunt verum verbum DEI. R. D. Ant. reperiuntur contradictiones veræ N. apparentes C. Ant. & N. consequent. nam ubi in Sacra Scriptura apparet contradictio, explicanda est, quòd vel loquatur de alia persona, vel de alio loco, vel de tempore, vel in alio sensu &c.

ASSERTIO LXXIV.

P*Ræter Verbum DEI scriptum datur etiam Verbum DEI non scriptum, seu traditum*. Contra Lutheranos, & Calvinistas.

Probatur I. Joan. 21. *Sunt autem, & alia multa, quæ fecit JESUS, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros* 2. *Thess.* 2. *Tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. II. Credimus fide Divina scripturam veteris, & novi Testamenti esse verum Verbum DEI; atqui hoc non credimus, quia scriptum est; in qua enim scriptura scriptum hoc est? ergo propter Verbum DEI traditum.

Objicitur I. Deuter. 4. *Non addetis ad Verbum, quod vobis loquar*. Resp. Non addetis quidquam ei contrarium. II. *Matth.* 15. *Quare, & vos transgredimini Mandatum DEI propter traditionem vestram?* Resp. scilicet humanam, & vanam, non Divinam, aut Apostolicam. III. Traditiones non possunt tamdiu conservari. Resp. Dist. per providentiam humanam C. Divinam N. IV. 2. *Timoth.* 3. *Omnis scriptura Divinitus inspirata utilis est ad docendum*. Resp. sed non sola utilis est, nec sola sufficiens ad docendum sine Verbo DEI tradito.

ASSERTIO LXXV.

S*Ola Romana Ecclesia est Vera DEI, & Christi Ecclesia*. Contra omnes infideles.

Probatur. Sola Romana Ecclesia habet notas veræ Ecclesiæ, nam est *Una*. 1. Quia habet unum caput, scilicet Romanum Pontificem. 2. Quia est una in credendis fidei articulis: est *Sancta*. 1. Sanctitate Doctrinæ. 2. Vitæ. 3. Et Miraculorum. Est *Catholica*. 1. Quia per totum orbem diffusa. 2. Et per omnes nationes. 3. Quia fuit omni tempore, nimirum à tempore Christi usque nunc, & erit usque ad finem mundi: Est *Apostolica*. 1. Quia in Apostolis habuit initium. 2. Per eosdem fuit propagata. 3. Tenet eorum Doctrinam. 4. Quia retinet non interruptam Episcoporum successionem ad sua usque tempora; quæ adeò vera sunt, ut etiam oculis conspici, & manibus palpari queant; atqui nulla alia Ecclesia habet has quatuor notas, ut iterum manifestum est: ergo sola Romana Ecclesia est vera DEI, & Christi Ecclesia.

Objicitur I. Catholicorum Doctrina non est Una. Resp. D. in iis, quæ sunt de fide N. in aliis, C. II. Catholici sunt mali. Resp. D. vitio fidei, & Religionis, N. vitio

proprio T. III. Ecclesia Romana est Ecclesia particularis. Resp. D. ut est sub Episcopo Romano tamquam speciali Pastore suo C. ut est sub Episcopo Romano tamquam Pastore universali N.

ASSERTIO LXXVI.

Vera Christi Ecclesia debet esse visibilis. Contra Lutherum, & alios Hæreticos.

Probatur I. Quia Christus suam Ecclesiam comparat *civitati supra montem positæ*, *Matth.* 5. *Sagenæ missæ in mare*, & ex omni genere piscium congreganti. *Matth.* 13. *Convivio nuptiali*, ad quod boni, & mali vocati sunt, *Matth.* 22. sed hæc sunt visibilia: ergo etiam Ecclesia. II. Christus *Matth.* 18. ait: *Dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut Ethnicus, & Publicanus*; sed quomodo Ecclesiæ poterit aliquid dici, aut ab illa audiri, si visibilis non sit? III. In Ecclesia Christi Episcopi, & Pastores visibiliter gubernant, & docent suos subditos, Sacramenta administrant, celebrant Concilia: ergo est visibilis.

Objicitur I. Fide credimus Ecclesiam: ergo non est visibilis. Resp. D. ant. Fide credimus Ecclesiam, id est, homines profitentes Fidem Christi sub Romano Pontifice N. ant. id est, credimus veram esse doctrinam Christi, quæ in Ecclesia traditur C. ant. II. *Non venit Regnum DEI cum observatione*. *Luc.* 17. Resp. Sermo est de Regno DEI in justis per Gratiam, quod est invisibile; non de Regno Ecclesiæ, quod est visibile; *quia non est sub modio Ecclesia, sed supra candelabrum*. *Ait S. Aug. l. de unit. Eccl. c.* 16.

ASSERTIO LXXVII.

Vera Christi Ecclesia durabit usque ad finem Mundi. Est de fide.

Probatur. Quia *Matth.* 16. ait Christus: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. *Et Matth.* 24. *prædicabitur hoc Evangelium Regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio, & Matth.* 28. *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*, & *Eph.* 4. ait S. Paulus: *ipse dedit quosdam Apostolos, Pastores, Doctores &c. ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei &c.* Ergo Christi Ecclesia durabit usque ad finem Mundi.

Objicitur I. Synagoga defecit: ergo etiam Ecclesia deficere poterit. R. D. ant. Synagoga defecit, quantùm ad figuras C. ant. quantùm ad figuratum. N. ant. quia Synagoga fuit figura Ecclesiæ, adeòque hac præsente, illa cessare debuit, neque illi promissa perpetuitas, sicut Ecclesiæ. II. Ecclesia comparatur Lunæ; atqui hæc deficit: ergo etiam Ecclesia. R. D. Maj. in omnibus N. in uno, scilicet quòd à Christo habeat suum lumen spirituale, sicut luna à sole habet lumen corporale C.

ASSERTIO LXXVIII.

Vera Ecclesia Christi est infallibilis in decidendis fidei Articulis. Contra Lutheranos.

Probatur. Quia Christus *Joan.* 14. inquit: *Ego rogabo patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis*. *Et Matth.* 28. *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. S. Paulus 1. *Timoth.* 3. ait: *Ecclesia DEI vivi est Columna, & Firmamentum veritatis*: ergo Ecclesia in fide errare non potest: accedit ratio; quia si Ecclesia errare posset, nihil posset certò, & infallibiliter credi; quia sine declaratione, & Auctoritate Ecclesiæ non constat nobis infallibiliter, quænam Scriptura sit verum DEI Verbum; sed consequens nequit admitti: ergo nec antecedens, ex quo etiam infertur, Concilia generalia à Summo Pontifice confirmata errare non posse in decidendis fidei controversiis, cùm repræsentent totam Ecclesiam.

Objicitur. *Concilium* Ariminense erravit in subscriptione hæresis Arianæ, & Ephesinum II. in recipiendo Euthyche: ergo Ecclesia non est infallibilis. Resp. N. cons. quia fuerunt Concilia *Acephala*, non approbata à Summo Pontifice Romano.

ASSERTIO LXXIX.

Pontifex Romanus est verus Christi Vicarius successor Petri, & caput visibile veræ Ecclesiæ Dei, & Christi. Contra Hæreticos.

Probatur. S. Petrus fuit verus Christi Vicarius, & caput visibile militantis Ecclesiæ, *Matth.* 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. *Joann.* 21. *Pasce oves meas*; atqui Pontifex Romanus est in officio pastorali successor sancti Petri; ergo Pontifex Romanus est verus Christi vicarius, & caput Ecclesiæ. Prob. min. 1. Quia S. Petrus Romæ cathedram Pontificalem tenuit usque ad mortem. 2. Quia Concilium Florentinum statuit; *Definimus, sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput* 3. Quia Pontifex Romanus à nemine potest judicari teste *Concilio Synuessano*. Quia Episcopi ad Romanum Pontificem possunt appellare; ab ejus verò sententia, nulla ampliùs datur appellatio ex *Concilio Sardicensi*; ergo.

Objicitur. Sanctus Petrus etiam Antiochiæ fuit Episcopus. Respond. Sed ibi suam sedem stabiliter non fixit usque ad mortem.

ASSERTIO LXXX.

Summus Pontifex est supra Concilium. Ita Catholici.

Probatur. Ex *Conciliis Florentino part.* 2. *collat.* 22. & *Lateranensi sub Leone X. sess.* 11. definientibus *solum Romanum Pontificem tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem &c.* Idem patet propositione 29. damnata ab Alexandro VIII. *Futilis, & toties convulsa est assertio de Romani Pontificis suprà Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate*: Ratio est: I. Quia Christus Petro tamquàm capiti distincto à reliquo corpore Ecclesiæ dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. *Matth.* 16. II. Quia pastor est supra oves, & ovile. III. Quia in synodo Synuessana, & Romana prohibetur *summa, & prima Sedes judicari*. IV. Quia non datur appellatio à Papa ad Concilium, bene verò è contra. V. Quia nullum Concilium valet, nisi convocatum, & confirmatum à Summo Pontifice. VI. Denique non potest esse minor auctoritas summi Pontificis in lege Evangelica, quàm fuerit summi Sacerdotis in lege Mosaica, sed summa potestas erat penes summum Sacerdotem, quia in Pontificali officio erat constitutus, quantumvis ferret sententiam in magno Concilio Judæorum, nec à summo Sacerdote dabatur appellatio ad Concilium, ut constat *Deut.* 17. ubi dicitur: *qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreta judicis, morietur homo ille*: Ubi non dicitur: Qui noluerit obedire *Sacerdotum Concilio*, sed *Sacerdotis summi imperio*: ergo non minoris auctoritatis erit summus Sacerdos in lege Evangelica, quæ longè excedit Mosaicam: & consequenter etiam erit suprà Concilium.

Objicitur I. Concilium Constantiense definit, quòd Concilium universale habeat immediatam potestatem à Christo, cui quilibet cujuscumque dignitatis, & conditionis sit, etiamsi Papalis, obedire teneatur: ergo. Resp. Concilium velle, quòd tempore schismatis, quale tunc erat, quando non constat certè de vero summo Pontifice possint prætendentes Papatum cogi ad eum deponendum. II. Concilium Basileense *sess.* 2. expressè definit: *Concilium esse suprà Papam*. Resp. Hoc Concilium non fuisse validum: nam licèt hoc Concilium ab initio legitimè congregatum fuerit, tamen postquam ab Eugenio Papa se separavit, & contra ipsum insurrexit, in *Schismaticum, & Acephalum conciliabulum declinavit*: ideòque ab Eugenio meritò dissolutum omnique valore exutum, eique aliud Concilium Florentinum substitutum fuit. III. Ergo frustra erunt Concilia, si non haberent majorem, vel æqualem auctoritatem, quàm ipse Papa. Resp. N. illatum, quia habent adhuc maximam vim, auctoritatem, & utilitatem, cùm plurimi viri sanctitate, sapientia, & experientia præstantissimi ex toto orbe terrarum in Conciliis conveniant, quorum communia suffragia ad refellendas noxias opiniones, abusus, & hæretica dogmata tollenda plurimùm conducunt. IV. Summus Pontifex est membrum Ecclesiæ: ergo non est major Ecclesia. R. D. Summus Pontifex est membrum Ecclesiæ quodcumque N. principale, & caput in cæteris membris influens in quo est plenitudo potestatis, à quo cæteris Prælatis sibi propriam participat, omnibusque fidelibus veram fidei, & morum doctrinam proponit C. Quinimò falsum est Ecclesiam, ut contradistinctam à Papa esse totum: nam Ecclesia est corpus: corpus autem Membris constat, & capite, quod est summus Pontifex.

ASSERTIO LXXXI.

Summus Pontifex ex Cathedra loquens est infallibilis in suis definitionibus circa materiam fidei, & morum etiam extra Concilium. Est tota Catholica.

Probatur I. Si summus Pontifex non esset infallibilis in suis definitionibus, Ecclesia posset errare contra promissionem Christi: *portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, *Matth.*

Matth. 16. ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Luc. 22. II. Si summus Pontifex non esset infallibilis, Ecclesia non foret sancta contra symbolum Apostolicum, cum falsa pro veris, inhonesta pro honestis posset recipere ex definitione summi Pontificis. III. Christus Dominus soli Petro extra Concilium dixit, *Joann. ultim. pasce oves meas*: ergo tota Ecclesia illum audire, & sequi teneretur: adeòque si ille erraret, vel errare posset, tota Ecclesia posset errare. IV. Quid si in Concilio generali Episcopi dissiderent à Papa circa articulum fidei definiendum, quid tunc fieret? non esset ullum remedium, nisi pro tunc aliquis judex infallibilis esset, non autem in eo casu Concilium esset judex, quia Concilia à Papa dissidentia errare possunt, & errarunt; restat igitur, ut Papa sit judex infallibilis, & errare non possit. V. Multi Papæ sine Concilio canonizarunt sanctos; sed in hoc nec errarunt, nec errare possunt: ergo si Papa in uno non potest errare extra Concilium, nec poterit in alio: & per consequens summus Pontifex est infallibilis, etiam extra Concilium, cùm Concilium convocare semper sit impossibile: & à Pontificibus sine Concilio damnati sint errores *Pelagii*, *Priscilliani*, *Joviniani*, *Vigilantii*, *&c.* qui hoc ipso habiti sunt pro hæreticis à tota Ecclesia, ut refert Bellarminus *lib. 4. cap. 3.* ergo.

Objicitur I. Omnis homo mendax. Resp. D. cui non est promissa assistentia Spiritus Sancti C. cui est promissa, sicuti Papæ N. II. Papæ errarunt. Resp. D. qua privati Doctores C. qua pastores universales ex cathedra loquentes N. III. Papa qua Persona privata posset fieri hæreticus: ergo posset aliquid hæreticum definire. Resp. N. ant. quia Christus *Luc. 22.* Illis verbis: *ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu confirma fratres tuos*: non solùm Petro, & ejus successoribus impetravit, ut tamquam Pontifex, & ex cathedra docens nihil contra fidem proponeret Ecclesiæ; sed ut nec ipse personaliter in fide erraret, nam si errasset, jam ipsius fides defecisset, & falsa fuisset oratio Christi, quòd nemo, nisi blasphemus dixerit. Et hoc patet ex *S. Augustino de corrept. & grat. cap.* 8. ibi; *Quando rogavit ergo, ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit; nisi, ut haberet, in fide liberrimam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem.*

ASSERTIO LXXXII.

E*St de fide, Innocentium XIII. esse verum Summum Pontificem.* Ita Catholici.

Probatur. Ex Bulla Martini V. decernentis, ut hæretici revertentes interrogentur, *utrùm credant, quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor Beati Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei?* Ratio est: quia de fide est hanc numero Ecclesiam Romanam esse veram Ecclesiam, ergo etiam de fide erit hunc numero Romanum Papam esse verum summum Pontificem. II. Quia hæc propositio: *Innocentius XIII. est verus Summus Pontifex*, continetur immediatè in hac propositione revelata: *Omnis Pontifex a tota Ecclesia pacificè receptus est verus Papa.* III. Definitiones Innocentii XIII. ex cathedra loquentis sunt de fide, atqui non essent de fide, nisi esset de fide Innocentium XIII. esse verum Papam: ergo.

Objicitur I. Non est revelatum Innocentium XIII. esse validè baptizatum, canonicè electum, &c. Respondeo, distinguo, non est revelatum explicitè Conc. implicitè per pacificam Ecclesiæ universalis receptionem Neg. II. Non est de fide in hac numero consecrata hostia esse corpus Christi: ergo. Resp. Neg. consequentiam, disparitas est: quia non est certum, an hæc hostia sit validè consecrata, secùs est de acceptatione Papæ.

ASSERTIO LXXXIII.

A*Mor viæ, & Amor patriæ differunt specie. Scotus 3. dist. 31. quæst. unic.* cum suis, & aliquibus Thomistis, & Recentioribus.

Probatur I. Quia amor Patriæ essentialiter prærequirit cognitionem claram, & intuitivam DEI, non sic amor viæ. II. Amor Patriæ essentialiter prærequirit objectum præsens in se, non item amor viæ. III. Quia amor Patriæ facit hominem beatum, non sic amor viæ. IV. Cognitio DEI intuitiva, in Patria differt specie à cognitione DEI abstractiva in via: ergo etiam amor patriæ specie differt ab amore viæ.

Objicitur I. Corinth. 13. Charitas numquam excidit. Resp. explico: charitas infusa habitualis C. charitas actualis, Subdist. numquam excidit, quia erit in Patria eadem specie subalterna cum amore viæ C. quia erit idem specie infima amor in via, & patria N. II. In patria non erit charitas habitualis specie distincta à charitate viæ: ergo nec actualis. R. N. cons. disparitas est; quia habitus supernaturales, cùm dent simpliciter posse, habent se instar potentiarum, quæ possunt distinctos specie actus producere, cùm tales habitus non generentur ex actibus: non sic de actibus. III. Amor viæ & patriæ habent idem objectum formale. R. D. diversimodè tamen applicatum C. secùs N.

ASSERTIO LXXXIV.

N*On dantur virtutes Morales per se infusæ. Scotus 2. disp. 36. quæst. unic.* Scotistæ, contra Thomistas.

Probatur I. Quia *Concilium Tridentinum sess. 6.* agens de justificatione impii, non facit mentionem de aliis virtutibus infusis, quàm de fide, spe, & charitate. II. Quia non est necessitas admittendi virtutes morales per se infusas; cùm actus virtutum moralium possint ordinari ad finem supernaturalem, fierique supernaturales, ac meritorii mediantibus virtutibus Theologicis, & gratia actuali. III. Quia nulla virtus moralis per se ordinat hominem immediatè ad Deum sub ratione Deitatis beatificè attingendum: ergo nulla est per se infusa.

Objicitur I. Concil. Viennense dicit, in Baptismo infundi gratiam, & virtutes. Resp. per virtutes intelligit Theologicas. *Innocentius* autem *III. cap. majores, de Baptismo* tantùm ait, *quod non concedatur absolutè, à plerisque, fidem, aut charitatem, aliasque virtutes parvulis non infundi.* II. Actus virtutum moralium sunt supernaturales, ac meritorii. Respond. D. ab extrinseco C. ab intrinseco N. III. Virtutes Theologicæ sunt per se infusæ; ergo etiam morales. Resp. N. cons. quia de Theologicis sic asserit Concilium Tridentinum, non sic de moralibus. Et quia Theologicæ ordinant hominem immediatè ad DEUM; non sic morale.

ASSERTIO LXXXV.

D*Uorum in solidum dominium esse non potest.* Ita plerique Theologi, & Jurisperiti.

Probatur. Quia sequeretur contradictio, videlicet, quòd primus Dominus citra injuriam posset alterum impedire à dispositione illius, rei cujus est Dominus in solidum, quia est plenus Dominus illius rei, & etiam non posset impedire alterum, cùm, & alter foret plenus Dominus illius rei: ergo.

Objicitur I. In instanti donationis donatarius est plenus Dominus: atqui etiam donans: ergo *Prob. min.* Donans justè disponit de re, quam donat: ergo R. N. min. & D. prob. ant. donans justè disponit per actum destructivum dominii C. conservativum N. ant. II. Donatio est actus dominii: ergo. R. D. ant. dominii immediatè præexistentis C. adhuc existentis N. quia est destructio dominii. III. Donans habet potestatem donandi: ergo etiam dominium. Resp. N. ant. cum cons. sed præsupponit dominium. Instatur; Actus secundus præsupponit actum primum: ergo actualis donatio supponit potestatem donandi. R. D. ant. si non sit destructivus actus primi C. si sit destructivus neg. ant. IV. *Nemo dat, quod non habet*: ergo cùm donans det alteri dominium, habet dominium. R. D. ant. quod non habet ante donationem consummatam Conc. consummata datione neg. V. In V. T. plures uxores habebant dominium in idem corpus mariti. R. D. Dominium plenum N. secùs C.

ASSERTIO LXXXVI.

S*Implex usus facti nullum est dominium.* Ita *Nicolaus III. c. exiit, qui seminat, de verb. sign. in 6.* Clemens V. *in Clem. exivi, de Paradiso, de verb. sign.* Martinus V. Nicolaus V. Gregorius XIII. & alii.

Probatur I. Simplex usus facti est usus concessus, assiduè revocabilis: atqui talis non est dominium, cùm talis non possit alterum obligare in suum commodum: ergo. II. Religiosus incapax dominii in particulari, adhuc tamen in particulari potest habere licentiam utendi rebus, sive usu sint consumptibiles, sive non: ergo simplex usus facti non est dominium.

Objicitur I. Joannes XXII. *in extrav. ad conditorem*, declaravit contrarium. R. D. Definitivè, ut Pontifex N. porè assertivè, sit privatus Doctor C. quia hæc quæstio non est dogmatica fidei, vel morum. Deinde idem Papa, hanc suam assertionem in fine vitæ revocavit, ut testatur Emanuel Rodriguez *tom. 3.* II. Franciscanus utens pane, si non habet usum juris; ergo utitur injustè. Resp. D. seq. si Dominus sit invitus C. si non sit invitus N. III. Si Dominus non sit invitus, justè utitur pane: ergo jure. R. D. seq. ergo jure legali, & politico N. jure politico, & naturali C. IV. Franciscanus potest uti pane quomodocumque vult. Resp. Dist. de licentia Domini, & revocabiliter Conc. secùs, N.

Ex IV. Libro sententiarum, de Sacramentis in genere, & singulis in specie.

ASSERTIO LXXXVII.

IN *statu Innocentiæ, si perseverasset, non fuissent instituta Sacramenta. Scotus 4. d. 1. q. 3.* cum suis.

Probatur I. Sacramenta instituta sunt ad subveniendum naturæ per peccatum originale infirmatæ; atqui in statu innocentiæ natura humana fuisset sana per justitiam originalem: ergo. II. Secundùm sanctos Patres omnia Sacramenta fluxerunt è latere Christi mortui; atqui: ergo. III. Pro nostris Protoparentibus, quamdiu fuerunt in Paradiso, non fuerunt instituta Sacramenta; ergo nec pro eorum posteris in Paradiso; cùm Protoparentes magis indiguissent Sacramentis, quàm eorum posteri.

Objicitur I. In statu innocentiæ fuissent sacrificia: ergo etiam Sacramenta. Resp. N. cons. quia Sacrificia non sunt instituta ad subveniendum naturæ corruptæ, sicut Sacramenta. II. Si fuissent Sacrificia: ergo fuisset Sacerdos. Resp. D. seq. consignati per characterem ordinis N. publico ritu electi, sicut in veteri testamento C. III. Fuisset ibi Sacrificium Missæ: ergo etiam Sacramenta Eucharistiæ, & Ordinis. Resp. N. ant. quia ibi Christus non fuisset mortuus, & ideò nec fuisset sacrificium Missæ ibi, nec Eucharistia, nec Ordo.

ASSERTIO LXXXVIII.

R*Emedium legis naturæ contra peccatum originale erat Sacramentum propriè dictum. Scotus 4. q. 1. q. 7.* Cum communi Theologorum.

Probatur. Remedium legis naturæ erat signum sensibile, videlicet actus externus protestativus fidei in Messiam venturum directus à voluntate ministri ad infantem *juxta S. August. lib. 2. de nuptiis, & concup. c. 12.* quia conjungebat parvulos tamquam membra Ecclesiæ visibilis, deinde erat signum à DEO institutum, quia, cùm DEUS velit omnes homines salvos fieri, debuit pro omnibus etiam parvulis instituisse remedium sufficiens ad salutem, applicabile ab aliis; cùm parvuli per seipsos non possint procurare sibi salutem: Denique efficaciter conferebat gratiam sanctificantem, cùm deleverit peccatum originale, quod nequit sine infusione gratiæ deleri. & quidem ex opere operato; cùm parvuli per actus bonos nequeant se disponere ad gratiam: ergo erat verum Sacramentum.

Objicitur. Deus in lege naturæ non instituit remedium pro parvulis in utero materno decedentibus: ergo nec pro parvulis natis. R. N. cons. disparitas est; quia parvulis nondum natis remedium non est applicabile humano modo; secùs est de natis.

ASSERTIO LXXXIX.

C*Ircumcisio erat propriè dictum Sacramentum.* Ita Doctores Seraphicus, Subtilis 4. *d.* 1. *qu.* 6. Irrefragabilis, Scotistæ, & Recentiores.

Probatur. Circumcisio erat signum sensibile, ut patet: deinde erat à DEO instituta, & præcepta Abrahæ, & posteris ejus, non solùm ad distinguendos eos à gentibus, sed etiam ad delendum peccatum originale, juxta illud sancti Augustini *libr. 3. contra Julianum. capit.* 18. dicentis: *Ex quo instituta est Circumcisio in populo DEI, ad purgationem veteris peccati valebat magnis, & parvulis, sicut Baptismus;* Idem docent sancti Patres *Prosper, Beda, Fulgentius &c.* Ex quo etiam sequitur contulisse gratiam sanctificantem ex opere operato: ergo erat verum Sacramentum.

Objicitur I. Sanctus Paulus *Gal.* 4. Sacramenta veteris legis appellat *infirma, & egena elementa*; col. 2. *umbram futurorum bonorum. Conc. Florentinum* ait Sacramenta veteris legis non contulisse gratiam. Resp. Ista omnia verificari de Sacramentis veteris legis, quæ erant talia ex lege; at Circumcisio erat ex Patribus, 400. annis ante legem; hinc quatenùs erat inserta legi non conferebat gratiam, sed quatenus erat ex Patribus, & determinatio remedii legis naturæ. II. Circumcisio non erat remedium pro omnibus. Resp. sufficit, quòd pro parte nobiliori Ecclesiæ.

ASSERTIO XC.

S*Acramenta novæ legis causant gratiam Sanctificantem, non physicè, sed moraliter. Scotus 4. d. 1. q. 5.* cum suis, contra Thomistas, & Recentiores.

Probatur I. Quia nec merita Christi physicè causant gratiam, cùm ampliùs physicè non existant; sed tantùm moraliter, cùm sint tantùm causa meritoria ex *Concil. Trident. sess. 6. cap. 7.* II. Sacramenta in usu consistentia utpote entia successiva non ampliùs existunt physicè, quando producitur gratia, cùm non causent, nisi essentialiter completa: ergo physicè causare nequeunt gratiam. III. Baptismus reviviscens non existit physicè, quando producit gratiam: ergo. IV. Sacramenta non habent virtutem inchoatam ad causandam physicè gratiam, aliàs daretur potentia quodlibetica; ergo non physicè causant gratiam; sed moraliter, quatenus ob suam honestatem moralem conjunctam cum meritis Christi tamquam causa principali movent DEUM ad producendam physicè gratiam in subjecto illa suscipiente sine obice.

Objicitur: Sacra Scriptura, Sancti Patres, & Concilia asserunt Sacramenta verè causare gratiam. R. D. physicè N. moraliter C. etenim causa moralis est etiam vera causa ex *Aristotele 2. & 5. Metaphys.*

ASSERTIO XCI.

S*Acramentum Eucharistiæ formaliter, & in recto solas species importat, connotat tamen corpus, & sanguinem Christi sub ipsis contenta.* Ita Doctores Seraphicus, & Subtilis 4. *d.* 8. *q.* 8. cum suis.

Probatur I. Ex Sequentia Ecclesiæ: *fracto demum Sacramento &c.* atqui species tantùm franguntur, & non contentum, ex eadem Sequentia, *signi tantùm fit fractura, qua nec status, nec statura signati minuitur:* ergo. II. Solæ species continentes corpus, & sanguinem Christi sunt signum sensibile divinitus institutum ad causandam gratiam: ergo.

Objicitur I. Corpus, & sanguis Christi sunt etiam sensibilia per species. Resp. Dist. ex natura rei N. secùs. C. II. Species Eucharistiæ nequeunt adorari Latria. Resp. Dist. tamquam ratio formalis motiva adorationis C. tamquam objectum materiale N. III. Sacerdos non conficit species. Resp. D. secundùm suam entitatem C. ut continentes corpus, & sanguinem Christi N. IV. Christus in Eucharistia causat gratiam in suscipientibus. Resp. Dist. ut causa meritoria principalis C. ut causa instrumentalis, & Sacramentalis N. V. Sacramentum Eucharistiæ est cibus spiritualis animarum; atqui corpus Christi est cibus spiritualis: ergo. Resp. Dist. maj. ratione contenti C. maj. secùs N. maj.

ASSERTIO XCII.

A*Qua vino mixta in calice, mediatè tantùm convertitur in sanguinem Christi.* Ita Doctores Seraphicus, Angelicus, & Subtilis 4. *d.* 11. *q.* 7. cum sua Schola Angelica, & Subtili.

Probatur I. Ex *Conc. Florentino* solum vinum est materia valida consecrationis calicis: ergo non aqua. II. Illud solùm est immediatè consecrabile in sanguinem Christi, sub cujus accidentibus, facta consecratione, remanentibus, continetur sanguis Christi; atqui hoc tantùm verum est de speciebus vini *ex Conc. Trident. sess. 13. can. 2.* definiente *Transubstantiationem esse conversionem totius substantiæ panis in corpus, & vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis, & vini*, nulla prorsus facta mentione alterius materiæ transubstantiatæ, aut aliarum specierum: ergo.

Objicitur I. Sancti Patres asserunt, aquam consecrari, & in sanguinem verti. Resp. D. immediatè N. mediatè C. II. Saltem aqua, mixta vino, per accidens erit immediatè consecrabilis. Resp. N. quia etiam, si hostiæ admisceatur pars non triticea, hæc nec per accidens est consecrabilis. III. Si Sacerdos consecraret vinum, in quod aqua nondum foret conversa, quid fieret? Resp. consecratio esset valida; quia sola materia idonea consecraretur, & adoraretur.

ASSERTIO XCIII.

A*Ctio transubstantiativa est solùm adductiva, non productiva. Scotus 4. d. 11. q. 3.* cum suis contra Thomistas & Recentiores.

Probatur I. Verba consecrationis non significant productionem corporis Christi, sed tantùm ejus præsentiam sub speciebus; atqui ad hanc sufficit actio adductiva, ut patet de replicatione in Physica: ergo. II. Corpus Christi utpote jam existens, & productum nequit de novo fieri de nihilo sui: aliàs dependeret essentialiter ab eadem causa totali, & non sic dependeret; nec Christus in Eucharistia foret Filius Beatissimæ Virginis, cùm non foret ab ea productus: ergo transubstantiatio non est productiva.

Objicitur I. Sancti Patres dicunt in Eucharistia corpus Christi fieri, & confici. Resp. D. secundùm suam entitatem N. secundùm suam novam præsentiam C. II. Transubstantiatio est actio substantialis; sed actio substantialis debet producere terminum substantialem, ergo transubstantiatio debet producere terminum substantialem, non alium, quàm corpus, & sanguinem Christi. Resp. D. maj. est actio substantialis productiva N. conversiva C. maj. ad hanc autem sufficit, quod termino *à quo* succedat substantia, etsi hæc non

pro-

producatur; quia terminus *ad quem* solùm debet dici *succedens*, non productus.

ASSERTIO XCIV.

Christus absolutè potuisset priùs existere in Sacramento Eucharistiæ definitivè, quàm in utero Beatissimæ Virginis MARLÆ circumscriptivè. Ita Scotus 4. *d.* 19. *qu.* 4. cum suis, & Recentioribus, contra Cajetanum, & Thomistas.

Probatur. Corpus Christi est indifferens ad existentiam definitivè, vel circumscriptivè in loco; cùm nec præsentia definitiva, nec circumscriptiva sit de ejus essentia; nec existentia definitiva dependeat à circumscriptiva: cùm nec sit ejus effectus, nec proprietas, nec accidens: ergo DEUS absolutè potuisset Christum priùs ponere in Sacramento Eucharistiæ definitivè, quàm in utero Beatissimæ Virginis MARLÆ circumscriptivè, maximè, cùm non appareat implicantia.

Objicitur I. Implicat corpus Christi existere definitivè sine existentia ejus naturali. Resp. D. quæ est intrinseca, & realiter identificata, & per quam ponitur extra causas, C. sine existentia circumscriptiva, quæ est accidens connaturale corpori quanto N. II. Corpus Christi nequit esse in Sacramento ante incarnationem. Resp. Dist. ante incarnationem simpliciter, & absolutè sumptam C. modo circumscriptivo factam N. III. Sacramentum Eucharistiæ fit per verba consecrationis in Persona Christi jam præexistentis prolata. Resp. Dist. defacto Conc. de possibili Neg.

ASSERTIO XCV.

Laicis non debetur ex præcepto Christi communio sub utraque specie. Contra Petrum Dresdensem, Jacobellum Misnensem, Calvinum, Lutherum, Kemnitium, & alios Hæreticos.

Probatur I. Quia Christus promisit vitam æternam communicantibus sub una tantùm specie: ergo non est necessaria utraque. Probat. ant. Christus ait *J.6. v.52. si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, & *v.59. qui manducat hunc panem, vivet in æternum*. II. Christus sub una panis specie se præbuit discipulis in Emmaus. *Luc.*24. item *Actor.* 2. dicitur: *erant autem perseverantes in Doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis* & *Act.*20. *una autem Sabbati, cùm convenissemus ad frangendum panem* ergo.

Objicitur I. Christus dixit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Joan.*6. Resp. Præceptum esse, ut accipiamus carnem, & sanguinem Christi, quod etiam fit in una specie, cùm Christus totus utpote vivens sit in qualibet specie. II. *Bibite ex hoc omnes. Matth.*26. Resp. *Et biberunt ex eo omnes. Marc.* 10. adeòque solis Apostolis hoc dictum erat.

ASSERTIO XCVI.

Peccatum mortale de absoluta Dei potentia potest remitti sine pœnitentia. Scotus 4. *d.*14. *quæst.* 1. cum suis contra aliquos Thomistas, & Recentiores.

Probatur I. Homo offensus, ex charitate potest remittere offensam, etsi offendens illam non retractet: ergo etiam Deus poterit peccatori remittere peccata mortalia, etsi ea non retractet, nec de iis pœnitentiam agat. II. Pœnitentia est tantùm dispositio ad justificationem: ergo de absoluta Dei potentia poterit peccatori non pœnitenti infundi gratia justificans: cùm absolutè loquendo forma sine dispositione introduci possit in subjectum, uti etiam defacto peccatum originale deletur sine prævia pœnitentia in parvulis per Baptismum.

Objicitur I. Quamdiù culpa à peccatore non retractatur, tamdiù est ei voluntaria. Resp. D. voluntaria actualiter, virtualiter, vel interpretativè semper. N. casualiter, & habitualiter C. II. Deus peccatori nequit remittere peccatum actuale absque pœnitentia: ergo nec habituale. R. N. cons. disparitas est, quia in primo casu in eodem instanti foret peccatum, quia est actuale, & non foret, quia remitteretur: non sic in casu secundo.

ASSERTIO XCVII.

Jure Divino ad remissionem peccatorum mortalium post Baptismum commissorum necessaria est eorum specifica, & numerica confessio Sacerdoti facienda. Contra Montanistas, Novatianos, Vvicleffistas, Calvinistas, Lutheranos.

*Probatur I. Christus Joann.*20. dixit Apostolis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt:* atqui Sacerdotes non possunt solvere, aut ligare peccata, nisi ipsis à pœnitentibus aperiantur: ergo Christus etiam voluit confessionem peccatorum fieri Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus. II. S. Joannes 1. *Joann.* 1. ait. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra. Actor.*19. dicitur: *Multi credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos:* ergo

Objicitur I. Nectarius Episcopus Constantinopolitanus confessionem abrogavit. Resp. dist. privatam ne . publicam C. II. Confessio omnium peccatorum est impossibilis. Resp. dist. omnium mortalium memoriæ occurrentium neg. venialium, C. III. Christus *Luc.* 7. absolvit mulierem specificè non confitentem. Resp. dist. ante institutionem Sacramenti pœnitentiæ, & ut Deus C. secus N.

ASSERTIO XCVIII.

Datur purgatorium. Contra Vvaldenses, Albigenses, Hussium, Vvicleffum, Lutherum, Calvinum, Zuvinglium, & alios hæreticos.

Probatur I. Sanctus Paulus 1. *Corinth.* 3. ait; *Ipse autem salvus erit, sic tamen, quasi per ignem.* 2. *Machab.*12. *sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* II. Quia inter peccata, alia sunt mortalia, alia venialia, ut patet *Prov.*24. *septies cadet justus, & resurget, & Jac.*3. *in multis offendimus omnes*, & remissis peccatis mortalibus quoad culpam non semper remittitur pœna temporalis, ut patet in Davide 2. *Reg.* 12. Aarone, & Moyse, *Deut.* 32. ergo potest homo cum solis venialibus, vel nondum soluta pœna temporali pro mortalibus, mori: sed talis non veniet in cœlum: quia in illud nihil coinquinatum intrabit, *Apoc.* 21. nec descendet in infernum, ut patet: ergo in Purgatorium.

Objicitur 1. *Ecclesiast.* 11. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.* Resp. hoc est, qui decessit in gratia, æternùm manebit in ea, & è contrà. II. *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini. Ps.* 126. Resp. dist. si nihil purgandum haeant conc. secùs neg.

ASSERTIO XCIX.

Ministri veræ Christi Ecclesiæ debent vocari, & ordinari à Summo Pontifice, vel ab Episcopis, non à Laicis. Contra Hussitas, Vvicleffistas, Calvinistas, & Lutheranos.

Probatur. Quia in veteri Testamento *Lev.*8. Aaron, & Filii ejus ex mandato Dei fuerunt consecrati à solo Moyse Sacerdote, & Pontifice, *Ps.*98 *Moyses, & Aaron in Sacerdotibus ejus.* II. Quia Christus in novo Testamento se solo, sine consensu Laicorum vocavit, & ordinavit suos Apostolos, & Discipulos. III. *Act.*14. Presbyteri Lystræ, Iconii, & Anthiochiæ, consecrati sunt à Paulo, & Barnaba; uti & Timotheus per Episcopos consecratus est 1. *Timoth.* 4. *noli negligere gratiam, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii.* Et S. Paulus scribit Tito Episcopo, *cap.* 1. *Reliqui te Cretæ, ut constituas per civitates Presbyteros.* IV. Nemo dat, quod non habet; atqui Laici non habent potestatem Ordinis: ergo nec eam dare possunt.

Objicitur Act. 1. Matthias, & Barsabas fuerunt electi à tota multitudine. Resp. non ex necessitate, sed ex mera libertate, hoc Sanctus Petrus concessit isti toti sanctæ multitudini.

ASSERTIO C.

Vinculum Matrimoniale quà tale, potest independenter à consensu viri, & fœminæ induci auctoritate Divina inter ipsos. Ita Sotus, Amicus, Hiquæus, Mastrius, Bosco, & plures alii contra Sanchea, & alios.

Probatur. Vinculum matrimoniale quà tale, consistit in mutuo dominio corporum inter virum, & fœminam: atqui Deus potest tradere mutuum dominium corporum inter virum, & fœminam in ordine ad usum conjugalem independenter à consensu eorumdem: cùm sit absolutus corporum nostrorum Dominus: ergo

Objicitur I. Consensus conjugum est de essentia vinculi matrimonialis: ergo. Resp. Neg. anteced. sed est ejus causa efficiens creata, quam utique Deus supplere potest. II. Nequit facere meritum absque consensu voluntatis creatæ: ergo nec vinculum matrimoniale. Respond. Neg. conseq. disparitas est, quia ad meritum essentialiter requiritur libertas voluntatis creatæ: non sic ad vinculum matrimoniale. III. In nostro casu vir, & fœmina non acceptarent dominium in mutua corpora: ergo nec haberent dominium. Respond. Neg. consequentiam. Quia sicut Deus pro ipsis traderet dominium, sic etiam pro ipsis acceptaret dominium.

CO-

CORONIS APPENDICIS

CENTIFOLIÆ,

SEU

RATIONES, ET MOTIVA QUINQUAGINTA

CUr quis tuta, & securissima Conscientia debeat Catholicus permanere, & in fide Romano-Catholica vivere, & mori; Item cur quis omnes alias Sectas deserere, & ad fidem Romano-Catholicam solùm salvificam converti, illamque amplecti debeat.

RATIO, ET MOTIVUM.

I. QUia non videtur ratio, cur soli Lutherani vocent se *Evangelicos*, & Calvinistæ se *Reformatæ Religionis*, & cur non etiam debeant sic vocari Anabaptistæ, & novi Ariani, seu Unitarii? Ab iis siquidem non adsertur tale argumentum hujus denominationis, quod ab his non possit æquè, ac eodem jure pro suis Sectis applicari. Cùm igitur non sit major ratio pro Lutheranis, vel Calvinistis, quàm pro Anabaptistis, & Arianis, vel quibusvis modernis Sectariis, quos Lutherani, & Calvinistæ excludunt ab his novis titulis, ipsi quoque Lutherani, & Calvinistæ nec *quoad rem*, nec *quoad denominationem* possunt *dici Evangelici*, vel *Reformatæ Religionis*: ergo meritò hæ omnes Sectæ, utpote earumdem quisquiliarum rejiciuntur.

II. Quia constat multos, qui in fide Romano-Catholica vixerunt, & mortui sunt, salvatos esse, ut ipsimet adversarii fatentur. An autem aliquis salvatus sit ex Sectariis modernis, nequidem ipsis Acatholicis constat: securior igitur via præsertim in negotio æternæ salutis est eligenda juxta illud Christi Domini, *Matth.16. v.26. Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?*

III. Imò hinc infertur, vel ex eo Romano-Catholicam fidem esse veram: nam *sine fide impossibile est placere Deo: Ad Heb.11. v.6.* omnis autem, qui salvatur, est in gratia Dei, amicus Dei, & placet Deo: ergo cùm multi salvati sint in fide Romano-Catholica, eam veram fidem, & salvificam esse oportet.

IV. Inde ulteriùs deducitur, quòd cùm Romano-Catholica fides sit salvifica, adeòque vera, omnes ab ea diversæ Religiones sint falsæ: siquidem teste Apostolo *ad Eph.4. v.5. & 6. unum* est tantùm *Baptisma*, *una* tantùm *fides* vera ac salvifica, sicut *unus* est tantùm verus *Deus*, ac *Dominus* noster.

V. Quia Catholicos posse salvari in sua Religione non solùm ipsi Catholici constanter asserunt, sed Acatholici etiam ultrò concedunt. In alia autem Religione aliquem salvari posse, soli Acatholici, idque singuli de suis Sectis ominantur, & dicunt, quod Catholici absolutè negant. Id verò, quod utraque pars etiam sibi adversa concedit, certius est, quàm id, quod una tantùm asserit, alter autem negat omninò: ergo securiùs operari volens rationabiliter facit, quòd fidem Romano-Catholicam cæteris omnibus præferat, illamque sequatur.

VI. Quia consulendo veterum, ac primitivæ Ecclesiæ SS. PP. scripta, ab iisdem sola fides Romano-Catholica intelligitur extolli, suaderi, laudari: reliquas verò omnes ab ea alienas rejici, & damnari. Horum igitur prudentissimum consilium, ac Judicium sequi optimè statuitur.

VII. Quia omnes sancti, & sanctæ Dei, qui, & quæ fuerunt ab instituta Ecclesia à Christo usque ad præsens tempus; fuerunt, ac vixerunt in Ecclesia Romano-Catholica.

VIII. Quia in Testimonium veritatis hujus Religionis subierunt tot millia Martyrum durissimam mortem, ac sanguinem suum profuderunt præsertim in urbe Romana, uti in Catacumbis illius loci ad S. Pancratium, ad S. Sebastianum, & alibi videre est.

IX. Quia omnes, qui ab hac Ecclesia recesserunt, ac eam impugnarunt, ut Arius, Mahometes, Pelagius, Marcion, Macedonius &c. æternis ignibus addicti sunt, uti, & eorum sequaces. Tales autem Hæresiarchæ fuerunt etiam Lutherus, & Calvinus, ac alii inventores modernarum sectarum. Proinde consultum non est, æterno damnationis periculo illos sequendo se se exponere; neque enim videtur potior ratio, cur Pelagius & Arius sint hæresiarchæ, & cur non etiam Lutherus, & Calvinus.

X. Quia Romana fides fuit eadem cum fide S. Pauli, ipso S. Apostolo attestante, *ad Rom. 1. v. 12.* cur igitur deberet quæri alia fides, quàm quæ fuit S. Pauli!

XI. Quia si Romano-Catholica fides non præeligitur; numquam electionum inter alias Religiones fidei finis cum animæ quiete obtinebitur: semper enim dubitari posset, quænam ea tot, & tam variis Sectis sit vera fides, ac salvifica.

XII. Quia Doctrinæ aliarum Religionum continent plurima Paradoxa, Incredibilia, & rectæ rationi prorsus difformia v. g. docent inter alia, quòd *omnia peccata sint æqualia, nec ullum detur peccatum, quod sit veniale*: unde sic arguitur: verbum otiosum est peccatum, cùm Christus Dominus minetur de omni verbo otioso dandam esse à nobis in die Judicii rationem, *Matth.12. v.36.* ergo secundùm hoc dogma Novatorum est æquale reliquis peccatis; ergo & peccato blasphemiæ, & peccato incredulitatis, & peccato Apostasiæ à fide Christi. Si est æquale his peccatis peccatum otiosi verbi: ergo est etiam æqualis culpæ. Si est æqualis culpæ, etiam æqualem meretur pœnam, si æqualem meretur pœnam, etiam æqualem habet remissibilitatem, vel irremissibilitatem, & per consequens æquè difficulter remittitur, ac alia peccata: & tamen Christus de pœnis & remissibilitate peccatorum longè aliud docuit: nam *Matt.5. v.22.* dicit: *Qui irascitur fratri suo, reus erit Judicio. Qui dixerit Raca, reus erit concilio. Qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis*: ergo iræ affectus erga proximum meretur quidem aliquam pœnam, sed majorem verbum acerbum, & adhuc majorem verbum contumeliosum. Deinde *1. Joan.5. v.16.* dicitur: *est peccatum ad mortem*: ergo est peccatum aliquod, quod non sit ad mortem: ergo non omnia peccata sunt æqualia. Demum *Prov.24. v.16.* habetur; *Septies enim cadet justus, & resurget; impii autem corruent in malum*: ergo sunt aliqua peccata, quæ non tollunt habitualem Justitiam, & sunt alia, quæ eamdem tollunt, consequenter omnia peccata non sunt æqualia.

Item docent, *omnia nostra bona opera esse peccata*: & juxta eosdem omnia peccata sunt æqualia: ergo omnia nostra bona opera sunt peccata æqualia peccatis reliquis: igitur orare Deum erit æquale peccatum, ac blasphemare contra Deum, & eleemosynam dare pauperibus erit æquale peccatum, ac eumdem spoliare, & injustè possessam rem restituere proprio illius Domino, erit æquale peccatum, ac eamdem apud se invito Domino retinere. En! *Paradoxa incredibilia, & dogmata prorsus irrationabilia.*

XIII. Quia omnes modernæ Religiones diversæ à Religione Romano-Catholica sunt novæ, & tales, quas nemo tenuit, docuit, aut secutus est ante annum 1517. *Omnis autem plantatio, quam non plantavit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Matth.15. v.13.*

XIV. Quia omnes hæ novæ Religiones sunt tantùm ex antiquis hæresibus jam pridem ab Ecclesia diversis temporibus condemnatis consarcinatæ, & quidem ineptissimè.

XV. Quia soli Ecclesiæ Romano-Catholicæ conveniunt & quidem aptissimè notæ veræ Christi Ecclesiæ, nempe quòd sit *Una, Sancta, Catholica, & Apostolica.*

XVI. Quia ad hanc solam conversæ sunt, & de facto convertuntur omnes nationes, gentes, & populi ex gentilismo, & paganismo. Ad hanc enim ex illo conversi sunt sequentes *Constantinus Chinensium Imperator in Asia. 2. Dominicus Imperator Monomotapæ in Africa. 3. Carolus ultimus Imperator in America. 4. Helena legitima Imperatrix Sinensium. 5. Ludovica Imperatrix Monomotapæ. 6. Michael Primogenitus Imperatoris Monomotapæ Filius. 7. Ottomanus Turcarum Imperatoris Ibrahimi Filius. 8. Anna Imperatoris Constantini Regia Avia. 9. Maria legitima uxor Juliæ Imperatoris. 10. Balthasar de Mendez, Regni Fezzani, & Maroccani Princeps Hæreditarius. 11. Dominicus Amathei Rex Tanetanus. 12. Adam Saghed Jasu Imperator Æthiopiæ, aliàs intitulatus, Presbyter Joannes, Rex Abyssinorum, qui in manibus R. P. Josephi à Jerusalem Ordinis Fratrum Minorum Reformatæ Provinciæ Romanæ, Missionis Apostolicæ à Summo Pontifice Innocentio XII. erectæ, & in Æthiopiam destinatæ Præfecti, 2. Februarii, 1702. solemnem Professionem fidei Catholicæ deposuit, & sub actuali Sacros. Missæ Sacrificii celebratione sacra synaxi refectus fuit.* Numquid hæc messis multa, magna, & copiosa est? nec pauciores operarii, sed quàm plurimi sunt, & fuerunt, imò milleni, & milleni, qui per mare, per terras, per tot discrimina rerum ad remotissimas orbis plagas excurrentes, & in vinea Domini insatiabili animarum zelo, & maximo illarum lucro operantes ejusmodi gentiles, & infideles tamquam errantes oves ad gremium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac verum ovile cum propriæ etiam vitæ dispendio reducere laborarunt, & usque in hodiernum diem indefessi elaborant.

XVII. Quia antesignani modernarum Religionum nullo signo, seu miraculo probarunt, vel probare poterant, se à Deo missos ad Reformationem Ecclesiæ.

XVIII. Quia iidem antesignani fuere homines carnales,

les, votifragi, Apostatæ, Impii, blasphemi, ac Scurriles, &c.

XIX. Quia hæ Religiones nihil, vel certè parum laborant in gentilium ad Christi fidem conversione, sed solùm in tepidorum Catholicorum perversione.

XX. Quia in Romano-Catholica Ecclesia multæ Personæ ex utroque sexu, etiam maximi Stemmatis, & summarum divitiarum, se obsequiis Divinis ultrò consecrant, vitamque suam *in prompta obedientia, in paupertate voluntaria, & in castitate perpetua* transigunt; in aliis verò Religionibus fidei, nemo magnatum fortunarum, statum prædicantium assumere dignatur, nemo ex his se ad continentiam resulvit, unde constat horum plerosque ex sola necessitate munus hoc obire: illos verò ex amore solius Dei, & salutis animæ suæ, & fidei veritate ad tales status se Deo consecrare.

XXI. Quia continentia, quæ est Donum Dei, *sap.*8. *v.* 21. Prædicantibus à Deo non confertur; cùm tamen in Religione Romano-Catholica tot sint Religiosi, & Religiosæ, quæ non tantùm continentiam, sed incontaminatam virginitatem per Dei gratiam usque ad finem vitæ conservant.

XXII. Quia Scriptores Acatholici plerisque argumentis suis, dum oppugnant Catholicos, ea impugnant, quæ illi non negant (ut sic eos in odium apud plebem inducant) & ipsam Catholicam Doctrinam, prout ea apud Catholicos docetur, vix attingunt, aut attingere audent.

XXIII. Quia Scriptores Acatholici contra Catholicos magis calumniis, & manifestis mendaciis agunt, quàm solidis argumentis.

XXIV. Quia è contrà Acatholici Catholicorum contra se argumenta, vel non solvunt, vel statim ad aliam controversisticam materiam transeunt, & extravagantur.

XXV. Quia novæ hæ Religiones pro libito suo sacræ Scripturæ libros è Canone sacrorum Librorum eliminant, & alios pro suo arbitrio vertunt, & interpretantur, & quidem unusquisque juxta proprium suum sensum: cùm tamen apud Catholicos ubique locorum idem sit sacræ Scripturæ Librorum Canon, eadem versio, idem sensus, & eadem interpretatio.

XXVI. Quia novæ hæ Religiones in ipsis articulis fidei plurimùm inter se differunt, etiam ii, qui sub eodem nomine continentur, imò, & in ipsis Catechismis, quibus rudimenta fidei pueris traduntur.

XXVII. Quia ipsæ Augustanæ Confessiones, quas pro fundamento suæ Religionis Lutherani habent, maximè inter se differunt, & à prima illa originali Augustana Confessione discrepant.

XXVIII. Quia novæ hæ Religiones aperiunt latam, ac spatiosam viam ad omnem licentiam carnis, & voluptatum, cùm tamen Christus docuerit *arctam esse, & angustam viam ad Cælum, Matth.*7. *v.*13. *&* 14.

XXIX. Quia Acatholici plurima sacræ Scripturæ loca, ac textus detruncant, aliqua addunt, quæ placent, & ea ex proprio sensu suo interpretantur; Insuper aliqua depravant, & corrumpunt, quæ displicent; imò in ipsa sacræ Scripturæ interpretatione ipsimet inter sese discrepant, & disconveniunt.

XXX. Quia omnes res vetustæ, omnia Veterum Scripta, omnia Antiquorum documenta solam Romano-Catholicam Ecclesiam fuisse in Christianitate radicatam testantur.

XXXI. Quia Romana Ecclesia, esto hactenus fuerit jam inde à sui initio oppugnata, & impugnata à diversis Tyrannis, Ethnicis, Paganis, & Hæreticis, semper tamen mansit inconcussa, & etiamnum inconcussa manet, cùm tamen hæreses aliæ sicut extortæ sunt, sic etiam interierint.

XXXII. Quia apud Acatholicos nulla, vel certè modica est *Doctrina Ascetica*, hoc est, talis, quæ tractaret *de perfectione, & exercitio virtutum Christianarum*, uti & *modica scientia de rebus moralibus, seu observatione legum Divinarum:* sed potiora permittuntur desideriis, & concupiscentiis depravatissimæ naturæ humanæ.

XXXIII. Quia *Conciliabula Acatholicorum* etiam illa, in quibus modernarum Religionum cusæ sunt confessiones, seu Professiones, uti erant *Augustana, Helvetica, Genevensis, Anglicana &c.* nec minimam quidem comparationem habere possunt, sive quoad doctrinam, sive quoad sanctitatem, ac virtutes, sive quoad nationum varietatem cum Conciliis Generalibus Ecclesiæ Romano-Catholicæ, & Patribus, qui eisdem interfuerunt. De ejusmodi Acatholicorum Conciliabulis, & falsis synodis jam olim Romanophilus poeta ita cecinit: est synodus *Nodus*, Cœtum Patrum integer *Æger:* Conventus *Ventus*, Sessio *Stramen*, Amen.

XXXIV. Quia principia Acatholicorum non sunt apta ad formandam conscientiam bonam homine Christiano dignam, benè autem Catholicorum principia, qualia sunt sequentia: *Omne peccatum est cavendum, & in libero arbitrio hominis est, adjuvante Dei gratia, ut peccet, vel non peccet. Omne peccatum mortale meretur pœnam æternam, & unum illorum sufficit ad æternam damnationem. Peccatum pro nulla re totius mundi est faciendum, ita ut præstet millies mori, quam unicum peccatum committere, etiam minimum. De omni peccato etiam levissimo ac verbo otioso danda est Deo ratio. Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Post grave peccatum commissum nihil restat, quam vel infernus, vel pœnitentia. Nullum opus honestum supernaturale est, quod non meretur gloriam, & gratiam supernaturalem, aut illius augmentum. Omnia peccata mortalia sunt in confessione aperienda, ac Sacerdoti manifestanda, & plura his similia.* Acatholicæ autem Doctrinæ hęc sunt Conscientię dictamina: *Præcepta Dei impossibile est observare. Unusquisque tenetur se credere salvandum, vel prædestinatum. Talibus, qui hæc credunt, Deus non imputat ullum peccatum. Propter nullum peccatum damnatur homo, nisi propter peccatum infidelitatis. Bona opera non sunt meritoria vitæ æternæ. Pœnitentia pro nostris peccatis non est necessario agenda, siquidem Christus jam sua morte, & sanguine satisfecit pro nobis. Non est in nostra potestate peccata cavere. Nemo obligatur ad sua peccata confitenda. Sola fides sufficit ad salutem.* Jam consideret aliquis, & perpendat, his principiis qualisnam Conscientia formabitur ad evitandum malum, & faciendum bonum? cùm tamen principia Doctrinæ Catholicę id unicum pręstare conentur, & pręstare possint.

XXXV. Quia Prędicantes Acatholicorum solùm ea proferunt, quę sunt in contemptum Religionis Catholicę: alia autem, quę sunt in sua Religione gravissima, & in perditionem manifestam animarum illis subjectarum, penitùs dissimulant, tacent, & obmutescunt.

XXXVI. Quia ii, qui inter Catholicos judicantur esse pessimi, & tepidissimi, inter Acatholicos judicantur esse optimi, & serventissimi. Sed numquid *à fructibus eorum cognoscetis eos? Matth.* 7. *v.* 16. & planè *qui fuit hic corvus, non ibi Cygnus erit.*

XXXVII. Quia nemo est, qui à fide Romano-Catholica apostatet, & deficiat ad alienas Religiones modernas ex eo, ut in iis fiat melior, & sanctior, sed ut ibi laxiùs, voluptuosiùs, & licentiosiùs vivere possit: nam *vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes. Ecclesiastici* 19. *v.* 2. *& initium superbiæ hominis apostatare à DEO, Ecclesiastici* 10. *v.* 14.

XXXVIII. Quia etiam pertinacissimi hętetici sępiùs desiderant mori in fide Catholica, ac etiam in illa moriuntur. Nullus autem Catholicorum optat mori in fide à Romano-Catholica aliena: utique hi ob confidentiam in suam fidem, illi autem ob diffidentiam illius. Quia benè vident, & norunt, imò utraque manu palpant, suam Religionem esse falsam, & incertam, dubiam, & erroneam, periculosam, & animę saluti damnosam. Sed proh dolor! *Proprium interesse, respectus humanus, & vita voluptuosa, ac licentiosa, quæ non mortalia cogit pectora?*

XXXIX. Quia cum tàm clara sint testimonia Sacrę Scripturæ de spe, charitate, pęnitentia, eleemosyna, & operibus misericordiæ, quòd sint proficua ad vitam æternam obtinendam, ac de ipsa fide. Hæc tamen omnia contemnunt moderni Novatores, & solùm fidem ad salutem sufficientem esse docent.

XL. Quia Prædicantes Sectariorum dum merita Christi, ac satisfactionem merè extollunt, imitationem vitæ illius auditoribus suis proponere, aut suadere penitùs negligunt, quin eisdem prætensionem, & ansam præbent, ut de cavendis peccatis, & pœnitentia agenda pro commissis minimè sint soliciti, uti nec de exercitio virtutum, ac bonorum operum, id pro se allegando, quòd Christus Dominus abundè jam sua morte sanctissima pro peccatis nostris satisfecerit, & Regnum Cęlorum nobis promeritus sit, atque sic passionem, ac mortem Christi, nec non illius satisfactionem in vitę licentiam assumunt. Orthodoxa autem doctrina est: Christi quidem mortem, ac passionem esse sufficientissimam ex se pro peccatis nostris, & totius humani generis, ac infiniti protsùs meriti extendentis se ad omne omnium præmium possibile: nihilominùs Christum voluisse illius fructum applicare nobis ita, ut & nos imitando virtutes illius, ejusdem Passioni cooperemur. Duplex siquidem fuit finis Adventus Christi Domini in hunc mundum: *Primus* erat, ut pro peccatis nostris satisfaceret, & ab ęterna damnatione nos eriperet: *Alter* verò, ut perfectissimum omnium virtutum exemplar nobis daret, & ad sui imitationem nos adduceret. Quem finem ipsemet Christus his verbis declarat: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis, Joan.*13. *v.* 15. & apud *Matth.* 11. *v.*29. *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde,* & S. Petrus 1. *c.* 2. *v.*21. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.*

XLI. Quia omnes Acatholicorum fidei opiniones in dubio sunt constitutæ, & in facilè fallibili: ac minimè tuto principio *Dici* sunt fundatæ: quia Acatholici non sunt cer-

ti,

ti, quòd veram sacram Scripturam habeant, quia idipsum ex Biblus non possunt probare, cùm in Biblus non sit scriptum, quòd hęc Biblia sint verum verbum Dei. Traditiones autem non admittunt: adeòque solummodò credunt hoc, quia ita à Catholicis *Dici* audiunt, qui tamen (*Acatholicorum opinione*) in rebus fidei potuerunt errare, & errant, quin (*ut Acatholici quidem ajunt*) de facto, & actu errarunt.

XLII. Quia multa docent Acatholici, quæ saerę Scripturę immediatè, & è diametro sunt opposita, ut I. quòd per Baptismum *peccatum originale* non totaliter *deleatur*, sed tantùm *obtegatur*, quod est contra illud *Joan.1. & ad Ephes.4.* II. Quod pręcepta Dei impossibilia sint servatu, quod est contra *Ezech.34* & contra 1. *Joan.5.* III. Quod nihil sit credendum, nisi quod est scriptum, quod est contra 2. *Thes.* 2. IV. Quod Ecclesia Christi possit errare, quod est contra *Matth. 16. v.18.* & contra *Joan.24. v.16.* V. Quod Matrimonium prævaleat *Statui virginali*, quod est contra 1.*Cor.7. v.28.* VI. Quod *Jurata DEO vota servandi* non sit obligatio, quod est contra *nu.30.* & contra *Ps.75.* VII. Quod Scriptura sacra facilis sit intellectu, quod est contra 2. *Pet.3.* VIII. Quod homo probus sit æternę salutis certissimus, quod est contra *Eccles. 9.* & contra 1. *Cor.* 4. IX. Quod bona opera non sint meritoria ad salutem, quod est contra *Matth.25.* & contra 2. *Pet.* 1. Quia, inquam Acatholici, hæc, & plura similia sacræ Scripturæ immediatè contraria docent, rationabiliter credi non potest, quod habeant *fidem salvificam*, &, quæ necessariò requiritur, *in rebus fidei veritatem*.

XLIII. Quia Deus tantùm fidem Romano-Catholicam hucusque evidentissimis Miraculis confirmavit, quæ Miracula à nulla simplici creatura fieri possunt. Accedit, quod Dæmones tantùm à Catholicis expellantur, & exorcizentur, *Martino Luthero notam illam personam energumenam frustra, sine effectu, fructu, olim Vvittemberge in Saxonie exorcizante*.

XLIV. Quia apud Catholicos tantùm *Caput visibile Ecclesiæ ab ipsomet Christo Domino denominatum* in continua, & numquam interrupta successione 248. Summorum Pontificum, seu Romanorum Episcoporum miraculosè conservatum, semper agnitum est, & tamquam Christi in terris Vicarii, ac Successores Petri in summa, & publica veneratione habiti sunt Romani Pontifices.

XLV. Quia Acatholici dicunt Papam Romanum esse Anti Christum, quod esse falsum, clarius est luce meridiana, siquidem sacræ Scripturæ clarè prædicunt, quod Anti-Christus se Christo opponet, & supra Deum se elevare præsumet. 2.*Thes.2.* tollet Sacræ Missæ Sacrificium. *Danielis* 12. Adorabitur à Judæis tamquam Messias: unus solùm homo erit, sedebit in templo Dei Jerosolymis, tribus & medio solùm anno regnabit, & similia: Quæ omnia ne in minimo quidem Papæ conveniunt, utpotè qui omnibus viribus contendit, ut sanctissimum Jesu Christi nomen ubique terrarum perfectissimo modo sanctificetur, & ut amandissimum Salvatorem nostrum quàm optimè omnes homines colant, ament, laudent, adorent, & glorificent, pro cujus confessione 56. Pontifices Romani gloriosè Martyrium subierunt. Quomodo ergo hi *Anti-Christi* id est, *Inimici, & Adversarii Christi* cum veritate appellari possunt?

XLVI. Quia Catholici plusquam 1500. Annis ante Lutheranos, & Calvinistas in possessione veræ fidei perstiterunt, pro Catholicis stant omnes præsumptiones, & omnia præjudicia, videlicet promissio Christi, infallibilia signa veræ Ecclesię, indubitata prodigia, & miracula, conversio infidelium, & gentilium, sanguis Martyrum pro fide prodigè effusus, & alia quàm plurima. Nihil horum pro fide Lutherana, aut Calvinistica.

XLVII. Quia Acatholici fatentur, Ecclesiam Catholicam olim fuisse veram Christi Ecclesiam, & tamen non possunt dicere. 1. Qua in re à puro Dei verbo recesserit, & quid sacræ Scripturæ contrarium docuerit? 2. Quinam suppressores puri verbi Dei, destructores Ecclesiæ, & seductores populi Dei fuerint? quando vixerint, & qualiter nominati fuerint? 3. An universa Catholica Christianitas una vice, & simul ac semel tam enormiter peccarit? vel an innocens cum nocente sit rejectus? 4. quo anno Christi, sub quo Pontifice, vel Cæsare hoc peccatum sit commissum, ob quod Christus Catholicam Ecclesiam rejecerit, & Sponsam suam non ampliùs agnoverit? 5. An tot centenis annis nulla planè Christi Ecclesia in toto orbe fuerit reperibilis? 6. Ubi illis temporibus Judæi, & Ethnici veram fidem amplecti volentes se insinuare debuissent.

XLVIII. Quia nullo modo est credibile, quod Spiritus sanctus universalem, & Catholicam Ecclesiam penitùs ita deseruerit, ut Ecclesia in tantos, & etiam horribiles errores (*sicuti Acatholici asserunt*) lapsa sit, & quidem post tantam infidelium populorum conversionem, ita ut solùm in *novo orbe, seu partibus Americanis ultra centum millia Catholicorum Templorum* sint ædificata, ut vel ex hoc solo capite à Spiritu sancto desertam tantopere fuisse Ecclesiam Christi præsumi non possit. Benè enim ponderanda, ac ruminanda sunt verba Sancti Augustini asserentis: si Adversariorum opiniones concederentur: Spiritum sanctum, *aut non voluisse, aut non potuisse* diutiùs, quàm 600. Annis Sponsam Christi, quæ est ejus Ecclesia, regere, en us utrumque, vel alterutrum asserere, foret summa in Spiritum sanctum blasphemia.

XLIX. Quia Avi, & Proavi, & Atavi, &c. Catholicorum in signum zelosissimum Catholicæ veritatis tam celebres fundarunt Ecclesias, Monasteria, & Canonicatus, Episcopatus, & alias fecere piissimas fundationes, ob quas etiam ab optimo Deo largis benedictionibus sunt donati, in Catholica fide sanctè vixerunt, & piè in Domino sunt defuncti. Qui si à mortuis resurgerent, & modernam Templorum, ac Monasteriorum devastationem, suarumque fundationum frustrationem intuerentur, haud dubiè illud triste lacrymabundi ingeminarent: *Quas Sacras Ædes pietas exstruxit Avorum, Has nunc devastant hæredes more Luporum*, qui sunt hæretici.

L. Quia non tantùm in Patria nostra Germania, sed etiam in toto orbe terrarum à temporibus Apostolorum tantus accursus infidelium, & gentilium, tantùm ad Catholicam, & Romanam fidem factus est, In qua fide etiam omnes sancti Dei, veteris, & novi Testamenti vixerunt, & mortui sunt. imò pro qua tot millia Sanctorum Martyrum id est, *undecim Sanctorum Martyres milliones* sanguinem suum profuderunt, illiusque veritatem gloriosa sua morte confirmarunt.

Propter has, & alias rationes plurimùm urgentes, & planè convincentes, plures Serenissimæ, Illustrissimę, perillustres, & Excellentissimæ utriusque sexus Personæ à Calvinismo, & Lutheranismo ad fidem Romano-Catholicam se converterunt, quarum aliquas breviter subjiciemus: *Elisabetha Christiana Ducissa Brunsvicensis. Vvolfenbutelana moderna Augustissimæ Romanorum Imperatrix. Henricus Quartus Rex Galliæ, & Navarræ. Carolus Secundus, & Jacobus Secundus Reges Angliæ, & Fratres: Christina Alexandra olim regnans Regina Sveciæ. Fridericus Augustus Primus modernus Rex Poloniæ, & Elector Saxoniæ. Fridericus Augustus II. Princeps Electoralis Saxoniæ, & Regius Poloniæ. Christianus Augustus Dux Saxoniæ. Zettanus Archi-Episcopus Strigoniensis, Primas Ungariæ, S. R. E. Cardinalis, & ad comitia Imperialia Ratibonensia S. C. M. Legatus Plenipotentiarius actualis. Antonius Udalricus Dux Brunsvicensis-Guelpherbytanus, vulgò Vvolfenbutelanus. Albertus Dux Saxo. Vveissenfeldensis. Henricus Julius, & Franciscus Carolus Duces Saxo-Lauenburgici. Christianus Vvilhelmus Marchio Brandenburgicus Administrator Magdeburgensis. Rupertus, Eduardus, & Mauritius Comites Palatini Rheni. Aloysia Comitissa Palatina Rheni. Vvolfgandus Guilielmus Comes Palatinus Rheni, Juliaci, Cliviæ, Montium, & Neoburgensium Dux. Christianus Augustus Comes Palatinus Rheni Dux Sulzbacensis. Antonius Udalricus Dux Brunsvicensis. Vvolfenbutelanus Avus Augustissimæ Regnantis. Joannes Fridericus Dux Brunsvicensis, Hannoveranus, Parens Augustissimæ Viduæ Vvilhelminæ Amaliæ. Carolus Alexander Dux Vvirtemberg. Stutgardiensis S. C. M. Supremus Campi Marescalus actualis. Elisabetha Amalia Landgravia Hasso-Darmstadiensis Electrix Palatina, Ducissæ Neoburgensis. Mater Defunctæ Imperatricis Coronatæ Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ. Christianus Dux Megapolitano Severinensis, Fridericus Landgravius Hasso. Darmstadiensis Episcopus Uratislaviensis, S. R. E. Cardinalis. Fridericus Vvilhelmus Dux Holsatiæ Bekensis S. C. M. Generalis. Joannes Ludovicus Princeps Nassavio-Hadamarensis. Ferdinandus Dux Curlandiæ. Leopoldus à Kolonitsch S. R. E. Cardinalis, Archi-Episcopus Strigoniensis, Primas Hungariæ. Godefridus Languverth à Simeren Episcopus Teutraniæ Ecclesiæ Cathedralis Ratisbonensis Canonicus, illiusque Diæcesis in spiritualibus Suffraganeus, & Administrator. Comes de Goz, Comes de Schulz, Comes de Harsch Sacræ Cæsareæ Majestatis Generales, Godefridus Adolphus Volusius SS. Theologiæ Doctor Suffraganeus Moguntinus, Petrus, & Adrianus de Vvallenburg, Doctrina Controversistica, & Stemmate admodum Nobiles.*

Omitto Personas plurimas, quæ exemplum cæteris dedere Acatholicis, ut quemadmodum ipsæ fecerunt, ita, & reliqui faciant; dependet equidem à vera fide salus æterna hominis: nequit autem esse vera fides nisi in vera Christi Ecclesia, quam non esse aliam quàm Romano-Catholicam convincunt certè rationes, & motiva suprà adducta: *itaque quicumque vult habere Deum tamquam Patrem, habeat Ecclesiam Catholicam tamquam Matrem.*

Gloria sit JESU, sit Laus Æterna Mariæ,
Sit sine principio, sit sine fine Deo.

A P-

APPENDIX ALPHABETICA, IN QVA

Bullas, & Constitutiones Pontificum in Supplementis Theologiæ Sacramentalis, & Decalogalis R. P. Patritii Sporer, à nobis breviter citatas, per extensum, & in terminis secundùm Alphabeti ordinem referimus.

APPENDIX ALPHABETICA,

Altare Privilegiatum.

Declaratio Alexand. VII. Circa Altaria privilegiata, extenditur à Clem. IX. ad Altaria temporaneo privilegio decorata.

CUm dubitatum fuerit, utrum Altaria temporaneo privilegio decorata, ad septennium nimirum, nec omnibus hebdomadæ diebus, gauderent iisdem privilegiis indulgentiarum, & prerogativis editis in declaratione Alexand. VII. fel. rec. Papæ circa Altaria perpetuò privilegiata, Clemens IX. gloriosæ mem. Pontifex declarationem præfatam ex voto S. R. E. Cardinalium Sac. Ritibus præpositorum, extendit ad Altaria prædicta ad tempus privilegiata: & non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus hebdomadæ diebus, nunc, & in futurum quandocumque decorata, & in iis plenarium locum habere pronunciavit, tenore Brevis sequentis per extensum positi, videlicet.

CLEMENS PAPA IX.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm fel. rec. Alexander Papa VII. Prædecessor noster, dubia in diversis mundi partibus, occasione decreti Congregationis tunc existentium S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus præpositorum, die 5. Augusti, 1662. emanati, & ab ipso Alexandro Prædecessore approbati de non celebrandis missis defunctorum in festis ritus duplicis, exorta, dirimere cupiens, aliud ejusdem Congregationis decretum, in una Nuvarien: die 22. Novembris, 1664. editum approbaverit, quo declaratum fuerat: Anniversaria, & missas defunctorum cantu ex dispositione testatorum, quot annis recurrente ipsorum obitus die celebrandas, tametsi dies obitus hujusmodi in festum Ritus duplicis majoris incideret, non comprehendi in primo dicto decreto: ac ulteriùs quoad Altaria privilegio Apostolico pro animabus fidelium defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidiè etiam in festis Ritus duplicis, celebrandæ essent missæ defunctorum ex obligatione declaraverit per celebrationem missarum de festo currenti, satisfieri injunctis obligationibus, & indulgentias per ejusmodi privilegia Apostolica concessas animabus fidelium defunctorum in purgatorio existentibus suffragari, perinde ac si celebratæ fuissent missæ defunctorum ad formam dictorum privilegiorum, & aliàs prout in eisdem Alexandri prædecessoris litteris desuper in simili forma Brevis, die 22. Januarii 1667. expeditis, quarum tenor, præsentibus pro plenè, & sufficienter expresso, & inserto habere volumus, uberiùs continetur. Cùmque (sicut ad aures nostras pervenit) etiam dubitetur, utrum dictarum litterarum dispositio quoad Altaria pariter quidem privilegiata sed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadę diebus, & ad quę missę non ex obligatione, sed ex sola fidelium devotione celebrantur, locum habeat. Hinc est, quòd nos dubitationes hujusmodi ex injunctę nobis cęlitùs Pastoralis sollicitudinis munere dirimere pariter, atque decidere cupientes, de Venerabilium Fratrum nostrorum ejusdem S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus prępositorum, qui rem maturè perpenderunt, consilio, declarationem à memorato Alexandro prędecessore, sicut pręmittimus editam, ad Altaria, ut pręfertur, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantùm hebdomadę diebus, nunc, & in futurum quandocumque privilegiata auctoritate Apostolica tenore pręsentium extendimus. Et proinde, ut missę, quę ibidem de festo Currenti, in quo missę defunctorum celebrari non possunt, sive ex obligatione, sive ex sola fidelium devotione celebrabuntur, suffragentur, ita ut animę Christi fidelium, pro quibus celebratæ fuerint, indulgentias per privilegia hujusmodi concessas, consequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac si missæ defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuissent, auctoritate, & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Decernentes easdem præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari. Sicque in præmissis, & per quoscumque judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, quatenùs opus sit, nostra, & Cancellariæ Apostolicæ Regula de non concedendis indulgentiis ad instar aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut ipsarum præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo alicujus Personę in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in

judi-

judicio, & extrà adhibeatur, quæ præsentibus ipsi adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. MARIAM Majorem sub Annulo Piscatoris, die 23. Sept. 1669. Pontificatus nostri anno tertio.

J. G. Slusius.

Hæc declaratio desumpta est ex Supplemento Theatri Regularium R. P. Angeli à Lantusca, verbo: Altaria privilegiata.

Confirmatio

Decreti Cong. Sacrorum Rituum, quo deciditur: Declarationem à fel. rec. Alexandro VII. circa Altaria privilegiata perpetua editam, ejusque extensionem ad Altaria ejusmodi privilegio temporaneo, nec omnibus hebdomadæ diebus decorata à rec. Mem. Clement. IX. concessam, intelligendas esse pro omnibus diebus, quibus juxta rubricas Missæ defunctorum celebrari non possunt.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Aliàs, postquàm fel. rec. Alexander Papa VII. Prædecessor noster per quasdam suas in simili forma Brevis, die 22. Jan. MDCLXVII. expeditas litteras, dubia in diversis mundi partibus occasione Decreti Congregationis tunc existentium S. R. E. Cardinalium sacris Ritibus præpositorum die 5. Augusti, MDCLXII. emanati, & ab ipso Alexandro prædecessore approbati, de non celebrandis missis defunctorum in festis Ritus duplicis exorta dirimere cupiens, inter cætera, quoad Altaria privilegio Apostolico pro animabus fidelium defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde, quotidiè, etiam in festis Ritus duplicis celebrandæ fuissent Missæ defunctorum ex obligatione, declaraverat, per celebrationem Missarum de festo currenti satisfieri injunctis obligationibus: indulgentias per ejusmodi privilegia Apostolica concessas, animabus fidelium defunctorum in Purgatorio existentibus suffragari, perinde ac si celebratæ fuissent Missæ defunctorum ad formam dictorum privilegiorum. Rec. mem. Clemens Papa IV. pariter prædecessor noster aliam subinde ortam dubitationem, utrum scilicet dictarum Alexandri prædecessoris litterarum dispositio quoad Altaria pariter quidem privilegiata, sed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Missæ non ex obligatione, sed ex sola fidelium devotione celebrarentur, locum haberet, similiter tollere desiderans, declarationem memorato Alexandro prædecessore, sicut præmittitur, editam, ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantùm hebdomadæ diebus, tunc, & in futurum quandocumque privilegiata, auctoritate Apostolica extendit, & proinde, ut Missæ, quæ ibidem de festo currenti, in quo Missæ defunctorum celebrari non possent, sive ex obligatione, sive ex sola fidelium devotione celebrandæ essent, suffragarentur, ita ut animæ Christi fidelium, pro quibus celebrarentur, indulgentias per privilegia hujusmodi concessas consequerentur in omnibus, & per omnia, perinde, ac si Missæ defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuissent, eadem auctoritate concessit, & indulsit, & aliàs, prout in ipsis Clementis prædecessoris litteris etiam in forma Brevis, die 23. Septembris, MDCLXIX. desuper expeditis, quarum, & præfatarum Alexandri prædecessoris litterarum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & insertis haberi volumus, ulteriùs continetur. Cùm autem postmodum, sicut accepimus, novum circa præmissas excitatum fuerit dubium, videlicet, an supradictæ Alexandri, & Clementis prædecessorum declarationes sibi pariter locum vindicarent etiam in diebus Dominicis, & infra octavas Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus, licèt à festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missæ defunctorum juxta Ritum, & morem Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenùs nimirùm Missæ, quas iisdem celebrare licet, servata cæteroquin dictorum privilegiorum forma, ad præfata Altaria privilegiata celebrarentur, nosque dubium hujusmodi congregationi Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, sacris Ritibus præpositorum examinandum commiserimus, ac eadem Cardinalium Congregatio re maturè discussa, nuper per suum Decretum, die 3. Aprilis proximè præteriti editum, præfatas Alexandri, & Clementis prædecessorum declarationes intelligendas esse pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas, Missæ defunctorum celebrari non possunt, responderit; hinc est, quòd nos ex commissæ nobis cœlitùs dispensationis munere, fidelium defunctorum animarum in purgatorio existentium suffragiis ampliùs consulere cupientes, Decretum hujusmodi à memorata Cardinalium Congregatione editum, ut præfertur, Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate supradictæ Congregationis Cardinalium, decernentis easdem præsentes literas semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus, quatenùs opus sit, nostra, & Cancellariæ Apostolicæ Regula de non concedendis indulgentiis ad instar, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsùs fides in judicio, & extra illud habeatur, quæ præsentibus ipsis haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, sub Annulo Piscatoris, die quarta Maji, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, Pontificatus nostri anno duodecimo.

I. F. Albanus.

Hoc Decretum videri potest in Formulario Legali Practico fori Ecclesiastici, Francisci Monacelli, part. 2. titul. 16. Formula 6. num. 6.

BEATI.

Decretum super cultu Beatis adhuc non Canonizatis præstando.

Ad aures Eminentissimorum Patrum Congregationis Sac. Rituum plures devenerunt, qui patrantur, indultorum excessus in materia præstationis cultus Beatis, adhuc non canonizatis, quamobrem eos eliminare, ac ne in futurum inducantur providere studentes, ad infrascripta devenerunt decreta, &c.

1. Quòd eorumdem Beatorum imagines, etiam non principaliter, & uti supplices appositæ, simulacra, picturæ, tabellæ, aut scripturæ eorum præclara gesta repræsentantes, aut referentes in Ecclesiis, Sacrariis, & Oratoriis quibuscumque, & præsertim, in quibus Missæ sacrificium, vel alia Divina Officia peraguntur, inconsulta Sede Apostolica, nullo pacto exponantur.

2. Quòd ubi indultum fuerit per Sedem Apostolicam Imagines, simulacra, pictasque tabellas in Ecclesiis poni, & coli posse, in pariete tantùm, non autem super Altari, collocandi facultas tributa censeatur.

3. Quòd si concessa fuerit per eamdem Sedem Apostolicam Altarium erectio, non tamen ob id Missam, & officium de prædictis Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præsumatur; etenim specifica, & expressa concessio super his præcedere debet.

4. Ubi in uno loco cultus fuerit concessus, non extendatur, inconsulto Pontifice, ad alium locum, quamvis alia concurrente auctoritate.

5. In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permissum fuit, non inde publica officii recitatio permissa censeatur, sed tantummodò privata, nec satisfactoria præcepto recitationis, nisi quoad illos, quibus Sedes Apostolica de hoc indulserit.

6. Missæ pariter, quæ fuerint indultæ certis personis, nempe Presbyteris Regularibus, vel Sæcularibus alicujus loci, vel Monasterii, seu presbyteris alicujus Ecclesiæ servitio præcipuè addictis à confluentibus Sacerdotibus, quavis dignitate (etiam Cardinalatus) insignitis minimè celebrentur.

7. Dies Festi in Beatorum eorumdem memoriam non celebrentur, nisi speciali indulto Apostolico provisum fuerit.

8. Eorumdem nomina in Calendariis non apponantur, nisi illius tantùm loci, earumque personarum, in quo, vel à quibus cultus cum officio, & missa celebretur.

9. In quibusvis Ecclesiasticis precibus, etiam in Oratoriis privatis recitandis particula in eorumdem suffragia non apponantur, vel recitentur.

10. Publicis in precibus, præter indultas, & à Sede Apostolica approbatas, iidem Beati non invocentur.

11. Eorumdemque Reliquiæ in processionibus minimè circumferantur.

12. Sacra eadem Congregatio præsentibus declarare, & jussio-

jussione removere non intendit cultum Beatis per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, Virorumque sanctorum Scripta, vel temporis centum annorum metam excedentis, scientiam, ac tollerantiam Sedis Apostolicæ, aut Ordinariorum hactenùs præstitum, ac certis modo, & forma ab eo tempore exhibitum. Verùm si à centum annis citra, cultus hujusmodi aliqua ex parte constiterit auctus, & extensus, eo casu Sac. eadem Congregatio eumdem in pristinum reduci jubet, prout quemvis cultum, extra casus prædictos, ad expressa tantùm verbaliter, in Apostolicis indultis omninò revocari mandat sub pœnis &c.

13. Firmis quoque remanentibus Decretis, nempe, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum Natalitia cum octavis celebrentur, & aliis quibuscumque à Sacra Congregatione hactenùs emanatis, quæ præsenti Decreto renovantur.

14. His autem Sanctissimo relatis, & in Congregatione Sacra Rituum ordinaria habita coram Sanctitate sua: per Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalem Sacchettum accuratè perlectis, maturèque discussis Sanctitas sua ea approbavit, & pro omnimoda eorum observatione, mandavit typis imprimi, ad valvas affigi, & publicari, ut elapso termino sex mensium à die publicationis eorumdem omnes, & singulos afficiant, & arctent, ac si omnibus, & singulis eadem exhibita, & personaliter præsentata, intimata, seu notificata fuissent.

15. Indulsitque locorum Ordinariis, ut auctoritate Sedis Apostolicæ possint, imò debeant, Seculares, & Regulares quoscumque, quantumvis exemptos, etiam Societatis Jesu, S. Antonii Viennen. & S. Joannis Jerosolymitani, ac reliquos omnes, speciali expressione indigentes, etiam sub censuris compellere. Cùmque aliqui nulli subdantur Episcopo, qui eos, si excesserint, coercere valeant, eo casu à Sedis Apostolicæ Nunciis, si aderint, sin minùs ab Archiepiscopis in eorum Provinciis, vel ab Episcopis Romano tantùm Pontifici subjectis, intrà, vel propè quorum Diœcesis limites eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sita fuerint, tamquam à Sede Apostolica delegatis, ad hujusmodi Decretorum observationem prędicti omninò cogantur. Die 27. Sept. 1659.

Julius Episc. Sabin. Card. Sachet. F. M. Phębæus, Sac. Rit. Congr. Sec.

Fuit impressum Romæ, in Regesto hujus Congregationis, fol. 148.

Declaratio præfati Decreti super cultu Beatis adhuc non Canonizatis præstando.

ALlatis ad Sacr. Rit. Congregationem dubiis circa observationem, & intelligentiam Decreti super cultu Beatis adhuc non canonizatis prestando, editi die 27. Sept. 1659. & publicati die tertia Februarii, præsentis anni 1660.

Primò. An ubi indultum fuerit, ut missa de aliquo Beato celebretur, liceat ejus imaginem, & simulacrum super Altari exponere, nec non votivas tabellas ibidem appendere?

Secundò. An §. dies Festi in Beatorum honorem non celebrentur, extendatur ad festa devotionis?

Tertiò. An indulta recitandi officium cum octava, vel sine octava, & celebrandi missam de Beatis fuerint revocata per dictum Decretum Sac. Congregat.

Quartò. An in Ecclesiis, in quibus officium, & Missa de Beatis recitari, ac respectivè celebrari possunt, liceat eorum reliquias exponere?

Quintò. An Episcopi Regulares, qui ex indultu Sedis Apostolicæ gaudent privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, possint de Beatis suæ Religionis recitare officium, & in propriis Cathedralibus missam celebrare, & Altare Beatis prędictis erigere.

Sacra Rituum Congregatio respondit.

AD primum, affirmativè.
Ad secundum, negativè.
Ad tertium, pariter negativè.
Ad quartum, affirmativè.
Ad quintum, negativè. Die 17. April. 1660.

Julius Episcop. Sabinen. Card. Sachettus.
Loco † Sigilli.
F. M. Phœb. Sac. Rit. Congregat. Secret. &c.

Gratis etiam quoad scripturam, Romæ ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ 1660.

Hoc Decretum desumptum est ex Theatro Regularium, R. P. F. Angeli à Lantusca, Verbo: Beati.

Bulla Cœnæ Domini.

PAstoralis Romani Pontificis vigilantia, & solicitudo, cum id omni Christianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda, pro sui muneris officio assiduè versatur, tum potissimùm in Catholicę fidei, sine qua impossibile est placere Deo, unitate, atque integritate retinenda maximè elucet, nimirùm, ut fideles Christi non sint parvuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumventionem erroris, sed omnes occurrant in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei in virum perfectum, neque se in hujus vitæ societate, & communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat, sed potiùs in vinculo charitatis conjuncti, tamquam unius corporis membra sub Christo capite, ejusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore, à quo totius Ecclesiæ unitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita Divina Gratia adjutrice, si præsentis vitę quiete gaudeant, ut futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas Romani Pontifices Prædecessores nostri, hodierna die, quæ anniversaria Dominicæ Cœnę commemoratione solemnis est, spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria justitiæ arma, per ministerium Summi Apostolatus ad Dei Gloriam, & Animarum salutem solemniter exercere consueverunt: Nos igitur, quibus nihil optabiliùs est, quàm fidei inviolatam integritatem, publicam pacem, & justitiam, Deo Auctore, tueri, vetustum, & solemnem hunc morem sequentes.

§. 1. Excommunicamus, & anathematizamus, ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque BB. Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, quoscumque Hussitas, Vvicklephistas, Luthenanos, Zvvinglianos, Calvinistas, Ugonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios hęreticos quocumque nomine censeantur, & cujuscumque sectæ existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorumdem libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine Auctoritate nostra, & Sedis Apost. scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore, nec non Schismaticos, & eos, qui se à nostra, & Rom. Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

§. 2. Item excommunicamus, & anathematiaamus omnes, & singulos cujuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint: Universitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus, ab Ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum Concilium appellantes; nec non eos, quorum auxilio, consilio, vel favore, appellatum fuerit.

§. 3. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à monte argentario usque ad Tarracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.

§. 4. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcumque navibus, tempestates, seu in transversum (ut dici solet) jactatis, vel quoquomodo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem ejecta in mari, vel in littore inventa, cujuscumque generis bona tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cęteris cujusque maris regionibus, & littoribus, surripuerint; ita ut nec ob quodcumque privilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint.

§. 5. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia, seu gabellas, pręterquam in casibus sibi à jure, seu ex speciali Sedis Apost. licentia permissis imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

§. 6. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac supplicationem, gratiam, vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice Cancellarios, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Rom. Pontificis signatarum, nec non falsò fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, & etiam falsò signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Rom. Pontificis, seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

§. 7. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel hæreticos per nostras, sive hujus sanctæ Sedis sententias expressè, & nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum,

rum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, ligamina, cannabem, funes, tam ex ipso cannabe, quàm alia quacumque materia, & ipsam materiam, aliaque hujusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant, nec non illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipub. concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, quibulvis personis, Principibus, Rebuspublicis per nos, & Sedem prædictam hactenùs concessis, de hujusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

§. 8. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seu invadentes eos, qui victualia, seu alia ad usum Rom. Curiæ necessaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel alios cujuscumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiam si Pontificali, seu Regali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

§. 9. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apost. venientes, & recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à nobis, vel nostris judicibus non habentes illam sibi temerè vindicantes, similia, contra morantes in eadem curia, audent perpetrare.

§. 10. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipso recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel favorem.

§. 11. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archi-Episcopos, Episcopos, Sedisque Apost. Legatos, vel Nuntios, aut eos à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes: nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel favorem.

§. 12. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas Ecclesiasticas quascumque, vel sæculares ad Rom. curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Advocatos, Procuratores, & agentes, seu etiam Auditores, vel judices super dictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios directè vel indirectè, delicta hujusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque præeminentiæ, vel dignitatis fuerint.

§. 13. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tàm Ecclesiasticos, quàm sæculares, cujuscumque dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem à gravamine, vel futura executione litterarum Apost. etiam in forma Brevis, tàm gratiam, quàm justitiam concernentium: nec non citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum, executorialium, & aliorum Decretorum, à nobis, & à Sede prędicta, seu Legatis, Nunciis, Præsidentibus, Palatii nostri, & Cameræ Apost. Auditoribus, Commissariis, aliisque Judicibus, & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint, aut aliàs ad curias sæculares, & laicam potestatem recurrunt: & ab ea, instante etiam fisci Procuratore, vel Advocato, appellationes hujusmodi, admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prędicta, capi, & retineri faciunt, quive illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne tabelliones, & Notarii, super hujusmodi litterarum, & processuum executione, instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cujus interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares; notarios, executores, & subexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex civitatibus, locis, & regnis ejiciunt; bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel per alium, seu alios publicè, vel occultè, quive aliàs quibuscumque personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis, ad Rom. Curiam accedant aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt.

§. 14. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se vel alios, auctoritate propria ac de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apost. prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque judicibus Ecclesiasticis avocant, illorumve cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tamquam judices interponunt: quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolvi per statutum, vel aliàs, compellunt, vel executionem litterarum Apost. seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, ut dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi, coram nobis & Sede Apost. legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum Cancellarii, Vice-Cancellarii, Consiliarii, ordinarii, vel extraordinarii quorumcumque Principum sæcularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archi-Episcopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarii fuerint.

§. 15. Quive ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum præter juris Canonici dispositionem, trahunt, vel procurant directè, vel indirectè quovis quæsito colore: Nec non qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie ex quavis causa, & quovis quæsito colore, ac etiam prętextu cujusvis consuetudinis, aut privilegii, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint: vel factis, & ordinatis usi fuerint unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum juribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præjudicatur.

§. 16. Nec non qui Archi Episcopos, Episcopos, aliosque Superiores, & inferiores Prælatos, & alios omnes quoscumque judices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum Agentes, procuratores, familiares, nec non consanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quo minùs sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundùm quod Canones, & sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, ac decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt: ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias, & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici judicium eludentes, ad Cancellarias, & alias curias sæculares recurrunt: & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, ordinariis, & delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & favorem in eisdem.

§. 17. Quive jurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus ad nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavia occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

§. 18. Quive collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi absque simili Romani Pontificis, speciali, & expressa licentia, imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à spontè dantibus, & concedentibus, recipiunt. Nec non qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque sint prędminentię, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Imperiali, aut Regali pręsul-

geant

geant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii Potentatus, quicumque etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris, quoquomodo Præsidentes, Consiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tàm in Lateranensi novissimè celebrato, quàm Conciliis Generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

§. 19. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscumque Magistratus, & Judices, Notarios, Scribas, executores, subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra Personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa hujus sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique hujusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vice-Cancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

§. 20. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocumque titulo, vel colore invadere, destruere, occupare, ac detinere præsumpserint, in totum, vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, terras citrà Pharum, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Provincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis Commissionis Arnulphorum, Civitatesque nostras, Bononiam, Cęsenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avenionem, Civitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Civitates, terras, & loca, vel jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ, mediatè, vel immediatè subjecta, nec non supremam jurisdictionem in illis, nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, nec non adhærentes, fautòres, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, favorem quomodolibet præstantes.

§. 21. Volentes præsentes nostros processus, ac omnia, & quæcumque his litteris contenta, quousque alii hujusmodi processus, à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omninò sortiri.

§. 22. Cæterùm à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum, quibuscumque Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorumvis ordinum etiam Mendicantium, ac militarium regularibus, etiam Episcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipsisque ordinibus, & eorum Monasteriis, Conventibus, & Domibus ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie, concessorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum.

§. 23. Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis; vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, graviùs contrà eos spiritualiter, & temporaliter, processuri, ut expedire noverimus, processuri.

§. 24. Declarantes, & protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi priùs à præmissis, cum verò proposito ulteriùs similia non committendi, destiterint: Ac quoad eos, qui contra Ecclesiasticam libertatem, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi priùs statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta hujusmodi publicè revocaverint, & ex Archiviis, seu Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari, ac nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscumque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel Successorum nostrorum quantocumque tempore continuatam, in præmissis omnibus, & singulis, ac quibuscumque juribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ undecumque, & quandocumque quæsitis, vel quærendis nullatenus præjudicari posse, aut debere.

§. 25. Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, indultis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus, supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis cujuscumque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, civitatibus, seu locis à prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusvis clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis concessis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de privilegiis, indulgentiis, & indultis hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, nec non consuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcumque longissimis, & aliis quibuslibet observantiis, scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quo minùs includantur in eis, se juvare valeant, vel tueri.

Quæ omnia, quoad hoc, eorumomnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitùs omisso insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitùs tollimus, & omninò revocamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 26. Ut verò præsentes nostri processus ad publicam omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes valvis Ecclesiæ S. Joannis Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe appendi faciemus, ut ii, quos processus hujusmodi concernunt, quòd ad ipsos non pervenerint, aut quòd ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem prætendere aut ignorantiam allegare, cùm non sit verisimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

§. 27. Insuper ut processus ipsi, & præsentes litteræ, ac omnia, & singula in eis contenta, eò fiant notiora, quò in plerisque civitatibus, & locis fuerint publicata, universis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatis ubilibet constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, ut per se, vel per alium, seu alios, præsentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis: cùm in eis major populi multitudo ad Divina convenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuntient, & declarent.

§. 28. Cæterum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, aliique locorum ordinarii, & Ecclesiarum Prælati, nec non Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac presbyteri sæculares, & quorumvis ordinum Regulares ad audiendas peccatorum Confessiones, quavis auctoritate deputati, transumptum præsentium litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant.

§. 29. Volentes earumdem præsentium transumptis etiam expressis, Notarii publici manu scriptis, & Sigillo judicis ordinarii Romanæ curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiasticæ constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem in judicio, & extra illud ubique locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel extensæ.

§. 30. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, revocationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerariò contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Hæc Bulla Cœnæ Domini desumpta est ex Patre Claudio La Croix lib.6. part.2. num.2054. & potest etiam videri in Ritualibus Diœcesium.

Casus Reservati Regularium.

Decretum SS. D. N. Clementis VIII. supra Casuum Reservatione ab omnibus Regularium Superioribus observandum.

SAnctiss. D. N. qui jam pridem accuratè perpendit, ac reipsa competit, quòd Reservatio facultatis absolvendi Religiosos pœnitentes, à quibusdam peccatis gravioribus, nisi Superiores, admodùm prudenter, ac moderatè illa utantur, nonnullos infirmiores, qui interdum Superiori suo, conscientiæ maculas detegere formidant, adducere posset in æternæ damnationis periculum, & spiritualis remedii desperationem: ideò, ut huic malo sua Sanctitas

ctitas opportunè prospiceret, decrevit, ut nemo Regularium Superiorum, peccatorum absolutionee sibi reservet, exceptis iis, quæ sequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquibus, prout subditorum utilitati expedire prudenter in Domino judicaverint.

1 *Veneficia, Incantationes, & Sortilegia.*
2 *Apostasia a Religione, sive habitu dimisso sive retento, quando eo pervenerit, ut extra septa Monasterii, seu Conventus fiat egressio.*
3 *Nocturna, & furtiva è Monasterio, seu Conventu egressio, etiam non animo apostatandi facta.*
4 *Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.*
5 *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.*
6 *Occisio, aut vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personæ.*
7 *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum, a Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.*
8 *Juramentum falsum in judicio regulari, seu legitimo.*
9 *Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum etiam effectu non secuto.*
10 *Falsificatio manus, aut sigilli officialium Monasterii, aut Conventus.*
11 *Furtum de rebus Monasterii, seu Conventus, in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.*

Si quod aliud prætereà peccatum grave, pro Religionis conservatione, aut pro conscientiæ puritate, reservandum judicabitur, id non aliter fiat, quàm generalis Capituli, in toto ordine, ant Provincialis in Provincia matura discussione, & consensu.

Non liceat Superiotibus Regulariom, subditonim confessiones audire: nisi quando peccatum aliquod reservatum admisissent: ant ipsimet subdi i, sponte, aut proprio motu id ab eis petierint.

Superiores in singulis Domibus, deputent duos, tres, aut plures Confessarios pro subditorum numero majori, vel minori: iique sint docti, prudentes, ac charitate præditi qui à non reservatis eos absolvant, & quibus etiam reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi, ipse imprimis Confessarius judicaverit.

Tam superiores pro tempore existentes, quàm Confessarii, qui posteà ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in Confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.

Licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graves quibusdam peccatis, etiam non reservatis à Confessariis imponendas, quæ subditos ab hujusmodi perpetrandis cohibere possint. Atque ita per quoscumque Regularium Superiores, quicumque illi sint, observari mandavit. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac cujusvis Concilii, etiam generalis decretis, nec non consuetudinibus, etiam ab immemorabili semper observatis, ant Regulis in generalibus, seu Provincialibue Capitulis editis, statutis, & Constitutionibus etiam Apostolica Auctoritate confirmatis, privilegiis, indultis, & concessionibus quibuscumque, quorum tenores, hic pro expressis haberi voluit, cæterisque in contrarium facientibus quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum die 26. Mensis Maji, 1593.

Andreas Sobolongus, Secretarius Visitationum.

Hæc Decretum desumptum est ex Compendio privilegiorum Patris Alphonsi de Casarubios, V. Absolutio Ordinaria quoad fratres, & ex Bullario Cherubini, t.4. pag.67.

Clausura Monasteriorum.

Gregorius Decimus Tertius Episcopus Servus Servorum DEI ad futuram rei memoriam.

UBi gratiæ, & indulta ab hac Sede concessa, successu temporis incommodum afferre noscuntur, expedit illa salubri Præsidentis concilio submoveri: proinde Sanctimonialium quieti consulere, ac omnia, quæ illas à spiritualium rerum cogitatione, & exercitio avocant, impedimenta tollere, periculaque, & scandala ab ais removere cupientes, auctoritate præsentium revocamus, & abolemus omnes, & quascumque licentias, ac facultates ingrediendi Monasteria, Domos, & loca Monialium, ac etiem virorum quoruumvis ordinum, quibusvis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & aliis cujuscumque status, & conditionie mulieribus: ac etiam omnes, & quascunque licentias ingrediendi Monasteria, Domos, & loca ipsarum Sanctimonialium quibuscumque viris etiam ejusdem status, & dignitatis, &c. Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerint sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice (prætorquàm in mortis articulo) absolutionis beneficium posse impertiri, ne ipsarum licentiarum prætextu, Monasteria hujusmodi, quovis modo ingredi audeant. Abbatissis verò, nec non Abbatibus, Conventibus, & aliis Monasteriorum utriusque sexus Superioribus, & personis districtè præcipimus, sob eadem excommunicationis pœna, nec non privationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac iohabilitatis ad illa, & alia imposterum obtinendi, ne in Monasteria, Domos, & loca sua quemquam prætextu hujusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & qoibuscumqne personis Ecclesiasticis, & sæcularibus, ac etiam ordinum quorumcumque etiam mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel à superioribus, quibus illas concedendi casibus necessariis tantùm, ex Decreto Concilii Tridentini tribuitur, ne Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales sub eisdem pœnis, illos aliter admittere præsumant. Non obstantibus &c. Datum Romæ idibus Junii Anno Dom. 1575.

Hæc Bulla desumpta est ex Bullario Cherubini, tom.2. pag.393.

Commonio Quotidiana.

Decretum Innocentii XI. Circa Communionem Quotidianam.

CUm ad aures Sanctissimi D. N. fide dignorum testimonium pervenerit, in quibusdam Diœcesibus vigere usum quotidianæ communionis, etiam in feria sexta Parasceve, & simul affirmari, camdem quotidianam communionem præceptam esse à jure Divino, quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse, videlicet, quòd aliqui, non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, & Domi, imò cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis infirmitatis nota sumant sacrosanctam Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in crumena, aut secretò illis deferunt Sacerdotes sæculares, aut regulares, aliique in communione accipiant plures formas, ac particulas, vel grandiores solito: ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Cùm autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, eadem sacra Congregatio, prævia matura discussione super prædictis unanimi sententia ita censuit: etsi frequens, quotidianusve sacrosanctæ Eucharistiæ usus à Sanctis Patribus fuit semper in Ecclesia probatus: numquam tamen, aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantùm indicavit, cùm inquit: optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis missis fideles adstantes sacramentali Eucharistiæ perceptione communicareot, idque non immeritò: multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ è contrà gratiæ, & Dei dona parvulis concessa, quæ cùm humanis oculis scrutari non possimus, nihil certè de cujusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis esu potest constitur. Et propterea, quod ad negotiatores ipsos attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, Confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In conjugatis autem hoc ampliùs animadvertent, cùm Beatus Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos seriò admoneant tanto magis ob sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cœlestium Epularum communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut à frequenti, aut quotidiana sacra communionis sumptione, unica præ-

præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis, quid singulis permittendum, per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet: illudque omninò provideat, ut nemo à sacro convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquisque dignè pro devotionis, & præparationis modo, rariùs, aut crebriùs, Dominici Corporis suavitatem degustet. Itidem Moniales quotidie sacram Communionem petentes admonendæ erunt, ut in diebus ex earum ordinis instituto præstitutis communicent: si quæ verò puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis à superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut, cùm fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, statim, de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine discant cœlestem mensam, in qua Christus est, revereri; & sic quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget hujusmodi devotio erga sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque sibi adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio postulari sibi maximè persuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in sumentibus augeantur: quod abundè continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, Divina præstante gratia tenentur, seque sacratissimo pane frequentiùs refici cupiant, suas vites expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverint. Quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cœlesti sede præmium est daturus, precatur sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur: Porrò Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes communionem quotidianam esse de Jure Divino, doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis, ex dispensatione, seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam sanctissimam Eucharistiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quàm ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publicè, & cum pompa, juxta formam Ritualis Romani, si verò ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam ut circa communionem in feria sexta Parasceve Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus servetur, insuper admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas: non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario; si Parochi, aut Confessarii, etiam Regulares aut quicumque alii Sacerdotes secùs egerint, sciant Deo Optimo Maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum justam, ac rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa.

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas sua approbavit, ac præsens Decretum Typis dari, ac publicari voluit. In quorum &c. Datum Romæ. 12. Februarii, 1679.

F. Card. Columna Præf.
S. Archiepisc. Brancaccius Episc. Viterbiens. Sec.

Die 15. Mensis Februar. 1679. supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit per Urbem, ad valvas Curiæ & in acie campi Floræ, ut moris est, per me Ægidium Felicem SS. D. N. PP. Cursorem, pro D. Magistro Cursorum. Gregorius Stagius Apost. Curs.

Hoc Decretum videri potest apud la Croix l.7. part. 1. numero 665.

Confraternitas.

Præscriptio formæ, qua Ordines Regulares, & Confraternitates sæculares, de cætero uti debent in erigendis, & aggregandis Congregationibus, & Confraternitatibus, & Communicatione suarum Indulgentiarum, Indultorum, Eleemosynarumque collectione, & Confessorum Electione.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad Perpetuam rei Memoriam.

Quæcumque à Sede Apostolica ad promovendam Christi fidelium salutem aliquando concessa sunt, etsi maturo consilio, magnaque prudentia, & cautione sancita, & decreta sint, tamen cùm Romanus Pontifex de animarum salute solicitus, progressu temporis animadvertit, sensim aliquos abusus in eisdem statutis, & Decretis observandis provenire, debet pro sui Pastoralis officii munere illis opportuna ratione occurrere, & quantùm cum Domino potest adhibito salutari remedio providere.

§. 1. Cùm itaque à pluribus Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, & forsitan etiam à nobis nonnullis Regularibus ordinibus, Religionibus, & institutis, ac etiam Christi fidelium sæcularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diversarum nationum, nominum, & institutorum, tam in Alma Urbe nostra, quàm in aliis civitatibus, & locis Christiani orbis institutis, facultas erigendi, & instituendi in eorum, & aliis Ecclesiis, & Collegiis, nec non etiam sibi aggregandi Confraternitates & Congregationes in eadem Urbe, & in aliis locis existentes, eisque privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta sibi concessa respectivè communicandi attributa fuerit, ac nulla certa forma, vel ratio præscripta sit, quæ in hujusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis servari debeat: proptereà, sive negligentia superiorum ordinum, Religionum, & institutorum, vel officialium Archiconfraternitatum, & Congregationum exigentium, instituentium, aggregantium, & communicantium, qua Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, indulgentiarum aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non servant formam in hujusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus servari debitam, neque præscribunt modum, quo privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta prædicta consequi debeant, seu ipsarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, qua non inquirunt ea, quæ præstare oportet, ut illa consequantur, nonnullæ pravæ consuetudines irrepserunt, multaque incommoda inde provenerunt.

§. 2. Quibus nos pro commisso nobis Apostolicæ solicitudinis officio, paternaque erga omnes Christi fideles charitate prospicere volentes, hac nostra constitutione perpetuò valitura, decernimus, atque statuimus, ut imposterum, tam hujus Almæ Urbis nostræ, quàm aliarum civitatum, & locorum totius Christiani orbis Regularum Ordinum, Religionum, & Institutorum, quibus in eorum & quibuscumque aliis Ecclesiis, & Collegiis, Confraternitates sæcularium erigendi, & instituendi facultas concessa est, nec non etiam Archi-Confraternitatum, & Congregationum, cujusvis nationis, nominis, & instituti illæ sint, & in quibuscumque Ecclesiis, Domibus, & Oratoriis, tàm sæcularium, quàm ut præfertur, quorumcumque, etiam Mendicantium Ordinum, Religionum, & Institutorum Regularium, quavis, tàm ordinaria, quàm Apostolica Auctoritate erectæ, ac institutæ existant, seu alio quovis modo introductæ reperiantur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes instituendi, erigendi, ac sibi aggregandi, aliisque privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi potestas à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, vel à Nobis, & Apostolica Sede attributa fuit, Magistri, Priores, Præpositi, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerii, Prælati, Custodes, Guardiani, Præfecti, Administratores, & alii Officiales, seu Superiores quovis modo nuncupati Regularium siquidem Ordinum, Religionum, & Institutorum, unam tantùm Confraternitatem; & Congregationem, de consensu tamen Ordinarii loci, & cum litteris ejus testimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & instituendæ pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere cupiat, apud eos commendentur, in eorum, & quibuscomque aliis Ecclesiis, & Collegiis erigere, & instituere.

§. 3. Cæterarum verò Archi-Confraternitatum, & Congregationum, in singulis civitatibus, oppidis, vel

locis, unam etiam Confraternitatem, & Congregationem dumtaxat, quæ Apostolica, vel ordinaria Auctoritate priùs erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Instituto Archiconfraternitati, & Congregationi ejusdem, vel alterius nationis, nominis, & instituti aggregata sit, prævio similiter loci Ordinarii consensu, & cum ejus litteris testimonialibus, quibus ejusdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ institutum, pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere consuevit, apud eos commendentur, sibi adjungere, & aggregare possint.

§. 4. Huic verò Confraternitati, & Congregationi erigendæ; instituendæ, seu aggregandæ, ea tantum privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta, quæ ipsi ordini, Religioni, instituto erigenti, instituenti, communicanti, seu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti, nominatim, & in specie, non autem, quæ per extensionem, vel communicationem sibi, quovis modo concessa sunt, & illa quidem non sub generali forma verborum, vel ad instar, sed expressè, & in specie communicare valeant.

§. 5. Statuta autem pro Regimine Ordinum, Religionum, & Institutorum erigentium; & instituentium, ac communicantium, seu Archi-Confraternitatum, & Congregationum aggregantium edita Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis & quibus communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non possint, nisi ea priùs ab Episcopo Diœcesano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejusdem Episcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus semper subjecta remaneat.

§. 6. Insuper volumus, & ordinamus, ut prædicti Ordines, Religiones, Instituta, erigentia, instituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes, certam erigendi, instituendi, aggregandi, & communicandi formulam à Nobis novissimè approbatam diligenter observent, secundùm quam privilegia, indulgentias, facultates; aliasque spirituales gratias & indulta ipsis ordinibus, Religionibus, institutis, erigentibus, & instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus, nominatim, & expressè, non autem per communicationem, neque ad instar, ut suprà: concessa, ipsis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare possint.

§. 7. Quibus Confraternitates, & Congregationes ejusdem duntaxat nationis, & nominis, Ordinis, Religionis & Instituti Archiconfraternitatis, & Congregationis, cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quàm imposterum aggregandæ utantur, potiantur, & gaudeant, ita ut dictarum Confraternitatum, & Congregationum erectarum, institutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ sunt, ministri, & officiales, & alii supradicti privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta hujusmodi, prævia tamen recognitione Ordinarii loci, qui adhibitis duobus, de ejusdem Ecclesiæ Capitulo, illa juxta sacri Concilii Tridentini Decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant.

§. 8. Quibus etiam ministris, officialibus, & aliis prædictis Eleemosynas, & alia oblata Christianæ charitatis subsidia, juxta modum, & formam per Ordinarium loci præscribendam, remotis tamen mensis, pelvibus, & capsis, quæ in Ecclesiis, & Oratoriis dictarum Confraternitatum, & Congregationum publicè ad hoc exponi consueverunt, excipiendi potestas detur. Atque hoc ipsum Ordines, Religiones, Instituta, erigentia, instituentia, ac communicantia, seu Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes, tàm Almæ Urbis nostræ, quàm aliarum civitatum, & locorum quorumcumque juxta modum à vicario Urbis, & ab Ordinariis locorum respectivè præscribendum observare teneantur. Eleemosynas autem sic collectas, in reparationem, & ornatum Ecclesiarum, tàm Ordinum, Religionum, Institutorum, erigentium, instituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium, quàm Confraternitatum, & Congregationum erigendarum, & instituendarum, ac aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios usus, arbitrio ejusdem Vicarii nostri in urbe, nec non Ordinariorum locorum respectivè, fideliter exponere, atque erogare procurent, ut omnes intelligant, cœlestes Ecclesiæ thesauros, non quæstu, alicujus lucri causa, sed pietatis, & charitatis excitandæ gratia, ex Apostolicæ Sedis benignitate fidelibus aperiri.

§. 9. Prætereà volumus, ut Confessarii, qui vigore privilegiorum ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis, erigentibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum pro tempore eligi possunt, & poterunt sæculares, scilicet in Alma Urbe, à prædicto nostro Vicario, extra urbem verò, à locorum Ordinariis: Regulares autem non solùm à prædicto Vicario nostro, & à locorum Ordinariis respectivè, sed etiam à suis Superioribus approbati sint, utque Confratres confitentes à criminibus, casibus, & censuris, juxta dictorum privilegiorum (quatenus tamen sint in usu, & Sacri Concilii Tridentini Decretis, ac Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, & nostris constitutionibus non adversentur, nec revocata, aut sub aliquibus revocationibus comprehensa sint) formam, & tenorem dumtaxat, absolvere valeant. Decernimus insuper, ut iidem Confessarii prædictos confratres, cujuscumque gradus, status, conditionis, præeminentiæ, etiam si speciali nota dignæ fuerint, à casibus contentis in litteris, quæ die cœnæ Domini legi consueverunt, nec non violationis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, & clausuræ Monasteriorum monialium, si videlicet sine necessaria, & urgenti causa, ac sine Superiorum licentia, vel etiamsi causa, & licentia concessa abutentes, prædicta Monasteria ingressi fuerint, nec non violentæ manus injectionis in clericum, & singularis certaminis, seu duelli, ac ab aliis etiam casibus, tàm à nobis, quàm à prædicto nostro in Urbe Vicario, & locorum Ordinariis respectivè reservatis, & pro tempore reservandis, & etiam à quavis excommunicatione ab homine lata, absolvere, & super irregularitatibus tàm ex aliquo defectu provenientibus, quàm occasione delicti contractis, cum aliquo dispensare, prætextu dictorum privilegiorum, nullo modo possint.

§. 10. Demum statuimus, & pariter ordinamus, ut confratres, & Congregationes ubivis locorum, quavis auctoritate, ut præfertur, erectæ, & institutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ sunt, ac cuicumque ex dictis ordinibus, Religionibus, institutis, Archi-Confraternitatibus, & Congregationibus ubilibet existentibus hactenus aggregatæ, ab eisdem respectivè ordinibus, Religionibus, institutis, Archi-Confraternitatibus, & Congregationibus, novas erectionum, Institutionum, communicationum, & aggregationum litteras, juxta formam à nobis novissimè approbatam, infra annum, si in Europa sint, & si extra Europam fuerint, in biennium à die publicationis præsentium in Romana curia faciendæ computandos impetrare teneantur, alioquin dicto tempore elapso erectiones, institutiones, & quæcumque communicationes privilegiorum, facultatum, indulgentiarum, aliarumque spiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipsis concessæ, nullius sint roboris, & momenti, ac revocatæ, & abolitæ censeantur eo ipso.

§. 11. Erectionum autem, institutionum, communicationum, & aggregationum tam hactenus factarum, quàm deinceps faciendarum litteræ, ab ipsis ordinibus, Religionibus, institutis, seu Archi-Confraternitatibus, & Congregationibus gratis omninò, ac nulla prorsus mercede, etiam à sponte dantibus accepta, expediri, & concedi debeant.

§. 12. Quòd si ministri aliqui, Superiores, vel officiales, quocumque nomine nuncupati ordinum, Religionum, institutorum, seu Archi Confraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum hujusmodi, quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmissa in aliquo venire, vel facere præsumpserint, erectiones, institutiones, & communicationes privilegiorum, indulgentiarum, facultatum, spiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmissorum concessiones, nec non aggregationes per ipsos faciendæ, seu renovandæ nullius sint roboris, & momenti, & quilibet eorumdem ministrorum, superiorum, officialium, & aliorum prædictorum, privationis officiorum, quæ obtinet ac inhabilitatis ad illa, & alia imposterum obtinenda pœnam quæ ab alio, quàm à nobis, vel à Romano Pontifice pro tempore existente remitti non possit, incurrat eo ipso.

§. 13. Decernentes præsentes litteras perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, ac de omnibus, & singulis, ad quos spectat inviolabiliter observari debere, sicque nostræ mentis, & intentionis existere, & ita, & non aliter per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicare, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid super his à quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 14. Ponuntur clausulæ derogaturæ.

§. 15. Ponitur forma publicandi hanc constitutionem, & tempus quo ligare incipit.

§. 16. Ponitur notificatio facienda per ordinarios.

§. 17. Fi-

§. 17. Fides transumptis adhibenda, quæ cùm non faciant ad rem nostram, brevitatis causa omitto. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die 7. Decembris, millesimo sexcentesimo quarto, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini, to.3. pag.160.

D E C R E T A

Sacra Congregationis Rituum, Selecta ex 314. Decretis dicta Congregationis, quæ adducit P. Claudius La Croix lib.6. part.2. nu.2054. Post Bullam Cœnæ.

I. DEdicatio Ecclesiæ Cathedralis celebranda quidem est in Diœcesi sub ritu duplici primæ classis, sed sine octava. 2. Maji. 1619.

2. Regulares quidem tenentur celebrare Festum de Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, sed sub ritu duplici secundæ classis sine octava. 8. Aprilis 1662.

3. Regulares tenentur celebrare sub ritu duplici primæ classis cum Octava Festum de Dedicatione, & titulari Ecclesiæ illius conventus, in quo morantur. 3. Jun.1681.

4. In Festo Corporis Christi non sunt canendæ cantiones vulgari sermone. 21. Mart.1609.

5. Ne fiat concio coram SS. Sacramento in Altari exposito, capite recto. 16. Feb.1630.

6. Si Festum SS. Corporis Christi inciderit in Vigiliam Sancti Joannis, jejunium celebretur in feria quarta proximè præcedenti: de Vigilia verò nihil eo anno fiat. 24. Septemb.1638.

7. Infra octavam SS. Corporis Christi non est agendum de officiis translatis, ritu duplici, primæ classis non decoratis, ideòque si Festum S. Antonii Paduani, quod apud Franciscanos celebratur sub duplici secundæ classis, inciderit in prædictum Festum de Sacratissimo Corpore Christi, transferatur post octavam. Die decima secunda Jul.1664.

8. Recitantes ex legitima concessione officium de Sanctiss. Corpore Christi in feria quinta per annum non impedita, illud recitare debent, ut præscribitur in die ejusdem solemnitatis, Missam verò celebrare de communi, seu votivam. 12. Jul.1664.

9. Ad Vers. *Panem de Cælo* non additur *Alleluja*, nisi tempore Paschali, & infra Octavam Corporis Christi. 20. Jan.1705.

10. In officio de die infra octavam SS. Corporis Christi non legitur nona lectio de Festo simplici. Quod si Festum illud simplex occurrerit eo die, quo fit de Festo duplici infra eamdem octavam, tunc non omittitur, sed legitur nona lectio de eodem simplici, dummodò Festum illud non sit duplex primæ classis. 8. Jun.1669.

11. Infra octavam SS. Corporis Christi non sunt dicendæ Missæ votivæ, aut de Requiem. 21. Jun.1670.

12. Occurrentibus eadem die duobus Festis duplicibus infra octavam SS. Corporis Christi, non est de translato agendum die immediatè sequenti non impedita; sed post octavam, nisi fuerit ex solemnioribus primæ classis. 7. Decemb.1680.

13. In processionibus, quæ fiunt cum sanctissimo Sacramento, qui incedunt ante illud, in occursu, & transitu à latere ejusdem debent facere genuflexionem, dummodò videant prædictum SS. Sacramentum. 1. Mart.1681.

14. In festo SS. Corporis Christi non est facienda processio cum Sacramento sine pluviali. 22. Jan.1701.

15. In Tabernaculo, ubi asservatur SS. Sacramentum, non sunt retinendæ reliquiæ, nec vasa sacrorum, nec aliud. 22. Febr.1593.

16. Altare portatile tunc consecrationem amittit quando frangitur, vel loco movetur repositorium Reliquiarum. 5. Mart.1603.

17. Ad horas omnes, quæ recitantur in choro, ardeant in Altari duæ saltem candelæ. 7. Aug.1595.

18. Matutinum Defunctorum pro generali eorum commemoratione recitandum est mane, die secunda Novemb. non verò pridie vesperi. 1. Septemb.1607.

19. Si sub Altari, vel sub ejus gradibus, humata sint defunctorum cadavera, non est ibi celebranda missa, donec alib transferantur. 10. Nov.1500.

20. Moniales completo officio possunt recitare aliquem psalmum, orationem, vel collectam, quia hoc non est officio addere. 12. Jan.1600.

21. Moniales ipsæ tenentur legere, vel cantare cantu firmo Divinum officium, non verò earum cappellani. 11. Maji 1635.

22. Nomine processionum generalium comprehenduntur Rogationes. 12. Martii 1601.

23. Non est impedienda devotio ad imagines sanctas. 17. April.1602.

Suppl. Theol. Sacramental.

24. Canonici tenentur in choro psallere; aliàs non satisfaciunt obligationi suæ. 20. April.1602.

25. Licèt in illis Ecclesiis, in quibus adest inveterata consuetudo cantandi missam votivam de Beata Virg. Maria singulis diebus Sabbati, possit hic pius usus, seu populorum devotio continuari etiam in Sabbatis Festo duplici impeditis, non est tamen omittenda missa conventualis. 2. Decemb.1684.

26. Sacerdos, qui celebrat missam conventualem, in qua chorus tenetur cantare symbolum, non potest illam prosequi eo tempore, quo à choro cantatur symbolum prædictum. 17. Decemb.1695.

27. Non est facienda Altaris thurificatio in missa conventuali dierum solemnium, si absque cantu, & ministris celebretur. 22. Jan.1701.

28. Qui sunt de gremio alicujus Ecclesiæ, debent recitare officium, quod in choro dicitur, & licèt extra Ecclesiam, vel Diœcesim morentur, decet eos recitare officium proprium Ecclesiæ ipsorum. 8. Septemb.1602.

29. Clerici licèt adscripti sint alicui Ecclesiæ, & ejusdem servitio, non tamen obligati choro, & quicumque alii clerici sæculares, Regularesve in civitate, vel Diœcesi morantes, non tenentur recitare officia propria sanctorum illius Diœcesis, vel quæ de consuetudine in eadem Ecclesia recitantur in choro. 8. Septemb.1602.

30. Anniversaria, & missæ de requiem, quæ certo die dici debent, eo impedito transferri possunt in sequentem. 19. Maji 1614.

31. In Festo duplici non sunt dicendæ missæ votivæ privatæ, aut de requiem. 5. Aug.1662. quod intelligendum est etiam de festo duplici translato.

32. Non sunt transferendæ missæ privatæ de requiem, quæ ex benefactorum præscripto celebrandæ incidunt in Festum duplex, sed dicendæ sunt de Festo currente, cum applicatione sacrificii justa mentem benefactorum. 5. Augusti.1662.

33. Anniversaria, & missæ de requiem, quæ ex Dispositione testatorum, cum cantu sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari, etiamsi ipsorum obitus dies inciderit in Festum duplex majus. 22. Nov.1664.

34. Missæ de Festo duplici celebratæ in Altari animabus perpetuo privilegiato, & in quo proinde quotidiè etiam in duplicibus celebrandæ essent missæ de requiem ex obligatione, suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro defunctis juxta formam privilegiorum. 22. Jan.1667.

35. Sacerdotes sive Cappellani sint, sive non, qui recitant officium semiduplex, vel feriale, si celebrent in aliqua Ecclesia Regularium, in qua fit de Festo duplici, non debent dicere missam de requiem. 9. Jun.1668.

36. Decretum extenditur etiam ad Altaria non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantùm hebdomadæ diebus privilegiata, ac proinde missæ de Festo duplici, quæ sive ex obligatione sive ex sola fidelium devotione celebrabuntur suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro defunctis. 23. Septemb.1669.

37. Durante expositione Sanctissimi Sacramenti non potest regulariter celebrari missa de Requiem; neque cantari pro adimplenda mente testatoris, sive anniversario satisfaciendo, licèt currat officium hujusmodi missas admittens. 2. Decemb.1684.

38. Cùm primùm habita fuerit notitia de obitu alicujus Personæ, cantari poterit missa de Requiem etiam in Festo duplici, quod non sit de præcepto; nam in hoc casu prædicta missa erit differenda, 4. Maji 1586.

39. Hæc decreta, licèt comprehendant tantùm Festa duplicia, intelligenda tamen sunt etiam de Dominicis, de diebus infra octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, & Corporis Christi, & de omnibus aliis diebus, quibus juxta rubricas non possunt celebrari missæ defunctorum. 3. Aprilis 1088.

40. In vigilia Epiphaniæ omninò prohibentur missæ votivæ privatæ, & de requiem 27. April.1797.

41. Vesperæ defunctorum pro prima die mensis possunt dici post Vesperas Dominicæ, vel Festi. 23. Maii. 1003.

42. Ubi est inveterata consuetudo recitandi in choro psalmos pœnitentiales in feriis quintis quadragesimalibus, post completorium, & psalmos graduales in feriis tertiis, ejusdem temporis, eodem loco retineri potest. 2. Aug.1603.

43. Non est relinquendum officium debitum pro officio devotionis. 29. Nov.1·03.

44. Missæ ad satisfaciendum Eleemosynis alicui Ecclesiæ traditis non sunt celebrandæ per exteros, ubi commodè possunt satisfieri per Sacerdotes ejusdem Ecclesiæ. 28. Januar.1606.

45. *Gloria in Excelsis* cum *Credo* ommittitur in votivis pro re gravi, si violacea adhibeantur paramenta. 19. Maji, 1607.

T 3 46. Res

46. Res gravis pro licita votivæ solemnis decantatione cum Gloria, & Credo est ea, pro qua convenit totus clerus cum Episcopo, vel apud Regulares in eorum comitiis Generalibus, seu Provincialibus, cùm cantatur missa pro re eorumdem judicio gravi. 19. Maij.1607.

47. Cereus Paschalis regulariter accendendus est ad missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in albis, & in Dominicis usque ad Ascensionem: in aliis servanda est locorum consuetudo. 19. Maij 1607.

48. In Ecclesiis titularibus B. Mariæ Virginis facienda est in suffragiis commemoratio de eadem B.V. Maria, non obstante, quòd in choro recitetur ejusdem officium parvum. 13. Jun.1684.

49. In Altari privati oratorii, cui conceditur celebratio missæ, non potest tamen celebrari in natali Domini, Epiphania, prima die Paschatis, & prima Pentecostes, Annuntiatione, Assumptione B.V. Mariæ, in Festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli, nec in solemnitate omnium sanctorum, 17. Nov. 1607. quibus adde Sabbatum sanctum.

50. Ecclesia Parochialis in Diœcesi venit sub nomine matricis, antequàm idcircò neque regulares, neque Confraternitates possunt campanas pulsare in Sabbato sancto. 9. Febr.1608.

51. Omnes de Clero, etiam Canonici Eucharistiam sumant de manu celebrantis in feria quinta in Cœna Domini, 17. Sept.1608.

52. Sacerdotes in die Cœnæ Dominicæ Sanctissimum Christi Corpus sumpturi, possunt deferre stolam, vel ante pectus ad formam Crucis, vel à collo pendentem. 30. Sept.1679.

53. Occurrente Festo Sancti Josephi in feria quinta in Cœna Domini antiquus mos communis Cleri in Missa solemni ejusdem diei summa Religione hactenus retentus nullatenus omittatus, ob aliquarum celebrationem Missarum. 13. Sept.1692.

54. Si Festum S. Josephi venerit in feria quinta in Cœna Domini non solùm servandum erit præceptum vacandi ab operibus servilibus, sed etiam præceptum audiendi missam, ideòque per ordinarios locorum accuratè providendum, ut eo die aliquæ missæ privatæ ante celebrationem solitæ missæ conventualis non desint. 13. Septemb. 1692. Idem dicendum, si Festum Annuntiationis occurrerit in prædicta Feria quinta.

55. In choro teneri non debent aliæ imagines quàm Sanctorum. 7. Augusti 1607.

56. Inferiores Episcopo non debent sumere de Altari Paramenta promissa. 7. Jul.1612.

57. Altare portatile ligneum cum ara lapidea permitti debet, non obstante constitutione synodali, dummodò habeat solitum reliquiarum repositorium. 3. Nov.1612.

58. Solus Episcopus potest habere fenestras in Ecclesia, per quas in eam prospectus haberi possit. 19. Jan.1614.

59. Non debent Regulares in Canone nominare Superiores suos, ut Antistites. 12. Nov. 1615.

60. Regularium Superiores non veniunt sub nomine ordinariorum, & consequenter non possunt assignare aliquam ex Dominicis Novembris pro recitatione officii de Patrocinio B.V. Mariæ, quod multis in locis permittitur celebrandum in aliquo die dominico illius mensis, à locorum ordinariis eligendo. 22. Jan.1701.

61. Clavis Hostiæ repositæ in feria quinta Cœnæ Domini non est danda laico, quamvis nobili. 30. Jan.1616.

62. Crux in processionibus deferenda est à Regularibus cum velo pendente, seu pallio. 14. Jan.1617.

63. Regulares in celebratione missæ possunt annunciare dies Festos, & jejunia in suis Ecclesiis. 2. Jul.1602.

64. In feria sexta in Parasceve non est administranda Eucharistia nisi infirmis. 19. Febr.1622.

65. Regulares Ordinis Minimorum, dum nominat in orationibus, versiculis, cæterisque actibus inter Divina officia occurrentibus Sanctum Franciscum prædicti Ordinis Fundatorem non debent adjungere ly de Paula, 23. Dec.1624. unde apparet quid in similibus sit faciendum.

66. Imagines illorum, qui cum Sanctitatis seu Martyrii fama decesserunt, non sunt apponendæ in oratoriis, vel Ecclesiis tàm sæcularibus, quàm regularibus, antequàm declarentur Beati: neque ad eorum sepulchra accendendæ sunt lampades, aut tabellæ affigendæ sine licentia Sedis Apostolicæ, 13. Mart.1625.

67. Non ideò præjudicandum erit in aliquo illis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel ordinarii coluntur. 13. Mart.1625.

68. Facultas concedendi usum pileoli in Missa spectat ad Papam. 24. Aprilis 1626.

69 Celebrans, qui distribuit Cineres, candelas, & ramos detecto capite distribuat. 18. Jul.1626.

70. Ille idem, qui benedicit Cineres prima die Quadragesimæ, vel candelas in Festo Purificationis, aut ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare missam sequentem. 12. Aprilis 1640.

71. In Missa feriæ quartæ Quatuor temporum occurentis in die octava Nativitatis B. V. Mariæ dicenda est præfatio communis, non verò de B. Maria. 12. Decemb.1626.

72. Signum, quod fit cum patena à fronte ad pectus fit integrè cum signo Crucis, 13. Mart.1627.

73. Infra octavam Epiphaniæ, Paschatis, & Pentecostes neç non in feria quarta Cinerum, in hebdomada maiore, in Dominicis, & in Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes non possunt dici votivæ missæ, neque de requiem. 28. Augusti 1627.

74. Oratio imperata à Superiore, veluti, *Deus Refugium*, omittenda est in duplicibus primæ Classis, 28. August. 1627. Romæ omittitur etiam in Festis secundæ Classis.

75. In fine missæ ad quodcumque Altare celebratæ, fit reverentia Cruci infra gradus capite semper aperto. 28. Augusti 1627.

76. Si Litaniæ majores occurrerint in die Sancto Paschatis transferantur in feriam tertiam sequentem 25. Septemb.1627.

77. In Ecclesiis Regularium habentium claustra, fiant processiones intra claustra tantùm, si verò non habeant claustra fiant prope muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eamdem. 26. Febr.1628.

78. Extra ambitum Ecclesiæ non licet Regularibus facere processiones, nisi de licentia, & consensu Parochi: salvis privilegiis, & consuetudinibus, si quæ sunt 26. Febr.1628.

79. Missæ de SS. Rosario, & de monte Carmelo Ordinibus Prædicatorum, & Carmelitarum respectivè, & specialiter concessæ, non sunt ab aliis celebrandæ sine speciali licentia. 8. Aprilis 1628.

80. Non possunt locorum ordinarii tam sæculares quàm Regulares addere Kalendariis etiam propriis sanctorum Officia, nisi ea dumtaxat, quę Breviarii Romani Rubricis, vel sacrorum Rituum congregationis, seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur. 8. Aprilis 1628.

81. Officium Defunctorum dici potest in choro separatim ab officio diei in diebus exceptis à Breviario, pro adimplenda testatorum voluntate. 12. Jun.1628.

82. De sancto Canonizato non potest fieri officium extra propriam Ecclesiam sine novo Decreto. 9. Decemb.1628.

83. Non sunt inserendi in Litaniis alii Sancti præter ibi descriptos: neque tempore pestis addendi sunt Titulares, & civitatis Patroni, sine speciali concessione, 22. Martii 1631.

84. Qui præ timore, vel balbutie non pronunciat Evangelium S. Joannis, quod legitur in fine Missæ, sed ejus loco, aliud suo arbitratu recitat suspendendus est à Missarum celebratione, quoad usque illud ritè pronunciare assuescat. 5. Jul.1631.

85. In Kalendariis locorum fiat nota, ad libitum, quando officia non sunt de præcepto. 6. Februar.1638.

86. Festa ad libitum occurrentia in diebus Dominicis, octavis, & natalitiis Sanctorum alicujus Diœcesis, vel Religionis sunt omittenda. 24. Jan.1682.

87. Officia ad libitum occurrentia eo die, in quo aliàs aliquod Festum translatum poni deberet, vel in quo agendum esset officium concessum semel in hebdomada, vel in mense, possunt celebrari, protracto ulteriùs ad aliam Festo translato, vel omisso officio per hebdomadam, aut per mensem concesso. 24. Jan.1682.

88. Si Festum ad libitum non potuerit celebrari, & habuerit etiam ritum simplicem da præcepto, eo anno non omittatur, sed celebretur ritu simplici. 13. Junii 1682.

89. In occursu non potest transferri officium proprium alicujus Diœcesis, vel Religionis, ut eo die agatur de festo ad libitum, ne omittatur. 2. Decemb.1684.

90. Officia ad libitum occurrentia infra octavas non privilegiatas, etiam particularis alicujus Diœcesis, vel Religionis non sunt celebranda, sed omittenda. 19. Januarii 1693.

91. Non licet in media nocte Nativitatis Dominicæ celebrare successivè alias duas missas, & in eis factam communionem exhibere fidelibus illam deposcentibus, sed utrumque omninò prohibitum. 7. Dec.1641.

92. Festum de Patrono principaliori loci est præceptivum cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. 13. Sept.1692.

93. Regulares, qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant in publicis functionibus, & ubi non constat de possessione, præcedant ii, qui sunt antiquiores in loco controversiæ. 6. Octobris 1645.

94. Beatorum nomina non apponantur in Kalendariis, nisi

nisi illius tantùm loci, earumque Personarum; in quo, & à quibus cultus cum officio, & missa celebratur. 27. Sept. 1659.

95. Non sunt invocandi Beati in publicis precibus, præter indultas, & approbatas, nec eorum Reliquiæ in processionibus circumferendæ. 27. Sept. 1659.

96. Licèt non sint celebrandi dies Festi in Beatorum honorem, hoc tamen non extenditur ad Festa devotionis. 27. Ap. 1660.

97. Indulta recitandi officium cum octava, & celebrandi Missam de Beatis non sunt revocata per Decretum editum sub die 27. Septemb. 1659. Decretum hoc est, 17. April. 1660.

98. In illis Ecclesiis in quibus officium, & Missa de Beatis recitari, & respectivè celebrari possunt, licet earum Reliquias exponere, imagines, vel simulacra super Altari collocare, ac votivas tabellas ibidem appendere. 17. April. 1660.

99. In Missis de Beatis non est dicendum symbolum, ubi scilicet est permissa hujusmodi celebratio. 22. Jul. 1664. nisi adsit Reliquia.

100. Tam Minores Conventuales, quàm observantes Reformati S. Francisci possunt in propriis suorum Ordinum Ecclesiis solemnizare Festum S. Antonii Patavini ea ipsa die in qua inciderit, dummodo Reformati à processionibus abstineant eodem loco, 20. Sept. 1658.

101. Non licèt in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio missæ in feria quinta in Cœna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti asservatio in sepulchro. 24. Jun. 1659.

102. Manus Sacerdotis *ad Hanc igitur oblationem*, debent ita extendi, ut palmæ sint apertæ, pollice dextero super sinistrum in modum Crucis supra manus, non verò infra manus. 4. Aug. 1663.

103. Passio in hebdomada majori legenda in Missis privatis in cornu Evangelii, licèt in Missa solemni legatur à celebrante in cornu Epist. 4. Aug. 1663.

104. Cruces, quæ fiunt à Sacerdote super oblata, non sunt faciendæ manu transversa, sed manu recta in transversa parte Crucis. 4. Aug. 1663.

105. Pars inferior hostiæ, non autem superior præcidenda est, quando dicitur: *Pax Domini sit semper vobiscum*. 4. Aug. 1663.

106. Sacrificia in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum possunt applicari ad libitum, scilicet in genere pro omnibus, tum in specie pro aliquibus defunctis. 4. Aug. 1663.

107. Lectiones primi Nocturni in Officio de festo duplici majori sumendæ sunt (nisi sint propriæ) ex ejus Communi non verò ex Scriptura occurrente. 12. Julii 1664. Licèt occurrat initium.

108. Dedicatio Apostolorum, & Salvatoris extra Urbem non habet integras Vesperas, si die præcedenti, vel sequenti celebretur Officium duplex minus. 12. Jul. 1664. Idem dicendum de die Octava dedicationis.

109. Dies Octava non privilegiata dimidiat Vesperas in occurrentia cum Festo duplici minori. 12. Jul. 1664.

110. Si transferatur Festum S. Luciæ in Feriam secundam ratione Dominicæ privilegiatæ, Vesperæ erunt de die Octava Conceptionis cum Commemoratione S. Luciæ. 1. Mart. 1681.

111. Quæcumque dies Oct. B. V. MARIÆ debet habere integras utrasque Vesperas in concurrentia cum Festo duplici minori. 11. Aug. 1691.

112. Non permittitur ad Altare majus celebratio Missæ, dum dicuntur in Choro Matutinum, & horæ. 15. Sept. 1664.

113. Ubi celebratur Festum S. Raphaelis Archangeli ad octavam Benedictionem dicatur, *cujus Festum* non verò, *quorum Festum*. 13. Sept. 1692.

114. Si simul sint transferenda Festa S. Marci Evangelistæ, & SS. Apostolorum Philipi, & Jacobi prius reponatur Festum S. Marci, deinde Festum Apostolorum. 18. Septemb. 1666.

115. Festum duplex occurrens ante Octavam non privilegiatam, non est transferendum post octavam, sed intra eamdem celebrandum prima die non impedita. 30. Septemb. 1679.

116. Officium particulare alicujus Diœcesis, vel Religionis, quod occurrit die vigesima quinta Februarii, & transferendum in Anno bisextili ad primam diem non impeditam, dummodo non sit duplex primæ Classis. 7. Septemb. 1680.

117. Officium semiduplex, quod occurrit in Dominica infra Octavam non privilegiatam, non est celebrandum in Feria secunda sequenti, licèt non impedita, si habeatur reponendum aliud Festum altioris ritus. 1. Mart. 1681.

118. In repositione duorum vel plurium Festorum rituum habentium eumdem, & die occurrentium diversa attendatur prioritas translationis nisi attendenda sit major dignitas. 13. Jun. 1682.

119. Si plura sint transferenda Festa, quæ eadem die occurrunt, & quibus non convenit ratio majoris dignitatis, attendatur in eorum repositione major apparatus, vel populi concursus, ex quo vocatur etiam major solemnitas, supposito tamen, quòd sint ejusdem ritus. 20. Jul. 1686.

120. Non est transferendum in diem immediatè sequentem Festum illud, ante cujus translationem habentur reponenda alia Officia priùs translata ejusdem ritus, non obstante Decreto edito sub die 30. Septembr. 1679. Quò ad verò Festum semiduplex in Dominica infra octavam occurrens, omninò servanda est rubrica generalis Breviarii de translatione Festorum numer. 5. Decretum hoc est 22. Decemb. 1696.

121. Si occurrerint, vel fuerint transferenda duo Festa ejusdem ritus: quæ unica die occurrebant, quorum unum sit universale, & alterum particulare alicujus Diœcesis, vel Religionis, priùs fiat de universali, deinde de particulari, nisi obstet ratio majoris dignitatis. 27. Septembris 1698.

122. Ad responsorium breve Completorii in Dominica Passionis, ne omittatur, Gloria Patri, si die sequenti fiat de Festo semiduplici. 18. Sept. 1666.

123. Si Festum duplex, de quo agunt Regulares (sub quo nomine etiam veniunt Moniales) habuerit missam propriam omnibus, & solis Regularibus concessam, Sacerdotes sæculares celebrantes in eadem Ecclesia Regularium Missam quidem dicant de festo duplici, sed cum Missali Romano ex Decreto S. Rit. Congreg. 19. Nov. 1922. Decretum hoc 9. Jun. 1668.

124. Si Moniales non habeant Missale à Romano diversum, Sacerdotes in earum Ecclesiis celebraturi, possunt dicere proprias Missas ipsis Monialibus concessas. 27. Augusti 1672.

125. In Missis votivis privatis non est dicendus Hymnus Angelicus, nisi fuerit Missa Angelorum, in qua quotidie est recitandus: vel Missa de B. Maria, in qua quolibet Sabbatu dici debet. 14. Maji 1672.

126. Clausula posita in Brevibus Indulgentiarum, scilicet: *Volumus autem, ut si aliàs Christi fidelibus, dictam Ecclesiam visitantibus, aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit, præsentes litteræ nullæ sint*. non comprehendit Altaria privilegiata pro Defunctis. 27. Jun. 1676.

127. Sub generali Indulgentiarum suspensione, quæ fit anno Jubilæi, non comprehenduntur Altaria privilegiata, nec aliæ indulgentiæ pro solis Defunctis concessæ. 24. Jan. 1700.

128. In Aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit à Sacerdote, Alba, & Stola induto, vel etiam cum Pluviali, immediatè celebraturo Missam Conventualem, Stola aptanda est ante pectus ad modum Crucis, non verò pendens à collo ad utrumque latus. 30. Sept. 1679.

129. Officia Sanctorum, quæ alicubi supersunt de mense Decemb. transferri possunt in annum sequentem. 7. Decem. 1680.

130. Officia concessa semel in hebdomada non sunt celebranda in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, nec in Vigilus, nisi aliter in concessione exprimatur. 1. Mart. 1681.

131. Quotiescumque in Sabbato ante Dominicam privilegiatam Officium fuerit de septima die infra aliquam Octavam, Psalmi Vesperarum erunt de Psalterio, Capitulum de Dominica sequenti, cum sola Commemoratione de die octava. 1. Mart. 1681.

132. In Processionibus Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt intra Ecclesias sine Sacramento, non est pulsanda Campanula ad Elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata. Quòd si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum, utroque genu à transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito SS. Sacramento progrediendum, similiter si aliqui transeant in elevatione Calicis. 1. Mart. 1681.

133. Regulares non tenentur recitare officia de Patronis minus principalibus, nisi sint descripta in Calendario Romano, vel in proprio dictorum Religiosorum. 24. Januar. 1682.

134. Regulares tenentur quidem celebrare sub ritu duplici primæ classis Festum de Patrono principali loci Regni, seu Provinciæ, & de Titulari Ecclesiæ Cathedralis, sed ad eorum octavas non tenentur. 20. Mart. 1683.

135. Si Festum S. Confessoris transferatur in proximè sequentem diem, in Hymno *Iste Confessor*, nulla fiat mutatio versiculi, sed dicatur, *meruit beatas*, dummodò primæ vesperæ non sint impeditæ. 23. Jan. 1683.

136. Translato Festo S. Confessoris ultra sequentem diem,

in Hymno, *Iste Confessor*, facienda est mutatio versiculi, dicendo, meruit supremos. 14. Jun. 1692.

137. Officia affixa diebus Dominicis, ut de SS. Rosario & de Patrocinio B. V. Mariæ, si sint impedita Festo altioris ritus, vel dignitatis, sunt omittenda. 20. Mart. 1688.

138. Officium Nominis Beat. V. Mariæ occurrens in Festo Exaltationis sanctæ Crucis, vel in alio altioris ritus, aut dignitatis, transferatur, non verò omittatur. 20. Jul. 1686. Si concedatur pro aliquo Festo ritus duplex sine expressione majoris, vel minoris, concessio intelligatur de duplici minori, etiamsi ad honorem Deiparæ facta fuerit. 20. Nov. 1683.

139. In Festo Nominis B. V. Mariæ non est facienda commemoratio de ejusdem Nativitate, & in secundis Vesperis de Nativitate cadentibus in Sabbato non est facienda Commemoratio de prædicto Nomine. 20. Sept. 1685.

140. Si Officium Nominis B. V. Mariæ venerit in die Octava Nativitatis ejusdem, Officium erit de Nomine, omissa in utrisque Vesperis, & Laudibus Commemoratione de prædicto die octavo Nativitatis. 14. Sept. 1685.

141. Sola ratione SS. Sacramenti expositi, non est dicendum Symbolum in missis privatis. 2. Dec. 1684.

142. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit, etiam in Missa de Festo duplicis quod non sit primæ, vel secundæ Classis. 2. Dec. 1684.

143. Qui celebrat Missam de B. Maria, eo die, quo fit de aliquo Festo semiduplici infra octavam ejusdem B. Mariæ, debet dicere Missam de octava, sed more votivo sine Gloria, & sine Credo, nisi fuerit Sabbatum, quia tunc dicendum erit Gloria, sine Credo. 2. Decemb. 1684.

144. Qui in Sabbato recitat officium de B. Maria, si celebret votivam de aliquo Sancto, non debet dicere Gloria, neque præfationem Beatæ Mariæ. Die secunda Decembris, 1684.

145. Non est omittenda una ex assignatis orationibus in Missali, velut, A cunctis, ut ejusdem loco dicatur aliqua Oratio imperata ab Episcopo, veluti, Deus Refugium: neque ut recitetur penultimo loco oratio pro Defunctis. 2. Decemb. 1684.

146. Quando dicitur oratio, A cunctis, vel Ecclesiæ, non est dicenda oratio contra paganos, vel alia hujusmodi, quia sufficienter una continet, quod altera. 16. April. 1688.

147. Si in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum occurrerit Dominica, vel alicubi Festum de Præcepto diei Dominico æquale, Officium cum Missa Defunctorum transferatur in sequentem diem, etiam Festo duplici impeditam. 5. Octob. 1688.

148. In Sabbato sancto omninò prohibentur Missæ privatæ, etiam post pulsationem Campanarum, in quacumque Ecclesie, aut oratorio privato, non obstante contraria consuetudine. 11. Febr. & 11. Martii 1690.

194. Si Festum Annuntiationis B. V. Mariæ occurrerit in Feria sexta in Parasceve, vel in Sabbato Sancto, transfertur ejus Officium unà cum Præcepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus ad Feriam secundam post Dominicam in Albis: protracto ad aliam diem Festo in ea occurrente, nisi fuerit duplex primæ Classis. 11. Mart. 1690. Notandum I. Quòd si alicubi in prædicta feria secunda occurrerit duplex primæ Classis, ibidemque Annuntiatio celebreretur sub eodem ritu; adhuc duplex illud esset transferendum, & celebranda Annuntiatio. Notandum II. Quòd licèt Annuntiatio sit secundæ Classis, si tamen haberetur reponendum Officium primæ Classis, nihilominus in prædicto casu esset agendum de Annuntiatione. Notandum III. Quòd protracta ulteriùs Annuntiatione ob festum altioris ritus in eo occurrens, non ideò protrahenda obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus.

150. Si simul transferenda sint Festa S. Josephi, & Annuntiationis, priùs reponenda Annuntiatio, deinde S. Joseph, non obstante Decreto edito in contrarium sub die 12. Jun. 1688. Decretum est 14. Jun. 1692.

151. Translato Festo, in cujus die etiam conceditur indulgentia, non transfertur indulgentia, nisi ex concessione speciali. 10. Jun. 1690.

152. Si primæ Vesperæ de S. Martina impeditæ fuerint Festo duplici, vel Dominica, Hymnus proprius Vesperarum uniatur Hymno Matutini, & ex duobus fiat unus sub unica Conclusione, *A nobis abigas*. 26. April. 1692.

153. Ubi die decima octava Decembris celebratur Officium de Expectatione B. V. Mariæ, omittendæ sunt ad Laudes Antiphonæ illæ, quæ occurrunt in illa Feria, in proprio de tempore. 12. Maji 1692.

154. Si prædictum Festum Expectationis venerit in feria quarta Quatuor Temporum, nec erit dicenda nona Lectio in Officio, nec legendum ejus Evangelium in fine Missæ, sed illud S. Joannis. ideòque de Feria sola fiat Commemoratio in Officio, & Missa. Die decima secunda Maji 1692.

155. A die decima septima Decembris inclusivè, usque ad Vigiliam Nativitatis exclusivè fieri potest quodcumque officium novem Lectionum, sive occurrens sive etiam translatum. 17. Maji 1692.

156. Si Festum de septem Doloribus B. V. MARIÆ, quod multis in locis celebratur Feria sexta post Dominicam Passionis, impediatur ab officio majoris ritus, vel Dignitatis, transferatur in Sabbatum sequens non impeditum & non ulteriùs. 26. Februar. 1693.

157. Si Vigilia S. Matthiæ occurrerit ultima die Bacchanalium, observetur eadem die Jejunium, non verò anticipetur. 23. Januarii 1694.

158. Evangelium pro solemni palmarum Benedictione canendum est in cornu Epistolæ ab illo, qui celebrat, absque Diacono, & Subdiacono. 27. April. 1697.

159 Regulares obtenta à locorum ordinariis licentia oretenus, vel in scriptis faciendi solemnes Processiones extra limites Conventuum suæ Religionis cum statua aut reliquia alicujus Sancti, possunt uti pluviali, licèt ejus usus non fuerit expressus in licentia obtenta. 21. Mart. 1699.

160. Usus Pluvialis in Processionibus solemnibus non est testimonium, nec signum jurisdictionis in utente Sacerdote. 21. Mart. 1699.

161. In paramentis nigris non est administranda Eucharistia. 22. Januar. 1701.

162. Sacerdos in Sacrificio Missæ congruentiùs utitur cingulo lineo, quàm serico. 22. Januar. 1701.

163. Festum semiduplex, occurrens in Festo duplici infra Octavam non privilegiatam non est transferendum post illam, quando dies immediatè sequens alio Festo duplici vel semiduplici impedita non fuerit, sed faciendum tunc est Officium die immediatè sequenti. 30. Semptemb. 1679.

Circa prædicta Decreta notandum, quod addit P. La Croix cit. l. 6. p. 2. nu. 2057. nimirum: An omnia ista Decreta sint Authentica, & verè emanera à S. Congregatione Rituum, equidem nescio. Nihilominus quandiu non neiciam oppositum, habebo relata Decreta pro Authenticis, & quidquid hactenus dixi, vel dicam, exactè redigam ad illorum dispositionem, seu tenorem.

Ecclesiarum Ornamenta.

Constitutio Innocentii XI. in qua sub gravi pœna prohibetur, ne Res ad Ecclesias, Altaria, Cappellas, Oratoria, & Sacristias Fratrum Minorum spectantes, extra illa ad usum, vel officium cæterorum distrahantur, vel asportentur, vel commodentur.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

Aliàs ad supplicationem tunc existentis Comissarii Generalis Curiæ, Ord. Fratrum Min. S. Francisci de observantia nuncupatorum, emanavit à Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Decretum tenoris, ut sequitur.

S. Congregatio Eminentissimorum Sac. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita. Spectabili Cultui, & Decoro ornatui Ecclesiarum Ordin. Fratrum Min. S. Francisci de observantia providè consulens injungendum censuit, prout præsentis Decreti tenore injungit omnibus, & singulis dicti Ordinis Superioribus, Provincialibus, localibus, eorumque subditis, sub pœna privationis officiorum Ordinis immediatè incurrenda: ne ullo unquam tempore, quavis occasione, vel prætextu, ad instantiam, & preces cujusvis indulgeant, aut consentiant supellectilem, Vasa, Ornamenta, vestes, atque omnis generis res, spectantes aliquo modo ad præfatas eorum Ecclesias, Cappellas, Oratoria, Sacristias, extra illa, ad usum vel officium cæterorum distrahi, asportari, seu aliàs ab ipsis Minoribus observantibus commodari, quin priùs accesserit consensus saltem ultra duas partes totius capituli, cujuslibet respectivè conventus per secreta suffragia singulis vicibus præstandus, nec non à ministro Provinciæ authenticè confirmandus, & ita observari mandat. Non obstantibus, &c. Datum Romæ. 4. Mart. 1580.

Cùm autem, sicut dilectus filius Franciscus Diaz à S. Bonaventura, charissimi in Christo filii nostri Caroli Hispaniarum Regis Catholici Concionator, & Theologus, ac pro ultramontana familia Fratrum dicti Ordinis Vice-Commissarius Generalis nobis exponi nuper fecit, eò quòd ipse Decretum hujusmodi (quò firmiùs subsistat, & servetur exactiùs) Apostolicæ Confirmationis nostræ Patrocinio communiri desideret; nos ipsius Francisci Vice-Commissarii Generalis Votis hac in re, (quantùm cum Domino possumus) favorabiliter annuere volentes, & eum à quibusvis

excom-

excommunicationis, suspensionis, interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris, & poenis, à Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis (si quibus quomodolibet innodatus existit) ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine super hoc nobis humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabiliter Apostolicæ firmitatis robur adjicimus &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 16. Septembris Anno 1685. Pontificatus Nostri anno IX.

Hæc Constitutio videri potest in tertia Seraphica Vinea P. Engelberti PauCK, c. 6, n. 24.

Exercitia Spiritualia,

AD Instantiam Reverendissimi Patris Nostri Generalis Sanctiss. Dominus Noster Alexander Papa VII. se benevolum præbuit Religioni nostræ concedendo indulgentiam plenariam perpetuò valituram, Fratribus, exercitiis Spiritualibus per octiduum vacantibus, videlicet.

ALEXANDER PAPA VII.

Ad futuram rei Memoriam,

CUm sicut nobis nuper exponi fecit dilectus Filius Michael Angelus à Sambuca, Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Minister Generalis, in Capitulo Generali ejusdem Ordinis novissimè Toleti celebrato, inter alia Decretum fuerit, ut secessus, & spiritualia mortificationis, & orationis mentalis exercitia in omnibus Provinciis Cismontanæ Familiæ Ordinis prædicti reassumantur, & illis Fratres earumdem Provinciarum aliquoties singulis annis vacent,

Nos, qui probè novimus quantoperè conducant Exercitia hujusmodi dirigendis in viam Domini, & confirmandis in illa Christi fidelium mentibus, devotionem Fratrum memorati Ordinis, qui de suorum Superiorum Licentia operi adeò pio, & salutari vacaverint, cœlestium Ecclesiæ thesaurorum elargitione magis invitare volentes, de Omnipotentis DEI misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus, & singulis prædicti Ordinis Fratribus, tam Clericis, quàm Laicis, seu Conversis, qui in Domibus Regularibus Provinciarum prædictarum de suorum Superiorum Licentia exercitia prædicta, per octidui spatium, quandocumque peregerint, & interea temporis verè pœnitentes, Confessi, Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, quoties id egerint, plenariam omnium suorum peccatorum indulgentiam, & Remissionem in Domino concedimus: Præsentibus in perpetuum valituris. Volumus autem, quòd si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid, vel minimum detur, aut spontè oblatum recipiatur, eædem præsentes nullæ sint eo ipso: quodve earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici, vel Secretarii dicti Ordinis subscriptis, & Sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, vel Ministri Generalis prædicti Ordinis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 11. Junii 1659. Pontificatus Nostri anno quinto.

G. Gualterius,

Habetur in Constitutionibus Generalibus Nostri Ordinis fol. 374. & in Theatro Regularium Lantuscæ ṽ. Exercitia Spiritualia.

Festum Immaculatæ Conceptionis

B. V. M A R I Æ.

CLEMENS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam,

COmmissi Nobis Divinitùs sacrosancti Apostolatus Officii exigit ratio, ut gloriosissimæ Virginis DEI Genitricis MARIÆ, cujus Conceptio gaudium annuntiavit universo mundo, venerationem, & cultum, plurium Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum more, ampliare studentes in terris, illius, quæ super choros Angelorum exaltata pro populo Christiano sedula Exoratrix, apud eum, quem genuit, assiduè intercedit in cœlis, potentissimam opem in tot, tantisque quibus premimur, Christianæ Reipublicæ, & Catholicæ Ecclesiæ necessitatibus, quantum nobis ex alto conceditur, promereri jugiter satagamus. Sincera itaque nostra erga eamdem Augustissimam Cœli Reginam, Patronam, & Advocatam nostram devotione incitati, Festum Conceptionis ipsius B. Mariæ Immaculatæ ubique terrarum imposterum ab omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, sicut alia Festa de præcepto servari, & celebrari, ac sub præcepto observationis Festorum, comprehendi, auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus, præcipimus, & mandamus. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die 6. Decembris, Anno millesimo septingentesimo octavo, Pontificatus nostri anno 8.

Immunitas Ecclesiastica Localis, seu Jus Asyli.

Constitutio Gregorii XIV. De Immunitate Ecclesiastica locali, seu de jure Asyli.

GREGORIUS PAPA XIV.

Ad perpetuam Rei Memoriam.

CUm aliàs nonnulli Prædecessores nostri, & præsertim Felic. recordat. Sixtus Papa V. nec non S. Pius etiam V. Sancto zelo ducti, diversas facultates, & indulta extrahendi etiam in casibus quibusdam à jure non permissis, ex Ecclesiis criminosos, & delinquentes, compluribus sæcularibus principibus, eorum Curiis, & Magistratibus sub variis modis, & formis concesserint, prout in illis plenius continentur. Experientia postmodum docuit, tum ob diversitatem, & differentiam hujusmodi indultorum, tum quia plerique eorumdem principum ministri ex hoc ipso illa diversimodè, etiam latiùs, quàm par erat, ad suum libitum interpretandi occasionem arripuerunt, illisque abuti cœperint, subortam esse non mediocrem in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ perturbationem, & confusionem: alibi verò ne ipsos quidem laicos indultis hujusmodi uti voluisse, aut potuisse, quòd populus inveterata erga Ecclesias reverentia devotis, & assuetis scandali potiùs, quàm quietis occasionem præberent, illud etiam absurdum sæpè numero secutum est, ut infimæ interdum conditionis laici, non modò juris, sed etiam litterarum penitùs ignari, & imperiti, dum quasi potestates, & ministri curiæ sæcularis in aliquo Castro, aut oppidulo jurisdictionem exercebant facultatum, & indultorum hujusmodi limites longè excesserint, eaque suo arbitratu in sensus minùs rectos, & ab intentione concedentis omninò alienos detorserint, & illorum prætextu, quidquid sibi in mentem venit attentare præsumpserint, in grave jurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ præjudicium, locorum, & personarum Divino cultui dicatarum contemptum, ipsius Divinæ Majestatis offensam, & scandalum plurimorum. Quare pro commisso Nobis à Domino Pastoralis officii munere, prædictis absurdis, & scandalis obviare, ac differentias hujusmodi ad uniformem Regulam reducere, omnemque dubitandi, ac perperam interpretandi occasionem, dilucida declaratione submovere, abusus tollere, & ne Ecclesiastica jura planè conculcentur, & negligantur, opportunè providere decrevimus, prout etiam dictus Sixtus Prædecessor noster, iisdem de causis motus, statuere decreverat, licèt morte præventus hoc adimplere nequiverit, ita tamen, ut quando præsens temporum calamitas, & nimia, quæ jam invaluit, perversorum hominum malitia, id exposcit, aliquid etiam ad terrorem delinquentium, & ad coercenda eorum facinora, ultra id, quod prisca illa majorum nostrorum disciplina, & verus sacrorum canonum norma præscripserat, in quibusdam casibus congrua moderatione adhibita, permittamus. Hac itaque nostra perpetuò valitura constitutione, omnia, & quæcumque privilegia, indulta, & gratias tàm per prædictum Sixtum, ac S. Pium V. quàm alios quoscumque nostros Prædecessores, aut Nosmetipsos, Sedemque Apostolicam, ejusque Legatos super abducendis, vel extrahendis ab Ecclesiis, Monasteriis, Sacellis, Domibus Regularibus, & sæcularibus, locisve sacris aut Religiosis, aliàsque in casibus jure permissis, hominibus certorum tunc expressorum, vel non expressorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex causis urgentissimis, & necessariis, & æquipollentibus casibus in jure expressis, atque ex paritate,

ritate, identitate, aut maioritate rationis extensis, perpetuò, vel ad certum nondum elapsum tempus, quomodolibet concessa, etiam iteratis, ac multiplicatis vicibus approbata, & innovata, ac usu recepta, litterasque Apostolicas sub plumbo, aut in forma brevis, seu aliàs quomodocumque desuper confectas, quarum tenores hic habere volumus pro expressis, ac ad verbum insertis, sublata penitus omni differentia, ita ad unam tantùm formam reducimus, & moderamus, ut laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & Religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones viarum grassatores, qui itinera frequentata, publicasque stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive humicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut Assassinii, vel hæresis, aut læsæ majestatis, in personam ipsiusmet principis rei: Immunitas Ecclesiastica non suffragetur. Sed universis, & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archi-Episcopis, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis, tam sæcularibus, quam cujusvis ordinis Regularibus districtè præcipiendo mandamus, & præcipimus, ut laicos in casibus prædictis delinquentes; ad eorum Ecclesias, Monasteria, Domos, & alia loca supradicta sacra seu Religiosa respectivè confugientes, & in eis se recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumque aliquod judicio suo commisisse videbuntur, quando curia sæculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus, ministris, & officialibus curiæ sæcularis absque irregularitatis nota, aut alicujus censuræ Ecclesiasticæ incursu tradi, & consignari curent, & faciant, & quilibet eorum curet, & faciat. Na autem curiæ sæcularis ministri prædicta facultate, illos per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi sibi olim, ut præfertur, attributa, & per præsentes ravocata abutantur, volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut curia sæcularis, ejusque judices, & officiales, ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris prædictis laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem, in nullo ex casibus supradictis sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis (ad quos solos, & non ad alios Episcopis inferiores, etjamsi alii ordinarii sint, aut nullius Diœcesis, aut conservatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat, occurrente autem casu in loco exempto, & nullius Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios) capere, extrahere, & incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dictæ personæ Ecclesiasticæ requisitæ, illos in delictis superiùs expressis culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi intervenire, & assistere recusarint, tuncque Reverentiæ Ecclesię, & sacris locis debitę memores, prædictos delinquentes, minori, quo id fieri poterit, scandalo, & tumultu extrahere curent. Quòdque delinquentes laici prędicti, postquam, ut præfertur, ab Ecclesiis, locisque extracti, & capti fuerint, ad carceres curię Ecclesiasticę reponi, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data, illis, si opus fuerit, per curiam sæcularem detineri debeant, nec inde extrahi, curięque sæculari prędictę consignari, nec tradi possint, nisi cognito priùs per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superiùs expressa commiserint, tuncque demum de mandato Episcopi per judicem Ecclesiasticum curię sęculari, quacumque appellatione seposita, consignentur. De crimine vero hęresis cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertineat, neque in ea curia sęcularis se quoquomodo intromittat. Sicut etiam prohibemus, necontra Ecclesiasticas personas sęculares, aut cujusvis ordinis, vel militię, etiam S. Joan. Hierosolymitani Regulares, quoquomodo etiam vigore prædictorum privilegiorum, indultorum, aut concessorum, quę omnia ad terminos juris per pręsentes reducimus procedant, aut se intromittant, illasve ab Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, locisve sacris, aut Religiosis, etiam in casibus in hac constitutione expressis, extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, aliàs, quàm de jure, & per privilegia eisdem ordinibus, aut militiis concessa permittitur, quomodolibet pręsumant. Quòd si quis quacumque dignitate, & auctoritate pręditus, pręmissorum, aut alio quovis prętextu quidquam pręter aut contra hujus nostrę constitutionis tenorem attentare pręsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quę contra libertatis, juris, & immunitatis Ecclesiasticę violatores, per sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumque Prędecessorum Constitutiones sunt promulgatę. Sicque per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Auditores, & S. Rom. Eccl. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, in quavis causa, & instantia judicari, & definiri debere; nec non irritum decrevimus, & inane, si secùs super his per quoscumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus pręmissis tam Sixti, & S. Pii V. quàm aliorum quorumcumque Prędecessorum nostrorum litteris Apostolicis, privilegiis, indultis, & facultatibus, quibusvis personis, & imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Rebus publicis, Dominiis, Regnis, Provinciis, Civitatibus, Terris, & locis, eorumve Curiis, Parlamentis, Senatibus, Consiliis, Communitatibus, Universitatibus, Collegiis, aut pręsidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicariis, potestatibus, aliisque Magistratibus, Officialibus, Ministris, aut consiliariis, & prædictis, vel aliis etiam gravioribus, & urgentioribus causis, tam illorum intuitu, & contemplatione, sive ad eorum preces, & instantiam, quàm etiam motu proprio, & ex certa scientia, deque Apostolicę potestatis plenitudine, ac per modum statuti, ac legis perpetuę, etiam in vim contractus, & Fratrum nostrorum Consilio, sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis pręservativis, restitutivis, mentis attestativis, derogatoriarum derogatoriis: aliisque validissimis, & efficacissimis, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiamsi inibi caveatur expressè, quod illis, nisi sub certis modis, & formis, & nisi de expresso eorum consensu, ad quorum favorem concessę fuerint, derogari possit, & aliter factæ derogationes nullius sint roboris, vel momenti, & aliàs quomodolibet concessis, etiam sępiùs approbatis, & innovatis. Quę omnia, & singula, ac illorum tenores pro expressis habentes, quatenus pręmissis in aliquo adversentur, aut plures, quàm superiùs expressos casus contineant, auctoritate, & tenore pręmissis omnino, ac perpetuo tollimus, & abrogamus, ac ad terminos pręsentis constitutionis, quod ad superiùs descripta dumtaxat reduximus, & nolumus cuiquam de cętero suffragari, & qualibet alia dictę Sedis indulgentia generali, vel speciali; per quę pręsentibus non expressa, vel ad verbum non inserta, effectus earum quomodolibet valeat impediri. Ut autem pręsentes litterę ad omnium notitiam faciliùs deducantur &c. Datum Romę in monte Quirinali, Anno Incarnationis Domini 1591. Nono Calendas Junii, Pontificatus nostri anno primo,

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini to.2.pag.707.estque inter Constitutiones Gregorii XIV. in Ordine Septima.

INDULGENTIA.

Indulgentiarum quoquo modo Regularibus, & Ordinibus Regularibus concessarum revocatio. Et alia indulgentiarum nova concessio.

PAULUS PAPA V.

Ad perpetuam rei Memoriam.

ROmanus Pontifex in Beatri Petri Sede Constitutus, cui inter alia cœlestis indulgentiarum thesauri dispensandi cura incumbit, sollicitè prospicere debet, ac solerter, ut hujusmodi indulgentiarum dispensatio, & usus ad DEI Gloriam, & animarum salutem præcipuè dirigatur, & ne ex illarum multiplicitate confusio, aut inanis interpretatio exoriatur.

§. 1. Proinde cùm felic. recor. Clemens Papa VIII. Prædecessor noster magna cum diligentia, & sollicitudine procuraverit abusus, & corruptelas, tum in communicando indulgentiarum thesauros, tum in medio illos recipiendi irreptos tollere, & propterea sua quadam constitutione formam aggregandi, instituendi, & rectè administrandi Societates, & Confraternitates præscripserit, licèt morte præventus hanc piam ejus voluntatem ad finalem executionem deducere, neque etiam, ut cogitaverat, circa indulgentias à plerisque Romanis Pontificibus Prædecessoribus, Religionibus, & ordinibus monasticis, & mendicantibus diversis corporibus concessas aliquid deliberare potuerit:

§. 2. Nos qui nullis nostris meritis, sed sola Dei benignitate, ad summi Apostolatus officium vocati sumus, susceptum à tanto Pontifice pium hoc opus ad optimum finem perducere cupientes, ubi primùm Catholicæ Ecclesiæ Regimen suscepimus, Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus ad hoc opus à dicto Clemente prædecessore deputatis, de quorum numero, tempore ipsius Clementis Prædecessoris eramus, injunximus, ut in illo opere ad ulteriora progrederentur, & indulgentias Regularibus concessas recognoscerent, iisque recognitis rem nobiscum communicarent.

§.3.Cùm

§. 3. Cum itaque præfati Cardinales privilegia, concessiones, & gratias prædictis Religionibus, & ordinibus concessas diligenter inspexerint, & examinaverint, ac eorumdem ordinum superiores, & officiales pluries audiverint, ac circa easdem indulgentias varia dubia, & incertitudines, & confusiones adesse compererint, & ex judicio eorumdem etiam Regularium, & aliquorum ex illis nobis proposuerint, valdè expedire pro eorum majori securitate, & beneficio, ut indulgentias ipsis Religionibus, & ordinibus ad instar, vel per communicationem, aut alio modo hactenus concessas annullaremus, & revocaremus, ac alias particulares illis concederemus.

§. 4. Nos matura super hoc consultatione præhabita, cupientes personis Regularibus quibuscumque quorumvis ordinum, tam monasticorum, quàm mendicantium spirituale solatium, & juvamen afferre, infrascriptas indulgentias, & gratias, quas personis Regularibus intra claustra, aut extra, cum licentia tamen suorum superiorum legitima de causa illis concessa degentibus, tantummodò suffragari debere declaramus, concedendas duximus.

§. 5. Omnibus igitur Christi fidelibus, qui canonicè, & juxta ordines cujuslibet Religionis, & Constitutiones Apostolicas habitum Regularem à legitimis superioribus, causa profitendi in illo susceperint, die primo eorum ingressus in ipsam Religionem, si verè pœnitentes, & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

§. 6. Ac cuilibet Novitio, qui pœnitens, & confessus, ac sacra Communione refectus, post completum probationis annum professionem emiserit, etiam plenariam.

§. 7. Nec non cuilibet Religioso intra claustra sui Monasterii viventi, qui in Festo principali sui Ordinis, Confessus, & sacra Communione refectus fuerit, aut Missam recitans pro Christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderit, etiam plenariam.

§. 8. In cujuslibet verò mortis articulo si pariter verè pœnitens, & Confessus, ac sacra Communione refectus, vel quatenùs id facere nequiverit, saltem contritus, Nomen JESU, ore, si potuerit, sin autem corde devotè invocaverit, etiam plenariam.

§. 9. Qui verò ad Presbyteratus ordinem Canonicè promotus, & Confessus primam missam celebrabit, nec non etiam iis Religiosis, qui pariter Confessi, ac sacra Communione refecti eidem Missæ interfuerint, aut ipso die Missam similiter celebrabunt, etiam plenariam.

§. 10. Iis verò qui de suorum superiorum licentia à negotiis per decem dies alieni, in cella commorabuntur, aut ab aliorum conversatione separati, in piorum librorum, & aliarum rerum spiritualium, animos ad devotionem, & spiritum inducentium lectionibus operam suam dederint, addendo sæpè considerationes, & meditationes mysteriorum fidei Catholicæ, Divinorum beneficiorum, quatuor novissimorum, Passionis Domini Nostri JESU Christi, & aliorum exercitiorum, orationum jaculatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in die, & nocte orationibus mentalibus sese exercendo, faciendo eodem tempore Confessionem generalem, aut annualem, vel ordinariam sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, aut Missam celebraverint, toties pro quolibet prædictorum exercitiorum plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

§. 11. Præterea iidem Religiosi intra claustra viventes, qui suam Ecclesiam devotè visitaverint, & ut præfertur, oraverint, consequantur easdem indulgentias, quas visitantes Ecclesias Urbis, & extra eam diebus stationum consequuntur, in omnibus diebus, perinde ac si ipsas Urbis Ecclesias personaliter visitarent.

§. 12. Omnibus item Religiosis intra claustra ut suprà viventibus, qui quinquies orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam ante Altare eorum Ecclesiæ in quolibet die oraverint, quinque annos, & totidem quadragenas.

§. 13. Iis verò qui de suorum superiorum licentia in itinere existentes, aut extra claustra degentes tamquam Prædicatores, & Lectores, quinquies eamdem orationem Dominicam, & toties salutationem angelicam ante quodlibet altare similiter dixerint, etiam quinque annos, & totidem quadragenas.

§. 14. Nec non etiam eisdem Religiosis, qui per mensem integrum singulis diebus spatio mediæ horæ orationem mentalem fecerint, ac Confessi, & sacra Communione ultima Dominica mensis hujusmodi refecti fuerint, sexaginta annos, & totidem quadragenas.

§. 15. Qui verò contrito corde, & pænitentes eorum culpas, & peccata, ac imperfectiones in capitulis culparum accusabunt, & spiritualiter communicabunt, & exercitium virtutum facient, tres annos, & totidem quadragenas.

§. 16. Quotiescumque autem de licentia summi Pontificis, aut suorum superiorum in ditiones, & terras infidelium, aut hæreticorum ad concionandum, aut Catholicos docendum, vel infideles, & hæreticos ipsos ad fidem Catholicam convertendum, & Ecclesiæ gremio reducendum missi fuerint, si pœnitentes, & confessi, ac sanctissima communione refecti fuerint, vel Missam celebraverint, ut meliùs ad hujusmodi opus se se parare valeant, pro duabus vicibus, videlicet quando itineri se accingent, & quando in provinciam, ubi prædicta opera eis exercenda erunt, ingressi fuerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino pariter concedimus, & elargimur.

§. 17. Et insuper, cùm superior in visitationibus generalibus, orationes quadraginta horarum pro bono visitationis progressu collocare voluerit, iis Religiosis, qui dictis orationibus saltem spatio duarum horarum in diverso tempore interfuerint, & ibi pro Christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, nec non disciplinæ, & observantiæ regularis augmento pias ad DEUM preces, ut supra dictum est, effuderint, si Confessi, & sacra communione refecti fuerint, aut Missam celebraverint, plenariam similiter omnium peccatorum indulgentiam, & remissionem, ut præfertur, concedimus.

§. 18. Volumus autem ut omnes supradictæ indulgentiæ, & gratiæ Religiosis Regularibus cujusvis ordinis tam monastici, quàm mendicantis, dumtaxat, ut præfertur concessæ, etiam omnibus monialibus cujusvis regulæ approbatæ, & intra claustra cum tribus votis solemnibus viventibus, & perpetuam clausuram servantibus, tam ordinariis locorum, quàm etiam regularibus cujuscumque ordinis, Regulæ, & instituti subjectis suffragentur. Præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis.

§. 19. Cæterùm omnes, & singulas indulgentias quibuscumque ordinibus, & institutis regularibus hujusmodi, etiam mendicantibus, & quibuslibet personis regularibus, tam vigore privilegiorum, & litterarum Apostolicarum, quàm vivæ vocis oraculo, aut aliàs quovis modo, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac Nos, & Apostolicam Sedem hactenus concessas confirmatas, approbatas, & innovatas, auctoritate, & tenore prædictis perpetuò revocamus, cassamus, annullamus, & abrogamus, & ad præsentium nostrarum litterarum præscriptum reducimus, & moderamur.

§. 20. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac eorumdem ordinum, & institutorum regularium, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mare magnum, & Bulla Aurea nuncupatis, eisdem ordinibus, & institutis eorumque Monasteriis, Conventibus, Collegiis, Domibus, Superioribus, & Personis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quævis alia expressio habenda foret, tenores hujusmodi præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 21. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides habeatur ubique, quæ præsentibus ipsis originalibus litteris haberetur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris. Die 23. Maji. 1606. Pontificatus Nostri Anno 2.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini to.3.pag.201.

Indulgentiæ Archi-Confraternitatis Chordigerorum S. P. N. Francisci Seraphici.

PAULUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

NUper Archi-Confraternitati Chordigerorum in Ecclesia Domus Fratrum S. Francisci Assisiensis, Ordinis Minorum Conventualium Canonicè erectæ, & illius Confratribus certas indulgentias, & gratias spirituales concessimus per nostras in forma brevis litteras hujus tenoris, videlicet. Cùm certas unicuique Confraternitati indulgentias, & gratias

rias spirituales, quibus imposterum fruantur, duxerimus præscribendas, idcirco omnes, & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxationes Archi-Confraternitati Chordigerorum in Ecclesia Domus Fratrum S. Francisci Assisien. Ordinis Minorum Conventualium Canonicè erectæ, & illius fratribus, hactenus per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros concessas revocantes, & annullantes, nullius roboris, & momenti post hæc data præsentium fore declarantes, de Omnipotentis DEI misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi.

I. Omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, qui in memoriam ejusdem Sancti Francisci Cordam benedictam, ab ejusdem ordinis superioribus suscipientes, prædictam Archi-Confraternitatem de cætero ingredientur, die prima eorum ingressus, si verè pœnitentes, & Confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

II. Ac tam ipsis pro tempore describendis, quàm jam descriptis in dicta Archi-Confraternitate Confratribus, & Consororibus, etiam verè Pœnitentibus, & Confessis, ac sacra Communione refectis, qui prædictæ Confraternitatis Ecclesiam, seu Oratorium, in festo principali ejusdem Archi-Confraternitatis, à primis Vesperis usque ad occasum solis ejusdem festi singulis annis devotè visitaverint, & ibi pro Principum Christianorum concordia, hæresum extirpatione, & sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderint, etiam plenariam.

III. In mortis quoque articulo ejusdem confratribus, & consororibus, qui pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint, saltem verè pœnitentes Nomen JESU, ore, si potuerint, sin autem, corde devotè invocaverint, similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

IV. Nec non ipsis Confratribus, & consororibus qui prædictæ Archi-Confraternitatis processioni singulis mensibus fieri solitæ interfuerint, tres annos, & totidem quadragenas, & si fuerint confessi, ac sacra communione refecti, ibique pias ad DEUM preces effuderint, etiam plenariam.

V. Qui verò officio Beatæ MARIÆ Virginis ab ejusdem Archi-Confraternitatis Confratribus pro tempore celebrando, & recitando, aut cuivis alteri officio pariter interfuerint, centum dies.

VI. Insuper eisdem, qui sanctissimum Sacramentum, quando ad infirmos defertur, comitati fuerint, quinque annos, & totidem quadragenas.

VII. Qui verò pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti aliquam ex Ecclesiis dicti Ordinis Minorum Conventualium, S. Francisci, S. Antonii de Padua, S. Bonaventuræ, S. Ludovici Episcopi, S. Bernardini, S. Claræ, ac S. Didaci festivitatibus, singulis annis visitaverint, & oraverint, ut præfertur, quo die festivitatum hujusmodi id egerint, septem annos, & totidem quadragenas.

VIII. Quoties verò Corpora defunctorum tam Confratrum, quàm aliorum ad sepulturam comitati fuerint, aut alicui pauperi personæ in ejus necessitatibus subvenerint; aut pacem inter inimicos composuerint, toties pro quolibet prædictorum operum, centum de injunctis eis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta, relaxamus.

IX. Insuper eisdem Confratribus, & consororibus, ut supradictas indulgentias, & gratias spirituales consequi, & illas animabus defunctorum, per modum suffragii applicare possint per præsentes concedimus, & indulgemus.

Ac prætereà dilecto Filio moderno, & pro tempore existenti prædicti Ordinis Minorum Conventualium Ministro Generali, ut Confraternitates Laicorum utriusque sexus, sub dicta invocatione chordigerorum S. Francisci, in qualibet Ecclesia Domorum Fratrum Ordinis sui Minorum Conventualium S. Francisci erigere, & instituere, servata tamen forma præscripta in constitut. fel. rec. Sixti Papæ V. sub Dat. XIII. Kalend. Decembris, Pontificatus sui anno primo, & Clementis VIII. Prædecessorum nostrorum super hoc edita, possit, & valeat facultatem impertimur.

Quæ quidem Confraternitates, si, & postquam erectæ, & institutæ fuerint eidem Archi-Confraternitati Sancti Francisci Assisiensis, juxta prædictam Sixti V. Constitutionem, sint, & esse intelligantur aggregatæ. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque, præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Dat. Romæ apud S. Petrum, sub annulo piscatoris, die 11. Martii 1607. Pontificatus nostri anno II.

Cùm autem ex concessione fel. rec. Sixti Papæ V. Prædecessoris nostri dilectis Filiis Ministro Generali, & Commissario Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia in Ecclesiis eorum ordinis, in locis videlicet, in quibus Ecclesiæ, vel conventus Fratrum Conventualium non existerent, hujusmodi Confraternitatem chordigerorum erigendi, & instituendi facultas impertita fuerit; nos eisdem Ministro Generali, & Commissario Generali specialem gratiam facere, & Christi fidelium spirituali consolationi prospicere volentes, de omnipotentis DEI misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, eisdem Ministro generali, & Commissario Generali, & eorum cuilibet, ut in Ecclesiis eorum Ordinis tantùm, ac in locis, in quibus non existent conventus, vel Ecclesiæ Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci, Confraternitates chordigerorum S. Francisci, utriusque sexus erigere, & instituere, illisque sic erectis, & institutis, indulgentias, & gratias spirituales supradictas communicare liberè, & licitè possint, & valeant; servata tamen forma in prædictis constitutionibus Sixti, & Clementis tradita, ut in præinserto Brevi pro iisdem Conventualibus expedito, auctoritate Apostolica, tenore præsentium facultatem, & auctoritatem perpetuò duraturam concedimus, & impertimur. Non obstantibus nostra de non concedendis indulgentiis, ad instar, ac aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac utriusque Ordinis hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia, roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis in contrarium præmissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis, cæterisque quibuscumque. Datum Romæ apud S. Marcum sub Annulo Piscatoris, die XXV. Septembris 1607. Pontificatus nostri anno tertio.

Hæc Bulla habetur in Theatro Regularium R. P. Angeli à Lantusca Vers. confraternitas num. 3.

Indulgentiæ Concessæ

Pro festis Ordinis S. P. N. Francisci Seraphici.

SIXTUS PAPA V.

Universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

CUm à primæva institutione Regulæ B. Francisci tam ob illius, & SS. Antonii de Padua, Ludovici Episcopi, & Confessoris, Bonaventuræ, & Bernardini, necnon Divæ Claræ, aliorumque ejusdem Ordinis sequacium Sanctitatem, & Miraculorum multitudinem, quàm etiam ob multorum ipsius Religionis Summorum Pontificum prædecessorum nostrorum merita: ingens ubique Christi fidelium multitudo singularem erga quemcumque dictorum Sanctorum gerat devotionis affectum. Nos ut ipsorum fidelium devotionis affectus hujusmodi non modo conservetur, sed in dies magis augeatur, animarumque saluti uberiùs consulatur, precibus etiam dilecti filii Clementis Bontadosii Ordinis Fratrum Minorum Conventualium Ministri Generalis super hoc nobis humiliter porrectis inclinati, tam omnibus, & singuli dicti Ordinis Minorum Conventualium, Capuccinorum, & de observantia nuncupatorum Fratribus, & Monialibus, quàm cæteris utriusque sexus Christi fidelibus, qui verè pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti, diebus festis Sanctorum Francisci, Antonii de Padua, Bonaventuræ, Ludovici Episcopi, & Confessoris, ac Bernardini, prædictorum eorumdem Fratrum Minorum Conventualium Capucinorum, & de observantia; nec non die festivitatis S. Claræ, Monialium dicti Ordinis Monasteriorum ubilibet constitutorum Ecclesias tam erectas, quàm erigendas, vel earum aliquam, à primis Vesperis usque ad occasum solis eorumdem dierum singulis annis devotè visitaverint, & ibi pro Christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, & Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderint, quo die præfatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Non obstantibus, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Ut autem præsentes literæ ad ipsorum Christi fidelium notitiam faciliùs citiusque perveniant, volumus quod earum exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii subscriptis, & Sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Marcum, sub Annulo Piscatoris, die 28. Septembris 1585. Pontificatus nostri Anno primo.

Joann. Baptista Canobius.

Hæc Bulla habetur in Theatro Regularium R. P. Angeli à Lantusca, Vers. indulgentia num. 5.

INDULGENTIA.

Conceſſa pro Feſto Portiunculæ extra Aſſiſium.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam.

SPlendor paternæ gloriæ, qui ſua mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota Fidelium de clementi ejus Majeſtate ſperantium, tunc præcipuè benigno favore proſequitur, cùm devota ipſorum humilitas Sanctorum precibus, & meritis adjuvatur. Volentes igitur omnes, & ſingulas Eccleſias Ordinis Fratrum Sancti Franciſci de obſervantia, etiam Reformatorum, ubique exiſtentes aliquo ſpirituali munere illuſtrare, de omnipotentis DEI miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, & Confeſſis, ac ſacra communione refectis, qui aliquam ex dictis Eccleſiis in ſecunda die menſis Auguſti, à primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi, ſingulis annis devotè viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum principum concordia, hæreſum extirpatione, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris: Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo alicujus Perſonæ in dignitato Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die 4. Julii 1622. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

S. Card. S. Suſannæ.

Hæc Bulla habetur in Theatro Regularium P. Angeli à Lantuſca; Verbo: Indulgentia num. 5.

Indulgentia Portiunc. Aſſiſiatenſis

Non ſuſpenditur in Anno Jubilæi.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm ob ſacri Jubilæi celebrationem à Vigilia Nativitatis Domini noſtri JESU Chriſti proximè venturi anni inchoandam, & uſque ad finem ejuſdem anni duraturam, omnes, & ſingulas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, quibuſvis Eccleſiis, Monaſteriis, hoſpitalibus, & aliis locis piis, ſæcularibus, & quorumvis ordinum, etiam mendicantium Regularibus, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, quomodolibet conceſſas, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſuſpenderimus, ac ſuſpenſas eſſe declaraverimus, eaſque eodem anno durante, nulli prodeſſe, aut ſuffragari debere decreverimus, prout in noſtris ſub plumbo deſuper expeditis litteris, quarum tenorem præſentibus pro expreſſis habere volumus, pleniùs continetur. Nos cupientes, ut Eccleſia Sanctæ MARIÆ Angelorum Domus Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de obſervantia, prope, & extra muros civitatis Aſſiſienſis congruis frequentetur honoribus, ad eamque Chriſti fideles libentiùs accedant, quo exinde ſpiritualibus gratiis ſe uberiùs refectos conſpexerint, tenore præſentium declaramus, mentis, & intentionis noſtræ minimè fuiſſe, nec eſſe, ſub præfata indulgentiarum ſuſpenſione, indulgentiam utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, prædictam Eccleſiam die ſecunda menſis Auguſti à primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi viſitantibus, requiſita, pro eadem indulgentia conſequenda, peragentibus, conceſſam, comprehendere, prout minimè comprehendimus, nec comprehenſam eſſe, in verbo Romani Pontificis atteſtamur: In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem, ſub Annulo Piſcatoris. Die 21. Auguſti 1699.

Hæc Bulla habetur in officiali curia Eccleſiaſticæ P. Auguſtini Matthæuccii cap. 26. num. 6.

Indulgentia Portiunculæ

Poteſt applicari pro defunctis

INNOCENTIUS PAPA XI.

ALiàs fel. Record. Greg. Papa XV. Prædeceſſor noſter omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, verè pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra communione refectis, qui aliquam ex Eccleſiis Fratrum Ordinis Minorum Sancti Franciſci de obſervantia, etiam Reformatorum nuncupatorum, ubique exiſtentium, die ſecunda menſis Auguſti à primis veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi, annis ſingulis, devotè viſitaſſent, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effudiſſent, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, miſericorditer in Domino conceſſit, & aliàs, prout in ipſius Gregorii Prædeceſſoris litteris deſuper in ſimili forma Brevis die 4. Julii 1622. expeditis, quas perpetuis futuris temporibus valere voluit, uberiùs continetur. Cùm autem dilectus filius modernus Procurator Generalis dicti Ordinis, ut nobis nuper exponi fecit, indulgentiam plenariam, & Peccatorum remiſſionem, per dictum Gregorium prædeceſſorem, ut præfertur, conceſſam, etiam animabus Chriſti fidelium defunctorum per modum ſuffragii applicari poſſe ſummoperè deſideret. Nos piis ejuſdem Procuratoris Generalis hac in re, quantum cum Domino poſſumus favorabiliter annuere volentes, auctoritate nobis à Domino tradita, ac de omnipotentis DEI miſericordia, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, indulgentiam plenariam, & peccatorum remiſſionem Chriſti fidelibus præfatis, ſupradictas Eccleſias Fratrum Ordinis S. Franciſci de obſervantia, & Reformatorum dictas, die ſecunda menſis Auguſti, ut ſuprà viſitantibus, & præmiſſa peragentibus, conceſſam, etiam Chriſti fidelium animabus, quæ DEO in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint per modum ſuffragii applicari poſſe, etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Volumus &c. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 12. Januarii 1687.

Hæc Bulla habetùr in Officiali curiæ Eccleſiaſticæ P. Auguſtini Matthæuccii cap. 26. num. 7.

Indulgentia Portiunculæ

Poteſt obtineri toties, quoties ſecunda die Auguſti, ſi viſitatur Eccleſia Franciſcanorum.

QUia in Decreto ſub Innocentio X. de Apocryphis indulgentiis S. B. indulgentiarum declaraverat: *ſemel autem dumtaxat in die, indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri &c.* Dubitabatur; an indulgentiam præfatam lucrarentur fideles toties, quoties Eccleſiam viſitarent? pro declaratione dubii fuerunt preces S. R. C. exhibitæ, ut infrà.

Epiſcopus Labacenſis à parte Imperii Orator devotus Eminentiis veſtris humiliter exponit quòd non obſtante Decreto Innocentii XI. de Apochryphis indulgentiis ſub die 7. Martii 1678. quo declaravit, ſemel dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam lucrifieri, pergunt Fratres Ordinis S. Franciſci Reformatorum Provinciæ Carnioliæ populo perſuadere, indulgentiam pro die ſecunda Auguſti de Portiuncula nuncupatam, eorum Eccleſiam viſitantibus conceſſam, toties quoties eadem die lucrifieri poſſe.

Cùm autem hujuſmodi abuſus ad Summum Pontificem ab Ordinariis deferri jubeat Sac. Congregatio Conc. Trident. ſeſſ. 25. de reform. c. 21. in Decreto de indulgentiis.

Idcircò Orator quærit, & declarari petit: an præfata indulgentia, de Portiuncula nuncupata, etiam comprehendatur ſub decreto, & declaratione ſan. mem. Innocentii XI. ſupradicta pro qua gratia &c.

Die 17. Julii 1700. ſacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, audita relatione procuratoris Generalis, & Miniſtri Provincialis cenſuit, *ſervandum eſſe ſolitum.*

Hoc Decretum habetur in officiali Curiæ Eccleſiaſticæ P. Auguſtini Matthæuccii cap. 26. num. 5.

I N-

INDULGENTIA

Concessa pro Festis SS. Joannis à Capistrano, & Paschalis Baylon ex Ordine nostro Seraphico.

ALEXANDER PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

REdemptoris, & Domini nostri JESU Christi, qui gloriosos saluberrimorum, quos nobis reliquit, exemplorum sectatores altis decoravit honoribus, & cœlestis beatitudinis consortes effecit, vices, licèt immeriti gerentes in terris, spiritualium munerum thesauros, quorum nobis credita est dispensatio, libenter erogamus, sicut ad excitandam, & fovendam, erga eosdem Beatos cœli incolas fidelium devotionem salubriter expedire in Domino arbitramur. Cùm itaque nos nuper ad honorem sanctissimæ, & individuæ Trinitatis, ad exaltationem Catholicæ fidei, & Christianæ Religionis incrementum, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, ac Patriacharum, Archi-Episcoporum, & Episcoporum, in alma Urbe nostra, tunc existentium consilio, B. Joannem à Capistrano Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci, de observantia nuncupatorum, & B. Paschalem Baylon Discalceatorum nuncupatorum dicti Ordinis Professores, auctoritate Nobis à Domino tradita sanctos esse decreverimus, & definiverimus, illosque Sanctorum catalogo solemni ritu adscripserimus: Hinc est, quòd Nos ad augendam fidelium Religionem, & animarum salutem cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, ac de omnipotentis DEI misericordia & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, verè pœnitentibus, & confessis, ac sacra communione refectis, qui aliquam ex Ecclesiis Fratrum Minorum de observantia, ac Reformatorum nuncupatorum, nec non monialium dicti Ordinis, tam hactenus erectis, quàm imposterùm quandocumque erigendis, & ubicumque locorum existentibus, diebus festis eorumdem sanctorum Joannis à Capistrano, & Paschalis Baylon, nempe, Sancti Joannis quidem die XXIII. Octobris, Paschalis verò die XVII. Maji, à primis Vesperis usque ad occasum solis festorum hujusmodi, annis singulis devotè visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effuderint, quo die præfatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus &c. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, sub Annulo Piscatoris die VII. Decembris M.D.C.XC. Pontificatus nostri Anno secundo.

Hæc Bulla habetur in Officiali Curiæ Regularis R. P. Augustini Matthaeucii cap. 19. num. 20.

INDULGENTIÆ

Concessa obeuntibus Viam Crucis, seu montem Calvariæ à Franciscanis erectam.

BUlla Innocentii fel. rec. Papæ XII. Executionem litterarum Apostolicarum, & privilegia Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Strictioris observantiæ, Recollectorum, & Reformatorum in specie Indulgentias Via Crucis, & Montis Calvarii concernens, Anno 1695. 17. Calendas Januarii edita, & ad Archi-Episcopum Valentinum, actualem Inquisitorem Generalem, & Nuntium Hispaniarum directa.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Salutem &c.

SUa nobis dilectus filius Frater Franciscus Diaz à sancto Bonaventura Sacrarum Congregationum Indicis, Rituum, & super disciplina seu reformatione Regularium Consultor, ac Missionariorum diversarum provinciarum Ordin. FF. Min. S. Francisci Familiæ Ultramontanæ Procurator petitione monstravit, quòd aliàs ad ipsius instantiam à felic. record. Innocentio Papa XI. Prædecessore nostro litteræ in forma brevis sub die 5. Septembris, de Anno Domini 1686. emanarunt, in quibus confirmata reperitur communicatio privilegiorum, & indulgentiarum, etiam plenariarum, usque tunc non revocatarum, inter Ecclesias, loca, Confraternitates, Congregationes, Ordines, & Personas utriusque sexus obedientiæ, vel directioni Ministri Generalis Ordinis Fratrum Min. S. Francisci subjectas, à pluribus Romanis Pontificibus, ipsius Innocentii, & nostris etiam Prædecessoribus, eisdem per diversa privilegia concessa, à qua communicatione, prout iteratis vicibus, à Sede Apostolica exstitit declaratum, resultare dignoscitur, quòd, quando decoratum reperitur Altare unius loci, vel una Ecclesia, aut una Confraternitas, seu quævis Congregatio Ordove aliquarum è dictis personis aliqua Indulgentia sive plenaria, sive non, applicabili per modum suffragii, vel non applicabili pro animabus purgatorii, ad favorem earumdem tantùm personarum, vel omnium simul Christi fidelium concessa, minimè tamen revocata, qui in eo loco, altari, vel Ecclesia Confraternitatum, in diebus in concessione expressis perfecerint, quod per eamdem concessionem fuerit præscriptum, in omni loco, Altari, vel Ecclesia Confraternitatum, Congregationum, Ordinum, & Personarum præfatarum eadem indulgentia ab omnibus respectivè acquiratur, qui iisdem diebus, easdem ibi emiserint diligentias in concessione taxatas. Verùm sicut eadem petitio subjungebat prætendentibus nonnullis scrupulosis, quòd in præfata communicatione Generali comprehensa non veniant loca, & Ecclesiæ Terræ sanctæ, aliarumque partium Orientis, existentium extra Jerusalem, ad tollenda de medio quæcumque dubia, fuit nobis pro parte præfati Ordinis humiliter supplicatum, quatenus non essent exclusa præmemorata loca, & Ecclesiæ Terræ sanctæ, & multo minùs aliarum partium Orientis à communicatione mutua, & reciproca, quæ includitur in ea generalitate amplissima, sub qua loquuntur privilegia, & constitutiones Pontificiæ præfatæ, ad hoc, ut indulgentiæ sæpe dictæ eisdem concessæ, & usque modò non revocatæ, obtineri valeant sine ullo dubio in aliis Ecclesiis, Altaribus, & locis piis, ac devotis spectantibus ad Personas præmemoratæ obedientiæ, vel directioni subjectas, stante quod sanctæ Sedis mens fuit semper hæc omnia loca reddere æqualiter condecorata, & à fidelibus venerata, ob meritum æquale, uniforme, vel æquivalens, quod jam dictæ Personæ in Dei, & sanctæ Ecclesiæ servitio peragunt, de continuo, declarare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos verò præfatam declarationem commisimus Congregationi dilectorum Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, quæ sub die 16. Mensis Julii, currentis anni, perpensis prædictis litteris dicti Innocentii XI. Prædecessoris nostri declaravit, prædicta loca, & Ecclesias Terræ sanctæ, aliarumque partium Orientis extra Jerusalem esse comprehensa, sive comprehensas in dictis privilegiis, indultis, & indulgentiis, & deinde sub die 27. ejusdem mensis sententiam prædictæ congregationis approbavimus, ut in Decreto dictæ congregationis desuper edito latiùs continetur.

Sed quia adhuc post prædictum Decretum dubitabant nonnulli, an mens dictæ congregationis fuerit, stabilire, quòd pia loca viæ Crucis, seu Calvariç, ad recolendam seu meditandam Christi Passionem à pręmemoratis Personis, seu Ordinibus ad instar stationum Calvarii Montis juxta diversa etiam Privilegia Sanctę Sedis erecta, comprehensa sint in pręfata mutua communicatione, eadem congregatio sub die 12. mensis Nov. mox elapsi declaravit, etiam pręfata pia loca comprehendi in sępe dictis litteris Innocentii XI. Prędecessoris nostri, ac proinde frui, & gaudere posse indulgentiis, & Privilegiis, in eisdem litteris contentis, & expressis, ac nos sententiam pręmemoratę congregationis sub die 15. ejusdem mensis Novembris pariter benignè approbavimus, sicuti in Decreto pręfatę congregationis desuper similiter emanato pleniùs continetur. Cùm autem, sicut dicta petitio etiam subjungebat, idem exponens pro majori tam pręfatorum Missionariorum, quàm cœterarum Personarum pręmemoratarum quiete, cupiat, ut litterę pręfatę, ac declarationes, & Decreta à memorata congregatione cum nostra approbatione desuper emanata suum ubique sortiantur effectum, non obstante forsan sinistra interpretatione, seu contradictione nonnullorum Religiosorum aliorum Ordinum mendicantium in illis partibus commorantium adversariorum, quod facere nequit absque speciali nostro rescripto, ideò, ne litterę, & declarationes, ac Decreta hujusmodi suo debito careant effectu, nobis humiliter supplicari fecit exponens prędictus, ut ei in pręmissis opportunè providere de simili benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur statum, & merita causæ, & causarum hujusmodi pręsentibus pro expressis habentes, ipsumque exponentem, à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque censuris, & pœnis Ecclesiasticis à Jure, vel ab homine, quavis occasione latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum pręsentium tantùm consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus inclinati, Discretioni vestrę, attento, sicut dictus exponens asserit, quod agitur inter exemptos, per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, vocatis dictis adversa-

versariis, & aliis, qui fuerint evocandi, ad executionem memorararum litterarum, ac declarationum, nec non Decretorum hujusmodi, juxta illorum formam, & tenorem, prout de jure, & dummodò judicium, super præmissis alibi cœptum non sit auctoritate nostra procedatis, procedique mandetir, & faciatis. Nos enim vobis, & cuilibet vestrum, eriam per edictum publicum, constito de non tuto accessu, quos, quibus, quoties, ubi, quando opus fierit, citandi, illisque, & quibus videbitur, sub sententiis, censuris, & pœnis inhibendi, contradictores in illas incidisse, servata forma Concilii Tridentini, declarandi, aggravandi, reagravandi, & interdicendi, auxiliumque brachii sæcularis ad hoc si opus fuerit, invocandi, nec non alia in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequendi plenam, & liberam, Apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam MARIAM Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ 1695. decimo septimo Calendas Januarii, Pontificatus nostri Anno quinto.

Hæc Bulla videri potest in Breviario nostro Franciscano, in Rubricis Particularibus, nu. 182. & seqq.

Indulgentiæ Terræ Sanctæ.

Clemens Papa X. Confirmat Indulgentias, & gratias omnes Terræ sanctæ locis hucusque concessas, & non revocatas.

CLEMENS PAPA X.

Ad perpetuam rei memoriam.

Piis Christi fidelium votis, ex quibus sacrorum locorum venerationem, & animarum salutem provenire conspicimus, libenter annuimus, & illa, quantum nobis ex alto conceditur, favoribus Apostolicis confovemus. Cùm itaque sicut dilectus filius Jacobus à JESU MARIA Frater expressè professus provinciæ Valentin. Ordinis Minorum Sancti Francisci de observantia nuncupatorum, ac Commissarius, & Procurator Generalis in Romana Curia totius Familiæ Terræ sanctæ, Nobis nuper exponi fecit, ipse ad ejusdem Terræ sanctæ subsidium, eorumdemque Fratrum inibi vineam Domini assiduè excolentium sacraque loca venerantium subventionem, nec non ad spiritualem Catholicorum in illis partibus degentium, eoque devotionis causa peregrinantium consolationem, & profectum omnia, & singula, gratias, Privilegia, indulgentias hucusque sacræ ejusdem Terræ sanctæ locis Apostolica auctoritate concessa, & confirmata per nos eadem auctoritate confirmari, & approbari plurimùm desideret. Nos desiderio hujusmodi annuere, ipsumque Jacobum specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodarus existat, ad effectum præsentium tantùm consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus, ejus Nomine, Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, omnia, & singula Privilegia, concessiones, facultates, indulta, indulgentias, cæterasque gratias spirituales, & temporales eisdem locis, & illa visitantibus, nec non dicti Ordinis Guardiano, & Fratribus in dictis partibus degentibus, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac Sedem Apostolicam in genere, vel in specie, aut aliàs quomodolibet concessa, quatenus sint in usu, & non sint revocata, aut sub aliquibus revocationibus comprehensa existant, sacrisque canonibus, constitutionibus Apostolicis, ac Concili iTridentini Decretis non adversentur, Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac perpetuæ, & inviolabilis Apostolicę firmitatis robore communimus, ac omnes, & singulos tam juris, quàm facti defectus, si qui desuper in eis quomodolibet intervenerint supplemus. Nec non insuper omnibus, & singulis eorumdem fratrum interpretibus nunc Jerosolymis, Bethlehem, & Nazareth existentibus, & viventibus in cujuslibet eorum mortis articulo, si verè pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint saltem contriti, Nomen JESU ore, si potuerint, sin minùs, corde, devotè invocaverint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam MARIAM Majorem, sub annulo Piscatoris, die 11. Junii 1670. Pontificatus nostri Anno primo.

J. G. Slusius.

Hæc Bulla habetur in supplemento Theatri Regularium R. P. Angeli à Lantusca verbo. Indulgentiæ, nu. 1.

INDULGENTIÆ

Rosariorum, & Crucum Jerosolymitanarum.

Forma Indulgentiarum.

Quas Sanctitas nostri Domini Papæ Innocentii Undecimi concedit in perpetuum pro Breve, quod incipit. Unigeniti DEI Filii. Datum 28. Januarii 1688. Crucibus, Coronis, & Rosariis, quæ tetigerunt loca sacra Terræ Sanctæ, & sacras Reliquias ibi existentes, revocando, & annullando omnes alias indulgentias, quæ dicuntur esse concessæ ab aliis Summis Pontificibus supradictis Crucibus, Coronis, &c. Ad instantiam P. Marini Sormani Ministri Generalis totius Ordinis Seraphici Minorum Observantium Sancti Francisci.

Quicumque habebit secum aliquam Crucem, Rosarium, aut Coronam, quæ tetigit loca sancta, & sacras Reliquias Terræ sanctæ, lucrabitur indulgentias sequentes, operando, sicut sequitur. Videlicet.

Qui consueverit dicere semel ad minus in septimana Coronam Domini, aut Dominæ; aut Rosarium, vel tertiam ejus partem, aut Officium, vel Divinum, vel parvum Dominæ, vel de mortuis, aut septem Psalmos Pœnitentiales, vel Graduales: aut docere doctrinam Christianam, vel invisere carceratos, vel infirmos alicujus hospitalis, vel subvenire pauperibus, vel Missam audire, vel quando Sacerdos est, illam legere, si verè pœnitens, & Confessus apud Confessarium approbatum ab Ordinario, communicaverit in quolibet infrascriptorum dierum, scilicet; Natali Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, in Festis Sanctissimæ Trinitatis, & Corporis Domini: in Festis Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, & Nativitatis Beatissimæ Virginis, in Nativitate S. Joannis Baptistæ, in Festis SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Philippi, & Jacobi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, & Judæ, Matthiæ, & omnium Sanctorum, & devotè oraverit DEUM, pro extirpatione Hæresum, & Schismatum, pro augmento fidei Catholicæ, pro pace, & concordia Principum Christianorum, & pro aliis necessitatibus sanctæ Ecclesiæ, in ipso die acquirit remissionem omnium suorum peccatorum, & indulgentiam plenariam.

Qui faciet illas ipsas res in aliis Festis Domini, aut Beatissimæ Virginis, in unoquoque dictorum dierum consequetur septem annos, & totidem Quadragenas de indulgentiâ & faciendo easdem in unaquaque Dominica, aut in alio Festo Anni lucrabitur quinque Annos, & totidem Quadragenas; faciendo in alio die Anni, acquiret centum dies de indulgentia.

Quicumque in Articulo mortis devotè recommendabit DEO animam suam, invocando Nomen JESU ore, aut, si non potest, corde, verè pœnitens, Confessus, & Communicatus, aut, si non potest, ad minus contritus, consequetur remissionem omnium suorum peccatorum, & indulgentiam plenariam.

Qui faciet aliquam orationem præparatoriam ante Celebrationem Missæ, aut Communionem, aut ante recitationem Officii Domini, vel Beatæ Virginis, consequetur semper quinquaginta dies de indulgentia.

Qui visitabit carceratos, aut infirmos in hospitali, adjuvando eos aliquo opere pio, aut in Ecclesia docebit doctrinam Christianam, vel domi trader eam propriis filiis, parentibus, servis, semper lucratur ducentos dies de indulgentia.

Qui consueverit semel ad minùs in septimana dicere Coronam, aut Rosarium, aut Officium nostræ Dominæ, aut de mortuis, aut Vesperas, aut unum Nocturnum ad minus cum Laudibus, aut septem Psalmos pœnitentiales cum Litaniis, & precibus, lucratur in illo die, quo id dicet, centum dies, ultra indulgentias concessas à Sancto Pio V.

Qui ad sonum campanæ alicujus Ecclesiæ manè, aut sero, aut medio die recitabit solitas preces: *Angelus Domini*. Aut si id non sciat, unum *Pater noster*, *& unam Ave Maria*, aut pariter, dum sonat signum pro mortuis, dicet *Psalmum De profundis*, *aut unum Pater*, *& Ave Maria*, si non sciat illum Psalmum, consequetur centum dies de indulgentia.

Qui in die Veneris devotè meditabitur Passionem, & mortem JESU Christi Domini nostri, & dicet *ter Pater noster*,

noster, *& Ave Maria*, in illo die lucratur centum dies de indulgentia.

Qui verè pœnitens de suis peccatis cum firmo proposito se emendandi faciet examen conscientiæ, & recitabit *ter Pater noster*, *& Ave Maria*, aut in honorem Sanctissimæ Trinitatis similiter dicet *ter Pater noster*, *& Ave Maria*, aut in memoriam quinque Vulnerum JESU Christi *quinque Pater noster*, *& Ave Maria*, lucratur centum dies de indulgentia.

Qui orabit devotè pro fidelibus agonizantibus, vel dicet unum *Pater noster*, ad minus, & *Ave Maria* pro ipsis, consequetur in illo die quinquaginta dies de indulgentia.

Omnes supradictas indulgentias potest quis lucrari pro se in supradictis diebus, aut eas applicare per modum Suffragii animabus purgatorii.

G. F. Albani, Secret.

Romæ in Typographia Rever. Cameræ Apostolicæ, 1698.

Hoc decretum Roma transmissum accepi in Idiomate Italico.

INDULGENTIÆ

Coronarum, & Crucum Jerosolymitanarum, & Carravaccensium declarantur.

Decretum sacræ Congregationis Indulgentiis, & sacris Reliquiis præpositæ.

SUB

INNOCENTIO PAPA XIII.

NUper sacræ Congregationi indulgentiis sacrisque Reliquiis præpositæ relatum fuit, passim evulgari Summarium quoddam indulgentiarum germanico idiomate conscriptum, quod latinè versum incipit: *Indulgentiæ, quæ concessæ fuerunt à Sac. mem. Papa Sixto V. Paulo V. Urbano VIII. Innocentio X. Alexandro VII. Clemente IX. super Coronis, Crucibus factis Jerosolymis, & Bethlehem, denuo confirmata à Summis Pontificibus Clemente X. & Innocentio XI. die 11. Junii, Anni 1670. Impressum Augustæ à Joanne Michaele Labhart, Anno 1720.*

Cùm autem in dicto Summario nonnullas indulgentias falsas, aut Apocryphas, aut ab Apostolica Sede revocatas contineri deprehensum fuerit; ideò, ne fideles decipiantur, eadem sacra Congregatio habita die 11. Martii, 1721. prædicti Summarii Augustæ impressi, vel denuò ubicumque imprimendi usum interdixit, illudque prohibuit sub pœnis in indice librorum prohibitorum contentis, declarando gestantes Cruces, & coronas, quæ loca Terræ sanctæ, & sacras Reliquias ibi existentes tetigere, illas dumtaxat indulgentias lucrari posse, quas san. mem. Innocentius XI. litteris, in forma Brevis emanatis, die 28. Januarii, Anni 1688. prædicta gestantibus, & pia opera in eodem Brevi præscripta devotè peragentibus concessit. Insuper dum eidem sacræ Congregationi pariter delatum fuerit, nonnullos turpis lucri cupidos, non sine magno fidelium scandalo, prædictas Cruces, & Coronas publicè vendere, aut mercibus commutare, ausu temerario non erubescere: Ideò strictè prohibuit, ne imposterum, aut publicè, aut secretò vendantur, aut quomodocumque commutentur; addita etiam declaratione, quòd non transeant personam illorum, quibus prima vice distribuuntur, & quòd neque commodari, aut precario dari possunt, & quod aliqua re ex prædictis deperdita, pro ea subrogari altera non valeat. Quod, si secus fiat, prædictæ Cruces, & Coronæ careant indulgentiis jam concessis. Cùm etiam sacræ Congregationi indulgentiarum innotuerit, evulgatum fuisse alterum Summarium indulgentiarum germanico pariter idiomate conscriptum absque loco editionis, & nomine Impressoris, cujus Initium latinè redditum est: *Indulgentiæ, quæ Crucibus Caravaccensibus concessæ fuerunt à Romanis Pontificibus Pio V. Gregorio XV. & Clemente X. Denuo confirmata ab Innocentio XII.* Et excipit pro consolatione Christi fidelium, & sanctæ Crucis Amatorum, in quo multæ indulgentiæ pœnitus confictæ, Apocryphæ, & falsæ deprehensæ fuerunt, eadem sacra Congregatio dicti Summarii impressionem, & usum sub iisdem pœnis in indice librorum prohibitorum contentis interdixit. Quibus omnibus per me Secretarium sanctissimo D. N. Innocentio XIII. relatis die 4. Mensis Junii, Sanctitas sua sententiam sacræ Congregationis approbavit, & in omnibus executioni mandari jussit.

Datum Romæ, die 5. ejusdem Mensis Anni 1721.

L. Card. Picus, Præfectus.

Raphael Cosmus de Hieronymis Secret.

HOc Decretum *Romæ Typis Rever. Cameræ Apostolicæ, Anno 1721. impressum, in locis solitis, & consuetis Urbis Romæ per Jacobum Vasellum Apost. Curs. affixum, & publicatum, atque Romæ per Notarium Apostolicum subscriptum, & authenticatum*, transmisit mihi Roma, anno 1723. 28. Augusti *A. R. P. Joannes Thonii, Ord. Fratrum Min. Recoll. SS. Theologiæ Lector Emeritus, nostræ Nationis Germano Belgicæ Agens Generalis Actualis Romæ, ac Notarius Apostolicus*. Quia verò, hoc non obstante, aliqui dicebant, præfatum Decretum sub moderno Pontifice Maximo, Innocentio XIII. editum, ab eodem iterum fuisse revocatum, vel immutatum, iteratò scripsi Romam ad supradictum nostrum Agentem Generalem A. R. P. Joannem Thonii, instanter rogans, ut me de hoc certificaret, qui mihi rescripsit sequentia: *Transmissum Decretum de Crucibus &c. Terræ sanctæ est in vigore, certèque constat, modernum Pontificem nihil innovasse, aut revocasse, adeoque standum tenori verbali Decreti, quidquid alii dicant. Romæ 20. Novembris 1723. F. Joannes Thonii.* Plura adhuc addidit ad horum confirmationem, quæ, cùm prædicta sufficiant, non est necessarium referre.

Libri ex Bibliotheca.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm sicut accepimus nonnulli Conscientiæ suæ prodigi, & avaritiæ morbo laborantes libros ex Bibliothecis nonnullorum Monasteriorum, & Domorum Ordinis S. Francisci furto extrahere, & penes se pro eorum usu retinere non vereantur, in animarum suarum periculum, & ipsarum Bibliothecarum, ac Fratrum ejusdem Ordinis non modicum præjudicium. Nos super his prout Nostro incumbit Officio, de opportuno remedio providere volentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra universis, & singulis personis Ecclesiasticis, Sæcularibus, & Regularibus cujuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, etiamsi Pontificali dignitate præfulgeant, tenore præsentium mandamus, ne ex Bibliothecis prædictis, aut earum aliqua, librum aliquem, aut quaternum furto subtrahere, quoquo modo præsumant. Nos enim quoscumque subtrahentes excommunicationis sententiæ subjacere volumus, & decernimus ipso facto, à qua nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice possit, nisi dumtaxat in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Monasteriorum, & Ordinum præfatorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Verùm quia difficile foret præsentes literas ad singula quæque loca, in quibus expediens foret, deferri, volumus, quod earum transumptis, manu alicujus Notarii publici inde rogati subscriptis, & Sigillo alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, prorsus in judicio, & extra, ac aliàs ubilibet, fides indubia adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die quarto Novembris, 1568. Pontificatus nostri Anno quarto.

Hæc Bulla habetur apud nostrum P. Gaudentium Kerkhove in nostra statuta Generalia c. 3. §. 9. nu. 2.

Litteræ Pœnitentiariæ.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

BUlla: *Exponi nobis. Data 27. Novembris 1679. concessit lectoribus jubilatis Ordinis Minorum de observantia omnes prærogativas, præeminentias, Privilegia, & gratias, quibus alii Regulares Doctores Artium, & in S. Theologia Magistri fruuntur.* Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Celsus MARIA Bullo de Senis commissarius Generalis Curiæ, Ordinis Fratrum S. Francisci de observantia nuncupatorum, quòd dudum statim atque dictus ordo, ab Ordine Fratrum Minorum ejusdem S. Francisci Conventualium nuncupatorum, Auctoritate Apostolica separatus fuit, Fratres Minores de observantia hujusmodi, ut quidquid mundi fastus, & ambitionis inducere posset, à se procul amoverent, ad gradus Doctoratus, Artium, & Magisterii in sacra Theologia promoveri, & Doctores, ac Magistri vocari desierunt. Nihilo tamen minùs ejusmodi scientiarum studiis operam dederunt, sed qui in illis tantum progressi erant,

ut alios

ut alios docere possent, solo contenti fuerunt, & adhuc sunt, Nomine, & Titulo Lectorum Actualium, & habitualium, qui etiam post peractam juxta Apostolicas, & Ordinis sui Constitutiones saltem trienoio Philosophiæ, & decennio sacræ Theologiæ Lecturam, Lectores Jubilati vocati fuerunt, & vocantur. Cùm autem sicut eadem expositio subjungebat, licèt ejusmodi Lectores Jubilati quoad rem ipsam, nempe litterarum scientiam à Magistris in sacra Theologia, & Doctoribus Artium differre noo videantur; quia tamen inter eos est nominom, titulorumque diversitas, nonnulli prætendant, ac etiam per sententias judicialiter definiant, illos Doctoribus, & Magistris hujusmodi in ordine ad aperiendas, & executioni mandandas litteras per officium Pœnitentiariæ Apostolicæ expeditas, quæ ejusmodi Doctoribus, seu Magistris super absolutiooe, dispensatione votorum, seu aliorum obligatione, commutatione dirigi solent, ac quo ad alias prærogativas pares noo esse. Nobis propterea dictus Celsus Maria humiliter supplicari fecit, ut io præmissis opportunè providere, & ut infra, indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos igitur Ordiois primo dicti decori, & honorificentiæ, quantùm cum Domino possumus benignè consulere, ipsumque Celsum Mariam specialibus favoribus, & gratiis prosequi voleotes — hujusmodi supplicationibus inclinati omnibus, & singulis memorati Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia Lectoribus Jubilatis præsentibus, & futuris, ut quascumque litteras per officium Pœnitentiariæ Apostolicæ hujusmodi pro tempore expeditas, quæ Doctoribus artium, seu Magistris in S. Theologia directæ fuerint, recipere, aperire, & juxta illarum formam, & tenorem executioni mandare, nec non quoad alias functiones Ecclesiasticas, & litterarias quaslibet omnibus, & singulis prærogativis, præeminentiis, privilegiis, gratiis, & indultis, quibus Fratres expressè professi aliorum Ordinum, Doctores Artium, & in S. Theologia Magistri, tam de jure, usu, & consuetudine, quàm aliàs quomodolibet utuntur, fruuntur, & gaudent, ac uti, frui, & gaudere possunt, & poterunt in futurum, pari modo, uti, frui, & gaudere liberè, licitè, & validè possint, & valeant, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, & indulgemus.

Cæterùm noo intendimus per præsentes litteras, privilegia, exemptiones, prærogativas, gratias, & indulta, quæ præfatis Lectoribus Jubilatis per Apostolicas, & Ordinis primò dicti Constitutiones concessa sunt, ullo modo augere, vel minuere, sed illa in statu, & terminis, in quibus de præsenti reperiuntur, remanere volumus &c.

Hæc Bulla habetur apud P. Gaudentium Kerckhove in nostra statuta General. cap. 7. §. 6. num. 22.

Matrimonium Clandestinum.

URBANUS VIII.

Ad futuram rei memoriam.

EXponi Nobis nuper fecit Venerabilis Frater Archi-Episcopus Coloniensis, quòd habito nuper per eum ad Venerabiles Fratres Nostros S. R. E. Cardinales sacri Concilii Tridentini Interpretes recursu supra infrascriptis dubiis, videlicet; Primò, *an incolæ tam masculi, quam fœminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto Matrimonii est promulgatum, transeuntes per locum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, validè possint in isto loco, Matrimonium sine Parocho, & testibus contrahere?* Secundò, *quid si eò prædicti incolæ tam masculi, quàm fœminæ solo animo sine Parocho, & testibus contrahendi se transferant habitationem non mutantes?* Tertiò, *quid si iidem incolæ tam masculi, quàm fœminæ eò transferant habitationem, illo solo animo, ut absque Parocho, & testibus contrahant?* Iidem Cardinales ad primum, & secundum, non esse legitimum Matrimooium inter se sic transfereotes, ac transeuotes cum fraude; ad tertium verò dubiorum hujusmodi, si domicilium verè transferatur, matrimooium esse validum responderunt, & resolverunt, prout io Decreto desuper emanato pleniùs continetur. Cùm autem, sicuti eadem expositio subjuogebat, dictus Archi-Episcopus Responsum seu dubiorum prædictorum resolutionem hujusmodi pro illius subsistentia, & validitate firmioribus, Apostolicæ nostræ Confirmationis robore communiri summoperè desideret, Nos eumdem Archi-Episcopum specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, supplicationibus illius Nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, responsum seu dubiorum prædictorum resolutionem hujusmodi, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, decernentes illud, seu illam, nec non præsentes litteras valida, firma, & efficacia existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque, & juxta illa per quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis Auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque cootrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, sub Annulo Piscatoris, die 14. Augusti 1627.

Suppl. Theol. Sacram.

Hæc Bulla habetur apud La Croix, lib. 6. part. 3. de Matrimonio; num. 712.

Missæ Defunctorum.

Decretum de non celebrandis Missis privatis pro defunctis in festis duplicibus.

CUm Sanctissimus D. N. Alexand. Papa VII. in visitatione Ecclesiarum Urbis acceperit, io plerisque Ecclesiis abusum irrepsisse celebrandi Missas privatas pro defunctis etiam io festis duplicibus contra præscriptum Rubricarum Missalis Romani, eumdemque abusum Decreto Congregationis eliminari præceperit. Innotuerit verò sacrorum Rituum Congregationi hujusmodi abusum etiam in aliis Ecclesiis, ubique gentium existentibus inductum, pariter reperiri; Sacra eadem Congregatio, ut Missalis Rubricæ inviolatè serventur, districtè præcipit omnibus, & siogulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quàm Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, etiam necessariò exprimendi, ut impoiterum omninò dictam Rubricam servent, ita ut missas privatas pro defunctis, seu de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant, vel præsumant. Quòd si ex benefactorum præscripto missæ hujusmodi celebrandæ incidant in festum duplex, tunc minimè transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus suffragia expectantibus detrimento sit, sed dicantur de festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem benefactorum, curentque Ecclesiarum Rectores, sacristæ, aliique, ad quos pertinet, ut hujusmodi Decretum inviolatè servetur, & in sacristia affixum retineatur; ubi commodè ab omnibus celebrare volentibus conspici, & legi possit. In eos autem, qui contrafacere ausi fuerint, vel præmissa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii tum Sæculares, tum Regulares pro modo culpæ animadvertant, die 5. Augusti 1662.

Et facta de prædictis Sanctissimo relatione, Sanctitas sua annuit, & cum applicatione Sacrificii satisfieri, ac benefactorum mentem impleri voluit. Eadem die 5. Augusti 1661.

Epi. Jisc. Sabinen. Card. Sacchettus.

Loco † Sigilli.

Franc. Maria Phœbeus, Sac. Rit. Congreg. Secr.

ADvertendum circa præfatum Decretum, quòd missæ votivæ solemnes pro re gravi, ac etiam solemnes pro defunctis non comprehenduntur in Decreto; nam exprimendo missas privatas, excludit solemnes pro re gravi, quæ juxtà rubricam possunt cantari in festis non majoribus, & jam usus recepit; ex concessione Sac. Rit. Congregatiooís, die 28. Augusti, 1626. quòd missa pro defunctis, ritu de Requiem celebrari potest io Domioicis, & festis in sepulto, & in Ecclesia præsente corpore, ubi nimirum viget consuetudo sepeliendi defunctos simul cum missa. igitur de missis privatis tantùm intelligendum est, sicut loquitur Decretum.

Hoc Decretum habetur in Supplemento Theatri Regularium R. P. Angeli Auda à Lantusca, verbo Missa nu. 1.

Missa in Ecclesiis Regularium.

Missam audientes utriusque sexus fideles in Ecclesiis Fratrum Mendicantium satisfaciunt præcepto Ecclesiæ: prout in sequenti Constitutione patet.

LEO PAPA X.

Universis, & singulis præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

INtelleximus quosdam in dubium revocare, & proinde timoratis conscientiis scrupulum injicere, si Christi fide-

fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales missas, audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinis Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de missa audienda satisfaciant. Nos enim ambiguitatem hujusmodi pœnitus tollere volentes, ut cum sinceriori conscientia fideles quique DEO creatori suo serviant, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, notum facimus, omnes Christi fideles utriusque sexus, qui, (non contempto proprio Sacerdote Parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinis Mendicantium, Dominicis, & Festis diebus missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de missa audienda, nec aliquam labem mortalis peccati, pœnamque propterea incurrere. In contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque, &c. Et quia difficile foret præsentes literas nostras originaliter ad loca omnia, ubi opus fuerit, deferri, volumus, & decernimus, ut earum transumptis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Prælati in dignitate Ecclesiastica constituti, munitis, ea fides, ubi opus fuerit, detur, quæ Originalibus ipsis adaretur, si exhibitæ forent, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, die 13. Novembris 1517. Pontificatus Nostri anno quinto.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini tom. 1. pag. 597.

Missa in Oratoriis Privatis.

DECRETUM CLEMENTIS XI.

De Missæ

Celebratione in Oratoriis privatis.

QUoniam sancta sanctè tractanda sunt, ac præsertim tremendum incruenti sacrificii Mysterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum est, propterea super observandis, & evitandis in celebratione missarum, in sacrosanctis œcumenicis Conciliis, ac præsertim Tridentino sub cap. unico sess. 22. inter cætera statutum est, ut tantum sacrificium solummodò in Ecclesiis, aut Oratoriis Divino tantùm cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Episcopis, & locorum Ordinariis, ne privatis in Domibus, atque omninò extra Ecclesiam peragi paterentur, ac subinde sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium ipsius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpositorum, sæpè sæpius per opportuna Decreta obrepentes abusus eliminavit. Modernis tamen temporibus innotuit sanctissimo Domino nostro, quòd nonnulli Episcopi sub prætextu privilegiorum, Cappellis Episcopalibus competentium, & complures Regulares, sub prætextu privilegiorum, quæ ipsis à sancta Sede indulta noscuntur, per hujusmodi privilegiorum dilatationem, seu potiùs excessum, & abusum, in nonnullis Diœcesibus, præsertim Regni Neapolitani, ac in ipsa Neapolis civitate, ea sibi licere putant, quæ permissa non sunt, quinimò prohibita: Siquidem nonnulli Episcopi, etiam in aliena Diœcesi, & extra Domum propriæ habitationis in privatis laicorum Domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum aut plures ex suis Cappellanis vivificam Christi hostiam immolare, Regulares verò in quibusdam Magnatum, seu aliarum Nobilium personarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis à S. Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures missas, quàm ipsis celebrare sit indultum, vel absque præsentia personarum, quarum contemplatione gratiosa concessio emanavit, vel extra debitas horas, & post meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones Diœcesanas, aut etiam per Decreta Sacræ Congregationis Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsismet indultis Apostolicis excipiuntur, quo minus in iis celebrare possint, aut etiam Altari portatili uti non verentur, in sanctarum sanctionum contemptum, ac sancti sacrificii irreverentiam.

Quamobrem ad abusus hujusmodi eliminandos, & ad instaurandam venerationem, tremendo Ministerio debitam, idem SS. Dominus Noster ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo declarationibus aliàs hac de re editis, expressè declarat, Episcopis, & his Majoribus Prælatis, etiamsi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque sub prætextu privilegii clausi in corpore juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo licere extra Domum propriæ habitationis in Domibus laicis, etiam in propria Diœcesi, quod fortiùs intelligitur in aliena, etiamsi Diœcesani consensus adhiberetur, erigere Altare, ibique sacrosanctum missæ sacrificium celebrare, seu celebrari facere, ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut instituti, seu Congregat. etiam Societatis JESU, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam S. Jo: Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis sanctissimæ Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini Nostri JESU Christi, aliis anni festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis; in reliquis verò diebus, prædictis Regularibus, seu Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in privatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica missa, quæ in indulto conceditur, celebrata fuerint, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo se optimè informare; atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem, demandando propterea ulteriùs, ac declarando in omnibus hujusmodi casibus, personas quascumque dictas missas audientes nullatenùs Ecclesiæ præcepto satisfacere; quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis censuit, licentias seu privilegia concessa nonnullis Regularibus *in cap. in his de privil.* & per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata, utendi dicto Altari portatili in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, quibus degunt, omninò revocata esse, per idem sacrum Concilium, & propterea eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis decreti tenore mandat Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ad pœnas præscriptas per idem Secr. Conc. in dicto Decreto Sess. 22. usque ad censuras latæ sententiæ, tributa etiam eisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde, ac si per sanctam Sedem specialiter concessa fuisset. Et ita sanctitas sua declarat, & servari mandat. Romæ hac die 15. Decemb. 1703.

B. Card. Panciaticus, Præf.

Jo: Dominicus Thomatus Episc.
Cyrenen. S. C. C. Secr.

Die 27. Mense Januarii, 1704. supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit in Monte Citatorio Curiæ Innocentianæ, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Nicolaum Vasellum SS. D. N. Papæ Curs.

Pro D. Mag. Curs. Thomas
Orlandus Ap. Curs.

Romæ, Typis Reverendæ Cameræ Apostolicæ MDCCIV.

Impressum Salisburgi, apud Hæredes Marianos Anno 1704. die 28. Januarii.

Hoc Decretum habet P. Anacletus Reiffenstuel in suo Jure Canonico, lib. 3. tit. 41. num. 5.

P A R O C H U S.

Decretum Sacræ Congregationis Concilii, super applicatione Sacrificii à Parochis in Lucana.

REverendissimo Episcopo. Cùm præcepto Divino iis, quibus animarum cura commissa est, mandatum sit, pro ovibus suis sacrificium offerre, sæpè aliàs sacra Congregatio censuit, Parochos teneri pro Parochianis sacrificium applicare, atque ea cum distinctione, ut, si redditus pingues sint, singulis diebus; si verò tenues, saltem diebus festis, idem nunc censet quoad Parochos istius Civitatis, & Diœcesis, hoc insuper addens, ut detrectantes, Reverentia Vestra pro suo Pastorali zelo compellere non gravetur. Romæ 10. Maii 1681.

Ita reperitur in Registro authographo litterarum ejusdem Sacræ Congregationis Concilii lib. 16. fol. 134. in quorum fidem. Datum Romæ 11. Decemb. 1609.

(L. ✠ S.)

(Nomen Reverend. D. Secr.

Steph. Archi-Ep. Brancuccius S. Congr. Secr.

Et hoc etiam habetur, ex Trident. Sess. 23. de Reform. Sacr. Congreg. Conc. in Civit. Castellan. 26. August. 1628. ac Hydruntin. 13. Februarii 1639. Romana 17. Julii 1649. Clusin. 5. Julii 1670.

Quoniam verò quidam Domini Parochi tenuibus duntaxat redditibus provisi, novum dubium proposuerunt, an videlicet vi Tridentini ac præfati, præcedentiumque similium Decretorum, Dominicis, & Festivis diebus, missam pro ovibus applicare tenerentur, etiam illi, quibus ita tenues sunt reddi-

redditus, ut inde nec congruam habeant. Eadem Sac. Congregatio 10. Maii 1692. respondit, etiam hos teneri, ita ut dictis diebus aliud stipendium, vel eleemosynam pro missa accipere non valeant, sive dein congruam habeant, sive non, prout habet memoratum Sac. Congregationis Decretum, postea ab Innocentio XII. specialiter confirmatum 24. Aprilis, per Constitutionem tenoris sequentis.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

NUper à Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. & Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emanavit super quodam dubio pro parte Venerabilis Fratris Moderni Episcopi Pistoriensis, & Pratensis, Congregationis hujusmodi proposito, Decretum tenoris qui sequitur, videlicet: Pistoriensis, & Praten. Cùm Parochi Ecclesiarum Pistorien. & Praten. inter varias opiniones Doctorum involuti negligant in dies celebrationem, & respectivè applicationem sacrificii pro populo juxta dispositionem sacrorum canonum, & Concilii Tridentini: Episcopus ad consulendum nedum propriæ, verùm etiam dictorum Parochorum Conscientiæ supplicat declarari: an dicti Parochi teneantur omnibus diebus festis applicare sacrificium pro populo, sive habeant congruam, sive non? Die 14. Februarii 1699. sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum censuit, dandas esse resolutiones, aliàs hac de re editas, & signanter in nullius Nonantulanæ Eminentissimi Abbatis. 30. Augusti 1698. tenoris ut infrà. Cùm præcepto Divino iis quibus animarum cura commissa est mandatum sit pro ovibus suis sacrificium offerre, sæpè aliàs sacra Congregatio Concilii censuit Parochos teneri pro Parochianis sacrificium applicare, & præcipuè in dubio applicationis sacrificii proposito, & respectivè resoluto sub die 10. Maji 1692. His præcisis verbis concepto: *An Parochus missam celebrare teneatur, & sacrificium applicare pro Parochianis in diebus Dominicis, & festivis, sive habeat congruam, sive non?* Sacra Congregatio juxta alias declarationes censuit teneri, nec posse eisdem diebus aliam eleemosynam recipere: ac proindè idem nunc respondendum esse censuerunt Eminentissimi Patres, quoad Parochos Nonantulanæ Diœcesis, addentes insuper, quòd E. V. pro suo Pastorali Zelo detrectantes Parochos compellere non gravetur &c.

J. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Loco † Sigilli.

CUm autem, sicut dictus Episcopus nobis subinde exponi fecit, ipse Decretum hujusmodi, quo firmiùs consistat, & servetur exactiùs Apostolicæ Confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimùm desideret; Nos specialem ipsi Episcopo gratiam facere volentes, eumque à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes; supplicationibus ejus Nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum Auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium. Decernentes, easdem præsentes litteras, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari. Sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem sub annulo Piscatoris, die 24. Aprilis 1699. Pontificatus nostri anno octavo.

J. Fr. Cardin. Albanus.

Hanc Bullam habet Reverendus Pater Anacletus Reiffenstuel in suo Jure Canonico, lib. 5. Decretal. tit. 3. paragrapho octavo, num. 212. & sequentibus.

Privilegiorum Communicatio.

Concessio omnium Privilegiorum, Indultorum, Exemptionum, ac gratiarum Ordinibus omnibus mendicantium, & non mendicantium concessorum, & concedendorum, facta à Clemente Septimo Fratribus Minoribus Sancti Francisci Regularis observantiæ.

CLEMENS VII.

Ad perpetuam rei memoriam.

DUm fructus uberes, quos ordo sacer dilectorum Fratrum Minorum Regularis observantiæ, in agro militantis Ecclesiæ cum propagatione Religionis, ac defensione, & augmento fidei Catholicæ, ac salute Christi fidelium produxit hactenus, & in dies producit, diligenter attendimus, dignum, quin potiùs debitum putamus (ut ejus statum prosperum, & tranquillum omni diligentia procuremus) illius Religiosas personas specialibus favoribus, & gratiis prosequi. Hinc est, quòd nos motu proprio, & ex certa nostra scientia, tenore præsentium, omnia, & singula privilegia, immunitates, exemptiones, præsertim de non solvendo Clericis sæcularibus quartam funeralium, quoad fratres in possessione non solvendi quartam hujusmodi existentes, ac omnia, & singula indulta, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias dicto Minorum, ac Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus, sororibus, & utriusque sexus personis, atque Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque, etiam per modum extensionis, seu communicationis, & aliàs, quomodolibet, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac per nos, & sedem prædictam concessa, auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, & innovamus, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inviolabiliter observari debere, ipsosque Fratres, Moniales, Sorores, Personas, Monasteria, Domus, Ecclesias, & alia loca hujusmodi, omnibus, & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis quibusvis Congregationibus dictorum ordinum, aliorumque ordinum mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis, nec non etiam quibusvis facultatibus, & gratiis suæ professioni Regularis observantiæ non contrariis, aliis ordinibus quibuscumque non mendicantibus quomodolibet concessis, & concedendis, uti, frui, & gaudere posse, atque debere in omnibus, & per omnia perinde, ac si eis specialiter concessa fuissent, & Constitutiones, in ultimo Capitulo generalis dicti Ordinis Minorum Regularis observantiæ, in Provincia Purgensi Regni Castellæ factas pleno robore firmitatem obtinere, & ab omnibus quamdiù per Capitulum aliud generale dicti Ordinis mutatæ non fuerint, inviolabiliter observari debere, nec non Regulam ipsam per Sanctum Franciscum, pro Fratribus minoribus institutam, observabilem, meritoriam &c. Cum omnibus clausulis revocativis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 30. Maji, anno millesimo quingentesimo vigesimo quinto. Pontificatus nostri anno secundo.

Hæc Bulla videri potest in compendio privilegiorum nostrorum P. Alphonsi Casarubios in fine.

Privilegiorum Confirmatio.

Bulla Clementis Octavi Confirmatoria omnium privilegiorum tribus Ordinibus Sancti Patris Nostri Francisci concessorum.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

RAtio Pastoralis Officii nostri exigit, atque efflagitat ut quorum Religionem, ac virtutem Sedi Apostolicæ, totique Ecclesiæ non modò illustrem, & præclaram, sed utilem etiam, ac necessariam esse animadvertimus, eosdem nostris, & ejus Sedis Apostolicæ honoribus, ac beneficiis libenter prosequamur. Cùm verò ex bonis, & commodis spiritualibus ordinum mendicantium, ea longè, latèque pateant, semperque patuerint, quæ à sacro Ordine Fratrum Minorum de observantia, ab ipsis fundatæ Religionis initiis in omnes Christianæ Reipublicæ provincias profluxerunt, quotidieque profluunt, & promanant, faciendam nobis esse

statuimus, ut in eodem ordine, nostris, & Sedis Apostolicæ gratiis, atque muneribus honestando, nihil Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum benignitati ac studio concedamus.

§. 1. Cùm igitur pro parte dilecti Filii Joan. Baptistæ Moles Commissarii Generalis in Romana Curia ultramontanæ familiæ prædict. Ordin. de observantia nobis expositum fuerit, ex ipsius Sedis benigna dignatione provenire, ut Romanus Pontifex quandoque Prædecessorum suorum Roman. Pontificum gesta innovet, ac Apostolica auctoritate innovata, & renovata muniat, & fulciat, & in pristinum statum reponat, ac reducat, nec non propterea nonnulli Romani Pontifices Prædecessores nostri, quasdam gratias, Concessiones, Indulgentias, & peccatorum remissiones, absolutiones, etiam plenarias libertates, prærogativas, favores, immunitates, exceptiones, declarationes, facultates multaque alia privilegia, & indulta, tam prædictis Fratrum Minorum, quàm S. Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque superioribus, Fratribus, Monialibus, & Sororibus, ac utriusque sexus personis, & Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque dictorum ordinum nunc, & pro tempore existentibus in genere, vel in specie, etiam per modum Communicationis, sive extensionis privilegiorum aliis Ordinibus, Domibus, Ecclesiis, & utriusque sexus personis Ordinum mendicantium, & non mendicantium existentibus concessorum concesserunt, aut jam concessa confirmarunt, prout in singulis Concessionibus, declarationibus, & litteris eorumdem prædecessorum expeditis pleniùs dicitur contineri.

§. 2. Cùm autem sicut eadem expositio subjungebat, illa quæ sæpiùs Apostolica auctoritate prædicta, munita existunt, majorem obtineant roboris firmitatem pro parte prædicti Joan. Bapt. Moles, Nobis fuit humiliter supplicatum, ut prædictis Privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, favoribus, conservatoriis, declarationibus, facultatibus, dispensationibus, gratiis, Concessionibus, Indulgentiis, & indultis, pro illorum observantia, nostræ approbationis robur adjicere, aliasque in præmissis opportunè providere, & benignitate Apostolica dignaremur.

§. 3. Nos igitur, qui omnium votis, præsertimque illorum, qui sub suavi Religionis jugo Divinis Laudibus, & Christianæ Religionis augmento incumbentium personarum tranquillitati, & commoditati consulimus, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis, hujusmodi supplicationibus inclinati, quæcumque præmissa, ac omnia singula alia privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogativas, favores, conservatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, Concessiones, Indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum Communicationis, & extensionis inter se, & cum aliis Ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus, ejusdem Fratrum Minorum Regularis observantiæ, & S. Claræ, & de pœnitentia Tertio Ordinibus, etiam in Congregatione sub trium votorum substantialium professione, & eorumdem superiorum Ordinis Minorum Regularis observantiæ hujusmodi obedientia degentibus, ipsorumque superiorum Fratribus, Monialibus, Sororibus, ac utriusque sexus etiam singularibus personis, nec non Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque in genere, & in specie, etiam per solam signaturam, etiam vivæ vocis oraculo, ut præfertur, aut aliàs per eosdem Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac nos, & sedem prædictam sub quacumque forma, & expressione verborum concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata, nec non omnibus, & singulis, in eis forsan contentis clausulis, Decretis, & declarationibus quibuscumque ac singulis desuper etiam pluribus vicibus confectas litteras & in eis contenta, & inde secuta quæcumque illorum omnium tenores, & formas datas, effectus, & decreta in illis apposita, ac si verbo ad verbum insererentur, & in his essent inserta, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, dicta Auctoritate Apostolica, tenore præsentium ex certa scientia (in his omnibus in quibus Decretis Concilii Tridentini non adversantur, salvis etiam Decretis à nobis in favorem Fratrum Reformatorum concessis) approbamus, & confirmamus, ac innovamus, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, & firmiter observare, nec non Ordinibus Fratrum Minorum Regularis observantiæ, & S. Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato, etiam in Congregatione sub obedientia Fratrum Minorum de observantia hujusmodi degentibus Superioribus, Fratribus, Monialibus, etiam Tertiariis, nuncupatis, sororibus, personis, Monasteriis, Domibus, & Ecclesiis, & locis prædictis, etiam per modum Communicationis, & extentionis hujusmodi suffragari, illisque frui, uti, & gaudere, & quando, & quoties opus fuerit, posse, & debere, in judicio, & extra, ac etiam in foro conscientiæ, in omnibus, & per omnia, ac si specialiter, & expressè eisdem Fratrum Minorum, & S. Claræ, & tertio de pœnitentia ordinibus per nos concessa fuissent, decernimus: Supplentes omnes, & singulas juris & facti, ac solemnitatem etiam de juris necessitate, aut aliàs quomodolibet requisitarum, forsan omissarum, & alios quoscumque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem.

§. 4. Quocirca venerabilibus Fratribus Mantuæ, & Toy Episcopis, ac dilecto Filio causarum curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori per easdem præsentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, vel unus eorum, per se, vel alium, seu alios, faciant auctoritate nostra præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, plenum eorum effectum sortiri, illisque omnes, quos concernunt, pacificè frui, & gaudere. Non permittentes quemquam desuper contra præsentium tenorem sub quovis prætextu, & causa, etiam defectu intentionis nostræ per quoscumque quomodolibet indebitè molestari: quinimò quidquid contrarium attentari, vel fieri continget, omnia semper in pristinum reponi; Contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quascumque pœnas Ecclesiasticas, & alia opportuna juris, & facti remedia, appellatione quacumque postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis, servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Sicque per quoscumque judices, & commissarios, ac S. R. E. Cardinales, nec non sacri Palatii Apostolici causarum auditores, sublata eis quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris nostri de una, & in Concilio Generali de duabus dietis, dummodò ultra tres dietas aliquis præsentium vigore ad judicium non trahatur, aliisque Apostolicis constitutionibus, ac provincialibus, & capitularibus statutis, & constitutionibus, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam in forma Brevis per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac etiam nos, & sedem prędictam, & motu proprio, ac scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac cum quibusvis irritativis, annullativis, mentis attestativis, ac derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis quomodolibet, etiam pluries concessis firmatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis earumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per Clausulas Generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, etiam, quòd in eis caveatur expressè, quòd illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma derogari posset, tenoris hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitùs omisso, & forma in illis tradita, observata inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, motu, scientia, & auctoritate similibus derogamus. Aut si aliquibus communiter, vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 6. Verùm quia difficile foret, præsentes literas ad singula quæque loca, in quibus fortè opus esset, deferri, volumus & pariter Apostolica auctoritate decernimus, quòd illarum transumptis manu alicujus ex secretariis cujusvis prædictorum Prælatorum, Generalium, ac Romanæ Curiæ commissarii, & suorum successorum, aut Notarii publici subscriptis, & Sigillo officii alterius eorumdem, aut alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu curiæ Ecclesiasticæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra illud adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die vigesima Decemb. 1595. Pontificatus Nostri Anno sexto.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini, tom. 3. pag. 66.

Privilegiorum Concessio.

BUlla Pauli III. amplissima, concessa Ordini Societatis Jesu circa Facultatem prædicandi in quibuscumque Ecclesiis, locis & plateis, ac absolvendi per Confessores approbatos, à quibusvis criminibus, & peccatis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis (exceptis in Bulla Cœnæ Domini, & vota commutandi, ut in ea est videre) quam etiam participant mendicantes omnes, & eorum participantes.

Dile-

Dilectis Filiis

Moderno, & pro tempore existenti Præposito, & sociis, & Societatis Jesu, in Alma Urbe nostra canonicè institutis.

PAULUS PAPA III.

Dilectis Filiis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm inter cunctas solicitudines nostras, quibus nos premit Pastorale officium, illa sit præcipua, ut gregi Dominico, nobis superna dispositione commisso, animarum cura non desit, nec illum antiquus serpens humano generi inimicus, indefessum, & impræparatum invadat. Attendentes igitur ad fructus uberes, quos in Domo Domini hactenus produxistis, & producere non desinitis, vestræ Religionis integritati, scientiæ, Doctrinæ, moribus, & experientiæ plurimum in omino confidentes, vobis, quos ac societatem vestram Jesu approbando, confirmando & benedicendo, atque perpetuæ firmitatis munimine roborando sub Apostolicæ Sedis protectione suscipimus: & quilibet vestrum, qui ad hoc onus idoneus repertus, & per vestrum societatis Præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, in quibusvis Ecclesiis, & locis, atque plateis communibus, seu publicis, & aliàs ubique locorum clero, & populo Verbum Dei prædicandi, proponendi, & interpretandi, ac eos viam veritatis edocendi, & ad bene, beateque vivendum, ita ut in vobis verbo pariter, & exemplo ædificentur in Domino, hortandi, & monendi: nec non illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcumque utriusque sexus Christi fidelium, ad vos undique accedentium, confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solita est legi) absolvendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem injungendi, nec non vota quæcumque per eos pro tempore emissa (ultra marinis: visitationis liminum Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum de Urbe, ac sancti Jacobi in Compostella, nec non Religionis, & castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutandi plenam, & liberam concedimus facultatem. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die tertio Julii, anno Domini 1545. Pontificatus nostri anno secundo.

Hæc Bulla habetur in compendio nostrorum privilegiorum P. Alphonsi Casarubios in fine.

Privilegiorum Declaratio,

In qua Regularium privilegia, quo ad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ Administrationem à Clemente X. declarantur.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

SUperna magni Patris familias præordinatione creditum nobis universalis Ecclesiæ mysticum Agrum circumspecta providentia custodire, atque excolere (quantum ex alto conceditur) satagentes, animum in eas curas libenter intendimus: quibus valeant dissidia inter Villicos, & operarios componi, jurgia tolli, scandalis, atque offensionibus aditus præcludi, ut quibus una fides, una Mater Ecclesia, & unus Dominus, qui charitas est, & pacis cogitans cogitationes: fiat etiam cor unum, atque anima una: sic etenim evulsis opportunè Zizaniis, dum plantamus, & rigamus, incrementum dabit Deus, quo benedicente, messis multa fructu centesimo, cœleste in horreum congregabitur.

§. 1. Sanè, cùm Sacri Concilii Tridentini Decretis, providè statutum fuerit, ut Regulares cujuscumque Ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possint, cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant: in Ecclesiis verò, quæ suorum ordinum non sunt, ultrà licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam gratis ab eo dandam habere teneantur: sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Atque ut nullus sæcularis, sive regularis, etiam in Ecclesiis suorum ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat, itidemque cùm nullus Sacerdos regularis possit confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire: nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat: aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, & consuetudine quacumque non obstantibus. Innotuit nobis dubitationes nonnullas, circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen, & approbationem ejusmodi in aliquibus Diœcesibus excitatas fuisse, ex quibus controversiæ, & dissensiones permultæ in diem subsequi possent occasione privilegiorum, quæ per Sedem Apostolicam Religiosis ordinibus concessa fuerunt.

§. 2. Nos attendentes, quòd aliàs diversis temporibus prædictæ dubitationes, & controversiæ nonnullis prædecessorum nostrorum summorum Pontificum constitutionibus, earumque declarationibus definitæ fuerint: ejusmodi definitiones in unum collectas, ut magis magisque dissensionum tollantur semina, & in posterum firmior in agro Dominico Pax Christi floreat: Pro summo, quo fungimur Apostolatus officio, novis Apostolicis litteris muniendas duximus, & roborandas; Itaque de Consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ prælatorum, pietate, doctrina, & prudentia præstantium, & matura deliberatione nostra, atque ex certa scientia: hac generali, & perpetuò valitura constitutione decernimus, ac declaramus.

§. 3. Regulares, qui in Ecclesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo Diœcesano benedictionem petere: Prædicare tamen posse, quamvis illam non obtinuerint. Quòd si Episcopus benedictionem, nedum non concesserit, sed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis licere Regularium prædicare: eosque contravenientes, ab illo tamquam Sedis Apostolicæ delegato, censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis in vim constitutionis fel. recordat. Gregorii XV. Prædecessoris nostri, incipientis: Inscrutabili Dei providentia, coerceri, & puniri posse. Episcopum tamen absque justa, & rationabili causa contradicere non debere, & hujusmodi benedictionem teneri etiam regulares petere: si in quibuscumque oratoriis sui Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, aut ad crates Monasteriorum Sanctimonialium eorum jurisdictioni subjectarum, licèt clausis januis, & nullus sæcularis ibi intersit, habere voluerint. Posse autem Episcopum licentiam concessurum regularibus in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicare volentibus, illos quamvis ab Universitatibus, aut à Magistratibus laicis nominatos, etiamsi Episcopi antecessores per tempus immemorabile hanc licentiam absque examine concedere consueverint, quoad doctrinam examinare: si ita ipsius arbitrio, quod moderatum, & discretum esse debet, visum fuerit, & licentiam prædicandi semel iisdem concessam ob rationabiles causas, licèt occultas, prædicationem tamen concernentes suspendere. Non posse tamen Episcopum generatim prohibere regularibus quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædicent.

§. 4. Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopo, à quo ipsi religiosi jam fuerant approbati, & generaliter approbatos ab Episcopo ad personarum sæcularium confessiones audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum, sed egere quo ad hoc speciali Episcopi approbatione. Atque approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii, minimè posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidemque confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo, ad Monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum confessiones audire: sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. Cæterùm in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta regularia instituta vivitur, posse tam prælatos regulares, quàm confessores regularium eorumdem Monasteriorum, seu Collegiorum audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt verè ad familiaria, & continui commensales, non autem illorum, qui tantùm ipsis deserviunt. Illos autem Religiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis Personarum in Diœcesi propria admittendos; quoad cæteros verò, qui non adeò idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsis cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere; semel autem simpli-

citet approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia. De qua tamen confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illicò certiorem reddere; Et hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis à facultate audiendi confessiones præcipi: sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam, apud ipsum infirmum relinquendam.

§.5. Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, constitutionis, quæ incipit: *Omnis utriusque sexus* quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos: Regulares verò ad ejusmodi confessiones audiendas prævio examine simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, secùs autem ab ejus Vicario, aut ab antecessoribus Episcopis approbatos, non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari; aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocare, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas confessiones concernat; De qua tamen haud necessarium esse, ut in actis constat; nec eam teneri Episcopum ipsis regularibus significare; sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit.

§.6. Porrò si regulares cum scandalo, aut aliàs inhonestè vivant, vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Episcopi judicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cùm præcipua Ministri Sacramenti penitentiæ qualitas sit vitæ integritas, ac morum honestas; otique eam causam ad confessionis Ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare, quò minùs ob eam possit Episcopus regulares à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis. Attamen confessiones audiendi facultatem omnibus, simul unius conventus, regularibus confessoribus adimi ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica nullatenùs posse: Ex facultatibus per mare magnum, aliaque privilegia regularibus cujuscumque Ordinis, instituti, aut Societatis, etiam JESU concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in legibus ab Episcopo sibi reservatis. Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas regulares à Sede Apostolica post factum Concilium Tridentinum obtinuerunt; nequaquam revixisse privilegia priùs ab eodem Concilio, aut deinde Apostolicis etiam Decretis sublata, atque extincta si quæ habebant, absolvendi à casibus Episcopo reservatis.

§.7. Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideò à casibus Episcopo reservatis posse absolvere. Posse autem regularem confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis, ac alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse; Vigore supradictorum privilegiorum, nequaquam licere regularibus etiam latisfa (?) parte absolvere pœnitentes à censuris quoad externum, & judiciale forum, & absolutos ab eis in foro pœnitentiali, utique non censeri absolutos in exteriori judicio, & contentioso. Quinimò censuris Ecclesiasticis irretitos, & denunciatos ab Episcopis cogi posse, gerere se pro talibus, etiamsi à regularibus fuerint absoluti. Quoties exhibitis aliquibus regularium Apostolicis privilegiis coram Episcopo, ab eo, judicetur ipsa non suffragari casui, de quo agitur, si dictorum privilegiorum verba obscura sint, & ambigua non esse ad Metropolitanum provocandum, sed cùm ejus sit interpretari, cujus est condere, dictorum privilegiorum interpretationem Sedis Apostolicæ judicio, prout aliàs constitutione prædecessoris nostri fec. rec. Clementis IV. statutum fuit, esse requirendum.

§.8. Decernentes sic, & non aliàs, per quoscumque judices, ordinarios, vel delegatos quavis auctoritate, & dignitate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere legatos, Vice-legatos, & Nuntios, & quosvis alios sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere. Irritum quoque, & inane, & quidquid secùs super his, à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari.

§.9. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque Personarum, atque quorumvis Ordinum tam mendicantium, quàm non mendicantium, militarium etiam S. Joannis Jerosolymitani, congregationum, Societatum etiam JESU, ac cujusvis alterius instituti etiam necessariò, & in individuo exprimendi, Monasteriorum, Conventuum, Capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumcumque tam sæcularium, quàm regularium locorum, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam in corpore juris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis; Conservatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minimè teneantur, & quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis specialibus, specifica, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis quoad ea, quæ eisdem præsentibus adversantur, illis aliàs in suo robore permansuris, harum serie specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Cæterum quia difficilè foret præsentes litteras ad singula quæque loca deferri, ut eæ tamen omnibus innotescant, mandamus illas ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, atque Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie campi Floræ affigi, & publicari, volentes, quòd earumdem præsentium litterarum transumptis etiam impressis, manu tamen alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo Prælati, seu Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis in judicio, & extra illud, ubi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat, hanc paginam nostrorum Decreti, declarationis, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo septuagesimo, Undecimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno primo.

G. Dat.

Visa de Cura P. Ciampinus.

I. G. Slusius.

D. Ciampinus.

Hæc Bulla habetur in Theologia radicali Joannis Mariæ Sbogar tract. 140. in fine.

Privilegiorum Vivæ vocis oraculo concessorum revocatio.

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

ALiàs fel. rec. Gregorius Papa XV. Prædecessor noster, ut subnascentibus jugiter variis difficultatibus, & abusibus ex privilegiis à Sede Apostolica vivæ vocis oraculo sæpè numero concessis, obviam iret, constitutionem edidit tenoris subsequentis: videlicet, *Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam.*

Rom. Pontifex in specula militantis Ecclesiæ Divina Providentia constitutus, gratias, & indulta à se, & Prædecessoribus suis concessa justis interdum suadentibus causis, juxta creditum sibi Pastoralis officii debitum moderatur, aut revocat, prout rerum, & temporum qualitatibus debitè pensatis conspicit in Domino salubriter expedire. Itaque motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia, & singula indulta, facultates, Privilegia, gratias, & concessiones qualcumque spirituales, & Ecclesiasticas, quæ tam ad forum interius, quàm ad exterius spectant, actam ad supplicationem partium, quàm motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus à Sede Apostolica, quæ tamen vivæ vocis oraculo hactenùs quandocumque, & qualitercumque, ex quavis etiam de necessitate, exprimenda causa, quibusvis Collegiis, Capitulis, Ordinibus, tam mendicantium, quàm non mendicantium, societatibus

JESU

JESU, ac Congregationibus quibuslibet, sive eorum, & earum respective præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, Generalibus, vel Provincialibus, quocumque nomine nuncupatis, Superioribus etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi prædictæ immediatè subjectis, cujuscumque dignitatis, præeminentiæ, aut quovis privilegio munitis, non tamen ad supplicationem Regum concessa, in iis videlicet, quæ non sunt sortita effectum, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac revocata, cassa, subrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua perpetuo fore, & esse, neque imposterum cuiquam suffragari posse, etiamsi expressa, & specifica mentio, etiam de verbo ad verbum de iis facienda esset, decernimus, & declaramus: firmis tamen, & in suo robore permanentibus omnibus indultis, & aliis concessionibus prædictis vivæ vocis oraculo S. R. E. Cardinalibus ad ipsorum, vel aliorum quorumcumque favorem propria S. R. E. Cardinalium manu firmatis, pro ipsis, vel aliis factis; & de quibus iidem S. R. E. Cardinales Testimonium in scriptis præbuerunt, decernentes præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quòd quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes, ad hoc vocat, & auditi si non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu aliquo quocumque defectu notari, impugnari, redargui, ad jus, vel in controversiam revocari, ad terminos juris reduci, aut adversùs illas quodcumque juris gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus posse, sed illas semper validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores S.R.E. Cardinales, etiam de latere legatos, & nuncios (sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate) judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, Ordinibus, Societatibus, & Congregationibus prædictis, eorumque præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, & aliis Superioribus prædictis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, & confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas Generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret tenores hujusmodi præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes (illis aliàs in suo robore permansuris) hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in judicio, & extra illud, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ, quòdque eædem præsentes litteræ, seu illarum exempla ad valvas Basilicarum S. Joannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Urbe, & in acie campi Floræ affixæ, omnes ita arctent, & afficiant ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem, sub Annulo Piscatoris. Die 2. Julii 1622. Pontificatus nostri Anno secundo.

S. Cardinalis S. Susannæ.

CUm autem experientia rerum magistra compertum sit, concessiones, & gratias vivæ vocis oraculo etiam à S. R. E. Cardinalibus obtentas, & ipsorum manu firmatas sæpè ab his, in quorum favorem emanarunt, minùs canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplinæ Ecclesiasticæ detrimentum executioni demandari, idcirco quantùm cum Domino possumus, his, & aliis malis occurrere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, & de Consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, quibus negotium hujusmodi maturè discutiendum commisimus omnia, & singula Privilegia, facultates, licentias, & gratias quascumque, per summos Pontifices Prædecessores nostros, ac per nos vivæ vocis oraculo, & S. R. E. prædictæ Cardinalium quorumcumque manu firmata, quibuscumque Generalibus, Provincialibus cæterisque Superioribus, & Personis cujusvis Ordinis, Congregationis, instituti, & societatis sive sæcularibus sive Regularibus, vel etiam ipsis Ordinibus, Congregationibus, institutis, & societatibus, etiam Societatis JESU, aut ejus clericis, seu Presbyteris, aliisque Personis prædictis quacumque de causa, etiam de necessitate exprimenda occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, Principum quorumcumque, aut aliàs quomodolibet concessa, illorum, tenores præsentibus pro expressis habentes, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac de cætero revocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusve, & effectu vacua esse, & fore nullique prorsùs deinceps suffragari posse, nec debere declaramus.

Præterea, ut præsentes litteræ omnibus, & singulis ad quos spectat, & pro tempore spectabit, quanto citiùs innotescant, omnibus, & singulis Generalibus, & aliis quocumque nomine nuncupatis Superioribus, quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis JESU, & institutorum, sub excommunicationis, & privationis officiorum, & dignitatum, nec non vocis activæ, & passivæ pœnis ipso facto incurrendis præcipimus, & mandamus, ut infra tres menses proximos à die publicationis præsentium computandos, omnes, & singulos Provinciales eorumdem suorum Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis JESU, & institutorum, de eisdem præsentibus litteris certiores faciant. Earumdemque præsentium exemplaria illis transmittant, qui quidem Provinciales sub eisdem pœnis teneantur singulis Superioribus Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, & locorum Regularium præcipere, ut easdem præsentes subditis suis ut moris est, publicent.

Decernentes præsentes litteras, etiam ex eo, quòd quicumque in præmissis, interesse habentes, vel habere prætendentes ad hoc vocati, & auditi non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu alio quopiam defectu notati, impugnari, invalidari, redargui, ad jur, vel controversiam vocari, aut ad viam, & terminos juris reduci, sive adversùs illas quodcumque juris, gratiæ vel facti remedium impetrati nullatenùs posse, sed illas semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: sicque per quoscumque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores (sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate) judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si quid secùs super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præinsertis litteris hujusmodi, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & quatenùs opus sit etiam Regula nostra de non tollendo jure quæsito privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis, eisdem Cardin. ac ordinibus, Congregationibus, institutis, & Societatibus eorumque superioribus quocumque nomine nuncupatis, sub quibuscumque verborum formis, & tenoribus; ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis Clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis, in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione da illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per Clausulas Generales idem importantes mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem, quòd præsentium transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ, quòdque eædem præsentes litteræ, sive illarum exempla ad valvas Basilicarum prædictarum, & in acie campi Floræ hujusmodi similiter affixa omnes, quos concernunt, perinde arctent, & afficiant, acsi unicuique personaliter intimata fuissent. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die 20. Decembris 1631. Pontificatus nostri Anno nono.

M. Antonius Maraldus.

DIe, & Anno supradicto affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicarum Sancti Joannis Lateranensis, & Principis

cipis Apostolorum, ac in acie campi Floræ aliisque locis solitis, & consuetis, ut moris est, per me Andream Scalamum Sanctiss. D. N. Papæ Cursorem.

Hæc Bulla habetur in Theologia radicali, Joannis Mariæ Sbogar tr. 136.

Professio fidei Catholicæ.

Bulla Pii IV. continens formam juramenti Professionis Orthodoxæ fidei, quæ observari præcipitur à provisis de Beneficiis, ac dignitatibus, Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis Ordinum regularium, & Militarium.

P I U S   E P I S C O P U S

Servus servorum DEI,

Ad perpetuam rei Memoriam.

INjunctum Nobis Apostolicæ servitutis officium requirit, ut ea quæ Dominus Omnipotens, ad providam Ecclesiæ suæ directionem sanctis Patribus in Nomine suo Congregatis divinitùs inspirare dignatus est, ad ejus laudem, & gloriam incunctanter exequi properemus. Cùm itaque juxta Concilii Tridentini dispositionem, omnes, quos deinceps Cathedralibus, & superioribus Ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, Canonicatibus, & aliis quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis, curam animarum habentibus, provideri continget; publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Rom. Ecclesiæ obedientia permansuros spondere, & jurare teneantur. Nos volentes etiam per quoscumque, quibus de Monasteriis, Conventibus, domibus, & aliis quibuscumque locis regularium quorumcumque ordinum, etiam militarium quocumque nomine, vel titulo, providebitur, idem servari, & ad hoc, ut unius ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque, & certa illius forma cunctis innotescat, nostræ solicitudinis partes in hoc alicui minimè desiderari, formam ipsam præsentibus annotatam publicari, & ubique gentium per eos, ad quos ex Decretis ipsius Concilii, & alios prædictos spectat, recipi, & observari, ac sub Pœnis per conc. ipsum in contravenientes latis juxta hanc, & non aliam formam, professionem prædictam solemniter fieri auctoritate Apostolica, tenore præsentium, districtè præcipiendo mandamus, hujusmodi sub tenore.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo S. Romana Ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum DEUM, Patrem Omnipotentem, factorem Cœli, & terræ, visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum JESUM Christum, Filium DEI unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula, DEUM de DEO, lumen de lumine, DEUM verum de DEO vero: Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis: Et incarnatus est de Spiritu sancto ex MARIA Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est; Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in Cœlum, sedet ad dexteram Patris, & iterum venturus est cum Gloria judicare vivos, & mortuos, cujus Regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas, & Ecclesiasticas Traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, & constitutiones firmissimè admitto. Item Sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum Scripturarum admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè, & propriè Sacramenta novæ legis, à JESU Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licèt non omnia singulis necessaria, scil. Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre: & ex his, Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine Sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio, & admitto. Omnia, & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosan. Trident. synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in missa offerri DEO, verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, unà cum anima, & divinitate Domini nostri JESU Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantùm specie, totum atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari; Similiter, & Sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos esse, eosque orationes DEO pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissimè assero imagines Christi, ac Deiparæ Virginis, nec non aliorum SS. habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem, à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo. Sanctam, Catholicam, Apostolicam, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, & Magistram agnosco, Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis successori, ac JESU Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia à sacris canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancta Trid. synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti spontè profiteor, & veraciter teneo, eamdem inviolatam, usque ad extremum vitæ Spiritum, constantissimè, DEO adjuvante, retinere, & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum, idem N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me DEUS adjuvet, & hæc sancta DEI Evangelia. Volumus autem, quod præsentes litteræ in Cancellaria nostra Apostolica de more legantur: & ut omnibus facilius pateant, in ejus quinterno describantur, ac etiam imprimantur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, 1564. idibus Novembris, Pontificatus nostri Anno quinto.

Fed. Cardinalis Cæsius.

Cæs. Glorierius.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini, tom. 2. pag. 129.

Psopositiones Damnatæ.

Decretum SS. D. N. Alexandri Papæ VIII. Die 24. Aug. 1690.

SAnctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui mœrore audivit duas Theses, seu propositiones, unam denuò, & in majorem fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere, & cùm sui Pastoralis officii munus sit, oves sibi creditas à noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, deinde Eminentissimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus inquisitoribus sedulò commisit, qui pluries re maturè discussa infrascriptis Thesibus, seu propositionibus super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ singillatim exposuerunt.

I. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis vero in conformitate actus cum Regula morum; ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.

II. Peccatum Philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum vero, & mortale, est transgressio libera Divinæ legis: Philosophicum quantumvis grave in illo, qui DEUM, vel ignorat, vel de DEO actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa DEI, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam DEI, neque æterna pœna dignum.

Quibus peractis, Sanctissimus, omnibus plenè, & maturè considerans primam Thesim, seu propositionem declaravit Hæreticam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet sub censuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Secundam Thesim

ſim ſeu propoſitionem declaravit ſcandaloſam, temerariam, piarum aurium offenſivam, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita, ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam diſputaverit publicè, ſeu privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, à qua non poſſit (præterquam in mortis articulo) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi. Inſuper diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti fidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali, ac ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictam theſim, ſeu propoſitionem ad praxim deducant.

Decretum Alterum

SS. D. N. Alexandri Papæ VIII. Die 7. Dec. 1690.

SAnctiſſimus D. N. Alexander Divina providentia Papa VIII. Prædictus, pro Paſtorali cura ovium à Chriſto D. ſibi commiſſa de earum ſalute ſollicitus, ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere, & paſcua nimium pernicioſa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius ſupra triginta propoſitionum examen pluribus in ſacra Theologia, Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus inquiſitoribus commiſit, qui tantum negotium diligenter aggreſſi, eique ſedulò, ac pluries incumbentes, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia ſanctitati ſuæ ſingillatim detulerunt.

Propoſitiones autem ſunt infraſcriptæ videlicet.

I. *IN ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.*

II. *Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat à peccato formali.*

III. *Non licèt ſequi opinionem, vel inter probabiles probabiliſſimam.*

IV. *Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem DEO; non pro ſolis electis, ſed pro omnibus, & ſolis fidelibus.*

V. *Pagani, Judæi, Heretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt à JESU Chriſto influxum, adeoque hinc rectè inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.*

VI. *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro, non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſicut proinde meritò poſſimus petere, à gratia ſufficienti libera nos Domine.*

VII. *Omnis humana actio deliberata, eſt DEI dilectio, vel mundi: ſi DEI, charitas Patris eſt, ſi mundi concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.*

VIII. *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare.*

IX. *Revera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali ſine ullo ad DEUM offenſum reſpectu.*

X. *Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, merè ut cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec DEO placens.*

XI. *Omne, quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.*

XII. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamſi videantur credere, non eſt fides Divina, ſed humana.*

XIII. *Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu DEO famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licèt beatitudinis operatur.*

XIV. *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.*

XV. *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ DEI propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.*

XVI. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni, induxit, non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante.*

XVII. *Per illam praxim mox abſolvendi, ordo Pœnitentiæ eſt inverſus.*

XVIII. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi tam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.*

XIX. *Homo debet agere tota vita Pœnitentiam pro originali peccato.*

XX. *Confeſſiones apud Religioſos factæ, pleræque, vel Sacrilegæ ſunt, vel invalidæ.*

XXI. *Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui Eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua Pœnitentia, ſeu ſatisfactione, ob quæſtum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.*

XXII. *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis Pœnitentiam egerint.*

XXIII. *Similiter arcendi ſunt à ſacra communione, quibus nondum ineſt amor DEI puriſſimus, & omnis mixtionis expers.*

XXIV. *Oblatio in templo, quæ fiebat à B. MARIA in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quòd indiguerit purificatione, & quòd filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba legis.*

XXV. *DEI Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in templo collocare.*

XXVI. *Laus, quæ defertur MARIÆ, ut MARIÆ, vana eſt.*

XXVII. *Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus, in nomine Patris &c. prætermiſſis illis, ego te baptizo.*

XXVIII. *Valet Baptiſmus collatus à Miniſtro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi obſervat, intus verò in corde ſuo apud ſe reſolvit, non intendo facere, quod facit Eccleſia.*

XXIX. *Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate.*

XXX. *Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clarè fundatam, illam abſolutè poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.*

XXXI. *Bulla Urbani VIII.* In Eminenti, *eſt ſubreptitia.*

Quibus maturè conſideratis idem Sanctiſſimus ſtatuit, & decrevit 31. ſupradictas propoſitiones tanquam temerarias, ſcandaloſas malè ſonantes, injurioſas, hæreſi proximas, hæreſim ſapientes, erroneas, Schiſmaticas, & Hæreticas, reſpectivè eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet, ita, ut quicumque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputativè publicè aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, à qua non poſſit, (præterquam in Articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

Inſuper diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Non intendit tamen ſanctitas ſua per hoc Decretum alias propoſitiones in majori numero ultra ſupradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expreſſas, approbare.

Hæc duo Decreta videri poſſunt in Theologia radicali Joannis Maria Sbogar, in principio.

Propoſitiones Bajanæ.

Primitus damnatæ à S. Pio V. Papa.

Pius Epiſcopus ſervus ſervorum DEI,

Ad futuram rei Memoriam.

EX omnibus afflictionibus, quas, in hoc loco à Domino, conſtituti, tam luctuoſo tempore ſuſtinemus, ille animum noſtrum præcipuè excruciat dolor; quòd Religio Chriſtiana tantis jam pridem propoſitis opinionibus conflictetur, Chriſtique populus antiqui hoſtis ſuggeſtione diſſectus, in alios, atque alios errores, paſſim, & promiſcuè deferatur. Quantùm verò ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illæ, ſimul atque proſiliunt penitùs opprimantur: magno enim mærore afficimur, quòd plerique ſpectatæ alioquin probitatis, & doctrinæ in varias ſententias offenſionis, & periculi plenas, tum verbo, tum ſcriptis prorumpunt; denique eis etiam in ſcholis invicem controverſantur; cujuſmodi ſunt ſequentes.

I. *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.*

II. *Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.*

III. *Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.*

IV. *Vita æterna homini integro, & Angelo promiſſa fuit intui-*

intuitu bonorum operum, & bona opera lege naturæ, adillam consequendam per se sufficiunt.

V. In promissione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis justitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna justis promittitur.

VI. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obbedientia perseveraret, ad eam pertransiret, in qua mori non posset.

VII. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; sed juxta modum loquendi Scripturæ sacræ non rectè vocantur gratia, quo fit, ut tantùm merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

VIII. In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

IX. Dona concessa homini integro, & Angelo, forsitan, non improbanda ratione possunt dici gratia, sed quia secundùm usum sacræ Scripturæ, nomine gratiæ, ea tantùm munera intelliguntur, quæ per JESUM Christum malè meritis, & indignis conferuntur, ideò neque merita neque merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

X. Solutio pœnæ temporalis, quæ peccato dimisso, sæpè remanet, & Corporis Resurrectio, propriè nonnisi meritis Christi adscribenda est.

XI. Quod piè, & justè in hac vita mortali usque in finem conversati, vitam consequimur æternum, id non propriè gratiæ DEI, sed ordinationi naturali, statim initio creationis constitutæ, justo DEI judicio deputandum est; neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantùm ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali constitutum est, ut justo DEI judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

XII. Pelagii Sententia est: Opus bonum citrà gratiam Adoptionis factum, non est regni cœlestis meritorium.

XIII. Opera bona à Filiis Adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum Adoptionis inhabitantem corda filiorum DEI, sed tantùm ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi.

XIV. Opera bona justorum non accipiunt in die judicii externi ampliorem mercedem, quàm justo DEI judicio mereantur accipere.

XV. Ratio meriti non consistit in eo, quòd qui benè operatur, habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum sed in eo solum, quod obedit Divinæ legi.

XVI. Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.

XVII. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam Adoptionis sublimetur ad statum Deificum.

XVIII. Opera Catechumenorum, ut fides, & pœnitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vitæ æternæ meritoria, quam vitam ipsi non consequuntur, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

XIX. Opera justitiæ, & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerant majorem valorem.

XX. Nullum est peccatum ex natura sua veniale sed omne peccatum meretur pœnam æternam.

XXI. Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proindè naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

XXII. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quę legis sunt, faciunt, intelligunt de entibus, fidei gratiam non habentibus.

XXIII. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito, suprà conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut fide, spe, & charitate DEUM supernaturaliter coleret.

XXIV. A vanis, & otiosis hominibus secundùm insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus, & in DEI filium adoptatus.

XXV. Omnia opera Infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.

XXVI. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.

XXVII. Liberum arbitrium sine gratiæ DEI adjutorio, non nisi ad peccatum valet.

XXVIII. Pelagianus est error, dicere, quòd liberum arbitrium non valet ad ullum peccatum vitandum.

XXIX. Non soli fures ii sunt, & latrones, qui Christum, viam, & ostium veritatis, & vitæ negant; sed etiam quicumque, aliundè, quam per ipsum in viam Justitiæ (hoc est aliquam Justitiam) conscendi posse docent.

XXX. Aut tentationi ulli, sine gratiæ ipsius adjutorio resistere hominem posse, sicut in eam non inducatur, aut ab ea non superetur.

XXXI. Charitas perfecta, & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Cathecumenis, quàm in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.

XXXII. Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

XXXIII. Cathecumenus justè, rectè, & sanctè vivit, & mandata DEI observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in Baptismi lavacro demum percipitur.

XXXIV. Distinctio illa duplicis amoris naturalis videlicet, quo DEUS amatur, ut auctor naturæ, & gratuiti, quo DEUS amatur, ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris litteris, & plurimis veterum testimoniis excogitata.

XXXV. Omne, quod agit peccator vel servus peccati, peccatum est.

XXXVI. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia, per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria crucis Christi defenditur a nonnullis Doctoribus.

XXXVII. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit agnoscit.

XXXVIII. Omnis amor Creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, DEUS amatur.

XXXIX. Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit.

XL. In omnibus suis actibus peccator servit Dominanti cupiditati.

XLI. Is libertatis modus, qui est à necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis à peccato.

XLII. Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium DEI, & secundùm interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ consors efficitur, ut sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps benè vivere, & DEI mandantis obedire possit.

XLIII. In hominibus pœnitentibus ante Sacramentum absolutionis, & in Cathecumenis ante Baptismum est vera justificatio; separata tamen à remissione peccatorum.

XLIV. Operibus plerisque, quæ à fidelibus fiunt solùm, ut DEI mandatis pareant, cujusmodi sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, à furto, fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, & vera legis Justitia, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

XLV. Sacrificium missæ non alia ratione est sacrificium, quàm generali illa, quà omne opus, quod fit, ut sancta Societate, DEO homo inhæreat.

XLVI. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quæstio est, sed causæ, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.

XLVII. Unde peccatum originis verè habet rationem peccati sine ulla relatione, ac respectu ad voluntatem, à qua originem habuit.

XLVIII. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eò quòd non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

XLIX. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum rationis consecutus erit, actualiter DEUM odio habeat, DEUM blasphemet, & legi DEI repugnet.

L. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto: non concupisces.

LI. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines sunt vera legis inobedientia.

LII. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum auctorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

LIII. Quantum est ex vi trangressionis, tantum meritorum malorum à generante contrahunt, qui cum minoribus nascuntur vitiis, quàm qui cum majoribus.

LIV. Definitiva hæc sententia, DEUM homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

LV. DEUS non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

LVI. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam.

LVII. Unde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis absolutione, propriè reatus peccati dumtaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu.

LVIII. Peccator pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo DEO, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans, vivificat eum, & resuscitat: Ministerio autem Sacerdotis solùm reatus tollitur.

LIX. Quando per Eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera

DEO

DEO satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium DEO pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioquin essemus, saltem aliqua ex parte redemptores) sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur.

LX. *Per passiones sanctorum in indulgentiis communicatas non propriè redimuntur nostra delicta: sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impertiuntur, ut digni simus, qui pretio sanguinis Christi à pœnis pro peccatis debitis liberemur.*

LXI. *Celebris illa Doctorum distinctio, Divinæ legis mandata bifariam impleri, altero modo, quantùm ad præceptorum operum substantiam tantum, altero quantùm ad certum quemdam modum, videlicet secundùm quem valeant operantem perducere ad regnum æternum (hoc est, ad modum meritorium) commentitia est, & explodenda.*

LXII. *Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellare consueverunt) vel quia est meritorium regni æterni, eò quòd sit à vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda est.*

LXIII. *Sed, & illa distinctio duplicis Justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua Divinæ legis justificatio impleatur, similiter rejicitur.*

LXIV. *Item illa distinctio duplicis vivificationis; alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum, & inchoatio per DEI gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui verè justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur, pariter commentitia est, & Scripturis minimè congruens.*

LXV. *Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus, & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.*

LXVI. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.*

LXVII. *Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessariò facit.*

LXVIII. *Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.*

LXIX. *Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis, non autem per occultam communicationem, & inspirationem, quæ per eam Justificator faciat implere legem.*

LXX. *Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis potest habere veram charitatem, & charitas, etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis.*

LXXI. *Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extrà casum necessitatis, aut Martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.*

LXXII. *Omnes omninò justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum, unde, & Job, & Martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt.*

LXXIII. *Nemo præter Christum, est absque peccato originali, hinc Beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut, & aliorum justorum: fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

LXXIV. *Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut, & alii habitus pravi.*

LXXV. *Motus pravi concupiscentiæ sunt pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto:* Non Concupisces: *unde homo eos sentiens, & non consentiens trangreditur præceptum:* Non concupisces, *quamvis transgressio in peccatum non deputetur.*

LXXVI. *Quamdiu aliquid Concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum:* Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo.

LXXVII. *Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.*

XXXVIII. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.*

LXXIX *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse à DEO creari, & institui sine Justitia naturali.*

Quas quidem sententias strictò coram nobis examine ponderatas quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, & quæcumque super iis verbo, scriptoque emissa, præsentium auctoritate damnamus, & circumscribimus, & abolemus, deque eisdem, & similibus post hac, quoquo pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem, quibuscumque interdicemus. Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuò privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus; vinculo quoque anathematis, eo ipso innodamus, à quo, nullus Romano Pontifice inferior, valeat ipsos, excepto mortis articulo, liberare. Cæterum, ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia faciliùs comprimi possint, simulque animarum saluti, pleniùs consulatur, dilecto filio nostro Antonio Titulo S. Bartholomæi in Insula Presbytero Cardinali Granuelano nuncupato per Apostolica scripta mandamus, ut ipse, qui ad perpetuam dictarum Sententiarum, & Scripturarum abolitionem, quid ad arcenda hujusmodi proloquia, & disputationes, quid denique ad unionem, & pacem cum communi omnium, & Ecclesiæ Catholicæ satisfactione componendam, facto opus sit, imprimis diligenter expendet, deindè in iis omnibus, quæ pro communi salute, tranquillitate, & honore optimem judicaverit, salva semper Ecclesiæ prædictæ unitate, etiam per alium, seu alios, fide, Doctrina, & Religione præstantes exequatur, faciatque, quidquid decreverit, inviolatè ab omnibus observari: contradictores quoslibet, per censuras, & pęnas prædictas, cęteraque juris, & facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis: non obstantibus, quòd forsitan aliquibus ab Apostolica sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis Privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apostolicis, specialibus, vel Generalibus quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non e pressa, vel totaliter non expressa, vel totaliter non inserta effectus præsentium impediri valeat quomodolibet, vel differri, de quibus, eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ damnationis, circumscriptionis, abolitionis, interdicti, Decreti, & mandati: privationis, & innodationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Kalendis Octobris, Pontificatus nostri anno secundo.

Hæc Bulla habetur in Theologia radicali Joannis Mariæ Sbogar, tr. 22. cap. 3. in Bulla. In Eminenti.

Propositiones Jansenianæ

Damnatæ ab Innocentio X. Alexandro VII. & nuper à Clemente XI. Romanis Pontificibus.

Clemens Episcopus, servus servorum Dei.

Universis Christi fidelibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

VIneam Domini Sabaoth, quæ est Catholica Ecclesia, pro commisso nobis divinitus Apostolicæ servitutis munere custodire, atque excolere, omni studio, atque industria jugiter satagentes, ea, quæ à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris ad succrescentes in illa perniciosarum novitatum vepres radicitus evellendos, prudenti, salubrique consilio constituta esse noscuntur, ut quibuscumque inimici hominis molitionibus dejectis, firmiùs semper atque exactiùs observentur, Apostolici muniminis nostri præsidio libenter roboramus, atque aliàs desuper solicitudinis, & providentiæ nostræ partes interponimus, sic ut omnibus maturæ considerationis trutina perpensis, ad fidelem, ac tutam Orthodoxæ veritatis custodiam, nec non animarum pretioso unigeniti Dei filii Domini nostri Jesu Christi sanguine redemptarum salutem expedire in Domino arbitrantur. Sanè postquàm fel. rec. Innocentius Papa X. Prædecessor noster per quamdam suam desuper editam constitutionem quinque famosas propositiones ex libro Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus: *Augustinus*, excerptas, Apostolici censura Judicii ritè confixerat, fel. mem. Alexander Papa VII. etiam prædecessor noster ad ejusmodi jam damnatos errores è Christi fidelium mentibus prorsus abolendos publicæque tranquillitatis perturbatorum subtili tectas calliditate machinationes penitùs evertendas, prædictam Innocentii prædecessoris constitutionem, toto illius inserto tenore confirmavit, novarumque declarationum accessione constabilivit, sua in id pariter edita constitutione tenoris, qui sequitur: videlicet:

Alexander Episcopus, servus servorum Dei. Universis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem. Ad sanctam Beati Petri Sedem, & universalis Ecclesiæ regimen,

men, inscrutabili Divinæ Providentiæ dispositione nullis nostris suffragantibus meritis evecti, nihil nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quàm ut sanctæ fidei nostræ, ac sacrorum dogmatum integritati, tradita nobis à Deo potestate opportunè consuleremus. Ac licèt ea, quæ Apostolicis constitutionibus abundè fuerunt definita, novę decisionis, sive declarationis accessione nequaquam indigeat, quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non vereatur: ne morbus iste latiùs divagetur, promptum Apostolicæ auctoritatis remedium censuimus non esse differendum. Emanavit siquidem aliàs à fel. rec. Innocentio Papa X. Prædecessore nostro constitutio, declaratio, & definitio tenoris, qui sequitur videlicet.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei Universis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem. Cùm occasione impressionis libri, cui titulus *Augustinus* Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis inter alias ejus opiniones, orta fuerit, præsertim in Galliis Controversia super quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud nos institerunt ut easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor verò præfatarum propositionum est: prout sequitur.

I. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur.*

III. *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

IV. *Semipelagiani admittebant prævenienti gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant Heretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui potest humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

V. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Nos quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant, illa imprimis cordi est, ut Ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tutò militare, & tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, securè navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit: pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus, ad id specialiter sæpiùs congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque propositiones ut suprà, nobis oblatas fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata, maturè consideravimus, eosdemque Magistros, variis coram nobis actis Congregationibus prolixè super eisdem, ac super earum qualibet disserentes audivimus. Cùm autem ab initio hujusmodi discussionis, ad Divinum implorandum auxilium, multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publicè indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventiùs, ac per nos solicitè implorata sancti Spiritus Assistentia, tandem Divino numinine favente ad infrascriptam devenimus declarationem, & definitionem.

I. Prædictarum propositionum *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilea, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant:* Temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur:* Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

III. *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione;* Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare:* falsam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

V. *Semipelagianum est, dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, vel sanguinem fudisse:* falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit: impiam, blasphemam, contumeliosam, & Divinæ pietatis derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quàm in hac præsenti nostra declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non Hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas prædictas, cæteraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis omninò coerceant, & compescant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam approbare ullatenùs alias opiniones, quæ continentur in prędicto libro Cornelii Jansenii. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem. Datum anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kalendas Junii. Pontificatus nostri anno nono.

Cùm autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident, nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attentè perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti, Cardinalis munere fungeremus, omnibus illis congressibus, in quibus Apostolica auctoritate, eadem causa discussa est: ea profectò diligentia, qua major desiderari non posset; quamcumque dubitationem super præmissis imposterùm auferre volentes, ut omnes CHRISTI fideles in ejusdem fidei unitate, sese contineant, ex debito nostri Pastoralis officii, ac matura deliberatione præinsertam Innocentii Prædecessoris nostri constitutionem, declarationem, & definitionem harum serie confirmamus, approbamus, & innovamus, & quinque illas propositiones ex libro præmemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est *Augustinus*, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, declaramus, & definimus, ac uti tales, injusta scilicet eadem singulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus, ac eumdem librum sæpè dicti Cornelii Jansenii, cui titulus *Augustinus*, omnesque alios tam manuscriptos, quàm typis editos, & si quos forsan imposterùm edi contigerit, in quibus prædicta ejusdem Cornelii Jansenii Doctrina, ut suprà, damnata defenditur, vel adstruitur, aut defendetur, vel adstruetur, damnamus itidem, atque prohibemus. Mandantes omnibus Christi fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo, vel scripto exponant, vel interpretentur, publicè, vel privatim, palàm, vel occultè imprimant, sub pęnis, & censuris contra hæreticos in jure expressis ipso facto absque alia declaratione incurrendis. Præcipimus igitur omnibus venerabilibus Fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archi-Episcopis, Episcopis, cæterisque locorum Ordinariis, ac Hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ac Judicibus Ecclesiasticis, ad quos pertinet, ut præinsertam ejusdem Innocentii Prædecessoris constitutionem, declarationem ac definitionem, juxta præsentem nostram determinationem ab omnibus observari faciant, ac inobedientes, & rebelles prædictis pęnis, aliisque juris, & facti remediis, invocato etiam, si opus fuerit, brachii sæculari auxilio, omninò coerceant. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem, Anno incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto, decimo septimo Kal. Novembris, Pontificatus nostri Anno II.

Subindè verò, quo omnis Apostolicarum definitionum eludendarum aditus intercluderetur, memoratus Alexander Prædecessor, priscum Ecclesiæ morem sequutus, certam edidit formulam ab omnibus Ecclesiasticis ordinis, tam sęcularibus, quàm Regularibus Personis subscribendam per aliam suam hac in re promulgatam constitutionem tenoris sequentis: videlicet, ALEXANDER Episcopus servus servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam. Regiminis Apostolici Divina Providentia nobis, quamvis immeritis, commissi ratio postulat, ut ad ea potissimum, quæ Catholicę Religionis integritati, & propagationi, animarumque saluti, & fidelium tranquillitati conferre apta, & idonea esse judicantur, animum, & curam omnem, quantùm licèt in Domino, applicemus. Quamobrem Cornelii Jansenii hæresim, in Galliis præsertim, serpentem, ab Innocentio X. fel. rec. Prædecessore nostro ferè oppressam, ad instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est, in varios gyros, & cavillationum deflexus euntem singulari constitutione ad hunc finem edita altero Assumptionis nostrę Anno exstinguere conati fuimus, sed ut multiplices hostis humani generis artes adhibet, nondum plenè consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent, qui tamen unicus erat votorum, & curarum nostrarum scopus, quibus operam, & industriam suam egregio sanè studio Venerabiles Fratres nostri Archi-Episcopi, & Episcopi Regni Galliæ, earumdem constitutionum Apostolicarum exequutioni præcipuè intenti contulerunt, & charissimus in Christo filius noster Rex Christianissimus singulari pietate auxi-

liarem

liarem dexteram strenuo, ac constantissimo animo porrexit. Cùm autem præfatus Rex Christianissimus eodem Religionis Zelo ductus per suum in urbe oratorem nobis significari, exponique curaverit, nullum aliud opportunis remedium pestiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi posse, quàm si omnes certam formulam subscriberent nostra auctoritate firmatam, in qua quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui titulus *Augustinus* excerptas sincerè damnarent, ac proinde illam à nobis quantocitius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omnesque removendos obtentus, flagitaverit: nos tam piis dicti Regis Christianissimi votis benignè annuendum esse ducentes, formulam infrascriptam ab omnibus Ecclesiasticis, & Venerabilibus Fratribus nostris Archi-Episcopis nec non aliis quibuscumque Ecclesiastici Ordinis tam Regularibus, quàm sæcularibus, etiam Monialibus, Doctoribus, & Licentiatis, aliisque Collegiorum Rectoribus, atque Magistris subscribi districtè mandamus; idque intra tres menses à die publicationis, seu notificationis præsentium: aliàs contrà eos, qui intra terminum prædictum non paruerint, irremissibiliter procedi volumus juxta canonicas constitutiones, & conciliorum decreta. Formula à supradictis subscribenda. Ego N. constitutioni Apostolicæ Innocentii X. Datæ die 31. Maji 1653. & constitutioni Alexandri VII. Datæ die 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen *Augustinus* excerptas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas prædictas constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ità juro: sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta DEI Evangelia. Decernentes insuper præsentes litteras semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenos, & integros effectus sortiri, & obtinere. Sicque per quoscumque judices ordinarios, & delegatos ubique judicari, & definiri debere, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate: ac irritum, & inane, si secùs super his à quocumque quavis Auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari. Quocirca Venerabilibus Fratribus Archi-Episcopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis committimus, & mandamus, ut singuli in suis diœcesibus, ac locis suę jurisdictioni subjectis præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque exequantur, & exequutioni mandari, ac observari ab omnibus curent, & inobedientes quoscumque per sententias, censuras, & pœnas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione postposita, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omninò compellant. Volumus autem ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsùs adhibeatur, quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostram constitutionem, & ordinationem infringere, vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, quinto decimo Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno X.

Sic equidem causa finita est; non tamen sic, ut pareat, finitus est error Apostolico toties mucrone perculsus: neque enim defuere; nec adhuc desunt homines veritati non acquiescentes, & numquam Ecclesiæ contradicendi finem facientes, qui variis distinctionibus, seu potiùs effugiis ad circumventionem erroris excogitatis, Ecclesiam ipsam turbare, eamque interminatis quæstionibus, quantùm in ipsis est, involvere, & implicara conantur; quodque deteriùs est, ipsamet Apostolicæ Sedis decreta redarguendis eorum pravis sensibus, condita, ac præsertim quasdam pię mem. Clementis Papæ IX. Die 19. Januar. 1669. ad quatuor Galliæ Episcopos, nec non binas similis mem. Innocentii Papæ XII. etiam prædecessorum nostrorum die 6. Februarii 1694. & die 24. Novembris 1696. ad Episcopus Belgii in forma brevis respectivè datas litteras, in erroris sui Patrocinium advocare, temerario planè ausu, non erubescunt: perinde ac si memoratus Clemens Prædecessor, qui eisdem suis litteris se Innocentii X. & Alexandri VII. Prædecessorum constitutionibus supradictis firmissimè inhærere, ac à dictis quatuor Episcopis veram, & totalem obedientiam, adeoque formulæ à præfato Alexandro præcessore, sicut præmittitur, & editæ sincere per eos subscribi voluisse declaravit, aliquam in tam graiv negotio exceptionem, seu restrictionem, quam nullam prorsùs se unquam admissum fuisse protestatus fuit, re ipsa admisisset; dictus verò Innocentius XII. Prædecessor dum sapienter, ac proindè prædictas quinque propositiones, ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præferunt, damnatas esse pronuntiavit, non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus, ac à præfatis Innocentio X. & Alexandro VII. Prædecessoribus damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasset: dictasque Innocentii X. & Alexandri VII. Prædecessorum constitutiones temperare, restringere, aut alio quovis modo immutare voluisset iisdem ipsis litteris, quibus eas in suo robore fuisse, & esse, seque illis firmiter inhęrere verbis apertissimis asserebat. Prętereà iidem inquieti homines sparsis undequaque scriptionibus, ac libellis, exquisita ad fallendum arte, compositis, non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria, maximoque totius Ecclesiæ scandalo docere non sunt veriti, ad obedientiam præfatis Apostolicis constitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janseniani libri sensum in antedictis quinque propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, interiùs, ut hæreticum damnet; Sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur. Quæ quidem assertio quàm absurda sit, & animabus fidelium perniciosa satis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio non deponitur error, sed absconditur; vulnus tegitur, non curatur; Ecclesiæ illuditur, non paretur; Et lata demum filiis inobedientiæ via sternitur ad fovendam silentio hæresim, dum ipsam Jansenii doctrinam, quam ab Apostolica Sede damnatam, Ecclesia universalis abhorruit, adhuc interius abjicere, & corde improbare detrectant. Quin etiam eo impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint præfatæ formulæ à memorato Alexandro Prædecessore præscriptæ subscribi licitè posse, etiam ab iis, qui, interius non judicent prædicto Jansenii libro doctrinam Hæreticam contineri: quasi verò, contra quam scriptum est: *qui loquitur veritatem in corde suo, & qui jurat proximo suo, & non decipit*; hujusmodi erroris sectatoribus liceat Ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere, dum ejusdem formulæ conceptis verbis loquuntur, quod Ecclesia loquitur, quod tamen sentit ipsa, non sentiunt; Seque parere constitutionibus Apostolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

Hioc est, quod nos ad opportunum, & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer serpit, & quotidiè in deterius vergit, remedium adhibendum, non minùs demandatæ nobis omnium Ecclesiarum solicitudinis debito, quàm plurimorum venerabilium Fratrum nostrorum diversarum partium, ac præsertim Regni Galliarum Episcoporum Zelo, ac precibus excitati; Ne hujusmodi pravi homines Catholicæ Ecclesiæ pacem subvertere impunè pergant, & simplicium, ac pusillorum mentibus imponere, docentes quæ non oportet; neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut aiunt, fide, ac falsis romoribus decipi se fortasse patiuntur, de mente, ac sententia Apostolicę Sedis amplius ambigendi supersit locus; Divino priùs, tam privatis nostris, quam publicè indictis precibus, implorato pręsidio, ac re maturè discussa de nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium Consilio, auditisque complurium in Sacra Theologia Magistrorum suffragiis; primo quidem præinsertas Innocentii X. & Alexandri VII. Prædecessorum constitutiones, omniaque, & singula in eis contenta auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, approbamus, & innovamus. Ac insuper, ut quævis imposterum erroris occasio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ Ecclesiæ filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solùm (nam, & impii in tenebris conticescunt) sed, & interiùs obsequendo, quæ vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant: hac nostra perpetuò valitura constitutione, obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minimè satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præseferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus ut hæreticum, non ore solùm, sed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate supradictæ formulæ subscribi licitè posse, ita, ut qui secus, aut contrà, quoad hæc omnia, & singula, senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel scripto docuerint, aut asseruerint, tamquam præfatarum Apostolicarum constitutionum transgressores, omnibus, & singulis illarum censuris, & pœnis omninò subjaceant, eadem auctoritate Apostolica decernimus, declaramus, statuimus, & ordinamus. Decernentes pariter easdem præsentes, & præinsertas litteras semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere. Sicque per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos ubique judicari, & definiri debere, sublata, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter

con-

contigerit attentari. Quocirca Venerabilibus Fratribus Archi-Episcopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & judicibus Ecclesiasticis, ad quos pertinet, committimus, & mandamus, ut singuli in suis respectivè diœcesibus, ac locis suæ jurisdictioni subjectis, ipsas præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque exequantur, & exequutioni mandari, & observari ab omnibus curent, & inobedientes, & rebelles quoscumque, per censuras, & pœnas præfatas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione postposita, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio omnino coerceant, & compellant. Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innovationis, Decreti, declarationis, statuti, & ordinationis infringere, vel ei ausù temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinto, decimo septimo Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno quinto.

Hæc Bulla habetur in parte 3. Trutinæ Theologicæ P. Dominici Viva pagina mihi 232.

Propositiones Quesnellianæ

Damnatæ à Clemente Papa XI.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum DEI.

Universis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

UNigenitus DEI filius pro nostra, & totius mundi salute filius hominis factus, cùm discipulos suos doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam suam in Apostolis erudiret, præsentia disponens, & futura prospiciens, preclaro, ac saluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus à falsis prophetis, qui veniunt ad nos in vestimentis ovium: quorum nomine potissimùm demonstrantur Magistri illi mendaces, & in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine Sanctitatis; utque faciliùs incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, & sese Divinæ legis Sententiis, velut quibusdam ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius novi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, à quo progeniti sunt mendacii parentis exemplo, ac Magisterio edocti, nullam omninò esse ad fallendum expeditiorem viam, quàm ut ubi nefarii erroris subintroducitur fraudulentia, ibi Divinorum Verborum prætendatur auctoritas.

His non verè Divinis monitis instructi, ubi primum, non sine intima cordis nostri amaritudine, accepimus librum quemdam Gallico idiomate olim impressum, & in plures Thomos distributum, sub titulo.·.· *le Nouveau Testament en François avec des reflexions morales sur chaque verset &c. A Paris* 1699. Aliter verò.·.·. *Abbregè de la morale de l' Evangile, Actes, Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques, de l' Apocalypse, ou Pensees chrethiennes sur le texte des ces livres sacrez &c. A Paris*, 1693. & 1694. Tametsi aliàs à nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariàm permiscentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, à pluribus haberi, Christi fidelium manibus passim obtrudi, ac nonnullorum nova semper tentantium consilio, & opera studiosè nimis quaquaversum disseminari, etiam latinè redditum, ut perniciosæ institutionis contagium, si fieri possit, pertranseat de gente in gentem, & de regno ad populum alterum: versutiis hujusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum nobis Dominicum gregem in viam perditionis sensim abduci summopere doluimus. Adeòque Pastoralis non minus curæ nostræ stimulis, quàm frequentibus orthodoxæ fidei zelatorum querelis, maximè verò complurium venerabilium Fratrum, præsertim Galliæ Episcoporum litteris, ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in deteriora quæque promovere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicuè novimus summam hujusmodi libri perniciem ideò potissimùm progredi, & invalescere, quòd eadem intùs lateat, & velut improba sanies, nonnisi secto ulcere foras erumpat; Cùm liber ipse primo aspectu legentes, specie quadam pietatis illiciat; molliti enim sunt sermones ejus super oleum: sed ipsi sunt jacula, & quidem intento arcu ità ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportuniùs, aut salubrius præstari à nobis posse arbitrati sumus, quàm] si fallacem libri doctrinam generatim solummodo à nobis hactenus indictam pluribus sigillatim ex eo exceptis propositionibus, distinctiùs, & apertiùs applicaremus, atque universis Christi fidelibus noxia zizaniorum seminare è medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quasi in propatulò positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis, gravissimisque, tum pridem damnatis, tum etiam novè adinventis erroribus, planè confidimus, benedicente Domino, fore, ut omnes tandem apertæ jam, manifestæque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maximè è re Catholica futurum, & sedandis præsertim in Florentissimo Galliæ Regno exortis ingeniorum variè opinantium, jamque in acerbiores scissuras prodeuntium dissidiis apprimè proficuum: Conscientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium, non modò præfati Episcopi, sed & ipse imprimis charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ fidei puritate, extirpandisque erroribus zelum satis laudare non possumus, sæpiùs nobis est contestatus: repetitis propterea verè piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis à nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quantocius Apostolici censura judicii consuleremus.

Hinc adspirante Domino, ejusque cœlesti ope confisi salutare opus sedulò, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus, ac plurimas ex prædicto libro, juxta suprà recensitas respectivè editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum latino idiomate expressas propositiones à compluribus in sacra Theologia Magistris, primò quidem coram duobus ex Venerabilibus Frattibus nostri S. R. E. Cardinalibus accuratè discuti: deindè verò coram nobis adhibitu atiam aliorum plurium Cardinalium Consilio, quàm maxima diligentia, ac maturitate singularum insuper propositionum cum ipsomet libri textu exactissimè facta collatione pluries iteratis Congregationibus expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem propositiones sunt, quæ sequuntur videlicet.

I. *Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?*

II. *Jesu Christi gratia principium efficax boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum, absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.*

III. *In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das, quod præcipis.*

IV. *Ita Domine: Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.*

V. *Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.*

VI. *Discrimen inter fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore relinquendo illum in sua impotentia; in isto verò Deus peccatori dat quod jubet, illum sua gratia purificando.*

VII. *Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? quæ verò felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit à nobis?*

VIII. *Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.*

IX. *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum numquam possumus, & cum qua numquam illum abnegamus.*

X. *Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.*

XI. *Gratia non est aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.*

XII. *Quando Deus vult salvare animam quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.*

XIII. *Quando DEUS vult animam salvam facere, eam tangit interiori gratiæ suæ manu, & nulla voluntas humana ei resistit.*

XIV. *Quan-*

XIV. *Quantumcumque remotus à salute sit peccator obstinatus quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret salvatorem suum.*

XV. *Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ; operatur illa in corde obedientiam, quam petit.*

XVI. *Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.*

XVII. *Gratia est vox illa Patris, quæ homines interiùs docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem filii, nullatenus est doctus à Patre.*

XVIII. *Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.*

XIX. *Dei gratia nihil aliud est, quàm ejus Omnipotens voluntas, hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis scripturis.*

XX. *Vera gratiæ idea est, quòd Deus vult sibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt e loquitur tamquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.*

XXI. *Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei Incarnantis, & resuscitantis filium suum.*

XXII. *Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illicò nobis, in incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes à Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.*

XXIII. *Deus ipse nobis ideam tradidit Omnipotentis operationis suæ gratiæ: eam significans per illam, qua creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam.*

XXIV. *Justa Idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei & Jesu Christi, in sanandis Corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago Ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus à cupiditate.*

XXV. *Deus illuminat animam, & eam sanat æquè, ac Corpus sola sua voluntate, jubet, & ipsi obtemperatur.*

XXVI. *Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem.*

XXVII. *Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.*

XXVIII. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori est peccatorum remissio.*

XXIX. *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.*

XXX. *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.*

XXXI. *Desideria Christi semper habent suum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.*

XXXII. *Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, idest electos, de manu Angeli exterminatoris.*

XXXIII. *Proh, quantùm oportet bonis terrenis, & sibimet ipsi renunciasse, ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

XXXIV. *Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.*

XXXV. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.*

XXXVI. *Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentiæ, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria Persona recepisset, ista verò non recipitur, nisi in Persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.*

XXXVII. *Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: Gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est Omnipotens, & digna filio Dei.*

XXXVIII. *Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris.*

XXXIX. *Voluntas, quam gratia non prævenit: nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum, est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.*

XL. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.*

XLI. *Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi à Deo, & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum DEUM, loco effectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.*

XLII. *Sola gratia CHRISTI reddit hominem aptum ad sacrificium fidei, sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil, nisi indignitas.*

XLIII. *Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato, adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quàm homo mortuus habeat pro rebus mundi.*

XLIV. *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur: amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.*

XLV. *Amore Dei in corde peccatorum non ampliùs regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.*

XLVI. *Cupiditas, aut charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt.*

XLVII. *Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando DEI amor est illius principium interius, & DEI gloria ejus finis tunc purum est, quod apparet exterius, alioquin non est, nisi hypocrysis, aut falsa justitia.*

XLVIII. *Quid aliud esse possumus, nisi tenebra, nisi aberratio, & nisi peccatum, sine fidei lumine, sine Christo, & sine charitate?*

XLIX. *Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.*

L. *Frustra clamamus ad DEUM, Pater, nisi Spiritus charitatis non est ille, qui clamat.*

LI. *Fides justificat, quando operatur: sed ipsa non operatur, nisi per charitatem.*

LII. *Omnia alia salutis media continentur in fide, tamquam in suo germine, & semine, sed hæc fides non est absque amore, & fiducia.*

LIII. *Sola charitas Christiano modo facit actiones Christianas, per relationem ad DEUM, & JESUM Christum.*

LIV. *Sola charitas est, quæ DEO loquitur, eam solam DEUS audit.*

LV. *DEUS non coronat, nisi charitatem, qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.*

LVI. *DEUS non remunerat, nisi charitatem quoniam charitas sola Deum honorat.*

LVII. *Totum deest peccatori, quando deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.*

LVIII. *Nec DEUS est, nec Religio, ubi non est charitas.*

LIX. *Oratio impiorum est novum peccatum, & quod DEUS illi concedit, est novum in eos judicium.*

LX. *Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quò hæc est magis violenta, eò magis ducit ad desperationem.*

LXI. *Timor non nisi manum cohibet. cor autem, tamdiù peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur.*

LXII. *Qui à malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram DEO.*

LXIII. *Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*

LXIV. *Sub maledicto legis, numquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando.*

LXV. *Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui sunt, absque eo, quod ullum DEO dederint filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*

LXVI. *Qui vult DEO appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiæ, sed per fidem, & per amorem, sicut filii.*

LXVII. *Timor servilis non sibi repræsentat DEUM nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

LXVIII. *DEI bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide, & precibus.*

LXIX. *Fides, usus, augmentum, & præmium fidei, totum est donum puræ libertatis DEI.*

LXX. *Numquam DEUS affligit innocentes, & afflictiones super serviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

LXXI. *Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam DEUS condidit propter ejus utilitatem.*

LXXII. *Nota Ecclesiæ Christianæ, est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos Cœli, & omnes electos, & justos terræ, & omnium sæculorum.*

LXXIII. *Quid est Ecclesia, nisi cœtus Filiorum DEI manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi.*

LXXIV. *Ecclesia, sive integer Christus Incarnatum Verbum habet ut caput, omnes verò Sanctos ut membra.*

LXXV. *Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, subsistentia, & Persona; unus solus, Christus, compositus ex pluribus sanctis, quorum est sanctificator.*

LXXVI. *Nihil spatiosius Ecclesia DEI, quia omnes electi, & justi omnium sæculorum illa componunt.*

LXXVII.

LXXVII. *Qui non ducit vitam dignam filio DEI, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro capite.*

LXXVIII. *Speratur quis à populo electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quàm non credendo Evangelio.*

LXXIX. *Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi, studere, & cognoscere spiritum, & mysteria sacræ Scripturæ.*

LXXX. *Lectio sacræ Scripturæ est pro omnibus.*

LXXXI. *Obscuritas sancta verbi DEI non est laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione.*

LXXXII. *Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia sanctarum scripturarum: damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.*

LXXXIII. *Est illusio sibi persuadere, quod notitia mysteriorum Religionis non debeat communicari fœminis, lectione sacrorum librorum, non ex fœminarum simplicitate, sed ex superba Virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, & natæ sunt hæreses.*

LXXXIV. *Abripere è Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo illis modum illud intelligendi est illis Christi os obturare.*

LXXXV. *Interdicere Christianis lectionem sacræ Scripturæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.*

LXXXVI. *Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni DEI.*

LXXXVII. *Modus plenus sapientia, lumine, & charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus, satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

LXXXVIII. *Ignoramus, quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem.*

LXXXIX. *Quartus decimus gradus conversionis peccatoris est, quod cùm jam sit reconciliatus, habet jus assistendi sacrificio Ecclesiæ.*

XC. *Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos pastores de consensu, saltem præsumpto, totius corporis.*

XCI. *Excommunicationis injustæ metus, nunquam nos debet impedire ab implendo debito nostro: nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia, videmur ab ea expulsi, quando DEO JESU Christo, à quo ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus.*

XCII. *Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quàm prodere veritatem, est imitari sanctum Paulum: tantùm abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.*

XCIII. *JESUS quandoque sanat vulnera, quæ præceps primorum factorum festinatio infligit sine ipsius mandata, JESUS restituit, quod ipsi considerato zelo rescindunt.*

XCIV. *Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quàm videre illic Dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.*

CXV. *Veritates eo devenerunt, ut sit lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeò remotus est à simplicitate Apostolorum, & suprà communem captum fidelium; neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maximè sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ DEI in filios suos.*

XCVI. *DEUS permittit, ut omnes potestates sint contrariæ prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ.*

CXVII. *Nimis sæpè contingit membra illa, quæ magis sanctè, ac magis strictè unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tamquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tamquam ab ea separata; sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.*

XCVIII. *Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tamquam Hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maximè meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem JESU Christo.*

CXIX. *Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidiè quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, v. g. bonos libros, instructiones, sancta exempla &c.*

C. *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus persequendo veritatem, ejusque discipulos: Tempus hoc advenit ...... Haberi, & tractari à Religionis ministris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate sanctorum est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus aliena, propterea, quòd nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo, Deo servum.*

CI. *Nihil spiritui DEI, & doctrinæ JESU Christi magis opponitur, quàm communia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas DEI aliquando deserviant Consilio impiorum.*

Auditis itaque, tum voce, tum scripto nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique imprimis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, imploraro præsidio; omnes, & singulas propositiones præinsertas tamquam falsas, captiosas, malè sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solùm, sed etiam in potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blaspemas, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, nec non hæreticis, ac hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluris damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, & potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis continentur, manifestè innovantes respectivè, ac nostra perpetuò valitura constitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare, aliter præsumant, quàm in hac eadem nostra constitutione continetur: ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis, etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes à jure statutis pœnis, ipso facto, absque alia declaratione subjaceat.

Cæterùm per expressam præfatarum propositionum reprobationem alia in eodem libro contenta nullatenùs approbare intendimus, cùm præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus propositiones, illis, quæ, ut suprà, damnatæ fuerunt, consimiles & affines, iisdemque erroribus imbutas: nec sanè paucas sub imaginatio quodam, veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, easque falso Christianæ patientiæ nomine prædicantes, quas propterea singulatim recensere, & nimis longum esse duximus, & minimè necessarium, ac demum, quod intolerabilius est, sacrum ipsum novi Testamenti textum damnabiliter vitiatum comperimus, & alteri dudum reprobatæ versioni Gallicę Montensi in multis conformem: à vulgata verò editione, quæ tot sęculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac sępè noxios sensus non sine maxima perversitate detortum.

Eumdem propterea librum, utpotè per dulces sermones, & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa pię institutionis imagine, seducendis innocentium cordibus longè accommodatum, sive præmissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione, hactenus impressum, aut imposterum (quod absit) imprimendum, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, iterum prohibemus, ac similiter damnamus, quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in ejus defensionem tam scripto, quàm typis edito, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, & descriptionem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christi fidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes, ipso facto incurrenda prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus insuper venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas pręfatas, aliaque juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sęcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensę.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si

quis

quis autem hoc atteutare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, Pontificatus nostri Anno decimo tertio.

J. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Visa de curia L. Sergardus.

Loco † Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

L. Martinettus.

Anno à Nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo decimo tertio, indictione sexta, die verò decima Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Clementis Divina providentia Papæ XI. Anno decimo tertio, supradictæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, curiæ Generalis in monte citatorio, in Acie campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Petrum Romulatium Apostolicum cursorem.

Aotooius Placentinus Mag. Curs.

Hanc Bullam accepi ex Typographia Episcopali Bambergensi.

Probibitio Thesis.

De usu scientiæ ex confessione acquisitæ feria 4. die 18. Novembris 1692.

IN Generali Congregatione S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis, habita io Conveutu S. Mariæ super Minervam, coram Eminentiss. DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana, contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Prævia matura cousultatione Dominorum consultorum facta fuit discussio sequentis propositionis.

Scientia ex confessione acquisita uti licet, modò fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multò majus ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius meritò contemnatur.

Addita deinde explicatione, sive limitatione, quòd sit intelligenda de usu scientiæ ex confessione acquisito cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multò majus gravameo ejusdem pœnitentis ex oon usu sequeretur. Et statuerunt dictam propositiooem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, omninò prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione, sive limitatione. Et præsenti Decreto probibent ne quis ultra audeat, talem doctrinam publicè, aut privatè docere, aut defendere, sub pœnis arbitrio sacræ Congregationis infligendis: mandautes etiam univesis Sacramenti pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineaut.

Probibitio hujus Thesis habetur in parte tertia Trutinæ Theologicæ P. Dominici Vivæ, pagina mihi 328.

Regularium Reformatio.

Decreta Generalia pro Reformatione Regularium tam Monachorum, quàm Mendicantium cujuscumque ordinis, & instituti.

CLEMENS PAPA VIII.

NUllus omninò prætextu cujascumque privilegii, vel superioritatis, etiam Generalatus, à servitio chori censeatur immunis, nisi pro tempore, quo quis improprii officii munere actu fuerit occupatus. Cum lectoribus autem, & Prædicatoribus Superiores io tantùm diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, dispensare possint. Idem quoque præstare valeant cum ægrotis, & studiorum causa legitimè impeditis. In eos verò, qui negligentes, aut inobedientes fuerint salutari pœnitentia Superiores animadvertant, ad præscriptum Regulæ, & constitutionum alimenti etiam, si opus fuerit, subtractione.

§. I. Lectio sacræ Scripturæ, vel casuum conscientiæ

Suppl. Theol. Sacram.

bis in hebdomada, præscriptis diebus in singulis conventibus habeatur, ad quam Fratres omnes couveniant, eaque absoluta, mutua collatione circa explicatam Doctrinam sese utiliter exerceaot.

§. II. Quò Tridentini Concilii Decreta de paupertatis voto custodiendo fideliùs observentur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamsi Superior sit, booa immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, census, eleemosynas, sive ex concionibus, sive ex lectionibus, aut pro missis, tam in propria Ecclesia, quàm ubicumque celebrandis, aliove ipsorum justo labore, & causa, & quocumque oomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere possit, sed ea omnia statim Superiori tradantur, & conventui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus, & vestitus omnibus suppeditari possit. Neque Superioribus, quicumque illi sint, ullo pacto liceat eisdem Fratribus, aut eorum alicui bona stabilia, etiam ad usumfructum, vel usum administrationem, aut commendam, etiam depositi, aut custodiæ Nomine concedere. Eorum verò, quæ ad necessitatem concessa erunt, nullus quidquam possideat, ut proprium, neque ut proprio utatur; Qui in præmissorum aliquo deliquerit, pœnas nedum à Concilio Tridentino præscriptas, sed alias quoque multò graviores, Superiorum arbitrio imponendas incurrat. Nulla quorumcumque Superiorum dispensatio, nulla licentia quantùm ad bona mobilia, vel immobilia Fratres excusare possit, quò minùs culpæ, & pœnæ ab ejusdem Concilii Decretis impositæ, & ipso facto incurrendæ obnoxii siot, etiamsi Superiores asseverent hujusmodi dispensationes, aut licentias concedere posse, quibus io ea re fidem minimè adhiberi volumus.

§. III. Fratrum vestitus, & supellex cellarum ex pecunia communi comparetur, & omninò uniformis sit Fratrum, & quorumcumque Superiorum, statuique paupertatis, quam professi sunt, conveniat; ita ut nihil superflui admittatur: nihil etiam, quòd sit necessarium, alicui denegetur. Quæcumque Fratrum vestes, sive laneæ, sive lineæ, omnisque alia supellex, in aliquem commodum Conventus locum deferantur, ibique ab uno, vel duobus Fratribus huic muneri deputatis diligenter custodiantur, ut inde Superioris arbitrio, prout unicuique opus fuerit, submiuistrari opportunè possint.

§. IV. Omnes etiam Superiores, quicumque illi sint, eodem pane, vino, eodemque obsonio, sive eadem, ut ajunt, pitantia, in communi mensa, prima, vel secunda, nisi infirmitatis causa impediti fuerint, vescantur, neque singulare aliquid, quo privatim quisque in cibum utatur; ullo modo afferri possit; si quis io ea re peccaverit, nihil ea die alimenti percipiat, oisi panem, & aquam.

§. V. Superiores omnes, etiam Generalis, qui redditus, aut præstationes peculiares, ratione officiorum habent, eorum accepta, & expensa in libro distincto fideliter, & diligenter adnotari curent, neque in alios usus, quàm ratione officii sui necessarios, quidquam expendaot: cùm verò contigerit, ipsos in aliquo conventu commorari, eam pecuniæ quantitatem io commune conferant, ex qua sibi, & iis, qui secum erunt, victus ad præscriptum Regulæ, & constitutionum suppeditetur.

§. VI. Nullus ex Superioribus locorum administrationem bonorum, aut aliarum rerum, dispensationemque pecuniarum, & redditũum sui conventus, etiam nomioe conventus, per se ipsum habere, sive exercere possit, sed universum id onus tribus Fratribus ejusdem Couventus à Generali ita demandetur, ut unus rerum, & bonorum reddituumque colligendorum, & exigendorum curam habeat, alter tamquam depositarius, pecuoias, ac cætera ab illo collecta, & exacta fideliter asservet; alius de pecuniis, & rebus à depositario acceptis Priori, & Fratribus, ac Couventui uuiverso de necessariis, mandante tamen ipso Priore, non secundùm proprium affectum, sed juxtà charitatis Regulam, veluti bonus dispensator provideat, officiorum hujusmodi confusione penitùs interdicta. Cæterùm hi Tres, tam impensi, quàm accepti singulis mensibus suo Priori, adhibitis etiam duobus, vel tribus Fratribus ejusdem Conventus probationibus, rerumque usu peritis, rationem reddant: Deinde ipsimet rursus præsentibus Priore, & peritis prædictis, Generali, cùm advenerit, denique ipse Generalis in quolibet proximo capitulo Generali, saltem coram tribus judicibus ab ipso capitulo ad hoc constitutis, illorum omnium, universamque suæ administrationis, tam publicæ, quàm privatæ rationem reddere teneatur, cujus etiam exemplum authenticum ex actis capituli describatur, ad hoc ut ad omne mandatum nostrum, vel Sedis Apostolicæ Romam transmitti possit.

§. VII. In unoquoque Conveotu Fratrum is tantùm de-

X inceps

inceps constituatur, & imposterùm retineatur numerus, qui ex redditibus illis propriis, vel ex communibus consuetis, vel etiam singulorum eleemosynis, aliisve quibuscomque obventionibus in commune, ut præfertur, conferendis commodè possit sustentari; redditus verò, & supradicta omnia in communi loco, ac diligenter asserventur.

§. VIII. Superioribus autem, ne Concilii Tridentini, aut hæc nostra decreta declarare, interpretari, aut relaxare ullo modo possint, omninò interdicimus, & prohibemus. Decernentes irritum &c. Si quis autem contra præsumpserit attentare, is eo ipso omni gradu, officioque privatus, & ad ea perpetuò inhabilis existat.

§. IX. Nullus, nisi actu legat, vel prædicet, aliquo sui gradus privilegio gaudeat.

§. X. Si alicui ex necessaria causa, Generalis judicio probanda, socius ex eodem ordine, qui illi ministret, concedendus erit, is nisi vigesimum quintum agat annum, & qui communi servitio sit deputatus, non concedatur, & si commodè fieri potest, sit laicus conversus.

§. XI. Ut omnis scandalorum, & vagationis occasio tollatur, Conventus clausura perpetuò, ac diligenter servetur, ac propterea à Superiore janitor constituatur: qui diligentia, ac morum integritate maximè commendetur, is januæ custodiendæ semper assistat, eamque nemini Fratrum aperiat, nisi socium, & exeundi licentiam obtinuerit.

§. XII. Nullus à Conventu egredi audeat, nisi ex causa & cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituto adjungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo, neque eumdem sæpiùs. Licentiæ verò generales exeundi nulli omninò concedantur. Contravenientes autem pœna gravi, etiam carceris, ad Superioris arbitrium plectantur, eamdem etiam janitor subeat, si sciens exeundi facultatem fecerit. Cùm autem quis in Conventum revertitur, Superiorem iterum adibit benedictionem recepturus, qui à socio itineris rationem, & quid rei actum sit, diligenter perquirat.

§. XIII. Nullos Fratres Romam venire Superiores permittant, nisi priùs à Generali, vel Protectore dumtaxat licentiam in scriptis impetraverint. Si quis autem sine hujusmodi facultate Romam venire præsumpserit, voce activa, & passiva, biennio privatus existat, subiturus etiam alias arbitratu Superiorum infligendas pœnas. Quæ item omnia adversus eos, qui supradictos admiserint, & receperint sine ulla exceptione locum habeant.

§. XIV. Habeat Superior clavem ita fabrefactam, ut cùm sibi videbitur, cellas omnes reserare possit, & propterea nullus cellam, etiam noctu ita claudat, quin semper à Superiore possit aperiri.

§. XV. In medio dormitorii per totam noctem lampas colluceat.

§. XVI. Nullus etiam Superior cellas, sive in claustro, sive alibi separatas à communi dormitorio habeat, sed unusquisque unica cella, eadem cum cæteris aliorum Fratrum conjuncta, nudis omninò parietibus, ac lecto, & mensa humilibus, uniformique supellectili, ut præfertur, quemadmodum Religiosos decet, contentus sit. Possit tamen Generalis alicui ex Superioribus Conventuum, si eorum muneris, & officii necessitatem id exigere cognoverit, alteram etiam cellam concedere: Cellæ sive ædiculæ, quæ extra dormitorium separatim sunt, ad officinas, aut alias ad communem usum, & commoditatem Conventus redigantur. Sigillatim suo quisque lecto cubet, neque ullibi duo eodem lecto dormire possint, qui omnes ad certam formam redigendi erunt. In privatis cellis nulli camini permittantur, sed omnes obstruantur statim, cardinibus etiam è parietibus convulsis, ut res illa, non ad tempus facta, sed perpetuò duratura videatur, cellis tamen Generalis, aut alterius Superioris, ac Prædicatoris exceptis.

§. XVII. Conventus fenestræ omnes, quæ in vias publicas, aut in vicinas laicorum ædes prospiciunt, muro ita obstruantur, ut omninò prospectus impediatur.

§. XVIII. Valetudinarium in singulis conventibus certo, ac salubriori loco constituatur, quod pro loci situ, ac Fratrum numero, quoad fieri poterit, commodissimum esse possit, in quo Fratres omnes, cùm ægrotabunt, curentur, nec inde, nisi recuperata sanitate abire permittantur. Qui verò infirmorum curæ præpositi sunt omni sedolitate, ac charitate operam suam præstabunt, ac curabunt, ne quid ægrotis omninò desit, quod ad sanitatem recuperandam pertineat.

§. XX. Ineatur ratio, qua, sublatis licentiis, ac Facultatibus hactenus quibuscumque concessis, degentes extra Conventus claustra, ad ea quamprimùm revocentur, nec de cætero, nisi ex gravissima causa à Sede Apostolica probanda, hujusmodi facultates concedi possint.

§. XX. Nulli imposterùm ad habitum, aut professionem admittantur, nisi in Conventibus per Sedem Apostolicam in qualibet provincia deputandis.

§. XXI. Curent Superiores, ut constitutio interdicens largitiones munerum, & præscribens hospitalitatis formam, ab omnibus in quolibet conventu inviolabiliter observetur.

§. XXII. Ut omnis officiorum ambitus occasio præcludatur, caveant omnes à directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro seipsis, quàm pro aliis, tum in capitulis locorum, tum in cæteris, præsertim generalibus capitulis, aut Congregationibus, seu alibi. Quicumque secùs fecerint, præter alias pęnas, & censuras hactenus contra hujusmodi ambientes inflictas, quas in suo robore permanere volumus, in pœnam privationis officiorum, quę obtinent, eo ipso incident, & ad futura quæcumque pariter inhabiles habeantur, super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à nobis, vel successoribus nostris, & pro qualitate culparum graviùs etiam plectantur. Porrò supradictas omnes pœnas ad complices, ac simpliciter scientes, & non revelantes extendimus.

§. XXIII. In Superiorum, & officialium electionibus forma pręscripta à sacro Concilio Trid. & Ordinis constitutionibus inviolabiliter servetur, parentque electores secundùm veritatem cujusque conscientię probiores, ac magis idoneos se electuros, ac propterea priusquam ad electionem deveniatur, imprimis, & ante omnia pręlegantur constitutiones de qualitate, & requisitis eligendorum. Ad officia, gradus, & Prelaturas, illi pręcipuè eligantur, qui possint, & consueverint Regulas Ordinis, & constitutiones observare, pręsertim quę pertinent ad servitium chori, ac vestitum, & victum communem.

§. XXIV. Eligantur in capitulo Generali vel provinciali aliquot graves, & periti ex Fratribus cujuslibet provincię saltem tres, qui ad mittendos ad prędicationem Verbi Dei, vel ad audiendas confessiones, etiam ipsorum Fratrum, ac lectores publicos diligenter simul examinent, priusquam probentur, & ad hujusmodi ministeria admittantur. Horum etiam curę sit, examinare, & probare, tàm quoad doctrinam, quàm quoad mores, promovendos ad quoscumque ordines in quo servetur decretum Congregationis interpretum Sacri Concilii Trid. hac de causa nuper editum, & promulgatum.

§. XXV. Illud porrò Superiores omnes in Domino admonemus, ut memores sint rationis, quam in novissimo die reddituri sunt pro grege sibi commisso; ac propterea omni studio invigilent, ut quę in eorumdem Ordinis Regulis, & constitutionibus de oratione mentali, silentio, jejuniis, capitulo culparum, aliisque spiritualibus exercitiis prudenter, ac piè sancita sunt, ea omnia, & singula ad unguem observentur, intelligantque super his, veluti fundamentis omnium religionum ędificia construenda, & amplianda esse, quę ut faciliorem exitum sortiantur, & fructus uberiores in animis Fratrum producant, valdè opportunum erit, si in quolibet Conventu singulis hebdomadis habeatur sermo de Religiosa disciplina, Regularique observantia.

§. XXVI. Quo verò omnia ordinatè peragantur, appendatur tabella in loco conspicuo uniuscujusque Conventus, in qua distinctè adnotetur, quid singulis horis cujusque diei quilibet Frater pręstare debeat, ut certo quoque signo pręmonitus majori animi pręparatione suo muneri satisfacere posit. Quę Ordinis constitutiones his decretis non adversantur, inviolatè custodiendę erunt.

§. XXVII. Quibus horum decretorum capitibus certa pęna pręscripta non est, arbitrio Generalis, vel alterius immediati Superioris infligatur.

§. XXVIII. Ut autem hęc decreta (donęc alia, quę ad pleniorem supradicti Ordinis reformationem facient, edantur) ab omnibus observari possint, districtè pręcipimus Generali, ac omnibus aliis quibuscumque Superioribus, ad quos hoc spectat, ut curent, ac efficiant, ea omnia inter alias eorumdem Ordinis constitutiones perpetuò valituras redigi, interdicta omninò eorum singulis facultate illas declarandi & adversùs eas unquam dispensandi. Alioquin sciant se in pęnam Generalatus, & officiorum privationis, ac inhabilitatis perpetuę ad alia quoque munera, ipso facto, & sine ulla exceptione respectivè incidisse.

§. XXIX. Ne verò pretextu dilatę publicationis eorum observatio quoquo modo differri possit, aut impediri, volumus, ut post illorum publicationem in Conventu S. Marcelli de urbe factam, Generalem, aliosque Ordinis Superiores, cęterosque quoscumque Fratres pręsentes statim, reliquos verò absentes citra montes, unius mensis, ultra montes trium mensium spatio ita arctent; ac si eorum singulis personaliter intimata fuissent.

§. XXX. Insuper mandamus, quòd Generalis in singulis conventibus citra montes unius mensis, ultra verò montes trium mensium cursu decreta supradicta publicari faciat, sub pœna privationis Generalat. aliisq; arbitrio nostro imponendis.

Datum

Datum Romæ apud S. Petrum, die vigesima quinta mensis Julii, millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

§. XXXI. Decretum illud, quo Fratres Romam petere cum Generalis, & Protectoris licentia dumtaxat permissum est, sanctitas sua extendi ad provincialem decrevit, ita, ut provincialis ipse ex causa communi totius provinciæ dumtaxat facultatem hujusmodi facere valeat, declaravitque pœnam privationis vocis activæ, & passivæ contrafacientibus inflictam, sanctitati suæ reservatam esse; interdicta omninò eorum superioribus singulis, etiam Generali, ac Protectori facultate, illa moderandi, & relaxandi.

Datum Romæ, die 20. Martii 1601.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini tom. 3. pag. 79.

Regularium Novitiorum Receptio.

Decretum Clementis VIII.

Super Receptione, & educatione Novitiorum Religiosorum in Monasteriis, & Conventibus designatis, vel designandis.

CUm ad Regularem disciplinam in singulis Religiosorum Monasteriis propagandam, Novitiorum institutio maximè utilis sit, ac necessaria, & nihil ad gravem illam, ac laudatissimam priscorum Patrum vivendi rationem relaxandam majorem vim habuisse compertum sit, quàm, vel nimiam in recipiendis Novitiis facilitatem supra numerum, quem capere, atque alere Monasteria ipsa possent, vel negligentiam in probando, & examinando eorum Spiritu, an verè esset ex Deo, atque ex præcipuo desiderio illi inserviendi, vel denique incuriam in eis educandis, atque instituendis. Idcircò, ut hujusmodi incommodo deinceps occurratur, præcipitur omnibus, & singulis, ad quos spectat, ut in recipiendis Novitiis, & in eorum institutione, atque educatione, nec non in Magistri, & aliorum Ministrorum electione, præter alia, quæ in sacris Canonibus, ac Decretis, præsertim Conc. Trid. Pontificiis, & cujuscumque Ordinis, aut instituti constitutionibus continentur, tum in aliàs designatis, quàm nunc, & imposterùm ad hoc designandis Monasteriis, & conventibus, hæc, quæ sequuntur, inviolatè observari, & exequi perpetuò curent.

Primùm, quod attinet ad Novitiorum recipiendorum formam, ultra diligentem perquisitionem, quæ habenda erit de uniuscujusque natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita anteacta, ac præcipuè eorum, qui sextum decimum ætatis suæ annum excedent, an criminosi, an ære alieno gravati, vel reddendæ alicujus administrationis rationi obnoxii sint, juxta formam constitutionis fel. rec. Sixti V. & moderationum subsecutarum: Illud etiam Superiores, ad quos spectabit, sedulò perquirant, ut quibus in Monasteriis, & conventibus, ex Apostolica facultate Novitiatus fuerint instituti, in iis ad Religionem nullus imposterum admittatur, qui, & ex honestis parentibus natus non sit, & conditiones sacris Canonibus, summorumque Pontificum constitutionibus non habeat juxta decretum super formam recipiendi novitios die 19. Maji 1602. editum.

Quisque recipiendus in aliquo Ordine regulari, etiam Mendicantium, in ea sit ætate constitutus, quam ejus Ordinis, in quo recipietur, regularia instituta, & ordinationes requirunt: eam verò litterarum scientiam calleat, aut illius addiscendæ spem indubiam præseferat, ut, minores, & suis temporibus majores Ordines juxta Decreta Conc. Trid. suscipere valeat. Sed si quis annum vigesimum quintum excedens, ad habitum regularem admitti postulaverit, & talis eruditionis expers inventus fuerit, in conversorum tantùm, quibus litterarum scientia non est necessaria, numerum referatur: Ipsi autem conversi non recipiantur ante vigesimum ætatis suæ annum, & nisi saltem præcipua Doctrinæ Christianæ capita noverint.

Demum Superiores diligenter inquirant, quo spiritu, qua mente, ac voluntate, id regularis vitæ genus elegerint, quem sibi finem proposuerint, num zelo melioris frugis, ac perfectionis vitæ, & ut Deo liberiùs famulari possint: an potiùs levitate, vel humano aliquo affectu, aut inordinato animo ducantur, & an eorum Parentes, ope, & subsidio ipsorum indigentes destituantur.

Provideant quoque, ut omnes etiam conversi recipiendi, priusquam ad habitum regularem admittantur, ab iis, quibus munus hoc incumbit, de Regula, quam professuri sunt, tribus votis essentialibus, statuque regulari, & aliis cujusque Ordinis particularibus institutis, & constitutionibus diligenter instruantur. Et quia quarumdam Religionum moris est nedum conversos ad professionem admittendos, verùm, & oblatos, ut vocant, recipere, circa ipsorum oblatorum receptionem unaquæque religio suas peculiares constitutiones, specialiaque instituta observare teneatur.

Statim atque Novitii ad habitum recepti, & in locum Novitiatus introducti fuerint, per Generalem omnium peccatorum Confessionem rursus anteactæ vitæ conscientiam discutiant, & expurgent.

Quod verò ad loci qualitatem uniuscujusque Novitiatus spectat, locus hujusmodi propria clausura ab ea parte Conventus, & Monasterii, in qua degunt professi, segregatus sit, atque distinctus, habeatque tot ad dormiendum cellulas separatas, quot erunt numero Novitii, vel dormitorium ita capax, ut pro singulis, singuli lectuli commodè sterni possint, in quo etiam cellula, vel certus, ac determinatus locus pro Magistro, ejusque socio reperiatur.

In eo etiam, præter alias communes commoditates, aptus locus adsit ad spirituales collationes, seu conferentias faciendas, ac Lectiones, Instructionesque Magistri audiendas, & in quem Hyemis tempore ad calefaciendum se igne communi recipiant.

Oratorium insuper, seu cappella, si commodè fieri poterit, ad Novitios in spiritualibus, præsertim in cæremoniis, Ecclesiasticisque functionibus exercendos.

Hortus quoque peculiaris ad honestam recreationem benè conclusus, atque munitus adsit: sin minùs, hortum cæteris Fratribus communem recreationis tempore ingrediantur. Ipsis verò Novitiis ibi commorantibus, curabit Magister, cum loci Superioris auctoritate, (si opus fuerit) ne in eumdem quisquam alius ingrediatur.

Ad hujusmodi locum Novitiatus nemini ejusdem, vel alterius Ordinis regulari, etiam Conventus, & Monasterii Officiali, ullo unquam tempore, sub quovis prætextu, aditus pateat, præterquam Magistro, ejusque socio, ac etiam Monasterii, seu Conventus Superiori, si quandocumque ingrediendum sibi necessariò existimaverit: quo tamen casu aliquem semper ex Senioribus Conventus, & Monasterii Patribus socium assumat.

Hujus loci clausuræ clavis apud Magistrum semper asservetur, illique soli liceat ex gravi tantùm causa ingressum illuc alicui permittere. Si quis autem Novitiorum quempiam alloqui voluerit, Magistro præsente, & non aliter alloquatur.

Novitiorum Magistro Socius, si per Novitiorum instruendorum multitudinem necessarius fuerit, vita, & moribus (quoad fieri poterit) consimilis deputetur, qui in his, quæ ad Novitiatus Regimen spectant, dicto Magistro immediatè subjectus existat, eliganturque tam Magister, quàm Socius per Provinciale Capitulum, per triennium ad minus onus hujusmodi subituri. Quòd si aliquo casu extra tempus capitulare nova loca Novitiatus concedi contingat, tunc electionem Magistri Novitiorum, & Socii hujusmodi in his novis locis per Generalem, seu Ministrum, aut eorum Visitatores seu Vicarios, de Definitorum tamen, vel graviorum aliorum Patrum consensu fieri permittatur, idemque servetur, si intra Triennium, alterum, vel utrumque urgenti aliqua de causa, ex illis locis amoveri, vel mori contigerit, in cujus, vel quorum locum alii consimiles subrogari debeant.

Tam Novitiorum Magister, quàm Socius ab iis omnibus officiis; oneribusque vacationem habeant, quæ Novitiorum curam, & regimen impedire valeant. Ipse Magister Sacerdotali ordine sit initiatus, ac in quinto saltem supra trigesimum ætatis suæ anno constitutus, & per decennium à professione emissa in Religione perstiterit: Socius verò trigesimum annum excedat, sintque ambo doctrina, & quantùm per Superiorum diligentiam, & vires fieri poterit, vitæ etiam anteactæ exemplo præstantes. Orationis prætereà, & mortificationis operibus addicti, prudentia, charitateque referti, non sine affabilitate graves, zelum Dei cum mansuetudine præseferentes, ab omni cordis, ac animi perturbatione, ab ira præsertim, & indignatione, quæ in se, & erga alios charitatem impedire consueverunt, quam longissimè alieni; & tales demùm, qui in omnibus seipsos bonorum operum exemplum præbeant, ut ii, qui eorum curæ subsunt, illos non tam metuant, quàm revereantur, nec illis unquàm detrahere quidquam possint.

Habeat etiam Magister plenam, & absolutam potestatem circa Novitiorum Instructionem, ac Novitiatus regimen, ut in illis nemini (Visitatoribus, ac Superioribus majoribus, vel etiam localibus exceptis) quovis colore se ingerere liceat.

Curam adhibeat diligentem, ut Novitii omnes in Regulari disciplina sedulò exerceantur, agnoscantque præcipuè Divinæ, qua digni facti sunt, vocationis præstantiam, & Excellentiam, qua vera sit, atque perfecta votorum solemnium, & quàm necessaria cujusque Ordinis constitutionum observantia: Modum in oratione, tum vocali, tum mentali fructuosè persistendi, illicitas passiones, & vitia, ad quæ natura per peccatum labefacta, omni tempore prona est, atque proclivis, per sensuum custodiam, & mortificationem cohibendi, austeritatem, cilicia, disciplinas,

conscientiæ puritatem, crebram illius discussionem, Sacramentorum frequentiam, confessionis præsertim, quæ bis saltem singulis mensibus fiat, per apertionem quotidianam motuum internorum cordis: & tentationum, manifestationem per exercitium humanitatis circa viliora ministeria, per modestiam in omnibus actionibus, diuturnumque silentium.

Quilibet Novitius bis quotidiè orationi mentali, & vocali incumbat unusquisque secundùm propriam capacitatem, & Ordinem sibi à Magistro præscriptum, ac plures in die propriam conscientiam unusquisque examinare contendat, ipsi autem Magistro soli, Novitiorum confessiones audiendi cura committatur. Liceat tamen Superiori, etiam locali, si ita expedire judicaverit, vel per alium ab eo deputandum semel, aut bis in anno eorumdem Novitiorum confessiones audire.

Quotidie Missæ Sacrificio intersint, & statutis horis in choro, nocturnis, diurnisque Divinis officiis assistant.

Exercitationibus etiam corporalibus vacent, legant, vel scribant res spirituales, modestam animi recreationem interponant, quæ in solitario loco, & commodo extra Novitiatum semel in hebdomada, vel in alterius saltem hebdomadibus longior statuatur, fiatque semper Magistro præsente, vel socio, qui multùm invigilent, ne duo ab aliis commorentur disjuncti, atque eo tempore cujusque, in quam natura feratur, propensionem scrutentur.

Non liceat eis, durante Novitiatus, & probationis tempore, unà cum Professis, nisi in choro, & in Ecclesia, tempore officiorum, in processionibus, aut in cœnaculo, causa refectionis commorari, nec permittatur eis Professos domo exeuntes comitari.

Pro communibus, & propriis cujusque necessitatibus, quæ accidere possunt unus ex Novitiis ipsis, ætate, moribusque provectior deputetur, qui absente socio, Magistro permittente, omnia, prout opus fuerit, agat, cui etiam januæ custodia, & rerum levioris momenti provisio intra Novitiatum committi poterit.

Cùm autem, licèt Clericorum benè instituendorum cura debeat esse præcipua, conversorum tamen Religiosa instructio non sit prætermittenda, quin potiùs æquanimiter amplexanda, quandoquidem satis exploratum est, istorum etiam, cùm Regulam profiteantur eamdem, perfectam educationem, tùm religioni decorem, & ornamentum, tùm aliis Christi fidelibus ædificationem, exemplum, atque utilitatem afferre, conversis ipsis à Clericorum Novitiatu separatus ad dormiendum locus (quantùm commodè fieri poterit) assignari præcipitur. Illi tamen hac separatione non obstante, Magistro Novitiorum, seu Superioribus Monasteriorum, & Conventuum, juxta cujusque ordinis statuta, & constitutiones subditi esse, & obedientiam præstare debebunt, à qua non tantùm circa corporalia obsequia probandi, & exercendi, verùm etiam pro eorum capacitate, & commoditate, de spiritualibus, præsertim de modo mentaliter orandi, diligenter instruendi erunt: quod ut commodiùs fiat, ad capitula, & spirituales conciones, quæ per Magistros Novitiis fieri solent, accersiri debeant, & in Ecclesiis, statutis horis, conveniant, nisi tunc in suis Officiis actualiter occupati fuerint.

Tempore verò probationis elapso, ii tantùm, qui non solùm Religiosæ perfectionis capaces, sed ad laborem corporalem apti, novo, ac diligenti examine reperti fuerint (dummodò ætatis suæ annum, quoad Clericos decimum sextum quò verò ad conversos, vigesimum primum excesserint) ad professionem admittantur, Sed qui ad conversorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum statum transire, etiam durante tempore probationis non possit.

Superior cujuslibet Conventus, in quo Novitiatus fuerit constitutus, particularem librum habeat, in quo novitii professio registretur, illamque Novitius professus propria manu & duo testes, qui præsentes fuerint, subscribant.

Conversus verò litterarum ignarus Professus, in eorumdem testium, qui se subscripserint, præsentia, propria manu, signum Crucis apponat, asserveturque liber, & custodiatur in Archivio, ubi Scripturæ ad Monasterium, seu Conventum pertinentes reponi consueverant.

Quia verò in quibusdam Ordinibus filiationis usus est receptus, declaratur, quòd licèt decretum sit, ut Novitiis educandis certa Monasteria, aut Conventus designatos quilibet ordo habere debeat, licitum tamen sit Superioribus Monasteriorum, & Conventuum hujusmodi Ordinum, in quibus filiationis usus est, eos, quos prænarratis qualitatibus suffultos repererint, in suorum locorum filios, juxta cujusque ordinis constitutiones adscribere, sicque adscriptos, cùm juxta præsentes Institutiones, & aliàs servatis servandis ad Ordinem recepti fuerint, ad loca Novitiatuum cum testimonialibus litteris transmittere, ubi tamquam dictorum Conventuum, seu Monasteriorum filii eorumdem nomine, & instantia recipi, ac in Novitiata probari, & deinde antequam ad eadem Monasteria, seu conventus filiationis hujusmodi remittantur, in Professorio, ad perfectionem, ut præmissum est, exerceri debebunt.

Porrò ne loca unius Monasterii, seu Conventus ab alio præoccupentur, capituli generalis, aut Provincialis partes erunt numerum præscribere pro omnibus, & eam similiter rationem circa alimentorum contributionem (si opus fuerit) inire, ac singulis Conventibus, & Monasteriis præscribere, quæ magis expedire videbitur.

Ut autem Novitii jam in Professorum numerum (sicut præmittitur) recepti, meliùs in bono spiritu, regularisque disciplinæ observantia stabiliantur, & confirmentur, mandatur, ut statim post Professionem emissam, si in Conventibus aut Monasteriis pro Novitiatibus assignatis locus aderit secundi Novitiatus, sive Professorii, ab ea, quæ Novitiorum est, atque antiquorum Professorum habitatione distinctus, & segregatus, ibi collocentur, si Monasterium, aut Conventus eos alere queat; sin minùs, in alium commodiorem Conventum, aut Monasterium transferantur, in quo is locus cum requisitis ad Novitiatum supranarratis reperiatur, vel accommodetur, aut de novo construatur.

Ab hoc tamen illæ Religiones excipiuntur, quæ suarum constitutionum, seu Institutorum vigore, majoris temporis cursu, novos Professos intra Novitiatum detinere consuescunt, quibus in hac parte non derogatur; Illis tamen permittitur, ut prædictis earum constitutionibus non obstantibus, idipsum facere possint, si id rationi, ac Religioni magis expedire judicaverint. quibus in locis degant sub Regulis, & modo vivendi adhuc arctiori, quàm servent antiquiores professi, ita, quòd in negotiis Monasteriorum, aut Conventuum non se intromittere, nec communibus tractatibus interesse, neque alicujus exterioris obedientiæ Officium exercere debeant, ibique permaneant, quousque ad ætatem Sacris Ordinibus suscipiendis sufficientem devenerint, vel saltem per triennium post Professionem, quo etiam tempore poterunt, quinimò, & debebunt litterarum studiis operam navare sub directione, ac regimine Superioris, qui eas qualitates habeat, quibus Novitiorum Magistrum præditum esse oportere dictum est.

Declaratur tamen, quod propter præmissa non censeatur concessa licentia recipiendi Novitios in locis, nisi Novitiatibus designatis, aut imposterum designandis, & pro numero dumtaxat in eorum singulis præscripto, vel præscribendo.

Denique si illi, qui inter Religiosos, gradu, & Ordine Superiores sunt, & alii, ad quos spectat, in prædictis omnibus, vel eorum aliquo deliquerint, seu quovis modo contrafecerint, officiorum omnium, quæ tunc obtinebant, privationem, gravioresque pro modo admissæ culpæ pœnas se subituras certò sciant.

Dat. Romæ apud S. Petrum die 19. Martii 1603.

Ant. Seneca Reformationis Apost. Sec.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini, tom. 4. pag. 68.

Tertiariorum Habitus.

Decretum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, contra Tertiarios, & Eremitas, qui sine legitima facultate Superiorum Ordinis, Habitum ejusdem Ordinis assumunt, & cum eo, vel alio simili, quæstuando vagantur.

ANno 1686. Ex parte Patrum Procuratorum Ordinis nostri, Sanctissimo sic fuit expositum: Beatissime Pater &c. Infrascripti Seraphicæ Religionis Procuratores Generales, Sanctitatis vestræ humillimi filii, & oratores, ad vestros sanctos Pedes prostrati, supplices exponunt, qualiter inter varias callidas artes, & astutias (quibus infensissimus animarum hostis prædictam pauperem Religionem molitur deprimere, & denigrare) exstet intolerabilis, & satis frequens abusus, quo nonnulli sub prætextu vitam Evangelicam profitendi, aliquando sine ullis licentiis, aliquando cum licentiis falsis legitimis, audent se induere Habitu ejusdem Religionis, quorum major pars etiam cum caputio, in eodem Habitu vagantes, soli per civitates, & oppida, & conversando in publicis tabernis, quæstuantes denarios, & committentes id genus, aliave indigna facinora, unde vilipendium Habitui, & continuum scandalum Religioni coram sæculo inferunt.

Ad obviandum huic gravi, & intolerando abusui, ex zelo Apostolico *Gregorii Papæ IX. Pauli II.* & denuò bonæ memoriæ *Urbani VIII.* applicatum fuit opportunum remedium, auferendo ab omni Persona extra Ordinem, auctoritatem concedendi similibus Eremitis Habitum Franciscanorum, prohibendo etiam strictè sub pœna gravis censuræ, & carceris, iisdem Eremitis, vel prætensis Tertiariis, gerere habitum ejusdem Ordinis, Nunc autem, cùm prædictæ Apostolicæ consti-

constitutiones sint oblivioni traditæ, aut ignoratæ, aut falsò prætendantur abrogatæ, cum gravissimo sæculi scandalo, & ingenti Religionis præjudicio, videntur ubique, & sine fine multiplicari similes homines, qui (ut liberiùs indè quærant sibi victum, fingentes se Religiosos Professos) persistunt in sua irregulata forma vivendi, & quasi essent exempti à foro Sæculari, & Regulari committunt in dies multas graves, & enormes indignitates, quæ patenter redundant in dedecus Religionis. Hoc inconveniens autem ortum habet, partim quia ignoratæ, partim quia oblivioni traditæ sunt prædictæ Apostolicæ constitutiones; quandoquidem nonnulli extent Religiosi subditi, & Guardiani indiscriminatim, qui ob suos fines particulares Habitu tertii Ordinis induunt quosdam sæculares penitus ignorantes, quid sit Religio. Multi etiam Ordinarii, & illorum Secretarii sine ulla auctoritate, ob suos fines particulares, concedunt Patentes nonnullis Eremitarum cum habitu, multi autem seipsos absque ulla licentia eodem induunt, ut eò liberiùs possint vagari.

Ad evitandum hoc inconveniens ordinatum fuit *à Gregorio XI.* in Brevi. *Regularem vitam &c.* Sub pęna excommunicationis, prohibente cuicumque Eremitæ, & Tertiario Franciscano, illum non posse portare Habitum Franciscanum, & omnes qui inventi fuerint, talem Habitum gestare, ab Ordinariis cogendos esse, ut hunc deponant, & diebus festis inter Missarum solemnia denuntientur excommunicati. Et *Urbanus VIII.* in Brevi: *Cùm sicut dilectus &c.* subjunxit, nullum nisi professum, posse sine licentia Superiorum Ordinis in scriptis obtenta, gestare tunicam aut Habitum cum mantello, vel sine, vel cum capucio. Si quis autem in hoc delinquens fuerit repertus, illum ab ordinariis locorum carcere mulctandum, variisque pęnis cogendum esse, ut similia Indumenta deponat. Circa capucium autem expressè ordinat, ne illud talibus ullatenus concedatur, aut ab Ordinariis locorum, aut à Superioribus Ordinis, aut etiam à Nuntiis Apostolicis. Et qui culpabilis in hoc fuerit inventus, quòd debeat irremissibiliter carceri mancipari, ab iisdem Ordinariis Habitu spoliari, aliisque pęnis puniri. Quapropter rogatur humiliter Apostolicus zelus Sanctitatis vestræ, quatenus dignetur renovare prædictas Bullas Gregorii IX. Pauli II. & Urbani VIII. & expressam declarationem adjungere, ut nulli extra Religionem talis habitus, etiam sine capucio, concedi possit, &c.

Hic libellus supplex cum aliis, quæ in ipso pro efficaciore remedio subjungebantur, à Sanctissimo fuit remissus ad S. Congregationem negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam, à qua (re maturè considerata) sequens Decretum emanavit.

S. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, stante remissione libelli per Sanctissimum Dominum nostrum facta, & attentis narratis, censuit injungendum, prout præsentis Decreti tenore injungit Ordinariis locorum, ut supradictas constitutiones Apostolicas juxta earum tenorem, executioni omninò demandent. Dat. Romæ, 21. Martii 1686.

Hoc Decretum videri potest in tertia Seraphica vinea R. P. Engelberti Pauck cap. 18. num. 79.

Sequentes quatuor Bullæ etiam possunt referri ad Vesp. Indulgentias.

Indulgentiæ Tertiariorum

Concessæ à Clemente V. Summo Pontifice

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilectis in Christo Filiis, & Filiabus, Fratribus, & Sororibus Venerabilis Tertii Ordinis de Pœnitentia, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cùm illuminatum sit cor nostrum, & illustratum Spiritu Sancto, cum affectu devoto, & pietate, concedendi liberaliter, & donandi cum prompta manu, beneficia Locis piis, & devotis Personis, specialiter dilectis Fratribus, & sororibus Venerabilis Tertii Ordinis S. Francisci, in omni parte Terrarum, ubi degunt: in quali Ordine certò reperiuntur multa beneficia pro salute animarum. In respectum tanti Ordinis totum mundum illuminantis, ad dicti Venerabilis Ordinis majorem exaltationem, & honorem, virtute præsentium litterarum manifestum sit omnibus Fratribus, & sororibus dicti Ordinis, quòd omni vice, quando conveniunt in simul, saltem quoad majorem numerum, in uno deputato loco, & ibidem legitur dicta Regula, vel de ista Regula fiat memoria vel mentio, etiam peregri-

nis, & extraneis, qui non sunt de ista Regula; considerando illorum merita: Concedimus ex Jugi fonte Divinæ gratiæ, 560. dierum Indulgentias, pro singulis, una vice, in mense, quando lecta erit ista Regula. Datum Burdigalæ in Francia, die 8. Mensis Maji 1305. Pontificatus nostri Anno secundo.

Hoc Breve videri potest apud P. Lantusca idiomate italico, fol. 34. de Reg. 3. Ordinis, & apud P. Engelbertum Pauck, in tertia Seraphica vinea, cap. 16. n. 71.

Notandum.

Circa Bullas, & Brevia Indulgentiarum.

Quòd in plurimis Bullis, & Brevibus Indulgentiarum fiat mentio: *Notarii, ac Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ*, ubi ex P. Gobato *tr. 3. de Indulgentiis, p. 2. c. 32. nu. 610.* Sciendum *Notarios* esse, qui à legitimo Magistratu jus habent conficiendi publicam, & authenticam auctoritatem obtinentia instromenta, seu Scripturas, quales quidem Notarios creandi jure gaudet quivis Jurisdictionem obtinens, seu in foro civili, seu Ecclesiastico, ut observat inter cæteros Quintanadvennas *in Appendice tr. 3. dub. 6. n. 2.* meritò subdens *n. 4.* Quando Bullæ Pontificiæ ad fidem faciendam requirunt subscriptionem *Notarii publici*, sufficere, si subscribat Notarius creatus à Magistratu civili; nec enim suppetit ratio, cur verba Pontificum generaliter loquentia de Notario, non intelligamus generaliter, & cur Jure non distinguente distinguamus. Nec est necesse, ut Bulla, quæ publicatur pro urbe, v. g. Salisburgensi, subscripta sit à Notario, quem approbavit Magistratus Ecclesiasticus, aut civilis hujus Urbis, sed sufficie esse legitimè creatum à quocumque demum Magistratu; Etenim Papa admittit ad talem actum quemlibet verum Notarium, ut patet ex Bullis, & tradit Quintanadvennas *l. c. n. 5.* subdens *n. 6.* non solùm vulgò dictos Notarios, sed etiam *Secretarios* dignitatis Episcopalis, vel alicujus Religionis sufficere ad subscriptionem authenticam ejusmodi indultorum: quare cùm Socii RR. PP. Provincialium in diversis Religiosis Ordinibus soleant esse, & vocari Secretarii, sufficit hoc eorum Chirographum.

At per Personas in dignitate Ecclesiastica constitutas, quarum sigilli appressionem præter publici Notarii subscriptionem exigunt Bullæ, & Brevia Pontificia, intelliguntur eæ, quas Doctores disserentes de Materia Beneficiorum Ecclesiasticorum, dicunt habere propriè dignitatem, notantes dignitatem Ecclesiasticam esse propriè Spiritualem Præeminentiam cum Jurisdictione in foro externo, ut inter Theologos observat Joannes Azorius *Institut. Mor. t. 1. l. 3. c. 13. q. 7.* Inter Jurisconsultos Rebuffus *in l. de verb. signif.*

Indulgentiæ

Confratrum Chordæ S. Francisci, & Fratrum Tertii Ordinis de Pœn.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Venerabilis Frater, & dilecti filii, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exponi nobis nuper fecit dilectus Filius F. Franciscus Diaz à S. Bonaventura, in Romana Curia pro Familia Ultramontana, obedientiæ, seu directionis Ministri Generalis totius Ordinis FF. Min. subjecta, Commissarius Generalis, quòd aliàs ad favorem dilectorum Filiorum utriusque sexus Confratrum Chordæ S. Francisci, & Fratrum Tertii Ordinis de Pęnit. emanarunt à diversis Pontificibus Prædecessoribus nostris litteræ in forma Brevis expeditæ.

Primo. A felicis record. *Paulo Papa V.* Sub die 25. Sept. 1607. incipientes Verbo; *Nuper &c.*

Secundo. A piæ Mem. *Gregorio XV.* 26. Junii, incipientes Verbo; *Alias &c.* & continentes tenorem aliarum Bon. Mem. Sixti V. etiam Prædecessoris nostri.

Tertiò. Ab eodem Papa Gregorio XV. 10. Nov. 1622. incipientes: *Pias Christi &c.*

Quartò. A piæ Mem. *Alexandro Papa VII.* pariter Prædecessore nostro, 28. Julii 1657. & deinde à Nobis 28. Junii, ac postmodum 5. Sept. 168 . quibus inter alia communicantur inter ipsos sexus utriusque Tertiarios, & Confratres, seu cum ipsis Tertiariis, ac Confratribus Religiosis diversorum Ordinum, & conceduntur, seu confirmantur diversa privilegia, statuta, concessiones, & Indulgentiæ, illæ præcipuè: pro recitatione Coronæ B. V. Mariæ, à dicto *Paulo V.* 8. Junii 1608. Et pro statione SS. Sacramenti: Et exercitio Viæ Crucis, etiam à nobis, prævius supradictis Litteris, sub dictis diebus, 28. Junii, & 5. Sept. impartitæ, & innovatæ: imò

etiam Decreta (à Congregatione indulgentiis, & reliquiis præposita) sub diebus 14. Jan. & 15. Jul. 1681. formata. Et ne à nemine Litterarum, privilegiorum, Statutorum, Confessionum hujusmodi, & indulgentiarum executio impediri valeat (etiam non obstantibus quibuscumque conditionibus, vel oblocutionibus Superiorum, quorumvis Ordinum, maximè in Anglo-Politana & Mexicana Diœcesibus) nihilominus idem exponens pro interesse, & indemnitate dicti Ordinis Min. (cujus directioni præfati Fratres, & Tertiarii sunt subjecti) & ad quem vigore præfatæ nostræ confirmationis, directæ concessiones extenduntur, ne Litteræ, privilegia, statuta, concessiones, & indulgentiæ præfatæ debito frustrentur effectu, nobis humiliter supplicari fecit, ut ei in præmissis opportunè de benignitate Apostolica dignaremur providere. Nos igitur statum, & merita causæ, & causarum Litterarum, privilegiorum, statutorum, concessionum, & indulgentiarum hujusmodi tenores, præsentibus pro expressis habentes, ipsumque exponentem à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis (à Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis) si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tantùm consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati discretioni vestræ, attento, quòd sicut dictus exponens asserit, agitur inter exemptos, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus vos vel duo, vel unus vestrum, vocatis ad id (qui fuerint evocandi) ad dictarum Litterarum, privilegiorum, statutorum, concessionum, & indulgentiarum hujusmodi executionem, juxta illarum, seu illorum seriem, & tenorem, prout de Jure, auctoritate nostra procedatis. Nos enim vobis, & cuilibet vestrum, quoties, & quot fuerit opus citandi, illisque, & quibus videbitur, sub sententiis, censuris, & pœnis inhibendi, ac inobedientes in illas incidisse, servata forma Conc. Trid. declarandi, aggregandi, reaggregandi, & interdicendi, cæteraque in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequendi, Apostolica auctoritate, plenam, & liberam (tenore præsentium) concedimus facultatem. Non obstantibus præmissis constitutionibus, & ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris. 15. Maji 1678. Pontificatus nostri anno decimotertio.

Superscriptio erat.

VEnerabili Fratri Episcopo Anglo Politano, & dilectis Filiis, nostro, & Sedis Apostolicæ Nuncio in Regnis Hispaniarum residenti, ac Scholastico Ecclesiæ Salmantic. & eorum cuilibet.

Hæc Bulla videri potest apud P. Engelbertum Pauck, in Tertia Seraphica vinea, c. 39. n. 80.

Indulgentia Doctrinæ Christianæ.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad Perpetuam rei memoriam.

PIetatis, ac Christianæ charitatis opera ubique locorum cum Divini cultus incremento, exerceri cupientes, Christi fideles quoscumque, præsertim sub suavi Religionis Jugo, Altissimo famulantes, & ut ad illa exercenda promptiores reddantur, Indulgentiis, & peccatorum remissionibus invitamus, prout ad Christianam Religionem propagandam, & animarum salutem procurandam, conspicimus in Domino salubriter expedire. Cùm itaque (sicut accepimus) dilecti Filii, Frater Ordinis Min. S. Francisci de observantia nuncupatorum, inter pia, quæ exercent, opera, etiam adultos, & pueros quoscumque per universum Christianum orbem, Catholicæ fidei rudimenta, & Christianas virtutes omnes rectè doceant. Nos pro nostri Pastoralis officii munere, hoc pium, Christianæque Reipublicæ necessarium opus; ex quo hactenus uberrimi fructus provenere, ac multò uberiores post hæc ex eo proventuros speramus, confovere volentes, ut eorumdem Fratrum devotio, ad dictum opus exercendum in dies magis augeatur, de omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri, & Pauli Apostol. ejus auctoritate confisi, supplicationibus etiam dilecti Filii Francis. Diaz à S. Bonavent. Commissarii Generalis Curiæ pro Ultramontana Familia dicti Ordinis, nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, & singulis dicti Ordinis Fratribus, & aliis universis Christi fidelibus, ubivis locorum existentibus, ac cum iisdem Fratribus ad infrascripta cooperantibus, qui de Superiorum suorum licentia respectivè, ac de consensu Ordinariorum locorum, pueros, & adultos quoscumque Doctrinam Christianam juxta Decreta Conc. Trid. docere; vel eidem (dum docetur) interesse consueverint: si verò pœnitentes, ac confessi, SS. Eucharistiæ Sacramentum, die festo (ab iisdem Ordinariis, in Ecclesiis, in quibus Doctrina Christiana docetur, semel in anno) designando refecti fuerint, Plenariam; nec non ipsis (qui vere similiter Pœnitentes, & Confessi, SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, aut id facere non valentes animo contrito Nomen Jesu, saltem corde, in mortis articulo devotè invocaverint) similiter Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus. Prætereà illis, qui pariter verè pœnitentes, & confessi, semel quolibet mense SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, septem annos, & tot quadragenas; Qui verò in causa fuerint, ut pueri, famuli, aut quævis aliæ Personæ Doctrinam Christianam frequentent, & qui diebus Stationum almæ Urbis nostræ, hanc Doctrinam in Ecclesiis, aut Oratoriis de Ordinariorum licentia docuerint, ac etiam illi (qui ad eamdem discendam accesserint) easdem indulgentias consequantur, quas consequuntur, & consequi possent, si Ecclesias Stationum ejusdem Urbis personaliter visitarent: Easdem etiam Indulgentias Visitatores Scholarum Doctrinæ hujusmodi (qui ex commisso sibi officio visitabunt illas Scholas, quas illo die visitare poterunt) consequantur, si peccata sua confessi SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, Insuper iis, qui diebus feriatis Doctrinam Christianam, aut publicè, aut privatim explanaverint, centum dies: nec non omnibus, & singulis præceptoribus, qui diebus festis discipulos suos ad Doctrinam Christianam duxerint, eosque illam docuerint, septem Annos: Et qui diebus feriatis in propriis Scholis eamdem Doctrinam explicaverint, aut collationes fecerint (licèt illo die non intervenerint) in aliqua Schola, discendi causa, septem Annos: Omnibus, & singulis Patribus, & Matribus familias, qui in suis domibus, liberis, famulis, & familiaribus utriusque sexus, Doctrinam Christianam similiter explicaverint, qualibet vice id fecerint, centum dies: Item iis, qui per civitates, terras, & alia loca viros, mulieres, aut pueros, ad discendam eamdem Doctrinam Christianam docendi causa convocando circumierint, septem Annos; ac etiam, qui extra civitatem, ad illam docendam per castra, & villas exeunt, decem Annos: omnibus etiam Christi fidelibus (qui per mediam horam Doctrinæ prædictæ, aut discendi, aut docendi causa studuerint, aut eidem interfuerint) centum dies: Eisdem etiam, qui Doctrinam prædictam docere solent, si infirmos visitaverint, quoties id fecerint, ducentos dies, de injunctis iis, seu aliàs quomodolibet per eos debitis Pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris: non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque, Volumus autem, ut (si aliquæ aliæ indulgentiæ prædictis Fratribus præmissa agentibus, à nobis, vel prædecessoribus nostris, ad tempus nondum elapsum, vel perpetuò duraturæ concessæ fuerint) præsentes nullæ sint. Utque earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii Publici, vel Secretarii Generalis dicti Ordinis subscriptis, & Sigillo Ministri Generalis ejusdem Ordinis vel alterius Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ ad S. Petrum sub Annulo Piscatoris, 30. Maji 1686. Pontificatus nostri anno X.

Hæc Bulla habetur in tertia Seraphica vinea R. P. Engelberti Pauck cap. 5. n. 17.

Indulgentiarum, & Privilegiorum communicatio.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei Memoriam.

EXponi nobis nuper fecit dilectus Filius Franciscus Diaz à S. Bonaventura, charissimi in Christo filii nostri Caroli Hispaniarum Regis Catholici concionator, & Theologus, ac in Romana Curia pro Ultramontana Familia, Ministro Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia nuncupatorum, subjecta, Commissarius Generalis, quòd privilegia, gratiæ, concessiones, favores, & indulgentiæ etiam Plenariæ, ac pœnitentiarum relaxationes, cæteraque indulta, Ordinibus, Congregationibus, Confraternitatibus, Domibus, Ecclesiis, locis, benefactoribus, ac omnibus, & singulis utriusque sexus personis, obedientiæ, seu directioni prædicti Ministri Generalis Fratrum Minorum subjectis, olim ab Apostolica Sede concessa, seu communicata per plurium Romanorum Pontificum,

tificum, predecessorum nostrorum constitutionis, & præcipuè per litteras felicis recordationis Clementis VIII. incipientes: *Ratio Pastoralis &c.* Anno millesimo quingentesimo, nonagesimo septimo expeditas, ac Pauli V. quæ incipiunt: *Injuncti nobis &c.* Anno 1607. concessas: Et Urbani VIII. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum pariter incipientes: *In plenitudinem*; & tertio Idus Maii, Anno 1625. datas, confirmata, & sub aliquibus modificationibus innovata fuerint: Unde præfatis utriusque sexus personis, obedientiæ, seu directioni dicti Ministri Generalis subjectis, quibus memorata communicatio privilegiorum, Indulgentiarum, & concessionum, tam inter se, quàm cum aliis Ordinibus, Congregationibus, & Societatibus, etiam Jesu, ac Confraternitatibus concessa fuit, juxta clausulas, & præscriptum dictarum Litterarum Apostolicarum, & cum restrictionibus in illis appositis, & non aliter fuerunt concessæ.

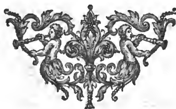
Cùm autem (sicut eadem expositio subjungebat, ut præmissa firmiùs subsistant, & conserventur) præfatus Franciscus Commissarius Generalis Curiæ, prædictas *Clementis, ac Pauli, & Urbani* predecessorum litteras, cum clausulis in iisdem contentis, à Nobis innovari, & omnes aliorum Romanorum Pontificum successorum concessiones ad favorem dictorum Ordinum, Congregationum, Confraternitatum, locorum, benefactorum, & aliarum utriusque sexus personarum, prædictæ obedientiæ, seu directioni subjectarum expeditas, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimùm desideret. Nos ipsius Francisci Commissarii Generalis Curiæ votis, hac in re, (quantum cum Domino possumus) favorabiliter annuere volentes, eumque à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à Jure vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis (si quibus quomodolibet innodatus existit) ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propositorum Consilio, & attenta relatione, quam Venerabilis etiam Frater noster Alderanus Episcopus Portuensis, ejusdem S. R. E. Cardinalis Cybo nuncupatus, dicti Ordinis apud nos, & Sedem Apostolicam Protector, eisdem Cardinalibus super præmissis fecit; prædictas *Clementis*, incipientes. *Ratio Pastoralis &c.* & *Pauli*, quarum initium: *Injuncti nobis &c.* & *Urbani* Prędecessorum, quæ incipiunt; *In plenitudinem*, &c. Aliorumque Romanorum Pontificum Successorum litteras super pręmissis respectivè emanatas (dummodo tamen sint in usu, nec sint revocatæ, aut sub aliqua revocatione comprehensæ, sacrisque Canonibus & Conc. Trid. Decretis, ac posterioribus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, regularibusque Ordinis prædicti institutis non adversentur) auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus, & approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate Congregationis memoratorum Cardinalium.

Decernentes; Præsentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: ac illis (ad quos spectat, & pro tempore spectabit) plenissimè suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his à quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari: In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque &c.

Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum, tam in judicio, quàm extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 5. Septembris, Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto; Pontificatus nostri Anno decimo.

Hæc Bulla habetur in Tertia Seraphica Vinea R. P. Engelberti Pauck, cap. 22. num. 107.

Omnia in hoc Supplemento Theologiæ Moralis Sacramentalis, ad Majorem DEI Gloriam, Beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum honorem, atque proximi salutem à me conscripta, humillimè subjicio censuræ sanctæ Matris Ecclesiæ Romano-Catholicæ, cujus filius esse desidero in perpetuum. Amen.

INDEX
RERUM NOTABILIUM
In hoc Supplemento Theologiæ Moralis Sacramentalis Contentarum.

Numerus Paginam demonstrat.

A

Absolutio Generalis.

Adamus.

Altare Privilegiatum.

Amor.

Angeli.

Annus Sanctus.

Appendix.

Aqua.

Asylum.

B

Bajanæ Propositiones.

Baptismi Institutio. Materia, & Forma.

Baptismi Minister.

Baptis-

Index Rerum Notabilium.

Chri-

Circumcisio.

Clarissæ.

Clausura Monialium.

Communicatio Indulgentiarum, & Suffragiorum.

Communio.

Confessarius.

Confessio.

Confirmationis Materia, & forma.

Confirmationis Minister.

Confirmationis Subjectum, Effectus, &c.

Confraternitas.

Sacra Congregatio Rituum.

Corona B. V. Mariæ, aut Christi Domini.

Cruces Caravaccenses, seu Hispanicæ, item Jerosolymitanæ.

D

Decreta S. Congregationis.

D E U S.

Doctrina Christiana.

Dominium.

Dubitans.

Eccle-

Index Rerum Notabilium.

Cum

H

Habitus.

Hæretici.

I

Jansenianæ propositiones.

Immaculata Conceptio B. V. Mariæ.

Immunitas Ecclesiastica.

Indulgentia quid, & quotuplex.

Indulgentias concedent.

Quis Indulgentias lucrari possit.

Conditiones ad lucrandas Indulgentias requisitæ.

Indulgentiæ Effectus.

Indulgentiæ pro defunctis.

Indulgentia Accidentia.

Indulgentiæ in Specie enumerantur.

In-

Index Rerum Notabilium.

N

Necessitas Sacramentorum.

O

Obstetrix.

P

Parochus.

Spi-

FINIS.